

ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର କଥାସରିତ୍

ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର
କଥାସରିତ୍

[ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ]

ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ରଥ

ଗ୍ରନ୍ଥମନ୍ଦିର

ପ୍ରକାଶକ : ମନୋଜ କୁମାର ମହାପାତ୍ର
ଗ୍ରନ୍ଥମନ୍ଦିର, ବିନୋଦବିହାରୀ, କଟକ-୨

ମୁଦ୍ରକ : ତପନ କୁମାର ମହାପାତ୍ର
ଅପ୍ରତିମା ଅଫ୍‌ସେଟ୍ ପ୍ରିଣ୍ଟସ୍
ସୂତାହାଟ, କଟକ-୧

ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ : ଏପ୍ରିଲ୍, ୨୦୦୮
(୭୦୦ ବହି)

ମୂଲ୍ୟ : ଟ. ୧୭୫.୦୦
ସାଦା ବଂଧାଇ : ଟ. ୧୬୦.୦୦

ମୁଖଶାଳା

ବିସ୍ତୃତ କୁଟୁମ୍ବର ନୂଆ ପୁରୁଣା ଏକତ୍ର ହୋଇଗଲେ ଏକ ସମାରୋହର ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ବ୍ୟଷ୍ଟି ଭଳି ସମଷ୍ଟିର ମଧ୍ୟ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥାଏ । ଫକୀରମୋହନଙ୍କୁ କୌଣସି ଏକକ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଯେତେ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ ନାହିଁ, ତାଙ୍କର ସମଗ୍ର ସୃଷ୍ଟିସମ୍ଭାରକୁ ଏକତ୍ର ଗୋଟିଏ ମଲାଟ ଭିତରେ ଧାରଣକଲେ ତଦପେକ୍ଷା ଅନେକ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ । କ୍ରମଶଃ ଗଭୀର ଓ ବିସ୍ତୃତ ହେଉଥିବା ନଈ ଭଳି ଏକ ସୃଜନଶୀଳ ଲେଖକ ଅହରହ ନିଜକୁ ଅତିକ୍ରମ କରୁଥାଏ । ଏଣୁ ଏକ ଦୀର୍ଘ ପ୍ରବାହଖଣ୍ଡକୁ ଏକତ୍ର ନ ଦେଖିଲେ ତା'ର ବିସ୍ତାର ବିଷୟରେ ଧାରଣା କରିହୁଏନାହିଁ । 'ଅନେକ ବନ୍ୟା ପରେ' ସଂକଳନ ପ୍ରକାଶିତ ହେବାଦିନଠାରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗଳ୍ପବହିରେ ବାରଟି ମାତ୍ର ଗଳ୍ପ ମୁଁ ଛାପିବାକୁ ଦେଇ ଆସିଛି । ଏବେ 'କ୍ରମଶଃ ଗଭୀର ନଈ' ସଂକଳନରେ ପ୍ରଥମ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟିଲା । ସେଥିରେ ଏକୋଇଶଟି ଗଳ୍ପ ଏକାଠି କରାଯାଇଛି – କିଛି ପୁରୁଣା କିଛି ନୂଆ । ସେଇ ଅନୁକ୍ରମରେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥଟି ହେଲା ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରୟାସ ।

'ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର କଥାସରିତ୍-୧' ନାମକରଣରୁ ଜଣାଯାଉଛି ଯେ ଏହା ବୋଧହୁଏ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳି ଢଙ୍ଗରେ ଏକାଠି କରାଯାଇଥିବା ପ୍ରଥମଖଣ୍ଡ । ତାହା ହୁଏତ କିଛି ମାତ୍ରାରେ ସତ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ମୋର ବା ଆଉ କାହାର ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ତା'ର ଜୀବଦ୍ଦଶାରେ ବା ଅନ୍ତତଃ ତା'ର ଲେଖନୀ ସୃଷ୍ଟିଶୀଳ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛପାହେବା ଅନୁଚିତ ବୋଲି ମୋର ଧାରଣା । ସାତକାଣ୍ଡ ଯଦି ସରିଗଲା ତା'ହେଲେ ରାମାୟଣକୁ ଏକତ୍ର ବାନ୍ଧିଦିଆଯାଉ, ଲଂକାକାଣ୍ଡ ପରେ ନୁହେଁ ।

ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ପ୍ରକାଶନ ବ୍ୟୟସାପେକ୍ଷ ବ୍ୟାପାର । 'ଗ୍ରନ୍ଥମନ୍ଦିର' ମୂଳରୁ ମୋର ଏକମାତ୍ର ପ୍ରକାଶକ ହୋଇଥିବାରୁ ଯଥାବିଧି ଗ୍ରନ୍ଥାବଳି ଛାପିବାର ଅଧିକାର ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର । ତେବେ ମୁଁ ତ କୌଣସି କ୍ଷୀଣତନୁ କବି ନୁହେଁ ଯେ ମୋର ସମସ୍ତ କୃତିକୁ ଗୋଟିଏ ମଲାଟ ଭିତରେ ଅନାୟାସରେ ଏକତ୍ର ଛାପିଦେଇ ହେବ ! ମୋର ଗଦ୍ୟଭାରକୁ ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ ନ କଲେ ତାହା ସବୁମତେ ଦୁର୍ବହ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ରହିଛି ।

ଏଣୁ 'କଥାସରିତ୍-୧' ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ଆଉ ଏକ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ପ୍ରଥମ ପର୍ବ । ସହୃଦୟ ସୁଧୀ ପାଠକବର୍ଗଙ୍କୁ ଏହା ନୂତନ ଶତାବ୍ଦୀର ବିନମ୍ର ଉପହାର ।

ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ରଥ

ସୂଚୀପତ୍ର

□□□

ସମ୍ପଦ

ମୁଁ ଅନୁମାନ କରିପାରୁଥିଲି ଯେ, ପଶ୍ଚିମରୁ ଖରା ପଡ଼ିଲେ ଏ ଅଞ୍ଚଳର ଦୃଶ୍ୟ ଅନେକ ବଦଳିଯିବ; କିନ୍ତୁ କାହା ଉପରେ କାହା ଛାଇ ପଡ଼ିଲେ କେମିତି ଦେଖାଯିବ, କ'ଣ ଲୁଚ଼ିବ, କ'ଣ ବା ଦିଶିବ, ଏ ଦୃଶ୍ୟଟିକି ମୋଟଉପରେ ଚିହ୍ନିହବ ନା ନାହିଁ, ଏ କଥା ଭାବିପାରୁନଥିଲି । ଯେତେ ଯାହା ହେଉ ପଛେ ଯେ' ତ ଆଉ ଅସୁନ୍ଦର ଦିଶିବନାହିଁ ! ଏତେ ପ୍ରକାର ସବୁଜ, ନେଳିମିଶା, କଳାମିଶା, ହଳଦିଆ, ଧଳାମିଶା ଧୂସର ପାଉଁଶିଆ, ପାଣିଚ଼ିଆ, ଗାଢ଼ ସବୁଜର ଏ ବିଚ଼ିତ୍ର ଅରଣ୍ୟରେ ଯୁଆଡୁ ଖରା ପଡ଼ିଲେ ସୁଦ୍ଧା କ'ଣ ଅସୁନ୍ଦର ଦିଶିପାରେ ? ପଶ୍ଚିମରୁ ଖରା ପଡ଼ି ଦିଶୁ ଅନ୍ୟପ୍ରକାର ଅଚିହ୍ନା ! – ତାକୁହିଁ ଦେଖୁଥିବି ଏ ଗଛଉପରକୁ ଅନ୍ଧାର ଆସିବାଯାଏଁ ।

ମୁଁ ଏଇ କିଛିଦିନହେଲା ପ୍ରାୟ ଛାତରେ ବସି ଏ ବିଚ଼ିତ୍ର ସୁନ୍ଦର ପୃଥିବୀକୁ ଦେଖୁଛି । ଏମିତି ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ଆଗରୁ ଏତେ ମିଳୁ ନଥିଲା । ଏ ଘର ପଛପଟ ରାସ୍ତାରେ ମୁଁ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ପରି ଯାଉଥିଲି, ଆସୁଥିଲି, ଫେରୁଥିଲି ରାଉଳବସ୍ତା, ପରିବାମୁଣା ରିକ୍ସାରେ ଲଦି । ବେଳେବେଳେ ଗରମ ଶିଙ୍ଗଡ଼ା, ଆଳୁଚପ୍ ପତରପୁଡ଼ାରେ ନେଇଆସୁଥିଲି । ଏଇ ଛାତରେ ମୁନା, କୁନି ଆଉ ତା ବୋଉ ଘେରି ବସି ଯାଉଥିଲେ । ମୁଁ ବି ବସୁଥିଲି । ମତେ ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ଅଲଗା କରି ବାଢ଼ିଦଉଥିଲେ; ସେମାନେ କିନ୍ତୁ ଗପ କରି କରି, ହସି ହସି ଏକାଠି ଖାଉଥିଲେ । ମୋ'ଠେଇ କ'ଣଟାଏ ଅଚିହ୍ନା ବୋଧେ ସବୁକାଳେ ରହିଆସିଚି – ମୁଁ ସତେ ବା ଅନ୍ୟ ଗାଆଁରୁ ଆସିଥିବା ମଉସାଟିଏ । ତା'ଠାରୁ ଅନେକ ବେଶୀ ପରିଚ଼ିତ ହୁଏତ; କିନ୍ତୁ ଭିନ୍ନ ନୁହେଁ । – ସେଇ ଶିଙ୍ଗଡ଼ା ଖାଇବାବେଳେ ମୁଁ ଏଆଡ଼କୁ ଚାହୁଁଥିଲି ନିଶ୍ଚୟ, କିନ୍ତୁ ମୋତେ ବୋଧେ କିଛି ଦେଖାଯାଉନଥିଲା । ଏଥିରୁ ଅନେକ ଗଛଲତା ସେତେବେଳେ ଖୁବ୍ ପିଲା; ସାରା ପୃଥିବୀ ସେତେବେଳେ ଖୁବ୍ କଅଁଳିଆ ।

ତିରିଶ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ପ୍ରଥମ ମାସର ଦରମା ନେଇ ମୁଁ ଫେରିଥିଲି । ଆକାଶରେ ନୂଆ ମେଘ ଟେକିଥିଲା । ମନେଅଛି, ଖୁବ୍ ବର୍ଷା ଛେଚ଼ିଥିଲା ସେ ରାତିସାରା । ଆମେ ଦି'ଜଣ ଜମା ଶୋଇନଥିଲୁ । ଏବେ ସେଇ ଅଗଷ୍ଟ ପହିଲା ଦିନ ଜରିମାଳଟିଏ, କାଚ଼ବନ୍ଧା ବିଦାୟ ପତ୍ରିକାଟିଏ ନେଇ ଫେରିଲାବେଳକୁ ମେଘ ଓହଳି ରହିଥାଏ ଆକାଶରୁ । କିନ୍ତୁ ଏ ମେଘଟାରେ ପାଣି ଅପେକ୍ଷା ଅନ୍ଧାର ବେଶି । ଘରେ ମୁନା, ତା ସ୍ତ୍ରୀ, ତା ପୁଅ, କୁନି, ତା ଝିଅ, ମୁନାବୋଉ ଆଉ କିଏ କିଏ ପାଖଆଖ ଲୋକସବୁ ବସିଥାନ୍ତି ଦାଣ୍ଡଘରେ, ଚା' ଫା' କ'ଣ ଟିକିଏ ଦେଲେ ପିଇବାକୁ, କଣ ସବୁ

କହିଲେ । ମତେ ସବୁ ଏକାପ୍ରକାର ଶୁଭିଲା । ତା'ପରେ – ତା'ପରେ ବର୍ଷା ହେଲା । ରାତି ହେଲା । – ବର୍ଷା ଅପେକ୍ଷା ଅନ୍ଧାର ବେଶି ।

ଚାକିରିରୁ ମୋର ଅବସର ନେବା ଆସି ବର୍ଷେ ପାରିହୋଇଗଲାଣି । ଏବେ ଜୀବନରେ ଠାଏ ଠାଏ ଖାଲିପଡ଼ିଯାଉଛି ଶସ୍ତା ଡଟ୍ କଲମରେ ଲେଖିଲାଭଳି ! ମାସ ମାସ ବିତିଯାଉଛି । କାହାପାଖରୁ ଚିଠି ଆସୁନାହିଁ । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମନହେଲା ଝିଅ ପାଖରେ ଆସାମରେ ପାଞ୍ଚ-ଛ' ମାସ ରହିବେ । ମୁଁ କିଛି କହିଲି ନାହିଁ; କହିପାରିଲି ନାହିଁ । କହିବାକୁ ମୁଁ କିଏ ? ମୁଁ କ'ଣ ଜାଗିର୍‌ଦାରି ରଖିଛି ଯେ, ମୋତେ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଣେ ସେବାରେ ଖଟିଥିବ ! କୁନି ଗଲାବେଳେ ଆଖି ଛଳଛଳ କଲା । ମା' ଝିଅ ସୁକ୍‌ସୁକ୍ ହେଲେ । ମାଇକିନିଏଁ ସେମିତି ହୁଅନ୍ତି । ଗାଡ଼ିରେ ସେମାନେ ପଛପଟ ରାସ୍ତାକୁ ବୁଲିଗଲେ ଷ୍ଟେସନ୍‌ଆଡ଼େ । ମୁଁ ସାମ୍ନାରେ ଏ ବିଚିତ୍ର ସବୁଜ ସମ୍ଭାରକୁ ଚାହିଁ ରହିଲି । ପଶ୍ଚିମରୁ ଖରା ପଡୁଥିଲା, ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥିଲା; କିନ୍ତୁ ଦିଶୁଥିଲା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୂଆ, ଖୁବ୍ ନିରୋଳା, ଏକପ୍ରକାର ଅପରିଚିତ ।

ପଶ୍ଚିମରୁ ଖରା ପଡ଼ିବାକୁ କ'ଣ ମୁନାର ସ୍ତ୍ରୀ ଦାୟୀ ନା ମୁନା ନିଜେ ? – ତା ମା' ଦାୟୀ ନା ଆଉ କିଏ ଏ ସଂସାରରେ ?? ବେଳ ଜାଣି ଖରା ତ ପଶ୍ଚିମରୁ ପଡ଼ିବହିଁ ପଡ଼ିବ ! ପୁଅ ବୋହୂ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ବସିଲେ କିଛି ସମୟ, ଖୁବ୍ ଭିଡ଼ିହେଲାପରି କଥା ହେଉଥାନ୍ତି । ମନନେଲାଭଳି ମିଠା ମିଠା କଅଁଳ କଥା କହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାନ୍ତି ।

''ଦେଖ ମିତୁ, ବାପାଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଳା ସବୁଠୁ ଭଲଲାଗେ । ତୁମେ ସନ୍ତୁଳା କେମିତି ବଢ଼ିଆ କରୁଚ ପରା ।''

''ମୁଁ ତ ବାପାଙ୍କୁ କହୁଚି, ସେ ଆମ ସାଙ୍ଗେ ଆସି ତାଳଚେରରେ ରହିଲେ କେତେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା !''

''ଛାଡ଼, ଆଉ ସେ ବିଷୟ କହି ଲାଭ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଘର । ସେ ଯେତେବେଳେ ଚାହିଁବେ ଆସିବେ, ତେବେ ଆମେ ଆସି ମଝିରେ ମଝିରେ ସବୁ ବୁଝିଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।'' କଥାରେ କଥାରେ ଟଣାଓଟରା ଜଣାପଡୁଥାଏ ।

– ''ଆରେ ପିଲେ, ତମେ ମୋ ପାଇଁ କାହିଁକି ବ୍ୟସ୍ତ ହଉଚ ? ତମେ ସତରେ କ'ଣ ଚାହିଁଲେ ବି ଆଉ ମୋ ପାଇଁ ସମୟ ଦେଇପାରିବ ? ତମର ହାତ ବାନ୍ଧି ହେଇଯିବ; ମନ ବାନ୍ଧି ହେଇଯିବ । ତାଳଚେରରୁ ତମ ଗାଡ଼ି ଚକ ପଛକୁ ଭିଡ଼ିହଉଥିବ । ମୋ ଭାଗରେ ଯାହା ପଡ଼ିବ ମୁଁ ଜାଣେ । ତା' ଦିନୁଦିନ ଊଣା ହେଇଯିବ – ତା' ବି ମୁଁ ଜାଣେ । ସେ ସବୁ କ'ଣ ନ ବୁଝି ମୁଁ ଏମିତି ଖାଲି ବୁଢ଼ା ହେଇଯାଇଚି !''

ଅଳ୍ପ ହସିଲି । ପୁଣି କହିଲି, ''ଆରେ, ତମେ ରାତି ଦଶଟାଯାଏ କାଇଁକି ବସିଚ ? ଯାଅ ଶୋଇବ । ମୋର ତ ଅଭ୍ୟାସ ଜାଣିଚ, ମୁଁ କିଛି ସମୟ ପଢ଼ିବି, ତା' ପରେ ଶୋଇବି ।''

''ମା' ମୁଣ୍ଡକୁ କ'ଣ ଏମିତି ଯୁଟିଲା ? ସେ କାହିଁକି କୁନି ସାଙ୍ଗରେ ଆସାମ ବାହାରିଗଲା ?'' – ମୋତେ ଖୁବ୍ ଦେଖିପାରିଲାପରି ମୁନା କହିଲା । ଭାରି ମାନୁଥିଲା ତାକୁ ସେ କୃତ୍ରିମ ରାଗଟିକକ !

''ମୁଁ ତାକୁ କହିଲି ବୁଲିଆସିବାକୁ । ସେ ବିଚାରୀ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି କେବେ ବାହାରିପାରୁନଥିଲା । ମୁଁ ତାକୁ କୁଆଡ଼େ ନେଇପାରିନଥିଲି । ଯାଉ, ଟିକିଏ ବୁଲାବୁଲି କରି ଆସୁ । ମୋର କ'ଣ ଏମତି ଦର୍କାର କି ? ମୋର ବେଶ୍ ଚଳିଯିବ !''

ମୁନା ଭାରି ଚାଲାକ ଟୋକା । ମୋ କଥାରୁ କୋଉଠି ଟିକିଏ ଓଦା ଧରିଯିବା ବୋଧେ ବାରିଦେଲା । ମୋ ଆଖିକୁ ଚାହିଁରହିଲା କିଛି ନକହି । ମୁଁ ମୁହଁ ଫେରେଇ ଟିକିଏ ହସିଦେଲି । ସେଇଟା ମୁହଁ ଫେଦ୍‌କେଇଲା ପରି ହେଇଗଲା ନା କ'ଣ । ଦୁହେଁ ଜାଣିଗଲେ ଯେ ବୁଢ଼ା ଟିକିଏ କମ୍‌ଜୋର୍ ହେଇଯାଇଛି । ଖୁବ୍ ମନଦେଇ ସେମାନେ ମୋ କଥା ଚାରିଦିନ ବୁଝାସୁଝା କଲେ । ତା'ପରେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କହିଲି ତାଳଚେର ଚାଲିଯିବାପାଇଁ ।

ବବ୍‌ଲୁ ତାଙ୍କ ଗେହ୍ଲା ପୁଅ । ତା' ପାଇଁ ଦୁହେଁ ଦିନରାତି ବ୍ୟସ୍ତ । ବବ୍‌ଲୁଟା ମୋ ପାଇଁ ବି ଗୋଟାଏ ନୂଆ ମୋହ । ତିନି ବର୍ଷର ଟୋକା, ଦିଶୁଚି ପୃଥିବୀର ସମ୍ରାଟ୍ ପରି – ଶଳାଟା ଏମିତି ସୁନ୍ଦର ହେଇଚି ନା ! ମୁଁ ତା' ଗୋଲାମ୍ ହେଇ ଖଟିବାକୁ ଆପତ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଲେ ମୋ ଥୋଡ଼ିଟିକୁ ନିଶ୍ଚେ ତା' ପାପୁଲିରେ ମୁଠେଇବ, ଆଉ କିର୍‌କିର୍ ହେଇ ହସିବ । ତା ଚିକ୍‌କଣ କଅଁଳ ହାତକୁ ବୋଧେ ସଲସଲ ଲାଗୁଥିବ ଏ ବୁଢ଼ିଆ ଥୋଡ଼ି ! – ଆବେ ହାରାମି; ତୁ'ଟା କୋଉଠି ଥିଲୁ ? – ଆକାଶରେ ଥିଲୁ ନା ପବନରେ ? – ମୋରି ରକ୍ତରେ ତୁ ଲୁଚିଥିଲୁ, ବୁଢ଼ାମାରି ରହିଥିଲୁ ଏମିତି ଆସି ମୋତେ ଶାସନ କରିବାକୁ ?

ମୁଁ ହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଦାୟ କରିଦେଲି ତାଳଚେରକୁ । ପୁଅବୋହୂ ନିଶ୍ଚୟ ଚାହୁଁଥିଲେ ଯିବାକୁ – ଖୁବ୍ ସ୍ୱାଭାବିକ କଥା । ତାଙ୍କ ସଂସାରର ଚାରିଆଡ଼େ ବାଡ଼ ଉଠିଗଲାଣି; ସେ ଭିତରକୁ ପଶିବାକୁ ଏ ବୁଢ଼ାଟା କିଏ ? ଅନେକ ମୁଲାହିଜା, ନାନାପ୍ରକାର ବିଚାରକୁ ନେଇ ସେମାନେ ସେ ବେଢ଼ା ଭିତରୁ ହାତ ବଢ଼ାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେ କି ଆଉ ହୁଏ ? କେବେ ହେଇଥିଲା ଯେ ହବ ?

ମୋର ଏଣିକି ଛାତରେ ବସି ଏ ସବୁଜ ଭୂଇଁରୁ ସାୟାହ୍ନ ଖରାରେ ଚାହିଁବାହିଁ ଏକମାତ୍ର କାମ । ପ୍ରତିଦିନ ରୂପ ବଦଳ ହୁଏ, ପ୍ରତିଦିନ ସେ ଅପରିଚିତ ଦିଶେ; କିନ୍ତୁ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ ବୋଲି ସହିହୁଏ ।

ମୁଁ ଏବେ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଦିନ ଫୁଲ ଗମ୍‌ଲାରେ ପାଣି ଦିଏ । ଗୁଡ଼ିଏ ସେବତୀ ଗଛକୁ ପାଳିଛି – ଶୀତରେ କଢ଼ ଦେଇପାରେ ଏଇ ଆଶାରେ । ଖୁବ୍ ଗହଳ ପାଖୁଡ଼ାର ବଡ଼ ବଡ଼ ସୁନା ସେବତୀ ! ଗୋଟାଏ ଗଛରେ ସତୁରିଯାଏ ଫୁଟିଯାଏ; ବୋ଼ଝେଇହୋଇ ରହେ ମାସେକାଳ । ଏ ବାଟଦେଇ ଯାଉଥିବା ଲୋକଙ୍କର ଆଖି ଫୁଟିଯାଏ ତାକୁ

ଦେଖି । ସକାଳର ଦିଅଁପୂଜା ନାଁରେ ପର ବାଡ଼ିରୁ ଫୁଲ ଚୋରାଉଥିବା ବୁଢ଼ାମାନେ, ଆଙ୍କୁଡ଼ି ଧରି ପାକୁଆ ପାଟି ମେଲେଇ ଉପରକୁ ଚାହିଁରହନ୍ତି ଢଳଢଳ ଚଷମା ଭିତରୁ । ମୋତେ ଦେଖିଦେଇ କିଛି ନଜାଣିଲାପରି ଚାଲିଯାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଛାତ ଉପରକୁ ଶୁଣାଯାଏ ।

ମୁଁ ଜଗଦୀଶ ଦାଶ ଘରେ ବ୍ରିଜ୍ ଖେଳେ ଆଉ ତିନିଜଣ ବୁଢ଼ାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ । ଅଲଣା ଲାଗେ । କାରଣ ହାରିଗଲେ କେହି ଆଉ ତାତିଉଠେନାହିଁ; ଜିଣିଲେ ଦାଉଦାଉ ଦିଶେନାହିଁ । ସବୁ ଥଣ୍ଡା ନିର୍ଜୀବ ମଲା ଧଣ୍ଡପରି ! ପାଟିତୁଣ୍ଡ ନଥିଲେ କି ବ୍ରିଜ୍ ଖେଳ ସେ !

ମୁଁ ଗୌରାଙ୍ଗ ମଠକୁ ପ୍ରବଚନ ଶୁଣିବାକୁ ଯାଏ । କିଛି ଶୁଣେ । ଇଂରାଜୀରେ ବ୍ୟାକରଣ ଭୁଲଗୁଡ଼ାକୁ ଗଣିଥାଏ । ଓଡ଼ିଆରେ ବାକ୍ୟଗଠନଗୁଡ଼ାକ ଭୁଲ୍ ଜଣାଯାଏ । ଝାଙ୍କିହେଉଥିବା ସେ ବକ୍ତାଟିକୁ ଆଉ ଚାହିଁରହିବାକୁ ମନ ହୁଏ ନାହିଁ । ସେଇଠୁ ଉଠିଆସିଲେ ଏଣେ କିଛି କାମ ନାହିଁ । ମୁଁ ବସି କିଛିବେଳ ଘୁମାଏ ସେଇଠି ।

ତଥାପି ସେ ସବୁଜ ଗଛଗୁଡ଼ିକୁ ଚାହିଁଦେଲେ ପୃଥିବୀରେ ରହିବାକୁ ଲୋଭ ହୁଏ । ଏଡ଼ିକି ସୁନ୍ଦର ସତେ ଏ ପୃଥିବୀ !

ଝରକା ପାଖରେ ଗୋଟାଏ ମଧୁମାଳତୀ ଲଇ ଖୁବ୍ ଝଙ୍କାଳିଆ ହେଇ ଉପରକୁ ଉଠିଥାଏ । ବର୍ଷର ଏଇ ସମୟକୁ ରାତିରେ ବାସେ, ଦିନବେଳେ କାକର ଲାଗେ । ସେ ବି ଏତେ ସୁନ୍ଦର ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣି ନଥିଲି । ମୋଟଉପରେ ଏ ପୃଥିବୀକୁ ଆଉ ଥରେ ଆସିବାର ମୋହ ବୋଧହୁଏ ମୁଁ ସଂଗ୍ରହ କରୁଛି, ଏଇ ବର୍ଷେ ହେଲା ।

ଦିନେ ଦେଖିଲାବେଳକୁ ସେଇ ଝରକାସନ୍ଧିରେ ଘରଚଟିଆ ହଳେ ଆସି ବସା ବାନ୍ଧିଲେଣି । ମୁଁ ଅନେକ ସମୟ ସେମାନଙ୍କ ପରିଶ୍ରମକୁ ଚାହିଁଥାଏ, ହସୁଥାଏ ! ତାଙ୍କୁ ସେତେବେଳେ ବେକୁବ୍ ବୋଲି ସାରା ସଂସାର କହିଲେ କ'ଣ ସେମାନେ ସେ କଥାକୁ ଖାତିର କରିଥାନ୍ତେ ? ମୁଁ ଖାଲି ସେମାନଙ୍କର ଆତୁରତା, ହାଇଁପାଇଁ ହେବାର ଦୁଃଖ ଦେଖୁଥାଏ । ମଝିରେ ମଝିରେ ସେମାନେ କୁଳୁକୁଳୁ ଶବ୍ଦ କରୁଥାନ୍ତି, ଅକ୍ଲାନ୍ତ ସଙ୍ଗମ କରୁଥାନ୍ତି, ମୋତେ ଦିଶୁଥାଏ ଚିତ୍ରପଟ ପରି ।

ସେମାନେ ଉଡ଼ିଗଲେ ସେବତୀ ଗଛରେ ପତ୍ର ଅଙ୍କୁରିବାର ଦେଖେ । ସାମ୍ନା ଅରଣ୍ୟକୁ ଦେଖେ । ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ଖେଳକୁ ଦେଖେ ।

ଚାକରପିଲାଟି ତା' ଢଙ୍ଗରେ ଯା'ଆସ କରୁଥାଏ । ତା' ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ସେଭଳି କଥାବାର୍ତ୍ତା ନଥିଲା, ଏବେ ବି ନାହିଁ । ଏକୁଟିଆ ଘରଟା ଭିତରେ ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ଖାଲି ସମୟକୁ ନେଇ କ'ଣ କରିହେବ ? ମୁଁ ଏମିତି ବସି ସେ ଚଟିଆମାନଙ୍କୁ ଦେଖୁଥିବା ଭିତରେ ଯୋଡ଼ିଏ ଛୋଟ ଅଣ୍ଡା ଦେଇସାରିଥାଏ । ମା' ପକ୍ଷୀ ତା' ଉପରେ ପେଟେଇ ବସିଥାଏ, ଘୁମଉଥାଏ ଅନେକ ବେଳ ।

ମୁଁ ଚିଠି ଲେଖିଲି ତାଳଚେରକୁ — ବବୁଲୁକୁ ନେଇଆସ, ସେ ଚଟିଆଛୁଆ ଦେଖିବ । ବାପା ମା'ଙ୍କ ଯତ୍ନ କରିବା ଦେଖିବ, ଆହାର ଖୁଆଇବା ଦେଖିବ ।

ଚିଠି ପାଇ ମୁନା ନିଶ୍ଚେ ହସିଥିବ । ସେ ତା' ବାପାର ଖୋଇ କିଛି କିଛି ଜାଣେ ତ ! ଅନେକ ବର୍ଷ ତଳେ ମୁଁ ତାକୁ ତା' ସ୍କୁଲରୁ ଦି'ପହରବେଳେ ଆଣିବାକୁ ଯାଇଥିଲି, ସେ ରତନୀ ଗାଈର କଅଁଳା ବାଛୁରୀକୁ ଦେଖିବ ବୋଲି । ସ୍କୁଲ୍ ମାଷ୍ଟ୍ରଟି କିଛି ବୁଝିନପାରି ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଥିଲା । ତା'ରି ଭଳି ଜଣେ ବୟସ୍କ ଅଭିଭାବକର କଥାକୁ ଏଡ଼ିନପାରି ଦୋଦୋପାଞ୍ଚ ହୋଇ ମୁନାକୁ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଛାଡ଼ିଦେଇଥିଲା । ସେ ଏଯାଏଁ ବୋଧେ ବୁଝିନଥିବ, କାହିଁକି ପିଲାଙ୍କୁ ପାଠ ଛଡ଼େଇ କଅଁଳା ବାଛୁରୀଟିଏ ଦେଖେଇବାକୁ ନିଆଯାଏ ।

ମୁଁ ଚିଠି ପଠେଇବାର ପରଦିନ ଅଣ୍ଡା ଫୁଟିଗଲା । ଯୋଡ଼ିଏ ମାଉଁସ ଗୋଟାଳି ତା' ଭିତରୁ ବାହାରି ଧକେଇଲେ । ମା' ବାପାଙ୍କର ଧାଁ-ଦଉଡ଼ ପାଟିତୁଣ୍ଡ ଆଉ କହିଲେ ନ ସରେ । ଛୁଆ ଦି'ଟାଙ୍କର ଚିଁ-ଚିଁ ଚାଲିଥାଏ । ପାଟି ମେଲାକରି ସେମାନେ ଜଗତଯାକ ଭକ୍ଷିଯିବାକୁ ଚାହୁଁଥାନ୍ତି ।

ମୁନାବୋଉକୁ ଏଯାକ ସୁଖ ଲାଗେନାହିଁ । ସେ ହୁଏତ ଚିଡ଼ିଥାନ୍ତା । ଅଯଥା ଝରକା ପାଖ ମଇଳା ହେଲା ବୋଲି ସେ ଟୋକା ହାତରେ ଘରଚଟିଆ ବସାଟିକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେବାକୁ ଧମକେଇଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ନିଜେ ସବୁଦିନେ ଝାଡୁମାରି ତଳ ସଫା କରିଥାନ୍ତା । ମଝିରେ ମଝିରେ ଲୁଚି ଲୁଚି ସେ ବସା ଭିତରକୁ ବୁଝିଲାଭଳି ଚାହିଁଥାନ୍ତା । ଦେଖିଦେଲେ କି ପଚାରିଦେଲେ ଚିଡ଼ିଥାନ୍ତା । ମାଇକିନିଆମାତ୍ରେ ବୋଧେ ସେମିତି – ତାଙ୍କର କେତେଗୁଡ଼ିଏ କଥା ଆଉ କିଏ ଜାଣିବାକୁ ସେମାନେ ଚାହାନ୍ତିନାହିଁ । – ପିଲା ଜନ୍ମ କରିବା, କଅଁଳା ପିଲାଙ୍କୁ ପାଳିବା ସେମାନଙ୍କର ଏକଚାଟିଆ – ସେଥିରେ ଅଣ୍ଡିରେ କାହିଁକି ମୁଣ୍ଡ ଖେଳେଇବେ ? ଅଣ୍ଡିରେ ଯଦି ବୋକାଙ୍କ ଭଳି ଅନେଇବେ, ଡାଙ୍କୁବ ହେଇ ପାଟି ପାକୁ-ପାକୁ କରିବେ, ତେବେ ମାଇକିନିଆଙ୍କ ଖୁସି କହିଲେ ନସରେ ।

ଚାକରଟୋକା ହାତରେ ଶାଗପୋକ ସଂଗ୍ରହ କରି ମୁଁ ସେ ଚଟିଆ ଛୁଆଙ୍କୁ ଖୁଆଇବାକୁ ଇଚ୍ଛାକଲି । ସେଇଆ ତ ତା' ମା' ଖୁଆଉଚି ! ତାକୁ ଅପୂର୍ବ ଲାଗିଲା ସେ କାମ । ବେଶ୍ ନୂଆ ଖେଳ । ଶାଗପୋକ ଆଣି ସେ ବ୍ଲେଡ୍‌ରେ ପଗ ପଗ କରି କାଟିଲା । ଛୋଟ ଚିମୁଟାରେ ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ମୁଗଭଳି ଟେକି ଧରିଲେ ଚିଁ-ଚିଁ ଶବ୍ଦ କରି ଦୁଇଟି ରଙ୍ଗଣି ଫୁଲ ଫୁଟିଯାଏ ! ପକେଇ ଦଉ ଦଉ ଟପ୍‌କିନା ଗିଳିଦିଏ; ପୁଣି ପାଟି ମେଲେଇ ଚିଁ-ଚିଁ କରେ ।

ମା' ପକ୍ଷୀ ଚାରା ଖୁଆଇଦେଇ ବସାରେ ଏଠିସେଠି ଟିକିଏ ଥଣ୍ଟମାରି ଯତ୍ନ କରିଦିଏ; ତା' ପରେ ଉଡ଼ିଯାଏ ! ସେଇଠୁ ଆମେ ଦିହେଁ ଲାଗିଯାଉ ସେବାରେ । ପୋକ ଦେଇ ପକ୍ଷୀ ପାଳିବା କୋଉ ନୂଆ କଥା ହେଇଚି, କାହିଁ କୋଉ ଆଦିମ ଯୁଗର ନିୟମ । ଏଥିରେ ମାଇକିନିଏ ଏତେ ବାହାଦୁରି ନେବାର କ'ଣ ଅଛି ?

ମୁଁ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ଭାବିଲି, ଚଟିଆଛୁଆଙ୍କୁ ଆଉ ଟିକିଏ ସାରବାନ୍ ଖାଦ୍ୟ ଦେଲେ କେମିତି ହୁଅନ୍ତା ? ଧରାଯାଉ କିଛି କ୍ଷୀର । କ୍ଷୀରଟା ସଚରାଚର ପ୍ରାଣୀଙ୍କ

ପାଇଁ ଉପାଦେୟ ଖାଦ୍ୟ । ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କର ନିଜର କ୍ଷୀର ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ କ୍ଷୀର ଖାଇବାକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଭଲପାଇବେ । କ୍ଷୀର ବିଷୟରେ ଅଧିକ ଆଉ କ'ଣ କହିବା – କ୍ଷୀରହିଁ ତ ଅମୃତ ।

ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଡ୍ରପର୍ ଯୋଗାଡ଼ କରିନେଲି । ଚାକର ଟୋକା ଗୋଟିଏ ଚାମଚ୍‌ରେ କ୍ଷୀର ଧରି ଠିଆହେଲା । ମେଲା ଚଞ୍ଚୁ ଭିତରେ ଟୋପାଏ କ୍ଷୀର ପଡ଼ିଗଲେ ସେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବୁଜିହୋଇ ପୁଣି ଫିଟିଯାଉଥିଲା । ସେ ପ୍ରାୟ ଉପରଓଳି ଘଟଣା । ସେଦିନ ଛାତ ଉପରକୁ ଯାଇପାରିନାହିଁ; ଘୋର ସଂସାର-କର୍ମରେ ଲାଗିଥାଏ ତ ! ଚାକରଟୋକା ଚାଲିଯାଇଥାଏ । ମୁଁ ଭାବୁଥାଏ ତା' ଆରଦିନ ସକାଳ ହେଲେ ବବ୍‌ଲୁ ଆସିଯିବ । ଏ ଚଟିଆଛୁଆଁଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ବେଶ୍ ଜମିଯିବ କିଛି ଦିନ ।

ରାତିରେ ମୁନାବୋଉ ପୁଣି ମନ ଭିତରକୁ ଆସି ଗୋଳଘାଣ୍ଟ କଲା । ମୁଁ ଏଯାଏଁ କହିନାହିଁ କାହିଁକି ସେ ପ୍ରକୃତରେ ଆସାମ ଗଲା କୁନି ସାଙ୍ଗରେ । ସେ ଗୋଟାଏ ଛିଦାଛିଦି କଥା । ଘଟଣା ଏହିପରି –

କାମରୁ ଅବସର ନେବାର ବର୍ଷ-ପୂରଣିକୁ ପିଲାଏ ଆସିଥିଲେ ତ; ସେମାନେ ଅଲକ୍ଷ୍ୟରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥାନ୍ତି ଯିବାପାଇଁ । ମୁନାବୋଉର ମନ ନାନା କାରଣରୁ ଭାରି କଷ୍ଟ । ଆସି ଉଖୁରେଇ ହେଲାପରି କହିଲା, ''ଛାଡ଼ । ଦିହକଯାକ କୂଅ ଭିତରେ ବେଙ୍ଗପରି ପଡ଼ି ପଡ଼ି ବିତିଗଲା ।'' ମତେ ଶୁଭିଲା ଖୁଣ୍ଟାଦେଲାପରି ।

ମୁଁ ଟିକିଏ କଡ଼ାସ୍ୱରରେ କହିଲି, ''ହେଲା ଏବେ ମୋ ଆୟତ୍ତରେ ମୁଁ ତୁମକୁ ପୃଥିବୀଯାକ ବୁଲେଇ ପାରିଲିନାହିଁ । ଏବେ ତ' ତୁମ ପୁଅ ଝିଅ ପାରିଲେଣି, ଦୂରଦୂରାନ୍ତରେ ଯାଇ ରହୁଛନ୍ତି – ଯାଉନ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ।''

''ହଅଅ ! ମୁଁ ପୁଣି ଯିବି !! ହୁଁ, ମୁଁ ଗଲେ ଏଠି ସେବାରେ ଖଟିବ କିଏ ? ତମେ କ'ଣ ଦଣ୍ଡେ ଚଳିପାରିବ ।''

''ମୋ କଥା କାଇଁକି ପଡ଼ିଚି । ତମେ ଏବେ ବେଙ୍ଗ ଭଳି ଏ କୂଅରେ ପଡ଼ିରହିଥିବ କାହିଁକି ? ଆମର ଆଉ କ'ଣ ଅଛି – ଆମେ ବେଦରକାରୀ ହେଇଗଲୁ । ଆମେ ନଥିଲେ ସେ ଅଫିସଟା ଚଳୁଚି; ଏ ସଂସାରଟା ବି ଚଳିବ – ଆଉରି ଭଲରେ ଚଳିବ । ତମେ କାହିଁକି ଏବେ ଆମପାଇଁ କଷ୍ଟ କରୁଚ ? କେବେ ସିନା ଆମେ ଉପାର୍ଜନ କରି କୁଟୁମ୍ବ ପୋଷୁଥିଲୁ ବୋଲି ଆମର ଯତ୍ନ ନିଆହଉଥିଲା – ଏବେ ଯେଉଁଠି ପଇସା, ଯୋ୍ଉଠି ଆଦର – ସେଠିକୁ ଯାଉନ !''

''କେମିତି ଖୁଣ୍‌ଖୁଣିଆ ମଣିଷଟିଏ ତମେ ହୋ ! ଆଡ଼େ ବଇଲେ ଥାଡ଼େ କାହିଁକି ବୁଝୁଚ ?''

''ଏଣିକି ତ ଏମିତି ତମେ କହିବ ! ମୁଁ କ'ଣ ଏବେ ଖୁଣ୍‌ଖୁଣିଆ ହେଇଗଲି – ମୁଁ ଯାହା ଥିଲି ସେଇଆ । କିନ୍ତୁ ଏତେ ବର୍ଷ ତ ଠିକ୍ ବୁଝିପାରୁଥିଲି, ଆଜି କ'ଣ

ହେଇଗଲା । – ତମେ ଗଲ ବୁଲିଆସିବ – ଯାଅ ! ଏଠି ରହି କଷ୍ଟ ସହିବାର କିଛି ଦର୍କାର ନାହିଁ ।''

ସେ ଫାଇଁକିନା ରାଗିଯାଇ କହିଲା, ''ହଉ, ମୁଁ ମଲେ ଯାଇଁ ତମେ ଜାଣିବ ! ହଉ, ମୁଁ ଏବେ ଯାଉଚି କୁନି ସାଙ୍ଗରେ । ସେ ତ ଲଗେଇଚି ଆସିଲାଦିନୁ । ମୁଁ ବାହାରିଲି ।''

''ଯାଉନ, କାହାକୁ ଡରୋଉଚ ?''

କଥା ଏତିକି ଏବଂ ସେ ସତକୁ ସତ ବନ୍ଧାଛନ୍ଦା କରି ବାହାରିଗଲା; ମୁଁ ବି ମନାକଲିନାହିଁ । ଆସି ମାସେ ଉପରେ ହୋଇଗଲା । ଜିଦ୍‌ରେ ଚାଲିଛି ବୋଲି ସିନା; ନ ହେଲେ କ'ଣ ଊଣା ଅସୁବିଧା ? ସକାଳୁ ପତ୍ରିକା ପଢ଼ିଲାବେଳେ ଦିନେ ଦିନେ ଲାଗୁଛି ଯେ, ସେ ଠିଆହୋଇ ଚା' ବଢ଼େଇଦଉଛି । ଅଭ୍ୟାସରେ ତୁଣ୍ଡରୁ ବାହାରି-ଯାଉଛି – 'ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥୋଇଦଉନ ! – ତମର ଚା' କାଇଁ ?' ତା'ପରେ ଆଖିପାଖରୁ ପତ୍ରିକା ଆଡ଼େଇହେଇଯାଏ । ନୌକର ଟୋକାକୁ ଡାକପକେଇଲେ ସେ ଚା' କପେ ଆଣିଦିଏ । ଯେତେ ବଡେଇଲେ ସୁଦ୍ଧା ଚା'ଟା ଆଉ ଠିକଣା ଲାଗୁନାହିଁ । ଭାବିଚି, ଏ ଚା'ଟାକୁ ବଦଳେଇଦେବି । ଗୋଟାଏ କଲିକତି ଦୋକାନ ଫିଟିଛି – ସେଇଠି ଭଲ ଚା' ମିଳୁଛି ବୋଲି କିଏ କହୁଥିଲା । ଦେଖିବା ! –

ସକାଳୁ ନୌକର ଟୋକାକୁ ଡାକପକେଇଲି – ଆରେ ପୋକ ଗୋଟେଇଲୁ ? କ୍ଷୀର ସଜିଲ କଲୁ ? ସେ କିଛି ସମୟ ଆସିଲାନାହିଁ । ତା' ପରେ ଡରିଡାରି ଆସି ହାତ ମନ୍ଥି ଠିଆହେଲା ।

''କିରେ, ଏମିତି କ'ଣ ଠିଆହେଲୁ ? କ୍ଷୀର କାଇଁ ?''

''ନାଇ ବାବୁ, ଚଟିଆଛୁଆ ଦି'ଟା ମରିଗଲେ ।''

''ହେଁ-ଏଁ...'' କହି ମୁଁ ଚୌକିରୁ ଉଠିପଡୁଥିଲି । ଆଣ୍ଠୁ ଲାଖିଗଲା, ବସିପଡ଼ିଲି । ତା'ପରେ ସାବଧାନ ହୋଇ ଉଠିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ଝରକା ପାଖକୁ ଯାଇ ଅନେଇଲି, ସବୁ ଚୁପ୍ । କ'ଣ ହେଲା ? – ଦେଖିଲାବେଳକୁ ରଙ୍ଗପିମ୍ପୁଡ଼ି ଧାର ଲାଗିଚି ବସା ଭିତରକୁ । ଅନେଇଲି । ଯୋଡ଼ିକଯାକ ମାଂସପିଣ୍ଡୁଳାକୁ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ବେଢ଼ିଯାଇଛନ୍ତି !

ପଛରୁ ନୌକର ଟୋକା କହିଲା, ''ରାତିରେ ବଡ଼ ଚଟିଆ ଦି'ଟା ଏଇଠି ଶୋଇନାହାନ୍ତି । ସକାଳୁ ସେ ଶେଣି ଖୋପରେ ବସି ଢୁଳୋଉଥିଲେ । ସେଉଠୁ ଉଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ ଯେ ଆଉ ଆସିଲେ ନାହିଁ ।''

ମୁଁ ସେ ଛୋଟ ଶ୍ମଶାନଟିକୁ ଚାହିଁରହିଲି କିଛି ସମୟ । ମୋ ହାତଗୋଡ଼ ଭାରି ଭାରି ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଅବଶ ବୋଧକଲି; ଅପରାଧୀ ବୋଧକଲି । ଫେରିଆସିଲି ଚୌକିକୁ ।

କେତେ ବେଳ ବସିଲି ଜଣାନାହିଁ । ଫୋନ୍ ବାଜିଲା । ଆରପାଖରୁ ମୁନା କହୁଚି, "ବାପା, ଚଟିଆଛୁଆ ଦେଖିବାକୁ ବବ୍‌ଲୁ ଭାରି ଜିଦ୍ ଧରିଚି । ମୋର ଆଜି ଅଫିସ୍‌ରେ ଅସୁବିଧା ଅଛି । ଆମେ କାଲି ସକାଳେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବୁ ।"

ମୁଁ ତାକୁ ମନାକରିଦେଲି ଆସିବାକୁ । ତା' ମା'କୁ ଲୁଚେଇ ବବ୍‌ଲୁକୁ ଟଫି ଖୁଆଇବାର ମନେପଡ଼ିଗଲା । ଦେହ ଶୀତେଇଗଲା । ମୁଁ ଖୁବ୍ ଡରିଗଲି; ଦୀନହୀନ ବୋଧକଲି ।

ଅନେକ ବେଳ ଚୌକିରେ ବସି ବସି ଅନେଇଥାଏ ସାମ୍ନାକୁ । ସବୁଜ ଅରଣ୍ୟ ଆଉ ପ୍ରକାରେ ଦିଶୁଥାଏ ।

ଆଉ କପେ ଚା' ଖାଇଲି । ପୁଣି ଥରେ ପେପର୍ ଲେଉଟେଇଲି । ସାମାନ୍ୟ ଦମ୍ଭ ଲାଗିଲା । ବସି ଚିଠି ଲେଖିଲି ଆସାମକୁ ।

"– ମୁଁ ଏକପ୍ରକାର ଭଲରେ ଅଛି, ଜାଣିବ । ତୁମ୍ଭର ସେଇଠି ସମସ୍ତଙ୍କ କୁଶଳକୁ ପରମେଶ୍ୱର ମାଲିକ । ତୁମ ଆଣ୍ଠୁ ଟିକିଏ ଭଣା ହେଲାଣି ନା ନାହିଁ ? ଔଷଧ ଖାଉଚ ନା ସେଇଠି ? ଆଉ ଡାକ୍ତରକୁ ଦେଖେଇଲ ? – ଶୁଣ, ତୁମେ ଆସନ୍ତା ସପ୍ତାହକୁ ଚାଲିଆସିଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା । ରାଗ-ରୋଷ କରିବାକୁ ଆମର ଆଉ ବେଳ କାହିଁ ? ଚାକିରି କରୁଥିଲାବେଳେ ତମେ ଘର ସାମ୍ନା ଗଛଗୁଡ଼ାକୁ ଚାହିଁ ବସୁଥିଲ । ଉଡ଼ିଗଲା ପକ୍ଷୀଙ୍କୁ ଚାହିଁ ରହୁଥିଲ ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବାଯାଏ । ଏବେ ପୂଜାପର୍ବ ପୁଣି ପାଖେଇ ଆସିଲାଣି । ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଚି ଚାରିଆଡ଼ । ଆସ, ସାଙ୍ଗହେଇ କିଛିଦିନ ସଞ୍ଜବେଳେ ଛାତରେ ବସି ଦେଖିବା । ଆସିଲାବେଳେ କଲିକତାରୁ କିଛି ଫଜ୍‌ଲି ଆମ୍ବ ଆଣିଥିବ; ଏଠା ବଜାରରୁ ଉଠିଗଲାଣି ।"

ସମୟ ଦଶଟା ଉପରେ । ନୌକର ଟୋକା ଚିଠି ପକେଇ ଚାଲିଆସିଲା; ଆସି ମୋ ହାତକୁ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ବଢ଼େଇଦେଲା । ସକାଳର ପହିଲା ଡାକ । ଚଷମା ଲଗେଇ ଚିଠିର ଖାମ୍ ଦେଖି ଅଳ୍ପ ହସିଲି । ସିଲିଗୁରିରୁ ଆସିଚି । ଖୋଲି ପଢ଼ିଗଲି । କାଗଜର ଫାଳକରେ ମୁନାବୋଉ ଲେଖିଚି; ଆଉ ଫାଳକରେ କୁନି ।

ତା' ହେଲେ ଅସନ୍ତା ଗୁରୁବାର ଦିନ ସେ ଆସି ଏଠି ପହଞ୍ଚିବ । ସେଠି କୁଆଡ଼େ ତା' ଦେହ ସୁଖ ରହୁନାହିଁ । ବବ୍‌ଲୁ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ଜିନିଷ କିଣିଚି । ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ର ନଈର ଭଲ ମାଛ ଆସିଥିଲା । ତାକୁ ଭାଜି ବଡ଼ ଅମୁଲ୍ ଡବାରେ ଭର୍ତ୍ତି କରି ଆଣୁଛି । ମୁଁ ମାଛ ପ୍ରଚୁର ଭଲପାଏ ।

ସେ ମୋ'ଠୁ ବୟସରେ ଜମା ଦି' ବର୍ଷ ଛୋଟ । ଠିଆହେଲେ ମୋ''ଠୁ ଦି' ଆଙ୍ଗୁଳ ସାନ । ରଙ୍ଗରେ ମୋ'ଠୁ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ଚଟକ ନୁହେଁ, ହେଲେ ଗୋରୀ । ବେଳେବେଳେ ତାକୁ ତା' ନାଁ ଧରି ଡାକିବାକୁ ମୋର ମନ ହୁଏ । କଳ୍ପଲତା ! ନାଁଟା ଭଲହେଇନି ?

□□□

ଯଦି ସେ ଈଶ୍ୱର ନୁହେଁ

ମହୁଫେଣା ପରି ସେଦିନ ମେଘ ଓହଳିରହିଥାଏ । ଥାପିପଡୁଥାଏ ଈଶାନ କୋଣ । ସେ ମେଘ ବର୍ଷିଦେଲେ ମାଟି ତାଡ଼ିନେବ, ଖଣ୍ଡ-ପ୍ରଳୟ କରିଦେବ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଅନୁଭବ କରୁଥା'ନ୍ତି । ଚାହିଁରହିଥା'ନ୍ତି ଆଷାଢ଼ର ସେ ଅପୂର୍ବ ଆଡ଼ମ୍ବରକୁ; କିନ୍ତୁ ମେଘ ବର୍ଷିନଥାଏ । ସମସ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥା'ନ୍ତି – ପଶୁ, ପକ୍ଷୀ, ତରୁ, ତୃଣ ଏବଂ ମଣିଷମାନେ ।

ମାନୁବାବୁ ଉପରମହଲାର ଉତ୍ତର ପିଣ୍ଡାରୁ ସେ ଚକମକ ମେଘକୁ ଚାହିଁଦେଇ ଚମକିପଡ଼ିଲେ । ଆଖିମିଟିକା ମାରି ଆଉ ଥରେ ଚାହିଁଲେ । ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ସହରର କୋଠା, ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ଝାଉଁଗଛ, ପାଣିଟାଙ୍କି, ସେ ଲଇଁଆସୁଥିବା ସନ୍ଧ୍ୟାର ସ୍ତବ୍ଧତା – ଏସବୁ ଯେମିତି ସେ ଆଉ ଥରେ କେବେ ଦେଖିଛନ୍ତି ! ଅବିକଳ ଏମିତି, ଟିକିଏ ବି ଏପାଖ ସେପାଖ ନାହିଁ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ସେଇଠି ଠିଆହୋଇ ସେ ବର୍ଷ-ବର୍ଷଧରି ମେଘ ଦେଖିଛନ୍ତି । ତିନିପୁରୁଷର କୋଠା । ତାଙ୍କ ପିଲାବେଳୁ ଏଯାଏଁ ଆସି ଷାଠିଏ ବର୍ଷ ହେଲା । ସେ ସେଇ କୋଠାର ପ୍ରତିଟି ଅଂଶ ସହିତ ପରିଚିତ; ଅଥଚ ହଠାତ୍ ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାଙ୍କୁ ମନେହେଲା ଯେ ସେଇଟା ଆଉ କାହା ଘର – ସେ ନୂଆହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି, ଜମା ଚିହ୍ନିପାରୁନାହାନ୍ତି ! କିନ୍ତୁ ସେ ମେଘ, ସେ ଲମ୍ବା ପାଣିଟାଙ୍କି, ସେ ଗଛ; ସେ ସମଗ୍ର ଦୃଶ୍ୟଟି ଅବିକଳ ସେମିତି ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଆଉ ଥରେ କେବେ ଦେଖିଛନ୍ତି । ସେଇଠି ଗୋଟିଏ ବେତଚୌକି ଉପରେ ସେ ଥମ୍ ହେଇ ବସିଗଲେ । ଆଖି ବୁଜିଦେବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଲାଗିଲା ସେ ପାଣି ହୋଇଯାଉଛନ୍ତି, ପବନ ହୋଇଯାଉଛନ୍ତି, ଶୂନ୍ୟ ହୋଇ ମିଳେଇଯାଉଛନ୍ତି ।

ମାନୁବାବୁ ବେଶ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଲୋକ ଧନରେ, ମାନରେ, କୁଳମର୍ଯ୍ୟାଦାରେ । ମାନ୍ଧାତା ମହାପାତ୍ରଙ୍କୁ କିଏ ନ ଜାଣେ ? ତାଙ୍କ ଲଢୁଆ ମିଜାଜ, ଭୁର୍କୁଣ୍ଡା ଟାଆଁସା ନିଶ, ରାଉ ରାଉ ଭ୍ରୂଲତା, ରାହୁଆ ଆଖି, ସିଂହ ଗର୍ଜିଲାପରି ସ୍ୱର ତାଙ୍କୁ ହଜାରେ ମଣିଷ ଭିତରେ ଜଣେକରି ବାରିଦିଏ । ଲୋକେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ମାନୁବାବୁ ଜୀବନସାରା ଲଢ଼ିଛନ୍ତି, ମୁକାବିଲା କରିଛନ୍ତି ପଟାଳିଆ ବାଘମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ; କେବେ କିନ୍ତୁ ହାରିନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ହରାଇବାପାଇଁ ସେମିତି ଜଣେ କେହି ଜନ୍ମିନାହିଁ । ଏବେ ସେ ପ୍ରାୟ ଘରେ ରହୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ବିରାଟ ପରିବାର ତାଙ୍କୁ ଚାରିଆଡୁ ଘେରିରହିଛନ୍ତି । ପୁଅ ଝିଅ ସବୁ ବିଛେଇହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଦେଶସାରା । ସବା ବଡ଼ପୁଅ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ହେବ ବିଦେଶରେ ରହିଯାଇଛି । ତା' ପୁଅକୁ ଆସି ଚାରିବର୍ଷ । ସେ କୁଆଡ଼େ

ଭାରି ଚାଲାଖ୍ ହେଇଛି, ଖୁବ୍ ବକ୍ୱାଜିଆ ହେଇଛି । ମାନୁବାବୁଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ । ସେଦିନ ସକାଳୁ କେବ୍‌ଲ୍‌ରେ ସେ କଥା ହେଇଛନ୍ତି ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ସ୍ତ୍ରୀ ସାଙ୍ଗରେ । ସେମାନେ ଟିକେଟ୍ କରିସାରିଲେଣି; ତିନିଦିନ ପରେ ଏଠି ଆସି ପହଞ୍ଚିବେ ।

ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଣ୍ଡ ମେଘ ଟେକିଛି । ମାନୁବାବୁ ଏମିତି ସାମାନ୍ୟ ଉଦାସ ଭଙ୍ଗୀରେ ଆସି ମେଘକୁ ଦେଖିଦେଲାପରେ ଥମ୍ ହୋଇ ଚୌକିରେ ଆଖିବୁଜି ବସିଯାଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ କେମିତି ଗୋଟାଏ ଅପୂର୍ବ ଅନୁଭବ ହେଉଛି – ଏ ଘରଟା ନୂଆ ଏବଂ ଅପରିଚିତ ଭାବିବାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ? ପୁଣି ସେ ମେଘ, ସେ ସମଗ୍ର ଚିତ୍ର ତାଙ୍କୁ ପରିଷ୍କାର ଭାବରେ ପରିଚିତ ଜଣାଯିବାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ? ସେ କେମିତି ଗୋଟାଏ ଅସୁସ୍ଥ ବୋଧ କରୁଥାନ୍ତି । ମନେହେଉଥାଏ ଯେମିତି ଘରଟା ଘର ନୁହେଁ, ଆପଣାର ନୁହେଁ; ସେ ନିଜେ ସେ ଘରର ନୁହଁନ୍ତି, ବାହାରର । ବାହାରେ ସେ ସମସ୍ତ ପରିବେଶ ଖୁବ୍ ନିଜର, ଖୁବ୍ ଆପଣାର – ଏମିତି ସେ ତାଙ୍କର ଦୀର୍ଘ ଷାଠିଏ ବର୍ଷ ଭିତରେ କେବେ ଅନୁଭବ କରିଥିବାର ମନେ ପକାଇ ପାରୁ ନଥାନ୍ତି ।

ସେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି, ଉନ୍ମୁଖ ମେଘପରି ତାଙ୍କ ଭିତରେ ଉତ୍କଣ୍ଠା ଟୋଳିହୋଇ ରହିଥାଏ । ବାହାର ଦୃଶ୍ୟରୁ ଯଦି କିଛି ଅଂଶ ବର୍ଷିଯାଏ, ସାମାନ୍ୟ ବଦଳିଯାଏ, ତେବେ ସେ ସାଂଘାତିକ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ପରିଚୟଟା ବିଲାଙ୍କି ହୋଇଯିବ । ସ୍ଥିର ପାଣିରେ ଆଙ୍ଗୁଠି ମାରିଦେଲେ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ଚହଲିଗଲାପରି ଆଉ ତାକୁ ଚିହ୍ନିହେବନାହିଁ । ଆଉ ଯେକୌଣସି ଗୋଟିଏ ଆଷାଢ଼-ସନ୍ଧ୍ୟା ପରି ସେଇଟା ହୋଇଯିବ ଖୁବ୍ ସାଧାରଣ । ତା'ପରେ ହୁଏତ ସେ ସୁସ୍ଥ ବୋଧ କରିପାରିବେ । ତାଙ୍କ ଶୋଇବାଘର ବାଲ୍‌କୋନିକୁ ଆଉ କେହି ଉଠିଆସିବାର ସମ୍ଭାବନା ମଧ୍ୟ ନଥିଲା; ନହେଲେ ଅବା ସେ ପଚାରିପାରିଥାନ୍ତେ, ଆଉ କାହାକୁ ସେମିତି ଲାଗୁଛି ନା କେବଳ ତାଙ୍କୁ ? – ସେ ଆଖି ବୁଜିଦେଉଥାନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ପୁଣି ମଟମଟ ଅନାଇଥାନ୍ତି, ଏମିତି ଯୋଡ଼ାଏ ପୃଥିବୀରେ ଏକାସମୟରେ ବିସ୍ତାରିହେଇ ରହିଲାଭଳି ତାଙ୍କୁ ଲାଗୁଥାଏ । ସେ ମାନିନେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲେ ଯେ, ତାଙ୍କୁ କିଛି କିଛି ଡର ହୁଏତ ମାଡୁଥାଏ । ସେ ବୋଧହୁଏ ହାଲିଆ ହୋଇଗଲେ । ସେମିତି ଆଖି ବୁଜିଦେଇ ବେତଚୌକିଟି ଉପରେ ସେ କିଛି ସମୟ ପରେ ଶୋଇଗଲେ ।

ୟା ଭିତରେ ଖୁବ୍ ଅସ୍ରାଏ ଦୁମୁକାଣି ବର୍ଷା ଛେଚିଦେଇଗଲା ମାନୁବାବୁଙ୍କୁ ଜଣାନାହିଁ । ଆଖିଖୋଲି ଚାହିଁଲାବେଳକୁ ବାହାରେ ଅନେକ ଅନ୍ଧାର । ତାଙ୍କ ଶୋଇବା ଘରୁ ସୋରାଏ ଆଲୁଅ ଆସି ପଡ଼ିଥାଏ ବାଗାନ୍‌ରେ, ବର୍ଷାରେ ତିନ୍ତି ଠିଆହୋଇଥିବା ନବୋଢ଼ା ଆମ୍ବଗଛଟି ଉପରେ ।

''ବାପା, ଚା' ଆଣିଦେବି ?''

''ତୁମ ଦେହ ଭଲ ଅଛି ତ ? – ଏମିତି ଏ ମୁହଁସଞ୍ଜବେଳେ କାହିଁକି ଶୋଇଗଲ ?''

''ବାପା ଉଠିଲଣି କି ? – ଶୋଇବାଘରକୁ ଚାଲିଆସ । ବାହାରେ ଥଣ୍ଡା, ପବନ ବହୁଚି ।''

ମମତାର ଗୁଡ଼ାଏ ସ୍ୱର – ଝିଅ, ପୁଅ, ସ୍ତ୍ରୀ ! ମାନୁବାବୁ ଅନେକଟା ସୁସ୍ଥବୋଧ କଲେ । ଚୌକିରୁ ନ ଉଠି ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବେଇ ଅଳସ ଭାଙ୍ଗିଲେ । କହିଲେ, ''ପିଣ୍ଡା ବତିଟା ଲଗେଇଦେ ।''

ଆଲୁଅ ଜଳିଲା । ଆଉ ତିନୋଟି ବେତଚୌକିରେ ସେମାନେ ଆସି ବସିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ହସିଲେ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ସାନପୁଅ । ସାଇକୋଲଜିରେ ଗବେଷଣା କରେ । ଭାରି ସୁନାମ କଲାଣି, ଆହୁରି କରିବ । ନମିତା ସବା ସାନଝିଅ । ଏମ୍.ଫିଲ୍. କରୁଛି ଇଂରାଜୀରେ । କହୁଚି ବାହା ହବ ନାଇଁ, ପ୍ରଫେସର ହବ । ସ୍ତ୍ରୀ ନିରୂପମା ଅଦ୍ଭୁତ ମହିଳା । ସମଗ୍ର ପରିବାରକୁ ସମ୍ଭାଳି ଆସିଛନ୍ତି ତିରିଶବର୍ଷଧରି । ମାନଧାତା ମହାପାତ୍ର ତାଙ୍କୁ ଯେତିକି ସ୍ନେହ କରନ୍ତି, ସେତିକି ସମ୍ମାନ ଦିଅନ୍ତି । ଦୋଅଡ଼ପକ୍ଷ ସ୍ତ୍ରୀ ବୋଲି ତାଙ୍କର ଅନେକ ସମୟରେ ମନେପଡ଼େନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ମନେପଡ଼ିଲେ ବର୍ଷା-ବତାସିରେ ସବୁ କବାଟ ଝର୍କା ସାହାଣ ମେଲା ହୋଇଗଲା ପରି ଲାଗେ । – ସେ ଅଣ୍ଡାଳି ହୁଅନ୍ତି ନିରୂପମାଙ୍କ ପାଇଁ । ତାଙ୍କୁ ପାଇଗଲେ ଦମ୍ଭ ଲାଗେ । ନିରୁପମା ତାଙ୍କ ଆଖିକୁ ଚାହିଁଦେଲେ ତାଙ୍କ ଭିତରର ସବୁ ଅନ୍ଦିକନ୍ଦି ବୁଝିଯାଆନ୍ତି – ତାଙ୍କୁ ସମ୍ଭାଳିନିଅନ୍ତି, ଯେମିତି ସମ୍ଭାଳିଆସିଛନ୍ତି ସେତେ ବଡ଼ ପରିବାରର ଦାୟିତ୍ୱ ! ସେ କିନ୍ତୁ ଜାଣନ୍ତି ଯେ, ମାନଧାତା ମହାପାତ୍ରଙ୍କୁ କେହି କେବେ ଦୟା ଦେଖେଇଲେ ସେ ଭୟଙ୍କର ଚିଡ଼ିଯାଆନ୍ତି । କାହା ପାଖରୁ ତଳହାତରେ ସେ କିଛି ନେଇନାହାନ୍ତି; ସ୍ତ୍ରୀ ପାଖରୁ ବି ନୁହେଁ । ଏଣୁ ଖୁବ୍ ସତର୍କ ରହି ତାଙ୍କୁ ସମ୍ଭାଳିବାକୁ ହୁଏ ।

ବତି ଜଳିଲାପରେ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ଅନେଇଲେ । ମାନୁ ମହାପାତ୍ର ବେଶ୍ ସୁସ୍ଥ ଜଣାଯାଉଥା'ନ୍ତି । କୌଣସି ଅସୁବିଧା ତା'ହେଲେ ନାହିଁ । ନମିତା ବାପାଙ୍କୁ ଚା' କପେ ବଢ଼େଇଦେଇ ତାଙ୍କ ଚୌକି ପାଖରେ ଆଣ୍ଠେଇ ବସିପଡ଼ିଲା । କହିଲା, ''ବାପା, ସୁରଭାଇଙ୍କ ଚିଠି ଏଇ ସଞ୍ଜବେଳେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ସେମାନେ ପଅରଦିନ, ମାନେ ରବିବାର ତିନିଟାବେଳେ ଏଠି ଓହ୍ଲେଇବେ !''

ସେ ଚୌକିରେ ସଳଖି ବସିଲେ ! ''ଆଚ୍ଛା, ଆଚ୍ଛା, ମିଚୁ ବି ସେଇଆ ଟେଲିଫୋନ୍‌ରେ କହୁଥିଲା !'' ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ, ''ସୁର ପାଇଁ କ'ଣ ସବୁ ପିଠା କରୁଚ ? ସେ ଟୋକାର ରୁଚି ଆଉ ବଦଳିଲାନାଇଁ । ମଫସଲୀ କାହାଁକା; ଗୁଡ଼ାଏ ଆରିଷା ଖାଇବ, ଚିତଉ, ଧୂଆପୁରମଣ୍ଡା, ଅଟକାଳି ଖାଇବ । ତାକୁ କ'ଣ ଲାଗେ ଏସବୁ କେଜାଣି ?''

''ସେଇଟା ବାପା, ହେରିଡେଟେରି, ମାନେ ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମିକ । ତୁମର ନ ହେଲେ ମା'ଙ୍କର ସେମିତି ରୁଚି ଥିବ, ନ ହେଲେ ଆମର ଜେଜେମା'ଙ୍କର ନିଶ୍ଚୟ ଥିବ ।''

ଚା’ ପିଇ ପିଇ ମାନଧାତା ଅଳ୍ପ ହସି କହିଲେ, ‘‘ସେଇଟା ତୋର ପାଠ କଥା । ସେମିତି ହେଲେ ତ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ପରିବାରରେ ଖାଲି ଚିଡଉ ଖାଉଥାନ୍ତେ ।’’ ସମସ୍ତେ ହସିଲେ । ବାପା ତା ପାଠକୁ ଏମିତି ଥଟ୍ଟା କରନ୍ତି । ଦେବେନ୍ଦ୍ରକୁ ଭଲଲାଗେ ।

‘‘ନାଇଁ ବାପା, ଆମ ପାଠ କ’ଣ ସେଇଆ କହୁଚି ? ସେଥିରେ...’’

‘‘ଥାଉ ଥାଉ’’ ମଝିରେ କହିଲା ନମିତା, ‘‘ଆମର ଏଇନା ସାଇକୋଲଜି ପଢ଼ିବାକୁ ବେଳ ନାଇଁ ।’’

‘‘ଏମିତି କୌଣସି ବିଷୟ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଚିଡ଼ିବା ମଧ୍ୟ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଲକ୍ଷଣ ।’’

‘‘ବୁଝିଲ ଦେବୁଭାଇ, ତମକୁ ସବୁ ସେମିତି ଦେଖାଯାଉଚି ।’’

‘‘ଦୁଃଖର କଥା, ଏତେ ପାଠ ପଢ଼ି ତତେ କିଛି ଦେଖାଯାଉନାହିଁ ।’’

ନିରୁପମା ପିଲାଙ୍କ କଳି ତୁଟାଇବାକୁ କଥା ବଦଳାଇ କହିଲେ, ‘‘ଆରେ, ସୁରଭାଇ ଆସିବ; ସମସ୍ତେ କୁଆଡ଼େ ଭୋଜି କରି ଯିବାକୁ କହୁଥିଲ ପରା ।’’

‘‘ସେଇଟା ତ ସ୍ଥିର ହୋଇସାରିଚି । ନଭେମ୍ବର ସାତ ତାରିଖ ରବିବାର ।’’ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ନିଷ୍ପତ୍ତିର ସ୍ୱରରେ କହିଲା ।

‘‘ନଭେମ୍ବର ସାତ ?’’ – ଅଚାନକ ପଚାରିଲେ ମାନୁବାବୁ ।

ନିରୂପମା କ’ଣଟାଏ ହଠାତ୍ ବୁଝିଗଲା ପରି କହିଲେ, ‘‘ନା, ସାତ ତାରିଖ କର ନାହିଁ – ତା’ ଆର ରବିବାର କରନା । ଚୌଦ ତାରିଖଟା ଭଲ ହେବ ।’’

‘‘କିନ୍ତୁ ସାତଟାହିଁ ସାତ ହବ । ତୁମେ ମା’ ଆଉ ଏମିତି କଥାଟାକୁ ବିଗାଡ଼ନାଇଁ ।’’

‘‘ନାଇଁ ମା’ ସେମିତି କରନା । ଆମେ ଭାଇଙ୍କୁ ଚିଠି ଦେଇସାରିଚୁ ପରା !’’ କହିଲା ନମିତା ।

‘‘ଆଚ୍ଛା, ଠିକ୍ ଅଛି, ପିଲାଏ ଯଦି ଚାହୁଁଛନ୍ତି ସେଇ ସାତ ତାରିଖହିଁ ରହିଲା ।’’ ମାନଧାତା ମହାପାତ୍ରଙ୍କର ସ୍ୱରରେ କଥା ଛିଣ୍ଡିଗଲା ।

ପିଲାଏ ଖୁସିରେ ଉଠି ଚାଲିଗଲେ ।

ନିରୁପମା ବସିରହିଲେ ତଳକୁ ଚାହିଁ କିଛି ସମୟ । ପଇଁତ୍ରିଶ ବର୍ଷତଳର ଏଇ ନଭେମ୍ବର ସାତ ତାରିଖ ମାନଧାତାଙ୍କର ଭିତର ଉଖାରି ହେଇଯାଉଥିବ । ସେ ଅନୁଭବ କରୁଥାନ୍ତି ! କିଛି କହିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ସେ ଯଥାସମ୍ଭବ ଶାନ୍ତ, ସ୍ଥିର ହସଟି ଭିତରେ ଅନେଇଲେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ! କହିଲେ, ‘‘ଆଜି ପାଗ ଏମିତି ହେଇଚି । ଖାଇବା ଏଇ ଉପରକୁ ନେଇଆସିବି କି ?’’

ମାନଧାତା ବୋଧହୁଏ କିଛି ଶୁଣିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଅନ୍ତତଃ ଶୁଣିବାର କୌଣସି ଲକ୍ଷଣ ନଥିଲା ।

ସୁରକୁ ଦୁଇବର୍ଷବେଳେ ନିରୂପମା ଆସି ତା' ଦାୟିତ୍ୱ ନେଲେ – ଗୋଛା ଗୋଛା ବିଜୁଳି ଆକାଶରୁ ଛିଡ଼ିପଡୁଥିଲା । ଅନ୍ଧାର ଗର୍ଜୁଥିଲା ଝଡ଼ରେ ସମୁଦ୍ରପରି । ଅନେକ ସଂଗ୍ରାମ ପରେ ଗଛମାନଙ୍କର ଛିନ୍ନଛତ୍ର ଅବୟବ କୁଢ଼ କୁଢ଼ ଗଦାହୋଇଥିଲେ ଏଠି ସେଠି । ନିରୂପମା ପ୍ରଥମେ ଶାଢ଼ିଟିଏ, ଚୁଡ଼ିଟିଏ, ନାରୀଟିଏ, ମହିଳାଟିଏ ଏବଂ ଶେଷରେ ସର୍ବଂସହା ମା'ଟିଏ ହେଇ ସେ ଅବିନ୍ୟସ୍ତ ପୃଥିବୀକୁ ଆୟତ୍ତ କଲେ, ସଜାଡ଼ିନେଲେ, ପାଳିନେଲେ ! ତିରିଶ ବର୍ଷ ଭିତରେ ସେ କେବେ ପଚାରିନାହାନ୍ତି କେମିତି ମାନଧାତାଙ୍କ ସଂସାର ସେମିତି ବିଧ୍ୱସ୍ତ ହୋଇଯାଇଥିଲା । କୌତୂହଳ ହେଇଚି; କିନ୍ତୁ ସେସବୁ ଜାଣିବାକୁ ସେ ପ୍ରୟୋଜନ ମନେକରିନାହାନ୍ତି – ମାନଧାତା ମହାପାତ୍ର ଅନେକ ସମୟରେ ସେ ଅତଡ଼ା ଦାଢ଼ରେ ଠିଆହେଇ ନଦୀଗର୍ଭର ବିକରାଳ ଭଉଁରିକୁ ଚାହିଁରହିଥିବାର ସେ ଦେଖିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଅସମ୍ଭବ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ସେ ମଣିଷଟାର ! କେବେ ପାଟି ଫିଟେଇ ସେ ନିରୁପମାଙ୍କୁ ପଦଟିଏ ବି କହିଦେଇନାହାନ୍ତି । ଅନେକ ବର୍ଷରେ ସେଦିନ ହୁଏତ ପୁଣି ସେ ଅତୀତର ଘା'ଟା ଖଣ୍ଡିଆ ହେଇ ରକ୍ତ ଝରୁଥିଲା । ନିରୁପମା ଚୁପ୍‌ରହି ଅପେକ୍ଷା କଲେ ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ମାନୁବାବୁ ଗୋଟିଏଆଡ଼େ ଚାହିଁରହି କହିଲେ, ''ବୁଝିଲନା, ଆଜି ଗୋଟେ ବିଚିତ୍ର କଥା ଘଟିଲା ।''

'ଓ...ତା'ହେଲେ ଏଇଟା ଆଉ ଗୋଟାଏ କ'ଣ କଥା ।' ନିରୁପମା ଅନେକ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ବୋଧକଲେ । ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ମେଘ ଓହ୍ଲେଇଯିବାରୁ କପାଳ ଚକ୍‌ଚକ୍ ଦେଖାଗଲା । ସେ ଯଥେଷ୍ଟ ଆଗ୍ରହରେ ପଚାରିଲେ – ''କ'ଣ ଘଟିଲା ?''

ଆଜି କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ମୋର ପରିଷ୍କାର ମନେହେଲା ଯେ, ମୁଁ ଏ ଘରର କେହି ନୁହଁ । ମୁଁ ଗୋଟାଏ ବାହାର କୋଉଠିକାର ମଣିଷ ! ଏ ଘର ମୋର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅପରିଚିତ !''

''ହଅଅ ! ତମର ଯୋଉ କଥା !'' – ହସି ହସି କହିଲେ ନିରୁପମା – ''ଏମିତି ଅସମ୍ଭବ କଥାଗୁଡ଼ା କାଇଁକି ଭାବୁଚ ?''

''ତୁମେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବନାଇଁ, ମୁଁ ଜାଣେ ! ଆଉ କିଏ କହିଥିଲେ ମୁଁ ବି ବିଶ୍ୱାସ କରିନଥାନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ନିଜର ଅନୁଭବକୁ କେମିତି ଉଡ଼େଇଦେଇହେବ ? ମୁଁ ପରିଷ୍କାର ଚାହିଁଥାଏ, ସେଇ କଣଟାରୁ ମେଘ ଟେକିରଖିଥାଏ; ସେ ମେଘ, ସେ ଟାୱାର, ସେ ଝାଉଁଗଛ ଖୁବ୍ ପରିଚିତ ଲାଗୁଥାଏ । ସେଇଠି ଥାଇ ବାହାରୁ ସତେ ବା ମୁଁ ଏ ଘରଟାକୁ ଦେଖୁଥାଏ ଏବଂ ଚିହ୍ନିପାରୁନଥାଏ । ଏଇଠି ଠିଆହେଇ ଏ ଚୌକି, ଏ କାନ୍ଥକୁ ଚିହ୍ନି ପାରୁନଥାଏ, ଏ କବାଟଟା ଯେମିତି ମୁଁ ଜାଣେନାହିଁ କୁଆଡ଼କୁ ଫିଟିଛି – ହେଇ ତ ଦେବୁ ଆସିଲାଣି – ତାକୁ ପଚାରିବା ।

ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବାପାଙ୍କର ଶେଷବାକ୍ୟ ଶୁଣିଦେଇଥାଏ । ସେ ବସୁ ବସୁ କହିଲା – ''କବାଟଟା ଗୋଟାଏ ସିମ୍ବଲ ବାପା ! ତା'ର ସେପାଖେ ସବୁବେଳେ ଗୋଟାଏ ମିଷ୍ଟ୍ରି, ମାନେ ଗୋଟାଏ...''

ନିରୁପମା ଦେଖିଲେ ଯେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଆଉ ଅନ୍ୟଆଡ଼େ ବାଗେଇଲାଣି । ସେ ଆସ୍ତେ ଉଠୁ ଉଠୁ କହିଲେ, ''ଉପରକୁ ଖାଇବା ତା'ହେଲେ ପଠାଇଦେବି । ଦେବୁ, ତୁ ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଏଇଠି ଖାଇବୁ ନା ତଳକୁ ଆସିବୁ ?''

''ନା କାହାରି ଖାଇବା ଉପରକୁ ପଠାଇବା ଦରକାର ନାହିଁ, ଆମେ ତଳକୁ ଚାଲିଆସିବୁ । ସେଇଠି ସମସ୍ତେ ଏକାଠି ଖାଇବା ।''

ନିରୁପମା ଖୁବ୍ ଖୁସିହୋଇ ଚାହିଁଲେ । ଖୁସିରେ ହସିଲେ ସେ ଏବେ ବି ଅଦ୍ଭୁତ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାନ୍ତି । ସେ ଆସ୍ତେ ପରଦା ଆଡ଼େଇ ଚାଲିଗଲେ ।

''ହଁ ବାପା, କବାଟ ବିଷୟ କହୁଥିଲି –''

''ଆରେ ଶୁଣ, କବାଟ କଥା ମୁଁ ଶୁଣିବାକୁ ଚାହେଁନାହିଁ – ତମ ବିଦ୍ୟାରେ ଅତୀତଟାକୁ କେମିତି ବୁଝାଅ ?''

''ମାନେ ?''

''ମାନେ ଅତୀତଟା ମୃତ ନା ଜୀବନ୍ତ ?''

''ଆମେ ତାକୁ ଏକପ୍ରକାର ଜୀବନ୍ତ ବୋଲି ଭାବୁ । ସେ ଜିନିଷ ଅବଚେତନା ଭିତରେ ଶୋଇରହିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ମଣିଷର ସମସ୍ତ ଆଚରଣ, ରୁଚି, ତା'ର କାମ, କଥା, କୃତିତ୍ୱ ସବୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥାଏ ।''

''ଆଚ୍ଛା, ସେ କଥା ବୁଝିହଉଚି, ଆମେ ତାକୁ ସଂସ୍କାର ବୋଲି ଜାଣିଚୁ ! ସେଇଟା ଗତଜନ୍ମମାନଙ୍କରୁ ମଧ୍ୟ ସଞ୍ଚିତ ହେଇ ରହିଥିଲା । ସ୍ମୃତି ରହେନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ସଂସ୍କାର ରହେ । ତେବେ ମୁଁ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି ଯେ ଏ ବଖରାରୁ ସେ ବଖରାକୁ ଗଲାଭଳି ଆଉ ଗୋଟାଏ ସମୟକୁ ଯାଇହେବ କି ?''

''ତା' ଉପରେ ତ, ବାପା, ଏବେ ହଜାରେ କଥା ହେଲାଣି । ଅବଚେତନା ଭିତରେ ବୁଡ଼ିରହିଥିବା ଅନେକ ସ୍ମୃତିକୁ ପୁଣି ତିଆରିନିଆଯାଇପାରୁଚି ! ଗୋଟେ ବୁଢ଼ାକୁ ତା'ର ପାଞ୍ଚବର୍ଷର ଚେତନାକୁ ଫେରାଇ ନିଆଯାଇପାରୁଛି ! ଅନୁମାନ କରାଯାଉଚି ଯେ ଏଥର ପୂର୍ବଜନ୍ମର ସ୍ମୃତି ବା ସଂସ୍କାରକୁ ମଧ୍ୟ ଖୋଲିଦେଇହେବ ।''

–''ହଁ !'' ମାନୁବାବୁ ଗମ୍ଭୀର ଜଣାଗଲେ ।

ଦେବୁ ସାମାନ୍ୟ ଇତସ୍ତତଃ ହେଲା, କାଳେ ବାପା ବିରକ୍ତ ହେଇଯାଇପାରନ୍ତି, ଏଇ ଭୟରେ । ମାନୁବାବୁ ମନକୁ ମନ ପଚାରିଲାପରି କହିଲେ, ''ଅଦେଖା ରାଜ୍ୟ କିମ୍ବା ଅଜଣା ସମୟକୁ ଜଣେ କ'ଣ ଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ?''

ଦେବୁ କିଛି କହିବା ଆଗରୁ ଖବର ଆସିଲା ଯେ ବଢ଼ାହେଇଗଲାଣି । ଖାଇବାକୁ ଯିବାପାଇଁ ମା' ଡକେଇପଠେଇଛନ୍ତି – ଉଭୟେ ଉଠିଲେ । କୌଣସି କାରଣରୁ

ଭାରାକ୍ରାନ୍ତ ଜଣାଗଲେ ମାନୁବାବୁ; ଆଉ ଦୁଇଦିନଯାଏଁ ସେ ବିଷୟ ଉଠେଇଲେ ନାହିଁ, ବୋଧହୁଏ ଭୁଲିଗଲେ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଆସିବା ଆୟୋଜନରେ ଘରେ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ଛନଛନ ଭାବ ଭରିରହିଥାଏ । ସବୁଠାରୁ ସ୍ଥିର ଥାଆନ୍ତି ମାନୁବାବୁ । ସେଇଟା ତାଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ । ସେଦିନ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ ଡେରିରେ ପ୍ଲେନ୍ ଓହ୍ଲେଇଲା । ଆଉ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍‌ରେ ଦୁଇଟାଯାକ ଗାଡ଼ିରେ ସମସ୍ତେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ ।

ମାନୁବାବୁ ସେଇ ଉପର ପିଣ୍ଡାରେ ଥାଇ ଅନେଇଥାନ୍ତି । ଦେବୁ, ନମିତା, ତା' ମା' ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲେଇଲେ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତା' ପୁଅକୁ ହାତ ଧରି ଓହ୍ଲେଇଆଣିଲା । ତା' ପଛରେ ତା' ସ୍ତ୍ରୀ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ପୁଅ ପପୁକୁ ମାନୁବାବୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ କେମିତି ଗୋଟାଏ ଚମକିଲାପରି ହେଲେ । ତାଙ୍କ ଭିତରେ କ'ଣଟାଏ ଛକ୍‌କରି ଅଟକିଗଲା, ପୁଣି ହୁଗୁଳି ବୋହିଗଲା । ସାଏବ ପିଲାପରି ଚେହେରା, ସେମିତି ବେଶ, ସେମିତି ଢଙ୍ଗ ! — ସେ ବାପାର ହାତ ଧରି ଠିଆହୋଇଥାଏ, ତା'ପରେ ସେ ଚାରିଆଡ଼କୁ ବଲବଲ ଚାହିଁଲା । ଛନଛନ ହେଲା, ବାପର ହାତକୁ ଛିଞ୍ଚାଡ଼ିଦେଇ କୋଠା ଉପରକୁ ଚାହିଁଗଲା ।

ତା'ପରେ ମାନୁବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖିଦେଇ ବଡ଼ପାଟିରେ ଚିହିଁକିଲା, "ମାନା — ମାନା — !" ସେ ଡାକରେ ମାନୁବାବୁ ହଠାତ୍ ବିବର୍ଣ୍ଣ ଦେଖାଗଲେ ! ତାଙ୍କୁ ସେଭଳି ଆଉ କେହି ଡାକିପାରେ ବୋଲି ସେ କଳ୍ପନା କରିନଥିଲେ । ସେ ବାଲ୍‌କୋନିର ବାଡ଼ ଧରି ଠିଆହୋଇ ରହିଗଲେ ।

ତକ୍ଷୁ ପପୁ କାହାକୁ ଖାତିର୍ ନକରି ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲା — "ଆରେ ରହ", "ଆରେ ପଡ଼ିଯିବୁ" — କହି କହି ବାପ ମା' କକେଇ ଗୋଡ଼େଇଲେ ! କିନ୍ତୁ ପପୁ ସତେବା ବହୁକାଳୁ ଏ ଘରକୁ ଜାଣେ, ଏମିତି ସେ ପଶିଗଲା — ପାହାଚ୍ ଡେଇଁ ଯାଉଥିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଯାଇ ତାକୁ ଧରିପକାଇଲା । ଅନ୍ୟମାନେ ଆସି ଘେରିଗଲେ । ମା' ପଚାରିଲେ, "କିରେ, ଇଏ ଏମିତି କ'ଣ ହଉଚି ?"

— "ସାଇବ ପିଲା ତ... ତାକୁ ଛାଡ଼ିଦଉନ୍ତୁ; ସେ ଏମିତି କୁଆଡ଼େ ଯିବ କି ?"

ସମସ୍ତେ ପପୁ ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଥାନ୍ତି । ସେ ତା'ର ଠିକ୍ ବାଟ ବାରି ଆସି ମାନୁବାବୁଙ୍କ ଶୋଇବା ଘରେ ପଶିଲା — ବାକି ସମସ୍ତେ କାବା ହୋଇ କଥା ହଉ ହଉ ପଶିଆସିଲେ ।

"କିରେ କିଏ ବତେଇଦେଲାପରି ଏ କ'ଣ ବାଟ ବାରିଦେଉଚି ।"

"ଖୁବ୍ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା" — ତୁମେ କେହି ତାକୁ ଡିଷ୍ଟର୍ବ କରନାହିଁ" — କହିଲା ଦେବୁ ।

ମାନୁବାବୁ ତଥାପି ବାହାରକୁ ଚାହିଁ ଠିଆହୋଇଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଦେହସାରା ରୁମ ଠିଆ ଠିଆ ହେଇଗଲା — ଶୋଇବାଘରୁ ଖପ୍‌ଖପ୍ ଡେଇଁଗଲା ପପୁ ।

ପିଣ୍ଡାରେ ପହଞ୍ଚି ସେମିତି ତାଳିମାରି ଚିତ୍କାର କଲା, "ମାନା ! ମାନା !" ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବିସ୍ମିତ କରି ମାନୁବାବୁ ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ — "ୟୁ... ସଟ୍ ଅପ୍ ।"

ସେ ପପୁକୁ ସେମିତି ଥଟ୍ଟାକରି ଅଭିନୟ କରୁଥିଲେ କି ସତକୁ ସତ ରାଗିଯାଇଥିଲେ, ବୁଝିବାକୁ ସମଗ୍ର ପରିବାର ଥ'ହେଇ ଠିଆରହିଥାନ୍ତି । – ସେଇ ସ୍ତବ୍ଧତା ଭିତରେ ପପୁ ବିନା କାରଣରେ ଖଳଖଳ ହସିଉଠିଲା । ତା'ର ସାନ ହାତଟିକୁ ଉପରକୁ ଟେକି ଟିପରେ ମାନୁବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖେଇ ପୁଣି କହିଲା... "ମାନା ! ମାନା" ...ଏବଂ ପୁଣି ହସିଲା ।

ମାନୁବାବୁ ବେତ ଚୌକି ଉପରେ ଲଥିକିନା ବସିପଡ଼ି ଗୋଟାଏ ନିଃଶ୍ୱାସ ରୋକି ତା'କୁ ଚାହିଁଲେ । ସେ ବି ତା'ପରେ ହୋ-ହୋ ହସିଉଠିଲେ ।

ଘଟଣା କ'ଣ ? ସମସ୍ତେ ତଟସ୍ଥ ହେଲାପରି ଚାହିଁଥାନ୍ତି ! ନାତି-ଗୋସେଇଁବାପ ଭିତରେ କ'ଣ ରହସ୍ୟ ଚାଲିଥାଏ, କେହି ବୁଝିବାର ଉପାୟ ନଥିଲା ।

ଦେବୁ ଗଳା ସଫାକରି ପଚ଼ାରିଲା, "ସୁରଭାଇ, ଏଇଟା ମୋତେ ଭାରି ଷ୍ଟ୍ରେଞ୍ଜ ଜଣାଯାଉଚି ! ପପୁ ଏମିତି ସବୁବେଳେ ବ୍ୟବହାର କରେ କି ?"

"ନା ନା" – କହି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ଦୁହେଁ ପୁଅ ପାଖକୁ ଚାଲିଆସିଲେ । ଦେବୁ ହାଁ-ହାଁ କରି ତାଙ୍କୁ ମନାକଲା । ପପୁ ସାମ୍ନାରେ ଆଣ୍ଠେଇ ବସିପଡ଼ି କହିଲା, "ହାଲୋ... ଡୁ ୟୁ ନୋ ଆଓ୍ୱାର ଡାଡି ।"

ପପୁ ଆଖିମିଟିକା ମାରି ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରି କହିଲା, "ୟେସ୍... ହି ଇଜ୍ ମାନା – ମାନା... ହିଁ-ହିଁ, ହି-ହି !" ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଚଟ୍‌କିନା ତା' ମୁହଁରେ ହାତ ରଖି ତାକୁ ଜବରଦସ୍ତି ନେଇଗଲାବେଳକୁ ଦେବୁ ପୁଣି ବୁଲିଯାଇ ପଚ଼ାରିଲା, "ଡୁ ୟୁ ନୋ ଦିସ୍ ହାଉସ୍ ?"

– "ୟେସ୍... ୟେସ୍..."

ପପୁକୁ ତା ବାପା ଟେକିନେଇ ଚାଲିଗଲା ତଳକୁ । ସମସ୍ତେ ଆଉସବୁ କଥା ଭୁଲି କେବଳ ଏଇ ଅଦ୍‌ଭୁତ ଘଟଣାରେ ବିଚ଼ଳିତ ଏବଂ ଏକପ୍ରକାର ଆକ୍ରାନ୍ତ ରହିଥାନ୍ତି । ପପୁର ମା' କେବଳ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ହୋଇ ପପୁକୁ ଆଉଁସିବାରେ ଲାଗିଥାଏ; ପୁଅର ବିପଦ ଆଶଙ୍କା କରି ବିକଳ ବିବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଉଥାଏ । ସବୁଠୁ ବେଶି ମାଲିକାନା ଦେଖଉଥାଏ ଦେବେନ୍ଦ୍ର – "ଆରେ, ତମେସବୁ କିଛି ପାଟିକରନାହିଁ; କିଛି ଗୋଳମାଳ କରନାହିଁ । ଏଇଟା ଗୋଟାଏ ପାରା-ସାଇକୋଲଜିକାଲ କେସ୍ । କେହି କିଛି ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନାହିଁ । ମୁଁ ସବୁ କରୁଛି । ମିନୁ, ମୋ ଟେପ୍ ରେକର୍ଡ଼ରଟା ନେଇଆ; ଧାଇଁଯା । ସୁରଭାଇ, ଏଇ ଡାଇନିଂ ଟେବୁଲରେ ପପୁକୁ ବସେଇଲ । ଦେଖ ଭାବୀ, ତମେ ଏମିତିହେଲେ ସବୁ ଭଣ୍ଡୁର ହୋଇଯିବ । ମୁଁ ତମକୁ ନିର୍ଭର ଜବାବ ଦେଲି ଯେ ପପୁର କିଛି ହୋଇନାହିଁ; ସେ ପୂରାପୂରି ଠିକ୍ ଅଛି । ତମେ ଖାଲି ଦେଖ ଏବଂ କିଛି ନକହି ଶୁଣ ।" କେଜାଣି କେମିତି ସମସ୍ତେ ଦେବୁକୁ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ମାନିଗଲେ । ପପୁ ଡାଇନିଂ ଟେବୁଲ ଉପରେ ବସି ଗୋଡ଼ ଝୁଲଉଥାଏ; ଚାରିଆଡ଼େ ଚାହିଁ ମୁବମୁବ ହସୁଥାଏ ।

ହଠାତ୍ ନିରୁପମାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖେଇ କହିଲା, ‘‘ଡଲି !’’

ସେ ପ୍ରାୟ· ଚମକିପଡ଼ିଥାନ୍ତେ । ଗାଲରେ ହାତ ଦେଇ ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ଆଖିରେ ଚାହିଁରହିଲେ । ବିସ୍ମୟରେ ପାଟି ମେଲାରହିଗଲା ।

– ‘‘କିରେ, ମୋ ପିଲାବେଳର ଡାକ-ନାଁ ଇଏ କେମିତି ଜାଣିଲା ?’’

ସମସ୍ତେ ଥମ୍‌ହୋଇ ରହିଗଲେ । କାହାକୁ ଜଣାନଥିଲା ଯେ, ନିରୁପମାଙ୍କ ଡାକ-ନାଁ ‘ଡଲି’ ଥିଲା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରାୟ ଡାକ୍ତର ଢଙ୍ଗରେ ଟେପ୍ ରେକର୍ଡ଼ରକୁ ଚଳେଇଦେଇ ପପୁର ଆଖିକୁ ଚାହିଁଲା । ଆଖିଯୋଡ଼ିକ ସାମାନ୍ୟ ପେଚୁଆ – ମନେହେଉଥିଲା ଯେମିତି ସେଠିକା କୌଣସି ଜିନିଷ ତାକୁ ଦିଶୁନଥିଲା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଏଇ ସନ୍ଦେହରେ ପଚାରିଲା, ‘‘ପପୁ, ହ୍ୱାୟାର ଇଜ୍ ୟୋର ମମି ?’’...

ପପୁ ପୂର୍ବଭଳି ନିରୁପମାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଖଳଖଳ ହସୁଥିଲା । ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖେଇ କହୁଥିଲା, ‘‘ଡଲି – ଡଲି ।’’ ତା’ ବାପା-ମା’ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ରର ତାଗିଦରେ କେବଳ ଚୁପ୍ ରହିଲେ ଭାରି କଷ୍ଟରେ ।

‘‘ନାଓ, ପପୁ, ପପୁ, ହ୍ୱାୟାର ଇଜ୍ ୟୋର ମମି ।’’ ପପୁ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ମା’ ଆଡ଼େ ଚାହିଁଲା, ଅଳ୍ପ ହସିଲା । ଦି’ହାତ ଟେକି କାଖ ହେବାକୁ ଡାକିଲା – ‘‘ମମି ।’’

ମିତୁ ଝାମ୍ପମାରି ପୁଅକୁ ଟେକିନେଇ ଜାକିଧରିଲା; ଭଦ୍‌ଭଦ୍ ଗୁଡ଼ାଏ କାନ୍ଦିପକେଇଲା । ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ବୋଧକଲେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର କିନ୍ତୁ ଚାହିଁରହିଥାଏ କୌତୂହଳରେ, ଅବିଶ୍ୱାସରେ । ପପୁ ସ୍ୱାଭାବିକ ହୋଇଯିବାରୁ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାଭାବିକ ହୋଇଗଲେ । ଚାକର ନୌକର ଯେ ସବୁ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥିଲେ, ଯେ ଯାହା କାମକୁ ବାହାରିଗଲେ । ଜିନିଷ ବୁହାହେଲା । ସବୁ ଚାଲିଲା ଠିକ୍ ଯୋଜନା ଅନୁସାରେ । କିନ୍ତୁ ପପୁର ସେଇ କେତେ ମିନିଟ୍‌ର ଆଚରଣ ମେଘ-ରାତିରେ ବିଜୁଳିପରି ଚମକି ଯାଉଥାଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ।

ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମାନଧାତା ମହାପାତ୍ର ଅନେକ ଦିନ ହେଲା ପଦାକୁ ବାହାରୁ ନଥିଲେ । ସେଇଦିନ ପାଇଜାମା ପଞ୍ଜାବି ପିନ୍ଧି ହାତୀଦାନ୍ତ ବେଣ୍ଟ ଲାଗିଥିବା ଶିଂଘ ବାଡ଼ିଟିଏ ଧରି ବୁଲିବାହାରିଲେ । ସାଙ୍ଗରେ ଆଲ୍‌ସେସିଆନ୍ କୁକୁରକୁ ଧରି ନୌକର ପିଲାଟି ଗଲା । ସାଢ଼େ-ଚାରିଟାରେ ଚା’ ପିଇବାବେଳେ ସେ ବିଶେଷ କିଛି କଥା କହିନଥିଲେ । ପପୁକୁ ଦେଖିବାକୁ ମାସେକାଳ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଉଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଜମା ସେକଥା ସେ ଉଠାଉ ନଥିଲେ । ଆଉ କେହି ମଧ୍ୟ ସାହସ କରି ପପୁକୁ ତାଙ୍କ ସାମ୍ନାକୁ ଆଣିବା କଥା ଚିନ୍ତା କରିପାରିନଥିଲେ ।

ସେ ରାସ୍ତାଧରି ଗଲାବେଳେ ଯେ ଯାହା ଢଙ୍ଗରେ ମାନୁବାବୁଙ୍କୁ ସମସ୍ତେ ପଛରୁ ଅନେଇଥାନ୍ତି । ଘରଟା କେମିତି ଅଜବ ଧରଣର ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ହୋଇଯାଇଥାଏ । କ’ଣଟାଏ ମଡ଼େଇହେଇ ପଡ଼ିଥାଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ । କେହି ଆଉ ଖୋଲାମନରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଇପାରୁନଥାନ୍ତି ।

ଦେଖାଗଲା ଯେ, ଦେବୁ ତା' ବଖରାରେ କିଛି ଚୌକି ପକେଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଡାକିନେଇ ବସେଇଲା । ପପୁ ଶୋଇଯାଇଥିବାରୁ ଜଣକୁ ଜଗେଇଦେଇ ମିତୁ ମଧ ଆସି ବସିଲା । ଦେବୁ ବୁଝେଇବା ଢଙ୍ଗରେ କହିଲା, ''ସମସ୍ତେ ମନଦେଇ ଶୁଣ, ମୁଁ କଣ କହୁଚି ! ଏଇଟା ଖୁବ୍ ଜରୁରି ସମସ୍ତଙ୍କର ଜାଣିବା – ବାପାଙ୍କୁ ମୁଁ ଏକୁଟିଆ ଦେଖି ବୁଝେଇଦେବି ! – କ'ଣ ହେଲା ଯେ, ପପୁ ଆଜି ସେମିତି ହେଲା ? ତା'ର ଅନେକ କାରଣ ଥାଇପାରେ; କିନ୍ତୁ ମତେ ଲାଗୁଛି ଯେ, ସେ ତା'ର ପୂର୍ବଜନ୍ମକଥା କହୁଛି । ଏମିତି ଅନେକ ରିପୋର୍ଟ ରହିଛି । ଏଇ କେସ୍‌ଟାରେ ଅସୁବିଧା ହେଲା ଯେ, ସେ ତାର ପୂର୍ବ-ପରିଚୟ ଦେଇପାରିନାହିଁ ଏଯାଏଁ । ଆଉ ମଧ ସେ ଏଯାଏଁ ସେ ଅଞ୍ଚଳର ଭାଷା କହିପାରିନାହିଁ । ଗୋଟିଏ କଥା ନିଶ୍ଚିତରୂପେ ଜଣାଯାଉଛି ଯେ, ବାପା ଏବଂ ମା'ଙ୍କୁ ସେ ପିଲାବେଳେ ଜାଣିଚି ଖୁବ୍ ପାଖରୁ; ଘନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଜାଣିଛି । ସେ କିଏ ହୋଇପାରେ ବାପା ମା' ହିଁ ଆମକୁ କହିପାରିବେ !''

ନିରୁପମା ଛେପ ଢୋକିଲେ ! କେମିତି କହିବେ – ସେତେବେଳେ 'ମୋ ନାଁ ଡଲି ଥିଲା । ସମସ୍ତେ ମତେ ସେଇ ନାଁରେ ଡାକୁଥିଲେ । ଇଏ କି ସିଏ ଡାକୁଥିଲା ବୋଲି କହିହେବନାହିଁ ।'

''ଆଚ୍ଛା... ମା' ! ଟିକିଏ ମନେପକାଅ ! – ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ ଖୁବ୍ ଘନିଷ୍ଠ କିଏ ଥିଲା ? ଆଉ କିଏ ତମର ପରମ ଶତ୍ରୁ ଥିଲା ? – ବରଂ ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ କିଏ ଝଗଡ଼ା କରିଥିଲା, କୁହ ? କାରଣ ବାପାଙ୍କୁ 'ମାନା' ବୋଲି ଡାକିଦେବାରୁ ସେ ଭୟରେ ଚିଡ଼ିଯାଇଥିଲେ – ତୁମେ ସମସ୍ତେ ଦେଖିଚ ।''

ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁଟିମାନ ଶୁଖିଗଲା । ପୁଣି ଆତଙ୍କ ମଡ଼େଇହେଇପଡ଼ିଲା । ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ସନ୍ଧ୍ୟା ନଇଁଆସୁଥିଲା ତିନିପୁରୁଷର ସେ ପୁରୁଣା ବଙ୍ଗଳା ଉପରକୁ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଭାରି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ବସିଥାଏ । କହିଲା, ''ଆଚ୍ଛା ଦେବୁ, ତୋ' କହିବା କଥା ଯଦି ଠିକ୍ ହୁଏ, ମାନେ, ପପୁ ଯଦି ପୂର୍ବଜନ୍ମକଥା ମନେପକଉଥାଏ, ତେବେ ଏମିତି ହଠାତ୍ କାହିଁକି ହବ । – ଅବଶ୍ୟ ଗୋଟାଏ ଖୁବ୍ ପିକ୍ୟୁଲିଅର କଥା ଯା' ଆଗରୁ ହେଇଚି । ମିତୁ, ମନେପକାଅ – ଯେଉଁ ଦିନ ମାର୍ଟିନ୍ ଆସିଥିଲା ଆମ ଘରକୁ । ଆମ ଆଲବମ୍ ଦେଖୁଥିଲାବେଳେ ବାପାଙ୍କ ଫଟ ଦେଖି ପପୁ କେମିତି ପାଟିକରିଥିଲା – ଚିତ୍‌କାର କଲାଭଳି ! ତା' ଆଗରୁ ସେଇ ଫଟ ସେ ଅନେକ ଥର ଦେଖିଥିଲା – ସେମିତି ତ କେବେ ହେଇନଥିଲା ।''

ଦେବେନ୍ଦ୍ର କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା; ତା' ଭାଉଜ ମିତୁ କହିବାରୁ ତୁନିପଡ଼ିଗଲା । ମିତୁ କହିଲା, ''ମୋର ଏବେ ମନେପଡୁଚି । ସେ ବାପାଙ୍କ ଫଟଟାକୁ ଖୁବ୍ ବେଶି ଦେଖୁଥିଲା । ଖୋଜି ଖୋଜି ସେ ଫଟଟାକୁ ବାହାରକରୁଥିଲା – ତା' ଉପରେ ଟିପ ଘୋଷାରୁଥିଲା । ଆମେ ଭାବୁଥିଲେ ଯେ, ସେ ବାପାଙ୍କୁ ନଦେଖି ଖୁବ୍ ଭଲପାଉଥିଲା –''

"ତା' ହେଲେ ଭାବୀ, ଏଇଟା ପୂରା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଗଲା । ପପୁର ସ୍ମୃତି ତା' ଭିତରେ ଛଟପଟ ହେଉଥିଲା; କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ପ୍ରକାଶ ପାଇପାରୁନଥିଲା । ଏଠିକି ଚାଲିଆସିବାରୁ ପୁରୁଣା ପରିବେଶରେ ବାପାଙ୍କୁ ଦେଖିଦେଇ ହଠାତ୍ ଦ୍ୱାର ଫିଟିଗଲା । ମୁଁ ଭାବୁଚି, ପପୁ ଏବଂ ବାପାଙ୍କର ଗୋଟାଏ ମୁହାମୁହିଁ ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ କରେଇବି ।"

ଚାରିଆଡ଼୍ରୁ ଆତଙ୍କର ସ୍ୱର ଶୁଣାଗଲା – "ନା, ନା, ନା, ନା ।"

ଦେବୁ ହସିଲା – "ଏଥିରେ କାହାରି କିଛି ଅନିଷ୍ଟ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ । ବରଂ ଏଭଳି କେସ୍ ଷ୍ଟଡିଟାଏ ବାହାରିଲେ ସେ ଦୁହେଁ ପୃଥିବୀବିଖ୍ୟାତ ହୋଇଯିବେ ।"

ପୁଣି ସେଇ ସ୍ୱର – "ନା... ଆମର ସେ ସବୁ ଦରକାର ନାହିଁ – ନା ନା !"

"ଶୁଣ, ଏମିତି କ'ଣ ଅଶିକ୍ଷିତଙ୍କ ଭଳି ହଉଚ ସବୁ ? ବାପା ବୋଧହୁଏ ଜାଣିସାରିଲେଣି, ସେ କିଏ । ତାଙ୍କୁ ଖାଲି ସିଧାସଳଖ ପଚାରିବା କଥା । ମୋର ପୂରା ବିଶ୍ୱାସ ହେଉଚି ଯେ ପପୁ ଅକ୍ଲେଶରେ ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଓଡ଼ିଆରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇପାରିବ । ମୁଁ କହୁଚି, ଏଇଟା ଏତେ ଡ୍ରାମାଟିକ୍ ହେବ ଯେ, କହିହେବନାହିଁ ! ତୁମେମାନେ ସବୁ ଚୁପ୍‌ରହି ଦେଖିବ । ମୁଁ ସବୁ କରିବି । ଆମେ ଭାରି ଲକ୍‌କି । ଏଇଟା ଗୋଟାଏ ବିଖ୍ୟାତ ଘଟଣା ହେବ । ମୁଁ ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଇଯାଏ । ତାଙ୍କ ଫେରିବା ସମୟ ହେଇଗଲା ?"

ସମସ୍ତେ ଉଠିଲେ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଦେବୁ ହାତ ଧରି ବାହାରକୁ ଚାଲିଲେ । ସେମାନେ ବୁଲାବୁଲି କରି ଫେରିଲାବେଳକୁ ମାନୁବାବୁ ଆସିସାରିଥାନ୍ତି । ଦୁଇଭାଇ ଉପରମହଲାକୁ ଉଠିଗଲେ । ବିନା କାରଣରେ ଦେବୁକୁ କେମିତି ଡରଡର ଲାଗୁଥାଏ ! ସେ ଭାବୁଥାଏ ସେଇଟା ଉଦ୍‌ବେଗ କେବଳ ।

ମାନୁବାବୁ ସେଇ ପଞ୍ଜାବି ପାଇଜାମା ପିନ୍ଧି ଆରାମଚୌକିରେ ବସିଥାନ୍ତି; ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଗମ୍ଭୀର ଦିଶୁଥାନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ସମୟ ହେଇଥିଲେ ଦେବୁର ସାହସ ନଥିଲା ସେ ବାପାଙ୍କୁ ସାମ୍ନା କରିବାପାଇଁ; କିନ୍ତୁ ସେ ସମଗ୍ର ଘଟଣାଟା ବୁଝିଚି ବୋଲି ଭାବୁଥିବାରୁ ତା'ର ହିମ୍ମତ ବଢ଼ିଯାଇଥିଲା । ସେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇ ଗୋଟାଏ ଚୌକିରେ ବସି ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଦେଖାଇଦେଲା ।

"କୁଆଡ଼େ ଆସିଲ ?" – ଖୁବ୍ ଉଦାସ ଅନାତ୍ମୀୟ ସ୍ୱରର ପ୍ରଶ୍ନ ଶୁଣି ଉଭୟେ ସାମାନ୍ୟ ଦବିଗଲେ ।

ଦେବୁ କହିଲା, "ନାଇଁ ବାପା, ସେ ପପୁ ବିଷୟରେ... !!"

ତାକୁ କହିବାକୁ ନଦେଇ ମାନୁବାବୁ ସେଇଭଳି ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, "ନା, ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ କିଛି ଶୁଣିବାକୁ ଚାହେଁନାହିଁ । ମୋର ଅନେକ କାମ ଅଛି କରିବାକୁ ।"

ଦେବୁ ଇତସ୍ତତଃ ହେଉଥିଲା । ସୁର କହିଲା, "ବାପା, ଦେବୁ ଯାହା କହୁଚି, ଯଦି ସତ ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ଘଟଣାଟା ସିରିଅସ୍ ! ସେ ଟୋକା ସେମିତି କେବେ ବ୍ୟବହାର କରିନାହିଁ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା, ସେ ତୁମକୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସେମିତି କାହିଁକି

ହେଲା ? ଦେବୁ କହୁଛି, ସେ ତାର ପୂର୍ବଜନ୍ମରେ ତୁମକୁ ଜାଣିଥିଲା ।...''

''ନନ୍‌ସେନ୍‌ସ ! ଦେବୁ କିଛି ଜାଣେନାହିଁ ! ସେ ଯାହା କହୁଛି ସବୁ ପୋଥିବିଦ୍ୟା । ତୁମେ ଏବେ ଯାଅ – ମୋର କାମ ଅଛି ।''

ଦୁଇଭାଇ ବାଧ ଡରକୁଳା ଛୁଆଙ୍କୁ ଭଳି ଉଠିଲେ ଏବଂ ଚାଲିଆସିଲେ । ଅନେକ ରାତିଯାଏଁ ସେ ଘରେ କେହି ଶୋଇପାରିଲେନାହିଁ । ନାନାପ୍ରକାର କଳ୍ପନାରେ ଘର ଉଛୁଳୁଥାଏ । ଉପର ବଖରାରେ ଆଲୁଅ ଜଳୁଥାଏ ରାତି ଗୋଟାଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ! ଦେବୁ କ'ଣ ଗୁଡ଼ାଏ ସବୁ ଲେଖିପକଉଥାଏ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ତା'ର ପୁରୁଣା ଡାଏରୀପତ୍ର ଘାଣ୍ଟୁଥାଏ । ନମିତା ଚେଷ୍ଟାକରୁଥାଏ ପଢ଼ିବାପାଇଁ; କିନ୍ତୁ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ଖାଲି କାନ୍ଥଟାକୁ ଚାହିଁ ରହିଯାଉଥାଏ । ନିରୁପମା ଘରୁ ଅଗଣା, ଅଗଣାରୁ ଘର ଚାଲବୁଲ ହେଉଥାନ୍ତି । ଏତେ ରାତିଯାଏଁ କାହିଁକି ଉପରେ ଆଲୁଅ ଜଳୁଚି ବୋଲି ତାଙ୍କ ମନରେ ଅନନ୍ତ ଦୁର୍ଭାବନା ।

କିଏ ଜାଣେ, କ'ଣ ରହସ୍ୟ ସେ ବିଚିତ୍ର ଘଟଣାଟିରେ ଲୁଚିରହିଥିଲା ? ହୁଏତ ଦେବୁ ଭାବୁଥିଲା, ତା' ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରେମ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁଜନିତ ହେଇଥିବ; ନହେଲେ ବାପା ଏତେ ଦୋହଲିଯିବା ଲୋକ ନୁହନ୍ତି । ସେମାନେ ଜନ୍ମ ହେବାର ପୂର୍ବ ଘଟଣା ନିଶ୍ଚୟ; ନହେଲେ କେହିହେଲେ ତ କିଛି ମନେରଖିଥାନ୍ତେ ! ମାନଧାତା ମହାପାତ୍ରଙ୍କର ଶତ୍ରୁ ଅସଂଖ୍ୟ ! କଥାକଥାକେ ଲୋକଟାକୁ ଶେଷକରି ନଈକୁ ଲାସ୍ ଫିଙ୍ଗିଦେବା ସେ କାଳର ସାଧାରଣ କଥା । ସେମିତି ଗୋଟାଏ କେହି ହୁଏତ ପଶିଆସିଚି – ପରିବାର ଭିତରକୁ । ହୁଏତ ସେ ଅନେକ ଗୁପ୍ତ ତଥ୍ୟ ଜାଣେ, ଯାହା ପ୍ରଘଟ ହେଇଯିବା ଭୟରେ ବାପା ସେମିତି ଚିଡ଼ିଉଠିଥିଲେ ।

ନିରୁପମା ପିଲାଦିନ କଥା ମନେପକାଇ ସେ ସମୟର ଲୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସେଦିନର ଅନୁଭବକୁ ଯୋଡୁଥାନ୍ତି, ଭାବୁଥାନ୍ତି – କିଏ ହୋଇପାରେ ଏ ଆତ୍ମା ? ତାଙ୍କ ଭାଇନା, ଯେ କି ଟୋକା ବୟସରେ ହାଣଖାଇଗଲେ – ତାଙ୍କ କଥା ବେଶି ମନେପଡୁଥାଏ । ମନେପକେଇ ଦେହ ଶୀତେଇ ଉଠୁଥାଏ । ମାନଧାତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଭାଇନାଙ୍କର ଘୋର ଝଗଡ଼ା, ପାଟିତୁଣ୍ଡ, ଜିଦ୍ ମନେପଡୁଥାଏ । ସେ ଥରିଉଠୁଥାନ୍ତି ଗୋଟାପଣେ । ସେ ବିଭାହେଇଛନ୍ତି ସିନା, କିନ୍ତୁ ମାନଧାତାଙ୍କୁ ସେ ପ୍ରାଣେ ଭୟ କରନ୍ତି ଏବେ ମଧ । ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ତାଙ୍କୁ କୌଣସି କଥାରେ ଏଯାଏଁ ଗାଳିପଦେ ଦେଇନାହାନ୍ତି; ତଥାପି ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ବୁକୁ ଧଡ଼ଧଡ଼ ହେବା ତାଙ୍କ ଜୀବନସାରା ସେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଆସିଛନ୍ତି । ଧର ଯଦି ଭାଇନାଙ୍କ ଆତ୍ମା ଏମିତି ପପୁରୂପରେ ଜନ୍ମ ନେଇଥାଏ, ସେ ତ କହିଦେବ – ତାଙ୍କୁ କିଏ ମାରିଥିଲା, କେମିତି ମାରିଥିଲା । ଧର, ଯଦି... । ନିରୁପମା ଝାଳେଇଗଲେ । ଅଗଣାକୁ ଅନେଇଲେ, ଉପରୁ ଆଲୁଅ ତଥାପି ପଡ଼ିଥିଲା । ଧାର ଧାର ଲୁହ ଆଖିରୁ ବୋହିଗଲା । କାହିଁକି ବୋହିଗଲା, ସେ କହିପାରିନଥାନ୍ତେ ।

ମିଟୁ ପପୁ ଉପରେ ହାତଦେଇ ସେମିତି ଶୋଇଥାଏ; ଆଖିକୁ ନିଦ ନାହିଁ। ଭାବୁଥାଏ ଅସଂଖ୍ୟ କଥା। ତାକୁ ଲାଗୁଥାଏ ଯେ ପପୁ ଖୁବ୍ ଅସୁସ୍ଥ। କେହି ତା' ବିଷୟରେ ଡାକ୍ତରକୁ ଡାକୁନାହାନ୍ତି। ଏମିତି ହଉ ହଉ ଯଦି ପପୁ ସତକୁ ସତ ପାଗଳ ହେଇଯାଏ... ସେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ଯାଇ କହିଲା। ସେ କୌଣସି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ମିଟୁକୁ ତାଗିଦ କଲା ଶୋଇଯିବାପାଇଁ।

ସେ ରାତିରେ ଭୀଷଣ ଗରମ। ମେଘ ଟେକିରଖିଥାଏ। ଟିକିଏ ବି ପବନ ନ ଥାଏ। ପାହାନ୍ତା ପହରକୁ ଦେବୁ ମୁଣ୍ଡରୁ ଟପ୍‌ଟପ୍ ଝାଳ ଛିଡ଼ିପଡ଼ିଲା। ସେ ଏକରକମ ସ୍ତବ୍ଧ ହେଇଯାଇଥିଲା। ତାକୁ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ସମ୍ଭାବନା ଦିଶୁଥିଲା – ତା'ର ହଠାତ୍ ମନେପଡ଼ିଯାଇଥିଲା ଯେ, ସୁରଭାଇଙ୍କ ମା' କେମିତି ମରିଗଲେ ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ! ତା'ରି ସହିତ ନିଶ୍ଚୟ କେହି ଜଣେ ସଂପୃକ୍ତ ଥିଲା। ସେ ହୁଏତ ତାଙ୍କର ଗୁପ୍ତ ପ୍ରେମିକ ଥିଲା... ଏବଂ ହୁଏତ ବାପା ଯେମିତି ମିଜାଜର ଲୋକ, ତାକୁ ହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ହୁଏତ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ମଧ୍ୟ ସେଇ କାରଣରୁ ହତ୍ୟାକରିଛନ୍ତି। ଇସ୍... ସେଇଥିପାଇଁ ସେ ପପୁକୁ ଦେଖି ଏମିତି ଚିଡ଼ିଯାଇଛନ୍ତି – ସେ ହୁଏତ ଆହୁରି ରାଗିଗଲେ ଆଉ କ'ଣ କରିଦେଇପାରନ୍ତି। ପପୁ ହୁଏତ ଏଠି ନିରାପଦ ନୁହେଁ। ଦେବୁ ଉଭ୍ୟକ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ବାହାରେ ଆସି କାକରରେ ବୁଲିଲା। ତା' ମୁଣ୍ଡରୁ ଟପ୍ ଟପ୍ ଝାଳ ଛିଡ଼ିପଡୁଥାଏ।

ସକାଳୁ ସମସ୍ତଙ୍କର ନିଦ-ମଳମଳ ଆଖି। ସମସ୍ତେ ବିମର୍ଷ, କାତର, କ୍ଳାନ୍ତ ଦିଶୁଥାନ୍ତି। ଉପରେ ଶୋଉଥିବା ନୌକର ଟୋକା ଆସି ଡାଇନିଂ ଟେବୁଲ୍ ପାଖରେ ଠିଆହେଲା। ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଆତଙ୍କିତ ହେଇ ଚାହିଁରହିଲେ। ଦେବୁ ଛେପ ଢୋକି ଅପେକ୍ଷା କଲା; ତାକୁ ଲାଗିଲା ଯେ ନୌକର ଟୋକା କହିବ, ବଡ଼ବାବୁଙ୍କ କବାଟ ଫିଟୁନାହିଁ। ଭିତରୁ ବନ୍ଦ ଅଛି। ହୁଏତ ପଙ୍ଖାରୁ କ'ଣଟାଏ ଝୁଲୁଚି !!

ସେ କିନ୍ତୁ ଦାନ୍ତନିକୁଟି କହିଲା, ''ବାବୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଡକେଇଛନ୍ତି ଉପରେ ଚା' ଖାଇବାକୁ।'' ଦେବୁ ଚୌକିଟା ଉପରେ ଲଥ୍‌କିନା ବସିପଡ଼ିଲା। ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳିନେଲା। ନିରୁପମା ଖୁବ ତତ୍‌ପର ଜଣାଗଲେ। ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଡାକିଲେ। ରୋଷେଇଆକୁ କହିଲେ ଚା' ସଜିଲ୍ କରି ଆଣିବାକୁ। ମିଟୁକୁ ଛାଡ଼ି ବାକି ସମସ୍ତେ ଉଠିଲେ ଉପରକୁ।

ମାନୁବାବୁ ବସିଥାନ୍ତି ତାଙ୍କ ଚୌକିରେ। ବେଶ୍ ସୁସ୍ଥ ଦେଖାଯାଉଥାନ୍ତି। ଏମାନେ ଯାଇ ନିଃଶବ୍ଦରେ ବସିଗଲେ; ସତେବା କୌଣସି ବିଚାରାଳୟର ଆସାମୀ ସବୁ। ମାନୁବାବୁ କହିଲେ, ''କିରେ ସୁର, ତୋ ପୁଅ କାହିଁ? ତା ମା' କାହିଁ?''

ଦେବୁ ତା ଅଣାୟତ୍ତରେ ଭଡ଼୍‌କିନା ଠିଆହେଇପଡ଼ିଲା। କହିଲା, ''ମାନେ ତୁମେ ପପୁକୁ ଏଠିକି ଆଣିବାକୁ ଚାହୁଁଚ?''

ମାନୁବାବୁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଢଙ୍ଗରେ କହିଲେ, ''କାଇଁ କ'ଣ ହେଲା କି ?''

ଚା' ଆସିଲା । ଅନେକ ଇତସ୍ତତଃ କରି ଦୁଇ ଥର ଡକେଇବାରେ ପପୁକୁ ନେଇ ମିତୁ ଆସିଲା । ଡରି ଡରି ରୋଗିଣା ପିଲାକୁ ଧରିଲାପରି ଗୋଟାଏ ଚୌକିରେ ଆସି ବସିଲା ।

ମାନୁବାବୁ କହିଲେ, ''ଆରେ, ସେ ପିଲାଟାକୁ କାଇଁ ଏମିତି ଧରିଚୁ ? ତା' ଦେହ ବ୍ୟସ୍ତ ଅଛି କି ? ତାକୁ ଏଇ ମୋ ପାଖ ଚୌକିରେ ବସା ।''

ପପୁ ବଡ଼ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ବସିଲା, ଗୋଡ଼ ହଲେଇଲା । ବିସ୍କୁଟ୍‌ଟିଏ ଚୋବେଇଲା । ତା' ପରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚାହିଁଲା । ମାନୁବାବୁଙ୍କୁ ମୁବ୍‌ମୁବ୍ ହସି କହିଲା, ''ମାନା-ମାନା !''

କାହା ହାତରୁ ଚା' କପ୍‌ଟା ତଳେ ଖସିପଡ଼ିଲା । ମାନୁବାବୁ ଠୋ-ଠୋ ହସିଲେ । ଟେବୁଲ ଉପରେ କପ୍ ରଖି ପପୁ ପିଠିରେ ହାତ ରଖି ହସିଲେ ।

ଦେବୁ ମୁହଁରୁ ରକ୍ତ ଫାଟିପଡୁଥାଏ । କ'ଣ ହବ ତା' ପରେ । ମାନୁବାବୁ କହିଲେ, ''ହଇ ରେ, ତୁ ଈଶ୍ୱର ବେହେରା କାହୁଁ ଆସିଲୁ ? ମୁଁ ତୋ ନାଁଟାହିଁ ଭୁଲି ଯାଇଥିଲି – କାଲି ଖୋଜି ଖୋଜି ପାଇଲି ।''

ନିରୁପମା ଚମକିଲାପରି କହିଲେ, ''ହଁ, ଯିଏ ଆମ ଘରେ ମାଛ ଲାଗୁଆଣି ଦଉଥିଲା । ସେଇ ବୁଢ଼ା କେଉଟ ? ସେଇ ତ, ମତେ 'ଡଲି' ବୋଲି ଚିଡ଼ଉଥିଲା ।

ମାନୁବାବୁ ଦେବୁକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ, ''ଆଜିକୁ ପଚାଶ ବର୍ଷତଳେ ସେଇ କେଉଟ ବୁଢ଼ା ମୋତେ 'ମାନା' ବୋଲି ଡାକୁଥିଲା ! ଆମ ବାପାଙ୍କଠୁ ବଡ଼ ବୟସରେ । ଖୁବ୍ ସ୍ନେହ କରୁଥିଲା ମୋତେ । ହୁଏତ, ତୁ ଯାହା କହୁଚୁ ତା' ଠିକ୍ ।''

ଦେବୁ ମୁହଁ କେମିତି ଦିଶୁଥିଲା କେଜାଣି; ତାକୁ ଚାହିଁ ସମସ୍ତେ ହସିଉଠିଲେ !

□□□

ଘାଟ-ମହାସୁଲ

କଥା ସରିଆସିଲା ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଜାଣୁଥିଲେ; କିନ୍ତୁ କେହି କିଛି କହୁ ନଥିଲେ । ସେଭଳି କଥା ବି ଆଉ ଗୁଡ଼ାଏ ଦିନ ଗଡ଼ିଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ପୁଅ-ବୋହୂ, ନାତି-ନାତୁଣୀ, ବନ୍ଧୁ-ବାନ୍ଧବ ସମସ୍ତେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ପଡ଼ିଥାନ୍ତି । ବୁଢ଼ା ଚଞ୍ଚଳ କେମିତି ଉଠିଗଲେ ଯେ ଯୁଆଡ଼େ ସେମାନେ ତାଙ୍କ କାମରେ ଯିବେ; ନା ଏମିତି ବସି ବାଉଳୁ-ଚାଉଳୁ ଶୁଣୁଥିବେ, ବାଉଳୁ-ଚାଉଳୁ ହେଉଥିବେ ! ସମସ୍ତେ ଜଣେଇଲାଗିଥାନ୍ତି କେମିତି ସେ ପୁରୁଣା ପଞ୍ଜୁରି ଭିତରୁ ଛଟପଟ ହେଉଥିବା ପକ୍ଷୀଟି ଉଡ଼ିଯାଉ ! – ଯାଉ ବୁଢ଼ା ଏ ଗୁହମୂତରୁ ତ୍ରାହିପାଇଯାଉ; ସେମାନେ ବି ଏ ଜଞ୍ଜାଳରୁ ମୁକୁଳିଯାଆନ୍ତୁ, ତ୍ରାହିପାଇଯାଆନ୍ତୁ !

ସେଦିନ ସଞ୍ଜବେଳେ ବଡ଼ ବୋହୂକୁ ଘେରି ସମସ୍ତେ ଆଗ୍ରହରେ ଶୁଣୁଥାନ୍ତି । ବଡ଼ବୋହୂ ମେଦିନୀପୁର ଝିଅ । ଓଡ଼ିଆ ଏବେ ବି ତା ତୁଣ୍ଡରେ ବଙ୍କାବଙ୍କା, ମିଠା ମିଠା । – ''ଆରେ ମୁଁ କହୁଚି ପରା ଆର କେଉ ନାଇ ବୋଲି... ବାପା, ମୁଁ ବଡ଼ ବଉ, ମୁଁ ପରା ଏକ୍‌ଲା, ତମ ପାଶେ ଅଛି''... ଯେତେ କହିଲେ ସେ ବାର୍‌ ବାର୍‌ କହୁଥାନ୍ତି, ''ଆରେ ତୋ ସାଙ୍ଗରେ ସେ'ଟା କେ ?''... ''କାଇଁ, କେଇ ନାଇଁ ତ'' ! ମୁଁ ଚାରିଦିଗେ ଡରି ଡରି ଚାହିଁଲି ବାପାଙ୍କର ଆଖିଗୁଡ଼ା ଏମ୍‌ତି ବଡ଼ ବଡ଼, ସେ ତାକୁ ଆଉରି ବଡ଼ କରି ଚାହିଁଥାନ୍ତି ''ଆରେ, ତୋ'ର ପଛରେ ସେ ଠିଆହୋଇଛି, ମୁହଁ ଦେଖାଉନାଇ !'' ମୁଁ ଚମ୍‌କି କରି ଛୁଟିଆସିଥାନ୍ତି, ହଲ୍ଲା କରିଥାନ୍ତି !''

ମଝିଆଁ ପୁଅ ଆର୍ମିରେ କେପ୍‌ଟେନ୍‌ ! ''ନାହିଁ, ବଡ଼ ବଉ, ବାପାଙ୍କୁ ସେମିତି ଦିଶିବାର କାରଣ ଅଛି । ସେମିତି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖାଯାଏ । ଦୁଇଟା ଇଲାକାର ସୀମାରେ ଠିଆହେଲେ ଉଭୟ ପକ୍ଷକୁ ଦେଖିହୁଏ !''

''ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ୍‌ ପାକିସ୍ଥାନ କଥା କହୁଛ ନା ?'' – ବଡ଼ବୋହୂ ଥଟ୍ଟା କରିବାରୁ ସମସ୍ତେ ହସିଉଠିଲେ । ତା'ପରେ ସେ ନିଜେ ଖୁବ୍‌ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲା, ''ଦେଖ, କଥାଟାକୁ ଉଡ଼େଇଦେଲେ ହବନାଇଁ । ବାପା ଶେଷକୁ କହିଲେ, ''ମୁଁ ଜାଣେ, ସେ'ଟା ସୁଦର୍ଶନର ସ୍ତ୍ରୀ ! ସେ ଏଠିକି କାଇଁକି ଆସିଚି ? – ମତେ ସେ ବଦ୍‌ନାମ କରିବାକୁ ଆସିଚି । . . .ତମେ ସୁଦର୍ଶନକୁ ଡାକ ! ସୁଦର୍ଶନ ! ତା ଉତ୍ତାରୁ ତ ସେଇ ଡାକ ଚାଲିଚି – ସୁଦର୍ଶନ, ସୁଦର୍ଶନ !'' ବୁଢ଼ା ଏଣେ କିଛି ଦେଖିପାରୁନାହାନ୍ତି, କିଛି ଶୁଣିପାରୁନାହାନ୍ତି !''

ବିଷମ ସମସ୍ୟାର ସାମ୍ନାସାମ୍ନି ହୋଇଯିବାରୁ ସମସ୍ତେ ନୀରବ ହେଇଗଲେ । ଛଅସ୍ତରି ବର୍ଷର ବୁଢ଼ା ଶ୍ରୀନିବାସ ବ୍ରହ୍ମା । ତାଙ୍କର ଶେଷ ଇଚ୍ଛା ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ରଙ୍କୁ

ଦେଖିବାକୁ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ପଛେ ପଶ୍ଚିମରେ ଉଦୟ ହେବା ସମ୍ଭବ; କିନ୍ତୁ ଏ ଦୁଇ ବୁଢ଼ା କେବେ ପରସ୍ପରକୁ ଚାହିଁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବା କାହାରି ବିଶ୍ୱାସ ହେଲାନାହିଁ ।

ଦିନ-ଓଳିକ କଥା ନୁହେଁ; ପଚାଶ ବର୍ଷର ଅପଢ଼ । ଦି'ଟା ମେରୁ ପରି ଦୁହେଁ ଅଟଳ ରହିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ, ସେ ଦୁଇଭାଇ – ମାମୁପୁଅ ପିଉସୀପୁଅ ବିହେଁ । ଦୁହିଁଙ୍କର ବିଖ୍ୟାତ ପରିବାର । ସେମାନଙ୍କ ପିଲାମାନେ ମଧ୍ୟ ପାଠଶାଠ ପଢ଼ି ବେଶ୍ ବଡ଼ଲୋକ ହୋଇଗଲେଣି । ନାତିନାତୁଣୀ ମଧ୍ୟ ବଡ଼ହୋଇଗଲେଣି । ତଥାପି ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ବାଡ଼ଟାଏ କାହିଁ କେଉଁ କାଳରୁ ଠିଆହେଇଚି । ସେ ମୂଳରହସ୍ୟ କାହାକୁ କିଛି ଜଣାନାହିଁ । ଆଜି ଶ୍ରୀନିବାସ ବ୍ରହ୍ମା ଆରପାରିକୁ ବାହାରିଲାବେଳେ କହୁଛନ୍ତି 'ସୁଦର୍ଶନକୁ ଡାକ' । କିଏ ଯିବ ? କେମିତି ଯିବ ? କେମିତି କ'ଣ ହବ ? ଏଡ଼େ ବଡ଼ ପଥର ପାଚେରି କିଏ ଲଂଘିଯାଇପାରିବ ? ସେ ଯକ୍ଷ କ'ଣ ଶୁଣିବ, ନା ରାଜି ହବ ଆସିବାକୁ ? ଭାରି ଅଡୁଆ କଥା । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅଠାକାଠିରେ ପଡ଼ି ଛଟପଟ ହେଲାପରି ଲାଗୁଥାଏ ।

ଗୋଟାଏ ଚାଲାକ ନାତି ଟୋକା କହିଲା, "ଜେଜେକୁ ତ ଦିଶୁନାହିଁ । ସେ କାହାକୁ ଚିହ୍ନିପାରୁନାହାନ୍ତି । ମତେ ନେଇ ଆଗରେ ଠିଆକରାଇଦିଅ ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ର ବୋଲି ।" ସେ ପାକୁଆ ପାଟିରେ ବୁଢ଼ା ପରି କଥା କହିବାର ଅଭିନୟ କରିବାରୁ ଗୁଡ଼ାଏ ହାସ୍ୟରୋଳ ହେଲା; କିନ୍ତୁ ପୁଣି ଠପ୍‌କିନା ଚୁପ୍‌ପଡ଼ିଗଲା ସବୁ । ଭିତର ବଖରାରୁ ଭାରି କ୍ଷୀଣ ସ୍ୱରଟିଏ ଶୁଭିଲା, "ସୁଦର୍ଶନ କାହିଁ ? ସୁଦର୍ଶନକୁ ଡାକ ।"

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବୋଧହେଲା ସେମାନଙ୍କ ଭିତରକୁ ଆଉ ଜଣେ କିଏ ପଶିଆସିଲା ନୀରବରେ । ସେଇ ଜଣକ ନିଃଶବ୍ଦରେ ବିଚରଣ କଲା ଘରସାରା । ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟ । ଶୀତ ମଡ଼େଇପଡୁଥାଏ । ସମସ୍ତେ ଚୁପ୍ । ବୁଢ଼ାଙ୍କ ବଖରାରେ ବଡ଼ ଉଦ୍ବେଗରେ ରଡ଼ନିଆଁ ଡହକୁଥାଏ ।

କେପ୍‌ଟେନ୍ ପୁଅ ବଡ଼ଭାଇକୁ ଚାହିଁ କହିଲା, "ସେ ଆସୁ ନଆସୁ, ତମେ ଥରେ ଯାଇ ଡାକିଦିଅ । ଏମିତି କଥାଟାକୁ ବୁଝେଇ କହିଲେ, ସେ ହୁଏତ ମାନିଯିବ । ଧର, ଯଦି ନ ବୁଝି ଦି'ପଦ କହି କ'ଣ ଅପମାନ ଦେଲା, ସହିବାକୁ ପଡ଼ିବ – ନା କ'ଣ କହୁଛ ? ଆଉ କ'ଣ ଉପାୟ ଅଛି ?"

ବଡ଼ପୁଅ ଜିଲ୍ଲା ଜଜ୍ । ସିଗାର୍ ଟାଣି ତଳକୁ ଚାହିଁ ବସିଥାଏ । ବୁଝିବାକୁଗଲେ ଏ ସମଗ୍ର ଦାୟିତ୍ୱ ତା'ର । ସେ ହିଁ ତିଳୋଦକ ଦବ । ସେ କ୍ରିୟା ଧରିବ, ପିଣ୍ଡ ବାଢ଼ିବ ।

ପାଞ୍ଚ ଛ' ମାଇଲ ରାସ୍ତା ଗଲେ ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଗାଁ । ଗଲେ ଶୀଘ୍ର ଯିବା କଥା; ନ ହେଲେ ଶୀତ ରାତି ବଳେଇଗଲେ ଯିବା-ଆସିବା ଭାରି କଷ୍ଟ । ଅବଶ୍ୟ ରାସ୍ତା ଉପରେ ଗାଁ । ଗାଡ଼ିନେଇ ଗଲେ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍‌ରେ ଯାଇ ଫେରିଆସିହେବ । କିନ୍ତୁ ଲାଗୁଥାଏ କାହିଁ କେତେ ଦୂରନ୍ତ ସେ ଜାଗା । ଏ ପଚାଶ ବର୍ଷରେ ମୁଣ୍ଡିଆଳ

ବୁଢ଼ା ଦି'ଜଣଙ୍କ ଲଢ଼େଇକୁ ନେଇ ଦି' ଗାଁ ଭିତରେ ବାଡ଼ ପଡ଼ିଯାଇଛି; ସବୁବେଳେ ଠେଙ୍ଗାଠେଙ୍ଗି । ଏମିତି ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ ତାଙ୍କ ବ୍ୟୁହ ଭିତରେ ପଶିଯିବା ଉଚିତ ହେବ କି ?

ଶ୍ରୀନିବାସ ବ୍ରହ୍ମା ଖଣ୍ଡାଧାରରେ ଚାଲିବା ଲୋକ । ଜପ-ତପ-ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଦିହକ ବିତିଯାଇଛି । ଶାସ୍ତ୍ର-ପୁରାଣରେ ପାରଙ୍ଗମ । ବୁଢ଼ା ଅନେକ ତତ୍ତ୍ୱକଥା ବୁଝାନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ କଥାରେ ସେ ଅଟଳ । ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ର ପ୍ରସଙ୍ଗ ପଡ଼ିଲେ ସେ ତୁନିପଡ଼ିଯାଆନ୍ତି । ସେ ନାଁ ତାଙ୍କ ତୁଣ୍ଡରେ କେହି କେବେ ଶୁଣିନାହିଁ । କେହି ବୁଝିପାରନ୍ତିନାହିଁ, ପଚାରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଗାଁର ମୁରବି ସେ । ଯାହା କହିବେ ମୁଣ୍ଡେଇନେବା । ତାଙ୍କ ଇଜ୍ଜତ୍ ଗାଁର ଇଜ୍ଜତ୍ ।

ସେ ଏବେ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ର ପାଖରେ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇବାକୁ । ତାଙ୍କର ଏଇଲାଗେ ମତିଭ୍ରମ ବେଳ । ପଚାଶ ବର୍ଷର କଥା ଅନେକ ଆଗେଇଗଲାଣି । ଦୁଇପକ୍ଷ ଭିତରେ ଅକାତକାତ ବଢ଼ିପାଣି । ଏ କୂଳ ସେ କୂଳ ଓସାରିହେଇଗଲାଣି – ଆଉ ତାକୁ ଏକାଠି କରିବା ଦୁଃସାଧ । ଗାଁଲୋକେ ଜାଣିଲେ କ୍ଷେପି ଆସିବେ । ଆମ ପାଇଁ ସେମାନେ ମୋଚି ସାହି; ଆମେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ହାଡ଼ି ସାହି । ଆମେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ବିଷ୍ଣୁପାଣି ହଉଚୁ, ଛୁଇଁଦେଲେ ସ୍ନାହାନ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଶ୍ରୀନିବାସ ବ୍ରହ୍ମା ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇଦେବେ ଆମେ ବଞ୍ଚି ଥାଉ ଥାଉ ! କେତେ କେତେ ମୁକାବିଲା ନ ହେଇଚି ? ମାଲିମକଦ୍ଦମା ମାଳ ମାଳ । କୋଉ କଥାରେ ଛୁଞ୍ଚିମୁନରେ ମୁନେ ବଳେଇଯାଇନାହାନ୍ତି ମୋଚି ସାହିଆ । ଏବେ କ'ଣ ନା, ଦାନ୍ତରେ ତିରଣ ଧରି ଶରଣ ପଶିଲାପରି ବ୍ରହ୍ମା ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଆଣୁଛନ୍ତି ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ରକୁ ? କେଢ଼େ କଥା ସତେ !

କାପଟେନ୍ ପୁଅ ପୁଣି କହିଲା, ''କିଏ କ'ଣ କହିବ, ନ କହିବ ସେଥିକୁ ଆମେ ଏତେବେଳୁ ଗୁଡ଼ାଏ ଅତର୍କ ହେବାର କାରଣ ନାହିଁ । ଆମକୁ ତ ଏ ରାତିଟା ପାରିହେବାକୁ ହବ । ସଂକଟ ଆମର; ଆଉ କାହାରି ନୁହେଁ । ବାପାଙ୍କର ଶେଷ ଇଚ୍ଛା । ମୋ ମତରେ ଆମେ ଥରେ ଯାଇ ତାକୁ ଡାକିଦେବା ଦରକାର – ତେଣିକି ସେ ଆସୁ ନ ଆସୁ, ଭିନ୍ନ କଥା । ତୁମକୁ ନ ପଠେଇ ମୁଁ ନିଜେ ଯାଆନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ମତେ ଦେଖିଲେ ସେମାନେ ଚମକିବେ । ତାଙ୍କ ଧାରଣା, ମୁଁ ଗୁଳିମାରି ବୁଢ଼ାର ଖପୁରି ଉଡ଼େଇଦେବି ।''

ବଡ଼ବୋହୂ କହିଲା, ''ଏଟା ତ ଲଢ଼ାଲଢ଼ି ବ୍ୟାପାର । ତୁମି ଯାଅ ନା କେନ ?'' ତୁଣ୍ଡରୁ ବଙ୍ଗଳା ଖସିଯିବାରୁ ସେ ଜିଭ କାମୁଡ଼ିପକେଇଲା । ସମସ୍ତେ ମୁରୁକି ମାରି ହସିଲେ ।

''ଆଚ୍ଛା, ତା'ହେଲେ ଠିକ୍ ଅଛି – ମୁଁ ଯାଉଛି ।'' ପାଖରେ ବସିଥିଲା ତା' ସ୍ତ୍ରୀ । ତାକୁ ଚାହିଁ ଟିକିଏ ହସିଦେଲା – ସତେ ବା ଲଢ଼େଇ ପାଇଁ ପରୱାନା ମିଳିଗଲା ଏବଂ ସେ ବିଦାୟ ନଉଚି, ଏମିତି ଭଙ୍ଗୀରେ । ସାନବୋହୂ ସାମାନ୍ୟ ଭୂରୁ କୁଞ୍ଚେଇ

ବଡ଼ଭାଇ, ବଡ଼ବୋହୂକୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଚାହିଁଦେଲା । ଆଖି ଫେରାଇଆଣିଲା ତଳକୁ । ସେମିତି ତଳକୁ ଚାହିଁ କହିଲା ''ଚଞ୍ଚଳ ଚାଲିଆସିବ ।'' ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାମାନ୍ୟ ଅସୁସ୍ଥ ବୋଧହେଲା ।

ଫଟ୍‌କିନା ଠିଆହୋଇପଡ଼ି ସେ ବାହାରିଗଲା । ଗୋଟାଏ ଓଭର କୋଟ୍ ପିନ୍ଧି ଠପ୍‌ଠପ୍ ଓହ୍ଲାଇଗଲା ପାହାଚ । ତା' ସ୍ତ୍ରୀ କୌଣସି ବାହାନା ନ ଥାଇ ତା ନିଜ ବଖରାକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ଦାଣଘରୁ ସମସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଉଠିଗଲେ । ପିଣ୍ଡାରେ ଚେସ୍ ଖେଳ ଧରି ବସିଗଲେ ଦୁଇ ନାତି । ଗୋଟାଏ ସେଥିରୁ ଢେଭିଅର୍ସରେ ପଢ଼େ; ଆରଟା ପଢ଼େ ଯାଦବପୁରରେ । ପାଞ୍ଚଦିନ କାଳ ଗାଁରେ ରହି ତାଙ୍କୁ ଉବେଇ-ଟୁବେଇ ଲାଗୁଥାଏ । ସମୟ କଟୁ ନଥାଏ । ଏଣେ ଆଉ ବି କିଛି ଘଟୁ ନଥାଏ । ଚେସ୍ ବୋର୍ଡ଼ ପାଖରେ ଆଉ ସବୁ ଭାଇଭଉଣୀ ଦୁଇଭାଗ ହୋଇ ବସିଗଲେ; ଧଳା ରଙ୍ଗ ଏବଂ କଳା ରଙ୍ଗର ସମର୍ଥକମାନେ ।

ଦାଣଘରେ କେବଳ ବଡ଼ପୁଅ ଚୁରୁଟ୍ ଟାଣି ବସିରହିଲା । ଘର ସାରା କୋର୍ଟ ରୁମ୍ ପରି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍; ଆସାମୀ ହୁଏତ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଶୁଣିବାପାଇଁ । ଭର୍ତ୍ତିହେଇ ରହିଛନ୍ତି ଅଦୃଶ୍ୟ ଦେଖଣାହାରି । ସୋରିଷ ପକେଇବାକୁ ଥାନ ନାହିଁ । ପଛକଥା, ଆଗ କଥା, ଶୀତରାତିରେ ହାତ ଧରାଧରି ହେଇ ଲମ୍ବା ଓଭର କୋଟ୍ ପିନ୍ଧି ପଶିଆସୁଛନ୍ତି । ପୁରୁଷ-ପୁରୁଷଧରି ପାପ କରୁଛନ୍ତି ମଣିଷମାନେ; ଦଣ୍ଡ ଭୋଗୁଛନ୍ତି ଅସୁମାରି । କିନ୍ତୁ ସବୁବେଳେ ବଢ଼ିପାଣି ନିଜ କୂଳ ଲଂଘିଯାଉଚି । ମଣିଷ ନିଜେ ଗଢ଼ିଥିବା କାନୁନ୍‌କୁ ନିଜେ ଲଂଘିଯାଉଚି ।

କିଏ ଆସି ସେ ଘରୁ କ'ଣଟାଏ ନେଇ ନିଃଶବ୍ଦରେ ଚାଲିଗଲା । ବୋଧହୁଏ ଦେବେନ୍ଦ୍ରର ସ୍ତ୍ରୀ ଥାର୍ମୋସ ଫ୍ଲାସ୍କଟା ନେଲା ତା ସାନପୁଅକୁ କ୍ଷୀର ପିଆଇବାକୁ । କେପ୍‌ଟେନ୍ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବ୍ରହ୍ମାର ସ୍ତ୍ରୀ ଆସିଛି ଜବଲ୍‌ପୁରରୁ । ସେଠିକା ଆଦବକାଇଦା ସାଙ୍ଗରେ ଗାଁ କଥା ଜମା ମିଶୁନାହିଁ । ତଥାପି ଏ ଶେଷ ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଏଠୁ ବିଦାୟ ନେଇଗଲେ ତାଙ୍କ ଜୀବନ ତାଙ୍କର । କ୍ଲବରେ ଡିନ୍‌ର, ଡାନ୍‌ସ ! – ଖୁବ୍ ସଫା, ଖୁବ୍ ଚତୁର, ଖୁବ୍ ମାପଚୁପ୍ ଜୀବନ ।

ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ବୋଧେ ପାରିହୋଇଗଲା । ପିଣ୍ଡାରୁ ଶୁଭିଲା ''ଚେକ୍ !'' ଭିତର ଘରୁ ଶୁଭିଲା ଖୁବ୍ ଅସ୍ପଷ୍ଟ କିଛି । ତା ସାଙ୍ଗକୁ ମେଦିନୀପୁରିଆ କଥା, ବଙ୍କାବଙ୍କା, ମିଠା ମିଠା । ଆଉ ଥରେ ବୋଧେ ଦେବେନ୍ଦ୍ରର ସ୍ତ୍ରୀ ଆସ୍ତେ ଆସି ଚାଲିଗଲା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଫେରିଲା ନାହିଁ । ଫେରିଆସିବା କଥା । ଏମିତି ରାତି ଦଶ-ଏଗାର-ବାର ବାଜିଯିବ କି ?

ବାପ ପାଖକୁ ଉଠିଯାଇ ସେ ଲହଡ଼ି ମାରୁଥିବା ସମୁଦ୍ରକୁ ଦେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ । ଏଣେ ପିଲାଙ୍କ ପାଖେ ଠିଆହୋଇ ଘୋଡ଼ାଖେଳ ଦେଖିଲେ ଚଳନ୍ତା । ମନ

ଘାଣ୍ଟିହେଉଚି । ବାହାର ପିଣ୍ଡାକୁ ଯାଇ ଅନ୍ଧାର ଭିତରକୁ ଚାହିଁରହିବାର ଅର୍ଥ ନାହିଁ । ଖାଲିଟାରେ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଟାଣିହେଇ, ଚାରିଆଡୁ ବିମୁଖ ହେଇ ଚୁରୁଟ୍ ଟାଣିବା ମଧ ଭାରି କଷ୍ଟ । ସେ ଦିନର ଇଂରାଜୀ ପତ୍ରିକାଟା ପଢ଼ିଥିଲା – ଆଖି ପକଉ ପକଉ ଦିଶିଲା ବଡ଼ ବଡ଼ ଅକ୍ଷରରେ ନାରୀଧର୍ଷଣ, ହତ୍ୟା ଅପରାଧ । ଇସ୍, କେଡ଼େ ଆଦିମ, କେଡ଼େ ସାଧାରଣ ସେ ଅପରାଧ ! ସବୁଠି ସବୁକାଳେ ଘଟିଆସୁଛି । ...ଅନ୍ଧାରରାତି, ଶୀତରାତି... ଅପରାଧର ରାତି ।

କ'ଣ ହେଲା ସତେ ? ବାଟରେ ଗାଡ଼ି ଅସୁବିଧା ହେଲା କି ? ଗାଁବାଲା କ'ଣ ହଇରାଣ କଲେ କି ? ବୁଢ଼ା କ'ଣ କହିବାରୁ ତାକୁ ବସେଇ ଦେବେନ୍ଦ୍ର ବୁଝେଉଚି କି ? ନ ହେଲେ ଏତେ ବିଳମ୍ବ ହେବା କଥା ନୁହେଁ ତ । ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ଯାହାସବୁ ଭାବୁଛି, ସେଗୁଡ଼ାକ କାହିଁକି ହବ ? କାହିଁକି ଏକ୍ସିଡେଣ୍ଟ ହବ ?... କାହିଁକି ଗାଁବାଲା ମେଳି ହୋଇ ଗାଡ଼ି ପୋଡ଼ିଦେବେ ? କାହିଁକି ତାକୁ ଛୁରୀ ଭୁସିଦେବେ ? ...କାହିଁକି ହୁତ୍‌ହୁତ୍ ଗୁଡ଼ାଏ ନିଆଁ ଜଳିଉଠିବ ??

ସେ ଧଡ଼ପଡ଼ ଉଠି ଠିଆହୋଇପଡ଼ିଲା । ବସିରହିବା ସମ୍ଭବ ହେଲାନାହିଁ । ପିଲାଏ ଗୋଳ କଲେ – ବୋଧେ କଳା ରଜା ଜିଣିଗଲା । ତଳକୁ ଯାଇ ଖାଇବା ପାଇଁ ଖବର ଆସିଲା । ପିଲେ ପାଟିତୁଣ୍ଡ କରି ଓହ୍ଲେଇଗଲେ ।

''କାଇଁ ତୁମେ ଖାଇନେଇ ନାଇଁ ?'' – ପଚ଼ାରିଲା ବଡ଼ବୋହୂ ।

''ନା, ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଫେରିଆସୁ ।''

ସାନବୋହୂ ସେଇଠି କୋଉଠି ଥିଲା; ଆସି ପଚ଼ାରିଲା, ''ଆଚ୍ଛା, ସେ ଗାଁଟା ଏମିତି କେତେ ବାଟ କି ?''

ହଠାତ୍ ଚାରିଆଡ଼େ ନୀରବ ହେଇଗଲା । କେହି ଜଣେ ଅଦୃଶ୍ୟ ରହି ବିଚ଼ରଣ କଲା ସେ ଖାଲି ବଖରାଗୁଡ଼ିକରେ । ଦେବେନ୍ଦ୍ରର ସ୍ତ୍ରୀ ଧଡ଼ପଡ଼ ଚାଲିଗଲା ଶୋଇଥିବା ପୁଅ ପାଖକୁ । ବିନା କାରଣରେ ମଶାରି ଟେକି ତା ଗରମ ଶାଲଟିକୁ ସଜାଡ଼ିଦେଲା । ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥିଲା ଦେବେନ୍ଦ୍ରର ସ୍ତ୍ରୀ ।

ବୁଢ଼ା ବାପକୁ ଏପରି ସମୟରେ ସମସ୍ତେ ବେଢ଼ି ରହି ବିଦାୟ ଦେବା କଥା । କିନ୍ତୁ ସେ ଫୁରୁକୁଟିଆ ଗନ୍ଧ, ସେ ଡହକୁଥିବା ରଡ଼ନିଆଁର ତାତି, ସେ ଡାହାଣିଆ ଆଲୁଅ, କମକୁଟ ହେଇଥିବା ମଳି-କଟକଟ ପୁରୁଣା ଉଞ୍ଚ ପଲଙ୍କ, ପାଖରେ ମୂତନଳି, ବେଡ଼ପାନ୍, ଧୂପଧୂଆଁକୁ ବୁଡ଼େଇ ଉଠିଆସୁଥିବା ସେପାରିର ଗନ୍ଧ – ସମ୍ଭାଳିବା ପାଇଁ ଅସୀମ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରୟୋଜନ ।

''ବାପା କେମିତି ଅଛନ୍ତି'' – ବୋଲି ଏଇଠି ଥାଇ ପଚ଼ାରିବା ଉଚ଼ିତ ହେବ କି ? ତଥାପି ଚୁରୁଟ୍ ଲିଭେଇ ଦେଇ ବଡ଼ପୁଅ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଖୁବ୍ ଧୀରେ ଭିତର ବଖରା ଆଡ଼କୁ ଚାଲିଗଲା । ଦେବେନ୍ଦ୍ରର ସ୍ତ୍ରୀ ଚାଲିଗଲା ବାହାର ପିଣ୍ଡାକୁ । ଶୀତରାତି ଖୁବ୍ ନିସ୍ତବ୍‌ଧ । ଏ ଅଞ୍ଚଳର ରାତି ସତେ ଭାରି ଅନ୍ଧାର ।

ଖାଇବା ପାଖରୁ ପିଲାଏ ଗୋଳ କଲେ । କୋବି ତରକାରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ରାଗ ଲାଗିଲା । ସୁ' ସା' ହେଇ ସମସ୍ତେ ଉଠିଆସିଲେ ପୁଣି ଥରେ ଚେସ୍‌ଖେଳ ପାଖକୁ । କାହାର ଧକ୍କା ରଖା ହେବ ବୋଲି ବହେ ପାଟିତୁଣ୍ଡ କରି ସବୁ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସିଗଲେ । ଦୁଇପକ୍ଷ ସୈନ୍ୟ ଧାଡ଼ି ବାନ୍ଧି ଠିଆହେଇଗଲେ ସବୁବେଳେ ସେମିତି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ଓହ୍ଲେଇଆସେ ।

ରାତି ଦଶ । ପିଲାଏ ହାଇମାରିଲେ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଏ ବଖରାରୁ ସେ ବଖରା, ଘରକୁ ବାହାର ଅସ୍ଥିର ହେଇ ଟହଲିଲାଗିଥାଏ । ବଡ଼ବୋହୂ ପାଖକୁ ଲାଗିଆସି ସାନବୋହୂ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ହେଇ ପଚାରିଲା ''କାଇଁ, ଏତେବେଳ ହେଲା ସେ ଆସିଲେ ନାହିଁ; ରାତି ଆସି ଦଶଟା ହେଇଗଲା ?''

ଶୀତଦିନେ ଦଶଟା ରାତି ଢେର୍ ରାତି ! ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଇଚ୍ଛା ଟର୍ଚ୍ଚ ଧରି ରାସ୍ତାକୁ ବାହାରିପଡ଼ିବାକୁ । ପାଟି ଦରମେଲା କରି ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ କାହାକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବା ବାପାଙ୍କୁ ଉଠେଇ ପଚାରିବାକୁ ଯେ, କାହିଁକି ସେ ଅସମୟରେ ଏମିତି ଗୋଟାଏ ଅସମ୍ଭବ କଥା ମାଗିବସିଲେ ? ଏତେବେଳେ ଏମିତି ବିପଜ୍ଜନକ ଖେଳ ଖେଳିବାର ପ୍ରୟୋଜନ କ'ଣ ?

ଅନ୍ଧାର ପଡ଼ିଆରୁ ଖେଳାଳି ଫେରୁଥିବାବେଳେ ହିସାବ-ନିକାଶ କରେ ନାହିଁ । ଯାହା ମିଳିଛି ଭଲ, ନ ମିଳିଛି ଭଲ । ଏମିତି କ'ଣ ବାପାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ବୋଝ ଲଦି ହେଇ ରହିଚି, ଯାହାକୁ ଓହ୍ଲେଇଦେଇପାରିଲେ ସେ ସଳଖ୍ ହୋଇ ଚାଲିଯାଇ ପାରବେ ? – କ'ଣ ଘଟିଥାଇପାରେ ସେ ପଚାଶ ବର୍ଷ ତଳେ ?

କାଇଁ – ଯାହା ପାଞ୍ଚବର୍ଷତଳେ, କିମ୍ୱା ପାଞ୍ଚ ହଜାର ବର୍ଷତଳେ ଘଟିଥିଲା, ସେଇଆହିଁ ଘଟିଥାଇପାରେ ! ମଣିଷ ଆଉ କେବେ କ'ଣ ଅଲଗା କଥା କଲା କି ?

ସାଢ଼େ ଦଶ୍ ! ଦୁମୁଦୁମୁ ହେଇ ଦୌଡ଼ିଗଲା ପିଣ୍ଡାକୁ ଦେବେନ୍ଦ୍ରର ସ୍ତ୍ରୀ । ବହୁ ଦୂରରୁ ଗାଡ଼ି ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା; ତାଙ୍କରି ଗାଡ଼ିର ଶବ୍ଦ । ଚାଲିଆସିଲେ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଆଉ ବଡ଼ବୋହୂ । ଓହ୍ଲେଇଗଲା ଗୋଟାଏ ପଥର ବୋଝ । ତଥାପି କେମିତି କେମିତି ଲାଗୁଥାଏ । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ତ ଏମିତି ଗାଡ଼ି ଚଳାଏନାହିଁ । ସେ ଚଳେଇଲେ ଏମିତି ଶବ୍ଦ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଦୁଆରକୁ ନ ଆସି ଦଶହାତ ଆଗରୁ ଗାଡ଼ି ରହିଗଲା । ତା ଭିତରୁ ଓହ୍ଲେଇଲେ ଚାରିଜଣ ଲୋକ । ଖୁବ୍ ସାବଧାନରେ ଭିତରୁ ଓହ୍ଲେଇଆଣିଲେ ଜଣେ ବୁଢ଼ା ଲୋକକୁ – ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ର ! ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ଭ୍ରୂରୁ କୁଞ୍ଚେଇଗଲା । ଡ୍ରାଇଭର ସିଟ୍‌ରୁ ଆଉ ଜଣକୁ ଓହ୍ଲେଇବାର ଦେଖି ଦେବେନ୍ଦ୍ରର ସ୍ତ୍ରୀ ଚିତ୍କାରକରିଉଠିଲା । ତଳୁ ସମସ୍ତେ ଚାହିଁଲେ ଉପରକୁ । ସ୍ଥିର ହେଇ ରହିଗଲେ ସେମିତି ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଠପ୍‌ଠପ୍ ଓହ୍ଲେଇଗଲା ତଳକୁ । ବୁଢ଼ା ପାଖରେ ଠିଆହୋଇଥିବା ସେ ଚାରିଜଣଙ୍କୁ ଦେଖି ତା' ଦେହ ଶୀତେଇଗଲା । ସେମାନେ ଏକବସ୍ତ୍ରୀ ଫୁଙ୍ଗୁଳା ଲୋକ;

କୋକେଇ କାନ୍ଧେଇବା ଲୋକ । ଡ୍ରାଇଭରର ପିଠିଟା ଖୁବ୍ ଚଉଡ଼ା । ତା ମୁହଁ କେମିତି କେଜାଣି !

ସୁରେନ୍ଦ୍ର କିଛି ପଚାରିବା ପୂର୍ବରୁ ଗୁମ୍ଫା ଭିତରୁ କହିଲାପରି ବୁଢ଼ା କହିଲେ – ''ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଭଲ ଅଛି । ଆମେ ଗଲେ, ସେ ଆସିବ । ସେ ସେଇଠି ଶୋଇଯାଇଚି ।''

ଏମିତି କ'ଣ ସ୍ୱର ଶୁଭୁଛି କେଜାଣି ! ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସ୍ୱର ତ ସେ ବହୁକାଳୁ ଶୁଣିନାହିଁ ! ଗୋଟାଏ କୂଅ ଭିତରୁ କହିଲା ପରି ଏ ସ୍ୱର । ତାଙ୍କ ସ୍ୱର ଏମିତି ହୋଇଥିବ !

ପୁଣି ଶୁଭିଲା, ''ମତେ ପରା ଶ୍ରୀନିବାସ ବ୍ରହ୍ମା ଡକେଇଛନ୍ତି ? – ଚାଲ ଦେଖିବା !''

ନିରୁପାୟ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବୁଲିପଡ଼ି ପାହାଚ୍ ଧରିଲା । ତା' ପଛରେ ପାଞ୍ଚଜଣ । ଡ୍ରାଇଭରଟା ରହିଗଲା । କିଏ ସେ ଡ୍ରାଇଭର ? – ଦେବେନ୍ଦ୍ର କାହିଁକି ଶୋଇଗଲା ? ଶୋଇଯିବାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?

ଆଉ ଜମା ଦି'ଟା ପାହାଚ୍ । ମୁଣ୍ଡ ପଛରୁ ଗୋଇଠିଯାଏ ରୁମ ଠିଆ ଠିଆ ହେଇଗଲା ସୁରେନ୍ଦ୍ରର । ତା' ପଛରେ ଆଦୌ ପାଦଶବ୍ଦ ନାହିଁ । ସେମାନେ କ'ଣ ରିଭଲ୍‌ଭର୍ ଟେକି ରହିଛନ୍ତି ? ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଦେବାକୁ ତା'ର ସାହସ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ପାହାଚ୍ ଅତି କଷ୍ଟରେ ଉଠିଗଲା । ଆଉ ପାହାଚେ ଗଲେ ଉପରେ ଆଲୁଅ; ବଡ଼ବୋହୂ, ଦେବେନ୍ଦ୍ରର ସ୍ତ୍ରୀ, ପଲଙ୍କରେ ଶୋଇଥିବା ବାପ, ଉହ୍ଲେଇରେ ରଡ଼ନିଆଁ !... କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ??

ଓହୋ, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଖାଲିପାଦରେ ଆସୁଛନ୍ତି ପରା ! ସେ ଭୁସ୍‌କିନା ଶେଷ ପାହାଚଟା ଉଠିଗଲା । ବୁଲିପଡ଼ି ଚାହିଁଲାବେଳକୁ ସେମାନଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ଦିଶୁଚି । ସେମାନେ ସେମିତି ନିଃଶବ୍ଦରେ ଉଠିଆସୁଛନ୍ତି ।

ଆଲୁଅରେ ସୁଦ୍ଧା ବୁଢ଼ା ମୁହଁଟା ଝାପ୍‌ସା ଦିଶୁଥିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଆଖିକୁ ବୋଧେ ସେମିତି ଦିଶୁଥିଲା । ବାପାଙ୍କ ଶୋଇବା ବଖରାରେ ଖଟ ଆଉ କାନ୍ଥ ସନ୍ଧାରେ ଠିଆହୋଇଥା'ନ୍ତି ଦି'ବୋହୂ – ଆଖିରେ ପଲକ ନାହିଁ; ତୁଣ୍ଡରେ କଥା ନାହିଁ । ପିଲାଗୁଡ଼ାକ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ । ସମସ୍ତେ କ'ଣ ଶୋଇଗଲେ ?

ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ର ଘରେ ପଶୁ ପଶୁ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ସେ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇଉଠିଲେ । ଆଖି ଫିଟିଗଲା ।

''ସୁର ! ସୁଦର୍ଶନ ଆସିଲା ?'' ବାପାଙ୍କର ସ୍ୱର ଏମିତି କାହିଁକି ଶୁଭୁଚି – ଅବିକଳ ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ର ସ୍ୱର ପରି ? ବୁଢ଼ାହେଇଗଲେ ସମସ୍ତଙ୍କର ସ୍ୱର ସମାନ ହେଇଯାଉଥିବ ପରା ? କଅଁଳା ପିଲାଙ୍କ କାନ୍ଦଣା ଏକାଭଳି ନୁହେଁ କି ?

ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ର ପଲଙ୍କ ଦାଢ଼ରେ ବସି ଗଳା ଝାଡ଼ି କହିଲେ ''କାହିଁକି ଡାକିଲ ?''

ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସେ ଯେଉଁ ମାଲଭାଇ ପରି ଚାରିଜଣ ଆସିଥିଲେ, ସେମାନେ ସେଇ ଡହକୁଥିବା ବଡ଼ ଉହ୍ନେଇଟାକୁ ଘେରି ବସିଗଲେ ।

ଇସ୍... ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ଏତେ ଗରମ ଲାଗୁଛି କାହିଁକି ? ତା' କପାଳ ଝକେଇଯାଉଛି । ବଡ଼ବୋହୂ ଭୁଲତାରୁ ନାକ ଅଗକୁ ଝାଳ ନିଗିଡ଼ିଯାଉଛି କାହିଁକି ?

ଶ୍ରୀନିବାସ ବ୍ରହ୍ମା ସେମିତି ସ୍ଥିର ପଡ଼ିରହି କହିଲେ, "ଆସିଲୁ, ଭଲକଲୁ ! ସୁଦର୍ଶନ. . . ମୁଁ ତତେ କହିବାକୁ ଡାକିଲି . . . ତୁ ମୋ ମାମୁଘୁଅ ଭାଇ . . . ସାନଭାଇ . . ."

"ହେ... ହେ... ହେ... !" ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସ୍ୱର ବୋଧେ ସେମିତି !!

"ମତେ ବେଳ ନାହିଁ... ଶୁଣ... ତୋ' ହାତ ଧରୁଚି... ମତେ କ୍ଷମାକରିଦେ... । ମୁଁ... ମୁଁ... ପାପ କରିଚି ! ଓଃ... ସେ ଯଦି ନାହିଁକରିଥାନ୍ତା... ମୁଁ... ମୁଁ... ତାକୁ ଜମା ଛୁଇଁ ନ ଥାନ୍ତି ! – ସେ ଠିଆରହିଗଲା । ମୁଁ ଦ୍ରୋହ କରିଚି... ମଠ। ପିଣ୍ଡି ମନ୍ଦିରକୁ ବେଲପତ୍ର ନେଇ ଯିବାବାଟରେ ସେ ନିଛାଟିଆ ଗଛଗହଳିରେ ଠିଆହେଇଗଲା । ମୁଁ ପାପୀ... ମୁଁ ବେଲପତ୍ର ଥାଳି ଫୋପାଡ଼ିଦେଲି... ଦୋସଡ଼ା ଫିଙ୍ଗିଦେଲି... ରୁଦ୍ରାକ୍ଷମାଳ ଛିଣ୍ଡିଗଲା... ମୁଁ ଧର୍ମକୁ ହୁଡ଼ିଗଲି... ମାତ୍ର ସେ ପାଟି ଫିଟେଇଲା ନାହିଁ... ମତେ... ମତେ ସେ ସାରିଦେଲା... ସୁଦର୍ଶନ, ମୋ ଭାଇବୋହୂଟାକୁ ଭୂଇଁରୁ ଉଠି ଠିଆହେବାର ଦେଖି ମୁଁ ପଳେଇଆସିଲି !... ମୁଁ ସେକାଳୁ ତୋ' ମୁହଁକୁ ଆଉ ଚାହିଁପାରିଲିନାହିଁ । ଗାଁ ଛାଡ଼ି ଏଠିକି ପଳେଇଆସିଲି । ଲାଜ ଘୋଡ଼େଇବାକୁ ତୋର ଶତ୍ରୁତା କଲି !... ମୁଁ ପାପୀ... ଘୋର... ପାପୀ..."

ଶ୍ରୀନିବାସ ବ୍ରହ୍ମା ମୁଣ୍ଡ ଗଡ଼େଇଲେ କଷ୍ଟରେ । ଆଖିରୁ ପାଣି ନିଗିଡ଼ିଗଲା ।

"ହେ... ହେ... ହେ... ୟେ ଗୋଟେ କଥା ? ତମେ ଯାହା କରିଚ ସେଗୁଡ଼ା ସବୁ ପିଲାଖେଳ । ମନରୁ ଇନ୍ଦ୍ରି ଶୁଖିଗଲେ ସେ ବଳେ ଚାଲିଯାଏ । ମୁଁ କେତେ ସେମିତି ଖେଳିଚି ତା'ର ଠିକଣା ନାଇଁ ।"

ଉହ୍ନେଇ ଚାରିପଟୁ ସେମାନେ ବୋଧେ କିର୍‌କିର୍ ହସିଲେ । ଚାହିଁଲାବେଳକୁ ଚୁପ୍ । ବୋହୂଯୋଡ଼ାକ ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ କରି ଠିଆହେଇଛନ୍ତି । ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ଖୁବ୍ ଦୁର୍ବଳ ଲାଗୁଛି; ପଡ଼ିଯିବ କି ?

"ତେମେ ଏଡ଼େ ଜାଣିବା-ଶୁଣିବା ହୋଇ ହେମ୍‌ତି କାଇଁ ବାଉଳିହଉଚ ?" – କହିଲେ ସୁଦର୍ଶନ କକେଇ, "କିଏ ! ପାପ କ'ଣ, ପୁଣ୍ୟ କ'ଣ ? ଭାବିଲେ ପାପ, ନଇଲେ ନାଇଁ । ନାସାରନ୍ଧ୍ରରେ ପବନ ଯାଉଚି, ଆସୁଚି... ତାକୁ କ'ଣ କହିବା ସେ ଏ ପିଣ୍ଡକୁ ସମ୍ଭୋଗୁଚି, ପାପ କରୁଚି ନା ପୁଣ୍ୟ କରୁଚି ? – ଏଇ କଥାକୁ ଭାଇନା, ଏତେ କଟାଳ ? ଛ୍ୟା, ଛ୍ୟା... ମୁଁ ସେଥିରୁ ଭରଣ ଭରଣ କରିଚି । ମୁଁ ତାକୁ ଖ୍ୟାସ୍ କରେ ନାଇଁ !... ମାତ୍ର ତମକୁ ଆଉ କଥାଏ ମୋ ଆଡୁ କହିବାକୁ ଆସିଚି । ସେଥିରେ ମୁଁ ଘାଣ୍ଟିହୋଇଚି ତିରିଶ ବର୍ଷ ।"

ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ର ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ । ସ୍ୱର ଆହୁରି ଗହୀରିଆ । – ‘‘ତମ ପୁଅ କିଏ... ମୋ ପୁଅ କିଏ ? ତମ ବଡ଼ପୁଅ ନରେନ୍ଦ୍ରକୁ ବାରବର୍ଷ ହେଇଥାଏ । ରଜାଟାଏ ପରି ଦିଶୁଥାଏ ସେ ଟୋକା । ତାକୁ ଦେଖି ମୁଁ ସହିପାରିଲିନାହିଁ । ତେମେ ସେତେବେଳକୁ ଏଠିକି ଉଠିଆସିଲିଣି । ମାଲିମକଦ୍ଦମା, ଶତ୍ରୁତା, କାହିଁରେ କ’ଣ ! କ’ଣ ମତେ ଗ୍ରାସିଲା କେଜାଣି ମୁଁ ସେ ଟୋକାଟାକୁ ଚୈତନ ମିଶ୍ରର ପୂଜାରେ ପକେଇଦବାକୁ କହିଦେଲି । ସେଇଟା ପାଷଣ୍ଡଟାଏ । ତନ୍ତ୍ରରେ ପକେଇ ତିନିଦିନରେ ମାରିଦେଲା । ମୁଁ ସେ ଟୋକାର ରଇ ଛଳିବା ଗାଁମୁଣ୍ଡେ ଠିଆ ହେଇ ଦେଖିଚି । ସେଇଟା ମୋ ଭିତରେ ଜଳୁଚି ଏଯାବତ୍ । ଭାଇନା, ମତେ ସେଥିରୁ ମୁକ୍ତକେଇଦିଅ ।’’

ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ କୋର୍ଟ ରୁମ୍‌ରେ ଗୋଟାଏ ମୁଦା କାଠବାକ୍ସ ଫିଟାଇ ରକ୍ତସାଲୁବାଲୁ କନା ଆଉ କଟୁରି କାଢ଼ି ସେ ଦାଢ଼ିଆ ମିଆଁ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ଦେଖଉଚି । ‘‘ହେ... ହେ... ହେ’’ – କିଏ ହସିଲା କେଜାଣି ! ଶ୍ରୀନିବାସ ବ୍ରହ୍ମା ରହି ରହି କହିଲେ, ‘‘ଆରେ, ଯାଉନୁ, ସୁଦର୍ଶନ ! ଏଥିରୁ ଗୋଟେ କଥା ଧରିବସିଚୁ । ଯେ ଯାହା ମାଣକ ନେଇ ଆସିଚି । ସେତକ ନ ପୂରିଲେ ଚୈତନ୍ୟ ମିଶ୍ର ନା ତା ବୋପା – କିଏ ତା ରୁମ ବଙ୍କାକରିଥାନ୍ତା ।... ସେଥିରୁ ଗୋଟେ ଅର୍ଘା ଟୋକା ଏ ଘରେ ଜନ୍ମିଥିଲା । ବଞ୍ଚିଥିଲେ କ’ଣ କରିଥାନ୍ତା କେଜାଣି । ଏ ପୃଥ୍ୱୀଟାକୁ ମଛିପକେଇଥାନ୍ତା ପରା ! ସେଥକୁ ତାକୁ ଏଠୁ ନେଇଗଲା । ସେଥିରେ ତୁ କିଏ, ମୁଁ କିଏ, ଆଉ ସେ ମଶାଣିମୁହାଁ ଚଇତନିଆ କିଏ ?... ହେ... ହେ ହେ... ହେ... ହେ...’’

ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ପିଣ୍ଡ ଠକ୍‌ଠକ୍ ଥରିଲା । ତଳ ଶୋଇବାଘରୁ ପିଲାଟାଏ କିଏ ପାଟିକଲା । ବଡ଼ବୋହୂର ଆହୁରି ଝାଳ ଥୋପିଲା । ସାନବୋହୂର ହାର ବୁଡ଼ିଗଲା ଝାଳରେ ।

ଶ୍ରୀନିବାସ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ହାତଟାକୁ ତାଙ୍କ ବୁକୁ ଉପରେ ଥୋଇଦେଇ ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ର ଉଠିଲେ । ସୁରେନ୍ଦ୍ରକୁ ଦିଶିଲା ସେ ଭାରି ଉଚ୍ଚ । ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଚାରିଜଣ ମାଲଭାଇ ଉଠିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଫୁଙ୍ଗୁଳା ପିଠି ତେଲ-ସରସର ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ସେମାନେ ପାହାଚ୍‌ରେ ସେମିତି ନିଃଶବ୍ଦରେ ଓହ୍ଲେଇଗଲେ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର, ସାନବୋହୂ, ବଡ଼ବୋହୂ ସେମିତି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲେ ଉପର ପିଣ୍ଡାରେ ।

ବୁଢ଼ାକୁ ସେମାନେ ହାତଫନ୍ଦାରେ ଟୋକି ନେଇ ଗାଡ଼ି ଭିତରେ ପୂରେଇ ଦେଲେ । ଡ୍ରାଇଭର ସେମିତି ପଛକରି ଠିଆହୋଇଥାଏ । ତା’ ପିଠିଟା କୁଲା ପରି ଓସାର । ସେ କେତେବେଳେ ଚଟ୍‌କିନା ବସିଗଲା ଗାଡ଼ିରେ । ଗାଡ଼ିର ଆଲୁଅ ପଡ଼ିଲା । ଘାଇଁ ଘାଇଁ ଡାକ ଦେଇ ଗାଡ଼ି ବୁଲିଗଲା ଅନ୍ଧାରକୁ, ବଡ଼ରାସ୍ତାକୁ ।

ହଠାତ୍ ଆଲୁଅଟା ଲିଭିଗଲା, ପୁଣି ଜଳିଲା ।

କିନ୍ତୁ ଗାଡ଼ି ମୁହଁ ମୋଡ଼ି ଫେରିଲା କାହିଁକି ? ନା ଇଏ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଗାଡ଼ି । ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ର ପୁଣି ଫେରିଲା କି ? କାହିଁକି ? ସୁରେନ୍ଦ୍ରର ତଣ୍ଟି ଶୁଖିଗଲା । ସାନବୋହୂ ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ ଟଳିଲା । ବଡ଼ବୋହୂ ପାଟି ମେଲେଇ ଧକେଇଲା ।

ଗାଡ଼ି-ଆଲୁଅ ମାଡ଼ିଆସିଲା ଏକାଥରେ ଦୁଆରମୁହଁକୁ । କବାଟଟା ଦୁମ୍ କିନା ବାଡ଼େଇ ଗାଡ଼ି ପାଖରେ ଏକୁଟିଆ ଠିଆହେଲା ଓଭରକୋଟ ପିନ୍ଧି ଦେବେନ୍ଦ୍ର । ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ଚିତ୍କାର କରିଉଠିଲା । ଓଭରକୋଟ ମୁଣାରେ ହାତ ଭର୍ତ୍ତିକରି ସେ ଉପରକୁ ଚାହିଁ ସ୍ଥିରହେଇଗଲା ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଓହ୍ଲେଇଗଲା ତଳକୁ । ତା' ହାତଗୋଡ଼ ଠକ୍‌ଠକ୍ ଥରୁଥିଲା । ସେ କିଛି କହିବା ଆଗରୁ ତା' ନାକରେ ସରାବ୍ ଗନ୍ଧ ବାଜିଲା । ସେ ବୁଝିଗଲା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଥଙ୍ଗେଇଲା ପରି କହିଲା, ''ସେ ଶଳା ସୁଦର୍ଶନ ମହାପାତ୍ର ଆଜି ସଞ୍ଜବେଳୁ ମଲାଣି । ମଲାବେଳେ ଶ୍ରୀନିବାସ ବ୍ରହ୍ମାକୁ ଡାକୁଥିଲା... ହେ... ହେ... ଶାଲେ ଦୋନୋ ବେକୁବ୍ ବୁଡ୍‌ଢେ !''

ପଛଆଡ଼ିଆ ଲଡ଼ବଡ଼ ଘୁଞ୍ଚିଯାଇ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଦାଣ୍ଡପିଣ୍ଡାରେ ଲଥ୍‌କିନା ବସିପଡ଼ିଲା । ଉପର ପିଣ୍ଡାରେ ଦି'ବୋହୂଯାକ ସେମିତି ନଦ୍‌ନାଦ୍ ବସିପଡ଼ିଲେ, ଗୋଡ଼ ହୁଗୁଳି ଗଲା । ଭିତର ଘରୁ ପିଲାଏ ଚିହୁଁକୁଥିଲେ ।

ରାତି ବାରଟା । ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଉପରକୁ ଉଠିଆସୁନାହିଁ କାହିଁକି ? ସେଇଠୁ ଘୁଞ୍ଚୁନାହିଁ କାହିଁକି ??

□□□

ବାନପ୍ରସ୍ଥ

ଏମିତି ସବୁ ହଠାତ୍ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ହେଇଗଲା ଯେ ! ଝଡ଼ଟାଏ ହବ କି ?

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଅସ୍ୱସ୍ତି ଲାଗୁଥାଏ । ତାତିଯାଉଥାଏ କାନ୍ଥବାଡ଼ ସେ ସ୍ତବ୍ଧତାରେ । ନିଃଶ୍ୱାସ ରୋଧି ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ଅବସ୍ଥାରେ ସମସ୍ତେ ଠିଆହୋଇଥାନ୍ତି । କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତିଙ୍କ ସମଗ୍ର ପରିବାର ଦୁରୁଦୁରୁ ଛାତିରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି କେତେବେଳେ ଛାତ ଭୁଶୁଡ଼ି ପଡ଼ିବ ଏବଂ କାନ୍ଥମାନେ ସୋରା ସୋରା ହୋଇ କୁଢ଼େଇହୋଇଯିବେ ଚାରିଦିଗକୁ ।

କିନ୍ତୁ କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତିଙ୍କ କୁଞ୍ଚିତ ଭୃରୁ ସଳଖିଗଲା । ସାମାନ୍ୟ ତଳକୁ ଏବଂ ଶୂନ୍ୟକୁ ଚାହିଁ ସେ ଅଳ୍ପ ହସିଦେଲେ ।

କାହାରି ବିଶ୍ୱାସ ହେଲାନାହିଁ । କେହି ମୋଟଉପରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିଲେ ସେ ହସଟି ପାଇଁ । ତାଙ୍କ ବଡ଼ପୁଅ, ଯେ କି ଅଣ୍ଟାରେ ହାତ ରଖି ଗୋଡ଼ ଫରକଟେଇ ଠିଆହୋଇଥିଲା ଝଡ଼ର ପ୍ରତ୍ୟାଶାରେ ଝଡ଼ର ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ, ସେ ବି ନୁହେଁ ।

ସମସ୍ତେ ଘୋର ଅସୁସ୍ଥବୋଧକଲେ । ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଝଡ଼ ନ ଆସିବାରୁ କେମିତି ଗୋଟାଏ ହତାଶ, ବିଫଳ ଏବଂ ବ୍ୟର୍ଥ ଲାଗିଗଲା ହଠାତ୍ । ସବୁ ଭାଙ୍ଗିରୁଜି ଦେଉ ବରଂ ଝଡ଼ ହିଁ ଆସୁ ବୋଲି ସେମାନେ ନିଃଶ୍ୱାସ ରୋଧି ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ ତ; ସେଥିପାଇଁ ସେ ହସଟିକୁ ନେଇ ସେମାନେ କ'ଣ କରିବେ ବୁଝିପାରିଲେନାହିଁ । ସିଂହଗୁମ୍ଫା ଆଗରେ ସିଂହ ଗର୍ଜିବ; ସିଂହ ଝାମ୍ପିବ ବୋଲି ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲାବେଳେ ହଠାତ୍ ହାତ ଉପରେ ଗଙ୍ଗଶିଉଳି ଫୁଲଟିଏ ଖସିପଡ଼ିଲା । ନିହାତି ଅସ୍ୱସ୍ତି ଲାଗିବା କଥା ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ସେଇ ପାତଳ ହସଟିକୁ ଘୋଡ଼େଇ ହୋଇ କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତି ପଦାକୁ ବାହାରିଗଲେ । ତାଙ୍କ ପାଦଶବ୍ଦ କାହାରିକୁ ଶୁଣାଗଲା ନାହିଁ । କାନ୍ଥଘଣ୍ଟାଟି କେବଳ ଟିକ୍‌ଟିକ୍ ଚାଲୁଥିଲା ପୁରୁଣା ହୃତ୍‌ପିଣ୍ଡଟିଏ ପରି ।

ରାଜୀବ ବାହିନୀପତି ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ ହେଇ ଚାଲିଗଲା ଦୋ'ମହଲାରେ ତା ଶୋଇବାଘରକୁ । ସାନଭାଇ ରଞ୍ଜନ ଚାଲିଗଲା ରୋଷେଇଘର ଆଡ଼କୁ । ମଝିଆ ଦୁଇ ଭାଇ, ବୋହୂମାନେ, ନାତିନାତୁଣୀମାନେ ଯେ ଯାହା ଦିଗରେ ବାହାରିଗଲେ ଏକୁଟିଆ ବସି ଘଟଣାଟାକୁ ନିରେଖିବାପାଇଁ । ରାଜୀବ ଅନେକ ବର୍ଷଧରି ସେଇ ଭଳି କହିଆସିଛି; କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଆଗରେ । ସମସ୍ତେ ଭାବିଛନ୍ତି ଯେ, ଏମିତି ସେ ବାପ ପଛରେ ସିନା ପଚାଶ କଥା କହୁଥିବ; କିନ୍ତୁ କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତି ସାମ୍ନାରେ ତା' ପାଟି ଫିଟିବ ନାହିଁ । ତଥାପି ରାଜୀବର ବୟାଳିଶ ବର୍ଷୀୟ ପୁରୁଷକାର ଉପରେ ସେମାନେ ତାଉ ଚଢ଼େଇଆସିଛନ୍ତି । ସେମିତି ବି ଦୈନନ୍ଦିନ ଘଟଣା ଘଟିଆସିଛି ।... ଦିନେ ରାତି

ଦଶଟାରେ ଘରକୁ ଫେରିଲାବେଳେ ବାଟରୁ ତା' ସାନପୁଅର କାନ୍ଦ ଶୁଣି ସେ ତାତିଯାଇଥିଲା । ତାକୁ ସେତେବେଳେ ଖୁବ୍ ଭୋକ ବି କରୁଥିଲା । ସେ ଧାଇଁଲାପରି ତା' ବଖରାରେ ପଶି ଭୟଙ୍କର ଚିତ୍କାର କରିଥିଲା । ପୁଅ ତୋଟିକୁ, ନ ହେଲେ ମାଈପ ତୋଟିକୁ ହୁଏତ ଚିପିଦେଇଥାନ୍ତା । ତା' ସ୍ତ୍ରୀ କିନ୍ତୁ ଆଦୌ ବିଚ୍‌ଳିତ ନ ହୋଇ ସୁକ୍‌ସୁକ୍ କାନ୍ଦ ଭିତରେ କହିଥିଲା, ''ବାପକୁ ହାତ ନ ପତେଇଲେ ଯଦି ଚଳିବାକୁ ତୁମର ବଳ ନାହିଁ, କାହିଁକି ପିଲାଝିଲାଗୁଡ଼େ ଜନ୍ମକରୁଥିଲ ? କାହିଁକି ବିଭା ହଉଥିଲ ? ମୁଁ ମୋ ପିଲା ପାଇଁ କାହାକୁ ଅମୁଲ କ୍ଷୀର ମାଗିପାରିବି ନାହିଁ । ନ ହେଲେ ମତେ ଛାଡ଼ିଦଉନା; ମୁଁ ଦୁଃଖ କରି ମୋ ପିଲାକୁ ପୋଷିବି !'' ରାଜୀବକୁ ଦଶଦିଗ ଅନ୍ଧାର ଦିଶିଥିଲା । ସେ କାନ୍ଥରୁ ବନ୍ଧୁକ ଉଠାଇଆଣିଥିଲା ବାପକୁ ଯୋଉଠି ପାଇବ ସେଇଠି ଲାଛିଦେବ ବୋଲି – ''ଶଳା ବୁଢ଼ାକୁ ଏଇନା ଖତମ କରିବି ।'' ପାଗଳ ପରି ବାହାରିପଡ଼ିଲାବେଳକୁ ନୌକର ଟୋକା ଝୋଲାଟିଏ ଧରି ପଶିଆସିଲା । ତା' ଭିତରୁ କେଜିକିଆ ବଡ଼ ଅମୁଲ୍ ଡବାଟିଏ ଥୋଇଦେଇ ଆଡ଼େଇହୋଇଯାଇଥିଲା ।

କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତି ମାଲିକ । ସମଗ୍ର ଖାନ୍ଦାନର ଏକଚ୍ଛତ୍ର ଅଧିପତି । ତାଙ୍କରି ଇଚ୍ଛାରେ ଉତ୍ତରମୁହାଁ ଘର । ତାଙ୍କରି ଇଚ୍ଛାରେ ଅଗଣାରେ ଅଗସ୍ତି ଗଛ । ତାଙ୍କରି ଇଚ୍ଛାରେ ବର୍ଷକ ଧାନ କିଣିବାକୁ ଏକମାତ୍ର ବନୱାରିଲାଲ୍ । ଅଥଚ୍ ଆଖପାଖ ସମସ୍ତଙ୍କ ଘରକୁ ଦକ୍ଷିଣମୁହାଁ ପବନ ଆସେ । ଅନେକଙ୍କ ଅଗଣାରେ ଜାତି ଜାତି ଫୁଲ ଫୁଟେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଧାନ ପାଇଁ ସରକାରୀ ବ୍ୟବସାୟୀ ବସ୍ତାରେ କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ଦିଏ । କିନ୍ତୁ କ'ଣ କରାଯାଇପାରେ ? କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତିକୁ ବୁଝେଇବ କିଏ ?

ସେହିପରି ରାଜୀବର ମନ ନଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେ ଡାକ୍ତରୀ ପଢ଼ି ପଢ଼ି ଆଉ ଡାକ୍ତର ହେଇପାରିଲାନାହିଁ । ତା' ତଳ ଭାଇ ଦି'ଟାଯାକ ଓକିଲାତି ପଢ଼ିପାରିଲେ ନାହିଁ । ସାନଭାଇ ଭିଡ଼ିହଉଚି ବାଣିଜ୍ୟ-ବିଦ୍ୟା ପଢ଼ିବ ନାହିଁ; ଶେଷକୁ ସେ ବି ଛାଡ଼ିଦେବ । ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସବୁବେଳେ ସବୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି କେବଳ ଜଣେ ନେଇଆସିଛି ଗତ ଚାଳିଶବର୍ଷଧରି । ଅନ୍ଧାରଘରୁ ବାହାରିବାକୁ ବାଟ ନପାଇ ଗୋଟାଏ କାନ୍ଥରେ ସମସ୍ତେ ବାଡ଼େଇହେଉଛନ୍ତି । ପରସ୍ପର ପାଖରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଅଶଢ଼ କଥା କହୁଛନ୍ତି । ତ୍ରୁଟି ଧରି ପିଟାପିଟି ହେଉଛନ୍ତି । ଭାତଖିଆ ପାଖରେ ଥାଳି ଗିନା ଫୋପାଡୁଛନ୍ତି । ସାଧାରଣ କାରଣ ପାଇଁ ମା'ମାନେ ପିଲାଙ୍କୁ ମାଡ଼ ମାରୁଛନ୍ତି । ତଥାପି ପିଲାଙ୍କ ଜାମା କିଣାହଉଚି ନିୟମିତ ଭାବରେ – ପ୍ରତି ରଥଯାତ୍ରାକୁ, ଜନ୍ମଦିନକୁ, କୁମାରପୂର୍ଣ୍ଣିମାକୁ । ନାତିନାତୁଣୀଙ୍କ ଯାବତୀୟ ପ୍ରୟୋଜନ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଉଛି ପ୍ରତିଦିନ । ରନ୍ଧାଶାଳରେ ଦୈନିକ ଆମିଷ ନିରାମିଷ ଚାରିଠା' ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଛି । ବାହାରେ ବାହିନୀପତିଙ୍କ ପରିବାରର ଇଜ୍ଜତ ଯେମିତି ଥିଲା ସେମିତି ରହିଛି ।

ସେଦିନ ଥିଲା କୁମାରପୂର୍ଣ୍ଣିମା । ସକାଳ ବଜାର ସରିଆସିଲା ପରେ ନୌକର ଟୋକା ଗୋଟାଏ ଥାକ ନୂଆ ଲୁଗା ଆଣି ଭିତର ପିଣ୍ଡାରେ ଦୁମ୍‌କିନା ଥୋଇଦେଲା ।

ଛୋଟପିଲା ସବୁ ଝପଟିଆସି ବେଢ଼ିଗଲେ । ନୂଆ ଜାମା ଆସିଗଲା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ । ଯେ ଯାହାର ବାଛି ପିନ୍ଧିସାରିଲା ପରେ ଦାଣ୍ଡବଖରାରେ ଯାଇ ଜେଜେଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଥାନ୍ତେ; ଟଙ୍କା ମାଗିଥାନ୍ତେ । ଜହ୍ନ ଉଇଁଥାନ୍ତା – ଏଡ଼େବଡ଼ ଥାଳିପଟ ପରି ପୂନେଇଁ ଜହ୍ନ । ଘରେ ବାହାରେ ଜହ୍ନ ଉଇଁଯାଇଥାନ୍ତା । ମହୋତ୍ସବର ଜହ୍ନ ।

କିନ୍ତୁ ବଡ଼ବୋହୂ ଓହ୍ଲେଇ ଆସି କେଜାଣି କାହିଁକି ତା' ତିନିଟା ପିଲାଙ୍କୁ ସେ ଗହଳି ଭିତରୁ ଓଟାରିନେଲା । ତାଇ ତାଇ ବଜେଇଦେଲା ସେମାନଙ୍କ ହସକୁରା ଗାଲମାନଙ୍କରେ ଚଟକଣା । ସେମାନେ ଆବାକାବା ହେଇ ଅନେଇଲେ; ଝିଙ୍କି ହେଲେ, କାନ୍ଦିଲେ । ତାକୁ ଦେଖି ଆର ଦୁଇ ବୋହୂ ମଧ ସେଇଆ କଲେ । ମା'ମାନଙ୍କର ରୋଷ, ପିଲାଙ୍କ କାନ୍ଦଣାରେ ମେଣ୍ଢାଶାଳରେ ନିଆଁ ଲାଗିଲାପରି ଗୋଳ ଉଠିଲା । ବାପମାନେ ଉଠିଆସି ଠିଆହେଲେ ସେମାନଙ୍କ ପଛରେ । ନୌକର ଟୋକା ଲୁଗା ଗଣ୍ଠିଲିଟି ଫିଟେଇଦେଇ ବସିରହିଲା ବୋକାଙ୍କ ଭଳି ।

ରାଜୀବ ପେଣ୍ଟମୁଣାରେ ହାତ ଭର୍ତ୍ତିକରି ଖେପିଆସିଲା ତା'ରି ଉପରକୁ । ସେ ଭୟରେ ଉଠି ଲେଉଟି ପଡୁ ପଡୁ ତା' ଅଣ୍ଟାରେ କଚ୍‌କିନା ଗୋଟାଏ ଲାତ ବସିଗଲା । ସେ ପଡ଼ିଉଠି ଘୁଷୁରିଗଲା ଅଗଣାକୁ ।

– "ଶଳା ଆସିଚି କାଙ୍ଗାଳଙ୍କୁ ଲୁଗା ବାଣ୍ଟିବାକୁ ? ଆଉ ପଡ଼ି ଖଞ୍ଜାହେଇଚି – ଏ ଶଳା ଲୁଗା ବେଠିଆ, ମୂଲିଆଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆମ·ପାଇଁ ??"

ସେ ଗୋଡ଼ ମାରି ଦଳିଚକଟି ସେ ନୂଆ ଜାମାପଟାକୁ ଛିନିଛତ୍ର କରିପକେଇଲା । ପିଲାଏ ଯାହା ଭେଁ-ଭାଁ ହଉଥିଲେ, ଏଡ଼େଟାମାନ ଆଖିକରି ଅନେଇଲେ । ବଡ଼ ଦଦେଇକୁ ପିଲାଏ ପ୍ରାଣେ ଭୟକରନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ କିଏ କହିଦେଇଚି ଯେ, ସେ ନିଶା ଖାଆନ୍ତି । ଅଣ୍ଟାରେ ସବୁବେଳେ ଏଡ଼େବଡ଼ ଛୁରୀ ଖୋସାହେଇଥାଏ ।

ଭାଇ, ଭାଇବୋହୂ, ପିଲାମାନେ ସମସ୍ତେ ଆଡ଼ ହେଇଗଲେ । ସାପଖେଳ ଦେଖିଲା ଭଳି ସେମାନେ ଘେର ମାରି ଠିଆହୋଇଥାନ୍ତି । ମଝିରେ ପାଗଳ ପରି ରାଜୀବ ସେ ଛୋଟ ଛୋଟ ନାଲିନେଳି ଜାମାଯୋଡ଼, ଶାଢ଼ି, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ମୁଣାମାନଙ୍କରେ ଦଢ଼ ପେଣ୍ଟସାର୍ଟ ସବୁ ଚକଟିପକଉଥାଏ । ଲାତମାଡ଼ରେ ଛିଟିକି ପଡୁଥାନ୍ତି ସେ ସବୁ କୁଆଁର ପୂନେଇଁର ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ଜହ୍ନପରି ।

ଏତିକିବେଳେ କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତି ଆସି ପିଣ୍ଡାମୁଣ୍ଡରେ ଠିଆହେଇଗଲେ । ରାଜୀବ ସେଇଭଳି ଚକଟିଲାଗିଥାଏ । କହୁଥାଏ, "ଶଳା, ଗୋଟାଏ ପତିଆରା ଚାଲିଚି । ଆମେ କ'ଣ ଏଠି ଖାଲି ବେଧପିଲାଗୋଠ କରି ପଡ଼ିଚୁ । ମେଣ୍ଢା ପୋଷି ପଲ ମଡ଼େଇଲା ପରି ସେ ଆମକୁ ପଡ଼ି ଖଞ୍ଜୁଥିବ ? ମାର୍ ଶାଲା । ଯାଃ ଶାଲା ! ହମ୍ ନହିଁ ମାଁଗ୍‌ତା ! ଶଳା ତୋ ପଇସା, ଜମିବାଡ଼ି, କୋଠା କୋଉଠୁ ଆଣିଚୁ, ମୁଁ ଜାଣିନାଇଁ ? ଶାଲା, ବୁଢ଼ା ଟାଉଟର । କେତେ ଲୋକଙ୍କୁ ନ ଠକିଚୁ । କେତେ ଜୁଆ ନ ଖେଳିଚୁ ? ହମ୍ ସବ୍ ଜାନ୍‌ତା ହେ । ତତେ ଶଳା ମୁଁ ଫାଶୀଚଢ଼େଇଦେବି । ଏ

ବଙ୍ଗଳାକୁ ନିଆଁ ଲଗେଇଦେବି । ଶାଳା, ମୁଁ ଏଠି ଆଉ ଏକ ମିନିଟ୍ ରହିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ ।''

ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିରେ ପଲକ ନ ପଡ଼ିବା, ସମସ୍ତଙ୍କ ପିତୁଳା ସ୍ଥିର ହୋଇ ଯାଇଥିବା ସେ ଦେଖି ପାରୁ ନ ଥିଲା । ଚାରିଆଡୁ କ'ଣଟାଏ ପାକଳ କାଟି ଘେରିଆସୁଥିବା ସେ ଅନୁଭବି ପାରୁ ନ ଥିଲା । ତା'ର ଦୁର୍‌ଦୁରୁ ପାଦଶବ୍ଦ ଲୁଗା ଉପରେ ଧିମେଇଗଲା, ଲିଭିଗଲା । ତା' ସଁ ସଁ ନିଃଶ୍ୱାସ ତାକୁ ଖୁବ୍ ନିକଟରେ ଶୁଣାଗଲା । ସେ ବୁଲି ଚାହିଁ ଦେଖିଲା, ବାପ ଠିଆହେଇଚି !

ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ରହି ପୁଣି ଚକଟିଲା ଲୁଗାକୁ । ଗର୍ଜିଲା, ଗୋଡ଼ ଫରକଟେଇ ହାତକୁ ଅଣ୍ଟାରେ ରଖି ଠିଆହେଲା ନୂଆ ଜାମାର ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ କୁଞ୍ଚ ଉପରେ । ଦାନ୍ତ କାମୁଡ଼ି ଅନେଇଲା କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତିଙ୍କୁ ।

କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତିଙ୍କ ଭୂରୁ କୁଞ୍ଚେଇଗଲା । ମୁହଁର ରେଖାସବୁ ଇସ୍ପାତ୍ ଗାର ପରି ଟାଣିଗଲା । ସ୍ତବ୍ଧ ହେଇଗଲା ଚାରିଆଡ଼ ଝଡ଼ର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ।

ଓଃ, କେତେ ଦିନର ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ସେ ଝଡ଼ – ଲୁହା ଜଂଜିର ଛିଣ୍ଡେଇବାର, ରୁନ୍ଧା ଅମୁହାଁ ଦେଉଳକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେବାର ଝଡ଼ । ମୁକ୍ତି ! ସ୍ୱାଭାବିକ ହାତଗୋଡ଼ ମୁକୁଳିଯିବାର ସ୍ୱାଧୀନତା । ଏକୁଟିଆ ନିରାଲମ୍ବ ଖସିପଡ଼ିବାର ଭୟ । ଏଣେ ପୁଣି ସୁଅରେ ଭାସିଯିବାର ଆତଙ୍କ । ନିଆଁର ଜଳିଯିବାର ମୋହ । ଭୟାବହ ଝଡ଼ । ପ୍ରିୟ, ପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ରକ୍ତାକ୍ତ ବିଦ୍ରୋହର ଝଡ଼ । କିନ୍ତୁ ଆକାଶର ଗ୍ରନ୍ଥି ଫିଟିଯାଇଥିଲା । ଝଡ଼ ହୋଇ ନ ଥିଲା ।

କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତି ପାତଳ ହସଟିଏ ଘୋଡ଼େଇ ନୀରବ ହୋଇ ବାହାରିଯାଇଥିଲେ ପଦାକୁ । ରାଜୀବ ତା' ଶୋଇବାଘରକୁ ସିନା ଉଠିଯାଇଥିଲା, ସେଠି କିନ୍ତୁ ରହିପାରିଲାନାହିଁ । ସେମିତି ପକେଟରେ ହାତ ପୂରେଇ ପହିଚ କାଟୁଥାଏ । ତା' ଭୂରୁ ଓହଳିରହିଥାଏ । ସେ ଫଟ୍‌କିନା ବୁଲିପଡ଼ି ବାହାରିଆସିଲା । ଓହ୍ଲେଇଗଲା ତଳକୁ ଏବଂ ଦାଣ୍ଡକୁ ।

ବାଟରେ ସାନଭାଇ ରବି ସାଙ୍ଗେ ଦେଖାହେଲା । ସେ ଆଖି ଟେକି ଥରେ ଚାହିଁଲା । ତା'ପରେ ଚାଲିଗଲା ମୁହଁପୋତି । – ''କିଏ ସେଇଟା, ଇଡ଼ିଅଟ୍ କାହାଁକା ! ଶାଳା, ମାଇପବୋଲକରା, ଅକର୍ମଣ୍ୟ ଭାର୍ଦା । ଓଃ, ତା' ଚେହେରା କେମିତି ସେ ବୁଢ଼ା ଟାଉଟର ଭଳି ଦିଶିଆସିଲାଣି । ବେକୁବ୍ କାହାଁକା ! ମଲା ଧଣ୍ଡସାପ ପରି ପଡ଼ିଥାଏ, ଦି'ଓଳି ଭାତଗଣ୍ଡେ ଖାଇ ମନ୍ଦା ବଢ଼ଉଥାଏ । ଏମିତି ଯାଇ ବାହାରେ ଚା'କପେ ଖାଇବାକୁ ଅଣ୍ଟାରେ ବଳ ନାହିଁ । ୟା'ଠୁ ଅନ୍ତତଃ ଶହେ ଗଜ ଦୂରରେ ନ ରହିଲେ ନିଃଶ୍ୱାସ ରୁନ୍ଧିହେଇଯିବ ।'' – ରାଜୀବ ପିଉଥିବା ସିଗ୍ରେଟ୍‌ଟାକୁ ମୁହଁରୁ କାଢ଼ି ଜୋର୍‌ରେ ତଳକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେଲା । ଶେଷ ଧୂଆଁକଳେ ଛାଡ଼ିଦେଇ ବଜାର ଆଡ଼କୁ ମୋଡ଼ିଗଲା ।

ରଞ୍ଜନ ସକାଳୁ ଚଳଖିଆ ଖାଇଦେଇ ବୁଲିବାକୁ ବାହାରିପଡ଼େ । ସେ ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ବାପର ଅଲିଅଳ ପୁଅ । ଏକୁଡ଼ିଶାଳରୁ ମା'ଖିଆ ପିଲାଟା ତ ! ସେ ବାପ ଆଡ଼େ ଆଉଜି ରହିଥାଏ । ତା'ର ଝୁଙ୍କ୍ ଲାଗିଛି ସେ ବ୍ୟବସାୟ କରିବ, ଦୋକାନ କରିବ – ଝିଅଙ୍କ ମୁଦି, ମାଳି ଦୋକାନ । ମହିଳା କଲେଜ ସାମ୍ନାରେ କରିବ । ସବୁଦିନ ଦୋକାନ ଦୁଆରେ ପ୍ରଜାପତି ଉଡ଼ିବୁଲିବେ । କି ବଢ଼ିଆ ! ସେ ଆଉ ପାଠ ପଢ଼ି କ'ଣ କରିବ ? ବାଣିଜ୍ୟ-ବିଦ୍ୟାର ସାର କଥାଯାକ ସେ ଜାଣିଗଲାଣି; ଏଣିକି ତାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା କଥା । ଚାଳିଶ-ପଚାଶ ହଜାର ଟଙ୍କାରେ ସେ ବିଜିନେସ୍ କରିବ । ଗୋଟାଏ ସଫାରି ସୁଟ୍ କରେଇଚି ବାପକୁ କହି । ହେଲେ ଭାଉନା ତ ସବୁଯାକ ଚକଟିପକେଇଲା । ତା' ମନ ସେଥିପାଇଁ ଭାରି ଉଣା । ସେ କେତେ ଥର ଭାବିଛି ମୁଠା ଟାଣକରି ବକ୍ସିଂ କରିବା ଢଙ୍ଗରେ ରାଜୀବ ବାହିନୀପତିର ତଳ ଥୋଡ଼ି ଉଡ଼େଇଦିଅନ୍ତା । ଭାଇନା ତାକୁ କେଜାଣି କାହିଁକି ଜମା ସୁଖପାଏନାହିଁ; ଆଉ ସେ ଭାଉଜ ଭାରି ଉପଦ୍ରଙ୍କରି । ଛୋଟଘର ଝିଅ । ଏଠିକି ଆସି ଖାଇବାକୁ ପିନ୍ଧିବାକୁ ପାଇବାରୁ କାହାକୁ ଖାତିର କରୁନାହିଁ । ପୁରୁଣା ଘରଭଙ୍ଗେଇ ସେ ତମମୁହାଁ । ଏ ଭାଇନାଟା ବି ଶଳା ମାଇଚିଆ; ତା'ରି କଥାରେ କାନ ଧରି ଉଠୁଚି ବସୁଚି ।

ରଞ୍ଜନ ରାସ୍ତାରେ ଗୋଡ଼ିଟାକୁ ଖୁରେଇପକେଇଲା । ଶୂନ୍ୟକୁ ଦୁଇ-ଚାରି ବକ୍ସିଂ ମାରିଦେଇଗଲା । ବଡ଼ଭାଇନାଟା ଗୋଟାଏ ବୁଢ଼ା ବେକାରିଆ; ଏଠି-ସେଠି ଟାଉଟରଙ୍କ ସାଙ୍ଗ । ଗଞ୍ଜେଇ, ମଦ, ତାସ୍‌ଖେଳରେ ଦିନ କାଟେ । ସବୁଠି ବାପ-ନାଁରେ କୁହା କରେ । ନିମକ୍‌ହାରାମ୍ ଶଳା । ଏଠୁ ଯିବ ଯିବ କହୁଚି, ଯାଉନାହିଁ କାହିଁକି ? ସେ ଏଠୁ ଗଲେ ଯୋଡ଼ାଏ ଦିନରେ ଗଛତଳେ ପଡ଼ି ମରିଯିବ । ରୋଜଗାର ତ ପଇସାଟିଏ ନାହିଁ – କଥା ଯେ ପର୍ବତ ପରି ! ହୁଁଃ !!

''କାମ କ'ଣ ହବ ? ବାହିନୀପତି ଘରେ କ'ଣ ପଇସା ନାହିଁ ?'' ଯୁକ୍ତି କରନ୍ତି ରବି ଆଉ ରମୁ – ରବୀନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ରମେନ୍ଦ୍ର । ଯୋଡ଼ିକଯାକ ଖୁବ୍ ସାଙ୍ଗ । ଏକାଠି ଖାଆନ୍ତି, ଏକାଠି ବୁଲନ୍ତି । କେବେ କୌଣସି ଆପତ୍ତି ଅଭିଯୋଗ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ରାଜୀବ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଚିଡ଼େ – କହେ, ସେ ଯୋଡ଼ାକ ହଳେ ବଳଦ; କୁଣ୍ଡାପାଣି ଖାଇ ଲଙ୍ଗଳ ଟାଣିବାକୁ ଜନ୍ମହେଇଛନ୍ତି । ପଘାରେ ବନ୍ଧାପଡ଼ିଲେ ତାଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଲାଗେ; ନିଦମାଡ଼େ । ସେମାନଙ୍କ ମାଇପମାନେ ମଧ୍ୟ ଯୋଡ଼ିଏ ମାଈ ଘୁଷୁରି । ଅତି ଅସନା, ଅଲାଜୁକୀ ମାଦଳ । ତାଙ୍କୁ ପୁରୁଷ ଦେଖିଲେ କୌଣସି ବିକ୍ରିୟା ହୁଏନାହିଁ । ସେମାନେ ଖୁସିରେ ଖାଇପିଇ ଉଷୁମ ବଖରାଟିମାନଙ୍କରେ ମନ୍ଦା ମଡ଼େଇ ବସିଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କ କୋଡ଼ରେ ସବୁବେଳେ କଅଁଳା ପିଲାଟିଏ କୁଁ-କୁଁ କରୁଥାଏ ।

ରବି, ରମୁ ଏଯାଏଁ ଚିନ୍ତା କରିବା ଶିଖିନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ମତେଇବାକୁ ରାଜୀବକୁ ଅନେକ ଦିନ ଲାଗିଗଲା । ଏବେ ସେମାନେ ମୁହଁ ଭାରି କରି ଅମାନିଆ ବଳଦ ପରି ବାପକୁ ବେଖାତିର୍ କଲେଣି । ତାଙ୍କୁ ନେଇଁ ଖେତକୁ ଅଡ଼େଇନେବ, ସେମାନେ

ପାକୁଳି କରି କରି ସେଇ ଖେତରେ ପଶିବେ, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଦୈବାତ୍ ଯଦି ଏଠା ଛାଡ଼ି ବାହାରିଯାନ୍ତି, କରିବେ କ'ଣ ? ଖାଇବେ କୋଉଠୁ ? ମଜୁରି ଲାଗିବାକୁ ସୁଦ୍ଧା ସେମାନଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟତା ନାହିଁ । ନ ଥାଉ । ଉପାର୍ଜନ କରି ନ ପାରି ମଗନ୍ତୁ ଯାନ୍ତେ ! ସେ ବଞ୍ଚିଥିଲେ କେତେ ମଲେ କେତେ !

ରାଜୀବ ପୁରୁଣା ଅଭ୍ୟାସରେ ପଶିଗଲା ବଜାରର ପଶ୍ଚିମପଟ ଚା' ଦୋକାନରେ । ବାଙ୍କା ଚା' ଦୋକାନ ବାହାରକୁ ଯାହା ଦିଶେ, ତା' ନୁହଁ । ଦିନରେ ଯାହା ଦିଶେ, ରାତିରେ ତା' ନୁହଁ । ଦିନ ଏଗାରଟାରେ ରାଜୀବ ପଶିଆସୁଥିବାର ଦେଖି ବାଙ୍କନିଧି ସାହୁ ସାମାନ୍ୟ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ରାଜୀବ କିଛି ନ କହି ଗୋଟାଏ କଣକିଆ ଟେବୁଲ ପାଖରେ ବସିପଡ଼ି କିଛି ସମୟ ପରେ କପେ ଚା' ପାଇଁ ବରାଦକଲା । ଏବେ ଅଳ୍ପଦିନ ତଳେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ହାତଉଧାରି ଶୁଝିଦେଲା — ପ୍ରାୟ ହଜାରେ ଟଙ୍କା । କୋଉଠୁ ଯୋଗାଡ଼ କଲା ହଜାରେ ଟଙ୍କା ? ଲୋକେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ହଉଥିଲେ ଯେ ତା' ପୂର୍ବର ବେଙ୍କ୍ ଡକେଇତିରେ ବୋଧେ ରାଜୀବର ହାତ ଥିଲା !

ରାଜୀବ ଚା' ପିଇଲାବେଳେ ଚାବି ପର୍ସଟିକୁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ଗଡ଼ଉଥାଏ । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଆମ୍ବାସେଡ଼ୋର୍ ଚଢ଼ିପାରିଥାନ୍ତା । ତା' ନିଜ ଉପାର୍ଜନରୁ ତା' ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ରାତିଏ ମନଇଚ୍ଛା ଭଲ ମାଲ୍ ପିଆଇପାରିଥାନ୍ତା । ସିମ୍‌ଲାରେ ସପ୍ତାହେ ରହି ଛୁଟି କଟେଇପାରିଥାନ୍ତା । ତା' ପାଖରେ ହଜାରେ ଲୋକ ଖଟିଥାନ୍ତେ । ସେ ସିଗାର୍ ଲଗେଇ ଦଫ୍‌ତରରେ ବସୁଥାନ୍ତା । ସେକ୍ରେଟେରୀ ଥାନ୍ତା ଗୋଟାଏ ସ୍ମାର୍ଟ ସାଇବାଣୀ... ଏସବୁ ରାଜୀବର ନିତିଦିନିଆ ସ୍ୱପ୍ନ ଗତ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷଧରି ।

କିନ୍ତୁ ସେ କିଛି କରି ପାରି ନାହିଁ । ବାପର ବଚସ୍କର ଭୃତ୍ୟ ସ୍କୁଲପିଲାଟିଏ ପରି ସେ ତା'ର ଦିନ-ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ବାପକୁ ହାତପତେଇଆସିଛି । ତା'ର ପେଣ୍ଟ ସାର୍ଟ ମୋଜା ଜୋତା ସବୁ ବାପ କିଣିଆଣି ଦେଇଚି । ନିଜେ ଯାଇ ଦୋକାନରୁ ଇଚ୍ଛାମତେ କିଣିବାର ସୁଯୋଗ ସେ ପାଇନାହିଁ । ତା' ଅଭାବକୁ ନେଇ ସେ କେବେହେଲେ ବଞ୍ଚିପାରିନାହିଁ । ଯାହା ଯେତେବେଳେ ଦରକାର, ସବୁ ଆସି ଖଞ୍ଜିହେଇଯାଇଛି । ଏଇ କେତେବର୍ଷ ହେବ, ତାକୁ ପ୍ରତିମାସ ଗୋଟିଏ ଲଫାପା ଭିତରେ ପାଞ୍ଚଶ' ଟଙ୍କା ମିଳେ । ତାକୁ ସେ କହେ ଧୂଆଁ-ପାଣି ଖର୍ଚ୍ଚ । ବାପ ଜାଣେ ଏବଂ ଯୋଗାଇଦିଏ । ଓଃ, ଏଭଳି ନିର୍ମମ ଭାବରେ ମୋଲାଏମ୍ ପାଟଡୋରରେ ଆସ୍ତେ ଚିପି ଚିପି ମଣିଷକୁ ହତ୍ୟା କରିବା ସେ ଆଉ ବରଦାସ୍ତ କରିପାରିବ ନାହିଁ ।

ସେ ତା' ଅଜାଣତରେ ଟେବୁଲ ଉପରେ ବିଧାଟାଏ ବସେଇଦେଲା । ଚା' କପ୍ ଉଛୁଳି ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା । ଦୌଡ଼ିଆସିଲା ବାଙ୍କା ସାହୁ । ତରବର ହେଇ ନିଜେ କନା ଲଗେଇ ସଫା କରିପକେଇଲା । ଡାକ ଛାଡ଼ିଲା ନୌକର ଟୋକାକୁ ତଳୁ କପ୍ ପ୍ଲେଟ ଗୋଟେଇ ନେବା ପାଇଁ ।

''ଆପଣ ସାର୍ ଏଠି କାହିଁକି ବସିଲେ ? ଉଠନ୍ତୁ, ଆର ଟେବୁଲକୁ ଯିବା । ଆରେ, ହେ ଟୋକା, ସାହେବଙ୍କ ପାଇଁ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି କଟ୍‌ଲେଟ୍ ଗୋଟାଏ ପ୍ଲେଟ୍ ଆଣିବୁ ।''

ରାଜୀବ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ବସିଥାଏ । ବୁକୁ ଉପରେ ହାତ ଛନ୍ଦି ସାମ୍ନାକୁ ଆଖି ମିଟିକା ନ ପକାଇ ଚାହିଁଥାଏ । ବାଙ୍କା ଦୋହରାଇଲା, ''ସାର୍, ଉଠନ୍ତୁ ଆର ଟେବୁଲକୁ ଯିବା ।''

ରାଜୀବ ତିଳେ ନ ଘୁଞ୍ଚି ପଚାରିଲା, ''କାହିଁକି ?'' ଅତି ରୁକ୍ଷ ଅମାନିଆ ସ୍ୱର ! ବାଙ୍କା ଅଳ୍ପ ହସି କହିଲା, ''ଏଇ ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ଆଗରୁ ପରା ବୁଢ଼ାବାବୁ, ଆପଣ ଯୋଉଠି ବସିଛନ୍ତି, ସେଇଠି ବସି ଚା' ପିଇ ଗଲେ ।''

ରାଜୀବ ଛପ୍‌କିନା ନିଜ ବାହୁକୁ ଭିଡ଼ିଧରିଲା । ବୁଢ଼ାବାବୁ – ମାନେ, କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତି ! ସେ ଅଞ୍ଚଳର ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସେଇ ବୁଢ଼ାହିଁ ଏକମାତ୍ର ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ଲୋକ, ଏକମାତ୍ର ଧନୀ, ଏକମାତ୍ର ଭୟଙ୍କର ମଣିଷ; ଏକମାତ୍ର ଏମ୍. ଏଲ. ଏ., ଏକମାତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ । ସେ ଆସି ବାଙ୍କା ଦୋକାନରେ ବସି ଚା' ଖାଇଲାଣି ? ଏଠିକି ସେ ବୁଢ଼ା କାହିଁକି ଆସିଲା ?

କିଛି ନ ଜାଣିବା ଢଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲା, ''କୋଉ ବୁଢ଼ାବାବୁ ?'' ବାଙ୍କା ଭୂରୁ କୁଞ୍ଚେଇ ରାଜୀବକୁ ଫିକ୍‌କିନା ହସିଦେଇ କହିଲା – ''ଏ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳରେ ବୁଢ଼ାବାବୁ ଆଉ କେଇ ଜଣ କି ?''

କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତି କ'ଣ ଆମଭଳି ଗୋଲାମମାନଙ୍କ ଚା' ଦୋକାନକୁ କେବେ ପଶିପାରିବ ? ସେ ତ କେବେ ନଇଁପାରିବ ନାହିଁ ।

ରାଜୀବ ପାଟି ଫିଟେଇ ପଚାରିଲା – ''କ'ଣ ଚାଲିଆସିଥିଲା ଭୁଲରେ ?'' ମନେ ମନେ ଉଲ୍ଲସିତ ହେଲା; ଆଜି ମାଡ଼ ବସିଚି ତ ଅଣ୍ଟା ଉପରେ ।

ବାଙ୍କା ଚାରିଆଡ଼କୁ ଏବଂ ପଛକୁ ଚାହିଁଦେଇ ମୁହଁ ପାଖେଇ ନେଇ କହିଲା, ''ଏମିତି କେତେ ଥର ଆସିଲେଣି । ସେଇ କୋଣଟାରେ ଦାଣ୍ଡକୁ ପଛକରି ବସନ୍ତି; କପେ ଚା' ଖାଇଦେଇ ଉଠିଯାନ୍ତି । କେତେ ଲୋକ ଦେଖିଲେଣି । କହୁଥିଲେ ଯେ, ବୁଢ଼ା ଏବେ ଖୁବ୍ ଦୁର୍ବଳ ହେଇଗଲେଣି ।''

ବଜାରୀ ଚାଲୁ ଚା' ଦୋକାନରେ କାହିଁକି କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତି ଆସି ଚା' ଖାଉଚି ? ତା'ର କ'ଣ ଆଉ ବଂଶମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ଖାତିର ନାହିଁ ? ନା, ମୁଣ୍ଡ ପାଗଳ ହେଲାଣି ? ସେ ଏବେ ସବୁମନ୍ତେ ଆମକୁ ମାରିବାକୁ ବସିଲାଣି । ଘରର ଗୋଟାଏ ଯେଉଁ ଟେକ ଥିଲା, ତାକୁ ଏମିତି ଦି'କଡ଼ାର କାହିଁକି କରିଦେଉଚି ?

ହଠାତ୍ ମନେପଡ଼ିଗଲା, 'ବୁଢ଼ା ଏବେ ଦୁର୍ବଳ ହେଇଗଲେଣି !' ରାଜୀବ ବାଙ୍କା ସାହୁକୁ ଏଥର ପ୍ରଶ୍ନ କଲାବେଳେ ତା' ସ୍ୱରରେ ସାମାନ୍ୟ ଉଦ୍‌ବେଗକୁ ଲୁଚେଇ ପାରିଲା ନାହିଁ – ''ଆଚ୍ଛା, କିଏ ସେ କହୁଥିଲା ବୁଢ଼ା ଦୁର୍ବଳ ହେଇଗଲାଣି ବୋଲି ?''

ବାଙ୍କା ସାହୁ ତା' ଢଙ୍ଗରେ ଭାରି ଚାଲାକ । ସେ ମଣିଷର ଆଖି ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଦେଇ ତା' ମନକଥା କଳିଦେଇପାରେ । ଆତ୍ମୀୟତାର ଆବେଗ ନେଇ କହିଲା, ''କିଏ ଆଉ କହିବ ସାର୍ ? ମୁଁ ତ ନିଜେ ଦେଖୁଛି, ବୁଢ଼ାଙ୍କର ଅଧେ ଦେହ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଛି । ମୁହଁରେ ଆଉ ସେ ପୂର୍ବ ତେଜ ନାହିଁ । କ'ଣ ତାଙ୍କ ଦେହପା' ଭଲ ରହୁନାହିଁ କି ?''

ରାଜୀବ କିଛି ନ କହି ଆସ୍ତେ ଖଣ୍ଡେ ସିଗ୍ରେଟ୍ ଲଗେଇଲା – ''ବୁଢ଼ା ଦେହ ଭଲ ଅଛି ତ ।''

''ହେଇଥିବ ସାର୍, ଆପଣ ଯେବେ କହୁଚନ୍ତି; ମାତ୍ର ବୁଢ଼ା ଝଡ଼ିଗଲେଣି । ଆଉ ଆଗଭଳି ପିନ୍ଧାପିନ୍ଧି ମଧ ନାଇଁ । ଆଜି ତ ମୁଁ ପାଖରେ ଥାଇ ଦେଖିଚି – ତାଙ୍କ ଧୋତିରେ ଜଂଘ ପାଖରେ ଗୋଟାଏ ତାଳି ପଡ଼ିଥିଲା ।''

''ଚୋପ୍ ବେ'' – କହି ଚିହିଁକିଉଠିଲା ରାଜୀବ । ଚମକି ଘୁଞ୍ଚିଗଲା ବାଙ୍କା ସାହୁ ସେ ପାଖରୁ । ତା ପାଖକୁ ଅତି ଧୀରେ ମାଡ଼ିଆସି ରାଜୀବ କହିଲା, ''ଦେଖ୍ ବାଙ୍କା, ତୁ ଯଦି ଏଭଳି ମିଛକଥା ଆଉ ଥରେ କହୁ... ।'' ଅଧା ଅଧା ବାକ୍ୟର ଅର୍ଥ ବାଙ୍କା ସାହୁ ପାଇଁ ଖୁବ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ । ସେ ଛେପ ଢୋକିଲା । କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା; ପାଟି ଫିଟିଲା ନାହିଁ ।

ରାଜୀବ ଓହ୍ଲେଇଗଲା ରାସ୍ତାକୁ । ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ଖୁବ୍ ଧୀରେ ସିଗ୍ରେଟ୍ ପିଇ ପିଇ ସେ ଘରମୁହାଁ ଆଗେଇଯାଉଥିଲା । ମନେପଡ଼ିଗଲା ଗତ ରାତିର ଛୋଟ ଘଟଣା । ରୋଷେୟା ଜଗୁ ଠିଆହୋଇଥାଏ କାନ୍ଧରେ ଗାମୁଛା ପକେଇ । ''କିବ୍‌ବେ, ଏ ବୁଢ଼ା କୁକୁଡ଼ା କୋଉଠୁ ଆସିଲା ? ରଖିଦେ, ତୋ' ବୁଢ଼ାକୁ ଖାଇବାକୁ ଦବୁ ।''

''ଆପଣ ବାବୁ, ନ ଖାଇ କାଇଁ ଫିଙ୍ଗୁଛନ୍ତି । ଆଜି ସମସ୍ତେ ଖୁସିରେ ଖାଇଛନ୍ତି ! ଆଉ ବୁଢ଼ାବାବୁ ତ କେବେଠୁ ଆଇଁଷ ଛାଡ଼ିଦେଲେଣି । ଆଉ ତାଙ୍କର ଖାଇବାରେ ଆଗଭଳି ଶ୍ରଦ୍ଧା ଅଛି କି ? ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା, ତାଙ୍କ ପାଇଁ କିଛି ତ ଭଲ ଜିନିଷ ବଳୁନାହିଁ । ପିଲାମାନେ, ଆଉ ମା'ମାନେ ଡେକ୍‌ଚି ପୋଛି ବାଣ୍ଟିଆଣୁଛନ୍ତି ।''

''କାଇଁ ମାଲିକେ ଆଗ ଖାଇଦଉନାହାନ୍ତି ? ବଳକା ହେଲେ ଆମେ ସିନା ଖାଇବୁ ।''

''ନାଇଁ ବାବୁ, ହୁକୁମ୍ ପରା ହେଇଚି ସମସ୍ତେ ଖାଇସାରିଲେ ତାଙ୍କୁ ଡାକିବାକୁ ଯିବି ।'' ରାଜୀବ ରାସ୍ତାରେ ଥମିଯାଇଥିଲା । ସିଗ୍ରେଟ୍‌ଟା ହାତରେ ସେମିତି କୁହୁଳୁଥିଲା ।

''ଆବେ ଯା'' କହି ସିଗ୍ରେଟ୍‌ଟାକୁ ଛାଟିଦେଲା ଏବଂ ବଡ଼ ବଡ଼ ପାହୁଣ୍ଡ ପକେଇ ଚାଲିଗଲା କିଛିବାଟ... । 'ଶୁଣ ରାଜୀବ୍, ତୁ ଡାକ୍ତରୀ କଲୁନାଇଁ ବୋଲି ତୋର କିଛି ଅଭାବ ହେଇଯିବ, ଏ କଥା ନୁହେଁ । ତୁ ଡାକ୍ତରଟିଏ ହେଇଥିଲେ ମୋ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବଢ଼ିଥାନ୍ତା । ଲୋକେ କହିଥାନ୍ତେ, କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତି ପୁଅ ଯୋଗ୍ୟ ହେଇ ବାହାରିଲା... ।'

ରାଜୀବ ପୁଣି ଘିମେଇଯାଉଥିଲା । ସେ ଯାହାହେଉ ପଛେ, ବୁଢ଼ାଟା ନିହାତି ଅସହ୍ୟ ବୋଝଭଳି ମଡ଼େଇ ହେଇ ପଡ଼ିଛି । ଏଠୁ ମୁକୁଳି ନ ଗଲେ ଆଉ ରକ୍ଷା ନାହିଁ । ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା ହେଇଗଲା ପରେ ଆଉ ପଛେଇବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁ ନାହିଁ । ଯାହା ହବାର ହବ... । ହୁଁ, କୁଆଁରପୂନେଇଁ – ଆରେ ଯାଃ... ନୂଆ ଜାମା ବଣ୍ଟାହବ ହଳିଆ ମୂଲିଆମାନଙ୍କୁ ? ନାଇଁ ? ତୁ ନିଜେ ସେଥିରୁ ଖଣ୍ଡେ ପିନ୍ଧୁନୁ ?

ହାଉକିନା ରାଜୀବର ମନେପଡ଼ିଗଲା, ବାଙ୍କା କହୁଚି, 'ମୁଁ ଦେଖିଚି ପରା ବୁଢ଼ାବାବୁଙ୍କ ଧୋତିରେ ଗୋଟାଏ ତାଳିପଡ଼ିଥିଲା... । ବୁଢ଼ାବାବୁଙ୍କ ଦେହ ଅସୁସ୍ଥ... ସେ ଅଧେ ଝଡ଼ିଗଲେଣି ।'

ରାଜୀବ ଘର ସାମ୍ନାରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ତାକୁ ଭୋକକରୁଥିଲା । ସେ କିନ୍ତୁ ସ୍ଥିରକରିସାରିଥିଲା ଯେ ସେଦିନ ସେ ଖାଇବ ନାହିଁ । ସେ ଏତେ ରାଗିଛି । ଏତେ କଥା ବକିଚି । ଏମିତି ସାମ୍ନାସାମ୍ନି ମୁକାବିଲା ହେଇଚି । କ'ଣ ନା, ପୁଣି ଗୁଡୁଗୁଡୁ ହେଇ ରୋଷେୟା ବାଡ଼ିଦେଇଥିବା ଭାତଗଣ୍ଡାକ ଗିଳିଦେବ ! ଅଣପୁରୁଷିଆ, ବେହିଆ ଆଉ କାହାକୁ କହନ୍ତି ? ହେଇଚି ଯଦି, ଭଲକରି ଗୋଟାଏ ହେଇଯାଉ ଏଥର । ସେ ଆଜି ଜମା ଖାଇବ ନାହିଁ !

ଓହ୍ଲେଇ ଆସୁଥିଲା ରବି । ନୂଆ ସଫାରି ସୁଟ୍ ପିନ୍ଧିଥିଲା । ବାହିନୀପତି ପରିବାରର ଅଯୋଗ୍ୟ ପୁଅ । କାଣିକଉଡ଼ିକୁ ଅସମର୍ଥ ସୋହଦ୍ ସୁନ୍ଦର ଭେଣ୍ଡା । ରାଜୀବ ତାକୁ ଖାତିର ନ କରି ପଶିଯାଇଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ଢଙ୍ଗରେ ସେ ଠିଆ ହୋଇ ତାକୁ ଚାହିଁଲା; ଅଳ୍ପ ହସିଲା । ଅତର୍କିତ ଭାବରେ ପଚାରିଦେଲା – "ବୁଢ଼ା ଖାଇଲାଣି କି ନାଇଁ ?"

ପଚାରିଦେଇ ନିଜେ ବିସ୍ମିତ ହୋଇଗଲା । ରବି ମଧ୍ୟ କାବା ହୋଇ ଅବିଶ୍ୱାସରେ ଚାହିଁରହିଲା ବଡ଼ଭାଇ ମୁହଁକୁ । ସତେ କ'ଣ ରାଜୀବ ଏକଥା ପଚାରୁଚି ? ବାପ ଖାଇଲା କି ନ ଖାଇଲା, ସେ କଥା କ'ଣ ରାଜୀବ ବାହିନୀପତି କେବେ ଖାତିର କରିଚି ଜାଣିବାକୁ ? ଦିନ ଏଗାରଟାରେ ଅବା କେବେ ଖାଇଥିଲା ଯେ ଆଜି ଖାଇବ ?

ଅବସ୍ଥା ସମ୍ଭାଳିବାକୁ କହିଲା, "ବୁଢ଼ା ତ ସେତେବେଳୁ ସେଇ ଗୋଟାଏ ମାଡ଼ରେ କୁଆଡ଼େ ପଳେଇଚି ଯେ, ତାର ପତ୍ତା ନାହିଁ । ପାଇଚି ପାନେ !" ସେ ପାଟି ତେଢ଼େଇ ଅଳ୍ପ ହସିଲା ।

ଫାଇଁକିନା ରାଗିଗଲା ରାଜୀବ । କିଛି ନ କହି କଟମଟ ଅନେଇଲା ରବିକୁ ପାଦଠୁ ମୁଣ୍ଡଯାଏ । ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ ପଶିଗଲା ଘରଭିତରେ । ଉଠିଗଲା ଦୋ'ମହଲା ତା' ଶୋଇବା ବଖରାକୁ । ସେ ଦେଖିଲା, ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି କଟ୍‌ଲେଟ୍ ଆଉ ଆଳୁଚପ୍‌କୁ ବେଢ଼ି ବସିଛନ୍ତି । ଖୁସି ଗପ ଭିତରେ ଖିଆଚାଲିଚି । ହଠାତ୍ ରାଜୀବକୁ ସେମାନେ ଦେଖି ଶଙ୍କିଗଲେ । ଖାଇବା ବନ୍ଦକରି ଅନେଇଲେ । ସେ ଗୋଡ଼ ଫରକଟେଇ ଅଣ୍ଟାରେ ହାତ ରଖି ଅନେଇଥାଏ ।

"କୋଉଠୁ ଏ ଜିନିଷସବୁ ଆସିଲା ?"

"ଆମେ କି ଜାଣୁ ! ଆମେ ତ ଖାଇବା ଗୋସେଇଁ । ବଜାରରୁ କୋଉଠୁ ଆସିଥିବ ! ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ରୋଷେୟା ଆଣି ଥୋଇଦେଇଗଲା । ଆଜି କେମିତି ଭଲ ଜିନିଷ ମିଳିଲା କେଜାଣି !" କଥାର ଧାର ଚିକ୍‌ଚିକ୍ କରୁଥାଏ ।

ରାଜୀବକୁ ସେ କଥା ସୁଖ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ସେ ବୁଲିପଡ଼ି ବାଲ୍‌କୋନି ଚୌକିରେ ବସି ସିଗ୍ରେଟ୍ ଲଗେଇଲା । ବୁଢ଼ା କ'ଣ ସବୁ କଥାକୁ ବେଖାତିର କରି ଆହୁରି ବେଶୀ ଅପମାନ ଦେବାକୁ ଏମିତି କରୁଛି ? ଆଜି ବେଲ୍ଜିଡ୍ ହେବା ପରେ ସେ ସେଇ ବାଙ୍କା ଦୋକାନରେ ଚା' କପେ ପିଇଦେଇ କଟ୍‌ଲେଟ୍, ଚପ୍ ପଠେଇ ଦେଇଛି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ? ନିଜେ ତାଳିପକା ଧୋତିଟାଏ ପିନ୍ଧି ଦେଢ଼ ହଜାର ଟଙ୍କାର ଜାମାପଟା ପଠେଇଦେଇଚି ଏ ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କ ସକାଶେ ?

ସେ ଚୌକିରୁ ଉଠି ଚାଲିଲା କିଛି ସମୟ । ସେଇଠୁ ପାଟିକରି କହିଲା, "ସବୁ ଜିନିଷ ବନ୍ଧାବନ୍ଧି କରିବା ଆରମ୍ଭକର । ପଅରଦିନ ଏଇଠୁ ଉଠିଯିବା । ଭଡ଼ାଘର ଠିକ୍ କରି ସାରିଚି ।"

ହୀରା ନାଏକ ପୁରୁଣା ବେଶ୍ୟାଟିଏ – ହେଲେ କ'ଣ ଭାସିଗଲା ? ତା' ଘର ସେ 'ପ୍ରୀତିମହଲ'ରେ କ'ଣ ପାପଯାକ ଲାଗିରହିଚି ? ତା' ସମୟରେ ସେ ଖୁବ୍ ଗରାଖ ପାଉଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ଟଙ୍କାରେ ଏ ଘର । ବାହିନୀପତି ଖାନ୍ଦାନିର କିଛି ଅର୍ଥ ସେଥିରେ ନ ଲାଗିଛି ବୋଲି କିଏ କହିବ ? ସେଥିରେ କ'ଣ ଥାଏ ? ମାସକୁ ଶହେ ଟଙ୍କାରେ ଏମିତି ଘର କୋଉଠି ଆଉ ମିଳିବ ?

ସ୍ତ୍ରୀ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ମୁଣ୍ଡ କୁଡ଼ୁମୁଡ଼ୁ ଚୋବେଇ ପଚାରିଲା, "କୋଉଠି ଘର ମିଳିଲା ?"

ରାଜୀବ ଚିଡ଼ିଲା ଭଳି କହିଲା, "ସେଥିରେ ତୁମର କ'ଣ ଥାଏ ? ତୁମେ ତ ରହିବା ଗୋସେଇଁ । ଶୁଣ, ମୁଁ ଆଜି ଖାଇବି ନାହିଁ ।"

ସ୍ତ୍ରୀ ଶୁଣି ନଶୁଣିଲା ପରି କୁଡ଼ୁକୁଡ଼ୁ କଲା ।

ରାଜୀବ ପାଟି ଶୁଣେଇ କହିଲା, "ମୁଁ ଆଜି ଜମା ଖାଇବି ନାହିଁ ।"

"ଓ, କ'ଣ ପାପର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରିବ କି ? ହଉ, ଯାଉ ଆଉ ଘଣ୍ଟେ, ଦେଖିବା ନାଇଁ ?"

"ମୁଁ ଏ ଶଳା ଘରେ ପାଣି ଛୁଇଁବି ନାହିଁ ।"

"କାଇଁ, ଏ ଘରଟା କାହାର କି ? ଏ ଘର କାଇଁ କିଏ ଛାଡ଼ିବ ବା ? ଯିଏ ଯିବାର ଯାଉଥାଉ । ମୁଁ ଆଉ ମୋ ପିଲାମାନେ ଯିବୁ ନାଇଁ ।"

"କ'ଣ ହେଲା ?" ଗର୍ଜିଲା ରାଜୀବ – "ନ ଗଲେ ସମସ୍ତଙ୍କ ତୋଟି କଣା କରି ଲାସ୍‌ଯାକ ବୁହାଇନେବି ।"

''ଏମିତି ବୋକା ଲୋକଙ୍କୁ କଣ ବୁଝେଇବ ? ଆହେ, ମୁଁ ବି କ'ଣ ଯିବାକୁ ମନାକରୁଚି ? ମୋର କହିବାର କଥା, ଏ ଉପରମହଲଟା ତା'ହେଲେ କାହାକୁ ଭଡ଼ା ଲଗେଇଦିଅ । ଏ ମହଲାଟା ତ ଆମର ।''

ରାଜୀବ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଚାହିଁଲା । ଘୁଞ୍ଚିଗଲା ବାଲ୍‌କୋନି ଚୌକି ଉପରକୁ ।

ଦିନ ଦୁଇଟା । ରବି, ରମୁ ପାଟିତୁଣ୍ଡ କରି ଫେରିଲେଣି । ଖୁବ୍ ଭଲ ମାଂସ ତରକାରି କୁଆଡ଼େ ହେଇଥିଲା । ସେମାନେ କହୁଥିଲେ, ଏମିତି ବୁଢ଼ାକୁ ସବୁଦିନ ପାନେ ଲେଖା ଦେଲେ କୁଆଡ଼େ ତା' ଅଣ୍ଟାରୁ ପଇସା ଝଡ଼ିବ ।

ରାଜୀବ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସିରହିଲା ଦାନ୍ତକୁ ଦାନ୍ତ ଚାବି ।

ପିଲାମାନେ ସମସ୍ତେ ଖାଇସାରି ଫେରିଲେଣି । ଘର ନୀରବି ଆସିଲାଣି, ଏଣିକି ସବୁ ଶୋଇଯିବେ । ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ଆସି ବିରକ୍ତ ହେଇ କହିଲା – ''ଖାଉନ କାହିଁକି ବା ? ଅତି ଗୋଟେ ବାହାଦୁରିଆ । ଖାଇବ ତ; ଏମିତି ମାଈଙ୍କ ଭଳି କ'ଣ ରୁଷିବ ମ ?''

''ନା, ମୁଁ ଖାଇବି ନାହିଁ । ତୁମେ ଖାଇପକାଅ ।''

''ମୁଁ ମୋ ପିଲାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଖାଇସାରିଲିଣି ନା ! ମୁଁ କ'ଣ ତୁମ ପାଇଁ ଜଗିବସିଥାନ୍ତି ?''

ରାଜୀବ ସ୍ତ୍ରୀ ମୁହଁକୁ କେମିତି ଗୋଟାଏ ନୂଆ ଢଙ୍ଗରେ ଚାହିଁଲା । ତା' ଆଖି ପାଣି ପାଣି ଦିଶୁଥିଲା ।

ରାଜୀବକୁ ବୋଧେ ଆଉ ଭୋକ କରୁ ନ ଥିଲା । ରୋଷେୟା ଆସି ଫେରି ଯାଇଥିଲା । ପଚାରିବାରୁ କହିଲା, ''ବୁଢ଼ାବାବୁ ସକାଳ ପହରୁ ଯାଇଛନ୍ତି ଯେ ଆହୁରି ଫେରିନାହାନ୍ତି । ଆଜି ବୋଧେ ଆସିବେ ନାହିଁ ।''

ରାଜୀବ ତଳକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଦାଣ୍ଡପିଣ୍ଡାର ଆରାମଚୌକିରେ ବସିରହିଲା । ସିଗ୍ରେଟ୍ ଲଗେଇବାକୁ ବି ଇଚ୍ଛା ହେଲା ନାହିଁ । ଆଖିବୁଜି ବସୁ ବସୁ ଛାଇନିଦ ମାଡ଼ିଗଲା ।

ତାକୁ କେହି ଉଠେଇ ନାହାନ୍ତି । କେହି ଡାକି ନାହାନ୍ତି । ଲୋଡ଼ି ନାହାନ୍ତି । ଘର ଭିତରେ ଯଥା ସମୟରେ ଚା'ପିଆ ମଧ୍ୟ ସରିଗଲା ।

X X X X

ମୁହଁସଞ୍ଜ ବେଳକୁ ହାତଗୋଡ଼ ପଥର ପରି ଲାଗୁଥାଏ; ହାଲିଆ ଲାଗୁଥାଏ । ଗୋଟିଏ ରିକ୍ସା ଆସି ଦାଣ୍ଡଦୁଆରେ ରହିଲା । ରିକ୍ସାରୁ ଯେ ଓହ୍ଲେଇଲା ସେ ହୀରା ନାଏକ ।

କିନ୍ତୁ ଆରଜଣକ କିଏ ? ରାଜୀବ ଆଣ୍ଠୁ ହୁଗୁଳିଯାଇଥାନ୍ତା । ସେ ସେଇଠି ହୁଏତ କୁଢ଼େଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା । ଅସମ୍ଭବ । କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତି ହୀରା ସାଙ୍ଗରେ ଗୋଟିଏ ରିକ୍ସାରେ ବସି ଏ ଘର ଦୁଆରେ ଓହ୍ଲେଇବା କେହି କ'ଣ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରେ ?

ରିକ୍ସାରେ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ବାକ୍ସ । ଗୋଟିଏ ମୋଟ, ଖଣ୍ଡିଏ ବେଗ୍ ।

ହୀରା ଉଠିଗଲା ପାହାଚ୍ ଉପରକୁ । କିନ୍ତୁ କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତି ସେଇ ରାସ୍ତାରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲେ । ରାଜୀବର ଆଖି ଡବଡବ ଫାଟିପଡୁଥାଏ । ସେ କଥା କହିପାରୁ ନ ଥାଏ । ଚିତ୍କାରଟାଏ ରୁନ୍ଧି ହୋଇ ନୀରବରେ ବିଛେଇହୋଇଯାଇଥାଏ ତା' ଦେହସାରା ।

ରାଜୀବକୁ ଗୋଟିଏ ଚାବି ବଢ଼େଇଦେଇ ହୀରା କହିଲା, ''ଏଇଟା ପ୍ରୀତିମହଲ ଚାବି ।'' ଯନ୍ତ୍ର ଭଳି ରାଜୀବ ସେ ଚାବିଟିକୁ ସେହିପରି ଧରି ଠିଆହୋଇ ରହିଥାଏ । କାଲୁରୁକାଲୁରୁ ହୋଇ ବାହିନୀପତି ପରିବାର ତୁଛେଇ ହୋଇ ଆସିଲା ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାକୁ । ସେମାନେ ରାସ୍ତା ଉପରେ କୃଷ୍ଣ ବିହିନୀପତିଙ୍କୁ ଠିଆହେବାର ଦେଖିଲେ । ରାଜୀବକୁ ଦେଖିଲେ ହାତରେ ଚାବିଟିଏ ଧରି ଠିଆହେଇଚି । କିଛି ନ ବୁଝି ଚାହିଁରହିଲେ କେବଳ । ରିକ୍ସା ପଛରେ ଆଉ କେତେ ଲୋକ ଆସି ରୁଣ୍ଡ ହେଇଯାଇଥିଲେ ।

ପାହାଚ୍ ଓହ୍ଲେଇ ଗଲାବେଳେ ହୀରା କହିଲା, ''ଆମେ ତୀର୍ଥ କରି ବାହାରିଚୁ ।''

ଉଭୟେ ବସିଲେ । କୃଷ୍ଣ ବାହିନୀପତି ଚାହିଁଥାନ୍ତି ସାମ୍ନାକୁ । ରିକ୍ସା ଚାଲିଗଲା ଷ୍ଟେସନମୁହାଁ ।

ରଞ୍ଜନ ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଠେଲି ଘର ଭିତରକୁ ଧାଇଁଗଲା । ଲୋକେ ଗାଜୁ ଗାଜୁ ହେଲେ, ''ଛି ଛି ଛି... ନିର୍ଲଜ୍ଜଟାଏ... । କି ଅକାଳ କଥା ।'' ଇତ୍ୟାଦି ।

ଡାକ୍ତରବାବୁ କହିଲେ, ''ମୋତେ ପ୍ରୀତିମହଲକୁ ଡକେଇ ସବୁ ଔଷଧପତ୍ର ବୁଝିନେଲେ । ହାତରୁ କାଢ଼ି ଏ ମୁଦିଟା ଦେଇ କହିଲେ, ''ମନେରଖିଥିବେ ।''

ଓକିଲବାବୁ କହିଲେ, ''ଆଜି ଦି'ପହରସାରା ବସି ଏ ଉଇଲନାମା ଲେଖା ହେଇଚି । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏ ସମ୍ପତ୍ତି ବାଣ୍ଟିଦେଇଛନ୍ତି । ଜଗୁ ରୋଷେୟା କିଏ ଅଛି – ତା'ର ଗଦିରେ ଶୋଇବାକୁ ମନ ବୋଲି ତା ପାଇଁ ପାଞ୍ଚଶ' ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ।''

ବୁଢ଼ା ସମସ୍ତଙ୍କ କଥା ବୁଝିଥିଲା । ସେ ଜାଣିଥିଲା କିଏ କ'ଣ ଚାହେଁ । କିନ୍ତୁ ତା' କଥା କାହାକୁ କହିନାହିଁ । କେହି ପଚାରିନାହାନ୍ତି – ବୁଢ଼ା ସତେ କ'ଣ ଭଲ ପାଉଥିଲା ?

ବାଙ୍କା ସାହୁ ମଝିରେ ପଶି କହିଲା, ''ମୁଁ ଜାଣେ ପରା । ହୀରା କହୁଥିଲା, ପାକଳ କଲରାକୁ ଛୋଟ ଛୋଟ କାଟି କଡ଼ା ଭଜା କଲେ, ବୁଢ଼ା ଭଲପାଉଥିଲା । 'ଅଦ୍ଧି' ଧୋତିଟିଏ ପିନ୍ଧିବାକୁ ଭଲପାଉଥିଲା । ହୀରା ଏ ସମସ୍ତ ଜାଣେ ବୋଲି ଏତେ ଆପଣାର ହୋଇଗଲା ନା ।''

ବାହାରେ ଅନ୍ଧାର ଘେରିଆସିଥିଲା । କାହାରି ମୁହଁ ବାରି ହେଉନଥିଲା । ରାଜୀବର ବି !

□□□

ବାଘ ସବାର

''ଖବରଦାର୍ କହୁଛି । ମୋ ସାଙ୍ଗେ ବେଶୀ ବକ୍‌ବକ୍ କରନା । ତୁ ମତେ କ'ଣ ବୋଲି ଠଉରେଇଲୁ କି ?''

ମୁଁ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଚାହିଁଥାଏ ତା' କପାଳକୁ । ନିମିଷ ନିମିଷକରେ କାଳ ବଦଳିଯାଉଥାଏ; ରୂପ ବଦଳିଯାଉଥାଏ । ...ଇଏ କ'ଣ ସେଇ ? ମୁଁ ଯାହାକୁ ଦେଖିଛି, ଜାଣିଛି, ତା' ସଙ୍ଗେ ଯା'ର ସମ୍ପର୍କ କ'ଣ ? ତା' ଆଖି ତ ଏମିତି ରଙ୍ଗ-ଟହଟହ ହେଇ ଫାଟିପଡୁନଥିଲା ! ଏମିତି ତମ୍ବାଳିଆ ନିଶ ଦାଢ଼ି, ଏଭଳି ଭୟଙ୍କରିଆ ଚେହେରା ତ ତା'ର କେବେ ନଥିଲା... ଦିଶୁଥିବା ବିକଟାଳ ଚିତ୍ର ଆସ୍ତେ ଲିଭି ଯାଉଥିଲା; ତା' ଜାଗାରେ ଦିଶୁଥିଲା ମାଖୁନା ମୁହଁଟିଏ, ହାରିଲା ହାରିଲା ପରି ନିରୀହ ଆଖି ଆଉ ଚେହେରା । ସେ କ୍ୱଚିତ୍ ହସୁଥିଲା; କ୍ୱଚିତ୍ ଝଗଡ଼ା କରୁଥିଲା । ମୋଟଉପରେ ନିରୀହ ଗୁଣ୍ଡିଟିଏ ପରି ସେ ଦେଖାଯାଉଥିଲା ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖିକୁ । ଛେଳିଟିଏ ସୁଦ୍ଧା ତା'ର ସବୁଯାକ ତାଳପତ୍ର ନିର୍ବିରୋଧ ଚୋବେଇ ଖାଇଯାଇଥା'ନ୍ତା ଏବଂ ସେ ପ୍ରତିବାଦ କରି ପାରି ନଥାନ୍ତା । ଆହା... ବିଚାରା ଶ୍ୟାମାଚରଣ !

ମୁଁ ଆଖିମିଟିକା ମାରିଦେବାରୁ ଘାଉଁକିନା ଢଳିଉଠିଲା ଆଉ ଗୋଟାଏ ମୁହଁ । ବିଶ୍ୱାସକୁ ଅକୁଳାନ ସେ ସମ୍ଭାବନା । ତଥାପି ଏଇ ତ ସେଇ ମାଛିକୁ ମ' ବୋଲି କହୁନଥିବା, କଥାର ଉତ୍ତରରେ ତବତବ ଚାହିଁରହୁଥିବା, କିଛି ମାଇଚିଆ, କିଛି ଓଲା ଲାଜକୁଳା ଟୋକା ଶାମାଚରଣ । ବାଘଗର୍ଜନ ଭିତରେ ମୋତେ ଶୁଭୁଥାଏ ଅନେକ ଦୂରରୁ ସୂତାଖିଅ ପରି ଭାସିଆସୁଥିବା ଏତେ ଟିକିଏ ପରିଚିତ କ୍ଷୀଣ ସ୍ୱର । ମୁଁ ଚାହୁଁଥାଏ ସେଇ ଖିଅଟି ଉପରେ ମହଣେ ଅପରିଚିତ ପଥର ଓହଳେଇ ଦେବାପାଇଁ ।

''ଶୁଣ୍ ଭାଇ, ମୁଁ ତତେ ଏ ଯାଏଁ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରୁନାହିଁ । ତୁ କ'ଣ ସତେ ସେଇ ଶାମାଚରଣ ? – କେମିତି...ତୁ....ତୁ ମଣିଷ ଖୁନକରୁଚୁ? କରିପାରୁଚୁ ? କେମିତି ??

''ଏମିତି !!'' ତାଇକିନା ଚଟକଣାଟାଏ ମୋ କାନମୁଣ୍ଡାରେ ବସିଗଲା । ନିଆଁଝୁଲ ବିଞ୍ଚି ହୋଇଗଲା ଚାରିଆଡ଼େ । ମୋତେ ସବୁ ଅନ୍ଧାର ଦେଖାଗଲା । ସମ୍ଭାଳିବା ପୂର୍ବରୁ ମୋତେ ଦୁଇଜଣ, ଦୁଇ ପାଖରୁ ଧରିନେଲେ । ହୁକୁମ୍ ହେଲା – ''ଇସେ କଏଦ୍ ମେ ଡାଲ୍ ଦୋ !''

ଅନ୍ଧାର ଘର ଭିତର ଭାଁ ଭାଁ ଡାକୁଥାଏ । ମୋ ପିଣ୍ଡ ଥୟ ଧରୁ ନଥାଏ । ମୋ ମନ ଭିତରେ ସେମିତି ଅଭେଦ୍ୟ ଅନ୍ଧାର, ସବୁ ରୂପରେଖ ବୁଡ଼େଇ ଦେଇଥାଏ । ଏଠିସେଠି ସାମାନ୍ୟ ନିଆଁଝୁଲ ଦିଶି ଲିଭିଯାଉଥାଏ ।

କିଛି ସମୟରେ ପୃଥ୍ୱୀ ସ୍ଥିର ହେଲା । ମୋର ମନେପଡ଼ିଲା ସେ ଦିନର ସବୁ ଘଟଣା । ଏମାନେ କ'ଣ ମୋତେ ଭୁଲ୍‌ରେ ଏମିତି ହରଣଚାଳ କରି ନେଇ ଆସିଲେ ? ମୋତେ ଆଉ କିଏ ଭାବି ମୋ ଉପରେ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ବାଜି ଲଗେଇବାକୁ ନେଇଆସିଲେ ? କିନ୍ତୁ ଚିହ୍ନିଲା ପରେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ସ୍ଥିର ହେଲା ? ନା, ସେ ହୁଏତ ଜାଣିଶୁଣି ଆଣିଚି । ତେବେ ମୋତେ ଆଣି ସେ ପାଇବ କ'ଣ ? ମୋ ମୁଣ୍ଡର ମୂଲ୍ୟ ଟଙ୍କା ହଜାରେ ବି ହେବ ନାହିଁ । ସେ ନିଜେ ବି କ'ଣ ଏଡ଼ିକି ବେକୁବ୍ ଯେ, ଟଙ୍କା ପାଇବା ଆଶାରେ ସେ ମୋତେ ବାନ୍ଧିଆଣିବ ?

ତାହାହିଁ ବୋଧହୁଏ ଠିକ୍ । ସେ ଜାଣିଶୁଣି ମୋତେ ଆଣିଚି – ପଇସା ପାଇଁ ହୁଏତ ନ ହୋଇପାରେ । ସେମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ଖୁବ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ମସଜିଦ ଆଗକୁ ସେ କାଠ କେବିନ୍ ଛକ ପାଖରେ । ସେମାନେ ହୁଏତ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ, ରାତି ଆଠଟା ପରେ ମୁଁ ସାଇକେଲରେ ସେ ବାଟେ ପ୍ରତିଦିନ ଆସେ । ମଣି ରାଘବନ୍‌ର ଝିଅକୁ ଟିଉସନ୍ କରିବାକୁ ମୁଁ ଦପ୍ତରରୁ ହିଁ ଚାଲିଯାଇଥାଏ । ସେ ଛକ ପାଖରେ ତିନିଟା ବତିଖୁଣ୍ଟରୁ ଆଲୁଅ କୋଉକାଳୁ ଲିଭିଯାଇଛି । ସେଇଠି ପାରିହେଲାବେଳେ ଛପ୍ ଛପ୍ ଲାଗେ । ତା'ପରେ ମୁଁ ମନକୁମନ ହସିଦେଇ ପାରିହୋଇଯାଏ । ମୋ ପାଖରେ ଚାରିଟଙ୍କା ଆଠଣାର ଖଣ୍ଡିଏ କଲମ ଏବଂ ବହୁକାଳୁ ସହଣିକ ବାପଟିଏ ଭଳି ମୋତେ ମୁଣ୍ଡେଇ ବୁଲୁଥିବା ସେ ବୁଢ଼ା ସାଇକେଲଟି ଛଡ଼ା କିଛି ଛଡ଼େଇନେବା ଭଳି ଜିନିଷ ନଥିଲା । ସେମିତି ଯଦି କେହି ମୋ ପୁରୁଣା ଜାମାଖଣ୍ଡିକୁ ଭିଡ଼ିଥାନ୍ତା, ମୁଁ ସେ ଦରିଦ୍ରକୁ ସେଇଟା ମୋ ଆଡୁ ଦାନ କରିଦେଇଥାନ୍ତି । ତେବେ ସେ ଦିନ ସେମାନେ ମୋତେ ଝାମ୍ପିପଡ଼ି ମୋ ମୁହଁରେ ପଟିଟାଏ ଭିଡ଼ିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଜମା ପ୍ରତିବାଦ କରିନାହିଁ, କିମ୍ବା ଛଟପଟ ହୋଇନାହିଁ । ମୋତେ କଉତୁକ ଲାଗୁଥାଏ । ସେମାନଙ୍କ ବିଡ଼ମ୍ବିତ ରୂପ କଳ୍ପନା କରି ମୁଁ ମନକୁ ମନ ହସୁଥାଏ । 'ଆବ୍‌ବେ ଏତେ ପରିଶ୍ରମ କରି ମୋଠାରୁ ପାଇବ କ'ଣ ? ତୁମ ଚାରିଜଣଙ୍କ ଚାହା ଖର୍ଚ୍ଚ ଉଠିଲା ଭଳି ମଧ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ ।' ମୋ'ର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଶ୍ୱାସ ଥାଏ ଯେ, ସେମାନେ ମୋ ଦେହସାରା ଖୋଜାଖୋଜି କରି, ବିରକ୍ତିରେ ହୁଏତ ଦି'-ଚାରିଟା ବିଧା ଗୋଇଠା ମାରି ମୋତେ ଛାଡ଼ି ପଳାଇବେ ଏବଂ ସେତେବେଳେ ମୁଁ ମନେ ମନେ ହସୁଥିବି । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ମୋତେ ଖଣ୍ଡେ ଜିପ୍ ଭିତରେ ପକେଇ ଆଖିରେ ପଟି ଭିଡ଼ିଦେଲେ । ମନେ ହେଲା ଯେ, ସେମାନେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କିଛି କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ।

ଶ୍ୟାମାଚରଣକୁ ଦେଖି ଚିହ୍ନିବାର ତ ଉପାୟ ନଥିଲା; କାରଣ ତାକୁ ସେଭଳି ପରିବେଶରେ ମୁଁ କାହିଁକି ବା କଳ୍ପନା କରିବାକୁ ଯାଇଥାନ୍ତି ? ସେ ପଛରେ ହାତ ଛନ୍ଦି ଗୋଡ଼ ଫରକଟେଇ ମୋ ସାମ୍ନାରେ ଛିଡ଼ାହେଲା । ମୋ ଆଖି ଭିତରକୁ କଟମଟ ଚାହିଁରହିଲା । ଡକେଇତ ସର୍ଦ୍ଦାରଟାଏ ।

"ତୋ ନାଁ ଫକୀର ଦାସ ? ତୁ ଜାଣୁ ଶ୍ୟାମାଚରଣକୁ ? ଶ୍ୟାମାଚରଣ..." ମୁଁ ଅବିଶ୍ୱାସରେ ସେ ନାଁଟାକୁ ଶୁଣିଲି । କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷର ପୁରୁଣା ସ୍ମୃତି ଚେଇଁଉଠିଲା । ହଠାତ୍ ସେ ସର୍ଦ୍ଦାରର ଆଖିଯୋଡ଼ାକୁ – ମୁଁ ଚିହ୍ନିଦେଲି – "ଆରେ ତୁ ଶ୍ୟାମାଚରଣ ?" – "ସଟ୍‌ଅପ୍ ।" ଗର୍ଜିଲା ସେ ଗୁମ୍ଫା ଭଳି ଅନ୍ଧାରୁଆ ବଖରା – "ମୁହଁ ସମ୍ଭାଳି କଥା କହିଜାଣିନୁ ? ଆଉ ସେମିତି ବେଖାତିର କଥା କହିଲେ, ହେଇ ଦେଖିଥା । ଶାଲାର ପୁଟା ଉଲାରିଦେବି ।"

ମୁଁ ଯଥାସମ୍ଭବ ସଂଯତ ସ୍ୱରରେ କହିଲି, "କ୍ଷମାକରିବେ । ଭାବିଥିଲି ଯେ, ଆପଣ ପୁରୁଣା ବନ୍ଧୁତାଖାତିରରେ ଆଗଭଳି ମୋତେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ । – ହଉ ନହେଲା । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଏ ପରିବେଶ ସହିତ ମିଶେଇପାରୁନାହିଁ । ଆପଣ... ହୁଏତ ଆଉ କେହି; ତା'ଭଳି ଦିଶୁଛନ୍ତି ।"

"ହୋହୋ, ହୋହୋ, ହୋହୋ..." ହସମାଡ଼ରେ ଛାତ ଝଡ଼ିପଡ଼ିଥାନ୍ତା । ସେ ଜଙ୍ଘ ଉପରେ ଥାପୁଡ଼ା ମାରି କାଳିଶି ଲାଗିଲା ପରି ଝୁଲିଝୁଲି ହସିଲା, ବହୁ କଷ୍ଟରେ ସମ୍ଭାଳି ନେଇ ପୁଣି ହସିଲା । ସେମିତି ଟହଟହ ହସ ଭିତରେ କହିଲା "ଆବ୍‌ବେ ଶଳା, ତୁ କ'ଣ ମତେ ଆପଣ, ଆପଣ କରୁଚୁ ? ଆବ୍‌ବେ ଫକୀରା ?" ସେ ମୋ କାନ୍ଧରେ ହାତ ଥାପି ମତେ ଝୁଙ୍କିଲା, ଆଉ ଗୋଟାଏ କାଠ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସି ମତେ ଓଟାରି ନେଇ ପାଖରେ ବସେଇଲା ।

ମୁଁ ହତଭମ୍ବ ହେଲାପରି ତାକୁ ଅନେଇଥାଏ । ସେ କହିଲା, "ଆବ୍‌ବେ ଶ୍ୟାମାଚରଣକୁ କେବେ 'ତୁ' ଛଡ଼ା ଆଉ କ'ଣ ବୋଲି ଡାକିଛୁ ?"

ତା' ପରେ ଅଧେ ବିଶ୍ୱାସ ଅଧେ ଅବିଶ୍ୱାସରେ ମୁଁ କହିଲି, "ଦେଖ୍ ଭାଇ ମୁଁ ତତେ ସେଇ ଶ୍ୟାମାଚରଣ ବୋଲି ଜୋର୍ ଦେଇ କହିପାରୁନାହିଁ । ତୁ ମଣିଷ ଖୁନ୍ କରୁଚୁ ? – କେମିତି ?" ଢାଇକିନା ଗୋଟାଏ ଚଟକଣାରେ ଜ୍ଞାନ ହଜିଗଲା । ତା' ପରେ ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲି ମୋର ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାଗ୍ୟକୁ ।

ରାତି ଘନେଇ ଆସିଲା ଚାରିଆଡୁ । ମୋ ମନ ଭିତରେ ଆଶଙ୍କାର ହୁଡ଼ା ହୁଡ଼ା ମେଘ । ସେତେବେଳକୁ ରାତି ଦି'ଟା ପାଖାପାଖି ହେବ ନା କ'ଣ । ରାତିର ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱରୂପ ଜଣାଯିବାର ସେ ବେଳା; ତା'ର ଗଭୀର ରହସ୍ୟ, ନୀରବ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଘୋଡ଼େଇ ହୋଇ ରହେ । ଭାରି ଦୁଃସାଧ ଜଣାଯାଏ ରାତ୍ରି !

ମୋ କବାଟ ଫିଟେଇ କିଏ ଜଣେ ପଶିଆସିଲା । ମୁଁ ଶଙ୍କିଗଲି । ଭାବିଲି ବୋଧହୁଏ ଏଥର ମୋତେ ସେ ହତ୍ୟା କରିବା ପାଇଁ ଆସିଗଲା – ମୁଁ ସେଇ ଅନ୍ଧାରରେ, ନିଃଶ୍ୱାସ ରୋଧି ଅପେକ୍ଷା କରିଥାଏ ।

ଖୁବ୍ ଆସ୍ତେ ଶୁଭିଲା, "ଫକୀରା !" ମୁଁ ଧଡ଼ପଡ଼ ଉଠି ବସିଲି, "କିଏ ?" – "ଚୁପ୍‌କର । ପାଟି ଫିଟାନା କହୁଛି ।" – ଫିସ୍‌ଫିସ୍ କଲା ସେ ମୋ ପାଖରେ ।

"ମୁଁ ଶ୍ୟାମାଚରଣ । ମୋତେ ସେ ସବାଆଗ ହତ୍ୟା କରିଛି ।"

ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ମୋ ଦେହ ସାରା ରୋମ ଟାଙ୍କୁରିଗଲା । ସେଇଟା ତା'ହେଲେ ଅଶରୀରୀ ପ୍ରେତଟାଏ । ମୋ କପାଳରେ ଟୋପା ଟୋପା ଝାଳ ଜକେଇଗଲା ।

"ତତେ ମୁଁ ପଚାରିବାକୁ ଆସିଚି ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ । ତତେ ତା'ର ଜବାବ ଦବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତୋର ଗତ୍ୟନ୍ତର ନାହିଁ, ତୁ ମରିବୁ ନା ବଞ୍ଚିବୁ ? ଯଦି – ମରିବୁ ତେବେ ତୋର ସବୁ ସରିଗଲା । ବଞ୍ଚିଲେ କିନ୍ତୁ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଏଇଠି ରହିବୁ, ଡକେଇତି କରିବୁ – ଘର ଜାଳିବୁ; ମଣିଷ ମାରିବୁ । କହ, ତୁ କ'ଣ କରିବୁ ? ବଞ୍ଚିବୁ ନା ମରିବୁ ?"

ଭୟରେ ମୋର ବୁଦ୍ଧି ହଜିଗଲା । ମୋ ଦେହ ଥରିଲା ଗୋଟାପଣେ । ମୋତେ ବାହାରପାଣି ଦେଖେଇଲା ।

ସେ କହିଲା, "ଦେଖ୍ ଫକୀରା, ତୋତେ ତିରିଶ ବର୍ଷ ହେଇଗଲା । ତୁ ପିଲା ମାଇପ ନେଇ ସାତବର୍ଷ ଘରକଲୁଣି । ଯଦି ତୁ ଏଇନା ଲଢ଼େଇ କରି ମରିଯିବାକୁ ଚାହୁଁ, ତେବେ ତା'ର ଗୋଟାଏ କ'ଣ ଅର୍ଥ ଅଛି ? ତଥାପି, ସେଗୁଡ଼ାକ ସେତେ ସହଜ ନୁହେଁ । କିଏ ଏମିତି ଜାଣିଶୁଣି ମରିଯାଇଛି ? ସମସ୍ତେ ଚାହାନ୍ତି ବଞ୍ଚିବାକୁ । ତୁ'ବି । ତୋ'ପରି ପାଞ୍ଚଗଣ୍ଡା ମରିଗଲେ ଏ ସୃଷ୍ଟି ଗୋଡ଼ି ମାଟି ହୋଇଯିବ ନାହିଁ । ତୁ ମରିଗଲେ ତୋ ପୁଅ ମାଇପ କେମିତି ହେଲେ ବଞ୍ଚିବେ । ତୋତେ ଲୋଡ଼ିବେ କିଛିଦିନ, ତା'ପରେ ଦିହସହା ହେଇଯିବ, ଆଉ ମନେପକେଇବେ ନାହିଁ । ତଥାପି ତୁ କଣ ମରିବାକୁ ଚାହିଁବୁ ?... ଧର, ଯଦି ତୋ' ଘରେ ନେଇ ପଚାଶ ହଜାର ଟଙ୍କା ପହଞ୍ଚେଇ ଦିଆଯାଏ, ଯାହା ତୁ ଜୀବନସାରା ଉପାର୍ଜନ କରିନଥାନ୍ତୁ; କହ, ବଞ୍ଚିବୁ ନା ମରିବୁ ?"

ମୋର ଦମ୍ଭ ଆସ୍ତେ ଫେରିଆସୁଥାଏ । ମୋତେ ସେ ଫିସ୍‌ଫିସ୍ କଥାରୁ ଜଣାପଡୁଥାଏ ଯେ, ଏ ସେଇ ଦୁର୍ଦ୍ଧାନ୍ତ ସର୍ଦ୍ଦାର ନିଜେ । ତେବେ ସେ କାହା ଡରରେ ଏମିତି ଲୁଚି ଲୁଚି ମୋ ପାଖରେ ଆସି କଥା କହୁଛି; ଯା'ର ପୁଣି ଭୟ କାହାକୁ ? ଫେର୍ କହୁଛି ଯେ, ତାକୁ ଆଉ କିଏ ହତ୍ୟା କରିଛି । ମୁଁ ସାହସ କରି ଓଠ ଚାଟିଲି, ସେଇ ଅନ୍ଧାରରେ ମୋ ଗୋଡ଼ଯୋଡ଼ାକୁ ଦମ୍ଭକରି ଧରିଲି । ତଳକୁ ଚାହିଁ କହିଲି, "ତୁମେ ମୋତେ ଏଇଠୁ ବଞ୍ଚାଇ ନେଇ ପାରିବ ? ମୁଁ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହେଁ । ମୋର... ମୋର କେତେ କାମ ବାକି ପଡ଼ିଛି ।"

ଠିସ୍‌ଠିସ୍ ହସ । – "ବେକୁବ୍ କାହାଁକା, ଆରେ ବଞ୍ଚିବୁ ଯଦି ଏଇଠି ବଞ୍ଚିବୁ । ଛୁରୀ, ବନ୍ଧୁକର ଟ୍ରେନିଂ ନବୁ, ଦଳରେ ସାମିଲି ହେଇ ମାଉଁସ ଖାଇବୁ, ମଦ ପିଇବୁ । ଯେତେ ଇଚ୍ଛା ସେତେ ଟଙ୍କା ନେଇ ତୋ ବିବିକୁ ଲୁଚି ଲୁଚି ଦେଇଆସିବୁ । କିନ୍ତୁ ଯଦି, ତା'ପାଖରେ ବି ତୋର ନାଁ କହିଚୁ, ଯଦି ଏତେଟିକେ ବିଶ୍ୱାସ ଭାଙ୍ଗିଚୁ, ସେଇଠି ତୋ ପେଟ ପିଠିରେ ଦଶଟା ଛୁରୀ ବସିଯିବ । କଣ କହୁଚୁ କହ; ତୁ ବଞ୍ଚିବୁ ନା

ମରିବୁ ? ମରିବା ପାଇଁ କିଛି ଦରକାର ନାଇଁ, ଏଇଠି ଯଦି ପାଟି କରିଦଉ, ତୋତେ ଏକ ମିନିଟ୍‌ରେ ଶେଷ କରିଦିଆଯିବ । ଗୋଟାଏ ବସ୍ତାରେ ତତେ ତିନିଗଡ଼ କରି ପୂରେଇ ଗାଁମୁଣ୍ଡେ ଫୋପାଡ଼ି ଦିଆଯିବ ।'' ତା'ର ସେ ଚିକ୍‌କଣ ଇସ୍ପାତ୍ ପରି କଥାରେ ମୁଁ ଟଳମଳ ବୋଧକଲି । ଜାଣିପାରିଲି ମୋ ମର୍ମ ଭିତରେ ଯେ, ସେ ଯାହା କହୁଛି ତା' ନିଶ୍ଚୟ କରିବ ।

''ମୁଁ ଡକେଇତ ହବାପାଇଁ ଜନ୍ମି ନାହିଁ । ମୋର ସେ ତାଲିମ ନାଇଁ । ସେମିତି ଦୃଷ୍ଟି ନାହିଁ । ମୋତେ କେହି ତା' ଦଳରେ ନେଲେ ତା'ର ବି କିଛି ଲାଭ ହବ ନାହିଁ । ମୋ ହାତରେ ଏ ବିଦ୍ୟା ହବ ନାହିଁ ।''

''ଯଦି ଆଉ କୌଣସି ଉପାୟରେ ବଞ୍ଚିବାର ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ, ଯଦି ଏ ବିଦ୍ୟା ସାଧିବାକୁ ତୁ ବାଧ ତେବେ କ'ଣ କରିବୁ । ଏମିତି ବଞ୍ଚିବୁ, ନା ମରିବୁ ।''

ମୁଁ ବୁଝିପାରିଲି ଯେ, ସେ ଖୁବ୍ ଗୋଟାଏ ଗୁରୁତର ସଙ୍କଟ କଥା ସୂଚନା ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରୁଚି । ମୁଁ ସେ ଅନ୍ଧାର ବଖରାରେ ଡକେଇତମାନଙ୍କ ଖାପଚ୍‌ରେ ପଡ଼ିଥାଏ ସିନା; ରାତି ପାହିଲେ ମୋ ଭାଗ୍ୟ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ହେବ; ମୁଁ ପୁଣି ଫେରିଯିବି ଘରକୁ; ଏଇଟା ଗୋଟାଏ ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ଭଳି ପାରିହୋଇଯିବ – ଏଭଳି ପ୍ରତ୍ୟୟ ମୋର ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ସେ ବାରମ୍ବାର ପଚାରିବାରୁ ମୋର ହେଜ ପଶିଲା । ଆରେ, ସତେ ତ ? ଏମାନେ ତ ମୋତେ ଆଣିଛନ୍ତି ଗୋଟାଏ ମତଲବରେ । ସେମାନେ ଚାହାନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ସେବାରେ ମୋତେ ହୁଏତ ନିଯୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ । ରାଜି ନ ହେଲେ ହୁଏତ ମାରିଦେବେ । ମଣିଷଟାଏ ମାରିଦେବାକୁ ଏମାନଙ୍କୁ କେତେ ଘଡ଼ି ।

''ଆବ୍‌ବେ କ'ଣ ଭାବୁଛୁ ଏତେ କାଳ ?'' ଦାନ୍ତ କଡ଼ମଡ଼ ଭିତରେ ସେଇ ସ୍ୱର । ''ତୁ ଗୋଟାଏ ଅଯୋଗ୍ୟ ନାଲାଏକ । ତୋର ମିଜାଜ ଛୋଟ । ତୁ ଶାଳା ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହୁଁଛୁ ଅଥଚ୍ ସେଥିରେ ପଦଟିଏ ପାଟି ଫିଟେଇ କହିବାକୁ ତୋର ବଳ ନାହିଁ ? ତୁ ଯଦି ଭାବୁଥାଉ ଯେ, ତୋତେ ନେଇ ଏମାନେ ତୋ' ଘରେ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଆସିବେ, ସେଇଟା ମିଛ । ଯା'ଭିତରେ ତୋ ଘରର ଛାତ ଉଡ଼ିଯିବଣି, ତୋ ମାଇପକୁ ପିଲାକୁ ବୋମା ଫୁଟାଇ ମାରିସାରିବେଣି ।'

ମୁଁ ଚିତ୍କାର କରିପକେଇଥାନ୍ତି । ସେ ମୋ ପାଟିରେ ହାତ ଦବେଇ ମାଡ଼ିବସିଲା । ଛୁରୀ ବାହାର କଲା ଅଣ୍ଟାରୁ ମୋ କାନପାଖେ ଭଣଭଣ ଗନ୍ଧଉଥିବା ସ୍ୱରରେ କହିଲା, ''ଶାଳା ପାଟି କରିବୁ ଯଦି ତତେ ଏଇଠି ଖତମ୍ କରିଦେବି । ତତେ ସେମାନେ ଗୋଟାଏ କାମରେ ଆଣିଛନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ମତଲବ ଅଛି । ସେଇଟା ତତେ ଏଇନା କୁହାଯିବ ନାହିଁ; ତୁ ଏବେ କହ, ଏଇଠି ରହିବୁ ନା ମରିବୁ । କହ, ତୋର ଘରଚଳଣି ପାଇଁ କେତେ ପଇସା ଦରକାର ?''

କିଛି ସମୟ ପରେ ପୁଣି କହିଲା, ''ତୁ' ଜାଣୁ, ସେ ଶ୍ୟାମାଚରଣଟା କେମିତି ଡରକୁଳା, ହଗୁରା ମାଇଚିଆଟାଏ । ତା'ଘରେ ପଶି ଦିନେ ତା' ଗାଁର ଜ୍ଞାତିକୁଟୁମ୍ବ

ସବୁ ତା' ଚାଳ ଉଲାରିନେଲେ । ତା' ମା' ଦେହରୁ ଲୁଗା ଓଟାରିନେଲେ । ତା' ସାନ ଭଉଣୀକୁ ଚୁଟି ଧରି ଘୋଷାରି ନେଲେ । ଶ୍ୟାମାଚରଣକୁ ବିଧା ଗୋଇଠା ମା'ରି ଗୋଟାଏ କଣକୁ ପକାଇଦେଲେ । ସେ ସେଇଠି ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ କାନ୍ଦିଲା । ଶାଳା ବେଇମାନ୍ ମାଇଗୁଲିଆ ଅମରଦ କାହାଁକା... ସେଇଠି ବିଧବା ମା' ବିବସ୍ତ୍ରା ହେଇ ଚିତ୍କାର କରୁଥାଏ, ଚିହିଁକି ଚିହିଁକି ରଡ଼ି ଛାଡୁଥାଏ, ସେ ମୁଖାପିନ୍ଧା ଜନତା ।·କି ଦୋଷ କରିଥିଲା ସେ ଅନାଥ ପରିବାର ? କେବଳ ତାଙ୍କ ଘରେ କେହି ମରଦ ନଥିଲା, କେହି ତାଙ୍କ ମୁକାବିଲା କରିବାକୁ ନଥିଲା ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଟିମା ନାହାକର ପ୍ରରୋଚନାରେ ରାତିରେ ସେମାନେ ନିଶାଖାଇ ମାତିଉଠିଥିଲେ । ସେଇଠି ମୁଁ ଅନ୍ଧାର ଭିତରୁ କୁଦିପଡ଼ିଲି । ପ୍ରଥମେ ଧରିଲି ଶ୍ୟାମାଚରଣକୁ । ସେ ଗଁ-ଗଁ କଲା । ତା ଆଖି ତରାଟି ହେଇଗଲା । ମୁଁ ସେଇଠି ସେ ଟୋକାକୁ ନିର୍ବିଚାର ହତ୍ୟାକଲି । ସେ ଭଳି ନରମା ବେମରଦିଆର ବଞ୍ଚିବାର ଅଧିକାର ନାହିଁ ବୋଲି ଯୁକ୍ତି କରିଥିଲି । ତା'ପାଖରେ ଗୋଟାଏ ଥନ୍ତରା କଟୁରି ପଡ଼ିଥିଲା । ସେଇଥିରେ ଗୋଟାଏ ଚୋଟରେ ଟିମା ନାହାକ ଘୁଷୁରି ପରି ଚାରିକାତ ମେଲି ପଡ଼ିଗଲା । ଆଉ ଛ'ଜଣ ଅଣ୍ଡିରା କିଛି ବୁଝିପାରୁ ନଥାନ୍ତି । କେମିତି ଟୋକାଖଣ୍ଡେ ବିଜୁଳି ବେଗରେ କଟୁରି ଚଳଉଚି । ଛ'ଜଣ ଯାକ ମା଼ଉଁସ କୁଢ଼ ହୋଇ ଗଦାହେଇଗଲେ । ଗାଁ ଚମକିଲା ସେମାନଙ୍କ ରଡ଼ିରେ । ହୁଳା ଜଳିଲା । ଲୋକେ ରୁଣ୍ଡ ହେଇଗଲେ । ଦି'ଟା ମାଇକିନାଙ୍କୁ ଲୁଗା ଦେଇ ଲାଜ ଘୋଡ଼େଇଲେ । ହାଣଖିଆ ଭେଣ୍ଡିଆଗୁଡ଼ାକୁ ଚିହ୍ନିଲେ, ଚମକିଲେ । ମାତବ୍ବର ଘର ପିଲା ସେମାନେ । ଟିମା ନାହାକ ଆଉ ତା' ଦଳ ! ଶ୍ୟାମାଚରଣ ମରିସାରିଥିଲା; କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ତା'ର ପତ୍ତା ପାଇଲେ ନାହିଁ । ମୁଁ ଜାଣେ, ଶ୍ୟାମାଚରଣକୁ ସବା ଆଗ ମୁଁ କଟୁରିରେ ଦୁଇପାଳ କରିଦେଇଛି; କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ରକରି ପକେଇଲେ ଯେ, ଶ୍ୟାମାଚରଣ ସାତଟା ଖୁନ୍‌କରି ଫେରାର ହେଇଯାଇଚି । ହେ ହେ, ଶାମାଚରଣ ଶାଳା ରକ୍ତ ଦେଖିଲେ ମୁତି ପକାଇବ, ହଗୁରା ଡରକୁଳା । ସେ ପୁଣି କ'ଣ ସାତ-ସାତଟା ଖୁନ୍ କରିବ ?''

...''ମୁଁ ଶାମ୍ ସିଂ । ମୁଁ ସବୁ ଖୁନ୍ କରିଚି । ଶହ ଶହ ଖୁନ୍ । ମୁଁ ରକ୍ତ ନଈରେ ପହଁରୁଚି । ମୋ ଚାରିଆଡ଼େ ଯେଉଁମାନେ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ମୁଠୁଣିଏ ରକ୍ତରେ ତିନ୍ତି ରହିଛନ୍ତି । ରକ୍ତ ଗୋଟାଏ ନିଶା । ତୁ ଶାଳା ଫକୀରା କାହୁଁ ବୁଝିବୁ ? ଅଠାଳିଆ ରକ୍ତରେ ସୁନାହାର ବୁଡ଼ିରହିଥିବ; ତାକୁ ମୁଠାରେ ଚିପୁଥିବୁ, ଛାଡୁଥିବୁ । ବେଖାତିରରେ ତାକୁ କାଦୁଅ ମେଞ୍ଚାଟାଏ ପରି ଲଦ୍‌କିନା ଛାଟିଦେବୁ ! ସେତେବେଳେ ଟହଟହ ହସିବାକୁ ମନ ହେବ । ଛାଡ଼ ମୁଁ ସେ କଥା ତତେ କହିବାକୁ ଆସିନାହିଁ । ମୁଁ କହୁଛି କ'ଣ କି, ଏ ଘୋଡ଼ାରେ ଥରେ ଚଢ଼ିଗଲେ ଆଉ ଓହ୍ଲେଇବା ସହଜ ନୁହେଁ । କାଇଁକି ଜାଣିଚୁ ? — ଏଇଟା ଘୋଡ଼ା ନୁହେଁ, ବାଘ । — ରକ୍ତମୁଖା ମହାବଳ ! ତା'ପିଠିରେ ବସି ତାକୁ ଚଳେଇବା ଯେତିକି କଷ୍ଟ, ତା'ଉପରୁ ଓହ୍ଲେଇଯିବା ସେତିକି

କଷ୍ଟ । ଓହ୍ଲେଇଲେ ସେ ଗାଉଁକିନା ମାଡ଼ିବସିବ । ବାଘର ଶୋଷ ମେଣ୍ଟେ ନାହିଁ । ପ୍ରତିଦିନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୁଡ଼ିଗଲାବେଳେ ତା' ତଣ୍ଟି ଶୁଖି ଶୁଖି ଆସେ । ସେ ରଡ଼ି ଛାଡ଼େ । ଆଖି ତରାଟି ଅନାଏ । ବିଜୁଳିପରି ପଞ୍ଝା ଭିତରୁ ନଖ ବାହାରକରି ଲୁଚେଇନିଏ – ବାଘକୁ ଚଢ଼ିଲ ଯଦି, ବାଘକୁ ପୋଷିବାକୁ ହବ ।'

ସର୍ଦ୍ଦାର ଶାମ୍ ସିଂ ଖୁବ୍ ଆସ୍ତେ କଥା କହୁଥିଲା । ମନକୁ ମନ କହୁଥିଲା । ସେ କ'ଣ ଚାହୁଁଥିଲା କହିବାକୁ ? ସେ କ'ଣ ଅନୁତାପ କରୁଥିଲା ? ଡରୁଥିଲା ତା' ଦଳର ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ? ସେ କ'ଣ ସତେ ଚାହୁଁଥିଲା ଦଳ ଛାଡ଼ି ଡକେଇତି ଛାଡ଼ି ଆଲୁଅକୁ ବାହାରିଆସିବାକୁ ? ମୋଟଉପରେ ସେ କ'ଣ ଚାହୁଁଥିଲା ଫକୀରା ତାକୁ ସେଥିରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁ ?

...''କିବ୍‌ବେ ଫକୀରା, ତୋର କିଛି କମ୍ ବହପ ନୁହେଁ ତ ? ତୁ ପୁଣି ବସିଚୁ ଶାମ୍ ସିଂକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବୁ ? ତୁ କ'ଣ ତାକୁ ସେ କାଳ ଶାମାଚରଣ ଠଉରେଇଲୁ କି ! ତା'ପାଖରେ ଅଣ୍ଡିରାପଣିଆ ଦେଖେଇବୁ ? ତୁ ପଡ଼ିଛୁ ଆସି ବାଘ ଗୁମ୍ଫାରେ । ତୋର ତ ନିଜ ରକ୍ଷଣେ ଅସମ୍ଭବ; ତୁ କ'ଣ ଭାବୁଚୁ ଆଉ କାହାକୁ ବଞ୍ଚେଇବାକୁ; ତା' ପୁଣି ଶାମ ସିଂକୁ ?''

''ଶୁଣ ଫକୀରା, ମୁଁ ଚାହିଁଲେ ତତେ ଏଇଠି କିମା କରି ଦେଇପାରେ । ଚାହିଁଲେ ମୋ ଦଳର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୁଳିରେ ଉଡ଼େଇ ଦେଇପାରେ । ମୋ ପାଇଁ ଅସମ୍ଭବ କିଛି ନାହିଁ; ଅକର୍ମ କିଛି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତତେ ମାରିବାକୁ ଆଣି ନଥିଲି । ମୁଁ ତତେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚ଼ାରିବାକୁ ଡାକିଥିଲି । ଯେତେ ପଚ଼ାରିଲେ ସୁଦ୍ଧା ତୁ ତା'ର ଉତ୍ତର ଦେଉନାହୁଁ; ଦେଇପାରୁନାହୁଁ । ତୁ ବୋଧେ କଥାଟାକୁ ବୁଝିପାରୁନାହୁଁ । ମୁଁ ଭାବିଥିଲି, ତୁ ଶାଳା ଖୁବ୍ ପାରିବାର ଲୋକ; ତୋର ବୁଝାମଣା ଖୁବ୍ ପାକଳ । ସେ କାଳୁ ଅଙ୍କରେ ବେଶି ନମ୍ବର ରଖୁଥିଲୁ, ପଚ଼ାରିଲେ କଷ୍ଟିଆ ପ୍ରଶ୍ନସବୁ ବୁଝେଇଦେଇପାରୁଥିଲୁ; ଏଥିରେ ତୋ ବୁଦ୍ଧି ଖଟୁ ନାହିଁ ଦେଖୁଚି; ମୁଁ ବି ତୋ ଉତ୍ତରକୁ ଖାତିର କରିନାହିଁ । ମୋର ସେମିତି କିଛି ଅସୁବିଧା ନାହିଁ । ମୁଁ ତତେ ଥରେ ଦୁଇଥର ରାତିରେ ଦେଖିଚି । ଗୋଟାଏ ଧଡଡ଼ା ସାଇକେଲରେ ଏକୁଟିଆ ନିରୋଳା ରାସ୍ତାରେ ଘରକୁ ଫେରିବାର ଦେଖିଚି । ତୋ ଘରକୁ ଯାଇଚି ତୋ ଅଜାଣତରେ । ତୁ ଶଳା ଏତେ ଗରିବ ବୋଲି ମୋର ଧରଣା ନଥିଲା । ମୋର ମନହେଲା ତତେ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ଦବାକୁ । ଫେର୍ ଭାବିଲି, ତୁ ଯଦି ବେଶି ଘୋଟେ ସଚ୍ଚାପଣିଆ ଦେଖେଇ ଫୋପାଡ଼ି ଦଉ, ମୁଁ ରାଗରେ ତୋତେ, ଘରର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିଆଁ ଲଗେଇ ପୋଡ଼ିଦେଇପାରେ । ତୁ କେମିତି ଏକୁଟିଆ ସେଇ ନିରୋଳା ରାସ୍ତାରେ ରାତିରେ ଫେରୁଚୁ ? ସେଇଠି ଏଥରକୁ ମିଶେଇଲେ ସତର ଜଣ ମଲେଣି । ତୋର କିଛି ପରବାଏ ନାହିଁ । ଶାଳା ନିଧଡ଼କ ଚାଲିଯାଉଚୁ । ତତେ ସେଥିପାଇଁ ଘୋଷାରିବାକୁ ମନ ହେଇଗଲା ।''

ମୁଁ କିନ୍ତୁ ତା' ସ୍ୱରରୁ ବୁଝିପାରୁଥାଏ ଯେ, କୋଉଠି ଗୋଟିଏ କ'ଣ ଅଟକୁଚି... ସେ କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଇ ଆଉ କ'ଣ ଗୁଡ଼େ କହିଦଉଚି । ମୋର ଅସୁବିଧା ଶାମ୍ ସିଂକୁ ନେଇ । ଶ୍ୟାମାଚରଣ ତ କୋଉକାଳୁ ମରିସାରିଥାଏ; ଏଇ ତାକୁ ଦୁଇଫାଳ କରି ଚିରିଦେଇଥାଏ ।

''ଫକୀରା, ମୋର ଆଉ ଗୋଟିଏ କାରଣ ଅଛି ତତେ ଆଣିବାରେ । ମୋର ଗୋଟାଏ କମ୍‌ଜୋର ବେଳା ଅଛି, ଯେତେବେଳେ ସେଇ ବେକୁବ ଶାମାଚରଣ ରକ୍ତନଇ ପହଁରି ବାହାରିଆସୁଛି ! ସେଦିନ ଗୋଟାଏ ମହାଜନ ଘରେ ଆମେ ନିଆଁ ଲଗେଇ ଦେଲୁ । ଗାଁରୁ ଟିକିଏ ଦୂରରେ ନିରୋଳା କୋଠା, ଖୁବ୍ ମଜବୁତ ତିଆରି । କୋଡ଼ିଏ ତିରିଶ ଲୋକ ଗୁଳିଚୋଟରେ ମରିସାରିଥାନ୍ତି । ଗାଁଲୋକଙ୍କର ସାହସ ନଥାଏ ପାଖ ପଶିବାକୁ, ନିଆଁ ଚହଟି ଆସୁଥାଏ । ତଳମହଲାରୁ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ି ଡିର୍ଲାଟାଏ ବାହାରି ଆସିଲା; ତା ପିନ୍ଧାଲୁଗା ହୁଦ୍‌ହୁଦ୍ ଜଳିଯାଉଥାଏ, ମୁଣ୍ଡବାଳ ଫୁର୍‌ଫୁର୍ ଜଳି ଯାଉଥାଏ । ସେ ଏକମୁହାଁ ଆମ ଆଡ଼େ ଦୌଡ଼ିଆସିଲା । ମୁଁ କିଛି ଜାଣିବା ପୂର୍ବରୁ ଠୋ'କିନା ଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦ ହେଲା । 'ସନ୍ତୁ' ଲୁହାରଡ଼ ପିଟି ତା ଖପୁରିଟାକୁ ଦୁଇ ଫାଳ କରିଦେଲା । ଗୋଟାଏ ଅତି ଭୟଙ୍କର ଚିତ୍କାର ଶୁଭିଲା । କିଛି ସମୟପରେ ମୋ ଦଳର ସମସ୍ତେ ଘେରି ଅନେଇଥିବାର ଦେଖି ମୁଁ ବୁଝିଲି ଯେ, ମୁଁ ସେଇ ଚିତ୍‌କାର କରିଥିଲି । ମୁଁ ସେଦିନ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇଯିବାର ଅନ୍ୟମାନେ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲେ । 'ସନ୍ତୁ' ମୋ ଆଡ଼େ କଣେଇ ଚାହିଁ ମୁରୁକି ମ'ରିବାର ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି । ତା'ଆରଦିନ ସେଇଠୁ କୋଡ଼ିଏ ମାଇଲ ଅନ୍ତରରେ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଧରଣର ଗୁଳିଗୁଳା ଚଳୁଥିବାବେଳେ ଅତର୍କିତ ଭାବରେ ମୁଁ 'ସନ୍ତୁ'କୁ ଗୁଳି କରିଦେଇଥିଲି । ତାକୁ ଗାଡ଼ିରେ ବୋହିଆଣି ଆମେ ଏଇ ବାରିଆଡ଼େ ନଈରେ ପୋଡ଼ିଦେଲୁ । ମୁଁ ସେଦିନ ଆଉ ଥରେ ଶାମା ଚରଣକୁ ହତ୍ୟାକଲି; ସେ ଶାଳା ଡିର୍ଲାଟାକୁ ମାରିଦେଲେ ସହିପାରିବ ନାହିଁ । ମାଛିକୁ ମ' କହିବ ନାହିଁ, ବେକୁବ, ସେ କି ସର୍ଦ୍ଦାର ହେବ ?... ମୋର ଅସୁବିଧା ଏଇ ଶାମାଚରଣକୁ ନେଇ; ମୁଁ କ'ଣ କରିବି ବୁଝିପାରୁନାହିଁ ।

ହଠାତ୍ ସାମାନ୍ୟ ଉତ୍ତେଜିତ ହେଇ କହିଲା ''ଆଚ୍ଛା ଫକୀରା, ଯଦି ତୋ ବିଧବା ମା' ଆଉ ଭଉଣୀକୁ କେହି ତୋ ସାମ୍ନାରେ ଘୋଷାରେ, ତୁ ତାହା ସହିପାରିବୁ ?''

ମୋ ତୁଣ୍ଡରୁ ଖୁବ୍ ଦୃଢ଼ସ୍ୱର ଶୁଭିଲା — ''ନା !''

ସେ ଗୋଟାଏ ଆବେଗରେ ମୋ ବାହାକୁ ଚାପିଧରି ମୋ ଉପରକୁ ନଇଁଆସିଲା ''ତୁ ସେମାନଙ୍କୁ ସେ ଦନ୍ଥଡ଼ା କଟୁରିରେ ହାଣିଦବୁ ନାହିଁ ?''

ସେହିପରି ଦୃଢ଼ସ୍ୱର ଶୁଭିଲା — ''ଅଲବତ ହାଣିଦେବି ।''

''ବାଆସ ! ସାବାସ୍ ।'' ମୋ ପିଠି ଥାପୁଡ଼େଇ ସେ ହୁଗୁଳା ହେଇଗଲା — ''ମୁଁ ଏତକ ତୋ ତୁଣ୍ଡରୁ ଶୁଣିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି ।''

''ତୁ କିନ୍ତୁ ତେଣିକି ମଣିଷ ମାରିଚାଲିଥିବୁ – କଥା ମୁଁ ସ୍ୱୀକାର କରିପାରିବି ନାହିଁ ।''

''ଚୋପ୍ ଫକୀରା'' – ସର୍ଦ୍ଦାରର ଦାନ୍ତସନ୍ଧାରୁ ଛିଟିକି ଆସୁଥିବା ସ୍ୱର, ପଞ୍ଜରା ଭେଦି ଆରପାରି ମୁନ ବାହାରିଯିବା ସ୍ୱର । ''ବାଆସ୍ – ତେଣିକି ତୋର କାତ ପାଇବ ନାଇଁ ! ତୁ ବୁଝିପାରିବୁ ନାଇଁ, କ'ଣ ହେଇଥାଏ ତା'ପରେ । ଶ୍ୟାମାଚରଣ ମରିଯିବା କଥାଟା ବୋଧେ ତୁ ବୁଝିପାରୁନାହୁଁ । ମଣିଷ ମାରିଲେ ମାରିବାକୁ ହିଁ ପଡୁଥାଏ । ତୁ ଶାଳା ବୁଝିପାରୁନାହୁଁ । ତୁ କାହାକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ଡାକୁଚୁ, ବୁଝିପାରୁ ନାହୁଁ । ସେ କୋଉଠିକି ଫେରିବ, ତୁ ଜାଣିନାହୁଁ; କେମିତି ଫେରିବ ଜାଣିନାହୁଁ । ତୁଛାଟାରେ ବକରବାଜି କରୁଚୁ ।' –

ନରମିଗଲା ସ୍ୱର । ହଜିଲା 'ହଜିଲା ପରି ରହି ରହି ଶୁଭିଲା... ସର୍ଦ୍ଦାର ସତେ ବା ଘୁମେଇ ପଡୁଛି, 'ରକ୍ତର ନଇ, ଜାଣିଚୁ... ଭାରି ଚଉଡ଼ା, ଖୁବ୍ ଗହୀର, ମୁଁ ମଝିରେ ବେକଯାଏଁ ରକ୍ତରେ ବୁଡ଼ି ଛିଡ଼ାହେଇଚି । ମୋ ପାଇଁ ଏ କୂଳ ଯାହା, ସେ କୂଳ ତାହା । ପାରିହେବା ଯେତିକି କଷ୍ଟ, ଫେରିଯିବା ସେତିକି କଷ୍ଟ । ମୁଁ ଆଉ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ଆଜି ରାତିରେ ମୋତେ ପୁଣି ରକ୍ତସୁଅ କାଟିବାକୁ ହବ । ଏ ଆଡ୍‌ଡା ଭାଙ୍ଗି ଅନ୍ଧାର ଭିତରକୁ କୁଦିଯିବାକୁ ହବ, ସେ ନିଶା ମୋ ଖୁନ୍‌ରେ ଚଢ଼ିଆସୁଛି । ମୁଁ ସେଥିରେ ମାତିବା ଆଗରୁ ତତେ ବିଦାକରିଦବାକୁ ଚାହେଁ । ତୁ ଶାଳା ଫକୀରା ବଞ୍ଚିବୁ ! ଏଠୁ ମୁକୁଳି ଯାଇ ସେଠି ବଞ୍ଚିବୁ । ତୁ ଶାଳା ଶାମାଚରଣ ହେଇ ବଞ୍ଚିବୁ । – ମୁଁ ସେଇଆ ଚାହେଁ । ଚାଲ୍, ତତେ ନେଇ ଛାଡ଼ିଆସିବି ।''...

ତା' ଆରଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ଖବର ପ୍ରଚାରିତ ହେଲା ଯେ, ଗୋଟାଏ ନଈକୂଳିଆ ଆଡ୍‌ଡା ଘରୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ଶାମ ସିଂର ଶବ ଉଦ୍ଧାର କରାଯାଇଛି । ତା ଦେହସାରା ବୟାଳିଶିଟା ଗୁଳିଚୋଟର ଚିହ୍ନ ।

ସମସ୍ତେ ମିଶି ତା'ହେଲେ ତାକୁ ମାରିଦେଲେ ! ହେଇପାରେ ସର୍ଦ୍ଦାର ସେତେବେଳେ କମ୍‌ଜୋର ବେଳାଟାକୁ ପାରିହଉଥିଲା । ହେଇପାରେ ଶାମାଚରଣ ରକ୍ତନଈରୁ ଉଠିଆସିଥିଲା । ସବାରି ଓହ୍ଲେଇବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା ବାଘ ପିଠିରୁ । ଏଇଆ ନହୋଇ ଆଉ କ'ଣ ହୋଇଥାନ୍ତା ?

ଏଇଟା କିନ୍ତୁ ମୁଖାପିନ୍ଧା ଜାଲ୍ ସର୍ଦ୍ଦାରଟାଏ । ସେ ଆସିଲା ଯେମିତି, ଗଲା ସେମିତି । ଶାମାଚରଣ ତ ମରିନାଇଁ ! ସେ ପରା ହେଇ ମୁଁ । ମୋ ଭିତରେ ଜିଇରହିଛି ସେ ନିରୀହ ଗୁଳ୍ଲଟିଏ ପରି ।

ତୋର କୌଣସି ଭୟ ନାହିଁ ଶାମାଚରଣ । ତୁ ମୋର ସମଗ୍ର ଆୟୁଷ ନେଇ ମୋ ଜୀବନସାରା ବଞ୍ଚିଥା । ମୋର ପଇସାପତ୍ର ସିନା ନାହିଁ; ରକ୍ତ-ଲତପତ ସୁନାହାର ନାହିଁ; ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଗରିବ ନୁହେଁ । ମୁଁ ତତେ ପାଳିନେଇପାରିବି, ମୋ ସ୍ମୃତିରେ, ସ୍ୱପ୍ନରେ, ଅଖଣ୍ଡ ରକ୍ତଧାରରେ ମୁଁ ବଞ୍ଚିଥିବାଯାଏଁ । □□□

ପାତକ

ହିଲ୍‌ପାଟଣାର ତଳସାହି ଅନ୍ଧାରକୁ ଦୁଇଟି ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦି ସ୍ୱର ଓହ୍ଲେଇଗଲା । – କଅଣ ସବୁ ଆବୁରୁ-ଜାବୁରୁ କଥା । – ପାତଳ 'ଲୁନା' ଗାଡ଼ିଟି ଉପରେ ସୋଲ ଟୋପିପିନ୍ଧି ନହକା ଟୋକାଟିଏ ଷ୍ଟେସନ ଆଡ଼ିକି ବାହାରିଗଲା । – କିଏ ସେ, କେଜାଣି !

ବଙ୍ଗଳା ସାମ୍ନାର ବତିଖୁଣ୍ଟରୁ କାହିଁ କେତେ କାଳ ହେଲା ଆଲୁଅ ଲିଭିଯାଇଥିବାରୁ 'ଲୁନା' ଗାଡ଼ିଟି ପଛେ ପଛେ ସାଇଁକିନା ଅନ୍ଧାର ମଡ଼େଇ ହେଇ ପଡ଼ିଲା । ମାଲ ରେଳଟିଏ ବହୁ ଦୂରରୁ ଡାକିଲା ଷ୍ଟେସନ ଆରପାଖରୁ । ଅନ୍ଧାର ଆହୁରି ଜାକିଜୁକି ହେଇ ଶୋଇଗଲା, ରାସ୍ତା ଉପରେ, ଛାତମାନଙ୍କରେ, ଅଗଣାମାନଙ୍କରେ ।

ତିନିଦିନ ତଳେ ବତିଖୁଣ୍ଟ ସାମ୍ନା ସେ ଘର ଛାଡ଼ି ରୋହିଣୀ ବାହାରିଯାଇଥିଲା । ଠିକ୍ ବାହାରିଯାଇଥିଲା ନୁହେଁ, ପୁରୁଣା ମାଢ଼ଖିଆ ଡୋରଟିଏ ହଠାତ୍ ଛିଣ୍ଡିଯାଇଥିଲା । ସେ ସେମିତି ଛିଟିକିଯାଇ ନ ଥିଲେ ଆହୁରି କ'ଣ ବୋଇଲେ କ'ଣ ହେଇଯାଇଥାନ୍ତା । ଭଲ ହେଲା – ସେ ଚାଲିଗଲା ।

ରୋହିଣୀ ବନଫୁଲ । ପିତା ଆଇଜାକ୍ ବନଫୁଲ । ତିନିପୁରୁଷ ହେଲା ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ । ରୋହିଣୀର ଏକମାତ୍ର ଅସୁବିଧା ତା'ର ଚେହେରା । ସେ ଜମା ଏ ଦେଶର ପିଲା ପରି ଦିଶେ ନାହିଁ – ଗୋରା ଚମଡ଼ା । କହରା ଆଖି । ହଳଦିଆ ତମ୍ବାଳିଆ ବାଳ । ତା'ର ଢଙ୍ଗଢାଙ୍ଗ, ଚଳଣି, କଥାବାର୍ତ୍ତା ସବୁ ସାହିପିଲାଙ୍କ ପରି । ସେମାନଙ୍କ ପରି ଇଂରାଜୀରେ ଦୁର୍ବଳ; କିନ୍ତୁ ଦେଖିଲେ ମନେ ହେବ, ସତେବା ସାଇବ ପିଲାଟା – ଇଂରାଜୀ ନ କହିଲେ କିଛି ବୁଝିପାରିବ ନାହିଁ । ସେ ଖେଳେ ଚମତ୍କାର । ତା' ବ୍ୟବହାର ଚମତ୍କାର । କାହାକୁ କେବେ ପଦେ ହେଲେ ହୁଡ଼ି କହିଦିଏ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ସବୁବେଳେ ସେ ଉଦାସ ଦିଶେ । ସ୍କୁଲକୁ ଗଲାଭଳି ସେ ଗିର୍ଜାକୁ ଯାଇଛି । ଭାଇଭଉଣୀକୁ ସ୍ନେହ... । ଗୋଟିଏ କଥା ସେ ଜମା ବୁଝିପାରିନାହିଁ । ସେଇଟା ତା' ଜୀବନର ସମସ୍ୟା, ସେଇଟାହିଁ ତା'ର ମୌଳିକ ଦୁଃଖ । ସେ ତା' ମା'ର ଦୁଃଖ ସହିପାରିନାହିଁ । ବାପାଙ୍କ କ୍ରୋଧ ବି ବୁଝିପାରିନାହିଁ । ପ୍ରତିଦିନ ଦୁହିଁଙ୍କ ଝଗଡ଼ା, ମା'ଉପରେ ଭୀଷଣ ମାଡ଼, ରାଗରେ ଫଁ-ଫଁ ହେଇ ବାପା ଘରୁ ବାହାରିଯିବା – ତାକୁ ହେତୁ ହେଲାଦିନୁ ସେ ଦେଖିଆସିଛି । ରାତିରେ ତା' ଭାତନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲେ ସେ ଶୁଣିଚି ତା' ମା' ନୀରବରେ ଧକେଇ ଧକେଇ କାନ୍ଦିବା । ଏମିତି ଦୁଃଖିନୀ ମା'ଟିଏ ବୋଧେ କାହାରି ନାହିଁ ।

ସେ ବି ଅନେକ ମାଡ଼ ଖାଇଚି ବାପାଙ୍କଠୁ । ପ୍ରତିଥର ମା' ଉତ୍ୟକ୍ତ ହେଇ ବାପାଙ୍କୁ ଭିଡ଼ିଧରିଛି; ଫଳରେ ଲାତ ଗୋଇଠା ଖାଇ କାଛଦେହରେ ପିଟିହେବାର ସେ ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ଦେଖିଆସିଛି ।

ତା'ର ବେଳେବେଳେ କେମିତି କେଜାଣି ସନ୍ଦେହ ହେଉଚି ଯେ, ବାପା ମା' ବୋଧେ ତାହାରି ପାଇଁ କଜିଆ କରୁଛନ୍ତି ! କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ? ଦର୍ପଣକୁ ସେ ଅନେକ ସମୟ ଚାହିଁରହିଛି । ନିଜ ଉପରେ ରାଗିପାରିନାହିଁ । ସେ ତ ଦେଖିବାକୁ ଖୁବ୍ ଗୋରା; ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର । ତାକୁ ତା'ହେଲେ ବାପା କାହିଁକି ଏତେ ଘୃଣା କରନ୍ତି ? କାହିଁକି ଦେଖିଲାମାତ୍ରେ ଚିଡ଼୍‌ଚିଡ଼୍ ହୁଅନ୍ତି ? ତା' ସାନ ଭାଇ ଭଉଣୀ ତ ତାକୁ ଖୁବ୍ ଭଲପାଆନ୍ତି । ତା' ମା' ତ ତାକୁ କୁଣ୍ଢେଇ ଧରି ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଦିନ ତୁହାଏ ଲେଖା କାନ୍ଦେ । ତେବେ କ'ଣ କେଉଁଠି କିଛି ଅସୁବିଧା ରହିଯାଇଛି । ସେ ବୁଝିପାରିନାହିଁ । ଏକୁଟିଆ ବସି କାନ୍ଦିଛି । ଅନେକ ଭାବିଛି । ବାପାଙ୍କୁ ଖୁସି କରିବାକୁ ଲୁଚି ଲୁଚି ତାଙ୍କ ଜୋତା ସଫା କରିଛି । ତାଙ୍କ ଟେବୁଲ ସଜାଡ଼ି ଦେଇଛି । ବାପା ଆସିବା ଆଗରୁ ବଜାର ସଉଦା କିଣି ଆଣି ଥୋଇଦେଇଛି । ସେ ଗସ୍ତରେ ବାହାରିଲେ ତାଙ୍କ ବାକ୍ସପତ୍ର ନିଜେ ମୁଣ୍ଡେଇ ଷ୍ଟେସନଯାଏଁ ପହଞ୍ଚାଇ ଆସିଛି । କିନ୍ତୁ ଦିନେ ହେଲେ ବାପା ତା' ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ହାତ ରଖିଦେଇନାହାନ୍ତି; ଦିନେ ହେଲେ ତାକୁ ଚାହିଁ ହସି ଦେଇନାହାନ୍ତି । ସେ ଭୟଙ୍କର ରାଗିଯାଇଛି – ଖାଇ ନାହିଁ, କେବଳ କାନ୍ଦିଛି ।

ସହି ନ ପାରି ସେ ମାମୁ ପାଖକୁ ଚାଲିଯାଇଛି । ମାମୁ ତାକୁ ଖୁବ୍ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି; ବୋଧହୁଏ ଭଲ ବି ପାଆନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କେଜାଣି କାହିଁକି ତାକୁ ଲାଗେ ଯେ ମାମୁ ତାକୁ କେବଳ ଦୟା କରିଛନ୍ତି । ତା' ଦୁଃଖ ସହି ନ ପାରି ସାହାଯ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଉତ୍ତମ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ଭାବରେ ଧର୍ମ କରିଛନ୍ତି ।

ମାମୁଘରେ ଆଈଟି ଭାରି ଭଲ । ତାକୁ ଖୁବ୍ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ଥଟ୍ଟା କରେ । ଖୁବ୍ ଖୁଆଏ । ରୋହିଣୀ ସେଇଠି ତା'ଗୋସେଇଁମା'କୁ ବି ଦେଖେ । ଗୋସେଇଁମା' ତାଙ୍କ ପାଖେ ନ ରହି କାହିଁକି ତା' ଭଉଣୀ ଘରେ ରହେ, ଏ କଥା ରୋହିଣୀ ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ । ବାପା ବୋଧେ ନିଜ ମା'କୁ ବି ଭଲପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ଗୋସେଇଁମା'ଟି ଭଲ; କିନ୍ତୁ ଆଈ ଭଳି ନୁହେଁ । ସେ ରୋହିଣୀକୁ ପାଖରେ ବସାନ୍ତି, ଖୁଆନ୍ତି, ପିଆନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କଥା ନକହି ବେଶୀ ସମୟ ଖାଲି ତାକୁ ଅନେଇରହନ୍ତି । ରୋହିଣୀ ହସି ଦେଇ ବୁଢ଼ୀର ଗାଲକୁ ଟିପିଦିଏ । ଭଲ ବୁଢ଼ୀଟିଏ; ତା ପୁଅଭଳି କେମିତି ଟିକିଏ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ । ଗମ୍ଭୀର । ହୁଏତ ବଦ୍‌ରାଗୀ ।

ସେ ଛୋଟ ଜାମା, ଚିରା ଜାମା ବର୍ଷ-ବର୍ଷ ଧରି ପିନ୍ଧିଆସିଛି; ତଥାପି ସେ ସମସ୍ତଙ୍କଠୁ ସୁନ୍ଦର ଦିଶିଛି । ସମସ୍ତଙ୍କଠୁ ଭଲ ପଢୁଛି; ତାକୁ ସ୍କୁଲରେ ସାର୍ ଭଲପାଇଛନ୍ତି । ଗିର୍ଜାରେ ଫାଦର ଖୁବ୍ ଭଲପାଇଛନ୍ତି; କୋରସ୍ ଗାଇବାକୁ ଡାକିଥାନ୍ତି ।

ହେଲେ, ରୋହିଣୀ ଯେମିତି ଲୋଚ଼ାକୋଚ଼ା ଫୁଲଟିଏ; ସବୁ ପାଖୁଡ଼ା ମେଲି ଫୁଟିପାରୁନାହିଁ । ବହୁଦିନଧରି ବାପା ମା'ଙ୍କର କଥାବାର୍ତ୍ତା ନାହିଁ । ତା'. ସାନଭଉଣୀ ଘରକଥା ସମ୍ଭାଳେ । ବାପା ତାକୁ କଟମଟ ଅନାନ୍ତି । ମା' ଦେଖିଲେ କାନ୍ଦିପକାଏ, ଏଇଟା ରୋହିଣୀର ଦେହସୁହା କଥା । ଏଇଟା ବି ତା'ର ଅସହ୍ୟ ବେଦନା ।

ସେ ଯେଉଁ ଦିନ ମାମୁଙ୍କଠାରୁ ପଇସାପତ୍ର ଡ୍ରେସ ବାକ୍ସ ଆଦି ଆଣି ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା, ଇଞ୍ଜିନିଅରିଂ ପଢ଼ିଯିବ କାନପୁର, ସେ ଦିନ ମା'ର ଲୁହ ଅବିରଳ ଝରୁଥିବାର ସେ ଦେଖିଛି । ତା' ପାଇଁ ତା'ର ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଛୋଟ ଛୋଟ ଅନେକ କଥା କରିବାର ଦେଖିଛି । କେଜାଣି କେମିତି ବାପାଙ୍କର ସେଦିନ ଗସ୍ତ ପଡ଼ିଥାଏ । ମା' ଭଲ ଶାଢ଼ିଟିଏ ପିନ୍ଧିଥାଏ । ଭଲ ଦିଶୁଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ଦୁର୍ବଳ, ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଆଉ ଅସମ୍ଭବ ଦୁଃଖିନୀ ଦିଶୁଥାଏ । ତା' ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ଶିଶିରେ ଖସାଲଡୁ, ଆଉ ଶିଶିଟିରେ ଆଚ଼ାର, ପୁଣି ଗୋଟିକରେ ଘିଅ – ଯେତେ ମନାକଲେ ସୁଦ୍ଧା ସଜାଡ଼ି ରଖିଦେଉଥାଏ । –

ରୋହିଣୀ ପିନ୍ଧାପିନ୍ଧି କରି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଇଗଲା । ଧଳା ଲମ୍ବା ପେଣ୍ଟ । ଚେକ୍ କନାର ହାଫ୍ ସାର୍ଟଟିଏ । ହଳେ ଶସ୍ତା ନୂଆ ଜୋତା । ସେତିକିରେ ସେ ଦିଶୁଥିଲା ଏଇମାତ୍ର ଜାହାଜରୁ ଓହ୍ଲେଇଆସିଥିବା ସାଇବଟିଏ ପରି । ଭାଇଭଉଣୀମାନଙ୍କୁ ଧରି ଖୁବ୍ ଚେଷ୍ଟା କଲା କୋହ ସମ୍ଭାଳିବାକୁ । ବେଳ ହେଇଆସୁଥାଏ । କ'ଣ ମନ ହେଲା, ବାପାଙ୍କ ଜୋତାକୁ ପଲିସ୍ ମାରି ଚକ୍‌ଚକ୍ କରି ଥୋଇଦେଲା । ମା' ତା'ହାତରୁ ଛଡ଼େଇବାକୁ, ଦେଲା ନାହିଁ । ଉଦାସ ଢଙ୍ଗରେ ମା' ମୁହଁକୁ ନ ଚାହିଁ କହିଲା – ''ବାପା ଆଜି ଦିନଟା ଗସ୍ତ ନଯାଇଥିଲେ କ'ଣ ଚଳିନଥାନ୍ତା ?''

ଟିକିଏ ରହି କହିଲା, ''ମୋ ପାଇଁ ଜୀବନସାରା କଷ୍ଟ ପାଇଚୁ ମା' ! ମୁଁ ଜାଣିପାରୁଚି ମୋ ପାଇଁ ବାପା ତତେ ଏମିତି ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି; ମୁଁ ହିଁ ଏ ଘରେ ଅଶାନ୍ତିର ମୂଳ କାରଣ ! ମୁଁ ଘରୁ ଗଲେ ତୁମେ ଦୁହେଁ ଏଣିକି ଭଲରେ ଚଳିବ ମା' ! ମୁଁ ହିଁ ଦୋଷୀ ।''

ତା' ଓଠ ଥରିଗଲା । ଆଖିପତା ଛକେଇଗଲା । ତା' ମା' ତାକୁ ଜାକିଧରି ତା' କାନ୍ଧ ଉପରେ ମୁହଁ ରଖି କାନ୍ଦିଲା – ''ନାଇଁ ବାପା ! ସବୁ ମିଛ, ତୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ; ନିଷ୍ପାପ । ତୋର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ ।''

ତା'ପରେ ଖୁବ୍ ଓଦା ଓଦା ଭାରି ମୋଲାଏମ୍ ତନ୍ତୁଗୁଡ଼ିଏ ଛିଣ୍ଡେଇଦେଲା ଭଳି ତା'ର ବିଦାୟର ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।

X X X X

କାନପୁରରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି ସେ ପାଇଥିଲା । ମା' ଦେହ ଖରାପ । ସେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଟେଲିଗ୍ରାମ କରିଥିଲା । ଖୁବ୍ ଲମ୍ବା ଚିଠିଟାଏ ବି ଲେଖିଥିଲା । କୌଣସି ଉତ୍ତର ନପାଇ ଛଟପଟ ହେଇଥିଲା । ମା'କୁ ବାରମ୍ବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲା । ତା'ପରେ ଦିନେ

ମାମୁଙ୍କଠାରୁ ଟେଲିଗ୍ରାମ ପାଇ ସେ ସ୍ତବ୍ଧ ହେଇଯାଇଥିଲା । ମା' ନିଶ୍ଚେ ଏମିତି ଦିନେ ମରିଯିବ ବୋଲି ସେ ସତେବା ଆଶଙ୍କା କରିଆସିଥିଲା ଚିରକାଳ । ଝିମି ଖାଇଲା ପରି ସେ ନିସ୍ତେଜ ହେଇଗଲା ।

ତା' ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରିପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ମୁହଁ ଖୋଲି କଥା କହିପାରିଲା ନାହିଁ । ଅତିକାୟ ଦୁଃଖଟିକୁ ଥୋଇବାକୁ ତା' ଭିତରେ ଥାନ ନଥିଲା ।

ଦୁଇଦିନ ପରେ ପ୍ରଥମ ପୂଜାଛୁଟି । ସମସ୍ତେ ସଜବାଜ ହେଲେ ଘରକୁ ଯିବାପାଇଁ । ରୋହିଣୀ ଖଣ୍ଡିଏ ଝୁଲାମୁଣା ଭିତରେ ମା' ବୁଣିଥିବା ସ୍ୱେଟର, ମଫଲର୍‌ଟିକୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ସଜାଡ଼ି ରଖିଲା । ଠାଏ ଠାଏ ଓଦା ହେଇଯାଉଥିଲା ଝୁଲାମୁଣା । ସେ ବି ଘରକୁ ଫେରିବ; କିନ୍ତୁ କାହା ପାଖକୁ ଫେରିବ ?

ରୋହିଣୀ ରିକ୍‌ସାରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଖୁବ୍ ଧୀରେ ପାହାଚ ଚଢ଼ିଥିଲା । ବାରଣ୍ଡାରେ ବାପା ଲୁଙ୍ଗି ପିନ୍ଧି ମେଲାଦେହରେ ସିଗାରେଟ୍ ଟାଣୁଥିଲେ । ସେ ସେଇଠି ଠପ୍‌କିନା ଠିଆ ହେଇ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଅନେଇଲା । ତାକୁ ଦିଶିଲା ବାପାଙ୍କ ଆଖି ବିରାଡ଼ି ଆଖି ପରି କହରା, ଖୁବ୍ ସ୍ଥିର; ସେଥିରେ ବୋଧହୁଏ ପତା ପଡୁ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଗୋଟାଳିଆ ଦେହ ଖୁବ୍ କଳା, ଗୋସେଇଁମା' ଦେହଭଳି । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ତା'ର କୌଣସି ବିକ୍ରିୟା ହେଲା ନାହିଁ । ସେ ତଳକୁ ଚାହିଁ ଭିତରକୁ ଗୋଡ଼ ବଢ଼େଇଲା ।

– ''ଶୁଣ !''

ରୋହିଣୀର କଲିଜା ଧପ୍‌କରି ବନ୍ଦ ହେଇଗଲା ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ । ସେ ସେମିତି ଗୋଡ଼ଟିଏ ବଢ଼େଇ କାନ୍ଧରେ ଝୁଲାମୁଣାଟି ଓହଳେଇ ସ୍ତବ୍ଧ ହେଇଗଲା ।

''ତୋର ଆଉ ଭିତରକୁ ଯିବା ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । ତୋର ସେଠି ଆଉ କେହି ନାହାନ୍ତି ।'' ...ବଢ଼େଇଥିବା ଗୋଡ଼ଟିକୁ ରୋହିଣୀ ଫେରେଇଆଣିଲା । ଆସ୍ତେ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ବାପକୁ ଚାହିଁଲା । ସେ ସିଗାରେଟ୍‌ଟାକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେଇ ଅଣ୍ଟାରେ ହାତ ରଖି ରୋହିଣୀକୁ ପଛ କରି ଠିଆହୋଇଥାନ୍ତି । ରୋହିଣୀର ପାଦତଳିପା ଶିରଶିର କଲା । ମୁଣ୍ଡବାଳ କଣ୍ଟା ପରି ଠିଆହେଇଗଲା । ବାପା, କ'ଣ ଏମିତି କହୁଛନ୍ତି ? ସେ ବୋଧେ ମା' ଚାଲିଗଲାପରେ ଖୁବ୍ ବିଚଳିତ ହୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଦୁଃଖରେ ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ସେ ଦୁଇପାଦ ପଛେଇ ଯାଇ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା ।

ସେ ସେମିତି ଶୂନ୍ୟଦୃଷ୍ଟିରେ କହିଲେ, ''ତୁ ଏ ପରିବାରର କେହି ନୁହେଁ; କେବେ ବି ନଥିଲୁ ।'' ରୋହିଣୀର ମୁଣ୍ଡ ତାତିଗଲା । ଓଠ ଶୁଖିଗଲା । କାନମୁଣ୍ଡା ଧାଉଁଧାଉଁ ପିଟିହେଲା । ସେ ପାଟି ପାକୁ ପାକୁ କରି ଆସ୍ତେ ପଚାରିଲା – ''ମାନେ ?''

''ମାନେ ଅତି ପରିଷ୍କାର । ତୋ' ମା' ମରିଗଲା ପରେ ପରେ ତୋର ଏଠି ଆଉ କେହି ନାହାନ୍ତି ।'' ରୋହିଣୀ ଆଖିରେ ପଲକ ନଥାଏ । ସମଗ୍ର ମୁହଁ ତାତି

ଲାଲ୍ ପଡ଼ିଯାଇଥାଏ । ସେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ବାପ ଆଡ଼କୁ ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖେଇ କହିଲା – ''ମାନେ... ତମେ... ବାପା... ଏ... ।'' ତା ବାକ୍ୟଟିକୁ ହାଣି ଦେଇ ବଜ୍ରପାତ ହେଲା ।

– ''ନା, ମୁଁ ତୋର ବାପ ନୁହେଁ । ତୋର ବାପ କିଏ, ମୁଁ ଜାଣେନା । ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏଇଠୁ ଚାଲିଯାଇପାରୁ ।''

ରୋହିଣୀର ଗୋଡ଼ ଟଳମଳ ହୋଇ ସେ କୁଢ଼େଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା । ତାକୁ ହୁଏତ ଅନ୍ଧାର ଦିଶୁଥିଲା । ସେ ହୁଏତ କିଛି ଜାଣିପାରୁନଥିଲା । ଏକ ଅଜ୍ଞାତ ଭରସା ଆଶାରେ ତା' ହାତ ଦୁଇଟି ଉଠିଗଲା ବାପ ଆଡ଼କୁ !

ସେ ମୋଟାରୋଟା କାଳିଆ ପ୍ରୌଢ଼ ମଣିଷଟା ରୋହିଣୀ ବୁକୁ ଉପରେ ଲେଡ଼ା ମାରି ତାକୁ ପେଲିଦେଲା ! ରୋହିଣୀ ପାହାଚ୍ ଉପରେ ପଡ଼ିଗଲା ଓ ଗଡ଼ିଗଲା ତଳକୁ । ଗଡ଼ିଗଲା ରାସ୍ତା ଉପରକୁ । ଘରେ ତିନୋଟି ପିଲା ଚିତ୍କାର କରିଉଠିଲେ । ପିଣ୍ଡାରୁ ବାଘ ଗର୍ଜନ ଶୁଣି ଦୁନିପଡ଼ିଗଲେ । ବଡ଼ଭାଇକୁ ବାପା ଏମିତି ଅନେକ ଦିନ ମାରନ୍ତି; ଏବେ ବି ବୋଧେ ସେମିତି ମାରୁଛନ୍ତି । ବାପା ଭାରି ରାଗୀ ଲୋକ !

ରୋହିଣୀ ଟଳମଳ ଗୋଡ଼ରେ ବାହାର ପାଚେରି ଉପରେ ଆଉଜି ରହି ଧକେଇଲା । ତା'ପରେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଆବେଗରେ ତଳ ରାସ୍ତାରେ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଚାଲିଗଲା ।

ବାଁ ମୋଡ଼ରେ ଗିର୍ଜା । ଗିର୍ଜା ପଛକୁ ନିଛାଟିଆ କବରଖାନା । ରୋହିଣୀ ଦିନବେଳେ ସୁଦ୍ଧା ସେଠିକି ପଶିବାକୁ ଭୟ କରୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ନିଛାଟିଆ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ସେ ଧାଇଁ ଧାଇଁ କ'ଣଟାଏ ଖୋଜୁଥିଲା । ଦୂର ରାସ୍ତା-ଆଲୁଅ ପଡୁଥିବା ସେ ନୂଆ କବରଟି । ଛୋଟ ନାଁ'ଟିଏ ସୁସାନ୍ ବନଫୁଲ । ସେଇଠି ଆଣ୍ଠୁମାଡ଼ି ସେ ଢେର୍ ସମୟ କାନ୍ଦିଲା । ମା'ର କବର ଉପରେ ଅଜ୍ଞାତ ବାପର ପରିଚୟ ପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ ହେଉଥିଲା; ମଣିଷଛୁଆ ଭାଙ୍ଗିପଡୁଥିଲା ଅବ୍ୟକ୍ତ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ, ଅଭିମାନରେ, କ୍ରୋଧ ହତାଶାରେ !

ତା' ଭିତରର ଅନେକ ବିସ୍ଫୋରଣ ସଂଧାରେ ଶୁଣିବାକୁ ପାଉଥିଲା – 'ନା, ନା, ସେସବୁ ମିଛ । ତୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ! ତୁ ନିଷ୍ପାପ !' ରୋହିଣୀ ତାକୁ ଦୋହରେଇ ଲାଗିଥାଏ – ନା, ତୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ, ତୁ ନିଷ୍ପାପ । ସେ ସଚେତନ ହୋଇ ଅନୁଭବ କଲା ଯେ ତା' ମା'କୁ ହିଁ ସେ ନିଜେ କହୁଛି । 'ନା, ନା, ସେ ସବୁ ମିଛ । ତୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ । ତୁ ନିଷ୍ପାପ, ତୁ ପବିତ୍ର ।'

ତୋ ମା'କୁ ନିଷ୍ପାପ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିପାରିବୁ ରୋହିଣୀ ? ଯେତେ ଦେଖିଲେଇ ତ, ଯେ କେହି କହିବ ଯେ, ତୁ ଆଇଜାକ୍ ବନଫୁଲର ସନ୍ତାନ ନୋହୁ । ତୋ ମା'କୁ ଜୀବନସାରା ବେଜ୍ଜିତ୍ ସହିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଗାଳିମାଡ଼ ଖାଇ ଖାଇ ଶେଷକୁ ସେ ମରିଗଲା । କଳଙ୍କ ଲିଭିଲା ନାହିଁ । ତୁ'ହି ନା ତୋ ମା'ର କଳଙ୍କ !!...

ରୋହିଣୀ ଗିର୍ଜାରୁ ବାହାରି ପୁରୁଣା ଅଭ୍ୟାସରେ ଘରମୁହାଁ ଚାଲିଯାଉଥିଲା । ଅନ୍ଧାରରେ ହାତ ଧରାଧରି ହୋଇ କଳାକଳା ଫୁଙ୍କୁଳା ଲୁଙ୍ଗିପିନ୍ଧା ମଣିଷମାନେ ତା ବାଟରୋଧି ଠିଆହୋଇଗଲେ । ସେ ଆଖିରେ ମଟିକା ନ ପକାଇ ଶୂନ୍ୟ ଗଡ଼ାଣି ରାସ୍ତାଟିକୁ ଚାହିଁଲା । ରାସ୍ତାଠାରୁ ଆହୁରି ଲମ୍ବା ଦୀର୍ଘ ଶ୍ୱାସଟିଏ ବାହାରିଗଲା ତା' ବୁକୁ ଭିତରୁ ।

ସେ ମୁହଁ ଫେରେଇ ସହର ଆଡ଼େ ପାଦ ବଢ଼େଇଦେଲା । ଏମିତି କୌଣସି ଲକ୍ଷ୍ୟ ନଥାଇ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନଥାଇ, ସେ ଚାଲିଥାଏ । ମଝିରେ ଠିଆହେଇ କ'ଣ ଗୁଡ଼ାଏ ଭାବିଯାଉଥାଏ । ପୁଣି ନିଦରୁ ଉଠିଲା ପରି ଡଗଡଗ ହୋଇ ଚାଲିଯାଉଥାଏ – ତା'ହେଲେ ନିଜର ବୋଲି କହିବାକୁ କେହି ନାହିଁ ? ତା'ର ମା' ମରିଯାଇଛି । ବାପ ହୁଏତ କେହି ଜଣେ ଅଜ୍ଞାତ ସାହେବ । ତା ନାଁ କେବଳ ରୋହିଣୀ – ଏଣିକି ସେ ରୋହିଣୀ ବନଫୁଲ ବି ନୁହେଁ ।...

ରାତି ପ୍ରାୟ ନଅଟା ପାଖାପାଖି । ତା' ପୁରୁଣା ହଷ୍ଟେଲ ପାଖ ଦେଇ ପାରିହେଉଥାଏ । ସାମ୍ନାରୁ କେହି ଜଣେ ଆସି ତାକୁ କୁଣ୍ଢେଇପକେଇଲା – ''ଆରେ ରୋହିଣୀ, ତୁ କେବେ କାନପୁରରୁ ଆସିଲୁ ?''

ସୁଶୀଳ ମିଶ୍ର । ଏକାସାଙ୍ଗରେ ପାଠ ପଢ଼ିଛନ୍ତି । ଫୁଟବଲ ଖେଳିଛନ୍ତି, ରୋହିଣୀର ଘନିଷ୍ଠ ସାଙ୍ଗ ।

''ତୁ କଣ କୁଆଡ଼େ ଯିବାକୁ ଝୁଲା ଧରି ବାହାରିଛୁ ? ଗୋପାଳପୁର ? ଏଇନା ତ କୌଣସି ବସ୍ ଆଉ ପାଇବୁ ନାହିଁ ।''

''...ନା, ମୋର କୁଆଡ଼େ ଯିବାର ନାହିଁ... ମାନେ, ଏମିତି ଏଇ ଆଡ଼େ ଟିକେ...''

ତା ସ୍ୱର ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଉଦାସ । ରାସ୍ତା-ଆଲୁଅରେ ତା ଚେହେରା ବି ଦିଶୁଥାଏ ଖୁବ୍ କ୍ଲାନ୍ତ ! ସୁଶୀଳ ତା ହାତଧରି ଟାଣିନେଲା ରୁମ ଭିତରକୁ । ରୋହିଣୀ ପ୍ରତିବାଦ କଲା ନାହିଁ ।

ସୁଶୀଳ ଜାଣେ, ରୋହିଣୀର ମା' ମରିଯାଇଛନ୍ତି । ସେ ଜାଣେ, ତା ବାପା ତାକୁ ଭଲପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଘରେ ତାକୁ ନେଇ ସବୁଦିନ ଝଗଡ଼ା ହୁଏ । ରୋହିଣୀ ଅନେକ ଦିନ ଭୋକରେ ଚାଲିଆସେ କଲେଜକୁ । ତା ଗୋରା ମୁହଁ ନାଲିନେଳି ହୋଇଯାଉଥିଲା ଅଳ୍ପ କଥାରେ । ସେ ଅସମ୍ଭବ ଭଦ୍ର, ପଚାରିଲେ କାହାକୁ କିଛି କହେ ନାହିଁ; ଅଳ୍ପ ହସିଦିଏ । ଏ ସେହି ରୋହିଣୀ । କ'ଣ ହେଇଚି ତା'ର ?

ସୁଶୀଳ ପ୍ରଥମେ ତା' ପାଇଁ ଖାଇବା ମଗେଇନେଲା ମେସ୍‌ରୁ । ପାଲଟିବା ପାଇଁ ଲୁଗା ଦେଲା । ମୁହଁ କାନ ଧୋଇ ରୋହିଣୀ କିଛି ସମୟ ଆଖିବୁଜି ବସିରହିଲା କାଠ ଚୌକିଟି ଉପରେ ।

ଗଡ଼ାଣି ପାଇ ବ୍ୟଥାର ବନ୍ୟା ମାଡ଼ିଗଲା କିଛିକାଳ। ସୁଶୀଳ ଅନେକ ଚେଷ୍ଟାକରି ତାକୁ ସମ୍ଭାଳି ବସିଥାଏ । ରୋହିଣୀ ହଠାତ୍ ମଝିରେ କାଠେଇଗଲା । "ଏ ପୃଥିବୀରେ ମୋର ଆଉ କିଛି କରିବାର ନାହିଁ ସୁଶୀଳ ! ମୁଁ..."

ସୁଶୀଳ ଖୁବ୍ ଟେଢା ଗଳାରେ ଶୂନ୍ୟକୁ ଚାହିଁ କହିଲା, "ନନସେନ୍‌ସ, ତୋର ହଜାରେ କଥା କରିବାକୁ ଅଛି । ପ୍ରଥମେ ତ ଆଇଜାକ୍ ବନଫୁଲକୁ ଜବାବ ଦବାକୁ ଅଛି । ଦେଖ୍ ରୋହିଣୀ, ମୁଁ ଯା ଭିତରେ ସବୁ ଶୁଣିଲାବେଳେ ସ୍ଥିର କରିସାରିଛି । ଏମିତି ହାର ମାନିବାର କୌଣସି ଅର୍ଥ ନାହିଁ । କିଏ କ'ଣ ତତେ କହିଦେଲା ବୋଲି ତୁ ମାନିଯିବୁ ନା କଣ ? ତୋତେ ଲଢ଼ିବାକୁ ହେବ । ମୋ ମାମୁ ପୁରୁଣା ନାମଜାଦା ଓକିଲ । ମୁଁ ବି ହେବି ଓକିଲ । ସକାଳେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖାକରିବା । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ବାଟ ବାହାର କରିବେ ।"

ସୁଶୀଳ ବାଙ୍ଗୁରା ଟୋକା । ଭାରି ଟେଢା । ନାଟ-ତାମସା କରେ । ଭଲ ବି ପଢ଼େ । ସେ ଟାଣି ହେଇ କହୁଥାଏ – "ଆଜ ରଖିବି ଗୋପପୁର । କିସ କରିବ ଇନ୍ଦ୍ର ଛାର !" – ଦେଖାଯାଏଗା ! ହୁଁ, କ'ଣ ନା ରୋହିଣୀ ହେଲା ବାଷ୍ଟାର୍ଡ଼ ! – ନାଇଁ, ତୁ ଶୋଇଯା ରୋହିଣୀ, କାଲି ସକାଳେ ଯାର ମୁକାବିଲା ହବ ।" ରାତିସାରା କେହି ଶୋଇପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ରାତିସାରା ଆଇଜାକ୍ ବନଫୁଲ କିମ୍ବା ତା'ଭଳି ଦିଶୁଥିବା ଅସଂଖ୍ୟ ପ୍ରେତମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ଢଙ୍ଗରେ ହତ୍ୟା କରାହେଲା । ବହୁ ପ୍ରକାର ସଭା-ସମିତି ଖବରକାଗଜରେ ତା'ର ବେଜ୍ଜିତ୍ କରାଗଲା । କୌଣସି ବଜାର ଛକ ଉପରେ ତାକୁ ଉଲଗ୍ନ କରି ବେତ୍ରାଘାତ କରାଗଲା; କ୍ଷମା ମାଗିଲେ ଦିଆଗଲା ନାହିଁ, ପାଣି ମାଗିଲେ ଦିଆଗଲା ନାହିଁ। ସୁସାନ ବନଫୁଲର ହତ୍ୟାପରାଧରେ ସେ ବାରମ୍ବାର ଫାଶୀକାଠରେ ଝୁଲିରହିଲା । କୌଣସି ଜଣେ ହେଲେ ଓକିଲ ତା' ସପକ୍ଷରେ ପାଟି ଫିଟାଇଲା ନାହିଁ । ସୁଶୀଳ ଜଗିରହିଲା ପ୍ରହରୀ ପରି ।...

ସୁସାନ ବନଫୁଲ ବାରମ୍ବାର ଜିଇଁଉଠିଲା । ରୋହିଣୀ ପାଇଁ ଲୁଚେଇ ରଖିଥିବା କେକ୍ ହାତରେ ଭାଙ୍ଗି ଖୁଆଇଦେଲା । ବିହ୍ୱଳ ହେଲାପରି ଚାହିଁରହିଲା ରୋହିଣୀର ଆଖି, ମୁହଁ, ଦେହକୁ । ସବୁଥର ଶେଷକୁ ସେଇମାତ୍ର ପଦେ କଥା ଦୋହରାଉଥିଲା – "ନା ନା, ସେ ସବୁ ମିଛ, ତୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ । ତୁ ନିଷ୍ପାପ !"... ଯଦି ସେ ନିଷ୍ପାପ, ତେବେ ରୋହିଣୀ କେମିତି ସାଇବପିଲା ପରି ହେଲା ? ତୁ ନିଜେ ଗୋଟାଏ ସାହେବ ସାଙ୍ଗେ ଗୋପନରେ ନ ମିଶିଥିଲେ କେମିତି ଏ ପୁଅକୁ ପାଇଲୁ ? – ଏ କ'ଣ ଆଇଜାକ୍‌ର ପୁଅ ? ଆଇଜାକ୍‌ର ସତେଇଶ ପୁରୁଷ, ତୋ'ର ସତେଇଶ ପୁରୁଷ ସମସ୍ତେ କଳା । ଏ କେମିତି ବିଲାଆଖିଆ, କହରାମୁଣ୍ଡିଆ, ଧୋବ ଫରଫର ସାଇବ ହେଲା, କହ ! କହ ! କହ !! ତଥାପି ଅତି କ୍ଷୀଣ ସ୍ୱରଟିଏ ଶୁଭୁଥାଏ "ନା – ସେ ନିଷ୍ପାପ ! ସେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ !"... ରୋହିଣୀ ରାତିସାରା କଣ୍ଟା ଉପରେ ଗଡୁଥାଏ ।

ସୁଶୀଳ ପହରାବାଲା ପରି ବାରମ୍ବାର ଚମକି ଚାହୁଁଥାଏ – ରୋହିଣୀ ଉଠି କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲା କି ? ରେଳତଳେ ଶୋଇଗଲା କି ? ପଙ୍ଖାରୁ ଝୁଲିଗଲା କି ?... ସେ ଛାଇନିଦରୁ ଚେଇଁଉଠି ମଟମଟ ଅନେଇଲା ନିଜ ହାତଗୋଡ଼କୁ । ତା' ଚମଡ଼ା ତା'ହେଲେ ଧଳା ହୋଇନାହିଁ । ତାକୁ କେହି ବାଷ୍ଟାର୍ଡ କହିନାହିଁ । ସେଇଟା ତା'ହେଲେ ସ୍ୱପ୍ନ !!

ସକାଳ ପାହିଲା ବେଳକୁ ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା ହୋଇସାରିଥିଲା ।

ରୋହିଣୀ ସାମାନ୍ୟ ଇତସ୍ତତଃ କଲା । ନିଜ ଆଚରଣରେ ନିଜେ ବିସ୍ମିତ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ସୁଶୀଳ ତା ଆଖିକୁ ଚାହିଁ ଯେତେବେଳେ ତାହାରି କଥା ଉଦ୍ଧାର କରି କହିଲା, ''ସେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ, ସେ ନିଷ୍ପାପ;'' ସବୁ ସ୍ଥିର ହୋଇଗଲା ।

ମାମୁଙ୍କ ପାଖରେ ସୁଶୀଳ ଗୋଟାଏ ଆବେଗରେ ସମସ୍ତ ଘଟଣା ଗାଇଗଲା । ହରିଦାସ ମହାପାତ୍ର ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇ ଶୁଣୁଥାନ୍ତି । ରୋହିଣୀ ନିଶ୍ଚଳ ବସିଥାଏ । ଶୁଣିସାରି ସେ ଅନେକ ସମୟ ରୋହିଣୀକୁ ପାଦଠାରୁ ମୁଣ୍ଡଯାଏଁ ଚାହିଁଗଲେ । ରୋହିଣୀ ଲାଲ ପଡ଼ିଗଲା ପାଦଠାରୁ ମୁଣ୍ଡଯାଏଁ । ପଚାରିଲେ –

– ''ତୁମର ବୟସ କେତେ ?''

– ''କୋଡ଼ିଏ ।''

– ''ତୁମ ବାପାଙ୍କର ତୁମେ ବଡ଼ପୁଅ ?''

ନାଲି ନାଲି ରଡ଼ନିଆଁ ରୋହିଣୀର ମୁହଁଯାକ ବୁଣିହୋଇଗଲା ।

– ''ଆଚ୍ଛା ତୁମ ବାପାଙ୍କର ବୟସ କେତେ ?''

ଓକିଲ ତାକୁ ଥଟ୍ଟା କରୁନାହାନ୍ତି ତ ! ଅଣବାପୁଆକୁ ବାପର ବୟସ ପଚାରିବାଠାରୁ ବଳି ଆଉ କ'ଣ ଅପମାନ ଥାଇପାରେ ? ନା ତ ! ସେ ଖୁବ୍ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ପଚାରୁଛନ୍ତି । ସେ ରୋହିଣୀ ବନଫୁଲକୁ ପଚାରୁଛନ୍ତି ପିତା ଆଇଜାକ୍ ବନଫୁଲଙ୍କ ବୟସ କେତେ ?...

– ''ବୟାଳିଶ ।''

– ''ତା ହେଲେ ତାଙ୍କର ଉଣେଇଶ ଶହ ବୟାଳିଶରେ ଜନ୍ମ ?''

– ''ହଁ ।''

– ''ତୁମ ନିଜ ଘର କ'ଣ ଏଇଠି ?''

– ''ହଁ ।''

ସୁଶୀଳ ମଝିରେ ପଡ଼ି କହିପକେଇଲା, ''ତୁ କହୁଥିଲୁ ପରା ତୁମ ମୂଳ ଘର ଗୋପାଳପୁର ବୋଲି ।''

– ''ହଁ, ସେଇଠି ବାପା ଜନ୍ମ ହେଇଥିଲେ ।''

– ''ଆଇ ସି ! ତା'ହେଲେ ତୁମ ଗୋସେଇଁବାପ ମା' ସେଇଠି ଥିବେ ।''

– ''ନା, ମୋର କେବଳ ଗୋସେଇଁ ମା' ଅଛନ୍ତି । ସେ ତାଙ୍କ ଭଉଣୀଙ୍କ ପାଖେ ଥାନ୍ତି ।''

– "କାହିଁକି ?"

– "ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ଝଗଡ଼ା ହୁଏ । ସେ ଅନେକ ଦିନରୁ ସେଇଠି ଅଛନ୍ତି । ତା ବାହାରେ ତାଙ୍କ ଭଉଣୀ ହେଉଛନ୍ତି ମୋ ମା'ଙ୍କ ମା' ।"

– "ଆଚ୍ଛା ଆଚ୍ଛା, ଭାରି ଇଣ୍ଟେରେଷ୍ଟିଂ । ଆମେ ଚାଲ ଯା ଭିତରେ ଥରେ ଗୋପାଳପୁର ଯିବା । ତମ ଆଈମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଟିକିଏ ଆଳାପ-ପରିଚୟ ହବ । ସେମାନଙ୍କଠୁ ପୁରୁଣାକାଳ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ମୋତେ ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ । ଆଚ୍ଛା, ମୁଁ ତୁମ କେଶ୍‌ଟାକୁ ହାତକୁ ନେଲି । ମୋର ମନେହୁଏ, ଏଇଟା ଖୁବ୍ ଗୋଟାଏ ନାମଜାଦା କେଶ୍ ହେବ । ଭେରି ଇଣ୍ଟେରେଷ୍ଟିଂ ।... ତୁମେ ଏଇନା କୋଉଠି ରହୁଛ ?"

ସୁଶୀଳ ତା' ପାଇଁ ଉତ୍ତର ଦେଲା – "ସେ ମୋ ପାଖରେ ଛୁଟି କଟାଇବ ବୋଲି ସ୍ଥିର ହେଇଚି । ମୁଁ ପୂଜାରେ ଘରକୁ ଯିବିନାହିଁ । ମୋର ବି ପଢ଼ାପଢ଼ି ଅଛି ।"

– "ଆଚ୍ଛା, ଆଜି ରାତିରେ ତୁମେ ଦୁହେଁ ଆମ ଘରେ ଖାଇବ । ଏଇନା ଯାଅ ।"

ସେମାନେ ବଜାର ଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲେ । ଅନେକ ପୁରୁଣା ପରିଚୟର ପ୍ରସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତ ପ୍ରଲେପ ରୋହିଣୀକୁ ଖୁବ୍ ଶୀତଳ ବୋଧ ହେଲା । ସେ ଚାହିଁଲା ରାସ୍ତାର ଗୋଡ଼ିଟାକୁ ପୁରୁଣା ଅଭ୍ୟାସରେ ଜୋତା ଅଗରେ ଖୁରେଇବାକୁ । ଚାହିଁଲା, ସୁଶୀଳ କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକେଇ ଗପିବାକୁ, ହସିବାକୁ । ଡାହାଣ ପାଖ ଚା' କଫି ଦୋକାନ ଖୁବ୍ ଚିହ୍ନା । ସେଇଠି ଫେଣ-ଗଜ୍‌ଗଜ୍ କଫି ଖାଇବାକୁ ସୁଶୀଳ ରୋହିଣୀକୁ ହାତ ଧରି ସେଠିକି ନେଇଗଲା । ବେଞ୍ଚରେ ବସି ସୁଶୀଳ ରୋହିଣୀର ହାତ ଚିପିଦେଇ ପଚାରିଲା "କାଡ଼୍‌ବରୀ ଚକଲେଟ୍ ଖାଇବୁ ?" ରୋହିଣୀର ଆଖିରେ ମୁହଁରେ ଅଜସ୍ର ଫୁଲ ଫୁଟିଗଲା । ସେ କାଡ଼୍‌ବରୀ ଖୁବ୍ ଭଲପାଏ । ସେ ସୁଶୀଳକୁ ଚାହିଁ ଆଖି ଛଳଛଳ କରିପକେଇଲା । ତା'ର ମନେ ହେଲା, ତା ମା' ସେଇଠି ଅଦୃଶ୍ୟ ଠିଆରହିଛି । ସେ ହିଁ ତାକୁ ଚକଲେଟ୍ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛି ।...

ଦିନସାରା ଏମିତି ରୋହିଣୀର ମନେହେଲା ଯେ, ସୁଶୀଳ ତା'ର ସବୁ । ସେ ତା'ର ବନ୍ଧୁ, ଭାଇ, ବାପ, ମା' । ସେ ତା'ର ଈଶ୍ୱର । ଈଶ୍ୱର କୁଆଡ଼େ ଏମିତି ଆସନ୍ତି ବୋଲି ମା' ତାକୁ ଅନେକ ଥର କହିଛି । ଯେତେବେଳେ କେହି ପାଖରେ ନ ଥିବେ, ମେଘ ଘୋଟିରହିଥିବ ଦଶଦିଗ, ସେ ଆସି ଅସହାୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଏମିତି ତୋଳିନିଅନ୍ତି ।

ରୋହିଣୀ ଖୁବ୍ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବେ କଫି ପିଉଥିଲା । ତା' ଆଖିରୁ ଦୃଷ୍ଟି ଅପସରିଯାଇଥିଲା । ସେ ବୁଡ଼ିଯାଇଥିଲା ଆଉ ଏକ ଗହୀର ରାଜ୍ୟରେ – ତାକୁ ଭୟଙ୍କର ଜର ହେଉଥାଏ । ରାତିରେ ଆଖି ଫିଟେଇଲା ବେଳକୁ କାନ୍ଥରେ ଟଙ୍ଗା ହୋଇଥାଏ ଗୋଟିଏ ମାଟିତେଲର ବତି । ମା' ତା ପାଖରେ ବସି କପାଳରେ ହାତ

ରଖିଥାଏ । ତଳକୁ ମୁହଁ କରି ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଥାଏ – "ହେ ଈଶ୍ୱର । ତୁମେ ଅସହାୟର ସହାୟ । ତୁମେ ବିପଦର ବନ୍ଧୁ । ଯାହାର କେହି ନାହିଁ, ତୁମେ ତା'ର ସବୁ । ତୁମେ ତାକୁ ଟେକି ଧର । ତୁମେ ତାକୁ ସବୁ ବିପଦରୁ ରକ୍ଷାକର ।"...

ରୋହିଣୀ ଚମକିଲା ପରି ଆଖିମିଟିକା ପକେଇଲା । କଫି ପିଇଲା । ଚାହିଁଲା ସୁଶୀଳକୁ । ତା'ର ମନେହେଲା ସୁଶୀଳ ବୋଧେ ତା' ପାଇଁ ସେଇଭଳି କ'ଣ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଥିଲା । ତା'ର ଇଚ୍ଛା ହେଲା, ସୁଶୀଳକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ସେ ଗିର୍ଜା ଯିବ । କିନ୍ତୁ ...ଅସମ୍ଭବ । ସୁଶୀଳ ମିଶ୍ର କ'ଣ ଗିର୍ଜା ଯାଇପାରିବ ? ହେ ଈଶ୍ୱର, ତୁମେ ପରା ସମସ୍ତଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ପିତା; ତେବେ ଏମିତି କାହିଁକି ହୁଏ ?

ସୁଶୀଳ ପଇସା ଦେଇ ବାହାରକୁ ଚାଲିଆସିଥାଏ । ରୋହିଣୀ ଚାହୁଁଥାଏ ତାକୁ ଧରି କାନ୍ଦିବାକୁ । ସେ ହିଁ ତ ରୋହିଣୀର ଈଶ୍ୱର । ସେ ତାକୁ ସବୁ ସ୍ନେହ ଦେଇ ଟେକିଧରିଛନ୍ତି । ସୁଶୀଳ ରୋହିଣୀ କାନ୍ଧରେ ହାତ ରଖି କହିଲା, "ଦେଖ୍ ରୋହିଣୀ, ମୁଁ ତୋ ପାଇଁ ସବୁ କରିପାରେ । ତତେ ମୁଁ ଏତେ ଭଲପାଏ ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣି ନ ଥିଲି । ତୁ କ'ଣ ମୋ ପୂର୍ବଜନ୍ମର ଭାଇ ? ତୋ ବେଇଜ୍ଜତି ମୁଁ ଆଦୌ ସହିପାରୁନାହିଁ ।" ରୋହିଣୀ ଖୁବ୍ କଷ୍ଟରେ ଲୁହ ସମ୍ଭାଳି ନେଲା ।

ହରିଦାସ ମହାପାତ୍ର ବେଶ୍ ନାମଜାଦା ଓକିଲ । ତାଙ୍କ କୋଠା ସାମ୍ନାରେ ସବୁଦିନ ସଂଧ୍ୟାରେ ପ୍ରାୟ ଲୋକଭିଡ଼ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ସେ ତାଙ୍କ ଚେମ୍ବରରେ ଜଣ ଜଣ କରି ଦେଖାକରନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କର ନିଜ ନିଜର କଥା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ଶୁଣିବାକୁ ସେ ପସନ୍ଦ କରନ୍ତି । ଏ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଦେଖି ସେ ତାଙ୍କ ବୈଠକଘରକୁ ନେଇଗଲେ । ସେଇଠି ବସିବାକୁ କହି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବିଦାୟ କରିବାକୁ ଚାଲିଗଲେ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ । ବୈଠକଘରେ କେହି ବୋଧେ ବହିପତ୍ର ଖେଳେଇ ପାଠ ପଢୁଥିଲା । କୌତୂହଳ ହେବାରୁ ସୁଶୀଳ ବହିଟିଏ ଉଠେଇ ଦେଖିଲା । ସେଥିରେ ଗିନି ପିଗ୍‌ମାନଙ୍କର ଚମତ୍କାର ରଙ୍ଗିନ ଚିତ୍ରସବୁ ଥାଏ । ଆର ବହି ମଧ୍ୟ ସେଇଆ । ଦୁଇ-ତିନି ଖଣ୍ଡ ମେଗାଜିନ୍‌ରେ ମଧ୍ୟ ସେଇ ବିଷୟ ଉପରେ କ'ଣ ସବୁ ଆଲୋଚନା ବାହାରିଥାଏ । ସେ ରୋହିଣୀକୁ ଚାହିଁ କହିଲା – "ଆମ ମାମୁ ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ମଣିଷ । ଏଇନେ ବୋଧେ ଗିନି ପିଗ୍ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡକୁ ଘାରିଛି । ସେଥିରୁ କିଛି ବୋଧେ ପାଇବାକୁ ତାଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ହେଲାଣି । ସେଥିପାଇଁ ଏ ଗବେଷଣା ଚାଲିଛି ।

ଯା ଭିତରେ ହରିଦାସବାବୁ ଆସି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବସିଗଲେ । ବହିଗୁଡ଼ିକ ଖେଳାହୋଇଥିବା ଦେଖି ଅଳ୍ପ ହସି କହିଲେ – "ଏ ଗିନି ପିଗ୍ ଗୋଟିଏ ଭାରି ଇଣ୍ଟେରେଷ୍ଟିଂ ଜନ୍ତୁ । ଚାଲ ଖାଇବା ପାଖରେ କଥା ହେବା । ମୁଁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଚମତ୍କାର ତଥ୍ୟ ପାଇଛି; ତମକୁ କହିବି ।"

ଟେବୁଲ ଉପରେ ମହମହ ବାସୁଥିବା କୁକୁଡ଼ା ତର୍କାରି । ଖାସ୍ତା ପରଟା । କୋବି କୋଫ୍ତା । ରୋହିଣୀକୁ ଖୁବ୍ ଚିହ୍ନା-ଚିହ୍ନା ମନେହେଲା ସେ ବାସ୍ନା, ସେ ପରିବେଶ ।

ସେ ଲାଜ କରିପାରେ ଭାବି ହରିଦାସବାବୁ ତା ପ୍ଲେଟ୍ ଉପରେ ଦୁଇଟି ମୋଟା ମୋଟା କୁକୁଡ଼ା ଫଡ଼ିଆ ଥୋଇଦେଲେ । ରୋହିଣୀ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ଚାହିଁ-ରହିଲା । କୁକୁଡ଼ା ରନ୍ଧା ହେଲେ ତା' ମା' ତା' ପାଇଁ ଅବଶ୍ୟ ଦୁଇଟିଯାକ ଗୋଡ଼ ରଖିଦେଇଥାଏ, ଜାଣିଲାବେଳେ ତା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ହସିପକାଏ । ବୁଝିଯାଏ ରୋହିଣୀ ଗୋଡ଼ ଚୋବେଇବାକୁ କେତେ ଭଲପାଏ ।

— "ବୁଝିଲୁ ସୁଶୀଳ, ମୁଁ କହୁଥିଲି ଏଇ ଗିନି ପିଗ୍‌ମାନଙ୍କର କଥା । ଜେନେଟିକ୍‌ସ କଥା । ଧର, ଧଳା ସାଙ୍ଗରେ କଳାଟିଏ ମିଶିଲା । ଆମେ କହିବା, ପିଲାଟା ହବ କସରା କିମ୍ବା ଛଉଛଉଆ; କିନ୍ତୁ ତା ନହୋଇ ସେଇଟା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କଳା ହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ସେଇଟା ଯଦି ଆଉ ଗୋଟେ ଶୁଦ୍ଧ କଳା ସାଙ୍ଗେ ମିଶିଲା, ତେବେ ବିଚିତ୍ର ଭାବେ ତାଙ୍କ ଛୁଆଟା ଧଳା ବାହାରିଯିବ । ଗୋଟାଏ ପୁରୁଷଧରି ସେ ଧଳା ଚେହେରାଟା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଲୁଚିରହିଯାଇପାରେ ।

ସୁଶୀଳ ଜମା ମନେଦେଇ ଶୁଣୁ ନଥାଏ; ଖାଲି ହୁଁ-ହାଁ ମାରୁଥାଏ । ଏତେ ବଢ଼ିଆ ଖାଇବା ଛାଡ଼ିଦେଇ ସେଥିରୁ ଗୁଡ଼ାଏ ଗବେଷଣା କଥା କିଏ କାହିଁକି ଶୁଣନ୍ତା ?

ରୋହିଣୀ କିନ୍ତୁ ମଝିରେ ଖାଇବା ବନ୍ଦ କରି ଚାହିଁଥାଏ; ମନଦେଇ ଶୁଣୁଥାଏ । ତା ଭ୍ରୂରୁ କୁଞ୍ଚେଇଯାଇଥାଏ । ସେ ପଚାରିଲା, "ଆଚ୍ଛା, ଅଙ୍କଲ୍ ! ଗିନି ପିଗ୍‌ରେ ଯାହା ସମ୍ଭବ, ସେଇଟା କ'ଣ ମଣିଷରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ?"

— "ଏକ୍‌ଜେକ୍‌ଟ୍‌ଲି ! ମୁଁ ତ ସେଇ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏଇ କଥାଟାକୁ କହୁଛି ନା !" ଏତକ କହି ସେ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଡାଇକିନା ଗୋଟାଏ ଚାପୁଡ଼ା ଥୋଇଦେଲେ । ସୁଶୀଳ ଚମକିପଡ଼ି ଉଭୟଙ୍କୁ ଚାହିଁଲା । ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲା କଥାଟାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ।

ମାମୁ କହିଚାଲିଥାନ୍ତି — "ଦେଖ୍ ସୁଶୀଳ, ତୁମେ ସବୁ ଏବକା ପିଲା । ଆମେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ବେଳେ ବେଶ୍ ବଡ଼ ହେଇସାରିଥିଲୁ । ସେ ସମୟର କଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ମନେ ଅଛି । ତୁମେ କେହି ଜାଣନାହିଁ ଯେ ସେଇ ଚାଳିଶ ଏକଚାଳିଶ ମସିହା ବେଳକୁ ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅନେକ ଗୋରା ସିପାହି ସବୁ ଆସି ରହିଥିଲେ । ଗୋପାଳପୁରରେ ସେମାନଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଛାଉଣି ପଡ଼ିଥିଲା । ସଞ୍ଜ ହେଲେ ସେମାନେ ମେଳା ଦେହରେ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ଗୀତ ଗାଇ ସମୁଦ୍ରକୂଳରେ ବୁଲୁଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଆମ ଲୋକେ ସବୁ ଧାଡ଼ି ବାନ୍ଧି ଠିଆରହୁଥିଲେ । ସେ ସାଇବମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସେତେବେଳେ ଗୋଟାଏ ଠାର-ଭାଷା ଥିଲା । ଭଲ ମାଇକିନିଆଟିଏ ଦେଖିଦେଲେ ସେମାନେ କହୁଥିଲେ 'ଜିଗ୍ ଜିଗ୍' ! ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ଅଶ୍ଳୀଳ ଠାର । ସେଥିରେ କେହି କେହି ଜାଣି ନଜାଣି ଗୋରାମାନଙ୍କର ଉପଭୋଗର ସାମଗ୍ରୀ ହୋଇଯାଉଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ବେଶୀ ସୁବିଧା ହେଉଥିଲା ଗରିବ ମାଛଧରାଳି ବସ୍ତିରେ କିମ୍ବା ଗିର୍ଜାକୁ ଆସୁଥିବା ଖ୍ରୀଷ୍ଟାନ ପରିବାର ଭିତରେ । ଏମାନଙ୍କ ଅର୍ଦ୍ଧସାହେବୀ ଢଙ୍ଗ ଢ଼ାଙ୍ଗ, ଭଙ୍ଗା ଇଂରାଜୀ ଏବଂ ଖୋଲାଖୋଲି ମିଳାମିଶା ସେ ଦେହରଙ୍କ ସଇତାନମାନଙ୍କୁ ଆକର୍ଷଣ

କରୁଥିଲା । ଯିଶୁଙ୍କ ନାମ ଉଚ୍ଚାରଣ ହେଲେ ଉଭୟେ ସମାନ୍ ପରିମାଣରେ ଭକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ । ଏଇଠାରେ ବି ସୁଯୋଗ ସେମାନେ ବେଶ୍ ଉଠାଉଥିଲେ; ପରିବାର ଭିତରେ ଘନିଷ୍ଠ ହେଉଥିଲେ, ବିବାହ କରି ବିଦେଶକୁ ନେବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ମଧ୍ୟ ଦେଉଥିଲେ; ଫଳରେ ସେ ଅନେକ ପରିବାରରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ସାହେବ ସାହେବ ହବା ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ବୟସ ସେଇ ଚାଳିଶ ଉପରକୁ ।''

କଣ୍ଟାରୁ ମାଛ ଛଡ଼େଇ ଖାଇଲା ପରି ରୋହିଣୀ ସେ କୁକୁଡ଼ା ଫଡ଼ିଟିକୁ ଖୁଣ୍ଟୁଥାଏ । ତା ମୁହଁ ଉପରେ ହୁଡ଼ା ହୁଡ଼ା ନାଲି ମେଘ ପାରିହୋଇଯାଉଥାଏ । ତା' ଓଠ ସାମ୍ନା ଥରୁଥାଏ । ଆଖି ନଇଁଯାଉଥାଏ ଟେବୁଲ ଉପରେ ।

ସୁଶୀଳ କଥାର ବାଗ ବୁଝିଆସୁଥାଏ; ତା'ର ଆଗ୍ରହ ବଢ଼ିଚାଲିଥାଏ । ସେ ମାମୁଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ପଚାରିଲା – ''ତାହେଲେ ତ' ଆଇଜାକ୍ ବନଫୁଲକୁ ସେହିଭଳି ଜଣେ ବୋଲି ସନ୍ଦେହ କରାଯାଇପାରେ । ସେହି ଗିନି ପିଗ୍ ଭଳି ଗୋଟାଏ ପୁରୁଷ ସେ ଚେହେରା ରକ୍ତ ଭିତରେ ଲୁଚିରହିଯାଇଥାଇପାରେ ।''

ରୋହିଣୀର ନିଶ୍ୱାସ ତୋଳିହେଉଥିଲା । ତା' କାନରେ ବାଟୁଳି ବାଜିଲା ପରି ଏ ବାକ୍ୟସବୁ ଶୁଭୁଥିଲା – ''ସେହି ଗିନି ପିଗ୍ ନିୟମରେ ରୋହିଣୀକୁ ଏବଂ ତାର ମା'କୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ପାପ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରାଯାଇପାରେ । ଗୋପାଳପୁରରେ ତା' ଗୋସେଇଁମା'କୁ ଜେରା କରାଯାଇପାରେ ।''

ରୋହିଣୀ ଜାଣିପାରୁନଥିଲା କିଏ ସେସବୁ କହୁଥିଲା । ତାକୁ ହୁଏତ ସେମିତି ଶୁଭିଥିଲା, ''ଆଇଜାକ୍ ବନଫୁଲହିଁ ନିଜେ ଅବୈଧ ସନ୍ତାନ । ରୋହିଣୀ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ । ରୋହିଣୀ ନିଷ୍ପାପ । ତା ମା' ସତୀ, ପତିବ୍ରତା । କିନ୍ତୁ ଗୋସେଇଁ ମା'...''

ସେ ଭୁସ୍‌କିନା ଖାଇବା ପାଖରୁ ଉଠିପଡ଼ିଲା । ବେସିନ୍ ପାଖକୁ ଟଳମଳ ହେଇ ଚାଲିଗଲାବେଳେ ସୁଶୀଳ ତାକୁ ଯାଇ ଧରିପକେଇଲା – ''ଆରେ, ଆରେ ଏମିତି କ'ଣ ଉଠି ଆସିଲୁ ?'' ରୋହିଣୀ ବୁଲିପଡ଼ି ପାଣିଭରା ଗଳାରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଲା ଭଳି କହିଲା ''ମୋର କିଛି ଦାବି କରିବାର ନାହିଁ । କୋର୍ଟ କଚେରିରେ କିଛି ପ୍ରମାଣ କରିବାର ନାହିଁ, ମୁଁ ବରଂ... ବରଂ ମୋ ମା'ର କବର ପାଖରେ କ୍ଷମା ମାଗିନେବି;... କିନ୍ତୁ... କିନ୍ତୁ... କୋର୍ଟ ଉପରେ ମୋ ଗୋସେଇଁମା'କୁ ମୁଁ ବେ ଇଜ୍ଜତି କରିପାରିବି ନାହିଁ ।''

ସୁଶୀଳ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ କହିଲା ''ଆରେ, ତୁ ଗୋଟେ ବେକୁବ୍ ନା କ'ଣ ? ତୋତେ ଯେ ବିନା କାରଣରେ ଜୀବନସାରା ଅପମାନ ଦେଇଆସିଛି, ତୋ ମା'କୁ ବେଇଜ୍ଜତି କରି କରି ଶେଷକୁ ସେ ସହି ନପାରି ମରିଯାଇଛନ୍ତି, ତୋତେ ସେ ଧକ୍କା ମାରି ଘରୁ ବାହାର କରିଦେଇଛି; ତାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ବାଷ୍ଟାର୍ଡ୍ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିବୁ ନାହିଁ... ଆଇଜାକ୍ ବନଫୁଲ...''

– ''ଚୁପ୍ କର ।''

ସୁଶୀଳ ଚମକି ଘୁଞ୍ଚିଗଲା । ରୋହିଣୀ ଏମିତି ଫଣା ତୋଳିପାରେ ବୋଲି ସେ ଭାବିପାରିନଥିଲା ।

– ''ଆଇଜାକ୍ ବନଫୁଲ ମୋ ବାପା । ତାଙ୍କୁ ବେଇଜ୍ଜତି କରିବାର ଅଧିକାର ତୁମର ନାହିଁ ।''

ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଶୁଭୁଥିଲା – ''ଏ ଅଭିଶପ୍ତ ପରିବାରର ସବୁ ଲଜ୍ଜା, ଅପମାନ, କଳଙ୍କ ମୁଁ ମୁଣ୍ଡପାତି ସହିବାକୁ ଜନ୍ମିଛି । ମୋତେ ଯାହା ଲାଞ୍ଛନା ଦେବାର ଦିଅ । ସବୁ କଳଙ୍କ ମୋ କପାଳରେ ବୋଳିଦିଅ । ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ପାପ ପାଇଁ ଏକାକୀ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରିବି । ମୋତେ କେହି ଦୟା କର ନା... ଦୟା କର ନା । ମୋତେ ଶକ୍ତି ଦିଅ... ସହିବାକୁ ଶକ୍ତି ଦିଅ ।''

□□□

ମୁଁ ସିନା ଚିର ଅପରାଧୀ

ଗଛର ଶିଖଟାକୁ ହାଣିଦେଲେ ସେ ଯଦି ମରିଯାଉଥାନ୍ତା, ତେବେ ବୁଝିବାକୁ ଅସୁବିଧା ନଥିଲା । ମଣିଷଟାର ମଥା ହାଣିଦେଲେ ସେ ପୁଣି ମରୁଛି ନା ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ଗଛର ବଞ୍ଚିବା ମରିବା ଢଙ୍ଗ ଅଲଗା । ତା ପ୍ରାଣ ଡାଳପତ୍ରରେ ନଥାଏ, ଥାଏ କାହିଁ କଉଁ ଗହୀରରେ, ମାଟି ଭିତରେ । ଏଣୁ ହଣାହଣିରେ କିଛି କଥା ନାହିଁ । ପାତାଳରୁ ତା'ର ସେ ଚେର ଉପୁଡ଼ିବ, ତେବେ ଯାଇ ସେ ମରିବ; ନ ହେଲେ ନାହିଁ ।

ସେଥିପାଇଁ ଆପନ୍ନା ଶାସ୍ତ୍ରୀକୁ ମଣିଷ ନ କହି ଗଛ କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛାହୁଏ ।

ଯା ପୂର୍ବରୁ ଅନ୍ତତଃ ଦଶ-ବାର ଥର ସେ ମରିପାରିଥାନ୍ତା ଖୁବ୍ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ । କୌଣସି ଥର କେହିହେଲେ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ନଥାନ୍ତେ; ବରଂ କହିଥାନ୍ତେ; ଭଲ ହେଲା, ମରିଗଲା ଆପନ୍ନା ଶାସ୍ତ୍ରୀ... ଏଥିରେ ଯେ କେହି ହେଲେ ତ ମରିଥାଆନ୍ତା । ସେଥିରୁ ଗୋଟାଏ ହେଲା ଯେ ତାକୁ ଯେତେବେଳେ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ, ସାବତ ମା'ର ଅଣହେଳାରେ ତା'ର ଆଖିଟାଏ ଫୁଟିଗଲା । ଭୟଙ୍କର ବସନ୍ତରେ ତାକୁ କଦଳୀ ପତ୍ରରେ ଶୁଆଇଦେଇଥାନ୍ତି । ସର୍ବାଙ୍ଗରୁ ଗୋଟାଏ ପୁର ଚମ ଓହଳିରହିଥାଏ । ବୁକୁ ପଞ୍ଜୁରି ଦୁକ୍‌ଦୁକ୍ ହଉଥାଏ ବୋଲି ବଞ୍ଚିଛି ବୋଲି ଜାଣୁଥାନ୍ତି – ନହେଲେ ସବୁ ସରିଆସିଥାଏ । ଏମିତି ବାଘମୁହଁରୁ ଉବୁରି ଆସିଛି ଆପନ୍ନା – ଦେହରେ ଏବେ ବି ଗହୀର ବସନ୍ତ-ଦାଗ ପୂରିରହିଛି । ଆପନ୍ନା – ସତେ ବା କାହା ପାଟିରୁ ଖସିପଡ଼ିଥିବା ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟଟାଏ । ତା' ଦେହସାରା ସେଥିପାଇଁ ଅସଂଖ୍ୟ ଦାନ୍ତ ଚିହ୍ନ ।

ଏବେ ଦିନେ ମତେ ଆସି କିଏ କହିଲା ଯେ, ଆପନ୍ନାର କ'ଣ ମୁଣ୍ଡ ଗୋଳମାଳ ହେଇଯାଇଛି; ସେ ଛୁଟି ନେଇ ଘରେ ଅଛି । ଲୋକେ କହୁଛନ୍ତି ଯେ, ପନ୍ଦର ଦିନ ତଳେ ତା' ଘରେ ଯେଉଁ ଚୋରି ହେଇଗଲା, ସେଥିରେ ସେ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଛି । ରାତିରେ ଅନେକ ବେଳଯାଏ ଆପନ୍ନା ଚେତା ଥିଲା । ତାକୁ କାଳନିଦଟା ଘାରିଗଲା କେମିତି । ସେମାନେ ତିନିଜଣ ହେଇ ଆସିଲେ । ବାହାରେ ଜଣେ ପହରା ଦେଲା; ବାକି ଦି'ଜଣ ଘର ଭିତରୁ ସବୁ ବୋହିନେଲେ । ସେଥିରେ ବାକ୍‌ସପତ୍ର, ଶାଢ଼ି, ସୁନା, ସବୁ ଚାଲିଗଲା । ଆପନ୍ନା ତା ସରକାରୀ ଜମାରୁ ଋଣ ନେଇ ସେସବୁ କିଣିଥିଲା ଝିଅ ବିଭା ଦବ ବୋଲି । ବେକୁବ୍ କାହାଁକା ! ଜୀବନସାରା ଯେ ତାକୁ ଶତ୍ରୁ ସାଧିଆସୁଛି, ସେ କ'ଣ ଏମିତି ସବୁ ସହଜରେ ଗଢ଼ିଯିବାକୁ ଦେଇଥାନ୍ତା ! ଆପନ୍ନାକୁ ଆଉ ଥରେ ଖଣ୍ଡିଆ ନ କଲେ ସେ ରହିପାରିବ ? ଏଥର କିନ୍ତୁ ସେ ଆପନ୍ନାର ମଞ୍ଜ ଦୋହଲେଇ ଦେଲା । ଅତି ଉଞ୍ଚ ପୁରୁଣା ଥୁଣ୍ଟା ଗଛ ଉପରେ ଗୋଟାଏ ଚଡ଼କ ପଡ଼ି ତା'ର

ଫାଳେ ଢଳିଯାଇଥିଲା, ଅନ୍ୟ ଫାଳକରେ ତା'ର ଅନମନୀୟ ଦୃପ୍ତଭାବ ବୋଧେ ବଜ୍ରଧାରୀକୁ ସୁହାଇଲା ନାହିଁ । ସେ ଭାବିଲା ଯେ, ଗଛ ତାକୁ ରେରେକାର କରୁଛି; ତେଣୁ କାଟିଲା ବିଜୁଳି ସେଇ ଗଛଟା ଉପରେ ! ତଥାପି ସକାଳ ପାହିଲାବେଳକୁ ଗଛସାରା କୁହୁଳୁଥାଏ ସିନା, ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ଡାଳରେ ତଥାପି ବଞ୍ଚିଥାଏ ସେ ମହାଦ୍ରୁମ ।

ଆପନ୍ନା ପାଇଁ, ତା'କଥା ଶୁଣି ମତେ ଭାରି ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗିଲା । ଭୟଙ୍କର କ୍ରୋଧ ହେଲା । ଅଭିମାନରେ ଆଖିରେ ଭର୍ତ୍ତିହେଇଗଲା ବାମ୍ପ । ମୁଁ ସେଇ ଦିନ ଛୁଟି ନେଇ ଦି'ପହରବେଳେ ତା ଘରକୁ ଯାଇଥିଲି ।

ଆପନ୍ନାକୁ ମୁଁ ଅନେକ ଦିନରୁ ଜାଣେ । ଯେତେବେଳେ ସେ ଖାଲିପାଦରେ ଧୋତି ହାଫ୍‌ସାର୍ଟ ପିନ୍ଧି ସ୍କୁଲକୁ ଯାଉଥିଲା, ଜଳଖିଆ-ଛୁଟିରେ ସମସ୍ତେ ଖାଇଲାବେଳେ ଲିମ୍ବଗଛ ଛାଇରେ ବସି ଦକ୍ଷିଣମୁହାଁ ଗୋଡ଼ି ପକାଉଥିଲା ଏବଂ କଥା-କଥାକେ ହସିଦଉଥିଲା, ମୁଁ ସେତେବେଳେ ତାକୁ ଭଲ ପାଇଯାଇଥିଲି । ସେ ମୋ ବହିଯାକ ମଲାଟ ବାନ୍ଧିଛି । ସେହି ବହି ପଢ଼ି ପରୀକ୍ଷା ଦେଇଛି । ବି. ଏ. ପରୀକ୍ଷା ଦେଇସାରିଲା ପରେ ଗୁମ୍ ମାରି ଠିଆହେଇଥିଲାବେଳେ ମତେ ଦେଖି ତଳକୁ ମୁହଁକରି କହିଛି, ''ଆଜି ସକାଳେ ବାପା ମରିଗଲେ ।'' – ଆପନ୍ନା ତେଣିକି ଶୀତ ଋତୁର ଟେଲିଫୋନ୍ ତାର ଉପରେ ବସିଥିବା ଏକାକୀ ପକ୍ଷୀଟିଏ । ସେ ଆମ ଘରକୁ ଆସି ମା'ଙ୍କ ହୁକୁମ୍‌ରେ ପ୍ରତିଦିନ ବଜାର-ସଉଦା କରିଛି; କିନ୍ତୁ ଦିନେ ଆମ ନୌକର ଟୋକାର କଥାରେ ବାପା ତାକୁ ଘରୁ ବାହାର କରିଦେଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ସଞ୍ଜବେଳେ ଖେଳରୁ ଫେରୁଥିବାବେଳେ ତାକୁ ଚାଲିଯିବାର ଦେଖିଛି । ସେ ମୋ ହାତ ଧରି ଅତି ସହଜ ଭାବରେ କହିଛି, ''ତୁ ଜାଣୁ, ମୁଁ ବାପାଙ୍କ ମୁଣାରୁ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା କଦାପି ନେଇନାହିଁ ।'' ମୁଁ ଅତି ଉତ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ ସେଦିନ କଳିକଜିଆ ଲଗେଇଛି । ନୌକର ଟୋକା ଚୋରି କରିଛି ବୋଲି ପ୍ରମାଣ ମିଳିଛି; କିନ୍ତୁ ଆପନ୍ନା ଆଉ ଫେରିନାହିଁ ।

ଆପନ୍ନା ଘରକୁ ଦି'ପହରେ ଯିବା ସେଇ ବୋଧେ ପ୍ରଥମ । ଆଉ ଥରେ ଦି'ଥର ରବିବାର ଦିନ ସେଇଠି ବିତେଇଛି । ଅନେକ କଥା ଗପିଛୁ; କିନ୍ତୁ ସବୁବେଳେ ତା'ର ସେଇ ଗୋଟାଏ ଆଖିରେ ସେ ଅଜସ୍ର ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସର ଢେଉ ଡୋଳୁଥାଏ । ଆପନ୍ନାର ନିଜ ଝିଅ ସେ ନୁହେଁ । ଆପନ୍ନା ତ ବିଭା ହୋଇନାହିଁ । ତାର ଝିଅ ଆସିବ କେଉଁଠୁ ?

''କିରେ ଆପନ୍ନା – ଝିଅ କେମିତି ପଢୁଛି ?''

''ଛାଡ଼ ଭାଇ, ମାଇକିନିଆ ଝିଅ, ପାଠ ପଢ଼ିଲେ କ'ଣ ହବ ? – ଟୁଲି ! ଗଲୁ, ବୋଉକୁ କହିବୁ ମଉସା ପାଇଁ ଚା' କରିବ । ମୁଁ ୟା ପାଇଁ ବରଘର ଖୋଜୁଛି । ତା' ମା' ମତେ ଆଉ ରଖେଇଦଉନାହିଁ !''

''ଆହ୍ବେ, ଝିଅ ବାହା କରିବୁ, ତୋ ବଳ କାଇଁ – ଏ ତ ତୋ' ସାବତ ଭଉଣୀର ଝିଅ । କହୁନୁ, ତୋ' ସାବତ ମା' ଭାଇ ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ।''

"ସେମାନେ ସାହାଯ୍ୟ କଲାବେଳେ ତ କରିନାହାନ୍ତି – ଏଇନେ ଆଉ କ'ଣ କରିବେ ?"

ସେଇ ଟୁଲିର ବାହାଘରକୁ ତା'ର ସବୁତକ ସଞ୍ଚୟ ସେ ରଣ ଉଠେଇ ଆଣିଥିଲା । ବାହାଘର ଆସନ୍ତା ଛବିଶ ତାରିଖରେ ହବ ବୋଲି ସ୍ଥିର କରିଛି... ଓଃ, କ'ଣ କରୁଥିବ ଆପନ୍ନା !!

ମୁଁ ଯାଇ ତା'ଘର ସାମ୍ନାରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ଶୂନ୍‌ଶାନ୍ ଦି'ପହର ସମୟ । କବାଟ ଝରକା ଆଉଜା ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଏ ବସାରୁ ପକ୍ଷୀ ଉଡ଼ିଯାଇଛନ୍ତି ସତେ ବା । ସବୁ ସେମିତି ସ୍ତବ୍ଧ, କାଉଁକାଉଁଆ !

କବାଟ ଆଡ଼େଇ ପଶିବା ମୋ ପାଇଁ ନୂଆ ନୁହେଁ । ସରକାରୀ ତିନିବଖୁରି ଘର । ବାଟଘରେ ଆପନ୍ନା ଚିରକାଳ ରହିଆସିଛି । ତା'ପାଇଁ ବୋଧେ ଏ ଜୀବନରେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ ବୋଲି କୋଉଠି ସ୍ଥିର ହୋଇସାରିଛି ! ଆମେ ଉନ୍ମତ୍ତିଆ ହୋଇ ତାକୁ ଅନେକ ପରିହାସ କରିଚୁ – କଞ୍ଚା ମାଉଁସରେ କଣ୍ଟା ଗେଞ୍ଜିଲା ଭଳି ସେ ସବୁ କଥା । ଆପନ୍ନା ନୀରବ ରହି ଆମକୁ ସହିଚି; ଆମ ଥଟ୍ଟା ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ ସହିଚି । ମୁଁ ମାନୁଚି, ଆମେ ଅନ୍ୟାୟ କରିଚୁ; ଅପରାଧ କରିଚୁ; କିନ୍ତୁ ଯେ ତା' ଡାହାଣ ଆଖିଟାକୁ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଚୁଚିଦେଲା, ଦେହଯାକ ଅଚଳନ୍ତି ମୋହର ମାରି ଆପନ୍ନା ଶାସ୍ତ୍ରୀକୁ ଏମିତି ନାକଚ କରି ଦାଣ୍ଡରେ ଠିଆକରେଇଦେଲା ସେ ଆମଠଉଁ କୋଉ ଗୁଣରେ ଭଲ ! – ତାକୁ ଶାଳା ହାତଗୋଡ଼ ପାଉନାହିଁ ବୋଲି ସିନା !

ତା'ର ସେ ଖଟିଆ, ସେଇ କାଠଚୌକି ଆଉ ଫୁଙ୍କୁଲା ଟେବୁଲ୍ ! ଆପନ୍ନା ଚିଙ୍କୁଡ଼ି ମୁଦାଟିଏ ପରି ଚାଦର ଘୋଡ଼ି ହୋଇ ଶୋଇଯାଇଥିଲା ବୋଲି ଭାବିଲି । ଠିଆ ହେଲି । ମୋ ପାଦଶବ୍ଦ ଆଉ ବଖରାକୁ ହୁଏତ ଶୁଭିଥିବ । କେହି କିଛି ହଲ୍‌ଚଲ୍ ହେଉ ନ ଥାନ୍ତି । ମୋ ଉପରେ ଚୁପ୍‌କିନା କଳା ଭୂତ ଭଳି ଚିନ୍ତାଟାଏ ମଡ଼େଇ ହେଇ ପଡ଼ିଲା । ତେବେ କ'ଣ ଏ ତିନିହେଁ ଏକାଠି ସ୍ଥିର କରି ବିଷ ଖାଇଦେଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ମୋ ଅଜାଣତରେ ଚିତ୍କାର କରିପକେଇଲି ବୋଧହୁଏ ।

ଆପନ୍ନା ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ହେଇ ଖଟ ଉପରେ ବସି ମୋତେ ଚାହିଁଲା । ମୁଁ କିନ୍ତୁ କବାଟରେ ବାଡ଼େଇ ହେଇ ଯାଇ ତା ସାମ୍ନା ଚୌକିଟାରେ କୁଡ଼େଇହେଇଗଲି । ମୋତେ ସମୟ ଲାଗିଲା ସମ୍ଭାଳିବାକୁ ।

ଆପନ୍ନାର ମୁହଁରେ ସହଜରେ କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିହୁଏ ନାହିଁ । ସେଇ ଗୋଟିଏ ଆଖିକୁ ଦେଖି, ଯାହା ହେଲେ ଅନୁମାନ କରିବା କଥା । ଆଖିଟି ରଙ୍ଗିଲା ଆଉ ଖୁବ୍ ଗଭୀର ଦିଶିଲା ।

"କିରେ, କାଇଁ ଛୁଟିନେଇ ଘରେ ବସିଲୁ ? ବାହାରିଲେ ସିନା କ'ଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା । ଛବିଶ ତାରିଖରେ ଝିଅର ବିଭାଘର ସ୍ଥିର ହେଇଚି ପରା !"

ସେ ମୋତେ ବଲବଲ ଚାହିଁ ରହିଲା । ତା' ପରେ ସେ ଗୋଟାଏ ଆଖିକୁ ଏପଟ ସେପଟ କରି ବୁଲେଇଲା । ତାକୁ ସେମିତି ଚାହିଁବାର ମୁଁ କେବେ ଦେଖି ନ ଥିଲି । ତା' ନାକପୁଡ଼ା ଫୁଲିଲା, ତା' ଓଠ ଥରିଲା । ସେ ଖୁବ୍ କଷ୍ଟରେ କ'ଣଟାଏ ତା' ଭିତରେ ସମ୍ଭାଳି ରଖିଥିଲା ।

ମୁଁ ତା' ଖଟ ଉପରକୁ ଘୁଞ୍ଚିଯାଇ ତା' ପିଠିରେ ହାତ ରଖିଲି; ସେ ପ୍ରତିବାଦ କଲା ନାହିଁ । ତାକୁ ଚାହିଁ କହିଲି, ''କିରେ, ଏମିତି କ'ଣ ହଉଚୁ ? ଯଦି ତୁ ନିଜକୁ ନିଜେ ସମ୍ଭାଳିବୁ ନାହିଁ, ବିଭାଘର ତୁଲେଇବୁ କେମିତି !''

''ଆବ୍‌ବେ ଯା, ଗୁଡ଼ାଏ ଆଉ ସାକୁଲେଇ ହ' ନା ।'' ମୁଁ ଚମକି ଘୁଞ୍ଚିଗଲି । ଏମିତି ରୁକ୍ଷ ତ ନୁହଁ ଆପନ୍ନା । ମୁଁ ଘୁଞ୍ଚିଯାଇ ତାକୁ ଚାହିଁଲି । ସେ ମୋତେ ନ ଦେଖି କହିଲା – ''ମୁଁ ଆଉ କିଛି ଶୁଣିବି ନାହିଁ; କିଛି ମାନିବି ନାହିଁ । ମୁଁ ଯାହା କରିବା କଥା କରିବି । ତେଣିକି ଯାହା ହବାର ହବ ।''

ମୋତେ ଲାଗିଲା ଯେ, ସେ ସ୍ଥିର କରିନେଇଛି ଦାଣ୍ଡଘର ପଙ୍ଖାରୁ ରାତି ଅଧରେ ଝୁଲିଯିବା ପାଇଁ । ଯେକୌଣସି ଲୋକ ଏମିତି ଅଚାନକ ବିପତ୍ତିରେ ଏଇଆ ହିଁ ହୁଏତ କରନ୍ତା । ଆପନ୍ନା ଶାସ୍ତ୍ରୀକୁ ପଂଖାରୁ ଝୁଲୁଥିବାର ଦେଖି ତା' ଆରଦିନ ସକାଳୁ କେହି ବୋଧହୁଏ ବିସ୍ମିତ ହୁଅନ୍ତେ ନାହିଁ; ହୁଏତ କହନ୍ତେ, 'ଆଉ କ'ଣ କରିଥାନ୍ତା ବିଚାରା ?''

ସତେବା ଏମିତି ମରିବା ପାଇଁ ଆପନ୍ନା ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା ।

''ଆଜିଠୁ ସାତ ଦିନ ଭିତରେ ଫଇସଲା ହେଇଯିବ । ମୁଁ ଚୁକ୍ତି କରିସାରିଛି । ସେ ସବୁଦିନେ ମୋ ପାଖରେ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦଉଥିଲା; ମୁଁ ଶୁଣୁ ନଥିଲି ! ମୁଁ ଶାଲା ବେକୁବ୍ !''

ମୁଁ ସତର୍କ ହୋଇ ଶୁଣିଲି । ଏମିତି କ'ଣ କହୁଛି ଆପନ୍ନା ? କାହା ସାଙ୍ଗରେ ସେ ଚୁକ୍ତି କରିଛି ? କି ଚୁକ୍ତି ? – ସେ କ'ଣ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଗଳ ହୋଇଯାଇଛି । ଭାବୁଛି ଯେ, ନିଜେ ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ଶିଳ୍ପପତି ? ମନେ ମନେ ବଡ଼ ଗୋଟାଏ ଦାଉଁ ମାରିବାକୁ ସେ କଳ୍ପନା କରୁଛି ? ଆଉ ଜଣକ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶି ପ୍ରଚୁର ଲାଭ ଉଠେଇବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଛି ? ଅଜସ୍ର ଟଙ୍କା ସୁନା ଅଳଙ୍କାର ବାଜା ବଇରଖ – ତା' ଝିଅର ବାହାଘର ?

ତା' ଆଖିରୁ ନିଆଁ ଫାଟିପଡୁଥାଏ । ଆପନ୍ନା ବୋଧେ କିଛିଦିନ ହେଲା ଶୋଇ ନାହିଁ କି ଖାଇ ନାହିଁ । ତା' ଭଳିଆ ମୁହଁରେ ହଠାତ୍ କିଛି ବାରିପାରିବା ସହଜ ନୁହେଁ । ମୁଁ କେବଳ ପରିଚିତ ତା'ର ସେ ଅଦ୍ଭୁତ ଉଦାର ହସଟି ସାଙ୍ଗରେ । ସେ ହସର ଚିହ୍ନ ନ ଥିଲା କେଉଁଠି; ବରଂ ତା' ଶୁଖିଲା ଓଠକୋଣରେ ଜାବ ଲାଗି ସେ ଭୟଙ୍କର ଦିଶୁଥିଲା । ଖୁବ୍ ଅସହାୟ କରୁଣ ଦିଶୁଥିଲା ।

ମୁଁ ତାକୁ କିଛି କହିବାକୁ ସାହସ କଲି ନାହିଁ ।

''ମୁଁ ତାକୁ ଆଡ଼େଇଆସିଛି । ଭାବିଛି ଯେ, ତାକୁ ମୁଁ ଜିଣିଯାଇଛି, ପୁଣ୍ୟ ଅର୍ଜିଛି ।'' – ଆପଣା ଶୂନ୍ୟକୁ ଚାହିଁ କହୁଥାଏ । ତା ଆଖିରେ ସେମିତି ନିଆଁ ଆଉ ଲୁହ ଏକାଠି ଟଳମଳ ହଉଥାଏ – ''ବେକୁବ୍ ବେକୁବ୍ ବେକୁବ୍'' । ସେ ତା' ବାଁ ପାପୁଲିଟା ଉପରେ ଡାହାଣ ବିଧା ମାରିଲାଗିଥାଏ ।

ମୁଁ ସାହସ କରି ତା' ପିଠିରେ ହାତ ରଖିଲି ।

ସେ କିଛି ସମୟ-ନାଗସାପ ପରି ଫଁ-ଫଁ ହେଲା; ତା'ପରେ ସାଙ୍କୁଡ଼ିଗଲା । ଛୋଟ ମଣିଷଟି ବିଚାରା ଆପଣା ଶାସ୍ତ୍ରୀ । ପଟା ଖଟ ଉପରେ ପାତଳ ପୁରୁଣା ଶେଯ । ତା' ଉପରେ ମସିଣା, ତକିଆ । ମଇଳା ଚାଦର ଖଣ୍ଡିଏ ଆଡ଼େଇ ଦେଇଥାଏ ଗୋଟାଏ ପାଖକୁ; ତା'ର ଠାଏ ଚିରିଯାଇଥାଏ । ଶୁଖିଲା ବାସି ରୁଟିକୁ ଲୁଣ ମଢ଼େଇ ଖାଇଲା ପରି ଆପଣା ଶାସ୍ତ୍ରୀ ତା' ଦରମାଗଣ୍ଡାକ ଚୋବେଇ ଚୋବେଇ ବାଇଶି ବର୍ଷ ସରକାରୀ ଚାକିରି କରିଚି । ତା' ଝରକାରେ ପରଦା ନାହିଁ, ଦୁଆରେ ପା'ପୋଛ ନାହିଁ । ସେ କାନ୍ଥକୁ ହାଲିଆ ହୋଇ ଆଉଜିଗଲା । ତା ଡଙ୍କଶିର ଟାଣି ହୋଇ ଦିଶିଲା । ଭାରି ଶୁଖିଯାଇଥିଲା ଆପଣା ସେଇ କେଇଟା ଦିନ ଭିତରେ । ମୁଁ ଲମ୍ବିଥିବା ଗୋଡ଼ ଉପରେ ହାତ ରଖି ତାକୁ ଚାହିଁଲି; କିଛି କହିପାରିଲି ନାହିଁ ।

ସେ ଚଟ୍‌କିନା ସଳଖି ଯାଇ ପୁଣି କହିଲା ''ମୋତେ ସେ ସେଇଦିନୁ କହିଥିଲା, ମୋ ସାବତମା'କୁ ମହୁରା ଦେଇ ମାରିଦବା ପାଇଁ; ମୁଁ ନାହିଁ କରିଥିଲି । ତା' ପରଦିନ ମୋ ଭାତକୁ ବିରାଡ଼ି ଅଇଁଠା କରି ମରିଯାଇନଥିଲେ ମୁଁ ମରିଯାଇଥାନ୍ତି । – ମୋ ବାପା ମଲାଶେଯରେ ତକିଆତଳୁ ମୋ ହାତକୁ ମୁଠେଇ ଖଣ୍ଡେ ଚେକ୍ ବଢ଼େଇଦେଇଥିଲେ । ମୁଁ ତାକୁ ଜାଣିଶୁଣି ମା' ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଇଥିଲି । ଦଶ ହଜାର ଟଙ୍କାର ଚେକ୍ ! – ଚାକିରି ପାଇବା ପାଇଁ ରାଉ ପଟ୍ଟନାଏକ ଡାକିଥିଲା ସେ ବେହିଆ ଅଫିସରକୁ ଲାଞ୍ଚ ଦେଇଆସିବା ପାଇଁ । ମୁଁ ନାହିଁ କରିଥିଲି । ରାଉ ପଟ୍ଟନାଏକ ବର୍ଷେ ଆଗରୁ ଚାକିରି ପାଇଗଲା – ଏବେ ସେ ମୋ ହାକିମ ହୋଇ ବସିଛି । ମୁଁ ସେ ଅଫିସରକୁ ସବୁ ରାତିରେ କେତେ ପ୍ରକାର ହତ୍ୟା କରିବାକୁ, ରାଉ ପଟ୍ଟନାଏକକୁ ଅଣ୍ଟାଠଉ ଦୁଇଗଡ଼ କରି ହାଣି ନଇରେ ବୁଡ଼େଇଦେବାକୁ ସେ କହିଛି । ମୁଁ ଶୁଣିନାହିଁ ।''

ମୁଁ ଭୂରୁ କୁଞ୍ଚେଇ ଚାହିଁଥାଏ ତା ମୁହଁକୁ । କଣ କହୁଛି ଆପଣା ଶାସ୍ତ୍ରୀ ? ସେ ତା' ଜୀବନର ସବୁ ଅବଶୋଷ, ସବୁ ଗହନ ଦୁଃଖ ଅଭିମାନ ହିଂସା ପ୍ରତିହିଂସା ଖୋଲି ଦଉଛି ! ତା'ର ଯେତକ ଗୋପନ ଅପରାଧର ସମ୍ଭାବନା – ଯାହା କରିଥିଲେ ହୁଏତ ଏମିତି ସେ ଆପଣା ଶାସ୍ତ୍ରୀ ହେଇ ମୋ ଆଖିରେ ଠିଆ ହେଇ ପାରି ନଥାନ୍ତା; କିନ୍ତୁ ତା ଝିଅ ବାହା ହେଇପାରିଥାନ୍ତା, ସେ ଭଲ ଶେଯରେ ଶୋଇପାରିଥାନ୍ତା – ବିଭା ହେବାକୁ ଢେର୍ କନ୍ୟା ମିଳିଥାନ୍ତେ । ସେ ଏମିତି କୁହୁଳି କୁହୁଳି ପୋଡ଼ଖୁଣ୍ଟା ହୋଇଯାଇ ନଥାନ୍ତା – ସେ ଚାହିଁଥିଲେ ଦିନା ସାହୁ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟରଠୁ ତିନିଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା

ହାତସଫେଇ କରିପାରିଥାନ୍ତା । ମୁଁ ଜାଣେ ଏ କଥା – ମତେ ଦିନା ନିଜେ କହିଚି । ''ଏମିତି ବେକୁବ୍ ଅଫିସର ମୁଁ ଜୀବନରେ ଦେଖିନାହିଁ । ଏ ଓଲା ଚାଲୁଣିମୁହାଁ କଣା ଶଳା ହାତରେ ଖଡ଼ା ସିଝିବ ନାହିଁ। ଡାହାଣ ହାତରେ ଦସ୍ତଖତ ମାରିଥିଲେ ବାଁ ହାତରେ ତିନିଲାଖ୍ ଗୋଟେଇଥାନ୍ତା ! ଶଳାର ଭାଗ୍ୟରେ ନାହିଁ – ପାଇଲା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଆଡ଼େଇଦେଲା ।''

ସାରା ଜୀବନର ବିକଳ୍ପ ରାସ୍ତାଟା ହଠାତ୍ ଆପନା ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଆଗରେ ଝଟଝଟ ଦିଶିଯାଉଥିଲା ହୁଏତ । ସେ ସେଥିପାଇଁ ନିଜକୁ କ୍ଷମା ଦେଇ ପାରୁ ନଥିଲା – କିନ୍ତୁ ସତେ କଣ ଆପନା ସେ ବାଟେ ଯାଇପାରିଥାନ୍ତା । ତା'ପାଇଁ କଣ୍ଟାବଣିଆ ରାସ୍ତା, ଲହୁଲୁହାଣ ହୋଇ ଶୂନ୍ୟକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ, ଓଠ ଚାଟି ଚାଟି ଯିବାର ରାସ୍ତା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇ ରହିଛି । ସେ କାହୁଁ ସେ ଚିକ୍କଣ ଗଡ଼ାଣିରେ ହୁ' ହୁ' ପବନମୁହାଁ ଗଡ଼ିଯାଇପାରିବ !

''ମୁଁ ଯଦି ଜୀବନସାରା ତୋ' ବୋଲ ମାନିଆସିଲି, ତୋତେ ମାନିନେଲି ମାଲିକ ବୋଲି ! ତୁ ମତେ ସାହାପକ୍ଷ ହେଇ ଥରେ ହେଲେ ଠିଆହବୁ ନାଇଁ ? ଯଦି ନହେଲୁ, ମୁଁ ଆଉ କାହିଁକି ତୋ' ପାଦତଳିପା ଚାଟୁଥିବି ? ଶୁଣିଥା – ତତେ ଆଜି ଅପନା ଶାସ୍ତ୍ରୀ କହୁଚି, ଏଠି ସତ୍ୟ ନାହିଁ, ଧର୍ମ ନାହିଁ – ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିଗଲେ କେହି ତୋ ପିଠିରେ ପଡ଼ିବେ ନାହିଁ । ସେ ସବୁ ନିଜକୁ ନିଜେ ଭଣ୍ଡିବା ପାଇଁ ତୁଚ୍ଛା ଗାଲୁ ଗଳ୍ପ ।''

ଆପନାର ଆତ୍ମା ତା'ହେଲେ ଏତେ କାଳ ପରେ ବିଦ୍ରୋହ କରୁଛି । ତା ପ୍ରାଣକୁ ବାଧୁଛି; ନହେଲେ ଆପନା ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଏମିତି କହିପାରନ୍ତା ନାହିଁ । ମୁଁ ତାକୁ ପ୍ରାୟ ସମର୍ଥନ କଲାପରି କହିଲି – ''ଠିକ୍ କହିଛୁ । ଏଠି ଚିହ୍ନଟ କରିପାରିଲାଭଳି ସତ୍ୟ, ଧର୍ମ ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ। କିନ୍ତୁ ଯେ ମାଲିକ, ସେ କ'ଣ ଦେଖୁନାହିଁ ନା ଶୁଣୁନାହିଁ ।''

''ଆବେ, ରଖିଥା ତୋ ଗପ । ସେଥିରୁ ଗୁଡ଼ାଏ ଭୂତ କାହିଁକି ପୋଷିଛୁ ଅକାରଣ ? ଗୋଟାଏ କଥା ମୁଁ ମାନୁଚି । ମଣିଷହିଁ ମଣିଷ ପାଇଁ ସବୁ କରିଦେଇ ପାରିବ; ଭଲମନ୍ଦ ସବୁ କରିଦେଇ ପାରିବ । କିନ୍ତୁ ସେମିତି ମଣିଷ କାହାନ୍ତି ?''

ଟିକିଏ ଅଟକି ସେ ବୋଧହୁଏ ମୋତେ ଚାହିଁଦେଲା । ମୁଁ ବୋଧେ ତା'ର ସେ ଚାହାଣିରୁ ମୁହଁ ଆଡ଼େଇନେଲି ।

''ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ସ୍ଥିର କରିଛି, ଯାହା କରିନାହିଁ, ଯାହା କରିବାକୁ ସେ ମୋତେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇ ଆସିଛି, ମୁଁ ମନେ ମନେ ହୁଏତ କରିଛି ତାହାହିଁ ସାଧାରଣ ଆଉ ଶହେ ଲୋକଙ୍କ ପରି କରିବି ।''

ଖଟରୁ ଉଠିପଡ଼ି ସେ ଘୋଷଣା କଲା, ''ମୋର ଆଉ ଲାଜ ନାହିଁ କି ସଙ୍କୋଚ ନାହିଁ ।'' – ସେ ବାହାରିଗଲା ଗାଧୁଆଘର ଆଡ଼େ ।

ମୁଁ ବସିଥାଏ ଖଟ-ଦଣ୍ଡା ଉପରେ ।

ଦୁଆର ପାଖରେ ଛାଇଟିଏ ପରି କିଏ ଆସି ଠିଆହେଲା ବୋଲି ଚାହିଁଦେଲାବେଳକୁ ଟୁଲିର ମା'। ସୁନ୍ଥାର ଡାହାଣ ପାଖରୁ କେରାଏ ବାଳ କେବେ ପାଚିଗଲା ସୁମିର ? ତା' ଆଖିଗୁଡ଼ିକ ଟୁମାଟୁମା; ବୋଧେ କାନ୍ଦୁଛି କିଛିଦିନଧରି !

"ଭାଇନାକୁ କୋଉ ମୁହଁରେ ଆଉ କହିବି ଚିଠି ଆସିଛି ବୋଲି। ମୋର ନିଅଣ୍ଟିଆ କର୍ମକୁ ଗଢ଼ିଲା ଜିନିଷ ଉଜୁଡ଼ିଯାଉଛି। ବରପକ୍ଷରୁ ଚିଠି ଆସିଛି ଯେ ସେମାନେ ପଚାଶ ଜଣ ଆସିବେ ପଚିଶି ତାରିଖ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ। ବରଯାତ୍ରୀଙ୍କ ପାଇଁ ରହିବା, ଖାଇବା ଚର୍ଚ୍ଚା ଆଦି କଥା ତାଗିଦା କରି ଲେଖିଛନ୍ତି। କେମିତି କ'ଣ ହେବ ? ତାଙ୍କୁ କ'ଣ ମାସେ ସତାରିଯିବାକୁ କହିହବ ? ସେମାନେ କ'ଣ ଶୁଣିବେ ? ପଦେ କଥାରେ ବିଭାଘର ଭାଙ୍ଗିଯିବ; ଥରେ ଭାଙ୍ଗିଗଲେ ଆଉ ହେବ ନାହିଁ।"

ସେ କାନ୍ଥକୁ ଆଉଜି ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ ପକାଇଲା। ବୟସ ଚାଳିଶିଟା ହବ କି ନାହିଁ, କେତେ ଦୁଃଖ ସେ ନ ସହିଲାଣି ଭଲା !

ଆପନ୍ନା ଆସି ସୁମିକୁ ନଚାହିଁ କହିଲା, "ମୁଁ ପରା ଥରେ କହିଲି, ତୋ ଭାଇନା ବଞ୍ଚିଥିବାଯାକେ ତୁ ଚିନ୍ତା କରିବୁ ନାହିଁ ବୋଲି... ଠିକ୍ ହେଇଯିବ, ମୁଁ ତା'ର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରୁଛି। ତୁ ଗଲୁ, ଦି'କପ୍ ଚା କରିବୁ।"

ନୀରବରେ ଛାଇଟିଏ ଅପସରିଗଲା ଆଡୁଆଳକୁ। ଆପନ୍ନା ପୁଣି ମନକୁମନ ବିଡ଼ବିଡ଼ ହେଲା, "ଅଶୀ ହଜାର ଟଙ୍କା ତ ! – କି ଛାର କଥା ! – ଶାଳା, ଦେଖାଯାଏଗା !"

ଆପନ୍ନା ତା'ହେଲେ କ'ଣ ଚୋରି କରିବାକୁ ମନସ୍ଥ କରିଛି ? ସେ କ'ଣ ସରକାରୀ ତହବିଲରୁ ଟଙ୍କା ଉଠେଇଆଣି ବିଭାଘର କରିଦବ – ତା'ପରେ ଜେଲ୍ ଯିବା ଆଗରୁ ବିଷ ଖାଇଦବ ? ସେ କ'ଣ ଚୋରା ସୁନା ପାରିକରିଦେଇ ପାରିବ ? – ବମ୍ବେରୁ ଚାଲାନ୍ ହେଉଥିବା ଗୋଟାଏ ଥାକ ଚୋରା ହିରୋଇନ୍ କଲିକତାରେ ପହଞ୍ଚେଇ ଦେଇ ପାରିବ ?

କେମିତି ସେ ଏତେ ସହଜରେ ଅଶୀ ହଜାର ଟଙ୍କା ନେଇଆସିବ ବୋଲି କହିପାରୁଛି ? କିଛିଦିନ ତଳେ ଦିନା ସାହୁ ଆସିଥିଲା କୋରାପୁଟରୁ। ସେଇ ବୋଧେ କ'ଣ ଚୁକ୍ତି କରିଦେଇଛି। ମିଛ ବିଲ୍ ପାସ୍ କରିଦେଲେ ସେ ନିଜେ ହୁଏତ ଆଠଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପାଇଯିବ। ସେଥିରୁ ଆପନ୍ନାକୁ ଅଶୀ ହଜାର ଦେଇଦେଲେ ତା'ର କିଛି ଯାଏଆସେ ନାହିଁ। ଆଉ ଏଠିସେଠି ଛକଜାଗାରେ ଦି'ତିନି ଜଣଙ୍କୁ ଦୁଇ ଲକ୍ଷ ଦେଇଦେଲେ ଶୂନ୍ୟେ ଶୂନ୍ୟେ ପାଞ୍ଚଲକ୍ଷ ଲାଭ ହେଇଗଲା। ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଏମିତି ଆସନ୍ତି। ଏକଥା ଆପନ୍ନା ଦେଖିଆସିଛି, ତାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିଆସିଛି। କିନ୍ତୁ ଆଜି...

ଆମେ ଏକାଠି ଚା' ପିଇଲୁ ନୀରବରେ। ଆପନ୍ନା ଗୋଟାଏ ଆଖିରେ ସମଗ୍ର ସଂସାରକୁ ମୁକାବିଲା କରିବା ଭଙ୍ଗୀରେ ଚାହିଁଥାଏ।

ଯଦି ଆପଣା ସତକୁ ସତ ଏ ବୟସରେ ଚୋରି କରେ, ନିରୁପାୟ ହୋଇ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଅପରାଧ କରେ...

ମୁଁ ତା' ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଥାଏ । ଅକୁଳାଣ ସମୁଦ୍ରରେ ବୁଡ଼ି ଯାଉଥିବା ଖତରା କାଠର ଡଙ୍ଗାଟିଏ । ଧର୍ମନାବ କ'ଣ ଏମିତି ବୁଡ଼ିଯାଏ ? ଆପଣା ଶାସ୍ତ୍ରୀର ସରୁ ସରୁ ଡେଣାକୁ ଜାବୁଡ଼ିଧରି ଓହଳିଛନ୍ତି ଭଗବାନ୍ ନିରାଶ୍ରୟ ଶିଶୁଟିଏ ପରି । ଆପଣା ନ ବୁଡ଼ି ବଞ୍ଚିଥିବାଯାଏ ସେ ବଞ୍ଚିରହିବେ । ତାଙ୍କ ପିନ୍ଧିଥିବା ଅମଳାନ ଓଦା ହବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଚୂଳମାଳ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥିବ । ସେଥିପାଇଁ ତ ଆପଣା ଜୀବନସାରା ଖଣ୍ଡିଆଖାବରା ହୋଇ ସେ କାଠଡଙ୍ଗାକୁ ବାହିଆଣିଛି ଏଯାଏ । ଯଦି ଏବେ ବୁଡ଼ିଯିବ – ଯିବ । ଆପଣାର ସେଥିରେ କ'ଣ ଯାଏ-ଆସେ ?

ଆପଣାର ସ୍ୱର ଶୁଭିଲା; ସେ କହୁଛି, ''ଅପରାଧ ମୋ ପାଇଁ ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ । ମୁଁ ତା' ଭିତରେ ବୁଡ଼ିରହିଛି; ସେଥିରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛି । ମୋ ଚାରିଆଡ଼େ ଅସଂଖ୍ୟ ଅପରାଧ – ମୋ ନିଶ୍ୱାସ-ପ୍ରଶ୍ୱାସରେ, ଭିତରେ ବାହାରେ, ମୁଁ ଜାଣିବାରେ, ମୋ ଅଣାୟତରେ ଯାହା ହେଇଯାଉଛି, ସେଥିରେ ମୋ ନିଜ ହାତର ପାଞ୍ଚ ଆଙ୍ଗୁଳି ବୁଡ଼ିବା କେବଳ ବାକି । ମୁଁ ସେତକ୍ କରିନାହିଁ । ଭାବିଛି, ମୁଁ ପାପମୁକ୍ତ – ବେକୁବ୍ !''

ସେ ବିଡ଼ବିଡ଼୍ ହେଉଥାଏ । ମୁଁ ସଜ ଉଣ୍ଡୁଥାଏ କେମିତି ତାକୁ ଚିଠି କଥା କହିବି । ତିଥ୍ ଘୁଞ୍ଚେଇଦେଲେ, ବାହାଘର ବୋଝ ଟିକିଏ ମୁଣ୍ଡଉପରୁ ଅପସରିଗଲେ ହୁଏତ ବୁଦ୍ଧି କାମ କରିପାରେ; ଏ ସଙ୍କଟ ପାରିହେବାକୁ ବାଟ ଦିଶିପାରେ ।

ମୁଁ ନିଜେ ଘୋର ଅସହାୟ ବୋଧକରୁଥିଲି । ମୁଁ ଆପଣାକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା କରେ ନିଶ୍ଚୟ, ତା' ଧୈର୍ଯ୍ୟକୁ ସମ୍ମାନ କରେ; କିନ୍ତୁ କ'ଣ ଭଲା ମୁଁ ଏତେବେଳେ କରିପାରିବି ? ଧନବଳ, ଜନବଳ, ଭାଗ୍ୟବଳ – କ'ଣ ଅଛି ଆମର ?

ଆପଣା ବୋଧହୁଏ ମୋ ଅବସ୍ଥା ବୁଝିପାରିଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଉଠିଆସିଲାବେଳେ ସେ ବାଟ ବଳେଇବାକୁ ଆସିଲା ନାହିଁ । ସୁମି ମଧ୍ୟ ଆସିପାରିଲା ନାହିଁ ତା' ବଢ଼ିପାଣି ଭିତରୁ ।

ମୁଁ ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ପାହାଚ ଓହ୍ଲେଇଗଲାବେଳେ ପଛରେ ଉଶ୍ୱାସ ପାଦଶବ୍ଦ ଶୁଣି ଫେରି ଚାହିଁଲି ।

ଟୁଲି ଠିଆ ହୋଇଚି । ମୋ ଆଖିକୁ ପରିଷ୍କାର ଚାହିଁ କହୁଛି, ''ମଉସା, ଏ ଚିଠିଟା ଖୋଲା, ଯାକୁ ପଢ଼ିବ ଆଉ ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ୍‌ରେ ପକେଇଦବ ।'' ଲିଫାପା ଉପରେ ବରଘର ଠିକଣା ଦେଖି ମୁଁ ପ୍ରାୟ କଥାଟା ବୁଝିଗଲି ।

ଖୁବ୍ ଉଦାସ ଦିଶୁଥାଏ ଟୁଲି, କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ସ୍ଥିର । ମୁହଁଟି ଶୁଖିଯାଇଥାଏ । ମୁଣ୍ଡବାଳ ଫୁର୍‌ଫୁର୍, କଲେଜ ଯିବା ଧଳା ଶାଢ଼ିଟି ସାଦା ଢଙ୍ଗରେ ପିନ୍ଧି ଠିଆହୋଇଥାଏ ।

ମୁଁ ନୀରବରେ ମୁହଁ ଫେରେଇ ଚାଲିଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟମ କଲି । ଟୁଲି ପୁଣି କହିଲା, ''ଆଉ ଗୋଟେ କଥା ଅଛି ମଉସା ! ହୋମ୍ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ଚାଟର୍ଜୀ ସାହେବଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ତୁମର ଜଣାଶୁଣା ଅଛି ?''

ମୁଁ ପାଟି ଫିଟାଇ କହିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିବାରୁ ଖୁସି ହେଲି – ''ହଁ, କ'ଣ ହେଲା କି ?''

''ସାତଦିନ ପରେ ଆସନ୍ତା ମଙ୍ଗଳବାର ଦିନ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ମୁଁ ଇଣ୍ଟରଭ୍ୟୁ ଦେବାକୁ ଯିବି । ଷ୍ଟେନୋ-ଟାଇପିଷ୍ଟ ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତ ଦେଇଥିଲି; ଡକରା ଆସିଛି ।''

ମୋ ମୁହଁକୁ ସେ ଖୁବ୍ ଆଶାୟୀ ହେଇ ଚାହିଁଲା ।

ମୁଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହିଲି, ''ଆରେ, ଇଏ ଗୋଟାଏ କଥା । ମୁଁ ଆଜି ଯାଇ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଛି ।''

ଟୁଲି ଧୀରେ ନମସ୍କାର କରି ଫେରିଗଲା । ମୁଁ ତାକୁ ଚାହିଁରହିଲି କିଛି ସମୟ । ମତେ ଜଳାର୍ଣ୍ଣବ ଦେଖାଗଲା ସେ ଢଳଢଳ ପାହାଚ ଆଉ ଘର । ମୁଁ ଫେରିଲାବେଳକୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ନଇଁଆସୁଥିଲା । ବାଟରେ ଚାଟର୍ଜୀଙ୍କ ସହ କଥା ହେଲି । ଚିଠି ପକେଇଲି । ମୋ ଭିତରୁ ବାରମ୍ବାର କୋହ ଉଠିଆସୁଥିଲା ।...

ମୁଁ ଛବିଶ ତାରିଖଯାଏ ଆପନାକୁ ଦେଖିଯିବା ପାଇଁ ସାହସ କରି ପାରିଲିନାହିଁ । ମାସ ସରିଗଲା ।

ରବିବାର ସକାଳୁ ତା' ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ଆପନା ଫୁଲଚାରା ଲଗଉଥିଲା । ମତେ ଦେଖି ତା'ର ସେ ପୁରୁଣା ଉଦାସ ହସ ଭିତରେ ଚାହିଁରହିଲା । ମୋ ଆଖିର ପ୍ରଶ୍ନକୁ ବୁଝିଗଲା ବୋଧହୁଏ । କହିଲା –

''ବିଭାଘର ଭାଙ୍ଗିଗଲା । – ଚାକିରି ହେଲା ନାହିଁ । ଚାଟାର୍ଜୀ ସାହେବ ନିର୍ମଳା ବାଗ୍‌ଚୀକୁ ବାଛିଲେ । – ଟୁଲି କହୁଚି ଏମ୍.ଏ.ରେ ନାଁ ଲେଖେଇବ ।''

ହାତରୁ ମାଟି ଝାଡ଼ି ଉଠି ଠିଆହେଲା ଆପନା ଶାସ୍ତ୍ରୀ ।

ପୁଣି ଚଡ଼କ ପଡ଼ି ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ହେଇଯାଇଥିଲା ପୁରୁଣା ବଜ୍ରାହତ ଗଛ । ଦୁକ୍‌ଦୁକ୍ କରୁଥିବା ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ସରୁ ଡାଳରେ ସବୁ ପତ୍ର ଝାଉଁଳିଯାଇଥିଲା । ତଥାପି ସେ ରେରେକାର କରୁଥିଲା ବଜ୍ରଧାରୀକୁ ।

ଆପନା ଶାସ୍ତ୍ରୀ ମୋତେ ଚାହିଁ ହସୁଥିଲା । ତା' ସରୁ ଡେଣାକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରି ଭଗବାନ୍ ଓହଳିରହିଥିଲେ ଅସହାୟ ଶିଶୁଟିଏ ପରି ।

□□□

ଯା'... ତତେ ମାଫ୍ କଲି

ମୋ ଜୀବନରେ ସବୁଯାକ ଭୟ ବୋଧେ ବାପାଙ୍କୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି । ତାଙ୍କ ନାଁ ହୁଏତ ଏମିତି ଦଶ-ପଚିଶଟା ଜାଗାରେ ଡ଼ୁଣ୍ଡେଇଥିବି – ଦରଖାସ୍ତ ଦେଲାବେଳେ, ଭୋଟ ଦେଲାବେଳେ, କେହି ଗୁରୁଜନ ଚିହ୍ନି ନ ପାରି କାହା ପୁଅ ବୋଲି ପଚାରିଲାବେଳେ । – ନହେଲେ ବାପା ତ ବାପା – ସେ ଏକ ନାମବାଚକ ବିଶେଷ୍ୟ, ଖୁବ୍ ଆପଣାର ଅଥଚ ମାନନୀୟ; ଅଂଶେକ ଭିଡ଼ିଧରୁଥିବା ଅଂଶେକ ତଡ଼ିନେଉଥିବା ସେ ଶବ୍ଦ ! 'ବାପା' ମୋ ପାଇଁ ଏକ ବୋଧ – ସ୍ନେହର ଓ ଘୃଣାର, ପ୍ରେମ ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁର । ସେ ମୋ'ଠଉଁ ସବୁମନ୍ତେ ବଡ଼ । ମୁଁ ଜନ୍ମ ହେବା ଆଗରୁ ସେ ମୋର ସମସ୍ତ ଆକାଶଠଉଁ ବଡ଼ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ମୋର ସମ୍ଭ୍ରମବୋଧ ଓ ବିସ୍ମୟ, ବିନୟ ଓ ନ୍ୟୂନଭାବ, ଭୟ ଏବଂ ଘୃଣାର ମୂଳ ଉତ୍ସ ।

''ମୋ ମା' ମୋତେ ଚିହ୍ନେଇଦେଲାଦିନୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ହୁଏତ ଅଚିହ୍ନା ପାଇ ଡରିଛି । ତାଙ୍କ ଲୋମଶ ବୁକୁ, ଟାଣୁଆ ହାତ ମୋତେ ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗିଛି । ତାଙ୍କ ଗେଲକୁ ମୁଁ ସୁଖ ପାଇପାରିନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଟାଆଁସା ରୁଢ଼ ମୋ ଗାଲରେ, ପେଟରେ, କୋଡ଼ ସଂଧାରେ କଣ୍ଟା ଭଳି ଗଳିଯାଇଛି । ମୁଁ ବୋଧେ ସେଥିପାଇଁ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ି କାନ୍ଦିଚି । ତାଙ୍କ ଜାମାପଟା ବହୁବାର ଓଦା କରିପକେଇଛି । ତଥାପି ସେ ମୋତେ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଆନ୍ତି; ପାଇଆସିଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରମାଣ ଦେବା ଅନାବଶ୍ୟକ । ତଥାପି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଡରିଛି ଏବଂ ଡରିଆସିଛି ଆଜିଯାଏଁ ।'' – ତା'ର ବି ପ୍ରମାଣ ଦେବା ଅନାବଶ୍ୟକ ।

ସେ ଏଇନେ ମୋ ପୁଅକୁ କାଖେଇ ବାଡ଼ିପଟେ ବାହାରିଗଲେ !

ମୋର ପର୍ବତ ପରି ଆଶଙ୍କାକୁ ଆଡ଼େଇ ଦେଇ, ମୋତେ ଚମତ୍କୃତ, ଅଭିଭୂତ, ଅବିନ୍ୟସ୍ତ କରିଦେଇ ନୀରବ ଚାଲିଗଲେ । ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋ ଆଖି, ମନ, ସ୍ମୃତି, ବୁଦ୍ଧି କାହାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରୁନାହିଁ ! ମୁଁ ମୋତେ ସୁଦ୍ଧା ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରୁନାହିଁ !

ଏଇ ଯେ ଘରସାରା ଭାଙ୍ଗିରୁଜି ଛିନ୍ନଛତ୍ର ହୋଇ ପଡ଼ିଛି – ଏଇ କ'ଣ ସେଇ ନୀଳଦାଢ଼ି ଗଳ୍ପର କଥା କହୁଥିବା କଟା ମୁଣ୍ଡ ? ଏଇ କ'ଣ ସେଇ ନିଷିଦ୍ଧ ବସ୍ତୁ, ଯାହାକୁ ପଚିଶ ବର୍ଷ ତଳେ ମୁଁ ମୋ ବସ୍ତାନି ଭିତରେ ସ୍କୁଲକୁ ନେଇଯାଇଥିଲି ବୋଲି ବାପା ମୋତେ ଛାତ ପାଖରେ ଟେକିଧରିଥିଲେ ତଳେ ଛେଚିଦେବେ ବୋଲି ? ତାଙ୍କ ନିର୍ଘାତ ରଡ଼ି ମୋ ମର୍ମ ଦୁଲୁକେଇ ଦେଇଥିଲା ଏବଂ ମୁଁ ଠିଆରେ ମୁତି ପକେଇଥିଲି ? ସେଇ ରଡ଼ି ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ମୋ ଦିଗ୍‌ବଳୟରେ ରାହୁମୁଣ୍ଡ ପରି କୁହାଟି ବୁଲୁଛି ! – ଏଇ କ'ଣ ସେଇ ଧେଡ଼ତେରି-ଆଉ-ଛୁଇଁବି ନାହିଁ ବସ୍ତୁ ?

ଘଟଣାଟା ବେଶୀ କିଛି ନୁହେଁ । 'ବାପି' ଏବେ ଭାରି ହିଜ୍‌ହିଜିଆ ଘାଣ୍ଟରା ହୋଇଛି । ତା' ହାତପାଆନ୍ତି ଯାହା ପଡ଼ିଲା, ଓଟାରି ଆଣୁଚି । ସେଦିନ ତା ମା'ର ସ୍ନୋ ଶିଶିଟାକୁ ସେମିତି ତଳେ ପକେଇଦେବାରୁ ଭାଂଗିଗଲା । ତା'ର ପାପୁଲିଯାକ ସାଲୁବାଲୁ ହେଇଯାଇଥିଲା ମେଞ୍ଚା ମେଞ୍ଚା ସ୍ନୋ ଏବଂ ରକ୍ତରେ ! ଖେଳନା ଦେଲେ, ସେ ଟୋକା ସେସବୁକୁ ଖାତିର୍ କରୁନାହିଁ । ସେ ବାରିଦଉଛି ଆମେ ତା'ଠଉଁ କ'ଣ ଲୁଚେଇ ରଖୁଛୁ । ସେ ତାକୁହିଁ ହଟୁଣୁ ଯାଇ ଭାଂଗୁଚି !

କିନ୍ତୁ ଏ ଜିନିଷ ସେ ପାଇଲା କେମିତି ? ଦିଅଁଘର – ତା' ଭିତରେ ଖଟୁଲି – ତା' ତଳେ ଖୋପ – ସେ ଭିତରେ କୋଥଳି – ତା' ଭିତରେ ବାପାଙ୍କର ଏଇ ଅମୂଲ୍ୟ ନିଧି ! ଏତେ ସଂଧିରୁ ସେ କେମିତି ପାଇଲା ! କେମିତି ଏ ବାଟଘରଯାଏଁ ଗୁରୁଣ୍ଡି ଗୁରୁଣ୍ଡି ତାକୁ ନେଇ ଆସିଲା ଏବଂ କେମିତି ତାକୁ ଛେଚି ଏଭଳି ଗୁଣ୍ଡ କଲା ? ତେବେ ବି, କାହିଁ କୁଆଡ଼େ କିଛି ବ୍ୟୁତ୍ପାତ ହେଲା ନାହିଁ ତ ! ବାପା ତ ଚିତ୍‌ମାଡ୍ ତଳେ ପଡ଼ି ମୂର୍ଚ୍ଛା ଗଲେନାହିଁ ! ନିର୍ଘାତ ରଡ଼ିରେ ଛାତ ଛିଣ୍ଡିପଡ଼ିଲା ନାହିଁ ! ମୋତେ ଛେଚିଦେବାକୁ ଛାତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଟେକିଧରିଲେ ନାହିଁ !! –

ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଆଜିଯାଏଁ ଏଇଭଳି ଭାବିଆସିଥିଲି; ଅଥଚ ଏହା ଏତେ ସହଜରେ ଭାଂଗିଯାଇପାରେ, ଏତେ ସହଜରେ ସେ ପ୍ରଳୟ ପରି ମୁହୂର୍ତ୍ତଟି କାହାକୁ ଓଦା ନ କରି ନିଃଶବ୍ଦ ପାରିହୋଇଯାଇପାରେ – ଏ ଧାରଣା ମୋର ନଥିଲା !

– ଆଉ ସେ ଜିନିଷଟା ବି ଏଡ଼େ ଛୋଟ, ଶସ୍ତା ସାଧାରଣ ବସ୍ତୁଟାଏ ? ଇସ୍, ଏଇଟାକୁ ମୁଁ ଏମିତି ଡରି ଡରି ଦିହକ ବିତିଯାଇଥିଲା । ବାପି କେଡ଼େ ବଢ଼ିଆ କାମ ନ କଲା ସତେ ! ଶତ୍ରୁର ମୁଣ୍ଡ ହାଣି ଥୋଇଦେଲା ! ପାହାଡ଼ ପରି ପୁରୁଣା ଭୟଟାକୁ ଅନାୟାସରେ ଗୁରୁଣ୍ଡି ଗୁରୁଣ୍ଡି ଚୂର୍ଣ୍ଣୀଭୂତ କରିଦେଲା । ମୋତେ ଖୁବ୍ ଉଶ୍ୱାସ ଲାଗୁଛି; ଉଲ୍ଲସିତ ଲାଗୁଛି; ମୁକୁଳିଗଲା ପରି, ଗଡ଼ ଜିଣିଲା ପରି ଲାଗୁଛି !!

ଅଥଚ ଏମିତି କାନ୍ଦ ମାଡୁଚି କାହିଁକି ? – ଏ ଜିନିଷଟା ଭାଂଗିଗଲା ବୋଲି ? ଏଇଟା କ'ଣ ଏମିତି ଜିନିଷଟାଏ କି ? ୟା' ସହିତ ମୋର କିଛିହେଲେ ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । ଖାଲି ଏତିକି ଯେ, ବାପା ୟାକୁ ଖୁବ୍ ଖାତିର କରୁଥିଲେ । ମନେହେଉଥିଲା ଯେ, ସେଇଟା ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ପୈତୃକ ସମ୍ପତ୍ତି । ତାକୁ କ'ଣ ସେ ସାଂଗରେ ଆରପୁରକୁ ନେଇଥାନ୍ତେ ? – ହୁଏତ ମୋତେ ହିଁ ଦେଇଥାନ୍ତେ ଯତ୍ନରେ ରଖିବାକୁ; ମୁଁ ପୁଣି ବାପିକୁ କେବେ ଦେଇଥାନ୍ତି ସେଇଭଳି ! ସେଇଟା ଏବେ ଭାଂଗିଯିବାଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ଭିତରେ କ'ଣ ସବୁ ଭାଂଗିରୁଜି ଯାଇଥିବ । ବାପା ହୁଏତ ଏ ଦୁର୍ଘଟଣାରେ ମରିଗଲେ ନା' କ'ଣ । ନ ହେଲେ ସେ କ'ଣ ଏମିତି ଡୁନିପଡ଼ି ରହିଥାନ୍ତେ ? ସେ କାହିଁକି ଏବଂ କେମିତି ସହିଗଲେ ? ଏଡ଼େ ହୀନିମାନିଆ କାହିଁକି ହେଇଗଲେ ବାପା ? – ମୋତେ ଖୁସିରେ କାନ୍ଦ ମାଡୁଛି ନା ଦୁଃଖରେ କାନ୍ଦ ମାଡୁଛି, କହିପାରିବି ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ଭିତରଟା କେମିତି ଗୋଳିଘାଣ୍ଟି ହେଇ କାନ୍ଦ ମାଡୁଛି ।

ମୀରା ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ । ସେ ଯାଇଛି ଛାଞ୍ଚୁଣି ଆଣିବାକୁ ଆଉ ଟିକେ ପରେ ସେ ଏସବୁ ଓଳେଇ ଫୋପାଡ଼ିଦେବ । ଖୁବ୍ ବୁଝାମଣା ଥିବା ମାଇକିନିଆ; ହେଲେ ବାପାଙ୍କ ବିଷୟରେ ତା'ର ଅନେକ ଅଭିଯୋଗ । ବାପାଙ୍କ ନିଦ ରାତି ଚାରିଟାକୁ ଭାଂଗିଯାଏ । ସେ ତାଙ୍କ ବଖରାରେ ଭଜନ ବୋଲନ୍ତି । ମୀରାକୁ ଚିଡ଼ି ମାଡ଼େ । ସେ କାନ ଉପରେ ତକିଆ ମଡ଼େଇ ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରେ – ପାରେ ନାହିଁ; ଚିଡ୍‌ଚିଡ୍ ହୁଏ । ସକାଳୁ କପେ ଚା' ପାଇଁ ବାପା କଟାଳ କରନ୍ତି । ମୀରା ରାଗରେ କାନ୍ଦିପକାଏ; କିନ୍ତୁ କେବେହେଲେ ବାପାଙ୍କୁ ପଦେ ହୁଡ଼ି କରି କହିଦେଇ ନାହିଁ । ବାପା କ'ଣ କିଛି ଜାଣିପାରୁନାହାନ୍ତି ? ଜାଣୁଛନ୍ତି; ହେଲେ କରିବେ କ'ଣ ? ଦିନେ ଏବେ କହୁଥିଲେ, "ବୁଝିଲୁ ଦିନୁ, ଏ ଚା'ଟା ଦେହ ପାଇଁ ଖୁବ୍ ହାନିକାରକ । ମୋତେ ତ ସହଜେ ଭଲ ନିଦ ହଉନାହିଁ । ଏଣେ ଚା' ଟିକିଏ ପିଇଦେଲେ ଆଖିରେ ଆଉ କଷା ପଡୁନାହିଁ; ରାତି ପାହିଯାଉଛି । ଭାବିଛି, ଆଜିଠୁ ଚା' ଛାଡ଼ିଦେବି ।"

ମୀରା ଶୁଣି ଖୁସି ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ସମ୍ଭାଳି ପାରି ନ ଥିଲି । ବୁଝିଗଲି ଯେ ଏଇ ଚା' ସାଂଗରେ ବାପା ଏ ସଂସାରକୁ ଛାଡ଼ିବା ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଏଣିକି ସବୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଛାଡ଼ିଦେବେ ଶେଷ ନିଶ୍ୱାସଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଏଇ ବୋଧେ ସେଇ ଆଶଙ୍କିତ ପର୍ବ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା । ମୀରା ତାଙ୍କୁ କଦାପି ଆପଣାର କରି ପାରିବ ନାହିଁ; ଅଥଚ ସେ ଖୁବ୍ ଦୟନୀୟ ଭାବରେ ଆପଣାର ହେବାକୁ ଚାହୁଁଥିବେ । ମୋତେ ବି ଶେଷକୁ ବାଛିବାକୁ ପଡ଼ିବ – ମାଇପରେ ଦାୟ ନା ବାପରେ ଦାୟ । ମାଇପ ରୁଷିବ, ହସିବ; ସେତିକିରେ ଅନ୍ଧାର ଆଲୁଅ ଓହ୍ଲାଇଆସିବ । ବାପର ରୁଷିବା ଯାହା, ହସିବା ତାହା; କିଏ ପଚାରେ । ଇସ୍, ମୋ ଭିତରେ କ'ଣ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏମିତି ଗୋଟାଏ ବୈରଭାବ ଚିରକାଳ ଲୁଚିରହିଥିଲା । ମୁଁ ପରା ତାଙ୍କ ରକ୍ତରୁ ଜନ୍ମିଛି ।

ମୀରା ଆସି ଓଳେଇନେଇଗଲା । କେତେ କାଳ ଆମ ଘରେ ସାଇତି ରଖାହୋଇଥିବା ସେ ଛୋଟ ଜିନିଷଟି ବର୍ତ୍ତମାନ ଲେମ୍ବୁଚୋପା, କୋବିଡାଂଗ, ମାଛକଣ୍ଟାର ଅସ୍ପରାଗଦାକୁ ଚାଲିଗଲା । ମଶାଣି ବାଲିରେ ବୁଢ଼ା ମଣିଷର ହାଡ଼ ପରି ଏଣିକି ସେଗୁଡ଼ିକ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ବସ୍ତୁ । କିଏ ସେଥିରୁ କୁଆଡ଼େ ଗଲା, ତା'ର ହିସାବ ରଖିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ମୀରାକୁ ଲୁଚେଇ ମୁଁ ଖଣ୍ଡେ ସେଥିରୁ ରଖିନେଇଛି । ସେଥିରେ ଇଂରାଜୀ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାର ଚତୁର୍ଥ ଅକ୍ଷରଟି ରହିଯାଇଛି; ହୁଏତ ମୋ ନାଁର ଆଦ୍ୟ ଅକ୍ଷର ।

ମୋ ମୁଣାରେ ମୁଠାଏ ପଇସା ଝମ୍‌ଝମ୍ ହଉଚି । ସେ ସବୁ ମୋ ନିଜର ଉପାର୍ଜନ । ଏ ଚୌକି ଗାଲିଚା ମୋ ଉପାର୍ଜନ । ଯାହା ଏଠି ଆଖିକୁ ଦିଶୁଛି, ସବୁ ମୁଁ କିଣିଛି ମୋ ଉପାର୍ଜନରୁ । ସେଇ ଅର୍ଥରେ ଏ ଅକ୍ଷରଟି ମୋର ଜଣା ପଡୁନାହିଁ । ସେ ମୋ'ଠୁଁ ଢେର ବଡ଼; ମୋର ଅନେକ ଆଗରୁ ଆସି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲା – ମୋ ଗୋସେଇଁବାପ ସମୟରୁ । ମୋର ଭାରି ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି, ତାକୁ ସାଇତି

ରଖିବାକୁ । ଏମିତି କିଛିବର୍ଷ ପରେ, ଧର, ଯଦି ବାପି ଦିନେ ତା ବସ୍ତାନିରେ ସ୍କୁଲକୁ ନେଇଯିବ ସେ ଅକ୍ଷରଟିକୁ – ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ରାଗିଯିବି, ମନା କରିବି, ଛଡ଼େଇ ଆଣିବି । ଯଦି ସେ ପୁଣି ଅମାନିଆ ହୁଏ, ମୁଁ କ'ଣ ତାକୁ ଛାତ ପାଖକୁ ଟେକିଧରିବି ତଳେ ଛେଚିଦେବି ବୋଲି । କେଜାଣି !

X X X X

ଶେଷକୁ ସେଇଟା ଭାଙ୍ଗିଗଲା ନାତି ଟୋକା ହାତରେ । ଭଲ ହେଲା ! ମୁଁ ଅଯଥା ତାକୁ ଛୋଟ ପିଲାଙ୍କ ପରି ଏମିତି କାହିଁକି ଏଯାଏଁ ସାଇତି ରଖିଥିଲି, ବୁଝିପାରୁନାହିଁ ।... ନନା ସେଇଟାକୁ ରେଙ୍ଗୁନରୁ ଆଣିଥିଲେ । କାହିଁ, କୋଉ କାଳ କଥା । ବୋଉ କହୁଥିଲା, କୁଆଡ଼େ ରେଙ୍ଗୁନ ରାଜ୍ୟର ଗୋଟେ ଡକ୍କଣୀ ମାଇକିନିଆ ନନାଙ୍କୁ ମେଣ୍ଢା କରି ରଖିବାକୁ ଗୁଣିଗାରେଡ଼ି କରିଥିଲା । ଆଉ ସେ ନେଳି ରଙ୍ଗର ଶିଶି ଭିତରେ ଜହର ରଖିଥିଲା, ବେଳ ପଡ଼ିଲେ ପିଆଇଦେବ ବୋଲି । ନନା କହୁଥିଲେ ଯେ, ସେ ନେଳି ଶିଶି ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଅପୂର୍ବ ବାସ୍ନା ଜିନିଷ ଥିଲା । ସେଇଟା ତାଙ୍କ ପାଇଁ ସାରା ବର୍ମା ଦେଶର ବାସ୍ନା । – ସେଠିକାର ସବୁ ପ୍ରକାର ସ୍ୱପ୍ନର ବାସ୍ନା...

ଏ ସବୁ କହିଲାବେଳେ ନନା ବିଭୋର ହୋଇଯାଉଥିଲେ; ବୋଉ କିନ୍ତୁ ଚିଡ଼ିଯାଉଥିଲା । ସବୁବେଳେ ଚାହୁଁଥିଲା ସେ ନେଳିଆ ଶିଶିଟିକୁ ଛେଚି ଗୁଣ୍ଡ କରିଦେବାକୁ । ତା'ର ସବୁବେଳେ ସନ୍ଦେହ ହେଉଥିଲା ଯେ, ହୁଏତ ବୁଢ଼ାକାଳେ ନନାଙ୍କୁ ସେ ଦେଶର ଡକ୍କଣୀ ମାଇକିନିଆ ଗାରେଡ଼ି ଲଗେଇ ଆକର୍ଷୁଚି । ନନା ହୁଏତ ଦିନେ ପୁଣି ରେଙ୍ଗୁନ ପଳେଇବେ । ...ଦୁହିଁଙ୍କ ଭିତରେ ଏମିତି ଛକା-ପଞ୍ଝା ମୁଁ ମୋ-ଦିହକଯାକ ଦେଖିଆସିଚି ।...

ଶେଷକୁ କିନ୍ତୁ ବୋଉର କାଳ ହେଇଗଲା । ନନା ତେଣିକି ଶୀତଦିନେ ଖରାପିଠିଆ ବସି କୋଥଳି ଫିଟେଇ ଗଙ୍ଗାତିଳକ ତୁଳସୀମାଳି କାଢ଼ିଲାବେଳେ ସେଇ ନେଳି ଶିଶିଟିକୁ ହାତରେ ଧରି ଅନେଇରହୁଥିଲେ; ଚାରିଆଡ଼କୁ ଟିକିଏ ଚାହାଁ-ଚାହାଁ ହୋଇ ଶୁଙ୍ଘିଦେଉଥିଲେ ।... କ'ଣ ବାସ୍ନା ସେ ବାରୁଥିଲେ କେଜାଣି ? ତା'ପରେ ଯେତେବେଳେ ରୋଗରେ ପଡ଼ିଲେ, ଜାଣିଗଲେ ଯେ ଆଉ ଉଠିବେ ନାହିଁ; ମୋତେ ପାଖକୁ ଡାକିଲେ । ନେଳି ଶିଶିଟି ତାଙ୍କ ତକିଆପାଖେ ପଡ଼ିଥାଏ । ମୁଁ ତାକୁ ଚାହିଁରହିବା ସେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ । କହିଲେ, ''ଯତ୍ନରେ ରଖିଥିବୁ । ୟାକୁ ନେଇ ମୋ ଆତ୍ମାପକ୍ଷୀ କେତେ କାଳ ଖେଳା କରିଛି । ଏଥିରେ ଗୋଟାଏ ମହକ ଅଛି । ବେଳା ଜାଣି ବାହାରେ । ଶୁଙ୍ଘିଦେଲେ ରକ୍ତରେ ତାତି ଚାଲିଆସିବ । ବୁଢ଼ାଟାକୁ ଭେଣ୍ଡିଆ କରିଦେବ ସେ କୁହୁକ ବାସ୍ନା ।'' କହିଦେଇ ରୁଢ଼ ସାଲୁବାଲୁ ମୁହଁରେ ଅଳ୍ପ ହସିଦେଇଥିଲେ ।

ମୁଁ ବି ତାକୁ ବଡ଼ ସଂଭ୍ରମରେ ରଖିଲି । ଯେତେ ଶୁଙ୍ଘିଲେ କୌଣସି ବାସ୍ନା ପାଇଲି ନାହିଁ । କୋଉକାଳେ ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ବିଦେଶୀ ଅତର ଶିଶି ହୁଏତ ଥିଲା । ଭାରି ସୁନ୍ଦରିଆ ଶିଶିଟିଏ । ମୁଁ ତାକୁ ରଖିଲି ଖାଲି ନନାଙ୍କ ଖାତିରରେ, ବାସ୍ନା ପାଇଁ ନୁହେଁ;

ମଝିରେ ମଝିରେ ତା ଠିପି ଫିଟେଇ କିଛୁ ଶୁଙ୍ଘୁଥିଲି । ଆଶା କରୁଥିଲି ଯେ, ହୁଏତ କୁହୁକ ବାସ୍ନା ରକ୍ତରେ ସଂଚରିଯିବ; ଭେଣ୍ଡିଆ ହେଇଯିବ ଦରବୁଢ଼ା; ଦେହ ଆଉ ମନ ଚେଙ୍ଗା ଲାଗିବ । ଥରେ ଦି'ଥର ଏମିତି ଶୁଙ୍ଘିଲାବେଳେ ଗୋଟାଏ ଝାଇଁମାରିନେବାର ଅନୁଭବ କରିଛି ।

...ଦିନେ ଏ ଟୋକାର ବୋଉ ନ ଥାଏ, ଦୀନୁକୁ ନେଇ ବାପଘର ଯାଇଥାଏ । ନୂଆ ଶୀତ ପଡ଼ିଆସୁଥାଏ । ରାତି ଅଧବେଳକୁ ନିଛାଟିଆ ଘରଟାରେ ମୋ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଥିଲା । କେମିତି ଛଟପଟ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଘରସାରା ବଖରାରୁ ବଖରାକୁ ବୁଲିଲି । ପାଣି ପିଇଲି । ଆଲମାରି ଫିଟେଇ କିଛି ନ ଭାବି ଜିନିଷ ସବୁ ଏପାଖ ସେପାଖ କଲି । ହାତରେ ଏଇ ଶିଶିଟାକୁ ନେଇ ପୁରୁଣା ଅଭ୍ୟାସରେ ଠିପି ଫିଟେଇ ଶୁଙ୍ଘିଦେଲି ।... ତା'ପରେ ଅଦ୍ଭୁତ କଥା ସବୁ ଘଟିଥିଲା । ନିଶା ଲାଗି ଯାଇଥିଲା ମତେ । ମୁଁ ଉନ୍ମତ୍ତ ହୋଇଗଲି । ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ମୁଁ ଯାହା ମନ ତାହା କରିପକେଇଥାନ୍ତି । ମୋ ଭିତରେ ହୁତ୍‌ହୁତ୍ ହେଇ କ'ଣଟାଏ ଜଳୁଥାଏ । ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ଶୁଙ୍ଘିଦେଉଥାଏ ସେ ବାସ୍ନାଟାକୁ... ଓଃ, ମୁଁ ବୋଧେ ଫାଟିପଡ଼ିଥାନ୍ତି; ତରଳିଯାଇଥାନ୍ତି ଜଉପରି । ମୋତେ ଲାଗୁଥାଏ ଯେ, ମୁଁ ମୋର ନିଶ ଗଜୁରି ନଥିବା ଦିନଗୁଡ଼ିକୁ ଫେରିଗଲି । ମୋ ଦେହମୁଣ୍ଡ ଗବ୍‌ଗବ୍ ହେଲା । ମୁଁ ଦର୍ପଣ ଆଗରେ ବୟସର ସଂଯମକୁ ଆଡ଼େଇ ଥୋଇଦେଲି । ସେ ନେଳି ଶିଶିଟାକୁ ମୁଁ ଚାହୁଁଥିଲି ଚୋବେଇ ଦେବାପାଇଁ; ମୋ ଦେହସାରା ତାକୁ ଜଡ଼େଇଦେବା ପାଇଁ... ମୋର ମନେହେଉଥିଲା ସେଇ ବୋଧହୁଏ ସବୁ କାଳର ନାରୀ... ମୁଁ ବୋଧେ ସବୁକାଳର ପୁରୁଷ... ମୁଁ ଚାହୁଁଥିଲି ତାକୁ ବିଦାରିଦେବାକୁ; ମୋତେ ବିଦାରିଦେବାକୁ ।... କ'ଣ ସବୁ ହୋଇଗଲା ମୋ ଅଣାୟତ୍ତରେ, ମୁଁ ହିସାବ ରଖି ପାରିଲି ନାହିଁ । ପାହାନ୍ତା ପହରକୁ ମୁଁ ଚାଦର ଘୋଡ଼େଇ ହୋଇ ଶୋଇଲାବେଳେ ବାରିପାରୁନଥିଲି କେଉଁଟା ମୈଥୁନ, କେଉଁଟା ମୃତ୍ୟୁ ।...

ସେଇ ଦିନଠୁଁ ମୁଁ ସେ ନେଳି ଶିଶିଟିକୁ ଖୁବ୍ ଡରି ଡରି ଚଳୁଥିଲି, ଲୁଚି ଲୁଚି ଶୁଙ୍ଘୁଥିଲି; ଉନ୍ମତ୍ତ ହେଉଥିଲି । ମୁଁ ଚାହୁଁ ନଥିଲି ଆଉ କେହି ସେଇ ବର୍ମା ଅରଣ୍ୟର ବାସ୍ନା ଶୁଙ୍ଘିଦେଉ । ମୁଁ ସେଥିପାଇଁ ଦୀନୁ ଉପରେ ଚିଡ଼ିଯାଇଥିଲି ।... ଏଡ଼ିକି ବକଟେ ପିଲା; ସେ ଦୈବାତ୍ ସେ ବାସ୍ନା ଶୁଙ୍ଘିଦେଲେ ତା' ଭିତରେ ନିଆଁ ଗବଗବ ହବ; ତା'ର ନାଡ଼ି ଶିରା ଧମନୀ ସବୁ ଫୁଲିଉଠିବେ । ଝିଙ୍କକାଠି ପରି ଦେହସାରା ରୁମ ଟାଙ୍କୁରିଯିବ । ସେ କ'ଣ ସମ୍ଭାଳିପାରିବ ପ୍ରବଳ ଯୌବନର ଅରଣା ବାଘକୁ !... ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ତାକୁ ଟେକିଧରିଥିଲି ଛେଚିଦେବି ବୋଲି... ସେଇ ଦିନୁ କିନ୍ତୁ ସେ ତାକୁ ଆଉ ଛୁଇଁଲା ନାହିଁ; ତା' ମନରେ ଭୟ ପଶିଗଲା । ମୁଁ ବି ଅନେକ ଥର ଶୁଙ୍ଘିଲା ପରେ ଆଉ କିଛି ମହକ ପାଇଲି ନାହିଁ । ଦୀନୁ ବଡ଼ ହେଲା; ବାହା ହେଲା । ମୁଁ କେତେ ଥର ଭାବିଛି, ସେ ଶିଶିଟାକୁ ନାସଦାନି କରିଦେବାକୁ; ହେଲା ନାହିଁ । ଭାବିଛି,

ଇନ୍ଦ୍ରପକ୍ଷ ରାତିରେ ଦିନେ ସେ ଶିଶିଟାର ଇତିହାସ ଦୀନୁକୁ ବୁଝେଇଦେଇ ତାକୁ ସମର୍ପିଦେବି । ବେଳ ଜାଣି କେମିତି ସେଥିରୁ କୁହୁକ ବାସ୍ନା ବାହାରେ, କେମିତି ମତୁଆଲା କରିଦିଏ ଦେହକୁ ମନକୁ, ସବୁ ତାକୁ ସେତିକିବେଳେ ବୁଝେଇଦେଇଥାନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ହେଲା ନାହିଁ । କେଜାଣି କାହିଁକି ମୁଁ ସେତିକି କରିପାରିଲି ନାହିଁ । ବୋଧହୁଏ ଲାଜ ମାଡ଼ିଲା... ଡର ମାଡ଼ିଲା ।... ଲୋଭ ଗ୍ରାସିଲା ।... ଏମିତି କ'ଣ ଗୋଟାଏ ନିଶ୍ଚୟ ହେଲା; ନ ହେଲେ କାହିଁକି ମୁଁ ତାକୁ କୋଥଳିରେ ପୂରେଇ ରଖିଥିଲି... ଭଲ ହେଲା, ନାତି ଟୋକା ଆଜି ତାକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେଲା । ତା' ଭିତରୁ ସେ ଭୂତ ବାହାରିଗଲା । କଥା ସରିଗଲା ।... ଯାଃ... ଭଲ କଲା ଦୀନୁ ପୁଅ; ଭାଙ୍ଗି ଗୁଣ୍ଡ କରିଦେଲା ସେ ବେକୁବ୍ ଶିଶିଟାକୁ । ସେଥିରେ ଯେଉଁ କିମିଆଁ ଥିଲା, ତାକୁ ନିକାଶ କରିଦେଲା । ମୋତେ କେମିତି ଗୋଟାଏ ନିଃସ୍ୱ କରିଦେଲା, ଦୀନହୀନ କରିଦେଲା; କିନ୍ତୁ ତ୍ରାଣ କରିଦେଲା ଗୋଟାଏ ଦୁର୍ବାର ଫାଶରୁ । ମୋର ଏତେ ଉଲ୍ଲାସ, ଏତେ ତାତି କ'ଣ ହବ ଏ ଧୋକଡ଼ା ଦେହରେ ?... ଭଲ ହେଲା, ପାପ ଗଲା !!

ଦୀନୁ ଅପେକ୍ଷା ଦୀନୁପୁଅ କାହିଁକି ମୋତେ ବେଶି ଆପଣାର ଲାଗୁଛି, ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ । ଦୀନୁ ଏକଦା ଏହାରି ଭଳି ମୋ କାଖରେ ବସି ମୋତେ ଅଧିକାର କରିଥିଲା; କିନ୍ତୁ ସେ କାଖରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସ୍ତେ ଦୂରେଇଗଲା । ଆଉ ଜଣେ କିଏ ହୋଇ ମୋ ସାମ୍ନାରେ ଆସି ଠିଆହେଲା । ମୁଁ ତା' ଆଗରେ ଭରସି ପାରିଲି ନାହିଁ ଯାହା ମନ ତା' କହିବାକୁ, ତା' ଗାଲ ଉପରୁ ତା' ସ୍ତ୍ରୀର ସିନ୍ଦୂର ପୋଛିଦେବାକୁ; ତା' ଆଗରେ ନିଃସଙ୍କୋଚ ଲୁଗା ପାଲଟିଦେବାକୁ । ବାହାର ଅଚିହ୍ନା ଲୋକ ପଚାରିଲେ "ଘରେ ଦୀନବନ୍ଧୁ ବାବୁ ନାହାନ୍ତି" ବୋଲି ମୋତେ କହିବାକୁ ହେଲା । ମୁଁ ଖୁବ୍ ଏକୁଟିଆ ହୋଇଯାଇଥିଲି । ଏଇ ଟୋକା ଆସି ମୋର ସାହାପକ୍ଷ ହେଲା !

ପାଟି ଫିଟିବାରୁ ମୋତେ ଡାକିଲା "ଜେଜେ !" ମୁଁ ସ୍ଥିରକଲି ସବୁ ତାକୁ ଦେଇଦେବାକୁ । ମୋର ଇଚ୍ଛା, ସେ ମୋତେ ସ୍ପଷ୍ଟ 'ଜେଜେ' ଡାକିବାପୂର୍ବରୁ ମୁଁ କେମିତି ସବୁ ଦେଇସାରିଥାଆନ୍ତି କି !... ସେ ମୋ ଦୋସ୍ତ ! ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଦୀନୁକୁ ତା' ସାଇବି ପୋଷାକରେ ଦେଖି ଶଙ୍କିଯାଇଛି, ଏଇ ନାତି ଟୋକା ନିଃସଙ୍କୋଚରେ ତା' ଉପରେ ଚଢ଼ିଯାଇ ତାକୁ ଦେଇଛି ଦଳିଚକଟି ମଇଳା କରି । ମୁଁ ହିଁ ତାକୁ ସେମିତି କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିଆସିଛି । ଭାରି ଖୁସି ଲାଗିଛି ମତେ; ଉପରକୁ କିନ୍ତୁ କହିଚି "ଆରେ ରେ, ବଣୁଆ କାହାଁକା, ହେମ୍ତି କାଇଁ ତା ଜାମାପଟା ଧୂଳି କରିପକଉଛୁ ?" ଦୀନୁ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେଲା ପରି ମୋତେ ଚାହିଁଚି; ରକ୍ଷାପାଇବାକୁ ମୋର ଆଶ୍ରୟ ନେଇଛି । ମୁଁ ତା' ବୁକୁ ଉପରୁ ଘୋର ଅତ୍ୟାଚାରୀ ମୋର ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ମିତ୍ରକୁ ଭିଡ଼ିଆଣି ବୋକ ଦେଇଛି ।

...ବୋଉ ମା' ପାଖରେ ତ ଆଉରି ମଜା ! ପୃଥିବୀରେ ଏମିତି କଥା ନାହିଁ, ଯାହା ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦଣ୍ଡ ପୁଅ ପାଖରୁ ତା' ମା' ଲୁଚେଇରଖିପାରେ । ତାକୁ ସକାଳ ଓଳି

ସମ୍ଭାଳିବା ପାଇଁ ମୋତେ ଅଧିକା କପେ ଚା’ ଲାଞ୍ଚ ମିଳିଛି । ତା’ ମୂତ ଧୋଇବା ଆଳରେ ମୋର ଜାମାଧୋତି ପ୍ରତିଦିନ ଧୂଆହେଇଯାଉଛି; ଧୂଆ ନ ହେଲେ ବି ମୁଁ ବାରିପାରୁନାହିଁ । ସେ ଟୋକାର ସବୁକଥା ମୋତେ ଅପୂର୍ବ ବାସିଲାଣି । ମୋର ଅଭ୍ୟାସ ବଦଳିଗଲାଣି । ମୁଁ କେବେ ଆଇସ୍‌କ୍ରିମ୍ ଖାଇ ନଥିଲି । ସେଥିରୁ ଗୋଟାଏ ଧରି ମୋ ବୁକୁ ଉପରେ ବସି ସେ ପାଟିରୁ ନାଳ ଗଡ଼ାଇଲାବେଳେ ମୋ ପାଟି ସୁଆଦ ସୁଆଦ ହେଇଯାଉଛି । ସେ ବି ଅଇଁଠା ଆଇସ୍‌କ୍ରିମ୍ ମୋ ପାଟିରେ ମାଡ଼ିଦଉଛି । ମୁଁ ଉହୁଁ ଉହୁଁ ହେଇ ଦି’ଥର ଚାପିଦଉଛି; ଭଲ ବି ଲାଗୁଛି । ତା’ପରେ କିନ୍ତୁ ମୋ ପାଟିରୁ ତା’ ପାଟିକୁ ସେ ଜିନିଷ ଯିବା ବିପଦ ! ମୋ ପାଟିରେ କଡ଼ା ପାନର ଗନ୍ଧ; ତା’ ପାଟିରେ ନିରୁତା କ୍ଷୀର ! ଏଣେ ପୁଣି ତା’ ମା’କୁ ମୁଁ ପ୍ରାଣେ ଭୟ କରେ । କେତେବେଳେ କୋଉ କଥା । ସେ କିନ୍ତୁ ମୋତେ ସବୁବେଳେ ତ୍ରାଣ କରିନିଏ । ଏ ନାତିଟୋକା ମୋ କବଚ । ସେ ମୋତେ ଢେର୍ କଥା ଶିଖାଇଲାଣି । କାହିଁ କେତେ ଯୁଗ ପରେ ମୁଁ ପୁଣି ତା’ ସଙ୍ଗେ ମିଶି ଗୁରୁଣ୍ଡୁଚି – କେତେବେଳେ କୁକୁର, କେତେବେଳେ ବିରାଡ଼ି, ଆଉ କେତେବେଳେ ଘୋଡ଼ା । ମୋର ଶିରା-ପ୍ରଶିରା ସ୍ନାୟୁକୁ ସେ ଟଙ୍କାରୁଚି । ମୁଁ ମାତିଯାଉଛି ତା’ ସାଙ୍ଗରେ । ମୋତେ ଏବେ ଦିନେ ହଠାତ୍ ଅନୁଭବ ହେଲା ଯେ, ସେ ନେଳିଆ ଶିଶିର କୁହୁକ ବାସ୍ନା ନାତିଟୋକା ଦେହରୁ ବାହାରୁଚି । ମୁଁ ତାକୁ ସେତେବେଳେ ଭିଡ଼ି ଧରିପକେଇଥିଲି । ସେ ଚିପି ହୋଇ ପାଟି କରି ପକେଇଲା । ମୁଁ ଖୁବ୍ ଡରିଯାଇଥିଲି । ତା’ ପରେ ମୋ ଜାବ ହୁଗୁଳିଗଲା । ମୋ ଦାନ୍ତପାଟି ଫିଟିଗଲା । ଓଃ, ସେ ଗୋଟାଏ ଅଦ୍ଭୁତ ଅନୁଭବ ।...

ଯାଃ, ଭଲ ହେଲା ! ଦୀନୁପୁଅ ସେ କୁହୁକ ବାସ୍ନାର ଶିଶିଟାକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେଲା । ଯାଉ ଶଳା, ଅଲାଜୁକପଣିଆର, ଅନ୍ଧ ମତୁଆଲାପଣିଆର ସେ କିମିଆଁ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଶେଷ ହୋଇଗଲା । ମୋ ନାତି ଟୋକାର ବେକପାଖେ ଅଛ ଆମ୍ବିଳିଆ ଆଇଁଷିଆ ମଧୁରିଆ ବାସ୍ନା ତା’ଠଉଁ ଢେର୍ ଭଲ ।

X　　　　X　　　　X　　　　X

ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦଣ୍ଡ ଘାଣ୍ଟୁରା ଟୋକାଟାକୁ ପାରିହେଲାନାହିଁ ଜମା । ବୁଢ଼ାଙ୍କ କୋଥଳି କାଢ଼ି ବହୁ ପୁରୁଣା କାଳର ନେଳି ଶିଶିଟାକୁ କେମିତି ଆଣି ସେ ଛେଚି ଭାଙ୍ଗିଦେଲା ? ମୁଁ ଏବେ ସେଥିପାଇଁ କ’ଣ କରିପାରିବି ଯେ ! ଘରର ସହସ୍ରେ ଜଞ୍ଜାଳ କରିବି ନା ଏ ଟୋକାକୁ ସମ୍ଭାଳିବି । ତା’ ବାହାରେ କୋଉ ଏବେ ଅପୂର୍ବ ଜିନିଷଟାଏ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ଯେ, ଭାସିଗଲା ସେଇଠୁ ।...

ସେ କୋଥଳିଟାରେ କ’ଣ ସବୁ ଆଳୁମାଳୁ ରଖିଚନ୍ତି କେଜାଣି ! ବୋଉ କିନ୍ତୁ ଦିନେ ଏ ଶିଶିଟା କଥା କହୁଥିଲେ । ଏଇଟାକୁ କୁଆଡ଼େ ତାଙ୍କ ଶଶୁର ରେଙ୍ଗୁନରୁ ଆଣିଥିଲେ । କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ ରାତିରେ କୁଆଡ଼େ ତା’ ଭିତରୁ ଅପୂର୍ବ ବାସ୍ନାଟାଏ ବାହାରେ । ହଅଅ ! – ଯେତେ ସବୁ ପୁରୁଣାକାଳିଆ ଗାଲୁ ଗପ । ବାପାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ମତେ

କାହିଁକି ଏତେ ଅସୁଖ ଲାଗେ, ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ । ସେ ମୋତେ କେମିତି ଗୋଟାଏ ଶତ୍ରୁ ପରି ଦିଶନ୍ତି । – ଓଃ, ସେ ବୁଢ଼ାଟାର ଉଠିବା ବସିବା ଖାଇବା ଚାଲିବା, କଥା କହିବା ସବୁ ମତେ ବିଷ ପରି ଲାଗେ । ଖାଲି ଯାଙ୍କ ଖାତିରରେ ଯାଙ୍କ ବାପ ବୋଲି ସହିବାକୁ ହୁଏ । ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର କହୁଛନ୍ତି ବୋଲି, ନ ହେଲେ ଲୋକନିନ୍ଦା ହବ ବୋଲି ମୁଁ ବୁଢ଼ାର ସେବା କରେ । ନହେଲେ ସେଇଟା କିଏ, ମୁଁ ବା’ କିଏ ? ଆମ ଯାଙ୍କର ତ ଭକ୍ତି କହିଲେ ନ ସରେ । କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ଆସିଲେ ବାପର ପାଦ ଛୁଇଁ ଏମିତି ଦେଖେଇ ହେବାର କ’ଣ ଦରକାର ? ସେ ଅଲାଜୁକ ବୁଢ଼ା ବି ପାଦଯୋଡ଼ିକ କାଢ଼ି ଦେଖେଇ ଦେଇଥାଏ । ଇଏ କ’ଣ ବାପକୁ ସତରେ ଏତେ ଭକ୍ତି କରନ୍ତି ! ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିନାହିଁ ! – ସେଥିରେ ଅଧେ ଭୟ, ଆଉ ଅଧେ ଲୋକଦେଖାଣିଆ ଆଡ଼ମ୍ବର ।

ଶୁଣେଇଲା ପରି କହନ୍ତି, “ଆହେ ଦେଖ, ବାପାଙ୍କ କଥା ଲାଗିଲା ।” – ନିଆଁରଡ଼ !

ନ ହେଲେ କହନ୍ତି “କିଛି ଅସୁବିଧା ହବ ନାଇଁ ବାପା, ମୀରା ସବୁ କଥା ବୁଝିବ । ନୌକର ଟୋକା ତ ଅଛି । ମୁଁ ଦି’ଦିନ ପରେ ଫେରିଆସିବି ।”

ମୁଁ ସବୁ ଶୁଣି ଉଁ କି ଚୁଁ କରେ ନାହିଁ; ବରଂ ନୌକର ଟୋକାକୁ ବଡ଼ପାଟିରେ ଡାକ ପକାଏ, “ଆରେ ବଟିଆ ! ବାବୁଙ୍କ ବାକ୍ସପତ୍ର ଗାଡ଼ିରେ ଚଢ଼େଇଲୁ ?”...

...ସେଦିନ ନିରୋଳା ଦି’ପହର ବେଳା । ଭାତ ଖାଇସାରି ମୁଁ ଶୋଇପଡ଼ିଥିଲି; ହଠାତ୍ ମୋ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ମୁଁ କାନେଇଲି । ଖୁବ୍ ଆସ୍ତେ ଖୁଡ୍ ଖାଡ୍ ଟୁଣ୍ଟାଣ ଶୁଭିଲା ଭିତର ଘରେ । ମୁଁ ନିଃଶବ୍ଦ ପାଦ ଚିପି ଯାଇ କବାଟପାଖେ ଅନେଇଲି । ବୁଢ଼ାର ମେଲା ପିଠିଟା ଦିଶୁଥିଲା । ସେ ବୋଧେ ଏଇ ଶିଶିଟାକୁ ଶୁଙ୍ଘୁଥିଲା; ସାମ୍ନାରେ କୋଥଳି ମୁଣା ଫିଟି ପଡ଼ିଥିଲା । କୁଲା ପରି ଏଡ଼େ ଓସାର ପିଠି ତୋଫା ଗୋରା ଦିଶୁଥିଲା; ଝାଳରେ ଚିକ୍‌ଚିକ୍ କରୁଥିଲା । ପବନ ଖାଇ ସାପ ଫୁଲିଲା ପରି ସେ ନିଶ୍ୱାସ ଭିଡ଼ିଲାବେଳେ ପିଠିଟା ଆବୁ ଆବୁ ହେଇ ଫଳିଯାଉଥିଲା । ମୁଁ ଡରିଯାଇଥିଲି । ମୋ ତଣ୍ଟି ଶୁଖିଗଲା, ...ମୋତେ ଲାଗିଲା, ବୁଢ଼ା କ’ଣ ଗୁଣିଗାରେଡ଼ି କରୁଥିଲା !... ତନ୍ତ୍ର ସାଧୁଥିଲା !... ସେଇଠୁ ବୋଧେ ସେ ହୁଂକାରି ଉଠିବ !... ଚୋବେଇ ଖାଇଯିବ ଯେ ଆଗରେ ପଡ଼ିଗଲା !... ମୁଁ ପାଇଖାନା କବାଟଟାକୁ ଡାଇକିନା ବନ୍ଦକରି ଦେଇ ସେଇ ଭିତରେ ଘଣ୍ଟାଏ କାଳ ଥରିଥିଲି !...

ଆଉ ଦିନେ ସେମିତି ମୋ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଥିଲା । ରାତିଅଧ ହବ ନା’ କ’ଣ ! ବାହାରେ ରଣି ଫୁଲ ପରି ଜହ୍ନ ! ଚାରିଆଡ଼ ନିଃଶବ୍ଦ । ମୋ ଆଖିରୁ ନିଦ ଓହ୍ଲେଇଯାଇଥିଲା । ମୁଁ ଛଟପଟ ହେଲି ଶେଯ ଉପରେ । ଉଠି ଆସି ଝରକା ପାଖରୁ ଚାହିଁଲି ବାହାରକୁ; କାକର ଉହ୍ଲ ଥମ୍‌ଥମ୍ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅକୁ । ମୋ ନାକରେ ବଉଳ ବାସ୍ନା ବାଜିଲା । ମୁଁ ଶୀତେଇଗଲି । ମୋ ଭିତର ବାହାର କେମିତି ହାଉ-ହାଉ ହେଇ ପବନ ବୋହିଲା... ଯେମିତି ବୋହିଥିଲା ସଞ୍ଜବେଳେ ଆମ ଘର ଛାତ ଉପରେ

ମୋର ନୂଆ ପିନ୍ଧାଶାଢ଼ି ଉଡ଼େଇ ନେଉଥିଲାବେଳେ, ଯେତେ ସମ୍ଭାଳିଲେ ମୁଣ୍ଡର ବାଳକୁ କେରା କେରା କରି ଦେଉଥିଲା ! ଏତିକିବେଳେ ମୁକ୍ତାପରି ଦାନ୍ତ କାଢ଼ି କଅଁଳ ନିଶ ତଳୁ କିଏ ଜଣେ ଛାତ ଉପରକୁ ଚାହିଁ ହସିଦେଇଥିଲା... ଠିକ୍ ସେମିତି ! ମୁଁ ଝରକା ବାଡ଼ଟାକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଥିଲି । ଡୋରିଆ ପାଇଜାମା ପିନ୍ଧି ମେଲାଦେହରେ ମୁଦା ହୋଇ ଶୋଇଥିବା ସେ ନିଶ୍ଚଳ ପୁରୁଷଟିକୁ ଅପରିଚିତ ଢଙ୍ଗରେ ଚାହିଁଲି... ଏତେ କ'ଣ ମଣିଷ ଶୋଇବ ମ' ! – କହି ଚିଡ଼୍‌ଚିଡ଼୍ ହେଲି ।... ବୁଲିପଡ଼ି ତାଙ୍କ ପିଠିରେ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅ ପଡ଼ିଥିବାର ଦେଖିଲି । ସରୁ ହେଇ ପିଠିଟିଏ । ତୋଫା ଗୋରା ନୁହେଁ । ଝାଳ ଚିକ୍‌ଚିକ୍ ନୁହେଁ । ନିଶ୍ୱାସ ନେଲେ ଆବୁ ଆବୁ ହେଇ ଫୁଲୁନାହିଁ ।... ମୋର ହଠାତ୍ ଇଚ୍ଛା ହେଇଥିଲା ନିଃଶବ୍ଦରେ ସେ କୋଥଳିରୁ ନେଳି ଶିଶିଟିକୁ ଚୋରେଇ ଆଣିବି ।... ଯାଙ୍କ ନାକ ପାଖରେ ଖୋଲିଧରିବି । ସେ ବାସ୍ନା ସାଙ୍ଗରେ ଜହ୍ନ ଆଲୁଅ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଶୋଷିନେବେ । – ତା'ପରେ କ'ଣ ହବଟି !...

ସେ ନେଳିଆ ଶିଶିଟାକୁ ମୁଁ ଥରେ ହାତରେ ଧରିଥିଲି । କିଏ ଆସୁଚି ଭାବି ଥୋଇଦେଇଥିଲି ଭୟରେ । ସତେ କ'ଣ ସେ ପୁରୁଣା ବାସ୍ନା ଶିଶିରେ ଥିଲା ! ଯାହା ଥାଉ, ନ ଥାଉ, ଗଲା ଏକାଥରକେ, ପାପ ଗଲା ! ଗୁଣିଗାରେଡ଼ି ତନ୍ତ୍ରମନ୍ତ୍ର ଲୋପ ହେଲା । ଭଲ ହେଲା । ନ ହେଲେ ଆମର ପିତୃଭକ୍ତ ପୁଅ ତାକୁ ଗଳାହାର କରି ବୁଲିଥାନ୍ତେ ! କିଏ ସମ୍ଭାଳିଥାନ୍ତା ଉତ୍ପାତ ।

X　　　　X　　　　X　　　　X

''ହଇ ରେ ସଇତାନ ଟୋକା, ତୁ କାହିଁକି ଜେଜେଙ୍କ ନେଳିଆ ଶିଶି ଭାଙ୍ଗିଲୁ ?''

''ହୋଇଏ ଜେଜେ ! ସେ କାଚଟାକୁ କାଇଁକି ବାଙ୍ଗିଲ ?''

''ରଇଥା, ତତେ ହାତଗୋଡ଼ ଛନ୍ଦି ଅଗଣାର ଯାଆଁଳା ଗଛରେ ବାନ୍ଧିଲେ ତୁ ଠିକଣାକୁ ଆସିବୁ ! ତୁ'ଟା କେଡ଼େ ଦୁର୍ଦ୍ଦଣ୍ଡ ହେଲୁ ସତେ ! କାଇଁ, ତୁ ସେ କେତେ କାଳର ଶିଶିଟିକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେଲୁ ?''

ଫୁଟିଲା ପଦ୍ମପରି ମୁହଁରେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଦୁଷ୍ଟାମିର ହସଟିଏ ଥିଲା ଏ ସମସ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନର ଏକମାତ୍ର ଉତ୍ତର !

□□□

ମହାତ୍ମା

କେଉଁ କାଳେ ମଣି ନାହାକ କ'ଣଟାଏ କହିଦେଇଥିଲା ବୋଲି ତାକୁ ଏବେ ଏମିତି ଫେଣେଇବାର କିଛି ଅର୍ଥ ନ ଥିଲା । ଆଉ କେତେ କଥା ଅବା କେତେ ଲୋକଙ୍କୁ ସେ ନାହାକପୁଅ କହି ନଥିଲା । ବାରଟା ରାଶି, ସତେଇଶଟା ନକ୍ଷତ୍ରକୁ ନେଇ କି ଖେଳ ସେ ଖେଳିଥିଲା ତା ଦିହକଯାକ ? ଅଦୃଷ୍ଟ ଫଳକୁ ଶୂନ୍ୟରୁ ତୋଳି ଆଣି ଏମିତି ଆଗରେ ଥୋଇଦେଉଥିଲା । ସେଥିରୁ ଭାଗେ ସତ, ଆଉ ଭାଗେ ମିଛ ବୋଲି ବୁଢ଼ାମାନେ କହୁଛନ୍ତି । ମଣି ନାହାକକୁ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଡହରା କହିଦବାକୁ ସେମାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା କେବେ ହୁଏନାହିଁ । ଯୁଗ ଜାଣି ଅନାଚାର ହେବାରୁ ଶାସ୍ତ୍ରସବୁ ସତ୍ୟ ଫଳୁନାହାନ୍ତି । ସେଥିରେ ମଣି ନାହାକର ଦୋଷ କ'ଣ ? – ତା'ର କେତେ କଥା ପାଶୋର ହୋଇଗଲାଣି; ହେଲେ କିଶୋର ମିଶ୍ରକୁ ଏଗାର ବର୍ଷବେଳେ ଯାହା କହିଥିଲା, ଏବେ ଭାରି ଜୋର ସେକଥା ଉଠିଛି । ତାଳୁକା ରୋଗ ହୋଇଥିବାରୁ ମଣି ନାହାକର ସବୁକଥା ନାକବାଟେ ବାହାରିଯାଉଥିଲା । ଲୋକେ ଅଭ୍ୟାସରେ ତାକୁ ବୁଝିଯାଉଥିଲେ । ସେଦିନ ଜାତକ କୋଷ୍ଠୀ ଲେଖିଦେଇ ସଳଖିହେଇ ବସିଲା ମଣି ନାହାକ । ଦଶଦିଗପାଳଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଧତ୍ୟପାଠ କଲାପରି କହିଥିଲା – ''ଏଁଇଟାଁ ମାହାଁତ୍ମାଁ କୋଁଷ୍ଠାଁ । ବୃଷଁ ଲଁଗ୍ନଁକୁଁ ଲଁଗ୍ନେଁ ଗୁଁରୁଁଚନ୍ଦ୍ରଁ ଯୋଗଁ, ନାହିଁ ନଥିବାଁ ଯୋଗଁ – ଯେଁ କେଁଶ୍ୱରଁ ମିଶ୍ରେଁ ମାହାଁତ୍ମା ହେଁବେଁ ।''

ସରୁ ମୁହଁଟିଏ କାଢ଼ି, ମାଇଅଁଶିଆ ଡେଙ୍ଗା ଡାହାଳିଆ ଟୋକା କିଶୋର ମିଶ୍ର ସେତେବେଳେ କିଛି ବୁଝି ନଥିଲା । ତା' ଡାକ-ନାଁ ନେଉଳି । ମଣି ନାହାକକୁ ଭୋଜନୀ-ଦକ୍ଷିଣା ଦେଇ ତା' ପାଖଆଖ ଲୋକେ ନେଉଳିକୁ ଅଧିକ ଟିକିଏ ଆଦର ଗୌରବ କରିବାର ତା'ର ମନେଅଛି । କଥା ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ମଉଳିଗଲା । ଯା ଭିତରେ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ମଧ ପାରିହେଇଗଲା । ନେଉଳି ମିଶ୍ର ସପ୍ତମ ପାରିକରି ଚାଟଶାଳୀ କଲା; ବାହା ହେଲାନାହିଁ; କେହି ଝିଅ ଦେଲେନାହିଁ । ଖାଇବାକୁ ଅଣ୍ଟିଲା ନାହିଁ ବୋଲି ଶୁଖୁଆ ବେପାର କଲା । ଚମ୍ପୀ ଧୋବଣୀକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ସହରକୁ ହପ୍ତାରେ ଥରେ ଶୁଖୁଆ ବିକିବାକୁ ଗଲା । ଚମ୍ପୀ ନେଉଳି ମାଷ୍ଟର ବେପାରରୁ ଦି'ପଇସା ପାଇବାରୁ ଆଉ ଲୁଗା କାଚିଲା ନାହିଁ । ମିଶ୍ରଘର ବଡ଼ ବିସ୍ତାର ଡିହ; ସେଇଠି ଆସି ଚାଳିଘର କରି ରହିଗଲା । ଲୋକେ ହାଉହାଉ ହେଲେ । ନେଉଳି ମିଶ୍ରେ ଗାଁ ଜଯେଶ୍ୱରଙ୍କ ମନ୍ଦିରକୁ ଶୁଖୁଆ ବେପାର ପଇସାରୁ କିଛି ଦେଇଦେଲେ । ଏମିତି ଏମିତି କାଳ ବିତିଗଲା ।

ଏବେ କିଏ କଥା ଉଖୁରେଇଦେଲା ଯେ, ମଣି ନାହାକ କହିଥିଲା କିଶୋର ମିଶ୍ର ମହାତ୍ମା ହେବ ବୋଲି । ପଞ୍ଚାଏ ଟୋକା ତାସଖେଳ ପାଖରେ କଥା ଶୁଣି ହସି ହସି ଲୋଟିଗଲେ । ଶୁଖୁଆ ବେପାରୀ ନେଉଳି ମିଶ୍ର, ନାହାକ ମାଇଗୁଲିଆ ଚାଟଶାଳୀ ମାଷ୍ଟ, କୁଆଡ଼େ ମହାତ୍ମା । ଚାରିଦଉଡ଼ିକଟା ଏ ଟୋକାଗଣ୍ଡାକ ଯାହା ମନ ତାହା କଲେ । କେହି ତାଙ୍କୁ ବାରଣ କରିବାକୁ ନାହିଁ । ଏମାନଙ୍କୁ ଶୂନ୍ୟରୁ କେମିତି ଟଙ୍କା ମିଳିଯାଏ । ଏମାନେ ଅଧେ ଦିନ ରାଜଧାନୀରେ ବୁଲିଆସିଲେ ତେଣିକି ଅଧେ ଦିନ ଭୋଜିଭାତ କରି, ନିଶାପାଣି କରି ଉତ୍ପାତ ହେଉଥାନ୍ତି । ନିଶଦାଢ଼ି ରଖି ଚୌରସ ବାଘା ଭେଣ୍ଡା ସବୁ; ତେବେ କୌଣସି କାମକୁ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହଁନ୍ତି । ମଉଜ କରିବା ତାଙ୍କ ପେଶା । ସେମାନେ ଯେମିତି ଶୁଣିଲେ ନେଉଳି ମିଶ୍ର କଥା, ତାଙ୍କର ଭାରି ମନ ଟେକିଲା । ଚାନ୍ଦା ପାଇଁ ପୂଜାପର୍ବ କିଛି ନଥିଲା ସେତେବେଳେ । ସେମାନେ ଜମ୍ଭେଶ୍ୱର ବେଢ଼ା ବେଦୀ ଉପରେ ବସି ରାତି ଘଡ଼ିଏ ଯାଏଁ କ'ଣ ସବୁ କଥା ହେଲେ, ମଝିରେ ମଝିରେ ଖାଲି ହୋ-ହୋ ହସ ଶୁଭୁଥାଏ । ଗଛରୁ ଫଡ୍‌ଫଡ୍ ବାଦୁଡ଼ି ଉଡ଼ିଯାଉଥାନ୍ତି ! ତା' ଉତ୍ତାରୁ ସେମାନେ ଗୋଛା ହେଇ ଦି'ଘଡ଼ି ଅନ୍ଧାର ଭିତରକୁ ନୀରବ ପଶିଗଲେ ।

ମିଶ୍ର ଘର ଏମିତି ଟିକିଏ ନିଛାଟିଆ । ତା' ବାହାରେ ନେଉଳି ମିଶ୍ର ନିଜେ ଭାରି ନିଧୋଡିଆ ଅଣପୁରୁଷିଆ ମିର୍ମିଆ ମଣିଷଟିଏ । ରାତିରେ ସେ ଅଞ୍ଚଳ ମଡ଼େଇ ହେଇପଡ଼ିଲା ପରି ଲାଗେ । ମଝିରେ ଖଣ୍ଡେ ଗୋହିରି ଘୁମଉଥାଏ । ଗୋହିରି ଆର ପାଖେ ଜମ୍ଭେଶ୍ୱର । ତେଣିକି ମଶାଣି । ପଞ୍ଚାକଯାକ ଟୋକା ଦୁଆରେ ପହଞ୍ଚିବା ଆଗରୁ ନେଉଳି ମିଶ୍ର ହାତରେ ଲଣ୍ଠନଟିଏ ଧରି ଠିଆହେଇଯାଇଥାଏ । ଅଣଓସାରିଆ ଧୋତିଟିଏ ଆଣ୍ଠୁ ତଳକୁ ଅଣ୍ଟୁନଥାଏ । ମେଲା ଦେହ । ଥୋଡ଼ି ଉପରେ ନରମା ନରମା ଭରୁଭୁରିଆ ଦାଢ଼ି । କାନ୍ଧ ଉପରକୁ ଲମ୍ବା କହରା ବାଳ । ଗୋଟାଏ ଟୋକା ଫିସ୍‌ଫିସ୍ ତା' ପାଖ ଟୋକାକୁ କହିଲା, "ଦେଖିଲୁ ତ ଚେହେରା ? — ଶଳା ଜମିଯିବ ।" ଅନ୍ଧାରରେ ସେ ଦୁହେଁ ଚୁମୁଟାଚୁମୁଟି ହେଇ ବୁଝିଗଲେ । ତୁନି ପଡ଼ିଗଲେ ।

"ନମସ୍କାର ସାରେ" !...

"ନମସ୍କାର ! ନମସ୍କାର" — ଅବିଶ୍ୱାସରେ, ଭୟରେ, ଶିଷ୍ଟାଚାରରେ ଲଣ୍ଠନଟିଏ ଉପରକୁ ଉଠାଇ ପ୍ରତିନମସ୍କାର ଜଣାଇଲା !

ସେ ପାତଳ ମୁହଁ ଆଉ ନୁଆଁଣିଆ ଆଖିରେ ନୀରବ ପ୍ରଶ୍ନଟିଏ !

"କଥା କ'ଣ କି ସାରେ" — ନେତା-ଟୋକା ଆରମ୍ଭ କଲା, "ଆମେ ଗୋଟେ ଜରୁରୀ କାମରେ ଆସିଛୁ । ଘର ଭିତରକୁ ଚାଲନ୍ତୁ ସାରେ ! ସେଇଠି ବସି କଥା ହେବା ।"

ନିରୁପାୟ ଲଣ୍ଠନଟିକୁ ଆଡ଼ଘଷା ଦେଇ ଗୁଡ଼ିଏ ନିଧଡ଼କ ଦୃପ୍ତ ପାଦ ଘର ଭିତରକୁ ଏରୁଣ୍ଡିବନ୍ଧ ଡେଇଁ ପଶିଗଲେ । ଖୁବ୍ ଗୋଟାଏ ଘରୋଇ ଘରୋଇ ଅଭିନୟ କାମରେ, କଥାରେ, ଆଚରଣରେ । — "ଆପଣଙ୍କୁ କେତେ କ'ଣ କହିଥିଲେ ମଣି

ନାହାକ, ଆଜି ତାହା ପ୍ରଘଟ କରିଦେଲା ହାଇଦର୍ । ଆପଣ ସାରେ, ଏମିତି ଗୁପ୍ତରେ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଆମକୁ ଜଣାନାହିଁ ।''

''ସେଇ ହେଲା ବଡ଼ଲୋକର ଲକ୍ଷଣ । ସେ କ'ଣ କହିବୁଲୁଥାନ୍ତେ ନା କଣ !'' କଥାର ମୋଡ଼ ବୁଝି ନପାରି ନେଉଳି ମିଶ୍ର ଭୂରୁ କୁଞ୍ଚେଇ ଉଠି ଠିଆହେଲା ! ହାତରେ ଲଣ୍ଠନ । ଜଣେ ତା'ଭିତରୁ ହାମୁଡ଼ି ପଡ଼ି ନେଉଳି ମିଶ୍ର ପାଦ ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି କହିଲା, ''ଆପଣ ହେଉଛନ୍ତି ଗୁପ୍ତ ମହାତ୍ମା: ଆମକୁ କପଟ କରି ଲୁଚିଛନ୍ତି ।'' ଲଣ୍ଠନ ତଳର ଚକା ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଛ'ଜଣ ତାଙ୍କୁ ଘେରି ତଳେ ପଡ଼ିଗଲେ । ସମସ୍ତେ ସମସ୍ୱରରେ କହୁଥାନ୍ତି 'ଆପଣ ମହାପୁରୁଷ, ଆପଣ ମହାତ୍ମା, ଆପଣ ଜ୍ଞାନୀ... ।' ପେଣ୍ଡାଯାଏଁ ସାଲୁବାଲୁ ଅଣ୍ଡିରା ହାତ ବାଜି ଦେହସାରା ଶୀତେଇଗଲା । କେତେ ଉଷୁମ ସେ ହାତଗୁଡ଼ାକ । ନେଉଳି ଲଣ୍ଠନ ଆଲୁଅରେ ସାମ୍ନା କାନ୍ଥକୁ ଚାହିଁରହିଲା । ମଣି ନାହାକ କଥା ତା'ର ସବୁବେଳେ ମନେଥିଲା । ସେ କେବଳ ମଝିରେ ମଝିରେ ହସି ଦେଇ କଥାଟାକୁ ଆଡ଼େଇଦେଉଥାଏ ।

ନେତା ଟୋକାଟା ଭୁସ୍‌କିନା ଉଠି ବସିଲା । ତା' ଦେଖାଦେଖି ବାକି ସମସ୍ତେ ଉଠି ବସିଲେ । ନେଉଳି ମିଶ୍ର ଲଣ୍ଠନଟିକୁ ମଝିରେ ଥୋଇଦେଇ ହାତ ମକଚି ଠିଆ ହେଇଥାଏ; ଜାଣିପାରୁନଥାଏ କ'ଣ କରିବ । ତା' ତୁଣ୍ଡକୁ କଥା ମଧ୍ୟ ପଇଟୁ ନଥାଏ । ''ସାରେ, ଶୁଣନ୍ତୁ ! ଆମର ଏଇଠି ଗୋଟେ ମଠ କରିବା । ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ଗେରୁ ବସ୍ତ୍ର ଆଣିବା ! ଧୁନିକାଠ ଆଣିବା । ଆପଣ ଗେରୁଆ ପିନ୍ଧି ବସିଥିବେ, ବାକି ଆମେ ଯେତେ ଆପଣଙ୍କ ସେବକ ସବୁକଥା ବୁଝିବୁ । କାଲିଠୁ ଚାନ୍ଦା ଆଦାୟ କରାଯିବ । ଅନାଦାୟେ ଧାନଚାଉଳ, ଡାଲି ଯେ ଯାହା ପ୍ରସାଦ ପାଇଁ ଦେଲା । ଏଠି ପ୍ରତିଦିନ ପ୍ରସାଦ ଉଠିବ । ଆପଣ ଖାଲି ମୃଦୁ ମୃଦୁ ହସିବେ; ଯେ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲା, ତାକୁ ହାତ ଟେକି ଆଶୀର୍ବାଦ କରିବେ । ଆପଣଙ୍କ ଚେହେରା ଦେଖିଲେ, ଯେ ହେଲେ ବିଶ୍ୱାସ କରିଯିବ ଯେ, ଆପଣ ମହାତ୍ମା । ଖାଲି ଗାଁ'ବାଲାଙ୍କୁ, କାଲି ଦି' ଚାରି କଥା କହି ଆମେ ବୁଝେଇଦେବୁ । ମହାତ୍ମାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଦି'ଚାରିଟା ଅଦ୍‌ଭୁତ କଥା ନ କହିଲେ ନ ଚଳେ । ଆମେ ଭାବିଛୁ କହିବାକୁ ଯେ ଆଜି ରାତିରେ ଆପଣଙ୍କୁ ସ୍ୱୟଂ ଶିବ ଆସି ପ୍ରସନ୍ନ ହୋଇ ବର ଯାଚିଦେଲେ । ଘର ଆପଣଙ୍କର ଆଲୋକମୟ ହେବାର ଆମେ ଦେଖିଲୁ । ଆପଣଙ୍କ ଦୁଆରେ ପାଞ୍ଚହାତ ଫଣା ଥିବା ଦୁଇଟା ନାଗ ରାତିରେ ଖେଳା କରୁଥିବାର ଆମେ ଦେଖିଲୁ ! ସବୁଦିନର ଶୁଖୁଆ ଗନ୍ଧ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇଗଲା; ଖାଲି ଚନ୍ଦନ କର୍ପୂର ମହମହ ବାସିଲା । ଏମିତି ଏମିତି ଦି' ଚାରି କଥା କୁହାଯିବ । ଏସବୁ ମିଛ ବୋଲି ଆପଣ ଭାବନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଆପଣ ନିଜେ ଏସବୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିଯାଆନ୍ତୁ । ଇଏ କ'ଣ ଘଟିପାରନ୍ତା ନାହିଁ କି ? – ଆପଣ ମହାତ୍ମା ବୋଲି ନିଜକୁ ଜାଣିପାରୁନାହାନ୍ତି ବୋଲି ସିନା ।''

ଆଉ ପାଞ୍ଚଜଣ ମଟମଟ ଅନେଇଥାନ୍ତି !

ନେଉଳି ମିଶ୍ର ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ମିଟିମିଟି ଅନେଇ ଥାଏ । କ'ଣ ଏସବୁ ଏମାନେ କହୁଛନ୍ତି ? – ସେ କଥାକୁ କୌତୁକ ମଣି ହସିପକେଇଲା । ତା ପାଟିକୁ କଥା ଆସିଗଲା ।

''ଜାଇଁଲ ଭାଇ ! ତମେ ସବୁ ଅଭିଲା କଥା କହୁଛ । ମୁଁ ପୁଣି କି ଛାର ମଣିଷ; ସେଥିରେ ତମେ ବସିଛ ମତେ ମହାତ୍ମା କରି ଲୋକହସା କରେଇବ । ଲୋକେ କ'ଣ ଏମିତି ଓଲା ହେଇଛନ୍ତି ଯେ, ଏଥିରେ ଭଳେଇଯିବେ; ରାଗରେ ଆସି ଘରେ ନିଆଁ ଲଗେଇଦେବେ । ଏସବୁ ମାଡ଼ ମୁଲେଇବା କଥା । ମୋ ଦୁଃଖରେ ମୁଁ ଅଛି । ମତେ ଆଉ ଏ ଜଞ୍ଜାଳ ଭିତରକୁ ଭିଡ଼ ନାଇଁ । ଏ ସିନା ତମ ପାଇଁ ଖେଳ; ମୋ ପାଇଁ କାଳ !''

''ଯାଉନ ସାରେ ! – ଏ ଗୋଟେ କଥା; ଏମିତି କ'ଣ ଆପଣ ଲାଜେଇଲେ ଆମେ ଛାଡ଼ିଦେବୁ ? – ଆମେ ପରା ସାରେ, ସବୁ ଠିକ୍ କରି ଆସିଚୁ । ଆପଣ ରାଜି ହେବେନା ! ନହେଲେ''... ହଠାତ୍ ଗମ୍ଭୀର, ହଠାତ୍ ଦରହସାରେ... ''ଭାରି ଅଡୁଆ ହେଇଯିବଟି ।''

ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତକର ଭ୍ରୂକୁଟୀକୁ ନେଉଳି ମିଶ୍ର ଲଣ୍ଠନ ଆଲୁଅରେ ଦେଖିଲା ଏବଂ ବୁଝିଗଲା । ଏ ଜିନିଷ କିଛି ସରଳ ବ୍ୟାପାର ନୁହେଁ ।

ନେତା ଟୋକା ବାଆଁରେଇଲା ପରି କହିଲା, ''ବହୁତ ଭକ୍ତ ଆପଣଙ୍କ ପାଖେ ଯାହା ଦାନ-ଦକ୍ଷିଣା ଦେବେ, ସେଥିପାଇଁ କିଛି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ମୁଁ ନିଜେ ତା ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହିବି ! ଆମେ ଛ'ଜଣ ଆପଣଙ୍କୁ ଛାଇପରି ଘେରିଥିବୁ । ନା' କ'ଣ କହୁଛ ଭାଇ ?''

''ସେଥିରେ ସନ୍ଦେହ ଅଛି ନା କ'ଣ ? – ଆମେ ଏଠୁ ଲାଗିଲୁଣି ବୋଲି ଜାଣ ।'' – କହିଲା ଜଣେ । ବାକି ସବୁ 'ହଇହଇ' ହେଲେ ।

''ଆପଣ ଜାଣି ମହାତ୍ମା ଲୋକ । ଆପଣ ଜାଣି ଆମଭଳି ଗରିବ ଭକ୍ତଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବ । ଧନ୍ଦା ନପାଇ ଏବେ ଆମେ ଢୋକେ ପାଣି ପିଇବାକୁ ଯାହା ହିନସ୍ତା ହଉଚୁ, ଆମେ ଜାଣୁ । ଆମକୁ ଦି'ପଇସା ରୋଜଗାର ମିଳିବ; ଆଉ ଆପଣ ତ ସହଜେ ମହାତ୍ମା ହେଇ ପୂଜା ପାଇବେ । – ଖାଲି ଜମେଇକି କାମଟା କରିଦେଲେନା'' – ସେ ଟାକରା ଫୁଟେଇ ବିଭୋର ହେଇଗଲା । ପୁଣି ମନେ ପକେଇ ଚମକିଲା ପରି କହିଲା, ''ଆପଣଙ୍କୁ ଦିନଯାକ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ତୁଳସୀପାଣି ଟିକିଏ ପିଇ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ ! ରାତିରେ ଗମ୍ଭୀରାବିଜେ ହୋଇଗଲେ ଆମେ ସବୁ ସଜାଡ଼ି ରଖିଥିବୁ । ମାଛ କହିଲେ ମାଛ, କୁକୁଡ଼ା କହିଲେ କୁକୁଡ଼ା । ଆଉ, ଯଦି ସାରେ, କିଛି ମାଲପାଣି ଚାହିଁବେ, ତା'ବି ଆମ ପାଖରେ ସଦାସର୍ବଦା ଅଛି ବୋଲି ଜାଣିବେ !''

''ବେ, ଆମ ପାଇଁ କ'ଣ ସେଇ ରାତିରେ ବକଟେ ମିଳିବ ନା କ'ଣ ? ଛାନିଆ ହୋଇ ପଚାରିଲା ହାଇଦର ।

"ଉହୁଁ । ଦିନବେଳେ ଚଉରସ୍ ଡାଲମା ଅନ୍ନ ପେଟୁଟିଏ ଖାଇ ବେଳାଏ ଯାଏଁ ଟିକିଏ ଗଡ଼ପଡ଼ ହେବା ପାଳି ମୁତାବକ । ରାତି ଦଶଟା ପରେ ବାକି !... 'ହେ ହେ ହେ...'

ହାଇଦର୍ ଖୁସିରେ କୁରୁଳି କହିଲା, "ମାର୍ ବେ ତାଳି" – ଦୁଲୁଦୁଲୁ ତାଳିମାଡ଼ ହେଲା । "ତା'ହେଲେ ସାରେ, ସବୁ ପକ୍କା ହେଲା ! ଆମେ ଚାଲିଲୁ । ଏତେ ଟିକିଏ କଥା ପଦାରେ ପଡ଼ିବ ନାଇଁ କି ବାଳପ୍ରମାଣେ ଏଣେତେଣେ ଘୁଞ୍ଚିବ ନାହିଁ ।" – ନେତା ଟୋକାର ସ୍ୱରରେ ଆଦେଶ; ଆଖିରେ ନିଆଁ । ସଟ୍‌କିନା ଅଣ୍ଟାତଳୁ କୋଉଠୁ ହାତେ ଡେଙ୍ଗା ଛୁରୀଟାଏ କାଢ଼ିଆଣି, ତା' ଝଲମଲ ଦାଢ଼କୁ ଚାହିଁ ଦାନ୍ତସନ୍ଧାରୁ କହିଲା "ମୋ କଥା ନ ରଖିଲେ ମୋ ବୋପା ଶଳାକୁ ବି ଚିରିଦେବି ।" ଖଟ୍‌କିନା ଛୁରୀ ଲୁଚିଗଲା ।

ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ସମସ୍ତେ ଉଠିଲେ । ଶେଷ କଥା ଶୁଣାଣି ସରିଲା ପରେ ଆଉ କାହାରି କିଛି କହିବାର ନଥିଲା – ଗୁଡ଼ିଏ ପାଦଶବ୍ଦ, ଗୁଡ଼ିଏ ଧୋବଧାଉଳିଆ ଛାଇ ରାତିରେ ଅନ୍ଧାର ଭିତରକୁ ବୁଲିଗଲେ । ଲଣ୍ଠନଟି ଭୀତତ୍ରସ୍ତ ହରିଣଛୁଆ ପରି ଆଣ୍ଠୁଏ ଉଚ୍ଚରୁ ଚାହିଁରହିଲା ନିଛାଟିଆ ଅରଣ୍ୟକୁ !

ନେଉଳି ମିଶ୍ର ଲଥ୍‌କିନା ସେଇ ପିଣ୍ଡାରେ ବସିପଡ଼ିଲା । ତା'ର ଆଣ୍ଠୁଠଉଁ ହୁଗୁଳିଗଲା ନା କ'ଣ । ସେଇଠି ଖୁଣ୍ଟକୁ ଆଉଜି ଭକୁଆଙ୍କ ଭଳି ମଟମଟ ଚାହିଁରହିଲା । ଜାଣିପାରିଲା ନାହିଁ କେତେବେଳେ ଚମ୍ପୀ ଧୋବଣୀ ଛାଇ ଭଳି ନିଃଶବ୍ଦରେ ଆସି ତା ପାଖେ ଠିଆହେଇଯାଇଥିଲା ।

"ସେ ଗାତପଶା, ହାଣମଙ୍ଗଳ, ଅଂଳପେଇଷା, ମୁଣ୍ଡା କାଇଁ ଆଇଥିଲେ କି ?"

କୌଣସି ଉତ୍ତର ମିଳିଲା ନାହିଁ । ନେଉଳି ମିଶ୍ର ନିଶ୍ଚଳ ଚିତ୍ର-ପ୍ରତିମାଟିଏ ।

"ମୁଁ ସବୁ ଦେଖିଚି, ସବୁ ଶୁଣିଚି – ସେ ଚୁଲିପଶା ଜାରଜା ଟୋକାଙ୍କ କଥାରେ ପଡ଼ି ଆମେ କାଇଁ ଆମ ବେଉସା ବୁଡ଼େଇବୁ ବା ? ଯାଉନ ! ଛୁରୀ କାଢ଼ି ଡରାଣ ଦେଖଉଚି ଡହରା; କେଢ଼େ ବହପ । କାଇଁ ଦେଖି, କେମିତି ଛୁରୀ ଚଳେଇବୁ । ଶାବଳା ଶୁଖୁଆପରି ତତେ ଠିଆ ପନିକିରେ ଦି'ଗଡ଼ କରିଦେବି ନାଇଁ ଯଦି, ମୁଁ କି ଚମ୍ପୀ ? – ଚାଲିବଟି, ଉଠ । ମହାତ୍ମା, ନା ତା ମୁହଁରେ ନିଆଁ – ପାରିକୁଦ ଥାକରୁ ଚିକ୍‌କଣ ଖଇଙ୍ଗାର ପେଟି କାଢ଼ି ଭାଜିଚି । ଖାଇଦେଇ ଶୋଇବ ଚାଲ । ରଇଚଳେ କାଲିକି ଆସିଲେ ମୁଁ ତାକୁ ଦଉଚି ଭଲକରି ପାନେ ।"

ନେଉଳି ମିଶ୍ର ଠକ୍ କିନା ଉଠି ଠିଆହେଲା । ତା' ହାତଗୋଡ଼ ଶିରା-ପ୍ରଶିରାରେ ଟିକିଏ ତାତି ଚଢ଼ିଲା । ସେ ବୋଲ ମାନି ଆଗେ ଆଗେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା । ପଛରେ ଚମ୍ପୀ ରାଉରାଉ ହେଉଥାଏ । ତା' ହାତରେ ଦୋହଲୁଥାଏ ଲଣ୍ଠନ । ନେଉଳି ଆଗରେ କାନ୍ଥସାରା ଦୋହଲୁଥାଏ ତାର ଅସୁର ପରି ଛାଇ ।

ଠାଆ ପାଖରେ ବସିବାକୁ ନେଉଳିର ଅମଙ୍ଗ ଅମଙ୍ଗ ଭାବ । ଚମ୍ପୀ ମୁହଁକୁ ନ ଚାହିଁ ମୁହଁକୁ ଥମଥମ କରିବା ଢଙ୍ଗ ଦେଖି ଚମ୍ପୀ ଯାଇ ଖପ୍‌କିନା ତା' ବାଁ ଡେଣାଟାକୁ ଧରି ଆଗରେ ଠିଆହେଲା । ନିଦରୁ ଉଠେଇଲା ପରି ନେଉଳିକୁ ଥରେ ଝୁଙ୍କିଦେଇ କହିଲା, "ହେଇଟି, ମତେ ଚାହିଁବଟି, ଚାହଁ ।" ନେଉଳିର ଆଖି ତଳକୁ ।

ବାଁ ହାତରେ ତା' ଛେଳିଦାଢ଼ିଆ ଥୋଡ଼ି ଧରି ଟେକି ରଖିଦେଲା । ପହରିଲା ପହରିଲା ଆଖି । ଖୁବ୍ ଗହୀର ନେଳି ଢରଢର ଆଉ କହରିଆ, ଶୁଖୁଆ ବେପାରୀ ପାଇଁ ସତେ ଏମିତି ଆଖିର କ'ଣ ପ୍ରୟୋଜନ ? ଚମ୍ପୀ ହସିଲା – "ତମକୁ ସେ ଟୋକାଗଣ୍ଡାକ ବିଗାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କରି ବୋଲରେ ପଡ଼ି ତମେ ସତକୁ ସତ ମହାତ୍ମା ସାଜିବ ନା କ'ଣ ? ମୁଁ ଆଗରୁ କହିଚି କେତେଥର, ଶୁଣିଲ ନାଇଁ । ବାଆଜି ପରି ଏ ଲମ୍ୱା ବାଳ ଆଉ ଦାଢ଼ି ନ କାଟି ଆଜି ଏ ଅବସ୍ଥା । କାଲି ସକାଳୁ ଯଦି ମୁଁ ତମକୁ ଚିକ୍‌କଣ ନଣ୍ଡା ନକରିଚି ମୋ ନାଁ ଚମ୍ପୀ ନୁହେଁ । ନବରଙ୍ଗ ଲାଗିଚି ।"

ଗେଲବସରିଆ ମନ ଧରାଧରି ଭିତରେ ଖିଆପିଆ ସରିଲା । ନେଉଳିର ମୁହଁ ସେମିତି ଥମଥମ । ଚମ୍ପୀ ସେମିତି ମନକୁ ମନ ଗାଳୁର ଗାଳୁର । କେମିତି କଣଟା, ଅଚିହ୍ନା ବେଖାପିଆ କଥା ପଶିଆସିଛି ତାଙ୍କ ଥିରପାଣି ପୋଖରୀକୁ । ସେମାନେ ତାକୁ ବୁଝିପାରୁନାହାନ୍ତି, ସମ୍ଭାଳି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ସକାଳ ପାହିଲେ ଦିନ ଆଲୁଅରେ ସେ ଟୋକାପଞ୍ଝାଙ୍କୁ ଦି'ଜଣ ମିଶି ନାହିଁ କରିଦେଲେ ତ' କଥା ଛିଡ଼ିଯାନ୍ତା; କିନ୍ତୁ କାହିଁକି କଥାଟା ସେଡ଼େ ସହଜ ଜଣାଯାଉନଥାଏ ।

ଦରଲିଭା ଲଣ୍ଠନ ଆଲୁଅରେ ଦୁହେଁ ଚାହିଁ ଶୋଇଥାନ୍ତି । ଚମ୍ପୀ ତା ପାଖକୁ ଲାଗିଆସି କହିଲା, "ମହାତ୍ମା କହିଲେ. ଏଇ ବାଆଜିଟି ! ତେମେ ବାଇଆ ବାଆଜି ହବ ? – ତେମେ କ'ଣ ଅସୁଖରେ ଅଛ କି ? – ସେ ରଇଜଲେ ଯାଆନ୍ତୁ ବାଆଜି ବଇଷ୍ଣବ ହେଇ !... ତେମେ ଯଦି ସତକୁ ସତ ସେମିତି କ'ଣ କରିବ, ଜାଣିଥ, ମୁଁ ଜୀବନ ହାରିଦେବି !" – ସୁକୁସୁକୁ ହୋଇ ଚମ୍ପୀ କାନ୍ଦିଲା ଆଖିବୁଜି ।

ତା ବେକ ପାଖରେ ନେଉଳି ମୁହଁ ରଖି କହିଲା "ମୁଁ କ'ଣ ଚାହୁଁଛି ମହାତ୍ମା ହେବାକୁ ? ମୁଁ କ'ଣ ବୁଝିନାହିଁ, ମୁଁ ସେଥିକୁ କେଡ଼ିକି ଅଯୋଗ୍ୟ ! ସେମାନେ ବି ମତେ ମହାତ୍ମା ହେବାକୁ କହୁନାହାନ୍ତି । ସେ କହୁଛନ୍ତି, ମହାତ୍ମା ରୂପ ବେଶ ପକେଇ ମୁଁ ଲୋକଙ୍କୁ ଠକି ତାଙ୍କ ପାଇଁ ପଇସା ରୋଜଗାର କରିବି ! ଏଡ଼ିକି ଅପ୍ରାଧ ତ ମୁଁ କରିପାରିବି ନାହିଁ ।"

"ନାଇଁ ନାଇଁ, ଆମେ କାଇଁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଅପ୍ରାଧ କରିବା ! ଆମେ କାଲି ତାଙ୍କୁ ନାହିଁ କରି ଫେରେଇଦେବା ।"

"ଫେରେଇଦେବା ଯେ, ସେମାନେ କ'ଣ ତାଙ୍କ ମନକୁ ଏକଥା କହୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ପରା ମଣି ନାହାକ ଯାହୀ କହୁଥିଲା, ତାକୁ କେମିତି ଜାଣିଯାଇଛନ୍ତି ।...

ମଣି ନାହାକଙ୍କୁ ସବୁ ଦୃଶ୍ୟ ହେଉଥିଲା । ସେ ଦେବୀ-ସାଧିଥିଲା ତ ! ଗଛରୁ ତୋଳିଲା ପରି ଆଗତ କଥାମାନ କହିଦେଉଥିଲା ।''

''ହଅଅ ! କୋଉ କାଳେ କ'ଣଟାଏ ସେ କହିଥିଲା ବୋଲି''... ଚମ୍ପୀ ବାହୁ ବଢ଼େଇ ଆହୁରି ଜୋର୍‌ରେ ଭିଡ଼ିଧରିଲା – ନେଉଳି କିନ୍ତୁ ମଲା ଧଣ୍ଡଟିଏ ପରି ନିସ୍ତେଜ, ତା'ର ପୁରୁଷପଣିଆ କୁଆଡ଼େ କେମିତି ଲୋପ ପାଇଗଲା । ସେ ବୋଧେ ଖୁବ୍ ଡରିଯାଇଥିଲା ।

''ଚମ୍ପୀ !'' ଖୁବ୍ ଆସ୍ତେ କହିଲା ନେଉଳି, ''ମତେ ଜାକି ଧ' ! ମତେ ପୁଣି ସେମିତି ଲାଗୁଛି – ଶୂନ୍ୟକୁ ଗଳିଗଲା ପରି ।... ଚମ୍ପୀ... ''

ଶାଗପରି ନିସ୍ତେଜ ମେଞ୍ଚାଟିଏ ହୋଇଗଲା ନେଉଳି । ଚମ୍ପୀ ଧଡ଼ପଡ଼ ଉଠିପଡ଼ି ବାଉଳିହେଲା । ତା' ବୁକୁ ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ଦେଇଗଲା । ଚଳ ଚଳ ପାଣି ଆଣି ମୁହଁକୁ ମାରିଲା । ସରୁ ଶୁଆ ପଞ୍ଜୁରିଟିଏ ପରି ସେ ମଣିଷଟି ଚିତ୍ ହେଇ ନିଶ୍ଚଳ ପଡ଼ିଥାଏ । କେଡ଼େ ଟିକି ମଣିଷଟିଏ, କେଡ଼େ ନିର୍ମଳ ମଣିଷଟିଏ । ଚମ୍ପୀ ତାକୁ ଜାକିଲାଗିଥାଏ; ବୁକୁରେ ହାତ ରଖି ହଲେଇଲାଗିଥାଏ ।

କିଛି ସମୟ ଉତ୍ତାରୁ ନେଉଳି ଆଖି ଫିଟେଇ ଚାହିଁଲା । ଚମ୍ପୀକୁ ଲାଗିଲା ଯେ, ସେ ଅଳ୍ପ ହସି ତାକୁ ଚାହୁଁଛି । ସେ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ତା' ଉପରେ ଲୋଟିପଡ଼ି ମୁହଁ ପାଖରେ କହିଲା ଅଧେ କାନ୍ଦ, ଅଧେ ଅଭିଯୋଗ ଭିତରେ – ''ଏମିତି କ'ଣ ହେଇଗଲା ତମର ! ମୁଁ କ'ଣ କରିବିଟି ! ପାଣି ଦେବି, ପିଇବ ?''

ସେ ପାଣି ଆଣିଲା ବେଳକୁ ନେଉଳି ଉଠି ବସିଲା, ଦେହରେ ଲୁଗାଟା ଗୁଡ଼େଇ ଦେଲା । ଏକାନିଶ୍ୱାସକେ ପାଣିତକ ପିଇଦେଇ ଚାହିଁଲା ! ଆସ୍ତେ କହିଲା – ''ମୋର ଏମିତି ହୁଏ ! ମୋତେ ଶୋଷିନିଏ କୁଆଡ଼େ !... ଏବେ କେତେଦିନ ନଥିଲା । ମୁଁ ଜାଣିଶୁଣି ଶୁଖୁଆ ବ୍ୟବସାୟ କଲି ତାକୁ ଘଉଡ଼ିବାକୁ । ତତେ ଜାଣିଶୁଣି ଆଣି ଅନାଚାର କଲି ତା'ଠୁ ମୁକୁଳିବାକୁ ।''

''କାହାଠଉଁ ? – କିଏ ସେ ? କ'ଣ ଏମିତି ଗପୁଚ ?'' ଚମ୍ପୀ ସ୍ୱରରେ ଅଜଣା ଭୟ ଥରୁଥିଲା ।

''ମୋ କର୍ମକୁ ! ମୁଁ କିନ୍ତୁ ମୁକୁଳିପାରିବି ନାହିଁ । ସେ ମୋତେ ଛାଡ଼ିପାରିବ ନାହିଁ । ପିଲାବେଳୁ ମୁଁ ସ୍ଥିର ହେଇ [illegible]ଏ ବସିଗଲେ ମୋତେ ଏମିତି ଝାଇଁମାରିଯାଏ । ମୋତେ ଖୋଳପରି ଲାଗେ; ଭଲ ବି [illegible] – ଆକାଶ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା ପରି ଲାଗେ । ମୋ ହାତରେ ପାଠଶାଠ [illegible] ହେଲା ନାହିଁ । ନନା ନେଇ ମୋ ଜାତକ ମଣି ନାହାକଙ୍କୁ ଦେଖେଇଲେ । ସେ କହିଲେ ଯେ ସେଇଟା ମହାତ୍ମା କୋଷ୍ଠୀ । ମୋତେ ଶୁଣି ଚିଡ଼ିମାଡ଼ିଲା । ସମସ୍ତେ ମତେ ଆଡ଼ ଆଡ଼ ହେଲେ । ମୁଁ ଜାଣିଶୁଣି ଛୋଟ ଛୋଟ ପାପକାର୍ଯ୍ୟ କଲି । ପକ୍ଷୀବସାରେ ନିଆଁ ଲଗେଇଲି । ପାଣିରେ ପଶି ବେଙ୍ଗକୁ କଣ୍ଟା ଫୋଡ଼ି ମାରିଲି । କଅଁଳ ଗଛକୁ ଦେଖିଲେ ହାଣିଲି । ବିଲ କଙ୍କଡ଼ା ଆଣି ପୋଡ଼ି

ଖାଉଲି । ଜମା ଆଉ ସ୍ଥିର ହେଇ ବସିଲି ନାହିଁ ଦିନସାରା । ସମସ୍ତେ ହୁଡ଼ିଲେ ! କହିଲେ, ଯା ଏଇଟା କୁଆଡ଼େ ମହାତ୍ମା ହବ ? ଛଉତିଷ ନା ଫଉତିଷ । ମୋତେ ଶୁଣି ଭଲ ଲାଗିଲା ।''

ଚମ୍ପୀ କଥାମଝିରେ ପଶି କହିଲା, ''ତମେ କାହିଁ ମହାତମା ହୁଅନ୍ତ ବା ! ଛଉତିଷ ନା ଫଉତିଷ ।'' ସେ ବୋଧହୁଏ ଶୁଣିଲା ନାହିଁ । ସେମିତି କୋଉ ଭିତରୁ କଥା କାଢ଼ି କହିଲା – ''ଦିନେ ଜଣେ ବାବାଜି ଆସିଥାଏ । ସମସ୍ତେ ତାକୁ ମହାତ୍ମା କହିବାରୁ ମୁଁ ଜମା ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଗଲିନାହିଁ । ମତେ ସେ ନାଁ ଶୁଣିଲେ ଚିଡ଼ି ମାଡ଼ିଲା । ଦୁଇଦିନ ଉତାରୁ ପାହାନ୍ତିଆରେ ଯାଇ ତା' ଚାଳିଘରେ ନିଆଁ ଲଗେଇଦେଲି । କୁଟାଘର, ହୁଦ୍‌ହୁଦ୍ ଜଳିଗଲା । ଗାଁ ଲୋକେ ଦୌଡ଼ିଲେ । ବାଆଜି ଲଙ୍ଗଳା ହୋଇ ଠିଆହୋଇଥା'ନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଦାଢ଼ି ଜଟା କିଛି ଜଳିଯାଇଥାଏ । ମୁଁ ସବା ପଛରେ ଥାଇ ମନ ଭିତରେ ଶୋଧୁଥାଏ – ''ମହାତ୍ମା ଦେଖେଉଚି ।'' ଲୋକେ ତା' ପାଦତଳେ ପଡ଼ି କାନ୍ଦୁଥାନ୍ତି । କେମିତି ନିଆଁ ଲାଗିଲା, କିଏ ଲଗେଇଲା ବୋଲି ପଚାରୁଥାନ୍ତି; ରାଗରେ କାନ୍ଦୁଥାନ୍ତି – ପାଇଲେ ଅପ୍ରାଧୀକୁ ହାଣିପକେଇଥାନ୍ତେ ।''

''ଆଲୁଅ ତେଜିଆସିଲା । ସେ ଲଙ୍ଗଳା ମଣିଷଟା ଠିଆହୋଇଥାଏ; କାହାକୁ କିଛି କହୁ ନଥାଏ । ହଠାତ୍ ତା' ମୁହଁଟା ମତେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶିଲା । ମୁଁ ଭାବିଲି, ଖରା ପଡ଼ିଥିବ । ସେ ମୋତେ ଚାହିଁ ହସିଦେଲା । ମୋ ବାପ ଲୋ ! କି ସେ ହସ !!

ନେଉଳି ଗୋଟାପଣେ ଶୀତେଇଗଲା ।

''ମତେ ଲାଗିଲା, ସେ କହୁଚି, 'ମୁଁ ସବୁ ଜାଣେ; ହଉ, ତୁ ଆଉ କେତେ ଦିନ ଲୁଚିବୁ' – ମତେ ସେ ଧରେଇ ଦେଇ ମାଡ଼ ମରେଇ ଥିଲେ ମୁଁ ଖୁସି ହେଇଥାନ୍ତି । ମତେ ଚାହିଁ ସେ ହସିଲା, ମୋ ଅପ୍ରାଧକୁ ଅପ୍ରାଧ ବୋଲି ଜ୍ଞାନ କଲା ନାହିଁ । ସେଇଠୁ ସେ ମୁହଁ ଫେରେଇ ସେମିତି ହସି ହସି ଚାଲିଗଲା ।... ମତେ ଲାଗିଲା, ମୁଁ ପୁଣି ଆକାଶରୁ ଗଳିପଡୁଛି । – ମୁଁ ସେଇଠି କାଠପିତୁଳି ପରି ଠିଆହୋଇ ରହିଗଲି । ମୋତେ ସେମାନେ ଚେତା କରେଇଥିଲେ । ତା ସାତ ଦିନକୁ ଅଚାନକ ଆମ ଏ ଘରେ ନିଆଁ ଲାଗିଗଲା; ନଡ଼ା ଛପର କରିବାର ଦି' ମାସକୁ ପୁଣି ଥରେ । – ଲୋକେ କହିଲେ, ଆମ ଘରେ କେହି ମହାତ୍ମାଙ୍କ ପାଖରେ ଅପ୍ରାଧ କରିଛି । ନନା କିଛି କହିଲେ ନାଇଁ । ତାଙ୍କ କାଳ ହେଇଗଲା । ଭାଇନା ଭିନେ ହେଇଗଲେ । ମୁଁ ଏକୁଟିଆ ହେଇଗଲି । ମତେ ପୁଣି ସେ ବେମାରି ଧଇଲା । ସେ ବାଆଜି ମୁହଁ ଦିଶିଲା । ଜଳିଯାଉଥିବା ପକ୍ଷୀବସାମାନ ଦିଶିଲା । ମୁଁ ବସିଲା ଠେଇଁ, ଭାତ ରାନ୍ଧିଲା ଠେଇଁ ଆକାଶରୁ ଗଳିପଡ଼ିଲି ! – ମୋତେ ଗାଧେଇ-ପାଧୋଇ ନିର୍ମଳ ହବାକୁ ଡର ମାଡ଼ିଲା । ଚନ୍ଦନଫୁଲ ବାସ୍ନାକୁ ଡରମାଡ଼ିଲା । ମୁଁ ଦିଅଁଘରେ ଆଣି ଶୁଖୁଆ ରଖିଲି । ପଇତା-ଫଇତା କେବେଠୁ ଫିଙ୍ଗିଦେଲି । ଏଥର ମତେ ଆଉ ପୁରେ ଚମ ଗୁଡ଼େଇ ହେଲାପରି ଲାଗିଲା । କେହି ଦେଖି ନ ପାରିଲା ପରି ଅନ୍ଧାର କୋରଡ଼ରେ ଲୁଚିଗଲା

ପରି ନିର୍ଭୟ ଲାଗିଲା । ମତେ ଆଉ ସେ ଦାଉଦାଉ ମୁହଁ ଦିଶିଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ଭାବିଥିଲି, ଖସିଗଲି । ମଣି ନାହାକଟା ଭଣ୍ଡ, ସେ ଅନେକ ମିଛ କହିଛି; ସେଥିରୁ ମୋ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ! – ମତେ କେମିତି ବୁଝାପଡ଼ିଯାଉଚି ଯେ, ଏ ଶୂନ୍ ବେମାରି ମତେ ଏ ସଂସାରରୁ ଶୋଷିନେବ । ସେମିତି ଦରଛଲା ନଙ୍ଗଲା ଉଦ୍‌ବାସ୍ତୁ ବାଆଛି କରି ଠିଆକରେଇଦବ । ଏ ସବୁ ମୋ ପାଇଁ ଛଳିଯିବ ! ମୋର ହେଇ ଆଉ କିଛି ରହିବ ନାଇଁ – ସେଇଟା ମୋ କପାଳଲିଖନ । ମୋ କୋଷ୍ଠୀରେ ସେଇଆ ରହିଯାଇଛି ! –''

ଚମ୍ପୀର ସ୍ୱର କ୍ଷୀଣ । ତା'ର ଛିଭ ଓଠ ଶୁଖି କାଠ ହୋଇଯାଇଥିଲା କି ? – ''ହଅଅ, ସେଗୁଡ଼ାକ ସବୁ ମିଛ ! – ଆମ ଶୁଖୁଆ ବେଉସା ଭଲ କି ଆମେ ଭଲ ! କାଲି ପାହାନ୍ତିଆରୁ ଚାଲ ଆହୁରି ଶୁଖୁଆ ଆଣି ଗଦାକରିଦବା ।''

ନେଉଳି ମିଶ୍ର କପାଳରେ ଚିକ୍‌ଚିକ୍ ଝାଳ । ମୁହଁରେ ଆଖିରେ ସ୍ୱପ୍ନ ଭରିଯାଇଥିବା ପରି ଭାବ । ସେ କହିଲା, ''ଆଉ ଲାଭ ନାହିଁ ଚମ୍ପୀ ! ଏ ଓଷୁଅ ଆଉ କାଟୁ କରିବ ନାଇଁ । ମୁଁ ଭାବିଥିଲି, ଥରାଏ ନିଆଁ ଉପରେ ଶଗଡ଼େ ଟଷ୍ଟୁ କୁଢ଼େଇଦେଲେ, ଲିଭିଯିବ । ସେ ତାକୁ ଭେଦି ଚହଟିଆସିଲା । ମୋତେ ଆଉ ଶୁଖୁଆ ଗନ୍ଧୋଉ ନାହିଁ; ଅଶୁଚି ଲାଗୁନାଇଁ । ତୋତେ ଦେଖିଲେ ଅଶୁଚି ଲାଗୁନାଇଁ । ଏ ଅସନା ମଳିଝଳି ସଅପ କତରା ଦେଖିଲେ ଏମାନେ ମତେ ବେଢ଼େଇ ରଖିପାରିବେ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ହେଉନାହିଁ । ଆଜି ସେ ଟୋକାଗଣ୍ଡାକ ଯେଉଁ ଅପ୍ରାଧ କରିବାକୁ କହିଛନ୍ତି, ତାକୁଇ କଲେ, ଛାଣିଶୁଣି ଭଣ୍ଡ ହେଲେ କେଜାଣି ମୁକୁଳିହେବ । ଆଜି ମୋତେ ତେତେବେଳୁ ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ଲାଗିଲାଣି । ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି 'ହଅଅ, ସେ ବାଆଛି କ'ଣ ଏ ଶୁଖୁଆ ଗନ୍ଧରେ ପଶିପାରିବ ! – ସେ ଆଜି ଚିକ୍‌ଚିକ୍ ଦିଶିଲା । ତୋ ଆଇଁଷିଆ ଦେହରେ ଲେସି ହେଇ ପଡ଼ିଥିଲେ ମଧ ସେ ପଶିଆସିଲା !''

ଚମ୍ପୀ କହିଲା, ''ଏଇଟା ତ ଭୂତ ପ୍ରେତ ପାପକର୍ମ । ଆଇଁଷ କାତି, ପିତା ଶୁଖୁଆ, ଅତୁଆ ବାଳ ପୋଡ଼ି ଧୂଆଁ ଦେଇଦେଲେ କୁଆଡ଼େ ଛାଡ଼ିପଳେଇବେ ।''

ନେଉଳି ଆସ୍ତେ ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ ନାହିଁ କଲା – ''ମୋ ବୋଲ ମାନ । ଚାଲ, ସାଙ୍ଗ ହେଇ ଅପ୍ରାଧ କରିବା । ଏ ଶୁଖୁଆ ସବୁ ଆଡ଼େଇ ଢେଙ୍କିଶାଳେ ରଖିବା । ଏ ଘରଟାକୁ ଧୋଇବା । ଶୁଖୁଆ ଗନ୍ଧ ମୋତେ ସିନା ଆଉ ଜଣାଯାଉନାହିଁ କି ଆତୁଆଳ କରୁନାହିଁ... ହେଲେ ମହାତ୍ମା ସାଜିବାକୁ ସେ ଲୋକଙ୍କୁ ସୁହାଇବ ନାହିଁ । ତୁ ମାତାଜୀ ସାଜିଯା ! ତତେ ଦେଖିଲେ ବି ମୋର ଆଉ ଲୋଭ ହେଉନାହିଁ । ମତେ ପୁଣି ଭଣ୍ଡିବାକୁ ହବ ।''...

''ତେମେ କାଇଁ ବାୟା ହଉଚ । – ଏ ବେପାର ଆମର ଭଲ । ଶୁଖୁଆଗନ୍ଧ ପୁଣି ତମେ ବାରିପାରିବ । ଏଇନେ କ'ଣ ଟିକିଏ ରୋଗର ପ୍ରକୋପ ବଢ଼ିଚି ସିନା । ତମେ ଥରେ ଗେରୁଆ ପିନ୍ଧି ଥିର ହେଇ ବସିଗଲେ ସେ ଆଉ ତମକୁ ଛାଡ଼ିବ ନାଇଁ ! ତମେ ଜାଣ ତେଣିକି ସେଥିରେ ବୁଡ଼ିଯିବ; ଆଉ ଫେରିପାରିବ ନାହିଁ !''

''ଏମିତି ବି ଆଉ ଏଠି ରହିପାରିବି ନାହିଁ । ମତେ ଏଇନେ ସୁଦ୍ଧା ଏ ଘରଦ୍ୱାର ସବୁ ପାଣିପରି ଢଳଢଳ ଦିଶୁଚି । ଏଇନେ ଏ ଘରେ ନିଆଁ ଲାଗି ଜଳିଗଲେ ମୁଁ ଚାହିଁଥିବି । ମତେ କିଛି ଜଣାଯିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ଏଇନେ ଆଉରି ଗହୀର ପଙ୍କରେ ନ ବୁଡ଼ିଲେ ଚଳାନାହିଁ । ଯଦି ସେ ତାକୁ ସୁଦ୍ଧା ପାଣି କରିଦେବ, ତାକୁ ସୁଦ୍ଧା ଏକାକାର କରିଦେବ, ତେବେ ସରିଲା ଖେଳ । ଆଉ ଲୁଚି ରହିହବ ନାହିଁ । ସଂସାରକୁ ହାରିଦେଇ, ସାରା ସଂସାରକୁ ନିଜର କରିନବାକୁ ହବ । ନିରୁପାୟ ମହାତ୍ମାଟିଏ ହବାକୁ ହବ !''

ଚମ୍ପୀ କିଛି ନକହି ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ଠିଆହୋଇ ରହିଲା ।

ନେଉଳି ଆସି ଲଣ୍ଠନଟିକୁ ତେଜିଦେଲା । ଛାଇସବୁ କାନ୍ଥରେ ଫଡ଼କିଲେ । – ଶୁଖୁଆ ବୋଝ ବୁହାହେଲା ବାଡ଼ିପଟ ଢିଙ୍କିଶାଳକୁ ! କତରା ଲୁଗାସବୁ ମୋଟ ବନ୍ଧାହୋଇ ଚାଲିଗଲା । ରାତି ଘନେଇଆସିଲା । ଛାଇପରି ଦୁଇଜଣଯାକ ନୀରବରେ କାମ କରି ଲାଗିଥାନ୍ତି । ଘରଟିକୁ ନିରାମିଷ ନିର୍ମଳ କରୁଥାନ୍ତି, ଝଡ଼ାଝଡ଼ି ଧୁଆଧୋଇ ହେଲାପରେ ନେଉଳି ମିଶ୍ର ସେଇ ରାତିରେ ପୋଖରୀରେ ଯାଇ ଗାଧୋଇପଡ଼ିଲା । ଲୁଗା ଗାମୁଛାକୁ ବାରମ୍ବାର ଧୋଇ ଶୁଙ୍ଘିଲା । ପୁଣି ଧୋଇଲା । ଶେଷକୁ ପାଣିରୁ ଟେକି ନେଇ ଶୁଙ୍ଘିଲା । ଅଳ୍ପ ହସିଦେଇ ଲୁଗା ଚିପୁଡ଼ି ପାଲଟି ଚାଲିଆସିଲା । ଚମ୍ପୀ ଚମତ୍କାର ଲୁଗା କାଚେ । ଆଗରୁ ଯେଉଁ ଲୁଗା କାଚି ଚଉତି ରଖିଥିଲା, ତାକୁ ପାଲଟି ଓଦା ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଢେଙ୍କିଶାଳେ ପକେଇଦବାକୁ କହିଲା । ରାତି ସେତେବେଳକୁ ଅନେକ ବାକି । ନେଉଳି ପିଢ଼ା ଉପରେ ବସି ଅପେକ୍ଷା କରି ଚମ୍ପୀ ନ ଆସିବାରୁ ଲଣ୍ଠନଟି ନେଇ ଦେଖିଲା । ଚମ୍ପୀ ଢେଙ୍କି ଲାଞ୍ଜ ଉପରେ ଗାଲରେ ହାତ ଦେଇ ବସିଚି; ତା' ଚାରିଆଡ଼େ କତରା ଗଣ୍ଠିଲି, ଶୁଖୁଆ ବୋଝ, ହାଣ୍ଡି ଆଟିକା ।

''ଆଲୋ, ଏମିତି ଝାଳନାଳ ହେଇ କାହିଁ ବସିଚୁ । ଯାଇ ମୁନ୍ଦେ ଗାଧେଇ ପକଉନୁ !''

''ନା, ମୋର ଗାଧେଇ କ'ଣ ହେବ !'' କହି ଉଠି ଠିଆହେଲା ଚମ୍ପୀ । – ନେଉଳି ଅଳ୍ପ ହସି କହିଲା, ''ଆସୁନୁ, ଆ, ତତେ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ମୁଁ ଗଲି ହୁଗୁଳି; ଅନାଚାରରେ ମୋତେ ବୁଡ଼େଇରଖ !''

ଚମ୍ପୀ ଆଡ଼ଆଡ଼ ହେଇ ଯାଇ ତଳେ ବସିଲା । ନେଉଳି ପରିହାସରେ କହିଲା, ''ଦେଖିଲୁ, ମୁଁ ପିଢ଼ାରେ ବସି କେମିତି ଦିଶୁଚି ! ଲୋକେ ଆସି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିବେଟି ! ଆସି ରୁଣ୍ଡ ହେଇ ପାଖରେ ବସିବେ – ଆଶୀର୍ବାଦ ନେବେ; କେତେ କଥା ସବୁ ପଚାରିବେ ! – ମୁଁ ସଜ ହେଇ ବସୁଚି, ତୁ ଆଇଲୁ ଭକ୍ତ ଢଙ୍ଗରେ !''

ଚମ୍ପୀ ସତକୁ ସତ ଉଠି ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ହେଇ ଆସି ମୁଣ୍ଡିଆଟିଏ ମାଇଲା; ପାଦଧୂଳି ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇଲା । ସମ୍ଭ୍ରମରେ ବସି ତଳକୁ ଚାହିଁଲା । ନେଉଳି ଖଲଖଲ ହସିପକେଇଲା ''ଆରେ ହେ, ତୁ ତ ବଢ଼ିଆ ଦେଖଉଚୁ; ସୁଆଙ୍ଗ ପରି ହଉଚି !''

ଚମ୍ପୀ କିଛି ନଶୁଣି ସେମିତି ତଳକୁ ଚାହିଁ ପଚାରିଲା, ''ମହାପ୍ରୁ ! ତମେ ମହାତ୍ମା ଆଇଚ ! ମୁଁ ମହାପାତକୀ ! ମୋ ଆତ୍ମାକୁ କାରଣ କରିବାକୁ ବାଟ କ'ଣ ?''

ନେଉଳି ଅଭିନୟରେ ଗମ୍ଭୀର ହେଇ କହିଲା, ''ତୋର ଅମାପ ପାପ ଦିଶୁଚି ! ତତେ ଆଗ ତୀର୍ଥାଟନ କରିବାକୁ ହବ । ଗଙ୍ଗାରେ ମୁଣ୍ଡ ବୁଡ଼େଇ ଚାରିଧାମ ବୁଲି ଆସିଲେ ଦୀକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ର ନବୁ, ଗୁରୁସେବା କରିବୁ; ତେବେ ତୋ ପିଣ୍ଡର କାରଣ ହେବ !''

ଚମ୍ପୀ ପୁଣି ମୁଣ୍ଡିଆଟିଏ ମାରିଲା । ନେଉଳି ଗଦ୍‌ଗଦ ହେଇ ତାକୁ କୁଣ୍ଢେଇ ପକେଇଲା । କୁରୁଳିଲା । ଯା' ଶାଲା ଶହେ ମହାତ୍ମାକୁ ଚିତା କାଟିଦେବି । ଆଉ ମହାତ୍ମା ହେଇ କ'ଣ ହୁଅନ୍ତା କି ? ସେ ପିଲାଙ୍କ ପରି ଚମ୍ପୀକୁ ଧରି ଝୁଲୁଥାଏ । ଚମ୍ପୀର ତିଳେହେଲେ ପ୍ରତିବାଦ ନାହିଁ । ନେଉଳି ଚମ୍ପୀ ଆଗରେ ପ୍ରଥମ ଥର ତାର ସମସ୍ତ ପୌରୁଷ ପ୍ରକାଶ କଲା – ଚମ୍ପୀର ପ୍ରତିବାଦ ନାହିଁ । ନେଉଳି ଆଡ଼ ହେଲା ପରେ ଚମ୍ପୀ ନୂଆବୋହୂଟିଏ ପରି ଉଠି ଠିଆହେଲା । ପାଦ କାଢ଼ିଲା ବାଡ଼ିଆଡ଼କୁ ! ନେଉଳି ସେତେବେଳକୁ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ । ଖୁବ୍ ଆପଣାପଣରେ କହିଲା, ''କ'ଣ ଗାଧୋଇବାକୁ ବାହାରିଲୁ ?''

ଚମ୍ପୀ ପଛକୁ ନ ଚାହିଁ କେବଳ ପଦଟିଏ ଉତ୍ତର ଦେଲା – ''ହଁ'' ।

ନେଉଳିକୁ ହୁଗୁଳିଲା ପରି ଲାଗିଲା । ଭାରି ଭଲଲାଗିଲା । ସେ ଚାହିଁରହିଲା ଚମ୍ପୀ ଅନ୍ଧାରରେ ଲୁଚିଗଲାଯାଏଁ । ସକାଳ ହେଲା । ଚମ୍ପୀ ଆସିଲା ନାହିଁ ।

ଚମ୍ପୀ ଆଉ ଫେରିଲା ନାହିଁ ।

ନେଉଳି ଖୁବ୍ ଖୋଜିଲା । କୁଅ ପୋଖରୀ ଖୋଜେଇଲା । ବୁଝାବୁଝି କଲା, କିଛି ପାଇଲା ନାହିଁ । କିଏ ଜଣେ କହିଲା ଯେ ସେମିତି ମାଇକିନିଆଟିଏ ପାହାନ୍ତିଆ ପାହାନ୍ତିଆ ଡାକଗାଡ଼ିରେ ଷ୍ଟେସନରେ ଚଢ଼ିଲା... ।

ନେଉଳି ବାତୁଳ ପରି ଘୁରିବୁଲିଲା ।

ନେତା ଟୋକା, ତା ସାଙ୍ଗମାନେ ଆସି ଶୁଣିଲେ । ଚିଡ଼ିଲେ । ହସିଲେ । ଥଟ୍ଟା କଲେ । ନେଉଳିର ଦାଢ଼ି ଓଟାରି ମନଇଚ୍ଛା ବାଡ଼େଇଲେ । ସେ ପ୍ରତିବାଦ କଲା ନାହିଁ । ସେମାନେ ବାହାରିଗଲେ ।

କିଛିଦିନ ରାତିସାରା ଲଣ୍ଠନ ଧରି ନେଉଳି ମିଶ୍ର ବଖରାରୁ ବଖରାକୁ ବୁଲିବାର ଲୋକେ ଦେଖିଲେ । ଆଉ ଦିନେ ପାହାନ୍ତାରୁ ସେ ଘରେ ନିଆଁ ଲାଗିଲା ।

ଆସି ଦେଖିଲାବେଳକୁ ଦରଜଳା ହେଇ ନେଉଳି ଠିଆହେଇଚି । ଟିକି ମଣିଷଟିଏ, ଲଂଗଳା ମଣିଷ । ସେ କାହାକୁ କିଛି ନକହି ମାଛିଅନ୍ଧାର ଭିତରକୁ ବାହାରିଗଲା ।

ଲୋକେ କହିଲେ, ''ମଣି ନାହାକ କୋଷ୍ଠୀ ଦେଖି ଯାହା କହିଥିଲା, ତାହା ହେଲା । ହବ ତ ନେଉଳି ମହାତ୍ମା ହେଇଯିବ; ନହେଲେ କୋଷ୍ଠୀ ସମ୍ଭାଳି ପାରିବ ନାହିଁ, ବାୟା ହୋଇ ପ୍ରାଣ ହାରିଦବ ।''

□□□

କୁଟୁମ୍ବ

ମୁଁ ସ୍ଥିର କରିପାରୁନାହିଁ କେମିତି ତାଙ୍କ ଘରେ ଆଉ ଥରେ ଯାଇ ଠିଆହେବି । ମୋର ସାହସ କୁଳୋଉ ନାହିଁ ।

ଏଇ ମାତ୍ର ମାସକ ତଳର ଘଟଣା । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଅନେକ ଈର୍ଷା କରୁଥିଲି ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ହାତବୁଣା ସ୍ୱେଟର ସବୁ ଦେଖି । ମୁଲାୟମ୍ ଉଲ୍, ନରମ ରଙ୍ଗ, ମୁବ୍‌ମୁବ୍ ଡିଜାଇନ୍‌ର ସ୍ୱେଟର ! ଅଶିଣ ମାସର ଫୁଲବଗିଚାରେ ଜାତି ଜାତି ରଙ୍ଗ ଫୁଟିଲା ପରି ଅସଂଖ୍ୟ ସ୍ୱେଟର ! ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି, ଭଦ୍ରଲୋକ କେଡ଼େ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ସତେ ! ତାଙ୍କୁ ଏ ଶୀତ ଋତୁଟା ସାରା ଦୁଇଟି ମୁଲାୟମ୍ ପାପୁଲିର ଉଷୁମ ସ୍ପର୍ଶ ଢାଙ୍କିରଖିଛି । କେତେ ସ୍ନେହଶୀଳା, କଳାକୁଶଳା ସେ ନାରୀ, ଯେ ଯାଙ୍କ ପାଇଁ ଏତେ ଶ୍ରମ କରନ୍ତି । କେତେ ଚମତ୍କାର ସେ ପରିବାର, ଯେଉଁଠି ସ୍ନେହ ଏମିତି ଲହଡ଼ି ମାରୁଥାଏ ଦୁଆରବନ୍ଧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ! ଆଃ ! ପ୍ରତିଟି ସ୍ୱେଟର୍‌ର ପ୍ରତିଟି ଫାନ୍ଦ ସ୍ନେହରେ ଜୁଡ଼ୁବୁଡ଼ୁ ।

କିନ୍ତୁ ସେ ଦେଖିବାକୁ ସେମିତି କିଛି ସୁପୁରୁଷ ନୁହଁନ୍ତି । କପାଳରେ ଭାରି ଭାରି ତିନୋଟି ସମାନ୍ତରାଳ ରେଖା । ଆଖିକୋଣରେ ଅସଂଖ୍ୟ ସରୁ ଜାଲ । ବର୍ଣ୍ଣ କିଞ୍ଚିତ୍ ଶ୍ୟାମଳ । ସେମ୍‌ତି ବେଶି କିଛି ଉଚ୍ଚ ବି ନୁହଁନ୍ତି; ମଧ୍ୟମ ଧରଣର; ଅବିଶିଷ୍ଟ ଚେହେରାଟିଏ ଯାହାକୁ ରାସ୍ତାଘାଟରେ ଦେଖିଲେ ଲେଉଟି ଚାହିଁବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେବ ନାହିଁ; କାରଣ ସେଥିରେ ଅସାଧାରଣ କିଛି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ସହଜରେ ଭୁଲି ମଧ୍ୟ ହେବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଆଖିକୁ ଚାହିଁଲେ କେମିତି ଗୋଟାଏ ବୁଡ଼ିଗଲା ପରି ଲାଗେ । ତାଙ୍କ ହସଟି ଲାଗେ ଖୁବ୍ ଆପଣାର ।

ଦିନେ ତାଙ୍କର ଗୋଟେ ସ୍ୱେଟର୍ ଦେଖି ମୁଁ ଥ' ହୋଇ ରହିଗଲି । ସେଦିନ ଖୁବ୍ କଟ୍‌କଟିଆ ଶୀତ ପଡ଼ିଥାଏ । ସେ ପିନ୍ଧିଥା'ନ୍ତି ଖୁବ୍ ନରମ ଏବଂ ମୋଟା ବୁଣେଇର ଗୋଟିଏ ସ୍ୱେଟର୍ । ଦେଖିଲେହିଁ ଉଷୁମ ଲାଗୁଥାଏ । ଲହୁଣି ରଙ୍ଗରେ ଫିକା ବାଇଗଣି ଓ ଖଇରିଆର ମିଶ୍ରିତ ଡିଜାଇନ୍... କ'ଣ ହୋଇନଥିଲା ସତେ । ମତେ ଜଣାଗଲା ତୂଳୀରେ ଚିତ୍ର ହେଲାଭଳି । ସେ ଯଦି କହିଥାନ୍ତେ ଯେ, ତାକୁ ସେ ଆମେରିକାରୁ ବା ଜାପାନ୍‌ରୁ ମଗେଇଛନ୍ତି, ମୁଁ ଅତି ସହଜରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିପକେଇଥାନ୍ତି । କିଛି ସମୟ ଅନେଇରହିଲା ପରେ ମୁଁ ଆଉ ନିଜକୁ ଆୟତ୍ତ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ଯେ-ଯାହା-ଭାବୁ ଢଙ୍ଗରେ ମୁଁ ଅତି ଅଭଦ୍ର ଭାବରେ ତାଙ୍କ ପିନ୍ଧା ସ୍ୱେଟର୍‌ଟାକୁ ଅତି ନିକଟରୁ ଚାହିଁରହିଲି ଏବଂ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ବୁକୁ ପାଖରୁ ଅଣ୍ଟାଯାଏଁ ହାତମାରି ସାଉଁଳିପକାଇଲି ।

ନିଜ ବ୍ୟବହାରରେ ନିଜେ ଜଡ଼ସଡ଼ ଠିଆହେଇ ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁଲାବେଳକୁ ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ସେ ଛୋଟ ହସଟି ନଥିଲା । ଆଖିଯୋଡ଼ିକ ନେଳି ସମୁଦ୍ର ପରି ସ୍ଥିର ।

ମୁଁ ଶଙ୍କିଗଲି; ନିଜ ଛୋଟଲୋକି ପାଇଁ ଲାଜେଇଗଲି । ଏଇ ବୋଧେ ସେ ମୋତେ ଚଟକଣାଟାଏ ବସେଇଦେବେ – ମୁହଁ ଫେରେଇ ଚାଲିଯିବେ । ଆଉ ଯେ କେହି ହେଲେ ସେପରି କରିଥାନ୍ତା, ମୁଁ ବି ସେପରି କରିଥାନ୍ତି; କାରଣ ସେପରି କରିବା ଉଚିତ ଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ସେ ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, ''ଆସନ୍ତୁ, 'ମାଳିନୀ'ରେ କଫି ଖାଇବା !''

ତାଙ୍କର ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭଦ୍ରତା ପାହାଡ଼ ପରି ମଡ଼େଇ ହେଇ ପଡ଼ିଲା ମୋ ଉପରେ । ମୁଁ ହତବମ୍ବ ହେଲାପରି ଠିଆରହିଲି । ସେ ମୋ ହାତ ଧରି ବାଟ କଢ଼େଇ ନେଇଗଲେ । କଫି ପିଆଇଲାବେଳେ ବାଆଁରେଇଲା ପରି ସେ ଅନେକ ଛୋଟ ଛୋଟ କଥା କହୁଥାନ୍ତି । ମୁଁ ଚେଷ୍ଟାକରୁଥାଏ ଅପ୍ରତିଭ ହସଟି ଭିତରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ମିଶିଯିବା ପାଇଁ; ପାରୁନଥାଏ ।

''ଆପଣ ସୁବିଧା ହେଲେ ଆମ ଆଡ଼େ କେବେ ଆସନ୍ତୁ ।''

ଉତ୍ତରରେ ସେଇ ଛୋଟ ଟିକେ ହସ । ତା ମାନେ ହୁଏତ – 'ଆପଣ କାହିଁକି ଏତେ କଷ୍ଟ କରୁଛନ୍ତି' କିମ୍ବା 'ହଉ ଦେଖିବା, ସେଇଟା ଏତେ କିଛି ଜରୁରି ନୁହେଁ' କିମ୍ବା 'ଧନ୍ୟବାଦ, ମୁଁ କାହା ପାଖକୁ ଏମିତି ଯାଏ ନାହିଁ ।'

ଏମିତି ଏମିତି ମୁଁ ସବୁବେଳେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥାଇ ସୁଦ୍ଧା କଫି କିମ୍ବା ଜଳଖିଆ ପଇସା ଏଯାଏଁ ଦେଇପାରିନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଆମ ଆଡ଼େ ଆଣିପାରିନାହିଁ । ମନେ ମନେ ତାଙ୍କୁ ଗର୍ବୀ, ଅହଙ୍କାରୀ, ବେଶି ଗୋଟାଏ ଦେଖେଇହେଲାବାଲା ବୋଲି ଶୋଧିଛି । ଜମା ତାଙ୍କୁ ଦେଖା ନ ଦେବାକୁ ସଙ୍କଳ୍ପ କରିଛି; କିନ୍ତୁ ପ୍ରାୟ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ ସନ୍ଧ୍ୟା ପାଞ୍ଚଟା ତିରିଶ ମିନିଟ୍‌ରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ ହେଇଛି । ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଥର ନୂଆ ସ୍ୱେଟର୍ । ପ୍ରତିଥର ଜଳଖିଆ । ପ୍ରତିଥର ତାଙ୍କ ଭଦ୍ରତା ଏବଂ ବନ୍ଧୁ ସତ୍କାରର ପାହାଡ଼ ମୋ ଉପରେ ମଡ଼େଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ।

'ମାଳିନୀ'ଠଉଁ କିଛି ବାଟ ଗଲେ ଛୋଟ ପାର୍କଟିଏ । ତାଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ମୁଁ ଏକୁଟିଆ ଦିନେ ସେଇଠି ବସିଥିଲି । ମୋତେ ଅନେକ କାରଣରୁ ଖୁବ୍ ଉଦାସ ଲାଗୁଥିଲା । ସେଇ ପୁରୁଣା ଘଷରା କଥା – ତଥାପି ଭିତର ଗୋଳିଘାଣ୍ଟି ହୋଇଯାଉଥିଲା, ସ୍ମୃତି ମଡ଼େଇ ହୋଇପଡୁଥିଲା... ସାନ ଭାଇ ଲେଖିଦେଲା ଯେ, ଯଦି ଗାଆଁରେ ମୁଁ କେବେ ଗୋଡ଼ ଦେଇଛି, ସେ ମତେ ଗୁଳି କରି ମାରିଦେବ । ସେ ଟୋକା ମୂଳରୁ ଏକବୁଝା – ମୁଁ ତାକୁ କାଖ କରି ବିସ୍କୁଟ୍ ଖୁଆଇଲାଦିନୁଁ । ସେ ଚାହୁଁଛି, ସବୁ ଦଖଲ କରି ରହିବ । ବେଶ୍, ରହୁ । ମୁଁ ବି କେବେ ଚାହିଁ ନାହିଁ ଗାଆଁକୁ ଫେରିବାକୁ । ଯଦି ସତକୁ ସତ ସୁର ତା ଇଛାରେ ତାହା କହୁଥାନ୍ତା ଓ କରୁଥାନ୍ତା,

ମୁଁ ତାକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରି ଆଡ଼ ହୋଇଯାନ୍ତି । ଆମର ଚଳିଯିବାକୁ ଢେର୍ ଅଛି; ନ ହେଲେ ଯେମିତି ହେଲେ ଚଳିଯାଆନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ମୋର ଦୁଃଖ ଯେ, ମୋର ମା' ଏବେ ସୁର ପାଖରେ ରହି ତାକୁ ଏମିତି ତତୋଉଛି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! – 'ତୁ କ'ଣ ବଡ଼ପୁଅଟାକୁ ଗୋଟେଇ ଆଣିଥିଲୁ କେଉଁଠୁ ?' ତା'ର ବୋଧେ ଆୟତ୍ତ ନାହିଁ; ତା ଭାଇନା ହେଉଛନ୍ତି ନାଟର ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ । ସେ ଆମ କୁଟୁମ୍ବରେ ପଶିଆସିଛନ୍ତି ବାପା ଥିବା କାଳରୁ । ତାଙ୍କ ଝିଅଟିକୁ 'ସୁର' ହାତରେ ଛନ୍ଦିଦେଇଛନ୍ତି । ଏଣେ କଳ ମୋଡୁଛନ୍ତି, କେମିତି ଭାଇ-ଭାଇ ଭିତରେ ବାଡ଼ ପଡ଼ିଯାଉ । ବାପା ମରିବା ପରେ ଗାଆଁରେ ଏଇ ମାମୁହିଁ ସର୍ବେସର୍ବା । – ଛାଡ଼ ! କିନ୍ତୁ ଛାଡ଼ିବ କିଏ ? ମୁଁ ସିନା ଚାହୁଁ ନାହିଁ ଝଗଡ଼ା କରିବାକୁ – ବୁଲାବୋଉ କଣ ଛାଡ଼ିବା ଜନ୍ତୁ ? ସେ ଦୈନିକ କଳିଆ କରୁଛି – "ଏମିତି ଗୁଡ଼େ ଧର୍ମ-ଯୁଦ୍ଧେଷ୍ଠି ହେଇଯାଅ ନାଇଁ । ହକ୍ ଗୋସେଇଁବାପର ଅର୍ଜିଲା ସମ୍ପତ୍ତି । ସେ ଅଳପେଇଷ ନିଶରେ ହାତ ପକେଇ ଓଟାରି ନବ; ଆଉ ତମେ ଓଲା ଭକୁଆ ହେଇ ଚାହିଁରହିଥିବ ? ଏବେ କିଛି ଆସିଲେ ମୋ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ହେଲେ ଦି'କଥା କରିପାରନ୍ତି । ତମ ହାତ ଧରି ମୋ ଜୀବନଟା ସାରା ମାଟି ହେଇଗଲା ।"

– ସେ ସତକୁ ସତ ମତେ ଘୃଣା କରେ ନା କ'ଣ । ସେଦିନ ରୋକ୍‌ଠୋକ୍ କହିଦେଲା ମୋ ମୁହଁ ଉପରେ – "ଯାଉନ, ମୋର ଆଉ ବେପାର ନାଇଁ ? ମୁଁ ତମ ପେଇଁ ଏଇନା ସ୍ୱେଟର୍ ବୁଣିବି ? ମନ ହଉଚି ଯଦି ଶସ୍ତାଟାଏ ଦେଖି କିଣିପକାଅ । କଅଣ ନା, ଏ ବୁଢ଼ା ରସିକଙ୍କ ପାଇଁ ସବୁ କାମ ଛାଡ଼ି ଆହୁରି ସ୍ୱେଟର୍ ବୁଣାଯିବ ! ଉଠ୍‌ଠୁ !"

"ହଉ ଯଦି ବୁଣିବ ନାହିଁ, ବୁଣିବ ନାହିଁ – ଏମିତି କାଇଁ ଶୋଧୁଛ ? ଏତେ କଟୁକଥା କହିବା କଣ ଦରକାର ?" ମତେ ଲାଗିଲା, ମୋ ମୁହଁରେ କିଏ ଚଟକଣା ମାରିଦେଇଗଲା । ହାଉହାଉ ହେଇ ଜଳିଉଠିଲା ମୋ ମୁହଁ, ବୁକୁ ଭିତର, ବାହାର । ପାଖରେ ବାବୁଲି ଠିଆହୋଇଥିଲା; କୁନି ଠିଆହୋଇଥିଲା । ସେମାନେ ମାଆକୁ ଡରନ୍ତି ସତ, ହେଲେ ପଦେ କ'ଣ ମୁହଁ ଫିଟେଇ କହି ପାରିନଥାନ୍ତେ ? ତାକୁ କ'ଣ ଟିକିଏ ବାଧି ନ ଥାନ୍ତା ? ମୋତେ ବରଂ ବୋଧ ହେଲା, ତାଙ୍କ ଚାହାଣିରୁ ଯେ, ସେମାନଙ୍କୁ ବେଶ୍ କୌତୁକ ଲାଗୁଥିଲା ମୋର ଲାଞ୍ଛନା !

...ମୁଁ ପାର୍କ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସି ଶୂନ୍ୟକୁ ଚାହିଁ ଭାବୁଥାଏ ।

ମନେ ପଡ଼ିଯାଉଥାଏ ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କ କଥା – ହଁ, ତାଙ୍କ ନାଁ ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ! ସେ କଲିକତାରୁ ଆସିଛନ୍ତି; ତାଙ୍କ ଘର କିନ୍ତୁ ବହୁକାଳରୁ ଓଡ଼ିଶାରେ । ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଚାକିରି କରନ୍ତି । ଅନେକ ପଇସା, ଅନେକ ସୁଖ, ଅନେକ ସ୍ନେହ ! ତାଙ୍କର ଭଳି ଭଳି ସ୍ୱେଟର୍, ଥାକ ଥାକ ମୁଲାୟମ ଆଦରରେ ସଜ୍ଜିତ ଘରଟିକୁ ଆମ ଶିଙ୍ଘୁବଣ ସହିତ ତୁଳନା କରୁଥାଏ – କେମିତି ସତେ ତାଙ୍କ ଘର ସଜଡ଼ା ହୋଇନଥିବ ! ମୋର ଦେଖିବାକୁ ଭାରି ଇଚ୍ଛା । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ନିଶ୍ଚୟ ସୁଶ୍ରୀ ବଙ୍ଗବଧୂ । କଥା, ହସ, ଚାଲିରେ

ମହୁ ଝରଉଥିବା ଅପରୂପା ନାରୀ ।... ତାଙ୍କ ପିଲାଏ ନିଶ୍ଚୟ ଦେବଶିଶୁ ପରି, ଫୁଲପରି ସୁନ୍ଦର ।

''ହେ... ବାଲୁଙ୍କି ଭାଇ କି ହେ, ଏଇଠି ବସି କଅଣ କରୁଛ ?''

ରାଉରାଉ ଘଣ୍ଟ ପରି ତା ସ୍ୱର । – ବଡ଼ପାଟିଆ, କୁହାକପିଲା ଶିବ ପଢ଼ିଆରୀ !

ମୋ ବ୍ରହ୍ମରେ ନିଆଁ ଚରିଗଲା । ଯାଃ ଶଳା ସଂସାରରେ ସମସ୍ତେ ମୋ ଶତ୍ରୁ ! – ତୋର କ'ଣ ଗଲା ବେ ନାଲାଏକ୍, ସୁଅର୍ ଜା ବଚ୍ଚା – ମୁଁ ବାଲୁଙ୍କି ମିଶ୍ର ଯୋଉଠି ବସିଲି, ମଲି, ଗଲି ଯାହା ହେଲି, ତୋର କ'ଣ ଗଲା ? କେବେ ମୁହଁ ନ ଦେଖେଇବା ଲୋକ କାହୁଁ ଆସି ଏଠି ପହଞ୍ଚିଗଲୁ ?

ମୁଁ କିଛି ନ କହି ଫଡ଼କିନା ମୁହଁ ବୁଲେଇ ବସିଲି ।

ତାକୁ ବୋଧେ ଦିଶିଲା ମୁଁ ରୁଷିଲା ପରି । କହିଲା, ''ହେଃ, ବାଲୁଙ୍କେଇ, ସତ କହୁଛି, ମୁଁ କୋଉ ଦିନୁ ତୁମକୁ ମନେ ମନେ ଖୋଜୁଛି । ତମେ ଯାହା ସଙ୍ଗେ ସଞ୍ଜବେଳେ କଫି ପିଇ ଯାଉନ...'' ମୋ କାନ ଠିଆ ଠିଆ ହୋଇଗଲା... ''ସେଇ କେରା ବଙ୍ଗାଳୀଟା କଥା ତୁମକୁ କହିଦବାକୁ ଆସିଛି ।''

ମୁଁ ଚମକିଲା ପରି ବୁଲିପଡ଼ିଲି – ''କ'ଣ କହିବାକୁ ଆସିଛୁ ? ତୋ ପାଖରୁ ମୋର କିଛି ଶୁଣିବାର ନାହିଁ । ତୁ ବାରଆଡୁ ଗୁଡ଼ାଏ ଉଡ଼ାଖବର ଆଣି ଭଡ଼ର ଭଡ଼ର ହବୁ । ମୋର ବେଳ ନାହିଁ ଶୁଣିବାକୁ । ମୁଁ ଚାଲିଲି ।''

''ଯିବାକୁ କ'ଣ ମୁଁ ନାହିଁ କରୁଛି ? ତମର ପରା ବେଳ ହେଇନାହିଁ । ବିର୍‌ଜୁ ଦୋକାନରୁ ପାନ ଖାଇ, ପାଉଁରୁଟି ଧରି ଘରକୁ ଯିବ ତ; ରଇଥ ! ତା ବେକରୀରୁ ତାଜା ରୁଟି ନ ଉଠିଲେ କ'ଣ ତମେ ନବ; ନ ନେଲେ ତମ ଚୁଟି ରହିବ ଘରେ ? ମହା ଜିଗ୍ରସେନୀ ଭାଉଜ ଆମର ରେକାର ତୁକାର କରି ମାଡ଼ିଆସିଲେ ବାସି ରୁଟି ହାତରେ ଧରି ଦଉଡ଼ିଆସିବାକୁ ତମକୁ ବାଟ ଦିଶିବ ନାହିଁ ।''

ମୁଁ ଫେଁକିନା ହସିପକେଇଲି । ମୋ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ଚିତ୍ର ଶିବ ବାଜୁରା ଏମିତି ବଖାଣିଗଲା ଯେ, ମତେ ଦିଶିଗଲା ମାଛି-ଅନ୍ଧାରରେ ଆମ ଦାଣ୍ଡଦୁଆରୁ କଛା-ମୁକୁଳା ଗୋଟାଏ ଅଧାଡ଼ିଆ ମଣିଷ ପ୍ରାଣମୂର୍ଚ୍ଛା ଧାଇଁପଳେଇବାର ଦୃଶ୍ୟ – ତା' ହାତରେ ଗୋଟାଏ କାକର ପାଉଁରୁଟି ।...

ଶିବ ପଢ଼ିଆରୀ ଖୁସି ହେଇଗଲା – ''ଜାଇଁଲ ବାଲୁଙ୍କେଇ, ଆଜି ସେଇ 'ମାଳିନୀ' ପାଖ ପଞ୍ଜାବି ଦୋକାନ ନାଇଁ, ସେଇଠି ଜାଣ ଗୋଟେ ତାମସା ଲାଗିଗଲା...''

ମୁଁ ଠିଆହେଇପଡ଼ି କହିଲି, ''ମୋର ସେ ସବୁ ବାଜେ ଗପ ଶୁଣିବାକୁ ବେଳ ନାଇଁ ।''

ସେ ମୋ ହାତ ଧରି ଝିଙ୍କି ବସେଇ ଦଉ ଦଉ କହିଲା, ''ବସୁନ ଭାଇନା, ମୁଁ ତମର ସେଇ ବଙ୍ଗାଳୀ କଥା କହୁଛି – ଟିକିଏ ଥୟ ଧରୁନ କାହିଁକି ? ତୁମେ ଜାଣ, ସେଇ ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ହପ୍ତାରେ ଗୋଟେ ଲେଖା ନୂଆ ସ୍ୱେଟର୍ ପିନ୍ଧି ଆସେ ?

ତାକୁ ଖାପିଲା ପରି ବାକି ପୋଷାକ । ସେଇଟା ସବୁ ସେଇ ଚାଟାର୍ଜୀ ଷ୍ଟୋର୍‌ସ୍‌ର ଜିନିଷ ! ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ତା'ର ଚଳନ୍ତି ମଡ଼େଇ ! ଏଠି ଚାଲବୁଲ କରି ରାତିରେ ଫେରିଲା ବେଳେ ସେ ତା' ନିଜ ପୋଷାକରେ ଥାଏ ।''

''ଚୋପ୍ କର । ଆବେ, କାହୁଁ ଆଣି ଏମିତି ଗୁଡ଼ାଏ କଥା ଶୁଣାଉଚୁ ସେ କ'ଣ ସ୍ୱେଟର୍ ପିନ୍ଧନ୍ତି ମୁଁ ଜାଣିନାହିଁ । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଅତି ସୁନ୍ଦରୀ, ଚମତ୍କାର କଳା-କୁଶଳୀ – ସେ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଅସଂଖ୍ୟ ସ୍ୱେଟର୍ ବୁଣିଛନ୍ତି । ଆଠ-ଦଶ ଦିନରେ ପୁଣି ସେଇ ସ୍ୱେଟର୍ ପିନ୍ଧି ଆସିବାର ମୁଁ ଦେଖିନି ।

ଶିବା ଭୁଷୁଣ୍ଡା ଖେଁ-ଖେଁ ହସି ଲୋଟିପଡ଼ିଲା, ''ବୁଝିଲ ବାଲୁଙ୍କେଇ, ତମେ ଯୋଉ ମାଧିଆକୁ ସେଇ ମାଧିଆ ରହିଗଲ । ତମେ ତା' ଘରକୁ ଯାଇଚ ? ଦେଖିଚ ତା' ଘର ?''

ମୁଁ ଲାଜରେ ରଙ୍ଗା ପଡ଼ିଗଲି ।

ଶିବ ପଢ଼ିଆରୀ ପିଟିଚାଲିଲା ଅରଣା ଷଣ୍ଢ ପରି, ''ଆହେ, ମୁଁ ଯାଇ ଦେଖିଛି । ତମ ମନୁ ଗୋସେଇଁକୁ ମୁଁ ଜାଣିଚି କୋଉ କାଳୁ । ସେଇଟା ଉଦ୍‌ବାସ୍ତୁଟାଏ । ତା ମଦୁଆ ବାପ ତାକୁ ହାଣିଦବାକୁ କଟୁରି ଧରି ଗୋଡ଼େଇଥିଲା । ତା ଭଉଣୀଟାକୁ କିଏ ଟେକିନେଇ ପଳେଇଲା । ସେଇଟା ତିର୍‌କି ତିର୍‌କି ହେଇ ବୁଲିଲା କିଛିକାଳ... ତା' ଉତ୍ତାରୁ ପଳେଇଲା ଆମ ଗାଁ ଛାଡ଼ି କଲିକତା ନା କୁଆଡ଼େ । – ସେଇଟା ଆମ ଗାଁପିଲା । ମୁଁ ତାକୁ ଜାଣିନାଇଁ, ତମେ ଜାଣିଚ ବେଶି ?''

ମୁଁ ପେଷିହେଇ ଲାଖିଯାଇଥାଏ ସିମେଣ୍ଟ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ; ମିଟିମିଟି ଅନେଇଥାଏ । ଜାଣିପାରୁନଥାଏ ମୋର ହାତଗୋଡ଼ ଅଛି, ନା ନାହିଁ ।

''ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀଟା ଦୁଃଖ କ'ଣ, ଜାଣିଚି; ତାକୁ ଜୀବନସାରା ଭୋଗିଚି, ଲଢ଼ିଚି, ଚାଲିଚି – ସେମିତି ବଡ଼ ଚାକିରି କିଛି କରିନାଇଁ ମ । ସେଇଟା ତଳିଆଟାଏ, ହେଲେ ଭାଇନା, ତା ଦୁଃଖ ଆଉଠାଏ । ସେ ଶଳାଟି ଏଯାଏଁ ବିଭା ହେଇନାହିଁ – ସେ ମାଇକିନାଖଣ୍ଡକ ଯାହାକୁ ଘରେ ରଖିଚି, ତାକୁ ସେ ରାସ୍ତାରୁ ଗୋଟେଇ ଆଣିଚି... ଏକାଥରେ ଗାଈ ବାଛୁରୀ ହଳକଯାକ ନେଇଆସଚି – ହୋ... ହୋ... ହୋ... ଅଛବ ଦାଣ୍ଡୁଆ ମାଇକିନାଟାଏ । ଦେଖିବାକୁ ମନ୍ଦ ନୁହେଁ; ହେଲେ ସେ ବାରଗୋଟେଇ ତାକୁ ପଚାରୁନାଇଁ !

ଶିବାକୁ ମୁଁ ଠାଇକିନା ଚଟକଣାଟାଏ ବସେଇ ଦେଇଥାନ୍ତି – ଅସଭ୍ୟ ବର୍ବର ବଣୁଆ କାହାଁକା – ମୋ ତୋଟିକୁ କିଏ ଧରି ଚିପିଦେଲା ପରି ଲାଗିଲା । ମୋ ଦେହସାରା ଠକ୍‌ଠକ୍ ଥରିଲା । ଦାଣ୍ଡମଝିଟାରେ କିଏ ସତେବା ଜଣକ ଦିହରୁ ଲୁଗାପଟା ଉତାରିପକେଇ ଲଙ୍ଗଳା କରିଦେଲା । ଓଃ, ମୁଁ ସେଭଳି ଆକ୍ରମଣ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିଲି – ଦନ୍ତା ବାର୍‌ହାଟାଏ ଅକସ୍ମାତ୍ ଆସି ମତେ ଲହୁଲୁହାଣ କରିପକେଇଲା ।

''ତମ ପାଉଁରୁଟି ଦୋକାନଯାଏ ଚାଲ ଯିବା...''

ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲି ଆଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ତା ପାଖେ ରହିବାକୁ । ଏତିକିବେଳେ 'ମାଳିନୀ' ହୋଟେଲ ଆଡୁ ଗୋଳ ଉଠିଲା । ଶିବ ପଢ଼ିଆରୀ ପିଲାଙ୍କ ପରି ଦଉଡ଼ିଲା ସେଇଆଡ଼େ – ପଛକୁ ମୁହଁ କରି ରାଉରାଉ କହିଯାଉଥିଲା, ''ମୁଁ ଆଉ ଦିନେ ସବୁକଥା କହିବି... ଯାଉଚି –''

ମୁଁ ଶିବ ପଢ଼ିଆରୀକୁ ଚାହିଁରହିଲି କିଛି ସମୟ । ବଣଜନ୍ତୁଟାଏ ଘୁଞ୍ଚିଯାଉଥିଲା ଦୂରରୁ ଦୂରକୁ । ଝଡ଼ଟାଏ ଅପସରିଯାଉଥିଲା ମୋର ଫୁଲ ବଗିଚାଟିକୁ ମର୍ଦ୍ଦିଦେଲା ପରେ ।

ମୁଁ ହାଲିଆ ହେଇ ପୁଣି ଲଥିକିନା ବସିପଡ଼ିଲି ବେଞ୍ଚଟା ଉପରେ । ମୋ କାନ ଭାଁ-ଭାଁ ଡାକୁଥାଏ । ମୁଁ ଆଖି ବୁଜି ଚାରିକାତ ମେଲେଇ ପଡ଼ିଥାଏ କିଛିକାଳ !

ମୋ ଭିତରେ କୋଳାହଳ ଜମା ସମ୍ଭାଳି ହେଉନଥାଏ । ଚାରିଆଡୁ ଭେରଣ୍ଡା ପରି ଶିବ ପଢ଼ିଆରୀର ଟହଟହ ହସ ଶୁଭୁଥାଏ – ଅଶ୍ଳୀଳ, ଅରଣା, ବିକଟ !

ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଗୋଟାଏ ପୋଷାକ ଦୋକାନର ଚଳନ୍ତା ମଡ଼େଲ !... ସେ ହପ୍ତାକୁ ହପ୍ତା ଗୋଟାଏ ଲେଖା ସ୍ୱେଟର୍ ବଦଳ କରି ଆସୁଚି । ବଜାରରେ ବୁଲି ଲୋକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପକାଉଚି – ମତେ ବେକୁବ୍ ମାଧିଆ ପରି ବ୍ୟବହାର କରୁଚି – !

ତା ସ୍ତ୍ରୀ ନାହିଁ । ସେ ଗୋଟାଏ ଦାଣ୍ଡୁଆ ମାଇକିନା ରଖିଚି ପାଖରେ ! ସେ କୁଆଡ଼େ ତାକୁ ଖାତିର କରୁନାହିଁ ! ଓଃ !...

ମୋତେ ଅସୁଖ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଧଡ଼୍‌ଧାଡ଼୍ ଠିଆ ହେଇଗଲି । ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀକୁ ମୁଁ ଭୁଲିପାରୁନଥାଏ, କ୍ଷମା କରିପାରୁନଥାଏ । ନିଜକୁ ନିଜେ କ୍ଷମା କରିପାରୁନଥାଏ – କେଡ଼େ ବେକୁବ୍ ସତେ ଏ ବାଲୁଙ୍କି ମିଶ୍ରଟା... !

ଛାଡ଼, ବିର୍‌ଚ୍ଚୁ ଦୋକାନରୁ ତାଜା ପାଉଁରୁଟି ବାହାରିବା ବେଳ ହେଇଗଲା । ଏଣିକି ଫେରିବା ବେଳ ହେଇଗଲା – ଆଉ ସେ ପାଖଣ୍ଡି ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ପାଖ ପଶିବା କଥା ନୁହେଁ । ଏଇ ଗୁରୁକାନମୋଡ଼ା – ଆଉ ଦିନେ 'ମାଳିନୀ' ନାହିଁ କି ତା ସାଙ୍ଗରେ କଫିଖିଆ ନାହିଁ । ଯେ ମଣିଷଟାକୁ ଚିହ୍ନିପାରେ ନାହିଁ, ତା'ର ଦୋସ୍ତି କରିବାର ଅଧିକାର କୋଉଠୁ ଆସିଲା ?

ମୁଁ ଘରମୁହାଁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆଗେଇଗଲି ।

ଛକ ପାଖରେ ମନରେ ଦୋଦୋ-ପାଞ୍ଚ ଆସିଲା । ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀର ଛୋଟ ହସଟି ଏବଂ ତା ଆଖିର ସେ ଗହୀର ସମୁଦ୍ର ମନେପଡ଼ିଲା । ତା'ର ଅସମ୍ଭବ ଭଦ୍ରତା, କଥା କହିବାର ଶାଳୀନତା ମନେପଡ଼ିଲା... ଯା' ମଃ, ସେ କଦାପି ସେପରି ନୁହେଁ ।

...ଆଚ୍ଛା ଏବେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ କେମିତି ହୁଏ ? ସେ ଛାନିଆ ହେଇଯାନ୍ତା – ଲୋଟିପଡ଼ନ୍ତା ମତେ ଦେଖି । ତା ସ୍ତ୍ରୀ ତ ବେଶ୍ ସୁନ୍ଦରୀ । ଶିବ ପଢ଼ିଆରୀ ମଧ ସ୍ୱୀକାର କରୁଛି, ମାନେ... ବେଶ୍ ସୁନ୍ଦରୀ ହେଇଥିବ ।

ଘର ଆଡ଼େ ନଯାଇ ମୁଁ ମୋଡ଼ିଗଲି ତଳ ସାହି ଆଡ଼େ । ଏକାଥରେ ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀର ଦୁଆରମୁହଁରେ ମୋର ହୋସ୍ ଆସିଲା –

ଛୋଟ ଭଡ଼ାଘରଟିଏ । ସାମ୍ନାରେ ଗଙ୍ଗଶିଉଳି ଗଛ । ପାହାଚ ପାଖରେ ମଧୁମାଳତୀ ଲଇ – ଖୁବ୍ ପରିଷ୍କାର, ଗାଧୋଇପାଧୋଇ ଠିଆହୋଇଥିବା ନିରାଭରଣ କନ୍ୟାଟିଏ ପରି ।

ମୁଁ ଖୁସି ହୋଇଗଲି । ମୁଁ ଏମିତି ଅଳ୍ପକେ ଖୁସି ହେଇଯାଏ ।

ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କ ଘର । ସଙ୍କୋଚ କରିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ପାହାଚ ଚଢ଼ି ଡାକିଲି – ''ଘରେ ଅଛନ୍ତି ?''

ଅଳ୍ପ ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେଲା । ଘରସାରା ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ । ପ୍ରଥମେ ପିଣ୍ଡାର ଆଲୁଅ ଜାଳି କବାଟ ଫିଟେଇ ଯେ ମୋତେ ଚାହିଁରହିଲେ, ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଶ୍ରୀମତୀ ଗୋସ୍ୱାମୀ । ଶିବ ପଢ଼ିଆରୀ ନାଲାଏକ । ସେ ଯାହା କହୁଛି, ସବୁ ମିଛ – ଡାହା ମିଛ ।

''ଆଜ୍ଞା ନମସ୍କାର, ମୁଁ ବାଲୁଙ୍କି ମିଶ୍ର... ଗୋସ୍ୱାମୀ ମହାଶୟ ଘରେ ଅଛନ୍ତି ?''

ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ଓହ୍ଲେଇଗଲା । ମୁହଁଟି ମହକୁଥିବା ଗୋଲାପ ଏବଂ ମଲ୍ଲୀର ପୁଷ୍ପଗୁଚ୍ଛ ।

''ଆପଣ ଭିତରକୁ ଆସନ୍ତୁ ।''

ବୈଠକଘରଟି ଖୁବ୍ ନିରାଡ଼ମ୍ବର, ନିର୍ମଳ । ମୋ ସାମ୍ନା ଚୌକିରେ ସେ ବସିବାରୁ ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି ଯେ ଭଦ୍ରମହିଳାଙ୍କୁ ସୁନ୍ଦର କୁହାଯାଇପାରେ । ଖୁବ୍ ଭଦ୍ର ଏବଂ ସାମାନ୍ୟ ଲଜ୍ଜାଶୀଳା ।

''ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ବିଷୟରେ ଶୁଣିଛି ଅନେକ ଅନେକ ପ୍ରଶଂସା !''

''ମୋର ସେ ସମସ୍ତ ପ୍ରଶଂସା ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟତା ନାହିଁ ! ମୁଁ ମାତ୍ର ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କର ଜଣେ ମୁଗ୍‌ଧ ବନ୍ଧୁ ଏବଂ... ଏବଂ ଆପଣଙ୍କୁ ଏଇ ପ୍ରଥମ ଥର ଦେଖୁଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଆପଣଙ୍କର ଜଣେ ସ୍ତାବକ ।

''ବସନ୍ତୁ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ଚା' ନେଇଆସେ !''

''ନା, ନା, ମୋର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ, ଗୋସ୍ୱାମୀ ମହାଶୟଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଫି ଖାଇସାରିଚି । ସେ କ'ଣ କରୁଛନ୍ତି ?''

''ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ଫେରିନାହାନ୍ତି ।''

...ଚୁପ୍‌କର ଧୂର୍ତ୍ତ, ମୁଖର... ଶିବୁ ପଢ଼ିଆରୀ – ସେ କଦାପି ଚାଟାର୍ଜୀ ଷ୍ଟୋରସ୍‌ରୁ ଲୁଗା ବଦଳ କରି ଫେରୁନାହାନ୍ତି । ତୁ ଶାଲା ଅସହଣିକ, ଲଗା-ଯୋଡ଼ା କରି ମିଛ କହିବା ତୋର ପେସା – ଚୁପ୍... ଚୁପ୍... ଚୁପ୍... !

''ଆଜି ବୋଧେ ଡେରି ହେଇଗଲା ।''

ଅଳ୍ପ ତଳକୁ ଚାହିଁ ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ ଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲେ, ''ସେ ଆସୁ ଆସୁ ପ୍ରାୟ ଦଶଟା ପାରିହେଇଯାଏ । ଦିନେ ଦିନେ... ରାତି ପାହିଯାଏ ।''

ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଭରିଗଲା ମୋ ବୁକୁ ଭିତରେ ଏବଂ ଓହ୍ଲେଇଗଲା । ମୁଁ ଦବିଯାଉଥିଲି; ବିଚଳିତ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲି । ମୁଁ ଅବା କ'ଣ କରିପାରେ ସେ ଭଳି ପରିସ୍ଥିତିରେ ! ମୋର ବୋଧହୁଏ ସ୍ୱାଭାବିକ ହୋଇଥାନ୍ତା ସେ ବିଷୟରେ ଆଉ କିଛି ପଚାରିବା; କିନ୍ତୁ ପଚାରି ପାରିଲିନାହିଁ । ଇଚ୍ଛା ହେଲା ନାହିଁ । ସାହସ ହେଲା ନାହିଁ ।

ଆମେ ନୀରବ କିଛି ସମୟ ତଳକୁ ଚାହିଁ ବସିରହିଲୁ ।

''ଆଚ୍ଛା ! ମୁଁ ତା'ହେଲେ ଆସୁଚି... ପୁଣି ଆଉ କେବେ ସୁବିଧା ଦେଖି ଆସିବି ।''

''ଆଉ ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତୁ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ଚା' କପେ ନେଇଆସେ ।''

ସେ ସ୍ୱର ଏବଂ ସେ ଅନୁରୋଧକୁ ଉପେକ୍ଷା କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ – ଚା' ବୋଧହୁଏ ହେଇସାରିଥିଲା । ସେ ଛୋଟ ଟ୍ରେଟିରେ ଚା' ଆଣି ମୋ ସାମ୍ନାରେ ଥୋଇଦେଲେ ।

''ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ଆଣିଲେ ନାହିଁ ଯେ !''

''ନା, ଆଉ ମୋର ଏଇନା ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ।''

''ନା, ନା... ଚା' କେମିତି ହବ, ଆପଣ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଖାଲି କପ୍ ଆଣନ୍ତୁ । ମୁଁ ଏତେ ପିଇବି ନାହିଁ । ଅଧେ ଅଧେ କରିଦେବା; ଆପଣଙ୍କ ପୁଅ କ'ଣ ଘର ଭିତରେ ପାଠ ପଢୁଚି ?''

''ନା, ସେ ଟିଉସନ ଯାଇଛି ।''

ମୋତେ ହଠାତ୍ ଅସୁସ୍ଥ ବୋଧ ହେଲା ! ଛପ୍‌କରି ବିରାଡ଼ିଟାଏ ଡେଇଁଗଲା ଝରକାବାଟେ... ଚୁପ୍‌କର... ଚୁପ୍‌କର... ଶିବୁ ପଢ଼ିଆରୀ... ତୋ ଅଲକ୍ଷଣିଆ ମୁହଁ ବନ୍ଦ କର !

ମୁଁ କିଛି ନ କହି ନୀରବରେ ଚା' ପିଇଲି ।

ସେ ଟେବୁଲରୁ ଚା' କପ୍‌ଟିକୁ ଉଠାଇଲେ ନାହିଁ ।

''ଆପଣଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ନେଇ ଦିନେ ବୁଲିଆସନ୍ତୁ ।''

ମୋ ହାତରୁ କପ୍ ଖସିପଡ଼ିଥାନ୍ତା । ଘାଉଁକିନା ଝଡ଼ଟାଏ ଧକ୍କା ମାରି ଚାଲିଗଲା । ଅଣ୍ଡା ପାଉଁରୁଟି, ରେ'କାର ତୁ'କାର, ଅମର୍ଯ୍ୟାଦାର ଚିତ୍ର ଦିଶିଗଲା; ମଞ୍ଚ ଦୁର୍ବଳ ହେଇଗଲା । ସବୁ ଶକ୍ତି ଖଟେଇ ମୁଁ ଯେଉଁ ଦୁର୍ମୂଲ୍ୟ ହସଟିକୁ ମୁହଁରେ ମଣ୍ଡିହେଲି, ବୋଧହୁଏ ସେଇଟା ଭାରି ଦରିଦ୍ର ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ମୋର ଇଚ୍ଛା ହେଲା ସେ ଶତ୍ରୁବ୍ୟୂହରୁ ମୁକୁଳିବାକୁ । ଇଚ୍ଛା ହେଲା, ଶ୍ରୀମତୀ ଗୋସ୍ୱାମୀ ମୋତେହିଁ କେବଳ ଆସିବାକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରନ୍ତେ କି ? ମୁଁ ହିଁ କେବଳ ଆସନ୍ତି ଏମିତି ଆଉ ଗୋଟିଏ

ନିରୋଳା ସନ୍ଧ୍ୟାରେ... ରହିଯା' ଶିବୁ ପଢ଼ିଆରୀ... ତୋର ଅସନା ମୁହଁରେ ସବୁବେଳେ ଅସନା କଥା – ମୁଁ କ'ଣ ସତେ ଚାହୁଁଚି ସଞ୍ଜବେଳେ ଏକୁଟିଆ ଆସିବାକୁ ?

"ଆପଣଙ୍କର ଏ ସ୍ୱେଟର୍‌ ନିଶ୍ଚୟ ମିସେସ୍‌ ମିଶ୍ର ବୁଣିଥିବେ । ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଡିଜାଇନ୍‌ ହେଇଚି..."

ନେପାଳୀ ବୁଲାବିକାଳିଠଉ ଅଧେ ସୂତା ଅଧେ ଝୋଟ ମିଶା ଶସ୍ତା ସ୍ୱେଟର୍‌ ମୁଁ ଗଳେଇହୋଇଥାଏ ।

ହସ-କାନ୍ଦମିଶା ଗୋଟାଏ ଖେଁ-ଖେଁ ସ୍ୱର ମୋ ତୁଣ୍ଡରୁ ବାହାରିଆସିଲା, "ସତେ ନା, ଆପଣଙ୍କୁ ଏଇଟା ଭଲ ଦିଶିଲା... ଆପଣଙ୍କ ହାତରେ ତ କେତେ ବିଚିତ୍ର ବୁଣେଇହେବାର ନମୁନା ମୁଁ ଦେଖିସାରିଛି ! ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସ୍ୱେଟର୍‌ କହିଲେ ସହରରେ କିଏ ନ ଦେଖିଚି ? କିଏ ତାଜୁବ୍‌ ନ ହେଇଚି ? – ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଶଂସା... ସମସ୍ତେ ତୋବା ତୋବା ହଉଚନ୍ତି ।"

ସେ କିଛି ନ କହି ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ନୀରବ ହସିଲେ ।

'ତେବେ ଶିବୁ ପଢ଼ିଆରୀ, ତୁ କଣ ଏବେ ବି କହୁଛୁ ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଚାଟାର୍ଜୀ ଷ୍ଟୋର୍‌ସର ମଡ଼େଲ – ତୁ ଚୁପ୍‌କର, ତୁ କିଛି ଜାଣିନୁ !'

"ସେ କ'ଣ ଆପଣଙ୍କୁ କହିଛନ୍ତି ମୁଁ ସ୍ୱେଟର୍‌ ବୁଣେ ବୋଲି ?"

"ମାନେ, କହିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ବା କାହିଁ ? ଆପଣଙ୍କ ହାତତିଆରି ସ୍ୱେଟର୍‌ କ'ଣ ଏତେ ଦେଖିଲା ପରେ, ଆପଣଙ୍କୁ ଏବଂ ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଈର୍ଷା ନ କରି ଉପାୟ ଅଛି ?"

ତଳକୁ ଚାହିଁ ସେ କହିଲେ, "ହଁ, ବୁଣେ ଯେ, ସେ ହିଁ ମତେ ଶିଖାନ୍ତି । ଆମେ ତିନି ଦିନରେ ଖଣ୍ଡେ ସ୍ୱେଟର୍‌ ବୁଣିଦେଉ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ବୁଣେଇ ମେସିନ୍‌ ଆଣିଦେଇଛନ୍ତି ।"

ମୋ ମୁହଁକୁ ଅମାୟିକ ଢଙ୍ଗରେ ଚାହିଁ ପଚାରିଲେ, "ଏଇ ଭିତର ଘରେ ଅଛି, ଦେଖିବେ ?

ମୋତେ ଚାଉଁକିନା ଲାଗିଲା ! 'ନା ନା, ମୁଁ କେମିତି ଯିବି – ମୁଁ ପରା ଆଜି ନୂଆ କରି ଆସିଚି – ଘରେ ପରା ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ନାହାନ୍ତି... 'ଯାଉନ ବାଲୁଙ୍କେଇ, ଗଲେ ସିନା କ'ଣଟାଏ ପ୍ରମାଣ ହେବ ବା ନ ହେବ, ନ ହେଲେ ମୁଁ ଭାଣ୍ଡିଆ ହେଇଯିବି, – ତମେ ପୁରୁଣା ଚୋର ! ତମ ପେଟରେ ଭୋକ; ମୁହଁରେ ଲାଜ' – 'ଚୋପ୍‌ ବେ ଶିବା – ତୁ'ଟା ଗୋଟେ ସଇତାନ !...

ମୁଁ କିଛି କହିଲି ନାଇଁ କି ବସିବାଠୁ ଉଠିଲି ନାଇଁ ।

ସେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ କହିଚାଲିଲେ, "ଭାରି ଭଲ ମେସିନ୍‌ଟିଏ । ଚଞ୍ଚଳ ବୁଣିହେଇଯାଏ । ବୁଣା ସରୁ ସରୁ ସେ ନେଇ ଗୋଟେ ଦୋକାନରେ ତାକୁ ଦେଇଦିଅନ୍ତି ।"

କିଛି ନ ଭାବି ମୁଁ କହିପକାଇଲି, "କ'ଣ ଚାଟାର୍ଜୀ ଷ୍ଟୋର୍‌ସ !"

ସେ ହସିଦେଲେ, କହିଲେ – ''ଆପଣ ତ ସବୁ ଜାଣିଛନ୍ତି ! ପାନ ଖାଇବେ ? ଆମ ଘରେ ପାନପେଡ଼ି ଅଛି । ରୁହନ୍ତୁ, ମୁଁ ନେଇଆସେ ।''

ତାଙ୍କ ଉଠିବା, ଚାଲିବା, କଥା କହିବା ଭଙ୍ଗୀ ମତେ ଆହୁରି ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଗଲା ।

...'ହେ, ହେ, ହେ, ମୁଁ କଣ କହୁଥିଲି ବାଲୁଙ୍କେଇ ? ସତ ନା ମିଛ ?... ଆହେ, ତମେ ବିଡ଼ିବା କଥାରୁ ଦେଖୁନ ! କାହିଁ ଦେଖି ଆମ ଭାଉଜ ପାଖରେ କିଏ ଏମିତି ପହଞ୍ଚିଯାଉ କି ନା,... ତମେ ଘରେ ନଥିବ, ପିଲାଏ କେହି ନଥିବେ... ଏମିତି ସଞ୍ଜବେଳେ... ! ସେ ଦୁର୍ଦ୍ଦଣ୍ଡ ମାଇକିନା ତା ମୁହଁରେ ଡାଇକିନା କବାଟ କିଳିଦେବ ନା ନାଇଁ ?... ନା, ଏମିତି ଘରେ ବସେଇ ପାନ ଖୁଆଇବ ?'...

ମୋତେ ଡର ମାଡ଼ିଲା କାହିଁରେ କ'ଣ । ଘରେ ସତକୁ ସତ ସେ ଦୁର୍ଦ୍ଦଣ୍ଡ ମାଇକିନା ଜଗିବସିଥିବ । ମୁଁ ପାଉଁରୁଟି ନ ନେଇ ପହଞ୍ଚିବି, ଏତେ ରାତିରେ । ସେ ମତେ ଚୋବେଇ ଖାଇଯିବ ନା କ'ଣ । କେବେ ହେଲେ ମଣିଷ ଆଦରଟିକେ ପାଇଲା ନାହିଁ । ହାତ ଧରି ବିଭା ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ଖଣ୍ଡେ ପାନକୁ ଭାଜନ ହେଲା ନାହିଁ ! – ଯାକୁ ଏବେ ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ବେଦୀ ଉପରେ ହାତଗଣ୍ଠି ପକେଇ ବାହା ହେଇଥିଲେ ଆଉ କଣ ଅଧିକ ହେଇଥାନ୍ତା ? – ଛାଡ଼, କାହା ଭାଗ୍ୟରେ କିଏ ଆସି ଜୁଟିଯାଏ ।

ପାନ ଭାଙ୍ଗିବା ଢଙ୍ଗଟି ସତେ କେଡ଼େ ଚମତ୍କାର ହେଇପାରେ, ସେଇ ଦିନ ହିଁ ମୁଁ ଦେଖିଲି ।

''ଅନେକ ଆଗରୁ ଆପଣ ଆସିବେ ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି । ତାଙ୍କ ଭଳି ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗମାନେ ମଧ୍ୟ ଭାରି ଲାଜକୁଳା ।'' – ଗୁଆ ଭାଙ୍ଗୁ ଭାଙ୍ଗୁ ମୋତେ ଚାହିଁ ସେ ଖୁବ୍ ଆପଣାପଣ ମିଶେଇ କଥାଟାକୁ କହିଲେ ।

ମୁଁ ସେ ପଦେ କଥାରେ ଝାଳେଇଗଲି । କଥାର ବ୍ୟଞ୍ଜନାରେ ଆହତ ହେଇଗଲି । ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁପାରିଲି ନାହିଁ । କ'ଣ ସତକୁ ସତ ସେ ବାରନାରୀ; ଜାଲ ବିସ୍ତାରୁଚି ମତେ ଫାନ୍ଦିବାପାଇଁ ? ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଭଦ୍ରଲୋକ, ଖୁବ୍ ନରମ ହସ, ନରମ ଆଚରଣର ମଣିଷ । ହୋଇପାରେ ସେଇ କାରଣରୁ କିଞ୍ଚିତ୍ ଲାଜକୁଳା; ଧର, ମୋ'ରି ଭଳି । ସେଇଟା କ'ଣ ଦୋଷ ? ସେ ଗୋଟାଏ ଅଲାଜୁକ, ହେରଷା; ହୁଡୁମ୍ବାଟାଏ ହେଇଥିଲେ କ'ଣ ଭଲ ହେଇଥାନ୍ତା ? ଗୋଟାଏ ଗାରଡ଼ ଭଳି ସଦା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହମହମ ଅଣ୍ଡିରାଟାଏ ହେଲା ନାହିଁ ବୋଲି ସେ କଣ ଅଣପୁରୁଷା ଭାର୍ଦା ହେଇଗଲା ? – ତାକୁ ଏ ବାରଗୋଟେଇ ମାଇକିନା ସୁଖ ପାଉନାହିଁ ? – ଖାତିର କରୁନାହିଁ, ଜିଭ ଲମ୍ବଉଛି ଚାରିଆଡ଼େ ?

କଣ ଏତେ ଟିକିଏ ଶବ୍ଦରେ ମୁଁ ଚମକିପଡ଼ିଲି । ଷ୍ଟିଲ୍ ଥାଳିଆରେ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ପାନ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଥୋଇବାର ଶବ୍ଦ । ପାଣିକାଚ ସହିତ ସୁନାଚୁଡ଼ି ବାଜିବାର ରୁଣୁଝୁଣୁ । ମୁଁ ପାନଟିଏ ପାଟିରେ ପୂରେଇ ଆଣ୍ଠୁରେ ହାତ ଥାପି କହିଲି, ''ତା ହେଲେ ମୁଁ ଆସେ ।''

ସେମିତି ଅମାୟିକ ନିର୍ମାୟା ହସ ଭିତରେ ସେ କହିଲେ, ''ଆଉ ପୁଣି କେବେ ଆସିବେ ?

''କହିପାରୁନାଇଁ, କିନ୍ତୁ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିବି ।''

''ଏଥର ମିସେସ୍ ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ନେଇ ଆସିବେ ।''

''ଆଚ୍ଛା । –''

''ଏଇ ପାନଟା ନେଇଯାଆନ୍ତୁ'' କହି ସେ ବି ଠିଆହେଇପଡ଼ି ମୋ ଆଡ଼କୁ ଥାଳିଆଟି ବଢ଼େଇ ଧରିଲେ । ଚିମୁଟାରେ ଧରିଲା ପରି ଅତି ସତର୍କତାର ସହିତ ମୁଁ କେବଳ ପାନଟିକୁ ଟେକିନେଲି । ମୋର ଆତଙ୍କ, କାଳେ ଥାଳିଆରେ କିମ୍ବା ହାତରେ ମୋ ହାତ ବାଜିଯିବ ।

ମୋର ମନେହେଲା, ସେ ବୋଧହୁଏ ଫିକ୍‌କିନା ହସିଦେଲେ । ମନେହେଲା, ବୋଧହୁଏ ସେ ତା'ପରେ ମୋତେ ଧରିନେବେ ! ତା'ପରେ... ତା'ପରେ... କେବଳ ଅନ୍ଧାର !!

ମୁଁ ଛଡ଼େଇହେଲାପରି ଭୁସ୍‌କିନା ଆଗକୁ ବାହାରିଗଲି ଏବଂ ଚିତ୍କାର କରିପକେଇଲି ଯେତେବେଳେ ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଉପରେ ସିଧା ପିଟିହେଇଗଲି !

ସେ ଆଦୌ ବିଚଳିତ କିମ୍ବା ବିସ୍ମିତ ଜଣାଗଲେ ନାହିଁ । ''ଆରେ ମିଶ୍ରବାବୁ ଯେ !'' କହି ସେଇ ପୁରୁଣା ଛୋଟ ହସଟିକୁ ବାଣ୍ଟିଦେଲେ ଚାରିଆଡ଼େ ।

ମୁଁ ଆଉ ଯିବି କ'ଣ ? – ପାଦେ ଭିତରକୁ ଆସି ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁରହିଲି । ସତକୁ ସତ ତାଙ୍କ ଦେହରେ ସେ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ସ୍ୱେଟର୍‌ଟି ଆଉ ନଥିଲା ।

''କେତେବେଳେ ଆସିଲେ ? ଆସନ୍ତୁ, ବସନ୍ତୁ !''

''ମୁଁ ଅନେକ ବେଳ ହେଲା ବସିଗଲିଣି । ମିସେସ୍ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କଠୁଁ ତା' ପାନ ଆଦାୟ କରିସାରିଲିଣି । ମୁଁ ପରା ଆଜି ଏଯାଏ ଅଫିସରୁ ଘରକୁ ଫେରିନାହିଁ !''

''କ'ଣ ହେଲା ସେଉଠୁ ? ଆପଣ କ'ଣ ପିଲାଟିଏ ହେଇଛନ୍ତି, କୋଉଠି ହଜିଯିବେ ? – ନା, ଢୁଲଢୁଲିଆ ଟୋକା ହେଇଛନ୍ତି ଯେ କ'ଣ ଭୁଲ୍ କରିପକେଇବେ ? ଆପଣ ପାକଳ ମଣିଷ । ଏତେ ଭୟ କାହିଁକି କରୁଛନ୍ତି ?''

ମୋ ମୁହଁ ବାନ୍ଧିହେଇଗଲା ।

ସେମାନେ ଭିତର ବଖରାକୁ ପଶିଗଲେ ଜଣକ ପଛରେ ଜଣେ । ମୁଁ ଠିଆରହିଗଲି ।

ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ସ୍ୱେଟର୍‌ଟାକୁ ଚାଟାର୍ଜୀ ଷ୍ଟୋର୍‌ସରେ ଦେଇଆସିଲେ କ'ଣ ହେଲା ? ...ସେ ଏ ମାଇକିନା-ହାତବୁଣା ଜିନିଷ ବିକ୍ରି କରେ । ତେବେ ବି କ'ଣ ହେଲା ?...

...'ଆହେ, ଯାଉନ ବାଲୁଙ୍କେଇ ! ତେମେ କ'ଣ ନାକବାଟେ ଭାତ ଖାଉଚ କି ? କଥାଟା ଜଳଜଳ ଦିଶୁଚି; ଅଥଚ ତମେ ଜାଣିପାରୁନାହଁ ? ଆହେ, ସେଇଟା ପରା ଯାକୁ ନେଇ ବେଉସା କରୁଚି... ତମ ଉପରେ ଆଖି – ଏତକ ଜାଣିପାରୁନ ?'

... ଚୋପ୍ ଶିବା ପଢ଼ିଆରୀ ।

ସେମାନେ ପୁଣି ଆଗପଛ ହେଇ ପଶିଆସିଲେ ।

ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ବାଟିକ୍ ଲୁଙ୍ଗି ପିନ୍ଧି ମେଲା ଦେହରେ ଆସି ସୋଫାରେ ବସିଲେ ।

''ବସନ୍ତୁ ନା ମିଶ୍ରବାବୁ ! ଆପଣ ଯେମିତି ଠିଆହେଇଛନ୍ତି, ସେଥିରେ ତ ରାତି ପାହିଯିବ । ଆପଣ କାହିଁକି ଏତେ ଲାଜ ସଙ୍କୋଚ କରୁଛନ୍ତି ?''

ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଚାହିଁ ସେ ଛୋଟ ହସ ଭିତରେ କହିଲେ, ''କିଓ, ଏତେ ସମୟ ପାଇଲ, ୟାଙ୍କ ଲାଜ ଛଡ଼େଇପାରିଲ ନାହିଁ ?''

''ତୁମର ସବୁଯାକ ସାଙ୍ଗ ତମରି ଭଳି ନିଦାବିଷ୍ଟୁ । ବୁଝିଲେ ସିନା ପାରିବି ?''

ଇସ୍ ! ମୋ ଗୋଡ଼ହାତ ଥରିଲା । ଆଉ କଣ ରହିଲା ବୁଝିବାକୁ ? ମୁଁ ହଠାତ୍ ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଭୟଙ୍କର ଘୃଣା କରିଉଠିଲି । ସେଇଟା ସତେ ଏତେ ଖୋଲାଖୋଲି ବ୍ୟବସାୟ କରିପାରେ ? –

ମୁଁ କଥାଟାକୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରୀକ୍ଷା କରିନେବାକୁ ବସିଗଲି । ମୋ ଭିତରେ ଭୟ ଯେତିକି, ଆଗ୍ରହ ସେତିକି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ବୋଧହୁଏ ସେତେବେଳେ କ୍ରୋଧ ଏବଂ ଘୃଣାରେ ଥରୁଥିଲି ।

ନିଜକୁ ନିଜେ ବିସ୍ମିତ କରି ମୁଁ କହିଲି, ''ଏମିତି କଣ ଆପଣ ବୁଝେଇବାକୁ ଚାହିଁଛନ୍ତି, ଯାହା ବୁଝିପାରିନାହିଁ ବୋଲି ଆପଣଙ୍କ ଧାରଣା ହେଉଛି ?''

''ଆପଣ କିଛି ଖରାପ ଭାବିଲେ କି ? ପ୍ରକୃତରେ ସେ ଆପଣଙ୍କୁ ପ୍ରଶଂସା କରିବାକୁ ସେମିତି କହିଥିଲା ।''

ମୁଁ ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀର କୈଫିୟତ୍‌କୁ ଖାତିର ନ କରି ସେ ମାଇକିନାକୁ କହିଲି, ''ଅନ୍ୟପକ୍ଷେ ମୁଁ ସବୁ ବୁଝିପାରିଛି ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଆପଣଙ୍କୁ କ୍ଷମା କରିଛି !''

''ଆରେ ଆରେ, ଏ ତା'ହେଲେ କ'ଣ କିଛି ନୈତିକ ଅପରାଧ କରିପକେଇଛି ୟା ଭିତରେ ?'' –

ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଛଳ ଅନୁତାପ କରିବା ଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲେ । ସେ ଦୁହେଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଚାହାଁଚାହିଁ ହୋଇ ସାମାନ୍ୟ ଆମୋଦିତ ହେବାର ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି । ମୋ ସର୍ବାଙ୍ଗରେ ନିଆଁ ଚରିଗଲା ।

''ଦେଖନ୍ତୁ ମିଷ୍ଟର ଗୋସ୍ୱାମୀ, ଯଦି ଆପଣ ମୋତେ ବୋକା ବୋଲି ଭାବୁଥାନ୍ତି, ମୁଁ ତାହା ନୁହେଁ । କ'ଣ ଅପରାଧ ଏବଂ କ'ଣ ଅପରାଧ ନୁହେଁ, ତାହା ମୁଁ ଜାଣିଛି ଏବଂ ଆପଣ ବି ଜାଣନ୍ତି ବୋଲି ଭାବୁଛି । ଆପଣ ପ୍ରକୃତରେ କ'ଣ ଚାହାଁନ୍ତି ?''

''ମିଶ୍ରବାବୁ ଖୁବ୍ ଉତ୍ତେଜିତ ଜଣାଯାଉଛନ୍ତି; ବରଂ ତୁମେ ତାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦିଅ ।'' ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ଅତି ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ କହିଲେ ।

ମୁଁ ବୋଧହୁଏ ନିଶ୍ୱାସ ମାରିପାରୁନଥିଲି ।

ଧନ୍ୟ ସେ ମାଇକିନା ! କହିଲା, ''ଆମେ ଚାହୁଁ ଆପଣ ଆଜି ରାତିରେ ଆମ ଘରେ ଖାଆନ୍ତୁ ଏବଂ...''

ଏବଂ... ଏବଂ... ଏବଂ...

ଓଃ, କହିଦେ ବାକିତକ, ବେ ହାଟୋଇ ବେସରମ ମାଇକିନା ! – କହିଦେଇ ସବୁ ସାରିଦେ !...

ମୁଁ ଦାନ୍ତକୁ ଦାନ୍ତ ଚାବି ଧରି ରଖିଲି । ମୋର ସ୍ନାୟୁ ନାଡ଼ି ସବୁ ଟଣକି ରହିଥିଲେ । ବୁକୁ ଧାଉଁ ଧାଉଁ ପିଟିହେଉଥିଲା ।

ବାକ୍ୟଟି ସରିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଗୋଟାଏ ସଲାମ୍ ମାରି ଏକମୁହାଁ ଦୌଡ଼ି ଆସିଲି । କ'ଣ ସବୁ ଝୁଣ୍ଟିପଡ଼ିଲି, କ'ଣ ବୁଣି ବିଛିହୋଇଗଲା, କ'ଣ ଭାଙ୍ଗିରୁଜି ଗଲା, ମୋର ଖିଆଲ ରହିଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ରାସ୍ତାକୁ ବାହାରିଗଲାବେଳେ ମୋର ଝାପ୍‌ସା ମନେ ପଡୁଛି ପିଲାଟିଏ ବସ୍ତାନି ଧରି ପାହାଚ ଉଠିଆସୁଥିଲା ।

X X X X

ଆଜି ସକାଳେ ଶିବୁ ପଡ଼ିଆରୀ ଆସିଥିଲା । ତା ଢଙ୍ଗରେ ସେ ଅସଂଖ୍ୟ କଥା ବଖାଣିଗଲା । କହିଲା, ''ଶୁଣିଲଣି ବାଲୁଙ୍କେଇ, ସେ ତମ ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ ମ ! ବଡ଼ ଅଜବ ଲୋକ । ମାଇକିନାଟାକୁ ତ ଗୋଟେଇଆଣିଥିଲା । ମୁଁ ଭାବିଥିଲି ଗାଈ-ବାଛୁରୀ ଓଡ଼େଇଆଣିଥିଲା ବୋଲି; ମାତ୍ର ତା ନୁହଁ । ସେ ଟୋକାଟାକୁ ଦାଣରୁ ଗୋଟେଇ ଆଣି ସେ ମାଇକିନା ଆଗରୁ ପାଳିଥିଲା । ସେଇଟା ବି ତାଙ୍କ ଦିହିଙ୍କ ଭଳି ଭଦ୍‌ବାସ୍ତୁଟାଏ !... ଆଉ ଶୁଣ, ମଜା କଥା । ଏବେ ଗୋଟେ ଭିଖାରୁଣୀ ବୁଢ଼ୀ ଆଉ ସେମ୍‌ତି ଗୋଟେ ବୁଢ଼ା କାହୁଁ ଆଣି ପାଖରେ ରଖିଲାଣି । ସେମାନଙ୍କୁ ବାପ-ମା' କରିଛି ଦିନରାତି ସେମାନଙ୍କ ସେବାରେ ଲାଗିଛି; – ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ କହୁଛି, ତା'ର ପରିବାର ଏଇନା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଇଗଲା । – ଶଳା ଅଲାଜୁକ... ହାଃ... ହାଃ... ହାଃ । ... ଆଉ ଶୁଣ, ସେ କହୁଥିଲା ଯେ, ତୁମେ ଯେଉଁଦିନ ଚାଲିଆସିଲ, ସେ ତୁମ ପାଇଁ ଖଣ୍ଡେ ହାତବୁଣା ସ୍ୱେଟର୍ ଦବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ । ସେଇଟା ସେମାନେ ତମରି ପାଇଁ କୁଆଡ଼େ ସାଇତି ରଖିଛନ୍ତି ।''

ଇସ୍, ମନୁ ଗୋସ୍ୱାମୀ । ତୋ ପାଖରେ ଏତେ ଆପଣାପଣ ଅଛି ? ତୁ ଏତେ ଆପଣାପଣ ବାଣ୍ଟିପାରୁ ?

ଏକଥା ଶୁଣିଲାବେଳୁ ମୋ ଭିତର ଗୁରାଣ୍ଡି ହେଉଛି । ମୁଁ କ'ଣ ଯାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ହାତ ଯୋଡ଼ି କ୍ଷମା ମାଗିପାରିବି ? – କଣ ବୋଲି ମାଗିବି ?

ମୁଁ ଜମା ସ୍ଥିର କରିପାରୁନାହିଁ କେମିତି ତାଙ୍କ ଘରେ ଆଉ ଥରେ ଯାଇ ଠିଆହେବି ।

□□□

ସମର

ପ୍ରଥମେ ମୁଁ ସେକଥାକୁ ଜମା ବିଶ୍ୱାସ କଲି ନାହିଁ । ଭାବିଲି, ସେ ଦରବୁଢ଼ା ଟେଲିଫୋନ ସଜାଡ଼ି ମୋତେ ମିଛ ଗପ କହି ତାଜ୍ଜୁବ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରୁଛି; ଟିକିଏ ନରମ ଧରିଗଲେ, ମୋ'ଠୁ ବକ୍‌ସିସ୍ ଖସେଇନେବ । ମୁଁ ମୋ କିଲା ପାଚେରିର ପଥରଖୋପ ଭିତରୁ ଖୁବ୍ ସତର୍କ ରହି ପଚାରିଲି –

''ଏଇଟା କ'ଣ ଆଖିରେ ଦେଖିଛ, ନା, କାହାଠୁ ଶୁଣି କହୁଛ ?''

ଲୋକଟି ତା ସାମଗ୍ରୀ ସବୁ ଏକାଠି କରୁ କରୁ ମୋତେ ଖାଲି ଥରୁଟେ ଅନେଇଲା; କିଛି କହିଲା ନାହିଁ । ଅବିଶ୍ୱାସୀକୁ ବୃଥାରେ ପରିଶ୍ରମ କରି ମନେଇବାର କିଛି ଅର୍ଥ ନାହିଁ । ନାସ୍ତିକ ତ ସଦାନାସ୍ତିକ । ସେଥିରୁ ଗୋଟାଏ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ କେତେ; ନକଲେ କେତେ । ଯାଉନୁ, ମୋର କି ଗରଜ ପଡ଼ିଛି ଏଇଟାକୁ ବୁଝେଇବାକୁ ! – ପ୍ରାୟ ଏହିପରି ସେ ଚାହାଣିର ଅର୍ଥ ।

ମୁଁ ତଥାପି ଦୁଇପାଦ ଆଗେଇ ଆସି ପଚାରିଲି – ''ଅତି ବିଚିତ୍ର ଲାଗୁଛି ତ; ସେଥିପାଇଁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ହେଉନାହିଁ ।''

ସେ ସେହିଭଳି ନିସ୍ପୃହ ଭାବରେ ସାମଗ୍ରୀ ସଜାଡୁଥାଏ । କହିଲା, ''ଆପଣ ତ ବିଶ୍ୱାସ କରିବେ ନାହିଁ; ଆପଣଙ୍କୁ ଯେତେ କହିଲେ ଲାଭ କ'ଣ ? ଓଲଟି ପଚାରିବେ 'କ'ଣ ଆଖିରେ ଦେଖିଛ ।' – ଆଜ୍ଞା, ନ ଦେଖି ନ ଜାଣି କ'ଣ ଆପଣଙ୍କୁ ମୁଁ ମିଛ କହୁଛି ?''

ତା ସ୍ୱର ସାମାନ୍ୟ ଆହତ ।

ମୁଁ ଆଉ ଦୁଇପାଦ ଆଗେଇ ଆସି କହିଲି, ''ଆରେ, ମୁଁ କ'ଣ ତମକୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରୁଛି ବୋଲି ଭାବୁଛ କି ? ତମଠୁ ଆହୁରି ଶୁଣିବାକୁ ପଚାରୁଛି ନା !''

''କୁଆମାନେ ଟେଲିଫୋନ ତାର ଛିଣ୍ଡାଇ ନେଉଛନ୍ତି, ଆଜ୍ଞା ! ମୁଁ ଦେଖିଛି, ମୋ ସାଙ୍ଗମାନେ ଦେଖିଛନ୍ତି । କେମିତି ନେଉଛନ୍ତି ଆପଣ ଦେଖିଲେ ସିନା ଜାଣିବେ; ନଦେଖିଲେ କ'ଣ ଜାଣିବେ ? ଠିକ୍ ଏହି ସମୟରେ, ଚତୁର୍ମାସ୍ୟା ଆଗକୁ ଥିବ, ରଜ ପାଖେଇ ଆସୁଥିବ, କୁଆ ଖୁଣ୍ଟ ଉପରେ ବସି ବଳକା ତାରକୁ ଥଣ୍ଟରେ ଟାଣେ । ଆମେ ଯେମିତି ତାରକୁ ମୋଡୁ, ଛିଣ୍ଡେଇବା ପାଇଁ ଆଗପଛ କରୁ, ସେ ସେଇଆ କରେ । ଏମିତି ଓଳିଏ କାଳ ଲାଗିଲା ପରେ ଖଣ୍ଡିଏ ତାର ସଂଗ୍ରହ କରି କୁଆ ଉଡ଼ିଯାଏ ।''

''କାହିଁକି ସେ ସେମିତି କରେ ? କ'ଣ କରେ ତାକୁ ନେଇ ? ଏଇଟା ବୋଧେ କୁଆମାନଙ୍କର ଗୋଟାଏ ଖୋଇ । ଯେମିତି ଧର, ଘରଚଟିଆ ଦର୍ପଣ ଭିତରେ ଆଉ

ଗୋଟିଏ ଚଢ଼େଇକୁ ଦେଖି ତା ସାଙ୍ଗରେ ଲଢ଼େଇ କରେ । ସେହିଭଳି ବୋଧେ ଟେଲିଫୋନର ନରମା ତାର ଛିଣ୍ଡେଇବାରେ କୁଆମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ କ'ଣ ଅରମାନ ମେଣ୍ଟୁଥିବ; ବଳ ପରାକ୍ରମ ପ୍ରମାଣିତ ହେଉଥିବ ।

''ନାଇଁ ଆଜ୍ଞା, ସେ ସବୁ କିଛି ନୁହେଁ । ସେ ସେହି ତାରକୁ ନେଇ ତା ବସା ବାନ୍ଧେ । କୁଆ ଶୁଖିଲା ଡାଙ୍ଗରେ ଘର କରେ । ଏ ସହର ଅଞ୍ଚଳରେ ତ ପଂଝା ପଂଝା ମଣିଷଛୁଆ ଖଣ୍ଡିଆ ଅଖାରେ ଅସ୍ପରା ଗଦାରୁ, ଗଛମୂଳରୁ ସବୁ ଗୋଟେଇ ନେଉଛନ୍ତି; ଡାଙ୍ଗଟିଏ କାହିଁ କୁଆ ପାଇଁ ? ସହରୀ ଗାଈ କାଗଜ ଚୋବେଇ ପେଟ ଭର୍ତ୍ତି କରେ । କୁଆ ଟେଲିଫୋନ ତାର ଛିଣ୍ଡେଇ ତେନ୍ତୁଳି ଗଛରେ ବସା ବାନ୍ଧେ ।''

ସେ ଚାଲିଗଲା । ବକ୍‌ସିସ୍ ମାଗିଲା ନାହିଁ । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ସତ କହୁଥିଲା ।

କୁଆଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ମୁଁ ଭୟଙ୍କର ଘୃଣା କରେ । ସେମାନେ ରାଉ ରାଉ ବୋବାନ୍ତି । ବଙ୍କେଇ ଚାହାନ୍ତି । କଳା କଟକଟ ଅସୁନ୍ଦରିଆ ପକ୍ଷୀ । ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଥଣ୍ଟ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଖଳପୁରୁଷଙ୍କ ପରି ପକ୍ଷୀଙ୍କ ଭିତରେ ସେ ସବୁଠୁ ନିକୃଷ୍ଟ ବୋଲି ମୋର ଧାରଣା । ବାଜ ପକ୍ଷୀର ବୀରତ୍ୱ ନାହିଁ । କୋଇଲିର ସ୍ୱର ନାହିଁ । ହଳଦୀବସନ୍ତର ଚେହେରା ନାହିଁ; ଏପରିକି ଟେଣ୍ଟେଇ, ବଣି, କାଣ୍ଡିଆ ବଗ ବି ତା'ଠୁ ଶହେ ଗୁଣ ଭଲ । କ'ଣଟାଏ ସତେ ଏଇଟା; ପକ୍ଷୀକୁଳର କଳଙ୍କ ! – ଯାପ ଭୁଷଣ୍ଡକାକ !

କୁଆ ଦେଖିଲେ ମୁଁ ଚିଡ଼ିଯିବାର ଅନେକ କାରଣ ଥାଇପାରେ । ଖୁବ୍ ପିଲାବେଳେ ମୋ ଜନ୍ମଦିନ ଜାମା ଉପରେ କୁଆଟିଏ ହଗି ଦେଇଥିଲା । ସମସ୍ତେ ମୋତେ ବୁଝେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । କହିଥିଲେ, ସେଇଟା ଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ । ମୁଁ ରାଗରେ ସେ ଜାମାଟିକୁ ସୋରା ସୋରା ଚିରିପକେଇଥିଲି । ଆଉ ଦିନେ ସେମିତି ଉଚ୍ଚା କରେଇରୁ ହାଡ ବାହାରୁଥିବା କୁକୁଡ଼ା ଗୋଡ଼ଟିଏ ନେଇ ଛାତ ଉପରେ ନିରୋଳାରେ ଚୋବେଇବାକୁ ଯାଉଥାଏ । ଫୁଙ୍କି ଫୁଙ୍କି ବୋଧହୁଏ ପୁଳାଏ ଚୋବେଇ ରଖିଦେଇଥାଏ । କାହିଁ ଥିଲା କଣା କୁଆ, ତାକୁ ଝାମ୍ପି ନେଇଗଲା । ମୋର ସେଇଦିନ ପ୍ରଥମ ଇଚ୍ଛା ହେଲା କୁଆମାଂସ ଖାଇବାକୁ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତେଇବାକୁ ଯେ କୁକୁଡ଼ାଠୁ କୁଆ ଭଲ । ସେଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ମାରି ଖାଇଯାଅ; ନିପାତ କରିଦିଅ ସେମାନଙ୍କ ବଂଶ । ଏବେ ବି ମୁଁ ଭାବେ ଯେ ଗଧ, ଗଣ୍ଡାର ପାଇଁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ କ୍ଷମା ଦିଆଯାଇପାରେ; କିନ୍ତୁ କୁଆ ପାଇଁ କଦାପି ନୁହେଁ । ଈଶ୍ୱର ଏତେଦୂର ରୁଚିହୀନ ହେବାର କିଛି ଅର୍ଥ ନଥିଲା । ଧେତ୍ତେରି, ଦୁଷ୍ଟ ବ୍ରଣ ପରି ଏ ଅସୁନ୍ଦର ପକ୍ଷୀଟା ଧ୍ୱଂସ ନହେଲେ ଏ ସୃଷ୍ଟିର ମଙ୍ଗଳ ନାହିଁ ।

ଶେଷକୁ କ'ଣ ନା, ତା'ର ବସା ବାନ୍ଧିବ ବୋଲି ମୋ ଟେଲିଫୋନ ତିନିଦିନ ହେବ ଅଚଳ । ସେ ଦରବୁଢ଼ା ଲାଇନ୍‌ମେନ୍‌ଟି କହିଦେଇ ଚାଲିଗଲା ପରେ, ମୁଁ ଖୁବ୍ ଉତ୍ୟକ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଏ । କଥା ହେବାମାତ୍ରେ କଳି ହୋଇଯିବାର ଆଶଙ୍କା ଥାଏ ବୋଲି ମୁଁ ସବୁ କ୍ରୋଧକୁ ଭିତରେ ରଖି ଗୁମ୍‌ମାରି ବସିଥାଏ ।

"କ'ଣ ଟେଲିଫୋନ ସଜଡ଼ା ହେଲା ? ଆଜି ପରା ସୁମିକୁ ଫୋନ୍ କଲେ ସେ ଆସିବ । ନ ହେଲେ ତା ଜାଗାଖଣ୍ଡକ ଆଉ କିଏ ନେଇଯିବ ନାହିଁ ? ବେଗି ଲଗାଅ । କ'ଣ କରୁଛ ସେଇଠି ବସି !"

ସୁମି ଆମ ପତ୍ନୀଙ୍କ ସାନଭଉଣୀ । ଉଗ୍ରଚଣ୍ଡା ପ୍ରଚଣ୍ଡା, ଦୁଇ ଭଉଣୀ ମିଶି ରାଜଧାନୀରୁ ଅଧେ ଅଧିକାର କଲେଣି । ଏ ଯେଉଁ ଡିହଖଣ୍ଡିକ କଥା ପଡ଼ିଥିଲା, ସେଇଟା ହେଲା ତେର ନମ୍ବର; ବାକି ଯା'ଙ୍କର ଛ'ଖଣ୍ଡ ତାଙ୍କର ଛ'ଖଣ୍ଡ ଡିହ ସାରା ସହରରେ ବିଛେଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଗଛ ପାଳିଲା ପରି ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ପାଳୁଛନ୍ତି । ପାଞ୍ଚବର୍ଷରେ ବିକିଦେଲେ ଦଶଗୁଣ ପଇସା ମିଳୁଛି । ପିଲା ନଅଣ୍ଡିବାରୁ ଶେଷକୁ କୁକୁର ଟିମି ନାଁରେ ଏ ଡିହଟା କିଣିବାକୁ ଯୋଜନା ଚାଲିଛି ।

ମୁଁ ଜମା କିଛି କହିଲି ନାହିଁ କି ବସିଲାଠୁ ଘୁଞ୍ଚିଲି ନାହିଁ । ମୋତେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱର କୁଆ ରାବିଲା ପରି ରାଉ-ରାଉ ଶୁଭିଲା । ମୁଁ ଭିତରେ ଭିତରେ ଆହୁରି ଚିଡ଼ିଗଲି ।

ଭୁସ୍‌କିନା ଉଠି କାହାକୁ କିଛି ନକହି ଚାଲିଗଲି ଛାତକୁ ।

ସବୁ ପ୍ରକାର ବିପତ୍ତିରେ ଏଇ ଛାତଟି ମୋର ପରମାଶ୍ରୟ । ଏଇଠି ଠିଆହେଲେ ଆକାଶ ଆଉ ଏଗାରଫୁଟ ପାଖେଇଆସେ । ମାଟି ଉପରେ ଲଟେଇଥିବା ସେ ଭେଜିବାଇଗଣ ଗଛ ଆଉ ସେ କାଉମୁହାଁ ଟାଉଟର ଧନି ସ୍ୱାଇଁକୁ ଷୋଳ ଫୁଟ୍ ପାଞ୍ଚ ଇଞ୍ଚର ନିରାପଦ ଉଚ୍ଚତାରୁ ଦେଖିହୁଏ । ମଣିଷଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଗଛଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଦୋସ୍ତି କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ । ପକ୍ଷୀମାନେ ଅନେକ ବେଶି ଆପଣାର ମନେ ହୁଅନ୍ତି ।

ମୁଁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ, ଛାତ ଉପରକୁ ଚାଲିଗଲି । ସେଇଠୁ ଚାହିଁଲି ଦୂରକୁ । ସାମ୍ନା ବଡ଼ ହତା ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଅଚିହ୍ନା ଗଛରେ ପାତଳ ବାଇଗଣି ରଙ୍ଗର ପେନ୍ଥା ପେନ୍ଥା ଫୁଲ ମଣ୍ଡିହେଇଥିଲା ।

ଏତିକିବେଳେ ମୁଁ ଚମକିପଡ଼ିଲି । ଛାତର ଅଧାବାଡ଼ ଉପରେ ମୋ ସାମ୍ନାରେ ଖପ୍‌କିନା ଗୋଟାଏ ଧୂସର କାକ ବସି ମୋତେ ଚାହିଁ ରାବିଲା । ଅତି ବିକଟାଳ ସ୍ୱର; ଅତି କୁତ୍ସିତ ରୂପ ।

ମୁଁ ମୁହଁ ବୁଲେଇଆଣି ଅନ୍ୟ ଦିଗକୁ ଚାଲିଲି । ମୋର ମନେହେଲା, ମୋ କାନ୍ଧ ଉପର ଦେଇ ଡେଣା ଝାଡ଼ି ଉଡ଼ିଗଲା ସେ କୁଆ; ପୁଣି ଆଗରେ ବସି ରାଉ-ରାଉ ରାବିଲା ।

ତା ବେକରେ ଶଟା ପରି ପରସବୁ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ତା' ଡେଣା ସାମାନ୍ୟ ଦୋହଲୁଥାଏ । ସେ ବୋଧହୁଏ ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରୁଥାଏ । ମୋତେ ମୁକାବିଲା କରି ମୋ ନିଜ ଛାତ ଉପରୁ ତଡ଼ିବାକୁ ସେ ଚାହୁଁଥାଏ ।

ମୋର ଆହତ ପୌରୁଷ କ୍ରୋଧରେ କମ୍ପିଲା । ମୋର ରୁମ ଟାଙ୍କୁରିଗଲା । ଛାର ପକ୍ଷୀ, ତୋର ଏଡ଼େ ସାହସ ! ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ତୁ ଏମିତି ଡାକିବୁ ? ତୁ ପୁଣି କୁଆଟାଏ !

ମୁଁ ହାତ ଉଞ୍ଚାଇ କ୍ଷେପିଗଲି । ସେ ମୋ ମୁଣ୍ଡର ମାତ୍ର ହାତେ ଉପରକୁ ଉଠିଗଲା । କିଛି ଦୂରରେ ସେଇ ଅଧାକାନ୍ଥ ଉପରେ ବସି ରାବିଲା । ମୁଁ ଦଉଡ଼ିଗଲି – ସେ ମାତ୍ର ମୋର ଅପହଞ୍ଚ ଗାରଯାଏ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା ।

ଗୋଟାଏ ଛାର କୁଆ ହେଇ ସେ ମୋତେ ଏମିତି ଅବଜ୍ଞା କରିପାରେ, ଏମିତି ବେଖାତିର ଢଙ୍ଗରେ କୁତ୍ସିତ ଭାବରେ ରାଉ-ରାଉ ରାବିପାରେ ?

ସେ ବୋଧହୁଏ କାକ ଭାଷାରେ ମୋତେ ଗାଳିଦେଉଥିଲା – ଅଜସ୍ର ଅଶ୍ରାବ୍ୟ ଗାଳି । ସେ ମୋତେ ରେ-ରେ'କାର କରୁଥିଲା । ମୋତେ ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ କରି ଗାରଡ଼େଇ ଚାହୁଁଥିଲା । ଆରେ ଯା, ରଖିଥା ତୋ ଗଉରବ, ତୁ'ଟା ଗୋଟାଏ ମାଉଁସମୁଦା ! ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ପୋକ । ତୋର ଡେଣା କାହିଁ ? ଥଣ୍ଟ କାହିଁ ? ତୁ ମୋର କ'ଣ କରିପାରିବୁ ଯେ ?

ମୁଁ ତଳୁ ଗୋଟେଇ ତା' ଆଡ଼କୁ ଫିଙ୍ଗିବା ଅଭିନୟ କଲି । ସେ ଚତୁର କାକ କେଉଁ ବାଗେ ଜାଣିଗଲା ଯେ, ମୋ ହାତ ଖାଲି । ସେ ବୋଧହୁଏ ଆହୁରି ଅନେକ କିଛି ଜାଣିପାରୁଥିଲା ମୋର କ୍ରୋଧ, ମୋର ଅସହାୟତା, ମୋର ନିପାରିଲାପଣ ! ସେ ଜମା ଘୁଞ୍ଚିଲା ନାହିଁ ।

ମୁଁ ଦାନ୍ତ କାମୁଡ଼ି ଏ ଆଡ଼କୁ ସେଆଡ଼ ଅନେଇ କରି, ମନେ ମନେ ଗୋଟାଏ ତଲଓ୍ୱାର କିମ୍ୱା ଗୋଟାଏ ବନ୍ଧୁକ ଚାହୁଁଥିଲି । ଗୋଟାଏ ପାଞ୍ଚହାତ ଠେଙ୍ଗା କିମ୍ୱା କିଛି ନହେଲେ ପୁଞ୍ଜାଏ ବୋଲୁଅ ହେଲେ, ମୁଁ ଏ ହାରାମି ସୁଅର୍‌କା ବଚ୍ଚାକୁ ଶିଖେଇ ଦିଅନ୍ତି । ମୁଁ କେବଳ ଜୋରରେ ଭୁଇଁକୁ ଲାତ ମାରିଲି ।

କୁଆ ଖତେଇ ହେଲାପରି ରାବୁଥିଲା । ଆଦେଶ ଦେଉଥିଲା "ନିକଲ ଯା ଏଇଠୁ, ନ ହେଲେ ତୋ ଆଖି ଖୁମ୍ପିଦେବି । ତୋ ମୁଣ୍ଡରୁ ଚୁଟି ଉପାଡ଼ିଦେବି ।"

ମୁଁ ଇତସ୍ତତଃ ଧାଇଁଲି ଏବଂ ସେ କୁଆ ତଳକୁ ପକ୍ଷ ମେଲେଇ ଝାମ୍ପିବା ଭଙ୍ଗୀରେ ମୋ ଚାରିଆଡ଼େ ଚକ୍‌କର କାଟିବାରେ ଲାଗିଲା ।

ତା'ପରେ... ତା'ପରେ ମୁଁ ସତକୁ ସତ ଡାକୁ ଡରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲି । ସେ କେତେବେଳେ ପଛରୁ ଆସି ପୁଳାଏ ବାଳ ଟାଣିନେବ, ସେଥିପାଇଁ ମୋ ପିଠିସାରା ଶୀତେଇଯାଉଥିଲା । ଏଣେ କୁଆଭୟରେ ଛାତ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଉପାୟ ନ ଥିଲା । ଏଠି ବରଂ ଯାହା ହେବାର ହେଇଯାଉ । ଏ ଛାର ଭୁଷଣ୍ଡାଭୟରେ ମୁଁ କଦାପି ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇବି ନାହିଁ... କୌଣସି ଉପାୟ ନ ଦେଖି ମୋ ଜାମାଟିକୁ ଖୋଲି ତାକୁ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବୁଲେଇଲି । ସେ ଉଡ଼ନ୍ତା ଜନ୍ତୁ ପୁଣି ଅପହଞ୍ଚ ଗାର ସେପାରି ଉଡ଼ିବୁଲିଲା – ଏକା ରାହାରେ ରାବିଲାଗିଲା ।

ସେତେବେଳକୁ ଅନ୍ଧାର ମାଡ଼ିଆସୁଥାଏ; ମେଘ ବି ଟେକିଥାଏ ଗୋଟାଏ କୋଣରୁ । ଆଉ ଗୋଟାଏ କୁଆ ଆସି ତା' ସାଙ୍ଗରେ ମିଶିଲା । ଦୁହେଁ ବୁଲି ବୁଲି ଖୁବ୍ ରାବିଲେ । ଥରେ ଦୁଇଥର ସେମାନେ ମୋର ଅସତର୍କ ଅବସ୍ଥାରେ ମୋତେ

ଖୁମ୍ପିଦେଲେ । ମୋ ଦେହମୁଣ୍ଡ ଶୀତେଇଗଲା । ମୁଁ ତଥାପି ଲଢ଼ିଚାଲିଥାଏ । ମୁଁ ତେଣିକି ବୋଧହୁଏ ଖୁବ୍ ପାଟିକରିଦେଲି ।

ଛାତ ଉପରେ ଛୋଟ ବଡ଼ ମଣିଷଙ୍କ ଭିଡ଼ ଦେଖି ମୋର ଆକ୍ରମଣକାରୀମାନେ ପଡ଼ିଶା ଛାତକୁ ଉଡ଼ିଗଲେ । ସେଇଠି ବସି ଆଗଭଳି ଭର୍ତ୍ସନା କଲେ । ମୁଁ ସାହସ ପାଇ ସେଇ ଆଡ଼କୁ କ୍ଷେପିଗଲି । ଛାତଉପରୁ ପଡ଼ିଯାଇଥାନ୍ତି; ଖୁବ୍ କଷ୍ଟରେ ସମ୍ଭାଳିଗଲି । ସେ ପକ୍ଷୀ ନା ଯମ, ତିଳେ ବି ଘୁଞ୍ଚିଲେ ନାହିଁ ।

ମୁଁ କ୍ରୋଧରେ ଜ୍ଞାନ ହାରିଦେଇଥିଲି । ମୁଁ ଖିଙ୍କାରିଲା ପରି ଯେତେ ଜୋର୍ ସମ୍ଭବ 'କା', 'କା' ରାବିଲି, ସେଭଳି ଗର୍ଜିଲି ।

ମୋତେ ସେ ଅବସ୍ଥାରେ ଦେଖି ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ହସିଉଠିଲେ । ତାଙ୍କ ଦେଖାଦେଖି ପିଲାଏ । କେବଳ ଜଣେ ଖୁବ୍ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ଜଣାଗଲେ । ସେ ମୋ ବାପା ।

"ଆରେ କ'ଣ ହେଲା ତୋର ! ଆ, ଏଠି ବସ । ତୋର କ'ଣ ମୁଣ୍ଡ ଖରାପ ହୋଇଗଲା !"

ମୋତେ ଭିଡ଼ିଆଣି ଅଧାକାନ୍ଥ ଉପରେ ବସେଇଲେ । ପାଖରେ ତାଙ୍କ ବଙ୍କା ବାଡ଼ିଟି ଧରି ବସିଲେ । ଅନ୍ୟମାନେ ତଥାପି ହସି ହସି ଗଡୁଥାନ୍ତି । ମୁଁ ହାଲିଆ ହୋଇ ଧକଉଥାଏ ।

ବାପା ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଥାନ୍ତି ଘଟଣାଟା କ'ଣ ।

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଥମେ ସଂଯତ ହୋଇ କହିଲେ, "ଆପଣଙ୍କ ବାହାଦୁର ପୁଅ କୁଆଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଲଢୁଥିଲେ ।"

ବାପା ହଠାତ୍ ଠିଆହୋଇପଡ଼ିଲେ । ବଙ୍କା ବାଡ଼ି ଧରି ଶୂନ୍ୟକୁ କାଟିଲା ପରି କହିଲେ – "ହୁଆ'ସ୍ ।"

ମୁଁ ଦେଖି ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହେଲି ଯେ, ଏଥର ସେ ଦୁର୍ଦାନ୍ତ ପକ୍ଷୀ ଉଡ଼ିଗଲେ । ବୋଧହୁଏ ଅନ୍ଧାରରେ ତାଙ୍କୁ ଆଉ ବିଶେଷ ଦେଖାଯାଉ ନଥିଲା । ବୋଧହୁଏ ସେ ଆମ ପକ୍ଷର ଥାଟ ଦେଖି ଯୁଦ୍ଧ ସ୍ଥଗିତ ରଖିଲେ ।

ମୁଁ ସାମାନ୍ୟ ସ୍ୱାଭାବିକ ଢଙ୍ଗରେ କହିଲି, "ଏ ଶଳା କୁଆଙ୍କ ଜ୍ୱାଳାରେ ମଣିଷ ଆଉ ବଞ୍ଚିପାରିବ ନାହିଁ ! ମୁଁ କାଲି ଚୌଧୁରୀ ପାଖରୁ ବନ୍ଧୁକ ଆଣି ଏଗୁଡ଼ାକୁ ଗୁଳି ନ କଲାଯାଏଁ ପାଣି ଛୁଇଁବି ନାହିଁ ! ଶାଳା ମଣିଷକୁ ଦି'କଡ଼ାର କରି ଦଉଛନ୍ତି ।"

"ଆରେ କ'ଣ ହେଲା ? କୁଆଙ୍କ ଉପରେ ଏତେ ରାଗୁଚୁ କାହିଁକି ?"

ମୁଁ ଅସମ୍ଭାଳ ବକିଗଲି, "ରାଗିବି ନାଇଁ, କ'ଣ ଶରଣ ପଶିବି ? ସେମାନେ ସବୁ ଭଲ ସୁନ୍ଦର ପକ୍ଷୀଙ୍କୁ ଆକାଶରୁ ତଡ଼ିବେ । ଆମ ଟେଲିଫୋନ ତାର କାଟି ଆମକୁ ଆମ ଘରୁ ତଡ଼ି ଏ ବାଡ଼ିବଗିଚା ଘରଦ୍ୱାର ଅଧିକାର କରିବେ ! କ'ଣ ନା ଭୁଷଣ୍ଡ କାକ ! ତାକୁ ମାରି ଟିକିଟିକି ନକଲେ ମୋ ମନରେ ଶାନ୍ତି ନାହିଁ ।"

"ହଁ ବାପା, ଆମେ ପରା ଛାତକୁ କେତେ ଦିନ ହେଲା ଆସିବା ବନ୍ଦକରି ଦେଇଛୁ ! ସେ ତେନ୍ତୁଳି ଗଛରୁ ଗୋଟାଏ କୁଆ ଏଠି କାହାକୁ ରଖେଇଦଉନାହିଁ । ତଡ଼ି ନଉଚି !"

ମୁଁ ଆହୁରି ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇଗଲି – "ଦେଖିଲ, ତା'ର ପୁଣି ଏଡ଼େ ସାହସ । ମୁଁ କାଲି ଗୋଟାଏ ଛିଟିକିଣି ଆଣିଦଉଚି । ଗୋଟାଳ ଗୋଡ଼ି ଗୋଟେଇ ରଖିଥିବ; ଦେଖିଲେ ଶାଳାକୁ ମାର !"

ମୁଁ ଯୁଦ୍ଧକାଳୀନ ଘୋଷଣା କଲାବେଳେ ସେନାପତି ପରି ପଇଁତରା କାଟୁଥିଲି । ପିଲାଏ ଛିଟିକିଣି ନାଁ ଶୁଣି ଖୁସିରେ ଡେଇଁଲେ । ପତ୍ନୀ ଖୁବ୍ ଉତ୍ସାହିତ ଜଣାଗଲେ; କାରଣ ତାଙ୍କ ଇଜ୍ଜତ ରଖିବାକୁ ଏ ଘରେ ଏତେ ଯୋଦ୍ଧା ଏବେ ଅଣ୍ଡା ଭିତ଼ି ବାହାରିଆସିଲେଣି !

କେବଳ ବାପା କିଛି ନ କହି ଅପେକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି ।

ଆମ ଯୋଜନା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲା । କଥାରୁ ବାରୁଦ ସରିଆସିଲା । ମୋ ଦେହରୁ ଝାଳ ଶୁଖିଆସିଥିଲା ।

ଈଷତ୍ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ବାପାଙ୍କ ସ୍ୱର ଶୁଭିଲା –

"ଶୁଣ ସମସ୍ତେ ମୁଁ ଯାହା କହୁଛି । ମୋ ବୋଲ ମାନି କୁଆଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଲାଗ ନାହିଁ । ମୋର ମନେହେଉଛି ସେ କୁଆ ଏଇ ଗଛରେ ବସା ବାନ୍ଧି ଡିମ୍ବ ପକେଇଛି । ଏତିକିବେଳେ ସେ କାହାକୁ ଏ ପାଖେଆଖେ ରଖେଇଦବ ନାହିଁ । ତା' ବାହାରେ କୁଆଠାରୁ ଆଉ ଚତୁର, ଲଦୁଆ ପକ୍ଷୀ ନାହାନ୍ତି – ସେଇମାନେ ବଣରେ ରହନ୍ତି ନାହିଁ । ମଣିଷଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ କୋଉକାଳୁ ରହି ସେମାନେ ତା'ର ସବୁ ଚାଲାକି ଶିଖିଗଲେଣି ! ସେମାନେ କଦାପି ମରିବେ ନାହିଁ; ମଣିଷ ଥିବାଯାକ ତା' ପାଖେପାଖେ ରହୁଥିବେ ! ଏ ପୃଥିବୀକୁ ତମେ ଅଧିକାର କଲେ ଅଧେ ଭୂମି ତାଙ୍କୁ ଦେଇ ବାକି ଅଧକରେ ରହିବ !"

"ଅସମ୍ଭବ!" – ମୁଁ ଯୋଦ୍ଧୃଠାଣିରେ ଗର୍ଜିଉଠିଲି ।

ବାପା ଅଳ୍ପ ହସିଲେ, "ଆରେ କଥାଟା ଶୁଣ – ଏମିତି କ'ଣ ଗର୍ଜୁଛୁ ? ତୋ'ରି ଭଳି ମୁଁ ବି ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଲଢ଼ିଥିଲି । ମୋର ସେତେବେଳକୁ ଟୋକା ବୟସ । ଏମିତି ଗୋଟାଏ କୁଆ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଗୁରେଇତୁରେଇ ହୋଇ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଖପ୍‌କିନା ତା' ପୁଛକୁ ଧରିପକେଇଲି । ସେ ଛାଟିପିଟି ହୋଇ ମୋତେ ରାମ୍ପିପକେଇଲା । ମୁଁ ତାକୁ ଜୋର୍‌ରେ ବାଟୁଲିଖଡ଼ା ପରି ସାଇଁ-ସାଇଁ ବୁଲେଇଲି । କ'ଣ ହେଲା ନା', ମୋ ମୁଠାରେ ତା' ଲାଞ୍ଜର ସବୁଯାକ ପର ଉପ୍ରି ହୋଇ ରହିଗଲା । ସେ ଛାଟିହୋଇଗଲା ଦୂରକୁ । ସେଇଠି ଘାଲେଇ ପଡ଼ିରହିଲା କିଛି ସମୟ । ତା' ଉତ୍ତାରୁ ସେ ରାବିଲା ! ଓଃ, ସେଇଟା କୁଆଡାକ ନୁହେଁ; ଗୋଟାଏ କେମିତି ବିକଟାଳ ରଡ଼ି । ସେ ଆକାଶରେ ରହି ଡାକିଲା । ସେଇଟା ବୋଧେ ଯୁଦ୍ଧ-ଡାକରା । ଚାହୁଁ ଚାହୁଁ

ଅସଂଖ୍ୟ କୁଆ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଗଲେ । ସେମାନେ ମୋତେ ଚିହ୍ନଟ କରିନେଲେ । ମୋତେ ଘେରିଗଲେ ଶୂନ୍ୟରେ । ମୁଁ ଡରିଗଲି । ସେମାନଙ୍କ ଥଣ୍ଟକୁ ଦେଖି – ସେମାନଙ୍କ ରାଉ-ରାଉ ଡାକ ଶୁଣି ମୋ ପିଳେହିପାଣି । ମୁଁ ସେ ମୁଠାକଯାକ ପର ଫିଙ୍ଗିଦେଇ ଘରେ ପଶି କବାଟ ପକେଇଦେଲି । ସେମାନେ ଖେଦିଆସିଲେ ଆଗ ଘରଯାଏଁ । ଗଛ ଉପରେ ହଜାରେ କୁଆ ଆସି ଡାକିଲେ; ଫାଙ୍କବାଟେ ଅନେଇଲେ । ସବୁଯାକ ପର ଗୋଟେଇ ଥଣ୍ଟରେ ଧରି ଉଡ଼ିଗଲେ ସେଥିରୁ କେଇଟା । ସେମିତି କୁଆମେଳି ଆଉ ହେବାର ମୁଁ ଦେଖିନାହିଁ ।''

ମୋ ପୁଅ ପଚାରିଲା ଆଗ୍ରହରେ, ''ସେଇଠୁ କ'ଣ ହେଲା ଜେଜେ ?'' ବାପା ମୋତେ ଚାହିଁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ''ସେଇଠୁ ମୋର ଅବସ୍ଥା ଆଉ କହନା ! ବାହାରକୁ ବାହାରିବାମାତ୍ରେ ସେ ଲାଞ୍ଜଖଣ୍ଡିଆ କୁଆ ଡେଣା ମେଲେଇ ବାଦୁଡ଼ି ପରି ମୋ ପିଛା ଧରେ । କୁଆ ମାଡ଼ିଆସନ୍ତି ଚାରିଆଡୁ । ମୁଁ ମୁଣ୍ଡରେ ଠେକା ଭିଡ଼ି ବାଡ଼ି ବୁଲେଇ ବୁଲେଇ ଯାଉଥାଏ । ଏମିତି ଚାଲିଲା ମାସସଂଖ୍ୟା । ଗାଁ'ର ସବୁ ଭେଣ୍ଡିଆ ମିଶି ସାହାପକ୍ଷ ହୋଇଚନ୍ତି । ହେଲେ, ଲୋକଗହଳି ଭିତରେ ସୁଦ୍ଧା କୁଆ ମତେ ବାଛି ଖୁମ୍ପିଲାଗିଥାନ୍ତି । ସୁବିଧା ପାଇଥିଲେ ମୋତେ ସେମାନେ କଞ୍ଚା ଖାଇଯାଇଥାନ୍ତେ ?''

ବାପାଙ୍କ ସ୍ୱର କୋହଲା ପବନ ପରି ଦେହ ଶୀତେଇଦେଉଥିଲା । କୁଆଟାଏ ବାଦୁଡ଼ି ପରି ଦୁଶିଯାଉଥିଲା – ଆକାଶ ଭରିଯାଇଥିଲା କଳା କଳା ପକ୍ଷୀଥାଟରେ । ରାଉ ରାଉ ଡାକୁଥିଲା ସମୁଦ୍ର !

ମୁଁ ଅଣାୟତ୍ତରେ ଛେପ ଢୋକିଲି ।

ବାପା ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି କହିଲେ, ''ଦିନେ ସକାଳୁ ସଜ ହୋଇ ଅନାଇଲା ବେଳକୁ ଖଣ୍ଡିଆ କୁଆ ଦୁଶିଲା ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ହେଲେ କୁଆ ସେ ଆଖପାଖ କୋଉଠି ଦୁଶିଲେ ନାହିଁ । ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୁଁ ବଲବଲ କରି ଚାହିଁଲି – ଆସ୍ତେ ଠେକା ଫିଟେଇ କାନ୍ଧରେ ପକେଇଲି । ବାଡ଼ିଟିକୁ ନୁଆଇଁଆଣି ଉଶ୍ୱାସରେ ଆଗ କିଛି ସମୟ ସହଜରେ ନିଶ୍ୱାସ ମାରିଲି ।... ମୋର ସାଙ୍ଗସୁଖ ସବୁ ଆସିଲେ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସେମିତି ଆବାକାବା ହୋଇ ଅନେଇଲେ ଚାରିଆଡ଼କୁ । ଗୋଟାଏ ସେଥିରୁ କହିଲା, 'କି ରେ, ଆମ ଗାଁଟାରେ କ'ଣ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ରାଣ ଲାଗିଗଲା କି ରେ ? ବଡ଼ଦେଉଳରେ କୁଆ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ନାହିଁ ।' ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉଶ୍ୱାସ ଲାଗିଲା । ଯାଇ ସେ ପୁରୁଣା ଆମ୍ବ ଗଛମୂଳେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ତା ମୂଳଯାଏଁ ଯିବାପାଇଁ କେହି କେବେ ସାହସ କରି ନ ଥିଲେ । ଦେଖିଲାବେଳକୁ କୁଆ ବସାରୁ ଅଧେ ଲାଗିରହିଛି; ଉପରେ ପୁଳେ ଏଠିସେଠି ହୋଇ ପୁଞ୍ଛର ପରସବୁ ପଡ଼ିଛି ।... କୁଆ ସେଇଠି ଡିମ୍ବ ଦେଇଥିଲା, ତାକୁ ଫଟେଇ ଛୁଆ ଉଡ଼େଇନେବାଯାଏ ସେମାନେ ସେ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଘେରିଥିଲେ । ତା ପୂର୍ବଦିନ ବୋଧେ ଉଡ଼ିଗଲେ ଆଉ କୁଆଡ଼େ !... ସେହିଦିନୁ କୁଆମେଳି ହେବାକଥା ଭାବିଲେ ମୋ ଭିତରେ ଡର ପଶିଯାଏ । – ତମେ

କେହି ସେ କୁଆ ସାଙ୍ଗେ ଲାଗନାହିଁ । ସେଇଟା ଭାରି ସୁଜାଣ ପକ୍ଷୀ । ଦେଖିବ, ସେ ତା ବାମ ପୂରିଗଲେ ଆଡ଼େଇ ହୋଇଯିବ ।... ତାକୁ ସହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏ ବର୍ଷାରେ ତା ବସା ଭାଙ୍ଗିଦେଲେ ସେ କୁଆଡ଼େ ଯିବ, କହିଲୁ ? ସେ ଯଦି ସେଇ ଆଶଙ୍କାରେ ଏଇଠି ପହରା ଦେଲା, ସେଇଟା କ'ଣ ଦୋଷ !''

ଅନ୍ଧାରରେ ବାପାଙ୍କ ମୁହଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖାଯାଉ ନଥିଲା... ଆମେ ସବୁ କିଛି ନ କହି ଆସ୍ତେ ଛାତର ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇଆସିଲୁ ।

X X X X

ତା ଆରଦିନ ସକାଳୁ ଆମ ଘର ପଡ଼ିଶାରେ ଗୋଳ ହେଲା । ପୁଲିସ ପଲଟଣ ଲୋକବାକ ଆର ଛକରେ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଥାନ୍ତି । ମୁଁ ବଜାରକୁ ଯିବାବାଟରେ ସେଇଠି ଟିକିଏ ଅଟକିଗଲି ।

ପୋଲିସ ବାବୁ ଜଣେ ଗୋଡ଼ ଫରକଟେଇ ଠିଆହୋଇଥାଏ । ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଲାଗି ଲାଠିଆଳ ପଇଟଣ । ଟିକିଏ ଆଗକୁ ଗୋଟେ ଶୁକୁଟୀ କାଳିଆ ମାଇକିନିଆ ଡେଉଁଥାଏ । ତା ହାତରେ ଛୋଟିଆ ପାତି ହୋଇଯାଇଥିବା ପନିକିଟିଏ । ସେ ଗର୍ଜୁଥାଏ । ପନିକିଟାକୁ ଧରି ପବନକୁ ଛିଆଇ ପକଉଥାଏ । ଏତିକି ଟିକିଏ ବେଙ୍କେରୋଟ ରୋଗିଣା ମାଇକିନା । ବୟସ ପଂଚାଳିଶ । ଆମମାନଙ୍କ ଘରେ ବାସନ ମାଜେ ।... ସେମାନେ ସବୁ ଛୋଟିଆ ବସ୍ତିଟିଏ କୁଡ଼ିଆ ବାନ୍ଧି ସେଇଠି ଥାଆନ୍ତି । ସରକାରୀ ଜାଗାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ବେଦଖଲ କରିବାକୁ ଫଉଜ ଆସି ଠିଆହୋଇଥାନ୍ତି ।

ମୁଁ ରଙ୍ଗିଣୀକୁ ଚାହିଁରହିଥାଏ । ମୋତେ ଦିଶିଲା, କୁଆଟାଏ ବାଦୁଡ଼ି ପରି ଖଣ୍ଡିଉଡ଼ା ଦେଉଚି ଖପର ଖପର ହେଉଛି ଆତଙ୍କରେ, କ୍ରୋଧରେ । ମରିବ କିମ୍ବା ମାରିବା ଢଙ୍ଗରେ ।... ମୁଁ ପୋଲିସ୍ ସାଇବ ପାଖକୁ ଯାଇ କହିଲି –

''ମୁଁ ଶୁଣିଛି, ଏ ମାଇକିନାର ବୋହୂକୁ ଆଠ ମାସ ଗର୍ଭ । ଏ ବର୍ଷାଟା ଯାଉ । ସେ ବଳେ ତା' ପୁଅ-ନାତିକୁ ଧରି ଏଇଠୁ ଉଠିଯିବ ।... ନହେଲେ... ନହେଲେ ସେମାନେ ମାଡିଯିବେ ।'' ମୁଁ କ'ଣ କହିଲି, କେମିତି କହିଲି, ମନେନାହିଁ – ଲାଜ ଲାଜ ହୋଇ ବଜାରକୁ ଚାଲିଗଲି ।

ଆସିଲାବେଳକୁ ପୋଲିସ୍ ଗାଡ଼ି ଚାଲିଯାଇଥିଲା । ମାଟି ଝାଟି ତାଳବରଡ଼ାରେ ତିଆରି ସେ କୁଆ ବସାଗୁଡ଼ିକ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିଥିଲା ।

ଅଜସ୍ର ମେଘ ଜମିରହିଥିଲା ଆକାଶରେ !!

□□□

ଅପସାରିତ

ଆଣ୍ଠୁଯାଏ ଲୁଗା ଟେକି, ଗୋଟିଏ ଛତାତଳେ ଜାକିଜୁକି ହେଇ ଯେଉଁ ଦୁଇ ଜଣ ବର୍ଷା-ଅନ୍ଧାରରେ ବାଟ ବାରି ଚାଲୁଥିଲେ, ସେମାନେ କିଏ କେଜାଣି । ଜଣେ କିନ୍ତୁ ଏଇ ସାମ୍ନାରେ ପାରିହେଲାବେଳେ ଖୁବ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ୱରରେ କହିଲା, ''ଏମିତି ଆଉ ବଞ୍ଚିବାର ଅର୍ଥ କଣ ?''

କାହିଁକି ଏଭଳି ବାକ୍ୟ ସେ କହିଥିଲା, କେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ସେ ଜୀବନ ପ୍ରତି ଏତେ ବିମୁଖ ହେଇପଡ଼ିଥିଲା, ଏ ବଞ୍ଚିବା ତାକୁ ଏଡ଼ିକି ଅର୍ଥହୀନ ବୋଧହେଉଥିଲା, ଅନୁମାନ କରି କହିବା କଷ୍ଟ । ସେ କିନ୍ତୁ କଦାପି ଜାଣି ନ ଥିଲା ଯେ, ବଜ୍ର ପରି ସେ ବାକ୍ୟ ଓହ୍ଲେଇଆସିଲାବେଳେ ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚ ହାତ ବ୍ୟବଧାନରୁ 'ଧନି ଅଜା' ତାକୁ ମୁଣ୍ଡ ପାତି ସ୍ୱୀକାର କରିନେବ – ଏବଂ ସେତିକି ବେଳୁ ସେଇ ବାକ୍ୟଟିକୁ ଗୁରୁମନ୍ତ୍ର ପରି ଘୋଷିଲାଗିଥିବ ।

ଲଣ୍ଠନଟିଏ ଧରି ବାଡ଼ିଆଡୁ କେହି ଜଣେ ସେ ବଖରାକୁ ଖାଲିପାଦରେ ପଶିଆସିଲା । ଟୁପ୍ ଟୁପ୍ ଚାଲି । ଲୁଗାପଟା ଆଡ଼େଇ କଣଟାଏ ଟାଣିନେଇ ଧାଇଁପଳେଇଲା ! କାହିଁ, କିଛି କହିଲା ନାହିଁ ତ । ସେଇ ଟୁପି ଚଢ଼େଇ ହେଇଥିବ । ପବି ! 'ପବି'ର ଆଉର ଅଜା ହଉଚି ଧନି ଅଜା । ପବି ମଧ ତାକୁ 'ଅଜା' ଡାକେ । 'ଅଜା' ଉପରକୁ ଆଉ ତ କିଛି ନାହିଁ ଡାକିବାକୁ । ପୁଣି ଅଜା, ବୁଢ଼ା ଅଜା, କ'ଣଟାଏ ଡାକିଲେ ଚଳନ୍ତା । ଇଟା, ଗୋଡ଼ି, ପଥର ଡାକିଲେ ବି ତେଣିକି ଚଳନ୍ତା – କିନ୍ତୁ ସେଗୁଡ଼ାକ ତୁଣ୍ଡରେ ପଇଟେ ନାହିଁ ! 'ପବି' ସେ ଲୋତରା ବୁଢ଼ିଆ ମୁହଁକୁ ଅନାଏ । ପାକୁଆ ପାଟିଦାଢ଼ରୁ ଆଖିକୁଣଯାଏ ପାଣିଳହଡ଼ି ପରି ହସଟିଏ ଓସାରିହୋଇଯିବାର ଦେଖେ । ତାକୁ ଲାଗେ, ଅଜା ସତେ ଘରର ବାକି ସମସ୍ତଙ୍କଠୁ ଭିନ୍ନ । 'ପବି' ଆସି ଏମିତି କିଛି ନ କହି ସେଦିନ କାହିଁକି ଚାଲିଗଲା ? ଧନି ଅଜା କିଛି ସମୟ ଭାବିଲା ପରେ ଚିନ୍ତା ହୁଗୁଳା ଧରିଗଲା । ଗୋଟାଏ କଥାକୁ ମନ ଭିତରେ ବେଶୀ ସମୟ ସେ ରଖି ପାରୁ ନ ଥିଲା ।

ଧନି ଅଜାର ବୟସ ଅସୁମାରି । ତା ସାଙ୍ଗର ଆମ୍ବ ପଣସ ନଡ଼ିଆ ଗଛସବୁ ମରିଗଲେଣି । ବଟ ଗଛଟାଏ ବଞ୍ଚିଛି; ହେଲେ ତା ଓହଳରୁ ଓହଳ ପଡ଼ିଗଲାଣି । ଧନି ଅଜାଠୁ ବୟସରେ କେବଳ ସେ ଖଡ଼ି ମୁଣ୍ଡିଆଟା ବଡ଼ – ନ ହେଲେ ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ତା ଭିତରେ ବାହାରେ ଅଙ୍ଗସବୁ କାଠ ପାଷାଣ ହେଇଗଲାଣି; ବଧିରା ହେଇଗଲାଣି । ଏମିତି ବୋଧହୁଏ ସେ ପଥର ପାଲଟିଯିବ; ଅମର ହେଇଯିବ ।

ନହେଲେ ଭେଣ୍ଡା ବୟସରେ ନାତୁଣୀର ନାତିଟୋକା ଆଜି ମରିଯାଇଥାନ୍ତା, ଅଥଚ ଏ ଥୁଣ୍ଟା ବୁଢ଼ା ଶକୁନା ଏମିତି ବଞ୍ଚିରହିଥାନ୍ତା ? ଏମିତି ବଞ୍ଚିବାର ଅର୍ଥ କଣ ? "ଏ ଅମଙ୍ଗୁଳିଆ ବଉଁଶଖିଆ ସମସ୍ତଙ୍କର ମରଣ ଦେଖିବ – ତେଣିକି ଯାଇ ମଲେ ମରିବ, ନ ହେଲେ ନାହିଁ ।" "ଯା ଛାଇରେ ଏ ଘରେ କେହି ଉଧେଇପାରିବେ ନାହିଁ । କାଇଁ ଏଇଟା ଏମିତି ପୋଚା କୁକୁର ପରି ବଞ୍ଚିଚି କେଜାଣି । ଏଇଟା ଗଲେ ଏ ଘରୁ କଳଙ୍କ ଯିବ !"

କାନ ବଧିରା ନ ହେଲେ, ବୁକୁ ପଥର ନ ହେଲେ, ଛି' କହିଦିଅନ୍ତା ଆତ୍ମାପୁରୁଷ ଏତକ ଶୁଣିଦେଇ; ଅଥଚ ଧନି ଅଜା ସବୁ ଶୁଣେ ଏବଂ ତୁନିପଡ଼ିଯାଏ । ତାର ଆଉ କିଛି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ହେଉନାହିଁ । ତା ଭିତର କାଠେଇ ଯାଇନଥିଲେ ଏମତି ଲୁଣପାଣିର ଇହଡ଼ିମାଡ଼ ସେ କଣ ସହିପାରନ୍ତା ? ସେ ଏମିତି ସହିଯାଉଛି ବୋଲି ବଞ୍ଚିଛି, ନା ବଞ୍ଚିଛି ବୋଲି ଅଗତ୍ୟା ସହିଯାଉଛି ? କେଜାଣି !

ନାତୁଣୀର ନାତି ମରିଗଲା । କିଏ ସେ ଟୋକା ? ଧନି ଅଜା ଚେଷ୍ଟାକରୁଛି ଘଟଣାଟାକୁ ମର୍ମ ଭିତରେ ଥାପନା କରିବାକୁ; ଜମା ହଉ ନାହିଁ, ହୁଗୁଳିଯାଉଛି । ଏବେ ବୋଧେ ବଞ୍ଚିବା କିମ୍ବା ମରିବା ସେ କିଛି ଅନୁଭବି ପାରୁନାହିଁ – 'ଦେବୁ' ନାଁ ଧରି ତା ମା' ରାହା ଟେକି କାନ୍ଦୁଛି । ଘରେ ରୋଳ ଉଠୁଛି । ଧନି ଅଜାର ମନେପଡୁଛି ଭାରି ସୁନ୍ଦରିଆ ବକ୍‌ବାଜିଆ ପିଲାଟିଏ । ତା ସଙ୍ଗେ ସେ ଟାହିଟାପରା ଲାଗୁଥିଲା । ହେଲେ, ଅଙ୍କ କେତେ ଥର ମାତ୍ର ସେ ଦେଖିଛି ପିଲାଟିକୁ, ଭିତରେ ମିଞ୍ଚେଇ ପାରିନାହିଁ । ତାକୁ ଆଉ ସାହିର ସୁନ୍ଦରିଆ ଟୋକା ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେଇଦେଲେ ମଧ୍ୟ କିଛି ଯାଏ-ଆସେ ନାହିଁ । ସେ ଆଦୌ ଜାଣିପାରୁନାହିଁ ଯେ, ସେ ତା' ରକ୍ତନାଳିରୁ ଜାତ ହେଇଚି । ସେ ଟୋକାର ମରଣ ଏମିତି, ଆହା କଲାଭଳି ଘଟଣାଟିଏ ନିଶ୍ଚୟ; ମାତ୍ର ଭିତରେ କିଛି ହେଲାଭଳି ଯନ୍ତ୍ରଣା ସେଥିରେ ସେ ପାଉନାହିଁ ବରଂ ତା ଡାହାଣ ଆଣ୍ଠୁର ଯନ୍ତ୍ରଣା ଆହୁରି ବଳେଇଯାଉଛି !

ଧନି ଅଜାର ଆଠଟା ନାତୁଣୀ । ଏ କୋଉ ନାତୁଣୀର ଝିଅ କାନ୍ଦୁଛି ? 'ପବି'ର ମା' । ସେ ଟୋକାର ମା'... ସେ'ଇ କାନ୍ଦୁଚି । ମିଛିମିଛିକା କଣ୍ଢେଇ ଖେଳରେ ନାତୁଣୀମାନେ ବିଭାଘର କରନ୍ତି; ଅଜାକୁ ନିମିତ୍ତଘର ଯିବା ପାଇଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରନ୍ତି । ସେଇଠି ଶିମ୍ବପତ୍ରରେ ମିଛିମିଛିକା ଭୋଜି ହୁଏ । ଝିଅ ଶାଶୁଘରକୁ ଯାଏ । କନ୍ଦାକଟା ହୁଏ । ତା'ପରେ ଫ୍ରକ୍‌ପିନ୍ଧା ନାତୁଣୀଗୁଡ଼ିଏ ଖେଳ ଛାଡ଼ି କଅଁଳା ବାଛୁରୀ ପରି ଡେଙ୍ଗ ଡେଙ୍ଗ ଚାଲିଯାନ୍ତି ମନଇଚ୍ଛା ।

ଏଇ 'ପବି' ମା' ଗୋଟାଏ ସେଇ ନାତୁଣୀର ଝିଅ । ନିଜେ ଗୋଟେ ସଖିକଣ୍ଢେଇ । ସେ କଣ ପୁଅ ମରିଗଲା ବୋଲି କାନ୍ଦୁଚି ମ ! ତା'ର କ'ଣ ସତକୁ ସତ ପୁଅ ହେଇଚି, – ଆଉ ସେ ପୁଅଟା ସତକୁ ସତ ମରିଯାଇଛି ? ଧନି ଅଜା

ବୁଝିବାକୁ, ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରିଚାଲିଥାଏ, ତା ନିରୋଳା ବଖରାଟାରେ। ଘରସାରା ଆଲୋଡ଼ିତ ହେଉଥାଏ ଶୋକୋଚ୍ଛ୍ୱାସରେ !

ରାସ୍ତାରେ ଆଉ କିଏ ସବୁ ପାଣି ଚବର-ଚବର କରି ଚାଲିଗଲେ। ନୀରବ ମଣିଷମାନେ ଏମିତି ଚାଲିଲେ ଜନ୍ତୁ ଚାଲିଲା ପରି ଶୁଭେ ! ବର୍ଷା ଭିତରୁ ସତକୁ ସତ ଜନ୍ତୁଯାକ ଶିଢ଼ି ଘରକୁ ଉଠିଆସୁଥିଲେ – ଗୋରୁ, କୁକୁର, ବେଙ୍ଗ। ଧନି ଅଜା ସମ୍ଭାଳି ନପାରି ଖୁସ୍ ଖୁସ୍ ହେଲା। ଗଳା ଖଙ୍କାରିଲା। ତାକୁ ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ବୋଧହେଉଥିଲା। ହୁଏତ ଏକପ୍ରକାର ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗୁଥିଲା।

କେହି ଜଣେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲା। କ'ଣ ଏଠିସେଠି ଜିନିଷ ଘାଣ୍ଟିଲା। ଧନି ଅଜାକୁ ଦୃଶ୍ୟେଇଲା ନାହିଁ। 'କିଏ' ବୋଲି ପଚାରିବାକୁ ଧନି ଅଜା ବୋଧହୁଏ ବିଳମ୍ବ କରିଦେଲା – କାରଣ ସେ ଜଣକ ସେତେବେଳକୁ ଚାଲିଯାଇଥିଲା।

ସେ ଘରର ପୁରୁଣା ଆସବାବ, ଲୁଗାପଟା, ଭଙ୍ଗା ଅଲଣା, ରସଥାଳି, ଥାଳିଆ, ଡବା ଆଦି ନିଷ୍କର୍ମ ପଡ଼ିରହିଲା ପୁରୁଣା ପଲଙ୍କଟା ଉପରେ।

ଏଇ ପଲଙ୍କ କୁଆଡ଼େ ଧନି ଅଜା ବିଭାଘର ଯୌତୁକରେ ପାଇଥିଲା। ଆଣଟି ଗୋରୀ, ଚକାମୁହାଁ, ପେଣ୍ଡିପାଣ୍ଡି ବାଙ୍ଗୁରୀଟିଏ। ଏଇ ପଲଙ୍କରେ ଦର୍ପଣ-ବାଡ଼ ବସିଥିଲା। ଶିଶୁଆ କାଠର କୁନ୍ଦା ଖୁରା କାଚପରି ଦାଉଦାଉ କରୁଥିଲା ! କେବଳ ଧନି ଅଜା ସେ ପଲଙ୍କର ପ୍ରଶସ୍ତି ମନହେଲେ ଗାଏ; ବାକି ସବୁ ଶୁଣନ୍ତି, କୁହାକୁହି ହୁଅନ୍ତି। – ଆଉ କିଏ ତାକୁ ସେକାଳେ ଦେଖିଛି ଯେ, କହିବ ? ଆଈ ଥିଲେ କହିଥାନ୍ତା। ସେ ତ ମଲାଣି ପଚାଶ ବର୍ଷ ହେଲା।

ଧନି ଅଜାର କିନ୍ତୁ କାଲିକା କଥା ପରି ମନେଅଛି। ଥରେ ସଞ୍ଜବେଳେ କାମରୁ ଫେରିଲାବେଳକୁ ତା ସ୍ତ୍ରୀ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷର ଝିଅକୁ କୋଡ଼ରେ ଧରି ଏଇ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ବସିଥାଏ, ଝିଅକୁ ପ୍ରବଳ ଜର। ସେ ଆଖିବୁଜି କୁନ୍ଥଉଥାଏ। ଜର କୋଉ ନୂଆ କଥା; ରୋଗ କୋଉ ନୂଆ କଥା। ହେଲେ ଧନି ଅଜା ଔଷଧପତ୍ର ବୁଝିନେଇ ଥୟ ଧରି ରହିପାରୁ ନ ଥାଏ। ସେଇଠି ଲଙ୍ଗରପଙ୍ଗର ହେଉଥାଏ। ଝିଅର ନାଡ଼ି ଦେଖୁଥାଏ, ଜର ଦେଖୁଥାଏ। ଧନି ଅଜାର ଏମିତି କଛାହଗୁରା ଗୁଣ ତା ସ୍ତ୍ରୀ ଜାଣିସାରିଥାଏ। ନିଆଁପିଣ୍ଡୁଳା ପରି ଝିଅକୁ ଚାଦର ଘୋଡ଼େଇ ପଲଙ୍କର ଗୋଟେ ପାଖକୁ ଗଡ଼େଇ ଦେଇ ସେ ଦେହମୁଣ୍ଡ ସଳଖିଲା। କିଛି ନ ଜାଣି ଝିଅକୁ ପୁଣି ଆଉଁସି ସାଉଁଳି ବ୍ୟସ୍ତହେଲା ଧନି ଅଜା, ମୁହଁ ଟେକି ଅନେଇଲା ସ୍ତ୍ରୀକୁ। ତା ସ୍ତ୍ରୀ ତାକୁ ଏବଂ ତା ଓଲାପଣକୁ ଚାହିଁ ହସୁଥିଲା। ସ୍ତ୍ରୀର ହସ ଦେଖି ତାକୁ ଅନେକ ଉଶ୍ୱାସ ଲାଗିଲା। ତଥାପି, ଭାରି ମଞ୍ଜପାତଳ ମଣିଷଟାଏ ଧନି ଅଜା। ରାତିସାରା ତା ଆଖିରେ କଷା ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ।

ସକାଳୁ ଧନି ଅଜାର ମନେହେଲା ଯେ ପୃଥିବୀସାରା ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଝଡ଼ିପଡୁଛି। ଅସଂଖ୍ୟ ଲୋକ ରୋଳ କରୁଛନ୍ତି। କେହି ଜଣେ ନଇଁପଡ଼ି ତା ଝିଅକୁ ଶୂନ୍ୟରେ ଟେକିନେଇ ଯାଉଛି। ସେ ଝାଙ୍କିହେଲା; ଗୁଡ଼ାଏ ପାଟିତୁଣ୍ଡ କଲା।

ଘରଲୋକେ ପଛେ କହିଲେ ଯେ କେହି କୁଆଡ଼େ ନ ଥିଲେ । ଧନି ଅଜା ଛାଇନିଦରେ ମନକୁ ମନ ବିଡ଼୍‌ବିଡ଼୍ ହେଉଥିଲା । ତା' ପରେ ଚେତା ହାରି ପଡ଼ିଗଲା । ସେତିକିବେଳେ ତା ଝିଅ ମରିଯାଇଥିଲା – ଧନି ଅଜା ଝିଅର ମରଣ ଦେଖିଲା ନାହିଁ । ତଥାପି ତା ଭିତରୁ ମଞ୍ଜ ଶୁଖିଗଲା; ରକ୍ତ ଶୁଖିଗଲା । ତା ଆତ୍ମାପୁରୁଷ ଉଶ୍ୱାସ ହେଇ ପହଁରିଥିଲା କିଛିକାଳ । ତା ବୁକୁ ଥୟ ହେବାକୁ କାହିଁ କେତେ ଦିନ ଲାଗିଗଲା । ଯୁଆଡ଼େ ଆଖି ପକେଇଲେ ସେଇଆଡ଼େ ସେ ଝିଅମୁହଁ ଦିଶୁଥିଲା । ଝିଅ ମଲେ ଏତେ ନିଦାରୁଣ କଷ୍ଟ ହୁଏ – ଧନି ଅଜାର ଜମା ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ ଯେ କଣ୍ଢେଇ ଖେଳର ଏ ନାତୁଣୀଯାକ କେବେ ସେ କଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରିପାରିବେ ? ଧୁତ୍, କଣ୍ଢେଇଟାଏ କଣ ମରେ ?

ମରଣ କ'ଣ ଏମାନେ ବୁଝିବେ ? ଆଜିକାଲିକା ଡିମ୍ଭ – ତାଙ୍କୁ ଲାଗିଛି ଖେଳଘର । ଏମାନେ କଣ ସଂସାର କଲେଣି ନା ସଂସାରକୁ ବୁଝିଲେଣି ? ପୁଅଟାଏ କେମିତି ବାପ-ମା'କୁ ଚିପୁଡ଼ି ତାଙ୍କୁ ଶେଷକୁ ଖୋଳପା କରିଦିଏ, ପୁଅକୁ ତଥାପି କେତେ ପ୍ରାଣ ଦେଇ ପାଳିବାକୁ ହୁଏ – ଏମାନେ କଣ ବୁଝିଛନ୍ତି ?

ଥରେ ରାତିରେ ଅଝଟ ଲଗେଇଲା ବଡ଼ପୁଅ ଝଲେବି ଖାଇବ ବୋଲି । ବର୍ଷା-ରାତି । ସାଇବ ଅମଳ କଥା । ଧନି ଅଜାର ନୂଆ ବିଭା ହେଇ ଆଗମୁହଁରେ ପୁଅ ପାଇବା କାଳ । ନୂଆ ହେଇ ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଥାଏ । ମହର୍ଗ କାଳ । ଅନ୍ଧାର କାଳ । ରାତିରେ ଆଲୁଅ ଜାଳିବାକୁ ମନା । ମାଟିତେଲ ମିଳେ ନାହିଁ । ଲୁଣ ଚିନି ମିଳେ ନାହିଁ । ସେଇ ଥର ମହରଗ ହୋଇଗଲା ଯେ କାହିଁରେ କ'ଣ । ପଇସାଟାରେ ଆଉ ଚାରି ପୁଞ୍ଜା ଝଲେବି ମିଳିଲା ନାହିଁ । ପୁଞ୍ଜାକୁ ପଡ଼ିଲା ପଇସେ ।

କଞ୍ଚାପଇସା ସେତେବେଳେ ଦେଖିବାକୁ ସ୍ୱପ୍ନ । ତଥାପି ଧନି ଅଜା ପୁଅମୋହରେ ସେ ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ ଛତା ଟେକି ବାହାରିଥିଲା । ମଦନା ସାହୁ ଦୋକାନରୁ ଝଲେବି ଆସିଥିଲା । ସେ ଟୋକା ଗୋଟାଏ ଚୋବେଇ ଲୁହସିଙ୍ଘାଣି ମୁହଁରେ ଖଣ୍ଡିଆ ଦାନ୍ତ ଦେଖେଇ ହସିଦେଇଥିଲା । ଧନି ଅଜାକୁ ସ୍ୱର୍ଗସମ୍ପତ୍ତି ପାଇଲା ପରି ଲାଗିଥିଲା । ଏମାନେ କ'ଣ ଏବେ ପିଲାଙ୍କୁ ଏମିତି ପାଳିଛନ୍ତି ? ସେଇ ପୁଅ ପୁଣି ବଡ଼ ହେଲା । ରୁଢ଼ ସାଲୁବାଲୁ ମୁହଁରେ ଆଉ କିଏ ଭଳି ଦିନେ ସେ ଠିଆହେଲା । ତା ମନକୁ ଖାଇଲା, ପିନ୍ଧିଲା, ଚାକିରିବାକିରି କଲା – ତା'ର ପିଲାଝିଲା ହେଲେ । ଏଇ ପବିର ମା'ଟା ସବା ସାନ ନାତୁଣୀ ! – ଉଁ ହୁଁ – ପବିର ମା' ନାଇଁ ମ' – ତା' ମା' – କଣ ତା' ନାଁ ଟି – କାନରେ ନୋଳି ପିନ୍ଧି ଏଡ଼େ ଟିକିଟିଏ ହୋଇଥାଏ । ସବୁବେଳେ ଗଲର-ଗଲର ଗୀତ ଗାଉଥାଏ – ସେଇ ।

ବଡ଼ପୁଅକୁ ଧନି ଅଜା ଖୁବ୍ ଭଲପାଉଥିଲା; କିନ୍ତୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ତାକୁ ସେ ଡରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ପୁଅର ତେଜ ବଢ଼ିଆସିଲା; ଧନି ଅଜା ମଉଳି ପଡ଼ିଲା । ପୁଅ ରୋଗରେ ପଡ଼ିଲେ ତାକୁ ଆଉ ସେମିତି ଘାଣ୍ଟି ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ଭଲ ହୋଇଯିବ ନାଇଁ କି ?

ଆଈ ଯେତେବେଳେ ମରିଗଲା, ଧନି ଅଜା ମୂକ ହେଇ ବସିରହିଲା କିଛିଦିନ । ତା’ ଉତାରୁ ଆଉ କୋଉ କଥାରେ ତା’ର ବିଶ୍ୱାସ ରହିଲା ନାହିଁ । ଯାହା ଖାଣ୍ଟି, ଯାହା ସାର, ସେ ସବୁ ସରିଗଲା । ତା’ ପାଇଁ ଏଣିକି କେବଳ କଣ୍ଢେଇ ଖେଳ । ଆଉ କେହି ବଞ୍ଚିଛନ୍ତି ବୋଲି କିମ୍ବା ମରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିଲା ନାହିଁ – ସବୁ ମିଛିମିଛିକା । ଛୁଆଖେଳ ।

ତା’ ପୁଅ କାମରୁ ଅବସର ନେଲା । ଘରେ ସେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବୁଢ଼ା ଚଳପ୍ରଚଳ ହେଲେ । ବାହାର ଲୋକେ ‘ବୁଢ଼ା ବା’ବୁ କହିଲେ ତାକୁହିଁ ବୁଝୁଥିଲେ । ଅଜା କହିଲେ, ମାଲିକ କହିଲେ, ତାକୁହିଁ ବୁଝିଲେ । ଧନି ଅଜାଟି କ’ଣ କେଜାଣି ! ବୋଧହୁଏ ଗୋଟିଏ ଖେଳର ସାମଗ୍ରୀ ।

ତା’ପରେ ଦିନେ ଧାଁଧଉଡ଼ ଲାଗିଲା । ସତୁରି ବର୍ଷର ପୁଅକୁ ଘେରି ତା’ର ବିସ୍ତୃତ ପରିବାର ଠିଆରହିଲେ । ଧନି ଅଜା ଚାହିଁଲା ସେ ବୁଢ଼ାର ଲୋତରା ମୁହଁଟିକୁ । ତାକୁ ଅଚିହ୍ନା ବୋଧ ହେଲା । ସେ ଜମା ମନେ ପକାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ, ଏଇ ସେ ବର୍ଷା-ରାତିରେ ଝଲେବି ଖାଇବାକୁ ଅଝଟ ଲଗେଇଥିଲା । ତା’ ଚାରିପଟେ ବାଳ ମୁକୁଳା କରିଥିବା ପୁରୁଷ ସ୍ତ୍ରୀ ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ସମସ୍ତେ ଅଚିହ୍ନା ଲାଗିଲେ । ଆଗକୁ ଯିବା ଚେଷ୍ଟାରେ ସମସ୍ତେ ତାକୁ କହୁଣେଇ ପଛକୁ ପେଲିଦେଲେ । ସେ ଅନୁଭବ କଲା, ଆଉ କାହା ଘରକୁ ପଶିଆସିଛି । ମୃତ୍ୟୁଶଯ୍ୟାରେ ସେ ବୁଢ଼ାଟିକୁ ସେ ଜାଣେ ନାହିଁ । ଏମାନେ ବୋଧେ ତା’ର ପରିବାର ହେବେ । ତା’ ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁଅ, ଝିଅ, ବୋହୂ, ନାତିନାତୁଣୀ, ବନ୍ଧୁକୁଟୁମ୍ବୀ – ତା’ର କ’ଣ ବାପଟାଏ ଥାଇପାରେ । ଧୁତ୍ !... ହୁଏତ କେବେ ଥିଲା... ସେ କୋଉ କାଳୁ ମରିଯିବଣି ନା !... ଧନି ଅଜାର ଆଖୁ କଟକଟ ହେଲା । ସେ ନଡ଼ଥଡ଼ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ମୁହଁ ଫେରେଇ ନେଇଥିଲା... ତା’ କାନରେ କେତେ କଥା ପଡୁଥାଏ ।... “ହେ, ବୁଢ଼ାକୁ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦିଅ । ଓଃ... ଏ ବଅସରେ ପୁଣି ଏଡ଼େ ଦୁଃଖ !... ବୁଢ଼ାଟା କେମିତି ବଞ୍ଚିଗଲା ଏ ଯାଏ ! ଏମିତି ବଞ୍ଚିବାର ଅର୍ଥ କ’ଣ ?

ସେମାନେ ହୁଏତ ଆର ବୁଢ଼ାକଥା କହୁଥିଲେ । ଧନି ଅଜାକୁ ସେମାନେ ତ କେହି ଚିହ୍ନି ନଥିଲେ । ସେ ତା’ ଆଣ୍ଠୁର ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ଆଶ୍ରା କରି ତା’ର ପୁରୁଣା ପଲଙ୍କ ଏବଂ ଆଳୁମାଳୁ ବଖରାକୁ ପଶିଯାଇଥିଲା ।

ଆଉ ତୁହାଏ କାନ୍ଦ ବୋବାଳି ଶୁଣାଗଲା ।

ପାଣି ବର୍ଷୁଥାଏ ବାହାରେ । ଧନି ଅଜା ଘୁମେଇ ପଡ଼ି ଶୁଣୁଥାଏ । କାନ୍ଦଟା ଏମାନେ ଅବିକଳ ନକଲ କରିନେଇଛନ୍ତି । ଫ୍ରକ୍‌ପିନ୍ଧା ନାତୁଣୀମାନେ ଶିମ୍ବପତ୍ରରେ ଖିଆପିଆ ସାରି ଜଣକୁ ମିଛିମିଛିକା ଆଖିବୁଜି ଶୋଇବାକୁ କହିଦେଇ ତା’ ଚାରିଆଡ଼େ ବେଢ଼ି କାନ୍ଦିଲାଗିଛନ୍ତି । କି ଅଶୁଭ କଥା । କାଇଁ ଭଲା କିଏ ମରନ୍ତା ! ଏ ପଦ୍ମବନ ପରି ପରିବାରରେ ଯେ ମରିବା କଥା, ସେ ସବୁ ମରିସାରିଛନ୍ତି । ଏଇଟା ନିଶ୍ଚୟ ଗୋଟାଏ ଖେଳ । ଆଉ ଟିକକୁ ସରିଯିବ !

ଧନି ଅଜା କାନ୍ଧ ପାଖରେ କିଏ ଗୋଟାଏ ଧକେଇ ଧକେଇ ସକସକ ହେଲା । ସେ ବୁଲି ଚାହିଁଲା । ହାତ ବଢ଼େଇ ଦରାଣ୍ଡିଲା । କେହି ନାଇଁ ତ ।

ପୁଣି ଶୁଭିଲା ସୁକ୍‌ସୁକ ।

"ଆରେ କିଏସ୍ ?"

"ମୁଁ... ଉଁ, ଉଁ !"

"ପବି ! ଆଇଲୁ ଆଇଲୁ, ମୋ ପାଖକୁ ଆ' ।"

ଧନି ଅଜା ପବିକୁ ଆସ୍ତେ ବାଁ ବାହୁ ବେଢ଼େଇ ପାଖକୁ ଟାଣିଧରିଲା । ତା' ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବୁଢ଼ିଆ ଥୋଡ଼ି ରଖି କାନେଇଲା । ମିଟିମିଟି ଅନେଇଲା ବାହାର ଅନ୍ଧାର ଓ ବର୍ଷାକୁ ।

ପବିକୁ ଧରି ଆସ୍ତେ ଝୁଲିଲା ଧନି ଅଜା ।

ଏମିତି ଝୁଲେଇଲାବେଳେ ଧନି ଅଜା ଆଗେ ଗେଲେଇହେଲା ପରି ଗାଉଥିଲା — "ମୋ ଚତୁରୀ ଚମ୍ପା ଲୋ; ମୋ ସହି-ସଙ୍ଗାତ ଲୋ; ମୋ ପଦୁରିମାଳ ଲୋ; ମୋ ଗେଲବସରୀ ଲୋ... ।" ତା'ର କେଜାଣି କାହିଁକି ସ୍ୱର ଫିଟିଲା ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ସେ ବୋଧହୁଏ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା, ସେ ମିଛିମିଛିକା ଭୋଜିଭାତ ପରି ଏଇଟା କାନ୍ଦଣା ଖେଳ ଲଗେଇଛନ୍ତି । କଣ୍ଢେଇପୁଅକୁ ମଲା ବୋଲି ଭାବି ଏତେ ଲୁହସିଙ୍ଘାଣୀ... କାନ୍ଦନା ଲୋ... କଣ୍ଢେଇଟା ପରା !!"

ଧନି ଅଜା ଖେଳରେ ବି କାନ୍ଦିପକାଏ ! ମଞ୍ଜୁପାତଳ ମଣିଷଟା ତ ! ପବିର କାନ୍ଦ ତାକୁ ସତ କାନ୍ଦ ପରି ଲାଗିଲା । ତା' ଆଖି ଜକେଇଗଲା । ନାକପୁଡ଼ା ଜଳିଲା ।

ସେ ସେମିତି ଖେଳରେ ମାତିଗଲା । "ଆଲୋ ପବି... ମୋ ଗୁଲୁରି ପବି, ବାଜୁରି ପବି... ତୋ'ର ପୁଅ ମରିଗଲା କି ! ଆହା, ଆହା, ମୁଁ ମରିଯାଏଟି !"

କାନ୍ଦ ଭିତରୁ ପବି କହିଲା, "ପୁଅ ନାଇଁ, ଭାଇ ମରିଗଲା !... ଉଁ, ଉଁ... ଦେବୁ ଭାଇ ମରିଗଲା ।... "

ଧନି ଅଜାକୁ ନୂଆ ଲାଗିଲା । ଭାଇକୁ ନେଇ ତ କୁଣ୍ଡିକାଣ୍ଡି ଖେଳ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏ ନାତୁଣୀଗୁଡ଼ାକୁ ଆଉ ପାରିହେଲା ନାହିଁ...

ଧନି ଅଜାକୁ ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗିଲା ।

"ଦେବୁ ମରିଗଲା ବୋଲି କ'ଣ କହୁଚି ଏ ଓଲିପାଣ୍ଡି ! ସତସତକାଗୁଡ଼ାକୁ ନେଇ କଣ ଖେଳନ୍ତି ! କେଡ଼େ ଅଲକ୍ଷଣିଆ କଥା !"

ତାକୁ ଆହୁରି ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗିଲା ।

ସେ ଛେପ ଢୋକିଲା...

"ପବି ଲୋ, କାନ୍ଦନା... ଆଉ କାନ୍ଦନା,... ରାତି ହେଲାଣି ପରା । ଏଥର ଖେଳ ଭାଙ୍ଗିଦବା ! ତୋ' କଣ୍ଢେଇପୁଅକୁ ଜିଆଇଁ ଦବା !"

"ନାଇଁ ଅଜା... ଉଁ... ଉଁ... ଖେଳ ନାଇଁ... ଦେବୁ ଭାଇ ମରିଗଲା ।"...

ଧନି ଅଜା ଦବିଗଲା । ଦେବୁ... ଦେବୁ... କେତେ କାଳ ହେଲା ଏଇ ନାଁ ସେ ଶୁଣିଆସୁଛି — ତା'ର ଗୋଟେ ଶଳା ଥିଲା — ସେଇଟା ତ କୋଉକାଳୁ ଗଲାଣି... ଆଉ ଗୋଟାଏ ଦେବୁ — ବଡ଼ ଜୋଇଁର ସାନଭାଇ — ସେଇଟା କୋଉଠି ଅଛି କେଜାଣି...

ଧନି ଅଜା ଆଉ କୁଆଡ଼େ କଥା ବାଆଁରେଇ ନେଇଥାନ୍ତା ନା କ'ଣ ।

ପବି ଭିଡ଼ିହେଲା ପଳେଇଯିବାକୁ ।

ସେ ଧନି ଅଜାଠୁ ଆଡ଼େଇ ହେଇଗଲା । ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଧାଇଁଗଲା ପିଣ୍ଡାବାଟେ ମଝି ବଖରାର ରୋଳ ଭିତରକୁ ।

ଧନି ଅଜାକୁ ବଳ ପାଇଲା ନାହିଁ ସେଇଠୁ ଉଠିଯିବାକୁ । ଆଣ୍ଠୁଭିତର ରାଟୁରାଟୁ ହେଲା । ସେ ଯେଉଁ ବକ୍ବାଜିଆ ଟୋକା ବେଳେବେଳେ ପବି ସାଙ୍ଗରେ ଆସେ, ସେଇ ତା'ହେଲେ ଦେବୁ — ଆରେ, ସେଇଟା କଷି ଟୋକାଟାଏ; ସେଇଟା ମରିଯିବ କେମିତି ? ଅସମ୍ଭବ କଥା । ଅବିଶ୍ୱାସରେ ଧନି ଅଜା ଅନ୍ଧାରରେ ଟିକିଏ ହସିପକେଇଲା । ତାକୁ ଜମା ଲାଗିଲା ନାଇଁ ସେ ମଲାପରି ।

ଆରେ, ମରିଯିବାଟା କ'ଣ ଏମିତି ଖାଲି ପଡ଼ିଛି ! କ'ଣ ହେଇଛି ଧନି ଅଜାର ? ସେ କ'ଣ ଜାଣିପାରୁନାହିଁ କିଛି !

ନା, ସବୁ ଜାଣୁଛି; ମାତ୍ର ବହୁ ଦୂରର ଡାକ ପରି ତାକୁ ଏ ଘଟଣା ଚହଲେଇ ପାରୁନାହିଁ ।

ତା' ନାତୁଣୀର ନାତି ଏଇ ଦେବୁ । ତା'ରି ରକ୍ତ ! ତା'ରି ଡାଳର ଡାଳ ? ତେବେ ତାକୁ ବାଧୁ ନାହିଁ କାହିଁକି ?

ଧନି ଅଜା ଚାରିଆଡ଼େ ବୋଧହୁଏ ଗୋଟାଏ ଖୋଳ ମଡ଼େଇ ହୋଇଯାଇଚି । ତା' ମର୍ମ ଲୁଚିଯାଇଚି କାହିଁ ଭିତରେ; ସେଠିକି କିଛି ହେଲେ ଭେଦିପାରୁନାହିଁ ।

ସେ ଅନ୍ଧାରରେ ଅଣ୍ଡାଳି ତା' ମସିଆ ଚାଦର ଆଉ ତକିଆ ଏକାଠି କରି ତା' ଉପରକୁ ଗଡ଼ିପଡ଼ିଲା । ଯଦି ଦେବୁ ସତକୁ ସତ ମରିଗଲା, ଆଉ ସେ ମଲା ନାହିଁ, ସେଥିପାଇଁ ଧନି ଅଜା କ'ଣ କରିପାରିବ ?

ଏମିତି ବଞ୍ଚିବାର ଅର୍ଥ କଣ ? ଅର୍ଥ କିଛି ନାହିଁ । ତେବେ ଧନି ଅଜା ହାତରେ କଣ ଅଛି — ବଞ୍ଚିବା ନା ମରିବା ? ଦେବୁ ତା'ଠୁ ଚାରି ପୁରୁଷ ତଳେ ଜନ୍ମିଛି — ତା'ଠୁ ସତୁରି ବର୍ଷ ପଛରେ ଜନ୍ମିଛି — ଧନି ଅଜା ବୁଝୁଛି — ସେ ତା' ନାତୁଣୀର ନାତି । ହେଲେ ସେ କଣ କରିପାରିବ !

ବର୍ଷାରେ ଗୋଟାଏ ଗାଡ଼ି ଆସି ଦୁଆରେ ଠିଆହେଲା ।

କାହିଁକି ଆସିଲା କେଜାଣି ?

ସମସ୍ତେ ମିଶି ମଝି ବଖରାରେ ରାହା ଟେକି କାନ୍ଦିଲେ ।

ଏ ବଖରାରେ ଧନି ଅଜା ଆଖିବୁଜି ପଡ଼ିରହିଲା — ଉଠିଲା ନାଇଁ, କି ଗଲା ନାଇଁ ।

ଓହୋ, କେଡ଼େ ପଥରହୃଦୟ ସତେ ! ରଜାପୁଅ ପରି ପୁଅ ମରି ଶୋଇଥିବାର ଦେଖିଲେ ଯାହାର ହେଲେ ଛାତି ଫାଟିଯିବ ।... ଏ ବୁଢ଼ା କେମିତି ସମ୍ଭାଳିଚି ?

ଜଣେ ବୟସ୍କା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ, ବାହୁନି ବାହୁନି ଏ ବଖରା ଆଡ଼େ ଆସିଲା ।

''ମୋର କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ପୁଅ ଲୋ, ମୁଁ ମରିଯାଉଥାଏ ଲୋ... ମୁଁ ହୀନକପାଳୀ କିଆଁ ନ ମଲି ଲୋ... ।''

ଏ ବଖରା ଲାଇଟ୍ ଲଗେଇ ସେ ଏଣେତେଣେ ଆଗ ଚାହିଁଲା । କ'ଣଟିଏ ସେ ଖୋଜୁଥିଲା ।

''ହଇ ହେ ଅଜା, ତମକୁ ଏତିକିବେଳେ ଶୋଇବାକୁ ଥିଲା ? ଘରେ ଆସି ପ୍ରଳୟ ହେଲାଣି, ଘରର ଶ୍ରୀ ଚାଲିଗଲା; ତମେ କ'ଣ ଟିକିଏ ହେଲେ ତରଳିଲ ନାହିଁ – ତମକୁ ଟିକିଏ କାଟିଲା ନାଇଁ – ଆଉ ବଞ୍ଚିଲେ ତମର କ'ଣ ହବ ? ତମେ ହେଲେ ମରିଥାନ୍ତ – ମୋ' ଦେବୁ ବଞ୍ଚିଥାନ୍ତା !''

ଆଉ ଜଣେ ସେମିତି ବାହୁନି ବାହୁନି ଆସିଲା ପିଣ୍ଡାଆଡୁ । ଶେଷ କଥା ବୋଧହୁଏ ତା କାନରେ ପଡ଼ିଗଲା । ସେ କହିଲା –

''ସେ ଅଲକ୍ଷଣିଆ ବୁଢ଼ା କିଆଁ ମରିବ, ସେ ତ ତମ୍ବାମୁଣ୍ଡ ବାନ୍ଧି କଳିକାଳ ଭୋଗିବାକୁ ବସିଚି । ନ ହେଲେ ତା'ର ପୁଅ ନାତି ସବୁ ତା' ଆଗରେ ଜନ୍ମିଥାନ୍ତେ, ମରିଥାନ୍ତେ; ସେ ସେମିତି ଜିଇଁଥାନ୍ତା ! ତାକୁ ଯମ ସୁଦ୍ଧା ଡରିଗଲାଣି ।... ମୋ ଦେବୁ, କୁଆଡ଼େ ଗଲା ଲୋ, ମୁଁ କି କରିବି ଲୋ... ।''

ଧନି ଅଜା କ'ଣ ସେଇଠୁ ଉଠି ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମଝି ବଖରାର ରୋଳ ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇଥାନ୍ତା ? ହାଡ଼ରୁ ମାଉଁସ ଝାଡ଼ିଲା ଭଳି ସେ କଟୁ କଥାରେ ବୁକୁ ବାଡ଼େଇ ପ୍ରାଣ ହାରିଦେଇଥାନ୍ତା ? ସେ କେବଳ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ପଡ଼ିରହିଲା । ଏସବୁ ବି ଖୁବ୍ ଦୂରରେ ଘଟୁଥିବା କ'ଣ ଗୁଡ଼ିଏ ଘଟଣା – ଧନି ଅଜା ଦେହରେ ବାଜି ଝଡ଼ି ପଡୁଛି । ସେ ଦେଖୁଛି, ଶୁଣୁଛି କେମିତି ଗୋଟାଏ ଅଚିହ୍ନା ଢଙ୍ଗରେ ।

ସେମାନେ ଗଲାବେଳେ ଆଲୁଅଟାକୁ ଲିଭେଇଲେ ନାହିଁ . ସେମାନଙ୍କୁ ଡର କାହିଁ । ଧନି ଅଜା ମିଟିମିଟି ଅନେଇଥାଏ ସେ ବଖରାର ସାମଗ୍ରୀକୂଢ଼କୁ । ଗୋଟି ଗୋଟି ଜିନିଷ ବାରିପାରିବାର ଦୃଷ୍ଟି ତା'ର ନାହିଁ । ଖାଲି ସେତିକି ବେଳେ ନୁହେଁ, ପ୍ରାୟ ସବୁବେଳେ ତା ଆଖିରୁ ପାଣି ବୋହୁଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ସବୁ ଢଳଢଳ ଆକୃତି କେବଳ ଦିଶୁଥିଲା । କାହାକୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବା ଧନି ଅଜା ପାଇଁ ସହଜ ନଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ଶୁଣିବାରେ ତାକୁ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ନ ଥିଲା । ସେ ପରିଷ୍କାର ଶୁଣିପାରିଥିଲା ରାସ୍ତାର ସେ ଲୋକଟା କଥା – ''ଏମିତି ବଞ୍ଚିବାର ଅର୍ଥ କଣ ?'' ଧନି ଅଜା ତା'ପରେ ଖୁବ୍ ଉଦାସ ଏବଂ ଅସୁସ୍ଥ ବୋଧ କରୁଥିଲା । ଆରେ, ସେ କ'ଣ ଚାହୁଁଚି ଏମିତି ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ? ସେ ମରିଯାଇଥିଲେ ଏ ଦେବୁ ଟୋକାଟି ଯଦି ବଞ୍ଚିଥାନ୍ତା, ତେବେ ସେ ମରିବା ପାଇଁ ଆପତ୍ତି କରି ନଥାନ୍ତା । ହେଲେ କ'ଣ ହେବ ?

ପ୍ରାଣଟା ତ ପାଳଦଉଡ଼ି ନୁହେଁ ଯେ ଛିଣ୍ଡେଇ ଦେଲେ ଛିଡ଼ିଯିବ ବା ଯୋଡ଼ିଦେଲେ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଯିବ ।

କାହିଁକି ସତେ ତା'ର ସେ ପୁରୁଣାକାଳିଆ ବାପମା' ସେଇ ପୁରୁଣାକାଳିଆ ଖାଣ୍ଟି ବିଶ୍ୱାସରେ ମହାଦେବଙ୍କୁ ଲକ୍ଷେ ଚମ୍ପା ଚଢ଼ୋଉଥିଲେ, କାହିଁକି ମାଗୁଥିଲେ "ପୁତ୍ର ସମ୍ପତ୍ତି ଦିଅ ପ୍ରଭୁ ! ତାକୁ ଶହେ ବର୍ଷ ପରମାୟୁ ଦିଅ ।" – ଏବେ ଆଉ ଚାରିବର୍ଷ ଭରଣା ହେଲେ ସିନା ସେ ଲକ୍ଷେ ଚମ୍ପାର ମାଗଣ ମେଣ୍ଟିବ ।

ଧନି ଅଜା ଏମିତି ମିଟିକା ମାରି ଆଖିରୁ ପାଣି ନିଗାଡୁଥାଏ । ତାକୁ ଦିଶିଲା କେହି ଜଣେ ବଖରା ମଝିରେ ଆସି ଠିଆହେଇଗଲା । ଆକୃତି ତା ବାପର ଆକୃତି ଭଳି । ନାଇଁ ମ' – ସେ ମରି ହଜି କାହିଁ କେତେ କାଳ ଗଲାଣି – ସେ କାହିଁକି ଆସିବେ । ଆସିଲେ ଆସିବେ ଦିନେ ପାଛୋଟି ନେବା ପାଇଁ । କିଏ ତା'ହେଲେ ଠିଆହେଇଚି ?

ଧନି ଅଜା ଗାମୁଛାରେ ଆଖି ପୋଛି ଚାହିଁଲା । କାହିଁ ? କେହି ନାହିଁ ତ । କିଏ ଆସି ପୁଣି ଫେରିଯାଇଥିବ । ଧନି ଅଜାର ଗାମୁଛାଟା ପଲଙ୍କ ଆଉ କାନ୍ଥ ଫାଙ୍କରେ ଗଳିପଡ଼ିଲା । ସେ ଉଠି ହାତ ଗଳେଇଲା ତଳକୁ । କ'ଣ ନୂଆ ଜିନିଷଟାଏ ଉପରେ ଟିପ ବାଜିଗଲା । ସେ ଚିହ୍ନିଗଲା । କଣ ମନ ପାଇଲା କେଜାଣି, ତାକୁ ଉପରକୁ ଉଠାଇ ଆଣିଲା । ଗୋଟିଏ ମଧମ ଆକାରର ନଟେଇ । ବେଲ ଅଠା କାଚ୍‌ଗୁଣ୍ଡଦିଆ ହୋଇଥିବା ତାର ଭଳି ଟାଣ ସୂତା !... ସେ ଚାହିଁରହିଲା ସେ ନଟେଇଟାକୁ କିଛି କାଳ ! ତାର ମନେ ହେଲା, ନଟେଇଟିର ମଝି ଡାଙ୍ଗଟିକୁ, ଦୁଇଆଡୁ କିଏ ଜଣେ ଛୋଟ ହାତରେ ମୁଠେଇ ଧରିଚି ।

"ଅଜା, ବାଟରୁ ଘୁଞ୍ଚିଯା... ମୁଁ ପରା ଘୁଡ଼ି ଲଢ଼େଇ କରୁଚି । ଓଃ..."

ଧନି ଅଜାକୁ ପଛଆଡ଼ିଆ ଝୁଣ୍ଟିପଡ଼ି ସେ ନଟେଇ ହାତରେ ଛେଚିହେଇଗଲା ଛାତ ଉପରେ । ଧନି ଅଜା ଡରିଯାଇଥିଲା । ସେ ଟୋକା ବୋଧେ ବୋବାଳି ଛାଡ଼ି କାନ୍ଦିବ – ଏବଂ ତା ମା' ବାପ ଭଉଣୀ ସଭିଏଁ ଆସି ବୁଢ଼ାକୁ ପରସ୍ତେ ଶୋଧି ଦେଇଯିବେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଟୋକାଟା ବଢ଼ିଆ । ମୁହଁ ଆମ୍ଳିଲେଇ ଆଣୁଆଣୁ ହସିଦେଲା ଅଜାକୁ ଚାହିଁ । ତା ମୁହଁଟି ସୁନ୍ଦର । ଚୌଦ କି ପନ୍ଦର ବର୍ଷ ବୟସ ହବ । ବାଙ୍କୁରା ଗୋରା ଚକଚକ ଗଢ଼ିଲା ପରି ଚେହେରା ।

ସେଇ ବୋଧହୁଏ ଦେବୁ ନା କଣ ?

ସେଇ ଦେବୁ କି ??

ଧନି ଅଜା ପଲଙ୍କ ଉପରେ ନଟେଇଟିକୁ ଥୋଇଦେଇ ଏକାଲୟରେ ଚାହିଁରହିଥାଏ । ସେଇ ଟୋକା ସେମିତି ବାଙ୍କୁରା – ଗୋରା – ଚାରି ଚଉରସ ! ଧନି ଅଜାର ବାପ ପରି । ଧନି ଅଜାର ପୁଅ ପରି । କିଏ ସେ ଟୋକା ? ଧନି ଅଜାର ବଡ଼ଝିଅ 'ରୁଚିରା' – ରୁଚିରାର ନାତି ସେ ଟୋକା, ତା' ଝିଅର ପୁଅ !

ଧନି ଅଜା ଆଖି ପୁଣି ଟଳମଳ ହେଲା । ତାକୁ ଦିଶିଲା, ସେ ଯେଉଁ ବାଙ୍କୁରା ଜଣକ ଆସି ପଲଙ୍କ ଦାଢ଼ରେ ବସିଲା, ସେ ଆଖିମିଟିକା ମାରି ଚାହିଁଲାବେଳକୁ କେହି ନାହିଁ ।

କେମିତି କେଜାଣି ଧନି ଅଜାକୁ ଲାଗିଲା ଯେ ସେ ନିଶ୍ଚେ ସେ ଦେବୁ ଟୋକା – ସେ ତା' ନଟେଇଟାକୁ ନବାକୁ ଆସୁଚି । ପୁଣି ଲୁଚିଯାଉଚି !! – ଗଳା ଖଙ୍କାରି ଧନି ଅଜା ତାକୁ ଡାକିଦେଇଥାନ୍ତା । ମନେପଡ଼ିଗଲା – ଆରେ, ସେ ପରା ମରିଗଲା ! ଆର ବଖରାରୁ କାନ୍ଦଣା ଶୁଭିଲା ବିଭିନ୍ନ ସ୍ୱରରେ ।

ଧନି ଅଜା ହାତରେ ସେଇ ନଟେଇଟିକୁ ଧରି ଶୂନ୍ୟକୁ ଚାହିଁ ବସିଥାଏ । ଏଇ ନଟେଇଟି ଧରି ସେ ଛାତରେ ଘୁଡ଼ି ଉଡ଼ାଉଥିଲା । ତାକୁ ଝୁଣ୍ଟିପଡ଼ି ମରିଗଲା । ସମସ୍ତେ ସେମିତି ତାକୁ ଝୁଣ୍ଟି ମରିଗଲେ । ଛୟାଣୋଇ ବର୍ଷକାଳ ଧନି ଅଜା କଣ ସମସ୍ତଙ୍କ ବାଟ ଜଗି ବସିଚି – କେହି ତାକୁ ଦେଖିପାରୁନାହାନ୍ତି – ଝୁଣ୍ଟିପଡ଼ି ମରିଯାଉଛନ୍ତି ?

ଚାହୁନି ଚାହୁନି ଗୋଟାଏ ମାଇକିନିଆ ପୁଣି ପଶିଆସିଲା । କିଏ ସେଇଟା କେଜାଣି ! ପଶୁ ପଶୁ ଧନି ଅଜା ହାତରୁ ସେ ନଟେଇଟାକୁ ଝାମ୍ପିନେଲା ।

''ଆଲୋ, ଧାଇଁ ଆସ ଲୋ ! ଏଇ ଅଲକ୍ଷଣିଆ ବୁଢ଼ା ମୋ ଦେବୁକୁ ମାରିଦେଲା ଲୋ; ଏଇ ନଟେଇ ପାଇଁ ଏତେ ଗୋଳ । ମା' ପଇସା ଦେଲା ନାହିଁ ବୋଲି ସିନା ମୋ' ପିଲା ରୁଷିକରି ଘରୁ ବାହାରିଗଲା । ରାସ୍ତାରେ ଗାଡ଼ି ମାଡ଼ିଗଲା, ସବୁ ଏଇ ନଟେଇ ପାଇଁ ।

ଆଉ କିଏ ଦି'ଜଣ ଆସି ବୁକୁ ବାଡ଼େଇ କାନ୍ଦିଲେ । କିଏ ସେ କେଜାଣି । ଗୋଟାଏ ସେଥିରୁ କ୍ଷେପିଆସି କ'ଣ ସବୁ ବକି ଦେଇଗଲା ଧନି ଅଜା ମୁହଁ ପାଖରେ । ତା ପାଟିର ଛେପ ଧନି ଅଜା ମୁହଁରେ ପଡୁଥିଲା । ଧନି ଅଜା ମୁଣ୍ଡରେ ଫୁରୁଫୁରୁ ଉଡୁଥିବା ଧଳା ବାଳକେରାକ ଧରି ସେ ଝିଙ୍କିନେଇଥାନ୍ତା ! କ'ଣ ହେଲା କେଜାଣି, ଓହରିଗଲା । ଧନି ଅଜା ସେ ନଟେଇଟାକୁ ଲୁଚେଇ ରଖିଦବାରୁ ଏତେ କାଣ୍ଡ ହେଇଗଲା ବୋଲି ସେମାନେ ପାଟିତୁଣ୍ଡ କରି ସେ ବଖରାରୁ ବାହାରିଗଲେ – ତେଣେ ଆହୁରି ଲୋକଙ୍କୁ ନେଇ ଆହୁରି ପାଟି କରିବାକୁ, ଆହୁରି କାନ୍ଦିବାକୁ ।

ସେମାନେ ସବୁ କିଏ ? ଧନି ଅଜାର କିଏ ସେ ସବୁ ?

ଦେବୁର ସେମାନେ ସବୁ କିଏ ?

ଧନି ଅଜା ଦେବୁର କିଏ ?

ସେ ପରା ତା ଆଈର, ମା'ର...

ଚୁଲି, ରଡ଼, ନିଆଁ...

ଧନି ଅଜାର ଡାହାଣ ଆଖି ଜଳଜଳ ହେଇ ଫୁଲିଥିଲା । ତା ଆଖି ସବୁବେଳେ ଜକେଇଥାଏ । ହେଲେ ସେମିତି ଧାର ଧାର ଲୁହ କାହିଁକି ବୋହୁଥିଲା ? ଧନି ଅଜା କ'ଣ କାନ୍ଦୁଥିଲା ? ତାକୁ କ'ଣ ଏମିତି ବାଧୁଥିଲା କି ?

□□□

ବାମମାର୍ଗ

ସେ କାଲି ମୋ ପାଖରେ ସେମିତି ଅବସ୍ଥାରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ସିନା; ନ ହେଲେ ତ ତା' ସାଥିରେ ମୋର କୋଉ କାଳର ପ୍ରସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତ ସଂପର୍କ । ଆମେ ଥିଲୁ ପ୍ରକୃତରେ ତିନିଜଣ । କୁଅକୁ ଦେଖିଲେ ଡରୁଥିଲୁ, ପାହାଡ଼ ଦେଖିଲେ ଚଢୁଥିଲୁ, ନଈ ପହଁରୁଥିଲୁ ବନ୍ୟାବେଳେ, ଆମ୍ବ ତୋଳୁଥିଲୁ ଶିଖଡାଳରୁ । ମଣିଷଟାଏ ଆମ ଆଖିକୁ ପାହାଡ଼ ଭଳି ନ ଦିଶିଲେ ଆମେ ତାକୁ ଖାତିର କରୁ ନଥିଲୁ – ସେ ଯେ ମନ ସେ ହେଇଥାଉ ।

ଥରେ ଆମେ ସହରଠାରୁ କିଛି ଦୂରରେ ଠିଆ ହୋଇଥିବା ପାହାଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲୁ । ମନକୁ ମନ ସ୍ଥିର ହୋଇଗଲା ଯେ, ଆମେ ତାକୁ ଚଢ଼ିବୁ ଏବଂ ସେଇ ଦିନ ଚଢ଼ିବୁ । ସେତେବେଳକୁ ପ୍ରାୟ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ପାଖାପାଖି ସମୟ, ଛୁଟିଦିନ ।

ଦିନ ତିନିଟା ବେଳକୁ ଆମେ ନିକଟେଇ ଗଲା ବେଳକୁ ପାହାଡ଼ କାୟା ବିସ୍ତାର କରୁଥାଏ । ଆମେ ବି ସ୍ପର୍ଦ୍ଧା ବିସ୍ତାର କରୁଥାଉ । ଶେଷରେ ପାହାଡ଼ମୂଳେ ଠିଆହୋଇ ଆମେ ଉପରକୁ ଚାହିଁଲୁ । ଢିମାଢ଼ିମା ବିରାଟ ବିରାଟ ପଥର, ଏଠିସେଠି କିଛି କଣ୍ଟାଗଛ, ସବା ଉପରେ ଆସ୍ତେ ଥୋଇଦେଲା ପରି, ଟିପ ବାଜିଲେ ଝଡ଼ିପଡ଼ିଲା ପରି ଗୋଟାଏ ବିଶାଳ ପଥର । ସେହି ଥିଲା ଆମର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ତା' ଉପରେ ବସି ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ଦେଖିବୁ ଏବଂ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିବୁ । ଏତିକିବେଳେ ପଥର ଉହାଡ଼ରୁ ଦରବୁଢ଼ା କାଠୁରିଆଟିଏ ଭାର ଧରି ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲା । ଆମ ଆଖି ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ବୋଧେ ଜାଣିଗଲା ଯେ, ଆମେ ପାହାଡ଼ ଚଢ଼ିବୁ । ଝାଳରେ ଓଦା ପାପୁଲିରେ ସେ ଆମକୁ ବାରଣ କରି କହିଲା, ''ନାଇଁ ଯା'ସ୍, ହେ ଲକେ ବାଗ୍ ଆଛେ !'' ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପରେ ବାଣ ଫୁଟିଲା ପରି ହସିଉଠିଥିଲା ଏଇ ଦିଲ୍ଲୀପ୍ ଚାନ୍ଦ୍ । ତାର ଗୋରା ତକତକ ଦର୍ପଣ ପରି ମୁହଁ, ହୀରା ପରି ଆଖି ହସରେ ଫାଟି ପଡୁଥିଲା । ଧଳା ମାର୍ବଲ ମୂର୍ତ୍ତି ପରି ତା' ବେକ ବୁକୁ ଉପରେ ଫଗୁ ବୁଣିହୋଇଯାଉଥିଲା । ତା' ହସ ଅଜାଡ଼ି ହେଇପଡୁଥିଲା ପାହାଡ଼ର ପ୍ରାନ୍ତରରେ, ଲହଡ଼ି ମାରୁଥିଲା ଦିଗ୍‌ବଳୟଯାଏଁ, ଆକାଶଯାଏଁ । ତା' ହସରେ ଅପମାନିତ ହେଲା ପରି କାଠୁରିଆଟି ଓହ୍ଲେଇଯାଇଥିଲା ଚଲା ରାସ୍ତାକୁ । ଆମେ ହୋ-ହଲ୍ଲା କରି ମାତିଯାଇଥିଲୁ ଏ ପଥରରୁ ସେ ପଥରକୁ, ଉପରକୁ ଆହୁରି ଉପରକୁ । ପାହାଡ଼ର ଅଣ୍ଟା ପାଖରେ ବିରାଟ ଗୁମ୍ଫା । ସେଇ ବୋଧେ ବାଘଗୁମ୍ଫା । ପାଖଆଖ ଫୁର୍‌କୁଟିଆ ଗନ୍ଧ । ଦିଲ୍ଲୀପ୍ ଗୋଡ଼ ଫରକଟେଇ ତା' ସାମ୍ନାରେ ଠିଆହେଲା । କୁହାଟିଲା ''ଏ ବାଘ . . . ହେ ବାଘ'' ଏବଂ ଡେଇଁଲା । କେବଳ ବାଘ ନୁହେଁ, ମୃତ୍ୟୁକୁହିଁ ଅସ୍ୱୀକାର କରୁଥିଲା ଦିଲ୍ଲୀପ୍ ।

କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ପରେ ସେ ଅଚାନକ ଆସି ରାତି ଦଶଟାରେ ପହଁଞ୍ଚିଥିଲା । ଖୁବ୍ ଭରସାରେ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିଥିଲା । ଖୁବ୍ ଲଢ଼େଇ କରିସାରି ଆସିଥିଲା । କୋଉଠି ହୁଏତ ପାହାଡ଼ ଚଢ଼ୁ ଚଢ଼ୁ ବାଘ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଯାଇଥିଲା; ଆସିଥିଲା ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ । ତା' ଆଖିରେ ଭୀଷଣ କ୍ରୋଧ ଡହକୁଥିଲା । କ'ଣ କରିଥିଲା ଦିଲ୍ଲୀପ, ମୁଁ ତାକୁ ପଚାରିପାରିନାହିଁ । ସେ ନିଜେ ହୁଏତ କହିଥାଆନ୍ତା ସେ କଦାପି ସେପରି କିଛି କରିନାହିଁ, ଯେଉଁଥିରେ ତା'ର ଦେହ ହାତ ସେମିତି ରକ୍ତରେ ସାଲୁବାଲୁ ଅସନା ହୋଇ ରହିଥିଲା । ତାକୁ ତରବରରେ ଗେଷ୍ଟରୁମ୍ ଭିତରକୁ ପୂରେଇ ଦେଲାବେଳେ ସେ ସବୁ ନିଠେଇ ଦେଖିବାକୁ ତର ନାହିଁ । ତା' ଦେହର ଜଖମ୍‌ରୁ ହୁଏତ ରକ୍ତ ଝରୁଥାଇପାରେ । ରକ୍ତ ଝରିବାହିଁ ମୋ ପାଇଁ ଏକ ବିଷମ ଅବସ୍ଥା । କଞ୍ଚା ରକ୍ତ ଦେଖିଦେଲେ ମୋ ଦେହ ଶିତେଇଯାଏ, ଅଇ ଉଠେ, ଆଖି ଉପରକୁ ଅନ୍ଧାର ମାଡ଼ିଆସେ ।

ଏବେ ଗତ ରାତିର ଘଟଣା ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ପରି ଦିଶିଯାଉଛି । ଏତେ ସମୟ ହେଲା ଗେଷ୍ଟରୁମ୍ ଭିତରେ ଦିଲ୍ଲୀପ କ'ଣ କରୁଛି ? ସେ କ'ଣ ପାଇଖାନା ବାଟେ ମେହେନ୍ତର ରାସ୍ତାରେ ପୁଣି ଅନ୍ଧାର ଭିତରକୁ ଓହ୍ଲାଇଗଲା ? ତା' ପଛରେ ହୁଏତ ତା' ଶତ୍ରୁମାନେ ଗୋଡ଼େଇଛନ୍ତି – ଆଉ ପାଞ୍ଚମିନିଟ୍ ଭିତରେ ପହଞ୍ଚିଯିବେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଭଡ଼କେଇବାକୁ କ'ଣ ସେ ଏମିତି ଫନ୍ଦିଟାଏ କରିଦେଲା ?

ଆଜିକୁ ପ୍ରାୟ ଦଶବର୍ଷ ତଳେ ବଜାରରେ ଥରେ ଦିଲ୍ଲୀପ ସାଙ୍ଗେ ଦେଖାହୋଇଗଲା । ମୋଟର ସାଇକେଲରେ ଉଡ଼ିଗଲାବେଳକୁ ମୋତେ ଦେଖି ବ୍ରେକ୍ ଦାବିଦେଲା । କହିଥିଲା – "ଆରେ ଦୋସ୍ତ, ତୋର ସବୁ ଖବର ମୁଁ ରଖିଛି । ତୁ ଏଇନା ମାତବର ଲୋକ । ତୋ ନାଁ ଶୁଣିଲେ ସମସ୍ତେ ଜାଣୁଛନ୍ତି । ମୋ ହାତରେ ଭାଇ ସେତେ ପାଠଶାଠ ହେଲା ନାହିଁ । ମୁଁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଚଳିଯାଉଛି । କେବେ ଆସିବି ଦିନେ କଥାଭାଷା ହେବା । ଆଉ ଗୋବିନ୍ଦ କଥା ତ ଶୁଣିଥିବୁ । ସେ ସ୍କୁଲ ମାଷ୍ଟର ହୋଇ କୋରାପୁଟ ଭିତରେ କୁଆଡ଼େ ପଡ଼ିଚି; ହେଲେ ତାକୁ ମୁଁ ନେଇ ଆସିବି । ସେ ଏଗୁଡ଼ାକୁ ଖାତିରି କଲା ନାହିଁ ବୋଲି ତାକୁ ଏ କୁକୁର ଶଳେ ଭିଣି ଖାଇଗଲେଣି । ବହୁତ କଥା ଅଛି କହିବାକୁ । କେବେ ଦିନେ ଆସିବି ତୋ ଘରକୁ ।"

ମୁଁ ତା ନିଜ ବିଷୟ ପଚାରିବାକୁ ସୁଯୋଗ ପାଇଲି ନାହିଁ । ସେ ଘାଇଁକିନା ମୋଟର ସାଇକଲ ନେଇ ଚାଲିଗଲା । ତା'ର ଅନେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ହେଲେ ସେ ରାଉରାଉ ଆଖି, ଫଣା ଟୋକିଲା ପରି ଠାଣି, ନିର୍ଭୀକ ରୋକ୍‌ଠୋକ୍ କଥା – ଦିଲ୍ଲୀପ୍ ଚାନ୍ଦ୍ ତେବେ ବି ସିଂହଟାଏ । ଏ ତ ଦଶବର୍ଷ ତଳର କଥା । ଯା ଭିତରେ କ'ଣ ସବୁ ହୋଇଗଲାଣି ମୁଁ ଜାଣି ନାହିଁ । ମୁଁ ନିଜେ ବାର ଜାଗା ବୁଲି ବୁଲି ଆସି ଏ ସହରରେ ପହଞ୍ଚିଛି । ମୋ ଚାରିଆଡ଼େ ସବୁବେଳେ ସରକାରୀ କାଛ । ମୁଁ ସରକାରୀ ଗାଡ଼ିରେ ଯା'-ଆସ କରେ । ସରକାରୀ ପଇସାରେ ଦିଲ୍ଲୀ ଗସ୍ତ କରେ ।

ରାତି ଦଶଟାରେ ଦିଲ୍ଲୀପ୍ ଆସି ପହଞ୍ଚିଛି । ତା'ର ସେ ମୋଟର ସାଇକଲ୍ ତ' ଆଣିନାହିଁ । ସେ ଖୁବ୍ ତରବରରେ ଧାଇଁଆସିଛି ।

ତା' ପଛରେ ନିଶ୍ଚୟ ବାଘ !

ମୁଁ ଗେଷ୍ଟରୁମ୍ କବାଟ ସାମ୍ନାରେ ଠିଆହୋଇ କାନେଇଲି । ହାତ ମାରିବାକୁ ଗଲି । ମୋତେ ଖୁବ୍ ଡର ମାଡ଼ିଲା ହଠାତ୍ । . . . ଦିଲ୍ଲୀପ୍ ବୋଧେ ଘର ମଝିରେ ମୁହଁମାଡ଼ି ପଡ଼ିଯାଇଛି । ତା' ପେଟତଳୁ ବହଳ ରକ୍ତଧାର ବୋହିଯାଉଛି ତଳ ଗଡ଼ାଣିକୁ । ତା' ଦରବୁଜା ଆଖି ସ୍ଥିର ହୋଇଯାଇଛି . . . ।

ସାମ୍ନା ରାସ୍ତାରେ ଜିପ୍‌ଟାଏ ଘାଇଁ ଘାଇଁ ମାଡ଼ିଗଲା । ମୋ ତାଳୁରୁ ତଳିପାଯାଏଁ ହୁଳାଟାଏ ଖସିଗଲା । ମୋ କପାଳ କାନମୁଣ୍ଡା ତାତିଗଲା । ବେଲ୍‌କନି କାନ୍ଥରେ ମୁଁ ହାତ ରଖି ବାହାରକୁ ଅନାଇଲାବେଳେ ମୋ ଆଙ୍ଗୁଠିଗୁଡ଼ାକ ମୋ ଅଣାୟତ୍ତରେ ଥରୁଥିବାର ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ।

"ଆଜି ଶୋଇବ ନାହିଁ କି ?"

ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ହୁଏତ ଚିତ୍କାର କରି ପକାଇଥାନ୍ତି, ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଦେଖି ସମ୍ଭାଳିଗଲି । ସେ କିନ୍ତୁ ମୋର ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଢଙ୍ଗ ଜାଣିଗଲେ ନା କ'ଣ ?

"କିଓ, ଏମିତି କାଇଁକି ହଉଚ ?"

ମୁଁ ତରବରରେ ତାକୁ ବୈଠକଘର ଆଡ଼େ କଢ଼େଇନେଇ ଅନୁନୟ ଢଙ୍ଗରେ କହିଲି, "ଆଚ୍ଛା, ମାତ୍ର ଜଣେ ଗେଷ୍ଟକୁ ଚଳେଇନେଇପାରିବ ? କିଛି ଖାଇବାକୁ ଦେଇପାରିବ ?"

ସେ କିଛି ନ କହି ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲେ । ମୁଁ କେବଳ ଗେଷ୍ଟ ରୁମ୍ ଆଡ଼କୁ ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖେଇଦେଲି ।

ଏମିତି ବହୁବାର ଅଧରାତିଆ ତାକୁ ହଇରାଣ ହେବାକୁ ପଡ଼େ । ସେ ଭଦ୍ରମହିଳା କେବେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁନାହାନ୍ତି କାହା ପାଇଁ ଆୟୋଜନ ହୁଏ ।

ଏଥର କିନ୍ତୁ ପଚାରିଦେଲେ – "କିଏ ଆସିଛନ୍ତି କି ?"

ମୋ ଭୂରୁ କୁଞ୍ଚେଇଗଲା । ମୁଁ ଖୁବ୍ ଅସହଜ, ଅସ୍ୱାଭାବିକ, ସତର୍କ ହୋଇ କହିଲି – "ମୋର ପିଲାଦିନର ସାଙ୍ଗଟାଏ – ଦିଲ୍ଲୀପ୍ ଚାନ୍ଦ ।"

ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ତଳକୁ ଚାହିଁ ହୁଏତ ମନେ ପକାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ । ତା'ପରେ ମୁହଁ ଟେକି ପଚାରିଲେ – "ତାଙ୍କର ପରଠା ଚଳିବ ତ ? ମାଂସ ତରକାରି ଢେର୍ ବଳିଛି; ଦେଇଦେବା ! ମୁଁ କିଛି ସାଲାଦ କାଟିଦିଏ ।" ସେ ତରବର ହେଇ ଚାଲିଗଲାବେଳେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁରହିଲି । ପୁଅ ଝିଅ ବଡ଼ ହୋଇ ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲେଣି । ସେ ଏଣିକି ଭାରି ଏକୁଟିଆ ପ୍ରାଣୀଟିଏ । ନ ହେଲେ କ'ଣ ମୁଁ ଶୋଇବି ନା ନାହିଁ ବୋଲି ପଚାରିଆସିଥାନ୍ତେ !

ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ସମସ୍ୟା ସବାର ରହିଥାଏ । ମୁଁ କେବଳ କାନ ଡେରି ରହିଥାଏ । ସାହସ ହେଉ ନଥାଏ ଗେଷ୍ଟରୁମ୍ ଆଡ଼େ ଯିବାକୁ । ଅଧରାତିର

ଅନ୍ଧାର ଅରଣ୍ୟ ପରି ନୀରବ ସେ ଗେଷ୍ଟରୁମ୍‌ । ଏତେ ନୀରବ ରହିଲେ ସେ କାନ୍ଥ କବାଟ ବୋଧେ ଦୁଲ୍‌ଦୁଲ୍‌ କମ୍ପିବ । ଝଣ୍‌ଝାଣ୍‌ ଖସିପଡ଼ିବ ଭଙ୍ଗା କାଚ । ଛାତରୁ ଖସିପଡ଼ିବ ଚଳମାନ ପଙ୍ଖା । ଓଃ, ମୁଁ ଉଠିଲି ସେଇଆଡ଼େ ଧସେଇଯିବାକୁ; କିନ୍ତୁ ବାଁକୁ ମୋଡ଼ିଯାଇ ରୋଷେଇଘରେ ପହଞ୍ଚିଲି ।

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ କିଛି ସାଲାଦ କାଟିସାରିଥିଲେ । ମୋତେ ନ ଚାହିଁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଢଙ୍ଗରେ କହିଲେ, ''ସେ କ'ଣ ଏଇନା ଖାଇବେ ନା ଡେରିରେ ?''

ମୋ ପାଖରେ ଉତ୍ତର ନଥିଲା । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ହଡ଼ବଡ଼େଇଗଲା ପରି କହିଲି, ''ତୁମେ ବରଂ ଏଇ ଟ୍ରେରେ ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ି ରଖିଦିଅ; ଆଉ ଯାଇ ଶୋଇପଡ଼ । ମୁଁ ତା' କଥା ସମ୍ଭାଳିବି ।''

ସେ ମୋ ମୁହଁକୁ କିମ୍ଭୂତ ଢଙ୍ଗରେ ଚାହିଁଲେ । ସେ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲେ ଯେ, ଆମେ ଦୁହେଁ କୌଣସି ଗୁରୁତର ଅପରାଧ କରିବସିବୁ ସାଙ୍ଗହେଇ ! ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ଅମାପ ଉଦାସୀନତା । ସତେ ବା ସେ ମୋତେ ଜମା ଚିହ୍ନି ପାରୁନଥିଲେ । ମୁଁ କାଠଗଡ଼ାରେ କାତର ଆସାମୀ ପରି ଛେପ ଢୋକି ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡପୋତିନେଲି । ମୁଁ କାହିଁକି ସେପରି ଦୁର୍ବଳ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି, କହିପାରିବି ନାହିଁ । ତଳକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଭାବିଲି, ହୁଏତ ଦିନଯାକ କାମ କରି ସେ ଖୁବ୍‌ ଥକିଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଆଖିକୁ ଘୁମ ମଡ଼େଇ ହେଇ ଆସୁଥିଲା । ସେ ଆଉ କିଛି ସମୟ ପରେ ଶୋଇଯିବେ ।

ସେ କିଛି ନ କହି, ସତକୁ ସତ ଚାଲିଗଲେ ଶୋଇବାଘରକୁ !

ମୁଁ ବୈଠକଘର ପଙ୍ଖା ତଳେ ବସି ଶୂନ୍ୟକୁ ଅନେଇଥାଏ । କାନ ଠିଆ କରି ରଖିଥାଏ, କାଳେ ଗେଷ୍ଟରୁମ୍‌ ଆଡୁ କୌଣସି ଶବ୍ଦ ଆସିବ ।

ଦିଲ୍ଲୀପ୍‌ ଚାନ୍ଦ୍‌ କଦାପି ଚୋର ନୁହେଁ, ଡକେଇତ ନୁହେଁ, ମଣିଷମାରୁ ନୁହେଁ; ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଟିକିଏ ବଦରାଗୀ ହୁକାପିଟା ହୁଣ୍ଡା . . . କିନ୍ତୁ ସେ ଅପରାଧ କରିବ ନାହିଁ . . . ସେ ସମୟ କଥା । ଆମେ ପାହାଡ଼ ପରେ ପାହାଡ଼ ଚଢ଼ିଚାଲିଥାଉ । ଦିନେ ମୁଁ ତାକୁ କହିଲି, ''ଦେଖ୍‌ ଦିଲ୍ଲୀପ୍‌, ଆଉ କାହାକୁ କଥା କୁହାଇ ନଦେବା ତୋର ଗୋଟାଏ ବଦଭ୍ୟାସ । ଅନ୍ୟ ଜଣେ କ'ଣ କହୁଛି ତୁ ଶୁଣିବୁ ନାଇଁ କାହିଁକି ? ଶୁଣିସାର, ତା'ପରେ ତୋ ଇଚ୍ଛା ଯାହା କହିବୁ ।''

ସେ ବେଖାତିର ଢଙ୍ଗରେ ଏଣେତେଣେ ଚାହିଁଲା, କିନ୍ତୁ ଚୁପ୍‌ରହିଲା ।

ମୁଁ କହିଲି, ''ଏ ପାହାଡ଼ ଶିଖରେ ପହଞ୍ଚିବା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ଇଚ୍ଛା । କେମିତି କେଉଁ ବାଟେ ପହଞ୍ଚିବା, ସେଥିରେ କେବଳ ବିଭେଦ ରହୁଛି । ମୁଁ କହୁଛି, ଯା ପଛପଟେ ଚଢ଼ିବା ଖୁବ୍‌ ସହଜ; କାରଣ ଚଢ଼ାଣିଟା ଖୁବ୍‌ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଉଠିଚି । ତୁ ଏପଟେ ଚଢ଼ିବାକୁ କାଇଁକି ଜିଦ୍‌ ଧରିଚୁ ? ଏ ପାଖଟା ପରା ଦେଖୁଚୁ ଠିଆ କାନ୍ଥ ପରି ।''

ସେ ଖିଙ୍କାରିଉଠିଥିଲା, ''ଚୋପ୍‌ ବେ ମାଇଚିଆ । ପାହାଡ଼ ଚଢ଼ିବୁ ତ ଏମିତି ସୁକୁମାରିଆ ହବୁ କାହିଁକି ? ତୁ ଯା ସେପଟେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଉଠୁଥିବୁ । ତୋ ପାଇଁ

ଶିଡ଼ି ପଡ଼ିଚି ସହଜରେ ଉଠିବା ପାଇଁ । ମୁଁ ପାହାଡ଼ କହିଲେ ବୁଝେ ଗୋଟାଏ ଜିଅନ୍ତା ବାଘା ଜନ୍ତୁ, ଯେ ମୋତେ ପାଦେ ପାଦେ ଛକିଥିବ । ମୁଁ ତାକୁ ପାଦେ ପାଦେ ପରାଜିତ କରୁଥିବି । ମୁଁ ଜାଣେ, ଥରେ ଗୋଟିଏ ପାହୁଣ୍ଡ ଖସିଗଲେ ସେ ମୋତେ ଛାଡ଼ିବ ନାହିଁ; ଏକାଥରେ ଛତୁ କରିଦେବ । ଯଦି ମରଣ ସେମିତି ଖଣ୍ଡାପରି ଆଗରେ ଝୁଲି ନ ରହୁଛି, ତେବେ ଲଢ଼ିବାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ବେ ନାଲାଏକ ? ମୋର ଆନନ୍ଦ ମୁକାବିଲାରେ ।'' . . . ଏମିତି ଗୁଡ଼ାଏ ରାଗିମାଗି କ'ଣ ସବୁ କହିଥିଲା । କିନ୍ତୁ କହିଥିଲା ତା' ବିଶ୍ୱାସର କଥା – ଆମ ଭିତରେ ପ୍ରଭେଦର କଥା ।

ଏବେ ବି ଦିଲ୍ଲୀପ୍ ଚାନ୍ଦ୍ ବୋଧେ କୌଣସି ଶିଖରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିନାହିଁ – କେବଳ ପାହାଡ଼ ଚଢ଼ୁଛି; ଲଢ଼ିବାର ସଉକରେ, ତା ବାହୁରେ ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି, ବୁକୁରେ ବଳ ଅଛି ବୋଲି । ଶାଳା ଏକବୁଝା ଦନ୍ତାକୁ କେମିତି ବୁଝେଇବ ତା' ଓଲାପଣ ।

ମନକୁ ମନ ଦିଲ୍ଲୀପ୍ ସାଙ୍ଗେ ସାମାନ୍ୟ ଭାବଦୋସ୍ତି କରି ହସିଦେଲି । ଏତିକିବେଳେ ଗେଷ୍ଟ ରୁମ୍‌ରେ ଖୁବ୍ ଆସ୍ତେ 'ଖୁଟ୍'କିନା ଆବାଜ ହେଲା । ମୋତେ ଲାଗିଲା ବଜ୍ର ପଡ଼ିଲାପରି । ମୁଁ ଚମକିଗଲି ସେ ଦୁଆରବନ୍ଧଯାଏଁ ଆଖିପିଛୁଳାକେ ।

କାହିଁ, କିଛି ନାହିଁ – ସବୁ ଆଗଭଳି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ।

ମୁଁ ଆସ୍ତେ କବାଟରେ ହାତ ମାରିଲି ।

ସମୟଟା ଏଗାରଟା ଚାଳିଶ ।

ରାସ୍ତାଘାଟ ସାଇପଡ଼ିଶା ଶୂନ୍‌ଶାନ୍ । ମୁଁ ବହୁକାଳୁ ଦିଲ୍ଲୀପକୁ ହୁଏତ ଡରୁଥିଲି । ଭଲ ବି ପାଉଥିଲି ଖୁବ୍ ବେଶି; କିନ୍ତୁ ଜାଣିପାରୁ ନଥିଲି ତା'ର ସେ ସାଲୁବାଲୁ ରକ୍ତକୁ ନେଇ କ'ଣ କରିବି ? ମୁଁ ବେଲକନି ପାଖରେ ଫୁଲ ଗମ୍‌ଲାର ମଙ୍ଗକୁ ଧରି ଠିଆହୋଇଥାଏ । ଆସ୍ତେ ମୋ ହାତମୁଠା ଟାଣିଗଲା । ଦାନ୍ତପାଟି କଟମଟ ହେଲା । ମୁଁ ବୁଲିପଡ଼ି କବାଟରେ ହାତ ବାଡ଼େଇଦେଲି ।

କବାଟ ଠିଆମେଲା ହୋଇଗଲା ।

ସେଇଟା ବୋଧେ ଖୋଲାଥିଲା ମୂଳରୁ ।

ଚମକିପଡ଼ିଲି ନିଶ୍ଚୟ । କିନ୍ତୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ସମ୍ଭାଳି ଯାଇ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲି ।

ଦିଲ୍ଲୀପ୍ ଖଡ଼ଖଡ଼ିଆ ପଟାଖଟଟା ଉପରେ ବସିଥିଲା । ମୁଁ ତା ଦେହହାତକୁ କଟମଟ ଚାହିଁ ରହିଥିବା ସେ ଅନୁଭବ କଲା । ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଅଳ୍ପ ହସିଦେଲା । ସେଭଳି ପରିସ୍ଥିତିରେ ବି ସେ ହସିପାରୁଥିଲା ! ତା ମୁହଁସାରା ରୁଢ଼, ଝାଳ, ଧୂଳି । ଆଖି ଚାରିପଟେ କଳାଦାଗ ! କ'ଣ ସବୁ ହୋଇଯାଇଛି ତା' ପୂର୍ବରୁ । ମୋତେ ପରାସ୍ତ କଲା ପରି କହିଲା, ''ଖଣ୍ଡେ ପିକା ଦେଇପାରିବୁ ?'' ମୁଁ ନିରୁପାୟ ହୋଇ ତାକୁ ଚାହିଁରହିଲି । ସେ ସାମାନ୍ୟ ଥଟ୍ଟାଳିଆ ସ୍ୱରରେ କହିଲା, ''ଓ, ବୁଝିଲି, ତୋର ଥାହୁରି ନାବାଳକି କଟି ନାହିଁ ।'' ସେ ତା ପକେଟ୍ ଅଣ୍ଡାଳି ଖଣ୍ଡେ ବିଡ଼ି କାଢ଼ିଲା । ଦିଆସିଲି କାଠି ଗୋଟାକ ପରେ ଗୋଟାଏ ଫସକିଯାଉଥାଏ । ସେ ଦାନ୍ତରେ ବିଡ଼ିଟାକୁ କାମୁଡ଼ି

ଧରି କେମିତି ଗୋଟାଏ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଢଙ୍ଗରେ ଦିଆସିଲି ମାରୁଥାଏ । ଶେଷକୁ ଦି'କଳ ଧୂଆଁ ଫୁଙ୍କିସାରିଲା ପରେ ମୋତେ ପୁଣି ଚାହିଁଲା । ତା' ଆଙ୍ଗୁଠିସନ୍ଧା ପାପୁଲିଠଉ କହୁଣିଯାଏଁ ରକ୍ତ ବୋହି ଶୁଖିଯାଇଥାଏ । ତା'ର ମସିଆ କୋଠି କୋଠି ଜାମା ଚିରିଯାଇଥାଏ, ବୁକୁ ପାଖରୁ, କାନ୍ଧ ପାଖରୁ । ସେଥିରେ ଦି' ଚକଡ଼ା ରକ୍ତ ଲାଗିଥାଏ ଅଣ୍ଟାପାଖକୁ । ତା' ପେଣ୍ଟଖଣ୍ଡକ ଲୋଚାକୋଚା, ଅପରିଷ୍କାର । ''ଆରେ, ବସୁନୁ କାହିଁକି ? ବସ୍, ତୋ ପାଖରେ ଅନେକ କଥା ଅଛି ।''... ତା ତ ନିଶ୍ଚୟ ଅଛି... ମାତ୍ର କି ଧରଣର କଥା ? ମୁଁ କିଛି ନ କହି ବସିଲି । ମୋତେ ସାମାନ୍ୟ ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗୁଥାଏ; ଅଇ ଟେକିଲା ପରି ଲାଗୁଥାଏ । ତା'ପରେ ସେ କ'ଣ କହିବ, କ'ଣ ହବ କେଜାଣି ? ସେ କିନ୍ତୁ ଶୂନ୍ୟକୁ ଚାହିଁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ବସିରହିଲା । ମୁଁ ସାମାନ୍ୟ କାଶି ଜଣେଇଦେଲି ମୋର ଉପସ୍ଥିତି ଏବଂ ଉତ୍କଣ୍ଠା । ସେ ଚଟ୍‌କିନା ବୁଲିପଡ଼ି କହିଲା, ''ମୁଁ ତୋ ଘରକୁ ପଶିଆସିଛି ବୋଲି ଡରୁଚୁ କି ? ଦୁଇଘଣ୍ଟା ଶୋଇଗଲା ପରେ ମତେ ଭଲଲାଗିଲାଣି । ମୁଁ ଚାଲିଯିବି । ତା' ପୂର୍ବରୁ ଟିକିଏ ଧୂଆଧୋଇହୋଇଯାଏ । ଜାମାଟାରୁ ସହଜରେ ଛାଡ଼ିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ତାକୁ ଏଇଠି ପକେଇଦେଇ ଯିବି । ଖୋଲା ଦେହରେ ଚାଲିଗଲେ ମୋର କୌଣସି ମାନହାନି ହେବ ନାହିଁ ।'' କି ସର୍ବନାଶ ! ଯେକୌଣସି ପୋଲିସ କୁକୁର ଏଠିକି ପଶିଆସିବ; ଏ ଜାମାଟାକୁ ଦାନ୍ତରେ ଧରି ଗାରୁଗାରୁ ହବ । ପୋଲିସ ଅଫିସର ସ୍ଥିର ଆଖିରେ ମୋତେ ଚାହିଁବେ । ଦାନ୍ତ ଦାବି ଆଖି ସରୁ କରିନେବେ । ତା'ପରେ . . .

ସେ ବିଡ଼ିଟାକୁ ଗୋଇଠି ମଡ଼େଇ ବାଥ୍‌ରୁମ୍ ଆଡ଼ିକି ଆଗେଇଗଲା । ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁ କହିଲା, ''ତୋ ଘରେ ଏଇନା କିଛି ଖାଇବାକୁ ଥିବ ?''

ମୋ ଶୁଖିଲା ଜିଭ ଓଠରୁ ଇତସ୍ତତଃ ହୋଇ ଶବ୍ଦଟିଏ ବାହାରିଲା – ''ଅଛି ।'' ସେ ଦାନ୍ତ ନିକୁଟି ହସିଦେଇ ବାଥ୍‌ରୁମ୍ କବାଟ ବନ୍ଦକରିଦେଲା ।

ଦିଲ୍ଲୀପ୍ ଚାନ୍ଦ୍ କଥାଟାକୁ କେଡ଼େ ସହଜରେ ନେଇପାରୁଛି ! ସେ କ'ଣ ହତ୍ୟା କରିଛି ଏବଂ ତା ବାହାଦୁରିଆ ଢଙ୍ଗରେ ତାକୁ ବେଖାତିର୍ କରୁଛି ? କାହାକୁ ହତ୍ୟା କରିଛି ? ଯାହାକୁ ମନ ତାକୁ ! ସେଥିରେ କ'ଣ ଥାଏ ? ସେ ଏକ ଖୁଣୀ ଆସାମୀ । ତା' ପଛରେ ପୁଲିସ୍, ତା' ପଛରେ କାନୁନ୍ । ତାକୁ ସେମାନେ ଖୋଜି ଖୋଜି ନିଶ୍ଚୟ ଏଠି ପହଞ୍ଚିବେ; ସରକାରଙ୍କ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଭୃତ୍ୟ ! ଦାମୀ ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ ଅଫିସର ! ଖବରକାଗଜର ପ୍ରଥମ ପୃଷ୍ଠାରେ ଫଟୋ ବାହାରିଯିବ ! ନିନ୍ଦା ଅପମାନ ଜେଲ ! ମୁଁ ଝାଳେଇଗଲି !

''. . . ହଲୋ, ପୁଲିସ ଷ୍ଟେସନ୍ ? କିଏ କହୁଛନ୍ତି । . . . ଆଜ୍ଞା, ଅଫିସର ଇନ୍‌ଚାର୍ଯ ଲିଆକତ ଅଲ୍ଲିଙ୍କୁ ଟିକିଏ ଚଞ୍ଚଳ ଡାକନ୍ତୁ । ମୁଁ ଟି. ଆର୍. ପ୍ରହରାଜ କହୁଛି ।''

''. . . ସାର୍ – ସାର୍ . . . ମୁଁ ଅଲ୍ଲି କହୁଛି ସାର୍ . . . ୟେସ୍ . . . ସାର୍ ! ମୁଁ ଏଇ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ବାହାରିଲି ସାର୍ !''

ବାଥ୍‌ରୁମ୍ କବାଟ ହଠାତ୍ ଫିଟିଯିବାରୁ ମୁଁ ପ୍ରାୟ ଡେଇଁପଡ଼ିଲି ।

ସେ ମୋତେ ସେଇଠୁ ସ୍ଥିର ଆଖିରେ ଚାହିଁ କହିଲା, ''କିରେ, ଏମିତି ଚମକୁଚୁ କାହିଁକି ? ସେତେବେଳୁ ଏମିତି ଠିଆରହିଚୁ କାହିଁକି ?''

ଖଟ ଆଡ଼କୁ ଯାଉ ଯାଉ ଥଟ୍ଟା କଲାପରି କହିଲା, ''ତୁ କ'ଣ ପୁଲିସ୍‌କୁ ଏଯାଏଁ ଡାକିବୁ ବୋଲି ଚିନ୍ତା କରୁଚୁ କି ?''

ମୁଁ କେମିତି ଚମକିପଡ଼ି ସେଇଠୁ ବାହାରି ଆସିଲି ରୋଷଘରଯାଏଁ ସେ ବୋଧହୁଏ ଦେଖିପାରିଲା ନାହିଁ । ସତେ ତ, ମୁଁ ପୁଲିସ୍‌କୁ ଡାକିଦେଇଥିଲେ ସେମାନେ ପହଞ୍ଚିଯାଇଥାନ୍ତେ । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କ'ଣ କହିଥାନ୍ତି ?

କହିଥାନ୍ତି ଦିଲ୍ଲୀପ୍ ମୋ ବନ୍ଧୁ ? . . . କହିଥାନ୍ତି ସେ ଖୁଣ୍ କରିଛି ?

ମୁଁ କେମିତି ଜାଣିଲି ବୋଲି ସେମାନେ ପଚାରିଥାନ୍ତେ ? ଦିଲ୍ଲୀପ୍ କ'ଣ କହିଥାନ୍ତା ପୁଲିସକୁ ? – ମୋତେ ?

ମୁଁ ଠିଆରହିଗଲି କିଛି ସମୟ । ଯାହା ହେଉ ପଛେ ଦିଲ୍ଲୀପ ଯଥାଶୀଘ୍ର ଚାଲିଯିବା ଉଚିତ ।

ମୁଁ ଘଣ୍ଟାକୁ ଅନେଇଲି । ରାତି ଗୋଟାଏ ବାଜିବାକୁ ସାତ ମିନିଟ୍ !

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ସଜାଡ଼ି ଦେଇଥିବା ଟ୍ରେଟିକୁ ଟେକିନେଇ ଦିଲ୍ଲୀପ ସାମ୍ନାରେ ଥୋଇଦେଲି । ସେ ବିନା ଦ୍ୱିଧାରେ, ବିନା ବାକ୍ୟବ୍ୟୟରେ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ହାଉଁହାଉଁ ଖାଇଦେଇଗଲା । ତାକୁ ବୋଧେ ଖୁବ୍ ଭୋକକରୁଥିଲା; ହୁଏତ ଦିନସାରା ଖାଇ ନଥିଲା କିଛି ।

ଆମ ଘରେ ଖୁବ୍ ଚମତ୍କାର ରନ୍ଧା ହୁଏ । ତା ବାସ୍ନା ଖୁବ୍ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ।

ମୁଁ କିଛି ଦୂରରେ ଥାଇ ବାରିଦେଲି । ମୋ ପାଟିକୁ ପାଣି ଚାଲିଆସିଲା ।

ଦିଲ୍ଲୀପ ଚାନ୍ଦ ମାଂସକୁ ଖୁବ୍ ଲାଳାୟିତ ହୋଇ ଖାଉଥାଏ । ହାଡ଼ ରେକୁଟୁଥାଏ । ମେଲା ଦେହରେ ସେ ମୋତେ ହଠାତ୍ ଖୁବ୍ ଛୋଟ ଏବଂ ସାଧାରଣ ଦେଖାଗଲା । ମୁଁ ମୁହଁକୁ ନ ଚାହିଁ, ତା'ର ସେ ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ସାବନା ଦେହଖଣ୍ଡକୁ ଚାହିଁଥାଏ । ମୁଁ ଚୌକିରେ ଦୃଢ଼ଭାବରେ ବସି କହିଲି, ''କ'ଣ ହେଇଚି ଦିଲ୍ଲୀପ, ମୁଁ ଶୁଣିବାକୁ ଚାହେଁ ।'' ସେ ନଳି ହାଡ଼ଟାକୁ ଅଧା ପାଟିରେ ପୂରେଇ ମୋତେ ଚାହିଁ ମୁଚ୍‌କି ମାରିଲା । ତା' ଆଖି କୁଞ୍ଚେଇଗଲା କିଞ୍ଚିତ୍ ।

ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ଦୃଢ଼ ଥିଲି ଭିତରେ ଏବଂ ବାହାରେ । ସେ ହାଡ଼ଟାକୁ ଶୋଷି ସାରିଲା ପରେ କହିଲା, ''ଟିକିଏ ସବୁର୍ କରିପାରୁନୁ । ଖାଇବାକୁ ଦେଇଚୁ ପରା । ମୁଁ ସାରିଦିଏ, କହିବି ।''

ସେତେବେଳେ ସମୟ ଗୋଟାଏ କୋଡ଼ିଏ । ବାହାରେ ଗହନ ଗଭୀର ରାତ୍ରି । ସାରା ପୃଥିବୀରେ କେବଳ ସ୍ୱପ୍ନ ବୋଝଇ ହେଇ ଚାଲିଛି ନୀରବରେ । ସମସ୍ତେ ସ୍ୱପ୍ନ-ରାଜ୍ୟରେ ଟଳମଳ ।

ଦିଲ୍ଲୀପ୍ ବାଥ୍ ରୁମ୍‌ରେ ଓଦା ଜାମାଟାକୁ ଚିପୁଡ଼ିବାର ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲି । ସେ ଆସି ମୋ ସାମ୍ନାରେ ଠିଆହେଲା । କହିଲା, ''ଦେଖ ତାପସ୍ ! ମୋତେ ଆଜି ଆଉ ବେଳ ନାହିଁ । ଆଉ କେବେ ଆସି ସବୁ କହିବି । ଦୁଇଟାରୁ ତିନିଟା ଭିତରେ ଆଉ ଜଣେ ମୋତେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବ ! ମୁଁ ଯାଏ ! ଆଉ ଏ ଜାମାଟା ତୋ' ପାଖରେ ପକେଇଯିବା ମୋ ଯୋଜନାରେ ନାହିଁ । ମୁଁ ଛାଡ଼ିଯିବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲାବେଳେ ତୁ ଆଦୌ ପ୍ରତିବାଦ କଲୁ ନାହିଁ; ବୋଧହୁଏ ମୋ ଖାତିର୍‌ରେ; କିମ୍ବା ହୁଏତ ତୁ ଜାଣିପାରିଲୁ ନାହିଁ ସେଥିରେ ବିପଦ କେତେ । ତୋତେ ବିପଦରେ ପକେଇବା ମୋର ଇଚ୍ଛା ନୁହେଁ ।''

''କି ପ୍ରକାର ବିପଦ, ତୁ ଖୋଲି କହୁନାହୁଁ କାହିଁକି ? ଯଦି ବିପଦ ଥିଲା, ତୁ ମୋ ପାଖକୁ କାହିଁକି ଆସୁଥିଲୁ ?''

''ଯାଠୁ ବଳି ଆଉ ନିରାପଦ ଜାଗା ମୋ ପାଇଁ କାହିଁ ? କେହି କ'ଣ ଭାବିପାରିବ ଯେ ମୁଁ ପ୍ରହରାଜ ସାହେବଙ୍କ ଘରେ ଥାଇପାରେ !''

''ତୁ କ'ଣ ଏଠି ଆସି ଲୁଚିଥିଲୁ ?''

''ଧରାଯାଉ ଲୁଚିଥିଲି !''

ତା'ପର ପ୍ରଶ୍ନ ମୋ ଜିଭ ଅଗରେ ଇତସ୍ତତଃ ହେଲା । ମୁଁ ପଚାରିନପାରି ଛଟପଟ ହେଲି ।

''ହଁ, ଧର ତୁ ଯାହା ପଚାରିପାରୁନାହୁଁ ମୁଁ ଯଦି ସେଇଆ କରିଥାଏ ।''

''ମାନେ . . .''

''ମାନେ ଖୁଣ୍ କରିଥାଏ !''

ମୁଁ ଧଡ଼ାସ୍‌କିନା ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ''ଅସମ୍ଭବ . . . !!''

ସେ ମୋତେ ଆସ୍ତେ ବସେଇଦେଇ କହିଲା, ''ବରଂ ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ । ମଣିଷଟାକୁ ଖୁନ୍ କରିବାଠୁ ବଳି ଆଉ ସହଜ କାର୍ଯ୍ୟ କିଛି ନାହିଁ ।''

ମୁଁ ଖୁବ୍ କଷ୍ଟରେ ସମ୍ଭାଳି ରହିଲି । ଜାଣିପାରିଲି ନାହିଁ ତା'ପରେ କ'ଣ କହିବି ।

ସେ କାଛକୁ ସ୍ଥିର ଆଖିରେ ଚାହିଁରହି କହିଲା, ''ତୁ ସେ କଥା ବୁଝିପାରିବୁ ନାହିଁ; କାରଣ ତୁ ସେ ଦିଗଟାକୁ ଜମା ଦେଖିନାହୁଁ । ସେ ସବୁ କହିବାକୁ ବେଳ ନାହିଁ । ତାପସ୍, ତୋର ବି ସହିବାକୁ ବଳ ନାହିଁ । ମୁଁ ଯାଏଁ – ତୁ ଜାଣୁ ମୁଁ ତୋ ଭଳି ସହଜ ରାସ୍ତାରେ ପାହାଡ଼ ଚଢ଼େ ନାହିଁ ।''

''ତା' ଠିକ୍, ମୁଁ ବି ଖୁନ୍ କରିପାରେ ନାହିଁ ।''

''କିନ୍ତୁ ପଡ଼ିଶା ଘରେ ଖୁନ୍ ହେଲେ ନିର୍ବିକାର ସହିଯାଇପାରୁ !''

''ତତେ କିଏ କହିଲା ମୁଁ ସହିଯାଏ ବୋଲି ?''

''ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ରହିଛି ।''

"ଭୁଲ୍ କଥା ! ତୁ ଜାଣୁ, ମୁଁ ପୁଲିସକୁ ଯେକୌଣସି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଡକାଇ ଆଣିପାରେ ।

"ତା' ଜାଣେ । କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ଡାକିପାରୁନାହୁଁ ତା' ବି ଜାଣେ ! ଶୁଣ୍ ତାପସ୍ । ତୋ ବିଚାରରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅପରାଧୀ ଦଣ୍ଡ ପାଇବା ଉଚିତ । ତୁ ଶୁଣି ହୁଏତ ଖୁସି ହେବୁ ଯେ, ମୁଁ ବି ଅବିକଳ ସେଇଆ ଚାହେଁ । ଅସୁବିଧାଟା କୋଉଠି, ଜାଣିଚୁ ? ଏଇ ଅପରାଧୀ ଚିହ୍ନିବାରେ ଆଉ ଦଣ୍ଡ ଦେବା ପାଇଁ ତୁମମାନଙ୍କର ସହଜିଆ ଢଙ୍ଗରେ । ଏଇ ଦେଖ୍, ତୁ ଯଦି ଜାଣିଲୁ ମୁଁ ଖୁନୀ ବୋଲି, ମୋତେ ଏଇଠି ତୁ ନିଜେ ଖୁନ୍ କରିଦେଇପାରିବୁ ? ନା, ତା କରିବାକୁ ବୁକୁରେ ବଳ ନାଇଁ । ପୋଲିସ୍ ଆସିବ । ବାନ୍ଧି ନେବ । ଓକିଲ ଜଜ୍ ମିଶି ଗୋଟାଏ ପ୍ରହସନ କରିବେ । ତା' ପରେ ମାନେ ବର୍ଷେ, ଦୁଇ ବର୍ଷ, ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପରେ, ଗୋଟାଏ ଦିନ ପାହାନ୍ତିଆରୁ ଲୋକଟାକୁ ପଛଆଡ଼େ ହାତ ବାନ୍ଧି ବେକରେ ଦଉଡ଼ି ଲଗେଇ ମାରିବ । ଏଥିରେ ତୋର ସନ୍ତୋଷ ଯେ, ଯାହାହେଉ ଅପରାଧୀ ଦଣ୍ଡପାଇଗଲା । ତୁ ତୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିଦେଲୁ । ବାଃ . . . ରେ ବାହାଦୁର । . . . ହଉ ଛାଡ଼, ତୁ କି ଚିହ୍ନିବୁ ଅପରାଧୀ । ତୁ କି ଦେବୁ ଦଣ୍ଡ ! . . . ମୁଁ ଯାଏଁ । ମୋର ବେଳ ନାହିଁ ।"

ସେ ଓଦା ଜାମାଟାକୁ ଫିଟେଇ ଅଣ୍ଟାରେ ବାନ୍ଧିଲା । ଖାଲି ପାଦ, ଖାଲି ଦେହ, ନୁଖୁରା ମୁଣ୍ଡ, ଅତି ସାଧାରଣ ମଣିଷଟା, ଅପରାଧୀଟା – ତଥାପି ବିଲ୍ଲୀପ ଚାନ୍ଦ ଗୋଟାଏ ଠାଣି, ସେ ଗୋଟାଏ ଚାହାଣି, ତାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିବା କଷ୍ଟ ।

ସେ ନିଃଶବ୍ଦରେ, ଦାଣ୍ଡକବାଟ ଖୋଲି ପଦାକୁ ବାହାରିଗଲା । ଅନ୍ଧାରରେ କୁଆଡ଼େ ମିଳେଇଗଲା ।

ସମୟ ରାତି ଦୁଇଟା କୋଡ଼ିଏ ।

ମୁଁ ହଠାତ୍ ଖୁବ୍ କ୍ଳାନ୍ତ ବୋଧକଲି । ମୋର ଦେହମୁଣ୍ଡରୁ ଜିଅ ଛାଡ଼ିଗଲା । ମୁଁ ଟଳମଳ ହୋଇ ଆସି ସୋଫାଉପରେ ଆଖି ବୁଜି କୁଢ଼େଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ଟିକିଏ ଶୋଇପାରିଥିଲେ ହୁଏତ ଭଲଲାଗିଥାନ୍ତା । ନିଦ ହେଲା ନାହିଁ ! ଅସ୍ୱସ୍ତି ବଢ଼ିଲା, କ୍ଳାନ୍ତି ବଢ଼ିଲା । ମୁଁ ଖୁବ୍ ଚିଡ଼ିଗଲି । ମୋ ଦେହ ନିଆଁଧାସରେ ତାତିଲାପରି ଝାଳେଇଗଲା । ଠିଆହୋଇ ପଙ୍ଖା ସ୍ୱିଚ୍ ଟିପିବା ପାଇଁ ମଧ ମୋର ପ୍ରବୃତ୍ତି ହେଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ସେମିତି ପଡ଼ିରହିଲି ନିଚେଷ୍ଟଭାବେ ।

ମୁଁ ଚମକି ଉଠିଲି । ଦାଣ୍ଡଆଡୁ ପାଟିତୁଣ୍ଡ ଚିତ୍କାର ଶୁଭୁଥିଲା । ମୋର କଲିଜା ଆସି ପଞ୍ଜରାରେ ପିଟିହେଉଥିଲା । ଗୋଡ଼ ପକ୍ଷୀଡେଣା ପରି ଫଡ଼୍‌ଫଡ଼୍ ଥରୁଥିଲା । ମୁଁ କୌଣସିମତେ ବାଳକନିଯାଏଁ ପହଞ୍ଚିଗଲି ।

"ଖୁନ୍, ଖୁନ୍ ହୋଇଗଲା; ପୁଲିସ୍ ଡାକ । ପୁଲିସ୍ – ପୁଲିସ୍ ।"

"ଆହେ କାହାର ଖୁନ୍ ହୋଇଗଲା ?" ମୁଁ ସାମାନ୍ୟ ବିରକ୍ତିରେ ତଳକୁ ଚାହିଁ ପଚାରିଦେଲି ।

ଅନ୍ଧାରରେ ଧାଉଁଥିବା ପାଦଶବ୍ଦ ଦୃମ୍‌ଦୃମ୍ ପାରିହେଇଗଲେ – ସେ ଛକ ପାଖରେ ପାଟିତୁଣ୍ଡ । ସେଇଠି ହତ୍ୟା । ସେଇଠି ଅପରାଧ । ମୋର ପ୍ରବଳ ଉତ୍କଣ୍ଠା ହେଲା ଯାଇ ଦେଖିବାକୁ । ପୁଣି ଭୟ ହେଲା । ଇଜ୍ଜତ୍, ସମ୍ମାନ, ଦାମୀ ଅଫିସର୍ ! . . . ମୁଁ ଘଣ୍ଟାକୁ ଚାହିଁଲି । ସମୟ ତିନିଟା ।

ହୁଳାଟାଏ ଖସିଗଲା ତାଳୁରୁ ତଳିପାଯାଏଁ । କିଛି ସମୟ ପୂର୍ବରୁ ଦିଲ୍ଲୀପ୍ ଚାନ୍ଦ କହୁଥିଲା, ''ଦୁଇଟାରୁ ତିନିଟା ଭିତରେ ଆଉ ଜଣେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବ !'' ମାଇ ଗଡ୍ ! ସେ କ'ଣ ଏହାରି କଥା କହୁଥିଲା ?

. . . ''ମଣିଷଟାକୁ ହତ୍ୟା କରିବାଠୁ ବଳି ଆଉ ସହଜ କିଛି ନାହିଁ ।''

. . . କି ଭୟଙ୍କର !!

ମୁଁ ଟଳିଟଳି ପୁଣି ସୋଫା ଉପରକୁ ଫେରିଆସିଲି ।

ବାଘ ଆସି ଚାଲିଯାଇଛି । ପାହୁଲ-ଚିହ୍ନ ପଡ଼ିଛି ଘରସାରା । ହିଂସ୍ର ଜାନୁଆର୍ । ତାକୁ ଏଣିକି ଦେଖିଲାମାତ୍ରେ ଗୁଳି କରାଯାଇପାରେ । ଅଥବା ପୁଲିସକୁ କୁହାଯାଇପାରେ ଗୁଳି ମାରିବାକୁ ! – ଇଡିଅଟ୍ !

ମୁଁ ଘୋର ଅସୁସ୍ଥ ବୋଧ କଲି । ଗେଷ୍ଟ ରୁମ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚି, ଅଇଁଠା ଟ୍ରେଟାକୁ ଉଠେଇବାକୁ ହାତ ବଢ଼େଇଲି । ଘୃଣ୍ଣ ଆସିଲି । ବାଥ୍ ରୁମ୍‌ରେ ଅନେକ ସମୟ ପାଣି ଖୋଲି ଗୋଡ଼ରେ ଚଟାଣରୁ ଅଦୃଶ୍ୟ ଦାଗକୁ ଲିଭେଇଲି । ଅସଂଖ୍ୟ ଥର ଗେଷ୍ଟ ରୁମ୍‌ରୁ ଡ୍ରଇଂ ରୁମ୍‌କୁ ଗଲି ଏବଂ ଆସିଲି । ଖୁବ୍ ପାଟି କରି ରାସ୍ତାରୁ କିଏ କହିଲା, ''ହେ ତାପସ୍ ବାବୁ, ଆପଣଙ୍କ ଗେଟ୍‌ଟା ମେଲା ହେଇଚି । ବଗିଚାରେ ବୁଲା ଗୋରୁ ପଶି ସବୁ ଖାଇଗଲେଣି । ହୁସ୍, ହାସ୍ . . . ଯାଃ . . . । ମୁଁ ଫେରିଆସେ ଅନେକ କଥା କହିବି ।''

ମୁଁ ବାଲ୍‌କନି ପାଖକୁ ଆସି ଦେଖିଲି ଯେ ରାତି ପାହିଗଲାଣି । ଜଗଦୀଶ୍ ବାବୁ ହାଫ୍‌ପେଣ୍ଟ ପିନ୍ଧି ବୁଲି ବାହାରିଲେଣି । ସେ ମୋ ବାରିରୁ ଗୋରୁ ତଡ଼ିପାରିଲେ ନାହିଁ । ସେ କାର୍ଯ୍ୟ ମାଳି ଆସିବାଯାଏଁ ରହିବ ନା ମୁଁ କରିବି ! ଠିଆ ହେଇ ଭାବିଲି । ମୋତେ ଦେଖି ଜଗଦୀଶ ବାବୁ, ଗାଈତଡ଼ା ଦାୟିତ୍ୱ ମୋତେ ଦେଇ ଚାଲିଗଲେ ।

ମୋତେ କିନ୍ତୁ ଅନେକ ଭଲ ଲାଗୁଥିଲା । ଆଲୁଅ ହେଇଯାଇଥିଲା ଚାରିଆଡ଼ । ଆଗ ଛକରେ ପୁଲିସ ଗାଡ଼ି ଦିଶୁଥାଏ । ମୋର ଆଦୌ ଆଗ୍ରହ ନ ଥାଏ ଯିବାପାଇଁ । ମୁଁ ସେମିତି ଠିଆହୋଇଥାଏ ଉତୁରି ଆସୁଥିବା ଆଲୁଅକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ।

ପଛରୁ ଶୁଭିଲା, ''ଆସ ଚା' ଖାଇବ ?''

ମୁଁ ଭୁସ୍‌କିନା ବୁଲିପଡ଼ିଲି । ରାଗିଗଲି । ''ଏମିତି ଗୋଟାଏ କ'ଣ ଡାକୁଛ ?''

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ମୋତେ ଡରିଲା ଡରିଲା ଆଖିରେ ଚାହିଁଲେ ।

ମୁଁ ହୁଏତ ରାତିସାରା ନ ଶୋଇ ନିଶା ଖାଇଚି; ନାନା ଅପକର୍ମ କରିଛି । ସେ ଆସ୍ତେ ଡ୍ରଇଂ ରୁମ୍‌କୁ ଚାଲିଗଲେ । ମୁଁ ଯାଇ ଗୁମ୍‌ମାରି ବସିଲି । ଆମେ ନୀରବରେ ଚା' ପିଇଲୁ । ମୋର ସମସ୍ତ ସ୍ନାୟୁ ତଥାପି ଟାଣି ହୋଇ ରହିଥାଏ ।

"ହେ ତାପସ୍ ବାବୁ !" – ଜଗଦୀଶ ପାଣ୍ଡିଆଙ୍କ ସ୍ୱର । ମୋ ହାତରୁ ଚା' କପ୍‌ଟା ଖସିପଡ଼ିଥାନ୍ତା । ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ପାଛୋଟି ଆଣିବାକୁ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ସେ ପଶିଆସିଥିଲେ ।

"ଶୁଣିଲେଣିତ, କାଲି ରାତିରେ ଯାହା ସବୁ ବିଚିତ୍ର କାଣ୍ଡ ଘଟିଗଲା ।" ମୁଁ ବୋଧେ ସେଇଠି ପଥର ପାଲଟିଯାଇଥାନ୍ତି, ବାଲିବସ୍ତା ପରି ଭାରି ପାଦ ଘୋଷାରି ଘୋଷାରି ମୁଁ ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଆସିଲି । ସେ ଗେଷ୍ଟ ରୁମ୍ ଆଡ଼େ ମୁହାଁଇ ଯାଉଥିଲେ । ମୁଁ ପ୍ରୟୋଜନରୁ ଅଧିକ ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ତାଙ୍କୁ ଡ୍ରଇଂରୁମ୍ ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇଆଣିଲି ।

"କାଲି ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ଘଟଣା ସବୁ ଘଟିଲା । ଏ ମୁଲକରେ ଆଉ ରହି ହେବ ନାହିଁ । ରାତି ବୋଧହୁଏ ନଅଟା । ସୁରୁଯା ପାତ୍ରର ବାରବର୍ଷର ପୁଅଟାକୁ, ଦୁର୍ଗାମଣ୍ଡପ ଛକ ପାଖରେ କିଏ ଗୋଟାଏ ଛୁରୀ ଭୁଷିଦେଲା । ସେ ଟୋକାଟା ତଳେ ପଡ଼ି ଛଟପଟ ହଉଥାଏ । ଲୋକେ ହାଉହାଉ ହଉଥାନ୍ତି । କିଏ ଜଣେ ଆସି ପିଲାଟାକୁ ଟେକିନେଲା ଡାକ୍ତରଖାନାଯାଏଁ . . . । ସେଇଠି ନ ପହଞ୍ଚିଥିଲେ ପିଲାଟା ମରିଯାଇଥାନ୍ତା । ସେ ଲୋକଟା କାହା ସଙ୍ଗେ କଥାହେଇନାହିଁ; କେହି ତା' ମୁହଁକୁ ଅନେଇ ନାହାନ୍ତି । ଖୋଜିବା ବେଳକୁ ସେ କୁଆଡ଼େ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୋଇଛି । ଏବେ ପୁଅ ପାଖରୁ ସୁରୁଯା ଫେରିଲା ଲୁଗାପଟା ନବାକୁ । କାଇଁକି ଫେରିଲା କେଜାଣି ? ସେ ଘରେ ପଶୁ ପଶୁ ତାକୁ କିଏ ଛୁରୀ ମାରିଦେଲା । ସେ ସେଇଠି ମରିଗଲା ।

ପୁଲିସ କହୁଛି, ସୁରୁଯା ପାତ୍ରକୁ ଚିଠି ମିଳିଥିଲା । ତା'ର ଅନେକ ଅଜଣା ଅପରାଧର ତାଲିକା କୁଆଡ଼େ ଥିଲା । ସେ ପୁଲିସ୍‌କୁ ସେତକ ଦେଖେଇନାହିଁ । . . . କ'ଣ ବୁଝୁଛନ୍ତି ତ' କଥାଟା ?"

ମୁଁ ବୋଧହୁଏ ଅନ୍ୟମନସ୍କ, କିମ୍ବା ଆତଙ୍କିତ ଦେଖାଯାଉଥିଲି; ବୋଧହୁଏ ରାତିସାରା ଶୋଇ ନ ଥିବାରୁ ସେଭଳି ଦେଖାଯାଉଥିଲି ।

"ଆଉ ଶୁଣନ୍ତୁ ! ପାତ୍ରକୁ ମିଶେଇଲେ ଏଭଳି ସାତଟା ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ହେଇଗଲାଣି । ତାଲିକାରେ କୁଆଡ଼େ ମୋ ନାଁ ବି ଅଛି । ହେଃ, ହେଃ, ମୋଠି ସେମାନେ କ'ଣ ପ୍ରମାଣ କରିପାରିବେ ? ମୋର କାଗଜପତ୍ର ସବୁ ଦୋରସ୍ତ । ସୁପ୍ରିମ୍ କୋର୍ଟକୁ ମଧ ମୋର ଡର ନାହିଁ – ସେମାନେ କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ଖୋଜଖବର ରଖୁଛନ୍ତି; ରଖନ୍ତୁ । କ'ଣ ଅପରାଧ କରିଥିଲେ ସିନା ମୋର ଡର ଥାଆନ୍ତା ।"

ସେ ଅସୁସ୍ଥ ବୋଧ କଲେ । ଉଠି ଠିଆହେଲେ ଯିବା ପାଇଁ । "କେହି ଜାଣିପାରୁନାହାନ୍ତି କିଛି । ନିହାତି ଅପାରଗ ପୁଲିସ୍ । ଏଠି କେହି ନିରାପଦ ନୁହେଁ, ଜାଣିଥାନ୍ତୁ । . . . "

ମୁଁ ଭାଗ ଭାଗ ହେଇଯାଉଥିଲି । କିଏ ଟେକିନେଲା ପିଲାଟିକୁ ଡାକ୍ତରଖାନା ?? କିଏ ପୁଣି ତା' ବାପକୁ ଖୁନ୍ କରିଦେଲା ସେଇ ରାତିରେ ? ପୁଲିସ୍‌କୁ ସବୁ କଥା କହିଦେଲେ କେମିତି ହୁଅନ୍ତା ?

ପୁଲିସ୍ ତାକୁ ଧରି ଫାଶୀ ଦେଇପାରେ !

. . .ନା, କିଛି ନ ଜାଣିଲା ପରି ଚୁପ୍ ରହିଗଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ? ଦିଲ୍ଲୀପ୍ ସେମିତି ପାହାଡ଼ ଚଢ଼ୁ ବାଘ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିବାଯାଏଁ; ଶିଖ ପାଖରୁ ଗୋଡ଼ ଖସିଯିବାଯାଏଁ । ସେମିତି ସେ ଅବଶ୍ୟ ଯିବ । ତାକୁ ରୋକି ହବନାହିଁ ।

ଦୁଆରବନ୍ଧ ପାଖରୁ ଜଗଦୀଶ ବାବୁ ପୁଣି ବୁଲିପଡ଼ି କହିଲେ – ''ଆଉ ବିଚିତ୍ର କଥା ଶୁଣନ୍ତୁ । ପାଦ୍ରର ବଗିଚା ପାଖରେ ଆଉ ଗୋଟେ ଲାସ୍ ମିଳିଛି । ସେ କୁଆଡ଼େ ଜାମାଟାକୁ ଫିଟେଇ ଅଣ୍ଟାରେ ଗୁଡ଼େଇଛି । ତାକୁ କେହି ଚିହ୍ନିପାରୁନାହାନ୍ତି ।''

ଧପ୍‌କରି କ'ଣଟାଏ ଜଳିଉଠିଲା ମୋ ଭିତରେ । କୁଢ଼େଇ ହୋଇଗଲା କ'ଣ ସବୁ । ''ମୁଁ ଦେଖିଲେ ଚିହ୍ନିଦେବି ।'' – ମୁଁ କେମିତି କହିଲି କେଜାଣି, ମୁଁ ବୋଧେ ମୋ କଲିଜାଟାକୁ ପାପୁଲିରେ ଟେକିଧରିଲି ଜଗଦୀଶ ବାବୁଙ୍କ ଆଗରେ ।

ସେ ଏଡ଼େଟାମାନ ଆଖି କରି ମୋତେ ଚାହିଁଲେ । ବିଚିତ୍ର ଢଙ୍ଗରେ ହସି ପ୍ରଶଂସା କଲେ । ''ଠିକ୍ ଅଛି, ମୁଁ ପୁଲିସ୍‌କୁ କହିଦଉଚି ।'' – ସେ ଟୋକାଳିଆ ଢଙ୍ଗରେ ପାହାଚ ଓହ୍ଲେଇଗଲେ ଡେଇଁଲା ପରି ।

ମୁଁ ବୋଧହୁଏ ଆଉ ପୃଥିବୀରେ ପାଦ ଦେଇ ଠିଆହୋଇପାରିଲି ନାହିଁ । ଗେଷ୍ଟରୁମ୍‌ର ପଟାଖଟ ଉପରେ ଅଣ୍ଡାଳି ଅଣ୍ଡାଳି ବସିପଡ଼ିଲି । ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ ପିଲାଙ୍କ ପରି କାନ୍ଦିଲି ଅନେକ ସମୟ । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ମୋ ପାଇଁ ଖୁବ୍ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହୋଇପଡୁଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ମୋର କୌଣସି ମରିବାର ଲକ୍ଷଣ ନ ଥିଲା । ମୁଁ ପରା ଖୋଦ୍ ସରକାରଙ୍କ ଦାମୀ ଅଫିସର !

– ଏବଂ ଆଜି ନଅଟାବେଳେ ମୁଁ ସଦର ଥାନାରେ ବୟାନ୍ ଦେବାକୁ ଯିବି !

□□□

କନା କଣ୍ଢେଇ

ଏଇ ଅଶିଣ ମାସରେହିଁ ଅମର ହୋଇଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ । ଏତେ ନିର୍ମଳ ସକାଳ ଏବଂ ଏଡ଼ିକି ସ୍ୱଚ୍ଛ ସନ୍ଧ୍ୟା ଛାଡ଼ିଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏନାହିଁ – ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ପରମାୟୁ କହିଲେ ଏଇ ଅଶିଣର ସୁନାକଣିଗୁଡ଼ିକୁ ଗଣତି କରେ ଏବଂ ବର୍ଷର ବାକି ମାସଗୁଡ଼ିକୁ କେବଳ ସହିଯାଏ ଏହାରି ଖାତିର୍‌ରେ !

ମୋର ଦୁଃଖ ଯେ, ଚାକିରି ଖାତିର୍‌ରେ ବି ମୋତେ ପ୍ରବାସରେ ଏକୁଟିଆ ରହିବାକୁ ପଡ଼େ; ଏବେ ଯେମିତି ରହିଛି । ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଚିଠି ଲେଖୁଛି ଘରକୁ । ଶେଷ ଚିଠିଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ନୀଡ଼କୁ ଫେରିଯିବା ପାଇଁ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ପକ୍ଷୀର ଡାକ । ଆଜିଠୁ ଆଉ ମାତ୍ର ଚାରିଦିନ; ଯାତ୍ରା ପାଇଁ ସବୁ ପ୍ରସ୍ତୁତି ହୋଇଗଲାଣି । ମନରେ କେବଳ ଛନଛନ ଜହ୍ନରାତି । କେମିତି ଏଇଠୁ ଚଞ୍ଚଳ ଉଡ଼ିଯିବା । କଥାବାର୍ତ୍ତାରେ ସେଥିପାଇଁ ଆଦୌ ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ । କାମ କଲାବେଳେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇଯାଉଛି । ଅଶିଣ ବୋଧହୁଏ ଯୌବନକୁ ଉତ୍ତେଜିତ କରି ରଖେ; ଜରା ମରଣକୁ ବାଟ ରୋଧି ଆସିବାକୁ ଦିଏ ନାହିଁ ।

ଏଠୁ ବିଦାୟ ନେଇଗଲେ ମୋର ମନେପଡ଼ିଲା ଭଳି ବୋଧହୁଏ କେହି ନାହାନ୍ତି । କେବଳ ସେ ରସିକ ବୁଢ଼ା ରାମି ମଉସା । ବିଶେଷ କରି ଗତ ପଅର ଦିନର ଘଟଣା ଜନ୍ମା ଭୁଲିବାର ନୁହେଁ । ରାମି ମଉସା ତ ଏମିତି ଭାରି ଏକୁଟିଆ ମଣିଷଟିଏ । କଣ୍ଢେଇ ଗଢ଼ି ବିକ୍ରି କରେ । କନା, ମାଟି, କାଠର ଜାତି ଜାତି କଣ୍ଢେଇ । ସୁନ୍ଦର କାଠକଣ୍ଢେଇଟିଏ ମତେ ଦେଇଛି । ପଇସା ନବାକୁ ମନା କରିଦେଇଛି । ଅଜବ ମଣିଷ ! କି ରେ, ମୋ ଝିଅ ଖେଳିଲେ ତୋ'ର ସେଥିରେ କ'ଣ ପେଟ ପୂରିଯିବ ! ଅନେକ ସନ୍ଧ୍ୟା ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ସେ ବିତେଇଛି । କହୁଥିଲା, ସେ କୁଆଡ଼େ ବେହେଲା ବଜେଇବା ଶିଖିଛି; ପଇସା ନାହିଁ ବୋଲି କିଣିପାରିନାହିଁ । ଆଉ କେବେ କିଣିବ ? ଗିର୍ଜାରେ ସନ୍ଧ୍ୟାଘଣ୍ଟା ବାଜିଲେ ? ରାମି ମଉସା ପାଇଁ ବେଳେବେଳେ ମୋର ମନ ଘାଣ୍ଟି ହୁଏ ।

ହଁ ରାମି ମଉସା ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ । ଶିଶୁକାଠର ଖୁବ୍ ପାତଳ କ୍ରୁଶଟିଏ ନିଜେ ତିଆରି କରି ବେକରେ ଝୁଲେଇଥାଏ । ପ୍ରାୟ ସବୁବେଳେ ପାଇଜାମା ପଞ୍ଜାବି ପିନ୍ଧିଥାଏ । ବାବୁରି ବାଳ, ଓହଳ ନିଶ, ନରମ ନୁଆଣିଆ ଭୁଲତା । ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ହସେ, ହସାଏ ତା'ଠୁ ବେଶି । ସିଗ୍ରେଟ୍ ଟାଣେ । ବେଳ ପଡ଼ିଲେ ଟିକିଏ ନିଶା ଖାଏ । ପାନ ଜନ୍ମା ଚୋବାଏ ନାହିଁ କି ଶାଗ ଖାଏ ନାହିଁ । କହେ, ସେଥିରେ କୁଆଡ଼େ ତାକୁ ଗୋରୁଭଳି ଲାଗେ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ପାନ ପାକୁଳି କରେନାହିଁ, କି ଘାସ ଭଳି ଶାଗଗୁଡ଼ାଏ ଶିଝାଇ ଖାଏ ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ମାଇକିନାଙ୍କ ପାଖ ପଶେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ କେମିତି ଘାବରେଇଯାଏ । କଣ୍ଢେଇ ଦରଦାମ ଗୋଳମାଳ କରିପକାଏ । ସବୁ କଣ୍ଢେଇ ତଳେ ଦାମ ଆଗରୁ ଲେଖିରଖିବାକୁ ମୁଁ କହିଥିଲି । ସେଇଟା ତାକୁ ସୁବିଧା ହୁଏ । ସେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କୁ କଣ୍ଢେଇର ଚକିପାଖ ଟେକି ଦେଖାଇଦିଏ । ମହିଳା ଗରାକମାନେ ରାମି ମଉସାକୁ କିନ୍ତୁ ଭଲପାଆନ୍ତି ବୋଲି ମୋର ଧାରଣା । ତା' ସହିତ ସେମାନେ ହୁଏତ ଖୁବ୍ ଗପିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି; କିନ୍ତୁ ରାମି ମଉସା ଧରାଦିଏ ନାହିଁ । ଖାଲି ଲାଜାଏ । ପଦକରେ ଛିଣ୍ଡେଇଦିଏ । ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ବସିଯାଏ ।

ରାମି ମଉସା କିନ୍ତୁ ଟୋକା ମନକୁ ରଞ୍ଜେଇଲା ଭଳି ଅନେକ ମଜା ମଜା ରସରସିଆ କଥା କହିପାରେ; ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ମୋତେ ଅନେକ ଦିନ କୁକୁଡ଼ା ରାନ୍ଧି ଖୁଆଏ ଏବଂ ଗପେ । ମୁଁ କାହିଁକି ପରିବାର ଆଣୁନାହିଁ ବୋଲି ମିଠା ମିଠା ଗାଳି ଶୁଣାଏ – 'ଆରେ ବେକୁବ୍, ଏଡ଼େ ବର୍ଷାଦିନ ଚାଲିଗଲା, ତୁ କେମିତି ଦିନ ବିତେଇଲୁ, କେମିତି ରାତି ବିତେଇଲୁ ଏ ପ୍ରବାସରେ ? ଛୁଟି ମାଗି ପଳେଇଲୁ ନାହିଁ ? ଇଡ଼ିଅଟ୍ ଆଉ କାହାକୁ କହନ୍ତି ?' ସେ ମୋତେ ଏଇ ଅଶିଣ ମାସ ଭଳି ଉତ୍ତେଜିତ କରିଛି, ଚିଠି ଲେଖେଇଛି, ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେଇ ଉତଳା କରିଛି । ମୁଁ ଅନେକ ବାର ଚିଡ଼େଇଲା ପରି କହିଛି, ''ଦେଖ ରାମି ମଉସା, ଯେ ଯେତିକି ସେ ସେତିକିରେ ରହିବା ଉଚିତ । ତମେ୍ଂ ତ ଏଯାଏଁ ବାଡୁଅ ରହିଲ । ତମେ କ'ଣ ବୁଝିବ ସ୍ତ୍ରୀ-ପୁରୁଷଙ୍କର ସେ ଗହନ କଥା ? ତମେ ତ ମାଇକିନିଆଁ ଦେଖିଲେ ଛାନିଆଁ ! ଆମେ କ'ଣ ଜାଣିନୁ ତମ ମର୍ଦପଣ !''

ରାମି ମଉସାକୁ ଏମିତି ଗାଳି ଭଲ ଲାଗେ ନା କ'ଣ ! ସେ ଅଳ୍ପ ହସିଦିଏ । ଅନେକେ ମୋ ଆଗରୁ ହୁଏତ ପଚାରିଥିଲେ, ମୁଁ ବି ଥରେ ପଚାରିଥିଲି, ''ଆଚ୍ଛା, ତମେ କ'ଣ ଟୋକା ବୟସରେ ନିଆଁକୁ ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖେଇନ ? ତମର ଗୁମର ଫିଟାଇ କହୁନ କଥାଟା !''

ସେ ଜନ୍ମା ସେ ବିଷୟରେ ପାଟି ଫିଟାଇ ନଥିଲା, ମୋତେ ‑ କିଛି କହିନଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ଗତ ପଅରଦିନ କଥା ।

ସଞ୍ଜବେଳେ ପବନଟା ବହୁଥାଏ ହୁ-ହୁ । କେମିତି ଗୋଟାଏ ବାତୁଳିଆ ଉନ୍ମତ୍ତିଆ ପବନ । ମନ ହେଉଥାଏ ପିଲାଙ୍କ ପରି ଧାଇଁବାକୁ । ମୁଁ ଦେଖିଲି ରାମି ମଉସା ଦୁଆର ସାମ୍ନାରେ କଳା ମଚମଚ ଗାଡ଼ିଟିଏ ଆସି ଠିଆହେଲା । ମୋର କୌତୂହଳ ହେଲା ଦେଖିବାକୁ, ସେ କିଏ ଏମିତି ଗାଡ଼ିରେ କଣ୍ଢେଇ କିଣିବାକୁ ଆସିଛି । ମୁଁ ଚାଲ ଚାଲ ହେଇ ସେଇଠି ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ଯାହା ଦେଖିଲି, ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିଲି ନାହିଁ । ଖୁବ୍ ଦାମୀ ମୁଲାଏମ ରଙ୍ଗର ଶାଢ଼ି ପିନ୍ଧି ଜଣେ ଭଦ୍ରମହିଳା – ବୟସ ଅନ୍ଦାଜ ଚାଳିଶ – ଅନେକ ବେଶି ବି ହୋଇପାରେ – ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଠିଆ ହେଇଥାନ୍ତି । ଏବେ ବି ତାଙ୍କୁ ସୁନ୍ଦରୀ ନ କହି ଉପାୟ ନାହିଁ । ଖୁବ୍ ଅସାମାନ୍ୟା । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ସାଏବ୍

ଛୁଆପରି ଦୁଇଟି ପିଲା । ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ କଣ୍ଢେଇ କିଣିବାକୁ ବୋଧହୁଏ ସେ ଆସିଥାନ୍ତି । ହୋଇପାରେ ସେମାନେ ତାଙ୍କ ନାତିନାତୁଣୀ । ତାଙ୍କ ପୁଅଝିଅ କହିଲେ ବି କେହି ଜଣେ ବିଶ୍ୱାସ କରିଯିବ ।

ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ଆମେ ସମସ୍ତେ କଣ୍ଢେଇ ହେଇଗଲୁ । ରାମି ମଉସା ଏବଂ ସେ ଭଦ୍ରମହିଳା ସାମ୍ନାସାମ୍ନି ଠିଆହୋଇ ସତେ ବା ପଥର ପାଲଟିଗଲେ । କାହାରି ଆଖିରେ ପତା ପଡୁ ନଥାଏ – ଏମିତି ବଲବଲ ଚାହିଁଥାନ୍ତି । ମୁଁ ତାଜ୍ଜୁବ ହୋଇ ରାମି ମଉସାକୁ ଚାହିଁରହିଥାଏ । କେବେ ଏ ଲାଜକୁରା ବୁଢ଼ାର ସାହସ ହେଲା ଏତେ ସମୟଧରି ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁରହିବାକୁ । ମୋତେ ଲାଗିଲା, ସେମାନେ ବୋଧହୁଏ ଆଉ ପତା ପକେଇବେ ନାହିଁ । ମୁଁ ନିଜେ ମଟମଟ ଅନେଇ ରହିଥାଏ, ନିଶ୍ୱାସ ରୋଧି ରଖିଥାଏ, ପୁଷମାସିଆ ଝଡ଼ାପତ୍ର ଉଡ଼େଇଲା ପରି ସେ ଅଲକ୍ଷଣିଆ ପବନ ଯଦି ହାଉକିନା ମାଡ଼ିଆସି ନଥାନ୍ତା ଆମେ ସେମିତି କେତେକାଳ ଠିଆରହିଥାନ୍ତୁ, କହିବା କଠିନ ।

ପିଲାଏ ଖୁସ୍‌ଖୁସ୍ ହେଲେ ।

ଡ୍ରାଇଭର ଆସ୍ତେ ଆଡ଼ ହୋଇଗଲା ।

ବିନା କାରଣରେ ମୁଁ ତଳକୁ ମୁହଁକରି ହସିଦେଲି ।

ସେ ଭଦ୍ରମହିଳା ପ୍ରଥମେ ଖୁବ୍ ଇତସ୍ତତଃ କରି ମନକୁ ମନ ପ୍ରଶ୍ନ କଲାପରି କହିଲେ, "ମୁଁ କୋଉଠି ତମକୁ ଦେଖିଛି ନା କ'ଣ !"

ରାମି ମଉସା ଚମକିଲା ପରି ମୁଣ୍ଡ ଲାଡ଼ିଲା । ଆଖିମଟକା ପକେଇ ଚାହିଁଲା । ଛେପ ଢୋକିଲା । ଖୁବ୍ ଘାବରେଇଲା ପରି ସାମାନ୍ୟ ହସ – ହସିଲେ ରାମି ମଉସା ଏଡ଼େ ବଢ଼ିଆ ଗଞ୍ଜନାୟକଟିଏ ପରି ଦେଖାଯାଏ ବୋଲି ମୋର ଧାରଣା ନଥିଲା – କହିଲା "ନା ତ !"

ତା'ପରେ ସେ ଆଚମ୍ବିତ ସ୍ତବ୍ଧ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟି ଚନ୍ଦ୍ରବିମ୍ବ ପରି ଚହଲିଗଲା ।

ରାମି ମଉସା ତା' ଦୋକାନର ଏକମାତ୍ର କାଠ ଚଉକିଟିକୁ ବାରମ୍ବାର ପୋଛି ସେଇଠି ବସିବାକୁ ନୀରବ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥାଏ ସେ ମହାର୍ଘ ଗରାକଟିକୁ ।

ସେ କିନ୍ତୁ ରାମି ମଉସାକୁ ଚାହିଁରହିଥାନ୍ତି ।

ମୋତେ କେହିହେଲେ ନଜର ଦେଉ ନଥାନ୍ତି ।

ପିଲାଙ୍କ ବରାଦ ଉପରେ ରାମି ମଉସା ତା'ର ସବୁଯାକ କଣ୍ଢେଇ ଆଣି ରଖିଦେଉଥାଏ ।

ମୋତେ ଲାଗୁଥାଏ, ସେ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଚାଲବୁଲ କଲାପରି । ସେ ଜମା ଆଖିଟେକି ଚୌକିଆଡ଼େ ଚାହୁଁ ନଥାଏ କି କୌଣସି କଥାର ଉତ୍ତର ଦେଉ ନଥାଏ । କେବଳ ଅଳ୍ପ ହସିଦେଇ ପିଲାଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ କଣ୍ଢେଇ ପରେ କଣ୍ଢେଇ ଥୋଇ ଦେଉଥାଏ ।

ଭଦ୍ରମହିଳା ଜମା ତା'ଉପରୁ ଆଖି ଘୁଞ୍ଚାଉ ନଥାନ୍ତି । ଏକଲୟରେ ଚାହିଁରହିଥାନ୍ତି ରାମି ମଉସାର ବସିବା ଉଠିବା ଚାଲିବାକୁ । ମୋତେ ସେମିତି ଠିଆହୋଇ ରହିବାକୁ ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗିଲା । ମୁଁ ଖେଳନା ପାଖରେ ବସିପଡ଼ି କହିଲି, ''ମଉସା, ମୁଁ ପିଲାଙ୍କୁ କଣ୍ଢେଇ ଦେଉଛି । ତମେ ତାଙ୍କ କଥା ବୁଝ ।''

ରାମି ମଉସା ଖୁବ୍ ଧୀରେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଯାଇ ତାଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ଠିଆହେଲା ।

ଭଦ୍ରମହିଳା ପୁଣି ପଚାରିଲେ, ''ତୁମେ ଠିକ୍ କହୁଛ, ମୁଁ ତୁମକୁ ଆଗରୁ ଦେଖିନାହିଁ ?''

ରାମି ମଉସା ନୀରବ ମୁଣ୍ଡ ଲାଡ଼ିଲା – ଆଖିରେ ଖୁବ୍ ମୁଲାଏମ୍ ଚାହାଣି । ଓଠରେ ସୂକ୍ଷ୍ମରେଖାଏ ହସ । ସାନଝିଅଟି ମୋ ହାତ ଟାଣି କହିଲା, ''ହେ, ଏ କନାର କଣ୍ଢେଇ କାହିଁକି ଠିଆହେଉନାହିଁ ?'' ମୁଁ ଚମକିଲା ପରି, କଣ୍ଢେଇଟାକୁ ଧରି କହିଲି, ''ଏ ପରା କନାର କଣ୍ଢେଇ, ଏ ଠିଆ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ, ଯା'ର ବଳ ନାହିଁ । ଯା' ଭିତରେ ହାଡ଼ ନାହିଁ ପରା . . .''

ଝିଅଟି ଖଳଖଳ ହସିପକେଇଲା । ତା' ଭାଇ ବି ହସିଲା କିରିକିରି ।

ଭଦ୍ରମହିଳାଙ୍କର ଏ ଆଡ଼କୁ ଜମା ଧ୍ୟାନ ନଥିଲା ।

ସେ ସେମିତି ଭୃରୁ କୁଞ୍ଚେଇ ଚାହିଁରହିଥାନ୍ତି ରାମି ମଉସାକୁ । ''ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ତୁମେ କେବେହେଲେ ରାଉରକେଲାରେ ନଥିଲ, ଧର ଆଜିକୁ ପଚିଶ ବର୍ଷ ତଳେ ? . . .''

ରାମି ମଉସାର ଢଙ୍ଗରେ କିମ୍ବା ଉତ୍ତରରେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ନାହିଁ ।

''ମନେପକାଅ ! ମୁଁ ମିସେସ୍ ଜାକବ୍ । ତୁମେ ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି, ନୁହଁ ? ତୁମ ଘର ଉତ୍ତର ବାଲେଶ୍ୱର, ନୁହେଁ ? ତୁମେ ବେହେଲା ବଜାଅ ନା ? ତୁମେ ଚିତ୍ର ଆଙ୍କ ନା ?''

ସେ ଉତ୍ତେଜନାରେ ଠିଆହୋଇପଡ଼ିଲେ ।

ରାମି ମଉସା ତଥାପି ସେମିତି ଚାହିଁ ରହି ଅଳ୍ପ ହସୁଥାଏ । କହିଲା, ''ନା' ତ !''

ମୁଁ ତଳେ ବିଧାଟାଏ ମାରି ପାଟିକରି ଦେଇଥାନ୍ତି – ''ରାମି ମଉସା ନିଶ୍ଚୟ ରାଉରକେଲାରେ ଥିଲା । ସେ ମୋତେ କହିଛି ଥିଲା ବୋଲି । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ବେହେଲା ବଜେଇ ଜାଣେ । ସବୁ କଥାକୁ କେମିତି ନାହିଁ କରୁଛି ? ସେ ମିଛ କହୁଛି ।''

ପିଲାଏ ଆଠଟା କି ଦଶଟା କଣ୍ଢେଇ ନେଇ ଗାଡ଼ିରେ ଥୋଇସାରିଥିଲେ ।

ସେ ଭଦ୍ରମହିଳା ଶହେଟଙ୍କିଆ ନୋଟଟିଏ ବଢ଼େଇଦେଇଥିଲେ – ରାମି ମଉସାକୁ ନୁହେଁ, ମୋତେ । ସେ ମୁହଁ ଫେରାଇବା ପୂର୍ବରୁ କହୁଥାନ୍ତି ମନକୁ ମନ, ''ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ଏ ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି ନୁହେଁ । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ପୁଣି ମିଛ କହୁଛି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ, ସେ ମିଛ କହୁଛି ।'' ସେ ଗାଡ଼ିରେ ବସି ଚାଲିଗଲେ । ରାମି ମଉସା ଠିଆହୋଇ ରହିଲା କଣ୍ଢେଇଟିଏ ଭଳି । ମୁଁ ତା' ମୁହଁ ସାମ୍ନାରେ ଶହେଟଙ୍କି ନୋଟଟିକୁ ହଲେଇଲି । ନାକ ଅଗରେ ଦୁଇଥର ସାଉଁଳେଇ ଆଣିଲି ।

ନିଶ୍ଚଳ ସ୍ୱଚ୍ଛ କାଚ ପରି ତା' ଆଖିକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରିଆସିଲା । ସେ ମଟମଟ ଚାହିଁଲା – ମୋତେ, ଦୋକାନକୁ, ଚାରିଆଡ଼କୁ ।

ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ଢଙ୍ଗରେ ହସିଲା ଏବଂ ସେଇ ହସଟିକୁ ସାଥୀ କରି ନଥିକିନା ବସିପଡ଼ିଲା ଦୋକାନର ଏକମାତ୍ର କାଠଚୌକିଟି ଉପରେ ।

ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ ଯେ, ମୁଁ ଯାହା ଦେଖିଲି ବା ଶୁଣିଲି, ସେଇଟାର କୌଣସି ଅର୍ଥ ନାହିଁ । ସେ ସବୁ ପଛରେ କ'ଣ ସବୁ ପ୍ରସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତ ରହସ୍ୟ, କୁହୁଡ଼ିରେ ପାହାଡ଼ ପରି ଲୁଚିରହିଛନ୍ତି ।

ମୋର କୌତୂହଳ ଗବ୍‌ଗବ୍ ହେଉଥାଏ ଭିତରେ ।

"ଏ ଟଙ୍କା ରଖ, ଆଉ ମୋତେ କହ ଏ ସବୁ ଘଟଣା କ'ଣ ?" – ମୁଁ ସେ ନୋଟଟିକୁ ଦୁଇପୂର କରି ତା' ପକେଟରେ ଗୁଞ୍ଜିଦେଲି ।

ରାମି ମଉସା କିଛି କହୁ ନଥାଏ । ମୁହଁରେ ଆଖିରେ କିନ୍ତୁ ଜଣାଯାଉଥାଏ ସେ ଖୁବ୍ ବିଭୋର । ସେ ନୀରବରେ ସାଉଁ ସାଉଁ ହସିଲା । ହସୁ ହସୁ କାନ୍ଦିପକାଇଲା । ମୁଁ ଜାଣିପାରୁନଥିଲି ସେ ହସୁଥିଲା କି କାନ୍ଦୁଥିଲା । ମୋତେ କିନ୍ତୁ ବେଶ୍ କିଛି ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ମୁଁ ତାକୁ ବାଧାଦେଲି ନାହିଁ । ତଳେ ଘାଣ୍ଟିହେଇ ପଡ଼ିଥିବା କଣ୍ଢେଇଗୁଡ଼ିକୁ କାଚ ଆଲମାରିରେ ସଜାଡ଼ିଦେଲି ।

ରାମି ମଉସା ନିଜକୁ ନିଜେ ସମ୍ଭାଳି ନେଉଥିଲା । ତା' ପଞ୍ଜାବି ଟେକି ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ ସେ ଲୁହ ପୋଛୁଥିଲା । ଉହୁ ଉହୁ ହେଇ ତା' ଭିତରୁ ହାବୁକା ହାବୁକା ଉଠୁଥିଲା ହସ କି କାନ୍ଦ, ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ ।

ତା' ପିଠିରେ ଆସ୍ତେ ହାତ ରଖି ଠିଆହେଲି । ମୋତେ କେଜାଣି କାହିଁକି ରାମି ମଉସା ଭାରି କରୁଣ ଦେଖାଯାଉଥିଲା ।

ସେ ଉଠି ଠିଆହେଲା । ନାକ ସୁଁ-ସାଁ କଲା । ମୁହଁ ପୋଛି ମୋତେ ଚାହିଁଲା । ମେଘ ଆଡ଼େଇ ପଞ୍ଚମୀ ଜହ୍ନ ପରି ତା'ର ସେ ଛୋଟ ନୀରବ ହସ ଦେଖି ମୁଁ ଖୁସି ହୋଇଗଲି । ତା' କାନ୍ଧ ଝୁଙ୍କିଦେଇ କହିଲି, "ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ମାଇକିନା । ତୁମକୁ କାହିଁକି ସେ ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି ବୋଲି ଭାବିଲା !"

ପୁଣି ସେଇ ଲହରିଆ ହସ ଆଉ ଆଖିରୁ ଟପ୍‌ଟପ୍ ଲୁହରେ ରାମି ମଉସାର ମୁହଁ ବତୁରିଗଲା । ସେ ବଡ଼ କଷ୍ଟରେ କହିଲା, "କେଜାଣି . . ."

"ଆଚ୍ଛା, ଏ ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି ଶଳାଟି କିଏ ?"

ପୁଣି ସେମିତି ହସ ଏବଂ ମୋ କାନ୍ଧରେ ଥପ୍‌କିନା ହାତ ରଖି ସେ କହିଲା, "କେଜାଣି ?"

"ମୋତେ ଲାଗୁଛି ସେ ମାଇକିନିଆର ସ୍କ୍ରୁ ସାମାନ୍ୟ ଢିଲା ।"

ରାମି ମଉସା ହଠାତ୍ ସ୍ଥିର ହେଇଗଲା । ମତେ ଚାହିଁ କହିଲା, "ଉଁହୁଁ !"

ସେ ଚଟାପଟ୍ ଜିନିଷ ଆଡ଼େଇ ରଖିଦେଲା । ମୋତେ ଆସ୍ତେ ବାହାରକୁ ଠେଲିଦେଇ କବାଟରେ ତାଲା ପକେଇଦେଲା ।

କହିଲା, "ଚାଲ୍ କଫି ଖାଇବା ।"

ରାସ୍ତାରେ ଚାଲିଗଲାବେଳେ ମୁଁ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ପଚାରିଲି, "ଏ ମିସେସ୍ ଜାକବ୍ କିଏ ? ତୁମେ ତାଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିଛ ?"

ସେ ମୋ ପିଠିରେ ପୋଲା ଚାପୁଡ଼ା ମାରି କହିଲା, "ଆଜି ବାର କ'ଣ ?"

ମୋର ଉତ୍ତର ବଦଳରେ ଏ ପ୍ରଶ୍ନଟି ମୋତେ ଅପ୍ରୁଖ ଲାଗିଲା . . . କହିଲି, "ଶୁକ୍ରବାର, କାହିଁକି ?"

"ଠିକ୍ ଅଛି । କଫି ପିଇ ତୁ ବସାକୁ ଫେରିଯା । ତୁ ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଯିବୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ଠିକ୍ ଦୁଇ ଘଣ୍ଟା ପରେ ତୋ ପାଖକୁ ଆସିବି ।"

ମୁଁ ରାସ୍ତାରେ ଠିଆହୋଇ ତା' ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲି । ଅଳ୍ପ ହସିଲି, "ତମେ ମହାରସିକ ବୁଢ଼ା . . . ଆଜି କ'ଣ ମାଲପାଣି କିଛି ପକେଇବ ? ମୁଣାରେ ଶହେଟଙ୍କିଟାଏ ପଡ଼ିଚି ତ' !"

ସେ ମୋତେ ପୁଣି ଚଳେଇ ନେଇ କହିଲା, "ଆରେ, ତୁ ଟୋକା ସବୁବେଳେ ମତେ ସନ୍ଦେହ କରୁଛୁ । ମୁଁ ଗୋଟେ ଦୋସ୍ତ ପାଖକୁ ଯିବି !"

"ମିଛ କଥା !"

"ଆରେ, ମୁଁ କେବେ ମିଛ କହେ ?" . . . ରାମି ମଉସାର ଆଖିକୁଣରେ କୁଞ୍ଚ କୁଞ୍ଚ ଦୁଷ୍ଟାମି । ରାମି ମଉସା ପ୍ରଚୁର ମିଛ କହେ । କାହାର କିଛି କ୍ଷତି ନ କଲାଭଳି ଖୁବ୍ ନିରୀହ କନାକଣ୍ଢେଇ ଭଳି ମିଛଗୁଡ଼ିକ । . . .

ମୁଁ ପଚାରିଲି, "କୋଉ ଦୋସ୍ତ ଏମିତି ମନେପଡ଼ିଲା ହଠାତ୍ !"

"କାଇଁ, ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି !" ଏତକ କହିଦେଇ ସେ ପୁଣି ଲହରେଇ ଲହରେଇ ହସିଲା ।

ଆମେ କଫି ଦୋକାନରେ ପହଞ୍ଚିସାରିଥିଲୁ . . .

ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ ଖୁବ୍ ଭଦ୍ରଭାବରେ କଫି ପିଇସାରି ସେ ପଇସା ଦେବାକୁ ଯିବାରୁ ମୁଁ ତା' ହାତକୁ ରୋକିଦେଇ କହିଲି, "ମୋ ପାଖରେ ଛୋଟିଆ ନୋଟ୍ ଅଛି ।"

ସେ ମୋ ଆଖିକୁ ଚାହିଁ ମୁରୁକିନା ହସିଦେଲା । . . .

ତା' ପରେ ସେ ଏକମୁହାଁ କୁଆଡ଼େ ଗଲା, ମୁଁ ଜାଣେ ।

X　　　　X　　　　X　　　　X

ମୁଁ ବସାକୁ ଫେରିଆସିଲି । ମୋ ଚାରିଆଡ଼େ ଯାତ୍ରାଦେଖାଳି ଉଦ୍‌ଗ୍ରୀବ ପିଲାଙ୍କ ପରି ବନ୍ଧାଛନ୍ଦା ହୋଇସାରିଥିବା ସାମାନପତ୍ର ଟିପ ଆଗରେ ଠିଆହୋଇଥାନ୍ତି କେତେବେଳେ ବାହାରିଯିବେ ଏ ଚାରି କାନ୍ଥର ସୀମା ଭିତରୁ । –

ମୁଁ ଆରାମଚୌକିଟିକୁ ବାହାର କରିନେଇ ବସିଗଲି । ଚାହିଁରହିଲି ରାସ୍ତାର ଆଲୁଅକୁ । ଅନ୍ଧାରକୁ ଯିବାଆସିବା କରୁଥିବା ମଣିଷଙ୍କୁ । ଘର ମନେପଡ଼ିଲା । ମୁହଁମାନ ପାଖେଇଆସିଲେ । ଅତି ପ୍ରିୟଜନଙ୍କର ମୁହଁ ଆଖିମଟକା ମାରିଦେଲେ ଲିଭିଯାଉଥିଲେ । ପୁଣି ସାମ୍ନା ରାସ୍ତା ଦିଶିଯାଉଥିଲା । ତା' ଭିତରେ ରାମି ମଉସାର ସେ ବିଚିତ୍ର ଗରାକ ମନେପଡ଼ିଲା । . . . କି ବିଶ୍ୱାସରେ ସେ ରାମି ମଉସାକୁ ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି ବୋଲି ଭାବୁଥିଲା !

ପଚିଶବର୍ଷ ତଳେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଆହୁରି ଝଲମଲ ଦିଶୁଥିବ । ରାମି ମଉସା ବି ମୋ'ଠୁ ପାଞ୍ଚ-ସାତ ବର୍ଷ କମ୍ ବୟସର ଭେଣ୍ଡିଆଟିଏ ହୋଇଥିବ । ସେ କ'ଣ ସେତିକିବେଳେ ରାଉରକେଲାରେ ଥିଲା ? ସେ କିନ୍ତୁ ନିଶ୍ଚୟ ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୀଲି ପରି ଦିଶୁଥିବ; ନ ହେଲେ ସେ ଭଦ୍ରମହିଳା ଏମିତି ଅଭିଜାତ ଘରର ମାଇକିନା . . . କାହିଁକି ଦୋକାନଟା ଭିତରେ ଏଭଳି ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ବ୍ୟବହାର କରିଥାନ୍ତା । . . . ଆଚ୍ଛା, ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲିକୁ ସେ କେମିତି ଜାଣିଲା . . . ତାକୁ ବୋଧେ ସେ ଖୋଜିଚାଲିଥିଲା ଗତ ପଚିଶ ବର୍ଷ . . . କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ? ସେ ତା'ର କ'ଣ କି ? . . .

ମୁଁ ଅନ୍ଧାରରେ ଅଳ୍ପ ହସିଲି । ରାମି ମଉସାକୁ ମିସେସ୍ ଜାକବ୍ ପ୍ରେମ କରୁଥିବା କଥା ଭାବି ଆହୁରି ହସିଲି . . .

ମୁଁ ଖୁବ୍ ସହଜ ଖାଇପକାଏ । ଖାଁ ହୋଟେଲରେ ପଇସା ଟିକିଏ ବେଶି, କିନ୍ତୁ ମାଂସଟା ଭାରି ବଢ଼ିଆ । ମୁଁ ରାତିରେ ରୋଟି ମାଂସ ଖାଇବାକୁ ପସନ୍ଦ କରେ ।

X X X X

ସେତେବେଳକୁ ବୋଧେ ରାତି ଦଶଟା ।

କବାଟ ଉପରେ ତକିଆ ମାରିଲା ପରି କଅଁଳ ପାପୁଲିର ଥପ୍‌ଥପ୍ ଶବ୍ଦ ଶୁଣି ବୁଝିଲି ଯେ ରାମି ମଉସା ଡାକୁଛି ।

ମୁଁ ପ୍ରାୟ ଜାଣିଥିଲି, ସେ ସେଇ ଅବସ୍ଥାରେ ଆସିବ ! ପାଦ ସାମାନ୍ୟ ଟଳମଳ । ଟିକିଏ ବେପରୁଆ ଢଙ୍ଗ । ବାବୁରି ବାଳ ସାମାନ୍ୟ ଅଲରା । କିନ୍ତୁ, କଥାରେ ଖୁବ୍ ଭଦ୍ର ଆଉ ସଂଯତ – ଆଦୌ ଜଣାପଡ଼ିବ ନାହିଁ ସେ ନିଶା ଖାଇ ଫେରିଛି ବୋଲି । ମୁଁ ରାମି ମଉସାକୁ ସେ ଅବସ୍ଥାରେ ଅନେକ ଥର ଦେଖିଛି । ସେତେବେଳେ ସେ ଖୁବ୍ ଗୋଟାଏ ଆପଣାପଣ ଦେଖାଏ । ପ୍ରାୟ ଗୋଟିଏ ବାକ୍ୟରୁ କଥା ଆରମ୍ଭ କରେ –

"ତୁ . . . ଭାରି ଭଲ ପିଲା . . . ଜମା ଏ ହାରାମି ଜିନିଷ ତୁଣ୍ଡରେ ଦେବୁ ନାହିଁ !" ଆରାମଚୌକିରେ ବସୁ ବସୁ ସେଇ ଉପଦେଶ ବାକ୍ୟଟି କହି ସେ ଉଶ୍ୱାସରେ ହାତଗୋଡ଼ ମେଲେଇଦେଲା ।

ମୁଁ ଚୌକିରେ ବସି ଆମୋଦ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କହିଲି, "ଆଉ କ'ଣ . . . ଦୋସ୍ତ ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି ସଙ୍ଗେ ବେଶି ଜମିଲା ତ ?"

ସେ ଅଲାଜୁକ ପରି ଦାନ୍ତ କାଢ଼ି ହସିଲା । ମିଛ କହିବା ତା'ର ଗୋଟେ ସଉକ । ସେଥିପାଇଁ ତା'ର ଅବଶୋଷ ନଥାଏ; ବରଂ ସେ କହେ ଯେ ପ୍ରିୟଜନ ପାଖରେ ପ୍ରଚୁର ମିଛ କହି ନ ଜାଣିଲେ ପ୍ରେମ କରିପାରିବ ନାହିଁ ।

କହିଲା, "ଆରେ ସେଇ କଥା ତ ମୁଁ ତୋତେ କହିବାକୁ ଆସିଛି ।"

"କ'ଣ ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି କଥା ?" – ମୁଁ ଅବିଶ୍ୱାସରେ ପଚାରିଲି ।

"ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି ! . . . ହି . . . ହି . . . ହି ।"

"ସେମିତି ଗୋଟାଏ ଲୋକ ସତକୁ ସତ ଅଛି ନା' କ'ଣ ? ତମେ ତାହାହେଲେ ତାକୁ ଜାଣ ?"

"ମୁଁ ଜାଣିନାହିଁ ସେ ଶଳା ବେକୁବ୍‌କୁ, ତ ଆଉ କିଏ ଜାଣିଛି ?"

"ଆଚ୍ଛା, ତା'ହେଲେ ମିସେସ୍ ଜାକବ୍ ଯେଉଁ ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି ବୋଲି ତୁମକୁ ଭାବିନେଲେ, ତୁମେ ତାକୁ ଜାଣିଛ ?"

"ଜରୁର୍ ଜାଣିଛି । ମୁଁ ତା'ର ସବୁ ଗୁମର ଜାଣେ । ତାକୁ ମିସେସ୍ ଜାକବ୍ ଏମିତି କାହିଁକି ଭୂତ ଭେଟଣା ହେଲା ଭଳି ସବୁଠି ଦେଖୁଛନ୍ତି, ସେ କଥା ବି ଜାଣେ ।"

ମୁଁ କିଛି ନ କହି ଅପେକ୍ଷା କଲି । ରାମି ମଉସା ନିଜେ କଥା ଉଖାରିଲେ ଏଣିକି ଗପିଯିବ ମୁଁ ଏଇଠି ଥାଏ ବା ନଥାଏ । ଦିନେ ଏମିତି ଗପି ଗପି ବୁଢ଼ା ସେ ଚଉକିରେ ଶୋଇଯାଇଥିଲା । ଅନେକ ଆଗରୁ ମୋତେ ନିଦ ମାଡ଼ିବାରୁ ମୁଁ ଉଠି ଚାଲିଯାଇଥିଲି, ସେ ଜମା ଜାଣିପାରି ନ ଥିଲା ।

". . . ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି ଘରେ ବଙ୍ଗଳା, ଦାଣ୍ଡରେ ଓଡ଼ିଆ କହୁଥିଲା । ପିନ୍ ପିନ୍ ଧୋତି ଆଉ ସିଲ୍କ ପଞ୍ଜାବି ପିନ୍ଧୁଥିଲା । ସକାଳଓଳିଯାକ ପାଣ୍ଢେଇ ଚମକଉଥିଲା, ନିଶ ବାଗଉଥିଲା, . . . ଚୁଳ ସଜାଡୁଥିଲା । . . . ଭାରି ଭଲ କାମ କରୁଥିଲା । ରାଉରକେଲାରେ . . . କମ୍ପାନୀ କାମ . . . ମୋଟା ଦରମା । ରାତିରେ ବେହେଲା ବଜଉଥିଲା । ରବିବାର ଦିନ ଚିତ୍ର ଆଙ୍କୁଥିଲା ! . . . ହେ. . . ହେ. . . ଶାଲା ବେକୁବ୍ !

"ରାଉରକେଲାରେ ସେ ଯେଉଁ ଘରେ ରହୁଥିଲା, ତା'ର ଠିକ୍ ପଡ଼ିଶା ଏଇ ଜାକବ୍ । ନୂଆ ବିଭାହେଇ ଆସିଥାନ୍ତି । ଆରେ, ବୁଝିପାରୁଛୁ ନା ନାହିଁ ? ଏମିତି ୟା' ଘର, ଆଉ ଏମିତି ଜାକବ୍ ଘର !"

ବି' ହାତପାପୁଲିକୁ କରାତେ ମାରିବା ଢଙ୍ଗରେ ଜଙ୍ଘ ଉପରେ ଥୋଇଲା । ମୁଁ ଟିକିଏ ହସିଦେଲି ।

"ଆବ୍‌ବେ ହସୁଛୁ କ'ଣ ? ତୁ' କ'ଣ ଭାବୁଛୁ ଏ ଶାଲା ବେକୁବ୍ ବୁଢ଼ା ନିଶା ଖାଇ ମାତାଲାମି କାଢୁଛି ? ଆରେ ନାଇଁ, ମୁଁ କେବେ ମିଛ କହେ ନାହିଁ ! . . . ବୁଝିଲୁ ।"

'ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି ବେକୁବ୍ । ସେ ଜାଣିପାରିଲା ନାହିଁ । ମିସେସ୍ ଜାକବ୍ ତା' ସାଙ୍ଗେ ଖୋଲାଖୋଲି ହସି କଥା କହିଲା । ସେମାନେ ସେମିତି କହନ୍ତି । ୟେ' ଭାବିଗଲା ବହୁତ ବେଶି ! ମାତ୍ର କ'ଣ କଲା ଜାଣିଛୁ ? ଲାଜେଇଲା କାହିଁରେ କ'ଣ !

ମିସେସ୍ ଜାକବ୍ ସାଙ୍ଗରେ ମୁହାଁମୁହିଁ ହେବାକୁ ଯୋଜନା କରି ଓହ୍ଲେଇଲା; କିନ୍ତୁ ଦେଖା ହେଉ ହେଉ ବାଟ କାଟି ଚାଲିଗଲା । ମିଷ୍ଟର୍ ଜାକବ୍ ଥରେ ଦୁଇଥର ତାକୁ ଘରକୁ ଡାକିଲେ । ସେଇଠି ସେ ଖିଆପିଆ କଲା; କିନ୍ତୁ ସେ ମିସେସ୍ ଜାକବ୍‌ଙ୍କ ମୁହଁକୁ ମାତ୍ର ଦୁଇଥର କି ତିନିଥର ଚାହିଁପାରିଲା ।'

"କହୁନ ମଉସା ସେ ମିସେସ୍ ଜାକବ୍‌କୁ ମନେ ମନେ ପ୍ରେମ କରୁଥିଲା !"

"କଥାଟା . . . ମାନେ . . . ଧରିନେ ସେଇଭଳି . . . ହେ . . . ହେ । ଶାଳା ବେକୁବ୍ ! ମୁହଁ ଖୋଲି କେବେ କିଛି କହିପାରିଲା ନାହିଁ ।

"ଅନେକ ସମୟରେ ମିଷ୍ଟର ଜାକବ୍ ନ ଥିଲାବେଳେ ବିନା କାରଣରେ ମିସେସ୍ ଜାକବ୍ ଅଗଣାକୁ ବାହାରି ଆସି ଯା' ନଜରରେ ପଡ଼ିଯାଉଥିଲେ । ଏ କିନ୍ତୁ ଖାଲି ଲାଜଉଥିଲା ।

"ଏମିତି ଦିନେ ଦେଖିଲାବେଳକୁ ଜଣେ ବାବୁ ଆସି ଦି'ପହରେ ରିକ୍ସାରୁ ଓହ୍ଲେଇଲେ । ତାଙ୍କ ନିଜ ଲୋକ ହେଇଥିବେ । ସେ କିନ୍ତୁ ତିନିଟା ସାଢ଼େ-ତିନିଟାକୁ ବାହାରିଗଲେ । ସୁଧୀର ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲା ଯେ, ଦିନେ ଛଡ଼ା ଦିନେ ସେ ଏମିତି ଆସିଲେ । ଜାକବ୍‌ଙ୍କ ଦୁଆରମୁହଁରେ ସେ ଚଟିହଳକ ଦେଖି ସୁଧୀର ଜାଣିଯାଉଥିଲା ଯେ, ବାବୁଜଣକ ଘର ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି । ସେ ତେଣିକି ପ୍ରତିଦିନ ଦେଢ଼ଟାରେ ଖାଇବା ଛୁଟିରେ ଘରକୁ ଫେରିଲା । ଅଗଣାକୁ ଯାଇ କାନ୍ଥପାଖରୁ କାନେଇଲା । ବାହାରେ ଥୁଆହେଇଥିବା ଚଟି ହଳକୁ ବାରମ୍ବାର ଅନେଇଲା . . .

"ଦିନେ ଠିକ୍ ଦିପ୍ରହର ଦୁଇଟା ସମୟ –"

"ସେ ଯିବାକୁ ବାହାରିଥାଏ, ଏତିକିବେଳେ ଜାକବ୍‌ଙ୍କ କବାଟରେ କିଏ ଦୁମ୍ ଦୁମ୍ ବାଡ଼େଇଲା ।

"ଏ ଯାଇ ଦେଖେ ତ' ମିଷ୍ଟର୍ ଜାକବ୍ !

"ସର୍ବନାଶ ! . . . କ'ଣ ହେବ ? . . .

"ସାମାନ୍ୟ ବିଳମ୍ବ ହେଲା । ମିସେସ୍ ଜାକବ୍ କବାଟ ଫିଟେଇଲେ । ନିଦରୁ ଉଠିଆସିଲା ପରି ଦିଶୁଥାନ୍ତି ।

"ତାକୁ ଗୋଟାଏ ପଟକୁ ଠେଲିଦେଇ ମିଷ୍ଟର ଜାକବ୍ ଧସେଇ ପଶିଗଲା । ଘର ଭିତରଯାକ ତା' ପାଦଶବ୍ଦରେ ଦୁଲୁକିଲା ।

"ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି ଦୁଆରମୁହଁରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇଥାଏ । ଦେଖିଲା ଯେ ମିସେସ୍ ଜାକବ୍ ଅତି ଭୟାର୍ତ୍ତ । ତାଙ୍କ ଆଖିଯୋଡ଼ିକରେ ସତେ ବା ସେ ଯାକୁ କ'ଣ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛନ୍ତି ! ମିଷ୍ଟର ଜାକବ୍‌ଟା ରାଗରେ କମ୍ପୁଛି ଜନ୍ତୁ ଭଳି । ଇଂରାଜୀରେ ଗର୍ଜୁଛି, 'ବତା ତା'ହେଲେ ଏ ଚପଲ କାହାର ?' ସେ ପ୍ରାୟ ତାଙ୍କ ଚୁଟି ଧରିବାକୁ ଯାଉଛି, ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି ସେଇଠି ଥାଇ ପାଟିକରିପକେଇଲା . . . 'ସେ ଚପଲ ମୋର ! – ସେଇଟା ମୋର !! . . .'

"ସେ ତା ଜୋତାହଳକ ଫିଙ୍ଗିଦେଇ ଖାଲିପାଦରେ ତାଙ୍କ ଫାଟକବାଟେ ଧାଇଁଗଲା । ସେଇଠି ଠିଆହୋଇ ମିଷ୍ଟର ଜାକବ୍‌କୁ କହିଲା . . . 'ମୁଁ . . . ମାନେ ଆପଣଙ୍କ ଘରୁ ଫୋନ୍ କରିବାକୁ ଆସିଥିଲି । ଭିତରକୁ ଯାଇଥାନ୍ତି, ମୋ ଦୁଆରେ ପୋଷ୍ଟମ୍ୟାନ୍ ଡାକିବାରୁ ମୁଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଚାଲିଗଲି । ଚପଲ୍ ଭୁଲିଗଲି ପିନ୍ଧିବା ପାଇଁ । . . . ମୋର ଟିକିଏ ସେମିତି ଭୁଲା ପ୍ରକୃତି ।'

"ହେଃ . . . ହେଃ . . . ହେଃ . . . ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି ଶାଳା ନିପଟ ଖଚୁଆ ! ଏମିତି ଖଞ୍ଜିଦେଇ ମିଛ କହିଦେବ ଯେ, ତାକୁ ବିଶ୍ୱାସ ନ କରି ଉପାୟ ନାହିଁ ।

"ମିଷ୍ଟର ଜାକବ୍ ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି ଆଡ଼କୁ କ୍ଷେପି ଆସିଲା, 'ଗେଟ୍ ଆଉଟ୍, ଗେଟ୍ ଆଉଟ୍ . . . !' ଇଂରାଜୀରେ ଗର୍ଜିଲା । ତଡ଼ିବା ପାଇଁ ଏତେ ପାଟି କରିବାର କ'ଣ ଦରକାର ? ସେ ବି ପୁରୁଣା ବେକୁବ୍ !

"ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି ଲେଉଟି ଚାହିଁଲା । . . . ମିସେସ୍ ଜାକବ୍‌ଙ୍କ ଆଖି ଲୁହରେ ଟଳମଳ, ଓଠ ଥରଥର । ସେ ମିଷ୍ଟର ଜାକବ୍‌ଙ୍କ ଗାଳିଗୁଲଜକୁ ଖାତିର ନକରି ଧୀରେ ଧୀରେ ବାହାରିଆସିଲା । ସେ ଚପଲହଳକ ବି ତା' ପାଦକୁ ସାମାନ୍ୟ ଢିଲା ହେଉଥିଲା ।"

ରାମି ମଉସା କଥାଟାକୁ ଏଇଠି ରଖି ଗୁମ୍ ହୋଇଗଲା । ଆଖି ବୁଜିଦେଇ ବସିଗଲା । ମୁଁ ଦେଖିଲି, ତାକୁ ପୁଣି ଚମକେଇ ନ ଦେଲେ ସେ ଶୋଇଯିବ ।

ମୁଁ ଗଳା ସଫା କରି କହିଲି, "ତମେ ରାମି ମଉସା କେମିତି ଏତେ କଥା ଜାଣିଲ ? – ତମେ କୋଉଠି ଥିଲ ସେତେବେଳେ ?"

ସେ ଭୁସ୍‌କିନା ସଳଖି ବସିଲା । ତା' ମୁହଁରେ ସେଇ ଅଳାଜୁକ ହସ । ଆଖିକୁଣ କୁଞ୍ଚ କୁଞ୍ଚ । ବାବୁରି ବାଳଗଣ୍ଡାକ ଆଳରା ।

"ଆବେ, ତୁ କ'ଣ ଭାବିଛୁ ମୋତେ ! ମୁଁ ଆଇଜାକ୍ ରାମସ୍ୱାମୀ ପକ୍‌କା ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ୍ ! କଦାପି ମିଛ କହେ ନାହିଁ . . . ମତେ କ'ଣ ତୁ ସେ ଖଚୁଆ ବେକୁବ୍ ସୁଧୀର ଗାଙ୍ଗୁଲି ଠଉରେଇଲୁ ? ତୁ ଜାଣୁ . . . ମୁଁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ୍ ବନିଚି, ଶୋଚ୍ ସମଝକର ଖ୍ରୀଷ୍ଟିଆନ ହୋଇଛି ! – କାଇଁ ବନିଚି, ତତେ କଇବି ନାହିଁ ! – କଇଲେ ବି, ତୁ ବେକୁବ୍ ବୁଝିପାରିବୁ ନାଇଁ !"

ମୁଁ କିନ୍ତୁ ବୁଝିଗଲି ଯେ ବୁଢ଼ାକୁ ନିଦ ଘାରିଆସିଲାଣି । ତେଣିକି ହୁଏତ ସବୁ ବାରଚାଉକିଆ ଧରିଯିବ । ମୁଁ ତାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ତା' କଣ୍ଢେଇ ଦୋକାନ ଭିତରେ ଖଟରେ ଶୁଆଇଦେଇ ଚାଲିଆସିଲି । ସେ କନା କଣ୍ଢେଇଟିଏ ପରି ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଶୋଇଯାଇଥିଲା ।

ମୁଁ ଏଠି ନ ଥିଲି ଏ ଦୁଇଦିନ ।

ମୋର ଧାରଣା ମିସେସ୍ ଜାକବ୍ ନିଶ୍ଚୟ ରାମି ମଉସା ଦୋକାନକୁ ପୁଣି ଆସିଥିବେ ।

□□□

ଏତେ ପାଖରେ ସମୁଦ୍ର

ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ନିର୍ଜନ ଖରାବେଳକୁ ନେଇ ସେ କ'ଣ କରିବ, କିଛି ସ୍ଥିର କରିପାରିଲା ନାହିଁ । କୁଢ଼ କୁଢ଼ ରୁପାଟଙ୍କା ପରି ଏତେ ସବୁ ଖରାବେଳ ସେ କାହାକୁ କେମିତି ବାଣ୍ଟିପାରିବ ?

ଅବିନାଶ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଗତ ତିରିଶ ବର୍ଷ ଧରି ଜାଣିନଥିଲା ଯେ, ଦି'ପହରଟା ଏତେ ଓସାର ଏବଂ ଏତେ ଉଦାର ଗୋଟାଏ ଜିନିଷ । ଏତେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଉ ଏମିତି ନିଛାଟିଆ ।

ସେ ରାସ୍ତାରେ ଠିଆ ହୋଇ ଅନେଇ ରହିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ବି ସେ ଆଶା କରୁଥିଲା ଯେ, ତା' ଚଷମା ଫ୍ରେମ୍ ଉପରେ ଲୋକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିବା ଉଚିତ; କାରଣ ସେଭଳି ବିଲାତି ଜିନିଷ ଆଉ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁନାହିଁ ତ ! କିନ୍ତୁ ପିଚୁ ରାସ୍ତାର ସେ ମୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା'ଛଡ଼ା ଆଉ ଦ୍ୱିତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି କେହି ଦିଶୁ ନଥିଲେ । ଖୁବ୍ ଦୂରରେ କାଉଟିଏ ବୋଧହୁଏ କ'ଣ ଖୁମ୍ପୁଥିଲା; ଭାରି ଭୋକିଲା ହେଇଥିବ ନିଶ୍ଚୟ !

ଅବିନାଶ ଖୁବ୍ ଜୋର୍ କରି ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଦେବାର ଇଚ୍ଛାଟିକୁ ରୋଧି ନେଉଥିଲା । ସେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲା ଯେ, ତିନିଶହ ହଳ ଦୃଷ୍ଟି ମଡ଼େଇ ହୋଇଯାଉଥିଲା ତା' ପିଠି ଉପରେ । . . . ନାଃ, ଛାଡ଼ିଆସିଲା ପରେ ଆଉ କାହିଁକି ? ତଥାପି ଏତେ ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଲିପଡ଼ି ଥରେ ହାତ ହଲେଇ ଚାହିଁଦେଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ? ସେମାନେ ବିଚାରା କେତେ ଖୁସି ହୋଇଯାନ୍ତେ ! ଦିଆଯାଉ ତାଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ସୁଯୋଗ ! ଦି'ପହର ଖରାକୁ ଥରେହେଲେ ସେମାନେ ସେ ତିନିମହଲାର କାଚର ପିଣ୍ଡାରୁ ଚାହାଁନ୍ତୁ, ଖରାରେ ଝଲମଲ ଝଟକୁଥିବା ଅବିନାଶ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀକୁ ଦେଖନ୍ତୁ !!

ସେ ପ୍ରକୃତରେ ଥରେ ଫେରି ଚାହିଁଦେଲା ।

ଏକ ମହଲା । ଦୁଇ ମହଲା ! ତିନି ମହଲା !! . . .ନୀରବ, ନିର୍ଜନ, ନିକାଞ୍ଚନ !!

ବହୁକାଳୁ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଖୁବ୍ ଗୋଟାଏ ଉଞ୍ଚ କୋଠା ! ଶୂନ୍‌ଶାନ୍ !

ଅବିନାଶକୁ ଜଣାଗଲା ଯେ, ତା' ମେରୁଦଣ୍ଡ ସାମ୍ନା ଆଡ଼କୁ ଖୁବ୍ ବାଙ୍କିଯାଇଛି ! ସେ ସହଜ ଢଙ୍ଗରେ ଆଉ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁପାରୁନାହିଁ !

ସେ ସେମିତି ନଇଁଲା ପରି ମୁହଁ ଫେରାଇ ନେଲା । ଆଗରେ ଆଖି ପାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବା ପିଚୁ ରାସ୍ତା । ଚାରିଆଡ଼େ ଅଗ୍ନାଗ୍ନି ନିଝୁମ୍ ଦ୍ୱିପ୍ରହର ।

ସେ ତ ଫେରିପାରିବ ନାହିଁ । ଥଣ୍ଡା ବଖରାର କାଠଚୌକି ଉପରେ ସୁଦାମ ସାହୁ । କାଠ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ନଥିଖାତାର ସ୍ତୂପ । ସେପାଖେ ସୁଦର୍ଶନ ହୋତା . . . ବିଭୂତି ସାସମଲ . . . ମାଣିକ ଅଗ୍ରୱାଲ୍ । . . . ସୁଦାମ ସାହୁର ଢଳଢଳ ଚଷମା,

ଚିକ୍‌କଣ ଚନ୍ଦା ମୁଣ୍ଡ ! . . . ସୁଦର୍ଶନ ହୋତା ସବୁଦିନ ଘୁଗୁନି ଖାଏ; ଦାନ୍ତ ଚୋବେଇ କଥା କହେ; କାମରେ ଚୋଖା ! . . . ବିଭୂତି ନେତାଗିରି କରେ । ମନ ହେଲେ ଆସି ବସିଯାଏ; ନହେଲେ ନାହିଁ । . . . ଆଉ ମାଣିକ ଅଗ୍ରୱାଲ୍ – ପକ୍‌କା ମାରୁଆଡ଼ି ! ଅବିନାଶକୁ ଥରେ ମାସର କୋଡ଼ିଏ ତାରିଖରେ ଷାଠିଏ ଟଙ୍କା ଋଣ ଦେଇ ଦଶ ଦିନ ପାଇଁ ନବେ ପଇସା କଳନ୍ତର ରଖିଥିଲା । . . . ଧୁତ୍ ! ଏଗୁଡ଼ାଙ୍କ ପାଇଁ କ'ଣ ବା ତା'ର ମୋହ ଥାଇପାରେ ? ଗଛରେ ପତ୍ର ପାଚିଲା ପରି ତିରିଶ ବର୍ଷ ଭିତରେ ସୁଦାମ ସାହୁର ମୁହଁ ଲୋତରା ହେବାର ସେ ଦେଖିଛି । ନଈ ଅତଡ଼ା ଖାଇଲା ପରି ତା' କପାଳ ଉପରୁ ବାଳ ଘୁଞ୍ଚି ଘୁଞ୍ଚି ଯାଇଛି । ଏବର ଏ ଚନ୍ଦା, ଟାଙ୍ଗରା ଭୂଇଁର କ୍ରମବିକାଶ ମଧ୍ୟ ସେ ଦେଖିଛି । . . . ଛାଡ଼ ! . . . ସେ ତ ସବୁ ଗଲା । ଆଉ ସେ ବିଷୟରେ ଭାବି ଲାଭ କ'ଣ ? ସେଠିକି ତ ସେ ଆଉ ଫେରିପାରିବ ନାହିଁ !

ଏତେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଲୁଅରେ ରାସ୍ତା ଉପରେ ଠିଆହେବାର ବି ଅର୍ଥ କିଛି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେଭଳି ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ଦିନରେ ଏମିତି ଖରାବେଳେ ତା' ବସାକୁ ଫେରିଯିବା କଥାଟା ତାକୁ ଜମା ସ୍ୱାଭାବିକ ମନେ ହେଉ ନଥାଏ । ପ୍ରଥମେ, ସେ କ'ଣ ତା' ବସାଖଣ୍ଡକୁ ଏତେ ଆଲୁଅରେ ଚିହ୍ନିପାରିବ ? ମୁହଁସଞ୍ଜବେଳେ ସେ ସାହିର ପାଣିକଳ ଛକରୁହିଁ ତାକୁ ଦେଖିଆସିଛି । ଏବେ ତ ଏତେ ତୀବ୍ର ଖରାବେଳ । ଗଛଲତା, ଜୀବଜନ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରୂପ; ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଛାଇ । ଏତେବେଳେ ତା' ବସା କେମିତି ଦିଶୁଥିବ କେଜାଣି । ଛୁଟିଦିନମାନଙ୍କରେ ସେ ତା' ଭିତରେ ରହିଆସିଛି; ଏମିତି ଦିନବେଳେ କେବେ ବାହାରୁ ଦେଖି ନାହିଁ ।

ତାକୁ କେମିତି ଗୋଟାଏ ଲାଜ ମାଡ଼ିଲା । ଦି'ପହରଟାରେ ସେ ଯାଇ ଦୁଆରେ ଠକ୍‌ଠକ୍ କରିବ ଏବଂ କବାଟ ଫିଟିଗଲେ ଦାନ୍ତ ନେଫେଡ଼େଇ କୈଫିୟତ୍‌ଟିଏ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ''ବୁଝିଲ, ଆଜିଠଉଁ ସରିଗଲା । ଆଉ ଘଣ୍ଟା ଦେଖି ଦରଭୋକିଲା ଅବସ୍ଥାରେ ଧାଇଁବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଇତି ! ମାନେ ଇତି !! . . . ଯାଃ, ଗୋଟାଏ ପରିଚ୍ଛେଦର ଏଇଠି ଗାର ଟଣାହୋଇଗଲା ।''

କୌଣସି ଉତ୍ତର ନ ପାଇ ସେ ହାତରୁ ଘଣ୍ଟା ଫିଟେଇବ । ନିଜେ ଯାଇ ପାଣି ଗିଲାସେ ଆଣି ମୁହଁରୁ ଧାସ ଲିଭେଇବ । ତା'ପରେ ସେ ଅନେଇବ ଚାରିଆଡ଼େ, ଅନେକ ଆଶା ନେଇ ।

ନାଃ, ସେ ଫେରିପାରିବ ନାହିଁ । ସନ୍ଧ୍ୟା କଥା ଅଲଗା । ତା'ର ଅନେକ ବନ୍ଧୁ । ଦୁଇ-ଚାରି ଜଣ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିଯିବେ । ସେ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଅନେକ ଗପ କଲାପରେ ଶେଷକୁ ଅତି ସାଧାରଣ ଗୁରୁତ୍ୱହୀନ ଗଳାରେ କହିବ, ''ଜାଣିଲେ ଯତୀନ୍ ବାବୁ ! ଆଜି ମୁଁ ସେ ବେକୁବ୍ କାମରୁ ଅବ୍ୟାହତି ନେଇଗଲି । ଏଣିକି ବଞ୍ଚିଥିବାଯାକେ ଆପଣମାନଙ୍କ ସେବାରେ ଦିନରେ ଚବିଶ ଘଣ୍ଟା ରହିଲି । ମୋତେ ଏଣିକି ଆପଣ ନିଜ ଇଚ୍ଛାମତେ ବିନିଯୋଗ କରିପାରନ୍ତି ।'' ଗୁଡ଼ାଏ ହୋ ହୋ ହସ

ହେବ । ସତେବା ଏଭଳି କଥା ଆଗରୁ ଶହେ ଥର କୁହାସରିଛି ଏବଂ ଶହେ ବାର ତାକୁ କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ୱ ନ ଦେଇ ଆଡ଼େଇ ଦିଆହୋଇଛି ।

ରାସ୍ତା ଉପରେ ଠିଆହୋଇ ଅବିନାଶ ଭାବିଲା, ସେ ଯିବ କୁଆଡ଼େ ? ସେତେବେଳେ କୌଣସି ଚା' କଫି ଦୋକାନ ମଧ୍ୟ ଖୋଲା ନଥିଲା । ରାସ୍ତା ଉପରୁ ସରକାର ସବୁ କାଠ କେବିନ୍, ପାନଦୋକାନ ଉଠେଇଦେଇଥିଲେ । ଏମିତି କିଛି ବାଟ ଗଲେ ଡାହାଣପଟେ ଗଳି ଭିତରେ ପୁରୁଣା ଦୋତାଲା ଉପରେ ବିପ୍ରଚରଣ ରହେ । ଶଳା, ସଂସାରଯାକର ଅସନା ଆଇଁଷିଣା କଥାର ଖଣି ! ହାତରୁ ସହଜରେ ପଇସା ଛାଡ଼େ ନାହିଁ । କୋମୁଟି ପରି ଦିଶେ । ସେମିତି କଥା କହେ । ଘର ଗଞ୍ଜାମ । ଲୋକଟା ଭଲ !

ଅବିନାଶକୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସେ କୁରୁଳି ଉଠିବ, ''କ୍ୟୋ, ବେଙ୍ଗ ବାବୁ ! ଆଇଲ କ୍ୟେ ! ଇସ୍, ତେମ୍ଭେ ଏକ୍କା କପାଳିଆ ହେ ! ପଇସା, ୟାପ କମ୍ଭେଇବ, ଯେ କାଇଁରେ କ'ଣ ! – ଇଞ୍ଜାଳ କଇଲେ ଶୂନ୍ୟ ! – ଆମେ, ଦେଖୁନ କେମିତି ଘାଣ୍ଟି ହଉଚୁ । ହଉ, ଏବେ କ୍ୟଣ ପେଇଁ ଆଇଲ ହେ ? ଏତେ ଭାବନା-ଫାବନା କିସ୍‌ସ କରୁଚ ମ ? – କହି ପକ ହେ !''

ଅବିନାଶ ସେ ନିର୍ଜନ ରାସ୍ତାଟା ଉପରେ ମନକୁ ମନ ହସିପକେଇଲା ଏବଂ ସ୍ଥିର କଲା ଯେ ବିପ୍ରଚରଣ ଘରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବ ଏବଂ ଏ ସମଗ୍ର ଖରାବେଳଟା ତାକୁହିଁ ଦେଇଦେବ । ସେ ତା' ସହଜ ସରଳ ମୋଟାମୋଟି ସ୍ଥୂଳ ଢଙ୍ଗରେ ଏ ସମସ୍ତ ବିଷୟଟିକୁ ହୁଏତ ବୁଝିଯିବ ଠିକ୍ ।

ଅବିନାଶ ଖରା ଉପରେ ପାଦ ପକେଇ ଆଗେଇ ଗଲା । ବାଁ ପାଖ ଦେଇ ବାଲି ଟ୍ରକ୍‌ଟାଏ ପାରିହୋଇଗଲା । ଶୁଖିଲା ବାଲି ତା' ମୁହଁରେ, ବେକରେ ଛୁଞ୍ଚିପରି ଫୋଡ଼ିହୋଇଗଲା । ସେ ରିକ୍‌ସାରେ ବସି ଯାଇପାରିଥାନ୍ତା; କିନ୍ତୁ ସେତେବେଳେ କେହି ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଦିଶୁ ନଥାନ୍ତି କୋଉଠି ! – ହଉ, କିଛି ଯାଏ-ଆସେ ନାହିଁ ! ଅବିନାଶ ଚାଲିବାକୁ ଭଲ ପାଏ । ଚାଲିଲେ ତାକୁ ବଞ୍ଚିଲା ପରି ଲାଗେ । ଜୀବନର ସ୍ଥିର ବେରଙ୍ଗ ଚିତ୍ର ଘୁଞ୍ଚିଲା ପରି ଲାଗେ ।

ସେ ବିପ୍ରଚରଣ ଦୁଆରେ ଯାଇ ଖଟ୍‌ଖଟ୍ କଲା ।

ଝିଅଟି କବାଟ ଫିଟେଇ ନିଦ-ମଳମଳ ଆଖିରେ ତାକୁ ଚାହିଁଲା । ବିପ୍ରଚରଣର ପାଞ୍ଚ କି ଛ' ନମ୍ବର ଝିଅ ବୋଧେ !

''ବାପା ଅଫିସ୍ ଯାଇଛନ୍ତି । . . . ସନ୍ଧ୍ୟାକୁ ଫେରିବେ ।''

ଆରେ, ସତେ ତ ! ବିପ୍ରଚରଣ ସେତେବେଳେ ଘରେ ଥିବ ବୋଲି ସେ କେମିତି ବେକୁବ୍ ଭଳି ଧରିନେଇଥିଲା । ଧୁତ୍, ଇଡ଼ିଅଟ୍ ଆଉ କାହାକୁ କହନ୍ତି !

ସେ ରାସ୍ତାକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲା । ତା'ହେଲେ ଅଗତ୍ୟା ଏଇଠୁ ବି ତାକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ !

କରଞ୍ଜଗଛ ଛାଇରୁ କରଞ୍ଜଗଛ ଛାଇକୁ ସେ ଆଗେଇଯାଉଥାଏ ଗୋଟାଏ ଅଭ୍ୟାସରେ । ଦେଖିଲା ରାସ୍ତା ସେମୁଣ୍ଡ ଝିଲିମିଲି ଦିଗ୍‌ବଳୟରୁ ଜଣେ କିଏ ସାଇକେଲ୍‌ରେ ଗଡ଼ିଆସୁଛି । ସେ ପାଖେଇ ଆସିଲା, କିନ୍ତୁ ଅବିନାଶର ଗୋଟାଏ ଗଛ ଆଗରୁ ଓହ୍ଲେଇଗଲା । . . . ଓ, ଅବିନାଶକୁ ଚିହ୍ନିପାରି ଅପେକ୍ଷା କଲା ନା କ'ଣ ! ନ କରି ଯିବ କୁଆଡ଼େ ? ଅବିନାଶ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଗତ ତିରିଶ ବର୍ଷଧରି ସେ ତିନିମହଲା କୋଠାରେ କାମ କରିଛି କ'ଣ ବୃଥାରେ ? ତେବେ, ଏତେ ଦୂରରେ କାହିଁକି ଓହ୍ଲେଇଗଲା । ସେ ସାମ୍ନାକୁ ଚାଲିଆସି ବ୍ରେକ୍ କସିଦେଇ ଓହ୍ଲେଇପାରିଥାନ୍ତା । କହିପାରିଥାନ୍ତା, 'ଆରେ ଅବିନାଶ ବାବୁ ଯେ ! ଆପଣ ଏତେବେଳେ କୁଆଡ଼େ ?' . . . ଦୋସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ଡାହାଣ ହାତରେ ହେଣ୍ଡଲ୍ ସମ୍ଭାଳି ବାଁ ହାତରେ ପିଠି ଥାପୁଡ଼ାଇଦେଇଥାନ୍ତା !

ସାଇକଲଚଢ଼ାଳିଟି ରାସ୍ତାକଡ଼କୁ ଚାଲିଗଲା ପରିସ୍ରା କରିବାକୁ ।

ଅବିନାଶ ସଙ୍କୋଚରେ ଆଗେଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

ସାଇକେଲ୍‌ଚଢ଼ାଳି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ବିକାର ଢଙ୍ଗରେ ତା' ପାଖଦେଇ ଚାଲିଗଲା । ତା' ମୁହଁକୁ ସୁଦ୍ଧା ଚାହିଁଲା ନାହିଁ । ଦି'ପ୍ରହରଟା ଅସମ୍ଭବ ନିର୍ଜନ ବୋଧହେଲା ତା'ପରେ ।

ଠିକ୍ ଅଛି । ଅବିନାଶର ଅନ୍ୟ ଗତି ବା କାହିଁ !

ସେ ସେମିତି ଆଗେଇଗଲା । ଶେଷରେ ଅଗତ୍ୟା ବସାରେହିଁ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବାଟରେ ବଜାର । କିନ୍ତୁ ସେଭଳି ଅସମୟଟାରେ ବଜାରରେ ପହଞ୍ଚି କ'ଣ ଲାଭ ? ଦୋକାନପତ୍ର କ'ଣ ଖୋଲାଥିବ ? ତେବେ ଅବିନାଶର ଆଉ ଚାରା କ'ଣ ? ଯେତେ ଧୀରେ ଚାଲିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଗଛ ପରେ ଗଛ ପାରିହୋଇଯାଉଥାଏ । ଦ୍ୱିପ୍ରହର ସେମିତି ସ୍ଥିର ନିସ୍ତରଙ୍ଗ ଜଣାଯାଉଥାଏ । ଶେଷକୁ ବଜାର ଆସି ତା' ସାମ୍ନାରେ ଛିଡ଼ାହୋଇଗଲା । ଅବିନାଶ ଯେତେ ନ ଚାହିଁଲେ କ'ଣ ହେବ ? ସେ ହୁଏତ ଯେଉଁଠି ଥିଲା, ସେଇଠି ଠିଆହୋଇଥିଲା । ବଜାରହିଁ ଘୁଞ୍ଚିଆସିଲା ତା' ପାଖକୁ ।

ସବୁ ଦୋକାନ ବନ୍ଦ ଥିଲା । ବୁଲା ଗୋରୁଟିଏ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲା ଜୋତା ଡବାକୁ ବାଗରେ ପାଇଲେ ଚୋବେଇଦିଅନ୍ତା କେମିତି ! ଗୋରୁ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ିଆସିଥିଲା କଜ୍ଜଳଗାର ପରି । ଚାରିଗୋଡ଼ିଆ ଜନ୍ତୁଟାଏ ବିଚାରା ।

ଗୋଟାଏ ବନ୍ଦ ଦୋକାନ ସାମ୍ନାରେ ପଡ଼ିଥିବା କାଠ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ଅବିନାଶ ଯାଇ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସିଗଲା । ସେ କାବା ହୋଇ ଅନେଇଥାଏ ସେ ବଜାରକୁ । ଏମିତି ଦେଖି କିଏ କହିପାରିବ ଯେ, ଏଇଠି ବେଳ ପଡ଼ିଲେ ବାଟ ମିଳେ ନାହିଁ ଚାଲିବାକୁ ।

ହେଇ, ସେ କୋଣରେ ଗୋଟେ ପାକଲା ବୁଢ଼ା ବସେ । ଖାଲି ଅଦା ବିକେ । ସେ ବୋଧେ ତା' ଜୀବନସାରା ଅଦା ବିକିଛି । ତା' ପୁଅ ମାଇପ ସବୁ କ'ଣ କରନ୍ତି ? କେମିତି ଚଳନ୍ତି ?

ଆଉ ଏ ଧାଡ଼ିକଯାକ ଲୁଗା ଦୋକାନ । ଆଉ ପାଖେ ଆଳୁ ପିଆଜ ।

. . . ଓଃ, କେତେ ଗହଳି ଏ ଜାଗାଟାରେ ! ଅସଂଖ୍ୟ ଲୋକ ହାଉଯାଉ ! ଅବିନାଶର ନିଶ୍ୱାସ ଭାରି ଲାଗେ । ସେ ଆଖିମିଟିକା ମାରିଦେଲେ ସାରା ବଜାର ଚିତ୍ରଟିଏ ପରି ନିର୍ଜନ ହୋଇଯାଏ । ପୁଣି ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ କାହୁଁ କାହୁଁ ଜମିଯାଆନ୍ତି ବେପାରୀ, ଗରାକ, ବାରବୁଲା ଭିକାରି ।

ଦ୍ୱିପ୍ରହର ଘୁଞ୍ଚିଯାଏ ଖୁବ୍ ଆସ୍ତେ ।

ଅବିନାଶ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ କାଠ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ନିଶ୍ଚଳ ବସି ଚାହିଁଥାଏ ସାମ୍ନାକୁ ଏବଂ ଶୂନ୍ୟକୁ !!

କିଏ ଜଣେ ବୋଧେ ଆସିଲା । ସେ ଆଖି ମିଟିକା ମାରି ଚାହିଁଲାବେଳକୁ ବୁଢ଼ାଟିଏ । ରଙ୍ଗ ଗାମୁଛାର ଠେକା । ପାଚିଲା କସରା ଦାଢ଼ି । ହାତରେ ଗୋଛାଏ କନାମୁଣା । ଛିଟ, ଡୋରିଆ, ଧଳା, ସାନ, ବଡ଼ ଗୁଡ଼ିଏ ମୁଣା । ତା' ଭିତରୁ କେତେ ମଗଜିମରା । ଆଉଗୁଡ଼ିକରେ ନାଲିକନାର କଳି ।

ସେ ଅବିନାଶ ପାଖକୁ ଚାଲିଆସିଲା । ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଚିହ୍ନିଲା ଭଳି ହସିଲା । ଡାଳିମ୍ବ ମଞ୍ଜି ପରି ସୁସଜ୍ଜ ପାନଖିଆ ଦାନ୍ତ !

ଅବିନାଶର ଆଖି ସେଇ ମୁଣାଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ।

"କ'ଣ ଏଥିରୁ ଖଣ୍ଡେ ନେବେ ? ଦେଖୁନାହାନ୍ତି ! ମୁଁ ଯାକୁ ସବୁ ହାତରେ ସିଲେଇ କରିଛି ।" କହୁ କହୁ ସେ ବେଞ୍ଚର ଆର ମୁଣ୍ଡରେ ବସିଗଲା । ମଝିରେ ଥୋଇଦେଲା ସବୁଯାକ ମୁଣା ।

ଅବିନାଶ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ମୁଣାଗୁଡ଼ିକୁ ଖେଳାଇ ଗୋଟିଏ ଟେକି ଦେଖୁଥାଏ । ବୁଢ଼ା ବିକାକିଣି ବେପାର ଆଶାରେ କହିଲା, "ଆଜିକାଲି ଆଜ୍ଞା ଆମ ବେଉସା ବୁଡ଼ିଗଲା । ସମସ୍ତେ ତ ସେଇ ଅଖାମୁଣା, ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ମୁଣା ଧରି ବଜାର କଲେ । ଯାକୁ ଆଉ ପଚାରେ କିଏ ?" ସେ ତା' କାଖମୂଳରୁ ବଟୁଆ କାଢ଼ି ପାନରେ ଚୂନ ଲଗାଇଲା । କହିଲା, "ଆଜ୍ଞା, ପାନ ଖାଇବେ ?"

ଅବିନାଶ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଖୁବ୍ ନରମିଗଲା । ବୁଢ଼ାର ଆପଣାପଣରେ ଏତେ ସହଜ ସ୍ନେହ ଦେଖି ଖୁସି ହୋଇଗଲା – "ମୁଁ କଡ଼ା ପାନ ଖାଏ ନାହିଁ ।"

"ହେଃ ହେଃ, କଡ଼ା ନ ହେଲେ କି ସେ ପାନରେ ଲେଖା ? ଏ ଗୁଣ୍ଡି ଘରତିଆରି । ଭାରି ତାପିନି, ଭାରି ବାସ୍ନା । ଖଣ୍ଡେ ପାଟିରେ ପଡ଼ିଥିଲେ ତା' ମହକରେ ଚାଲିଗଲା ଲୋକ ବୁଲି ଚାହିଁବେ । ହଉ, ଏଇ ନିଅନ୍ତୁ ସାଦା । ଏଗୁଡ଼ାକ ଖାଲି ଓଠ ରଙ୍ଗ କରିବା କଥା ! ହେଲେ ଆପଣଙ୍କର ଯଦି କଡ଼ା ଖାଇବାର ଅଭ୍ୟାସ ନାହିଁ, ତେବେ ଯାର ଧାସ ବାଜିଗଲେ ମୁଣ୍ଡ ବୁଲେଇଦେବ ! ସେଥିପାଇଁ ଆଗ ଆପଣଙ୍କ ପାନ ମୋଡ଼ିଦଉଚି, ନିଅନ୍ତୁ !"

ପାନଟି ପାଟିରେ ପକେଇ ଅବିନାଶ ବୁଢ଼ାକୁ ଚାହିଁଲା ।

''ଆଚ୍ଛା ମଉସା, ତୁମ ଘରେ ଆଉ କିଏ ସବୁ ଅଛନ୍ତି ?''

''କିଏ ନାହାନ୍ତି ପଚାରନ୍ତୁ । ସେ ପରା ଘର । ଘର ଯିଏ, ସଂସାର ସିଏ । ବାପ, ମା, ପୁଅ, ଝିଅ, ବୋହୂ, ନାତି, ନାତୁଣୀ ଗୋଟାଏ ଅଛୁ ଏକାଠି । ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦି, ଭିଡ଼ାଓଟରା, କଳିଗୋଳ ଚାଲିଛି । ହେଲେ ଘରର ଗୋଟାଏ ମୋହ; କେହି କାହାକୁ ଛାଡ଼ିପାରିବେ ନାହିଁ ।''

''ତମର କେତୋଟି ପୁଅ ଝିଅ ?''

''ମୋର ପିଲାପିଲି ସାତଟି । ଯୋଡ଼ାକୁ ଯମ ଖାଇଗଲା; ବାକି ତିନି ପୁଅ, ଦୁଇ ଝିଅ । ସବୁ ବିଭାତୋଳା ହୋଇ ଯେ ଯାହା ଘରସଂସାର କଲେଣି ।''

''ଆଉ ତୁମ ସ୍ତ୍ରୀ ?''

''ହେଃ, ସେଇ ତ ମେରୁଖୁଣ୍ଟ । ସେଇ ଜାଣ ମୋର ସଂସାର । ସେଇ ମୋ କାଳ ! ଏବେ ଟିକିଏ ବାତୋଇ ହୋଇଗଲା । ଚାଲବୁଲ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ହେଲେ ପାଟିଖଣ୍ଡକ ଆଗପରି ବାଜେଣି ବଢ଼ା । ଖାଲି କଥାରେ ହାଡ଼ରୁ ମାଉଁସ ଝିଙ୍କାରିଦେବ ସେ ମାଇକିନା !''

ବୁଢ଼ା ଆହୁରି ଗପିଥାନ୍ତା । ଅବିନାଶ ଶୂନ୍ୟକୁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଚାହିଁଥିବା ଦେଖି ତୁନିପଡ଼ିଗଲା । ମୁଣାଗୁଡ଼ିକୁ ସଜାଡ଼ିଲା । ବୋଧେ ଉଠିଯିବାକୁ ପାଞ୍ଚୁଥିଲା ।

ଅବିନାଶ ହଠାତ୍ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ବାଛିଥିବା ମୁଣାଟିକୁ ପୁଣି ଟେକି ଧରି ପଚାରିଲା, ''ଏଇ ଖଣ୍ଡ କେତେ ପଡ଼ିବ ?''

''ଏ କନା ମିଟର୍ ଆଞ୍ଚା ଆଠଟଙ୍କା । ଏଥିରେ ଅଧମିଟର୍ କନା । କଳି, ହାତକାମ ଅଲଗା । ଆପଣଙ୍କ ହାତରେ ଆଜି ବଇନି ହେବ । ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ଆଠଣା, ଛାଡ଼ନ୍ତୁ । ଟଙ୍କା ପାଞ୍ଚଟା ଦେଇଦିଅନ୍ତୁ ।''

ଅବିନାଶ ବିନା ଦ୍ୱିଧାରେ ଟଙ୍କା ବଢ଼େଇଦେଇ ଖୁସି । ବୁଢ଼ା ଟଙ୍କା ପାଇ ଖୁସି । ଖଣ୍ଡିଗୁଆଟିକୁ ଅଗଦାନ୍ତରେ ଚୋବେଇ ସେ ଚାହିଁରହିଲା ତା'ର ଉଦାର ଗରାକ ମୁହଁକୁ । ସବୁ ଗରାକ ଆଜି ଏମିତି ଯୁଟନ୍ତେ କି ! ତା'ର ସେଇଠୁ ଆଉ ଉଠିବାର ନାଁ ନାହିଁ !

''ଏଇଟାରେ କେଯାଏଁ ଫୁଲକୋବି ଧରିବ, କହିଲ !''

ବୁଢ଼ା ଭୁଲତା ଟେକି ତାଜୁବ୍ ହେଲା ପରି କହିଲା, ''ଏବେ ଯେଉଁ ନୂଆ କୋବି ପଡ଼ିଚି ଗେଣ୍ଡୁଫୁଲ ପରି ଆକାର, ଗୋଟି ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା । ସେଥିରୁ ଜାଣ ଟଙ୍କା ଶହେର କୋବି ଏଥିରେ ଧରିଯିବ !''

ନିଜ ପରିହାସରେ ନିଜେ ଖୁସି ହେଇ ଖେଁ ଖେଁ ହସିଲା ବୁଢ଼ା !

ଅବିନାଶ ନିର୍ବିକାର ।

''ଶହେ ଟଙ୍କାର କୋବି ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ଆମ ପାଟରାଣୀଙ୍କ ମନକୁ କ'ଣ ପାଇବ କି ? କହିବେ, 'ଏତିକି କାହା ମୁହଁରେ ଦେବ ?' ହେଃ, ହେଃ, ହେଃ !''

ଅବିନାଶର ହସିବା ଢଙ୍ଗଟା ଟିକିଏ ଅଲଗା । ନିଦରେ ଶୋଇଥିବା ଲୋକ ହସିଲେ ଯେମିତି ଶୁଭେ, ପ୍ରାୟ ସେମିତି ।

"କାଇଁ, ବାବୁ, ଆପଣ କ'ଣ ମୋରି ଭଳି ବହୁକୁଟୁମ୍ବୀ କି ?"

"ଦେବହୂତିର ସବୁ କଥାରେ ବଡ଼ ମୁହଁ । ସେ ପିଲାଦିନେ ଯାହା ଥିଲା ଏବେ ବି ସେଇଆ । ବଡ଼ଘର ଝିଅ ତ ! ଚେହେରାଟା ବି ସେମିତି । ଭସା ଭସା ଆଖି, ଲମ୍ବା ବେକ । ସେ ସଚ୍ଚା ମୋତିମାଳଟା ମୁଁ ତାକୁ ପ୍ରଥମ ଦିନ ପିନ୍ଧେଇଦେଇଥିଲି ।"

ଛାମୁଦାନ୍ତରେ ଗୁଆ ଦାନ୍ତେଇ ମୁଣାବିକାଳି ମୁଚ୍ ମୁଚ୍ ହସୁଥାଏ ଆଖିକୁଣରେ । କଥା ସୁଆଦକୁ କଡ଼ା ପାନ ସାଙ୍ଗରେ ବୋଧହୁଏ ଢୋକିଦେଲା । କାଶିପକେଇଲା ।

ଅବିନାଶର ଆଖିପତା ମଟମଟ ପଡ଼ିଗଲା । ସେ ବାଉଳା ହେଲା ପରି କହିଲା – "ଆଚ୍ଛା, ୟା' ଦାମ୍ କେତେ ? ଓ, ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ମୁଁ ଦେଇଦେଲି ତ ! ଆଚ୍ଛା, ଏଥିରେ କୋବି ଶହେ ଟଙ୍କାର ଧରିଯିବ କହୁଛ ?"

ବୁଢ଼ା କାଶ ସମ୍ଭାଳି ସେମିତି ମୁଚୁକି ମାରି କହିଲା, "ତେମେ ବାବୁ ଭାରି କପାଳିଆ – ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ତମ ସୁଆଗ ଯାଇନାହିଁ । ବାଃ, ପ୍ରଭୁ ସୁଖରେ ରଖିଛନ୍ତି । କ'ଣ ଅଭାବ ଅଛି ? ଆଉ ପୁଅ ଝିଅ କ'ଣ ?"

"ଗୋଟିଏ ପୁଅ, ମନୋଜ । ମା' ଭଳି ଚେହେରା । ସେ ଏତେ ଲମ୍ବା ହେଲା କେମିତି କେଜାଣି ! ଏତିକି କହିଦେଲେ ତା' ମା' ଚିଡ଼ିଯାଏ । ସାଏବ ଚେହେରା ନେଇ ବିଲାତ ଗଲେ ଯାହା ହୁଏ । ଆରେ, ଏଇଠି ତତେ ତିନିହଜାର ଟଙ୍କାରେ କାମ ମିଳୁଛି, ତୁ କାହିଁକି ଏତେ ବାଟ ଯିବୁ ? ନ ହେଲା ଯଦି ଯିବୁ, ସେ ସୁନିଲ ମିଶ୍ର ଝିଅଟାକୁ ବାହା ହେଇ ନେଇଯା ! ସୁନିଲ ମିଶ୍ର ମୋ ହାକିମ ହେଲେ ତୋର କ'ଣ ଗଲା ? ତୁ ତ ତା'ଠୁଁ ଆଉରି ଉଠିଆ କାମ କରୁଚୁ ! ପୁଅ, ମା' ମିଶି ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କଲେ । ସେମିତି ସେମାନେ ମୋ ପାଇଁ ଜାମା କିଣନ୍ତି, ଜୋତା କିଣନ୍ତି, ମାଉଁସ କାଳିଆ ରାନ୍ଧି ରଖିଥାନ୍ତି । ମୋର ଭିତର ବାହାର ଟିକିନିଖି ସେମାନେ ଜାଣିଯାଇଛନ୍ତି ତ ! ସେ ଟୋକା ସାଇବାଣୀ ବିଭା ହେବ ବୋଲି କହିଥିଲେ ମୁଁ କ'ଣ ମନା କରିଥାନ୍ତି ? ହେଲା, ଏବେ ତା'ର ନାଲି ମୁଣ୍ଡିଆ ଗୋଟାଏ ପୁଅ ହୋଇଛି ।

ସୁଶୀଳ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଜାଣ ତା' ବାପ ଭଳି । ଜମା ପସନ୍ଦ କରିପାରୁନି । କିରେ, ତୋ ନୂଆବୋଉ ସାଇବାଣୀ ହେଲେ ଅସୁବିଧା କ'ଣ ? ତା' ସାଙ୍ଗେ ଇଂରାଜୀରେ କଥା କହି ନ ପାରି ଖାଲି ଚିଡୁଛି । ମୁଁ ଆଗକାଳର ଗ୍ରାଜୁଏଟ୍ । ମୋର ଇଂରାଜୀ ପକ୍କା ! 'ନାନସି' ବି ତାଜୁବ୍ । ହୁଁ, ବ୍ରୁଟନ୍ ସାହାବ ପାଖରେ ମାଡ୍ରାସ୍‌ରେ ପଢ଼ିଛିଟି । ଖେଳଘର ଲାଗିଛି ନା କ'ଣ ! ଅବିନାଶ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ କଲେକ୍ଟର ହୋଇଥାନ୍ତା; କିରାଣି ହୋଇଗଲା । ଏଇ ସୁଶୀଳଟା କଲେକ୍ଟର ହବ !"

"ତମର ତା' ହେଲେ ବି' ପୁଅ ?"

"ଏଁ ! . . ." ପୁଣି ଆଖିମିଟିକା ମାରି ହସିଲା ଅବିନାଶ । "ହଁ – ମାନେ, ତମର କେତୋଟି ?"

"ମୋର ପରା ତିନି ପୁଅ !"

"ମୋର ବି ତିନି ପୁଅ !"

"ଗୋଟିଏ ତ ମନୋଜ, ଯେ ସାଇବାଣୀକୁ ବିଭା ହେଲା । ଆଉ ଜଣେ ସୁଶୀଳ । ଆରଟି ନାଁ କ'ଣ ?"

"ବିନୋଦ . . . ବିନୋଦ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ । ସେ ପରା ପଢୁଛି ! ମୁଁ କହିନାହିଁ ସେ ପଢୁଛି ବୋଲି ? ଆଃ, ତା' ପଢ଼ା ତ ଏମିତି ସେମିତି ନୁହେଁ । ଏକାଥରେ ବ୍ରିଲିଏଣ୍ଟ ! ମାନେ ଓଡ଼ିଆରେ କହିଲେ ଖୁବ୍ ବେଶି, ସେଇ ବ୍ରିଲିଏଣ୍ଟ ! ହେଃ, ହେଃ !"

ବୁଢ଼ା ବି କିଛି ନ ବୁଝି ହସିଲା – ହେଃ ହେଃ ! କୌଣସି କାରଣରୁ ସେ ଆମୋଦିତ ବୋଧ କରୁଥିଲା ।

"ଆଉ 'ନୋରା' ମୋ ଝିଅ ! ତା' ନୂଆବୋଉ ତାକୁ ଡାକେ ନୋରା । ସେ ବି ସେମିତି ସାଇବାଣୀ ସାଇବାଣୀ ଦିଶେ ତ ! ଲମ୍ବା ଡେମ୍ଫର ଫୁଲ, ସରୁ ଡେଣାର ପକ୍ଷୀ, ଆ ନୋରା . . . ଏସବୁ ଏକା ! ନୋରା ପାଇଁ ପୁଅ କାହିଁ ଏ ପୃଥିବୀରେ ?"

ଅବିନାଶର ସ୍ୱର ଧିମେଇ ଆସିଲା । ସେ ଶୋଇଯିବ କି ଆଉ !

ମୁଣାବିକାକି ଖସ୍‌ମୁସ୍ ହେଲା ।

ଅବିନାଶ ପୁଣି ଗହୀର ପାଣିରୁ ଉଠିଆସି ଚାହିଁଲା । ବୁଢ଼ାର କୋଳି ପରି ପାଚିଲା ଦାନ୍ତ ଆଉ ସେ କସରା ଦାଢ଼ି ଦେଖି ବୋଧେ ଟିକିଏ ହସିଲା ।

"ଆଚ୍ଛା ମଉସା, ଏଇଟାରେ କୋବି ରହିଗଲେ ବାକି ସବୁ କୋଉଠି ରହିବ ? ମାଉଁସ, ଟମାଟୋ, ଟିଣମଟର ଓଗେର୍ ଓଗେର୍ ? ତମେ ଜାଣିଛ ନା ଆଜି ଗୋଟେ ବିଶିଷ୍ଟ ଦିନ । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ମତେ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଥିବେ । ମୁଁ କାଳେ ମନ ଉଦାସ କରି ଫେରିବି ବୋଲି କେତେ କଥା ଯୋଜନା କରିଥିବେ । ମୁଁ ପରା ସେମାନଙ୍କୁ ସବୁ ଜାଣେ ! ପୁଅ ଏମିତି ବାଁ ପାଖେ ଦେହକୁ ଲାଗି ଠିଆହେବ; ମୋ ଦୁଇ କାନ୍ଧକୁ ଚିପିଧରିଥିବ । ଜାଣି ଜାଣି ସେ ହୁନ୍ଦରିଆ, ସୁନ୍ଦରିଆ ନାତି ଟୋକାକୁ ମୋ କୋଳକୁ ଆଉଜେଇଦେବ । କହିବ, 'ବାପା, ଆପଣ କିଛି ଚିନ୍ତା କରିବେ ନାହିଁ . . . ଆମେ ଅଛୁ ପରା !' ମୋର ଆର ବୋହୂ କଳିକତି, ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦେଖିବାକୁ । ନରମ ମଟର ଚଣାକୁ ଘିଅ-ପିଆଜରେ ଭାଜିଦେଇ ପ୍ଲେଟ୍‌ରେ ବଢ଼େଇଦେବ । ହାତରେ ପାଣିଗ୍ଲାସ ଧରି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିବ । ଚାହିଁଦେଲେ ହସିଦେବ । ଝିଅ ମୋ ଗାଲ ଆଉଁସି ଦେଇ ପଚାରିବ, 'ବାବା, ଆଜି ରାତିରେ ମାଉଁସ କ'ଣ କଲେ ତମେ ଖାଇବ ? ତମକୁ କୋପ୍ତା ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ, ନା !' କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ଗୋଟାଏ କଥାକୁ ଲୁଚାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବେ । ଦେବହୂତି ସେଇଠି ନ ଥିବ । ସେ ବୁଝିଥିବ ଠିକ୍ କଥା । ମୁଁ ଆଉ ଅଫିସ୍ ଯିବିନାହିଁ; ଆଉ ସକାଳେ

ଯାଇ ସଞ୍ଜକୁ ଫେରିବି ନାହିଁ । ଏ ପିଲାମାନେ ଛୁଟି ସରିଲେ ଚାଲିଯିବେ । ଦେବହୂତି ବୋଧେ ରନ୍ଧାଘରେ ଆଖି ଟୁମା ଟୁମା କରି ଓଠ ଥମ୍‌ଥମ୍ କରି ବସିଥିବ । ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଥାଇ ଭୂଇଁରେ ଗାର ଟାଣୁଥିବ । ତା' ପାଖରେ ଏ ନୂଆ କୋବିମୁଣା ଥୋଇଦେଲେ ସେ ଖୁସି ହୋଇଯିବ । ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ମହର୍ଘ କୋବି ! ନିଶ୍ଚୟ ସେ ଖୁସି ହୋଇଯିବ ।''

ଅବିନାଶ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଖାଲି ମୁଣାଟିକୁ ହାତରେ ଝୁଲାଇ ଓହ୍ଲେଇଗଲା କାଠ ବେଞ୍ଚ ଉପରୁ । ନିର୍ଜନ ବଜାର ଭିତରେ ଟଳି ଟଳି ଚାଲିଗଲା ଆଗକୁ ।

ବୁଢ଼ା ମୁଣାବିକାଳି ଭୂରୁ କୁଞ୍ଚେଇ ପଛରୁ ଚାହିଁରହିଲା । ତା' ଗେଞ୍ଜିମୁଣାରୁ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ ନୋଟ୍‌ଟିକୁ ଦେଖି ପୁଣି ରଖିଦେଲା ।

ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲା ଅବିନାଶ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ମୋଡ଼ ପାଖରେ ।

ମୁଣାବିକାଳି ପୁଣି ବଟୁଆରୁ ପାନ କାଢ଼ି ଚୂନ ଲଗେଇଲା ।

କିଏ ଦୁଇଜଣ ସାଇକେଲ୍‌ରେ ଆସି ଓହ୍ଲେଇଲେ । କ'ଣ ଖୋଜିଲା ପରି ଏଣେତେଣେ ଚାହିଁଲେ । ବୁଢ଼ା ପାଖକୁ ଆସି ଠିଆହେଲେ ।

ଜଣେ ପଚାରିଲା, ''ମଉସା, ଧୋତି ପଞ୍ଜାବି ପିନ୍ଧି ଜଣେ କିଏ ବଜାରକୁ ଆସିବାର ଦେଖିଛ ? ତା' ଆଖିରେ ବିଲାତି ଫ୍ରେମ୍‌ର ଚଷମା । ନିଶ ଦରପାଚିଲା । ଖୁବ୍ ଭଦ୍ର !''

ପାନ ଉପରୁ ଆଖି ଟେକି ସେ ଚାହିଁଲା । ସେମିତି ତଳକୁ ଚାହିଁ କହିଲା, ''ଏଇ ପରା ସେ ବାବୁଜଣକ ଏଇଠି ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସି ମୋତେ ତାଙ୍କ ଘରର ଦୁଃଖ-ସୁଖ କହୁଥିଲେ । ଭାରି ବଢ଼ିଆ ଲୋକ । କୋବି କିଣିବା ପାଇଁ ପରା ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ଦେଇ ମୋ ପାଖରୁ ମୁଣା କିଣିଲେ ।''

''କୋବି କିଣିବାକୁ ?''

''ଆଜ୍ଞା ! ତାଙ୍କ ଘରେ କ'ଣ ଅଭାବ ? ପୁଅ ବିଲାତରେ, ବୋହୂ ସାଇବାଣୀ, ନାତି ସାଇବ । ତାଙ୍କର ତିନି ପୁଅ, ଆଉ ଗୋଟିଏ କଲିକତି ବୋହୂ । ଝିଅ ନାଁଟି କି ସୁନ୍ଦର . . . କ'ଣ ଟି . . . ନୋରା ? ହାଁ, ନୋରା !'' କୋଳି ପରି ଦାନ୍ତ ଝିଲ୍‌ମିଲ୍ ଦିଶୁଥାଏ ବୁଢ଼ା ବିଶି ଆଙ୍ଗୁଠି ଟେକି ଖୁସି ହୋଇଗଲାବେଳେ ।

ସେ ଦୁହେଁ ପରସ୍ପରକୁ ଚାହିଁଲେ । ସୁଦାମ ସାହୁର ଝାଳ-ସରସର ମୁହଁ ତଳକୁ ନଇଁଗଲା । ''ମୁଁ ସେଇଆ ଅନୁମାନ କରୁଥିଲି ! ଆଜି ସେ ଗୁମ୍ ମାରି ବସିଲାବେଳୁ ମୁଁ ଜାଣିଲିଣି ତା'ର ମତିଗତି !''

ଅଗ୍ରୱାଲା କହିଲା, ''ସେ ଏଇ ଅକ୍ଟୋବର ଶେଷକୁ ତ ନିଶ୍ଚୟ ଚାକିରିରୁ ବିଦାୟ ନେବ । କେମିତି ବଞ୍ଚିବ ଏକୁଟିଆ ?'' ମୁଣାବିକାଳି ବୁଢ଼ା ଗୁଆ ଦେଉଥିଲା ପାନପତ୍ରରେ । ଛପ୍ କରି ମୁହଁ ଟେକି ଚାହିଁଲା ।

''ଆଜି ତା'ର ଜନ୍ମଦିନ । ଆଜି ତାକୁ ଅଠାବନ ପୂରିଗଲା ତ ! ସେ ଭାବିନେଲା ଯେ, ସରିଗଲା । ସେ ବିଭା ହେଇନାହିଁ । ସଂସାର-ଜଞ୍ଜାଳରେ ପଡ଼ି ଘାଣ୍ଟି ହୋଇନାହିଁ

ବୋଲି କେତେ ବାହାଦୁରୀ ନ ନେଇଛି ? ଆମେ ତାକୁ କେତେ ଈର୍ଷା ନ କରିଛୁ ? ତା' ଭିତରେ ଏମିତି ତଷୁନିଆଁ କୁହୁଳୁଛି ବୋଲି କେମିତି କିଏ ଜାଣିବ ?''

''ସେ କ'ଣ ସେଇ ହୋଟେଲରେ, ସେଇ ବଖରାରେ ରହିଯିବ ବାକି ଦିନଯାକ ?'' ଉତ୍ତରରେ ସୁଦାମ ସାହୁର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ।

ବୁଢ଼ା ବିକାଳି କ'ଣ କହିବ ବୋଲି ଚାହୁଁଥିଲା, ରହିଗଲା ।

''ଟୋକା ବୟସରେ ସେ ବିଭା ହୋଇପାରିଥାନ୍ତା । ତା'ର ସେ ବିଲାତି ଫ୍ରେମ୍‌ର ଚଷମା . . .''

''ଆରେ ରଃ ! ସେ ଇତିହାସ ଶୁଣିଲେ ତୋ ଛାତି ଫାଟିଯିବ !''

ମୁଣାବିକାଳି ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ମନକୁ ମନ ବିଡ଼୍‌ବିଡ଼୍ ହେଲା, ''ତା' ହେଲେ ସେ ବାବୁଜଣକ ଏତେ ଅନୁଭବିଲା ପରି କଥା କେମିତି ମୋ ଆଗରେ ବଖାଣିଗଲେ ?''

ସାଇକଲ ବଙ୍କେଇ ସେମାନେ ବାହାରିଆସିଲେ ରାସ୍ତା ଉପରକୁ । ନୁଆଣିଆ ଅପରାହ୍ଣର ନିର୍ଜନ ରାସ୍ତା ! ହାତରେ ଖାଲି ଝୋଲାଟିଏ ଧରି ବହୁ ଦୂରରେ ଝିଲିମିଲି ଦିଶୁଥାଏ ଅବିନାଶ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ସ୍ୱପ୍ନନାୟକ ପରି ! ତନ୍ଦ୍ରା ଦ୍ୱିପ୍ରହର ଏକ ଝଟକୁଥିବା ନିଛାଟିଆ ସମୁଦ୍ର । ଅବିନାଶ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ଏକାକୀ ମାଛଟିଏ !

□□□

ଅପରିବାର

ବାପକୁ ଦେଖିଲେହିଁ ସେ ଭୟରେ ଲୁଚିଯାଉଥିଲା ।

ଭୋକିଲା ବାଘ ପରି ତା' ବାପ ଏକମୁହାଁ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିବାମାତ୍ରେ ଭିତରୁ ପାଟିତୁଣ୍ଡ ଶୁଭୁଥିଲା । ଦୁମ୍‌ଦାମ୍ ଶବ୍ଦ ଆଉ ମା'ର କାନ୍ଦଣା ! 'ପାରୁ' ତା' ସାନଭାଇ 'ସୋଲା'କୁ ଭିଡ଼ିଧରି ସୁନାରି ଗଛ ଉହାଡ଼ରେ ଲୁଚିଯାଉଥିଲା ।

ଏଇଟା ଥିଲା ସେତେବେଳେ ପ୍ରାୟ ନିତିଦିନରର ଘଟଣା ।

ତା' ମା' ଦିନେ ତାକୁ କହୁଥିଲା ଯେ, ମହାବଳ ବାଘ ତା' ପିଲାଙ୍କୁ ଚୋବେଇ ଖାଇଯାଏ । ମା' ବାଘୁଣୀ ନ ଥିଲେ ପିଲାମାନେ ଗୋଟିଏ ହେଲେ ବଞ୍ଚିପାରନ୍ତେ ନାହିଁ ।

'ପାରୁ' ଭାବୁଥିଲା ଯେ ବାପ ମାତ୍ରେ ମହାବଳ । କେବେ ହୁଏତ ତା' ବାପ ତାକୁ ଚୋବେଇ ଖାଇଯିବ; ତା' ସାନଭାଇ 'ସୋଲା'କୁ ଖାଇଯିବ । ପାରୁ ଭୟରେ ଭୋକ-ଶୋଷ ଭୁଲିଯାଉଥିଲା । ତା' ନୁଖୁରା ବାଳ, ଧୂଳିମଳି ଫୁଙ୍ଗୁଳା ଦେହ, ତା' ଦୁର୍ବଳ ପଞ୍ଜରା, ସବୁ ଗୋଟାପଣେ ଥରିଉଠୁଥିଲା ।

ପାରୁ ସେତେବେଳେ ପାଞ୍ଚବର୍ଷର ଝିଅ । 'ସୋଲା'ର ବୟସ ଚାରି ।

ଦିନେ ବାପ ଆସି ଦୁଆରମୁହଁରେ ଥମିଗଲା । ତା' ଓଠ ଶୁଖିଯାଇଥିଲା; ଆଖି ଡହକୁଥିଲା । ସେ କ'ଣଟାଏ ଖୋଜିଲା ପରି ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା । ତାକୁ ବୋଧେ ନିଶ୍ଚୟ ଭୋକ କରୁଥିଲା ।

ସେଦିନ ସକାଳୁ ମା' ଚାଲିଯାଇଥିଲା କାମକୁ । ଗଲାବେଳେ କହିଥିଲା ଯେ, ବାପ ଆସିବା ଆଗରୁ ସେ ଫେରିଆସିଥିବ । କାହିଁକି ଫେରି ନଥିଲା କେଜାଣି ? ବାପ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଲା ନାହିଁ । ସେଇଠି କେହି ହେଲେ ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ଜାଣିଗଲା ନା କ'ଣ ?

ସେ ସେଇଠୁ ସୁନାରି ଗଛ ଆଡ଼କୁ ମୁହାଁଇଲା । ଡାକିଲା– "ପାରୁ ! ହେ, ପାରୁ ।"

ଗଛ ଆଢୁଆଳରୁ ନୁଖୁରା ମଇଳା ଅଳରା ବାଳ କେରାଏ ଦିଶିଲା । ତା'ପରେ ହଳେ ଆଖି ! 'ପାରୁ' ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରୁ ନଥିଲା ଯେ, ତା' ବାପ ତାକୁହିଁ ଡାକୁଥିଲା । କାହିଁକି ଡାକୁଥିଲା ? ସେ ତ କେବେ ସେମିତି ଡାକେ ନାହିଁ; ମୁହଁରେ ପଡ଼ିଗଲେ ଖାଲି କଟମଟ କରି ଅନାଏ । ପାରୁ ତଳକୁ ମୁହଁ କରି ଆଡ଼େଇ ହୋଇଯାଏ । ଆଜି କିନ୍ତୁ ଡାକୁଛି !

ପାରୁ ଡରିମରି ଗଛ ଉହାଡ଼ରୁ ବାହାରି ଆସ୍ତେ ଘୁଞ୍ଚିଲା, ଶୀତଦିନେ ସାକୁଡ଼ିଯାଇଥିବା ପକ୍ଷୀ ପରି । ତା' ବାପ ତା' ଆଗରେ ବସିପଡ଼ି ତାକୁ ସେମିତି

କଟମଟ ଚାହିଁଲା । ପାରୁ ନିଶ୍ଚଳ ଠିଆରହିଥାଏ । ମଇଳା ଜଙ୍ଘିଆଟିଏ ନାହି ତଳକୁ ଖସିଆସିଥାଏ । ପେଟଟି ଧୂଳି-ସରସର, ଲୋତରା ।

ସେ ହାତ ବଢ଼େଇଲା ପାରୁ ଆଡ଼କୁ । କହିଲା, "ଆ . . ."

ପାରୁର ଗଣ୍ଠିଗୁଡ଼ିକ ହୁଗୁଳିଗଲା ପରି ଲାଗିଲା । ଏମିତି ବୋଧେ ବାଘ ତା' ପିଲାକୁ ଖାଇବା ଆଗରୁ ପାଖକୁ ଡାକେ ।

ସେ ପାରୁକୁ କାନ୍ଧ ଉପରେ ଆଉଜେଇ ନେଇ କିଛି ସମୟ ଭିଡ଼ିଧରିଲା । ପାରୁର ବୁକୁ ପାଖରେ ବାପର ଟାଆଁସା ବାଳ ଫୋଡ଼ିହେଉଥିଲା । ସେ ଛାନିଆଁ ହେଲା ପରି ଚାହିଁରହିଲା ସାମ୍ନାକୁ ।

ତା'ପରେ ତାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଇ ତା' ବାପ ଗୋଟାଏ କାଗଜପୁଡ଼ା ଫିଟେଇଲା । ପାରୁ ମଟମଟ ଚାହିଁଥାଏ ତା' ଭିତରୁ କ'ଣ ବାହାରିବ ବୋଲି । ଗୋଟାଏ ଛିଟ ଜାମା । ଖଣ୍ଡେ ଛିଟ ଜଙ୍ଘିଆ । ନୂଆ, ଚକ୍‌ଚକ୍ !

ସେ ଜାମାଟାକୁ ପାରୁକୁ ପିନ୍ଧେଇଦେଲା । ଅନେକ ସମୟ ଲାଗିଲା ତାକୁ । ନୂଆ ଜଙ୍ଘିଟାକୁ ପୁରୁଣା ଜଙ୍ଘି ଉପରେ ପିନ୍ଧେଇଦେଲା । ପିନ୍ଧିଲାବେଳେ ପାରୁ ବାପ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ଗୋଡ଼ ଗଳେଉଥିଲା । ଶିତେଇ ଉଠୁଥିଲା ।

ବାପ ତାକୁ ଟିକିଏ ଦୂରେଇ ଠିଆକଲା ତା' ସାମ୍ନାରେ । ତା' ମୁଣ୍ଡ ସାଉଁଳିଦେଲା । ଅଲରା ବାଳକୁ କାନମୂଳେ ଖୋସିଦେଲା । ଚାହିଁଲା କଟମଟ କରି ଗୋଡ଼ଠଉଁ ମୁଣ୍ଡଯାଏଁ ।

ଠିଆହୋଇ କହିଲା – "ଆ, ମୋ ସାଙ୍ଗେ ।"

ପାରୁ ନୂଆ ଜାମାର ବାସ୍ନାରେ ବିଭୋର ହୋଇଯାଇଥାଏ । କେତେବେଳେ ସେ ବାପର ଗୋଟାଏ ଆଙ୍ଗୁଠି ଧରିନେଇଛି, ଜାଣିପାରିନାହିଁ । ଆଉ ହାତଟିକୁ ଜାମା ଉପରେ ସାଉଁଳି ଆଣିଲାବେଳେ ବୁଲି ଚାହିଁଲା । ଯୋଡ଼ିଏ ଆଖି ତାକୁ ସୁନାରି ଗଛ ଉହାଡ଼ରୁ ଅନେଇ ରହିଛି ।

ପାରୁ ଦାନ୍ତ ଦେଖେଇ ହସିଦେଲା ! ସେଇଟା ସେମିତି ହସକୁରୀଟାଏ ।

ମୋଡ଼ ପାଖରେ ବାପ ଟାଉଟାଉ ଚାଲିଲା । ପାରୁ ନ ଧାଇଁଲେ ହାତ ଛାଡ଼ିହେଇଯିବ । ପାରୁର ମନେ ହେଲା, ସେମାନେ ବୋଧେ ଦୌଡ଼ି ପଳଉଛନ୍ତି ପଛକୁ ନ ଚାହିଁ । ପଛରୁ ହୁଏତ କିଏ ଗୋଡ଼େଇଛି । ପେଚି ବୋଉ ପରି ତାକୁ ମନେ ହେଲା । ସେ ରାକ୍ଷୁଣୀ ବୁଢ଼ୀ ତା' ବରକୋଳି ଗଛକୁ ଜଗି ବସିଛି ଦିନରାତି । . . . ସେଦିନ ସୋଲାକୁ ନେଇ ସେ ଜମା ପାଞ୍ଚଟି କଞ୍ଚା କୋଳି ଗୋଟେଇଚି କି ନାଇଁ, ସେ ତଡ଼ିଆଣିଲା । ସେ ଦିହେଁ କିଲିକାଲିଆ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ି ଧାଇଁ ଆସିଲେ ଏକା ନିଶ୍ୱାସରେ । ସୁନାରି ଗଛମୂଳେ କୋଳିଖିଆ ହେଲା । ଆମ୍ବିଳିଆ କଷାଳିଆ ନାଲୁଆ କୋଳି . . . କିନ୍ତୁ କି ବଢ଼ିଆ ! . . .

ପାରୁକୁ ଭୋକ ଲାଗିଲା କି କ'ଣ, ସେ ଚାହିଁଲା ବାପ ମୁହଁକୁ । ମୋ ବୋପା କି ଲୋ ! ଭୋକ କରୁଚି କହିଲେ ବୋଧେ ସେ ଚୋବେଇ ଖାଇଯିବ । . . .

କିନ୍ତୁ ନଇକୂଳ ଆମ୍ବତୋଟା ପାଖେ ସେ ଥୟ ହୋଇ ଠିଆହେଲା । ବସିପଡ଼ି ଗାମୁଛାରେ ବିଞ୍ଚିହେଲା । ଚାହିଁରହିଲା ଗୋଟାଏ ଆଡ଼କୁ— ଉଁ କି ଚୁଁ କଲା ନାଇଁ । ମଝିରେ ମଝିରେ ତା' ତୋଳା ବୁଲିଯାଉଥିଲା ।

ତାକୁ ବି ବୋଧେ ଭୋକ କରୁଥିଲା; ବାଘକୁ ଭୋକ କରୁଥିଲା । ଆଉ ଟିକେ ପରେ ସେ ବୋଧେ ପାରୁକୁ ଚୋବେଇ ଖାଇଯିବ . . . । ମା' କହୁଥିଲା . . .

ତା' ବାପ ଆଉ ଗୋଟାଏ କାଗଜ ପୁଡ଼ିଆ କାହୁଁ ବାହାର କରି ଫିଟେଇଲା । ତା' ଭିତରରୁ ଯାହା କାଢ଼ିଲା, ପାରୁ ତାକୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଚିହ୍ନିଦେଲା । ସେଇ ଜିନିଷ ସେ ଥରେ ଖାଇଥିଲା । ସେଇଟା ସହରରେ ମିଳେ । ତା' ମଙ୍ଗ କୁଣ୍ଠ କୁଣ୍ଠ; ଦାନ୍ତ ବାଜିଲେ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ । ଭାରି ହାଲୁକା ।

ଚାରୋଟି ବିସ୍କୁଟ ତା' ବାପ ପାରୁକୁ ବଢ଼େଇଦେଇ କହିଲା – ''ଖା' . . .''

ପାରୁ ହାତରେ ଜାମାଟାକୁ ଚିମୁଟୁଥାଏ । ସାହସ କୁଳୋଉ ନଥାଏ । ବାପ ଆଖିକୁ ଚାହିଁ ଡରିଯାଉଥାଏ । ଶେଷକୁ ସେ ଚାରିଟିଯାକ ଅମୂଲ୍ୟ ନିଧିକୁ ମୁଠେଇ ଧରିଲା । ଭାବିପାରିଲା ନାହିଁ, ତାକୁ ନେଇ କ'ଣ କରିବ । ଆର ଥର ତା' ଭାଗରେ ଫାଳେ ବିସ୍କୁଟ ପଡ଼ିଥିଲା । ତାକୁ ସେ ଚାଖି ଚାଖି ଗୋଟିଏ ଓଳି ଖାଇଥିଲା । . . .

ବାପ କ'ଣ ଭାବିଲା କେଜାଣି, ପାରୁକୁ କହିଲା – ''ଆ, ମୋ କାନ୍ଧରେ ବସ୍ ।''

ଜାମା ମୁଣାରେ ଚାରିଟି ବିସ୍କୁଟ ଭରିଦେଇ ସେ ପାରୁକୁ କାନ୍ଧରେ ବସେଇ ଚାଲିଲା ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ । ପାରୁ ଦୁଲୁକିଲା । ଚମକିଲା ! ବୁଝିପାରିଲା ନାହିଁ କିଛି । ମାଛି-ଅନ୍ଧାରଟାଏ ମଡ଼େଇଆସିଲା । ପାରୁ ପଡ଼ିଯିବା ଭୟରେ ବାପର ଚୂଳକୁ ଚଉରସ ଧରିଥାଏ ।

ଆସ୍ତେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଆସିଲା ତା' ପଞ୍ଜୁରି । ତାକୁ ଭଲ ଲାଗିଲା । ଭୋକ କଲା । ସେ ଗୋଟାଏ ହାତରେ ବାପ ମୁଣ୍ଡକୁ ଧରି ଆର ହାତରେ ଗୋଟିଏ ବିସ୍କୁଟ କାଢ଼ି ଶୁଙ୍ଘିଲା । . . . ଆଉ ତ'. କେହି ନାହାନ୍ତି ଭାଗ ନେବାକୁ । ଚାରିଟିଯାକ ତା'ର । ସେ ଏକାଥରକେ ଅଧେ ବିସ୍କୁଟ ପାଟିରେ ପୂରେଇ ଚୋବେଇଲା । ଇସ୍, ଆଉ ଟିକିଏ ହେଇଥିଲେ ପାରୁର ଜାବ ହୁଗୁଳିଯାଇଥାନ୍ତା । ସେ ଆଖି ବୁଜି ଅନୁଭବ କଲା ଯେ, ସେ ବିସ୍କୁଟ ଖାଉଚି, ତା' ବାପ ତାକୁ କାନ୍ଧରେ ବସେଇଚି, ନୂଆ ଜାମା ପିନ୍ଧେଇଚି – ସବୁ ମିଛ କଥା । . . . ତା' ବାପ ବାଘ ନୁହେଁ । ତା' ବାପ ବଢ଼ିଆ । ଭାରି ଭଲ । ତା' ବାପକୁ ସେ ଯୋଡ଼ିଏ ବିସ୍କୁଟ ଦବ କି !

ସେଇ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ପାରୁକୁ ତା' ବାପ ବାହିନୀପତି ଘରେ ତିରିଶ ଟଙ୍କାକୁ ବିକିଦେଲା !

ମଦୁଆ; ଜାନୁଆର କାହାଁକା ! . . .

ବଟ ବେହେରା, ଆଜି ନୁହେଁ, କୋଉକାଳୁ ମଦ ଖାଇ ଆସିଛି । ମଦୁଆ ନୁହେଁ ତ ଆଉ କ'ଣ ? ସେ ନିଶା ଖାଇବାକୁ ମାଇପର ରୋଜଗାର ଲୁଟିନେଇଚି, ତା' କାନର ନୋଳି ବିକିଦେଇଚି ।

ହାରାମି ଶେଷକୁ ଝିଅବିକା ଟଙ୍କାରେ ନିଶାପାଣି ଖାଇଦବ ନା କ'ଣ ?

ସେ କିନ୍ତୁ ଟଙ୍କା ନେଇ ଫେରିଆସିଲା ।

ରାତିରେ ରାସ୍ତା ଉପରୁ ତା' ପାଦ ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ ଶୁଣାଯାଉଥିଲା । ଦୁଆରମୁହଁରେ ସୋଲାକୁ କାଖେଇ ତା' ମା' ଛେମା ଛିଡ଼ାହୋଇଥିଲା । ବଟ ବେହେରାକୁ ଦେଖି ହାଉଳି ଖାଇ କାନ୍ଦିଉଠିଲା । . . . କୁଆଡ଼େ ଗଲା ତା' ପାଞ୍ଚବର୍ଷର ଝିଅ ? କାହିଁ ଗଲା ପାରୁ ?

ସେ ବଟ ଉପରକୁ ଝାମ୍ପି ପଡ଼ି ବିଦାରି ଦେଇଗଲା । "କହ ରେ ମଦୁଆ, ରଇଜଳା, କ'ଣ କଲୁ ମୋ ଝିଅକୁ ।"

ବଟ କିଛି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ମାଇପର ଚୁଟି ଧରି ଝିଙ୍କିନେଲା ଘର ଭିତରକୁ, ନିସ୍ତୁକ ଛେଚିଲା ସେଇଠି । ନିଜେ ମୁଣ୍ଡ ବାଡ଼େଇଲା କାନ୍ଥରେ । ମା' ପୁଅ ରଡ଼ି ଛାଡୁଥିଲାବେଳେ ବଟିଆ କାନ୍ଥକୁ ଆଉଜି ବସିରହିଲା ।

ମା'ଟା ତ ! ଭୂଇଁ ଦରାଣ୍ଡି ବାହୁନି ହେଲା – "କୁଆଡ଼େ ଗଲା ମୋ ପାରୁ ? ପାରୁ, ଲୋ ! . . . କ'ଣ କଲୁ ତାକୁ ରେ ରାକ୍ଷାସ ?"

ବଟ କିଛି ନ କହି ବସିଥାଏ ସେମିତି ।

ଟିକିଏ କାନ୍ଦ ଧିମେଇବାରୁ କହିଲା – "ମୁଁ ତାକୁ ଭଲ ଘରେ ଦେଇଚି । ଦି' ଓଳି ଖାଇବ; ବଞ୍ଚିଯିବ । ଏଇଠି ଦିନେ ଭୋକରେ ମରିଯାଇଥାନ୍ତା !"

ଗାଁରେ ଆଉ ଖାଇବାକୁ ମିଳିବ ନାହିଁ ବୋଲି ଛେମା ବି ଜାଣିସାରିଥିଲା । ଯେ ସବୁ ପାଞ୍ଚ-ସାତ ଜଣ ମୂଲ କିଣୁଥିଲେ, ସେମାନେ ଏବେ ନିଜେ ଖଟିବାକୁ ବାହାରିଲେଣି – ମହର୍ଗ କାଳ ପଡ଼ିଛି । ବଞ୍ଚିବା ଦୁଷ୍କର । ଗାଁରେ ପାଣି ଛାଡ଼ିଗଲାଣି । ଗଛପତ୍ର ମଉଳିଗଲାଣି । ବଟିଆ କାଠ ବିନ୍ଧାଣି କାମ କରୁଥିଲା । ଶେଷକୁ ମାଟିହାଣିଲା ମୂଲ ପାଇଁ । ତା' ବି ଆଉ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ବାରିସି ବଟାଳି ବିକିଦେଲା ।

ଛେମା କ'ଣ ବଟିଆକୁ ଜାଣି ନାହିଁ ? . . . ତା' ଘେରସ୍ତ ତାକୁ ବାଡ଼ାଏ । ତା' ହାତରୁ ମୂଲ ପଇସା ଛଡ଼େଇ ନେଇ ନିଶା ଖାଇଦିଏ । ହେଲେ, କ'ଣ କରିହେବ । ନିଶା ନ ଖାଇଲେ ବେରୋଜଗାର ମରଦଟା ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ କାନ୍ଦିବ – ଛେମା ଏକଥା କେବେ ସହିପାରିବ ନାହିଁ । ତା' ଛାତି ଫାଟିଯିବ । . . .

ଦିନେ ଛେମା ସଂଜ ଫେରିଆସି ଦେଖିଲା ଯେ ବଟ ବସି ଘର ଲିପୁଚି । ସେ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ହସିପକେଇଲା । ବଟିଆ ଚୋର ଧରାପଡ଼ିଲାପରି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲା । ହାତରୁ ଗୋବର ପାଣି ଛିଞ୍ଚାଡ଼ିଲା । ଛେମା ହସି ହସି ଲୋଟିଯାଉଥାଏ । ଫାଇଁକିନା ବଟିଆ ଜଳିଉଠିଲା । ଗୋଟାଏ ଗୋଇଠାରେ ଗୋବରହାଣ୍ଡିକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେଇ ଛେମାର

ଚୁଟିକୁ ଧରି ଘୋଷାରି ନେଇଗଲା । ବାଡ଼େଇଲା ମନଇଚ୍ଛା । ଦଳି ଚକଟି ନାରଖାର କରିପକେଇଲା ! . . . ଧନ୍ୟ ସେ ମାଇକିନା, ଏତେ ବ୍ୟପ୍ରାତ ସହିବାକୁ !

ଭୋକ କଲେ ବଟିଆ ଜ୍ଞାନ ହାରିଯାଏ । ବାଘ ଗର୍ଜିଲା ପରି ହେଣ୍ଟାଳ । ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ତା' ମୁହଁରେ କ'ଣ କୁଢ଼େଇ ନ ଦେଲେ ସେ ତଣ୍ଟି କଣା କରି ପିଇଯିବ । କିନ୍ତୁ ଏବେ ଦିନେ ଦିନେ ଜେମା କେବଳ ଶୂନ୍ୟକୁ ଚାହିଁ ବସି ରହେ । ମାଣ୍ଡିଆ ତମାରେ କ'ଣ ବାଘ ପୋଷିହୁଏ ? . . . ବଟିଆ ବାଡ଼ାଏ, ଗର୍ଜେ, ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ ଦୌଡ଼ି ପଳାଏ । ଜେମା ବୁଝିଯାଏ ଯେ, ସେ ସେମିତି କାନ୍ଦେ । ମରଦଟା ଆଉ କ'ଣ କରନ୍ତା ? କୋହ ଲୁଚେଇବାକୁ ପାଟିକରେ ।

ସେ କେତେ ଥର କହିଲାଣି ଘର ଛାଡ଼ି ଯାଇ ସହରରେ ମୂଲ ଲାଗିବାକୁ । ସେଠି ଖାଇବାକୁ ମିଳିବ । ଜେମା ଆଦୌ ରାଜି ହେଇପାରିନାହିଁ । ବଟ ଚିଡ଼ିଯାଇ କହେ – 'ମର ଏଇଠି ପଡ଼ି ପଡ଼ି ଭୋକରେ । ମୁଁ ଯାଉଚି ଏକୁଟିଆ ।' – ସେ ବି ଯାଇପାରେ ନାହିଁ । ପିଲାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁପାରେ ନାହିଁ । ସହିପାରେ ନାହିଁ । ମାଇପକୁ ବାଡ଼ାଏ । ମନଇଚ୍ଛା ଗର୍ଜେ । ନିଶାପାଣି ଟିକିଏ ଖାଇ ଭୋକ ମାରିଦିଏ । ନିପଟ ମଦୁଆଟାଏ ତ ବଟ ବେହେରା ।

ସେ ଯଦି କହୁଛି ଚାଲିଯିବାକୁ, ଜେମା ଯାଉନାହିଁ କାହିଁକି ? ସେ ଘରଡିହ ଜେମାର । ତା' ବୁଢ଼ା ବାପର । ସେ ଚାହିଁଚି ବାଡ଼ିରେ କୂଅ ଖୋଳିବ । ପାଣି ମଡ଼େଇ ଶାଗ ମୁଗ କରିବ । ବାଡ଼ ପକେଇବ, ଘର ତୋଳିବ । ବଟିଆ ନିଜେ ସେଥିରେ ମାଟି କାଙ୍କ ଧରି ଗୁଡ଼ାଏ ଖୋଳିପକେଇଥିଲା । ଦି'ଟଣଯାକ ମିଶି ମଣିଷେ ଗହୀରଯାଏ କୂଅ ଖୋଳିଦେଲେ । ଘରେ ମେହେନତ କରି ପେଟ ପୋଷି ହେଲା ନାହିଁ । ବନ୍ଦ ହେଲା କୂଅଖୋଳା । ସେଇଟା ଅସରା ଗାତ ହୋଇ ପୋତିହୋଇଗଲା । ଜେମା ଚାହିଁଥିଲା ଛେଳି ରଖି ଗୋଠ ବଢ଼େଇବ । ଛେଳିଛୁଆଟାଏ ପାଳିଥିଲା । ଦିନେ ଏମିତି ନିଅଣ୍ଟିଆ ବେଳ ପଡ଼ିଥାଏ । ଛେଳିଟା ସେତେବେଳକୁ ଟଳମଳ ଗର୍ଭିଣୀ । ତା' ବେକରେ ଗାମୁଛା ଗୁଡ଼େଇ ଏ ମଦୁଆ ଘୋଷାରି ନେଇଗଲା; ଫେରିଲା ନିଶା ପେଟେ ପିଇଦେଇ । ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଆଣିଥିଲା ବିସ୍କୁଟ । ଜେମା ପାଇଁ ଝଲେବି । ପୋଡ଼ିଯାଉକିନା' ଜେମାର ଝଲେବିଖିଆ ।. . .

ସେ ଜାଣେ, ବଟିଆ ଦି'ଦିନ ଉପାସରେ ରହିଚି । ପିଲାଙ୍କ ତମା ଛୁଇଁନାହିଁ । ଜେମା ନିଜେ ହେଲେ କ'ଣ ତୁଣ୍ଡରେ କିଛି ଦେଇଚି ? ସେମିତି ଖାଡ଼ା ଉପାସ । ପେଟ ଭିତରେ ନିଆଁ-ଜଳି ଲିଭିଯାଇଛି । ରାତି ପାହିଲେ କ'ଣ ହବ ? କେମିତି ପିଲାଙ୍କୁ କଞ୍ଚା ପାଣିରେ ବଞ୍ଚେଇରଖିବ ? – ଏଇ ଚିନ୍ତା ମଡ଼େଇ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲା ଅନ୍ଧାର ପରି !

କିନ୍ତୁ 'ପାରୁ'କୁ ନେଇ ସେ କାହାକୁ ଦେଇଦେଲା ? କାହିଁକଇଦେଲା ?

''ତୋତେ କ'ଣ ଭାରି ହେଇଥିଲା ମୋ ଝିଅ ? ମୁଁ ତାକୁ ଯେମିତି ମନ ସେମିତି ପୋଷିଥାନ୍ତି ! – ମୋ ପିଲାକୁ ତୁ କୁଆଡ଼େ ଛାଡ଼ିଆସିଲୁ କହ !''

''ମୁଁ ତାକୁ ବିକିଦେଲି । ଏଇ ନେ ଟଙ୍କା ।''

ଟଙ୍କେ, ଦି'ଟଙ୍କିଆ, ପାଞ୍ଚଟଙ୍କିଆ କୋଚଟିଆ ନୋଟ କାଢ଼ି ସେ ତଳେ ଛେଚିଦେଲା । ଏଡ଼େଟାମାନ ଆଖି କରି ଜେମା ତାଟକା ହେଲା ପରି ଚାହିଁଲା ସେ ନୋଟବିଣ୍ଡାକୁ । ଙ୍ଫସେଇ ପାଖରେ ରକ୍ତ-ସରସର ଛୁରୀଟାକୁ ଦେଖିଲା ପରି ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲା ଜେମା । ତା' ଦେହସାରା ଠକ୍‌ଠକ୍ କମ୍ପୁଥିଲା ଗୁଳିଚୋଟ ଖାଇଥିବା ଜନ୍ତୁଟିଏ ପରି ।

ବଟ ଭୁସ୍‌କିନା ଉଠି ଚାଲିଗଲା ବାହାର ଅନ୍ଧାରକୁ ।

'ସୋଲା' ଗରିବ ପିଲାର କଣ୍ଢେଇଟିଏ ପରି ଛାନିଆ ହେଇ ଚାହିଁରହିଥିଲା । ମା' ଦେହରେ ଲେସି ହେଲା ପରି ବସିଥିଲା । କାବା ହେଇ ଯାଇଥିଲା ପିଲାଟା । ତା' ବୁକୁରେ ଛନକା ପଶିଯାଇଥିଲା ।

କେତେବେଳକୁ ମୁହଁରୁ ଚଟ୍‌କିନା ହାତ ଆଡ଼େଇ ଜେମା ସେମିତି ଡଗଡଗ ଚାହିଁଲା ସେ ନୋଟବିଡ଼ାକୁ । ମୁହଁ ଲୁହ ଶିଙ୍ଘାଣିରେ ଓଦା ସରସର । ସେ ଖପ୍‌କିନା ଟଙ୍କାଗୁଡ଼ାକୁ ମୁଠା କରି ଠିଆହୋଇପଡ଼ିଲା । ଚାଲିଲା ବାହାରକୁ ।

ତା'ର ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ଶରୀର ବାହୁନୁଥିଲା – 'ପାରୁ ଲୋ . . . ମୋ ମା, ପାରୁ . . . ପାରୁ . . . !'

ସେ ଅନ୍ଧାର ଭିତରକୁ ପାଟିକରି ଡାକିଲା – 'ଆରେ ରକ୍ଷାସ, କହ କାହାକୁ ବିକିଦେଲୁ ମୋ ଝିଅକୁ ? ମୁଁ ତା ମୁହଁକୁ ଏ ଟଙ୍କା ଫିଙ୍ଗି ମୋ ଝିଅକୁ ମୁକୁଳେଇ ଆଣିବି । କହ, କାହାକୁ ଦେଇଛୁ ?'

ଅନ୍ଧାର ବାଘଗୁମ୍ପା ଭଳି ନୀରବ ।

ଜେମାର ଆଉ କୌଣସି କଥାର ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ । ସେ ଲସରପସର ଧାଇଁଲା ରାସ୍ତାକୁ । ପଛରେ ଭେଁ ଭେଁ ରଡୁଥିଲା ସୋଲା ଏବଂ ପୃଥ୍ୱୀ । ଜେମା ସେମିତି ଧାଇଁଯାଇଥାନ୍ତା ଯୁଆଡ଼େ ମନ ସେଆଡ଼େ ।

''ଆଲୋ, ହେ, କୁଆଡ଼େ ଯାଉଚୁ ?'' ବଟିଆ ପାଟିକଲା ସୁନାରି ଗଛ ପାଖରୁ । ଜେମା ଫେରିଲା ନାହିଁ । ସେଇଠୁ ଠିଆ ହୋଇ ପଚାରିଲା – ''ମତେ କହ ସେ ଅଳପେଇସ ନାଁ । କୋଉଠି ତା' ଘର ।''

ବଟିଆ ଅନ୍ଧାର ଭିତରୁ କହିଲା – ''ଫେରିଆ ! ସେ ପାରୁକୁ ଦବ ନାଇଁ ।''

ଜେମା ଝପଟି ଆସିଲା ସୁନାରି ଗଛ ପାଖକୁ । ''କାଇଁକି ଦବ ନାଇଁ ? – ଆମେ କ'ଣ ତା'ର ପଇସାଟିଏ ଖାଇଚୁ ? ତା'ର ଏ ସବୁ ପୋଚା ଟଙ୍କା ମୁଁ ତା ଉପରକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେବି । . . . କହିବି, ମୋ ଝିଅକୁ ଦେ ! ଦବ ନାଇଁ !! ମୁଁ ତା' ଘରେ ନିଆଁ ଲଗେଇଦେବି । ଏକାଠି କରିଦେବି ଶହେ ଲୋକ !''

ବଟ ବସିଥାଏ । ଘୁଞ୍ଚୁ ନଥାଏ ଜମା । ଗାଉଁଗାଉଁ ହେଲା ପରି କହିଲା – 'ମୁଁ ତା' ପଇସା ଆଗୁଆ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିଦେଇଚି ।''

ଢେମା ଚିହିଁକି ଉଠିଲା – "କ'ଣ କହିଲୁ ରେ ମଦୁଆ, ହାଣମଙ୍ଗଳ ? . . . ତୁ ମୋ ପାରୁକୁ ବିକି ନିଶା ଖାଇଦେଲୁ ? ପୋଡ଼ିଯାଉ କିନା ତୋ ବାପପଣିଆ !"

ସେ 'ବଟ'ର ଚୁଟି ଧରି ଝିଙ୍କାଝିଙ୍କି କରି ପକେଇଲା । ବିଧା ଚାପୁଡ଼ା ବସେଇ ଦେଇଗଲା ମନଇଚ୍ଛା ! –

ବଟିଆ ସେମିତି ନିଶ୍ଚଳ ବସିଥାଏ ।

ସେ କ'ଣ ଢେମାକୁ ଜାଣି ନାଇଁ । ଏମିତି ଛଟେଇ ପଟେଇ ହେଇ ଶେଷକୁ ସେ ଥିର ହେଇଯିବ । ଛେଳି ବିକିଲା ଦିନ ସେମିତି ଚିହିଁକିଲା । ବଟିଆ କ'ଣ ସତେ ଚାହିଁଥିଲା ଗର୍ଭିଣୀ ଛେଳିଟାକୁ ବିକିଦବାକୁ । ସେ ଢେମାର ବେଦ୍ମିତ୍ ସହିପାରିଲା ନାହିଁ । ତା' ଚିରା ଶାଢ଼ିସନ୍ଧାରେ ସେ ବେହିଆ ଶୁଣ୍ଢିପୁଅ ତା' ଦିହମୁଣ୍ଡକୁ ଅନେଇବା ବଟ ସହିପାରିଲା ନାହିଁ । ଛେଳି ପାଇଁ ଢେମା କାନ୍ଦିବାରୁ ସେ ତାକୁ ନିର୍ଘାତ ଛେଚିଲା; ତାକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରି ନୂଆ ଶାଢ଼ିଟା ତା' ଦିହରେ ଗୁଡ଼େଇଦେଲା । ଏଇନା ଢେମାକୁ କେହି ଦେଖିଲେ କହିପାରିବ ତା' ଗେରସ୍ତ ନାଇଁ ବୋଲି ? ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ବିସ୍କୁଟ, ଢେମା ପାଇଁ ଝଲେବି କିଣିସାରି, ମୁନ୍ଦେ ନିଶାପାଣି ପିଇଦେଇଥିଲା ! ଏମିତି ତ ଚାଲିଛି କୋଉକାଳୁ; ହେଲେ ଏମିତି ନିଅଣ୍ଟିଆ ଦିନ କେବେ ନ ଥିଲା । ବଡ଼ିଆଳ ଝିଅଟା 'ପାରୁ' – ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷର ଝିଅକୁ କିଏ ଦେଖିଲେ କହିବ ଦଶବର୍ଷ । ଏବେ ନ ଖାଇ ନ ପିଇ କ'ଣ ଅବସ୍ଥା ହେଲାଣି ତା'ର । ସେ କ'ଣ ଏଇଠି ବଟ ଦେହେରା ଆଗରେ ଶୁଖି ଶୁଖି ମରିବ ? କ'ଣ ହାନି କାମ କଲା ବଟିଆ ଯଦି ତାକୁ ନେଇ ବାହିନୀପତି ଘରେ ଦେଇଦେଲା ? କ'ଣ ନା, ଝିଅକୁ ବିକିଦେଲା । ଆବ୍‌ବେ ଯା, ମୋ ଝିଅକୁ ମୁଁ ବିକିଲି; କାହାର କ'ଣ ଗଲା ? . . . ମୋ ଇଚ୍ଛା ।

ଢେମା ନିଜେ ବହେ ଛେଚି-କୋଡ଼ି ହେଲା । ପାରୁ ନାଁ ଧରି କେତେ ବାହୁନିଲା । ତା'ରି ଭିତରେ ଉଠିଆସି ବଟର ଦୁଇ କାନ୍ଧକୁ ଧରି ଝୁଙ୍କିଲା ।

କାନ୍ଦ ଭିତରେ ପଚାରିଲା – "କେତେ ଟଙ୍କାର ନିଶା ଖାଇଲୁ କହ ! ମୁଁ ସବୁ ବନ୍ଧା ପକେଇ ଭରଣା କରିଦେବି । କହ, ମୋ ପାରୁର ରକତ ମାଉଁସ କେତେ ଖାଇଚୁ, କହ ।"

ବଟ ଉଦାସ ବସିଥାଏ । ତାତିଲା ବାମ୍ଫ ଆଉ ପାଣି ବର୍ଷୁଥାଏ କୋପିନୀ ମାଇକିନା । "ଆରେ – କହ, ନ ହେଲେ ତୋ' ଆଗରେ ମୁଣ୍ଡ ପିଟି ମରିଯିବି ।"

ବଟ ଶେଷକୁ ଖୁବ୍ ମୋଟାଗଳାରେ କହିଲା – "ମୁଁ ନିଶା ଖାଇନାଇଁ ।"

"ମୁଁ ନିଶା ଖାଇନାଇଁ – ଭାରି ନିଉତୁରିଆ ଦେଖୋଉଚି । ଟଙ୍କା ହାତରେ; ତୁ ନିଶା ନ ଖାଇ ରହିଚୁ ? ନିଶା ତ ଖାଇନୁ; ପଇସା କେମିତି ନିଅଣ୍ଟ ଧରିଲା ?"

"ଆଗତୁରା ଟଙ୍କା ଦଶଟା ଆଣି 'ପାରୁ' ପାଇଁ ଜାମା ଜଙ୍ଘିଆ କିଣି ଦେଲି । ଲଙ୍ଗଳା ପିଲାଟାକୁ ତା' ଘରେ କେମିତି ଦେଇଥାନ୍ତି ଯେ ?"

ଜେମା ଆଖିରୁ ତବତବ ପାଣି ନିଗିଡ଼ିଗଲା । ପାରୁ ପାଇଁ ଜାମା କେତେ କାରୁ ନ ଥିଲା ବୋଲି ସେ ଜାଣିଥିଲା । ମାଇକିନିଆ ଝିଅଟା ଫୁଙ୍ଗୁଳା ଦିହରେ କେମିତି କାହା ଆଗରେ ଠିଆହୋଇଥାନ୍ତା ଭଲା । ବଟିଆଟା ମଦୁଆଟାଏ, ସେ କ'ଣ ଆଉ କରିପାରିଥାନ୍ତା !

ଜେମା ସକସକ ହେଇ ସେଇ ଅନ୍ଧାରରେ ଗୁଡ଼ାଏ କାନ୍ଦିଲା । ସୋଲାକୁ କୋଳରେ ପୂରେଇ ବସିଲା ଏବଂ କାନ୍ଦିଲା । ସେ ଭଲା ଆଉ କ'ଣ କରିପାରିଥାନ୍ତା ?

''ତୁ କେବେ ମୋ ଝିଅକୁ ଆଣିବୁ କହ ?''

ବଟିଆ ଚୁପ୍ । ଗଛପତ୍ର ଟାଙ୍ଗରା ଭୂଇଁ, ଆକାଶ, ସବୁ ଚୁପ ।

ମା' ବୁକୁପାଖରେ ମୁହଁ ଗୁଞ୍ଜି ସୋଲା କହିଲା – ''ମେତେ ଭୋକ କରୁଚି ।''

ଅନ୍ଧାର ଆହୁରି ନିଘଞ୍ଚ ହୋଇ ଚିପିଆସିଲା ଚାରିଆଡୁ । କିଏ ନାହିଁ କଲା ତୋତେ ଭୋକ କରୁଚି ବୋଲି । ମାଣ୍ଡିଆ ତମ୍ଫାଯାକ ତ ସବୁ ପାଇଚୁ । ପାରୁ ତ ନାଇଁ ତା ଭାଗ ପିଇବାକୁ । କାଲି କ'ଣ କରିବୁ ! କାଲି ପାଇଁ ତ କିଛି ନାଇଁ !

ଜେମା ଶୁଣିପାରିଲା ବଟିଆ ପେଟ କଡ଼କଡ଼ ଡାକିଲା । ଭୋକିଲା ମଣିଷଟା ଘାଉଡ଼ା ବାଘ ନୁହେଁ କି ? . . . ସେ ଝାଳେଇଗଲା ଗୋଡ଼ଠଉଁ ମୁଣ୍ଡଯାକେ । ତା' ପେଟ ଭିତରେ ରଡ଼ ନିଆଁ ପରି ଦହକି ଉଠିଲା ଦୁଇ ଦିନର ଭୋକ ।

ବଟ ଚମକିଲା ପରି ଠିଆହୋଇପଡ଼ିଲା । ଗୋଡ଼ ଫରକଟେଇ ଅଣ୍ଟାରେ ହାତ ଦେଇ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଆହୁରି ଅନ୍ଧାରର ବିକଟାଳ ମୂର୍ତ୍ତି ।

ଜେମା 'ସୋଲା'କୁ ଭିଡ଼ି ସାଙ୍କୁଡ଼ିଗଲା ।

''ମତେ ସେ ଟଙ୍କା ଦେଇପକା !'' – ମେଘ ଡାକିଲା ଉପରୁ ।

କେମିତି ସାହସ କଲା କେଜାଣି । ଜେମା କହିଲା – ''ନା, ମୁଁ ଦେବି ନାଇଁ ।''

ତା' ପରେ ଚୁଟି ଧରି ସେ ଘୋଷାରି ନେଇଥାନ୍ତା । ବର୍ଷିଯାଇଥାନ୍ତା, ଭୋକ, ରାଗ, ଲୁହର ଫୁଟନ୍ତା ମେଘ ।

କାହିଁ, ସେମିତି କିଛି ହେଲା ନାହିଁ ତ ।

ଜେମା ତଳେ ଭରା ଦେଇ ଧୀରେ ଉଠିଲା । ଘର ଭିତରେ ପଶିଗଲା । ତା' ପଛରୁ ଶୁଭିଲା – ''ଦି ଟଙ୍କାର ଚୁଡ଼ା ଆଣିବି, ପଇସା ଦେ । ନ ହେଲେ କାଲିକି ସୋଲା ମରିଯିବ ।''

ନିର୍ଜୀବ ପରି ଠିଆହୋଇଗଲା ଜେମା । ତା ହାତଗୋଡ଼ରୁ ଜିଅ ଛାଡ଼ିଗଲା । ମୁଠା ହୁଗୁଳିଗଲା । ନୋଟବିଡ଼ାଟା ଥପ୍‌କିନା ପଡ଼ିଗଲା ତଳେ ।

. . . ତେନ୍ତୁଳି, ଲଙ୍କା, ବଡୁରା ଚୁଡ଼ା, ଲୁଣିଆ ଲୁହ, କୋହ, ଭୋକ ସବୁ ଏକାକାର ହୋଇଗଲା ନୀରବ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ।

X X X X

ଅତୀତର ସମଗ୍ର ଘଟଣାକୁ ଏମିତି ଖଞ୍ଜିନେଇ ମୁଁ ବୁଡ଼ିରହିଥିଲାବେଳେ ଶୁଣିଲି – ''ବୁଝିଲେ ରଥବାବୁ ! ଏଇ ସେଇ ସୋଲା । ଆଜି ଦଶବର୍ଷ ପରେ ଆସିଛି ତା' ଭଉଣୀକୁ ଫେରେଇ ନବାକୁ ।''

ବାହିନୀପତିଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ବେତଚୌକିରେ ଧଳା ଧୋତିଟିଏ ପିନ୍ଧି ବସିଥାନ୍ତି । ବିଧବା ହେବାର ଚାରିବର୍ଷ ଭିତରେ ଅନେକ ସମୟ – କେରା କେରା ବାଳ ପାଚିଗଲାଣି ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ।

ହାଡୁଆ, ଟାଣୁଆ, ଖୁରମୁସିଆ ଟୋକାଟିଏ ଅଗଣାରେ ସେମିତି ଆମକୁ ଅନେଇ ଠିଆହୋଇଥାଏ । ହାତରେ ନୋଟବିଡ଼ାଟିଏ ମୋଡ଼ି ଧରିଥାଏ ।

''ମୋ ବାପ ଏଇ ଘରେ ବିକିଚି ବୋଲି ଦେଖେଇ ଦେଇଥିଲା । ଆମେ, ତିରିଶ ଟଙ୍କା ସଞ୍ଚିପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଥରେ ବାଇଶ ଟଙ୍କା ହେଇଥିଲା । ତା' ଆର ଦିନ ମା' ରୋଗରେ ପଡ଼ିଗଲା ସାତଦିନ । ସବୁ ପଇସା ସରିଗଲା । ବାପ ନିଶା ଖାଇଲା । ଦିନେ ପଳେଇଲା । ଆମେ ତା' ପତ୍ତା ପାଇଲୁ ନାହିଁ . . . ମା'ର ପିଲା ହେଲା । ସେ ଚାଲିଗଲା ଭଗିଆ ସାଙ୍ଗରେ । କାନ୍ଦିଲା, ମତେ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ଧରେଇ ଦେଇ ଚାଲିଗଲା . . . ମୁଁ ମୂଲ ଲାଗିଲି !''

ସେ ଆସ୍ତେ ନୀରବ ହୋଇଗଲା । ତା' ଆଖି କୋରଡ଼ରୁ ନୀରବ ଦୁଃଖର ପଟୁଆର ବୋହିଗଲା ଅଗଣାର ବାଲି ଉପରକୁ ।

ଶ୍ରୀମତୀ ବାହିନୀପତି କିଛି ନ କହି ଉଠିଗଲେ ।

ମୁଁ ସାହସ କରି କହିଲି – ''ଶୁଣ ସୋଲା, ତୋ ଭଉଣୀ ମୁକୁଳି ଯାଇଚି । ସେ ମଙ୍ଗୁ ପଧାନକୁ ବାହା ହେଇ ରାଉରକେଲା ପଳେଇଲା । ଏଠି କାହାକୁ କହି ନାଇଁ; ରାତିରେ ଲୁଚି ପଳେଇଲା । . . . କ'ଣ ବୁଝିପାରୁଚୁ ?''

ସୋଲାର ହାତଯୋଡ଼ିକ ଓହଳି ପଡ଼ିଲା ତଳକୁ । ସେ ତା' ମୁଠାରେ ନୋଟ୍‌ଗୁଡ଼ିକୁ ମକଚୁଥାଏ । ଚାହିଁଥାଏ ତଳକୁ, ଅଥବା ଶୂନ୍ୟକୁ ।

ଶ୍ରୀମତୀ ବାହିନୀପତି ପାହାଚ ଓହ୍ଲେଇ ସୋଲା ପାଖକୁ ଚାଲିଗଲେ । ଥାଳିଆଟିଏ ତା ଆଡ଼କୁ ବଢ଼େଇ ଦେଇ କହିଲେ – ''ତୋ ଭଉଣୀ କହୁଥିଲା ତତେ କୁଆଡ଼େ ବରକୋଳି ଭଲ ଲାଗେ । ନେ, ଆମ ବାରି କୋଳି ଖା । ମୁଁ ଝିଅକୁ କହିଚି, ସେ ତୋ ପାଇଁ ଜଳଖିଆ ଆଣି ଦଉଚି ।''

ମଣିଷଛୁଆଟାର ହାଡ଼, ରକ୍ତ, ମାଂସ ଏମିତି ତରଳି ବୋହିଯିବାର ମୁଁ ଆଉ କେବେ ଦେଖିନାହିଁ ।

ସୋଲା ସେଇ ଅଗଣାରେ ମେଞ୍ଚାଟିଏ ହେଇ କୁଢ଼େଇହେଇପଡ଼ିଲା । ଧକଉଥିବା ଚଟିଆ ଛୁଆ ପରି ତା' ଦେହ ଫଡ଼ଫଡ଼ ହଉଥିଲା ।

ଆମେ ତାକୁ ପିଣ୍ଡା ଉପରକୁ ଟେକିଆଣିଲାବେଳକୁ ତିନିଖଣ୍ଡି ଦଶଟଙ୍କିଆ ନୋଟ ଗଳିପଡ଼ିଥିଲା ଟୋପା ଟୋପା ଲୁହ ଆଉ ଝାଳ ଉପରକୁ ।

□□□

ଚିରକାଳ ଅନ୍ୟ ଭୂମିକାରେ

ଡୋରିଆ ବୁସ୍‌ସାର୍ଟ ପିନ୍ଧିଲେ ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ତାଙ୍କ ଭଳି ଦିଶେ ।

ମୁଁ ଜାଣିପାରେ ନାହିଁ, ହୁଏତ; କିନ୍ତୁ ନିଶ୍ଚୟ ତାଙ୍କରି ଭଳି ଦିଶେ । ନଚେତ୍ ନରୋତ୍ତମ ମଙ୍ଗରାଜଙ୍କ ପରି ପୋଖତ ସଂସାରୀ ମଣିଷ ସେଦିନ ସେମିତି ବ୍ୟବହାର କରି ନ ଥାନ୍ତେ । –

– ସକାଳ ଖରା ଓ ଫୁଲବାସ୍ନା ଆମ ସାମ୍ନାରେ ବିଛେଇ ହୋଇ ରହିଥାଏ । ଜିପ୍ ମାଡ଼ିଚାଲିଥାଏ ଆଗକୁ । ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ପତ୍ନୀ ଆଉ ଦୁଇ ପୁଅ, ବାପୁ ଏବଂ ଦିପୁ । ତା' ପୂର୍ବଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ସଭା, ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଫୁଲମାଳ, ପ୍ରଶଂସା ସବୁ ବୋଝେଇ ହୋଇ ରହିଥିଲା ଅଧରାତି ଯାଏଁ । ସକାଳୁ ଚଞ୍ଚଳ ସେଇଠୁ ବାହାରିଆସୁଥିଲୁ, ଦିନ ଭିତରେ ପାଞ୍ଚଶହ କିଲୋମିଟର ପାରିହେବାର ଜରୁରୀ ଯୋଜନା ନେଇ । ତଥାପି ସେ ନିର୍ମଳ, କାକର ସକାଳ, ପାହାଡ଼ ଉପରେ ପାହାଡ଼ର ଶାନ୍ତ ଚିତ୍ର ମନରୁ ସେ ଉଦ୍‌ବେଗ ପୋଛିଦେଉଥାଏ । ଆମେ ସେ ତହସିଲର ସଦର ମହକମା ପାରି ହୋଇ ଆସୁଥାଉ ।

ଦେଖିଲୁ ବାଟ ରୋଧି ଜଣେ ପିଆଦା ଠିଆହୋଇଚି ।

ଗାଡ଼ି ବନ୍ଦ ହେଲା । ପଛ ଧୂଳି ସବୁ ଆଗକୁ ମାଡ଼ିଆସିଲା । ଇସ୍ ।

ମୁଁ ଭିତରେ ବସି ପଚାରିଲି, "କ'ଣ ଘଟଣା ? – କାହିଁକି ଗାଡ଼ି ବନ୍ଦ କଲ ?"

ପିଆଦାଟି ସଲାମ ଠୁକି କହିଲା, "ଆପଣଙ୍କୁ ସାହେବ ଡାକୁଛନ୍ତି !"

ମୁଁ ଫାଉଁକିନା ଚିଡ଼ିଗଲି । କହିଲି, "କିଏ ସେ ସାହେବ ? କାହିଁକି ଡାକୁଛନ୍ତି ? ଆମେ ତାଙ୍କର ଖାଉ ନା ଧାରୁ ? ଯାଅ, କହିଦେବ ଆମକୁ ବେଳ ନାହିଁ । . . . ଡ୍ରାଇଭର, ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ ।"

ପିଆଦା ତଥାପି ବାଟ ଛାଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ମୁଣ୍ଡର ପଛପଟ କୁଣ୍ଡାଇ ଅଳ୍ପ ହସି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲା । ଇଡିଅଟ୍ କାହାଁକା !

ଏତିକିବେଳେ ଲସରପସର ହେଇ ପଚାଶ-ବାଉନ ବର୍ଷର ଜଣେ ମାନନୀୟ ଭଦ୍ରଲୋକ ମାଡ଼ିଆସିଲେ ।

"ଆରେ ପିଲେ, ଆମେ କେତେବେଳୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ବସିଛୁ ତୁମେ ଆସିବ ବୋଲି । ଘରେ ମାଉସୀ ଆଉ ରଖେଇଦେଲା ନାହିଁ । କହିଲା ଚଞ୍ଚଳ ପିଲାଙ୍କୁ ନେଇଆସ ।"

ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଆତ୍ମୀୟତା ପାଇଁ ମୁଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲି । କଣ କହିବି ସ୍ଥିର କରିପାରିଲି ନାହିଁ । '. . . ମୁଁ . . .'

ମୋ ଡେଣା ଧରି ତଳକୁ ଓଟାରି ନେଉ ନେଉ ସେ ମୋ କଥାରେ ମଡ଼େଇ ହୋଇ ପଡ଼ି କହିଲେ, "ଆରେ, ମୁଁ କଣ ବୁଝିପାରୁନାହିଁ ? ମୁଁ ଏଠି ଅଛି ବୋଲି ଜାଣିଥିଲେ ତୁ ଆଉ ଦେଖା ନ କରି ଚାଲିଯାଇଥାନ୍ତୁ ? . . . ମୁଁ ତତେ ଜାଣିନାହିଁ ! ତୋ ଜନ୍ମହେଲାଦିନୁ ମୁଁ ତୋତେ ଜାଣେ । ତୋ ବାହାଘରକୁ ମୁଁ ଯାଇଛି । ଏ ବୋଉ-ମା'କୁ ସେ ଗହଳିରେ କ'ଣ ଦେଖିପାରିଥିଲି କି ? ଆସ, ଆସ, ଆହେ ଏ ନାତିଟୋକା ହଳକ କେମିତି ସାଇବଛୁଆ ପରି ହେଇଛନ୍ତି ! . . . ବାଃ . . .

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହୁଁଥାନ୍ତି । ମୁଁ କିଛି ନ କହି ସେ ଅପରିଚିତ ଦରବୁଢ଼ା ମଣିଷଟି ସାଙ୍ଗରେ ବାଧ ପିଲାଟିଏ ପରି ଚାଲିଥାଏ । ମୁସ୍କିଲ ପରିସ୍ଥିତି ! ସେ ନିଶ୍ଚୟ କେଉଁଠି ଭୁଲ କରି ପକେଇଛନ୍ତି ।

ସେ ମୋ ଅଣ୍ଟାରେ ହାତ ଗୁଡ଼େଇ ମତେ ବକେଇ ନେଇ ଯାଉଥାନ୍ତି ।

ଏପରି ମଉସାଟିଏ ପାଇବା କମ୍ ଭାଗ୍ୟର କଥା ନୁହେଁ ! ଯାଙ୍କୁ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମଉସା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରିନେଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ? . . .

ମୋର ଆଚରଣ, ଚାଲି, ହସ, କଥାବାର୍ତ୍ତା ତେଣିକି ଅନେକ ସରଳ ଏବଂ ସହଜ ହୋଇଗଲା ।

ପୁରୁଣାକାଳିଆ ସରକାରୀ ଘର । ବେଶ୍ ପ୍ରଶସ୍ତ ଅଗଣା । ମାଉସୀଟି ବେଶ୍ ପେଣ୍ଡିପାଣ୍ଡି ବାଙ୍ଗୁରୀ ମଣିଷ ! ଓଢ଼ଣା, ସିନ୍ଦୂର ଟୋପା ! ଓଠକୁଣରୁ ପାନପିକର ସରୁ ଧାର ! ବେକରେ ତିନିସୋରା ଚାପସରି । ବାହୁରେ ସୁନା ଅନନ୍ତବ୍ରତ, ବାହାସୂତା । ଏ ସମସ୍ତ ମୋ ବୋଉ ଭଳି ଅତି ଆପଣାର, ନିର୍ମଳ ମମତାର, ଚୁଆ ଗୁଣ୍ଡି, ଚମ୍ପାଫୁଲ ମହକୁଥିବା ମାତୃରୂପ । ସେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀର ଚିବୁକ ଟେକି ଦେଇ ପିଠି ସାଉଁଳିଦେଲେ । ପିଲାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ତାଙ୍କୁ ନେଇଗଲେ ଘରଭିତରକୁ ।

ମୋ ନମସ୍କାର ଉତ୍ତରରେ କହିଲେ, "ବୁଢ଼ାଟିଏ ହେଇଥା ।" ଆଉ ସତେ ବା ମୋ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାର କୌଣସି ପ୍ରୟୋଜନ ନ ଥିଲା ତାଙ୍କର ।

ମଉସା ମୋତେ ନେଇ ସୋଫା ଉପରେ ବସାଇଲେ । ଏଡ଼େ ପାଟିରେ ଡାକିଲେ ଜଣକୁ ମୋ ପାଇଁ ଜଳଖିଆ ଆଣିବାକୁ । ମୋତେ ଚାହିଁ କହିଲେ –

"ବୁଝିଲୁ, ତତେ କାହିଁ କେତେ କାଳ ପରେ ଦେଖୁଛି । ବିଭାଘରେ ଖାଲି ମୁହଁମାରି ଚାଲିଆସିଥିଲି । ବରବେଶରେ ତୁ ଉଠି ନମସ୍କାର କରିବାକୁ ମନା କରିଦେଇ ମୁଁ ତୋ ଶଶୁରଘରୁ ସିଧା ଚାଲିଗଲି ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ସେଇଠି ଥିଲି ତ ! ତା' ପୂର୍ବରୁ ତୁ କଲେଜରେ ପଢୁଥିଲାବେଳେ ଯାହା ମଝିରେ ମଝିରେ ଦେଖିଥିଲି । ତୁ ବୁଝିପାରିବୁ ନାଇଁ ତୋ ବାପା ସାଙ୍ଗରେ ମୋ ସମ୍ପର୍କ । ମା' ପେଟରୁ ଜନ୍ମିତ ଭାଇ ଏମିତି ହେବ ନାଇଁ । . . . ହଉ, ଛାଡ଼ ସେ କଥା । ତୋ ନାଁ ଏମିତି ଖବରକାଗଜରେ କେତେ ଥର ପଢ଼ିଚି । ଘରେ ତୋ ମାଉସୀକୁ ଦେଖାଏ । ଦେଖ, ଦେଖ, ସେ ରବି ଟୋକା କେତେ ନାଁ କଲାଣି । . . . ଏଠିକା ଲୋକଙ୍କୁ ଦେଖାଏ ।

ଏବେ ଗତ ପଅରିଦିନ ନିମନ୍ତ୍ରଣପତ୍ର ଦେଇଗଲେ । ତୁ ଏ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଆସୁଚୁ ଶୁଣି ଆମର ଆଉ ଖୁସିର ସୀମା ନାହିଁ । ତୋ ଭାଇ, ଯେ ବନାରସ୍‌ରେ ପଢୁଚି, ସେ ଛୁଟିରେ ଆସିଚି । କୁଆଡ଼େ ଲୁଚିଛି ସେ ଟୋକା । . . . ହଇରେ ବିନୟ ! ଏଠିକି ଆ' ।''

ସଦ୍ୟ ଛଣା ଟୁମା ଟୁମା ଲୁଚି ଏବଂ ହାଉ ବାହାରୁଥିବା ତର୍କାରି ଆସି ଥୁଆହେଲା ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ । ଆଉ ସେ ଯେ ଟୋକାଟି ଆସି ନମସ୍କାର କଲା, ସେ ବୋଧେ ବିନୟ ।

ମଉସା, ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ କହିଦେଇ ଉଠିଗଲେ । ଏଇଠି ଆଜି ଏ ଓଳି ଖାଇପିଇ ଯିବ । ମୁଁ ଯାଏଁ, ସେ ଡ୍ରାଇଭର କଥା ବୁଝିଦେବି ।

ମୋ ଉପରେ ଆଉ କୌଣସି କଥା ନିର୍ଭର କରୁ ନଥାଏ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଜାଣିସାରିଥାଏ ଯେ ଗତକାଲି ରବିବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ମୋର ସଭାକାର୍ଯ୍ୟ ଥିଲା । ସେ ଆସି ପାରି ନଥିଲେ । କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ମଧ ଏଇଭଳି ଭ୍ରମ କରିଥିଲେ ଜାଣିବା ପରେ । କହିଥିଲେ, 'ଆଜିର ଦୁଇଜଣ ଅତିଥି ଏ ମଞ୍ଚ ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ ଯାଆଁଳା ଭାଇ ପରି ଦିଶିଥାନ୍ତେ । ଆମେ ଜଣଣଙ୍କୁ ପାଇ ଧନ୍ୟ !'

. . . ତା'ହେଲେ ଏ ହେଉଛନ୍ତି ରବିବାବୁଙ୍କ ମଉସା । ନିଶ୍ଚୟ ଦୂର ସଂପର୍କିତ, କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ଆପଣାର ଲୋକ । ରବିବାବୁ ମୋର ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁ । ଯଦି ତାଙ୍କର ପ୍ରାପ୍ୟ ସ୍ନେହ ଆଦରରୁ କିଛି ମୋତେ ମିଳିଗଲା, ବିଶେଷ କିଛି ଅନ୍ୟାୟ, ଅପରାଧ କ'ଣ ହୋଇଗଲା କି ? କିନ୍ତୁ କ'ଣ କରାଯାଇପାରେ ? ତାଙ୍କୁ କ'ଣ ମୋର ପରିଚୟ ମୁଁ ଠୋ-କିନା ଦେଇଦେବି ? ତାଙ୍କର ଭୁଲ ହେଲା ବୋଲି କହିଦେବି ? ସେ ମୂର୍ଚ୍ଛା ହୋଇଯିବେ ! ହୁଏତ ତାଙ୍କର ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଆସୁଥିବା ପ୍ରାଣ-ତନ୍ତୁଟି ଛିଣ୍ଡିଯିବ । . . . ଚୋର ଭଳି ମୁଁ ଲୁଚାଇ ପାରିବି ନାହିଁ । . . . ଧର ଯଦି ଏଠି ମୋତେ ଚିହ୍ନି କେହି ଜଣେ କହିବ, ''ଆରେ କିଶୋର ବାବୁ ଯେ !'' . . . ହୁଏତ ମୋ ପୁଅକୁ କିଏ ପଚାରି ଦେଇପାରେ'', କହିଲୁ ଦେଖି ତୋ' ବାପା ନାଁ କ'ଣ ! – କହି ପାରିବୁ ? . . . ଡ୍ରାଇଭରକୁ ବିଶ୍ୱାସ ବଢ଼ାଇବାକୁ ପିଆଦା କହିପାରେ, ''ଏ ବାବୁ ପରା ଆମ ସାଇବଙ୍କର ନିଜ ପୁତୁରା !'' ଡ୍ରାଇଭର ସହଜ ଭାବରେ କହିବ, ''ଓ ଏଇ କିଶୋର ବାବୁ !'' . . . ଦୈବାତ୍ ଧର – ଯଦି ପିଆଦାକୁ ରବିବାବୁଙ୍କ ନାଁ ଜଣାଥିବ ! . . .

ବିନୟ କ'ଣ ଖାଇଲା, ନ ଖାଇଲା, ମୋତେ କ'ଣ ପଚାରିଲା ନ ପଚାରିଲା ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । ମୁଁ କେବଳ ଅନେକ ଥର ଘଣ୍ଟାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି; ବାରମ୍ବାର ରୁମାଲ କାଢ଼ି ମୁହଁ ପୋଛୁଥିଲି ।

ସେଦିନ ଅସମ୍ଭବ ସ୍ନେହ ଆଦର ପାଇଛି । ଚମତ୍କାର ମାଛ ତରକାରି, ମାଛମୁଣ୍ଡ, ଗୁଆଦହି, ସରୁଚାଉଳ ଭାତ ଖାଇଛି । ମଉସା ମାଉସୀ ମୋ ଦେହ ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ନୀରବ ଆଶୀର୍ବାଦ ଅଜାଡ଼ି ଦେଇଛନ୍ତି ।

ମୋ ପିଲାଙ୍କ ହାତରେ ଟଙ୍କା; ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖରେ ମିଠାହାଣ୍ଡି ଥୋଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ସମ୍ଭାଳି ରହିଛି ।

କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ମୋ ହାତ ଧରି ଛଳଛଳ ଆଖିରେ କହିଲେ, "ବାପା, ରବି ! ମୁଁ ଜାଣେ, ତୋ ଭଳି କୀର୍ତ୍ତିମାନ ପୁଅ ସବୁ ବାପ ଭାଗ୍ୟରେ ଜୁଟେ ନାହିଁ । ମଉସାକୁ ମନେ ରଖିଥିବୁ ।" ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଜାକିଧରି କଇଁକଇଁ କାନ୍ଦିପକେଇଥିଲି । ମୋ ନାଁ, ମୋ ବାପା ମା' ସାତପୁରୁଷ ଚିହ୍ନଟ ମୁଁ ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପୋତିପକେଇବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲି ।

ଅବସ୍ଥା କିଛି ସମୟ ପରେ ସମ୍ଭଳା ପଡ଼ିଲା । ଗାଡ଼ି ଷ୍ଟାର୍ଟ ଦେଲା । କମ୍ପିଉଠିଲା ଜିପ୍‌ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଙ୍ଗ, ମୋର ମାଂସ ପଞ୍ଜରା, ମୋର ଅତୀତ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋର ପରିଚୟ ।

ମୁଁ ବିନୟକୁ ଟାଣିଆଣି ପାଖରେ ବସେଇଲି । କହିଲି, "ମୁଁ ବାଟରେ ତାକୁ ଓହ୍ଲେଇଦେବି ।"

ଗାଡ଼ି ଛାଡ଼ିଦେଲା । ପଛରେ ଠିଆହୋଇ ହାତ ହଲେଇଲେ ମଉସା । ଗାଡ଼ି ଭିତରୁ ବାପୁ, ଦିପୁ ହାତ ହଲେଇଲେ ।

ପ୍ରାୟ ତିନିଶହ ଗଜ ଗଲାପରେ ଗାଡ଼ି ବନ୍ଦ କରିବାକୁ କହି ବିନୟ ସାଙ୍ଗରେ ମୁଁ ଓହ୍ଲେଇଗଲି । ଏକାନ୍ତକୁ ଡାକିନେଲି ତାକୁ । ଭିତରୁ ସବୁ ସାହସ ସଞ୍ଚୟ କରି କହିଲି –

"ଦେଖ୍ ବିନୟ, ତୁ ମୋ ଭାଇ । ମୁଁ ତତେ ଯାହା କହିବି, ମୋ ଦିହ ଛୁଇଁ ଶପଥ କର, ମଉସାଙ୍କୁ ଏଇନା କହିବୁ ନାହିଁ; ପ୍ରୟୋଜନ ନହେଲେ ଆଦୌ କହିବୁ ନାହିଁ ।"

ସେ ଆଖିମଟିକା ନ ମାରି ଚାହିଁରହିଥାଏ । ତା' ପାଟି ଓହଳି ରହିଥାଏ । ମୁଁ ମୋର ସତ୍ୟପାଠ କରିଗଲି ଅତି ନିର୍ମମ ଭାବରେ । –

ତା'ପରେ ଆମେ ଆସି ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେ ବିଷୟରେ ପଦେ ତୁଣ୍ଡେଇ ନାହିଁ । ଏବେ ବି ମଉସାଙ୍କୁ ମନେପକାଇ ମୁଁ ନମସ୍କାର କରେ । ସେଇ କେତେ ଘଣ୍ଟାର ସ୍ନେହ ମୋ ଜୀବନରେ ଅତି ଦୁର୍ଲଭ ଅନୁଭବ ।

x x x କିଛିଦିନ ଏମିତି ଏମିତି ଚାଲିଗଲା । ମୁଁ ଡୋରିଆ ବୁସ୍ ସାର୍ଟ ପିନ୍ଧିଲେହିଁ ସନ୍ଦେହ କରିବସିଲି ମୋର ପରିଚୟ ବିଷୟରେ । ସେଥିପାଇଁ ଜାମା ବଦଳ କରିଦେଲି । ଜାଣିଶୁଣି ନିଶ ରଖିଲି । ରଖୁ ରଖୁ ଦାଢ଼ି ରଖିଲି ଏବଂ ଗୋଟାଏ ସମୟରେ ଏଇ ଖଦଡ଼ ଧୋତି ପଞ୍ଜାବି ପିନ୍ଧି ମୁଁ ଦିଶିଲି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର । ମୁଁ ଯେ ରବିବାବୁଠାରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ଦିଶିଲି, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ; ମୁଁ ସେଇ ପରିମାଣରେ ମୋ ନିଜଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଅଲଗା ଦିଶିଲି । ଦର୍ପଣକୁ ଚାହିଁଲେ ଚିହ୍ନିବା କଷ୍ଟ ହେଲା । ମୁଁ ବୋଧହୁଏ ଏମିତି ନିବୁଜ ଆଡୁଆଳ ଖୋଜୁଥିଲି ଲୁଚିଯିବା ପାଇଁ; ସର୍ବଦା ଆଉ କାହାଭଳି ଦିଶୁଥିବା ମୋ ଚେହେରାଟିକୁ ଲୁଚେଇଦେବା ପାଇଁ ।

ମୁଁ ଦାଢ଼ି ରଖିବା ଦ୍ୱାରା ସର୍ବପ୍ରଥମେ ବିଗିଡ଼ିଲେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ । ରାଗ ରୋଷ ପ୍ରତିବାଦର ଗୋଟାଏ ପର୍ବ ପାରିହୋଇଗଲା । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଦାଢ଼ି କାଟିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ବୋଲି କହିଦେଲି । ସେଥିପାଇଁ ଯଦି ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏ ମୁଁ ବରଂ ସନ୍ୟାସ ନେଇଯିବି; କିନ୍ତୁ ଦାଢ଼ି କାଟିବି ନାହିଁ । କାଟିଦେଲେ କାଳେ ପୁଣି ମଉସାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ କେଉଁଠି ଦେଖାହେଇଯିବ – ଏ ଭୟ ମୋ ମନରୁ ଜମା ଯାଉ ନ ଥାଏ ।

ମୋ ନୂଆ ଚେହେରାକୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ସବୁ ଗ୍ରହଣ କରିସାରିଥାନ୍ତି । ଅନେକେ ମୋତେ ମଉସା ଡାକିଲେ ବି ମୁଁ ନିର୍ବିକାର ସ୍ୱୀକାର କରିଯାଉଥାଏ । ଭାବୁଥାଏ, ଦିନେ ଏ ଖଦଡ଼କୁ ରଙ୍ଗ ମେଡ଼େଇ ଗେରୁଆ କରିଦେବି । ସେଇଦିନ ଜାଣି ମୁଁ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଭାବରେ ଲୁଚିଯାଇ ପାରିବି । ମୋତେ ଦେଖିଲେହିଁ ହଜାରେ ମଣିଷଙ୍କ ଭିତରେ ଚିହ୍ନଟ କରି ହେଉଥିବ – ମୁଁ ଆଉ କାହାଭଳି ଦିଶିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ନଥିବ ।

ମୋ ଛଦ୍ମବେଶରେ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଆମୋଦିତ ହେଉଥାଏ । ମୋର ଖୁବ୍ ପୂର୍ବ-ପରିଚିତ ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ ଠିଆହେଲେ ବି ସେମାନେ ମୋତେ ଜାଣିପାରୁନଥାନ୍ତି । ମୁଁ ମୁଚୁକି ମାରି ଚାଲିଯାଉଥାଏ । ମୋତେ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ ମିଳୁଥାଏ । ମୁଁ ଗୋଟାଏ ପୁରୁଣା ପରିଚିତ ପୃଥିବୀରେ ଲୁକ୍‌କାୟିତ ଈଶ୍ୱର ପରି ଅଚିହ୍ନଟ ରହିପାରୁଥାଏ ଏବଂ ସେମାନେ କେହିହେଲେ ମୋତେ ଜାଣି ସୁଦ୍ଧା ଜାଣିପାରୁନଥାନ୍ତି; ଅଥଚ ମୁଁ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜାଣିଥାଏ ! ଏଇଭଳି ଗୋଟାଏ ସର୍ବଜ୍ଞାତା ଭାବ ବି ମୋ ମନକୁ ଆସୁଥାଏ ବେଳେବେଳେ ।

ସେ ଦିନ ଶୁକ୍ରବାର । ମୁଁ ବାହାରିଥାଏ ବଜାରକୁ । ଆମ କଲୋନିରୁ ଢେର୍ ଗୁଡ଼ାଏ ବାଟ । ଚାଲିଯିବାକୁ ଏମିତି ଗୁଡ଼ାଏ ସମୟ ହୁଏତ ଲାଗେ ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ନିଛାଟିଆ ନିରୋଳା ବାଟ ହେଇଥିବାରୁ ଜଣାପଡ଼େ ସତେବା ସେ ରାସ୍ତାଟି ଲମ୍ବିଯାଇଛି ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ ଯାଏଁ ।

ବାଟଯାକ କାଁଭାଁ ଗଛ । କାଁଭାଁ ମଣିଷ ।

ଆଉ ଗୋଟାଏ ବତିଖୁଣ୍ଟ ପାରିହୋଇଗଲେ ଡାହାଣ ମୋଡ଼ । ତେଣିକି ବଜାର ବେଶୀ ଦୂର ନୁହେଁ । ମୁଁ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଏକୁଟିଆ ଚାଲିଥାଏ; ସତେବା ଅଦୃଶ୍ୟ ରହି ମୁଁ ଏ ପରିଚିତ ପୃଥିବୀରେ ମନଇଚ୍ଛା ପହଁରିବୁଲୁଥାଏ । ମୋ ବୁକୁ ମୁଣାରେ ଶହେ ବର୍ଷ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ଥିଲାଭଳି ଖୁବ୍ ଧୀରେ, ଆରାମରେ ଚାଲିଥାଏ । କୌଣସି ଗରଜ ନାହିଁ; ତଡ଼ବଡ଼ି ନାହିଁ ।

ମୋତେ ଯେ କେହି ଚିହ୍ନିପାରିବେ ନାହିଁ, ଏ ବିଶ୍ୱାସ ମୋତେ ବେପରୁଆ କରି ଦେଇଥାଏ । ମୋ ପୋଷାକ ଏବଂ ଦାଢ଼ି ଯେ ମୋ ପାଇଁ ଏକ ଅଭେଦ୍ୟ ବର୍ମ – ତାକୁ କେହି ଭେଦିପାରିବେ ନାହିଁ, ଏଥିରେ ମୋର ସନ୍ଦେହ ନ ଥାଏ । ମୋତେ ଲାଗିଲା, ମୁଁ ଆଉ କୋଉଠୁ ସେ ଧୋତି-ପଞ୍ଜାବିପିନ୍ଧା ଦାଢ଼ିଆ ମଣିଷଟିକୁ

ଦେଖୁଥାଏ ! ଭାରି ଜଣେ ତ' ! – କେମିତି ବେଖାତିର୍ ଚାଲିଛି ରଜାମାର୍ଗେ ! ଭାବିଛି, ତାକୁ କେହି ଦେଖୁନାହାନ୍ତି ! – ନୁହେଁ ? ଆବେ, ସତେ ତୁ କିଏ କି ?

ଏଇ ପ୍ରଶ୍ନଟିକୁ ମୁଣ୍ଡେଇ ମୁଁ ଚାହିଁଲି ସେ ସାଧାରଣ ସନ୍ଧ୍ୟାର ନିରୋଳା ରାସ୍ତାକୁ । କିଏ ସତେ ଏ ଧୋତି-ପଞ୍ଜାବିପିନ୍ଧା ଦାଢ଼ିଆ ଲୋକଟି ? – ମୁଁ ତ' ଯାକୁ ଚିହ୍ନିପାରୁନାହିଁ ।

ମୁଁ ମୋ ହାତଗୋଡ଼କୁ ସାଉଁଳିଲି । ଦାଢ଼ିଟାକୁ ଅଣ୍ଡାଳିଲି । ତଥାପି ମନେହେଲା ସେ ଜଣକ ଯେମିତି ଆଉ କିଏ । ମୋ ପାଖେ ପାଖେ ଚାଲିଥିବା ସହଯାତ୍ରୀ ହୁଏତ; କିନ୍ତୁ ମୁଁ ନୁହେଁ ।

ମୋଡ଼ ଆସିଲା ।

ବତିଖୁଣ୍ଟ ପାଖେ ଗୁଡ଼ିଏ ପିଲା ଗୋଡ଼ିଆ-ଗୋଡ଼ି ଖେଳୁଥିଲେ । ତା' ଭିତରୁ ଗୋଟାଏ ମୋ ଆଡ଼କୁ ସଳଖ ଧାଇଁଆସିଲା । ତା' ପଛରେ କ୍ଷେପିଆସିଲା ଅଣ୍ଟାରେ ଗାମୁଛା ଭିଡ଼ିଥିବା ଆଉ ଗୋଟାଏ ଟୋକା ।

ପ୍ରଥମଟି ମୋ ପଛରେ ଲୁଚିଲା ।

ଦୁହେଁ ମୋ ଚାରିଆଡ଼େ ଘିରିଘିରି ବୁଲିଲେ ।

ମୁଁ ଅଗତ୍ୟା ଠିଆହୋଇ ରହିଲି । ମୋ ସାମ୍ନାରୁ ମୋତେ କୁଣ୍ଢେଇ ହାତ ବଢ଼େଇଥାଏ ଜଣେ । ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଏ ଛୁଇଁବାକୁ; କିନ୍ତୁ ଆରଜଣକ ଚାଖଣ୍ଡେ ଅପହଁଚ ରହି ତାଳି ମାରି ଡେଉଁଥାଏ ।

ତାଙ୍କ ମଝିରେ ମୁଁ ଗଛଟାଏ ଅଥବା ମନ୍ଦିର ଅଗଣାରେ ପଥର ଖୁଣ୍ଟିଟାଏ । ମୁଁ ଆମୋଦିତ ବୋଧକଲି । ଅପେକ୍ଷା କଲି ସେମାନଙ୍କ ଖେଳ ସରିବାଯାଏଁ । କହିପାରିବି ନାହିଁ ସେ ଦାଢ଼ିଆ ଲୋକଟି ହସିଲା ନା ନାହିଁ ।

ମୋତେ କୁଣ୍ଢେଇଥିବା ଟୋକା ପାଟିକଲା "ଛୁଇଁଚି ! ଛୁଇଁଚି ।" ଆର ଟୋକା ପ୍ରତିବାଦ କରି ହେଣ୍ଟି ଲାଗିଲା, "ନା, ତୁ ଛୁଇଁନୁ, ଛୁଇଁନୁ ।" ରାଗିମାଗି ଜଣେ କିଛି ବାଟ ଧପାଳିଗଲା, "ଯା', ମୁଁ ଆଉ ଖେଳିବି ନାହିଁ;" ପୁଣି ସେମିତି ଫେରିଆସି ତା' ସାଙ୍ଗକୁ କହିଲା, "ବେ, ସତ କହୁଚୁ, ମୁଁ ତତେ ଛୁଇଁ ନାଇଁ ? ମୋ ହାତ ପରା ତୋ ଦିହରେ ବାଜିଲା ।" ଆର ଟୋକା ମୋତେ ଖପାଙ୍କିନା କୁଣ୍ଢେଇ ଧରି କହିଲା, "ମଉସା, ମଉସା, ଯେ ମତେ ଛୁଇଁଚି ? – ମିଛୁଆ କାହାଁକା !"

ବତି ଆଲୁଅରେ ମୁଁ ତା' ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ମଉସା ହେଇଗଲି, ସେ ଦାଢ଼ି, ଧୋତି ପଞ୍ଜାବି ସବୁ ମୋର ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ଟିକିଏ ହସିଲି; କିଛି କହିଲି ନାହିଁ ।

ଆର ଟୋକାଟି ଖେଳ ଭୁଲିଯାଇ ମୋତେ କୁଣ୍ଢେଇଲା । କହିଲା, "ମଉସା, ମୁଁ ଜମା ମିଛୁଆ ନୁହେଁ । ସେ ମିଛୁଆ !"

ସେମାନଙ୍କର ଆଉ ତିନୋଟି ସାଙ୍ଗ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ସମସ୍ତେ ଗୋଳେଇ-ପୋଳେଇ ହେଲେ ବିରାଡ଼ିଛୁଆ ପରି । ମଉସା, ମଉସା, ମଉସା ଡାକ ଶୁଭିଲା ଚାରିଆଡୁ । ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାଉଁଳି, ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ମାରି କହିଲି –

"ଚକ୍‌ଲେଟ୍ ଖାଇବ ?"

ଚଡ଼େଇଛୁଆଙ୍କ କଳରୋଳରେ ପୃଥିବୀର ସବୁ ଅରଣ୍ୟ ଭରିଗଲା ।

ପାଖ ବଜାରରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଚକଲେଟ୍ କିଣି ଦେଲାବେଳେ ସେମାନେ ମୋ ହାତର ଆଙ୍ଗୁଠି ଧରି ଓଟାରୁଥାନ୍ତି । ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରୁଥାନ୍ତି ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଖେଳିବାକୁ । କିଛି ସମୟ ପରେ ସେମାନେ ଚାଲିଗଲେ । ମୁଁ ବଜାରରେ ପଶିଲି ।

ପୁଣି ସେଇ ଅପରିଚିତ ଆଗନ୍ତୁକର ଭାବ ମୋତେ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କଲା । ପୁରୁଣା ଦୋକାନ, ପୁରୁଣା ଦୋକାନୀ ମୁଁ ପାରିହୋଇଯାଉଥାଏ ନିର୍ବିକାର ।

ପରିବା ବଜାର । . . . ମାଛ ବଜାର !

"ଟଟକା ! ଟଟକା ! ଏଇଠି ଶସ୍ତା . . . ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି କିଲୋ ଚାଳିଶ ! ରୋହି କଟା ପଚିଶ !"

ମୁଁ ସେଇଆଡ଼େ ମୋହିଲାବେଳକୁ କେହି ଜଣେ ବୁଲିପଡ଼ି ମତେ ଚାହିଁଲା । କହିଲା, "ସେଆଡ଼େ ଯାଆନ୍ତୁ ନାହିଁ, ସେଇଟା ଆଇଁଷ ମାର୍କେଟ ।" ମୁଁ ଥମିଗଲି । ମୋ ଚେହେରା ନିହାତି ନିରାମିଷ ଦିଶୁଥିବାର ଅନୁମାନ କଲି ।

ସେ ଲୋକଟି ମୋ ପାଖକୁ ଲାଗିଆସି କହିଲା, "ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଖି ତ ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ଅବିକଳ ମୋ କକେଇ ପରି ଆପଣ ଦିଶୁଛନ୍ତି ! ଏତେ ଟିକେ ହେଲେ ତଫାତ୍ ନାହିଁ । ସେ ବି ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ନିରାମିଷ, ଅତି ପବିତ୍ର ଆତ୍ମା । ସେ ଶେଷକୁ ଆମକୁ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ ତୀର୍ଥ; ଆଉ ଫେରିଲେ ନାହିଁ । ଆପଣ ଆମ ଘରକୁ ଟିକିଏ ଆସିବେ କି ? ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଯାନ୍ତେ, ଖୁସି ହେଇଯାନ୍ତେ । ଆସନ୍ତୁନା ! ଆମ ଘରଟା ହେଇ ପରା ଦିଶୁଚି ।"

ମୁଁ ଡରିଗଲି । ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ମୁହଁ ଫେରେଇଆଣିଲି । ହାତ ଟେକି ବାରଣ କଲି । ମୋତେ ସେ ପଛରୁ ହୁଏତ ଚାହିଁରହିଥିଲା । ମୁଁ ବୁଲିପଡ଼ି ଆଗେଇଗଲି । କିନ୍ତୁ ମାଛ ବଜାରକୁ ପଶିପାରିଲି ନାହିଁ । ମାଛ କିଣି ପାରିଲି ନାହିଁ । କେମିତି ସେ ଲୋକଟାର କକେଇ ପରି ଦିଶୁଥିଲାବେଳେ ତା' ସାମ୍ନାରେ ଆଇଁଷ ହାଟରେ ପଶିଯିବି ? କେମିତି ତାକୁ କହିଦେଇ ପାରିବି ଯେ, ମୁଁ ଆଇଁଷ ଖାଏ ଏବଂ ଖାଇବାକୁ ଭଲପାଏ ! ବେକୁବ୍ କାହାଁକା !

କୋବି, ଶିମ୍ଭ, ଲାଉ ଗହଳି ଭିତରେ ମୁଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇପାରୁନଥାଏ । ଭାବୁଥାଏ ହୁଏତ ଆଉ ଥରେ ମାଛ ବଜାରକୁ ଫେରିଗଲେ ହୁଏ । ଏତିକିବେଳେ ମୁଁ ଦେଖିଲି, ଜଣେ ଚକାମକା କାଳିଆ ମଣିଷ ବେକରେ ଗାମୁଛା ପକେଇ ଆଠଅଙ୍କି ନମସ୍କାର କଲା । ହାତ ଯୋଡ଼ି ଆଗରେ ଠିଆହେଲା ।

ମୁଁ ଘାବରେଇଲା ପରି ଟିକିଏ ନିରୋଳା ଥାନକୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲି । ସେ ଲୋକଟି ପୁଣି ମୋ ଆଗରେ ହାତ ଯୋଡ଼ି ଗୋଡ଼ ଯୋଡ଼ି କିଛି ନିବେଦନ କରିବା ଭଙ୍ଗୀରେ

ଠିଆହୋଇଥାଏ । ତା' ଅନ୍ତଇ ପେଟ, କଳା ମଚ୍‌ମଚ୍ ବୁକୁ, ଖାଲି ପାଦ, ଥାଣ୍ଟୁଯାଏ ଧୂଆ ଧୋତି – ମୁଁ ବୁଝିଲି କେହି ଜଣେ ସରଳ, ସ୍ୱଚ୍ଛଳ ଚଷାଭାଇଟିଏ ହେଇଥିବ ।

ସେ କୃତାର୍ଥ ହେଲାପରି କହିଲା, "ମୁଁ, ଦେଖିଲାରୁ ଜାଣିଗଲି । ଆଖିରେ ହେମ୍‌ତି ଜୋତି, ମୁହଁରେ ଜୋତି ! – ଆଉ କିଏ ହବ ? ଆପଣେ ସନ୍ଥ ପୁରୁଷ । ସମତେ ଅନେଇ ବଇଚିନି କେତେବେଳେ ବିଜେ ହେବେ । ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ଚାଲିଚି । ଆପଣେ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଗାଦି ପାଖକୁ ବିଜେହେବା ହୁଅନ୍ତୁ ।"

ସର୍ବନାଶ ! ମୁଁ ହତଭମ୍ଭ ହେଇ ଠିଆହୋଇଥାଏ ।

ତା'ରି ଭଳି ଆଉ ଗୁଡ଼ିଏ ଲୋକ କାହୁଁ ଆସି ଘେରିଗଲେ ! ଦଳେ କୀର୍ତ୍ତନିଆ ଝାଞ୍ଜ ମୃଦଙ୍ଗ ପିଟିଲେ । ଘେର ଭିତରୁ ବାହାରିଯିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହେଲାନାହିଁ ।

"ବିହାରୀ ବାବାଙ୍କର ଜୟ ! ବିହାରୀ ବାବାଙ୍କର ଜୟ !"

କୃତକୃତ୍ୟ ହେଲା ପରି ମୋ ପାଖରେ ଜଣେ ଜଣକୁ କହୁଥାଏ "ଯେ ପରା ନିର୍ମାୟା ଉଦାସୀ ବାବା । ଛୋଟ ପିଲାଙ୍କ ପରି ସ୍ୱଭାବ । ଦେଖୁନ, ଏଇ ବଜାରଟା ଭିତରେ କେତେବେଳେ ଆସି ବୁଲୁଚନି ।"

ମୁଁ ଆସ୍ତେ ସହଜ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥାଏ । ଯେକୌଣସି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସତ୍ୟ ଜଣାପଡ଼ିଗଲେ ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କ୍ଷମା ମାଗି ଖସିଯିବାକୁ ବସିଥାଏ । ତଥାପି ଆଶା କରୁଥାଏ ଯେ ପରିବା, ମାଛ କିଣି ଟିକିଏ ଡେରିରେ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଯିବି । କେହି ଜଣେ ଚିହ୍ନାଲୋକ ଏଇନା ଜୁଟିଯାଆନ୍ତା କି ! ତାକୁ ନିଜ ଆଡୁ ପରିଚୟ ଦେଇ ଏ ଜାଲରୁ ମୁକୁଳିଯାଆନ୍ତି !

ମୁଁ ବଲବଲ ଚାହୁଁଥାଏ ଚାରିଆଡ଼କୁ । କେହି ଜଣେ ସେମିତି ଆଖିରେ ପଡୁନଥାଏ । କୋଳାହଳ ଭିତରେ ମୁଁ ନୀରବ ରହିଥାଏ । ଯାହା ହବ ଦେଖାଯିବ ।

ମୋ ବେକରେ ଫୁଲମାଳ ସଂଖ୍ୟା ବଢୁଥାଏ । ଚାରିଆଡ଼େ ଜନଗହଳି ବଢୁଥାଏ । ମୁଁ ଆହୁରି ଆହୁରି ଏକୁଟିଆ ହୋଇଯାଉଥାଏ; ଅସହାୟ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ଭାସୁଥିବା ମେଘଖଣ୍ଡ ପରି ମୁଁ କେତେବେଳେ କଣ ପରି ଦିଶୁଥାଏ; ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଲିଭିଯାଉଥାଏ ମୋର ପରିଚୟ ।

ମୁଁ ମୋ ଅଜାଣତରେ ଠିଆହୋଇପଡ଼ିଲି । ମୋର ଶିରା-ପ୍ରଶିରା ଟାଣିହୋଇଗଲା । ଦେହ ଥରିଲା ଠକ୍‌ଠକ୍ ହୋଇ ।

ପାଖଲୋକେ ତଟସ୍ଥ ହୋଇ ଚାହିଁଲେ । କୋଳାହଳ ଠପ୍‌କିନା ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଭିତର ବାହାର ନୀରବ ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ଆସ୍ତେ ଆଖି ବୁଜିନେଲି ।

. . . ମୁଁ ବୋଧେ ସଭାମଞ୍ଚ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିସାରିଥିଲି । ତା'ପରେ ଯାହା ହେବାର ହେଲା । ଜାଣିବା ଲୋକେ ଆସି ସବୁ ବୁଝିଗଲେ । ଭାଷଣରେ ମୁଗ୍‌ଧ ହୋଇଥିବା ଜନତାଙ୍କ ଆଗରେ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଲାବେଳେ ଉଦ୍ୟୋକ୍ତା ମୋର ପରିଚୟ

ଦେଇ କହିଲେ, ''ତାଙ୍କୁ ଶୁଣିଲାପରେ ତାଙ୍କ ଜ୍ଞାନ ଗାରିମା, ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଆପଣମାନେ ବୁଝିପାରିଥିବେ । ଆମର ପରମଭାଗ୍ୟ, ଏପରି ଜଣେ ବିଦ୍ୱାନ୍‌ଙ୍କୁ ଆଜି ଏଠାରେ ପାଇଚେ । ଆଜି ବିହାରୀବାବା ଆସି ପାରି ନ ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଆମ୍ଭ କାର୍ଯ୍ୟ ଅତି ଚମତ୍କାର ଭାବରେ ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇପାରିଲା । ଆଜିର ଅତିଥିଙ୍କୁ ମୁଁ ଆନ୍ତରିକ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛି । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଆମ ନେହେରୁ କଲୋନୀର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କିଶୋର ମିଶ୍ର । . . .''

ମୁଁ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ବସିଥାଏ । ମୋର ଇଚ୍ଛା ହେଉନଥାଏ ତାଙ୍କୁ ସଂଶୋଧନ କରିବାକୁ ଯେ, ମୁଁ କିଶୋର ମିଶ୍ର ନୁହେଁ; କିଶୋର ମହାପାତ୍ର ! ମଉସା, ପିଉସା, କକେଇ, ରବିବାବୁ, ବିହାରୀବାବା ହୋଇପାରୁଥିବା ଗ:ସା:ଗ୍ରୁ: ମଣିଷଟିକୁ ମହାପାତ୍ର ନକହି ମିଶ୍ର କହିଲେ କୋଉ ଅଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଗଲା ।

ରାତିରେ ଘରେ ବିଳମ୍ବରେ ପହଞ୍ଚିଲି ।

ପିଲାଏ ଉଠିଆସି ମୋତେ କୁଣ୍ଢେଇ ଡାକିଲେ, 'ବାପା', 'ବାପା' ।

ମୁଁ ସେମିତି ଠିଆରହିଲି । ଧୋତି-ପଞ୍ଜାବିପିନ୍ଧା ଦାଢ଼ିଆ ମଣିଷଟି ବୋଧେ ନିହାତି ବିମୂଢ଼ ବିହ୍ୱଳ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ବିଭିନ୍ନ ଛଦ୍ମବେଶ ଭିତରେ ହଜିଗଲାପରି ଠିଆହୋଇଥିଲା ।

ପିଲାଙ୍କ ଡାକ ସତେବା ଖୁବ୍ ଦୂରରୁ କିଛି ଅପରିଚିତ ଏବଂ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଶୁଣାଯାଉଥିଲା ।

□□□

କାଳ-କାଳକୁ ସେଇ କଥା

ଆମେ ବିବାହ କରିବାର ସେତେବେଳକୁ ତିନିବର୍ଷ ।

'ମୁନା' ରଙ୍ଗିନ ପୋଷାକ, ଛିଟ ଜାମା ପିନ୍ଧି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅଥୟ କରୁଥାଏ । ନିଜେ ଅଥୟ ହେଉଥାଏ । ଦରୋଟି କହୁଥାଏ । କିରିକିରି ହସୁଥାଏ । ଆଖି ଚମକୁଥାଏ ତାରାପରି । ଗୋଲାପଜାମୁରୁ ରସ ଥୋପିଲା ପରି ତା' ପାଟିରୁ ଲାଳ ନିଗିଡ଼ିଯାଉଥାଏ ।

ଖୁବ୍ ନିଘଞ୍ଚ ସଂପର୍କ ସେତେବେଳେ : ଖୁବ୍ ନିସନ୍ଧି ସମୟ ।

ମନେ ହେଉଥାଏ ଆମେହିଁ ଏ ସସାଗରା ପୃଥିବୀ, ବାକି ସବୁ କେବଳ ଟଳମଳ ଫମ୍ପା ମେଘ, ନନାଙ୍କ ପରି ମଳିନ ହୋଇ ସାଙ୍କୁଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି ଦିଗ୍‌ବଳୟରେ । ଆଖିମଟିକା ମାରି ଚାହିଁଲାବେଳକୁ ଆଉ ନ ଥିବେ ।

ଚିଠି ଆସୁଥାଏ । ମୋ'ଠୁ ଉତ୍ତର ନପାଇ ବିସ୍ମୟ ଆସୁଥାଏ ଡାକରେ । ତା'ପରେ ଅଭିମାନ କାରୁଣ୍ୟ ଆସୁଥାଏ ଚିଠି ରୂପରେ । ଖୁବ୍ ବଳେଇଗଲେ କୁଣ୍ଠିତ ଉତ୍ତରଟିଏ ଯାଉଥାଏ ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ଼ର ଚଉଠେ ଜାଗାରେ । – ବ୍ୟସ୍ତତା ଭିତରେ ବେଳ କାହିଁ ଦୁଇ ପୃଷ୍ଠା ଚିଠି ଲେଖିବାକୁ ? – ବା ପଢ଼ିବାକୁ ? – କିନ୍ତୁ ସେଇ ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ଼ର କୁଣ୍ଠା କାର୍ପଣ୍ୟ ସତ୍ତ୍ୱେ ସେଥିରୁ ଅଜାଡ଼ି ହୋଇ ଆସୁଥାଏ ଗୁଡ଼ାଏ ଭାବପ୍ରବଣତା ।

ମୁନା ସେ ଚିଠିସମୂହକୁ ଚିକି ଚିକି କରି ଚିରି ବୁଣିଦିଏ । ତା' ଉପରେ ମୁତିଦିଏ ! ଫାଜିଲ୍ କାହାଁକା !

. . . ସେ ସମୟରେ ମଣିଷଙ୍କ କଟାମୁଣ୍ଡରେ ବୋଝେଇ ହୋଇ ଟ୍ରେନ୍ ସବୁ ଆସୁଥାଏ । ଭୂମିକମ୍ପ ହୋଇ ଧସିଯାଉଥାଏ ସହରମାନ ସମୁଦ୍ରକୁ । ଆମେ କୁକୁଡ଼ା ଗୋଡ଼ ଚୋବେଇଲାବେଳେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାର ଚିତ୍ର ଏବଂ ଖବର ଦେଖି ଛୋଟ ପିଲା 'ଜାସୁସି' ଗଳ୍ପ ପଢ଼ିଲା ପରି ଡରିଯାଉଥାଉ ଏବଂ ଉପଭୋଗ କରୁଥାଉ ପ୍ରଚୁର । ଇସ୍, କେମିତି ସତେ ଚାରିଟା ଗୁଳି ସେ ବସେଇଦେଲା ବୁଢ଼ାର ମେଲା ବୁକୁ ଉପରେ ? ଆମେ ଚକିତ ହୋଇ ପରସ୍ପର ମୁହଁକୁ ଚାହୁଁଥାଉ । ମୁନାକୁ ସମ୍ଭାଳୁଥାଉ, ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହେଲାପରି ପକ୍ଷୀ ହାଡ଼କୁ ଆସ୍ତେ ଚୋବାଉଥାଉ । ଅନୁଭବ କରୁଥାଉ ଯେ ଝୋଳଟା ଆଉ ଟିକିଏ ମୋଟା ହୋଇଥିଲେ ଭଲ ଲାଗିଥାନ୍ତା . . .

ସେଇ ସମୟରେ ଗୋଟିଏ ଚିଠି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ଯେ, ନନାଙ୍କ ଦେହ ଖରାପ ! – ଖରାପ, ମାନେ ସେଇ ଅଣ୍ଟାବଥା, ବୁକୁବଥା ତ ! – ଔଷଧ ତ ଖିଆଚାଲିଛି ! – କିଛି ଟଙ୍କା ପଠାଇଦେଲେ ଚଳିଯିବ ନାହିଁ ?

— ଉଠି ବସିପାରୁ ନାହାନ୍ତି କୁଆଡ଼େ —

— ଓ, ସେଇଟା କୋଉ ନୂଆ କଥା । ମୁଁ ଜାଣିବାରେ ସେଇଟା ଅନ୍ତତଃ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷର ପୁରୁଣା ରୋଗ । କେତେ ଥର ସେମିତି ସେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ପୁଣି ଫିଟ୍‌ଫାଟ୍ ହେଇ ଚାଲବୁଲ କରିଛନ୍ତି । ସେଇଟା କିଛି ନୂଆ କଥା ନୁହେଁ ।

— ନା, ଏଥର କୁଆଡ଼େ ଭାରି ସିରିଅସ୍ ।

ମୋତେ ଆଡ଼ଆଖିରେ ଚାହିଁ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ କହିଥିଲେ, ''ଯିବ ତ ଥରେ ଦେଖିଦେଇ ବାହାରିଆସିବ । ଏତେ କିଆଁ ଚତରେଇ ହଉଚ ? — ବୁଢ଼ା ବାପ ବୋଲି କିଏ ନାହିଁ କଲା । ଯାଅ, ଥରେ ଯାଇ ଦୋଷ କାଟି ଚାଲିଆସ ।''

ଠିକ୍ କଥା । ଯିବାରେ ଆପତ୍ତି ନାହିଁ । ହେଲେ, ହେଇ ପରା ନାନା ଜଞ୍ଜାଳ ଲାଗିରହିଚି । ମୁନ୍ନାର ଝାଡ଼ା ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ଦିଆଯାଇଛି, ତାକୁ ନିୟମିତ ଫଳରସ ଦେବାକୁ ଡାକ୍ତର କହୁଚି । କ୍ଷୀର ଭଲ ମିଳୁନାହିଁ । ଗୋଲା ବଦଳ କରିବାକୁ ହେବ । ତା' ବାହାରେ ଲଛମନ୍ ଭାଇ ଶିଲ୍‌କବାଲା କହିଛି ଯେ, ଏଇ ଦିନେ ଦୁଇଦିନ ଭିତରେ ଆମେ ବରାଦ୍ ଦେଇଥିବା ଦୁଇଖଣ୍ଡ କାଞ୍ଜିବରମ୍ ପାଟ ଚାଲିଆସିବ । ସେ କ'ଣ ଭାବିବ ଆମେ ନ ଆଣିଲେ ? ଇଜ୍ଜତ ବୋଲି ଗୋଟେ ଜିନିଷ ପୁଣି ଅଛି ତ ।

ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ଷୋଳ ତାରିଖର ସଞ୍ଜବେଳେ ମୁଁ ଯାଇ ଆମ ପୁରୁଣା ଘରେ ପହଞ୍ଚିଥିଲି । ସମସ୍ତଙ୍କୁ କୃତାର୍ଥ କଲି ବୋଲି ଭାବିଥିଲି ।

''ଆରେ, ବିଧୁ ଆଇଁଷ ନ ହେଲେ ଖାଇପାରେ ନାହିଁ ।''

''ଆରେ, ସେ ଶୋଇବ କୋଉଠି ? — ମଶାରି ଅଛି ନା ନାହିଁ ?''

''ତାକୁ ସେ ନୂଆ ରେଜେଇଟା ଦିଅ, ସେ ଘୋଡ଼େଇ ହବ ।''

ଏମିତି ଗୁଡ଼ିଏ ମନଧରା କଥା କିଏ ସବୁ କହୁଥିଲେ କେଜାଣି ! ମୁଁ ସେ କଥାରେ ଆଦୌ ବିଚଳିତ ନ ହେବାକୁ ସ୍ଥିର କରିଥିଲି; ବରଂ ପଚାରିଥିଲି,

''କିଏ ଡାକ୍ତର ଦେଖୁଛନ୍ତି ?'' . . .

''କେତେ ଦିନ ହେଲା ଏମିତି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ?''

''କ'ଣ ସବୁ ଖାଇବାକୁ ଦଉଚ ?''

ଖୁବ୍ ସାଧାରଣ ପଡ଼ିଶା-ଅଡ଼ିଶାଙ୍କ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଜେରାଭଳି, ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ ରଖୁଥିବା ଗୁଡ଼ିଏ ବାଛ ପ୍ରଶ୍ନ । ତା' ଭିତରେ ବାରମ୍ବାର ହାଇ ମାଡୁଥିଲେ ବି ମୁଁ ଚାପିଦେଇପାରୁଥିଲି । ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ବାଟ ବସ୍‌ରେ ଛେଚାକଚା ଖାଇ ଗଲେ କେତେ କଷ୍ଟ ହୁଏ, ସେମାନେ ତ ବୁଝିପାରିବେ ନାହିଁ ।

ତା' ଆରଦିନ ଚାରିଟାବେଳେ ଡାକ୍ତର ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ କହିଲେ, ''ବୁଢ଼ାଙ୍କୁ ବରଂ ହସ୍‌ପିଟାଲ ନେଇଯାନ୍ତୁ; ଏଠି ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ହେବ ନାହିଁ ।''

ହସ୍‌ପିଟାଲ ? — ସେଇଠି ରାତିରେ ଜଗିବ କିଏ ? କାହାନ୍ତି ସବୁ ପାଖଲୋକ, ଆପଣାର ବୋଲାଉଥିବା ସ୍ୱଜନମାନେ ? କାହା ଘରେ କୁଣିଆ, କାହା ପୁଅକୁ ଜର,

କାହାର ଦାନ୍ତବିନ୍ଧା, ଏମିତି ସବୁ ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ମିଛ ଦୁଃଖର ଅଭିନୟ କରି କରି, ଉପଦେଶ ଦେଇ ଦେଇ ଆଡ଼ ହୋଇଗଲେ ସମସ୍ତେ । . . . କ'ଣ ହେଲେ କରିବ ସେ ବିଧୁ ଟୋକା ? . . . ପୁଅ ତ ! – ନ ସମ୍ଭାଳି ଯିବ କୁଆଡ଼େ ? . . . କିଛି ବ୍ୟସ୍ତ ହେବୁନି ବାପ, ଆମେ ସବୁ ସକାଳୁ ଚାଲିଆସିବୁ । ବୁଢ଼ାଗୁଡ଼ାକ ଆମେ, ଗୋଟାଏ ରାତି ନ ଶୋଇଲେ ଦଶଦିନ ଯାଏଁ ଅସୁସ୍ଥ । ତୋତେ ଚିନ୍ତା କରିବାର କିଛି ନାହିଁ । ଡାକ୍ତରକୁ, ହେଡ୍‌ ନର୍ସକୁ ଆମେ ବୁଝେଇଦଉଚୁ । ସେମାନେ ଜଗିରହିବେ । – ତତେ ସାହାପକ୍ଷ ହେବେ । . . .

ଖଣ୍ଡିଏ ଆରାମଚୌକିରେ ବସିବାକୁ ହେବ ରାତିଏ । ମଶା କାମୁଡ଼ିବେ । ଡାକ୍ତରଖାନାର ରୋଗ ଗନ୍ଧ, ରୋଗୀ ଗନ୍ଧରେ ନିଶ୍ୱାସ ମାରିବାକୁ ହେବ । ବୁଢ଼ା ବାପକୁ ମଝିରେ ମଝିରେ ଯାଇ ଦେଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନିଶ୍ୱାସ ଠିକ୍‌ ଚାଲିଛି ନା ନାହିଁ, କଲିଜାଟା ଲବ୍‌ଡବ୍‌ ଡାକୁଚି ନା ନାହିଁ । ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକ୍‌ କାର୍ଡ଼ିଓଗ୍ରାମରେ ନାଚି ନାଚି ପାରିହେଉଥିବା ବିଜୁଳି ରେଖାଗୁଡ଼ିକୁ ଚାହିଁବାକୁ ପଡ଼ିବ । . . .ଉଃ . . .

. . .ପୁଅ ପରା ! – ପିଣ୍ଡକୁ କାରଣ . . . ! ଜାଣିବା-ଶୁଣିବା ଆଉ ଜଣେ କାହାକୁ ଏଠି ଟଙ୍କା ଦେଇ ରଖେଇଲେ ସେ ହୁଏତ ଆହୁରି ମନଦେଇ ଭଲ କାମ କରିବ; କିନ୍ତୁ ସେତିକିରେ ଅଶୁଦ୍ଧ ହୋଇଯିବା କଥା । ପୁଅ ହେଇ ନିଜେ ସେଇଠି କଷ୍ଟ ନ ସହିଲେ, ସେ ଆଉ କି ପୁଅ ! ନ ଖାଇ, ନ ପିଇ, ନ ଶୋଇ, ଦାଢ଼ି ନ କାଟି ସେ ଦୁଃଖ ପାଉଛି ବୋଲି ଜଣାଇଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଦୁଃଖପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବେଶପୋଷାକ ଅଛି ତ ! – ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଚରଣ ବି ।

''ରାତି ଏଗାର ! ଆପଣ ଚାହିଁଲେ ଟିକିଏ ରେଷ୍ଟ ନେଇପାରନ୍ତି । ରୋଗୀର ସେମିତି ଇରେଗୁଲାର୍‌ ହାର୍ଟବିଟ୍‌ ଚାଲିଚି । କୌଣସି ଇମ୍ପ୍ରୁଭମେଣ୍ଟ ନାହିଁ ।''

ସିଷ୍ଟରଟି ଖୁବ୍‌ ସଫା – ବେଶରେ, ହସରେ, କଥାରେ । ଦେହର ବର୍ଣ୍ଣଟି ବେଶ ମିଠାଳିଆ ! କେରଳୀଟିଏ ।

''ଠିକ୍‌ ଅଛି, ମୁଁ ଏ ଚୌକିରେ ବସି ରହୁଛି ।''

ସିଷ୍ଟରଟି ତା' ଘଣ୍ଟା ଦେଖି ଟେବୁଲ ପାଖରେ ବସିଗଲା । ଖଣ୍ଡିଏ ବହି କାଢ଼ି ଖୋଲି ଧରିଲା । ମନେହେଲା, ଶସ୍ତା ଉପନ୍ୟାସଟିଏ । ବୋଧ ହେଲା, ଝିଅଟି ଅବିବାହିତା ।

ନନାଙ୍କ ମୁହଁ କେମିତି ଚୋଚଡ଼ା ଦେଖାଯାଉଥାଏ; ଚିହ୍ନିବା କଷ୍ଟ । ତାଙ୍କ ସମୟରେ ସେ କୁଆଡ଼େ ଚଉରସ୍‌ ଭେଣ୍ଡା ଥିଲେ; ଷଣ୍ଢ ଶିଙ୍ଗକୁ ଧରି ଲଢ଼େଇ କରିଥିଲେ । . . . ହଁ . . . ସେ କି ଲଢ଼େଇ କରିଥିବେ, ତାଙ୍କର ଯୁ କାହିଁ ? ସେ କିନ୍ତୁ ଆମକୁ ପ୍ରଚୁର ଭଲ ପାଉଥିଲେ । – ମୋତେ ଏବଂ ମୋ ଭଉଣୀ ମୀରାକୁ ଭଲ ପାଇବାର ସବୁ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ସଞ୍ଜବେଳେ ଆମେ ଖେଳରୁ ଫେରି ନ ଆସିଲେ ସେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଦାଣ୍ଡପିଣ୍ଡାରେ ବାଟକୁ ଚାହିଁ ରହୁଥିଲେ । ଖାଇଲାବେଳେ ପେଟି ମାଛ ବାଛି

ବାଛି ଆମ ଥାଳିଆରେ ଦେଇଦେଉଥିଲେ । ଆମେ ଜିନିଷଟାଏ ଭାଙ୍ଗିଦେଲେ ସେ ରାଗୁ ନ ଥିଲେ ।

ଅବଶ୍ୟ ମୋର ବେଳେବେଳେ ମନେହେଉଥିଲା ଯେ, ମୋ ଅପେକ୍ଷା ମୀରାକୁହିଁ ସେ ବେଶୀ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ତା' ପାଇଁ ଅନେକ ଦାମୀ ଜିନିଷ କିଣି ଆଣୁଥିଲେ । କହୁଥିଲେ, ''ଝିଅପିଲାଟା, ଆଜି ଅଛି, କାଲି ପରଘରକୁ ଚାଲିଯିବ !'' ବାଃ, ଯୁକ୍ତି ତ ବଢ଼ିଆ ! ଯେ ସବୁଦିନକୁ ରହିବ, ସେ ଖାଉଥାଉ କୁଣ୍ଡାପିଠା; ଯେ ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ ଦିନର କୁଣିଆ, ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଛତିଶା ନିଯୋଗ । – ତା' ବାହାରେ ସେ ମୀରାକୁ ଦେଖିବାମାତ୍ରେ କୋଳେଇ ନେଉଥିଲେ, ଅଥଚ ମୋତେ ଅତି ବେଶି ହେଲେ ଟିକିଏ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ବୁଲେଇ ଦେଉଥିଲେ, କିମ୍ବା ପିଠି ଥାପୁଡ଼େଇ ଦେଉଥିଲେ । – କାହିଁକି ? ମୁଁ କ'ଣ କୋଳେଇନେବାର ଯୋଗ୍ୟ ନ ଥିଲି ? ମୋତେ ସେ ଅଧିକାର ଦେଇଥିଲେ ସେ କ'ଣ ଅପମାନିତ ବୋଧ କରିଥାନ୍ତେ ?

– ଏବେ ସେ ମୀରା ଗଲା କୁଆଡ଼େ ? ସେ ତ ଆସିଲା ନାହିଁ ବାପ ପାଖରେ ଠିଆହେବାକୁ । ମୁଁ ହିଁ ବେକୁବ୍ – ସବୁ କାଳେ, ସବୁ କଥାରେ । ଧର, ଯଦି ଆଜି ରାତିରେ କିଛି ହୋଇଗଲା, ତେବେ ଚାଲିବ ଧନ୍ଦା ବାରଦିନଯାଏଁ; ଆଉ ନିଶ୍ୱାସ ନେବାକୁ ବେଳ ମିଳିବ ନାହିଁ । କେହି ସେତେବେଳେ ପିଠିରେ ପଡ଼ିବେ ନାହିଁ । କେହି ପାଦେ ଘୁଞ୍ଚିବେ ନାହିଁ । ସମାଜ ଅଡ଼ିବସିବ । ଲୋକେ ଛକିବସିବେ – କେମିତି କ'ଣ କଲା – ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ୍ ଚୌଧୁରୀର ଯୋଗ୍ୟ ପୁଅ ବିଧୁଭୂଷଣ ଚୌଧୁରୀ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କଲା ନା ନାହିଁ, ନୟାନ୍ତ ହେଲା ନା ନାହିଁ – ସେମାନଙ୍କ ବୋଲ ମାନି ନାକରେ ଦଉଡ଼ି ବେକରେ ପଘା ହେଲା ନା ନାହିଁ ! – ମୋଟଉପରେ ସେମାନେ ବୋଧେ ଦେଖିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ବାପର ଶୁଦ୍ଧ-ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରୁ କରୁ ସେ ନିଜେ ମଲା ନା ନାହିଁ !

ଚାବୁକ ଖାଇଲା ପରି ମୁଁ ଉଠି ବାରଣ୍ଡାକୁ ବାହାରିଆସିଲି । ମଳିଛିଆ ଆଲୁଅରେ ନିର୍ଜନ ବାରଣ୍ଡା ଶୋଇରହିଥିଲା ରୋଗୀଟିଏ ପରି । ତା' ବୁକୁ ଉପରେ ପାଦ ରଖି ଯିବାକୁ ମୁଁ ଅସ୍ୱସ୍ତିକର ବୋଧ କଲି । ତା' ପରେ ଖୁବ୍ ରାଗିଯାଇ ଧପ୍‌ଧପ୍ ଚାଲିଯାଇଥିଲି ରାସ୍ତା ଉପରକୁ । ବାହାରେ ଥଣ୍ଡା ପବନ, ଆକାଶରେ କାକର ଜହ୍ନ ! ମୋତେ ଅନେକ ସୁସ୍ଥ ଲାଗିଥିଲା ।

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ନିଶ୍ଚୟ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦରୀ । . . . କିନ୍ତୁ ଏ କେରଳୀ ନର୍ସଟି ବୟସରେ ଅନେକ କମ୍ । ଏତେ ଛୋଟ କଣ୍ଢେଇ ପରି ଝିଅଟିଏ । ଏତେ ମୋଲାଏମ୍ । ସେ କାହିଁକି ଏତେ କଷ୍ଟ କାମ କରୁଚି ? – କାହିଁକି ବାହା ହେଇ ନାହିଁ ? ତାକୁ ଡାକି ପଚାରିଦେବି କି ? – ପଚାରିଲେ ସେ ଚିଡ଼ିଯାଇପାରେ; ହୁଏତ ଖୁସି ବି ହୋଇପାରେ; ହୁଏତ ତଳକୁ ଚାହିଁ ହସି ଦେଇପାରେ ।

ଇସ୍ ! ମୋର ପୁଣି ଭାବାନ୍ତର ଆସିଥିଲା । ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ବୁଢ଼ା ବାପଟାକୁ ନେଇ କ'ଣ କରିହେବ ସତେ ? ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଘଟଣା ଘଟିଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟର ଲୁଢ଼ୁଙ୍ଗର ବୋହିବାକୁ ହେବ । . . .

ବିଚିତ୍ର ଢଙ୍ଗରେ ମୁଁ ସେ ଜହ୍ନରାତିରେ ବାହାରେ ବୁଲୁଥିଲି ଏବଂ ସିଗ୍ରେଟ୍ ଟାଣୁଥିଲି । ମୋତେ ବ୍ୟସ୍ତ ଲାଗୁଥିଲା; କେମିତି ଗୋଟାଏ ଖୁସି ବି ଲାଗୁଥିଲା । ରାସ୍ତା ଉପରୁ ଥରେ ଦୁଇଥର ଉପରମହଲା କେବିନ୍‌କୁ ଚାହିଁଥିଲି । ଆଲୁଅ ନିସ୍ପନ୍ଦ ଜଳୁଥିଲା । ସେ ଝିଅଟି ବୋଧହୁଏ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ଉପନ୍ୟାସ ପଢୁଥିଲା ।

ପାଖ କାବିନ୍‌ର ସିଷ୍ଟର୍ କ'ଣ ସବୁ ଔଷଧପତ୍ରର ଟ୍ରେ ଧରି ମଳିଛିଆ ଆଲୁଅର ନିର୍ଜନ ବାରଣ୍ଡାରେ ଆସ୍ତେ ଚାଲିଗଲା ।

ମୁଁ ଚାହିଁଲି ଫେରିଯିବାକୁ । – ଉପରକୁ – ମୂର୍ଚ୍ଛିତ ରୋଗୀ ପାଖକୁ । ସେଇଠି କେରଳିନୀ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବହି ପଢୁଥିବ; ହୁଏତ ମୁହଁଟେକି ଥରେ ଚାହିଁପାରେ । ନୀରବ ଶିଷ୍ଟାଚାରରେ ମୁରୁକି ମାରିପାରେ । ତା'ପରେ ବହିକୁ ଫେରିଯାଇପାରେ । ବହି ପଢ଼ିବା ହୁଏତ ନିୟମ ନୁହେଁ । ଏପରି ରୋଗୀକୁ ଜଗିଲାବେଳେ ବହି ପଢ଼ିବା ହୁଏତ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ମୋର କ'ଣ ଥାଏ । ସେ ଯାହା କରିବ, କରୁ !

ମୁଁ ପାହାଚ ଉଠିଗଲାବେଳକୁ ଅଧବାଟରେ ଥମିଗଲି । ସେଇ ଝିଅଟି ଟପ୍‌ଟପ୍ ଓହ୍ଲେଇ ଆସୁଥିଲା ।

''ଆପଣ ଏଠି କ'ଣ କରୁଛନ୍ତି ? ଟଞ୍ଜଳ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଡାକନ୍ତୁ ।''

ମୁଁ ଟାଉଟାଉ ପାହାଚ ଉଠିଗଲି । ସେ ମୋର ଖୁବ୍ ନିକଟରେ ଚାଲୁଥିଲା । ବୋଧହୁଏ ସତର୍କ ହୋଇ ଚାଲୁଥିଲା, କିମ୍ବା ଅନେକ ଅଭ୍ୟାସରେ ସେମିତି ଚାଲୁଥିଲା । ମୋ ଦେହରେ ତା' ଲୁଗାକାନି ସୁଦ୍ଧା ବାଜି ନ ଥିଲା ।

କେବିନ୍ ଭିତର ମାଡ଼ିପଡୁଥାଏ । ନନାଙ୍କ ନିଶ୍ୱାସ ତେଜିଯାଇଥାଏ । ମୋତେ ସେଇଠି ଛାଡ଼ିଦେଇ ସିଷ୍ଟର୍ ଚାଲିଗଲା ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଡାକିବାକୁ । ମୁଁ ନନାଙ୍କ ପାଖେ ଠିଆହୋଇ ସେ ଜୁଆରିଆ ଶ୍ୱାସର ଦ୍ରୁତ ଛନ୍ଦ ଦେଖୁଥାଏ । କ'ଣ ଟାଏ ହଲିଯିବାରୁ ଆଖିଫେରେଇ ଆଣିଲି । ନନାଙ୍କ ଶିରାଳ ହାତଟା ପଞ୍ଝା ମେଲେଇ ଅଣ୍ଡାଳୁଥିଲା ଶେଯ ଉପରେ, ବାହୁଙ୍ଗା ଉପରେ । ମୋତେ ସେ ହାତକୁ ଦେଖି ଡର ମାଡ଼ିଥିଲା । ସେ ମୋତେହିଁ ଧରିନେବାକୁ ହୁଏତ ସେମିତି ଖୋଜୁଥିଲା ।

କ'ଣ ଗୁଡ଼ାଏ ମୋ ଭିତରେ କୁଢ଼େଇହୋଇପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ସେ ହାତଟିକୁ ଚାହିଁବା ଭିତରେ ଉତୁରିଆସିଥିଲା ଅତୀତ । – ଏଇ ହାତ, ତା'ହେଲେ ମୋ ପିଠି ଆଉଁସିଥିଲା ଅସଂଖ୍ୟ ଥର । ମୋ ମୁଣ୍ଡ ସାଉଁଳିଥିଲା ! ଏଇ ହାତ ମୋ ଛୋଟ ଛୋଟ ଡେଣା ଧରି ମୋତେ ବୁକୁ ଉପରକୁ ଟୋକିନେଇଥିଲା ।

– 'ଏ ମୁନାଟା ଦେଖିବ ବଡ଼ଲୋକ ହବ । ତା ଠିଆ ନାକ, ଓସାର କପାଳ ମୋ ନନାଙ୍କ ପରି ।

ମୁଁ ଚଟ୍‌କିନା ନନାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଥିଲି । ବୁଡ଼ିଯାଉଥିବା ଜାହାଜର ମାସ୍ତୁଲ ପରି ଠିଆ ହୋଇ ରହିଥିଲା ସେ ନାକ । ଟୋପା ଟୋପା ଝାଳରେ ଜକେଇଯାଇଥିଲା କପାଳ ।

ମୁଁ ଗୋଟାଏ ଆବେଗରେ ସେ ହାତଟିକୁ ଧରିନେଇ ଖଟ ପାଖରେ ଆଣ୍ଠେଇ ପଡ଼ିଥିଲି । ମୋ ଦୁଇ ହାତ ଭିତରେ ଠକ୍ ଠକ୍ ଥରୁଥିବା ସେ ହାତଟି ତଥାପି ଅଣ୍ଡାଳି ହେଉଥିଲା । ମୁଁ ତା'ରି ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି ଆଖି ବୁଜିନେଇଥିଲି, ଚମଡ଼ାର ବନ୍ଧ ଭାଙ୍ଗି ଗୋଟାଏ ରକ୍ତର ସ୍ରୋତ ବୋଧହୁଏ ସେତେବେଳେ ବହୁଥିଲା ଦୁଇଟି ପଞ୍ଜୁରି ଭିତରେ ।

ଡାକ୍ତର ବୋଧହୁଏ ଆସିଥିଲେ । କେରଳିନୀ ଆସିଥିଲା । କେହି ଜଣେ ମୋ କାନ୍ଧ ଉପରେ ହାତ ସାଉଁଳିନେଇଥିଲା । – "ମୁଁ ବୁଝିପାରୁଛି ତୁମ ଦୁଃଖ । ତୁମେ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧର ! ଉଠ, ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଛି ।" – ପ୍ରାୟ ଏଇଭଳି ସେ ସାଉଁଳିବାର ଅର୍ଥ ।

ମୁଁ ଉଠି ଠିଆହେଲି । ସିଷ୍ଟରଟି ମୋ ପଛରେ ଠିଆହୋଇଥିଲା । ସେଇ ବୋଧେ ମୋ କାନ୍ଧକୁ ସାଉଁଳିଥିଲା । ଖୁବ୍ ନରମ ସେ ସ୍ପର୍ଶ !

ଡାକ୍ତର ପାଖକୁ ଲାଗିଯାଇ ସେ ରକ୍ତଚାପ ନେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କଲା, ତା'ପରେ ସେମାନେ ନୀରବରେ ଅଥଚ ଖୁବ୍ ଜରୁରୀ ଢଙ୍ଗରେ ଇନ୍‌ଜେକ୍‌ସନ ଦେଲେ । ବାରମ୍ବାର ଛାତି ଉପରେ ହାତ ରଖି ଯନ୍ତ୍ରକୁ ଅନୋଉଥିଲେ । ବିଜୁଳିର ରେଖାଗୁଡ଼ିକ ଆସ୍ତେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହେଲାପରି ଜଣାଗଲା । ବାତ୍ୟା ଆଘାତରେ ମଛିହେଉଥିବା ସମୁଦ୍ରର ଢେଉ କ୍ରମଶଃ ଶାନ୍ତ ହୋଇଆସିଲା ପରି ଜଣାଗଲା ।

ମୁଁ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଠିଆହୋଇ ଗୋଟିଏ ଦିଗରେ ଅନେଇରହିଥିଲି ।

ଡାକ୍ତର ମୋ ପିଠି ଥାପୁଡ଼େଇ କହିଥିଲେ, "ବିପଦ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ଅନ୍ତତଃ; ଆଉ ଭୟ ନାହିଁ । ରାତି ପାହିଲେ ଦେଖିବା ।" ସେ ଚାଲିଯିବାର ଶବ୍ଦ ମୁଁ ଶୁଣିପାରୁଥିଲି । କିଛି ଦୂରରେ କେରଳିନୀ ସହିତ ଖୁବ୍ ସେ ଆସ୍ତେ କଥା ହେବାର ମଧ୍ୟ ଶୁଣିଥିଲି । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ମୁଁ ସେ ଟୋକା ଡାକ୍ତରରୁ ଈର୍ଷା ବି କରିଥିଲି ।

"ଆପଣ ସେ ଚୌକିରେ ବିଶ୍ରାମ ନିଅନ୍ତୁ । ମୁଁ ଜଗିଚି । ପ୍ରୟୋଜନ ହେଲେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ କହିବି । . . .

– "ଆପଣଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ କେହି ନାହାନ୍ତି କେମିତି ? ଆପଣଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ? ଆପଣଙ୍କ ଭଉଣୀ – ଭାଇ, ନିଜ ଲୋକ ?

– "ଆପଣ ବସନ୍ତୁ । ମୁଁ ରୋଗୀର ଲୁଗା ବଦଳ କରିଦିଏ । ସେ ପରିସ୍ରା କରିଦେଇଛନ୍ତି ।"

ସେ ଖୁବ୍ ଯତ୍ନରେ ମୋତେ ନେଇ ଆରାମଚୌକିରେ ବସେଇଦେଲା । ସେଇଠୁ ଚଟାପଟ୍ ନନାଙ୍କ ଦେହରୁ ଲୁଗା ଛାଡ଼ି ଗଦେଇଦେଲା । ସଫାଲୁଗା ବଦଳ କରିଦେଲା । ଚାଦର ଘୋଡ଼େଇ ଦେଲା । ପୁଣି ଥରେ ବୁକୁ ଉପରେ ହାତ ରଖି ଅନେକ ସମୟ ଯନ୍ତ୍ରକୁ ଚାହିଁରହିଲା । ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ଉପରେ ହାତ ରଖି ଶପଥ ନେଲାପରି ସେତେବେଳେ ସେ ଦେଖାଯାଉଥିଲା ।

ସେ ଆସି ମୋ ପାଖରେ ଠିଆହେଲା । ସାମାନ୍ୟ ଇତସ୍ତତଃ କରି କହିଲା, "ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଆପଣଙ୍କ ବାପାଙ୍କର କେସ୍ ହିଷ୍ଟ୍ରି ଦେଖୁଥିଲି । ସେ ଅନେକ ଦିନରୁ

ଔଷଧ ଖାଇଛନ୍ତି, ଡାକ୍ତର ଦେଖାଇଛନ୍ତି; କେହି କିନ୍ତୁ ମନ ଲଗେଇ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିନାହାନ୍ତି । ଏଣୁତେଣୁ ଔଷଧ ଦେଇଛନ୍ତି । . . . ମୋର ମନେ ହେଲା ଯେ, ତାଙ୍କୁ ଅନେକ ଅବହେଳା କରାଯାଇଛି – ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ ତ' ସେ ଥିବେ । ଏମିତି କାହିଁକି ହେଲା ? – ଆପଣ ତାଙ୍କୁ ଆଗରୁ ଏଠିକି ନେଇଆସିଥିଲେ କଥା ଏତେଦୂର ଯାଇ ନଥାନ୍ତା ।

ମୁଁ ବୋଧେ ହତବାକ୍ ଚାହିଁରହିଥିଲି ଗୋଟାଏ ଆଡ଼େ ।

ସେ ମୋ ତେଣାଟିକୁ ସାମାନ୍ୟ ଚିପି ନେଇ କହିଲା, "ଆପଣଙ୍କ ମନର ଅବସ୍ଥା ମୁଁ ବୁଝିପାରୁଛି । ପୃଥିବୀରେ କେହି ଚାହେଁ ନାହିଁ ଏତେ ସହଜରେ ବାପଟିକୁ ହରାଇଦେବାକୁ । ମୋ ବାପାଙ୍କ ବୟସ ତେୟାଅଶି; ସେ ବେଶ୍ ଭଲ ଅଛନ୍ତି । ଆପଣ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରନ୍ତୁ । ହୁଏତ ଏଥର ପାରିହୋଇଗଲେ ଆପଣଙ୍କ ଆଦର-ଯତ୍ନରେ ସେ ଆଉ ଦଶବର୍ଷ ବଞ୍ଚିଯାଇପାରନ୍ତି । . . .

"ଆପଣ କଫି ଖାଇବେ ? – ବସନ୍ତୁ, ମୁଁ ନେଇଆସେ ।" ସେ ଚାଲିଗଲା ବାରଣ୍ଡାର ପଶ୍ଚିମ ଦିଗକୁ । ମୋ ଭିତରେ ସେତେବେଳେ ଅନେକ ନିଷ୍ଠୁର ବାକ୍ୟ ମୁଁ ଶୁଣିଥିଲି । . . .

– "ଦେଖ, ମୁଁ ତୁମକୁ ବାହାହେଲି ବୋଲି ତୁମ ବୁଢ଼ା ବାପର ମେହେନ୍ତାଣୀ ହେବାକୁ ବାଧ ନୁହେଁ . . .

– "ସେ ତୁମର ବାପ ହୋଇପାରେ; ମୋର କେହି ନୁହେଁ . . . ମୁଁ ଏଠି ରହିପାରିବି ନାହିଁ ! . . .

– "ଗାଁରେ ଚଳିବାକୁ ଗୋଟାଏ ଲୋକ ପାଇଁ ଏତେ ଟଙ୍କା କ'ଣ ହବ ? ଏଠି ଆମର ଖର୍ଚ୍ଚ ଅଛି ଅନେକ . . . ଆମର ପୁଣି ତ ଇଜ୍ଜତ୍‌କୁ ଜଗି ଚଳିବାକୁ ହେବ ! . . .

– "ଦେଖ, ମୁଁ ପେଟରେ ଗୋଟାଏ କଥା, ମୁହଁରେ ଆଉ ଗୋଟାଏ କଥା କହେ ନାହିଁ । ତୁମେ ତୁମ ବାପ ପାଖରେ ରହ, ନ ହେଲେ ମୋ ପାଖରେ ରହ – ତମ ଇଚ୍ଛା ! . . ."

ସୁଜାତା ସୁନ୍ଦରୀ – ସୁଜାତା ବୁଦ୍ଧିମତୀ – ସୁଜାତା ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ – ମୁନ୍ନାର ମା' !

– "ଶୁଣ ସୁଜାତା, ବୁଢ଼ା ହେବା କ'ଣ ଦୋଷ ? ବୁଢ଼ା ହେବା କ'ଣ କାହା ଆୟତ୍ତର କଥା । କିଏ ଭଲା ବୁଢ଼ା ନ ହେବ ? – ସେ ମୋ ବାପା, ଏଇନେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକାକୀ । ସେ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ରହିଲେ କ'ଣ ଅସୁବିଧା ହେବ ? ସେ ଆଉ ଏମିତି କେତେ ବର୍ଷ ବଞ୍ଚିବେ କି ? . . ."

– "ତମ ଭଳି ପୁତ୍ରରତ୍ନ ପାଇଗଲେ ସେ ଆଉ ତିରିଶ ବର୍ଷ ଗଡ଼େଇ ନେଇ ପାରନ୍ତି, ତୁମେ ନିଜେ ବୁଢ଼ା ହବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ତା' ପରେ ସେ ମଲେ କେତେ, ଆମେ ମଲେ କେତେ ? ଜୀବନଟା ତ ସରିଯାଇଥିବ ।"

– ''ଲୋକେ କ'ଣ କହିବେ, ସୁଜାତା ?''

– ''ଲୋକେ ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଘରେ ବୁଢ଼ାଟାଏ କେମିତି ହନ୍ତସନ୍ତ କରେ, କିଏ ନ ଜାଣିଛି ! – ସମସ୍ତଙ୍କ ଇଚ୍ଛା କେମିତି ତା କବଳରୁ ମୁକୁଳିଯିବେ ।''

– ''ଶୁଣ ସୁଜାତା, ମୁଁ କ'ଣ କହୁଚି, ଟିକିଏ ଶୁଣ !''

– ଛାଡ଼ିଦିଅ ମୋ ହାତ, କହୁଚି । ମୁଁ ସେ ସାକୁଲିଆ କଥା ଶୁଣିପାରିବି ନାହିଁ । ତୁମ ଭଳି ବେକୁବ୍ କେହି ନାହାନ୍ତି । ତୁମର ଏଇ ବାପା ପରା ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କୁ ଶୀତ ଋତୁରେ ଉଠିପାରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି ପାଣି ଠୋପାଏ ଦେଲେ ନାହିଁ । ବୁଢ଼ା ଡାକି ଡାକି ମରିଗଲା । ଏଇନା ସେ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ତାଙ୍କ କୁଳଚନ୍ଦ୍ରମା ତାଙ୍କୁ କାନ୍ଧରେ ବୋହି ବୁଲୁଥାଉ । – ତୁମେ ବରଂ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଯାଅ, ତୁମର ବାପରେ ଦାୟ, ନା ମାଇପରେ ଦାୟ – ତୁମେ କାହାକୁ ନେଇ ଘର-ସଂସାର କରିବ ?'' . . .

– ''ବିଧୁ, ତୋ ପଠାଇଥିବା ଟଙ୍କା ପାଇଲି । ତୁମ କୁଶଳକୁ ପରମେଶ୍ୱର ମାଲିକ । ମୋର ବସିବାଠଉଁ ଉଠିବା କଠିନ । ତତେ ଟିକିଏ ଦେଖିବାକୁ ମନ ହଉଚି । ତୋ' ପୁଅକୁ ଟିକିଏ ଦେଖନ୍ତି । ବୋହୂମା'ଙ୍କୁ ଅହିସୁଲକ୍ଷଣୀ ବାଞ୍ଛିତ । ସେ କଣ ମୋ ପାଖକୁ ଆସିବାକୁ ରାଜି ହେବେ ?''

– 'ରଖ, ତୁମେ ସେ ଚିଠି । ତେମେ ଯାଅ । ଥରେ ମୁହଁ ମାରି ଚାଲିଆସିଲେ ଦୋଷ କଟିଯିବ ।'

ମୁଁ ଯାଇଥିଲି ଅକ୍ଟୋବର ଷୋଳ ତାରିଖରୁ ଆଉ ଦିନେ ।

– ''ବାପା, ମୁଁ ଚାହିଁଚି ତୁମକୁ ଟିକିଏ ଏ ବୟସରେ ଟେକପାଳ କରିବାକୁ । କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱାସ କର ମୁଁ ସବୁ ମନେ ରଖିଚି; ଜାଣିଚି ତୁମେ ମୋତେ କେତେ ଭଲ ପାଅ ।. . .

ମୁଁ . . . ମୁଁ . . .

– ''ତୁ ଭଲରେ ଥା' ବାପ ! ମୋର ତ ଆଉ କେଇଟା ଦିନ ଏମିତି ଚଳିଯିବ । ତୁ ପିଲାପିଲି ଛାଡ଼ି ଆଉ କେତେ ଦିନ ରହିପାରିବୁ ? ତୋ' ଛୁଟି ବି ସରିଗଲାଣି । . . . ତୁ ଯା' !''

– ସେ ରାତି ହସ୍‌ପିଟାଲରେ ମୁଁ ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ ବସିଥିଲି । ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ିଯାଇଥିଲା । କାହାର ଉଶ୍ୱାସ ପାଦଶବ୍ଦ ପାଖେଇଆସିଥିଲା । ଟେବୁଲରେ କଫି କପ୍ ଥୋଇବା ମୁଁ ଜାଣିପାରିଥିଲି ।

ସେ ମୋ ହାତ ଧରି ଉଠେଇଥିଲା । ଟେବୁଲ ପାଖ ଚୌକିରେ ବସେଇ ନିଜେ ଷ୍ଟୁଲରେ ବସିଥିଲା । ଧାର ଧାର ବହିଆସୁଥିବା ଲୁହକୁ ମୁଁ ହାତ ଲେଡ଼ାରେ ପୋଛି ତାକୁ ଚାହିଁଥିଲି । ମୋ ଓଠ ଥରିଉଠିଥିଲା । ଅନେକ ସମୟ ପରେ ତାକୁ ପଚାରିଥିଲି ।

''ସିଷ୍ଟର୍, ତୁମ ନାଁ କ'ଣ ?''

ସେ କିଛି ନ କହି ମୋତେ କଫି ଟେକିଦେଇଥିଲା ।

X X X X

''ସେସବୁ ଆଜିକୁ ତିରିଶ ବର୍ଷ ତଳର କଥା ଡାକ୍ତର ! ମୁଁ ଜାଣେ ମୁନ୍ନା ଆସି ପାରିବ ନାହିଁ । ମୁଁ ଏକୁଟିଆ ବଞ୍ଚିଶିଖିଚି ଅନେକ ବର୍ଷଧରି । ଏକୁଟିଆ ମରିବାଟା ସେମିତି କିଛି କଷ୍ଟ ହବ ନାହିଁ । ତଥାପି ସେ ସିଷ୍ଟର୍‌କୁ କ'ଣ ଖୋଜି ବାହାର କରି ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ ? . . . ଆଚ୍ଛା, ଆପଣ ତାକୁ ବାହାର କରିଛନ୍ତି ? . . . କ'ଣ କହିଲେ, ତା' ନାଁ ସେଲିନା । ବାଃ, ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ନାଁ ତ ! ଆଚ୍ଛା ସେ ବାହା ହେଇ କେରଳ ଫେରିଯାଇଥିଲା ନା ? . . . ଓହୋ, ତା' ଝିଅ ଆସି ଏଠି ସିଷ୍ଟର୍ ହେଇଚି ? . . . ଓଃ, ଡାକ୍ତର ତାକୁ ଟିକିଏ ମୋ ପାଖକୁ ନେଇ ଆସିପାରିବେ ? . . . ସେ ନିଜେ କହିଚି ଆସିବ ବୋଲି ? ଆଚ୍ଛା, ତା' ମା' ତାକୁ ମୋ ନାଁ କହିଛି ? ବିଧୂଭୂଷଣ ଚୌଧୁରୀ ଭାରି ଭଲ ବୋଲି କହିଚି ? କ'ଣ କହିଲେ, ସେ ଝିଅ ନାଁ ? – ମୋନା ! ମୋନାଲିସା ନୁହେଁ ତ ? ହେଃ, ହେଃ, ମୋତେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗୁଚି ଡକ୍ଟର । ନିଦ ମାଡୁଚି । ମୋତେ ଆଉ ଏକୁଟିଆ ଲାଗୁନାହିଁ । ମୁନ୍ନା ନ ହେଲାନାହିଁ, 'ମୋନା' ତ ଅଛି ।''

. . .ମୋତେ ଏ ସମସ୍ତ କଥା କହିଦେଇ ବିଧୂଭୂଷଣ ଚୌଧୁରୀ ଖୁବ୍ ନିଶ୍ଚିତ ଢଙ୍ଗରେ ଶୋଇଗଲେ । 'ମୋନା' ଆସିଥିଲା । ମୁଁ ତାକୁ ହାତଠାରି ମନାକରିଥିଲି ତାଙ୍କୁ ଉଠେଇବାକୁ ।

□□□

ପୁତ୍ରଲାଭ

ଆମର ଖୁବ୍ ପ୍ରୟୋଜନବେଳେ ସେ ଆମ ଘରକୁ ଆସିଥିଲା । – ଆସିଥିଲା, ଠିକ୍ ନୁହେଁ; ବରଂ ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ଆମ ଦୁଃଖ ସହି ନ ପାରି ତାକୁ ଆମ ପାଇଁ ଆଣିଦେଇଥିଲେ । ତାକୁ ଦେଖିଲାପରେ ମନେହେଲା ଯେ, ଆମ ବନ୍ଧୁ ହୁଏତ' ତା' ଦୁଃଖ ବି ସହି ପାରି ନ ଥିଲେ ।

ପ୍ରଚଣ୍ଡ ବୈଶାଖୀ ଦ୍ୱିପ୍ରହର ଖରାରେ ସେ ଆସିଥିଲା । ଆମେ ସେତେବେଳେ ଝରକା କବାଟ ବନ୍ଦ କରି ନିବୁଜ କୋଠରି ଭିତରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲୁ ଆକାଶର ମଧ୍ୟବିନ୍ଦୁରୁ କେତେବେଳେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓହ୍ଲେଇବ । ଗଛ କୋରଡ଼ରେ କ୍ଳାନ୍ତ ପକ୍ଷୀ ପରି ଯେ ଯେଉଁଠି ଆଉଜିଯାଇଥିଲୁ । କାହାରି ସାହସ ନଥିଲା ସେ ଅଗ୍ନିବର୍ଷା ଭିତରେ ବାହାରକୁ ଚାହିଁଦେବାକୁ । ଓଃ, ସେ ଅଞ୍ଚଳଟାରେ ସତେ ଭାରି ଖରା !

କାବଟ ଫିଟେଇଲା ବେଳକୁ ଦେବ ବାବୁ ! ଏତେ ଖରାରେ ସ୍କୁଟର ଚଳେଇ ସେ କାହିଁକି ଆସିଛନ୍ତି ? ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଦେହରୁ ଧାସ ଫିଟୁଛି ! ସେ ମୋତେ ଦେଖିବାମାତ୍ରେ ତାଙ୍କ ପଛରେ ହାତ ବୁଲେଇ ତାକୁ ସାମ୍ନାକୁ ଟାଣି ଆଣିଲେ ।

''ଆପଣ କହୁଥିଲେ ପରା ନୌକର ପିଲାଟିଏ ଦରକାର ବୋଲି । ଆଜି ଇଏ ଆସି ଗାଁରୁ ପହଞ୍ଚିଲା । ଆମ ଘରେ ତ ଗୋଟାଏ ଅଛନ୍ତି, ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି । ତେଣୁ ଭାବିଲି ଏଠିକି ନେଇଆସିବି ।''

ସାଢ଼େ-ତିନି ଫୁଟ ଉଚ୍ଚ ମଣିଷଛୁଆଟିଏ । ନୁଖୁରା କହରା ଛୋଟ ଛୋଟ ବାଳ । ପକ୍ଷୀ ବୁକୁ ପରି ଦୁକୁଦୁକି ପଞ୍ଜରା । ହାପ୍‌ପେଣ୍ଟର ରଙ୍ଗ କହି ହେବନାହିଁ । ଖାଲି ପାଦ, ଖାଲି ଦେହ ।

. . .''ମୁଁ ୟା' ବାପକୁ ଜାଣେ । ସେ ଆମ୍ ଘରେ ସେଇଠି ଗାଁରେ ବହୁ କାଳ ହେଲା କାମ କରିଚି । ଏ ଟୋକା ଦିଶୁଚି ଏମିତି; କିନ୍ତୁ ସବୁ କାମକୁ ପାରିବ, ଘରଝାଡ଼ୁ, ବାସନମଜା, ଲୁଗାଧୁଆ . . .''

ତା' ଓଠ ଖୋଲି ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଆଖି ନଇଁଗଲା ତଳକୁ; ହୋଇପାରେ ନିଜ ପ୍ରଶଂସା ଶୁଣି ଲାଜେଇଗଲା; ହୋଇପାରେ ଡରିଗଲା ଅତର୍କିତ ଆତଙ୍କରେ !

''ଆଚ୍ଛା, ତା'ହେଲେ, ଦାସବାବୁ, ମୁଁ ଆସେ । . . .ଶୁଣ୍ ତିଳୁ ! ସାର୍‌ଙ୍କ ଘରେ ରହିବୁ । ଭଲ ବାବୁ । ଏଇଠି ମନ ଦେଇ କାମ କଲେ ମଣିଷ ହେଇଯିବୁ । ବାବୁ ଆଉ ମା' ଦିହେଁ ଭାରି ଭଲ ମଣିଷ; ତୋର ଖାଇବା ପିନ୍ଧିବା କଥା ବୁଝିବେ ।

ଦେହପା'କୁ ଚିନ୍ତା କରିବୁ ନାହିଁ । ସହର ଜାଗାରେ କିଛି ଅଭାବ ନାଇଁ; ହେଲେ ଦେଖି ଚାହିଁ ଚଳିବୁ । ଏଇ ହେଲେ ତୋ' ମାଲିକ; ତାଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାର୍ !''

ତା' ପହରିଲା ପହରିଲା ପରି ଆଖି ତଳେ ଝାଳ, ଘିମିରିଆ କପାଳରେ ଝାଳ, ଡଙ୍କଶିରା ତଳେ ଝାଳ । ସେ ଚୁଟ୍‌କିନା ନଇଁପଡ଼ି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲା । ମୁଁ ହାଁ, ହାଁ କହି ଘୁଞ୍ଚିଗଲି । ବାଡ଼େଇ ହେଇଗଲି ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦେହରେ ।

ଦେବବାବୁ ଅଳ୍ପ ହସି ଦେଇ ଚାଲିଗଲେ ।

ଡିଲୁ ଠିଆ ହେଇ ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ତଳ ଖୁରୋଉଥିଲା । ତା' ପକ୍ଷୀବୁକୁ ପରି ସରୁ ପଞ୍ଜରା ଦୁକୁଦୁକୁ ହେବାର ଦେଖାଯାଉଥିଲା ।

''ଏଇଟା କୋଉ କାମକୁ ଲାଗିବ ମ ? ବଣି ଚଢ଼େଇ ପରି ହେଇଚି । ଗିଳିବା କାମଟି ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଆଉ କିଛି ଯା' ହାତରେ ହବ ନାଇଁ ।''

ସେ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ଥରେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଚାହିଁଲା; ତଳକୁ ଧାରେ ମୁଣ୍ଡ ପୋତିଦେଲା । ''ନାଇଁ ମ' ! ଦେବବାବୁ ପରା ଏଇ କହିଦେଇଗଲେ ସେ ଖୁବ୍ ପାରିବ । ତମେ ଦେଖୁ ଦେଖୁ କାଇଁ ଏମିତି ହଉଚ ? ସେ ଦିନେ-ଓଳିଏ ରହିଲା ପରେ ଜଣାପଡ଼ିଯିବ ନାଇଁ . . . କି ରେ ଡିଲୁ, ତୁ ପାରିବୁ କାମ କରି ?''

ସେ କିଛି ନ କହି ନଳି ନଡ଼ିଆ ପରି ତା ମୁଣ୍ଡଟିକୁ ବାଁ ପାଖକୁ ଲାଡ଼ିଦେଲା ।

''ଆଚ୍ଛା, ଏବେ ଗଲୁ ପ୍ରଥମେ ଗାଧୁଆ ଘରେ ଗୋଡ଼ ହାତ ମୁହଁ ଧୋଇପକା ।''

''ସେଇଠି ପାଲଟା ଲୁଗା ପଡ଼ିଛି ତିନିଖଣ୍ଡ; ତାକୁ ସାବୁନ ମାରି ଧୋଇଦେଉ ।'' — ମୋ କଥାରେ ଯୋଡ଼ିଦେଲେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ !

ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁଲି । ସେ ଖାତିର୍ କଲେ ନାହିଁ ।

ଚହଟରା ଘର ଝିଅ । ତିରିଶ୍ ବାଲ୍‌ତି ପାଣିରେ ମାଜଣା ହେବେ । ତିନିଥର ଲୁଗା ବଦଳ କରିବେ ଦିନ ଭିତରେ । ହାତ ବାଜିଗଲେ ବାସନ ଧୁଆ ହବ । ଘରେ ଝାଡୁ ଦିନରେ ତିନିଥର । ଅଳନ୍ଧୁ ଝଡ଼ାହେବ ପ୍ରତିଦିନ । ଧୁଆ-ପୋଛା ହବ ସପ୍ତାହରେ ତିନିଦିନ ।

ଡିଲୁଟା ମେଞ୍ଚଡ଼ଟାଏ । ବଣି ଚଢ଼େଇ ପରି ଦୁର୍ବଳ । ସେ କଣ ସତେ ଏତେ କାମକୁ ପାରିବ ? ସେତେବେଳକୁ ସେ କାମ ପାଇଁ ସାତଟା ମର୍ଦାନୀ ମାଇକିନା ହାରିସାରିଥାନ୍ତି ।

ମୁଁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇ ଦାଣ୍ଡଘରେ ବସିଲି ଖବରକାଗଜ ଦେଖିବାକୁ । ଭୟଙ୍କର ପୋଡ଼ି ତାତି ଭିତରେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଡିଲୁକୁ ଅଗଣାବାଟେ ନେଇ ଗାଧୁଆଘରେ ଛାଡ଼ିଆସିଲେ ।

ତାତିଲା ସିମେଣ୍ଟ ଅଗଣାରେ ସେ ଟିପେଇ ଟିପେଇ ପାରିହଉଥିଲା ।

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ବାଡ଼ି କବାଟ ବନ୍ଦ କରିବାରେ ଅଯଥା ଶବ୍ଦ କରନ୍ତି । ଖୁଆଡ଼ ଖୁଆଡ଼ ଘରେ ରହିଲେ ବୋଧେ ଶବ୍ଦ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ । ଶବ୍ଦ ନ କଲେ ଚଳେ ନାହିଁ । ଜମିରହିଥିବା ନିରବତାକୁ ଏମିତି ଅବଜ୍ଞା ନ କଲେ, ଚହଲେଇ ନ ଦେଲେ, ସେ ପ୍ରତି ନିଶ୍ୱାସରେ ବୁକୁ ଭିତରେ ପଶିଯିବାର ଭୟ ଅଛି ତ ।

କିଛି ସମୟ ପତ୍ରିକା ପଢ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି । ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିରୋନାମାଗୁଡ଼ାକ ଅର୍ଥହୀନ ଅକ୍ଷର ପରି ଜଣାଗଲା । ଫଡ଼୍‌ଫଡ଼୍ କରି ପତ୍ର ଲେଉଟାଇଲି ଏବଂ ତଳେ ପକେଇ ଦେଇ ଉଠିଗଲି ବାଡ଼ିଆଡ଼କୁ ।

କବାଟ ଫିଟେଇ ଅଗଣାକୁ ଯିବା ଶବ୍ଦ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଶୁଣିଥିବେ । ଶୁଣନ୍ତୁ । ମୁଁ କୂଅମୂଳ ଗାଧୁଆଘରକୁ ଗଲି । ଭଡ଼ାଘରର କାମଚଳା ବ୍ୟବସ୍ଥା । ନୁଆଣିଆ ଆଲ୍‌ବାଷ୍ଟସ୍ ଛାତ । ସେ ହୁଏତ କିଛି ନ ଖାଇ ଘରୁ ବାହାରିଥିବ । ମୋର ଇଚ୍ଛା ହେଲା ତାକୁ କ'ଣ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇବାକୁ ଦେବା ପାଇଁ ।

କିନ୍ତୁ ପାଟି ଶୁଣେଇ କହିଲି, ''କିରେ, ହେମ୍‌ତି ଠିଆଟା କଣ ହେଇଚୁ ? ତତେ ପରା ଲୁଗା କାଚିବାକୁ କୁହାଗଲା ।''

ସେ ମୁହଁକୁ ବଲବଲ ଚାହିଁଲା । ମୁଁ ରାଗିଯାଇପାରିଥାନ୍ତି । ହୁଏତ ରାଗିବା ଉଚିତ ଥିଲା; କିନ୍ତୁ ହଠାତ୍ ଆଖି ପଡ଼ିଲା ପାଣିକୁଣ୍ଡରେ । ଟୋପାଏ ବି ପାଣି ନଥିଲା ସେଥିରେ । କୂଅମୂଳକୁ ଚାହିଁଲି – ବାଲ୍‌ତି ନାହିଁ, ଦଉଡ଼ିଟା ପଡ଼ିଚି କେବଳ ।

ଓ, ତା'ହେଲେ ଏଇ ହେଲା ଅସୁବିଧା । ମୁଁ ପିଣ୍ଡାରୁ ଲୁହା ବାଲ୍‌ତିଟା ଆଣି ଛେଚିଦେଲି କୂଅମୂଳେ । କହିଲି, ''ନେ, ପାଣି ପାଞ୍ଚ ଛ' ବାଲ୍‌ତି କାଢ଼ି ଆଗ କୁଣ୍ଡଟାକୁ ଭର୍ତ୍ତି କରି ପକା ।''

ସେ କେମିତି ଗୋଟାଏ ତରବର ହେଲାପରି ବାହାରିଆସିଲା । ବାଲ୍‌ତିରେ ଗଣ୍ଠି ପକେଇ ଓହଳେଇ ଦେଲା କୂଅ ଭିତରକୁ । ତିରିଶ ହାତ ଦଉଡ଼ି । ପାଣି ଯାଇ ପାତାଳରେ । ସେ ଅଧବାଲ୍‌ତିଏ ପାଣି ଭିଡ଼ିଲା ବହୁ କଷ୍ଟରେ । ତା' ପିଠି ପାଖ ତନ୍ତୁସବୁ ଟାଣିହେଇଯାଉଥିଲା । ପେଟ ଭାଗ ଭାଗ ହେଇଯାଉଥିଲା ଟାଣିଲାବେଳେ ।

ସେ ବାଲ୍‌ତି ଥୋଇଦେଇ ମତେ ନ ଚାହିଁ ଆତୁର ହେଲାପରି ଆଗ ଆଞ୍ଜୁଳା ଆଞ୍ଜୁଳା ପାଣି ପିଇଦେଇଗଲା ।

ତାକୁ ଶୋଷ କରୁଥିଲା ନା ଭୋକ ଲାଗୁଥିଲା ? – ଛାଡ଼, ସେ କରୁ ତା କାମ ।

ମୋ ଭାତନିଦ ଭାଙ୍ଗିଲାବେଳକୁ ଶବ୍ଦ ଶୁଭୁଥିଲା ଗାଧୁଆ ଟବ୍‌ର । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଟିକିଏ ବେଶି ଶୁଅନ୍ତି । ସେ ଦିନ ସେ ହୁଏତ ଆଶା କରୁଥିଲେ ଯେ ତିକୁ ଚା'ଟା କରିଦବ ।

ମୁଁ ସାଢ଼େ-ତିନିଟା ବେଳେ ଯାଇ ଦେଖିଲାବେଳକୁ ସେ ରୋଷଘର ପିଣ୍ଡାରେ ମେଞ୍ଚାଟିଏ ହେଇ ଶୋଇଯାଇଚି । ମୁଁ ତାକୁ ଉଠାଇଦବାକୁ ଜମା ଚାହୁଁ ନ ଥିଲି; ଅଣ୍ଟାରେ ହାତ ଦେଇ ଚାହିଁରହିଥିଲି କେବଳ ।

ପଛରୁ ନିର୍ଘାତ ପଡ଼ିଲା ପରି ଶୁଭିଲା ! ''ହେ, ଟୋକା ।'' ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ରାଗିଗଲି । ଚୁପ୍ ରହିଗଲି । ହସିଦେଲି ।

କହିଲି, ''ଶୁଣ, ସେ ଟୋକା ଆଜି ଦିନସାରା କିଛି ଖାଇ ନାଇଁ । ପାଣି ଦି ଆଞ୍ଜୁଳା ପିଇଚି ମୋ ସାମ୍ନାରେ । ଖୁବ୍ ହାଲିଆ ହେଇ ପଡ଼ିଯାଇଛି । ତାକୁ କ'ଣ ଗଣ୍ଡେ ପଖାଳ ବାଢ଼ିଦିଅ । ତା ଉତ୍ତାରେ ଅନ୍ୟ କାମ ।

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ମତେ ଚାହିଁଲେ । କ'ଣ ମନ ହେଲା କେଜାଣି, କହିଲେ, ''ହଉ ହେଲା, ସାଆନ୍ତଙ୍କ ଯାହା ହୁକୁମ୍ ।

ଆମ ପାଟିତୁଣ୍ଡରେ ଟିକୁ ଧଡ଼ପଡ଼ ଉଠି ବସିପଡ଼ିଲା ।

''ଆରେ, ଏଠି କ'ଣ ଶୋଇବାକୁ ଆସିଚୁ ? ଘରଦ୍ୱାର ଝାଡୁକରିପକା । ମୁଁ ତୋ ପାଇଁ ପଖାଳ ବାଢ଼ିଦଉଚି ।''

ଟିକୁର ମୁହଁ ଆଖି ଉଜଳି ଉଠିଲା । ପହିଲି ଅସରା ବର୍ଷିବା ପୂର୍ବରୁ କାକର ପବନରେ ଶୁଖିଲା ଗଛର ଅଗିଲା ପତ୍ର ଆତୁର ଆନନ୍ଦରେ ଛନଛନ ହୋଇଉଠିଲା ।

ସେ ଝାଡୁଟିକୁ ଦୁଇ ହାତରେ ଧରି ଓଳୋଉଥାଏ । ଟେବୁଲ୍ ଆଉ କାଛସନ୍ଧାରେ ଗଳିଯାଉଥାଏ । ପଲଙ୍କ ତଳେ ପେଟେଇ ପଡୁଥାଏ । ତା' ଘିମିରିଆ ପିଠିରେ ଟେକା ଟେକା ଝାଳ ଝରୁଥାଏ । ସେ ହାଲିଆ ହୋଇ ଅଣ୍ଟା ସଳଖୁଥାଏ; ପୁଣି ନଇଁପଡୁଥାଏ । ତାକୁ ସେତେବେଳେ ଗଣ୍ଡିଏ ପଖାଳର ସ୍ୱପ୍ନହିଁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ରଖିଥାଏ ।

ମୁଁ ବୋଧେ ସେତେବେଳକୁ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଅନେକ ଡରିଲିଣି । ନିଜ ଉପରୁ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଆସ୍ଥା ହରେଇଲିଣି । ନ ହେଲେ ମୁଁ ଚିତ୍କାର କରି ପ୍ରତିବାଦ କରିଥାନ୍ତି । ଟିକୁ ହାତରୁ ଝାଡୁ ଛଡ଼େଇ ଫିଙ୍ଗିଦେଇଥାନ୍ତି । ଆଦେଶ କରିଥାନ୍ତି ତାକୁ ପ୍ରଥମେ ଖାଇବାକୁ ଦବାପାଇଁ ।

ଆଉ ଜଣେ କାହାକୁ ନିଜ ସେବାରେ ଖଟେଇବା ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ସହଜ ସ୍ୱଭାବ । ତାଙ୍କ ଘରେ ସବୁବେଳେ ନୌକର ଖଟିଛନ୍ତି ଗତ ଚୌଦପୁରୁଷରୁ । ଚହଟରା ଖାନ୍‌ଦାନ୍ । ନୌକରକୁ ଭୋକ କରୁଚି କହିଲେ ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରନ୍ତିନି । ଯେମିତି ଗଛକୁ ଶୋଷ କରୁଛି, ହଡ଼ାକୁ ନିଦ ମାଡୁଛି କହିଲେ ସେ ଜମା ବୁଝିପାରନ୍ତି ନି; ପରିହାସ କଲାପରି ହସନ୍ତି ।

ଟିକୁ ତଳକୁ ମୁହଁ କରି ପଖାଳ ଖାଇଲାବେଳେ, ଆଙ୍ଗେକିନି ପିଆଜ ଚୋବେଇଲାବେଳେ ମୁଁ ପାଖରେ ବସି ଚାହିଁରହିଥିଲି ।

''କିଓ, ତମେ ଡାହାଣୀଙ୍କ ପରି କାଇଁ ସେଇଠି ତା' ଭାତଗୁଣ୍ଡାକୁ ଅନେଇଁ ବସିଚ ? ସେ ତାର ଖାଉ !''

ମୁଁ ଉଠିଆସିଲି ନିଶ୍ଚୟ । କିନ୍ତୁ ଦେଖିବାକୁ ଭାରି ଇଚ୍ଛା ଥିଲା । – ବାଧ ହୋଇ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଡାକରାରେ ଗଲି । ଦେଖିଲି, କୌଣସି କାରଣରୁ ଭଦ୍ରମହିଳା ଖୁସିଥିଲାପରି ଜଣାପଡୁଥିଲେ ।

ସେଦିନ ଘଟଣା ପରେ ତେଣିକି କଥା ସୁଧୁରିଗଲା – ସବୁ ବାଟରେ ପଡ଼ିଗଲା ।

ଟିକୁ ପାହାନ୍ତାରୁ ଉଠି ବାସି ଆଡ଼ତି କରିପାରିଲା; ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ବଜାର ଯାଇ ଦୁଇଟା ମୁଣାରେ ବୋଝ ଟେକି ଆଣିପାରିଲା ।

ତା' ପାଇଁ ଜାମା-ଯୋତା କରିଦିଆଗଲା । ନୂଆ ସଅପ, ପୁରୁଣା ତକିଆ ଚାଦର ତାକୁ ଦିଆଗଲା । ଆମେ ଯାହା ଖାଉଥାଉ, ସେ ବି ସେଇଆ ଖାଇଲା ।

ସେ ଆସ୍ତେ ହସିବା ଆରମ୍ଭ କଲା । କଥା କହିବା ଆରମ୍ଭ କଲା । ନୂଆ ପତ୍ର ପକାଇ କଅଁଳିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା ।

ଆମେ ଦୁହେଁ ପରସ୍ପରକୁ ନ ଡାକି 'ତିଳୁ'କୁ ସବୁ କଥାରେ ଡାକିଲୁ । ସେ ଅଞ୍ଚଳର ସାଇପଡ଼ିଶା ତା' ନା ଜାଣିଗଲେ । ଆମ ଘରକୁ ଆସିଲେ ସେମାନେ କବାଟ ପାଖରେ 'ତିଳୁ'କୁ ପ୍ରଥମେ ଡାକୁଥିଲେ । ଆମେ ଗୋଟିଏ ନୌକର ପିଲା ରଖିଛୁ ବୋଲି ଆମକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମ୍ମାନ ମଧ୍ୟ ଦେଉଥିଲେ । ମୁଁ ଆଉ 'ପୀତାମ୍ବରବାବୁ' ହୋଇ ରହିଲି ନାହିଁ – ହେଇ, ସେ ଯେଉଁ ବାବୁଘରେ ନୌକର ପିଲାଟିଏ ନାହିଁ . . . 'ସେଇ' ।

ତା' ପାଇଁ ସାବୁନ୍ ଟାୱେଲ ଆସିଲା । ଆମ ସାଙ୍ଗେ ବାହାରକୁ ବୁଲିଯିବା ପାଇଁ ଭଲ ହଳେ ଡ୍ରେସ୍ କରାଗଲା ।

''ଆଚ୍ଛା, ଏ ଦାନ୍ତକାଠି ପାଇଁ ସବୁଦିନ ସକାଳୁ ଗୋଟାଏ ପାଲା । ଆଜି ତା' ପାଇଁ ଶସ୍ତା ବ୍ରସ୍ ଆଉ ଗୋଟେ ସାନ ପେଷ୍ଟ ଆଣିଦବଟି ।''

''ତିଳୁର ଦାନ୍ତଘଷା ପେଷ୍ଟ ସରିଯାଇଛି । ସେ ଆମ ପେଷ୍ଟରୁ ଟିକିଏ କାଗଜରେ ନେଇ ଘଷିପକଉ ।''

''ତା' ପାଇଁ ଅଲଗା ଥାଳି ଗିନା ଛୋଟ କରି କାହିଁକି ଖର୍ଚ୍ଚାନ୍ତ ହବା । ସେ ବରଂ ଏଥିରେ ଖାଇ ଧୋଇଦଉ । ହୋଟେଲରେ ତ ପୁଣି ବାର ପ୍ରକାର ଲୋକ ଖାଉଥିବା ପ୍ଲେଟ୍‌କୁ ଅସନା ପାଣିରେ ବୁଡ଼େଇ ଦେଇ, ଆମକୁ ବାଢ଼ିଦେଲେ ଆମେ ଖାଇଦେଉଚୁ ।''

– ଆସ୍ତେ ତିଳୁର ରଙ୍ଗ ବେଶ ଫର୍ଶା ହେଇ ଗୋରା ଦେଖାଗଲା । ମୋଟାରୋଟା ହେଇ ସୁନ୍ଦର ଦିଶିଲା । ନାକ ତଳେ କଅଁଳ ରୁମ ଦେଖାଦେଲା । ସେ ଅନେକ ନୂଆ କାମ ଶିଖିଗଲା । ମୋ ଜୋତାହଳକ ଦେଖି ବାହାର ଲୋକେ ପଚାରିଲେ, କିଏ ପାଲିସ୍ କରିଛି ବୋଲି । ମୋ ଜାମା ପ୍ରତିଦିନ କଡ଼ା ଇସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ହେଙ୍ଗର୍‌ରେ ଟଙ୍ଗାହେଲା । ସେ ଚମତ୍କାର ମାଂସ ରାନ୍ଧିଲାବେଳେ ପଡ଼ିଶାଘର ବାସ୍ନା ବାରିଦେଉଥିଲେ ।

ଦିନେ ଆମ ପାଇଁ ଚା' ଥୋଇ ସେ ଚାଲିଗଲାବେଳେ ମୁଁ ତାକୁ ପଛରୁ ଚାହିଁରହିଥିଲି ।

''କ'ଣ ସେମିତି ନ ଚିହ୍ନିଲାପରି ଅନେଇଚ ?''

ମୁଁ କେବଳ ହେଁ-ହେଁ ହସିଲି । ତା'ର କୌଣସି ଅର୍ଥ ନଥିଲା, ପ୍ରୟୋଜନ ନଥିଲା ।

ସେ ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁରହି ପଚାରିଲେ, ''କ'ଣ କଥା କହୁନା, ଖାଲି ହେଁ ହେଁ ।''

"ମୁଁ ଭାବୁଛି ଏଣିକି ଟିକୁ ବରଂ ଏକୁଟିଆ ବଜାର ସଉଦା କରୁ ।"

"କାହିଁ, ତମ ସାଙ୍ଗରେ ଗଲେ କ'ଣ ଅସୁବିଧା ?"

ମୁଁ ପୁଣି ହସିଲି, ଭାରି ଅସ୍ୱସ୍ତିକର । କହିଲି, "କଥା କ'ଣ କି – କାଲି ବଜାରରେ ମୋର ଗୋଟାଏ ପୁରୁଣା ଦୋସ୍ତ ସଙ୍ଗେ ଦେଖାହୋଇଗଲା । ସେ ୟା' ଗାଲ ଚିପିଦେଇ କହିଲା, ବାଃ କି ବଢ଼ିଆ ହେଇଚି ? – ଏଇଟା କଣ ତୋ ବଡ଼ପୁଅ ?"

ଚା' ପାଟିରେ ଧରି ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଫେଁକିନା ହସିପକେଇଲେ । ମୋ ଜାମାପଟାରେ ଚା' ବର୍ଷା ହେଇଗଲା । ସେ ବଡ଼ କଷ୍ଟରେ ଚା' କପ୍‌ଟିକୁ ଟେବୁଲରେ ଥୋଇ କିଛି ସମୟ ଖୁବ୍ ହସିଲେ; ହସୁ ହସୁ କାନ୍ଦିପକେଇଲେ ।

କଥାଟାରେ ଏତେ ହସିବାର କ'ଣ ଥିଲା କେଜାଣି । ଆମର ପିଲାଝିଲା ନ ହୋଇ ସେତେବେଳକୁ ସାତବର୍ଷ ବିତୁଥିଲା ।

ସେ ଶଳା ଟିକୁଟାକୁ ଚୌଦ କି ପନ୍ଦର ହୋଇଥିବ । ସେଡ଼ିକି ପୁଅଟାଏ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ କ'ଣ ବାପଘରୁ କାଖେଇ ଆଣିଥାନ୍ତେ ନା' କଣ ! ଆଉ ସେ ହାରାମି ଖନା ମହାନ୍ତିର ମୁହଁ ଚାହିଁବାକୁ ମୋର ମନ ହେଉ ନ ଥିଲା । କାଳେ ତା ସାଙ୍ଗେ ପୁଣି ବଜାରରେ ଭେଟଣା ହୋଇଯିବ, ଏ ଭୟ ବି ଥିଲା । ମୁଁ ମନେ ମନେ ସ୍ଥିର କରିନେଇଥିଲି ଯେ, ବଜାର ଗଲେ ଏକା ଯିବା କଥା ସିନା, ଆଉ ସେ ଟୋକାକୁ ନେଇ ନୁହେଁ ।

"– ତମେ ତମର ସେ ଦୋସ୍ତକୁ କହିଦେଲ ନାଇଁ ଯେ, ସେ ତମ ପୁଅ ନୁହେଁ; ତମ ଘରେ କାମ କରୁଥିବା ନୌକରଟୋକା ।

ମୁଁ ଅଭିଯୋଗ କଲାଭଳି କହିଲି, "ତମେ ତ ତାକୁ ଗିଳେଇ ଗିଳେଇ ଷଣ୍ଢ ପରି କଲଣି; ସେ କ'ଣ ଆଉ କାହା ନୌକର ପରି ଦିଶୁଚି ?"

ସେ ପୁଣି ହସିଲେ । ଆମେ ସେମିତି ନୀରବରେ ଚା' ପିଇଲୁ । ଟିକୁ ଆସି କପ୍ ଉଠେଇନେଲା ।

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଏତେଗୁଡ଼ିଏ ହସିବା ପରେ ଖୁବ୍ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇଯାଇଥିଲେ ।

ତା' ଆରଦିନ ସକାଳୁ ଟିକୁକୁ ଦେଖି ଦେଖି ମୁଁ ଖୁବ୍ ଚିଡ଼ିଯାଇଥିଲି; ସେଥିପାଇଁ କୌଣସି କାରଣ ନ ଥିଲା ।

ଦପ୍ତରରେ କାମ କରିବାକୁ ମନ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ତିନିଟା ବେଳକୁ ଚାଲିଆସିଲି । ଦାଣ୍ଡ କବାଟ ଖୋଲା ଥିଲା, ଟପ୍‌ଟପ୍ ପଶିଗଲି ଭିତରେ । ଦେଖିଲି –

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବେଇ ବସିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପଛରେ ଚିପେଇ ବସିଛି ଟିକୁ । ଜଣାଯାଉଛି, ସେ ତା' କୋଳ ଭିତରେ ବସିଛନ୍ତି । ସେ ଚିରୁଣୀ ଧରି କୁଣ୍ଡେଇଦଉଚି ।

ମୋତେ ଦେଖି ସେ ଧଡ଼ପଡ଼ ଉଠିପଡ଼ିଲା । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ସେମିତି ବସିରହି ଅତି ସହଜ ଢଙ୍ଗରେ କହିଲେ, "ଆଜି ଏତେ ସହଳ କେମିତି ବାହାରିଆସିଲ ଯେ ?"

ମୋତେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ମୋର ସବୁ ସ୍ନାୟୁକୁ ଢିଲା କରିନେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ହସିଦେଇ କହିଲି, "ଆସିବାରୁ କିଛି ଅସୁବିଧା ହେଲା କି ?"

"ନିଶ୍ଚୟ ଅସୁବିଧା ହେଲା ।"

ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି ।

– "ତୁମ ପାଇଁ ଚକୁଳି କରିବାକୁ ବିରି-ଚାଉଳ ବତୁରୁଛି । ବଟା ହେଇନି; ଜଳଖିଆ ହବାକୁ ଡେରି ହେବ ।

ଡିଳୁକୁ କହିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ରୁଗୁଣା ନେଇ ବସିସାରିଥିଲା । ନୌକର ଟୋକାଟା ତ; ବୟସ ଏମିତି ତେର କି ଚୌଦ ହବ । ପୁଣି ମାଲିକାଣୀର ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡେଇଦେବା ସେମିତି କିଛି ଅସାଧାରଣ କଥା ନୁହେଁ . . .

– ମୁଁ ଡିଳୁକୁ ଅନେକ ସମୟ ଦେଖୁଥିଲି । ତା' ବୟସକୁ ଚାହିଁଲେ ସେ ଖୁବ୍ ମଜବୁତ୍ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ଗୋଡ଼ପେଣ୍ଡା ଛଘ, ଖୁବ୍ ଗୋରା ଆଉ ବଳୁଆ । . . . ଗଜା ଭେଣ୍ଡାଟାଏ ! ଗାଁରେ ଥିଲେ ବିଭା ହେଇଯାଆନ୍ତା । . . .

ଦିନେ ଏମିତି ବୁଲିଯିବା ଆଳରେ ମୁଁ ଦେବବାବୁଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ସେ ଦେଖୁ ଦେଖୁ କହିଲେ, "ଆରେ ପୀତାମ୍ବରବାବୁ, ଆପଣ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିବେ ନାହିଁ, ମୁଁ ତ ଡିଳୁକୁ ଦେଖି ଚିହ୍ନିପାରିଲି ନାହିଁ– ସେ ୟା ଭିତରେ ଜବରଦସ୍ତ ଭେଣ୍ଡାଟିଏ ହେଇଗଲାଣି !"

ମୋତେ ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗିଲା ।

ନୀରବ ସିଗ୍ରେଟ ଲଗେଇ କହିଲି, "ଦେବବାବୁ, ଡିଳୁକୁ ତା' ଗାଁକୁ ପଠେଇଦିଅନ୍ତୁ ।

ସେ ନ ବୁଝିଲା ପରି ମୋତେ ଚାହିଁଲେ – "ଏଁ ?" ତା'ପରେ ପାଖେଇ ଆସି ଆସ୍ତେ କହିଲେ, "କ'ଣ ଅସୁବିଧା କଲା କି ?"

ମୁଁ ନୀରବ ରହିଲି । ସେ ଆହୁରି ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ହେଲେ ।

"ନା, ସେମିତି କିଛି ନୁହେଁ । ତେବେ ସେ ଏତେଗୁଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଏଠି ରହିଲାଣି, ତା' ବାପ-ମା' ତାକୁ ହୁଏତ ଚାହୁଁଥିବେ ।"

ଦେବବାବୁ ଉଶ୍ୱାସରେ ଆରାମଚୌକିକୁ ଆଉଜି ଯାଇ ଅଳ୍ପ ହସିଲେ – "ଓ, ଏଇ କଥା । ଆପଣ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଥାନ୍ତୁ । ମୁଁ ସେ ପକ୍ଷ ସମ୍ଭାଳିଛି । ମୁଁ ତା' ବାପାକୁ କହିଦେଇଛି କେମିତି ତା' ପୁଅ ରଜାପିଲା ପରି ଦିଶିଲାଣି । ଗାଁକୁ ଆଣିଲେ ସେ କେମିତି ନ ଖାଇ ନ ପିଇ ଅଣହେଫାଜତରେ ମରିଯିବ ।– ଆପଣ ମୋଟେ ସେ କଥା ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଆଜିକାଲି ନୌକର ପିଲାଟିଏ ପାଇବା ଭାରି କଷ୍ଟ ।"

ମୁଁ ଆଉ କିଛି ନ କହି ଫେରିଆସିଲି ।

ବଜାରରେ ଆସି ଏଣେତେଣେ ବୁଲିଥିଲି । ଗୋଟିଏ ମଜବୁଦ୍ ଛୁରୀ ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲା । ତାକୁ ବାରମ୍ବାର ହାତରେ ଧରି ତା' ମୁନ, ଦାନ୍ତ ପରୀକ୍ଷା କରିଥିଲି । ଖୁବ୍

ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲା କିଣିବାକୁ । ସେମିତି କିଛି ପ୍ରୟୋଜନ ନଥିଲା; କିନ୍ତୁ ଘରେ ଛୁରୀଟାଏ ପଡ଼ିଥିଲେ କ୍ଷତି କଣ ? ଦାମ ବି ମାତ୍ର ତେର ଟଙ୍କା । ପାଖରେ ପଇସା ନ ଥିଲା । ଫେରିଯାଇଥିଲି ଘରକୁ ।

ମୋ'ରି ପୁରୁଣା ଟାୱେଲ ଗୁଡ଼େଇ ହେଇ ଟିଲୁ ଠିଆହୋଇଥିଲା ଦର୍ପଣ ପାଖରେ । ଗାଧେଇ ସାରି ଫେରିଥାଏ । ତା' ପଛରେ ଠିଆ ହୋଇ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ତା' ବେକ ଆଉ ପିଠିରେ ପାଉଡ଼ର ଝାଡ଼ିଦଉଥାନ୍ତି ।

ଗବ୍‌ଗବ୍ ହୋଇ ମୋ ଭିତରୁ କ'ଣ ସବୁ ଉତୁରି ପଡ଼ିଥାନ୍ତା; ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଛିଡ଼ାହେଲି । ମୋ ଆସିବା କଥା ଉଭୟେ ଜାଣିଥିଲେ । ସେ ଟୋକା ସାମାନ୍ୟ କନକନ ହେଲା – ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ କିନ୍ତୁ ଜମା ଲେଉଟି ଚାହିଁଲେ ନାହିଁ ।

ବରଂ ପାଉଡ଼ର ଝାଡୁ ଝାଡୁ କହିଲେ, ''କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲ ସକାଳୁ ? ୟାକୁ ଯତ୍ନ କରି କରି ମୋ ବେଳ ଯାଉଚି । ଟିକିଏ ନ ଦେଖିଲେ ପୁଣି ଘୁଷୁରି ହେଇଯିବ ଏଇଟା ।''

ମୋ ଭିତରେ ଖୁବ୍ ରୁକ୍ଷ ସ୍ୱରରେ କିଏ କହିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା 'ତା ପାଇଁ ତୋ'ରି ଏତେ ଦରଦ କାହିଁକି, ଶୁଣେ । ତୁ ତ ମୋର ଏମିତି କେବେ ଯତ୍ନ ନେଇ ନାହୁଁ ।'

ଗଳା ସଫା କରି କହିଲି, ''ଏ ପାଉଡ଼ରରେ କ'ଣ ଘିମିରି ମରିବ ? ତା ପାଇଁ ଗୋଟେ ନାଇସିଲି ପାଉଡ଼ର ଆଣିଦବା କି ? ଟିକିଏ ପଇସା ପଡ଼ିବ ।''

ମୋତେ ଉଭେୟ ବୁଲି ଚାହିଁଲେ । ଟିଲୁ ମୁରୁକି ମାରୁଥିଲା । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଖୁସିରେ ହସି ହସି କହିଲେ, ''ଘିମିରି ପାଉଡ଼ର ଗୋଟାଏ ଅଲଗା ମିଳୁଛି ? ନେଇଆସ ।''

ନିଆଁଧାସରେ ମୋ ମୁହଁ ଝଲସିଯାଉଥିଲା ।

ସେଦିନ ସଞ୍ଜବେଳେ ମୁଁ ଗୋଟାଏ ନାଇସିଲି ପାଉଡ଼ର ତ ଆଣିଦେଲି । ଗୋଟାଏ ଅଜ୍ଞାତ କ୍ରୋଧରେ ଚିପିଦେବାରୁ ସେ ପାଉଡ଼ର ଡବାଟା ଚେପା ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ସେଇ ବଜାରରୁ ତେର ଟଙ୍କା ନେଇ ଛୁରୀଟାକୁ ମଧ୍ୟ କିଣିଆଣିଥିଲି । ସେମିତି କିଛି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନଥିଲା; ହେଲେ ଛୁରିଟାଏ ଘରେ ଥିଲେ କ୍ଷତି କଣ ?

. . . ସଂଜବେଳେ ଅଗଣାରେ ଖଟିଆ ପକେଇ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ମୁହଁମାଡ଼ି ଶୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଟିଲୁ ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ମୋଡ଼ିଦଉଥିଲା । ବଳାଗଣ୍ଠିଠାରୁ ପିଚାମୂଳଯାଏ ଖୁବ୍ ଜୋର ଲଗେଇ ଦୁଇହାତରେ ଦବଉଥିଲା । ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟ ସ୍ପ୍ରିଂ ଭଳି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଛନ୍ଦରେ କଟକଟ ଡାକୁଥିଲା ।

ମୁଁ ପାଟି କରି ପକେଇଲି । ''କଣ ଚାଲିଚି ଏଠି ?'' ଏତେ ସରଳ ଏବଂ ନିରୀହ ପ୍ରଶ୍ନଟାକୁ ଏତେ ଚିତ୍କାର କରି ପଚାରିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ହୁଏତ ନ ଥିଲା ।

ଟିଲୁ ସଳଖିଗଲା । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ସାମାନ୍ୟ ଚମକିପଡ଼ିଲେ । ଚିଢ଼ିଯାଇ କହିଲେ, ''ଏମିତି କାଇଁ ଅଭଦ୍ରଙ୍କ ଭଳି ପାଟି କରୁଚ ? ଆଜି ଦିନସାରା ଗୋଡ଼ ହାତ ବିନ୍ଧା ଘୋଳା ହଉଚି ଯେ, ମୋ କଥା ମତେ ଦୁଲୁମୁଲୁ । ଛେଚି କୁଟି ହେଇ ଜର ହେଲା

ପରି ଲାଗୁଚି । ତୁମେ ଆସି ଏମିତି ରଡ଼ିଟାଏ ଛାଡୁଚ ! କଣ ହେଲା, କ'ଣ ଦର୍କାର ଅଛି କୁହ ?''

ଫୁଲରେ ବୋଝେଇ ହୋଇଥିବା କଅଁଳ ଗଛଟିଏ ପରି ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ମୋତେ ଦିଶୁଥିଲେ ବିଭାହେଲା ଦିନଠାରୁ । ଗୋଟିଏ ଫୁଲର ଗୋଟିଏ ପାଖୁଡ଼ା ମଳିନ ଦିଶିଲେ ମୁଁ ସହି ପାରୁ ନଥିଲି ।

ସେଦିନ କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଜମା ତାଙ୍କ ପାଖ ପଶିଲି ନାହିଁ, ଜର ଦେଖିଲି ନାଇଁ; ବରଂ ବାହାରକୁ ଚାଲିଯାଇଥିଲି ତମତମ ହେଇ । କ'ଣ କାରଣ ଥିଲା ସେମିତି ଆଚରଣ କରିବାରେ ?

ଦୋକାନ ଦୋକାନ ବୁଲିଲି । ହୋଟେଲରେ ପଶିଲି । ନିଶା ଖାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲି । ଲୁଟ୍‌ତରାଜ କରି ଛୁରୀ ଚଳେଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲି । ଯାବତୀୟ ଅପରାଧ ମନ ଭିତରେ ପାରିହେଉଥିଲାବେଳେ ମୋତେ ଚିତ୍କାରମାନ ଶୁଭୁଥିଲା । ମୋତେ ଉତ୍ତେଜିତ ଲାଗୁଥିଲା । ମୁଁ ଆହୁରି କ୍ରୋଧରେ ଜଳିଉଠୁଥିଲି ।

ଶେଷରେ ଗୋଟେ ଗଳି ଭିତରେ ଛୋଟ ଗୁମୁଟି ଘରେ ପଶି ପନ୍ଦର ଟଙ୍କାରେ ନିଷିଦ୍ଧ ନଗ୍ନଚିତ୍ର ଭିଡ଼ିଓ ଟେପ୍‌ରେ ଦେଖିଲି । ଚିତ୍ରରେ ସେ ଲୋକଟାର ନାକ ନିଶ ଫୁଲିଉଠୁଥାଏ । ଆଖି ତହକୁଥାଏ । ସେ ଝୁଲୁଥାଏ ଅସୀମ ପରାକ୍ରମରେ । ମୁଁ ମଝିରେ ଅସୁସ୍ଥ ବୋଧ କରୁଥାଏ । ଉତ୍ତେଜନାରେ ବାନ୍ତି ମାଡୁଥାଏ । ମୁଁ ସମ୍ଭାଳି ନପାରି ଉଠି ଆସିଲି ବାହାରକୁ । ରାତି ଅନେକ ହେଇଯାଇଥିଲା ପରି ଲାଗିଲା । ମୋର ଫାଟିପଡୁଥିବା ସ୍ନାୟୁର ଉତ୍ତେଜନା ଥଣ୍ଡା ପବନରେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଶାନ୍ତ ପଡ଼ିଆସିଲା । ମୁଁ ଘରଆଡ଼େ ମୋହିଲି । ଖୁବ୍ ସତର୍କ ଖୁବ୍ ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ଥିଲି ସେତେବେଳେ ।

ନିରୋଳା ରାସ୍ତାରେ ଚାରି-ପାଞ୍ଚଟି ଭଡ଼ାଘର ଭିତରୁ ଆମର ଗୋଟିଏ । ଆମ ଘରଟାରେହିଁ ଆଲୁଅ ଜଳୁଥିଲା ହାଉହାଉ; ବାକି ବତି ଲିଭେଇ ହୁଏତ ଶୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ମୁଁ ପାଦ ଚିପି ନିଃଶବ୍ଦରେ ବାରଣ୍ଡାକୁ ଉଠିଲି । କାନେଇଲି କବାଟ ପାଖରେ, ଝରକା ପାଖରେ ଶୋଇବା ଘର କାନ୍ଥ ପାଖରେ ! ଯତେବା ମୁଁ ଏକ ଜାରପୁରୁଷ; ଆସିଛି ପରକୀୟା ପାଇଁ । ଘରେ ଯେ ଅଛି ସେ ହିଁ ମାଲିକ । ମୁଁଟା ଗୋଟାଏ ଅଇଁଠାଖିଆ ।

ମୁଁ ଫାଉଁକିନା ରାଗିଯାଇ କବାଟରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଇଠା ପକେଇଲି । କବାଟ ଧଡ଼ଧଡ଼ ହେଇ ଦୁଲୁକିଲା । ସେ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ ଚମକି ପଡ଼ିଲା ସେ ଶବ୍ଦରେ । ପଡ଼ିଶାଘର ବତି ଜଳିଉଠିଲା । ମୁଁ ଖାତିରି ନ କରି ଆଉ ଗୋଟାଏ ଲାତ ମାରିଲି ।

କବାଟ ଫିଟିଲା ନାହିଁ । ଆଉ ପାଖରୁ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଖେଙ୍କିଉଠିଲେ, ''କିଏ ? କ'ଣ ଦର୍କାର ? ଦାସବାବୁ ନାହାନ୍ତି ।''

ସେଇଆ । ଦାସବାବୁ ତ ନିଶ୍ଚୟ ନାହାନ୍ତି । ସେଥିରେ ତୁମର କ'ଣ ଅସୁବିଧା ? ମୁଁ କିଛି ନ କହି ଚୁପ୍ ଠିଆରହିଗଲି ।

ଡିଲୁର ସ୍ୱର ଶୁଭିଲା, "କିଏ ? କିଏ ? ବାବୁ ଘରେ ନାହାନ୍ତି ।"

ମୁଁ ଗର୍ଜିଉଠିଲି, "ଆବେ ତୋ ବାପା । କବାଟ ଖୋଲୁଚୁ ନା ନାହିଁ ?"

ଆରପାଖ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଚୁପ୍ ।

ଦାନ୍ତ ରଗଡ଼ି ମୁଁ କବାଟରେ ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ ବିଧା ମାରି କହିଲି, "ଆବେ କବାଟ ଫିଟା; ମୁଁ ଡାକୁଚି ।"

ଧଡ଼ାସ୍ କିନା କବାଟ ଫିଟିଗଲା ।

ପାଖାପାଖି ଠିଆହୋଇଥିଲେ ଦୁଇ ଜଣ, ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ଡିଲୁ – ଡବଡବ ଆଖିରେ ମୋତେ ଚାହିଁରହିଥିଲେ ।

ମୁଁ କ'ଣ ଅପରିଚିତ ? ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ? ଚୋର ନା' ଡକେଇତ ?

ମୁଁ ଡିଲୁ ମୁହଁରେ ପଞ୍ଝା ମଡ଼େଇ ପେଲିଦେଲି । ସେ ତଳେ ପଡ଼ିଯିବାରୁ ମୁଁ ତା' ଉପରେ ଦୁଇ-ଚାରି ଲାତ ବସେଇ ଦେଲି । ସେ ଚିତ୍କାର କଲା । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଚିତ୍କାର କଲା । ଡିଲୁକୁ ତଳୁ ଉଠାଇଲାବେଳେ ତା' ଉପରେ ଗୋଟାଏ ଲାତ ବସିଗଲା ।

ମୁଁ ଶଙ୍କିଗଲି ଏବଂ ଘୁଞ୍ଚିଗଲି । ଗୋଟାଏ ପଡିଆରାରେ ଯେ ମୁଁ ଖୁବ୍ ରାଗିଛି ।

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଭୂଇଁରେ ଭରା ଦେଇ ମୋତେ ଚାହିଁରହିଲା । ଆଖିରୁ ଥୋପିପଡୁଥିଲା କେମିତି ଗୋଟାଏ ଆତଙ୍କ ।

ଡିଲୁ ମାଡ଼ ଖାଇ ଛଟପଟ ହଉଥିଲା ।

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀର ବାଳ ମୁକୁଳା; ଦେହରେ ମୁଣ୍ଡରେ ଲୁଗା ଓହଳି ରହିଥିଲା । ମୋ ସାମ୍ନାକୁ ଚାଲିଆସି କହିଲା, "କ'ଣ ଆଜି ମଦ ଖାଇଚ ?"

ମୁଁ ଗୋଡ଼ ଫରକେଟେଇ ଠିଆହେଲି । ବୁକୁ ଉପରେ ହାତ ଛନ୍ଦି କହିଲି, "ଯଦିବା ଖାଇଚି ସେଥିରେ ତୁମର କ'ଣ ଯାଏ-ଆସେ ?"

"କ'ଣ ହେଲା ? ମୋର କିଛି ଯାଏ-ଆସେ ନାହିଁ । ହଉ ତେବେ ତମେ ଏଇଠି ଥାଅ – ଆମେ ଆଉ ଏଇଠି ରହିବୁ ନାହିଁ ।"

"ଆମେ ?? . . . ହାଃ, ହାଃ, ହାଃ"

ମୋ ହସକୁ ସେ ବୋଧେ ଆଦୌ ବୁଝିପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ କିନ୍ତୁ ସତକୁ ସତ ଡରିଗଲା । ପଛେଇ ପଛେଇ ଚାଲିଗଲା ଆର ବଖରାକୁ । ଭିତରୁ କବାଟ ପକେଇଦେଲା । କାନ୍ଦଣାର ସୁକ୍‌ସୁକ୍ ସ୍ୱର ସ୍ପଷ୍ଟ ଶୁଭୁଥିଲା ଏପାଖରୁ । ମୁଁ ନିଃଶବ୍ଦରେ ଜାମାପଟା କାଢ଼ି ଫିଙ୍ଗି ଦେଲି ଆଲଣା ଉପରକୁ । ଫିଙ୍ଗିଦେଲି ଜୋତା । ମୋଜା କାଢ଼ିବା ପ୍ରୟୋଜନ ମଣିଲି ନାହିଁ । ସେମିତି କୁଢ଼େଇ ହେଇ ପଡ଼ିଲି ବିଛଣାରେ ।

. . . କଣ ହେଇଗଲା ସତେ ! ବଢ଼ିପାଣିର ଗୋଟାଏ ଉଜାଣିରେ ମାଡ଼ିଗଲା ଅଜସ୍ର ବାଲି ସୁକୁମାର ଫୁଲବଗିଚାରେ । ମୋ ଭିତରେ ତଥାପି କ'ଣଟାଏ ଫୁଫୁକାର କରୁଥାଏ । ଟଗମଗ ଫୁଟୁଥାଏ ରକ୍ତ ।

ମୁଁ ଖଣ୍ଡେ ଅଣ୍ଡର ୱିଅର ପିନ୍ଧି ଚାରିକାତ ମେଲି ପଡ଼ିଥିଲି । କିନ୍ତୁ କାନ ଡେରି ରଖିଥିଲି । ମୋର ନିଶ୍ୱାସ ରୋକିଯାଉଥିଲା । ବୁକୁ ଧଡ଼ଧଡ଼ ହଉଥିଲା । ମୁଁ ଭୁସ୍‌କିନା ଉଠି ବସିଲି । କବାଟ ଖଟ୍‌ଖଟ୍ କଲି, "କବାଟ ଫିଟାଅ ।"

କିଛି ସମୟ ପରେ କବାଟ ଫିଟିଲା । ଡିକୁ ହିଁ ଫିଟେଇଲା । ଗୋଟେ ସଅପ୍ ଉପରେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ନିର୍ବେଦ ପଡ଼ିଥିଲା । ତଥାପି ଧକଉଥିଲା । କେଜାଣି କୋଉଠି ଅଖଡ଼ରେ ବସିଯାଇଥିଲା ଲାତଟା ।

ମୁଁ ବୁଲିପଡ଼ି ଡିକୁକୁ କଟମଟ ଚାହିଁଲି ।

"ଶୁଣ୍ ବେ ଟୋକା ! ତୁ ହାରାମଜାଦା କାଲି ଏ ଘରୁ ବାହାରି ଯା । ମୁଁ ତୋ' ମୁହଁ ଦେଖିବାକୁ ଚାହେନା । – ଶାଲା ନମକହାରାମ, – ନ ଗଲେ ତୋ ବୁକୁ ବିଦାରିଦେବି ଛୁରୀରେ !"

ସେ କାବା ହେଇ କାନ୍ଥକୁ ଆଉଜି ଠିଆହୋଇଥାଏ । ପଲକ ପଡୁ ନଥାଏ ତା' ଆଖିରେ । ମୁଁ ତା ବୁକୁ ପେଟ ଜଙ୍ଘ ଦେଖି ପୁଣି ଚିଡ଼ିଗଲି ।

କ'ଣଟାଏ ମୋ ଭିତରୁ କୁଦାମାରି ତା' ତଣ୍ଟିକୁ ଚିପିଧଇଲା ।

ଡିକୁର ମୁହଁ ବିବର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଗଲା ।

ମୁଁ ପୁଣି ତାକୁ ମନଇଚ୍ଛା ପିଟିଦେଇଗଲି । ସେ ଦୌଡ଼ି ପଳେଇଲା ଅଗଣାକୁ ଏବଂ ମେହେନ୍ତର ରାସ୍ତାରେ ବାହାରକୁ । ତା'ର ଫୁଙ୍ଗୁଳା ଦେହ । ଖାଲି ପାଦ । ଦେହସାରା ଅସଂଖ୍ୟ ଦାଗ ଏବଂ କ୍ଷତ ।

ମୁଁ ଅଗଣାରେ ଠିଆ ହୋଇ ଚାହିଁରହିଲି । ମୁଁ ବି ହାଲିଆ ହୋଇଯାଇଥିଲି ଉତ୍ତେଜନାରେ ।

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ ବିହ୍ୱଳ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ହୁଁ, ଏତେକାଳେ ମୋର ମର୍ଦାନୀ ତେଜ ଦେଖି ଛାନିଆ ହେଇଯାଇଥିଲା ସେ ମାଇକିନା ! ତା' ଡବଡବ ଆଖିରୁ ପାଣି ଝରିଯାଉଥିଲା ।

ମୁଁ ଖାତିର୍ ନକରି ଶୋଇବା ଘରେ ପଶି କବାଟ ପକେଇ ଦେଲି । ରାତି ସେତେବେଳକୁ ଏଗାରଟା ପାରି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ମୋର ମନେ ହେଲା, କାନ୍ଥ ବାଡ଼ ସବୁ ନିଶ୍ୱାସ ସ୍ତବ୍ଧ କରି ଶୁଣୁଛନ୍ତି । ବାରିଆଡ଼ ଗଛ, ଦାଣ୍ଡପାଖ ପଡ଼ିଆ । ନିଦ ମଳମଳ ଆଖିରେ ଅନ୍ଧାରକୁ ଚାହିଁ ରହିଛନ୍ତି କ'ଣ ହେଲା ବୋଲି । ଗୋଟାଏ ଟୋକାର ବୋବାଳି ଏବଂ ଗୋଟାଏ ଅଣ୍ଡିରାର ଗର୍ଜନ ସାଙ୍ଗକୁ ମାଇକିନାର କାନ୍ଦଣା ସମସ୍ତକୁ ନିଦରୁ ଉଠାଇ ଦେଇଥିଲା । ସେମାନେ ବୋଧହୁଏ ଫିସ୍‌ଫିସ୍ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଥିଲେ । କୌଣସି ଗୋପନ କଥା ସନ୍ଦେହ କରି ଠିସ୍ ଠିସ୍ ହସୁଥିଲେ । କାଲି ହୁଏତ ସେମାନେ କାନକୁ କାନ କଥା ପ୍ରସରିଦେବେ । ସେଇଟା ବ୍ୟାପିଯିବ ସହରସାରା ।

. . . ଆହେ, ଶୁଣିଲଣି ! କାଲି ରାତିରେ ପରା ଧରାପଡ଼ିଲା । ଯୋଉ ପାଚିତୁଣ୍ଡ, ପିଟାପିଟି . . .

ମୁଁ ହୁଏତ ରାସ୍ତାରେ ଚାଲିପାରିବି ନାହିଁ । ଲୋକେ ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖେଇ ହସିପାରନ୍ତି । ଏଠୁ ବଦଳି ମାଗି ଚାଲିଯିବାକୁ ପଡ଼ିପାରେ । ଆମକୁ ମୁହଁ ଲୁଚେଇବାକୁ ପଡ଼ିପାରେ ।. . .ଇଜ୍ଜତ୍ କଥାରେ ଆଉ ଉପାୟ କ'ଣ ?

ମୁଁ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଛଟପଟ ହେଲି । ଅନେକ ବିକଟ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିଲି । ମନକୁ ମନ ାଙ୍ଗି ଦେ ଇ ବିକଟାଳ ଉଲଗ୍ନ ରୂପ ତିଆରି କଲି । ନିଦ ବୋଧହୁଏ ହେଲାନାହିଁ । ପାହାନ୍ତିଆରୁ ଆଖି ଫିଟିଯିବାରୁ ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ଯେ ମୁଁ କିଛି ସମୟ ହୁଏତ ଶୋଇଯାଇଥିଲି ।

କେହି ଜଣେ ସେଇ ପାଖରେ ବୁଲୁଥିଲା । ସେଇ ଟିଙ୍କୁର ପାଦଶବ୍ଦ ନିଶ୍ଚୟ । ମୁଁ ପୁଣି ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇପଡ଼ିଲି । ସେଇଟା ପୁଣି କେମିତି ଏ ଘରେ ପାଦ ଦେଇ ପାରିବ ? – ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲା ପରି ଉଠି ବସିଲି ବିଛଣାରେ । ମୁଣ୍ଡ ବୁଲେଇ ଦେଲା । କିଛି ସମ୍ଭାଳିବା ପରେ ଶୋଇବାଘରକୁ ଚାହିଁଲି । ପିଣ୍ଡା, ଆର ବଖରା, ଅଗଣା ସବୁ ଦେଖିଲି । ନାଃ . . . ଆଉ ଶଳା ତା' ଦିହକଥେ ଏ ସୀମା ମାଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଯାଃ ଶାଲା, ନୌକର ବାରଗଣ୍ଡା ମିଳିବ । ଭାତ ଫୋପାଡ଼ିଲେ କାଉର ଅଭାବ ନାହିଁ । . . .

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଉପରୁ ମୋର କିଛି ମାତ୍ରାରେ ରାଗ ଓହ୍ଲେଇ ଯାଇଥି । ସେ ସଅପ ଉପରୁ ଉଠି ନ ଥିଲେ । ଭଲ ଦେଖାଯାଉଥିଲେ । ମୁଁ କଣ କରିବି; ଆଗ ତାଙ୍କୁ ଡାକିବି ନା ଗୁମାନରେ ରହିବି, ସ୍ଥିର କରି ପାରୁ ନଥିଲି ।

ହଠାତ୍ କବାଟରେ ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ ଶବ୍ଦ ହେଲା । ଖୁବ୍ ଜରୁରି; ହୁଏତ କେହି ଡାକୁଥିଲା । ପାହାନ୍ତା ସମୟ । ଆଉ ଟିକିଏ ପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଇଁବା ସମୟ ।

ମୁଁ କବାଟ ଫିଟେଇ ଦେଖିଦେଲାବେଳକୁ ଦେବବାବୁ ମୋତେ ଆଡ଼େଇ ଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲେ । ତାଙ୍କର ଖରଶ୍ୱାସ ବହୁଥିଲା । ସେ ଖୁବ୍ ଉତ୍ତେଜିତ ଜଣାପଡୁଥିଲେ । ସେ ମୋ ଡେଣା ଧରି ଟାଣିନେଇଗଲେ ବାରଣ୍ଡାର ଗୋଟାଏ କୋଣକୁ । କହିଲେ, "ଭାରି ସାଙ୍ଘାତିକ ଘଟଣା ଦାସବାବୁ । ଟିଙ୍କୁ ପାହାନ୍ତିଆ ରେଳଗାଡ଼ି ତଳେ କଟିଯାଇଛି । ପୋଲିସ ଚିହ୍ନଟ କରିସାରିଲାଣି । ତା ଦେହସାରା ମାଡ଼ର ଦାଗ । ସେମାନେ ଡାକ୍ତର ଡକାଇଛନ୍ତି । ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ସେମାନେ ଏଠି ଆସି ପହଞ୍ଚିଯିବେ ।"

ମୋ ପାଦତଳୁ ଭୂଇଁ ଅପସରିଗଲା ପାତାଳକୁ । ମୋ ମଝିଶିରା କମ୍ପିଲା; ଥରଥର ହୋଇ ମୁଁ କୁଢ଼େଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାନ୍ତି । କାନ୍ଥକୁ ଆଉଜିଗଲି ।

ଦେବବାବୁ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ମୁଣାରେ ହାତ ପୂରେଇ ଏ ପାଖ ସେ ପାଖ ହଉଥାନ୍ତି । ମୋ ସାମ୍ନାରେ ଠପ୍‌କିନା ଠିଆ ହୋଇ କହିଲେ, "ଆପଣ ତାକୁ ମାରିଚନ୍ତି । କାହିଁକି ମାରିଲେ ? ତା'ର ଦୋଷ କ'ଣ ? ଆପଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଉ ବର୍ତ୍ତିପାରିବେ ନାଇଁ; ମୁଁ ବର୍ତ୍ତି ପାରିବି ନାହିଁ ।

ମୁଁ ତାକୁ ଗାଁରୁ ଆଣି ବିଶ୍ୱାସରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲି । ମୁଁ ଜାଣେ ସେ ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ରହି ସବୁ କଥା ମାନିଚି । ସବୁ କାମ କରିଚି । କିଛି ଦୋଷ କରିନାହିଁ । କ'ଣ ହେଲା, ମତେ ସଫା ସଫା କହନ୍ତୁ । ମୁଁ ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ । ହାତରେ ଆଉ ସମୟ ନାହିଁ ।''

ମୋ ଜିଭ ଭିଡ଼ିନେଲା । ମୁଁ ଓଠ ଚାଟିଲି । ମୋ ଅନ୍ତ ଭିତର ଲେଉଟିବାକୁ ଲାଗିଲା । ''ମୁଁ କାଲି ଖୁବ୍ ରାଗିଯାଇଥିଲି, ହୋସରେ ନଥିଲି ।''

ସେ ଖେଙ୍କିଲା ପରି କହିଲେ, ''କାହିଁକି ରାଗିଥିଲେ ? କ'ଣ କାରଣ ଥିଲା ରାଗିବାର ? ସେ ତ ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ପୁଅ ପରି ରହିଥିଲା । ଆପଣ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କୁ ବାପ ମା' ଜ୍ଞାନ କରୁଥିଲା । ଦିନ ରାତ୍ର ସେବା କରୁଥିଲା ।''

ମୁଁ ଚିହିଙ୍କି ଉଠିଲି – ''ନାଃ !''

ମୋ ପାଟିରେ ସେ ଘୁଞ୍ଚିଗଲେ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଅନେଇଲେ । ''ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ରାସ୍କେଲ୍ । ଆପଣ କଳ୍ପନା କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ସେ ଏଇଠି କ'ଣ କରୁଥିଲା । . . . ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ ଆପଣଙ୍କୁ । ସେ ତା' ପାପର ଫଳ ଭୋଗ କଲା । ସେପରି ପାପୀ ପୃଥିବୀରେ ବଞ୍ଚିରହିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ।''

''ଆପଣ କ'ଣ କହିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ? ତିଲୁ ମାତ୍ର ବାର ବର୍ଷର ପିଲା । ସେ କଣ ପାପ କରିପାରେ ? ସେ କ'ଣ ଚୋରି କଲା ? କେତେ ପଇସା ଚୋରି କଲା । ମତେ କହିଲେ ନାହିଁ, ମୁଁ ସେ ସବୁ ଭରଣା କରିଦେଇଥାନ୍ତି । ସେ ଏମିତି କ'ଣ ଅପରାଧ କଲା ଯେ, ଆପଣ ତାକୁ ଏଭଳି ଶାସ୍ତି ଦେଲେ ।''

ମୁଁ ଝାଳେଇଯାଉଥିଲି ଗୋଡ଼ଠାରୁ ମୁଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ମୋ ଦେହ ଥରୁଥିଲା । ଲୋମ ଟାଙ୍କୁରି ରହିଥିଲା । ଏତିକିବେଳେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଉଠି ଆସି ପିଣ୍ଡାରେ ଠିଆହେଲେ । ସେ ବୋଧହୁଏ ଦେବବାବୁଙ୍କ ପାଟି ଶୁଣି ଉଠିଆସିଥିଲେ ।

ଦେବବାବୁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭାବରେ ନମସ୍କାର କଲେ । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତିନମସ୍କାର କଲେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଓଠ ଥରୁଥିଲା । ଆଖିରେ ପାଣି ଭରିଯାଉଥିଲା ।

''ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ତିଲୁ ଅଛି ନା ? ତା ଜିନିଷ ସବୁ ମୁଁ ଏକାଠି କରିଦଉଚି । ତାକୁ ଦୟାକରି ଦେଇଦେବେ ।''

ସେ ଘରକୁ ମୁହାଁଇବାରୁ ଦେବବାବୁ ଆଗେଇଯାଉଥିଲେ କ'ଣ କହିବାକୁ । ମୁଁ ହିଁ ବାରଣ କଲି ।

ଦେବବାବୁ ଘଣ୍ଟା ଦେଖି ଅସ୍ଥିର ହେଉଥିଲେ । ମତେ ଆକାଶିଆ ଲାଗୁଥିଲା । କ'ଣ ହବ ତା'ହେଲେ ?. . .

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ କଳା ପୁଟୁଳାଟିଏ ପିଣ୍ଡାରେ ଥୋଇଦେଇ ଆଖି ପୋଛିଲେ । ଦେବବାବୁ ଚୁପ୍ ଠିଆରହିଲେ କିଛି ସମୟ । ମୁଁ ଆଶଙ୍କା କରୁଥିଲି ଯେ ହୁଁ-କିନା ସେ କଥାଟା କହିପକେଇବେ । କିନ୍ତୁ ମୋର ମନେ ହେଲା ଯେ, ତେତେବଡ଼ କଥାଟା ତାଙ୍କ ତୁଣ୍ଡକୁ ଆସି ପାରୁ ନଥିଲା ।

"ଡିଲୁ ଭଳି ନୌକର ପିଲାଟିଏ କିନ୍ତୁ ଆପଣ ଆଉ ପାଇବେ ନାହିଁ।" ଦେବବାବୁ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଏ ବାକ୍ୟଟିକୁ କହିବାକୁ ଚାହୁଁନଥିଲେ । କିନ୍ତୁ କହୁ କହୁ ଏମିତି କହିହେଇଗଲା ।

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଖୁବ୍ ଧୀର ଅଥଚ ଦୃଢ଼ ଭାବରେ କହିଲେ, "ସେ ତ ନୌକର ନଥିଲା ଦେବବାବୁ ! ସେ ମୋ ପୁଅ ହେଇସାରିଥିଲା । ମୁଁ ଜାଣେ, ମୋ ଭାଗ୍ୟ । ମୁଁ ସେଇ ଡିଲୁକୁ ନେଇ ଚଳିଯାଇଥାନ୍ତି । . . . ଆପଣ ଯାଆନ୍ତୁ । ମୁଁ ବି ସ୍ଥିର କରିସାରିଛି କ'ଣ କରିବି । ଡିଲୁକୁ ଆଉ ଥରେ ଟିକିଏ ଦେଖନ୍ତି – ସେ କ'ଣ ଏଠିକି ଆସିବ ?" . . . ତା'ପରେ ହଠାତ୍ କହିଲେ, "ଚାଲୁନାହାନ୍ତି, ମୁଁ ବରଂ ଆପଣଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଯାଇ ଦେଖିଆସିବି । ମୁଁ ହେଇ ବାହାରିଲି ।"

ସେ ବୋଧହୁଏ ଲୁଗା ବଦଳ କରିବାକୁ ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ । ଆମେ ଦୁଇଜଣ ବିମୂଢ଼ ଅବସ୍ଥାରେ ଠିଆରହିଲୁ । କିଛି ଚିନ୍ତା କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଯାଇଥିଲେ । କହିଲେ, "ଚାଲନ୍ତୁ ।"

ସେ ମୂଳରୁ ହିଁ ମୋ ଉପସ୍ଥିତିକୁ ସ୍ୱୀକାର କରୁ ନଥିଲେ । ସେ ଭାରି ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଦିଶୁଥିଲେ । ଗୋଟାଏ ରାତିରେ କ'ଣ ଜଣେ ଏମିତି ଝଡ଼ି ଯାଇପାରେ ? . . .ପୁଅ ? ପୁଅ କ'ଣ ? . . . ମୋ ଭିତର ଗୋଳିଘାଣ୍ଟି ହୋଇଗଲା ।

ମୁଁ ଶୁଣିଲି ଗୁଡ଼ିଏ ପାଦଶବ୍ଦ ଆମ ଘର ଆଡ଼କୁ ପାଖେଇ ଆସୁଥିଲା । ଛୋଟ ଛୋଟ ପିଲା ସବୁ ଆଖି ତରାଟି ଧଇଁସଇଁ ଆସି ଠିଆହେଇଗଲେ । ଦେବବାବୁ ଥମିଗଲେ । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଥମିଗଲେ ପିଣ୍ଡା ଉପରେ । ମୋର ଖୁବ୍ ଉଦ୍‌ବେଗ ହେଲା ଲୁଚିଯିବାକୁ । ବାଡ଼ିପଟ ମେହେନ୍ତର ରାସ୍ତାରେ ଧାଇଁ ପଳେଇ ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲା ।

କିଛି ଏଣୁତେଣୁ ଲୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ତିନିଜଣ ପୋଲିସ ଆସି ଦୁଆରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । "ଏଇଟା ପୀତାମ୍ବର ଦାସଙ୍କ ଘର ?" ପଚାରିଲା ଜଣେ ବଡ଼ପାଟିଆ କନେଷ୍ଟବଳ ! ମୋ କଲିଜା ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ଖସିପଡ଼ିଥାନ୍ତା । ସେ ଉତ୍ତର ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା ନରଖି କହିଲା ।

– "ଆପଣ ଚାଲନ୍ତୁ, ଥାନାକୁ ଯିବେ ।"

. . . ତା'ପରେ ସେ ହୁଏତ କହିଦେବ କଣ ବୋଇଲେ କଣ ! ଚଡ଼କ ଛିଡ଼ିପଡ଼ିବ ଆକାଶରୁ ।

ମୁଁ ଚମକିଲା ପରି ରାସ୍ତାକୁ ଓହ୍ଲେଇଗଲି । "ଚାଲନ୍ତୁ" କହି ଆଗେଇଗଲି ବଡ଼ ବଡ଼ ପାହୁଣ୍ଡରେ । ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୋର ମନେହେଲା, ସାମାନ୍ୟ ଭୂରୁ କୁଞ୍ଚେଇ ବିହ୍ୱଳ ହେଲା ପରି ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଦେବବାବୁଙ୍କୁ ଚାହିଁଥିଲେ ।

ପୋଲିସ୍ କିନ୍ତୁ ଆଦୌ ବ୍ୟସ୍ତ ନ ଥିଲେ । ସେମାନେ ଚାହିଁରହିଥିଲେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଏବଂ ଦେବବାବୁଙ୍କୁ । ଦେବବାବୁଟାକୁହିଁ ସେମାନେ ନେଇଗଲେ । ପ୍ରକୃତ ଆସାମୀ ପୀତାମ୍ବର ଦାସ ରାସ୍ତାରେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲା ଏକାକୀ ।

ଆକାଶ ଖୁବ୍ ଗହୀର ନିରାଳମ୍ବ ଦିଶୁଥିଲା । ନୂଆ ମେଘ ଘେରିରହିଥିଲା ଦିଗ୍‌ବଳୟ ସାରା । ଠିକ୍ ଅଛି, ଏଣିକି ଯାହା ହେବାର ହେବ । ଆଉ ଦୁଃଖ କରି ଲାଭ କ'ଣ ? . . . ମୁଁ କିନ୍ତୁ ହତ୍ୟା ଅପରାଧ କରିନାହିଁ । . . . ତାକୁ ମାରି ଦେଇ ରେଳ ଲାଇନରେ ଶୁଆଇ ଦେଇଥିବା ଅଭିଯୋଗ ମିଥ୍ୟା । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ କ'ଣ ରାଜସାକ୍ଷୀ ହେବାକୁ ସେମାନେ କହୁଛନ୍ତି ? ଦେବବାବୁ କ'ଣ ରାଜସାକ୍ଷୀ ? . . . କଳା ଘୁମର ମେଘରୁ ଟୋପା ଟୋପା ପାଣି ନିଗିଡ଼ିଗଲା । ହୋଇପାରେ ମୋ ଆଖିରୁ ।

ଜଳମଗ୍ନ ଦିଶିଲା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ । ଏଇ ବୋଧେ ପ୍ରଳୟର ମୁହୂର୍ତ୍ତ !!

ଦେବବାବୁ ମୋ ପାଖକୁ ଦୌଡ଼ିଆସି ମୋ ଡେଣାଧରି ହଲାଇଲେ, "ହେ ଦାସବାବୁ ! – ସେ ସବୁ ମିଛ !! ଟିଲୁ ଥାନାରେ ଅଛି । ସେ ରେଳ ଲାଇନ୍‌କୁ ଡେଇଁ ପଡୁଥିଲାବେଳେ ପୁଲିସ ତାକୁ ଧରିନେଇଛି । ସେ କହୁଛି, ତା ବାପ ନାଁ ପୀତାମ୍ବର ଦାସ ! . . . ଆପଣ ମାନିଯାନ୍ତୁ । ଚାଲନ୍ତୁ, ତାକୁ ଖଲାସ କରି ନେଇ ଆସନ୍ତୁ । ଓକିଲ ଦାୟିତ୍ୱ ମୁଁ ନେଉଛି । ଟିଲୁକୁ ଆପଣ ଫେରେଇଆଣନ୍ତୁ ।"

ମୋତେ ଅତି ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଦିଶୁଥିଲା ସଦ୍ୟସ୍ନାତା ପୃଥିବୀ । ପିଣ୍ଡା ପାହାଚରେ ଶୀର୍ଣ୍ଣା ସ୍ତ୍ରୀଟିଏ ଠିଆହୋଇଥିବା ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଦିଶୁଥିଲା । ମୁଁ କିଛି ନ କହି ମୁହଁ ବୁଲେଇ ଆଗେଇଯାଉଥିଲି ।

X X X X

ଏଇ ଚିଠି ଦେଖନ୍ତୁ । ସେଇ ଟିଲୁ ଆଜି ଲେଖିଛି କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ପରେ "ବାପା, ମୋତେ ଆପଣ ବାଧ୍ୟ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ମୋର ବିଭା ହବାକୁ ଆଦୌ ମନ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରୟୋଜନ ବି ନାହିଁ । ମା' ପାଖରେ ଥିଲେ ମୋର କଣ ଅଭାବ ଥାଇପାରେ ? ମୋତେ ଆପଣ ପୋଷି ପାଳି ବଡ଼ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମା'କୁ ଛାଡ଼ି ମୁଁ ବଞ୍ଚିପାରିବି ନାହିଁ । ଆପଣ କାହିଁକି ଏଠିକି ଚାଲିଆସୁନାହାନ୍ତି ?

ମୋର ରୋଜଗାର ଆପଣଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ଖୁବ୍ ବଢ଼ିଛି । ଆପଣ ରାଉରକେଲା ଆସିଲେ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ କଲିକତା ଯିବା । ନୂଆ ଗାଡ଼ି 'କଣ୍ଟେସା' – କିଣିବାକୁ ଯିବା । ଆପଣ ରଙ୍ଗ ବାଛିବେ । ମା' କିନ୍ତୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବେ ।"

ଆରେ, ସେ କଣ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନବ ? ସେ ଏମିତି ତୋ'ଠୁ କେତେ ବଡ଼ କି ବୟସରେ ? . . . ତଥାପି ତ ତୁମେ ଦିହେଁ ମିଶି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇ ଚାଲିଛ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ! ମତେ ଆଉ ସେ ଭିତରେ ପୂରେଇବାର ଅଭିପ୍ରାୟ କ'ଣ ?

ମୁଁ ଏତେ ବାଟ ଯାଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।

□□□

ଚିହ୍ନଟ

''ହେଇ ଦେଖ, ଅଗ୍ନି କୋଣରେ କେମିତି ନିଆଁ ଲାଗିଯାଇଛି । ଆକାଶଟା ଦେଖାଯାଉଛି ହଳଦିଆ, ଆଉ ଠାଏ ଠାଏ ନାଲି ! . . . ପବନ କେମିତି ମରିଯାଇଛି, ଦେଖ । ଗଛଗୁଡ଼ିକ ସାଙ୍କୁଡ଼ି ସାଙ୍କୁଡ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି ଭୟରେ । ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଚଢ଼େଇ ଦିଶୁନାହିଁ କୋଉଠି । ପତ୍ରଟିଏ ସୁଦ୍ଧା ହଲୁ ନାହିଁ ।

ମୁଁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ; ସେଇ ଦିଗକୁହିଁ ଚାହିଁରହିଥିଲି ।

କେହି ଜଣେ ଆଉ ଜଣକୁ କହୁଥିବା ବେଳେ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିଏ ମୋ କାନରେ ପଡୁଥିଲା ।

ସେମାନେ ସତେ କ'ଣ କିଛି ଏମିତି ଜାଣି ପାରୁ ନଥିଲେ ? ହୋଇପାରେ ସେମାନେ ଜାଣିଶୁଣି 'ଝଡ଼' ନାଁ ଧରୁ ନଥିଲେ ତୁଣ୍ଡରେ । ହୁଏତ ଡରୁଥିଲେ କାଳେ କିଏ ତାଙ୍କୁ 'ଝଡ଼' ପାଇଁ ଦାୟୀ କରିଦେଇପାରେ ।

ସେମାନେ ଖୁବ୍ ସର୍ତକ ମଣିଷ । ଖୁବ୍ ଚତୁର ।

ମୁଁ କିନ୍ତୁ ସେପରି କୌଣସି କାରଣ ନଥାଇ ହୁଏତ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଚିଡ଼ିଯାଉଥିଲି । ଏତେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଏବଂ ଏତେ ବଡ଼ ହରଫରେ ଫାଙ୍କେ ଆକାଶକୁ ଆବୃତ କରି ଲେଖାହୋଇଥିବା ସତ୍ୟକୁ ସେମାନେ କାହିଁକି ସେମେତି ଏଡ଼େଇଯାଉଥିଲେ ଭାବି ହୁଏତ ରାଗିଯାଉଥିଲି ।

ମୁଁ ଦାନ୍ତକୁ ଜାବି, ଅଣ୍ଟାରେ ହାତ ଦେଇ, ଗୋଡ଼ ଫରକେଟେଇ ଚାହିଁରହିଥିଲି ଆକାଶରେ ଘୋଟିଆସୁଥିବା ସେ ଅତିକାୟ ସିଂହର ପିଙ୍ଗଳ ଶଟାକୁ । ଏତିକିବେଳେ ସେଇ ଦିଗରୁ ଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା । – ଖୁବ୍ ଦୂରରୁ; କିନ୍ତୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଶବ୍ଦ – ସମୁଦ୍ର ମାଡ଼ିଆସିଲା ପରି !! ମୁଁ ବାହୁ ଟେକି ପଛକୁ ନଚାହିଁ ଚିତ୍କାର କରିଥିଲି, ''ଝଡ଼ ଆସିଗଲା ।'' –

କହୁ କହୁ ଘୋଟିଗଲା ଅନ୍ଧାର । ମାଡ଼ିଆସିଲା ଧୂମାଳ । ନାଗ ଫଣା ଟେକି ଧାଇଁଆସୁଥିଲା ଧୂଳିର ସମୁଦ୍ର । ନିଆଁଝୁଲ ପରି ମୋ ମୁହଁରେ ଦେହରେ ଲାଛିହୋଇଗଲା ଧୂଳିକଣା । ମୁଁ ପଛକୁ ମୁହଁ କରି ଚାହିଁଲାବେଳକୁ ଅସଂଖ୍ୟ ଲୋକ ନଇଁ ନଇଁ ଧାଇଁଯାଉଥିଲେ ଆଶ୍ରୟ ଖୋଜିବାକୁ । ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖାଯାଉଥିଲେ ପାଣିରେ ବୁଡ଼ିଯାଉଥିବା ମଣିଷଙ୍କ ପରି –

ମୋ ପଛରୁ ହାତୀ ଭଳି ପବନ ମୋତେ ପେଲିନେଉଥିଲା । ମୋତେ ଶୁଖିଲା ପତ୍ର ଭଳି ହୁଏତ ଅଚ୍ଛକେ ଫିଙ୍ଗିଦେଇଥାନ୍ତା ଆକାଶକୁ । ସହରର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଭୀଷଣ

ମଞ୍ଚର ସାମ୍ନା । ରାସ୍ତାରେ ମୁଁ ଠିଆହୋଇଥିଲି । ପ୍ରଥମ ଧକ୍କାରେ ତା' ପାଚେରିକୁ ଲାଗି ବଢ଼ିଥିବା ଉଚ୍ଚ ଉଚ୍ଚ ଦେବଦାରୁଗୁଡ଼ିକ ଭାଙ୍ଗିଗଲେ । ତା'ପରେ ପାଚେରିକୁ ଉଧୁଳେଇ ଉପୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲେ ଜିଅନ୍ତା ଗଛ ସବୁ । ବଡ଼ ବଡ଼ ପୁରୁଣା ଗଛର ଡାଳ ଛିଣ୍ଡିଗଲା ସଂଗ୍ରାମରେ । ଚଡ଼କ ପଡ଼ିବାର ଶବ୍ଦ ହ୍ରେଷିଣିଷଙ୍କ କୋଳାହଳ ସେ ଘୁ' ଘୁ' ପବନରେ ଉଡ଼ି ଯାଇଥିଲା କାହିଁ କେତେ ଯୋଜନରେ ଠିଆହୋଇଥିବା ପାହାଡ଼ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

କାଚ ଭାଙ୍ଗି ଝଣଝାଣ ଚୂଣି ହୋଇଗଲା । ମଞ୍ଚ ଭିତରକୁ ବଳାତ୍କାର ପଶିଆସିଲା ଅଶରୀରୀ ଦୁର୍ମଦ ଦୈତ୍ୟ । ସମସ୍ତେ କୋଣମାନଙ୍କରେ ସାଙ୍କୁଡ଼ି ଗଲେ । କାନ୍ଥକୁ ମା' ଭାବି ଲାଖିରହିଗଲେ ତା' ଦେହରେ; ଜଡ଼ିଗଲେ ଭୟରେ ।

ମୁଁ ଟାଉନ ହଲ୍‌ର ଫାଟକ ଭିତର ଦେଇ ତଡ଼ି ହୋଇ ଗଲାବେଳେ ପଛରେ ଦୁଲଦାଲ ପଡ଼ିଗଲା ଗୋଟାଏ ଗଛ । ମୋତେ ଠେଲି ପେଲି ଶହ ଶହ ଲୋକ ସେତେବେଳେ ପଶିଆସୁଥିଲେ । କେହି ପଡ଼ିଗଲେ, ତାକୁ ସେମାନେ ଚକଟି ଚାଲିଯାଇଥାନ୍ତେ । ସେମାନଙ୍କର ସେତେବେଳେ ଆୟତ୍ତ ବା କ'ଣ ? ଗୋଟାଏ ଗଛ କାଟିଲା ପରି ଦୁଲଦାଲ ଶବ୍ଦ ହେଲା । ଅନେକ ପ୍ରକାର ଚିତ୍କାର ଶୁଭିଲା । କ'ଣ ହେଲା କେଜାଣି; ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ମୋ ଭିତରକୁ ଝାମ୍ପିଥିବା ସିଂହର ପଞ୍ଝା ତଳୁ ମୁଁ ଅଳ୍ପକେ ଉବୁରିଗଲି । କବାଟକୁ ସେ ହିଁ ମୋ' ପାଇଁ ଦୁଇ ଫଡ଼ା କରି ଚିରିଦେଲା । ମୁଁ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇଗଲି ସେଇ ବାଟେ ଭିତରକୁ । ବାଁରେ କଚିହୋଇ ପଡ଼ିଗଲି । କିନ୍ତୁ ଆତୁଆଳ ମିଳିଗଲା ।

ସେଇଠି କେବଳ ଅନ୍ଧାର ଓ ନୀରବ ଆତଙ୍କ ।

ମୁଁ ସୁ' ସୁ' ପବନ ଭିତରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଭଳି ତ୍ରସ୍ତ ପକ୍ଷୀଟିଏ । ତଥାପି ବଡ଼ପାଟିରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପଚାରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲା, "କି ରେ, କ'ଣ ହେଲା ଏମିତି ?"

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି ଯେ, 'ଝଡ଼ ବହୁଛି' ବୋଲି କେହି କହି ନଥାନ୍ତେ; ହୁଏତ କହିଥା'ନ୍ତେ ଘୁ' ଘୁ' ଗର୍ଜନଟାଏ ଶୁଭୁଚି । ଦୁରୁଦୁରୁ କମ୍ପୁଚି କାନ୍ଥ ବାଡ଼ ଭୂଇଁ । ଅନ୍ଧାର ଘୋଟିରହିଛି । ବାଲିରେ ପୋତିହୋଇଗଲାଣି ଭୀଷଣ ମଞ୍ଚ ।

କିନ୍ତୁ ଝଡ଼ ବହୁଛି ବୋଲି କେହି କହିନଥାନ୍ତେ; କାଳେ କିଏ ତାକୁ ସେଥିପାଇଁ ଦାୟୀ କରିଦେବ । ସେ ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ସୁଦ୍ଧା ମୁଁ ନୀରବରେ ଅଳ୍ପ ହସିପକେଇଲି ।

ଭୂକମ୍ପ ହେଲା, ଥରିଉଠିଲା ସମଗ୍ର କୋଠା । ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିବ ନା' କ'ଣ । ନିର୍ଘାତ ଶବ୍ଦ ହେଲା । ଦେଖିଲାବେଳକୁ ଗୋଟାଏ ଗଛ ପଶିଆସିଲା ଭିତରକୁ । ଅଧେ ଡାଳ ପେଷି ହୋଇ ଭାଙ୍ଗିରୁଜି ପଶିଆସିଥିଲା । ବାକି ଲାଖିଗଲା ଦୁଆରମୁହଁରେ । ପତ୍ରଯାକ ଦୁହିଁହୋଇଗଲା – ଚିପି ହୋଇ ଲାଖିଗଲା ଆରପାଖ କାନ୍ଥରେ । ମନେହେଲା ସେ ସମଗ୍ର କୋଠା ମୂଳଦୁଆରୁ ଉପୁଡ଼ି ପଡ଼ିବ । ଭୁଷୁଡ଼ି ପଡ଼ିବ ଛାତ ଆଉ କାନ୍ଥ ।

ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଯେ ଯାହା ଇଷ୍ଟମନ୍ତ୍ର ହୁଏତ ଜପୁଥିଲେ । ହୁଏତ ତାଙ୍କର ଘନିଷ୍ଠତମ ସମ୍ପର୍କ ଆଉ ସ୍ୱପ୍ନକୁ ଆକୁଳ ହୋଇ ମନେ ପକାଉଥିଲେ । ଅନ୍ଧାରରେ କାନ୍ଦଣା ଶୁଭୁଥିଲା । କିଏ କାନ୍ଦୁଥିଲା କେଜାଣି ? ସେତେବେଳେ ଗଛ କାନ୍ଦିଥିଲେ ବି ସେଇଭଳି ଶୁଭିଥାନ୍ତା . . .

ଆମେ ସବୁ ସେଠିକି ଯାଇଥିଲି ଭାଷଣ ଶୁଣିବାକୁ । ଭାଷଣ ଶୁଣିଦେଲେ ଆମ ପେଟ ପୂରିଯାଏ । ଭାରି ଜଣେ ବଡ଼ ଲୋକ କିଏ ସେଦିନ ଆସିବାର ଥାଏ । ତାକୁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦେବାକୁ ସେ ସଭା ଡକାହୋଇଥାଏ । ଖୁବ୍ ଆୟୋଜନ । ଖୁବ୍ ଖର୍ଚ୍ଚ । ବତାସମାଡ଼ରେ କେମିତି ସେମାନଙ୍କର ଗାଡ଼ି ସବୁ ଚାରିଚକ ଉପରକୁ ଟେକି ଦେଇ ଲେଉଟା କଇଁଚ ପରି ବାଁ ପଟ ପଡ଼ିଆରେ ଇତସ୍ତତଃ ପଡ଼ିଥିବେ ଭାବି ମୋତେ ପୁଣି ହସ ମାଡ଼ିଲା ।

ପବନର ସୁଅ ଆଉ କୁହାଟ ଆକାଶରେ ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ ହାତୀ ପାହୁଲ କିଛି ଥମିଲା ପରି ଲାଗିଲା । ଆମର ଅନେକ ଉପରେ ଝଡ଼ ହୁଏତ ନିଜେ ନିଜର ପ୍ରବଳ ବେଗରେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଛିଣ୍ଡିଯାଉଥିଲା । ଖୁବ୍ ଗୁଡ଼ାଏ ମର୍ଦ୍ଦି ଦେଇଗଲା ପରେ ସେ ହୁଏତ ନିଜେ କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ଶୋଇଯିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା ମର୍ଦ୍ଦିତା ପୃଥିବୀର ବୁକୁ ଉପରେ ।

ଅନ୍ଧାର ଥରି ଥରି ଅପସରି ଯାଉଥିଲା ।

ଝଡ଼ ଥମିଆସୁଥିଲା ।

ଆଶ୍ରିତ ସ୍ତବ୍ଧ ଲୋକମାନେ ହଲଚଲ ହେଲେ । କିଛି କଥାବାର୍ତ୍ତା ନକରି ପ୍ରାୟ କିଛି ଘଟି ନଥିବା ପରି ବାହାରିଆସିଲେ । ବର୍ତ୍ତିଗଲେ ବୋଲି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଏବଂ ସାମାନ୍ୟ ଚକିତ ଦେଖାଯାଉଥିଲେ ।

ବାହାରେ ତଥାପି ଶେଷ ସନ୍ଧ୍ୟାର ଆଲୁଅ ଲିଭି ନ ଥିଲା । ରାସ୍ତା-ଘାଟ ଦିଶୁଥିଲା ଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ; କିନ୍ତୁ ଦିଶୁଥିଲା ଖୁବ୍ ଅପରିଚିତ । ବାହାରିଆସୁଥିବା ମଣିଷମାନେ ଟାଉଟାଉ ଚାଲୁଥିଲେ । ଏଣେତେଣେ ଅନଉ ଥିଲେ । ସଂଗ୍ରାମରେ କ'ଣ ସବୁ ହୋଇଗଲା ଦେଖିବାକୁ ଛନଛନ ହେଉଥିଲେ ।

ଓଃ, ଏତେ ଲୋକ ସତେ ଆସିଥିଲେ ସେ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ସଭାଟାକୁ !

ସାମ୍ନା ପାଖ ସମଗ୍ର ପାଚେରିଟି ମୁହଁ ମାଡ଼ି ଶୋଇଯାଇଥିଲା । ଉପୁଡ଼ା ଗଛମାନ ଲୋଟିପଡ଼ିଥିଲେ ଏଠିସେଠି । ଲୁହା ଖୁଣ୍ଟ ଲଇ ପରି ବାଙ୍କିଯାଇଥିଲା, ବିଧ୍ୱସ୍ତ ଦିଶୁଥିଲା ସେ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ ।

ଜଣେ କିଏ ପାଟିଟାଏ କଲା । ସେତିକିରେ ଆକାଶର ଦର୍ପଣ ବାଡ଼ ଚଡ଼ଚଡ଼ ହୋଇ ଫାଟିଗଲା ଏ ମୁଣ୍ଡରୁ ସେ ମୁଣ୍ଡଯାଏଁ । ସମସ୍ତେ ସେଇ ଚିତ୍କାରକୁ ଠାବ କରି ସେଇ ଆଡ଼କୁ ଧାଇଁଲେ । ମୁଁ ବି ଧାଇଁଲି ।

ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସେଇଠି ଅନେକ ଲୋକ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇ ସାରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଝିରେ ଗୋଟାଏ ଉପୁଡ଼ା ଗଛ ପଡ଼ିଥିଲା । ସବା ପଛରୁ ଟିପେଇ

ଚାହିଁବାରୁ କେବଳ ଅଙ୍କାବଙ୍କା ଦୀର୍ଘ ଡାଳଟିଏ ଦିଶିଲା । ଗହଳି ଭେଦି ଆଗକୁ ଯିବାରୁ ଦେଖାଗଲା ଡାଳ ତଳେ ପେଷି ହୋଇ ପଡ଼ିଚି କେହି ଜଣେ । ସେ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ପଡ଼ିଚି । ହଠାତ୍ ଜଣାପଡୁନାହିଁ ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ନା ପୁରୁଷ । ଜଣାପଡୁନାହିଁ ବଞ୍ଚିଛି ନା ମରିଛି ।

ଡାଳଟା ସମସ୍ତେ ଲାଗି ଟେକିଦବା କି ?

ହାଁ ହାଁ, ସେ କାର୍ଯ୍ୟ କଦାପି କର ନାହିଁ । ତା' ପାଇଁ ଅଧିକାରୀ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ଖବର ଦେଲେ ସେମାନେ ଆସି ଯାହା କରିବେ । ଚେର ତାଙ୍କର । ଡାଳ ତାଙ୍କର । ଫୁଲ ଫଳ ସବୁ ତାଙ୍କର । ସେ ଆସି ଉଚିତ ମନେ କଲେ ଏ ଡାଳଟିକୁ ଉଠେଇ ଦେଇ ପାରନ୍ତି । ନ ହେଲେ ସେ ହୁଏତ କହିବେ, "ତମେ ଯଦି ବାବୁ ଟେକିପାରିଲ ତେବେ ପକେଇ ନ ଥିବ କାହିଁକି ?" . . . କ'ଣ ପ୍ରମାଣ ଯେ, ତୁମେ ଏ ସରକାରୀ ଗଛକୁ ଏମିତି ଉପୁଡ଼େଇ ଦେଇନାହଁ ?"

ହଉ ହେଲା, ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ଖବର ଦିଅ । କିନ୍ତୁ ଆସ, ସେ ମଣିଷଟାକୁ ସମସ୍ତେ ମିଶି ଟାଣିଆଣିବା । ଯଦି କୋଉଠି ଟିକିଏ ପ୍ରାଣ ଥାଏ ହସ୍‌ପାତାଳକୁ ନେଇଯିବା ।

"କିଓ, କ'ଣ ବାୟା ହେଲ କି ? ଧର, ସୁକ୍‌ସୁକ୍ ହଉଥିବ; ତମେ ଛୁଇଁଲାମାତ୍ରେ ମରିଯିବ ! ସେଇଠୁ ? ତମେ ତାକୁ ମାରିଲ ନା' ନାହିଁ ? ଯଦି ମରିସାରିଥାଏ – ସେ କଥା କିଏ କହିବ । ତା' ପାଇଁ ଅଧିକାରୀ କିଏ ? ତାଙ୍କୁ କହିଲେ ସେ ଆସି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବେ ।"

"ଏତେ ବଡ଼ ଝଡ଼ରେ ଏତେ ବଡ଼ ଗଛ ମଡ଼େଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ସେ କ'ଣ ଆଉ ବଞ୍ଚିଥିବ ? ତାକୁ ଆଣି ତା' ସତ୍କାର କରିଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ କି ?"

"ବାବାରେ, କିଏ ହୋ ତମେ ସଂସ୍କାରକ ? ତମେ କିଏ ସତ୍କାର କରିବାକୁ ? ତାର ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ସବୁ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ? . . . ତାଙ୍କୁ ବରଂ ଖବର ଦିଅ !"

ଖବର ଦିଅ, ଖବର ଦିଅ, ଚାହିଁରହିଥାଅ ଶହ ଶହ ଲୋକ । ତମେ କିଛି କରି ପାରିବ ନାହିଁ; ଏଣୁ କିଛି କର ନାହିଁ । କେବଳ ଖବର ଦିଅ । ଧା''ଲ ସହରସାରା । ଡାକବାଜି ଯନ୍ତ୍ରରେ ଚିତ୍କାର କର ।

ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲୋକଗୁଡ଼ିଏ ଏଇଭଳି ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କଥା ହଉଥାନ୍ତି । କେହି ଅଣ୍ଟାରେ ହାତ ଦେଇ ଆଉ କେହି ଓଠରେ ଆଙ୍ଗୁଠି ରଖି ଠିଆରହିଥାନ୍ତି ଏବଂ ଚାହିଁଥାନ୍ତି ସେ ଦୃଶ୍ୟଟିକୁ ।

ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଚିତ୍କାର କରି ଲୋକଙ୍କୁ ଆଡ଼େଇ ପଶିବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ଜଣାଗଲା ସେ ନିଶ୍ଚୟ ସେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆତ୍ମୀୟ ହୋଇଥିବେ । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ବାଟ କରିଦିଆଗଲା । ସେ ଆଗକୁ ଚାଲିଆସିଲେ । ତାଙ୍କ କେଶବାସ ଅସମ୍ଭାଳ ।

ସେ ଶବଟିକୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଭୂଇଁରେ ପଡ଼ିଗଲେ । ସମସ୍ତେ ଭାବିଲେ, ତାଙ୍କ ଚେତା ବୁଡ଼ିଗଲା । ଆଗଧାଡ଼ି ପଛଧାଡ଼ି ଲୋକ ତାଙ୍କୁ ଘେରିଗଲେ; ପୁଣି ଅଣ୍ଟାରେ

ହାତ ଦେଇ ଚାହିଁରହିଲେ । କୋଳାହଳ କଲେ – 'ଯାଙ୍କ ଘରକୁ ଖବର ଦିଅ,' 'ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ ଖବର ଦିଅ', 'ଯାଅ', 'ଧାଅଁ', 'ଡାକିଆଣ', 'ଧରିଆଣ' ।

ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟି କେମିତି କେଜାଣି ଚେତା ପାଇ ପୁଣି ଚିତ୍କାର କଲେ ।

ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଟି ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ନିଶ୍ଚୟ; ନହେଲେ ସେ ଏତେ କାହିଁକି ବିକଳ ହଉଥାନ୍ତେ ! କେଜାଣି ! କିଏ କହିପାରିବ ସେ କିଏ ? . . .ସେ ନିଶ୍ଚୟ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ସଭାକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଥିବ । ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀହିଁ ତାକୁ ଆଣିଥିବେ । ହୁଏତ ତାଙ୍କ କାର୍‌ଟି ଆରପାଖ ପଡ଼ିଆରେ ଚିତ୍‌ମାତ୍ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବ । ଝଡ଼ବେଳେ ହୁଏତ ସେମାନେ ଏକାଠି ରହି ପାରିନଥିବେ . . . ଏମିତି କ'ଣଟାଏ ହୋଇଥାଇପାରେ ।

ଆଗଧାଡ଼ି ଲୋକେ ରାଉରାଉ ହେଉଥିଲେ । ପଛଧାଡ଼ି ଲୋକେ କାନେଇଉଥିଲେ । ସେଇ କଥାକୁ ଆଉ ପ୍ରକାରେ ଦୋହରାଉ ଥିଲେ । ସବା ପଛରେ ଠିଆହୋଇଥିବା ଲୋକଟି ପାଖରେ କଥା ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ବଦଳିଯାଉଥିଲା । ସେଥିରେ ବି ତା'ର କିଛି ଅସୁବିଧା ନଥିଲା । ଶୁଣି ଦେଇ ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବା କଥା । ତାହା ସେ ହେଉଥିଲା ।

ମୋର ଭାରି କୌତୂହଳ ହେଲା ସେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟିକୁ ଦେଖିବାକୁ । କିନ୍ତୁ ବ୍ୟୂହ ଭେଦି ତା' ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବା ସମ୍ଭବ ନ ଥିଲା । ବରଂ ଲୋକ ସେ ଆଡ଼ିକି ଚାଲିଯିବାରୁ ମୂଳ ଦୃଶ୍ୟଟି ପାଖରୁ ଗହଳି ଭାଙ୍ଗିଗଲା ।

ତାଳ ତଳେ ପେଷି ହେଇ ପଡ଼ିଥିବା ଶବ ପାଖରେ ମୁଁ ବସିପଡ଼ି ଚାହିଁଲି । ଭଲ ଜାମାପେଣ୍ଟ ପିନ୍ଧିଥିବା ସଉଖୀନ ମଣିଷଟିଏ । ଗାଡ଼ିଚଢ଼ା ହାକିମ ପାହ୍ୟାର ମଣିଷ । ତଳକୁ ଲଇଁପଡ଼ି ମୁଁ ତା' ମୁହଁଟାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଚାହିଁଲି; ହେଲା ନାହିଁ । ଉଧୁଳା ମାଟି ଭିତରେ ତା' ମୁହଁ ପୋତି ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

ମୁଁ ସେ ପ୍ରକାଣ୍ଡ ତାଳଟାକୁ ଟେକିବାକୁ ଚାହିଁଲି । ସେ ମହାଦ୍ରୁମ ଜମା ଟଳିଲା ନାହିଁ ।

ତା' ପାଦଯୋଡ଼ିକ ସୁନ୍ଦର; ଗୋଡ଼ଗୁଡ଼ିକ ଲମ୍ବା । କିନ୍ତୁ ପିଠି ମଝିଟାରେ ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ହାତୁଡ଼ି ପରି ସେ ତାଳର ଗଣ୍ଡିଆ ଗୋବ, ହାଡ଼ ପଞ୍ଜରା ସବୁ ପେଷିଦେଇଥାଏ ।

ଓଃ, . . . ମୁଁ ଭାରି ଅସୁସ୍ଥ ବୋଧ କଲି । ମୋ ପିଠି ମଝିରେ ପୀଡ଼ା ଅନୁଭବ କଲି । ମୋ ନିଃଶ୍ୱାସର ଛନ୍ଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ।

ସେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟି ବୋଧେ ଲୁଗାପଟା ସମ୍ଭାଳି ଠିଆହେଲା । ଖୁବ୍ ପାଟିତୁଣ୍ଡ ହେଲା । ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଘେରି ଦୂରେଇଗଲେ । ସେଥିରୁ ଗୋଟାଏ ଧାଇଁ ଚାଲିଗଲା ମୋ ପାଖ ଦେଇ । ଯାତ୍ରାଦେଖାଳି ପରି ତା' ଆଖିରେ ଅସମ୍ଭବ ଉତ୍ତେଜନା । ଅଯାଚିତ ଭାବରେ ମୋ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କହିଲା, ''ସେ ମାଇକିନାଟା ବୃଥାରେ କାନ୍ଦୁଥିଲା । ତା ଅଣ୍ଡିରା ଆସି ତାକୁ ନେଇ ନେଇଯାଉଚି ପରା ।'

ମୁଁ ତାକୁ ଚାହିଁରହିଲି ଦୂରେଇ ଯିବା ଯାଏଁ ।

ସେ ଆଉ ଫେରିଲା ନାହିଁ । ସେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକକୁ ଘେରି ଯେଉଁମାନେ ଯାଇଥିଲେ, ସେମାନେ ବି ଫେରିଲେ ନାହିଁ ।

ମୁଁ ଖୁବ୍ ଏକୁଟିଆ ବୋଧ କଲି; ଅସହାୟ ବୋଧ କଲି । ମୋ' ଭିତରେ ଭୟ, କ୍ରୋଧର ନିଆଁ ଆଉ ଧୂଆଁ ଫେଣ୍ଟି ହେଉଥିଲା ।

ମୁଁ ଖୁବ୍ ଗୋଟାଏ ଜରୁରୀ ଢଙ୍ଗରେ ସଭାଘରର ପ୍ରବେଶଦ୍ୱାରଯାଏଁ ଗଲି । ସେଇଠି ଦେଖିଲି କାହାକୁ ଡର ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ କ'ଣ ଖୋଜିଲାଗିଛନ୍ତି ।

ସେମାନେ ବୋଧେ ଅଧିକାରୀ ମଣିଷମାନେ । ତାଙ୍କ ପୋଷାକ, ତାଙ୍କ ଚେହେରା, ତାଙ୍କ ବ୍ୟସ୍ତତା ତାଙ୍କୁ ଆମ ଭଳି ଲୋକମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଲଗା କରିଦେଉଥିଲା ।

ମୁଁ ଜଣକ ପାଖକୁ ସାହସ କରି ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲି ।

ଖାକି ପୋଷାକ । ମୁଣ୍ଡରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଟୋପି । କାନ୍ଧରେ ପିତଳର ତାରା । ପୋଲିସ ହାକିମ ହୋଇଥିବେ ।

''ଆଜ୍ଞା, ଟିକିଏ ଶୁଣିବେ କି ?''

ସେ ମୋତେ ମାଛିଟାଏ ଭାବି ଅବଜ୍ଞା କରି ଚାଲିଗଲେ ।

ମୁଁ ତଥାପି ବୁଲିପଡ଼ି ତାଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ଠିଆହେଲି ।

''ଆଜ୍ଞା, ସେଇଠି ଗଛ ମଡ଼େଇ ହେଇ ଜଣେ ମରି ପଡ଼ିଛି । ପଞ୍ଜରା ହାଡ଼ ଗୁଣ୍ଡ ହେଇଯାଇଛି । . . . ସେ ଭଲ ଜାମାଯୋଡ଼ ପିନ୍ଧିଛି । . . . ତା ମୁହଁ ପୋତି ହୋଇ ଯାଇଛି ମାଟିରେ ।''

ସେ ମୋତେ ଭେଦି ଅନାୟାସ ସ୍ଥିରଦୃଷ୍ଟିରେ ଦୂରକୁ ଚାହିଁରହିଥିଲେ – ସତେ ବା ମୁଁ ଗୋଟାଏ କାଚ ବାଡ଼ । ତାଙ୍କର ଆଖିପତାର ଗୋଟିଏ ବାଳ ସୁଦ୍ଧା କମ୍ପୁ ନଥିଲା । ପଥର ମୂର୍ତ୍ତି ପରି ସ୍ଥିର ।

ମୁଁ ହଠାତ୍ ଭାବିଲି, ମୁଁ ବୋଧହୁଏ ଭୁଲ ଲୋକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଗଲି । ଏଣୁ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ମୁଁ ସାଙ୍କୁଡ଼ି ଗଲି ଏବଂ ଚୋରଟିଏ ପରି ନଇଁପଡି ଆଡ଼ ହୋଇଗଲି ।

ଦେଖିଲି ଆଉ ଜଣକୁ । ଦାମୀ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି ସେ ସିଗ୍ରେଟ୍ ଟାଣୁଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଲୋକେ ସଲାମ କରୁଥିଲେ । ସେ ଜଣାଯାଉଥିଲେ ମାଲିକପରି । ସେଇଭଳି ସେ ହୁକୁମ ଦଉଥିଲେ ।

ତାଙ୍କୁ କହିଲେ ହୁଏତ କିଛି ଘଟିପାରେ ! ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଏଭଳି ଭାବରେ ପହଞ୍ଚିଲି, ଯେପରି କି ମୁଁ ମୋତେ ସେ କର୍ମ କରିବାକୁ ଚାହିଁ ନଥିଲି; ଏମିତି କେବଳ ସେଇ ବାଟେ ଯାଉ ଯାଉ ତାଙ୍କୁ ଭେଟିଗଲି । ଧୂଆଁସନ୍ଧିରୁ ସେ ମୋତେ ଥରେ କଣେଇ ଚାହିଁନେବାର ମୁଁ ଅନୁଭବ କରିଥିଲି ।

ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପରି ତାଙ୍କୁ ସଲାମ କରି ଠିଆହେଲି । ହାତ ମଛିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲା । ଦାନ୍ତ ନିକୁଟି ମୁଣ୍ଡର ପଛପଟ କୁଣ୍ଡେଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲା । ମୁଁ ସେ ସମସ୍ତ

ଡଙ୍ଗକୁ ରୋଧିନେଲି । ମୁଁ କ'ଣ ତାଙ୍କୁ ମୋ ପାଇଁ ଜାଗିରି ମାଗୁଛି ନା କ'ଣ ? ସେ ଅବଶ୍ୟ ଦିଶୁଥିଲେ ଭାରି ପ୍ରତାପୀ । ସେ ଚାହିଁଲେ ମୁଣ୍ଡ କାଟିଦେଇପାରନ୍ତି, ପୁଣି ଚାହିଁଲେ ଯୋଡ଼ିଦେଇପାରନ୍ତି ।

"ଆଜ୍ଞା, ହେଇଟି ସେ ଗଛତଳେ ମଡ୍ରେଇ ହେଇ . . ."

ମତେ ଲାଗିଲା, କେହି ଜଣେ ମୋ ଉପରେ ବରଫ ଅଜାଡ଼ି ଦେଲା । ଓଃ . . . କି ସେ ଚାହାଣି, ସେ ବାଙ୍କ ଠାଣି, ସେ ଭୂରୁକୁଞ୍ଚା, ସେ ନିଶ ଫୁଲା ! ଗୁଡ଼ିଏ ନୀରବ ଭର୍ତ୍ସନା ଛିଟିକିଆସୁଥିଲା ମୋ ଉପରକୁ ! – "କିଏ ବେ ଶାଲା ବେକୁବ୍ । ଏଡ଼େ ହିମ୍ମତ୍‌ରେ ଆମ ସାମ୍ନାରେ ବକ୍‌ବାଜି କରୁଛୁ ? . . . କୋଉ ଗଛ ? ଗଛ ଚାପାରେ କିଏ ମଲା ? ମରୁ . . . ତୋର ବା ତୋ' ବୋପାର ସେଥିରେ କ'ଣ ଗଲା ?"

ମୁଁ ବାକ୍ୟ ବ୍ୟୟ ନ କରି ସେଇଠୁ ଖସିଗଲି ।

ମୋତେ ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗୁଥାଏ; ଗୁଡ଼ାଏ ଛଟପଟ ଲାଗୁଥାଏ । ମୁଁ ପୀଡ଼ା ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ । ମୋତେ କଣ୍ଟା ଫୋଡ଼ି ହେଲାପରି ଲାଗୁଥାଏ; କିନ୍ତୁ ଠଉରେଇ ପାରୁ ନଥାଏ କେଉଁଠି କଣ୍ଟା ଗଳୁଚି । ଅଦୃଶ୍ୟ ବୁଢ଼ିଆଣୀ ସୂତାରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ମୁଁ ଛଟପଟ ହେଉଥାଏ । କ'ଣଟାଏ କହିଦିଅନ୍ତି, କ'ଣଟାଏ କରିଦିଅନ୍ତି ପରି ଲାଗୁଥାଏ, କିନ୍ତୁ କିଛି ହୋଇପାରୁନଥାଏ ।

ଦେଖିଲି, ଯେଉଁମାନେ ତୋରଣ ପାଖରେ ତରବର ହୋଇ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ, ସେମାନେ କେହି ସଭାକୁ ଆସି ନ ଥିଲେ । ଗାଡ଼ିମାନ ଚପ୍ ଚପ୍ ଠିଆହୋଇଗଲା । ଖଟାଖଟ୍ ସବୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲେ । ଯେ ଯାକୁ, ସେ ଯାକୁ କଣ ସବୁ ଫିସ୍‌ଫିସ୍ କରି କହି ଘୁଞ୍ଚିଯାଉଥିଲେ । ମାଲିକପଣରେ ସିଗ୍ରେଟ୍ ଟାଣୁଥିବା ଲୋକଟି ତାଙ୍କ ମେଳରେ ଖୁବ୍ ନ୍ୟୂନ ହୋଇ ହାତ ମଳି ଚାଲୁଥିଲା । ପୋଲିସ ହାକିମ ପରି ଦିଶୁଥିବା ସେ ଆରଲୋକଟି ବଟଲ୍ଲର ଭୃତ୍ୟ ପରି ସଲାମ ମାରି ଚାଲିଥିଲା । ତା'ହେଲେ ଏ ଆଗନ୍ତୁକମାନେ ନିଶ୍ଚୟ କାହାଁ କାହାଁ ବଡ଼ଲୋକ ହେଇଥିବେ ନିଶ୍ଚୟ ।

ମୁଁ ଗୋଟିଏ କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା ଗଛକୁ ଲାଗି ଠିଆରହିଥାଏ । ସେମାନେ ମୋର ଖୁବ୍ ନିକଟରେ ଥାଇ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଥାନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଅଶାନ୍ତ ଓ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ଦେଖାଯାଉଥାନ୍ତି ।

"ଆଚ୍ଛା, ସେ ଏଠିକି କାହା ଗାଡ଼ିରେ ଆସିଲେ ?"

"ସାର୍, ଷ୍ଟେଟ୍ କାର୍‌ରେ ଆସିଲେ ।"

"କିଏ ଦେଖିଚି, କିଏ ସେ ଗାଡ଼ିରେ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଆସଚି ?"

ସବୁ ଚୁପ୍ ରହିଗଲେ; କେହି କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ ।

"ଡ୍ରାଇଭର କିଏ ଥିଲା ?"

"ସନ୍ତୋଖ୍ ସିଂ – ସେ ସାର୍ ମିଳୁନାହିଁ ।"

"ମିଳୁନାହିଁ ମାନେ କ'ଣ ?" ଗର୍ଜିଲା ପ୍ରଭୁପଣ – "ତମେମାନେ ଏଠି କ'ଣ କରୁଚ ?"

''ସେ ଏଠୁ ଅନ୍ୟ ଗାଡ଼ିରେ ଯିବାର ଦେଖିଚ ?''

''ନାଇଁ ସାର୍ । ଏଠୁ ତା'ପରେ କୌଣସି ଗାଡ଼ି ଫେରିନାହିଁ ।''

''ଫେରିନାହିଁ ମାନେ କ'ଣ ? – ୟୁ ଇଡ଼ିଅଟ୍ସ । ସମଗ୍ର ଅଞ୍ଚଳ ଖୋଜି ଆଏ ! ଯାଅ !''

ସମସ୍ତେ ଘୁଞ୍ଚିଲା ପରି ଦିଶିଲେ । ଇତସ୍ତତଃ କଲେ । କିନ୍ତୁ ଘୁଞ୍ଚିଲେ ନାହିଁ ।

''ସବୁଆଡ଼େ ଖୋଜି ସାରିଲୁଣି ସାର୍ ! ଏଠି ସେମିତି କେହି ନାହାନ୍ତି । ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଲୋକ ଏଠି ଲୁଚି ରହିପାରିବେ ନାହିଁ ସାର୍ !''

ମୋ' କାନ ଠିଆ ଠିଆ ହୋଇଗଲା । ଏମାନେ କ'ଣ ହଜିଥିବା ଲୋକଟାକୁ ଖୋଜୁଛନ୍ତି ? ସେ କୁଆଡ଼େ ସମସ୍ତଙ୍କଠୁ ବଡ଼ ? . . . ନହେଲେ ଏମାନେ ଏତେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ କାହିଁକି ହଉଥାନ୍ତେ !

ଛ'ଟା ମୋଟର ସାଇକେଲରେ ଘିଡ୍ ଘିଡ୍ ଆବାଜ୍ କରି ବିଜୁଳି ପରି ଓହ୍ଲେଇଗଲେ ପୋଷାକପିନ୍ଧା କଟୁଆଳ । ଠକ୍ ଠକ୍ ଚାଲିଆସି କାଠ କଣ୍ଢେଇ ପରି ଠିଆହେଲେ । ସଲାମ କଲେ ଏବଂ ଏକାସ୍ୱରରେ କହିଲେ – ''ନେହିଁ ମିଲା ସାହାବ୍ ।''

ସର୍ବୋଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତା କେହି ମିନିଟିଏ ନୀରବ ରହି କହିଲେ, ''ଆଚ୍ଛା, ଠିକ୍ ହୈ, ତମେ ଯାଅ ।''

ସେମାନେ ଖଟ୍ ଖଟ୍ ସଲାମ କରି ଚାଲିଗଲେ । ଘିଡ଼ିଘିଡ଼ି ଶବ୍ଦ ଦୂରେଇଗଲା କାହିଁ କୁଆଡ଼େ ।

''ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ଏତେ ଆୟୋଜନ, ଏତେ ଲୋକ, ସେ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ କେହି ଜାଣି ପାରିଲ ନାହିଁ, କେହି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ରହିପାରିଲ ନାହିଁ ? ନାଲାଏକ୍ ନିମକହରାମ, ଶୁଅର କା ବଚ୍ଚା !''

ଇସ୍, ଏଇ ବୋଧେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ହାକିମ । ନହେଲେ କ'ଣ ଏମିତି କୁଭାଷାରେ ଗାଳି ଦେଇ ପାରନ୍ତା, ଆଉ ଏମାନେ ପୋଷା ବାଘ ପରି ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ସହୁଥାନ୍ତେ !

ସେ ପୁଣି ଗର୍ଜିଲା । ''ବତାଓ, ଆଜିର ମହାମାନ୍ୟ ଅତିଥି କିଧର ହେ ! ବତାଓ, ବତାଓ ।'' ସେ ତା ହାତପାପୁଲିରେ ବିଧା ମାରିଲାଗିଥାଏ । ଆଉ କ୍ଷଣକେ ହୁଏତ ସେ ନିଜେ ହୁତ୍‌ହୁତ୍ ହୋଇ ଜଳିଯିବ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜାଳିଦବ । ତାର ଏତେ ସରଳ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତରଟିଏ ସତେ ସେମାନେ କାହିଁକି ଦେଇ ପାରୁନଥିଲେ । କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ଏଡ଼େ ବଡ଼ ଲୋକ ଜଣେ, ଯାହାକୁ ଦେଖିବାକୁ ଶୁଣିବାକୁ ଆମେ ଆସିଥିଲୁ ।

ଫାଇଁକିନା ମୋ ଭିତରେ ହାଲୋଳମୟ ହୋଇଗଲା ।

ମୁଁ ସେ ଚମକୁଥିବା, ମହକୁଥିବା ବିଶିଷ୍ଟ ମଣ୍ଡଳୀ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲି । ମୋ ବୁକୁରେ ଯେତେ ପବନ ଥିଲା, ତାକୁ ଲଗେଇ ଚିତ୍କାର କଲି, ''ସେ ହେଇ ଗଛତଳେ ପେଷି ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ପଞ୍ଜରା ଗୁଣ୍ଡ ହୋଇଯାଇଛି ।''

ମୁଁ ଆଉ କିଛି କହିପାରିଲି ନାହିଁ । ମୋ ପଞ୍ଜରା ଗୁଣ୍ଡ ହୋଇଯାଉଥିବାର ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ।

ସେମାନେ ମୋତେ ସେଇ ଦିନଠାରୁ ଘୋସାରିଲାଗିଛନ୍ତି । କୌଣସି ଏକ ଭୟାବହ ଉତ୍ସବ ଦିନ ମୋତେ ହତ୍ୟାପରାଧରେ ହୁଏତ ସର୍ବସମକ୍ଷରେ ଗୁଳି କରି ମାରିବାକୁ ମସୁଧା କରିଛନ୍ତି ।

ତାଙ୍କର ଅଭିଯୋଗ ଯେ, ମୁଁ ହିଁ ସେ ଝଡ଼ ପାଇଁ ଦାୟୀ ।

ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି, ସୁଯୋଗ ମିଳିଲେ କାହାକୁ ଟିକିଏ ପଚାରନ୍ତି, ସେ ଶବଟିକୁ ସେମାନେ ଏଯାଏ ସେ ଗଛତଳୁ କାଢ଼ିଲେଣି ନା ନାଇଁ । ମୋ ପିଠିରେ, ପଞ୍ଜରାରେ ଏବେ ବି ଅସହ୍ୟ ବ୍ୟଥା ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଛି ।

□□□

ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟ ସତ୍ୟ

ଆକାଶରେ ଗୁଡ଼ାଏ ନିଷ୍କଳ ଶୁଖିଲା ମେଘ ଢାଙ୍କିଗଲେ ମୋତେ ଗଛସବୁ ବିଷଣ୍ଣ ଦେଖାଯାନ୍ତି । ପକ୍ଷୀମାନେ ଜଣାଯାନ୍ତି କ୍ଳାନ୍ତ ଏବଂ ପରାସ୍ତ । ସେ ମେଘମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲେହିଁ ମୁଁ ଚିଡ଼ିଯାଏ । ସେମାନେ ଜମା ଘୁଞ୍ଚନ୍ତି ନାହିଁ । କିମ୍ବା ତରଳନ୍ତି ନାହିଁ । ଶ୍ୱାସରୋଗୀର ବୁକୁ ଭିତରେ ରୁନ୍ଧି ହୋଇ ରହିଥିବା ଅଛିଣ୍ଡା କଫ ପରି ସେମାନେ ପୀଡ଼ା ଦିଅନ୍ତି ପୃଥିବୀକୁ ।

ମୋତେ ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗେ । ମୁଁ ସହଜରେ ନିଃଶ୍ୱାସ ନେଇପାରେ ନାହିଁ ।

ହୁଏତ ସେ ମେଘମାନେ ମୋ ମନ-ଆକାଶରେ ଘୋଟିଯାନ୍ତି କିମ୍ବା ବେଳେବେଳେ ହୁଏତ ମୋ ଭିତରର ନିର୍ମଳ ମେଘପଟଳ ସେଇଠି ସ୍ଥାନ ନ ପାଇ ଆକାଶ ସାରା ବ୍ୟାପିଯାଏ । ମୋଟଉପରେ ବର୍ଷାଦିନଟିକୁ ବୁଝିହୁଏ । ସେଥିରେ ଆଦୌ କାର୍ପଣ୍ୟ ନାହିଁ । ସେ ସବୁ ଢାଳିଦିଏ । ନିଗିଡ଼ିଯାଏ ଲହୁ, ଲୁହ ଏବଂ ଦୁଃଖ । କଳା କଳା ମେଘସବୁ ଚିପୁଡ଼ି ହୋଇଯାନ୍ତି । ଉଶ୍ୱାସ ହୋଇଯାନ୍ତି । ଲିଭିଯାନ୍ତି । ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ସମାଧାନ । ବେଶ୍ ଭଲ ଏବଂ ନିଷ୍କପଟ । ତା'ପରେ ଯେତେବେଳେ ଆକାଶରେ ଯୁଦ୍ଧ ସରିଯାଏ, ଦର୍ପଣ ପରି ଆକାଶ, ଦର୍ପଣ ପରି ଚନ୍ଦ୍ର । ଦୂର ଦୂର ଅଜଣା ଆକାଶ ପରେ ଆହୁରି ଆକାଶ ଦେଖାଦିଅନ୍ତି । ସେ ନିର୍ମଳ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ସମୟଟି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରସନ୍ନ କରିଦିଏ । ଆହୁରି ବଞ୍ଚିବାକୁ ପ୍ରଲୁବ୍ଧ କରିଦିଏ କିମ୍ବା ଏଇଠି ସବୁ ସରିଯାଉ ବୋଲି ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ମରଣେଚ୍ଛା ଜାଗ୍ରତ କରିଦିଏ । ଏ ଋତୁଟିକୁ ମଧ୍ୟ ବୁଝିହୁଏ । ବେଶ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ ଏବଂ ସ୍ୱଚ୍ଛ ।

କିନ୍ତୁ ମଝିରେ ଏ ଦୋମିଶା ସମୟଟା ଅସହ୍ୟ । ବର୍ଷା ନାହିଁ, ଅଥଚ ଆକାଶଟା ଆଚ୍ଛନ୍ନ ରହିଥାଏ । ମେଘ ଥାଏ, ଅଥଚ ଘୁଞ୍ଚେ ନାହିଁ କି ତରଳେ ନାହିଁ । ଖୁବ୍ ଅସ୍ୱସ୍ତିର ସମୟ । ମୋର ଏବଂ ପୃଥିବୀର ଶ୍ୱାସରୋଧର ସମୟ । ମୁଁ ଏଥିରୁ ମୁକୁଳିବାକୁ ଅନେକ ଉପାୟ କରିଛି । ସବୁ ବ୍ୟର୍ଥ । କେବଳ ଆଖିବୁଜି ସହିଯିବା ଛଡ଼ା ଉପାୟ ନାହିଁ ।

ତେବେ ସକାଳ ପହରଟାରେ ନିର୍ଜନ ରାସ୍ତାକୁ ବାହାରିପଡ଼ିଲେ ଏଭଳି ମେଘଗ୍ରସ୍ତ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ କିଛି କିଛି କାକର ପବନ ଶୋହଷିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ । ବଞ୍ଚିବି ବୋଲି ଭରସା ଆସିଯାଏ । ସେଇ ପ୍ରଲୋଭନରେ ଆଜି ସକାଳେ ମୁଁ ବାହାରିପଡ଼ିଥିଲି । ଆମେ ଏଇ ଯେଉଁ ବସାରେ ଅଛୁ, ଯାର ପଚାଶ ହାତ ଦୂରରେ ଚଉଡ଼ା ରାଜରାସ୍ତାଟା ମୋର ଭାରି ପ୍ରିୟ । ମୋତେ ଦିଶେ ଦକ୍ଷିଣରୁ ଉତ୍ତରବାହିନୀ ନଈଟିଏ ପରି ।

ଆଜି ସକାଳ କଥା କହୁଛି । ରାସ୍ତା ଉପରେ ଠିଆହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ମୋର ମନେହେଲା ଯେ, ମୋ ଆକାଶରୁ କେବେ ହେଲେ ଏ ଜଟିଳ ମେଘଜାଲ ଘୁଞ୍ଚିବ ନାହିଁ । ମୁଁ କେବେହେଲେ ସହଜ, ସରଳ ଭାବରେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପରି ନିଃଶ୍ୱାସ ମାରିପାରିବି ନାହିଁ । ଏମିତି ତ ସମସ୍ତଙ୍କ ଜାହାଜ ଅଥଳ ସମୁଦ୍ରରେ ଭାସୁଚି; କିନ୍ତୁ କାହା ଭାଗ୍ୟରେ ଏତେ ବୋଝ ଏବଂ ମଙ୍ଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଣି ଟଳମଳ ? କାହା ଆହୁଲା ଏମିତି ଦୁର୍ବଳ ?. . .

କବି ହେବା ପାଇଁ ବୃଥାରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଚେଷ୍ଟା କରି କରି ଶେଷକୁ ସିଧାସଳଖ ଦି'ପଦ ସରଳ ଗଦ୍ୟ ବି କହିପାରିଲି ନାହିଁ । ରାମା ଶାମା ଭଳି ଠୋସ୍ ସହଜ କଥା ମୋ ତୁଣ୍ଡକୁ ଆସୁନାହିଁ । ସେଇଠି ବି ଏଇ ମେଘ ରୁନ୍ଧି ରଖିଛି !

କଥା କ'ଣ କି, ଆମ ଘରେ ଏତେ ବର୍ଷ ପରେ ବି ଅନେକ ଲୋକ । ବୟସିଆଳୀ ଝିଅମାନେ ବିଭା ହୋଇ ପରଘରକୁ ଚାଲିଯିବା କଥା; ଯାଇ ନାହାନ୍ତି । ପୁଅମାନେ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ଦେଶବିଦେଶକୁ ଯିବା କଥା; ଯାଇନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ବାହାରିଗଲେ ଘରଟା ନିଶ୍ଚୟ ଫାଙ୍କା ହୋଇଯିବ; ଫାଙ୍କା ହୋଇଯିବ ଜୀବନ । ସବୁଯାକ ଆକାଶକୁ ନେଇ ବଞ୍ଚି ହେବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମୋ ଭିତରୁ କିଏ କହୁଛି; 'ଆରେ ଛାଡ଼ ସେମାନଙ୍କୁ, ସେମାନେ ଯାଆନ୍ତୁ; ଯେ ଯାହା ସଂସାର କରନ୍ତୁ । ସେଥିପାଇଁ ବେଳ ହୋଇଗଲା ।' — ଆଉ କିଏ କହୁଚି, 'ନା ନା', ଗଛରୁ ସବୁଯାକ ଡାଳ ହାଣିଦେଲେ ସେ ଥୁଣ୍ଟା ଆଉ ବଞ୍ଚିବ କେମିତି ?' ଏଇ କେତେ ଦିନ ହେଲା ଏ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଭିତରେ ମୁଁ କେବଳ ଜପ କରୁଚି — 'ସେମାନେ କେମିତି ଯାଆନ୍ତୁ ! ଘରଦ୍ୱାରା କରି ସଂସାର କରନ୍ତୁ ! ସୁଖରେ ରହନ୍ତୁ ! ଘୁଞ୍ଚିଯାଉ ଏ ନିର୍ଜଳ ମେଘ । ତେଣିକି ମୋର ଯାହା ହେବାର ହେଉଥାଉ ।'

ଆଜି ବଡ଼ଝିଅ ଅଜାଘରୁ ଏଠିକି ଆସିବାର ଥିଲା । ଜଣେ ଖବର ଦେଇଥିଲା, ଆଜି ଝିଅ ଦେଖିବାକୁ ଆସିବ । ଏସବୁ ମୋର ମନେଥିଲା । ଯାକୁ ମିଶେଇଲେ, ବାସ୍ତରି ଜଣ ଦେଖଣାହାରୀ ଆସିଲେଣି । କ'ଣ ହବ କହିହେଉ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଝିଅ ତ ପହଞ୍ଚିବା କଥା । ଯଦି ନ ଆସେ ଏବଂ ସେଇ କାରଣରୁ ହବା ସମ୍ବନ୍ଧଟି ଭାଙ୍ଗିଯାଏ, କ'ଣ ହବ ତା' ପରେ । ଏ ଉଦ୍‌ବେଗ ମୋ ମନରେ ଅବଶ୍ୟ ଥିଲା ।

ମୁଁ ମାନୁଛି ମୋତେ ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗୁଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯାହା ଦେଖିଲି, ସେଥିରେ ସନ୍ଦେହ କରିବାର କିଛି ନାହିଁ — ଏକବାର ସ୍ପଷ୍ଟ । ଯଦି କିଏ ଚାହେଁ, ମୁଁ ତାକୁ ନେଇ ସେ ଜାଗାରେ ବି ପହଞ୍ଚେଇ ଦେଇପାରେ ।

ସେତେବେଳେ ବେଶ୍ ଆଲୁଅ ବି ହୋଇଯାଇଥାଏ । ପାଖ ଗଛରେ ଭରତିଆ ଚଢ଼େଇ ଡାକୁଥାଏ । ସେଇ କରଞ୍ଜ ଗଛମାନଙ୍କରେ ସେଥିରୁ କିଛି ପକ୍ଷୀ ବସା କରିଛନ୍ତି, ମୁଁ ଜାଣେ । ସବୁଦିନ ସକାଳୁ ସେମାନଙ୍କ ଡାକ ଶୁଭେ । ଦିନେ ଦିନେ ରାତି ତିନିଟାରୁ ମୋ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ, ଛଟପଟ ଲାଗେ । ଅନ୍ଧାର ଥାଉ ଥାଉ ମୁଁ ବାହାରିପଡ଼େ ରାସ୍ତାକୁ ।

ଆଜି ସେମିତି ଆଦୌ ହୋଇନାହିଁ । ମୁଁ ବାହାରିଲାବେଳକୁ ଆଲୁଅ ହୋଇଯାଇଥାଏ . . . ଆଚ୍ଛା, ମୋ ଚଷମା ବଦଳିବା କଥା ? ମୁଁ ମାନୁଚି ଯେ,

ଡାକ୍ତର ମହାନ୍ତି ପରୀକ୍ଷା କରି କାଚ ବଦଳେଇବାକୁ ଲେଖି ଦେଇଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏ ହଳକ ସେମିତି କିଛି ଅକାମୀ ହୋଇଯାଇନାହିଁ । ଏଥିରେ ମୁଁ ବେଶ୍ ଛୁଞ୍ଚିରେ ସୂତା ଗଳେଇପାରୁଚି । ଝାଉଁଗଛର ଶିଖ ଉପରେ ପତ୍ର ଗଣିପାରୁଛି !

. . . ତେବେ ମୋତେ ସେତେବେଳେ କେତେ ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗୁଥିଲା ଏବଂ କି ପ୍ରକାର ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗୁଥିଲା, ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଜମା ମାନିପାରୁନାହିଁ ଯେ ମୁଁ ଦେଖିବାରେ ଭୁଲ କରିଛି । ମୁଁ ନିଜେ ଏଇ ଆଖିରେ ଦେଖିଚି ପରା ! ତୁମେ କାହିଁକି ବିଶ୍ୱାସ କରୁନାହଁ, ମୁଁ ବୁଝିପାରୁନାହିଁ ।

ସେଇଠି ସେ କ୍ଷୀର ବିକ୍ରି କେନ୍ଦ୍ରର ଟିକିଏ ତଳକୁ ରିକ୍ସା, ସାଇକେଲ ଯାହା ହେଲେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଗଡ଼ିଆସେ । ରାସ୍ତାଟାରେ ଅନେକ ଗଡ଼ାଣି ସେଇଠି । ମଟର ଗାଡ଼ି କଥା ଛାଡ଼, ଏଇ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଆ ଲୁନା ଗାଡ଼ିଗୁଡ଼ାକ ମଧ୍ୟ ଫାଇଁକିନା ପାରିହୋଇଯାନ୍ତି । ମୁଁ ସେଥିପାଇଁ ବାଁକୁ ମାଡ଼ି ଚାଲୁଥାଏ । ସେ ନିରୋଳା ସମୟଟାରେ କାଁ-ଭାଁ ଗାଡ଼ି ମଟର ଚାଲେ; ହେଲେ, ସତର୍କ ରହିବା ଭଲ । ମନ ତ କୁଆଡ଼େ କୁଆଡ଼େ ଭ୍ରମୁଥାଏ; ସେଥିପାଇଁ ବାଟ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହେବାରେ ସେମିତି କିଛି ବିପଦ ନାହିଁ । ତେବେ ଶୁଣ –

ମେଘ ଭିତରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲା ପରି ନିଃଶବ୍ଦରେ ଖଣ୍ଡେ ଗାଡ଼ି ଉପରମୁଣ୍ଡାରୁ ଗଡ଼ିଆସିଲା, ନାଲି ରଙ୍ଗ । ଇସ୍ ! ଆମ ପିଲାପିଲି ସମସ୍ତଙ୍କର ନାଲିରଙ୍ଗ ଭାରି ପ୍ରିୟ । ସେଡ଼େ ସକାଳୁ ସେମାନେ ଉଠିଥିଲେ ସିନା କିଏ ହେଲେ ଦେଖିଥାନ୍ତା; ଆଉ ପାଟିକରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉଠେଇଥାନ୍ତା ଦେଖିବାକୁ । ସେମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଯେ, ନାଲିଗାଡ଼ି ଦେଖିଲେ କୁଆଡ଼େ ସେଦିନ ଭିତରେ ନିଶ୍ଚୟ ମିଠା ଖାଇବାକୁ ମିଳିବ, ମାହାଳିଆ । . . .

ଗାଡ଼ି ଗଡ଼ିଗଲା । ମୁଁ ଅଳ୍ପ ହସିଦେଇ ଆଗେଇଗଲି ।

ପାଞ୍ଚ-ଦଶ ହାତ ତଳକୁ ଗଡ଼ିଯାଇ ଗାଡ଼ିଟି ରହିଗଲା । ମୁଁ ପଛକୁ ଚାହିଁ ନାହିଁ । ଗାଡ଼ି କବାଟ ଫିଟିଲା, ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ଚାହିଁନାହିଁ । ମୋ ପଛରୁ କେହି

ଜଣେ ଚଟ୍ ଚଟ୍ ପାଖେଇ ଆସିଲା । ମୁଁ ଅଟକି ନାହିଁ କି ପଛକୁ ଲେଉଟି ଚାହିଁନାହିଁ । . . . 'ହଅଅ, ନାଲିଗାଡ଼ି ଅଟକିଲା; ଆମର କ'ଣ ଗଲା ? ସେ ଯେ ଓହ୍ଲେଇଲା, ତା'ର ବା ମୋ ସାଙ୍ଗରେ କ'ଣ କାମ ? ଏଣୁ ମୁଁ ଧୀରେ ଧୀରେ ମୋ ଢଙ୍ଗରେ ଆଗେଇଚାଲିଥାଏ ।

ମୋର ଖୁବ୍ ପଛକୁ ଲାଗି ପାଦଶବ୍ଦ ।

ତା'ପରେ ଧାଇଁଲା ପରି କେହି ଜଣେ ମୋ ସାମ୍ନାକୁ ଆସି ଠିଆହେଇଗଲା । ମୋତେ ଏଡ଼େ ବଡ଼ ବଡ଼ ଆଖି ଖୋସି ଚାହିଁଲା । କହିଲା – "କିଏ ନନା ? ତମେ ?" ଲଇଁପଡ଼ି ପାଦଛୁଇଁ ଓଳଗି ହେଲା । ଠିଆହୋଇ ସେମିତି ଡବଡବ ଆଖିରେ ମତେ ଚାହିଁରହିଲା । ସେ ମତେ ଦେଖି ନିଶ୍ଚୟ ଖୁବ୍ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଯାଇଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ତା'ଠୁ ବେଶି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲି ମୁଁ ।

ମୋ ସାମ୍ନାରେ ଯେ ଠିଆହୋଇଥିଲା, ମୁଁ ତାକୁ ହଠାତ୍ ଚିହ୍ନିପାରିଲି ନାହିଁ । ସେ ଜଣେ ବୃଦ୍ଧା । ବୟସ ଅନ୍ଦାଜ ପଅଁଷଠି । କିନ୍ତୁ ଖୁବ୍ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଏବଂ ସୁସ୍ଥ । ମୁଣ୍ଡବାଳ କେରାଏ ଧଳା । ପିନ୍ଧିଥାଏ ଖଣ୍ଡେ ଦାମୀ ପାଟ ! – ମୁଁ ଚିହ୍ନିପାରୁ ନଥାଏ ସତ, ତଥାପି ଚେହେରାଟା କେମିତି ଖୁବ୍ ଚିହ୍ନା ଚିହ୍ନା ଲାଗୁଥାଏ । ସତେ ବା ସେ ଖୁବ୍ ଦୂରସମ୍ପର୍କୀୟା ଆମ କୁଟୁମ୍ବର କେହି ଜଣେ !

ତା'ପରେ ହଠାତ୍ ମୁଁ ତାକୁ ଚିହ୍ନିପାରି ଅବାକ୍ ହୋଇଗଲି । ସେ ତ 'ସୁଲ' – ମାନେ ସୁଲକ୍ଷଣା, ମୋ ବଡ଼ ଝିଅ !! ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! – ମୁଁ ତାକୁ ଚିହ୍ନିପାରିଥିବା ସେ କେମିତି କେଜାଣି ବୁଝିଯାଇଥିଲା ।

ସେ ଅଳ୍ପ ହସିଦେଲା । ସେତିକିରେ ମୁଁ ନିଃସନ୍ଦେହ ହୋଇଗଲି । ତା' ହସ ସମସ୍ତଙ୍କଠୁ ନିଆରା । ସେମିତି ହସ ଆଉ କାହାରି ନାହିଁ ।

ସେ ମୋତେ ଗୋଡ଼ଠୁ ମୁଣ୍ଡଯାଏଁ ଚାହିଁରହିଥାଏ । ଗଦ୍‌ଗଦ ହଉଥାଉ । କହିଲା – "ଏଇଟା ଠିକ୍ ତୁମର ବୁଲିଯିବା ବେଳ । ମୋର ସବୁ କଥା ମନେଅଛି; କିନ୍ତୁ ତମକୁ ଏମିତି ଅଚାନକ ଏଇଠି ଦେଖିବି ବୋଲି ସ୍ୱପ୍ନରେ ସୁଦ୍ଧା ଭାବି ନ ଥିଲି ।"

ସେ ହୁଏତ ଚାହୁଁଥିଲା ମୋତେ ଧରିପକେଇବାକୁ । କିନ୍ତୁ କେଜାଣି କାହିଁକି ମୋତେ କେହି ହେଲେ ଛୁଇଁପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ମନରେ ହୁଏତ ଖୁବ୍ ଡର । ସେମିତି ଡରିବାର କୌଣସି କାରଣ ଅବଶ୍ୟ ମୁଁ ଏଯାଏଁ ଖୋଜି ପାଇନାହିଁ । ସେମାନେ କିନ୍ତୁ ଡରନ୍ତି, ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ସେ ହାତ ବଢ଼େଇଆଣୁଥିଲା । ମୁଁ ଖୁବ୍ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ପୁରୁଣା ଅଭ୍ୟାସରେ ଘୁଞ୍ଚିଗଲି । ଏତିକିବେଳେ ଡେଙ୍ଗା ଡାହାଳିଆ ଗୋରା ଟକଟକ ଟୋକାଟିଏ ଆସି ତା ପାଖରେ ଠିଆହେଲା । ସାଇବପିଲା ପରି ଚେହେରା । ସେମିତି ବେଶପୋଷାକ ।

"ଆରେ, ମୁଣ୍ଡିଆ ମାର ! ଏ ପରା ମୋ ନନା, ମାନେ ମାଇଁ ଡାଡ଼ି ! . . . ଏ ଟୋକା ମୋ ବଡ଼ ନାତି । ଏଇଲାଗେ ଆମେରିକାରେ ରହି ପାଠ ପଢୁଛି । ୟାକୁ ଓଡ଼ିଆ ଶିଖେଇବା ଆମ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ସମସ୍ୟା ।"

ପିଲାଟି ମତେ ତା'ର ନିଷ୍କଳଙ୍କ ଆଖିରେ ଚାହିଁରହିଥାଏ । ବଢ଼ିଆ ଟୋକା । ତା' ନାକ, ଆଖି, କପାଳରେ ଗୋଟେ ଖୁବ୍ ବଡ଼ଲୋକର ଠାଣି । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଦିନେ ବିଖ୍ୟାତ ମଣିଷ ହେବ ।

'ସୁଲ' ଖୁସିରେ ଗଦ୍‌ଗଦ ହଉଥାଏ । ତା' ଆଖିକୁ ଲୁହ ଜକେଇଆସୁଥାଏ ।

"ମୋର କେଡ଼େ ଭାଗ୍ୟ ଯେ, ମୁଁ ଆଜି ତମକୁ ଦେଖିଲି । ମତେ ସ୍ୱପ୍ନ ପରି ଲାଗୁଛି । ଜମା ବିଶ୍ୱାସ ହଉନାହିଁ, ମୁଁ ତୁମକୁ ପୁଣି ଦେଖୁଚି ବୋଲି । ଚାଲ, ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ମୋ ନାତୁଣୀକୋଇଁ ପାଖକୁ ନେଇଯିବି । ସେ ଭାରି ଖୁସି ହେଇଯିବ । ସେ ବି ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଏବେ ସେ ବମ୍ବେରୁ ଏଠିକି ପୋଷ୍ଟିଂରେ ଆସିଚି । ତା' ଘରେ ପୁଅ ଝିଅ କ'ଣ ହବାକୁ ଅଛି । ଏଠି ତା'ର ଚିହ୍ନା କେହି ନାହାନ୍ତି । ମୁଁ

ଟିକିଏ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଦବାକୁ ଆଜି ସକାଳ ଫ୍ଲାଇଟ୍‌ରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲି । ତମ ଜ୍ୱାଇଁଙ୍କର ତ ଏ ସବୁ ବୁଝିବାକୁ ବେଳ ନ ଥାଏ ।''

କେତୋଟି ନିଃଶ୍ୱାସ ନୀରବ ପାରିହେଇଗଲା ।

''ମୋ ପୁଅଝିଅଙ୍କ ବାହାଘର ସେଇ ବାଙ୍ଗାଲୋର ଘରେ କଲି । ସବୁଥର ମୋ ନିଜ ବାହାଘର କଥା ସମସ୍ତଙ୍କୁ କହେ । କେମିତି ମୋ ନନା ହଜାରେ ରୋହିମାଛର ଗୋଟାମୁଣ୍ଡ ତର୍କାରି କରିଥିଲେ । କେହି ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ମାଛ ଏବେ ଟିକିଏ ଶସ୍ତା ହେଲାଣି । କିଲୋ ଦେଢ଼-ଶ' ଟଙ୍କା; କିନ୍ତୁ ବିଭାଘରବେଳକୁ ମୁଁ ଦୁଇଶ' ଟଙ୍କା ଯାଚି ସୁଦ୍ଧା ଅଛ କିଛି ମିଳିଥିଲା । . . . ଆଉ ସବୁବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ କହେ, କେମିତି ତମେ ମୋତେ ବିଦାକଲାବେଳେ ଜମା କାନ୍ଦି ନ ଥିଲ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ତମ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଜାଣିଥିଲି ଯେ ତୁମେ ଭିତରେ ଭିତରେ ଖୁବ୍ କାନ୍ଦୁଥିଲ । ତମ ଭିତରେ ଆମମାନଙ୍କ ପାଇଁ କେତେ ଆଶଙ୍କା, କେତେ ଭୟ, ଆମେ ଜାଣିଥିଲୁ । ନନା ଅଯଥା ଛାନିଆ ହୋଇଯାନ୍ତି ବୋଲି ହସୁଥିଲୁ । . . . ଆମପାଇଁ ତମେ ସତେ କେଡ଼େ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ରହୁ ନ ଥିଲ ! ଆମେ ବଜାରରୁ ଫେରିବାରେ ଟିକିଏ ବିଳମ୍ବ ହେଉଥିଲେ, ତୁମେ ଡରୁଥିଲ କାଳେ ଆମେ ଗୁଣ୍ଡାଙ୍କ ହାତରେ ପଡ଼ିଗଲୁ । ରାତିରେ ଶୋଇପାରୁ ନ ଥିଲ ଉଦ୍‌ବେଗରେ । ରାସ୍ତାର ଲୋକଙ୍କୁ ଚାହିଁପାରୁ ନ ଥିଲ ବିଶ୍ୱାସରେ । ଆମକୁ ଅତି ମହାର୍ଘ ସମ୍ପତ୍ତି ପରି ସମ୍ପାଦି ରଖିଥିଲ । ତୁମକୁ ଲାଗୁଥିଲା ପୃଥିବୀ ସାରା ଦୁଷ୍ଟ ଲୋକ ତମ ପିଲାଙ୍କୁ ଭିଡ଼ିନେଇଯିବେ; ତୋଟି କଣା କରି ରକ୍ତ ପିଇଯିବେ; ଜିଅନ୍ତା ଜାକିଦେବେ . . . ଏମିତି କେତେ କଥା ! . . .

''କିନ୍ତୁ ନନା, ତମ ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ଶାଶୁଘରେ ମୋତେ ଏତେ ଟିକେ ବୋଲି କେବେ ଅସୁବିଧା ହୋଇନାହିଁ । ଖୁବ୍ ଭଲ ଲୋକ ସେମାନେ । ମୋର ମନେଅଛି, ମୋତେ ଆଣିବାକୁ ତମେ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଥରେ ଆସିଥିଲ । ସେମାନେ କ'ଣ ମନାକରିଦେଲେ ବୋଲି ଅଭିମାନରେ ଆଉ ତାଙ୍କ ଦୁଆର ମାଡ଼ିଲ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ସେଥିପାଇଁ ଯେତେ ଅବଶୋଷ, ଆଉ କ'ଣ କହିବି ! ତମେ କ'ଣ ଏବେ ବି ମନରେ ରାଗ ରଖିଛ ? ଚାଲ, ମୁଁ ଆମ ପୁରୁଣା ଘରକୁ ତମକୁ ନେଇଯିବି । ଶାଶୁ-ଶଶୁର ତ କୋଉ କାଳୁ ଚାଲିଗଲେଣି । ତମ ଜୋଇଁଙ୍କୁ ତ ଏଇ କାର୍ତ୍ତିକକୁ ଆସି ସତୁରି ପୂରିଯିବ । ତମର କିନ୍ତୁ ଟିକିଏ ବୋଲି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇନାହିଁ । ମୁଁ ବିଭା ହେଇ ଗଲାବେଳେ ଯେମିତି ଦେଖିଥିଲି, ଠିକ୍ ସେମିତି ଦିଶୁଚ !''

ମୁଁ ସୁଲକୁ ଚାହିଁରହିଥାଏ । ସେ ଟୋକାକୁ ଚାହୁଁଥାଏ ମଝିରେ ମଝିରେ ।

''ମନେ ଅଛି ନା, ମୋ ବିଭାଘରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ କେମିତି ସିନେମାଗୀତ ଲଗେଇବାକୁ କଟାଳ କରିଥିଲୁ । ତମେ ଜମା ରାଜି ହେଲ ନାହିଁ । କହିଲ, କେବଳ ଶେହନାଇ ବାଜିବ । ତମେ ଅଡ଼ିବସିଲ ବୋଲି ବାକି ଯେତେ ବାହାଘର ହେଲା ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ, ସବୁଠି ସେମିତି କେବଳ ଯନ୍ତ୍ରସଙ୍ଗୀତ ବାଜିଲା । ଲୋକଙ୍କ ରୁଚି ବଦଳିଗଲା

ସେଇଦିନୁ । ତୁମକୁ ଦେଖିଲେ ଲାଗୁଥିଲା ଶୁଦ୍ଧ ଆଦର୍ଶଟିଏ କାହାକୁ ନ ମାନି ବେଖାତିର ଏକୁଟିଆ ଠିଆହେଇଚି; ସମସ୍ତେ ତା' ପାଖରେ ଶେଷକୁ ନଇଁଯାଉଛନ୍ତି ।''

. . . ମୋର ମନେ ହେଲା, କାହିଁ କେତେ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ହୋଇଥିବା ଗୋଟିଏ ବିଭାଘରର ଚିତ୍ର ମୋତେ ଦିଶିଗଲା । ବରାନୁଗମନ ବେଳେ ଶଂଖ ବାଜିବାର ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା । ଧଳା ଗାଡ଼ି ଉପରେ ମାଳ ମାଳ ଗଜଦନ୍ତର ଝରା ! . . . ରାଜପୁତ୍ର ପରି ଜୋଇଁ – ଧଳା ଧୋତି ପଞ୍ଜାବି ପିନ୍ଧି, ମୋର ଜନ୍ମଜନ୍ମର ବନ୍ଧୁ କୁଟୁମ୍ବମାନେ ମୋ ଚାରିଆଡ଼େ ଘେରି ଠିଆରହିବାର ଚିତ୍ର ! . . . ବରକୁ ଚନ୍ଦନ ତିଳକ କରି ଫୁଲମାଳ ମଣ୍ଡିଦେଇ ହାତ ଧରି ପାଦଧୂଆ ପିଢ଼ା ଉପରକୁ ବରଣ କରିନେବାର ମାହେନ୍ଦ୍ରବେଳା !!

. . . ମନେହେଲା 'ସୁଲ' ମୋ ଆଖିରେ ଏ ସବୁ ଦେଖିପାରୁଥିଲା ଏବଂ ଅଳ୍ପ ହସି ଚାହିଁରହିଥିଲା ।

X X X X

ବାରମ୍ବାର ଶଙ୍ଖ ବାଜିଲା; ଖୁବ୍ ନିକଟରେ ଏବଂ ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ ! ମୁଁ ଚମକିପଡ଼ି ଦେଖିଲି ଗୋଟାଏ ବାଲି ବୋଝେଇ ଟ୍ରକ୍ ମୋ ପାଖରେ ବ୍ରେକ କସି ହର୍ଣ୍ଣ ବଜେଇଲାଗିଚି । ମୁଁ ରାସ୍ତା ଉପରେ ଠିଆରହିଚି ତା' ସାମ୍ନାରେ । . . .

. . . ତା'ପରେ 'ସୁଲ' ତା' ନାତି, ସେ ନାଲିଗାଡ଼ି ଅବଶ୍ୟ କିଛି ସେଇଠି ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ କ'ଣ ଏଠିକି ଆସିନାହିଁ ? ମୋତେ ସେଇଠୁ ଉଠେଇଆଣିଲାବେଳେ ତୁମେ କ'ଣ କାହାକୁ ଦେଖିନାହଁ ?

. . . ବିଶ୍ୱାସ କର ! ଆଖିମିଟିକା ମାରି ମୁଁ ଯେମିତି ହେଇ ତୁମକୁ ଦେଖୁଛି, ସେମିତି ତାକୁ ଦେଖିଛି – ଏଥିରେ ତିଳାର୍ଦ୍ଧ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ମୁଁ ଯାହା କହୁଛି, ତୁମେ ମାନିନେବାକୁ ମୁଁ ଆଶା କରୁନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ତୁମ କଥାଗୁଡ଼ାକ କଞ୍ଚାଗଛରେ ଲୁହାକଣ୍ଟା ପିଟିଲା ପରି ଭାରି ମର୍ମକୁ ବାଧୁଚି ! . . . 'ସୁଲ' ଆଉରି ଅଜାଘରୁ ଆସିନାହିଁ . . . ତା' ବାହାଘର ଠିକ୍ ହେଇନାହିଁ, କିଛି ହେଇ ନାହିଁ . . .ନାହିଁ; ନାହିଁ . . . ! . . . ଓଃ, ଚୁପ୍ କର ଭଲା !!

ଆଜି ଦିନସାରା ଡାକ୍ତରମାନେ ଲାଗି ମୋତେ ଚେତା କରେଇଛନ୍ତି ? – ତାଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣେଇଦିଅ । . . . ନା', ମୋତେ ଆଦୌ ଭୋକ ନାହିଁ; ମୁଁ କିଛି ଖାଇବି ନାହିଁ । ବରଂ ଆଲୁଅ ଲିଭେଇ ତୁମେମାନେ ଏଇଠୁ ଚାଲିଯାଅ । ମୁଁ ଶୋଇଯିବାକୁ ଚାହେଁ । ପାହାନ୍ତାରୁ ଉଠିଲେ ସିନା ବୁଲି ବାହାରିବି । – ସେଇଠୁ 'ସୁଲ' ତା' ନାତିକୁ ନେଇ ଠିଆହେଇଥିବ ଯେ ! ନିଶ୍ଚେ ମୋତେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବ । ଏଥର ସେ ଯଦି ଡାକେ ମୁଁ ତା' ପଛେ ପଛେ ରାସ୍ତା କାଟି ଚାଲିଯିବି । ସେ ନାଲି ଗାଡ଼ିରେ ବସେଇ ମୋତେ ନେଇଯିବ । . . . ନା, ନା; ଏଠିକି ଆଉ କେମିତି ଆସିବି ?

. . . ଦେଖିଲ, ଆକାଶରୁ ସେ ଅଲକ୍ଷଣା ମେଘ ଘୁଞ୍ଚିଲାଣି ନା ନାହିଁ !

□□□

ଅବାନ୍ତର ଈଶ୍ୱର

''ଆପଣ, ସାର୍, ଏଠୁ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଚାଲିଯାନ୍ତୁ ! – ନ ହେଲେ ମୁଁ କ'ଣ ବଇଲେ କ'ଣ କରିଦେଇପାରେ । – ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଡାକି ନାହିଁ । ଯାଆନ୍ତୁ ଆପଣ ! ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ମୁହଁ ଦେଖିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ ।''

ଦିନେଶର ମୁହଁ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ଦେଖିବାକୁ ଚାହୁଁ ନ ଥିଲି । ସେ ଖୁବ୍ ଉନ୍ମତ୍ତ ଦିଶୁଥିଲା । ତା' ଭୂରୁ କମ୍ପୁଥିଲା । ଓଠ ଥରଥର ହଉଥିଲା । ଆଖି ଡବଡବ ଥୋପିପଡୁଥିଲା । ସେ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା । ମୁଁ କିଛି ନ କହି ଘୁଞ୍ଚିଯାଇଥିଲି ସେଇଠୁ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଥିବା ଚମ୍ପା ଗଛମୂଳକୁ । ଆଜି ସକାଳେ ସେଠାରେ ବେଶ୍ ଖରା ପଡ଼ିଥିଲା ।

ମୁଁ ଦିନେଶ ମାନସିଂକୁ ଜାଣେ । ମୁଁ ତାକୁ ଭଲପାଏ । ତା' ଚିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଭଲ-ପାଏ । ଦିନେଶ ଖୁବ୍ ପ୍ରତିଭାବାନ୍ ପିଲା । ଆକାରରେ ଛୋଟ । ପିଲାଳିଆ ଚେହେରା । କିନ୍ତୁ ତା' ଭିତରେ ଅକ୍ଷୟ ବଜ୍ର ଲୁଚିରହିଛି । ଘୋର ବିପତ୍ତିବେଳେ ବି ସେ ସ୍ଥିର ରହିପାରେ । ପାଞ୍ଚଦିନ ଅନାହାର ରହିବା ପରେ ସେ ଅସମ୍ଭବ ଧୈର୍ଯ୍ୟରେ ହସି ହସି କଥା କହିପାରେ । ବେଖାତିର୍ କରିପାରେ, ତୁଚ୍ଛ ମଣିପାରେ ସାରା ସଂସାରକୁ ।

ଅଭିଜାତ ଘର ପିଲା । କିନ୍ତୁ ବହୁକାଳୁ ସବୁ ସରିଯାଇଛି ମଦୁଆ ବାପ ଅମଳରୁ । ବିଧବା ମା' ଘରର ଇଜ୍ଜତ୍ ଲୁଚାଇ ଅଧରାତିରେ ପରଘରେ ଧାନ କୁଟେ । ପାହାନ୍ତିଆକୁ ଫେରିଆସେ ମୂଲ ନେଇ । ସେଇ ମୂଲରେ ତିଳ ତିଳ କରି ସଞ୍ଚିଥିବା ତିରିଶ ଟଙ୍କା ପୁଅ ହାତକୁ ଟେକିଦେଇ ସେ କହିଥିଲା, ''ଏତିକିରେ ତୁ ଯାହା ହବାର ହବୁ – ପାଠ ପଢ଼ିବୁ; ଚିତ୍ରକର ହବୁ ତ ଭଲ କଥା । ନ ହେଲେ ନାଇଁ । ତତେ ତେଣିକି ଠାକୁର ଭରସା । ମୁଁ ଏମିତି ମୂଲ ଲାଗି ପେଟ ପୋଷି ପଡ଼ିଥିବି ତୋ ବାପ, ଗୋସେଇଁବାପ ଅମଳର ଏଇ ପଥର ଘରେ । ମରିଯିବି ପଛେ, ଇଜ୍ଜତ ହାରିବି ନାଇଁ । ମୁଣ୍ଡ ନୋଇଁବି ନାଇଁ । ହାତ ପତେଇବି ନାଇଁ । ତୁ ଫେରିବା ଯାଏଁ ଯେମିତି ହଉ, ବଞ୍ଚିଥିବି ।''

ଦିନେଶ ବି ସେମିତି ବଞ୍ଚିଛି । ଦିନେ ପାଠ ସାରି ଯୋଗ୍ୟ, ରୋଜଗାରିଆ ପୁଅ ହୋଇ ଫେରିବ ବୋଲି ବଞ୍ଚିଛି । କିନ୍ତୁ କି କଷ୍ଟ ଏଠି ବଞ୍ଚିବା ! . . .

ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା – ଛ'ମାସ ପୂର୍ବର ଘଟଣା । ମୁଁ ହିଁ ଜାଣେ କ'ଣ ପ୍ରକୃତରେ ଘଟିଥିଲା । ଦିନେଶ ଆଉ କାହାକୁ କହିନାହିଁ । ମୁଁ ବି କହିନାହିଁ । ଇଜ୍ଜତ୍‌ଦାର୍ ଟୋକା । ତା' ନାଁରେ ମୁଁ କାହାକୁ ସୁପାରିଶ କରିଛି ବୋଲି ଜାଣିଦେଲେ

ସେ ଛୁରୀ ମାରି ହୋଇଯିବ । କିନ୍ତୁ ସେଦିନ ଯାହା ଘଟିଗଲା ମୁଁ ତା ସହିତ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାଲିସ୍ କରିପାରୁନାହିଁ ।

ଏବେ ଯେମିତି, ସେତେବେଳେ ବି ଦିନେଶର ଅଭାବ ଲାଗିରହିଥାଏ । ଦୁଇଦିନ ବା ତିନିଦିନ ଭୋକେ ରହିଯିବା ତା' ପାଇଁ ଅତି ସାମାନ୍ୟ କଥା । ତା' ଭିତରେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଦୁର୍ଜୟ ଶକ୍ତି ଅଛି କେଜାଣି, ସେ ଆଦୌ କୌଣସି ଦୁଃଖ-ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ଖାତିର୍ କରିବା କଥା ମୁଁ ଜାଣିନାହିଁ । ସେ ରାତି ଏଗାରଟାଯାଏଁ ଜନଗହଳି ଭିତରେ ପଶି ଗଛକୁ ଆଉଜି ସ୍କେଚ୍ କରେ – ଅସଂଖ୍ୟ ଏବଂ ଅଦ୍ଭୁତ । ସେ ସେଥିରେ ନିମଗ୍ନ ଥାଏ – କଣ୍ଟା ଉପରେ ଶୋଇଥିବା ହଠଯୋଗୀ ପରି ।

ସେଦିନ ତାକୁ ବୋଧହୁଏ ଅସହ୍ୟ ଭୋକ ହଉଥିଲା । କାରଣ ସେତେବେଳକୁ ସେ ପାଞ୍ଚଦିନ ଅନାହାରରେ ରହିସାରିଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ତା ସାଙ୍ଗ ବିଜୟ ତାକୁ ସିଗ୍ରେଟ୍ ଯାଚିବାରୁ ସେ ମନା କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ମୋତେ ପରେ କହୁଥିଲା ଯେ, ସିଗ୍ରେଟ୍‌ଟାକୁ ସେ ହୁଏତ ସନ୍ଦେଶ ଭଳି ଚୋବେଇ ଦେଇଥାନ୍ତା । ତା' ନକରି ସେ ତା ଧୂଆଁକୁ କେବଳ ପିଇଗଲା । ବିଜୟକୁ ଆପଣାର ଭାବି କହିପକେଇଲା, "ତୋ ପାଖରେ ଯଦି ଅଛି, ମତେ ଟଙ୍କା ପାଞ୍ଚଟା ଦେଇଥା । ମୁଁ ତତେ ଏଇନା ଶୁଝିପାରିବି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଶୁଝିବି ନିଶ୍ଚୟ । ଯେତେବେଳେ ରୋଜଗାର କରିବି ପ୍ରଥମ ବେତନରୁ ଶୁଝିଦେବି । ଦେଇପାରିବୁ ?"

ବିଜୟ କ'ଣ ଭାବିଲା କେଜାଣି ତାକୁ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କି ନୋଟଟିଏ ସେଇଠି ପକେଟ୍‌ରୁ କାଢ଼ି ବଢ଼େଇଦେଇଥିଲା । ଦିନେଶ କହିବା ଅନୁସାରେ ସେ ସେଇ ଟଙ୍କାକୁ ଧରି ବଜାର ସାରା ବୁଲିଲା । ତାକୁ ଲାଗିଥିଲା ଯେ, ସେ ଯେକୌଣସି ଦୋକାନରୁ ଯେକୌଣସି ଜିନିଷ କିଣି ନେଇପାରେ । ସେ ମନେ ମନେ ଆଉ ହଳେ ଡ୍ରେସ୍ କିଣିଥିଲା । ଲେସ୍ ଲାଗିଥିବା କଳା ବୁଟ୍ ଜୋତା କିଣିଥିଲା । ଗୋଟାଏ ଚମଡ଼ା ସୁଟ୍‌କେଶ୍ ଆଉ ହଳେ ଗାଢ଼ ମେରାଇନ୍ ବ୍ଲୁ ରଙ୍ଗର ଚଷମା କିଣିଥିଲା । ତା' ପରେ ଶେଷରେ କିନ୍ତୁ ରାତି ସାଢ଼େ-ଦଶଟା ବେଳକୁ ଦୋକାନ ବନ୍ଦ କରିବାକୁ ଯାଉଥିବା କୋମ୍‌ଟି ପାଖରୁ କିଲେ ଚାଉଳ ଏବଂ ଅଢ଼େଇଶହ ଆଳୁ କିଣି ଫେରିଥିଲା । ଷ୍ଟେସନ ପାଖରେ ଏ ବସ୍ତିକୁ ଆସିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ସେଇ କବାଟ ନଥିବା ପରିତ୍ୟକ୍ତ ବାରାକ୍ ଘରେ ରହୁଥିଲା । ତା' ପାଖକୁ ଲାଗି ମେସ୍ । ସେଇଠି ତା' ବୟସର କିଛି ଟୋକା ଏବେ ବି ଏକାଠି ରହୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ପାଠ ପଢ଼ନ୍ତି; ଏଠିସେଠି ଚାକିରି କରନ୍ତି । ଆର୍ଟ ସ୍କୁଲରେ ଦିନେଶ ପାଇଁ ଫିଜ୍ ମାଫ୍ ମିଳିଛି । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ୍‌ଙ୍କୁ ଅନେକ ବୁଝାଇବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେ ବି ଦିନେଶକୁ ଅନେକ ଭଲ ପାଇଯାଇଥିଲେ ସେଇ ରାତିର ଘଟଣା ପୂର୍ବରୁ ।

ଚାଉଳ ଏବଂ ଆଳୁ ନେଇ ଦିନେଶ ଫେରିଥିଲା ରାତି ଏଗାରଟାରେ । ତା'ର ସବୁ ଯୋଜନା ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ସଂକଳ୍ପରେ ଠୁଳ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ସେ ଚାହୁଁଥିଲା

ଯେ, କିଲେ ଚାଉଳର ଭାତ ଆଉ ଚମତ୍କାର ଆଳୁସିଝା ଚିଟିକା ସେ ଖାଇବ । ଖାଇବା ପାଖରୁ ଘଣ୍ଟାଏ ଯାଏ ଉଠିବ ନାହିଁ । ସେ ଭାତ ବାଢ଼ିନେଇ ଖାଇବ ଏବଂ ଖାଇଚାଲିଥିବ । ତା' ଭିତରର ଅନ୍ନ-କାଙ୍ଗାଳଟା କେତେ ଖାଇବ, ଖାଇଯାଉ ।

କିନ୍ତୁ ରାନ୍ଧିବ କେମିତି ? ତା' ପାଖରେ ରୋଷେଇ ପାଇଁ କୌଣସି ସରଞ୍ଜାମ ନ ଥିଲା । ସେତେ ରାତିରେ ସେ ନିଃସଙ୍କୋଚ ମେସ୍ ଭିତରେ ପଶି ସେଇ ଗଞ୍ଜାମି ଟୋକାଟାକୁ ଉଠେଇଲା । ତା' ନାଁ ସେ ଜାଣେ ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ଚିହ୍ନେ । ସେ ବି ଯାକୁ ଚିହ୍ନେ । ତା' ବଖରାରୁ ଦିନେଶ ବତିଷ୍ଟୋଭଟାକୁ ଉଠେଇଲା । କୌଣସି ପ୍ରତିବାଦକୁ କାନ ଦେଲା ନାହିଁ । କହିଲା, "ଭାଇ ତମେ ସବୁଦିନ ରାନ୍ଧିବାଢ଼ି ଖାଉଚ ! ମୁଁ ଦିନେ ଖାଇଲେ ସହିପାରୁନାହଁ ?" ସେ ତା' ଡେକ୍‌ଚିଟା ମଧ୍ୟ ନେଇ ଆସିଥିଲା । କାଚରେ ହାତ ପୂରେଇ ମୁଠାଏ ଲୁଣ ମଧ୍ୟ ନେଇ ଯାଇଥିଲା । ଗଞ୍ଜାମି ପିଲାଟା ଭଲ । ତଥାପି କିରୋସିନି ସରିଯିବ ବୋଲି ଟିକିଏ ଗାରୁ ଗାରୁ ହେଲା; କିନ୍ତୁ ଚାହିଁରହିଥିଲା ଦିନେଶର ଝୋଲାକୁ । ଦିନେଶ ଏତେ ଚାଉଳ ପାଇଲା କୋଉଠୁ ?

ତା'ର ସେ କବାଟ ନ ଥିବା ବଖରାକୁ ଯାଇ ଦିନେଶ ଷ୍ଟୋଭ ଲଗେଇଲା । ଏକଫାଳିଆ ଜଳୁଥିବା ବତୀ ନିଆଁରେ ସେ ଡେକ୍‌ଚିଏ ପାଣି ରଖିଦେଇ ଅପେକ୍ଷା କଲା । ଶୁଖିଲା ଚାଉଳକୁ ମୁଠା ମୁଠା କରି ଖେଳିଲା । ମଝିରେ ମଝିରେ ଦି'ଚାରିଟା ପାଟିକୁ ପକେଇ ବିଡ଼ି ଟାଣିଲା । ଗୁଣୁଗୁଣୁ ଗୀତ ଗାଇଲା । ସେ ସେମିତି କେତେ କାଳ ଅପେକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତା କେଜାଣି ! ପାଣି ଚୁଁ ଚୁଁ ଡାକିବା ଆରମ୍ଭ କରୁ କରୁ ସେ ଅଜାଡ଼ିଦେଲା ଚାଉଳତକ ସେ ଉଷୁମ ପାଣିକୁ ଏବଂ ଢାଙ୍କିଦେଲା ରସଥାଳିଆ ତା' ଉପରେ । ସେ ତେଣିକି ଷ୍ଟୋଭଟିକୁ ଆବୋରି ବସିଥିଲା ମାଈକୁକୁଡ଼ା ଅଣ୍ଡାକୁ ଉଷୁମ କରିବା ଢଙ୍ଗରେ ।

ଅନେକ ଅନେକ ସମୟ ପରେ, ଦିନେଶ ତା'ର କଠାକଯାକ ବିଡ଼ି ଟାଣିସାରିବା ପରେ ପାଣି ଉପରକୁ ସାମାନ୍ୟ ଫେଣ ବାହାରି ଟୁକୁମୁକୁ ସୁକୁମାର ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା ହାଣ୍ଡିଗର୍ଭରୁ । ଭାତର ବାସ୍ନା ତାକୁ ବିଭୋର କରିଥିଲା । ସେ ପ୍ରତି ଦୁଇ ମିନିଟ୍‌ରେ ଢାଙ୍କୁଣୀ ଟେକି ସେ ବାସ୍ନାଟାକୁ ଶୋଷି ନେଉଥିଲା । ତା'ରି ଭିତରେ ଆଳୁସିଝାର ବାସ୍ନା ବି ସେ ବାରିନେଇପାରୁଥିଲା ।

ଦିନେଶ ଭଳି ପାଞ୍ଚଦିନ ଉପାସ ନ ରହିଲେ ବୋଧହୁଏ ତା'ର ସେ ସମୟର ଅନୁଭବକୁ ବୁଝିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ମୁଁ କେବଳ ଅନୁମାନ କରି କହୁଛି । ତା' ପାଖରୁ ଯାହା ଶୁଣିଚି, ତାହା କହୁଛି । ସେ ବି ଅନେକ ଦିନ ପରେ ଏସବୁ ମନେପକେଇ କହିଚି । ତା'ର ତୀବ୍ରତା କେବଳ ଠାରିଦେଇଚି ।

ଫୁଟିଲା ଭାତ କୁଆଡ଼େ ତାକୁ ନାନାପ୍ରକାର ବାସିଥିଲା । ଯେତେସବୁ ଫୁଲର ଗନ୍ଧ ସେ ସେଥିରେ ପାଇଥିଲା । ବେଳେବେଳେ ମିଆଁ ହୋଟେଲ୍‌ର ମାଂସ ତର୍କାରି ପରି, ଚାଟ୍ ଦୋକାନର ବାମ୍ଫୁଆ ଘୁଗୁନି ପରି ବାସିଥିଲା । ଗୋଟାଏ ସମୟରେ ସେ

ଅନୁଭବ କରିଥିଲା, ସେ ଭାତ ଡେକ୍‌ଚିଟା ତା' ମା' ଭଳି ବାସୁଛି ! ସେ କୁଆଡ଼େ ପ୍ରଥମ ଥର ଜୀବନରେ ଅନୁଭବ କରିଥିଲା ଯେ ଭାତର ବାସ୍ନାହିଁ ସବୁଠାରୁ ବେଶି ମୌଳିକ ।

ରାତି ସେତେବେଳକୁ ତିନିଟା ନା କ'ଣ ! ଡେକ୍‌ଚିର ଫାଙ୍କେ ଫୁଟି ଭାତ ଉଛୁଳି ଆସୁଥାଏ । ଡିବି ଆଲୁଅରେ ଥରୁଥାଏ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଛାଇ । ଦିନେଶର ଦେହସାରା ଝାଳେଇଯାଉଥାଏ । ସେ ବୁଝିପାରୁଥାଏ ଯେ, ତା'ର ପ୍ରତି ଲୋମକୂପରୁ କ୍ଷୁଧା ଝରିଯାଉଛି । ଭୋକ ତାତିରେହିଁ ସେ ସେମିତି ଝାଳେଇଯାଉଥାଏ । ସେ କେବଳ ପୁରୁଣା ଅଭ୍ୟାସରେ ସମ୍ଭାଳି ନେଉଥାଏ ସେ ଗର୍ଜୁଥିବା ଭୋକକୁ । ତା' କାନମୁଣ୍ଡା ଶିରା ଟଣକି ରହିଥାଏ ।

ଏତିକିବେଳେ ନିସ୍ତବ୍ଧ ରାତି ଭିତରେ କ'ଣଟାଏ ଦୁଲୁକିଲା ପରି ତାକୁ ଶୁଭିଲା । ସେ କାନେଇଲା । କେହି ଜଣେ ଖାଲିପାଦରେ ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ ଧାଇଁଆସୁଛି ତା'ରି ଆଡ଼କୁ । ସେ ଘୁଞ୍ଚି ଆସି ଅନ୍ଧାରକୁ ଚାହିଁଲା । ଡିବିଟାକୁ ଟେକିଧରି ଆଣ୍ଠୁ ଉପରେ ଭାରା ଦେଇ କୌଣସି ଗିର୍ଜାରେ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲାପରି ସେ ଚାହିଁଲା । ଅନ୍ଧାର କେବଳ ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ କମ୍ପୁଥିଲା । ତା'ପରେ ହଠାତ୍ ତା'ର ସେ କବାଟହୀନ ବଖରାକୁ ଧସେଇ ପଶିଲା କେହି ଜଣେ । ସେ କେବଳ ସାଁ ସାଁ ହଉଥିଲା । ସେ ଷ୍ଟୋଭ ଉପରୁ ଡେକ୍‌ଚିଟାକୁ ଗୋଟାଏ ଧକ୍‌କାରେ ଗଡ଼ାଇଦେଲା । ଗଡୁଥିବା ଡେକ୍‌ଚିକୁ ଗୋଟାଏ ଲାତ ମାରି ଲେଉଟାଇ ଦେଲା । ତା'ପରେ ସେମିତି ସାଁ ସାଁ ହେଇ ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ ପଶିଗଲା ଅନ୍ଧାର ଭିତରକୁ ।

ଡିବିକୁ ଟେକିଧରି ସେଇଭଳି ପ୍ରାର୍ଥନା ଭଙ୍ଗୀରେ ଆଣ୍ଠେଇ ବସିରହିଲା ଦିନେଶ । ସେ ଜାଣିପାରିଲା ନାହିଁ କ'ଣ କରିବ । ଡିବି ଆଲୁଅରେ ବଖରାଯାକରୁ ବାମ୍ପ ଉଠୁଥିବାର ସେ ଦେଖିଲା । ଛୋଟ ଛୋଟ ମଲ୍ଲୀକଢ଼ି ପରି ଦରସିଝା ଭାତଗୁଡ଼ିକ ବିଛେଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ତଳଯାକ । ଡେକ୍‌ଚିଟି ଦରିଦ୍ର ଖପରା ପରି କାନ୍ଥ କୋଣରେ ଅଣେଇ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା । ଉପରୁ ଗୋଟେଇ ନେଇଥିଲେ ଥାଳିଏ ଭାତ ବାହାରିଥାନ୍ତା । ଆଳୁସିଝାଟକ ବାହାରିଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ତଳୁ ଗୋଟେଇବାକୁ ଦିନେଶର ଇଜ୍ଜତ୍ ତାକୁ ବାରଣ କଲା ।

ସେ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ଚାହିଁରହିଥିଲା ଶୂନ୍ୟକୁ । ସେ ଯେ ସେମିତି ଧସେଇ ପଶିଥିଲା, ସେ କିଏ ? ସେ ତ ବିଘ୍ନ ପୁଷ୍ଟି ପରି ଦିଶୁଥିଲା । ବିଘ୍ନ ପୁଷ୍ଟି କିନ୍ତୁ ଏମିତି କାହିଁକି କଲା, ସେ ଆଦୌ ବୁଝି ପାରୁ ନ ଥିଲା । ରାତି ତିନିଟାରେ ଆସି ପାଞ୍ଚଦିନ ଭୋକରେ ବସିଥିବା ଦିନେଶର ଦରଫୁଟା ଭାତହାଣ୍ଡି ଢାଳିଦେଇ ଦୌଡ଼ିପଳେଇଲା କାହିଁକି ?

ଦିନେଶ ଖୁବ୍ ଆସ୍ତେ ଉଠି ତା' ସଅପ ଉପରେ ପେଟେଇ ଶୋଇଗଲା । ପେଟତଳେ ଲୁଗାବିଣ୍ଡାଟାଏ ମାଡ଼ି ଦେଇଥିଲା । ସେ କହେ ଯେ, ସେମିତି କଲେ

ଭୋକର ଜ୍ୱାଳା କମିଯାଏ । ନାହିମୁଣ୍ଡାରେ ରକ୍ତ ଧପ୍‌ଧପ୍ ପିଟି ହେବା ଶବ୍ଦ ଶୁଭେ । ଆଖିକୁ ନିଦ ମଡ଼େଇ ହୋଇ ଆସେ ।

ସକାଳୁ ତାକୁ ନିଦରୁ ଉଠେଇଲା ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ୍‌ଙ୍କ ପିଅନ । ଦିନେଶକୁ ଖୁବ୍ ଦୁର୍ବଳ ଲାଗୁଥିଲା । ସେ ସଅପ ଉପରେ ବସି ଚାରିଆଡ଼କୁ ଅନେଇଲା । ଘରସାରା କୁକୁରଙ୍କ ପାଦଚିହ୍ନ ପଡ଼ିଥିଲା । ଡେକ୍‌ଚି, ଷ୍ଟୋଭ ସେଇଭଳି ଚଳିପଡ଼ିଥିଲେ; ଲାତ ଖାଇଥିବା ବେଙ୍ଗିତ୍‌ରୁ ଉଠିବା ସମ୍ଭବ ନଥିଲା । ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଏମିତି ଜରୁରି କାହିଁକି ଡକେଇଥିଲେ ତାକୁ ।

ସେ ଯାଇ ତାଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ନମସ୍କାର କରି ଠିଆହେଲା । ସେ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ତାକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ କିଛି ସମୟ । ଖୁବ୍ ଗୁଡ଼ାଏ କ୍ରୋଧକୁ ଚାପିରଖିଲାପରି କହିଲେ, ''ଦିନେଶ, ତୁମେ ଏତେ ତଳକୁ ଚାଲିଯିବ ବୋଲି ମୁଁ କେବେ ଭାବି ନଥିଲି । ତମକୁ ଭୋକ କରୁଥିଲା ଯଦି ମତେ ମାଗିପାରିଥାନ୍ତ । ଆଉ କାହାକୁ ମାଗିପାରିଥାନ୍ତ । ତୁମେ ବିଘ୍ନ ପୁଷ୍ଟି ରୁମ୍‌ରୁ ରାତିରେ ଚାଉଳ ଚୋରେଇ ନେଇ ଲୁଚି ଲୁଚି ରାନ୍ଧି ଖାଇଦେବାକୁ ବସିଥିଲ ? କି ଲଜ୍ଜାର କଥା ।''

ଦିନେଶ ବୋଧେ ପଥର ପାଲଟିଗଲା । ନ ହେଲେ ସେ ସେଇଠି ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲକୁ ହତ୍ୟା କରିପାରିଥାନ୍ତା । ସେଇ ହାତରେ ବିଘ୍ନ ପୁଷ୍ଟିକୁ ହତ୍ୟା କରିପାରିଥାନ୍ତା । ସେ କେବଳ ଦାନ୍ତକୁ ଦାବି କଟମଟ ଚାହିଁରହିଲା ।ଓଠତା' ଆଖିଓଠଅଗ୍ନି ଫୁଟନ୍ତା ପାଣି ହୋଇ ଡବଡବ ନିଗିଡ଼ିଗଲା ।

ତା'ରି ଭିତରେ ପ୍ରିନ୍‌ସିପାଲ ଅନେକ ନୀତିବାକ୍ୟ କହିଥିବେ । ଶେଷରେ ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ ଆଦେଶ ଶୁଭିଲା, ''ଯାଅ !''

ସେମିତି ତଡ଼ା ଖାଇ ଦିନେଶ ଚମକିପଡ଼ିଥିଲା । ଫେରିଆସିଥିଲା ସେ ବିଧ୍ୱସ୍ତ ବଖରାକୁ । ତଥାପି ସେ ଅଞ୍ଚଳ ଆନନ୍ଦବଜାର ପରି, ପେଜନଳା ପରି ବାସୁଥିବ । ପଛେ ପଛେ ଗଞ୍ଜାମି ପିଲାଟି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ତା' ଷ୍ଟୋଭ୍ ଏବଂ କଳା ଡେକ୍‌ଚି ଉଠେଇ ନେଇଗଲା । ଦିନେଶ ଚାହିଁରହିଲା ସେ ଦୃଶ୍ୟକୁ । ଖୁବ୍ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ରହି ସ୍କେଚ୍ ଖାତାରେ ପେନ୍‌ସିଲ୍ ଚଳେଇ ତାକୁ ଆଙ୍କିଦେଇଥିଲା ଖୁବ୍ ବେପରୁଆ ଢଙ୍ଗରେ ।

ମୁଁ ଏବେ ବି ସେ ସ୍କେଚ୍‌ଟାକୁ ବାରମ୍ବାର ଦେଖେ ।

ମୁଁ ସେଇ ଦିନ ବାରଟାବେଳେ ତା' ପାଖକୁ ଯାଇଥିଲି । ଏ ସମଗ୍ର ଘଟଣା ମତେ ଜଣାନଥିଲା । ମୁଁ ଯାଇ ଦେଖିଲାବେଳକୁ ଦିନେଶ ମୁହଁ ମାଡ଼ି ଶୋଇଥିଲା । ଘରଟା କେମିତି ଆମ୍ବିଳା ଆମ୍ବିଳା ବାସୁଥିଲା । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଏତିକି ଜାଣିଥିଲି ଯେ, ଦିନେଶ କିଛି ଦିନ ହେଲା ଖାଇ ନଥିଲା । ମୁଁ ତା' ପାଇଁ କିଛି ଚୁଡ଼ା, ଖଣ୍ଡେ ଗୁଡ଼ ଆଉ ଗୋଟାଏ କଦଳୀ ଧରି ଯାଇଥିଲି । ମୋ ଘରକୁ ଖାଇବାକୁ ଡାକିଥିଲେ ସେ ଚିଡ଼ିଥାନ୍ତା; ଅପମାନିତ ବୋଧ କରିଥାନ୍ତା । ସେ ମୋତେ ମାସ-ମାସଧରି କଥା କହିନଥା'ନ୍ତା ।

ମୁଁ ସେ ଚୁଡ଼ାଗଣ୍ଡିକ ଧୋଇବାକୁ ପାଣି ଖୋଜୁଚି, ସେ ଲେଉଟି ଚାହିଁଦେଲା । ସେତିକିବେଳେ ମୋର ମନେ ପଡୁଚି, ତା' ମୁହଁଟା ଆଜି ଭଳି ଅତି ବିକଟାଳ ଦେଖାଯାଉଥିଲା ।

ସେ ବିଜୁଳି ପରି ଚମକିଉଠିଲା । ମୋ ହାତରୁ ସେସବୁ ଛଡ଼େଇନେଇ ଫିଙ୍ଗିଦେଲା । ମୋ ବେଣାକୁ ଧରି ପେଲିନେଲା ପିଣ୍ଡାଦାଣ୍ଡ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଅବିକଳ ଏମିତି କହିଥିଲା, ''ଯାଆନ୍ତୁ ସାର, ଚାଲିଯାନ୍ତୁ ଏଇଠୁ । ଗେଟ୍ ଆଉଟ୍ ।''

ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଯାଇଥିଲି ଏବଂ ପଛକୁ ନ ଚାହିଁ ଚାଲିଆସିଥିଲି । ବୁଝିପାରି ନ ଥିଲି ତା'ର ଆଚରଣ । ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ଦିନ ପରେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ସେ ଆସି ମୋ ପାଦ ଧରି ଢେର୍ କାନ୍ଦିଲା । କହିଲା, ''ସାର୍, ଆପଣ ମୋତେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ବାଆସ୍, ସେତିକି ମୋ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ । ଆଉ ପାଦେ ଆଗେଇଆସିଲେ କିମ୍ବା ମୋତେ ଲାଳନ କରିବାର ନ୍ୟୂନତମ ସୂଚନା ପାଇଲେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଖୁନ୍ କରିଦେଇପାରେ; ମୁଁ ଯେମିତି ଜଳନ୍ତା ଅଙ୍ଗାର ଉପରେ ଚାଲିଛି । ସେଇଟା ମୋ ପାଇଁ ସତ୍ୟ । ଏ ସାରା ପୃଥିବୀ ସେଇଭଳି ନିର୍ମମ ଲାଗୁଚି ମୋ ଢଙ୍ଗରେ – ମଝିରେ ଆପଣ ଏମିତି କାହିଁକି ମୋ ଚିତ୍ରଟାକୁ ବିଗାଡ଼ି ଦଉଚନ୍ତି । ଖୁବ୍ ଗୋଟାଏ ଗାଢ଼ ରାତିର ଚିତ୍ର ଆଙ୍କିଚି । ମୁଁ ସେଥିରେ ନିଷିଦ୍ଧ କଳା ରଙ୍ଗ ପ୍ରବଳ ମାତ୍ରାରେ ଲେସିଚି । 'ଥାଲୋଗ୍ରିନ୍', 'ବର୍ଣ୍ଟ ଅମ୍ବର' ଦେଇ ଗାଢ଼ କରିଛି । ସେଥିରେ ଅତି ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଆକୃତି ସବୁ ଦିଶୁଚି, ଦିଶୁନାହିଁ । ହଠାତ୍ ଗୁଡ଼ାଏ ଧଳା ଏବଂ 'ଲେମନ ୟେଲୋ' ବୋଳିଦେଲେ ମୁଁ ସେ କାନ୍‌ଭାସ୍‌ଟାକୁ ସୋରା ସୋରା ଚିରିଦେବି କିମ୍ବା ଯେ ସେମିତି ବୋଳିଦେଲା ତାକୁ ହତ୍ୟା କରିପକେଇବି ।''

X X X X

ମୁଁ ଚମ୍ପା ଗଛମୂଳେ ଠିଆହୋଇ ସେଇ ଆଗ କଥା ମନେ ପକାଉଥିଲି ଏବଂ ଭାବୁଥିଲି ଯେ, ଦିନେଶ ଅବିକଳ ସେଇଭଳି କୌଣସି ବ୍ୟାପ୍ତ ବୋଧହୁଏ ଭୋଗୁଥିଲା । କିଛି ସମୟ ପରେ ସେ ମୋ'ରି ପାଖକୁ ଚାଲିଆସିଲା । ସେ ସେଇଭଳି ଉତ୍ତେଜିତ ରହିଥିଲା । ସେ ଜାଣି ନ ପାରି ମୋ ସାମ୍ନାରେ ବିଡ଼ି ଟାଣିଲାଗିଥିଲା । ସେ ହୋସ୍‌ରେ ନ ଥିଲା ।

ବିଡ଼ି ଫିଙ୍ଗିଦେଇ ସେ ନିଜ ହାତକୁ ନିଜେ ମୁଥ ମାରିଲା । ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କଲି ତା' କ୍ରୋଧର ଶିଖା ମଉଳିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ସେ ମୋ ପାଖରେ ଆସି ଚମ୍ପାଗଛ ଚେର ଉପରେ ବସିଗଲା । ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ ପୋତି ବାଳ ମୁଠା ମୁଠା କରି ବସିରହିଲା । ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କଲି ।

ଶେଷକୁ ସେ ସେମିତି ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ କରି ବିଡ଼୍‌ବିଡ଼ ହେଲା, ''ମୁଁ ତତେ ଖତମ୍ କରିଦେବି । ଶାଳା, ବେଶି ଦେଖେଇହଉଚୁ ? ଆଜି ତତେ ବାଟରେ ଛକି ମାରିଦେବି ।''

ମୁଁ ତଥାପି କିଛି ନ କହି ଅପେକ୍ଷା କଲି । ଦିନେଶ ଭିତରେ ଯେ ପ୍ରବଳ ଝଡ଼ ଉଠିଥିଲା, ସାରା ସମୁଦ୍ର ମନ୍ଥି ହେଉଥିଲା, ଏ କଥା ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି । କିନ୍ତୁ ମୋର କିଛି କରିବାର ନଥିଲା । ମୁଁ କେବଳ ସୀମାନ୍ତ ଝାଉଁବଣ ପରି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିଲି । ତାକୁ ସେମିତି ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବା ସମ୍ଭବ ନ ଥିଲା । ତାକୁ ଜାକିଧରି ଆଉ କାହାକୁ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଲାଭଳି ପିଠି ଆଉଁସି ଦେବା ମଧ୍ୟ ସମ୍ଭବ ନ ଥିଲା ।

ଦିନେଶ ହଠାତ୍ ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ କାନ୍ଦିପକେଇଲା । ମୁଁ ତା ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ କାନ୍ଧ ଉପରେ ହାତ ଥୋଇବାମାତ୍ରେ ସେ ସେଇଠି ମୋ ଦୁଇ ଜଙ୍ଘକୁ ବେଢ଼େଇ ଧରି ମୋ ଜାମା ଉପରେ ମୁହଁ ଲୁଚେଇ ଫୁଲି ଫୁଲି ଗୁଡ଼ାଏ କାନ୍ଦିଲା । ମୁଁ ଜାଣୁଥିଲି ଯେ, ସେଇଟା ସାଧାରଣ ଦୁଃଖ ବା ଯାତନାର ରୋଦନ ନୁହେଁ । କାହିଁ, କେଉଁ ଗହୀରରେ ଟଗମଗ ଫୁଟୁଥିବା ତାର ସମଗ୍ର ସତ୍ତାରୁ ବାମ୍ପ ଉତୁରିଆସୁଥିଲା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋମମୂଳରୁ ।

ଅନେକଗୁଡ଼ାଏ ଚାପ କମିଗଲା ପରେ ସେ ଘୁଞ୍ଚିବସିଲା । ମୁହଁ ପୋଛିନେଲା ହାତରେ । ଠିଆହୋଇପଡ଼ି ମୋ ଆଖିକୁ ଚାହିଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଶବ୍ଦରେ କହିଲା, ‘‘ଜମା ସମ୍ଭାଳି ହେଲାନାହିଁ ସାର୍ ! ଆପଣ ମୋତେ କ୍ଷମା କରିବେ ।’’ ମୁଁ ନୀରବରେ ତା’ ପିଠି ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ଦେଲି ।

ଆମେ ଦୁହେଁ ଚାଲି ଚାଲି ଗଲାବେଳେ ସେ ତା’ ପୂର୍ବ ରାତିର ଘଟଣାଟିକୁ ରହି ରହି, ଚୋକି ଚୋକି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲା । ସବୁ ଜଟା ଛଡ଼େଇ ବିନ୍ୟାସ କରିଦେଲେ ତା’ର ସରଳ ରୂପଟି ପ୍ରାୟ ଏହିପରି :

ସେ କୁଆଡ଼େ ସବୁଦିନ ପରି ରାତି ଏଗାରଟାକୁ ଫେରିଥାଏ । ତା’ ପଡ଼ିଶାରେ ମାଣିକ ପ୍ରସାଦ ପାଞ୍ଚଟି ପିଲା ଆଉ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ ବଖରାରେ ରହେ । ତାକୁ ବୟସ ଅନ୍ଦାଜ ଚାଳିଶ । ଘର ବିହାର । କାମ କରେ ମିଲ୍‌ରେ ।

ତା’ ସାଙ୍ଗେ ଦିନେଶର ଭାବଦୋସ୍ତି ଜମିବାର ଗୋଟାଏ କାରଣ ହେଲା ଯେ, ଦିନେ ମାଣିକ ପ୍ରସାଦ ମେଳା ଦେହରେ ପାଖ ନଳରୁ ପାଣି ବାଲ୍‌ତି ଟେକିଆଣିବାବେଳେ ଦିନେଶ ମୋଟା ପେନ୍‌ସିଲ୍‌ରେ ତା’ର ଗୋଟାଏ ସ୍କେଚ୍ ଆଙ୍କିଦେଇଥିଲା । ମାଣିକ ସେମିତି ବାଲ୍‌ତି ହାତରେ ଧରି ମଟମଟ ଅନେଇଲା ଦିନେଶର ନିର୍ଭୁଲ ଷ୍ଟ୍ରୋକ୍ ଏବଂ ମିନିଟକ ଭିତରେ କାଗଜରୁ ଜନ୍ମ ନେଇଥିବା ତା’ର ପ୍ରତିବିମ୍ବକୁ । ସେ ଅବିଶ୍ୱାସରେ ବଲବଲ ଚାହିଁଲା ଦିନେଶକୁ । ଦୌଡ଼ିଯାଇ ଫେରିଆସିଲା । ଦିନେଶର ହାତକୁ ଧରି ଚୁମା ମାରିଲା । ଆଖି ଛଳଛଳ କରିପକେଇଲା । ଦିନେଶ ସ୍କେଚ୍‌ଟିକୁ ବନ୍ଧେଇବାକୁ କହି ତାକୁ ଉପହାର ଦେଇଦେଲା ।

ସେଇଦିନଠୁ ମାଣିକ ପ୍ରସାଦ ସମୟ ପାଇଗଲେ ଆସି ଗପୁଥିଲା । ତା’ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଦେଖିଲେ ଦିନେଶ କହୁଥିଲା, ‘ନମସ୍ତେ ଭାବୀ ଜୀ !’ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସ୍ନେହ କରୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଦିନେଶ ଯେମିତି, କେବଳ ସେଇ ଢଙ୍ଗରେ, ଖୁବ୍ ଦୂରରେ ରହି ।

ଗତ ରାତିର ଘଟଣାଟି ଖୁବ୍ ସରଳ ।

ରାତି ଏଗାରଟାରେ ଫେରିଆସି ଦିନେଶ କପଡ଼ା ଦୋକାନ ବାହାରେ ପଡ଼ିଥିବା କାଠ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ଶୋଇବାକୁ ଉପକ୍ରମ କରୁଥିଲା । ସେ ଦିନଯାକ ତା' ଝୋଲାଟିକୁ ଉଠେଇ ବୁଲୁଥାଏ ସ୍କୁଲରୁ ରାସ୍ତାକୁ, ରାସ୍ତାରୁ ବଜାରକୁ । ରାତିରେ ସେଇଠି ଝୋଲାକୁ ତକିଆ କରି ଶୋଇଯାଏ ।

ସେ ଶୋଇବାକୁ ଯାଉଛି, ଦେଖିଲା ପାଖ ଝୁମ୍ପୁଡ଼ିଆରୁ ମାଣିକ ପ୍ରସାଦ ତା' ପାଖରେ ଆସି ଠିଆହେଲା ନୀରବରେ । ମାଣିକର ଡାହାଣ ହାତରେ ଗୋଟିଏ ଥାଳି; ବାଁ ହାତରେ ଗ୍ଲାସେ ପାଣି । ଥାଳିରେ ବେଶ୍ ମୋଟା ମୋଟା ନରମ ଗରମ ଦି'ଖଣ୍ଡ ରୋଟି । ସରବତୀ ଗହମ କ୍ଷେତର ବାସ୍ନା ଉଠୁଥାଏ ସେ ଥାଳିରୁ । ଥାଳି ପାଖେ କ'ଣ ଟିକିଏ ତର୍କାରି ।

ମାଣିକ ଥାଳିଟିକୁ ଦିନେଶ ପାଖରେ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ଥୋଇଦେଲା । ପାଣି ଗିଲାସଟିକୁ ରଖି ବେଞ୍ଚର ସେମୁଣ୍ଡେ ବସିରହିଲା ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ।

ଦିନେଶର ତିନିଦିନର ଭୋକ ହଠାତ୍ ଜଳିଉଠିବାରୁ ସେ ବିନା ଦ୍ୱିଧାରେ ସେ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ରୁଟିକୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଭୋଗକଲାପରି ଗ୍ରାସ କରିଗଲା । ପଚାରିଲା ସୁଦ୍ଧା ନାହିଁ ସେ ରୋଟି କାହିଁକି ଆଣିଥିଲା, କାହାପାଇଁ ଆଣିଥିଲା । ଖାଇସାରି ପାଣିତକ ଢୋକିଦେଲା ପରେ ଏ କାଣ୍ଡଜ୍ଞାନ ତା'ର ଫେରିଆସିଥିଲା । ସେ ହୁଏତ କ'ଣ ପଚାରିଲା; କିନ୍ତୁ କୌଣସି ଉତ୍ତର ପାଇଲା ନାହିଁ । ମାଣିକ ପ୍ରସାଦ ଗପିବାକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଆସିନଥିଲା ।

ଦିନେଶ ପାଞ୍ଚମିନିଟ୍ ଭିତରେ ଶୋଇଯାଇଥିଲା ।

ରାତି ପାହି ସକାଳ ହେଲାବେଳକୁ ତାକୁ ଖୁବ୍ ସତେଜ ଲାଗୁଥିଲା । ମନରେ ଦେହରେ ଫୁର୍ତ୍ତି ଭରିରହିଥିଲା; କିନ୍ତୁ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ତା' ଚାରିପାଖେ ଘଟୁଥିଲା । ସେ ନିଦ-ମଳମଳ ଆଖିରେ ଚାହିଁଲା । ଭୂରୁ କୁଞ୍ଚେଇ କାନେଇଲା ।

ଆଚ୍ଛା ! ମାଣିକ ପ୍ରସାଦ ଘରେ ଖୁବ୍ ପାଟିତୁଣ୍ଡ । ସେ ଅଳ୍ପ ହସି ପୁଣି ଘାଲେଇଯିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା । ବିହାରୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଅତି ଅଭାଷିଆ ଶୋଧିଲାଗିଥାଏ । 'ଭାବୀ ଜୀ' ଟିକିଏ ମୁଖରା; କିନ୍ତୁ ତା' ତୁଣ୍ଡରେ ଅଶ୍ଳୀଳ ଶୁଣିବାକୁ ଦିନେଶ କାନ ଡେରି ଆଖି ବୁଜିଦେଲା ।

ଆସ୍ତେ ସେ କୁଆରିଆ ଶବ୍ଦ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ କଥା ଦିନେଶ କାନରେ ପଡୁଥିଲା ।

''ରାତ୍‌ସେ ଭୁଖେ ହୋ, କୈସେ ମେହେନତ୍ କରୋଗେ ?''

. . . ଓ, ତା'ହେଲେ ମାଣିକ ପ୍ରସାଦ ମେହନତ୍ କରି ପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ସନ୍ଦେହ କରୁଥିଲା ।

ଦିନେଶ ଅଳ୍ପ ହସି ଆଖିବୁଜି ପରିହାସ କଲା । ''ଭାବୀ ଜୀ, ଏ ଯେଉଁ ମାଣିକ ପ୍ରସାଦ, ଯେତେ ମେହେନତ ପଡ଼ିଲେ ବି ହଟିଯିବା ହଡ଼ା ନୁହେ । ଖଟିଚି ଜୀବନସାରା, ଆଜି କ'ଣ ନୂଆ କି ?''

. . . ସେ କାଇଁ ପାରିବ ନାହିଁ ? ସେ ପରା ରାତିରେ ଖାଇନାହିଁ !

ଓ, କାଇଁ ଖାଇଲା ନାଇଁ ବେକୁବ୍ ? ତେବେ ବି ସେ ପାରିବ . . . ।

ଏଁ ? ସେ ଖାଇନାହିଁ । ସେ ତା' ଖାଇବା ରୁଟି ଦିନେଶକୁ ବଢ଼େଇଦେଇଥିଲା ? ତା'ର ଦିନସାରା ମେହେନତ ପରେ ନ ଖାଇ ଶୋଇଯାଇଥିଲା ? ଆଜି ପୁଣି ବାହାରିଚି ଅନାହାର ଖଟିବାକୁ ??

ଦିନେଶ ଧଡ଼ାସ୍‌କିନା ବେଞ୍ଚ୍ ଉପରୁ ଉଠିଆସିଲା । ଝୋଲାଟାକୁ ଛାଡ଼ି ଦୌଡ଼ିଲା ମାଣିକ ପ୍ରସାଦ ଦୁଆରକୁ । ମାଣିକ ପ୍ରସାଦ ଚାଲିଯାଇଥିଲା କାମକୁ । ତା' ମାଇପ ଶୂନ୍ୟକୁ ଶୋଧୁଥିଲା; ବାହୁନୁଥିଲା । ମାଣିକ ଭୋକ-ପେଟରେ ଚାଲିଯାଇଥିଲା ।

ପଡ଼ୋଶୀ ହେବା, ତାକୁ କିଛିମାତ୍ରାରେ ଭଲ ପାଇବା, ଏପରି କି ରାତି ଏଗାରଟାରେ ସେଇ ଖାତିରରେ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ରୁଟି ଅଯାଚିତ ଆଣି ଥୋଇଦେବାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦିନେଶ ବୋଧହୁଏ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଦିନଯାକର ପରିଶ୍ରମ ପରେ ନିଜେ ନ ଖାଇ ତା'ର ଅମୂଲ୍ୟ ନିଧିକୁ ମୁହଁରୁ କାଢ଼ି ଏମିତି ଜଣେ ଦେଇଦେବ ଏବଂ ରାତିସାରା ତୀବ୍ର ଗଞ୍ଜଣା ଭୋଗିବା ପରେ ସକାଳୁ ପୁଣି ଭୋକିଲା ପେଟରେ ମଜୁରି ପାଇଁ ଚାଲିଯିବ . . . ନା ନା, ଏଇଟା ସମ୍ଭାଳିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । କଞ୍ଚା କଲିଜା ପରି ସେ ରୁଟି ଦି'ଖଣ୍ଡ ପେଟ ଭିତରେ ଜୀବନ୍ୟାସ ପାଇଯିବେ । ସେ ଅନ୍ତ ବିଦାରି ତାକୁ ଆଞ୍ଜୁଳାରେ ପ୍ରତ୍ୟର୍ପଣ କରିବାକୁ ଅଥୟ ହୋଇଉଠିବ ।

ସେତେବେଳକୁ ସେ ଦୁଇଟି ନରମ ରୁଟି ତା' ରକ୍ତରେ ହୁତାଶନ ହୋଇସାରିଥିଲା । ଦିନେଶ ମାଣିକ ପ୍ରସାଦକୁ ଆଦୌ ଖଞ୍ଜିପାରୁ ନଥିଲା ତା'ର ପରିଚିତ କାନ୍‌ଭାସ୍‌ରେ । ସେ ହୁଏତ ଚାହୁଁଥିଲା କାନ୍‌ଭାସ୍‌ଟାକୁ ଚିରିଦେବାପାଇଁ, ନିଜକୁ ଟିକିଟିକି ଫାଡ଼ିଦେବାପାଇଁ । କିନ୍ତୁ କହୁଥିଲା, ''ମୁଁ ତାକୁ ଖୁନ୍ କରିଦେବି, ସାର୍ ! ମୁଁ ଏତେ ଛୋଟ ହେଇପାରିବି ନାହିଁ । ମୋତେ ଏତେ ଉଞ୍ଚରୁ ଦୟା କରିବାପାଇଁ ଅଧିକାର ସେ ହାରାମଜାଦା ପାଇଲା କୋଉଠୁ ? . . . ସେ ଭଗବାନ୍ ବି ପାଇଲା କୋଉଠୁ ?''

□□□

ଆମକୁ ବିପନ୍ନ କର

ମନେହେଉଥିଲା ଯେ, ଆକାଶ ବୋଧେ ବତୁରି କୁଢ଼େଇ ହୋଇ ପଡ଼ିବ; ସୋରା ସୋରା ହୋଇ ଫାଟିଯିବ ବଜ୍ରମାଡ଼ରେ । ସେ ଯେଉଁ ରାତି ! ସେ ଯେଉଁ ବର୍ଷା !! ଓଃ ! ମୂଷଳଧାର ପାଣି ହାତୀ ଶୁଣ୍ଢ ପରି ଅଜାଡ଼ି ହେଉଥାଏ । ଟଳମଳ ହେଉଥାଏ ପୃଥ୍ୱୀ; ପ୍ରଳୟରେ ଭାସିଯିବ ସତେବା !

ଆମ ସାତଶେଣିଆ ଆଟୁ ଘର ବି ଦୁରୁଦୁରୁ କମ୍ପୁଥାଏ ରାତିସାରା । ମୁଁ ତ ଶୋଇନଥାଏ । ମୋର ମନେହେଲା ବାକି ସମସ୍ତେ ମଧ୍ୟ ମୋ'ରି ଭଳି ଅନ୍ଧାରରେ, ଆତଙ୍କରେ ତଗତଗ ଚାହିଁ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ସେଥିରେ କିଏ ବା ଶୋଇବ କେମିତି ? ସେ କ'ଣ ବର୍ଷା ପରି ବର୍ଷା ! ଯାହାକୁ ଘୋର ଦୁର୍ଦିନ କୁହାଯାଏ, ସେଇ ! କେତେବେଳେ କାନ୍ଥ ମଡ଼େଇ ହୋଇ ପଡ଼ିବ କି ଛାତ ଭୁସୁଡ଼ି ପଡ଼ିବ ତା'ର କ'ଣ ଠିକଣା ?

ମୁଁ ପଢ଼ାଘରେ ଏକୁଟିଆ । କବାଟ ଫିଟେଇଲେ ଖାଁ-ଖାଁ ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡା । ଘର କବାଟ ଭିତରପଟୁ ବନ୍ଦ । ବାହାରେ ଅସୁମାରି ବର୍ଷା । ମୋର ଭାରି ଇଚ୍ଛା ହେଲା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ଏଭଳି ଦୁର୍ଯୋଗବେଳେ ଏକାଠି ରହନ୍ତି । ମୋତେ ଡର ମାଡୁଥିଲା କହିଲେ ମୁଁ ରାଜି ହେବିନାହିଁ; କାରଣ କେତେ ଦୁଃସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟ ମୁଁ ନ କରିଛି ଭଲା । ତଥାପି ମୋତେ କେମିତି ଟିକିଏ ଅସହାୟ ଆଉ ଏକୁଟିଆ ନିଶ୍ଚୟ ଲାଗୁଥିଲା । ପ୍ରକୃତରେ ମୋତେ କିଞ୍ଚିତ୍ ଡର ମାଡୁଥିଲା ବୋଲି କହିଦେଲେ ବି ଚଳିବ । ମୁଣ୍ଡ ଉପର ଛାତଟା ଗୋଟାଏ ଝୁଲନ୍ତା ବିପତ୍ତି ପରି ମଟମଟ ଡାକୁଥିଲା । ସେଇଟା କେବଳ ମୋ ପାଇଁ ନୁହେ, ଘରର ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଆସନ୍ନ ବିପତ୍ତି ପରି ଝୁଲିରହିଥିଲା । ପଡ଼ିଲେ ତ' ଜଣକ ମୁଣ୍ଡରେ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ନିଶ୍ଚୟ !

ହଠାତ୍ ମୋତେ ଦୃଶ୍ୟ ହେଲାପରି ଲାଗିଲା । – ସେ ରାଢ଼ ବୁଢ଼ା ମେଲାଦେହରେ ଠିଆହେଇଚି । ତା' ଚନ୍ଦା ମୁଣ୍ଡରେ ଗୋଟିଏ ଶେଣି ଖସିପଡୁଚି ବଜ୍ରପରି । ଛତୁ ହେଇଯାଉଚି ସେ ଦୁଷ୍ଟଗ୍ରହ ! ସେ ହେଲେ ଆମ କକେଇ । ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ କୋଉ କାଳୁ ତାଙ୍କ କଜିଆ ଲାଗିରହିଚି । ଆମକୁ ବାପା ତଳଘର ରନ୍ଧାଶାଳେ ବସେଇ କେତେ କଥା କହିଛନ୍ତି । କେମିତି ସେ ହାଣମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ସାତପୁରୁଷି ଜମିହାଡ଼ି ଖାଇଗଲେ । ଧନ-ସମ୍ପତ୍ତି ଉଜୁଡ଼ିଗଲା । କେମିତି ସେ ଅଣପୁରୁଷା ଆଣ୍ଠୁକୁଡ଼ା ମଲେ ଯାଇ ଘର ରକ୍ଷାପାଇବ ! – ଏ ବର୍ଷା-ରାତିରେ ସେ କ'ଣ ଶୋଇଥିବେ ? ଥରେ ଚଡ଼କ ପଡୁଥିଲେ ଭାଇର ମୁଣ୍ଡରେ ପଡୁ ବୋଲି ମନାସୁଥିବେ !

ଏଭଳି ଦୁର୍ଦିନରେ ସୁଦ୍ଧା ବୋଉ ବାପାଙ୍କୁ ଝିଙ୍ଗାସୁଥିବ । କଡ଼ି ବରଗା ପାଇଁ କାଠ କଟା ହୋଇ ଥୁଆହେଇଚି କେବଠୁ । ଛାତ ମରାମତ କରିବାକୁ କେତେ କହିଲି –

ଆମ ଫାଳକ କେବଳ ନୂଆ କାଠ ଲଗେଇଦିଅ ! ଆର ଫାଳକ ଯାଉ ଖତରା ହେଇ; ତମର ସେଥିରେ କ'ଣ ଥାଏ ? ତମ ପରି ଡରୁଆ, ମାଇଚିଆ ସୃଷ୍ଟିରେ ନାହାନ୍ତି ପରା ! ତମେ ସେଇଟାକୁ କାଇଁ ଏତେ ଡରୁଚ ? ସେ କ'ଣ ତୁମକୁ ପୋଷୁଚି ? ବାପା ଏମିତି ଝିଙ୍ଗାସ ଖାଇଲାବେଳେ ଶୁଣି ମୁଣ୍ଡ ପଛଟି କେବଳ କୁଣ୍ଡାନ୍ତି; ପାଟିରୁ ବଚନ ବାହାରେ ନାଇଁ । ଏତେ ବଡ଼ ଘରର ମହତକୁ ତ ପୁଣି ଜଗିବାକୁ ହେବ ! ଏଇଟା ଏବକା କଥା ନୁହଁ; ବିଭା ହେଲା ଦିନଠୁ ଏହିପରି ଚାଲିଆସିଚି; ଆମେ ଦେଖିଆସୁଚୁ ଏବେ ତାଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ମତେ ଯେତିକି ଦୁଃଖ ହୁଏ, ତା' ଅପେକ୍ଷା ବେଶି ରାଗ ମାଡ଼େ । କେମିତି ମରଦଟାଏ ମ' ! ଗୋଟାଏ ରଡ଼ିରେ ତା' ପାଟିକୁ ଚୁପ୍ କରିଦେଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଧେତ୍‌ତେରି !! ଅଥଚ ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ଅଣ୍ଡିରାପଣ ଦେଖୋଉଚନ୍ତି ଯେ କାହିଁରେ କ'ଣ ! ହୋଇପାରେ ସେ କୌଣସି କାରଣରୁ ବୋଉକୁ ଖୁବ୍ ଡରନ୍ତି । ସେମିତି ବୋଧେ ସେ ତାକୁ ଭଲ ପାଇଆସିଚନ୍ତି । — ଘରେ ଯେତେ କଜିଆ, କକେଇ ଘର ସାଙ୍ଗେ ଯେତେ ଗାଳି-ଫଜିତ୍, ହାତାହାତି ସବୁ ସେଇ ଗୋଟିଏ ମଣିଷର ଉସ୍‌କାଣ ପାଇଁ । ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତକେ ମଣିଷଟାକୁ ତତେଇ ନିଆଁ କରି ଦେଇପାରେ । — ପୁଅମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମତେ ସେ ସବୁଠୁ କମ୍ ଦେଖିପାରେ । ମୋ ତଳ ଭାଇଟା ଗେହ୍ଲାବସରର, ଉପର ଭାଇ ରୋଜଗାରିଆ । ତାଙ୍କ ଦିହରେ ପବନ ବଜେଇ ଦିଏନାହିଁ । ଅଥଚ ମତେ ଯାବତୀୟ କାମରେ ଖଟାଏ । — ବୋଉଟା ସତେ ରାକ୍ଷୁଣୀଟାଏ । ଏ ବର୍ଷାରେ ସେ କ'ଣ କରୁଥିବ ବୋଲି ଭାବିଲି । ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଆଲୁଅ ଜାଳିଦେଇ ବାକ୍ସମାନଙ୍କ ଉପରେ ହାତ ବୁଲାଉଥିବ; କାଳେ ବର୍ଷା ପଡ଼ିଲେ ସେ ଭିତରର ମାଲ୍‌ଯାକ ଓଦା ହୋଇଯିବ ।

ମୋର ଖାଲି ମନ ହଉଥାଏ କେମିତି ଘର ଭିତରକୁ ଚାଲିଯାନ୍ତି । — ଗୁମ୍‌ଗୁମ୍ ବର୍ଷା ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଚଡ଼କ ମାରିଦେଲା । ମନେହେଲା ବିଜୁଳିଟା ଇଟାକାନ୍ଥ, କାଠ କବାଟ, ମଣିଷର ହାଡ଼ଚମ ପାରିହୋଇ ଭେଦିଗଲା କାହିଁ କୁଆଡ଼େ । ସେ ଶବ୍ଦରେ ମୁଁ ଫୋପାଡ଼ି ହେଲାପରି ଶେଷରେ ବସିପଡ଼ିଲି । କାନଯୋଡ଼ାକୁ ବନ୍ଦ କରୁ କରୁ କମ୍ପିଉଠିଲା ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ । ଆମ ଘର ଉପରେ ବୋଧେ ବଜ୍ର ପଡ଼ିଗଲା । ଆଖି ଫିଟେଇ ଚାହିଁଲି । କିଟିକିଟି ଅନ୍ଧାର । ଝପଝପ ଅଜସ୍ର ବର୍ଷା ।

ମୋତେ କାନ୍ଥ ଆରପଟୁ ପିଲାକାନ୍ଦ ଶୁଭିଲା । ବୋଧେ ବୁନୁ କାନ୍ଦିଲା । ସେଇଟା ଭାଇନାର ବଖରା । ନିସ୍ତବ୍ଧ ରାତିରେ ମୋତେ ସେଇଆଡୁ ପାଦଶବ୍ଦ ଶୁଭେ । କଡ଼ ଲେଉଟାଇବା ଶୁଭେ । ପିଲା କାନ୍ଦିବାର ଶୁଭେ — ଖୁବ୍ କ୍ଷୀଣ, କିନ୍ତୁ ପରିଷ୍କାର । ବୁନୁ ମୋର ଭାରି ପ୍ରିୟ । ମୁଁ ତାକୁ ଗେଲ କଲେ ଭାଉଜ ମତେ ଭଲପାଏ; ଅନେଇ ରହିଥାଏ; ପୁଅଟା ମୋ'ରି ଭଳି ଦିଶୁଚି ବୋଲି ଥଟ୍ଟା କରେ । ସେ ବିଚାରୀ କିନ୍ତୁ ବୋଉକୁ ଭୀଷଣ ଭୟ କରେ । — ତାକୁ କିଏ ଅବା ନ ଡରେ ? — ଭାଇନା ରୋଜଗାର କରି ଆଣୁଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା କ'ଣ ଊଣା ଡରେ ? ଭାଉଜ ନାଁରେ ଥରେ

ଭାଇନା ପାଖରେ, ଆଉ ଥରେ ବାପାଙ୍କ ପାଖରେ ଫରିଆଦ ହେବା ବୋଉର ଦୈନିକ ଅଭ୍ୟାସ । — ବଡ଼ଭାଗ ଦିନ କିନ୍ତୁ ଭାଉଜ ଆଉ ବୋଉ ବସି ଦି'ପହରେ ଜଣେ ଜଣକର ମୁଣ୍ଡ କୁଣ୍ଡାଇ ଦଉଥାନ୍ତି । ବଡ଼ ଅଜବ ଏ ମାଇକିନିଆ ଜାତିଟା । ସେମାନେ ମୋଟ ଉପରେ ଚାହାନ୍ତି ଯେ, ମରଦଗୁଡ଼ାକ ତାଙ୍କ ଆଙ୍ଗୁଠି ଅଗରେ ନାଚୁଥାନ୍ତୁ । ସେମାନେ ତାଙ୍କୁ ତତେଇ, ଉସ୍କେଇ ଯୁଦ୍ଧ ଲଗେଇ ଦିଅନ୍ତି । ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣିଦେଲେ ପୁରୁଷଙ୍କ ଭିତରେ ସିଂହ-ପରାକ୍ରମ ଦେଖାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୋଇଯାଏ । . . . ସେଦିନ ମୁଁ ଫେରିଥାଏ ଖେଳପଡ଼ିଆରୁ । ଭାଉଜ ଛାନିଆ ହେଇ ଯେତେବେଳେ କହିଦେଲା ଯେ ବୁନୁ କେତେବେଳୁ କେଉଁଠି ମିଳୁନାହିଁ ଏବଂ କହୁ କହୁ କାନ୍ଦିପକେଇଲା, ମୁଁ କିଛି ନ ବୁଝି ଗୁଡ଼ାଏ ଧାଇଁଲି । ଇସ୍, ଭାଉଜ ଆଖିରେ ଲୁହ ଦେଖିଦେଲେ ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିଗଲା ପରି ଲାଗେ । ସୃଷ୍ଟି ଟାଳିବି, କି ଆକାଶକୁ ଓଟାରିଆଣିବି ମତେ କହ, କିନ୍ତୁ କାନ୍ଦନା . . . ।

ଏ ବର୍ଷା ବତାସି ଚଡ଼ଚଡ଼ିରେ ବୁନୁର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଯାଇଥିଲା । ଭାଉଜ ବୋଧେ ଚାହୁଁଥିଲା ଛାତକୁ, ମଟମଟ ଡାକୁଥିବା କଡ଼ି ବର୍ଗା ବତାକୁ । ଯେତେ କହିଲେ କ'ଣ ହବ ? ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ବଖରାରେ କାହିଁକି ଓ କେତେ ଦିନ ରହିବେ ? ଭାଇନା ତା' ନିଜ ନାଁରେ ଜାଗା କିଣିଲାଣି ବୋଲି ଶୁଣାଗଲା । ସେଦିନ ଘରେ ବୋଉର ପାଟିତୁଣ୍ଡ ଆଉ କଥା-କଥାକେ ଭାଉଜର ନିନ୍ଦା । . . . ସତେଇଶି ପୁରୁଷ ମାଟି । ତିନି ପୁରୁଷ ଘର । ସେ ଟୋକାକୁ ଭଲ ଗତି ଥିଲେ ସେ ମାଇପ ବୋଲରେ ଭିନେ ହେବାକୁ ମସୁଧା କରିଥାନ୍ତା ! ଓ, ଏ ଛତରଖାଇ ଘରଭଙ୍ଗେଇ ଯୋଗୁ ସବୁ ଅନର୍ଥ ।

ଦୁରୁଦୁରୁ ବର୍ଷା ଛେଚୁଥିଲାବେଳେ ଭାଉଜ ଉପରକୁ ଅନେଇ ବସିଥିବ । ଉପରୁ ଅଳନ୍ଧୁ ଖସୁଥିବ । ମଟମଟ ଡାକୁଥିବ ଚାଳ । ପୁରୁଣା ଛାତଟା ଯଦି ମଡ଼େଇ ହୋଇପଡ଼େ ? ଭାଇନାଟା ନିଦ ଅଳସୁଆ; କ'ଣ କରୁଥିବ କେଜାଣି ! ସେ ତା' କାମରେ ବଦଳି ମାଗି ଚାଲିଯାଉନାହିଁ କାହିଁକି କେଜାଣି ! —

ବେଳକୁ ବେଳ ଆହୁରି ତୋଫାନୀ ପାଗ ଦେଖେଇଲା । ଗର୍ଜିଲା ମେଘ । ସୁ-ସୁ ପବନ ଝାଙ୍କିଦେଲା । ମତେ ଶୁଭିଲା, ଚାରିଆଡ଼ କବାଟ ଝରକା ସବୁ ବାଡ଼େଇ ହେଲେ । ବହୁ ଦୂରରୁ ମୋ ନାଁ ଧରି କିଏ ହୁଏତ ଡାକୁଥିଲା ।

ମୁଁ କାନ ଡେରି ଅପେକ୍ଷା କଲି । ବାପାଙ୍କ ସ୍ୱର ପରି ଶୁଭିଲା । ସେ ବୋଧେ ଡାକୁଥିଲେ । ଭାଇନାର ସ୍ୱର ବି ଅବିକଳ ସେମିତି । ସେ କ'ଣ ଡାକୁଥିଲା ମତେ । . . . ମୁଁ ନିଶ୍ୱାସ ରୋଧି ପୁଣି କାନେଇଲି । ପଢ଼ାଘର କବାଟରେ ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ ବାଡ଼େଇ ବାପା ଡାକ ପକେଇଲେ, ''କିରେ ଲିଟୁ, ଉଠୁଚୁ ନା ନାଇଁ ! ଆ, ଚାଲିଆ ! ତତେ ବୋଉ ଡାକୁଚି ।''

ମତେ କେମିତି ବିହ୍ୱଳ ଲାଗିଲା ! ବୋଉ ଡାକୁଚି ! — ତା'ହେଲେ ମତେ ସେ ଭଲପାଏ ? — ମରିଯାଉ ବୋଲି ଚାହେଁନା ? ସେ ଦିନ କେମିତି ମେଘ ଟେକିଥିଲାବେଳେ ରାତିରେ ଡାଲି ଆଣିବାକୁ ମତେ ପଠେଇଥିଲା ? ଡାଲି ନହେଲେ

ଗେଲବସର ପୁଅ ଭାଲୁଆର ଗୁଣ୍ଡା ଉଠିବ ନାହିଁ । କାହିଁ ତାକୁ ତ ବାର ଚୌଦ ବର୍ଷ ହେଇଗଲାଣି । ସେ କ'ଣ ଯାଇ ପାରି ନଥାନ୍ତା ! . . . ଆରେ ସେଇଟା ମେଈଡ଼ଟାଏ, କୋଡ଼ପୋଛାଟାଏ ! – ସେ କ'ଣ ତୋ ଭଳି ପାରିବାର ହେଇଚି ! ତୁ ଏବେ ଚାହିଁଲେ, ଦିଲ୍ଲୀ ବୁଲିଦେଇ ଚାଲିଆସିବୁ ଏକୁଟିଆ । ସେ କ'ଣ ପାରିବ ? . . .

"ଆରେ ମୁଁ ଏଠି ଓଦା ହୋଇଗଲି । କବାଟ ଫିଟା !"

ମୁଁ ଡିଆଁ ମାରି କବାଟ ଫିଟୋଉ ଫିଟୋଉ ବାପା ଆଉ ପବନ ଏକାଠି ପେଲି ପଶିଆସିଲେ ବଖରା ଭିତରକୁ । ଗୋଟାଏ ହାବୁକାରେ ମୋର ବିଛଣା ଚାଦର ଉଡ଼ିଗଲା । ମୋ ଡେଣା ଧରି ବାପା ପବନକୁ ଆଡ଼ି ପଡେଇ ଟାଣିନେଇଗଲେ ।

ମଡ଼ମଡ଼ ଶବ୍ଦରେ କ'ଣଟାଏ ମଡ଼େଇ ହେଇ ପଡ଼ିଲା । କମ୍ପିଉଠିଲା ମୋ ଭିତର । ମୁଁ ବାପା ପାଖକୁ ଲେସି ହେଲା ପରି ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲି । ଆଗ କାଳର ଗୋବବସା କବାଟଟାକୁ ଆମେ ଦୁଇ ଜଣଯାକ ସବୁ ବଳ ଖଟେଇ ଠେଲି ବନ୍ଦ କରିବାରେ ନୟାନ୍ତ ହୋଇଗଲୁ । ବଳକରି ଗୋଡ଼ ଲଗେଇ ଦେବାରୁ ହାତୀ ପରି ସେ କବାଟ ତେଡ଼େ ବଡ଼ ତୋଫାନକୁ ସମ୍ଭାଳି ଠିଆରହିଗଲା ।

ଅଗଣାରେ ଆହୁରି ଶବ୍ଦ, ଆହୁରି ବର୍ଷା । ସେ ଯେଉଁ ବଖରାଟାରେ ଆମେ କବାଟ କିଳିଲୁ, ସେଇଟା ଘରଚ ମଝି ବଖରା । ତା'ରି ଉପରେ ମେରଦା । ବାକି ବଖରା ସବୁ ସେମିତି । ମେରଦା ଉପରେ ବହୁକାଳର ପୁରୁଣା ପେଡ଼ି-ପେଟରା କ'ଣ ସବୁ ଅଛି । ଗୋଟାଏ କୋଣକୁ ମାଟି ପିଣ୍ଡିଟାଏ । ସେଇଠି ଆମ ତିନି ପୁରୁଷଙ୍କ ଆତ୍ମା ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଆମକୁ କୁହାଯାଇଛି । ଆମ ଗୋସେଇମା' ଥିଲାବେଳେ ତାକୁ ନିଃଶବ୍ଦ ରାତିରେ ମଣିଷଙ୍କ ପାଦଶବ୍ଦ, ଫିସ୍‌ଫିସ୍ କଥାବାର୍ତ୍ତା, ଖଲଖଲ ହସ ଶୁଭୁଥିଲା ସେ ମେରଦା ଉପରୁ । ବୋଉ କହୁଥିଲା ଯେ, ସେଗୁଡ଼ାକ ସବୁ ଚାଳିଆ ମୂଷା । ଏବେ କହିଲାଣି ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ।

ସେଇ ତୋଫାନ୍ ବର୍ଷା ରାତିରେ ମେରଦା ତଳେ ଠିଆହେଲେ ଉପରୁ ସାତପୁରୁଷ ଆବୋରି ରଖିଛନ୍ତି ଭଳି ଲାଗିଲା । ତା'ରି ଭିତରେ ଗଛ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିବାର, ଉପୁଡ଼ି ପଡ଼ିବାର ଶବ୍ଦ ଶୁଭୁଥାଏ । ଘର ଛାତ ମଡ଼ମଡ଼ ହେଇ ହୁଏତ ମଡ଼େଇ ହୋଇ ପଡୁଥାଏ । ମୁଁ ଦେଖିଲି ସେଇ ମେରଦା ଘରେ ସମସ୍ତେ ଆସି ଡରିଲା ପରି ଠିଆହେଇଛନ୍ତି – ବୋଉ, ଭାଇନା, ଭାଉଜ ପିଲାମାନେ । ଭାଲୁଆ ବୋଉ ପାଖକୁ ଲାଗି କାଛକୁ ଆଉଜିଗଲା । ସମସ୍ତେ ଶଙ୍କିଯାଇଥାଉ । ଏତିକିବେଳେ ବାପା ହଠାତ୍ ଚମକିଲା ପରି କହିଲେ, "ଆରେ, ବଉଳିର କ'ଣ ହେଲା ?' – ବଉଳି ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅତି ପ୍ରିୟ ପାଟଗାଈ । ବୁନୁ କହିଲା, "ଟମ୍ କାହିଁ ?" ଟମ୍ ତା' କୁକୁର ।

ସମସ୍ତେ ଶୁଣିଲେ । କେହି ଘୁଞ୍ଚିଲେ ନାହିଁ ।

ଶେଷରେ ମୁଁ ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଅଣ୍ଟାରେ ଗାମୁଛା ଭିଡ଼ି ବାହାରିଲି । ହାତରେ ଥିବା ଡିବି ଆଲୁଅ ଲିଭିଗଲା । ସେ କିଟିକିଟି ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ବିଜୁଳି ଚମକିଗଲେ

ବାଟ ଦିଶିଯାଉଥାଏ । ତା'ପରେ ଘମାଘୋଟ ଅନ୍ଧକାର । . . . ଅଗଣା ବାଟେ ପାଣିରେ ତିନି ଯାଇ ଗୁହାଳରେ ପହଞ୍ଚିଲୁ । ଗୁହାଳ ଘର ଛାତ ଖଣ୍ଡ ଉଡ଼ିଯାଇଥିଲା । ବଉଳି ଖୁଣ୍ଟିରେ ବନ୍ଧାହୋଇ ମେଞ୍ଚାଟାଏ ହୋଇ ବର୍ଷାମାଡ଼ ସହୁଥିଲା । ବହୁ କଷ୍ଟରେ ଆମେ ତାକୁ ସେ ଅନ୍ଧାରରେ, ପାଣି କାଦୁଅରେ ପାହାଚ ଚଢ଼େଇ ସେଇ ବଖରାରେ ଆଣି ଠିଆକରେଇଲୁ । ଆମ ଦିହରୁ, ଗାଈ ଦିହରୁ ପାଣି ନିଗିଡ଼ି ବଖରାର ଅଧେ ଓଦା ହୋଇଗଲା । ଟମ୍ ଆସିଲା ବୁନୁ ପାଖକୁ । ଉପରେ ଛାତ ଛପର ଭୁସ୍‌ଭୁସ୍ କୁଢ଼େଇ ହେଉଥାଏ । ଆମେ କଥା କହି ପାରୁ ନ ଥାଉ । ସମସ୍ତେ ଜାକିଜୁକି ହେଇ ଏକାଠି ଠିଆରହିଥାଉ । ଏକାଠି ସହୁଥାଉ ସେ ବିପତ୍ତିକୁ ।

ବୁନୁ ଭାଉଜ ପାଖରେ କାଖ ହେଇଥାଏ । କହିଲା, ''ସାନ ଜେଜେ !'' ସତକୁ ସତ ମେରଦା ଦୁଆରମୁହଁରେ କକେଇ; ତାଙ୍କ ପଛକୁ ଖୁଡ଼ୀ ଆସି ଥମ୍ ହେଇ ଠିଆହୋଇଥାନ୍ତି । ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଖି ଭିତରକୁ ଆସିବେ କି ନାହିଁ ସ୍ଥିର କରିପାରୁ ନଥାନ୍ତି । ବୁନୁ ଡାକରେ ସେ ଦୁହେଁ ପଶିଆସିଲେ । ଖୁଡ଼ୀ ବୋଧେ କହିଲେ, ''ଆମ ପାଖ ଛାତ ଉଡ଼ିଗଲା ।'' ସମସ୍ତେ ଶୁଣିଲେ । ଉଁ କି ଚୁଁ କଲେ ନାହିଁ । ସେ ଦୁହେଁ ଆଉ କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ; ବଉଳି ପଛପଟେ ଠିଆ ରହିଲେ । ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଶାଳପଟା ପରି ବାହୁ ବିସ୍ତାର କରି ସାତପୁରୁଷି ଘୋଡ଼େଇ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ।

ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକା ପରି ବିପନ୍ନ, ଏକା ପରି କାତର ଦିଶୁଥାଉ । ଗୋଟାଏ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଚଡ଼କରେ ମେରଦା ଉପର ଛାତ ମଡ଼େଇ ହେଇ ପଡ଼ିଲା । ଅଗଣା ପୋତି ହୋଇଗଲା ଛିନ୍ନଛତ୍ର କାଠ ବାଉଁଶରେ । ଆମେ ଭୟରେ ଯେ ଯାହାକୁ ପାଇଲୁ, କୁଣ୍ଢେଇ ପକେଇଲୁ । ହାଉଳି ଖାଇ ସମସ୍ତେ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲୁ । ନିଭୃତ ଗୁମ୍ଫାପରି ସେ ବଖରା କମ୍ପିଗଲା ସିନା, ସେମିତି ଠିଆ ହେଇ ରହିଲା । ତା' କାନ୍ଥ ସବୁ ପାହାଡ଼ ପରି ପାତାଳକୁ ଭେଦି ଠିଆ ହେଲେ । ଉପରେ ଫାଳ ଫାଳ ଶାଳପଟା ହୋଇ ସାତପୁରୁଷି ଆତ୍ମା ଆବୋରି ରହିଲେ । ନିବାରଣ କଲେ ଆକାଶରୁ ଛିଣ୍ଡିପଡୁଥିବା ବିପତ୍ତିମାନଙ୍କୁ । ବିଜୁଳି ଚମକିଯିବାରୁ ସମସ୍ତେ ଚମକି ଆଡ଼ ହେଇଗଲେ । ମୁଁ ବି ଚମକି ପଡ଼ିଲି । —

ଦେଖିଲି ଖୁଡ଼ୀ, ବୋଉ ଆଉ ଭାଉଜ ଏକାଠି ଧରାଧରି ହେଇ ସମ୍ପାକି ଯାଇଛନ୍ତି । ମୁଁ କକେଇଙ୍କୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଥିଲି । ବାପା କୋଳେଇ ନେଇଥିଲେ ନାତି-ନାତୁଣୀକୁ । ଭାଇନା ଧରିପକେଇଥିଲା ବାପାକୁ । ଏମିତି ସବୁ ଜାକିଜୁକି ହେଇ ଯାଇଥିଲୁ । ଆଉଜିଯାଇଥିଲୁ ପାଖରେ ଯେ ଥିଲା ତା' ଉପରକୁ । ବିଜୁଳି ମାରିବାବେଳେ ବିଜୁଳିବେଗରେ ତା'ପରେ ତୁହାଇ ତୁହାଇ ମାଇକିନେ କେବଳ କାନ୍ଦିଲେ । ମରଦମାନେ ସ୍ଥାଣୁ ହେଲା ପରି ଠିଆ ହେଇ ରହିଲେ ।

ବାହାରେ, ଉପରେ । ଚାରିଆଡ଼େ ବର୍ଷା ବିଜୁଳି ସେମିତି ଛେଚୁଥିଲା ।

ତା' ଆରଦିନ ସକାଳ ବି ସତେ ଭାରି ଅଦ୍ଭୁତ ! ସେମିତି ପାଚିଲା ଖରା ମୁଁ ଏଯାଏଁ ଦେଖିନାହିଁ । ଆକାଶରେ ମେଘର ଚିହ୍ନ ନ ଥାଏ । ସବୁ କିନ୍ତୁ ଧ୍ୱଂସ ହୋଇଯାଇଥାଏ ରାତିକ ଭିତରେ । ସେଇ ସ୍ୱଚ୍ଛ ସକାଳଠୁ ସେଇ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ମେରଦା ବଖରାରେ ଏକାଠି ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଭାତ ରନ୍ଧା ହେଲା । ବାପା କକେଇ ଏକାଠି ବାହାରିଲେ ଭଙ୍ଗା ଘର ସଜାଡ଼ିବାକୁ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଲାଗିଗଲୁ । ଭଙ୍ଗା ଘରକୁ ଚାହିଁଦେଲେ ଆମ ଭିତରର ଭଙ୍ଗା ମନ କାହିଁ କୁଆଡ଼େ ଲୁଚିଯାଉଥିଲା ।

ମାସେ କାଳ କାହାକୁ ତର ନଥାଏ । ଦିନସାରା ଖଟି ଖଟି ରାତିରେ ସେଇ ମେରଦା ଘରେ ମୁନ୍ଦୁରା ପକେଇ ସମସ୍ତେ ଗଡ଼ିପଡ଼ିଥିଲୁ । ମତେ ଲାଗୁଥିଲା ଯେ; ସେମିତି ଏକାଠି ଲଢ଼ିଗଲେ ଆମେ ସାରା ସଂସାରଟାକୁ ସଜାଡ଼ି ଦେଇଥାନ୍ତୁ । ମେରଦା କାନ୍ଥକୁ ଲାଗି ବାକ୍ସପତ୍ର ପେଡ଼ି-ପେଟେରା ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ରଖାହେଇଥାଏ । ମେଲା ପିଣ୍ଡାରେ ରୋଷଶାଳ । ବୋଉ ପରିବା କାଟିଲେ, ଖୁଡ଼ୀ ବେସର ବାଟୁଥାନ୍ତି; ଭାଉଜ ଭାତହାଣ୍ଡି ଓହ୍ଲେଇ ଆଣୁଥାଏ । ନଡ଼ା ଛାତ କରି ବଉଳିକୁ ରଖାହେଇଥାଏ । ନୂଆ କଡ଼ି ବରଗା ଆସିଲା । ନୂଆ ଛପର ଆସିଲା । ଲୋକ ଲାଗିଲେ । ଛାତ ସଶକ୍ତ ହେଇ ବନ୍ଧାହେଲା । ସବୁ ବଖରା ଝଡ଼ାଝଡ଼ି ସଜାସଜି ହେଇଗଲା । ସୁନ୍ଦର ଦିଶିଲା ଏବଂ ଏଇ ସଜେଇବାବେଳେ ସମୟ ପାଇ ମୁଁ ତୁଳି ଧରି ଆଙ୍କିଥିଲି ଗୋଟିଏ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଫୁଟିଲା ପଦ୍ମ । ବୁନୁ ଦେଖି ଖୁସି ହେଇଯାଇଥିଲା ।

ଆଜି ଜାଣି ଯେ ଯାହା ବଖରାରେ ଶୋଇଥିବେ । କିନ୍ତୁ ଆଜିହିଁ ସକାଳଟାରୁ ଲାଗିଗଲା କଜିଆ ପାଟିତୁଣ୍ଡ । ବଚସାରେ ଛାତ ଖଣ୍ଡ ଭୁଶୁଡ଼ି ପଡ଼ିଥାନ୍ତା । ପୁଣି ବାପା କକେଇ ଉଚ୍ଚବାଚ ହେଇ ଅଲଗା ହେଇଗଲେ । ବୋଉ ଖୁଡ଼ୀ ଲଢ଼ିଗଲେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ । ଭାଉଜକୁ ବୋଉ କଥାରେ ଭାଇନା ପିଟିଦେଇଗଲା । ପିଲାଏ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲେ । ମୋତେ ଖେଙ୍କିଆସିବାରୁ ମୁଁ ଆସି ପୁଣି ଦାଣ୍ଡପିଣ୍ଡାର ସେଇ ପଢ଼ାଘରେ ବସିଚି । ମୋ ଭିତର ଖିନଭିନ୍ ହେଇଗଲା ପରି ଲାଗୁଚି । ମୋତେ ଭୋକ କରୁଚି ସକାଳୁ । . . . ଏମିତି କ'ଣ ସବୁ ହୋଇଗଲା ପୁଣି ?

ମୋତେ କାନ୍ଦ ମାଡ଼ିଲାରୁ ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ ମୁଁ ଟେବୁଲ ପାଖରେ କାନ୍ଦିଛି । ରାଗରେ ନିଆଁ ଜଳିଉଠୁଚି ମୋ ଭିତରୁ । ମୁଁ କେବେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରେ ନାହିଁ । ଏଇନା ଆଖୁ ମାଡ଼ି କରଯୋଡ଼ି ଡାକୁଚି, ''କେହି ଯଦି ଉପରେ ଅଛି, ସେ ପୁଣି ଥରେ ଗର୍ଜିଉଠୁ ! ଅଜାଡ଼ି ଦେଉ ବିପତ୍ତି । ଉଡ଼ିଯାଉ ଏ ଛାତ । ସାତ ପୁରୁଷି ମେରଦା ଭାଙ୍ଗିଯାଉ ! ଆମକୁ ବିପନ୍ନ କର, ପ୍ରଭୁ, କାତର କର, ମଣିଷ କର !''

□□□

ଅନ୍ତିମା

ନଈ ଘାଟ ଆଡ଼କୁ ମୋଡ଼ଣି ପାଖରେ ବିନ୍ଧାଣୀ ସାହିର ଦେବୀ ମେଢ଼ ଝଟକୁଥାଏ ହୁତ୍‌ହୁତ୍ ହୁତାଶନ ପରି । ଦୁଲୁ ଦୁଲୁ କମ୍ପୁଥାଏ ସେ ଭୂମି, ଦଶଟା ସମତାଳିକ ଢୋଲ ମାଡ଼ରେ । ଦଶଟା ମହୁରୀ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ସ୍ୱର ତୋଳି ଗୁନ୍ଥି ହୋଇ ଯାଉଥାନ୍ତି ଶାଳ ଗଛରେ ଲଇ ପରି । ଚନ୍ଦ୍ରଉଦିଆ ଆଲୁଅ ଛିଟିକି ପଡୁଥାଏ କଳା ମଚମଚ ଢୋଲିଆର ହୁଡ଼ାହୁଡ଼ା ବୁକୁ ଆଉ ଚମକୁଥିବା ବାହୁ ଉପରୁ । ଚଡ଼କ ପରି ଛିଣ୍ଣୁଥାଏ ତାଳ । ବିଜୁଳି ପରି ଛାଟି ହେଇଯାଉଥାଏ ବାବୁରିବାଳିଆ ମଥା । ଅଢ଼େଇ ପାହୁଣ୍ଡରେ ଘେର କାଟିଲାବେଳେ ଭୂଇଁରୁ ଉଠି ଯାଉଥାଏ । ମହୁରିଆ ଫଣା ତୋଳିଥିବା ନାଗ ପରି ଝୁଲୁଥାନ୍ତି । ଢୋଲ ମହୁରୀର ଘନନାଦରେ ସ୍ତବ୍ଧ ଦେଖଣାହାରୀଙ୍କ ପଞ୍ଜରା କମ୍ପୁଥାଏ; କମ୍ପୁଥାଏ ଦେବୀଙ୍କ ପୂଜାପୀଠ ।

ମେଢ଼ ପଛରେ ପୁରୁଣା ଅଶୋକ ଗଛ; କାଠ ଚମ୍ପା, ଦେବଦାରୁ । ତା' ପଛକୁ ପୁରୁଣା ଆମ୍ବ ତୋଟା, ନଈପଠା । ତେଣିକି ନଈ ଆରପାରି ପାହାଡ଼, ତାରା ଝିଲିମିଲି ଆକାଶ ଆଉ ନିସ୍ତବ୍ଧ ନିଶାର୍ଦ୍ଧ ନୀରବତା ।

ଚନ୍ଦ୍ରଉଦିଆ ଆଲୁଅରେ ମେଢ଼ ଝଟକୁଥାଏ ବହ୍ନି ପରି । ଦେବୀଙ୍କ ମୁକୁଟ, ହାର, କେୟୂର, କଂକଣ ଝଟକୁଥାଏ । ଦେବୀଙ୍କ ତ୍ରିଶୂଳ, ଖର୍ପର, ପାଶ ଅଂକୁଶ ଝଟ ଝଟ ହେଉଥାନ୍ତି । ଦେବୀ ସ୍ୱୟଂ ନାଲିପାଟରେ ତରଳ ଅଗ୍ନି ପରି ଚମକୁଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବାହୁ, ବୁକୁ, ମୁଖ ମଣ୍ଡଳ, ଘସାମଜା ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପରି ଶୋଭା ପାଉଥାଏ ।

ବିନ୍ଧାଣୀ ସାହି ଦେବୀମେଢ଼ର ସତେ ତୁଳନା ନାହିଁ !

ପଞ୍ଚାଏ ଟୋକା ତାଟକା ହେଲା ପରି ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତି ଢୋଲକୁ; ଢୋଲିଆକୁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ପଛରେ ସେ ଅପୂର୍ବ ଦେବୀ ରୂପକୁ । ଜଳନ୍ଧର ହାତିଆଳ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସବୁଠୁ ବଳୁଆ, ସବୁଠୁ ଉଞ୍ଚ ଆଉ ଚଉରସ୍ । ତା'ର ନିଶ ଦାଢ଼ି ଉଠିଗଲାଣି । ସେ ଏକା ଲୟରେ ଦେବୀ ପ୍ରତିମାକୁହିଁ ଚାହିଁଥାଏ । ଢୋଲ ମହୁରୀ ଗହଗହ ନାଦରେ ସେ ଦୁଲୁଦୁଲୁ ହେଉଥାଏ ସତ କିନ୍ତୁ ସେଆଡ଼େ ସେ ଜମା ଚାହୁଁ ନ ଥାଏ ।

ଦେବୀଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ ଆଖିରେ ପଲକ ନ ପକାଇ । ସେ ଆଖି, ସେ ଭ୍ରୁରୁ, ସେ ଠିଆ ନାକ, ପୁରିଲା ପୁରିଲା ଓଠ, ଗାଲ ବେକ !

ଏଡ଼ିକି ସୁନ୍ଦର କ'ଣ ମଣିଷ ହେଇ ପାରିବେ ? ଏମିତି ସୁନା ପରି ରଙ୍ଗ କ'ଣ କାହାରି ହେଲେ ହେଇପାରିବ ? – ଦେବହୁତି – ଗୋରୀ, ହେଲେ ସେ ଅଲଗା । ମଣିଷ ଚମଡ଼ାରେ କେତେ ବା ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆସିବ ? ରଂଜନା – ଗହମ ରଂଗ,

ହାତଗୋଡ଼ ସୁନ୍ଦର । ହେଲେ ଏମିତି ନୁହେଁ । ଯା'ଠୁ ବଳି ସୁନ୍ଦର ବୋଧହୁଏ ଏ ପୃଥିବୀରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ଜଳନ୍ଧର ଆଖି ଖସିଆସିଲା – ବେକ ବୁକୁ ଡେଣା ଉପରକୁ । ସେ ଉଲ୍ଲସିତ ହେଲା । କଟି ଉପରେ ସୁନା ପାଟିଆ କଷି ଭିଡ଼ିଦେଇଥିବାରୁ କି ଅପରୂପ ଠାଣି । ବୁକୁ ଉପରେ ସେ ପାଟ ଶାଢ଼ୀ କେମିତି ମାନିଛି !!

ଜଳନ୍ଧର ହାଁ କରି ଚାହିଁ ରହିଥାଏ ନିଷ୍ପଲକ, ଭକୁଆଟାପରି । ତା' ମୁହଁରେ ଗୋଟାଏ ବିଭୋର ଭାବ । ସେ କ'ଣ ଭାବୁଥାଏ କେଜାଣି ।

ତା ସାଙ୍ଗ ନିଧି ମଳିକ । ବୟସ ତା'ରି ପାଖାପାଖି । ବିଶେ ପିଲାଳିଆ । ତା' ନିଘା ମୁକୁଟ ଉପରେ । ହାର କଂକଣ ଉପରେ । ସୁନାପରି ଦାଉଦାଉ ଅଳଂକାର । ତା' ଆଖି ଖୋସି ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ଇସ୍ ଏଗୁଡ଼ାକ ଯଦି ସତକୁ ସତ ସୁନା ହୋଇଥାନ୍ତା ନା ! ସେ ବାହୁଟି ଅଣ୍ଟାସୂତାଠଉ ପାଦର ନୂପୁର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାହିଁଗଲାବେଳେ ମହିଷାସୁର ଉପରେ ଆଖି ପଡ଼ିଯାଏ । ସେ ତାକୁ ବି ଚାହିଁ ରହେ । ମହିଷାସୁର ରଜା ତା'ର ବି ମୁକୁଟ ହାର, କଙ୍କଣ ଝଟକୁଥାଏ । ନିଧି ମଳିକ ଆଉ କିଛି ଦେଖିପାରେ ନାହିଁ । ହଉ ପଛେ ଚୋରି । କିନ୍ତୁ ସେ ମୁକୁଟ ଦି'ଖଣ୍ଡ ରଖିବାକୁ ନିଧି ମଳିକର ଭାରି ମନ ।

ଜଳନ୍ଧର ଆଉ ନିଧି । ସହରର ଏଇ ଅଞ୍ଚଳଟାରେ ବେଶ୍ ନାମଜାଦା ଟୋକା । ବାରପ୍ରକାର କଥା ତାଙ୍କ ନାଁରେ ଶୁଣାଯାଏ । ସେମାନେ କାହାକୁ ଟିକିଏ ବୋଲି ଖାତିର କରନ୍ତିନାହିଁ, ଡରନ୍ତି ବି ନାହିଁ । ଚୁଡ଼ଙ୍ଗ ଅରଣା ଟୋକା ଦି'ଖଣ୍ଡ । ପାଠ ଘରେ ଶୂନ, ଶାଠଘରେ ବି ଶୂନ । ଘରେ କ'ଣ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇଦେଇ ଭେଟା ବୁଲିଲାପରି ସହର ସାରା ଚକ୍କର କାଟିବା ହେଲା ତାଙ୍କ କାମ । ତାଙ୍କ ପଛରେ ଆଠ-ଦଶ ଡରକୁଳା ପିଲା ସବୁବେଳେ ଲାଗିଥାନ୍ତି – ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ମାଣିକ୍ ଚାନ୍ଦ୍ ଧନୀଘରର ଗେଲବସରିଆ ପୁଅ । ସେ ମଝିରେ ମଝିରେ ଦଶ-କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ଆଣେ । ସେଥିରେ ସମସ୍ତେ ମିଶି ଫୁର୍ତ୍ତି କରନ୍ତି । ଜଳନ୍ଧର ଅଧେ ପଇସା ନେଇଯାଏ । ତା'ର କଡ଼ାପାନ ଆଉ ଚା' ସିଗ୍ରେଟ ପାଇଁ ତାକୁ କେହି ପ୍ରତିବାଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଜଳନ୍ଧର ତ' ଆଉ ଏମିତି ସେମିତି କେହି ନୁହେଁ । ସେ ହେଲା 'ଲିଡ଼ର' – ମାନେ ଦଳପତି । ସେ କିନ୍ତୁ ଆଉ କାହାକୁ ସିଗ୍ରେଟ ଟାଣିବାକୁ ଦିଏ ନାହିଁ କି ପାନ ଖାଇବାକୁ ଦିଏ ନାହିଁ ।

ସୁରଥ ବେହେରା ଥରେ ପାନ ଚାକିଥିଲା ପାଟିରେ । ସେ ଜଳନ୍ଧର ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଗଲା ।

ଢୋ'କିନା ଗୋଟାଏ ଚଟକଣାରେ ତା' ଗାଲ ଭିତରୁ ପାନ ଖସି ପଡ଼ିଲା । 'ବେ ମେଝଡ଼, ତୁ କ'ଣ ପାନ ଖାଉଚୁ ? – ସ୍କୁଲବେଳାରେ ତୁ କ'ଣ ବୁଲୁଚୁ ? ଯାଉଚୁ ନା ନାଇଁ ସ୍କୁଲକୁ – ନା' ଦେଖିବୁ ଏଇନା !'

ସୁରଥ ବାଧ୍ୟ ପିଲା ପରି ସ୍କୁଲକୁ ଗଲା । ସେଇଠି ମାଷ୍ଟ୍ରଙ୍କଠୁ ମାଡ଼ ଖାଇଲା । କିନ୍ତୁ ଆଉ ପାନ ଖାଇଲା ନାହିଁ କି ସ୍କୁଲ ଛାଡ଼ି ବୁଲିଲା ନାହିଁ ।

ତା'ର ପ୍ରାଣେ ଭୟ କାଳେ ଜଳନ୍ଧର ଦେଖିଦେବ ।

ଜଳନ୍ଧର କିନ୍ତୁ ସ୍କୁଲ ବାହାରେ ଛକିଥାଏ, ଝିଅପିଲାଙ୍କୁ – ତାଙ୍କୁ କଟାସ ପରି ଅନାଏ । ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଲେହିଁ ତା'ର ହୋସ୍ ଉଡ଼ିଯାଏ । ତା' ବୁକୁ ଦାଉଁ ଦାଉଁ ହୁଏ, ଜିଭ ଶୁଖିଯାଏ । ତା' ଦେହସାରା ତାତିଯାଏ ତହତହ ହେଇ । ତା' କଅଁଳ ନିଶ ଉପରେ ଟୋପି ଟୋପି ଝାଳ ଜମିଯାଏ । ସେ କିଛି କହିପାରେ ନାହିଁ । ଖାଲି ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ରହେ ତାଳୁରୁ ତଳିପା ଯାଏ ।

ତାକୁ ଲାଗେ ସେ ଝିଅଗୁଡ଼ିକ ବୋଧେ ପବନରେ ପହଁରିଯାନ୍ତି । ସେମାନେ ବୋଧେ ଫୁଲପରି ହାଲୁକା, ପକ୍ଷୀକରି ଉଶ୍ୱାସ – ଚାହିଁଲେ ଫୁର୍‌ଫୁର୍ ଉଡ଼ିଯାଇ ପାରିବେ । ଭୂଇଁରେ ସେମାନଙ୍କର ପାଦଚିହ୍ନ ବୋଧେ ପଡ଼େନାହିଁ ।

ଜଳନ୍ଧର ସେମାନଙ୍କର ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗ ପୋଷାକ ଦେଖି ଅନ୍ଧ ହୋଇଯାଏ । ତା'ର ଭାରି ଇଚ୍ଛାହୁଏ ସେଥିରୁ ଦୁଇଜଣକୁ ଆଶ୍ଳେଷିବାକୁ । ପାଟିରେ ଲଜେଞ୍ଜ ଭଳି ଚାପି ଦେବାକୁ ।

କିନ୍ତୁ ଦିନ ପରେ ଦିନ ଜଳନ୍ଧର କେବଳ ଚାହିଁ ରହେ । କାହାକୁ ଛୁଇଁପାରେ ନାହିଁ କି କାହାକୁ କଥା କହି ପାରେ ନାହିଁ – ତା' ଭିତରେ କ'ଣ ସବୁ ଗବ୍‌ଗବ୍ ହୁଏ – ସେ ଖୁବ୍ ରେକେଟି କଡ଼ା ଗୁଣ୍ଡିପାନକୁ ଚେବାଏ, ତା' ଦେହ ସାରା ଝିମ୍‌ଝିମ୍ କରି ଝାଳେଇଯାଏ । ତାକୁ କିଛିଟା ଭଲ ଲାଗେ । –

ସେଦିନ ଦେବୀଙ୍କୁ ଦେଖି ସେ ଆକୃତା ହୋଇ ଯାଇଥିଲା । ଏତେ ଲାବଣ୍ୟ ଏତେ ଔଜ୍ଜଲ୍ୟ ସେ କେବେ ଦେଖି ନ ଥିଲା ତ' । –

ସେ ଆଉ ମେଢ଼ ପାଖ ଛାଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ନିଧିଆ ବି ରହିଗଲା ତା' ସାଙ୍ଗରେ । ଦୁହେଁ ନିରୋଳାରେ ରହି ଏକ ଲୟରେ ପ୍ରତିମାକୁ ଦେଖି ଲାଗିଥାନ୍ତି ।

ଜଳନ୍ଧର ଅନୁଭବକଲା ଯେ ସେ ଆଉ ସେଇଠୁ କୁଆଡ଼େ ଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ସେ ସେଇଠି ଠିଆହୋଇ ରହି ବି ପାରିବ ନାହିଁ । ସେ ବୋଧେ ଲଦ୍‌ପଦ୍ ହେଇ ସେଇଠି ତରଳିଯିବ; କିମ୍ବା ହୁଏତ' ସେ ହଳେ ଆଖି ହେଇ ଲାଖିଯିବ ଦେବୀଙ୍କ ଦେହରେ ।

ତା ମନରେ ଉଚାଟ ଆସିଲା, ସେ ଯାଇ ଦେବୀଙ୍କ ପାଖେ ପହଞ୍ଚିବ । ତା' ବୁକୁ ଧଡ଼ଧଡ଼ ହେଇ କଲିଜାଟା ଖସିପଡୁ ତା' ଭିତରୁ, କିନ୍ତୁ ସେ ଅବଶ୍ୟ ସେ ଦେହକୁ ଟିକିଏ ଛୁଇଁ ଦେବ । ଟିକିଏ ଆଉଁସି ଦେବ ।

ଢୋଲ ମହୁରୀର ତୁମୁଳ ଶବ୍ଦ ତା'କୁ ଶୁଭୁ ନ ଥାଏ । ସେ ତା' ଅଣାୟତ୍ତରେ ଓଟାରି ହେଇଯାଉଥାଏ ମେଢ଼ଆଡ଼କୁ । ସେ ଘୁଞ୍ଚି ଘୁଞ୍ଚି ଯାଇ ସାଲୁ କନାର ବାଡ଼

ପାଖରେ ଅଟକିଗଲା । ତେଣିକି ପୂଜାଭୂମି । ସେଠିକି ପୂଜକ ଛଡ଼ା ଆଉ କେହି ଯିବା ମନା । ଜଳନ୍ଧର ଓଗାଳ ପାଖରେ ଅଟକିଯାଇ ବୋଧେ ବର୍ତ୍ତିଗଲା । ନହେଲେ, ପ୍ରବଳ ଜଳ ଭଉଁରୀ ଭିତରକୁ ସେ ଟାଣି ହୋଇ ଯାଇଥାନ୍ତା । –

ପୂଜକ ଠିଆହେଲେ । ବାଁ ହାତରେ ଘଣ୍ଟି, ଡାହାଣ ହାତରେ ଧୂପଦାନି । ଗୁଗ୍‌ଗୁଳ୍ ଗନ୍ଧରେ ସେ ପୀଠ ମହକିଗଲା । ଜଳନ୍ଧର ଦେଖିଲା, ଧୂପ ଧୂଆଁରେ ଆଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇଯାଉଛନ୍ତି ଦେବୀ । ଚଳନ୍ତି ମେଘ ପଛଆଡ଼କୁ ଜହ୍ନ ବାହାରି ଆସିଲା ପରି ପୁଣି ଦେବୀଙ୍କ ମୁହଁ ଦିଶି ଯାଉଛି । ଯେତେଥର ଧୂଆଁ ଉଠୁଥାଏ, ସେତିକିଥର ଜଳନ୍ଧର ପୂଜକ ଆଡ଼େ କଟମଟ ଅନେଇ ନେଉଥାଏ । କେତେବେଳକୁ ଧୂପ ପର୍ବ ସରିଲା । ତା'ପରେ ଉଠିଲା ସପ୍ତମୁଖୀ ଦୀପ । ପୂଜକ କ'ଣ ସବୁ ବୋଲୁଥାଏ । ଘଣ୍ଟି ବଜାଉଥାଏ, କିନ୍ତୁ ଦୀପଟିକୁ ଯେଉଁ ଢଙ୍ଗରେ ଆଳତି କରୁଥାଏ ତା'ର ପଟାନ୍ତର ନାହିଁ । ଦୀପ ଆଲୁଅରେ ଦେବୀଙ୍କ ଦେହ, ମୁହଁରୁ ଜ୍ୟୋତି ବାହାରି ଆସୁଥାଏ । ଜଳନ୍ଧର ବିଭୋର ।

ଢୋଲ ମହୁରିଆ ଆଳତି ପରେ ତାଙ୍କ ସାଜ ସରଞ୍ଜାମ ଧରି ଦେବୀଙ୍କୁ ଆଣ୍ଠେଇ ପଡ଼ି ଜୁହାର ହେଲେ । ତା'ପରେ ଉଠି ଆସ୍ତେ ଧାଡ଼ି ବାନ୍ଧି ବାହାରିଗଲେ ରାସ୍ତା ଉପରକୁ । ଦେଖଣାହାରି ବି ଘୁଞ୍ଚିଗଲେ ।

ନିଧି ଜଳନ୍ଧର ପିଠିରେ ଆଙ୍ଗୁଠି ଗେଞ୍ଜିଲା । 'ଆବେ କେତେ ଭକ୍ତି ଦେଖେଇ ହଉଚୁ । ଯିବା ପରା ଚାଲ୍ । କାଲି ଗୋଟାଏ ଦିନ ଖୋଲା ଦର୍ଶନ । ରାତିକି ବିସର୍ଜନ । ଭାରି ଆଡ଼ମ୍ବରରେ ପଟୁଆର ହେବ । ସେତିକିବେଳେ ସାମିଲ ହେଇଯିବା । ନଈଘାଟରେ ଯେତେବେଳେ ଟଣା ଓଟରା ହବ; ଯେ ଯାହାର ସବୁ ଝାମ୍ପିବେ, ମୁଁ ଏ ଦି'ଟାଯାକ ମୁକୁଟକୁ ନେବି ବୋଲି ଭାବିଛି ।'

ଜଳନ୍ଧର ତଥାପି ନିର୍ବାକ୍ ।

ନିଧିଆକୁ ସବୁ ଗୁମର ଜଣା । ସେ ଜଳନ୍ଧରର କାଖ ପାଖରେ ଆଙ୍ଗୁଠି ଗେଞ୍ଜିଦେବାରୁ ସେ ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ତା' ଆଖିରେ ପତା ମଟ ମଟ ହେଲା । ଗୋଟେ ପବନ ତା' ବୁକୁ ଭିତରୁ ଓହ୍ଲେଇଗଲା ।

''ନିଧିଆ, ତୁ କୁଆଡ଼େ ଯାଉଚୁ ଯା', ମୁଁ ଏଠୁ ଆଉ ଘୁଞ୍ଚିବି ନାହିଁ । ମୁଁ ଏଠୁ ଗଲେ ମରିଯିବି ।''

''ଆବେ, ତୁଟା କ'ଣ ବାୟା ହେଲୁ ନା' କ'ଣ ? ଏଇଠି କ'ଣ କରିବୁ ? ତେଣେ ତୋ' ମା' ଉଚ୍ଛନ୍ନ ହବ ! କାଲି ସକାଳୁ ଚାଲି ଆସିବା ନି, ତୁ ଏବେ ଚାଲ୍ ।''

ଜଳନ୍ଧର ପୁଣି ପ୍ରତିମାକୁ ଅନେଇ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ । ତା'ର ସମଗ୍ର ଚେତନା ବୁଡ଼ିଯାଇଥାଏ ସେ ଅପରୂପା ପ୍ରତିମାରେ ।

ନିଧିଆ ସିନେମା ଢଙ୍ଗରେ ତା' ଆଖି ଆଗରେ ହାତ ପାପୁଲିକୁ ଦୁଇଥର ଏପାଖ ସେପାଖ କରି ପୁଣି ଡାକିଲା ।

''ବେ ଓଲୁ । ପୁଣି କ'ଣ ହଜିଗଲୁ କିବେ ? – ଭଲା ସିନେମା ହିରୋ ମାର୍ଗେ ଆକ୍ଟିଂଟା ଜମଉଚୁବେ !! ଆଚ୍ଛା, ଏଇଟା ମାଟି ପିତୁଳାଟାଏ ବୋଲି ତୁ ଜାଣିଚୁ ନା ନାହିଁ ? ମାତ୍ର ଏଇଟା ଏଡ଼ିକି ସତ ପରି ଲାଗୁଚି ଯେ ବେଳେବେଳେ ନିଶ୍ୱାସ ନେଲାପରି ଦିଶିଯାଉଛି ।''

''ବେଶ୍ ବେଶ୍, ଏବେ ଯାଇ ତୁ ଠିକଣା କଥା କହିଲୁ । ଏ ସତକୁସତ ନିଶ୍ୱାସ ମାରୁଛନ୍ତି । ମଝିରେ ମଝିରେ ଅଳ୍ପ ହସିଦେଉଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ହାତର ଚମ୍ପାକଢ଼ ପରି ଆଙ୍ଗୁଠି ଟେକି ହେଇଯାଉଛି । ତାଙ୍କ ବୁକୁ ଉଠୁଚି ପଡୁଚି । ତୁ ଭଲ କରି ଅନେଇଥା, ତତେ ବି ଦିଶିବ ।''

ନିଧିଆ ଜଳନ୍ଧରର ଡେଣାଧରି ଓଟାରିନେଲା । ଜଳନ୍ଧର ଭିଡ଼ି ହେଉଥାଏ । ଚାହିଁଥିଲେ ସେ ନିଧିଆକୁ ଛିଞ୍ଚାଡ଼ି ଦେଇଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଜଳନ୍ଧରର ହାତ ଗୋଡ଼ରୁ ଜିଅ ଛାଡ଼ିଯାଇଥାଏ । ନିଦରୁ ଉଠିଲା ପିଲାଟିଏପରି ସେ କୁଁ-କୁଁ ହଉଥାଏ । ତାକୁ ନିଧିଆ ଟାଣି ନେଇଯାଉଥାଏ ଦୂରରୁ ଦୂରକୁ ।

ସେମାନଙ୍କ ଟୋକା ସାଙ୍ଗମାନେ ଢୋଲ ମହୁରିଆଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ପଳେଇଥାନ୍ତି ଆଉ ଗୋଟେ ମେଢ଼କୁ । ନହେଲେ ସେମାନେ ଜମ୍ମା ତାଙ୍କ ଆଖିକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରି ନଥାନ୍ତେ ।

ଜଳନ୍ଧର ସତେ ବା ବତୁରି ଯାଇଥିଲା । ଲୁହରେ, କୋହରେ, ପୁଲକରେ । ସେ ଶୋଷି ହୋଇଯାଇଥିଲା । ତା' ହାଡ଼ ଭିତରୁ ରସ ନିଗିଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ହାଡ଼ଯାକ ଲଇ ଭଳି ହେଇଯାଇଥିଲା ।

ନିଧିଆ ବି ତାଜୁବ୍ ହେଇଯାଇଥିଲା । ଏଇ କ'ଣ ହୁଡୁମ୍ବା ଜଳନ୍ଧର, ସେ ଖୁରି ଖାଉଥିବା ଷଣ୍ଢ ପରି ଫୁ-ଫୁକାର କରୁଥାଏ । ତା' ପାଖ ପଶିବାକୁ ଡରମାଡ଼େ ?

ତା' ମନକୁ ପାପ ଛୁଇଁଲା । ସେ ଭାବିଲା ଯେ, ଜଳନ୍ଧର ଦେବୀଙ୍କୁ ଭେଟେଣା ହେଇଗଲା ।·ଦେବୀ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହେଲାବେଳେ ସେ ସାମ୍ନାରେ ହାବୁଡ଼ିଗଲା । ସେମିତି ହେଲେ କୁଆଡ଼େ ରକ୍ତବାନ୍ତି ହେଇ ଲୋକେ ମରିଯାନ୍ତି ବୋଲି ସେ ଶୁଣିଥିଲା । ଜଳନ୍ଧର ଭାରି ଟାଣୁଆ ବୋଲି ବୋଧେ ଏତିକିରେ ସମ୍ଭାଳି ଯାଇଛି । –

ନିଧି ଯାଇ ଜଳନ୍ଧର ଘର ଦୁଆରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ଭିତରେ ଖାଲି ତା'ର ବିଧବା ମା'ଟା । ଆଉ ତା' ବଡ଼ଭାଇ ତ ଆର୍ମିରେ ମିଶିଲା । ଜଳନ୍ଧରକୁ ଡାକୁଚି ମିଶିବାକୁ । ଏ ଟୋକା ମଙ୍ଗୁ ନାହିଁ ।...

ମା'କୁ କିଛି ଆଉ ନ କହି ନିଧି ବୋଧହୁଏ ପଳେଇ ଆସିଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ନ କହିଲେ ପୁଣି ବିପଦ ।

''ମାଉସୀ, ଜଳନ୍ଧର ଟିକିଏ ହାଲିଆ ହେଇ ପଡ଼ିଛି, ତାକୁ ଶୁଆଇ ଦିଅ । ମୁଁ କାଲି ସକାଳୁ ପୁଣି ଚାଲିଆସିବି ।''

ଏତକ କହି ଦେଇ ତରବରରେ ଚାଲିଗଲା ନିଧି ମଳିକ ।

ଜଳନ୍ଧର ବେଳେବେଳେ ଖୁବ୍ ରାତିରେ ଫେରେ, ଆଉ କିଛି ଖାଇବ ନାହିଁ କହି ଖଟରେ କୁଢ଼େଇ ହେଇପଡ଼େ । ମା' ଆସି ଚାଦର ଘୋଡ଼େଇ ଦେଲାବେଳକୁ ସେ ନିଘୋଡ଼ ନିଦରେ ଶୋଇ ସାରିଥାଏ ।

ସେ ଦିନ କିନ୍ତୁ ଭାରି ଶାନ୍ତ ଦିଶୁଥିଲା । କୌଣସି କଥାକୁ ପ୍ରତିବାଦ କରୁ ନଥିଲା । ମା' ଭାତ ବାଢ଼ି ତାକୁ ଡାକି ଦଉ ଦଉ ସେ ଯାଇ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଥାଳି ପାଖରେ ବସିଲା । ବାଇଗଣ ବେସର ଆଳୁ ଚଟଣି ସାଙ୍ଗକୁ ସୁନସୁନିଆ ଶାଗ । ଅନ୍ୟଦିନ ହେଇଥିଲେ ସେ ଡେଇଁଥାନ୍ତା । ହଟ ଲଗେଇଥାନ୍ତା ।

ସେ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ସୁନାପିଲା ହେଇ ସବୁ ଖାଇଦେଇ ଉଠିଲା । ତା' ମା' ତା' ପିଠିରେ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ସାଉଁଳି ଆଣିଲାବେଳେ ଚିଡ଼ିଲାନାହିଁ ।

ମା' ତା'ର ଖୁସିରେ କାନ୍ଦିପକେଇଲା । ତା'ପରେ ହାଉଳି ଖାଇଲା ପରି ଜଳନ୍ଧର ଆଗରେ ପାଟିକଲା – ''ହଇରେ ତୁ ଏମିତି କାଇଁ ଧିମେଇ ଯାଇଚୁ ? ତୁ କଥା କହୁ ନାହୁଁ କାହିଁକି ? ଏମିତି କାଇଁ ମୁଚୁ ମୁଚୁ ହସୁଚୁ ବାୟାଙ୍କ ପରିକା ?'' ତା' ମୁହଁ ପାଖରେ ଶୁଂଘିଦେଇ ପଚାରିଲା – ''ତୁ ନିଶା ହେରିକା ଖାଇନାହୁଁ ତ ?''

ଜଳନ୍ଧର କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେଲା ନାହିଁ ।

ତା' ଆଖିରେ ଗହୀରରେ ସ୍ୱପ୍ନ ଟଳମଳ ହେଉଥିଲା । କେତେବେଳକେ ଭାରି ଶାନ୍ତ ଢଙ୍ଗରେ କହିଲା –

''ମୋ ଶେଯ ପାରିଦେଲୁ, ମୋତେ ଭାରି ନିଦ ମାଡୁଚି ।''

''ମୁଁ ମରି ଯାଉଥାଏ ଟି ! ମୋ ଧନ, ତୁ ପାଟି ଫିଟେଇ କଥା କହିଲାରୁ ମୋ ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣ ପଶିଲା । ମୁଁ ତ ନହେଲେ କେତେ କ'ଣ ଭାବି ଯାଉଥିଲି । ତୁ ଲୁଗା ପାଲଟି ଦଉଥାଟି, ମୁଁ ତୋ ଶେଯ ପକେଇ ଦଉଚି !''

ରାତିସାରା ଆକାଶରେ ସୁନା ବିଛେଇ ହୋଇଗଲା । ଭାରି କଅଁଳ, ନିର୍ମଳ, ଉଷୁମ ଲାଗିଲା ପୃଥିବୀ । ଲାବଣ୍ୟ ପ୍ରତିମା ନିଶ୍ୱାସ ମାରୁଥିଲା ରାତିସାରା ଜଳନ୍ଧରର ଶରୀର ଉପକଣ୍ଠରେ ।

ତା' ଦେହ ଶୀତକଣ୍ଟା ମାରି ଯାଉଥିଲା । ଦେହ କାଠେଇ ଯାଇଥିଲା । ନିର୍ଜୀବ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା ହାତଗୋଡ଼ । ମୋଟ ଉପରେ ତା'ପାଇଁ ରାତିର ସ୍ୱପ୍ନ ଆଉ ଦିନର ସତ୍ୟ ଏକାକାର ହୋଇଯାଉଥିଲା । ସେ ଜାଣିପାରୁ ନଥିଲା ସେ ଚାହିଁଥିଲା ନା ଶୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଚମକିଲା ପରି ସେ ବାରମ୍ବାର ସେଇ ଦେବୀ ପ୍ରତିମାକୁ ସୁମରୁଥିଲା –

ସକାଳୁ ନିଧି ଆସିଲାବେଳକୁ ଜଳନ୍ଧର ଅଗଣାରେ ଗୋଟେ ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟ ଉପରେ ଚିତ୍‌ମାତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ । ତା' ଆଖିରେ ବିଭୋର ଭାବ !

''ଆବେ ତୁ ବିନ୍ଧାଣୀ ସାହି ମେଢ଼କୁ ଯିବୁନାଇଁ କି ? – ମୁଁ ତ ଭାବିଥିଲି ତୁ ଶଳା ମତେ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ପଳେଇ ସାରିବୁଣି ।''

ସେ ଖଟ ବାଡ଼ା ଉପରେ ବସି ଜଳନ୍ଧର ପେଟରେ ଗେଲରେ ଘୁସି ମାରି କହିଲା – ''ଉଠ୍ ଘେରାଏ ମାରିଦବା । ଆଜି ବଢ଼ିଆ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ ସବୁ ଅଛି । ଆଜିର ଉଠାଣି ଭୋଗଟା ବି କୁଆଡ଼େ ଭାରି ବଢ଼ିଆ ହବ ।'' –

ଜଳନ୍ଧର ସେମିତି ପଡ଼ିରହି କହିଲା – ''ତୁ ଯା' ମୁଁ ଯିବି ନାହିଁ ।''

ନିଧି ନିଜ କାନକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ''ଆବେ କାଲି ଝିଙ୍କିଲେ ଆସୁ ନଥିଲୁ । ଏ ରାତି ଭିତରେ କ'ଣ ହେଇଗଲା, ଶଳା ଭିଲେନ୍ ଭଳି କଥା କହୁଛୁ ?''

''ଆବେ ତୁ ଯା' ମୁଁ କହୁଛି ।'' ସ୍ପ୍ରିଂ ଭଳି ଉଠିପଡ଼ି ଜଳନ୍ଧର ପାଟିକଲା ।

ନିଧି ଚମକି ଠିଆ ହୋଇପଡ଼ିଲା ।

ଆରେ ବାପ୍‌ରେ, ଯେତ ସେଇ ପୁରୁଣା ମାରେଣା ଷେଣ୍ଢ । ଜଳନ୍ଧର ହାତିଆଳ ରାଗିଲେ ତା' ପାଖ ପଶିବା ବିପଦ ।

ନିଧି ତା' ସ୍ୱରକୁ ଅନେକ ନରମ କରି କହିଲା – ''ନାଇଁ ବେ, ଘରଟାରେ ବସି କାଇଁ ବୋର୍ ହବୁ ? ସେଥିପାଇଁ ଡାକୁଥିଲି । ନ ହେଲା ତୁ ଯଦି କହିବୁ ଆଉ ଘଣ୍ଟେ ଛାଡ଼ି ବାହାରିବା, ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଚି ।''

''ନାଇଁ ତୁ ଯା', ମୁଁ ମୋ ମନକୁ ଯେତେବେଳେ ଇଛା ଯିବି – ନ ହେଲେ ନ ଯିବି !'' – ନିଷ୍ପତ୍ତିର ସ୍ୱର ।

ନିଧି ଚୁପଚାପ୍ ପଛକରି ଚାଲିଗଲା ରାସ୍ତାକୁ ।

ଜଳନ୍ଧର ଯେତେବେଳେ ସ୍କୁଲ ଗେଟ୍ ପାଖକୁ ଯାଏ ଫୁର୍‌ଫୁର୍ ଉଡ଼ିଆସୁଥିବା ରଙ୍ଗବେରଙ୍ଗୀ ଚଢ଼େଇକୁ ଦେଖିବାକୁ ସେ କାହାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନିଏ ନାହିଁ । ନିଧିକୁ ବି ନୁହେଁ ।

ସେ ବ୍ୟାପାରଟା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ।

ସେଦିନ ସକାଳଟା ସେ ମା' ପାଖରେ ବସି ବୋଲହାକ କଲା । ମା' ବାର କଥା ଗପି ଲାଗିଥାଏ । ଜଳନ୍ଧର କେବଳ ଶୁଣୁଥାଏ । ଆଗ କଥା, ତା' ବାପ କଥା । ବାପର ପାରିଲାପଣିଆ କଥା ।

''ଆମ ଘର ଦୁଆରେ ଯେଉଁ ଲମ୍ବା ପଥରଟା ପଡ଼ିଚି, ସେଇଟା ତୋ ବାପା କାନ୍ଧେଇ ନେଇ ଆସିଥିଲେ । ଏବେ ତାକୁ କୂଅ ମୂଳକୁ ନବାପାଇଁ ଆଠଜଣ ଭେଣ୍ଡିଆ ହାଲିଆ ହୋଇଗଲେ ।''

ହଁ ସତେତ ! ଜଳନ୍ଧର ଖୁବ୍ ଖୁସିହୋଇ ଭାବୁଥିଲା ତା' ବାପା କଥା । ହେଲେ ସେଇଟା ପଛ କଥା ।

ମା' ପାଖରେ ବସି ସେ ମଟରଚଣାରୁ ଚୋପା ଛଡ଼େଇ ଦେଲା । ମା'ର ଖୁସି କହିଲେ ନ ସରେ । ସେ ବେଳ ଜାଣି ସାହସ କରି କହିଲା – ''ଜଳରେ;

ମନଦେଇ ଯଦି ଦି' ଅକ୍ଷର ପଢ଼ିଥାନ୍ତୁ ଏତେବେଳକୁ କେତେ ପାଠ ହେଇ ସାରିଥାନ୍ତା ।''

''ମୁଁ ପଢ଼ିବି ।''

ତା' ମା' ବୋଧେ କୋଟି ନିଧି ପାଇଗଲା ।

ସେଇଟା ମିଛ ହଉ ବରଂ କିନ୍ତୁ କେମିତି ଅମୃତ ପରି ଲାଗୁଚି ଶୁଣିବାକୁ ।

ମା' ମନକୁ ପୁଣି ପାପ ଛୁଇଁଲା । କାହିଁକି, ଏମିତି ନରମିଗଲା ମହା ଦୁର୍ଦ୍ଦଣ୍ଡ ଟୋକା ଜଳନ୍ଧର । କ'ଣ ହେଇଚି ତା'ର ?

''ମତେ ସତ କହିବୁ ପୁଅ ! ତୋ'ର କ'ଣ ହେଇଚି କାଲିଠୁ ? ତତେ କ'ଣ କିଏ କିମିଆଁ କରିଦେଇଛି ? – କାଲି ଦଶହରାରେ କ'ଣ କେହି ସାଧୁ ମାହାତ୍ମା ତତେ କୃପା କରିଛନ୍ତି ? ତୁ ମତେ ଗାଳି ଦଉନୁ କାହିଁକି ? କାଲି ପରା ପିଢ଼ା ଫୋପାଡ଼ିଥିଲୁ – ମୋ ଗୋଡ଼ ଆଙ୍ଗୁଳି ଫାଟିଯାଇଚି, ହେଇ କନା ଭିଡ଼ିଚି ଦେଖୁନୁ !''

ସେ ଜଳନ୍ଧର ଗାଲକୁ ଆଉଁସି ତା' ନୂଆ ରୁମ ଲାଗିଥିଲା ଥୋଡ଼ି ଟେକି କହୁଥାଏ – ''ତୁ ଆମର ଯେମିତି ଥିଲୁ ସେମିତି ଭଲ । ତୁ ଏମିତି ଆଉ କାହାପରି ବସିଚୁ, କଥା କହିଲେ ହସ ହସ ହେଇ ଚାହୁଁଛୁ ! – ମୋର ତ ହାଲୁକ ଶୁଖିଯାଉଛି । କହ ବାପା, ତୋର କ'ଣ ହେଇଚି ।''

ଜଳନ୍ଧର ତଥାପି ଚୁପ୍ ।

ସେ କିଛି ନ କହି ବାଡ଼ିଆଡ଼େ ବୁଲି ବାହାରିଗଲା ।

ସେଇଠି କୁଅମୂଳ ପିଙ୍ଗୁଳି ଗଛ, ସଜନାଗଛ ମୂଳେ ବୁଲିଲା – ଗଛର ମୂଳ ଡାଳ ପତ୍ରକୁ ଆଉଁସିଲା ।

ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥିଲା ତାକୁ ସେସବୁ ।

ଗୋଟାଏ ଚିକ୍କଣ ନୂଆଁଣିଆ ପିଙ୍ଗୁଳି ଡାଳକୁ ଅନେକ ବେଳଯାଏଁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହେଇ ସାଉଁଳିଲା –

ତା' ଆଖି ଆଗରେ ସୁନାଛାଉଣି ହେଇଗଲା ପିଙ୍ଗୁଳି ଗଛଯା'ନ । ସେ ଆଖିମଟକା ମାରି ଚାରିଆଡ଼େ ଚାହିଁଲା, ଅଳ୍ପ ହସିଦେଇ ଆଗେଇଗଲା ।

ତାକୁ ଗୋଲାପ ପାଖୁଡ଼ା ଉପରେ ଚାରିକାତ ମେଲେଇ ପଡ଼ି ରହିଲା ପରି ଲାଗୁଥିଲା । ଖୁବ୍ ଉଶ୍ୱାସ । ସତେ ବା ସେ ଶୋଲ ବା ତୁଳାର କଣ୍ଢେଇଟି !

ତା' ମା' ତାକୁ ସେଦିନ ପାଖରେ ବସେଇ ମନ ଖୁସିରେ ଖୁଆଇ ଦେଲା – ପିଠି ଆଉଁସିଦେଲା । ପୁଣି କ'ଣ ମନ ପାଇଲା ଗୁଡ଼ାଏ ସକସକ କାନ୍ଦିଲା ।

ଜଳନ୍ଧର ତା' ଗୋଡ଼ ଫିଟିଲା ଦିନୁ କେବେ ଦି' ପହରେ ଘରେ ରହି ନଥିଲା । ଦି' ପହରଟାହିଁ ତାର ଉନ୍ନତ ବେଳା । ସେ ସେତିକିବେଳେ ସବୁଠୁ ବେଶି କଡ଼ା ପାନ ଚୋବାଏ, ସିଗ୍ରେଟ୍ ଫୁଙ୍କେ ଆଉ ଖାଇବା ଛୁଟିବେଳେ ସ୍କୁଲ ଗେଟ୍ ପାଖରେ ଛିଡ଼ାହୁଏ ।

ସେଦିନ ଜଳନ୍ଧରର ପ୍ରବୃତ୍ତି ହେଲା ନାହିଁ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ିବାକୁ । ଇଚ୍ଛା ହେଲାନାହିଁ ଦେବହୁତି, ରଂଜନା, ସୋନାଲି ଆଦିଙ୍କୁ ମନେପକାଇବାକୁ ।

ସେମାନେ ବି କିଛି ମାତ୍ରାରେ ନିରାଶ ହେଇଥିବେ ଯେ, ସେ ଲଫଙ୍ଗା ଟୋକା ତାଙ୍କୁ କଟାସ ପରି ଅନେଇବାକୁ ଗେଟ୍ ପାଖରେ ଠିଆ ହେଇନାହିଁ ।

ଜଳନ୍ଧରକୁ ଆମୋଦିତ ଲାଗିଲା । ସେ ଆରାମରେ ଖଟରେ ପଡ଼ି ଛାତକୁ ଚାହିଁଥାଏ ଖୁବ୍ ଗୋଟାଏ ଅଏସ୍ କଲାଭଳି, ତାକୁ ବି ନିଜ ଉପରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଥାଏ । ଏମିତି ହେଇପାରେ ବୋଲି ସେ ବି ଜାଣି ନ ଥିଲା ।

ସେ ଯେଉଁଆଡ଼େ ଦେଖିଲେ କେବଳ ସେ ଦେବୀ ପ୍ରତିମାହିଁ ତାକୁ ଦିଶୁଥାଏ । ସେ ଝଟ ଝଟ ସୁନା ବର୍ଣ୍ଣ – ସେ ଅପୂର୍ବ ମୁହଁ, ଆଖି, ଓଠ, ଗ୍ରୀବା – ତାକୁ ଦିଶିଗଲେ ସେ ହଠାତ୍ ଅବଶ ବୋଧ କରୁଥାଏ । –

ସେ କିନ୍ତୁ ଜାଣିପାରୁ ନ ଥାଏ ସେପରି କାହିଁକି ହେଉଥାଏ । କାହିଁକି ଜର ମାଡ଼ି ଆସିଲା ପରି ମୁହଁ ଦେହ ଫଣଫଣ ତାତିଯାଉଥାଏ । କାହିଁକି ତା' ଭିତର ଓଲଟ ପାଲଟ ହେଇ ଯାଉଥାଏ ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ଜଳନ୍ଧର ଆଉଥରେ ମେଢ଼ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ସାହସ ସଂଚୟ କରିପାରୁ ନଥାଏ । କାହିଁକି ସେ ଡରୁଥାଏ ? କାହାକୁ ? ତା'ର ଭୟ ହେଉଥାଏ ଯେ, ସେଇଠି ଆଉଥରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ସେ ଅଣାୟତ୍ତରେ ଭିଡ଼ି ହେଇଯିବ । ସେ ଅପୂର୍ବ ରୂପରାଶିରେ ହୁଏତ ଲାଖିଯିବ; ହୁଏ ତ ସେଇଠି ସେ ଲୀନ ହୋଇଯିବ ।

ମୁହଁ ସଞ୍ଜ ବେଳକୁ ନିଧି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ।

''କିରେ ଜଳ, ତୁ ମେଢ଼ ପାଖରୁ ଫେରିଆସିଲୁଣି । ଆଜି ମୁଁ ପାଞ୍ଚଟା ମେଢ଼ରେ ପୂଜା ପ୍ରସାଦ ପାଇଲି । ସବୁଠି ବଢ଼ିଆ ହେଇଚି । ହେଲେ ବିନ୍ଧାଣୀ ସାହିବାଲା କମାଲ୍ କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ତତେ କେମିତି ଲାଗିଲା ?

ଜଳନ୍ଧର କିଛି ନ କହି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସି ରହିଲା ।

ନିଧି ଡରିଗଲା । ଆଚ୍ଛା, ତୁ ସକାଳୁ ସେମିତି ଘରେ ବସିବୁ ନା କ'ଣ ? ତୁ କୁଆଡ଼େ ଯାଇନାହୁଁ ?

'ନା !'

''ବଢ଼ିଆ ମୌକା ଛାଡ଼ିଦେଲୁ । ହେଲେ ଭସାଣିକୁ ଯିବା ନା ନାହିଁ ? ଆଜି ଯାହା କହ ମୋତେ ଭାରି କଷ୍ଟ ଲାଗିଲା । ତୁ ଥିଲେ ତ କାନ୍ଦି ପକେଇଥାନ୍ତୁ । ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଯେମିତି ବିସର୍ଜନ କଲା ଦେବୀ ପ୍ରତିମାକୁ ।''

ଜଳନ୍ଧର ଆବେଗରେ ପଚାରିଲା – ''ବିସର୍ଜନ ସରିଗଲା ନା' କ'ଣ ?''

''ଆବ୍‌ବେ ନାଇଁ । ସେ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ତାଙ୍କୁ ବିସର୍ଜନ କରିଦେଲା । ଗୋଟେ ଓସାର ମୁହଁ ଚେମ୍ବୁରେ ପାଣି ଭର୍ତ୍ତି କରିଥାଏ । ହାତରେ ଗୋଟେ ଛୋଟ ଦର୍ପଣ ଧରି ଦେବୀଙ୍କୁ ପଛ କରି ବସିଥାଏ । ସେଇ ଦର୍ପଣରେ ଦେବୀଙ୍କ ପ୍ରତିମାକୁ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ପଢ଼ି ସେ

ଚେମ୍ବୁ ପାଣିରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ବୁଡ଼େଇ ଚାଲିଥାଏ । ତା' ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡ଼ାକ ବାହୁନି ବାହୁନି କାନ୍ଦିଲା ପରି ଶୁଭୁଥାଏ । ଯେତେସବୁ ସେଇଠି ସେତେବେଳେ ଥିଲେ ସମସ୍ତେ ତଳକୁ ମୁହଁପୋତି ଠିଆ ହେଇଥାନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଖି ଢକେଇ ଯାଉଥାଏ ।'' –

'ସେଇଠୁ ?' ଜଳନ୍ଧର ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ହୋଇ ପଚାରିଲା – ''ସେଇଠୁ ସେ ଦର୍ପଣ ଚେମ୍ବୁ ଭିତରେ ବୁଡ଼ିଗଲା । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆଉ ଟିକିଏ କ'ଣ କରି ସେ ଚେମ୍ବୁ ଧରି ଉଠିଲା । ପଛକୁ ଲେଉଟି ଦେବୀ ମେଢ଼କୁ ଆଉ ଚାହିଁଲା ନାହିଁ । ସେମିତି ଟାଉ ଟାଉ ଚାଲିଗଲା ।''

ସମସ୍ତେ କହିଲେ – ''ଯେମିତି ପ୍ରଥମେ ସେ ଦେବୀଙ୍କର ପ୍ରାଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲା, ସେମିତି ସେଇ ପ୍ରାଣକୁ ନେଇ ଚାଲିଗଲା । ଏଣିକି ମେଢ଼ରେ ଯୋଉ ମାଟି ପ୍ରତିମାକୁ ସେଇ ମାଟି ପ୍ରତିମା । ତା' ଦେହରୁ ଦେବୀ ଓହ୍ଲେଇଗଲେ ।''

''ତା'ପରେ ?...

''ତା'ପରେ ଆଉ କ'ଣ ? – ତୁ ମତେ କହିଥିଲୁ ନା' ଦେଖି ଜାଣିଲେ ସେ ପ୍ରତିମା ହସୁଛନ୍ତି, ନିଶ୍ୱାସ ମାରୁଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ହାତ ଆଙ୍ଗୁଠି ହଲୁଚି । ...ମୁଁ ବି କାଲି ସେଇଆ ଦେଖିଲାପରି ଲାଗିଥିଲା । ଆଜି ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଚାଲିଗଲାପରେ – ସତକୁସତ ସେ ପ୍ରତିମାରେ ଆଉ ଜିଅ ଥିଲାପରି ଦିଶୁନାହିଁ । ସେମିତି ଦାଉ ଦାଉ ଦିଶୁନାହିଁ, ଜୀଅନ୍ତା ଦିଶୁନାହିଁ । ସତେ ବା ଯାହା ଥିଲା ତା'ର ମୁର୍ଦ୍ଦାରଟା ।''

''ଚୋପ୍ ବ୍ବେ!!''

ଚଡ଼କ ପଡ଼ିଲା ପରି ଜଳନ୍ଧର ଗର୍ଜିଉଠିଲା । ବିଜୁଳି ପରି ଛାଟି ହେଇଗଲା । କାହାକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ଧାଇଁଗଲା ଦାଣ୍ଡକୁ । ସେଇଠୁ ସିଧା ବିନ୍ଧାଣୀ ସାହି ମେଢ଼ ପାଖକୁ ।

ନିଧି ତା' ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଥାଏ କ'ଣ ହବ ଦେଖିବାକୁ । ଜଳନ୍ଧର ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଧକଉଥାଏ । ମେଢ଼ ପାଖରେ ଲୋକ ଭିଡ଼ ନଥାଏ । କାଁ-ଭାଁ ଦି'-ଚାରିଜଣ କ'ଣ ସବୁ ଯୋଗାଡ଼ କରୁଥାନ୍ତି । ଦୀପଟିଏ ଜଳୁଥାଏ ।

ଜଳନ୍ଧର କନାଟିବାଡ଼ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ରହିଲା । ଚାହିଁରହିଲା ଦେବୀଙ୍କୁ ଅପଲକ ଆଖିରେ । ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ପଲକରେ ସେ ବାଡ଼ ଡେଇଁଯାଇ ଦେବୀଙ୍କୁ କୁଣ୍ଢେଇ ଧରିଲା । ଲାଖିଗଲା ସେ ବିଗ୍ରହରେ । ସେ ମହିଷାସୁରର ଆର୍ତ୍ତନାଦକୁ ମହାସିଂହର ହେଣ୍ଟାଳକୁ ଅତିକ୍ରମି ଯାଇଥିଲା । ଦେବୀ ପ୍ରତିମାର ବେକରେ ବାହୁ ବେଢ଼େଇ ଦୁଇ ଗୋଡ଼କୁ ପଛରେ ଛନ୍ଦି ଦେଇଥିଲା ।

ନିଧି ଛାନିଆଁ ହେଇ ହାଉଳି ଖାଇଲା ।

ଲୋକେ ହାଁ-ହାଁ କହି ଘେରିଗଲେ ।

ଡାକ-ହାକ ହେଇ ଅନେକ ରୁଣ୍ଡ ହେଇଗଲେ ।

''ଆରେ ହେ, ଓହ୍ଲେଇଆ, ଜଳ, ସାହିବାଲା ତତେ ହାଣିଦେବେ ।''

''ଆହେ ଦେଖୁଚ କ'ଣ ଟାଣିଆଣ ତାକୁ । ସାବଧାନ, ବିଗ୍ରହ ଯେମିତି ଖଣ୍ଡିଆ ନ ହୁଅନ୍ତି ।''

''ଭିଡ଼ିଆଣ ସେ ପ୍ରକୃତିଛଡ଼ା ବୋଦାଟାକୁ । ଏଇଠି ପଶୁବଳି ଚଢ଼େଇଦବା ।''

''ଧର-ଧର ମାର-ମାର'' ଶବ୍ଦ ଚାରିଆଡୁ ଶୁଭିଲା । ଚାରିଜଣ ଭେଣ୍ଡିଆ ଜଳନ୍ଧରର ଜାବ ଫିଟେଇବାକୁ ଟଣାଟଣି କଲେ । ମେଢ଼ ଦୋହଲିଲା । ପ୍ରତିମା କମ୍ପିଲା ।

ଜଳନ୍ଧରର ଦେହ ସାରା ଝାଳରେ ବୁଡ଼ିଯାଇଥାଏ । ତା ତାଳୁରୁ ତଳିପାଯାଏ ଥରୁଥାଏ ବରଡ଼ାପତ୍ର ପରି ।

ସେମାନେ ଯେତେ ଭିଡ଼ିଲେ ଜଳନ୍ଧରର ଜାବ ଫିଟିଲା ନାହିଁ । ଲୁହା ଷଣ୍ଢୁଆସି ପରି ତା' ହାତ ଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିଯାଇଥାଏ, ପାଦ ଛନ୍ଦି ହୋଇଯାଇଥାଏ ।

ତାକୁ ସେମାନେ ଟାଣିଲାବେଳେ ଖଣ୍ଡିଆ କରିପକାଇଲେ । ଲୁହାଛଡ଼ ପୂରେଇ ତାଡ଼ିଲାବେଳକୁ କିଏ ତାଗିଦା କଲା –

''ଆରେ ସାବଧାନ, ଦେବୀଙ୍କ ବିଗ୍ରହ ଖଣ୍ଡିଆ ହେଇଯିବ ।''

ନିଧି କନାଟି ବାଡ଼ ଏପଟେ ଠକ୍ ଠକ୍ ଥରୁଥାଏ । ତା' ପାଟି ଶୁଖି ଯାଉଥାଏ । ଜିଭ ଭିଡ଼ି ନଉଥାଏ ଭୟରେ । କ'ଣ ହବଟି ! ସେମାନେ ବୋଧେ ଜଳକୁ ପ୍ରାଣରେ ମାରିଦେବେ । ତାକୁ ସତକୁସତ ବଳି ଚଢ଼େଇ ଦେବେ !

ସେ ଅଥୟ ଅଣାୟତ୍ତ ସମୟ କେତେକାଳ ଯାଏଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ସବାର ହୋଇ ରହିଲା କେଜାଣି । ବିସ୍ମୟ କ୍ରୋଧ ଜିଘାଂସାର ଖରଶାଣ ଖଡ୍‌ଗ, ଖଟ୍ବାଙ୍ଗ, ତ୍ରିଶୂଳ ସେ ପବନରେ ବିଜୁଳି ପରି ଚମକୁଥାନ୍ତି ।

ମହାସମର ଜାରି ରହିଥାଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ସମକ୍ଷରେ, ସମସ୍ତଙ୍କ ସତ୍ତ୍ୱେ ।

ନିଧି ଦେଖିଲା ଯେ ଜଳନ୍ଧର ଏଣିକି ରହି ରହି କମ୍ପୁଛି । ତା' କମ୍ପିବା ଧିମେଇଗଲା ଏବଂ ସେ ନିଶ୍ଚଳ ହେଇଗଲା ।

ଅଚାନକ ଲଦ୍‌ଲାଦ୍ ଖସିପଡ଼ିଲା ଜଳନ୍ଧର ମହିଷାସୁର ଉପରେ; ସିଂହ ଉପରେ । ପଡ଼ିଗଲା ପରେ ସେ ଆଉ ହଲଚଲ ହେଲାନାହିଁ । ମରିଗଲା କି ଆଉ ।

ତାକୁ ସେମାନେ ଟେକି ଆଣିଲେ ଛେଦ ପଡ଼ିଥିବା ବଳି ପରି, କନାଟି ବାଡ଼ ଏପଟେ ତଳେ ଶୁଆଇଦେଇ ତାକୁ ସେମାନେ ବେଢ଼ି ରହିଲେ । ନିଧି ଛାନିଆ ହେଇ ଅନେଇଥାଏ ଜଳନ୍ଧରର ମୁହଁକୁ । ଆଖି ଦ୍‌ରବୁଜା, ମୁହଁ ଶେତା – ହେଲେ କେମିତି ଗୋଟାଏ ଖୁବ୍ ଶାନ୍ତ, ତୃପ୍ତ, ମୁଗ୍ଧ ଭାବ ତା' ଚେହେରାରୁ ଜଣାପଡୁଥାଏ ।

ସେ ତା' ବୁକୁକୁ ନିଘା କରିଥାଏ । ତା' ଜାମା ବୋତାମ ଫିଟି ଯାଇଥାଏ । ଝାଳ ସରସର ଦେହ ସାରା । ତଥାପି ନିଧି ଜାଣିପାରିଲା ଯେ ନିଃଶ୍ୱାସ ଚାଲିଛି ।

ଜଣେ ବୟସ୍କ କିଏ ମଧ ନଇଁପଡ଼ି ତା ନାକ ପାଖରେ ହାତ ରଖି ସେଇଆ କହିଲେ – ''ବଞ୍ଚିଚି ।''

'କିଏ ଏଇଟା ?'

"ସେ ତଳ ସାଇର ବାଳୁଙ୍ଗା ଟୋକା ! ଏଇଠି ସଦାସର୍ବଦା ବୁଲୁଥାଏ ।"

"କ'ଣ ତା ନା ? ଘର କୋଉଠି ? ବାପା ନାଁ କ'ଣ ?"

କୌଣସି ଉତ୍ତର ମିଳିଲା ନାହିଁ । ନ ମିଳିବା କଥା ।

ସେଇ ନୀରବତା ଭିତରେ ସେଇ ବୟସ୍କଜଣକ ମୁନ୍ଦେ ପାଣିଆଣି ଜଳନ୍ଧରର ମୁହଁରେ ଛାଟୁଥାନ୍ତି ।

ସାହସ ପାଇଲା ପରି ନିଧି କହିଲା – "ତା' ନାଁ ଜଳନ୍ଧର ହାତିଆଳ; ମୁଁ ତା ଘର ଦେଖିଚି ।"

"ଆଚ୍ଛା ! ଆଚ୍ଛା ! ଗୋଟେ ରେକ୍‌ସାରେ ପକେଇ ୟାକୁ ଘରକୁ ନେଇ ଯା' !"

ଶଙ୍କିଲା ପରି, ଛାନିଆ ହେଲା ପରି ନିଧି ଜଳନ୍ଧରକୁ ସମ୍ଭାଳି ଧରିଥାଏ । ତା' କାନ୍ଧରେ ଜଳନ୍ଧରର ନିଶ୍ୱାସ ତାକୁ ବଳ ଦେଉଥାଏ ।

ସେ ବୟସ୍କଜଣକ ରେକ୍‌ସା ପଛରେ ଆସି ନିଧିକୁ ବୁଝେଇଲା ପରି କହିଲେ – "କିଛି ଭୟ କରିବାର ନାହିଁ । ମା'ଙ୍କ କୃପା ହେଲେ ସେ ଭଲ ହେଇଯିବ । ଭାଗ୍ୟକୁ ଦେବୀଙ୍କ ମନ୍ତ୍ର ବିସର୍ଜନ ସରିଥିଲା । ପ୍ରତିମାରେ ଆଉ ପ୍ରାଣ ନ ଥିଲେ, ନ ହେଲେ ଏ ଟୋକା ସେଇଠି ଜଳି ଯାଇଥାନ୍ତା ।"

ନିଧି ଶୀତେଇ ଗଲା ! ଜାକି ଧରିଲା ଜଳନ୍ଧରର ଝାଳ·ସରସର କାକର ଦିହଟାକୁ ।

ସେ ଦିନ ସଂଧ୍ୟାରେ ମେଢ଼ ବାହାରିଲା ଖୁବ୍ ପଟୁଆରରେ । ତଳସାହି ମୁଣ୍ଡରେ ଢୋଲ ମାଡ଼ ଶୁଭିଲା । ମହୁରୀ ବାଜିଲା । ପଡ଼ିଶାଘର ବିଶୁ କକା ଜଳନ୍ଧରକୁ ଦେଖି ତା ନାଡ଼ି ଚିପି କହିଲେ – "କିଛି ଭୟ କରିବାର ନାଇଁ । ତାକୁ ନିଦ ହେଇଯାଇଛି ଉଠାଅ ନାଇଁ । ସେ ଭଲ ହେଇଯିବ ।"

ନିଧି ଦି' ଭାଗ ହେଇ ରହିଥାଏ । ଜଳକୁ ଛାଡ଼ିଗଲେ ତା' ମା' ଛାନିଆ ହେଇଯିବ । – ତେଣେ ବିନ୍ଧାଣୀସାହି ମେଢ଼ ଚାଲିଯିବ – ସେ ଦେଖିପାରିବ ନାଇଁ ।

ଫେର୍ ତାକୁ ବି କେମିତି ଗୋଟାଏ ଡର ମାଡ଼ିଲା । ସେ ଆଉ ମେଢ଼ ପାଖକୁ ଯାଇ ବିସର୍ଜନ ଘାଟରେ ସେ ମୁକୁଟ କାଢ଼ିବାକୁ ସାହସ କଲାନାଇଁ । ତା ବାହାରେ ମହିଷାସୁର ମୁକୁଟଟା ଚେପା ହେଇଯାଇଥିଲା ଜଳନ୍ଧର ତା' ଉପରେ ପଡ଼ିଯିବାରୁ ।

ମେଢ଼ ପଟୁଆର ଘୁଞ୍ଚିଗଲା ଆର ସାହିକୁ । ଦୂରକୁ ଦୂରକୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା ଢୋଲ ମହୁରୀର ଘନନାଦ ।

ରାତ୍ରିର ନୀରବତା ଓହଳି ଆସିଲା ଶୀତଳ ଆକାଶରୁ । ତାରାମାନେ ବୁଣି ହେଇଗଲେ । ନଈପଠା ସେପାରି ପାହାଡ଼ ଆଉ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ତୋଳିଲା ନାହିଁ । ସେଇ ପ୍ରଥମ ପ୍ରହର ଭିତରେ ନଈର ସହରପାଖ ଦକ୍ଷିଣ ଧାର ପାଣିରେ ଦେବୀଙ୍କ ବିସର୍ଜନ ସରିଗଲା ।

ତା' ପରଦିନ ଦୁର୍ବଳ ଥମ୍ ଥମ୍ ସକାଳ ।

ଜଳନ୍ଧର ମାସେ ବାଧିକା ପଡ଼ିଥିଲା ମଳୁ ପରି ଉଠିବସିଲା । ତାକୁ ଖୁବ୍ ଉଶ୍ୱାସ, ପବନରେ ଉଡ଼ିଗଲା ପରି ଲାଗୁଥାଏ । ବିଶୁ କକା ଆସି ଦେଖିଦେଇଗଲେ । ''ଆଉ କିଛି ଚିନ୍ତାନାହିଁ । ଏଥରଟା ଜଳ ବର୍ତ୍ତିଗଲା ଜାଣ'' – କିଛି ସମୟ ରହି ତାକୁ ଆଉଁସି ସାଉଳି ଚାଲିଗଲେ । ଜଳନ୍ଧର ମଞ୍ଚ ଟାଣ ଧରି ଆସିଲା ।

ଦୁଇଦିନ ଧରି ସେ ଘରୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ନ ଥିଲା ।

ଦୁଇଦିନ ନିଧି ମଧ ତା ପାଖକୁ ଆସି ନଥିଲା । ତା' ପରଦିନ ସକାଳୁ ସେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲା । ଜଳନ୍ଧର ତାକୁ ଦେଖି ଅଳ୍ପ ହସିଲା ।

''କିବ୍‌ବେ ହୁତୁମ୍ୟା, ଏଥର ବାଗ ଧରିଗଲୁ ତ' । ବାହାରିପଡ଼ ଘେରାଏ ବୁଲି ଆସିବା ।''

ଜଳର ମା' ଶୁଣି ପାଟିକଲା – ''ନାଇଁ ବାପା, ତାକୁ ଆଉ ଖରାତରାରେ ନେ ନା' । ତା'ର ନୂଆ ଦିହ ପରି ହେଇଚି ।''

''ନାଇଁ ମାଉସୀ, ସେ ଥରେ ବୁଲି ଆସିଲେ ତାକୁ ଫୁର୍ତ୍ତି ଲାଗିବ ।''

ଜଳନ୍ଧର ବି ଉଠି ଜାମା ପେଣ୍ଟ ଗଳେଇ ହେଇ ପଡ଼ିଲା । ଦୁହେଁ ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ଆସିଯିବାରୁ ତାକୁ ସତକୁସତ ଭାରି ଭଲ ଲାଗିଲା ।

ନିଧି କ'ଣ ଭାବିଲା କେଜାଣି ସେଇ ବିନ୍ଧାଣୀସାଇ ଆଡ଼େ ବାଟ କାଟି ଗଲା । ମେଢ଼ ପାଖରେ ଖାଲି ବାଉଁଶ ଛାଞ୍ଚଟା ତଥାପି ଥିଲା । ସେଥିରେ ଗଣ୍ଡାଏ କାଉ ବସି ରାବୁଥିଲେ – ସେ ଜଳନ୍ଧରକୁ ସେଇଠି ଠିଆହେବାକୁ ଦେଲାନାହିଁ, ନାନା କଥା କହି ବାଆଁରେଇ ନେଇଗଲା ନଈଘାଟଆଡ଼େ । ସେଇଠି ସେ ଦୁହେଁ, ଅସୁମାରି ଦି'ପ୍ରହର ବିତେଇଛନ୍ତି । କେତେ ଡେଇଁଛନ୍ତି । ପାଣି ପହଁରିଚନ୍ତି । –

ପୁରୁଣା ଆମ୍ବଗଛ ପାଖରେ ମାଟି ଖାଇ ଯାଇଥାଏ । ସେଇଠି ଘାଟ ଦିଶେ ନାହିଁ । ସେ ଗଡ଼ାଣିକୁ ଆଗେଇ ଗଲେ ଆଉ ଦଶ ପାହୁଣ୍ଡରେ ଘାଟ ।

ସେଇ ମୋଡ଼ ପାଖରେ ଓହ୍ଲେଇ ଗଲା ମାତ୍ରେ ଦିହେଁ ଥମ୍ ହେଇ ଠିଆ ହେଇଗଲେ ।

ସେଇ ବୋଧେ ଦେବୀ ପ୍ରତିମାର ଅବଶେଷ । ମଥାଟା ଝଡ଼ି ଯାଇଥାଏ । ସେଇଠି ଗୋଟିଏ ଡେମ୍ଫ ପରି କ'ଣ ଉଭାରି ରହିଥାଏ । ଦେହସାରା କାଦୁଅ ସାଲୁବାଲୁ । ହାତ ପାପୁଲି ଝଡ଼ିଯାଇଥାଏ । ବାହା ଉପରୁ ମାଟି ଖସିଯାଇ ଭିତର ନଡ଼ା ଆଉ ସୁତୁଲି ଦିଶୁଥାଏ ।

ସେଇଠି ଏମାନଙ୍କୁ ପଛକରି ଯେ ବସିଥାଏ, ତାକୁ ଏ ଦୁହେଁ ଜାଣିଛନ୍ତି ତ । ଭୟରେ ସେମାନେ ତା ପାଖ ପଶନ୍ତି ନାହିଁ । ସେ ଖଣ୍ଡ ଦୂରରେ ପଳାଶ, ଶିମୂଳି ବଣ ଭିତରେ ରହୁଥିବା ମଶାଣି ଚଣ୍ଡିଆ ତାନ୍ତ୍ରିକ । –

ସେ ତା ସାମ୍ନାରେ ନିଆଁଢାଳି ତା' ଉପରକୁ ଫୁଲର ପାଖୁଡ଼ା ପକଉଥାଏ । ଧୂଆଁ ଉଠୁଥାଏ । ତା' ଦି'ପାଖେ, ଆଉ କ'ଣ ସବୁ ମାଟି ସରାମାନଙ୍କରେ ଥୁଆ ହୋଇଥାଏ ।

ସେ ଆଭିଚାରିକ ଜପୁଥାଏ । ବିକଟାଳ ଶୁଭୁଥାଏ ତା' ସ୍ୱର । ତା' ଝାମ୍ପୁରା ମୁଣ୍ଡକୁ ବାରବାଂର ତଳେ ଲଗେଇ ପ୍ରଣାମ କରୁଥାଏ ।

ନିଧିର ହୋସ୍ ଆସିଲା ଯେତେବେଳେ ସେ ଦେଖିଲା ଜଳନ୍ଧର ହାତ ଯୋଡ଼ି ଥରୁଛି । ତା' ଆଖିରୁ ଧାର ଧାର ଲୁହ ଝରିଯାଉଛି । ସେ ସେଇଠି ଆଣ୍ଠେଇପଡ଼ି ମୁଣ୍ଡ ତଳେ ଲଗେଇ ରହିଲା । ହାତ ଲମ୍ୱେଇଦେଲା ଆଗକୁ ।

ନିଧି ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ଚାହିଁଥାଏ । ଦେବୀଙ୍କ ସେ ଅବଶିଷ୍ଟ ରୂପକୁ ଥରିଲା ଥରିଲା ହାତରେ ନମସ୍କାର କରୁଥାଏ ।

ସେ ଅନୁଭବ କରୁଥାଏ ଯେ ସେଇଟା ବୋଧେ ଜଳନ୍ଧରର ସଙ୍କଟ ବେଳା... ତାକୁ ଉଠେଇଦେବା ଉଚିତ ହେବ ନାହିଁ । ସେ ଯା'ପରେ ହୁଏ ତ ବର୍ତ୍ତିଯିବ ନତୁବା ନିବର୍ତ୍ତିଯିବ ।

ମଶାଣି ଚଣ୍ଡିଆ ତାନ୍ତ୍ରିକ ବାରବାଂର ପ୍ରଣାମ କରୁଥାଏ, ଅପରାଧ ପାଇଁ କ୍ଷମା ମାଗୁଥାଏ ତା'ପାଇଁ; ଜଗତ ପାଇଁ–

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଠିଆସୁଥାଏ ପୁରୁଣା ଆମ୍ବତୋଟା ଗହଳରୁ...

□□□

ହିସାବ ନିକାଶ

ସେ ଗାଁ ନାଁ ବି ପାତ୍ରପୁର !

ସେଇ ନାଁରେ ଆଉ ଶହେ-ଦୁଇଶ' କୁଆଡ଼େ ଦେଶସାରା ବୁଣି ହେଇ ରହିଥିବେ ଛୋଟବଡ଼ ଗାଁ ।

ମଣିଷ ଗୁଡ଼ାକ ବି ସେମିତି ଯାହାକୁ ଯୋଉ ନାଁରେ ଡାକିଦେଲେ ଚଳିବ । ଶୁକୁରା, ମକରା, ଟିକିରା । ନୁଖୁରାମୁଣ୍ଡିଆ, ରୁଢ଼ିଆ, ଭକୁଆ ମୁହାଁ, କାନ୍ଦୁରା କାନ୍ଦୁରା ଲୋକଗୁଡ଼ିଏ । ଶିରାଳ ହାତରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପାପୁଲି... କୌଣସି ଗୋଟିଏ ପାପୁଲିରେ ଭାଗ୍ୟରେଖା ନାହିଁ । ଆଉ ଅନ୍ୟ ରେଖା ବି ଲିଭି ଯାଇଚି ନା କ'ଣ । ଖାଲି ଗୋଟାଏ ଲଙ୍ଗଳଗାର ପରି ଜୀବନ ରେଖାଟାଏ ପାପୁଲିକୁ ଦୁଇଭାଗ କରି ଚିରି ଦେଇଛି ।

ମାଇପି ସବୁ ସେଇଭଳି ନୁଖୁରିମୁଣ୍ଡି, ଏକ ବସ୍ତ୍ରୀ, ହାଡ଼ୋଇ । ଚିତାକୁଟା ଡେଣା, ମୁଣ୍ଡାକାଚ କଚଟି, ରସ ମୁଦି ହାତ । ସେଇ ପାଇଟିଆଳି ହାତରେ ଫାଟକୁଡ଼ା ପାପୁଲି । ମୋଟା ଗଣ୍ଠିଆ ଆଙ୍ଗୁଠିରେ ଅସନା ମଳା ନଖ । ଯାଙ୍କୁ ବି ଯାହାମନ ତାହା ଡାକିଲେ ଚଳିବ... ପୁନେଇ, ସୁନେଇ, ଫୁଲ, ସୁଲ, ଦ୍ରୁପଦି ।

ପିଲାଗୁଡ଼ାକ ଲଙ୍ଗଳା, ଟିମିରି ପେଟିଆ, କାଛୁଆ ଅସନା ଭୋକିଲା ହିଞ୍ଜହିଞ୍ଜିଆ । ଦୁକୁଦୁକି ପଞ୍ଜୁରୀ, ଗାତୁଆ ଆଖି ଚାରିକଡ଼େ ପୁଞ୍ଜି ପୁଞ୍ଜି ଝାଳ । କପାଳ ବେକ ଅଠାଅଠା ।

ଗୋଡ଼ଠଉ ମୁଣ୍ଡଯାଏ ସବୁ ମାଇପି ପିଲାଙ୍କର ଗୋଟାଏ ରଙ୍ଗ – ମାଟି ରଙ୍ଗ । ଦିହ ସାରା ଧୂଳି ମଳି । ପେଟରେ ପାଟିରେ ଆଖିରେ ଅମାପ ଭୋକ । ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଅକୁହା କଥା – ଦୁଃଖ ।

ଏଭଳି ଗାଁ ଏଇ ପାତ୍ରପୁର ।

ଏଠି ପୁଣି ପଦୁଅଁ ଫୁଟିବ । ଏଠି କୁଆଡ଼େ ହାତୀ ପଲାସିବ !! ସଜନା ଗଛରେ ଶିଝୁ ବାଡ଼ରେ ଏଠି ସେଠି କଥା ବାଢ଼େଇ ହଉଚି ଯେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିବେ !!

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆକ୍ତା ଆକ୍ତା ଲାଗୁଚି ।

ଅଣ ନିଃଶ୍ୱାସି, ଆଫା ଆଫା ଲାଗୁଚି ।

ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ଗାଡ଼ି ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯାଉଛନ୍ତି ତାଳବଣିଆ ପାଖରେ । ଏଣିକି ସେ ସାନ ସାନ ନରମା ସୁକୁମାରିଆ ଚକ ଆସିପାରିବେ ନାଇଁ । ଆବଡ଼ା ଖାବଡ଼ା ପାଣି କାଦୁଅରେ ଛେଚି କଚି ହେଇ ଶଗଡ଼ ବୋଲି ଯାଉଚି । ତାକୁ ହଡ଼ା ବୋଲି ଟାଣୁଛନ୍ତି । ନ ହେଲେ ମଣିଷ କେମିତି ଯିବା ଆସିବା କରନ୍ତା ? ଜିପ୍ ଗାଡ଼ିଆ ବାବୁ କ'ଣ

ଶଗଡ଼ରେ ଆସିବାକୁ ରାଜି ହେବେ ? ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ନ ହେଲା ପାଲିଙ୍କିରେ ବସେଇ ନେଇ ଆସିବା !

ମନ୍ତ୍ରୀ ସତେ ଏ ଅସନା-ମସନାକୁ କାଇଁ ଆସୁଛନ୍ତି ଯେ ! କ'ଣ ଦେଖିବେ ଏଇଠି ?

ଏଇଠି କିଏ ଗୋଟେ ମରନ୍ତା ହେଲେ ? ମରଣ ତ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଖିକୁ ନୂଆ ଲାଗନ୍ତା । ଖୁସି ହେଇଯାଆନ୍ତେ । ନ ହେଲେ ଏଠି କଣ ଆଉ ଅଛି ?

ଆଉ ଦୁଇଶ ପାତ୍ରପୁରରେ ଯାହା, ଏଇଠି ବି ସେଇଆ । ତାଳବଣିଆ ପାଖରୁ ଗୋଟେ ଲଙ୍ଗଳା ଟୋକା ଖାଲ ଢିପ ଡେଇଁ ଦୌଡ଼ି ଆସିଲା ଗାଁକୁ, ଗୋଟେ ନିଶ୍ୱାସରେ । ଭାରି ଟାଣୁଆ ଟୋକା । ନିତିଦିନ ଗଣ୍ଡେ କ'ଣ ଖାଇବାକୁ ପାଇଲେ ସେଇଟା ସର୍କସରେ ମିଶିଯାନ୍ତା ।

ଆସି ବହେ ଧକେଇଲା । ହାତରେ ଠାରିଲା ଏପାଖ ସେପାଖ । ସେଇଠୁ କହିଲା – ''ମଁତିରି, ...ମଁତିରି ଆଇଗଲେ ।''

ଇଲୋ ବୋପାଲୋ । ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିଗଲେ ? କ'ଣ କରିବେ, ନିପାରିଲା, ମଳିମୁଣ୍ଡିଆ, ପାତ୍ରପୁରିଆ ? ହାଉଯାଉ ହେଲେ । ଧନ୍ଦାଳି ହେଇଥିବା ପଙ୍କ ପୋଖରୀର ନିର୍ଜୀବିଆ ମାଛ ପରି । ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ହାତ ଚଳିଲା ନାହିଁ । ପାଟି ଫିଟିଲା ନାହିଁ । ଆଖିରେ ପଲକ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ ।

କିଏ ଗୋଟେ କହିଲା – ''ଆରେ ଫୁଲମାଳ କାଇଁ ? ବେକ ଉଛୁଳେଇଲା ପରି ଚାରି-ଛ'ଟା ଫୁଲମାଳ ନ ହେଲେ କେମିତି ହବ ?''

''ଏ ଦହି, ଦୁଧ, ସର, ଲହୁଣୀ, ମାଛ କଇଁଛ କାହିଁ ? ମନ୍ତ୍ରୀ କ'ଣ ମଣୋହି କରିବେ ?''

''ଶଙ୍ଖ, ମହୁରୀ ବାଇଦ କାହିଁ ? ନାଚ ଗୀତ କାହିଁ ? କ'ଣ ଦେଖି ମନ୍ତ୍ରୀ ମୁରୁକିବେ ?''

ଆବେ ଏ ଗାଁଟାରେ ଚାଲିବାକୁ ବାଟ କାହିଁ ? ଗୋବର କାଦୁଅ ଖାଲ ଖଣା! ଲୁଗା ଟେକି କ'ଣ ସେ ତୁମ ପରି ଯାଇ ପାରିବେ ? – ଗୋଡ଼ କାଦୁଅ ହେଲେ ଧୋଇବାକୁ ପାଣି କାହିଁ ? ସବୁ ଘରୁ ମାଟି ହାଣ୍ଡି ଖାଲିକରି ଏକାଠି କଲେ କ'ଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ପାଦ ଧୋଇବାକୁ ଅଣ୍ଟିବ ?

ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିଛନ୍ତି, ଭାଷଣ ଦେବାକୁ ଚାହିଁଲେ ଲୋକ କାହାନ୍ତି ? ଆଜିକ ହେଲେ ଅଳପଇଷେ ଯାଇ ନଥାନ୍ତେ ଢାଳ ଗୋଟାଇବାକୁ, ଗୋଡି ଖଟିବାକୁ ।

''ଇସ୍, ମରିଯାଆନ୍ତ ହେଲେ ପାତ୍ରପୁରିଆ – ପିଲାବୁଢ଼ା ମାଇକିନିଆ ଯେତେ ଅଛ । ଗାଁଟାରେ ଗୋଟାଏ ହେଲେ ଜିଅନ୍ତା ନାହିଁ । ସବୁ ମୁର୍ଦ୍ଦାର ଦେଖିଲେ ବୋଲି ମନ୍ତ୍ରୀ ଫେରି ଯାଇ କହନ୍ତେ ।''

ଯେ କହୁଥିଲା ସେ ଆସି କେତେବେଳୁ ଗାଁରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା । ସେ ତିନିଖଣ୍ଡ ଗାଁ ସେପାରିର ଗ୍ରାମ ସେବକ । ନାଁ ନକୁଳ ନାହାକ । ତା'ର ଫାଳକେ ଗୋଟାଏ ରଂଗ । କଥାକେ ଯୋଡ଼ାଏ ବାଙ୍କ । ସେ ଆସି ଏମିତି ହାଉଁ ପାଉଁ ହେଲାଣି ଯଦି, ତେବେ ମନ୍ତ୍ରୀ ନିଶ୍ଚେ ଆସିଗଲେ ।

ଆରେ ଆସିଲେ କ'ଣ । ସେ ପରା ସେଇ ତାଳବଣିଆ ପାଖରେ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ! ସେଇଠୁ ଯେମିତି ସବୁ ହାକିମ ବାବୁ ପାତ୍ରପୁରକୁ ଆଖି ଟେକି ଚାହିଁ ଦେଇ ଚାଲିଯାନ୍ତି, ମନ୍ତ୍ରୀ ସେମିତି ଚାହିଁ ଫେରି ଯାଉ ନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ? କ'ଣ ଗରଜ ପଡ଼ିଚି ଗାଁରେ ପଶିବାକୁ ?

''ଆହେ, ମନ୍ତ୍ରୀ ଉପରେ ଆହୁରି ଆହୁରି ବଡ଼ ନେତା ନାହାନ୍ତି କି ? ତାଙ୍କରି ହୁକୁମ ହେଇଥିବ ପରା !!!''

ନକୁଳ ନାହାକ କହୁଚି ଯଦି ତା'ହେଲେ ସେଇଆ ହେଇଥିବ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ତାହେଲେ ନିଶ୍ଚେ ବିଜେ ହେବେ ।

ଗାଁଟି ଯାକ ଲୋକ ଆସି ଗାଁମୁଣ୍ଡ ଫାଳିକିଆ ବରଗଛ ମୂଳେ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ । ଗଛର ଆର ଫାଳକ ଦି'ପୁରୁଷ ତଳେ ଚଡ଼କ ପଡ଼ି ଜଳି ଯାଇଥିଲା ।

ନକୁଳ ନାହାକ ୟାକୁ ଠେଲି ତାକୁ ଭିଡ଼ି ଧାଡ଼ି ସଳଖିଲା । ବେକରେ ଗାମୁଛା ଓହଳେଇ ଚାଲିଗଲା କିଛିବାଟ । ତେଣିକି କାଦୁଅ, ଏଠି ସେଠି ପଥର । ତାଳବଣିଆ ହୁଡ଼ା ପାଖରୁ ଗୋଟାଏ ହିଡ଼ିହିଡ଼ିଆ ଗଡ଼ାଣି ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ହୁଡ଼ା ଉପରେ ଠିଆ ହୋଇ ଅନେଇଲେ । କ'ଣ ପାଖ ଲୋକକୁ କହି ପାଦ କାଢ଼ିଲେ ଆଗକୁ । ହାକିମ ବାବୁମାନେ, ଫଟୋ ଉଠାଳି ମାନେ ତାଙ୍କ ଆଗକୁ ଗଡ଼ି ଆସିଲେ । ଗୋଟେ ଦି'ଟା କାଦୁଅରେ ପଡ଼ିଲେ । ଆହା, ଆହା କେଡ଼େ କଥା ହେଲା । ଜନ୍ମଯାକ ଭୂଇଁରେ ଚାଲି ନଥିବା ପାଦ ପୁଣି କାଦୁଅରେ ପଡ଼ିଗଲା ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ଓହ୍ଲେଇବେ କେମିତି ?

ତାଙ୍କ ଦି'ପାଖେ କାନ୍ଧ ଦେଖେଇ ଲୋକ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ । ଚାହିଁଲେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହାତ ଥାପିଦେବେ । ଆହୁରି ଲୋକ କାଦୁଅକୁ ଓହ୍ଲେଇଗଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାହୁଣ୍ଡ ପଡ଼ିବା ଜାଗାରେ ପଥର, ଇଟା ଥୋଇବାପାଇଁ । ପହଣ୍ଡି ବିଜେ କଲାପରି ମନ୍ତ୍ରୀ ଝୁଲି ଝୁଲି ଆଉଜି ଆଉଜି, ସେ କାଦୁଅ ଗୋହିରୀ ପାରି ହେଉଥାନ୍ତି । ନିର୍ବିକାର କାଦୁଅରେ ଚକଟି ଚାଲିଥିବା ଚନ୍ଦା, ବାଙ୍ଗୁରା, ପେଟା, ମୁହଁ ଫଣଫଣିଆ, ଗୋରା ତକତକ ହାକିମମାନଙ୍କୁ ଅତି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲାପରି ଚାହୁଁଥାନ୍ତି ?

କହୁଥାନ୍ତି ସତେବା – ''ତୁ କି ବର ମାଗିବୁ ମାଗ୍ ।''

ହାକିମ ପାନଖିଆ ଦାନ୍ତ ଦେଖେଇ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଅନେଇ ଆଖି ତଳକୁ କରି ନେଉଥାନ୍ତି ବିନୟରେ । ନୀରବରେ ବୁଝେଇ ଦଉଥାନ୍ତି – ''ଆଜ୍ଞାଏ କ'ଣ ସାରେ, ବେକେ କାଦୁଅରେ ପଶ୍ କହିଲେ ପଶିବାକୁ ଗୋଲାମ୍ ହାଜର୍ ଅଛି । ଖାଲି ଖଟୁଆକୁ

କାନ ଦେବେ ନାଇଁ ସାର୍ । ମୁଁ କ'ଣ କାମରେ ଠକି ପାରେ, ମୁଁ କ'ଣ ଲାଞ୍ଚ ମିଛରେ ବୁଡ଼ିଥିଲା ପରି ଦେଖାଯାଉଛି ସାରେ ?''

ନକୁଳ ନାହାକ ଏ ପାଖେ ଥାଇ ଖଲ ଖଲ ହଉଥାଏ । ସେ ଚାହୁଁଥାଏ କାଦୁଅରେ ଶୋଇପଡ଼ି ପାଛୋଟି ଆଣନ୍ତା ତା' ସାଇବକୁ । କହନ୍ତା ମୋ ଉପରେ ଚାଲି ଆସନ୍ତୁ ସାର୍ । ଆଉ ହାକିମଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ମନ୍ତ୍ରୀ ତା' ଉପରେ ପାଦ ଥାପି ଦିଅନ୍ତେ ଯଦି ସେ ଧନ୍ୟ ହେଇ ଯାଆନ୍ତା । କାରଣ ତେଣିକି ଏଇତକ ପୁଞ୍ଜିକରି ସେ କେତେ କ'ଣ ଦୁହିଁଆଣନ୍ତା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିଜଲୋକ, ପାଖଲୋକ ହେଇ ।

ତେବେ ନକୁଳ ନାହାକ କି ଛାର ମଣିଷ'। ଯଦି ଏଡ଼େ ଏଡ଼େ ମୁଣ୍ଡ କାଦୁଅରେ ଲଟପଟ ହଉଛନ୍ତି, ସେ ବା ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କୋଉ ସାହସରେ ଟକ୍କର ଦବାକୁ ଯିବ । ଟାଙ୍ଗରା ଭୂଇଁରେ ଯେତିକି ଭାଗ୍ୟ ତେଢ଼ିଲା ସେତିକି ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ଏ ମୁଣ୍ଡେ ଆସି, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଠିଆ ହେଲେ । ଓହୋ କି ଦୁର୍ଗମ ଅଂଚଳକୁ ଗସ୍ତ ନ କଲେ ମନ୍ତୀ ? ହାକିମ ପାଖକୁ ଲାଗିଆସି କହିଲେ ।

''ଏ ପାତ୍ରପୁରକୁ କୌଣସି ମନ୍ତ୍ରୀ, ଅଫିସର ହାକିମ କେହି କେବେ ଆସି ନଥିଲେ ସାର୍ ।''

ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଓସାର ମୁହଁରେ ଓସାର ହସ ! କ'ଣ ମନ ପାଇଲା କେଜାଣି ପଚାରିଦେଲେ – ''କିନ୍ତୁ ତମେ ନିଶ୍ଚେ ଆସିଥିବ ଭୂୟାଁବାବୁ ।''

''ଭୂୟାଁବାବୁ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଥରେ ଚାହିଁଦେଲେ । ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ଭାବିନେଲେ ଯେ ସତ କହି ଦେଲେ ଲାଭ ଅଛି ।''

''ନାଇଁ ସାର୍, ମୁଁ କହିଲି ପରା ଆପଣ ସର୍ବ ପ୍ରଥମେ ଏ ଗାଁକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ତା' ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ କ'ଣ ଆଉ କେହି ଆସିନାହାନ୍ତି ।''

''ଆଚ୍ଛା, ଆଚ୍ଛା ! ଚାଲ ଗାଁକୁ ଯିବା !''

ଫାଳିକିଆ ବରଗଛ ମୂଳେ ମାଟି ରଙ୍ଗର ସ୍ଥିର ପ୍ରତିମାଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖାଗଲେ । ଏଇମାନେ ତା'ହେଲେ ଗାଁର ଭାଇ ଭଉଣୀ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ । ଜଣେ ଅର୍ଥ କଲା ମନ୍ତ୍ରୀ ରିସେପ୍‌ସନ୍ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ମୁଁ କହୁ ନଥିଲି ଆଗରୁ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇନାହିଁ । ଏଥର ସମ୍ଭାଳ । ଏଥିପାଇଁ ଦୁଇ-ଚାରିଟା ମୁଣ୍ଡ ଗଡ଼ି ଯାଇପାରେ ।'

ଆଉ ଜଣେ ଅର୍ଥ କଲା – ଗୋଟାଏ ଥର ଦେଖିଦେଲେ ମନ୍ତ୍ରୀ ସବୁ ବୁଝି ଯାଆନ୍ତି । ସେ ଗାଁଟାକୁ ଏମିତି କଳିନେଲେ ।

ଭୂୟାଁବାବୁ ବୁଝିଲେ ଯେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଫଟୋଗ୍ରାଫରକୁ ଖୋଜୁଛନ୍ତି ।

ସେ ଇଙ୍ଗିତ କରିବାରୁ ଫଟୋ ଉଠାଳି ଦଳ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଗକୁ ଦୌଡ଼ିଗଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଓସାର ମୁହଁକୁ ହସ ଫେରି ଆସିଲା ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ନଇଁ ପଡ଼ିବାରୁ ଫଟୋଉଠାଳି ନଇଁ ପଡ଼ିଲେ । ହାକିମବାବୁମାନେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପଛରେ ସଜାଡ଼ି ହୋଇଗଲେ ବିଭିନ୍ନ ଭଙ୍ଗୀରେ, ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲାପରି, ସାହାଯ୍ୟ କଲାପରି, ଫଟୋ ଉଠୁଛି ବୋଲି ନ ଜାଣିଲା ପରି ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ଗୋଟାଏ ହାଡ଼ ଗୁଜୁଗୁଜିଆ ଟୋକାକୁ କୋଳକୁ ଟାଣିନେଲେ ତାଙ୍କ ବାହୁ ଘେର ଭିତରେ ଆଉ ପୁଞ୍ଜାଏ ଖଣ୍ଡେ ସେପରି ଟୋକା ରହିଥିଲେ ମଧ ଜଣା ପଡ଼ି ନଥାନ୍ତା ।

ସେଇ ଟୋକା ତାଳବଣିଆରୁ ଖେପାମାରି ଦୌଡ଼ି ଆସିଥିଲା ଗାଁକୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିବା ଖବର ନେଇ । ଭାରି ଟାଣୁଆ ଟୋକା । ଗଣ୍ଡେ ଖାଇବାକୁ ପାଇଲେ ସର୍କସରେ ମିଶିଯାନ୍ତା ।

''କିରେ ତୋ ନା' କ'ଣ ?'' ତା' ଚିବୁକ ଟେକି ଅତି ଗେହ୍ଲାରେ ପଚାରିଲେ ମନ୍ତ୍ରୀ ।

ସେ ଟୋକା ସେତେବେଳେକୁ ଝାଳେଇ ଯାଇଥିଲା ।

ତା' ବେକ ପାଖ ନାଡ଼ ଡେଉଁଥିଲା । ବୁକୁ ଦାଉଁ ଦାଉଁ ପଡ଼ିବା ଦିଶୁଥିଲା ।

ସେ କିଛି କହିପାରିଲା ନାହିଁ ।

ଖାଲି ଟିକିଏ ମାତ୍ର ମୋଡ଼ିହେଲା ମୁକୁଳି ଆସିବାକୁ ।

ଗାଁ ବାଲାଙ୍କ ଆଖି ଢଳେଇ ଆସିଥିଲା । ତାଙ୍କର ପୁଣି ଗୋଟାଏ ଗାଁ । ସେ ଗାଁର ପୁଣି ବାରବୁଲା ଟୋକା ସପନି – ତାକୁ ପୁଣି ମନ୍ତ୍ରୀ ଗେଲକରି ପଚାରୁଛନ୍ତି – ''ତୋ' ନାଁ କ'ଣ ?'' କାହୁରା ଲୋକେ ଲୁହ ଥନ୍ ଥନ୍ ଆଖିରେ ଚାହିଁଥାନ୍ତି ଡେଣିକି କ'ଣ ହବ ଦେଖିବାକୁ ।

ଲଇଁ ପଡ଼ି ଭୂୟାଁବାବୁ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିବା ଖବର ଉପରେ ତା' ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ସାଉଳି ଆଣି କହିଲେ – ''ଆରେ କହିଦଉନୁ ସପନି ବୋଲି, ମନ୍ତ୍ରୀ ପଚାରୁଛନ୍ତି ପରା ।''

ମନ୍ତ୍ରୀ ଚାହିଁଲେ ଭୂୟାଁକୁ, ସାବାସ୍ ଅଜାଡ଼ିଦେବା ଭଙ୍ଗୀରେ । ଭୂୟାଁବାବୁ ଅଳ୍ପ ହସି ଆଖି ନୂଆଁଇଦେଲେ ନିସ୍ତରିଲି ନିସ୍ତରିଲି କହିବା ଭଙ୍ଗୀରେ ।

''ତୋ' ନାଁ ସପନି ?''

ସପନି ତା' ନୁଖୁରା ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରି ଦେଲା ।

''ଭଲ ନାଁ ତ । ତୋ ଘର କୋଉ ସାଇ ?''

ପାତ୍ରପୁର ବୋଧେ ପଲ୍ଲବି ଗଲା । ଗାଁ ଲୋକେ ଚାହାଁଚାହିଁ ହେଲେ । ଏଠି ସାଇ କାଇଁ ? ଏଠି ତ ଗାଁ ଦାଣ୍ଡ ଦି'ପାଖେ ଦି'ଧାଡ଼ି କୁଡ଼ିଆ । ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେଣି ଯଦି, ଏଣିକି ସାଇ ହୋଇଯିବ । ବାଁ ସାହି, ଡାହାଣ ସାହି । ନ ହେଲେ ଉତ୍ତର ସାହି, ଦକ୍ଷିଣ ସାହି ।

ସପନି ମୁହଁ ଟେକି ଗୋରୁ ଠାରିଲା ପରି ଠାରି ଦେଲା ଉତ୍ତର ସାହିକୁ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ଉଠିଲେ । ସପନିର ଡେଣାଟାକୁ ଧରିଥାନ୍ତି । ଫଟୋ ଉଠା ଚାଲିଥାଏ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଧଳା ଫରଫର ପଞ୍ଜାବୀ ମସିଆ ହୋଇଯାଇଥାଏ ।

ଗାଁ ଲୋକଙ୍କୁ କହୁଣେଇ ଆସିଥିବା ଧୋବ ଧାଉଳିଆ ମଣିଷମାନେ ଆଗକୁ ମାଡ଼ିଗଲେ । ଫଟ ଉଠାଳି ସବା ଆଗରେ ପଛେଇ ପଛେଇ ଚାଲିଥାଏ ।

ଗାଁ ବାଲାଏ ଆସ୍ତେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଚାଲିଲେ । ତାକୁ ଭାଳେଣି ପଡ଼ିଗଲା । ସପନି ଘରକୁ ମନ୍ତ୍ରୀ କେମିତି ଯିବେ । ତା' ସାନ ଭାଇଟା ବାଧିକା ପଡ଼ିଚି, ବାପାର ଦେଖା ନାଇଁ ଦି' ମାସ ହୋଇଗଲା । ମା' ମୁଲ ଲାଗି ପାରୁ ନାହିଁ । ଦି' ଦିନ ହେଲା ତା' ଘରେ ଚୂଲୀ ଜଳିନାହିଁ ।

ଗାଁ ଦାଣ୍ଡ ଅସନା ମସନା । ଅଳିଆ ଗଦା, ଗୋବର ଗଦା । ପାଣି କାଦୁଅ ପଚର ପଚର ।

ଫଟୋ ଉଠାଳି ଯା ପିଣ୍ଡା ତା' ପିଣ୍ଡା ଚଢ଼ି ଫଟୋ ଉଠାଉଥାନ୍ତି । ମନ୍ତ୍ରୀ ଚାଲିଥାନ୍ତି ସପନି ଡେଣା ଧରି ତା' ଘରକୁ । ଭୂୟାଁବାବୁ ଠାରି ଦେବାରୁ ଲୋକ ଖବର ନେଇ ଖେପିଗଲେ ।

ଆଗକୁ ଯାଇ ସେ କୁଡ଼ିଆଟି ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇଗଲେ ଫଟୋଉଠାଳି ଦୁଆର ମୁହଁରୁ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆସିବା ଦୃଶ୍ୟ ଉଠାଇନେଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଓସାର ମୁହଁରେ ଓସାର ହସ ସମେତ ।

ସପି ମା' ଛାନିଆ ହେଇଯାଇଥିଲା । ତା' ମସିଆ କସ୍ତାଟାକୁ ଦିହ ଲୁଚେଇ ଚିରା ଲୁଚେଇ ଜଡ଼ ସଡ଼ ଠିଆ ହେଲା । ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗେଇ ଓଳଗି ହେଲା ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ନୁଆଁଣିଆ ଚାଳ ପାଖରେ ନଇଁଲେ, ଫଟୋ ଉଠାହେଲା । ଦୁଆର ବାଟେ ଆଡ଼ ହେଇ ପଶିଲେ । ଫଟୋଉଠିଲା । ଘର ଭିତରେ ଫଟ ଉଠାଳି ତା ଆଲୁଅ ଢାଳିଦେବାରୁ ନଡ଼ା ଚାଳରୁ ଥୋଲାଥୋଲା ଅଳନ୍ଧୁ ଦେଖାଗଲା । ଗୋଟାଏ କୁଣକୁ ହାଣ୍ଡି ମାଠିଆ ଦି'ଖଣ୍ଡ ଦିଶିଲା । ରସ ଡେକ୍‌ଚି ଲୋଟା ଦିଶିଲା । ଅଳଗୁଣିରେ ସେଇ ଅଳନ୍ଧୁ ରଙ୍ଗର ଦି'-ତିନିଖଣ୍ଡ କ'ଣ ସବୁ ଓହଳିଥିଲା । ମୁନ୍ଦରା ଉପରେ ଚିରା କନାରେ ଘୋଡ଼େଇହେଇ ଶୁଖିଲା ମୁହଁଟିଏ ଦିଶୁଥିଲା । କୋରଡ଼ିଆ ଆଖି, ଠାପୁଆ ଗାଲ, ଦୁହିଁ ହେଇ ଯାଉଥିବା ଶଂଖି ଦିଶୁଥିଲା ।

ସେ ଦୃଶ୍ୟ ପାଇଁ କେହି ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲେ । ସ୍ଥିର ହେଇଗଲା ସବୁ, କିଛି ସମୟପାଇଁ । ଭୂୟାଁବାବୁ ଆସି ସାହସ କରି କହିଲେ – "ସାର୍‌, ଗାଁ ବୁଲିବାକୁ ଅଛି ।"

ମନ୍ତ୍ରୀ ଶୁଣି ନ ଶୁଣିଲା ପରି ଚାହିଁ ରହିଲେ ।

ଭୂୟାଁବାବୁ ଆଉ ଅନ୍ୟ ହାକିମମାନେ ଛନଛନ ହେଲେ । କାଳେ ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଦେବେ, ଅନାହାର ମୃତ୍ୟୁ କଥା । କାଳେ ପଚାରିଦେବେ ସୁଲଭ ଦୋକାନ କଥା; ଶସ୍ତା ଚାଉଳ କଥା । କାଳେ ପଚାରିଦେବେ ଡାକ୍ତର କିଏ । ଔଷଧ ଆସୁଚି ନା ନାହିଁ । –

ମନ୍ତ୍ରୀ ବୋଧେ ଦୁଃଖ ଦେଖି ବିହ୍ୱଳ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଏଇନା ଚାହିଁ ପାରନ୍ତି ପାଞ୍ଚଶ ଟଙ୍କା ଦବାପାଇଁ । ତାଙ୍କ ପ୍ରାଇଭେଟ ସେକ୍ରେଟାରୀ ମୁଣ୍ଡା ଦରାଣ୍ଡି ପକାଇଲେ । ବିଡ଼ିଓ କାନରେ ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ ହେଲେ । କ'ଣ ସବୁ ଏ ହାତ ସେ ହାତ ହେଇଗଲା ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ପଚାରିଲେ, କ'ଣ ହୋଇଛି ?

ପ୍ରଶ୍ନଟି ଚାରିଆଡୁ ବୁଲିଆସିଲା ଭୂୟାଁବାବୁ ପାଖକୁ ।

ଆଉ କାହାକୁ ଅବା ମନ୍ତ୍ରୀ ପଚାରି ପାରିବେ ?

ଭୂୟାଁବାବୁ କହିଲେ – "ଏବେ ସାର୍ ଋତୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଚାଲିଛି – ଯୋଉଆଡ଼େ ଦେଖିବେ ଏମିତି ଜର ଲାଗି ରହିଛି । ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ଭାଇରାଲ୍ ଫିଭର ।"

ଇସ୍ କି ବିଚକ୍ଷଣ ବୁଦ୍ଧି । ନ ହେଲେ କି ଭୂୟାଁ ମାଡ଼ି ବସିଥାନ୍ତେ ଏତେ ବଡ଼ ଗଦି !

'ଦେଖ ଭୂୟାଁ, ତମର ବୁଝିବା ଢଙ୍ଗ ବଦଳିଲା ନାହିଁ । ତୁମେ ଭାବୁଛ ୟାକୁ କିଛି ଇନ୍‌ଜେକ୍‌ସନ୍ ଫୋଡ଼ି ଔଷଧ ଗିଳେଇଦେଲେ ଭଲ ହେଇଯିବ । – ତୁମେ ମୂଳ କଥାଟି ବୁଝି ପାରୁ ନାହଁ । କେବେ ବୁଝି ପାରିବ ନାହିଁ । ତୁମେମାନେ ତ' ଆମ ଭଳି ଲୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶି ନାହଁ ।'

ଆଲୁଅ ଆଡ଼କୁ ନୋଟ ଖାତା ଟେକି ଜଣେ ଟିପି ପକଉଥାଏ ସବୁ ଶବ୍ଦ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ଚାରିଆଡ଼କୁ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ଆଣିଲେ । ଫଟୋ ଉଠିଲା । ସମସ୍ତେ ଅଜ୍ଞ ଅବୋଧ ଦେଖାଗଲେ । କେହି ମୂଳକଥା ଜାଣି ନାହାନ୍ତି । ଏଇଠି ମନ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବହୁ ପରୀକ୍ଷିତ ମହାବାକ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ କରିଦେବା ସବୁ ଦିଗରୁ ଉଚିତ ହେବ ବୋଲି ବିଚାରିଲେ ।

କହିଲେ – "ଏ ପିଲାଟିର ରୋଗ ଭାଇରାଲ୍ ଫିଭର ନୁହେଁ – ଏହାର ରୋଗ ହେଉଛି ଦାରିଦ୍ର୍ୟ !"

ସେଇ କୁଡ଼ିଆ ଘର ଉଛୁଳାଇ ହଠାତ୍ ତାଳିମାଡ଼ ହେଲା । ମନ୍ତ୍ରୀ ମୃଦୁ ମୃଦୁ ହସି ଅପେକ୍ଷା କଲେ ତାଳିମାଡ଼ ସରିବା ଯାଏଁ । ଫଟୋ ଉଠିଲା ।

ସବୁ ସ୍ତବ୍ଧ । ରୋଗିଣା ପିଲା, ଆଉ ତା' ମା' ଉପରେ ଆଲୁଅ ପଡ଼ିଗଲା । ସେମାନେ ବି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଶୁଣିଲେ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ – "ଏଇ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସହିତ ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ଆମ ସରକାର ଦୃଢ଼ ସଂକଳ୍ପ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହେତୁ ଏ ପିଲାଟି ଖାଇବାକୁ ପାଉନାହିଁ । ତେଣୁ ୟାର ଏ ଅବସ୍ଥା ।"

ପ୍ରାଇଭେଟ ସେକ୍ରେଟରୀ ମୁଣ୍ଡାରେ ହାତ ମାରିନେଲେ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଲେ – "ପିଲାମାନେ ଆମର ଭବିଷ୍ୟତ । ସେମାନେ ଯଦି ଦୁର୍ବଳ ରୋଗିଣା ହୋଇଯିବେ, ଆମେ ଆଉ କେମିତି ସୁନାର ଭାରତ ଗଢ଼ି ପାରିବା ?

ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ପଣ କରିଛି, ମିଶୁ ମୋର ଦେହ ଏ ଦେଶ ମାଟିରେ, ଦେଶବାସୀ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତୁ ପିଠିରେ'' ପୁଣି କରତାଳି ।

''ଭୂୟାଁବାବୁ ତମକୁ ପଚାରିଲେ ତମେ କହିବ ଏ ପିଲାଟାକୁ କ୍ଷୀର ପିଆଇଲେ ସେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବାନ ହୋଇଯିବ । ତମେ ଘୋଷାପାଠ ଜାଣିଛ । ଆମ ଐତିହ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ତୁମକୁ ଜଣାନାହିଁ । ଆମେ ବି ପଢ଼ିଛୁ । ଦୁଗ୍ଧ ପାନ କଲେ ବଢ଼ଇ ଶକ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଜାଣ, କ୍ଷୀରସାର କାହାକୁ କହନ୍ତି । କ୍ଷୀରସାର ବୋଇଲେ ଦୁଧସର । ସେଇଟା ହେଲା କ୍ଷୀରର ବଳ । ପାଞ୍ଚଲିଟର କ୍ଷୀରରୁ ଯାହାମିଳିବ, ତା' ଉପର ସରଟାରେ ତାହା ମିଳିବ । ସେଥିପାଇଁ ଆଗକାଳେ ସେଇ ସରଟାକୁ ତରଳେଇ ଘୃତ କରି ହୋମ ଯଜ୍ଞ ମାନଙ୍କରେ ଦେବତାଙ୍କୁ ଦିଆହଉଥିଲା । ତା'ର ଅର୍ଥ ହେଲା ଯେ ଘିଅ ଖାଇଲେହିଁ ଦେହରେ ଚଞ୍ଚଳ ବଳ ଚାଲି ଆସିବ । ଏ ତଥ୍ୟଟାକୁ କେହି ଜାଣି ନାହାନ୍ତି । ମୁଁ ତାକୁ ଗବେଷଣା କରି ପ୍ରମାଣ କରିଛି । ନିଜେ ମଧ ଅଭ୍ୟାସ କରୁଛି । ମୁଁ କ୍ଷୀର ଛୁଏଁ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଘିଅ ନ ହେଲେ ନ ଚଳେ । ଦେଶ ସେବାରେ ଲାଗିରହିଲେ କ୍ଷୀର ପିଇ ଶକ୍ତି ସଂଚୟ କରିବାକୁ ବେଳ କାହିଁ ?''

ପୁଣି ତାଳି ମାଡ଼ ।

ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମୁହଁରୁ ବେକରୁ ଝାଳ ନିଗିଡ଼ିବାରେ ଲାଗିଲା । ଦେଶ ସେବାରେ ନିଶ୍ଚୟ ଝାଳ ନିଗିଡ଼ିବାକୁ ପଡ଼େ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ସେଥିରେ କାର୍ପଣ୍ୟ ନାହିଁ ।

ଏତିକିବେଳେ ତାଙ୍କ ହାତ ଘଣ୍ଟା କିଣିକିଣି ହେଇ ବାଜିଉଠିଲା । ସେ ଘଣ୍ଟାକୁ ଦେଖି କହିଲେ,

''ଆଚ୍ଛା, ତାହେଲେ ଶୁଣ, ଏ ପିଲାଟି ପାଇଁ ଦଶ-ପନ୍ଦର ଲିଟର ଭଲ ଗୁଆଘିଅ ପଠାଇଦିଅ । ସରକାରଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଯୋଜନାରେ ଏଇଟାକୁ ସାମିଲ କର । ନହେଲେ ଦେଶର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଆଣିପାରିବ ନାହିଁ ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ମୁହଁ ପୋଛି ପୋଛି କଣେଇହୋଇ ଦୁଆରେ ଗଳିଗଲେ । ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଁଇ ଚାଳ ତଳେ ପାରିହୋଇଗଲେ ଦାଣ୍ଡକୁ । ସପନି କଥା ମନେ ନାହିଁ ଆଉ କାହା କଥା ମନେ ନାହିଁ । ଘଣ୍ଟା ବାଜିଗଲା ପରେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଆଉ ରୋକିବା କଷ୍ଟ ।

ସେ ଟାଉଟାଉ ଚାଲିଲେ ।

ଅନ୍ୟମାନେ ସେହିପରି ଚାଲିଲେ ।

ଫଟୋଉଠାଳି ଦୂରରୁ ଯାଇ ବୋତାମ ଟିପିଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଓସାର ମୁହଁରେ ଆଉ ଥରେ ଓସାର ହସ ଦିଶି ଲିଭିଗଲା ।

ଗାଁ ଯାକ ମଣିଷ ପୁଣି ଫାଳିକିଆ ବଟତଳେ ଠିଆହୋଇ ଚାହିଁଥାନ୍ତି । କାଦୁଅ ଗୋହିରୀ ପାରିହୋଇ ଧୋବଧାଉଳିଆମାନେ ତାଳବଣିଆ ହୁଡ଼ା ଚଢ଼ିଗଲେ । ଗାଡ଼ି ସବୁ ଘାଇଁ ଘାଇଁ ବୁଲିପଡ଼ିଲେ ।

ପାତ୍ରପୁରିଆ ଆଖି ଫେରାଇ ଚାହିଁଲେ ଚାରିଆଡ଼େ, ନକୁଳ ନାହାକ ମଧ ସେଇଠି ନଥିଲା ।

ସେମାନେ ଖାଲି ସପନିକୁ ଆଉସି ହେଇଗଲେ ।

ସଂଧ୍ୟା ନଇଁ ଆସିଲା ପାତ୍ରପୁରକୁ ।

ସେମାନେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲେ ମନ୍ତ୍ରୀ କହିଛନ୍ତି ସପନି ଭାଇ ପାଇଁ ଦଶ-ପନ୍ଦର ଲିଟର ଖାଣ୍ଟି ଗୁଆଘିଅ ପଠାଇଦେବେ । ପିଲାଟାର ଭାଗ୍ୟ ଫିଟିଗଲା ଜାଣ ! ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଖାତା ପତ୍ରରେ ତା' ନାଁଟା ଉଠିଯିବ ! ଆଉ ତା'ର ଦୁଃଖ ନାହିଁ ।

ଜଣେ କିଛି ହିସାବ କରି କହିଲା ଜାଣିଚ ମଉସା ସେତକ ଘିଅ କେତେ ପଇସା ହବ ? ଲିଟର ଶହେ ତିରିଶ ଟଙ୍କା ହେଲେ ଦଶ ଲିଟରକୁ ତେରଶହ ଟଙ୍କା ପରେ ହେଲେ ତ ଆଉରି ବେଶୀ । ସେଥିରୁ ସେ ଅଧେ ବିକିଦେଲେ ତ' କାହିଁରେ କ'ଣ !

ତେଣିକି ସବୁଦିନ ପାତ୍ରପୁରରେ ଚର୍ଚ୍ଚାର ବିଷୟ ହେଲା ଗୁଆଘିଅ । ସେଇଟା କେମିତି ସୁନାଗୁଣା ପରି ଦିଶେ । ଟେପାଏ ପଡ଼ିଲେ ଶୁଖିଲା ଭାତ ଖାଇହେଇଯାଏ ବିନା ଶାଗ ତର୍କାରିରେ । କିଏ କେତେ ଘିଅ ଖାଇଛି । ମନ୍ତ୍ରୀ ଦିନକୁ କେମିତି ପାଞ୍ଚ ଲିଟର ଘିଅ ପିଉଥିବେ । ଏସବୁ କଥା ହେଇ ସମସ୍ତେ ଚିକଣିଆ ଦେଖାଗଲେ ।

ପାଖଆଖ ଗାଁରେ ଖବର ଲାଗିଗଲା ଯେ ପାତ୍ରପୁରକୁ ଘିଅ ଆସିଛି । ସରକାରୀ ଖାଣ୍ଟି ଗୁଆଘିଅ ।

ସପନି, ସପନି ମା' ଆଉ ତାର ସାନପୁଅ ସୁନିଆକୁ ସବୁଦିନ ଗାଁ ମାଇପେ ଯାଇ ଦେଖି ଆସିଲେ, ପେଜପାଣି ପହଞ୍ଚେଇଲେ । ମନ ନେଇଥିଲେ କେତେବେଳେ କ'ଣ ! ଗାଁରୁ ଫେରିବାବେଳେ ପ୍ରାଇଭେଟ ସେକ୍ରେଟେରୀ ବି.ଡ଼ି.ଓ.ଙ୍କୁ ଫିସ୍ ଫିସ୍ କ'ଣ କହିଲେ । ସେ ହସି ହସି ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରିଲେ । ଉଭୟଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଭୂୟାଁ ସାହାବ ବୁଝିଗଲେ ।

ବି.ଡ଼ି.ଓ. ହୁକୁମ୍ ଦେଲେ 'ନାଥୁ' କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟରକୁ ସେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଦୁଇଟିଣ ଘିଅ ଯୋଗାଡ଼ କରି ପହଞ୍ଚେଇବ ! ଖୋଦ୍ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବରାଦ୍ ।

ନାଥୁ ଦୁଇଟିଣ ମହମହ ବାସୁଥିବା ଘିଅ ଆଣି ଥୋଇଲା । ତା'ଆର ଦିନ ସକାଳୁ ଚାଲାଣ କରିବ ବି.ଡ଼ି.ଓ.ଙ୍କ ଗାଡ଼ିରେ ରାଜଧାନୀ । ରାତିରେ ନାଥୁଆଣି ପରଠା ସେକିବାକୁ ଟୋପାଏ ଭଲ ଘିଅ ଆଣିବାକୁ ଯାଇ ଦୁଇ ଟିଣରୁ ଦୁଇ ଲିଟର ଲେଖା କାଢ଼ିନେଲା । ସେଥିରେ ନିର୍ମଳ ପାମୋଲିନ୍ ଚାରିଲିଟର ମିଳେଇଦେଇ ଠିପି ମାରିଦେଲା । କିଛି କହିଲା ନାହିଁ । ଆଜିକାଲି ସବୁଠି ତ ଏମିତି ଟିକିଏ ଭେଜାଲ୍ ହେଇଯାଇଛି, କ'ଣ କରାଯାଏ ।

ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ସେକ୍ରେଟେରୀଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିବାରୁ ସାମଲବାବୁ – ତାଙ୍କ ନାଁ ପଦ୍ମନାଭ ସାମଲ – ଫୋନ୍ କଲେ ଭୂୟାଁ ସାହେବଙ୍କୁ ।

''ସାର୍ ଭଲ ମାଲ୍ ହେଇଚି । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖକୁ କିଛି ଗଲାଣି । ଆପଣ ଟିକିଏ ଟେଷ୍ଟ କରିଥାନ୍ତେ ସାର୍ । ହେଇ ପାଞ୍ଚ-ଦଶ ଲିଟର ! ...ହଉ ସାର୍ । ମୁଁ ଜାଣେ ସାର୍ ଆପଣ ଏ ବିଷୟରେ ଭାରି ସଚ୍ଚୋଟ – ହଁ ସାର୍ ଏଇଟା କିଛି ନୁହେଁ ସାର୍ ଏମିତି ଖାଲି – ହଉ ସାର୍ ଏଇ ଦଶମିନିଟ୍ ଭିତରେ ପଠାଇଦେବି ।''

ବି.ଡ଼ି.ଓ. ଅପେକ୍ଷା କରିଥାନ୍ତି ପ୍ରାଇଭେଟ ସେକ୍ରେଟାରୀ ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ଚାରିକେଜିଆ ଟିଣରେ କିଛି ଘିଅ ଆଣି ଥୋଇଲେ । ''ଏଇଟା ଆପଣ ନିଅନ୍ତୁ ସେ ଗାଁକୁ କ'ଣ ଟିକେ ପଠାଇଦେବେ ।''

''ହଉ ସାର୍ । ମନ୍ତ୍ରୀ ଏ ଘିଅ ବାସ୍ନାଟା ଭାରି ପସନ୍ଦ କରିବେ । କହିବେ ସାର୍ ଆଉ ଦରକାର ହେଲେ ଯାଉଁଳି ବି.ଡ଼ି.ଓ.ଙ୍କୁ କହିହେଲେ ଆସିଯିବ ।

''କିଓ, ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ମାଲ କାହିଁ । ଭୂୟାଁବାବୁ, ମାଲହୋତ୍ରାବାବୁ, ଡିଙ୍ଗଲବାବୁ – ଏମିତି ଟିକିଏ ଟିକିଏ ବାଣ୍ଟିଦେଲେ, ମୋ ପାଇଁ ଟିଣଟା ରହିଯିବ ଶୁଘିଂବାବୁ । – ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କ'ଣ ଘିଅ ଅଭାବ ହେଇଚି ଯେ ତୁମ ଘିଅ ସେ ଖାଇବେ ? ଦେଖିବା ପରେ । ମୁଁ କହିଦେବି ଯେ ବି.ଡ଼ି.ଓ.କୁ କୋଡ଼ିଏ ଲିଟର ଘିଅ ପାତ୍ରପୁରରେ ପହଞ୍ଚାଇବାକୁ ଦିଆଗଲା ।'' ସେ ଖୁସି ହୋଇଯିବେ । ମୁଁ ଏକଥା ଖବରକାଗଜରେ ମଧ ବାହାର କରାଇ ଦଉଚି ।

ବି.ଡ଼ି.ଓ. ଆଉ କିଛି ନ କହି ସେ ଚାରିକେଜିଆ ଟିଣଟିକୁ ଉଠାଇ ବାହାରି ଆସିଲେ । ତାଙ୍କୁ ମନେହେଲା ଟିଣଟା ଅଧା ଖାଲି ଥିଲା ।

ପାତ୍ରପୁରଠାରେ ଲୋକେ ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତି । କେତେ ଖାଣ୍ଟି ଗୁଆଘିଅ ପହଞ୍ଚିବ । ସୁନିଆ ଦେହ ଆହୁରି ବିଗିଡ଼ି ଚାଲିଥାଏ । ଖାଇବାକୁ ଦାନା ନାହିଁ । ଔଷଧ ପାନେ ଦବାକୁ ପଇସା ନାହିଁ । ତା ଆଖି ଆହୁରି ଆହୁରି ଗଭୀରକୁ ପଶିଯାଉଥାଏ ।

ଦିନେ ପାହାନ୍ତା ପହରରୁ ସପନି ମା'ର କାନ୍ଦଣା ଶୁଭିଲା । ଗାଁ ସାରା ଜାଣିଗଲେ ଯେ, ପିଲାଟା ଚାଲିଗଲା । ସକାଳୁ ପାତ୍ରପୁର ଝାଉଁଳି ଯାଇଥିଲା । ଚିରା ସଅପଟି ଗୁଡ଼େଇହେଇ ଶୋଇଥିଲା ସୁନିଆଁ ।

ମସୁଧା ଚାଲିଥିଲା କିଏ ନେବେ ପିଲାଟାକୁ ସଂସ୍କାର ପାଇଁ ।

ଏତିକିବେଳେ ନକୁଳ ନାହାକ ଧପାଲି ଆସିଲା ।

''ଭାଇମାନେ, ମୁଁ ନେଇଆସିଛି ପହିଲି କିସ୍ତି । ମୁଁ କ'ଣ ଛାଡ଼ିଲିକି; ଯୁଝିଗଲି ନା ! ହାଁରେ ହାଁ, ମନ୍ତ୍ରୀ ଖୋଦ୍ କହିଛନ୍ତି, ଗାଁଟା ଯାକ ଲୋକ ଶୁଣିଛନ୍ତି । ପାତ୍ରପୁରରେ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଘିଅ ନ ପହଞ୍ଚିଲେ ନୁହେ । – ବି.ଡ଼ି.ଓ.ଙ୍କ ପାଖରୁ କହିବୋଲି ଏତକ ନେଇଆସିଛି । ଏ ତ ସାଧାରଣ ଘିଅ ନୁହେଁ । ଏଥିରୁ ଚାମଚେ ଔଷଧ ଭଳି ଖାଇଲେ ପନ୍ଦିରଦିନ ଯିବ । ତା' ପରେ ପୁଣି ଦେଖିବା ।

ଗୋଟିଏ ସରୁ ନଳିଆ ଚାରିଆଙ୍ଗୁଳିଆ ଶିଶି କାଢ଼ିଲା ।

କେହି କିଛି କହିଲେନାହିଁ । ବସିଲାଠଉ ଉଠିଲେ ନାହିଁ ଦେଖି ନକୁଳ ନାହାକର ହୋସ୍ ଆସିଗଲା ।

ସେ ଚାରିଆଡ଼କୁ ନଜର ପକାଇ ଜାଣିଗଲା ଘଟଣାଟା କ'ଣ ? "ଇସ୍, କେଡ଼େ କଥା ହେଲା । ଟୋକାଟା ବଞ୍ଚିଥିଲେ ତା'ରି ନାଆଁରେ ଏ ପାଞ୍ଚଖଣ୍ଡ ଗାଁକୁ ମୁଁ ଘିଅରେ ବୁଡ଼େଇ ଦେଇଥାନ୍ତି । କ'ଣ କରାଯାଏ, ଆମକୁ ଭାଗ୍ୟ ସହିଲା ନାହିଁ । ତମେ ପିଲାଟାକୁ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଓଳି ବଞ୍ଚେଇ ରଖିଥିଲେ ସେ ମରି ନଥାନ୍ତା । ଏ ବିଶଲ୍ୟକରଣୀ ମଲା ଲୋକକୁ ବଞ୍ଚେଇଦବ । ଶୁଖିଲା କାଠରେ ଗଜା କାଢ଼ିଦବ ।

ତା'ପରେ ନକୁଳ ନାହାକ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ହାତ ପାହାନ୍ତାରେ ପାଇଗଲାଭଳି ସପନିକୁ କହିଲା ।

"ଦେଖିଲୁ ପୁଅ, ଚାମଚଟା ଆଣିବୁ" – ପୁଣି କ'ଣ ଭାବି କହିଲା – "ନହେଲେ ଆଉ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ଆଣ, ସବୁ ମୁନିଆ ଗୋଟେ ଡାମ୍ଫଣ ପାଇଲେ ଆଣ୍ ।"

ଗାଁ ଲୋକେ ସେମିତି ଅବସନ୍ନ ହୋଇ ବସିଥାନ୍ତି ।

ସପନି ସତକୁସତ ଡାମ୍ଫଣଟାଏ ନେଇଆସିଲା । ତା' ବାପ ବସ୍ତା ସିଲେଇ କରିବାକୁ ଗଲାବେଳେ ତାକୁ ନଉଥିଲା –

ନକୁଳ ନାହାକ ଗୁଡ଼ାହୋଇଥିବା ସଅପ ପାଖରେ ଟିପେଇ ବସିଲା – "ପିଲାଟିର ମୁହଁ କାଢ଼ିଲ !"

କିଏ ସଅପଟାକୁ ଖୋଲିଦେଲା । କନା ଆଡ଼େଇଦବାରୁ ସ୍ଥିର ଦରବୁଜା ଆଖି ଯୋଡ଼ିକ ଚାହିଁ ରହିଥିଲା । ନକୁଳ ନାହାକର ମଧ୍ୟ ଦେହ ହାତ କମ୍ପିଗଲା ।

ତଥାପି ସେ ଡାମ୍ଫଣ ଅଗରେ ଘିଅ ଟେକି ଧରିଲା । ଈଷତ୍ ମେଲା ହୋଇଥିବା ସେ ଶୁଖିଲା ଓଠ ପାଖରେ ।

କିଏ କହୁଛନ୍ତି ଠୋପାଏ ପଡ଼ିଲା, କିଏ କହୁଛନ୍ତି ପଡ଼ିନାହିଁ । ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ ଦିଆଗଲା । ସଅପ ଗୁଡ଼େଇ ଦିଆଗଲା ।

ଶିଶିଟିକୁ ଯତ୍ନରେ ଠିପି ମାରି ନକୁଳ ନାହାକ ତା' ମୁଣାରେ ପୁରେଇଲା ।

ଡାମ୍ଫଣଟିକୁ ଛଣକ ନାକ ପାଖରେ ଧରି କହିଲା – "ଶୁଂଘ, ଘିଅର ମହକଟା କେମିତି । ନିଅ ଏଇଟାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶୁଘାଂଇଦବ । ମୁଁ ଆସୁଛି ।"

ନକୁଳ ନାହାକ ଲମ୍ବ ଲମ୍ବ କ୍ଷେପାରେ ସକାଳ ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ଗ୍ରାସିଲାପରି ଅପସରିଗଲା ପୂର୍ବ ଦିଗକୁ ।

□□□

ଦାୟାଦ

କ'ଣଟା ମିଳେ ନିଆଁରୁ, ଧୂଆଁରୁ ଅଥବା ସକ୍ ସକ୍ କାନ୍ଦଣାରୁ ଯେ ନିର୍ମଳ ସାଆନ୍ତା ଗୋଟେଇ ରଖିଥାନ୍ତା ବାପର ସନ୍ତକ ବୋଲି ?

ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ଆସ୍ତରଣ ଅପସରି ଗଲା । ନୀରବି ଆସିଲା ଶୁଦ୍ଧ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ଘର । ବନ୍ଧୁ ପରିଜନ, ଦୂର ନିକଟ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନମାନେ କ'ଣ ସବୁ କହି କହି ଘୁଞ୍ଚିଗଲେ କେଜାଣି କୁଆଡ଼େ ।

ଗୋଟାଏ ଥମଥମ ବିଶାଳ ସଂଧ୍ୟା ନଇଁଆସିଲା ଅରଣ୍ୟ କୁହୁଡ଼ି ପରି ବଗିଚାକୁ । ଘରଟାରେ ଏତେଗୁଡ଼ାଏ ଖାଲି ଯାଗା, ଏତେ ନିଶ୍ଚଳ ନୀରବତା ତାକୁ ଏମିତି ଆବୋରି ଯିବ ବୋଲି ସେ ଭାବି ନଥିଲା ।

ବାପାଙ୍କ ପୁରୁଣା ଚୌକିରେ ବସି ସେ ଟେବୁଲରେ ହାତ ବୁଲେଇ ଆଣିଲା । ଝର୍କା ରେଲିଂ ଦେଇ ସୋରା ସୋରା ଆକାଶକୁ ଚାହିଁଲା । କେଜାଣି କେମିତି ତା ବୁକୁ ଉଛୁଳେଇ, ଆଖି ଉଛୁଳେଇ ଶୋକର ଧାରା ଝରିଗଲା । ନୀରବରେ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ସେ ଅନୁଭବ କଲା ସେ ଅଗାଧ ଅତଳ ଶୂନ୍ୟତା...

''କିରେ କାନ୍ଦୁଚୁ କ'ଣ ମାଇଚିଆଟା ! ଏ ପରୀକ୍ଷାରେ ଭଲ ହେଲା ନାହିଁ ବୋଲି କ'ଣ ସବୁ ଅଶୁଦ୍ଧ ହେଇଗଲା । ଆଉଥରେ ଦବୁ । ଯା' ବୋଉ ଚକୁଳି କରିଚି ଖାଇପକା ।''

ଆଉ ପରୀକ୍ଷାରେ ସତକୁସତ ନିର୍ମଳ ଶହେରେ ଅଶୀ ନମ୍ବର ରଖି ମ୍ୟାଟ୍ରିକ୍ ପାଶ୍ କରିଥିଲା । ତା' ଉତ୍ତାରୁ ସବୁ ପରୀକ୍ଷା ପରେ ବାପା ତା' ପିଠିରେ ହାତ ମାରି ଦିଅନ୍ତି । ତାକୁ ଚାହିଁ ମୁଚ୍ ମୁଚ୍ ହସି ଦିଅନ୍ତି । ସେଇ ତାଙ୍କର 'ସାବାସ୍' କହିବା ଢଙ୍ଗ । ବାପାଙ୍କ ବଡ଼ପଣ ତାଙ୍କ କଥା କହିବା ଅପେକ୍ଷା, ନୀରବ ରହିବା ଭଙ୍ଗୀରେ, ନିଶ୍ଚଳ ଠିଆହୋଇ ମୁକାବିଲା କରିବା ଢଙ୍ଗରେ; ବାଘକୁ ହେଉ ଅଥବା ବଜ୍ରକୁ – ଯେମିତି ସେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ପଥର ମୂର୍ତ୍ତିପରି ଠିଆହୋଇଥିଲେ ମା' ଚାଲିଗଲାବେଳେ ।

ସମସ୍ତେ ହାଉଜାଉ ହେଉଥାନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଲଭ ସାଆନ୍ତା ସେମିତି ନିଶ୍ଚଳ ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତି ।

ଆଖିରେ ପଲକ ପଡୁ ନଥାଏ ।

କେତେବେଳେ ମନ ହେବାରୁ ଆସ୍ତେ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡପୋତି ଚାଲିଗଲେ । ସେଇ ବୋଧେ ତାଙ୍କ କାନ୍ଦିବା ଢଙ୍ଗ ।

ସେ ନ ହେଲେ ମାଇଚିଆ ପରି ଲୁହ ଗଡ଼େଇ କାନ୍ଦି ଥାନ୍ତେ ନା' କ'ଣ ! –

ନିର୍ମଳ ଖୁବ୍ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲା ତାଙ୍କୁ ନେଇ ପାଖରେ ରଖିବାକୁ ।

ବାପା କେବଳ ତା କାନ୍ଧରେ ହାତଥୋଇ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଥିଲେ ।

ଅଳ୍ପ ହସି ବାଁ ହାତରେ ନିଶ ଟେକି ଦେଇଥିଲେ ।

ତା'ର ଅର୍ଥ ହେଲା "ନୋ, ଥାଙ୍କସ୍ !"

ଗୋଟେ ଥର ନିର୍ମଳ ବାପାଙ୍କ ପାଇଁ ଚମତ୍କାର ଶାନ୍ତିପୁରି ଧୋତି ଆଉ ପଞ୍ଜାବୀ ଆଣିଥିଲା କଲିକତାରୁ ।

ବାପା ମଣିଷକୁ ଯେମିତି ଲୁଗାକୁ ସେମିତି ଛୁଇଁଦେଇ ଭଲ ପାଇଯାଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଆଖିରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ସେ ଲୁଗା ହଳକ ପସନ୍ଦ କରିଥିଲେ ।

ହଠାତ୍ କହିଲେ – "ଆରେ ବୋହୂକୁ ପଚାରି ଆଣିଚୁ ତ !"

ନିର୍ମଳକୁ ଏ ବାକ୍ୟଟି ଶୁଣି ଭାରି ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗିଥିଲା । ବାପା ବୋଧେ ମନେ ମନେ ଆଉ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲେ । ବୋଧେ ରଞ୍ଜନା ତାଙ୍କୁ ଆପଣାପଣର ବିଶ୍ୱାସ ଦେଇପାରୁ ନଥିଲା ।

ବାପା ବୋଧେ ସେଥିପାଇଁ ତା' ପାଖରେ ରହିବାକୁ ରାଜି ହେଉ ନଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ବବ୍‌ଲୁକୁ ବାପା ପ୍ରଗାଢ଼ ସ୍ନେହ କରୁଥିଲେ ।

ସେ ଟୋକାର ସାହସ ଦେଖି ନିର୍ମଳ ତାଜୁବ୍ ହେଇ ଯାଉଥିଲା । ସେ ସିଧାସଳଖ ବାପାଙ୍କ ନିଶ ଉପରେ ହାତ ମାରିଦେଉଥିଲା । ସେ ଲମ୍ବା ନାକଟାକୁ ଧରିବାକୁ ତାକୁ ବୋଧେ କୌତୁକ ଲାଗୁଥିଲା – "ଆରେ ବାପ୍‌ରେ ବାପା ଯଦି ଗର୍ଜି ଉଠନ୍ତି ।"

ନିର୍ମଳର ରକ୍ତ ପାଣି ପାଣି ହେଇଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବାପା ଆଦୌ ସେମିତି କିଛି କରୁ ନଥିଲେ । ବରଂ ଓଲଟି ବବ୍‌ଲୁର ନାକ ଧରି ଟାଣୁଥିଲେ । ତା' ସାଙ୍ଗରେ କଥା ହେଉଥିଲେ । ତା'ରି କଥାକୁ ନକଲ କରି କରି ତାକୁ ଚିଡ଼ଉଥିଲେ ।...

ଝରକା ସେପଟେ ଅଂଧାର ଜମି ଯାଉଥିଲା ।

ନିର୍ମଳ ଅନୁଭବ କଲା ଯେ ତା' ପାଖରେ କେହି ଜଣେ ଠିଆ ହେଇଚି । ସେ ବୁଲି ଚାହିଁଲାବେଳକୁ ରଂଜନା ।

ରଂଜନା ବି ଉଦାସ ଦେଖାଯାଉଥିଲା ।

"ଚା ଖାଇବ ?"

ଉହୁଁ ।

"ବବ୍‌ଲୁ ଅବେଳଟାରେ ଶୋଇଗଲା । କିଛି ଖାଇ ନାହିଁ । ଏଠି ଦଶ ଦିନ କାଳ ଅଣହେପାଜତରେ ସେ କେତେ ଝଡ଼ିଗଲାଣି !"

ନିର୍ମଳ ଚାବୁକ୍ ଖାଇଲା ପରି ଚୌକିରୁ ଉଠିଗଲା । ଚାଲିଗଲା ବଗିଚାକୁ ଓ ଘନେଇ ଆସୁଥିବା ନିର୍ଜନ ଅଂଧାରକୁ ।

ସେ ବାଦାମ ଗଛକୁ ଆଉଜି ଠିଆହେଲା । ଆଖିବୁଜି ରହିଲା ଅନେକ ବେଳଯାଏଁ ।

– ଗଛରେ ଏବର୍ଷ ଫଳ ଲାଗିଛି । ବବ୍‌ଲୁ ଏଯାଏଁ ଗଛ ଚଢ଼ା ଜାଣିନାହିଁ ।

ବାପା ଏ ଗଛ ଲଗେଇବା ଦିନ କହୁଥିଲେ ନା – "ଆରେ ଏ ଗଛ ଫଳିଲାବେଳକୁ ତୋ ପୁଅ ବଡ଼ହେଇ ଗଛ ଚଢ଼ା ଶିଖିଥିବ । ଏମିତି ଲାଜଉଚୁ କ'ଣ ? – ତୁ ବିଭା ହବୁ ନାଇଁକି ?"

ନିର୍ମଳ ଗଛଟିକୁ ଆଉଁସିଦେଇ ଆଡ଼ ହୋଇଗଲା । ବଗିଚାର ସିମେଣ୍ଟ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସି ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ଅସଂଖ୍ୟ ତାରାକୁ । କେଉଁ ଅସଂଖ୍ୟ ତାରାରୁ ଗୋଟିଏ ତାର ମାନନୀୟ ଆଉ ଆତ୍ମୀୟ ?

ସେ ବଗିଚା ବାଟ ଦେଇ ଘରେ ପଶିଲା । ସେଇବାଟେହିଁ ବାପା ଯିବାଆସିବା କରୁଥିଲେ । ଦାଣ୍ଡ ପାଖଟା ଏମିତି କିଏ ଆସିଲେ ଗଲେ ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିଲା ।

ଓଃ ଘରଟା ଏମିତି ନିସ୍ତବ୍‌ଧ ହେଇଥିଲା ଯେ ନିର୍ମଳ ତା' ନିଶ୍ୱାସ ଶୁଣି ପାରୁଥିଲା ।

ଭିତର ବଖରାରେ ରଞ୍ଜନା ପୁଅ ପାଖରେ ଶୋଇଯାଇଥିଲା । ସେ ବି ଆଉ କ'ଣ କରିଥାନ୍ତା ? ତାର ଦାୟିତ୍ୱ ଆଉ ପରିଶ୍ରମ କିଛି କମ୍ ନ ଥିଲା ସେ ଦଶଦିନ ।

ନିର୍ମଳ ମନରୁ ଅବଶୋଷ ଘୁଞ୍ଚି ପାରୁ ନଥିଲା । ସେ ଟେଲିଗ୍ରାମ୍ ପାଇ ଆସୁ ଆସୁ ଦୁଇଦିନ ଲାଗିଗଲା । ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ଜୁଇ ଲିଭିସାରିଥିଲା । ଘରେ ଭିଡ଼ ଜମି ଆସୁଥିଲା । ତା'ପରେ ଦିନ ରାତି ଟଣା ଓଟରା, ଘୋ-ଘା ଭିତରେ ଛିନ୍‌ଛତ୍ର ହେଇ ଯାଇଥିଲା ନିର୍ମଳ । ବେଳ କାହିଁ ଚାହିଁବାକୁ ନିଜକୁ ବା ଅପରକୁ । ବେଳ କାହିଁ ହିସାବ କରିବାକୁ କ'ଣ ଗଲା କ'ଣ ରହିଲା ?

ସେ ରଞ୍ଜନାକୁ ଉଠାଇଲା – ସେମିତି ଆସ୍ତେ ପହରିଲା ପରି ଚାଲି ଗଲା ବାପାଙ୍କ ବୈଠକକୁ ।

ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର କବାଟ ଫାଳେ ଆଉଜେଇ ହେଇଗଲା । ଥମ୍ ହେଇ ଠିଆ ହେଇଗଲା ନିର୍ମଳ । ଚାହିଁ ରହିଲା ମେଲା ଫାଳକ ବାଟେ ଅଂଧାର ବାରଣ୍ଡାକୁ ।

ସେ କେଜାଣି କାହିଁକି ଡାକିଦେଲା – "ବାପା !"

ପବନଟା ପଶି ଆସିଲା ଘର ଭିତରକୁ । ଖୋଲା ଝରକା ପିଟିହେଲା ବାହାର କାନ୍ଥରେ । ନିର୍ମଳ ଛନ୍‌ଛନ୍ ହେଇ ଚାହୁଁଥାଏ ଏପାଖ ସେପାଖ ।

ସେ ଦେଖିଲା ଟେବୁଲ ଉପରେ ବାପାଙ୍କ ବଡ଼ ଫଟଟା ପୁଣି ଥୁଆ ହେଇଚି । ଦୁଇଟି ମଲ୍ଲୀଫୁଲ ଫଟ ପାଖେ ସଜଡ଼ା ହେଇଚି । ଧୂପଦାନୀରେ କଦେଇ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଜ୍‌ର ତେର ନମ୍ବର କାଠିଟିଏ ଜଳି ଜଳି ପ୍ରାୟ ସରିଆସିଲାଣି ।

ଏଇଟା କ'ଣ ରଞ୍ଜନା କରିଚି ? ସେ କ'ଣ ମୋତେ ଖୁସି କରିବାକୁ ଏମିତି ଦେଖେଇ ହେଇଚି, ନା ସେ ବାପାଙ୍କୁ ହୁଏତ' ଯା ଭିତରେ କିଛି ଭଲ

ପାଇଯାଇଛି । ତା' ବାହାରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଭଲ ପାଇବାରେ କ୍ଷତି କଣ ? କିଛି ଦବାକୁ ତ ପଡୁନାହିଁ ।

ନିର୍ମଳର ଦାନ୍ତ ଚାବି ହେଇଗଲା । ଆଖି ସରୁ ସରୁ ହେଇଗଲା । ନାକପୁଡ଼ା ଫୁଲି ଉଠିଲା ।

ତାର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ଟେଲିଗ୍ରାମ କଥା । ସେ ଅଫିସରୁ ଆସି ଜଳଖିଆ ଖାଇ ଅନେକ ବେଳ ଗଲା ପରେ ପଚାରିଥିଲା – "କ'ଣ ଚିଠି ପତ୍ର ଆସିଚି କି ?"

"ନାଇଁ ! – ହଁ ସେଥିରୁ ଗୋଟେ ଟେଲିଗ୍ରାମ୍ ଆସିଚି !"

"ଟେଲିଗ୍ରାମ୍ ଆସିଚି, ଅଥଚ ତମେ ମତେ କହିନାହଁ ।

"କୋଉ ନୂଆ କଥା ଯେ କହିବି । ସେଇ ବାପାଙ୍କ ଦେହ ଖରାପ ।" ନିର୍ମଳ ଟେଲିଗ୍ରାମ୍ ପଢ଼ି ସାରିଥିଲା ।

"ବୁଢ଼ା ହେଲେ ତ ଏଇଆ ଚାଲିଥିବ । ଶୁଣ, ଏଥର କାହା ହାତରେ ଟଙ୍କା ପଚାଶ ଶହେ ପଠେଇଦିଅ । ସେ ନ ନେଲେ ବି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଥୋଇ ଦେଇ ଆସୁ । ନ ହେଲେ ତମ ଗାଁର ଯୋଉ ଲୋକ ନା', କହିବେ ପୁଅ ପଚାରିଲା ନାହିଁ ।

ନିର୍ମଳ ମନେ ମନେ ରଞ୍ଜନାକୁ ରାଗରେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି ପକେଇଥିଲା । ଚିଠି ଫେରିଆସିଲା ।

ଖବର ପହଞ୍ଚିଲା ଯେ ବାପା ଚାଲିଗଲେ ।

ନିର୍ମଳ ନିଜକୁ ନିଜେ କ୍ଷମା କରି ପାରୁନଥାଏ ।

ବାପା ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତଯାଏ ନିଶ୍ଚୟ ଚାହିଁଥିବେ ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ । ବବ୍ଲକୁ ଦେଖିବାକୁ । ଅଥଚ ଚାରି ଦିଗରେ ଅପରିଚିତ ମୁହଁମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ଆଖି ବୁଜି ଦେଇଥିବେ ।

ନିର୍ମଳ ପୁଣି ବାପାଙ୍କ ଚୌକିରେ ବସି ତାଙ୍କ ଫଟକୁ ଚାହିଁଲା – ଟେବୁଲ ପାଖକୁ ଲାଗି ତାଙ୍କ ବହିଥାକ । ଗୁଡ଼ିଏ ଡାଏରୀ, କିଛି ଖାତା । କ'ଣ ସବୁ ଲେଖିଥିଲେ କେଜାଣି ?

ନିର୍ମଳର ହଠାତ୍ ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ଯେ ରାତି ପାହିଲେ ସେ ନିଜେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବ କାନପୁର ଯିବାପାଇଁ । ରଂଜନା, ବବ୍ଲକୁ ଧରି ଯିବ ତା' ବାପଘରକୁ । ଏ ଘରେ କୋଲପ ପଡ଼ିବ । ଫିଟିଲେ କେହି ଜଣେ ଭଡ଼ା ରହିବ ।

ତା' ମନ ବିଚଳିତ ହେଇଗଲା । କାନପୁର... ଦେଶପାଣ୍ଡେ – କହୁଥିଲା ତା' ମା'କୁ ନେଇ ସେ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଦେଖାଇବ । ଅଲ୍ଇଣ୍ଡିଆ ଇନ୍ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟରେ । ଯା ଭିତରେ ହୁଏତ ସେ ଦେଖାଇ ଆସି ସାରିବଣି । ଯୋଗ୍ୟ ପୁଅ, କାହିଁକି ନ କରିବ ?

ନିର୍ମଳ କ୍ଷୋଭରେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ ।

ରଂଜନା ପଛରୁ ପଚାରିଲା – "ରୁଟି ଖାଇବ ?"

ପ୍ରୟୋଜନରୁ ଅଧିକ ଜୋର୍ ଦେଇ ନିର୍ମଳ କହିଲା – "ନା"

ରଂଜନା ସାମ୍ନାକୁ ଆସି ଠିଆ ହେଲା ।

''ଏମିତି କାହିଁକି ହଉଚ ? ତମେ ଭୋକେ ଶୋଇଗଲେ ବାପା ଚାଲି ଆସିବେ ନା କ'ଣ ? — ଚାଲ ମୁହଁ ଧୋଇ ପକାଅ ! ମୁଁ ରୋଟି ସନ୍ତୁଳା ବାଢ଼ି ଦଉଚି । କ୍ଷୀର ଅଛି ସକାଳର, ଖାଇବ ଯଦି... ।''

''ତମେ ଖାଇ ନିଅ । ବବ୍‌ଲକୁ ଖୁଆଇ ଦିଅ । ମୋତେ ଭୋକ ନାହିଁ ।''

''ବବ୍‌ଲୁ ଖାଇଲାଣି । ମୁଁ ତମକୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଛି । ଯଦି ଖାଇବ ନାହିଁ, ତା' ହେଲେ ମୁଁ ବା କାହିଁକି ଖାଇବି ?''

ନିର୍ମଳ ରଂଜନାକୁ ଚାହିଁଲା । ତାକୁ ଲାଗିଲା ସେ ଖାଇ ପିଇ ସାରିଛି । ଅନେକ ସମୟରେ ଘରକୁ ଫେରିବାକୁ ତା'ର ବିଳମ୍ବ ହେଲେ ସେ ସେମିତି ଖାଇନିଏ । ନିର୍ମଳ ହିଁ ତାକୁ କହିରଖିଛି ନ ଜଗିବାକୁ । କାରଣ ସ୍ତ୍ରୀଟାତ' ରାନ୍ଧୁଣୀ ନୁହେଁ ଯେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଖୁଆଇ ସାରିଲା ପରେ ଯାହା ବଳିବ ତାକୁ ଖାଇ ଏ ଘରେ ବଞ୍ଚିବ —''

ରଂଜନା ବୋଧେ ନିର୍ମଳର ଚାହାଣିରୁ ବୁଝିଗଲା ସେ କ'ଣ ଭାବୁଛି । କହିଲା — ''ତମେ ଡେରିରେ ଫେରିଲେ ସବୁବେଳେ ଏକା ବସି ଖାଇଚି । କିନ୍ତୁ ସେ ଦିନ ଆଉ ଆଜିର ଦିନ ଭିତରେ ଅନେକ ତଫାତ୍ । ଆଜି ଅନ୍ତତଃ ତୁମେ ଏକୁଟିଆ ଖାଇବସିବ ନାହିଁ ବୋଲି ମୁଁ ମନେ ମନେ ସ୍ଥିର କରିଛି ! ମୁଁ ବସିବି ତୁମ ସାଙ୍ଗରେ । ତେଣିକି ତୁମ ଇଚ୍ଛା । ଯଦି ତୁମେ ଏତେ ଦିନ ପରେ ଆଜି ନିହାତି ଶୋକ ମନାଇବାକୁ ଚାହୁଁଥାଅ ଠିକ୍ ଅଛି — ମୋର ସେଥିରେ କିଛି କହିବାର ନାହିଁ ।

ନିର୍ମଳ କିଛି କହି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ରଂଜନା ସତେ ତା'ର ଏକୁଟିଆ ପଣକୁ କେତେ ବୁଝିପାରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବାପାଙ୍କୁ ବୁଝିବାରେ ତା'ର ଏତେ ଅସୁବିଧା କାହିଁକି ?...

ରଂଜନା କିଛି ନ କହି ଆସ୍ତେ ନିର୍ମଳର ହାତଧରି ବାଟ କଢ଼େଇ ଆଣିଲା ଖାଇବା ପାଖକୁ । ସେମିତି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ପରଠା ଡବା ଖୋଲିଦେଲା । ସେ ଖୁବ୍ ଜାଣେ ମଇଁଷି ଘିଅର ପରଠା ନିର୍ମଳକୁ କେତେ ଭଲ ଲାଗେ । ମୂଳା ସନ୍ତୁଳାରେ କାଙ୍କଡ଼ ପଡ଼ିଲେ ସେ କେତେ ଭଲ ପାଏ ।

ନିର୍ମଳ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ବସିଥାଏ ।

ରଞ୍ଜନା ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ ତା' ପିଠିରେ ହାତ ରଖି କହିଲା — ''ଖାଅ'' ।

ନିର୍ମଳ ବୁଝିଯାଇଥିବା ଅଝଟ ପିଲାଟାଏ ପରି ଖାଇବା ଆରମ୍ଭ କଲା । ମୁଣ୍ଡ ସେମିତି ତଳକୁ । ଆଖି ଥମ୍ ଥମ୍, ମୁହଁ ଥମ୍ ଥମ୍ ।

ରଂଜନା ଆଉ ଗୋଟେ ଥାଳିଆରେ ସନ୍ତୁଳା ଆଣି ବସିଲା । ଖଣ୍ଡିଏ ପରଠା ନେଇ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଖାଇଲା । ରାଗ ରୋଷ ନାହିଁ । କଳି ତକରାଳ ନାହିଁ । ଅଥଚ କ'ଣଟାଏ ଦି' ଜଣକ ମଝିରେ, ସେମାନଙ୍କୁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରି ଢଳଢଳ ହେଉଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ପାଟି ଫିଟୁ ନଥିଲା ।

ରଂଜନା ହିଁ ପ୍ରଥମେ ଉଠିଲା । ଆଉବେଳ ହୋଇଥିଲେ ନିର୍ମଳ ରୁଟିଡବା ତା' ଆଡ଼କୁ ଘୁଞ୍ଚେଇ ଦେଇ କହିଥାନ୍ତା ଆଉ ଖଣ୍ଡେ ଖାଉନ ।''

କିନ୍ତୁ ସେ କିଛି କହିଲା ନାହିଁ ।

ତାକୁ ପରଠା ବି ଲୁଣିଆ ଲାଗୁଥାଏ । ସନ୍ତୁଳା ଲାଗୁଥାଏ ସେଠୁଆ । ଢୋକିଲାବେଳକୁ କୋଉଠି ଗୋଟା ଅଟକି ଯାଉଥାଏ ।

ସେ ଉଠିଲାବେଳକୁ ରଞ୍ଜନା ବିଛଣା ପକେଇ ସାରିଥିଲା ।

''ତୁମେ ଶୋଇଯାଅ । ମୋତେ ସବୁ ବନ୍ଧା ଛନ୍ଦା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।''

ନିର୍ମଳ ଡବଡବ ଆଖିରେ ରଞ୍ଜନାକୁ ଚାହିଁଲା ।

ରଞ୍ଜନା ବୁଝିଲା ପରି କହିଲା – ''ତମେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅ ନାହିଁ । ମୁଁ ବାପାଙ୍କ ଜିନିଷ ପାଇଁ ମଧ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବି ।''

ତା'ପରେ ନିର୍ମଳ ପିଠିରେ ହାତ ରଖି ବିଛଣା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଳେଇ ନେଇଗଲା ।

ପାହାନ୍ତା ପହରକୁ ନିର୍ମଳର ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ।

ସେ ଦେଖିଲା ମା' ପୁଅ ଶୋଇଛନ୍ତି । ଦାଣ୍ଡ ବଖରାକୁ ସ୍ୱପ୍ନରେ ପହଁରିଲା ପରି ଚାଲିଗଲା ।

ବଖରାରେ ଆଲୁଅ ନଥିଲା ।

ପବନ ବି ନ ଥିଲା । ନିଦା ପଥରଟାଏ ପରି ରୁନ୍ଧିହେଇ ରହିଥିଲା ବଖରାଟା ।

ନିର୍ମଳ ତାକୁ ଭେଦି ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର କବାଟ ପାଖକୁ ଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେଇଠି ଆଲୁଅର ସ୍ୱିଚ୍ ଟିପି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ତାକୁ ନିଶ୍ୱାସ ନେବା କଷ୍ଟ ହେଉଥିଲା ।

ସେଥିପାଇଁ ବୋଧହୁଏ ଭିଡ଼ିହେଲାପରି ବାହାରି ଆସିଲା ବଖରାରୁ । ବାହାରେ ପାହାନ୍ତା ପହରର ଝାପ୍‌ସା ଆଲୁଅ, ହାଲୁକା ପବନ, ଆକାଶରେ ଅସଂଖ୍ୟ ତାରା ।

ନିର୍ମଳ ଯେବେ ବି ସେ ପହରଟାରେ ଉଠିଛି, ବାପାଙ୍କୁ ଦେଖିଛି ବଗିଚାରେ । ତାର ବିଶ୍ୱାସ ହେଉଥିଲା ଯେ ସେତେବେଳେ ସେ ଗଛ ଗହଳରେ ନିଶ୍ଚୟ ବୁଲୁଥିବେ ନିଃଶବ୍ଦରେ । ନିର୍ମଳ ଅଗଣାକୁ ମୁହଁକରି ବାରଣ୍ଡାରେ ବସି ଥାଏ । ଦୃଶ୍ୟ ପରେ ଦୃଶ୍ୟ ଫିଟି ଯାଉଥାଏ ତା ଆଖି ଆଗରେ ।

ସେ ସାମ୍‌ନାରେ ବାପାଙ୍କୁ ଠିଆ ହେବାର ଦେଖି ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ସେ ମଟମଟ ଚାହିଁଦେବାରୁ ଦେଖିଲା ବେଶ୍ ଆଲୁଅ ହୋଇଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ କ'ଣ ବାପାଙ୍କୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲା ? ଏତେ ପରିଷାର ଆଉ ଜିଅନ୍ତା କ'ଣ କେହି ଦେଖାଯାଏ ସ୍ୱପ୍ନରେ ? ସେ ଆଖି ବୁଜିଦେଲା ଅଳ୍ପ ସମୟ ପାଇଁ ଏବଂ ଉଠିଲା । ଦାଣ୍ଡ ବଖରାରେ କବାଟ ଝରକା ଫିଟେଇଦେଲା ।

ବକ୍ସପତ୍ର ସବୁ ବନ୍ଧାଛନ୍ଦା ହୋଇ ଥୁଆହୋଇ ଥିଲା । ବାପାଙ୍କ ଫଟ ତାଙ୍କ ଟେବୁଲ ଉପରେ ନଥିଲା । ତାଙ୍କ ଆଲମାରୀରେ ବହିପତ୍ର କଲମଦାନୀ ବଡ଼ ଆଲବମ୍ ଆଦି କିଛି ନଥିଲା ।

ସେ ସବୁ ବୋଧେ ଗୋଟାଏ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବାକ୍ସରେ ରଂଜନା ସଜାଡ଼ି ରଖି ସାରିଥିଲା । ସାଙ୍ଗରେ ନେବା ବାକ୍ସ ମେଳରେ ବାପାଙ୍କ କାନପୁରୀ କୁମ୍ଭୀର ଚମଡ଼ାର ସୁଟକେଶ୍‌ଟା ମଧ ନଥିଲା । ସେଇଥିରେ ବୋଧେ ବାପାଙ୍କ ଜିନିଷଯାକ ରହିଗଲା ।

ଆଉ ଗୋଟାଏ ଡାବଲ ବି ଥିଲା । ରଂଜନା ବୋଧେ ଆଳୁମାଳୁ ଅଥଚ ବ୍ୟବହାର ଜିନିଷପତ୍ର ସେଇଥିରେ ଭର୍ତ୍ତିକରି ଦେଇଥିଲା । କେତେବେଳେ ସେ ଏତେ କାମ କଲା ? – ସେ ରାତିସାରା ଶୋଇନାହିଁ ନା କ'ଣ !

ଏଥର ଦିଲ୍ଲୀରୁ ସେ ଗୋଟିଏ ମେଗ୍‌ନମ୍ ଭିଆଇପି ବାକ୍ସ ଆଣି ଆସିଥିଲା । ସେଇଟା ଚକ ଉପରେ ଗଡ଼ିଯାଏ । ଭାରି ସୁନ୍ଦରଟାଏ । ସେଇଟାରେ ନିର୍ମଳର ଲୁଗାପଟା ସବୁ ରହି ଆହୁରି ଜାଗା ବଳକା ରହିଥିବ । ଏକାଠି କାନପୁର ଯାଇଥିଲେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଜିନିଷ ତା' ଭିତରେ ଆସି ଯାଇଥାନ୍ତା । ରଂଜନା ବାପଘରକୁ ଯିବ ବୋଲି ଆଗରୁ କହିଆସିଛି । ସେଥିପାଇଁ ଏ ଡାବଲରେ କ'ଣ ସବୁ ସଜିଲ କରି ରଖିଥାଇ ପାରେ । ଆଉ ରହିଲା ସେ ବଡ଼ ଟ୍ରଙ୍କଟା । ମନ୍ଦ ନୁହେଁ, ଯିବା ଆସିବା ଛେଚାକଚା କରିବାକୁ ବେଶ୍ ହୋଇଛି । ସେଇଟା ରଂଜନା ବାପ ଘରୁ ଆଣିଥିଲା । ସେଇ ନିଜେ ସବୁବେଳେ ତାକୁ ବାପ ଘରକୁ ନେଇଯାଏ । ଏବେ ସେଇଟା ପୁରୁଣା ଘଷରା ଦେଖାଗଲାଣି –

ତା'ହେଲେ ବେଡ଼ିଂ ଖଣ୍ଡ ସଜିଲ କରିଦେଲେ ହେଲା । ଯାତ୍ରାପାଇଁ ସବୁ ଠିକ୍‌ଠାକ୍ ହେଇଗଲା । ରଂଜନା ଯିବ ଦଶଟାରେ । ନିର୍ମଳର ଗାଡ଼ି ଟାଇମ୍ ଏଗାରଟା ପନ୍ଦର । ଏକାସାଙ୍ଗେ ସବୁ ନେଇ ଷ୍ଟେସନ ଚାଲିଗଲେ ସୁବିଧା ।

ବାପାଙ୍କ ଆଲମାରୀ, ଖଟ, ଚୌକି, ଟେବୁଲ ସେ ସିଡ଼ି ପାଖ ଘରେ ପୂରେଇ ତାଲା ପକେଇଦେଲେ ବାକି ଭଡ଼ା ଲାଗିଯାଇ ପାରିବ ।

ଏଣିକି ଏଠିକି ରଂଜନା, ବବ୍‌ଲୁ ବୋଧ ହୁଏ ଆସିବେ ନାହିଁ । କାହିଁକି ଆସିବେ ? କେବଳ ନିର୍ମଳ ଆସି ଘେରାଏ ବୁଲିଦେଇ ଯାଉଥିବ । ବଗିଚାର ଗଛମାନଙ୍କୁ ଚାହିଁଦେଉଥିବ । ଘର ବାହାରୁ ଏ ବଖରାମାନଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଦେଉଥିବ । ଭଡ଼ା ଟଙ୍କା ନେଇ ରଂଜନା ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଉଥିବ ।

ସ୍ମୃତି ଆସ୍ତେ ପାତଳ ଧରିଯିବ ।

ଗତକାଲି ରାତିଠୁ ଏବେ ନିର୍ମଳକୁ କେତେ ହାଲୁକା ଲାଗିଲାଣି ।–

ରଂଜନା ଧଡ଼ପଡ଼ ହେଇ ଉଠିପଡ଼ିଲା । ଦାଣ୍ଡ ବଖରାକୁ ଆସି ନିର୍ମଳକୁ ଚାହିଁ ଅଳ୍ପ ହସି କହିଲା – ''ସବୁ କାମ ସହଳ ସାରି ସଜ ହେଲେ ସିନା ଯିବ । ମୁଁ ତମ ପାଇଁ ଚା' କରି ଆଣୁଚି ।''

ନିର୍ମଳ ତେଣିକି ଖୁବ୍ ସହଜ ବୋଧ କଲା । ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଚଳପ୍ରଚଳ କଥାବାର୍ତ୍ତ । ବବ୍‌ଲୁ ସାଙ୍ଗରେ ଗେଲ ଗୌରବ ହେଲା । ଗଲା ଖେଚେଡ଼ି ସାଙ୍ଗକୁ ସଜ ଦହି ଖୋଇଦେଲା ରଂଜନା ନଅଟା ବେଳକୁ । ସେ ଆଗକୁ ଯୋଜନା କରି ରଖିଥିଲା । ଦହି ପକେଇଥିବ । ମୁଗଡ଼ାଲି ଚାଉଳ ରଖିଥିଲା –

ରଂଜନା ଖୁବ୍ ହିସାବୀ । ନହେଲେ କ'ଣ ନିର୍ମଳ ତା'ର ଘର ସଂସାର ଚଳେଇ ପାରନ୍ତା ?

ସାଢ଼େ ନ'ଟାକୁ ଟେକ୍‌ସି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଜିନିଷ ସବୁ ଚଢ଼ିଗଲା । ବଡ଼ ଭିଆଇପି ଏବଂ ବାପାଙ୍କ କୁମ୍ଭୀର ଚମଡ଼ା ବାକ୍‌ସକୁ ରଂଜନା ଡିକିରେ ନରଖି ପଛ ସିଟ୍ ଉପରେ ରଖିଲା । ନିର୍ମଳକୁ ଆଗରେ ବସିବାକୁ କହି ବହୁ ଯତ୍ନରେ ସେ ଜିନିଷକୁ ସମ୍ଭାଳି ପଛରେ ବସିଲା ।

ନିର୍ମଳ କୃତ୍ୟକୃତ୍ୟ ବୋଧକଲା ।

ଘରେ ତାଲା ପକେଇ ଆସିଲା ବେଳକୁ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସଟିଏ ତା ମନକୁ ତା ବୁକୁ ଭିତରୁ ବାହାରି ଗଲା । ନିର୍ମଳ କେବଳ ଘଣ୍ଟାକୁ ଅନେଇଦେଇ ଛାଟ ଖାଇଲାପରି ଆସି ଗାଡ଼ିରେ ବସିଗଲା ।

ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍‌ର ରାସ୍ତା । ତେବେ ଅଫିସ୍ ସମୟ । ଭାରି ଭିଡ଼ । ବାଟ କାଟି କାଟି ଷ୍ଟେସନରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ରଞ୍ଜନାର ଗାଡ଼ିପାଇଁ ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚମିନିଟ୍ ସମୟ ଥାଏ ।

ତେବେ ଧାଁ-ଦଉଡ଼ ଭିତରେ ନିର୍ମଳ ଶୁଣିଲା ଯେ ଗାଡ଼ି ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ ଲେଟ୍ ଚାଲିଛି । ସେ ଟ୍ରଙ୍କ ଉପରେ ବସି ମୁହଁରୁ ଝାଳ ପୋଛିଲା । ରଂଜନା ବହି ଦୋକାନରୁ ଫିଲ୍ମି ଫେୟାର ଭଳି ଦି'ତିନଖଣ୍ଡ ଚିତ୍ର ମାଗାଜିନ୍ କିଣି ଆଣିଲା । ନିର୍ମଳକୁ ଖଣ୍ଡେ ଯାଚିଲା । ରଂଜନା ଡାବଲ ଉପରେ ବସି ପତ୍ର ଲେଉଟାଉଥାଏ । ଆଗରେ ନୂଆ ଭିଆଇପି ଏବଂ କୁମ୍ଭୀର ଚମଡ଼ାର ବାକ୍‌ସ ପୋଛାପୋଛି ହୋଇ ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଥାଏ । – ବହୁଲୋକ ବାପାଙ୍କ ବାକ୍‌ସଟାକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଯାଉଥାନ୍ତି ଦେଖି ନିର୍ମଳ ନିଜକୁ ବେଶ୍ ଦାମୀ ଦାମୀ ମନେ କରୁଥାଏ । ଲାଇନ୍ କ୍ଲିଅର ହେଇ ଗାଡ଼ି ଆସିଗଲା । ନିର୍ମଳ ବବ୍‌ଲକୁ କାଖକରି କୁଲିକୁ ଦେଖେଇ ଦେଲା ଟ୍ରଙ୍କ ଆଉ ଡାବଲ ।

ରଂଜନା ନିର୍ମଳ ଆଡ଼େ ନଚାହିଁ କହିଲା –

''ନା, ନା, ସେ ଭିଆଇପି, ଆଉ ଚମଡ଼ା ସୁଟ୍‌କେଶ୍ ଉଠା ।''

ନିର୍ମଳ ଆନମନା ହେଇ କହିଲା – ''ଆରେ ବାପାଙ୍କ ବାକ୍‌ସରେ ବାପାଙ୍କ ଜିନିଷ, ଫଟ ଆଦି ତମେ ନେଇ କ'ଣ କରିବ ? ଆଉ ସେ ଭିଆଇପିରେ ମୋର ଜାମାପଟା ଅଛି ପରା ?''

ରଂଜନା ରେଳ ଡବା ଆଡ଼େ ଚାହିଁ କହିଲା – ''ସେ ଚମଡ଼ା ସୁଟ୍‌କେଶ୍‌ରେ ବବ୍‌ଲୁର ଜିନିଷ, ଆଉ ଭିଆଇପିରେ ମୋର ଲୁଗାପଟା ସବୁଅଛି ।''

ରେଳ ଉପରକୁ ଜିନିଷ ଉଠିଲା । ରଂଜନା ଉଠିଲା । ବବ୍‌ଲୁକୁ ନିର୍ମଳ ପାଖରୁ ନେଇ ସେ ଗୋଟିଏ ସାଇଡ୍ ସିଟ୍‌ରେ ବସିଲା ।

ନିର୍ମଳ ଉଠିଲାବେଳକୁ କହିଲା – ''ବାହାରେ ଜିନିଷ ଅଛି, ତୁମେ ଝରକା ପାଖକୁ ଚାଲିଆସ ।''

ନିର୍ମଳ ଉପରେ ସାରା ରେଳଟା ବୋଧେ ମଡ଼େଇ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ସେ ଝରକା ପାଖକୁ ଯାଇ ରଂଜନାକୁ ପଚାରିଲା ବାପାଙ୍କ ଜିନିଷ କୋଉଠି ରହିଲା ?

''ସେ ଡାବଲରେ ରଖିଦେଇଚି । ପୁରୁଣା ଜିନିଷତ' ଖୁବ୍ ଯତ୍ନରେ ଗୋଟାଏ ପାଖକୁ ସଜାଡ଼ି ରଖିଦେଇଛି ।''

''ସେଥିରେ ଆଉ କ'ଣ ଅଛି ?''

''ସେମିତି କିଛି ଦାମୀ ଜିନିଷ ନାହିଁ । ତୁମର ଚପଲ ବବ୍‌ଲୁର ଭଂଗା ଖେଳନା, ପୁରୁଣା ଜୋତା, ମୋର ହଳେ ଚପଲ ।''

ନିର୍ମଳ ବୋଧେ ବୋମା ଫୁଟିଲା ପରି ଗର୍ଜି ଉଠିଥାନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ତା' ମୁହଁ ଫଣଫଣ ହେଇ ଉତୁରି ପଡ଼ିଲା । ଆଖି ତରାଟି ହେଇଗଲା । ସେ ରେଳ ଝରକାର ରେଲିଂଟାକୁ ବୋଧେ ଉପାଡ଼ି ଆଣିଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ହାତ ମୁଠାମୁଠା କରି ଦାନ୍ତ ଚାବି ନେଲା ।

ରଂଜନା ଖୁବ୍ ଅବିଚଳିତ ଭାବରେ କହି ଚାଲିଥିଲା – ''ମୁଁ ଜାଣେ ତମେ ଭାରି ସେଣ୍ଟିମେଣ୍ଟାଲ । ସେଥିପାଇଁ ବାପାଙ୍କ ବଡ଼ ଫଟୋ ତୁମ ମଠା ଜାମା ଭିତରେ ଟ୍ରଙ୍କରେ ରଖିଦେଇଛି । ସେଇଟାକୁ ଡାବଲରେ ରଖି ହେଲା ନାହିଁତ' । ଜାଗା ନଥିଲା ।

ରେଳ ଘୁଞ୍ଚିବା ଆରମ୍ଭ ହେବା ଦେଖି କହିଲା – ''କାନପୁରରେ ଦେହ ପା'କୁ ଜଗି ଚଳୁଥିବ ! ଆଉ ଶୁଣ, ଏ ଯେଉଁ ପୁରୁଣା କୁମ୍ଭୀର ଚମଡ଼ା ସୁଟ୍‌କେଶ୍‌ଟା ନୁହେଁ, ଏଇଟା ଏଇଠୁ ଦେଖି ବାପା ଆମ ଘରେ କେତେଥର ପ୍ରଂଶସା କରିଛନ୍ତି ! ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଏଇଟା ଦେଇଦେବି ଭାବିଚି । ତୁମେ କିଛି ଖରାପ ଭାବିବ ନାହିଁ ତ । ବାପା ଭାରି ଖୁସି ହେବେ ।''

ନିର୍ମଳ ଆଖିର ନିଆଁରେ ବୋଧହୁଏ ରେଳଟା ସାରା ଜଳି ଯାଇଥାନ୍ତା । ନିର୍ମଳ ନିଜେ ନିଜକୁ ବୋଧେ ନିଆଁ ଲଗେଇ ଦେଇଥାନ୍ତା ।

କିନ୍ତୁ ଟ୍ରଙ୍କ ଉପରେ ସେ ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ ବସି ପଡ଼ିଲା । ଆଖିରୁ ନିଆଁ ନୁହେଁ ତ, ପାଣି ଗୁଡ଼େ ଡବ ଡବ ଝରି ଗଲା ।

ଆରେ କାନ୍ଦୁଚୁ କ'ଣ ? ମାଇଚିଆଟା !!

□□□

ପୁନରୁଦ୍ଧାର

''ସମୁଦ୍ର ପରି ଅକାତକାତ ସମୟ ଘୋଟି ରହିଛି ଦିଗ୍‌ଦିଗନ୍ତ । ଏକାକୀ ହୁଲି ଡଙ୍ଗାଟିଏ ବାହିବାକୁ ମନ ବଳୁ ନାହିଁ । ବରଂ ତା' ଭିତରେ ଚିତ୍‌ମାଡ଼୍ ପଡ଼ିଯାଇ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଶୋଇଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛାହେଉଛି ।

''ହେଇ, ତମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋ ପାଖରେ ବସିଛ । ମୁଁ ବେଶ୍ ବୁଝିପାରୁଛି ତୁମେ କାହିଁକି ଲୁଚେଇ ଲୁଚେଇ ଦୁଇଥର ଘଣ୍ଟାକୁ ଅନେଇଲଣି । ତୁମେ ତୁମର ଧରାବନ୍ଧା କେତେଟା ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିବା କଥା । ତା'ର ଜବାବ ଶୁଣିବା ସେମିତି କିଛି ଜରୁରୀ ନୁହେଁ । ...'କେମିତି ଅଛନ୍ତି ମଉସା ? ...ଔଷଧ ଠିକ୍ ଚାଲିଛି ତ ? ...ଆପଣଙ୍କର କିଛି ଚିନ୍ତା କରିବାର ନାହିଁ । ଆମେ ସବୁ ଅଛୁ ପାଖରେ । ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଆସିଯିବୁ... ।'

''ଏ ସବୁ ସରିଯିବା ପରେ ଆଉ କିଛି କହିବାର ନାହିଁ । ଆଉ କ'ଣ ବା ଅଛି କଥା ହେବାକୁ... ?''

''ତମେ ରମେଶ, ଯିବ ଯଦି ଯାଉନା ! – ମୋର କିଛି ଭାବିବାର ନାହିଁ । ତୁମେ ସୁବିଧା ହେଲେ ଆସିବ, ନହେଲେ ନାହିଁ ! ତେଣେ ଘର ଜଞ୍ଜାଳ ପୁଣି ଅଛି ତ ! ...ହଉ ତମେ ତା'ହେଲେ ଆସ ।''

ରମେଶ କିନ୍ତୁ ବସି ରହିଲା ।

ଆଣ୍ଠୁ ଉପରେ ହାତ ରଖି ଫଟୋ ହବା ଭଙ୍ଗୀରେ ସ୍ଥିର ଚାହିଁ ରହିଲା ଡାହାଣ ପାଖ କାନ୍ଥକୁ ।

''ତମେ ମତେ ଭୁଲ୍ ବୁଝିବ ନାଇଁ ମଉସା । ମୁଁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଭଳି ଏମିତି ଖାଲି ହାଜିରାଟାଏ ପକାଇବାକୁ ଆସେନାହିଁ । ମୁଁ ଆସେ ତୁମକୁ ଶୁଣିବାପାଇଁ । ମୁଁ ତ ତୁମ ଆଗରେ ପିଲାଦିନୁ ଏମିତି ବସି ଆସିଛି...

''ହଁ, ମାନୁଛି ଯେ ଏବେ ଟିକିଏ ଜଞ୍ଜାଳ ବଢ଼ି ଯାଇଛି । ତଥାପି ଏଠିକି ଆସିବାର ଆକର୍ଷଣ ନ ଥିଲେ କ'ଣ ପଳାଶୁଣି ପାଖରୁ ସାଇକେଲ ମାରି ଏତେ ବାଟ ଆସନ୍ତି ।

''ମୁଁ ଅବଶ୍ୟ ସମୟ କେତେ ହେଲା ବୋଲି ଘଣ୍ଟାକୁ ଅନେଇଚି । ଏଠୁ ଉଠିଯିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ; ବରଂ ଆପଣଙ୍କ ବିଶ୍ରାମ ନେବା ଆଗରୁ ମୋତେ କେତେ ସମୟ ମିଳିବ ଏଇଆ ଜାଣିବାପାଇଁ ।''

''ଓ, ତା'ହେଲେ ଠିକ୍ ଅଛି । ମୁଁ ଆଉ ବିଶ୍ରାମ ନେବି କ'ଣ ! ମୁଁ ତ ବିଶ୍ରାମ ନେଇ ସାରିଛି; ସବୁ କାମରୁ, ସବୁ ଜଞ୍ଜାଳରୁ, ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରୁ ।''

''ତୁମେ ମଉସା ଯାହା କହ, ଭୟଙ୍କର ସିନିକାଲ୍ ! ଏମିତି ଗୋଟିଏ ଦିଗରୁ କଥାଟାକୁ ଦେଖିବା ତୁମର ପୁରୁଣା ଅଭ୍ୟାସ । ଆଉ ଦିଗଟା ବି ତ ଅଛି ।''

''ଆରେ, କିଏ ନାହିଁ କଲା ? ଦିଗ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ନା ଦଶଟା ? ଦିଗ ପରା ଅନନ୍ତ ! ହଉ, ଛାଡ଼୍; ଆଜି କ'ଣ ସବୁ ବିଶେଷ ଖବର ନେଇ ଆସିଛୁ କହ ! ...ତେ ବାପା କେମିତି ଅଛି ? ତା'ର ସେ ସାଇଟିକା ଛାଡ଼ିଲାଣି ନା ନାହିଁ ?''

''ସେ ଏଇନା ଭଲ ଅଛନ୍ତି । କହିଛନ୍ତି ନୂଆବନ୍ଧରେ କୁଆଡ଼େ ଜାଲ ପଡୁଛି, ବଡ଼ ବଡ଼ ବାଉଁଶପତ୍ରି ମାଛ ଆଉ ଫେଟା ମଞ୍ଜିଲଗା କେରାଣ୍ଡି ନେଇ ଯିବାକୁ ।''

''ସେଇଟା ସବୁବେଳେ ସେଇଆ ! ...ଆଇଁଷିଣାଟା । ସେତ ତା' ବେଳେ ଖୁବ୍ ଖାଇଛି । ଖୁବ୍ ଖୁଆଇଛି !''

''ଏବେ ବି ସେ ଖୋଇ ଛାଡ଼ି ନାହାନ୍ତି । ବୋଉ ସେଥିପାଇଁ ଯାହା ବିରକ୍ତ, ଆଉ କହ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏଇଟା ଦିହସହା ହେଇଗଲାଣି । ଆମର ବି ।

''ମଉସା, ତମେ ଆରଥର ଯୋଉ ଭୋଜି କଥା କହି ନ ଥିଲ...ସେ ଯୋଉ ପଧାନ ଘର ଛେଳିଟାକୁ ତୁଣ୍ଡି ବାନ୍ଧି ହଡ଼ପ୍ କରି ନେଇଥିଲା ! ...ଅଜାଣତରେ ପଧାନ କେମିତି ତା' ପୋଷା ଛେଳିର କଳିଜାଟାକୁ ଭାଜି ଖାଇଗଲା । ...ଓଃ, ଟ୍ରେମେଣ୍ଡସ୍ ! ମୁଁ ତାକୁ ନେଇ ଗୋଟାଏ ଗପ ଲେଖିଲି । ସେଇଟା, ମଉସା, ଏମିତି ଚମକେଇଚି ଲୋକଙ୍କୁ ଯେ, କହି ନୁହେଁ ।''

ରମେଶର ଆଖି ଚକ୍ ଚକ୍ କରୁଥାଏ । ତା' ଗଳୁରା ନିଶ, ତା' ଠାଣି, ତା' କହିବା ଢଙ୍ଗ... ସତେ ଯେମିତି ଗବ୍‌ଗବ୍ ଉଛୁଳି ଆସୁଛି ଗୋଟାଏ ଝରଣା !

''ହଁ ସତେ ତ ! ତୁ ଆଜିକାଲି ଭଲ ଗପ ଲେଖିଲୁଣି କୁଆଡ଼େ ! – ଆଣନ୍ତୁ ନାଇଁ, ତୋ ଲେଖା ଥରେ ଶୁଣନ୍ତେ ? ...ଏ ଭୋଜି ଗପଟାକୁ କେମିତି ଲେଖିଚୁ ?''

''ତୁମେ କହିବାଭଳି ଲେଖି ପାରି ଥିଲେ, ମଉସା, ଆହୁରି ପାଓ୍ବାର୍‌ଫୁଲ୍ ହେଇଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ମୋର ଦମ୍ କେତେ ? ମୁଁ ତାକୁ ନେଇ ଆଣି ଥୋଇ ପାରିଲି, ଏଇ ହେଲା ବଡ଼ କଥା । ଆଉ ଆପଣ ଯୋଉ ଶୀତ ରାତି କଥା ବର୍ଣ୍ଣନା କରୁଥିଲେ – ବଡ଼ ବଡ଼ କେଣ୍ଡଲ୍ ଚାରିପଟେ ପତଙ୍ଗ ଉଡୁଥାନ୍ତି । ପଧାନର ଆଖି ଗେଣ୍ଡାଭଳି ବାହାରି ଆସିଥାଏ । ସେ କିଛି ନିଶା ଖାଇଥାଏ । ସେ ସେଇ କଳିଜା ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍‌କୁ ଟେକି ଧରିଥାଏ, ଘଣ୍ଟି ଝୁଲେଇଲାପରି ଦୋହଲାଉ ଥାଏ । ...ବାବା, ସେ ଯେଉଁ ଡେସ୍କ୍ରିପସନ୍ !!''

ମୁଁ ରମେଶର ମୁହଁକୁ, ଆଖିକୁ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ । ସେ ଜଣାଯାଉଥାଏ ଖୁବ୍ ଉତ୍ତେଜିତ ।

''ମୁଁ ତାକୁ ଅବିକଳ ସେମିତି ନେଇ ପାରିଲି ନାଇଁ ମଉସା । ଭାରି ଦୁର୍ବଳିଆ, ମାଖୁନା, ମୁଲାଏମ୍ ହେଇଗଲା । ତେବେ ବି ସମସ୍ତେ ଖୁବ୍ ପସନ୍ଦ କରିଛନ୍ତି ।''

ମୁଁ କିଛି କହିଲି ନାହିଁ ।

ସେ ବି ଚୁପ୍ ରହିଲା ।

ଏମିତି କିଛି ସମୟ ବିତିଗଲା ।

''ରମେଶ, ତୁ ତୋ ବାପାପାଇଁ ମାଛ ନବୁପରା ?''

''ରମେଶ କିନ୍ତୁ ଉଠିବା ମତଲବ୍‌ରେ ନ ଥିଲା । ସେ ବୋଧହୁଏ ଚାହୁଁଥିଲା, ଆଉ ସେମିତି କିଛି 'ମାଲ୍' ପାଇଗଲେ ଗପ ଲେଖିବ । ବେକୁବ୍ ଏମିତି କ'ଣ ମଗାଯଚାରେ କାମ ଚଳେ ? – କିବେ, ତୋ ପାଣ୍ଠି କେତେ ? ତୋ ଅକ୍ଷୟ ଭଣ୍ଡାର କାହିଁ ? – ତଥାପି ଭାରି ଚାଇଁଆ ଟୋକା ରମେଶ । ଭାରି ବଢ଼ିଆ ପିଲା ।

ମୁଁ ତାକୁ ଚାହିଁ ହସିଲି । କ'ଣ ବୁଝିଲା କେଜାଣି, ଦାନ୍ତ ନ ଦିଶିଲା ପରି ସେ ବି ହସହସ ହେଲା ।

''ବାପା କହୁଥିଲେ ଆପଣ କୁଆଡ଼େ ମିସୋଜିନିଷ୍ଟ ! – ମାନେ, ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଙ୍କୁ ଆଦୌ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ଜଣେ ଅନୁଭବୀ ମଣିଷ କାହିଁକି ଏବଂ କେମିତି ତା' କରି ପାରିବ ? ମୁଁ ତ ଭାବେ ମିସୋଜିନିଷ୍ଟ ପ୍ରକୃତରେ ନାହାନ୍ତି । ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ଖାଲି ଥିଓରି । ପୁରୁଷ ମାତ୍ରେ ନାରୀକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ବାଧ ।ସେ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ଭିତରେ ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଭଲ ପାଇବା ବି ଆସି ଯାଉଛି । ଯେଉଁମାନେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲି କହନ୍ତି, ସେମାନେ ଭିତରେ ଭିତରେ ଅତି ତୀବ୍ର ଭାବରେ ନାରୀମାନଙ୍କୁ ଚାହୁଁଥାନ୍ତି ।''

ରମେଶ ତା' ବୁଦ୍ଧିବଳ ଖଟେଇ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରି ଚାଲିଥାଏ । ମୋ ମନରେ ବାରମ୍ବାର ଉଙ୍କି ମାରି ଯାଉଥାଏ ଗୋଟାଏ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ଅନୁଭବ ।

''ଶୁଣ୍ ରମେଶ । ତୁ ଆଜି ତୋ ବାପା ପାଇଁ ବାଉଶଁପତ୍ରି ନେଇ ଯା' । ପରେ ଆଉ କେବେ ସମୟ କରି ଆସିବୁ । ଆଜି ମୁଁ ଟିକିଏ ମାନ୍ଦା ପଡ଼ି ଯାଇଛି । ମୋର କିଛି ହେଲେ କହିବାକୁ କିମ୍ୱା ଶୁଣିବାକୁ ଜମାରୁ ମନ ହଉନାଇଁ । ...ତୁ ଆଉ କେବେ ଆ' !''

ଦୁଇଦିନ ଛାଡ଼ି ଆସିବାକୁ କହିଦେଇ ରମେଶ ଚାଲିଗଲା ।

ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲି ସମୁଦ୍ର ଉଜାଣିରେ ବହୁ ଦୂରକୁ । ଆଖି ବୁଜିଦେଲି –

ପୁଣି ଫେବୃଆରୀ ମାସରେ ମୋଲାଏମ୍ ପବନ । ପୁଣି ପେଣ୍ଠାପେଣ୍ଠା ଫୁଲ । ଯାହା ମନ ତା' କରିଦେବାକୁ ପୁଣି ଦୁର୍ବାର ଇଚ୍ଛା ।

ତଳ ଆଡ଼କୁ ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବେଇଦେଇ ଚିନ୍ତାମଣି ବସିଥାଏ ଗୋଟାଏ ଚୌକିରେ । ଭାରି ବଢ଼ିଆ ଲନ୍ । ବଢ଼ିଆ ରଙ୍ଗ ବେରଙ୍ଗ ଫୁଲର ଧାଡ଼ି ।

''ଆବ୍‌ବେ, ଆଜି କ'ଣ ଏତେ ଡେରି ? ଆ' ବସ୍ ।''

ଟ୍ରାକ୍ ସୁଟ୍‌ରେ ଚିନ୍ତାମଣିର ଖେଳୁଆଡ଼ ଚେହେରା ଦପ୍‌ଦପ୍ ଝଟକୁଥାଏ । ସେ ସମୟରେ ସେ ଅପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ହିରୋ !

ଚିନ୍ତାମଣି ସାମନ୍ତରା । ମୋର ସହପାଠୀ ଦିଲ୍ଲୀରେ । ଏବେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଦେଖାସାକ୍ଷାତ୍ । ମୋର ପୋଷ୍ଟିଂରେ ସେ ବହୁତ ଖୁସି ।

''କ'ଣ ଖାଇବୁ କହ ! – ଆଚ୍ଛା ଥାଉ ସେଇଟା ପଛକଥା । ଆଗ ଗୋଟାଏ ରାଉଣ୍ଡ କଫି ହେଇଯାଉ । – ତା'ପରେ ଦେଖିବା ।''

ସେ ବଡ଼ ପାଟିରେ ଡାକିଲା ସ୍ତ୍ରୀକୁ ! ''ଡଲି, କଫି ପଠାଅ । ଶେଖର ଆସିଚି !'' – ଏବଂ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ମୁଚୁକି ମାରିଲା । ସେ ଜାଣେ ଯେ ଏମିତି ଗୁଡ଼ାଏ ପାଟିକରି ଡକାହକା ଶୁଣିଲେ ମୋତେ ଚିଡ଼ିମାଡ଼େ । ସେ ସେଇଆ ଚାହୁଁଥିଲା, ମତେ ଚିଡ଼େଇବାକୁ !

ଲନ୍‌ରେ ଗୋଡ଼ ବାଡ଼େଇ ସେ ଖେଁ-ଖେଁ ଗୁଡ଼ାଏ ହସିଲା । କହିଲା – ''ତୁ ଶେଖର ଗୋଟାଏ ମଫ ! ତୁ ଏତେ ଭଦ୍ର କାଇଁ ବନିଚୁ ବେ ? ଏମିତି କ'ଣ ଚଳି ପାରିବୁ ? – ତୁ ଶଳା ବାଆଜି ହେଇଯାଉନୁ କାହିଁକି ?

''ଶୁଣ୍ ଚିନ୍ତୁ ! ମୁଁ ତୋଠୁ ବଳି ବେକୁବ୍ ନୁହେଁ । ତୋର ଢଙ୍ଗ ମୋଠୁ ଭିନ୍ନ । ତୁ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ବୁଝିଚୁ, ମୁଁ ଆଉ ପ୍ରକାରେ ବୁଝିଚି ।''

''କ'ଣ ଆଲୁଟା ବୁଝିଚୁ ? ଆବେ, ତତେ ଏଇନା ବୟସ କେତେ ? ମୋଠୁ ଚୌଦ ମାସ ସାନ । ଅଣତିରିଶି ବର୍ଷରେ ତୁ ଗୋଟାଏ ସାଧୁ ବନୁଚୁ କ'ଣ ? ଦେଖି ତତେ ମୁଁ ଦେଢ଼ଶ'ଥର କହିଲିଣି । ତୁ ଶଳା ଯଦି ଖୋଲାଖୋଲି ଗୋଟାଏ ଝିଅ ମୁହଁକୁ ନିଃସଙ୍କୋଚ ଚାହିଁ ପାରୁନୁ, କଥା କହି ପାରୁନୁ, ତତେ ହୁଏତ ମାନସିକ ବ୍ୟାଧି ଘୋଟିଲାଣି, ନ ହେଲେ ତୁଟା ଗୋଟାଏ ମାଇଚିଆ ନ ହେଲେ ପକ୍‌କା ହିପୋକ୍ରିଟ୍ !''

''ଚୋପ୍ ବେ !'' ମୁଁ ପ୍ରୟୋଜନରୁ ଅଧିକ ପାଟି କରିଥିଲି ।

ସେ ପୁଣି ଖେଁ-ଖେଁ ହସିଲା ।

''ବାଧିଗଲା, ସତ କଥାଟା ।''

ଡଲି କଫି ନେଇ ଆସିଲା । ମୋତେ ଚାହିଁ ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରି ହସିଲା । ମୁଁ ତାକୁ ଥରେ ଚାହିଁ ଅଭ୍ୟାସରେ ଅନ୍ୟ ଆଡ଼କୁ ଆଖି ଫେରାଇ ନେଇଥିଲି ।

''ଦେଖି ଶେଖର ! ଡଲିଟା କ'ଣ ଅସୁନ୍ଦର ? ତାକୁ କ'ଣ ଏମିତି ଥରେ ଚାହିଁ ନଜର ଆଡ଼ କରି ନିଆଯାଏ ? ସତ କହ, ତାକୁ ଆଉଥରେ ଚାହିଁବାକୁ ତୋର ଇଚ୍ଛା ହଉନାହିଁ ?''

''ଏମିତି କ'ଣ ଭଦ୍ରଲୋକକୁ କହୁଚ ମ ? ସେ କ'ଣ ତମ ଭଳି ବେସରମ୍ ହେଇଛନ୍ତି, ମାଇକିନାଙ୍କ ମୁହଁ ଦିହକୁ କଟାସ ଭଳି ଚାହିଁରହିଥିବ ! – ନିହାତି ଅଭଦ୍ର କଥା !''

ଚିନ୍ତାମଣି ଡଲିକୁ ଆଉ ଗୋଟେ ଚୌକିରେ ବସେଇଦେଇ କହିଲା – ''ବସ; ମୁଁ ବୁଝେଇ ଦଉଚି କଥାଟା !''

''କ'ଣ ବୁଝେଇବ, ସେଇ ଫ୍ରଏଡ୍ ଶାସ୍ତ୍ର କଥାତ ! ମୁଁ ଢେର୍ ଶୁଣିଚି ସେଗୁଡ଼ାକ !''

''ସେ କଥା ନୁହେଁ । ମୁଁ ଚାହେଁ ଶେଖର ତୁମକୁ ନିଃସଂକୋଚ ଅନେଇ ସ୍ୱାଭାବିକ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁ । ସେଥିରେ ଅଭଦ୍ରତାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଚି କେଉଁଠି ? ବେ ଶେଖର, କ'ଣ କହୁଚୁ ?''

ମୁଁ ଡଲିକୁ ଅଳ୍ପ ଚାହିଁ ହସି କହିଲି ।

''ଦେଖ୍ ଚିନ୍ତୁ । ଭଦ୍ରମହିଳାଙ୍କ ଆଗରେ ଫାଜିଲାମି କର ନା !''

''ଆବ୍‌ବେ ତୁ ଡଲି ଆଡ଼େ ଚାହିଁ କହୁନୁ କାହିଁକି ? – ବନ୍ଧୁ ଭଳି, ଅନ୍ତତଃ ତା' ସ୍ୱାମୀର ବନ୍ଧୁ ଭଳି ସ୍ୱାଭାବିକ ସହଜ ହୋଇ ପାରୁ ନାହୁଁ କାହିଁକି ? ତମେ ଦୁହେଁ ଶାଳା ହିପୋକ୍ରିଟ୍ । ଭଦ୍ରତା ନାଁରେ ଅଭିନୟ । ଭିତରେ ପ୍ଲାନ୍ ଅଲଗା ।

ମୁଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି ଡଲିର ମୁହଁ ଉପରେ ଫଗୁ ବୁଣି ହେଇଗଲା । ସେ ମୋତେ ଚାହିଁଦେଇ ଉଠିପଡ଼ିଲା ଯିବାକୁ ।

''ହଉ କ'ଣ ଯାକୁ ଖାଇବାକୁ ଦବ । ଶଳାକୁ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ଭଜା ଖୁଆଅ । ଟିକିଏ ତା' ରକ୍ତରେ ତେଜ ଆସୁ । ଶଳା ମାନ୍ଦାଗୋପାଳ !''

ଚିନ୍ତାମଣି ଆଉ ହସୁ ନଥିଲା । ସେ ସତକୁ ସତ ରାଗି ଯାଉଥିଲା ।

ମୁଁ ତା' ପରେ ତା' ଘରକୁ ଯାଇଛି । ଥରେ ସେ କଲିକତା ଯାଇଥିଲା । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଜାଣି ନଥିଲି । ମୁଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପାଇ ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲି । ସେଠି ଦେଖିଲାବେଳକୁ ସେ ନାହିଁ । ଡଲି ତା' ଘରେ ଚା' ଜଳଖିଆ ଏବଂ ଶେଷକୁ ଡିନ୍‌ର ଖାଇବାକୁ ବାଧ କରିଥିଲା ।

ଭାରି ଖୋଲା ବ୍ୟବହାର । ମଝିରେ ମୋ କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକେଇ ମୋ ଆଖିକୁ ଚାହିଁ ହସିବାରୁ ମୁଁ ହୁଦ୍ ହୁଦ୍ ଜଳିଯିବା ଭଳି ଅନୁଭବ କଲି । କିନ୍ତୁ ପୁଣି ଦୃଶ୍ୟ ବଦଳି ଗଲା । ସେ ସେମିତି ଦୂରକୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା ।

ପୁଣି ଆସିବାକୁ କହିଲାବେଳେ ସେ ମୋ ହାତକୁ ଧରିନେଇଥିଲା । ମୁଁ ସାମାନ୍ୟ ଅନୁଭବ କରିଥିଲି କି ମୋତେ ସେମିତି ଲାଗିଲା କେଜାଣି, ସେ ମୋତେ ଟିକିଏ ଟାଣିଲା ନା କ'ଣ !

ମୁଁ କାନମୁଣ୍ଡାଯାଏଁ ତାତିଗଲି ଏବଂ ଓହ୍ଲେଇଗଲି ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ।

ସେତିକିବେଳେ ଏ ରମେଶର ବାପ 'ବିମଳ'କୁ ଦେଖିଲି । ସେ ବି ସେଇଠି ମତେ ଦେଖି ସାମାନ୍ୟ ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ବିମଳ ପାତ୍ର ଶଳା, ମହା ହାରାମି ଖୋର । ମୁଁ ତାକୁ ଏମିତି ଦୂରରୁ ଜାଣିଥିଲି । ପରେ ସିନା ସାଙ୍ଗ ହେଇଗଲୁ ।

ସେ ହାତରେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ପାର୍ଶଲ୍ ଧରିଥାଏ । ସେ ମୋତେ ଚାହିଁଲା । ''ଆପଣ ଭଦ୍ର ଲୋକ କ'ଣ ଏଇଆଡ଼େ ?''

ମୁଁ ଖୁବ୍ ଚିଡ଼ିଗଲି; କିନ୍ତୁ କହିଲି – ‘‘ଏମିତି ଆସିଥିଲି ଚିନ୍ତାମଣି ପାଖକୁ । ସେ ଘରେ ନାହିଁ । ସେ କଲିକତା ଯାଇଚି ।’’

ମୋର ଏ ସବୁ କହିବାର ଆଦୌ ପ୍ରୟୋଜନ ନଥିଲା । ମୁଁ ବୋଧେ ଚାହୁଁ ନ ଥିଲି ସେ ଭିତରକୁ ଯାଉ । ବୋଧେ ଚାହୁଁଥିଲି ସେ ଡଲିକୁ ଚାହିଁହସି ହସି କଥା ନକହୁ । ସେ ସେଇ ଦୁଆର ମୁହଁରୁହିଁ ଲେଉଟି ଯାଉ ।

ସେ କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଚାହିଁ କେମିତି ଗୋଟାଏ ହସିଲା ଥଟ୍ଟାକଲାପରି ଯା’ର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଥିଲା – ‘‘ଆବେ ବେକୁବ୍ ମୁଁ ଜାଣେ ସେ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ତ ମୁଁ ଆସିଚି । ତୁ ଶଳା ମଫ କ’ଣ ବୁଝିବୁ ଏଥିରୁ ।’’

ତା’ର ସେ ଥଟିଲା ହସ ମୋ ଦିହରେ ନିଆଁ ଲାଛି ଦେଲା । ମୁଁ ତା’ ଆଗକୁ ମାଡ଼ିଯାଇ ଦୁଆର ମୁହଁ ଜଗି ଠିଆ ହେଇଗଲି, ସେ ମୋତେ ତିଳାର୍ଦ୍ଧେ ଖାତିର ନ କରି ବେଲ୍ ମାରିଲା ଏବଂ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଡଲି କବାଟ ଫିଟେଇଦେଲା ।

ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ମୁଁ ଦୁହିଁଙ୍କ ମଝିରେ ଠିଆହୋଇ ରହିଲି ରୋଧିବାକୁ ।

ଡଲି ମୋତେ ନ ଦେଖିଲା ଭଳି କହିଲା – ‘‘ଆରେ ବିମଳ ଭିତରକୁ ଆସୁନାହୁଁ କାହିଁକି ?’’

ମୁଁ ଘର୍ମାକ୍ତ ଅନୁଭବ କଲି ।

ବୁଲି ଚାହିଁଲି, କିଛି କହି ପାରିଲି ନାହିଁ । ବିମଳ ମୋତେ ଘସି ହେଲାପରି ଘର ଭିତରକୁ ଗଲା ।

ଡଲି ମୋତେ ଚାହିଁ କହିଲା – ‘‘ଆପଣ ଆସିବେ କି ଶେଖରବାବୁ ? ଆସୁନାହାଁନ୍ତି ?’’

‘‘ନା ଧନ୍ୟବାଦ ! ମୁଁ ଆସୁଚି ।’’

‘‘ଆଚ୍ଛା, ଗୁଡ୍ ନାଇଟ୍ !’’

ମୁଁ ପୁଣି ରାସ୍ତାକୁ ଓହ୍ଲେଇଗଲି ଏବଂ ଧପ୍‌ଧପ୍ ଚାଲିଲି ବଜାର ଆଡ଼କୁ ।

‘‘କ’ଣ ହେଲା ! ବିମଳ ପାତ୍ର ଏତେ ରାତିରେ ଏଇଠି ? ସେ ଶଳା ଚିନ୍ତାମଣି ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ । ସେ ଚାହେଁ ଖୋଲା ବ୍ୟବହାର ପରା । ଏଇ ହେଲା ତା’ର ଫଳ । ଭୋଗୁ, ଯାହା ତା’ ଭାଗ୍ୟରେ ଅଛି । ...ମୋର ବାରମ୍ବାର ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲା ସେ ନିମଖାରାମ୍ ବିମଳ ପାତ୍ରକୁ ଟାଣି ବାଡ଼େଇବାକୁ । ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ଚିରତ୍ରହୀନ ମଦ୍ୟପ । ଶଳା – ଇଚ୍ଛା ହେଉଥିଲା ଚିନ୍ତାମଣିକୁ ବାଡ଼େଇବାକୁ । ...ଶେଷରେ କିନ୍ତୁ ଇଚ୍ଛାହେଉଥିଲା ଡଲିକୁ ଗୋଟାଏ ମୋଟା କାଠ ଫାଳିଆରେ ଗୋଡ଼ଠୁ ମୁଣ୍ଡଯାଏଁ ପିଟିଯିବାକୁ । ତାରି ଭିତରେ ତାକୁ ଗୋଡ଼ଠଉ ମୁଣ୍ଡଯାଏ ଚାହିଁବାକୁ ବି ମନ ହେଉଥିଲା । ତାକୁ ଧରି କାନ୍ଦିବାକୁ ଇଚ୍ଛାହେଉଥିଲା ।

ମୁଁ ରାତିସାରା ଶୋଇ ନାହିଁ । ଉତ୍ୟକ୍ତ, ଉତ୍ତେଜିତ ହେଇ ମୋ ଭଡ଼ାଘର ଛାତରେ ବୁଲିଚି । ...ବାରମ୍ବାର ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ଅସଂଯତ, ଅଶ୍ଳୀଳ ଚିତ୍ର ସବୁ

ବିଶିଯାଉଥାଏ । ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ସେମାନଙ୍କୁ ଶାସ୍ତି ଦେଉଥାଏ ନାନା ପ୍ରକାର । ଗୋଟାଏ ସମୟରେ ସେ ତିନିଜଣଯାକ ନଗ୍ନ ଜନ୍ତୁ ଭଳି ମୋତେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭଙ୍ଗୀରେ ମୁଦ୍ରା ଏବଂ ବନ୍ଧରେ ଉତ୍ତେଜିତ କଲେ ।

ରାତି ପାହିବାମାତ୍ରେ ମୁଁ ଯାଇ ଚିନ୍ତାମଣି ଦୁଆରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ସ୍ଥିର କଲି । ପୁଣି କ'ଣ ଭାବି ଅପେକ୍ଷା କଲି ଆଠଟା ଯାଏଁ ।

ଖୁବ୍ ତମ୍‌ତମ୍ ହେଇ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ତିନିହେଁ ଡ୍ରଇଁରୁମ୍‌ରେ ଚା' ଖାଉଥିଲେ । ସକାଳୁ ଆସି ଚିନ୍ତାମଣି ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା ।

ମୁଁ କଟମଟ ବିମଳକୁ ଅନେଇ ରହିଲି । ସେମିତି ରାଗିଲା ପରି ଡଲିକୁ ବି ଚାହିଁଲି କିଛି ସମୟ । ତା'ପରେ ଚିନ୍ତାମଣି ଉପରେ ସବୁଯାକ କ୍ରୋଧ । ତାକୁ ଜାଳିଦେବି ସତେବା !

"କିବେ, ବସୁନୁ କାହିଁକି ?"

"ନା, ସେ ମୋ ପାଖରେ ବସିଲେ ମାରା ହେଇଯିବେ" – କହିଲା ବିମଳ !

ଚିନ୍ତାମଣି ହସିଲା ଖେଁ-ଖେଁ ।

"କିବେ ଶେଖର, ତୁ ଆମ କୀର୍ତ୍ତିଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଜାଣିଚୁ ନା କ'ଣ ? କାଲି ଡିନର୍ ପୂର୍ବରୁ ଆସି ତୋର ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବାକୁ ମୁଁ ଯାକୁ କହିଯାଇଥିଲି । ସେ ଆସିଲା, ତୁ ଗଲାବେଳକୁ ରାତିରେ ଘର ଜଗିବାକୁ । କିନ୍ତୁ ତୁ ଯେ ଏକୁଟିଆ ଡଲି ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲୁ, ଖିଆପିଆ କଲୁ, ଏଇଟା ଗୋଟିଏ ନ୍ୟୁଜ୍ ! – ବଢ଼ିଆ !"

ବିମଳ ନାଇଟ୍ ଗାଉନ୍ ପିନ୍ଧି ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇଥିଲା । ମୋ ଆଖିରେ ନିଆଁ ଦହୁକୁଥିଲା ।

ଚିନ୍ତାମଣି କହିଲା, "ସେଇଟା ଛତରା ହେଇଗଲା । ଡଲିର ସାନଭାଇ ହେଇଥିବାରୁ ତାକୁ ସମସ୍ତେ ଗେହ୍ଲା କରିଦେଲେ ।"

ମୁଁ ବୋଧହୁଏ ଭୁସ୍‌କିନା କୁଢ଼େଇ ହେଇ ପଡ଼ିଥାନ୍ତି । ଡଲିର ସାନଭାଇ ! ଇସ୍ ! ମୁଁ ଶାଲା କେଡ଼େ ବେକୁବ୍ !

ମୁଁ ଲାଜରେ ସାକୁଡ଼ି ଯାଉଥିଲି; ଧୂଳିସାତ୍ ହେଇ ଯାଉଥିଲି ।

ମୋର କି ଆଉ ସାହସ, ଡଲି ମୁହଁକୁ ଆଖି ଟେକି ଚାହିଁ ପାରିବି !"

ସବୁଚିତ୍ର ଅପସରି ଗଲା – କାହିଁ କୁଆଡ଼େ । ମୁଁ ମିଟି ମିଟି ଅନେଇଲି, ଅକାତ କାତ ସମୁଦ୍ର ପରି ସମୟକୁ ! ରମେଶ କହିଚି ଦୁଇଦିନ ପରେ ଆସିବାକୁ । ତାକୁ କ'ଣ ସବୁ ଏ କଥା କହି ପାରିବି । ସେ ଟୋକା କ'ଣ ଏଇଭଳି ତାକୁ ବୁଝିବ ? ତା' ବାପ, ପିଉସା, ପିଉସୀ, ତା' ପୂର୍ବପୁରୁଷଙ୍କୁ ନେଇ ସେ ଖେଳିପାରିବ ? ତା'ର ବଳ କାହିଁ ? ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନେଇ କଣ୍ଢେଇ କରିଦବ ! ଯେଉଁମାନେ ବସିଥିଲେ ଉଠି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଉଠିଲେ ବସି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ – ତାକୁ ତଥାପି କିଛି ଆଡୁଆଳ କରି

କହି ଦିଆଯାଇ ପାରେ । ତା’ ଭିତରେ ଯଦି ବିଧାତା ପୁରୁଷ ୟାକୁ ଖଞ୍ଜି ଠିଆ କରି ଦେଇ ପାରିଲା, ମନ୍ଦ କ’ଣ !

ମୋର କିନ୍ତୁ ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି, ତାକୁ ଆଉଥରେ ଖଞ୍ଜି ଦେଖିବାକୁ । ଏଇନେ ତ ଡଲି ନାହିଁ, କି ଚିନ୍ତାମଣି ନାହିଁ । ଖାଲି ସେ ଆଇଁଷିଣା ବିମଳଟା ଅଛି ଏ ଯାଏଁ । ସମୁଦ୍ର ପରି ସମସ୍ତ ଘୋଟି ରହିଛି ଅକାତ କାତ !

ରମେଶର ଆଖିରେ ମୁହଁରେ ଚକ୍‌ଚକ୍ କରୁଚି କ’ଣ କେଜାଣି । ସେଇ ବୋଧେ ପାରିବ । ଏ ଗହୀର ଭିତରେ ବୁଡ଼ାମାରି ସେ ସମ୍ପଦକୁ ତୋଳି ଆଣି ପାରିବ । କିନ୍ତୁ କୋଉ ଢଙ୍ଗରେ ତା’ର ସେ ସରୁ ସରୁ ଆଙ୍ଗୁଳିରେ ତାକୁ ଖଞ୍ଜିବ କେଜାଣି ? ସେ ଠିକ୍ ଠିକ୍ ବୁଝିଯିବ କି ? ମୋ ବୁକୁ ଦାଉଁ ଦାଉଁ ହଉଚି । ଲାଗୁଚି ମୁଁ ବିଧାତାର ଚକ ଉପରେ ପୁଣି ମାଟି ମେଞ୍ଚା ହୋଇ ଅପେକ୍ଷା କରିବି । ସେ କ’ଣ ଗଢ଼ିବ କେଜାଣି ?

□□□

ମାୟାଯୁଦ୍ଧ

''ମଇଦାନ ଉପରେ ସିନା ମୁକାବିଲା । ତେମେ ବା ଅଇନା ଅତର୍ଚ୍ଛ ହେଲେ କ'ଣ ହବ ? ମୁଁ ପରା କହୁଛି ଏଇଥର ଫଇସଲା ହେଇଯିବ । କଥା ଆଉ ମଣିଷ ହାତରେ ନାହିଁ । ଆମ ଚାଚା ଜାନ୍ – ତାକୁ ତେମେ ଜାଣିଚ ନା ନାହିଁ – ସେଇ ମ' ଯିଏ ପେଶାୱାର ଯାଇଚି ଦଶ୍ ଦଫା । ସବୁଥର ଖାଲି ପେସ୍ତା ଅଖରୋଟ୍ ଆଣିଚି ବସ୍ତା ମୁହଁରେ – ସେଇ କରିମ୍ ମିଆଁ କ'ଣ ମିଛ କହିବ ? ସେ କହୁଥିଲା ଯେ ପରିଛା ଘର ଖାଲି କମ୍ପୁଛି । ସେ ବାଟ ଦେଇ ଗଲାବେଳେ ଭିତରୁ ହରଦମ୍ ହୁଂକାର ଶୁଭୁଚି । ପାଁଚ୍‌ମୁଖା ହନୁମାନ୍ ବାବାକୁ ପୂଜାରେ ବସେଇଚି ସିଏ । ମାଳ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଗୁଣିଆ ଦିଶାରି ଆସି ଦିନ୍‌ରାତ୍ ପୂଜା ଚଳେଇଚି । ଏଇବାର ପାଁଚ୍‌ମୁଖା ହନୁମାନ୍ ତାର କରାମତି ଦେଖେଇଦେବ । ଜାତିରେ ସିନା ବନ୍ଦରା, ହେଲେ ଜନମ ବହରମ୍‌ଚାରୀ ଥବ, ଦିନ୍‌ରାତ କସ୍‌ରତ୍ କରୁଥିବ, ପାହାଡ଼ ଟେକୁଥବ, ସମୁନ୍ଦର ଡେଇଁଥବ ତେବେ ନା' ବୀର ବଜରଙ୍ଗ ବଲି । ଯେ ପୁଣି ପାଁଚ୍‌ମୁଖ । ସେନ୍ଦୂର ଲଗେଇଚି ବସ୍ତାଏ । ଦଶଟା ରୂପା ଆଖି ଜଳୁଚି । ସେଇ ପରା ଦାନ୍ତ କଡ଼ମଡ଼୍ କରୁଚି । ରାଗରେ ଥରୁଚି ଆଉ ହୁଂକାରୁଚି । ତାକୁ ସେ ଦିଶାରି ସଁଭାଳି ରଖିଚି । ଲେକିନ୍ ଯୋଉଦିନ କହିବ ''ମାଡ଼ି ଯା'' ସେଇଦିନ ତମ ଗାଁ, ରାସ୍ତା, ମକାନ୍ ସବୁ ସମୁନ୍ଦର ଭିତରେ ପକେଇ ଦବ ।''

''ବୁଝିଲୁ ମିଆଁ ପୁଅ, ତୋ ବୁଦ୍ଧି ଆଉ କେତେ ? ତମର ସେ ଆଦିବାସୀ ପଲସ୍ତରୀ ମିସ୍ତ୍ରୀ ଗୁଣିଗାରେଡ଼ି କରେ ଯେତେ, ତାଠୁ ଠକେ ଶହେ ଗୁଣ । ତାକୁ ପୂଜା ଧଜା କିଛି ମାଲୁମ୍ ନାହିଁ । ସେଇ ଗଞ୍ଜେଇ ଟାଣି ତା' ଭିତରେ ହୁଂକାରୁଚି । ତମେ ଓଲୁ ପଞ୍ଝାଏ କହୁଚ କ'ଣ ନା' ହନୁ ହୁଂକାରୁଚି । ହଇବେ, ସେ ପରା ଏଇ ଶନିବାର ହାଟରୁ ମାଟି ପିତୁଳାଟାଏ କିଣିଚି । ସିନ୍ଦୂର ବୋଲି ପାଞ୍ଚଟା କୁଣ୍ଡି ଖଞ୍ଜିଦେଲେ ସେ କ'ଣ ହେଇଗଲା ପଞ୍ଚମୁଖା ହନୁମାନ୍ ? ଆବେ, ତା' ଇଲମ ସେ କ'ଣ ଜାଣିବ ? ଆମ ଗାଁ ଜାତିଆ ବ୍ରହ୍ମାକୁ ପଚାରିଲେ ସେ କହିବ । ହଉ, ଶୁଣ୍ । ସେ ହଗୁରା ହନୁମାନ କଥା ଆଉ ବଖାଣିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ତମ ବେଳକାଳ ପୂରିଲା ଜାଣ । ପାଇକରା ପୁଅ ବସେଇଚି କାଳୀ । ଲହଲହ ଜିହ୍ୱା ମାଗୋ ସିନ୍ଦୂରେ ମୁଖ ମଣ୍ଡି । ଦେଖିଦେଲେ ଭେଟେଣା ହେଇଯିବୁ । ଦି' ମୁହଁ ଫିଟିଯିବ । ସେଇ ବ୍ରହ୍ମାର ପୁତୁରା ମଶାଣିରେ କାଳୀ ସାଧନା କରି ପାଇକରା ଘରେ ତାକୁ ଆଣି ବସେଇଚି । ସେ ଯେଉଁ କରାଟ ପରିକା ଆଖି, ଦେଢ଼ହାତ ଲମ୍ବା ଜିଭ ଆଉ ସେ କଟୁରୀ, ମୋ ବୋଉ କିଲୋ, କିଳିକିଳା

ରଡ଼ି ଛାଡ଼ି କାଳୀ କରାଳି ମାଡ଼ିଆସିଲେ ତମ ଗାଁ ଆଖିପଲ୍ଲକାକେ ଜଳିଯିବ । ପ୍ରଳୟ ହେଇଯିବ ଅଚାନକ ରାତି ଅଧରେ । ତମେ କ'ଣ ପରିଛା ପରିଛା ହେଇ ତା' ପଛରେ ମାତିଚ ? ହଗୁରା ହନୁମାନକୁ ପରା 'ରାମ' 'ରାମ' ଦି'ଥର କରିଦେଲେ ସେଇଟା ତଳେ ପଡ଼ି ଗଡ଼ିବ ତା' ମନକୁ । ଆଉ ଏଇଠି, ମୋ ବୋପାଲେ, ମହାକାଳୀ ମାଡ଼ି ଆସିଲାବେଳେ ଖୋଦ୍ ତାଙ୍କ ଗେରସ୍ତ ବାଟ ଆଗୁଳିଲେ ବି ସେ ଚକଟି ମାଡ଼ିଯିବ ! ମା ! ମାଲୋ ! ରକ୍ଷା କରି ଯା !''

ନଈକୂଳ ହାଟପଦା ପାଖ ପୋଲ ଉପରେ ବସିଲେ ସଞ୍ଜବେଳେ ତଳମୁଣ୍ଡରୁ ପବନ ବହେ । ନଈ ଏ କୂଳେ ପରିଛାଙ୍କ ଗାଁ, ଆରକୂଳେ ପାଇକରାଙ୍କର । ମଝିରେ ଯାଆଁଳ ନଈ । ବର୍ଷାଦିନେ ଘୁ-ଘୁ ବିପତ୍ତି । ଖରାଦିନେ ବାଲି ପଡ଼ିଆ । ଦୁଇଟିଯାକ ବସ୍ତି ଲୋକେ ମେଳା ମଉଛବକୁ ଯେମିତି ଉତୁରି ପଡ଼ନ୍ତି । ହୁଲସ୍ଥୁଲ ହୁଏ ସେ ଖଣ୍ଡମଣ୍ଡଳ । ସେମିତି ପୁଣି ମେଳା ସରିଗଲେ ବିରାଡ଼ି ପିଲାଟିଏ ସୁଦ୍ଧା ଡାକେନାହିଁ କୋଉଠି । ଯେ ଯାହା ଦୁଃଖରେ ହଜିଯାନ୍ତି । ନଈକୂଳେ ବସିଗଲେ ଝିଣ୍ଟିକା ଉଡ଼ିବା ଶୁଣାଯାଏ । ଶୁଖିଲା ପତ୍ର ଖସିବା ଶୁଣାଯାଏ । ଦୁଇଟା ଗାଁ ସାରା ଲୋକେ ମରିଯାଇଛନ୍ତି କି ଆଉ !

ଏଇ କେତେଦିନ ହେଲା ମାତି ଉଠିଛନ୍ତି ସମସ୍ତେ । ଅଚାନକ ପାଟିଟାଏ ଶୁଭିଯାଉଛି ଅବେଳରେ । ରାତି ହେଲେ ଆହୁରି ବେଶୀ । ବଡ଼ଭାଗ ଘରେ ପିଲାଏ ନୂଆଜାମା ପିନ୍ଧିଛନ୍ତି । ଯୋଡ଼ିଏ ଦୋକାନ ଯାଆଁଳ ନଈ ଏପାଖେ, ସେପାଖେ । କିଶୋର ପାତ୍ରକୁ ଭୋଳି ପାତ୍ର । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଏବେ ଦିନକୁ କୋଡ଼ିଏ-ତିରିଶ ଖଣ୍ଡ ଶହେଟଙ୍କିଆ ନୋଟ ପହଞ୍ଚି ଯାଉଛି । ଲୋକେ ଭଳି ଭଳି ଜିନିଷ କିଣୁଛନ୍ତି । ଅଭ୍ର ପାହାଡ଼ରେ ଘସି ହେଉଥିବା ନଈ ପାଣିରେ ସୁନା ଚମକିଲା ପରି ଗାଁ ସାରା ଟଙ୍କା ଚମକୁଚି । ନ କହିଲେ ବି ସମସ୍ତେ ଜାଣୁଛନ୍ତି । ପଞ୍ଚାଏ ଛକିଛନ୍ତି କେଉଁ ଡାଳ ପକ୍ଷୀ କେଉଁ ଆଡ଼କୁ ଉଡୁଛନ୍ତି ତନଖିବାକୁ । ତାକୁ କେମିତି ଫାଶ ପକେଇ ଧରିବାକୁ ହେବ ତା'ର ଉପାୟ ଚିନ୍ତା କରୁଛନ୍ତି ଆଉ ପଞ୍ଚାଏ । ଖୋଲାଖୋଲି ଏପକ୍ଷ ସେ ପକ୍ଷ ହୋଇ ଠିଆହେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଗାଳିଫନ୍ଦିଦ୍ କରୁଛନ୍ତି । ଠେଙ୍ଗା ଭୁଜାଳି ଧରି ଫୁ-ଫୁ କାର କରୁଛନ୍ତି ଭିଡ଼ିଯିବାକୁ । ବାକି ଯେଉଁ ବଡ଼ଭାଗ ଲୋକ ରହିଲେ, ତାଙ୍କୁ ଏ ସବୁ କଉତୁକ ପରି ଲାଗୁଛି ।

ପାଇକରାଙ୍କ କିଲା । ଚୂନ ଯୋଡ଼େଇ କାନ୍ଥ । କଡ଼ି ବର୍ଗା ଛାତ । ଭିତରେ ହାତୀଶାଳ, ଘୋଡ଼ାଶାଳ, ପାଇକ ପୋଇଲି ପରିବାରକୁ ନେଇ ଖାନ୍‌ଦାନ୍ । ଭ୍ରମରବର ପାଇକରା ଦୀପାବଳି ଉତ୍ସବରେ ଦଶହଜାର ଟଙ୍କାର ବାଣଧରି ଠିଆ ହେଇଛନ୍ତି ଛାତରେ । ଚାଲିଛି ରାତି ସାରା ଉତ୍ସବ । ଗାଁ ସାରା ପିଲା ବୁଢ଼ା ତାଟକା ହେଇ ଅନେଇଛନ୍ତି ଭଳି ଭଳି ଫୁଲଝରି ହାବେଳି, ଚନ୍ଦ୍ରଉଦିଆକୁ । ତୋପ ଗର୍ଜନରେ ହାଡ଼ ପଞ୍ଜୁରୀ ଥରି ଯାଉଛି । ଯାଆଁଳ ଆରପାଖରୁ କୌଣସି ଉତ୍ତର ମିଳି ନାହିଁ । ଲଙ୍କାଗଡ଼

ଜିଣିଲାପରି ପାଇକରା ପାହାନ୍ତା ପହରକୁ ପହୁଡ଼ ଯାଇଛନ୍ତି । ଗାଁ ଲୋକେ ବେଳ ଦୁଇ ଘଡ଼ିକୁ ଉଠିଛନ୍ତି । ''ପରିଛାର ବଳ କାହିଁ ହୋ ? ସେ କି ମୁକାବିଲା କରିବ ?'' ଗାଁ ଲୋକେ କଥା ହେଉଛନ୍ତି ।

ଯାଆଁଳ ଆରପାଖ ସେଇ ରାତିରେ ପରିମଳ ପରିଛା ଦଶ କୋଡ଼ିଏଟା ଗ୍ୟାସ୍ ଲାଇଟ ଆଲୁଅରେ ଗାଁ ସାରା ଲୋକଙ୍କୁ ଶୀତ ଲୁଗା ବାଣ୍ଟିଛନ୍ତି । ପୁଡ଼ାଏ ଲେଖା ମିଠେଇ ବାଣ୍ଟିଛନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଦୁଆରେ ଦୀପ ଜାଳି କାଉଁରିଆ କାଠିର ଦୂଜା ଟେକି ବଡ଼ବଡ଼ିଆଙ୍କୁ ଡାକିଛନ୍ତି । ଗାଁ ଲୋକେ ନଈ ଆରପାରିକୁ ଗର୍ଜୁଥିବା ତୋପ ଶୁଣିଛନ୍ତି । ଭଳି ଭଳି ଆଲୁଅ ଚହଟିବାର ଦେଖିଛନ୍ତି ।

ସକାଳୁ ଗାଁ ଲୋକେ ଶୀତ ଲୁଗା ଘୋଡ଼ି ହୋଇ ଦାଣ୍ଡକୁ ବାହାରିଛନ୍ତି । ପାଇକରା ଟଙ୍କା ଗୁଡ଼ାକ ଯାହା ପୋଡ଼ି ପକେଇଲା । ତା'ର ବା ବୁଦ୍ଧି କେତେ ?

ଏଇଟା ଦିନ ଓଳିକର କଥା ନୁହେଁ । ବୁଢ଼ାମାନେ ମନେପକାଇ ପାରୁଥିବା କାଳରୁ ଏ ମୁକାବିଲା ଜାରି ରହିଛି । କଥାକଥାକେ ଜିଦାଜିଦି । ସେଥିରେ ଗାଁ ଲୋକେ ଫଇସଲା କରି ଆସିଛନ୍ତି । କିଏ କେତେବେଳେ ଜିଣିଛି ।

ବେଳ ଉଣ୍ଡି ପାଇକରା ବ୍ୟବସାୟ ଧନ୍ଦାରେ ପଶି ଯାଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ତିନି ନମ୍ବର ସିନେମା ଘର ତୋଳା ଚାଲିଛି । ଅମାପ ପଇସା । ଖାଇଲେ ବୋହିଲେ ସରୁନାହିଁ । ରାଜଧାନୀରେ ସବୁଠୁ ବଡ଼ ଜାଗା ପାଇଁ କାଗଜପତ୍ର ଚାଲିଛି ।

ପରିମଳ ପରିଛାଙ୍କ ଢଙ୍ଗ ଅଲଗା । ତାଙ୍କର କୌଣସି କାମ ଅଟକି ଯାଏ ନାହିଁ । ସେଇଠି ନଡ଼ିଆର କେଉଁ ଶିରାରେ ପାଣି ପଶେ କେହି ଜାଣି ପାରେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ବାହାରୁ ଦେଖିଲେ କିଛି ଠଉରେଇ ହେବ ନାହିଁ ।

ଏବେ ପଡ଼ିଚି ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ମୁକାବିଲା । ଜୀବନ ମରଣ ସମସ୍ୟା ପାଇକରା ଦୁଇଥର ଇଲେକ୍ସନ୍ ଜିଣି ସାରିଲେଣି । ତାଙ୍କ ଗାଁକୁ ବିଜୁଳୀ ନେଲେଣି; ରାସ୍ତା ମରାମତି କଲେଣି । ପରିଛା ପଟେ କିଛି ସେମିତି ନାହିଁ । ସେ ଗୋବର ଗ୍ୟାସ୍ କରେଇଛନ୍ତି । ଶ୍ରମଦାନରେ ରାସ୍ତା ଗଢ଼ିଛନ୍ତି ।

ପରିଛାଙ୍କ ପଇସା ବଳ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ପିଲାଙ୍କ ଜାମା ମଇଳା । ଘରେ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ହେଲା ଚୂନ ଧଉଳା ହୋଇ ନାହିଁ । ସେ ନିଜେ ଯେଉଁ ମୋଟା ବଗଡ଼ିଆ କୁର୍ତାଟା ପିନ୍ଧନ୍ତି – ତା' ବି କାଖପାଖ ଚିରା । ଲୋକେ ଦେଖନ୍ତି, ଜମା ପାଖ ଛାଡ଼ନ୍ତି ନାହିଁ ।

ପାଇକରା କାଳୀ ବସେଇଛନ୍ତି ସର୍ବ ଶୁଭରେ ଯୁଦ୍ଧ ଜିଣିବାକୁ ଶତ୍ରୁକ୍ଷୟ ଧନଲାଭ ଓ ଯଶ ଲାଭ କାମନା କରି । ପୂଜା ଚାଲିଛି । ସବୁଦିନ ପାଟପିନ୍ଧି ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ଦେବୀଙ୍କୁ ମନ୍ଦାରମାଳ ଲାଗି କରାନ୍ତି । ତଳେ ପଡ଼ି ସାଷ୍ଟାଙ୍ଗ ପ୍ରଣିପାତ ହୁଅନ୍ତି । କାଳୀ ମା'ଙ୍କ ଜୟଜୟକାର ହୁଏ । ସିନ୍ଦୂର କଳି କାଟି ସେଇଠୁ ଖେଦିଯାନ୍ତି ଦଶଦିଗକୁ ତାଙ୍କ ବଚସ୍କରମାନେ । ଚାହିଁଲେ ମୁଣ୍ଡ ହାଣି ଆଣିବେ । ଚାହିଁଲେ ପାହାଡ଼

ଟେକି ଆଣିବେ । ପରିଛା ଗାଁ ଭିତରେ ସେମାନେ ଦୁମ୍ ଦୁମ୍ ହେଇ ଚାଲନ୍ତି । ପାଟି ଫିଟାନ୍ତି ନାହିଁ । ଫିଟେଇଲେ ସେ ଗାଁ ଭେଣ୍ଡା ଭିଡ଼ି ଆସିବେ ।

ସାରା ଅଞ୍ଚଳ ଏମିତି ଛକାପଞ୍ଝା ଚାଲିଛି । କହି ହେଉ ନାହିଁ ମୁକାବିଲାରେ କାହାଆଡ଼େ ଫଇସଲା ହେବ ।

ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ପୁଅ ଯଜମାନଙ୍କୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ଫୁଲ ଦେଲାବେଳେ ପାଇକରାଙ୍କ ପଛୁଆମାନେ କଥା ହେଉଥିଲେ ।

''ସେଥିରୁ ଗୋଟେ ମାଙ୍କଡ଼ ପୂଜା କଲେ କ'ଣ ହବ ? ସେ ତ' ନିଜେ ନଙ୍ଗଳା, ଆଉ ଜଣଙ୍କ ପାଖେ ଭୃତ୍ୟ । ସେ କ'ଣ ଦେଇ ପାରିବ ?''

''ଆମ ମିଆଁ ଭାଇଯାକ କିନ୍ତୁ ଲାଗି ଯାଇଛନ୍ତି ହନୁମାନ ସେବାରେ । ମାଙ୍କଡ଼ ତ' ହିନ୍ଦୁ କି ମୁସଲମାନ ନୁହନ୍ତି ।''

ବ୍ରହ୍ମା ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

'କିରେ, କ'ଣ ସେଥିରୁ ଗୁଡ଼େ ମାଙ୍କଡ଼ ମାଙ୍କଡ଼ ହଉଚ ? ହନୁମାନ କି କ'ଣ ମାଙ୍କଡ଼ ? ତମେ ସେମିତି ଦେବତା ନିନ୍ଦାକର ନାହିଁ; ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିଯିବ ।

ପାଇକରା ଅସ୍ୱସ୍ଥ ବୋଧ କଲେ ।

''ଆରେ ତୁମେ ସେମିତି କ'ଣ କହୁଚ ? ଆଚ୍ଛା ପୁରୋହିତ ମହାଶୟେ, ଏ ହନୁମାନ ପୂଜାକଲେ କ'ଣ କିଛି ଫଳ ଅଛି ?''

ତାଙ୍କୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ତାଜୁବ କରି ଉତ୍ତର ଆସିଲା –

''କରି ଜାଣିଲେ ସବୁ ସଂକଟ ମୋଚନ ହୋଇଯିବ । ତାଙ୍କ ନାଁ ସେଥିପାଇଁ ସଂକଟମୋଚନ । ଆଉ ତନ୍ତ୍ରରେ ପଞ୍ଚମୁଖୀ ହନୁମାନ ପୂଜା କରି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିପାରିଲେ ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ ହୋଇପାରିବ । ତାଙ୍କୁ ରୁଷ୍ଟ କଲେ ସେ ଛାରଖାର କରିଦେବେ !''

ପାଇକରା ସେଇଠୁ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଚାଲିଗଲେ । ଖାଉନ୍ଦକୁ ଗମ୍ଭୀର ହେବାର ଦେଖିଲେ ଅନ୍ୟମାନେ କେମିତି ଅବା କଥା ବାର୍ତ୍ତା ହୋଇଥାନ୍ତେ ? ପୁରୋହିତ ଚାହିଁ ରହିଲେ ନୀରବରେ । କାଳୀଙ୍କ ଆଗରେ ଗୁଗ୍ଗୁଳ କୁହୁଳୁଥିଲା ।

ତା' ଆର ଦିନ ଦଶଟା ଭାରୁଆ ଯାଆଁଳ ପାରି ହୋଇ ପରିଛାଙ୍କ ଗାଁକୁ ଯିବାର ଦେଖାଗଲା । କଦଳୀ, ନଡ଼ିଆ, ଲଡୁ ବୋଝେଇ ନେଉଥାନ୍ତି ପାଇକରାଙ୍କ ପାଞ୍ଚଜଣ ଲୋକ ।

''ଆବେ ରହମାନ୍, ଏ ଲୋଗ୍ କିଧର ଲେତା ହେ ଏତନା ଲଡ଼ିଆ ?''

''କି ଜାନେ !''

''ଆବେ ୟେ ତୋ ଗାଁଓ କେ ଭିତରେ ଘୁସ୍‌ତା ହେ ।''

''ହାଁ, ହାଁ, ସଚି, କାହାଁ ଚଲତା ହେ ରେ ? ଚଲୋ ନ ଦେଖ୍‌ତେ ହେଁ !''

ଢକା ହକା ହେଇ ପଛେ ପଛେ ପିଲା ବଡ଼ ସବୁ ଚାଲିଲେ ।

ଭାର ଯାଇ ରହିଲା ପରିଛାଙ୍କ ଘର ଆଗରେ । ସମସ୍ତେ ତାଜୁବ ।

ତୋବା, ତୋବା, ଆରେ ଗଜବ୍ ହୋଇଗଲାରେ !!

ଦୁଷ୍ମନ୍ କୋ ଲଡ଼ିଆ ? – କ୍ୟା ବାତ୍ ହେ ??''

ପରିଛାଙ୍କ ଘରୁ ଲୋକ ବାହାରି ପଚାରିଲେ – ''ଆରେ ଏଠି କାହିଁ ଭିଡ଼ କରୁଛ ତୁଆରେ ମୁହଁରେ ?

ପାଇକ ପକ୍ଷର ମୁଖିଆ ଆଗେଇ ଆସିଲା – ବେକରେ ଗାମୁଛା ଓହଳେଇ କହିଲା –

''ଆମେ ହନୁମାନ ଜିଉଙ୍କପାଇଁ ଫଳମୂଳ ଘେନି ଆସିଛୁ । ଭ୍ରମରବର ପାଇକରା ଜିଉଙ୍କୁ ପ୍ରଣାମି ପଠାଇଛନ୍ତି ।''

ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଚାହିଁଲେ । ସେମାନେ ଭାର ଭାର ନଡ଼ିଆ କଦଳୀ ଆଉ ଲଡୁ ହାଣ୍ଡିକୁ ମଧ୍ୟ ଚାହିଁଲେ ।

ପରିଛା ଦେଖିଲେ କ'ଣ କରିବେ ଟି ! ସେ ବୋଧେ ଘଉଡ଼େଇ ଦେବେ । ସେମାନେ କିଏ ଆମ ଦିଅଁଙ୍କୁ ଭୋଜନ ପଠାଇବାକୁ ? ସେ କିହବେ ତ' ଦି'-ଚାରିଗଣ୍ଡା ଛେଳି କୁକୁଡ଼ା ଆମେ ଏଇଠୁ ପଠେଇଦବା କାଳୀ ମାତାଙ୍କ ପାଖକୁ !

ପରିଛାଙ୍କ ଲୋକଟି ଘାବରେଇଲା ପରି କହିଲା –

''ମୁଁ ପଚାରି ଆସୁଛି ।''

ଗାଁ ଲୋକେ ଜାଣିଛନ୍ତି ଯେ ଘରେ ପରିଛା ନାହାନ୍ତି । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଜାଣିଛନ୍ତି ଯେ ଏ ପୂଜାପାଠ ତାଙ୍କର ନୁହେଁ । ତାଙ୍କ ଘରବାଲି ଚାହିଁବାରୁ ଆଉ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କ ମନ ନେବାକୁ ରାଜି ହେଇଯାଇଛନ୍ତି ।

''ହାମର ପରିଛା ବାବୁ ଯେସା ସଚ୍ଚା ନୋକ ଆଉ ଅଛି ନା' କ'ଣ ?''

''ଯାଉ ନ' ଭାଇ ଜାନ୍ ! ଥେଲାନା ଥବ !''

ଲେକିନ୍ ଏ ସବୁ ସାମାନ୍ କାହେକୁ ପଠାୟା, ପାଇକରା ?''

''କା ଜାନେ !''

''ଆରେ ମତଲବ୍ ଥବ ନା ! ସେଥିରେ କ'ଣ ପଠଇଥବ କା' ମାଲୁମ୍ !''

''ପହିଲେ କାଉ କବୁତର୍ କୋ ଖିଲା କର ତବ୍ ଖାନା ଚାହିଯେ ।''

''ସଚ୍ଚି, ସଚ୍ଚି !''

''ତେମେ କହୁନ' ଲଛମନ୍ ଭାଇ, ତେମେ ତ' ଭାରି ସମଝଦାର ନୋକ ।

''କଥା କ'ଣ କି, ମିଆ ପୁଅ, ଆମ ଗାଁ ବାଲା ଭାରି ସରଳ । ସେ ଗାଁ ବାଲାଙ୍କ କପଟ ବୁଝିବା ସହଜ ନୁହେଁ । ହେଲେ ମତେ ଦି'ଟା କଥା ଦିଶୁଚି ।

ଆମ ହନୁମାନ ତାକୁ ରାତିରେ ସପନେଇଛନ୍ତି । ତାକୁ ଅତର୍କେ ଲାଗିବାରୁ ସେ ସକାଳୁ ଏ ସଞ୍ଜା ସରଞ୍ଜାମ ପଠାଇଦେଇଛି ।''

''ହାଁ-ହାଁ ତୁହି ବାତ୍ ଠିକ୍ ।''

"ନ ହେଲେ ଆଉ ପ୍ରକାରେ ହେଇଥିବ । ସେ ଭାରି ଚାଲାକ୍ ଲୋକ ତ' । ଆମ ଗାଁରେ ରାତିରେ ଲୁଚି ଲୁଚି ଟଙ୍କା ବାଣ୍ଟୁଛି ବୋଲି ଗୁଜବ । ପଇସା ପାଇଲେ ଗରିବ ଲୋକ ଆତ୍ମା ବିକିଦେବ । ଏଇଟା ଜାଣି ହନୁମାନଙ୍କୁ ଲାଞ୍ଚ ପଠେଇଛି । ଲାଞ୍ଚ ପାଇଗଲେ ହନୁମାନ ଆଉ ହୁଂକାରିବେ ନାହିଁ । ପରିଛାଙ୍କ ପକ୍ଷ ଦୁର୍ବଳ ହେଇଯିବ ।"

"କ୍ୟା କହା ! ତୋବା, ତୋବା, !! ହିଁଆ ପର୍ ଭି ଘୁସ୍ ଆ ଗିଆ ! ତେମେ ଲଛମନ୍ ଭାଇ ଅସ୍‌ଲି ବାତ୍ କହିଛ । ଯେ ଶାଲା ଘୁସ୍ କା ମାଲ୍ ।"

ଆସ୍ତେ କଥା ବ୍ୟାପିଗଲା ଯେ ହନୁମାନଙ୍କୁ ଲାଞ୍ଚଦେଇ ହାତ କରିବାକୁ ପାଇକରା ନଡ଼ିଆ କଦଳୀ ପଠେଇଛି ।

ଘର ଭିତରୁ ପରିଛାଙ୍କ ଲୋକ ଆସି ଠିଆହେଲା । ସମସ୍ତେ ଚୁପ୍ ରହିଗଲେ ।

"ମା'ଙ୍କ ହୁକ୍କୁମ ହେଲା ଯେ ଭୋଗ ଲାଗିବ । ଠାକୁର କ'ଣ ଜଣଙ୍କର ? – ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ।"

"ବାଃ, ବାଃ, କ୍ୟା ବାତ୍ କହି । ଠାକୁର୍ ସବ୍‌କା ହୈ ।"

ଭୋଗ ଲାଗିଲା । ଫାଳ ଫାଳ ନଡ଼ିଆ କଦଳୀ ନଡୁ ପାଇକରା ଲୋକଙ୍କୁ ପହିଲେ ଦିଆଗଲା । ଗାଁ ସାରା ଯେ ଆସିଲା ଭୋଗ ନେଇଗଲା ।

ପାଇକରା ଶୁଣି କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ ।

ତା' ପରଦିନ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଭୋଗ ପରିଛାଙ୍କ ଗାଁରେ ବଣ୍ଟାହେଲା । କାଳୀ ମା' କ'ଣ ଜଣଙ୍କର ? ସେ ସମସ୍ତିଙ୍କର !

ଖୁବ୍ ଯିବା ଆସିବା ଚାଲିଲା ଦୁଇ ଗାଁ ଭିତରେ ପୂଜା ପାଖରେ ଭିଡ଼ ଜମିଲା ।

ପରିଛା ଯାଇଥାନ୍ତି ଚାରିଦିନ ଗସ୍ତରେ । ତାଙ୍କ ପାଖ ଲୋକକୁ କଥାଟା କେମିତି ବେବାଗିଆ ଲାଗିବାରୁ ସେମାନେ ଖବର ପଠାଇ ଦେଲେ ପରିଛାଙ୍କୁ ।

ସେ ଆସି ଦେଖନ୍ତିତ' ପାଇକରା ଗାଁ ଲୋକ ତାଙ୍କ ଦାଣ୍ଡରେ ହୁରି କରୁଛନ୍ତି – "ହନୁମାନ ଜି କି ଜୟ । ଜୟ ବଜରଙ୍ଗ ବାଲି କି ଜୟ ।"

ସେ କଟମଟ ସେମାନଙ୍କୁ ଚାହିଁଲେ । କାହାକୁ କିଛି ନ କହି ଘରେ ଯାଇ ଗୁମ୍ ହେଇ ବସିଗଲେ । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଆସ୍ତେ ପଚାରିଲେ –

"ମୁହଁ ହାତ ଧୋଇ ପକାଅ ! କ'ଣ ଟିକିଏ ଖାଇବ ନାହିଁ ?"

ପରିଛାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡବାଳ ନୁଖୁରା । ମୁହଁରେ ଦି ଦିନର ଦାଢ଼ି । ସେ କିଛି ନ କହି ଖଣ୍ଡେ ସିଗ୍ରେଟ୍ ଲଗେଇ ଟାଣିଲେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ !

ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ପାଖକୁ ଆସି କହିଲେ –

"ପାଇକରା ଘର ପଅର ଦିନ ସକାଳୁ ଦଶଭାର ନଡ଼ିଆ କଦଳୀ ଭୋଗ ପଠାଇଥିଲେ । ମୁଁ ତୁମକୁ କହିଛି ସଂକଟ ମୋଚନ ହନୁମାନ ଭାରି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ । ସେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେ ଆମ ଦୁଃଖ ରହିବ ନାହିଁ । ଏ ଦୁଇଦିନ ଆଗକାଳ ପରି ସମସ୍ତେ କେମିତି ମିଶିଗଲେ ଦେଖୁନ' ! ପୂଜା ପର୍ବ ପରି ଲାଗୁଛି । ଲୋକେ କହୁଛନ୍ତି

ତାଙ୍କ କାଳୀ ମେଢ଼ ଭାରି ବଢ଼ିଆ ହେଇଚି । ଥରେ ଦେଖିଗଲେ କ'ଣ ନୋକସାନ୍ ହୁଅନ୍ତା ।

ଧୂଆଁ ପଛରେ ପରିଛାଙ୍କ ଆଖି ନିଆଁ ରଡ଼ ପରି ଦହକି ଗଲା । ତାଙ୍କ କପାଳରେ ଝାଳ ଚିକ୍ ଚିକ୍ କରୁଥିଲା । ସେ ପ୍ରୟୋଜନରୁ ଅଧିକ ସିଗ୍ରେଟ୍ ଟାଣୁଥିଲେ । ସିଗ୍ରେଟ୍‌ର ମୂଳଟାକୁ ସେ ଚୋବେଇ ପକେଇଥିଲେ ।

ସେ ଭୁସ୍ କିନା ଉଠି ଧସେଇଗଲେ ପୂଜା ଘରକୁ । ସେଇଠି ଦିଶାରି ଧୂପ, ଧୂଆଁ ଆଉ ନାନା ପ୍ରକାର ସାମଗ୍ରୀ ଭିତରେ ବସି ଝୁଲୁଥିଲା ଏବଂ ହୁଂକାରୁଥିଲା । ସେ ତା' ସାମ୍ନାରେ ହାତ ମୁଠା ମୁଠା କରି ତାକୁ କଟମଟ ଚାହିଁଲେ । କିନ୍ତୁ ଫଡ଼୍ କିନା ବୁଲି ପଡ଼ି ଆସ୍ଥାନ ଉପରୁ ହନୁମାନ ପିତୁଳାକୁ ଟେକି ଧରିଲେ ।

ଧାଇଁଗଲେ ଦାଣ୍ଡକୁ । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ନଥି କିନା କୁଢ଼େଇ ହେଇ ପଡ଼ିଲେ । ବୋବାଳି ଛାଡ଼ିଲେ ବିପରି ପଡ଼ିଲାପରି ।

ଦୁଆରେ ଅନେକ ଲୋକ ଜମା ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଭିତରେ ଧସେଇ ପଶିଗଲେ ପରିମଳ ପରିଛା !''

''ଦେଖ, ଦେଖ ଭାଇମାନେ ! ଏଇଟା ଗୋଟେ ମାଟି କଣ୍ଢେଇ । ଏଗୁଡ଼ା ଖାଲି ସିନ୍ଦୁର । ଏ ଭିତରେ ନା' ହନୁମାନ ନା କାଳୀ । ଏ କଣ୍ଢେଇକୁ ଚାଲ ଡମରି ଆଗରେ ନଈରେ ପକେଇଦେବି । ଏଇଠି ଯାକୁ ଛେଚି ଦିଅନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତା' କରିବି ନାହିଁ । କାରଣ ଠିକ୍ ହେଉ, ଭୁଲ୍ ହେଉ ଶହ ଶହ ଲୋକ ଗୋଟାଏ ପିତୁଳାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଛନ୍ତି । ଏ ପିତୁଳାକୁ ଅପମାନ କରିବା ଅର୍ଥ ସେ ସବୁ ଲୋକଙ୍କୁ ଅପମାନ କରିବା । ମୁଁ ମଣିଷଙ୍କୁ ଅପମାନ କରି ପାରିବି ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଅପମାନ ସହି ପାରିବି ନାହିଁ ।''

ଏତକ କହି ସେ ଏକମୁହାଁ ନଈ ଆଡ଼େ ଧାଇଁଲେ । ଲୋକେ ଧାଇଁଲେ ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ।

''ଆରେ , ଗଜବ ହୋଇଗିଆ ! ପରିଛା ହନୁମାନ ଜିଉକୁ ପାନି ମେ ଗିରାନେ କୋ ଲେ ଗୟା । ଆରେ, ଆରେ ତୋବା ତୋବା !!''

ଲୋକ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଗଲେ । ନୂଆ ବର୍ଷାର ଗୋଳିଆ ପାଣି । ପୁରୁଣା ଆମ୍ବଗଛ ମୂଳେ ଭଉଁରି କାଟୁଥିଲା । ପରିଛା ହନୁମାନଙ୍କୁ ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଟେକି ଜୋର୍‌ରେ ପାଣି ଭିତରକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ହାମୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲେ ଆଗକୁ ।

ଲୋକେ ରୋକି ନେଲେ । ନ ହେଲେ ସେ ପାଣିକୁ ଗଳି ପଡ଼ିଥାନ୍ତେ ।

ସେ ହାତରୁ ଧୂଳି ଝାଡ଼ି ଫଁ ଫଁ ହଉଥାନ୍ତି ।

ନିଶ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ । ଆଖିରୁ ନିଆଁ ଝୁଲ ଖସୁଥାଏ ।

କାହାକୁ କିଛି ନ କହି ସେ ଟାଉ ଟାଉ ଚାଲିଗଲେ ଘରଆଡ଼େ । ଭିତରୁ କବାଟ ପକେଇଦେଲେ । ଯେତେ ସବୁ ଯାଇଥିଲେ ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ରହିଲେ କିଛି ସମୟ ।

ଭିତରୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟ କାନ୍ଦଣା ଶୁଣାଯାଉଥିଲା ।

"ଆରେ ପରିଛା, ଏସା ପାଗଲ୍‌କା ମାଫିକ କ୍ୟୁ ହୁଆରେ ?"

"ଓ ଆଦମି ଏସା ହି ହୈ"

"ପାଠଶାଠ ପଢ଼ିଚି ଲୋକଟାତ' । ତା'ର ବୁଦ୍ଧି ଅଲଗା । ଦେଖିଲ ନାଇଁ ଯେଉ ଦି ପଦ ଏଇଠି କହିଲେ କେମିତି ଗହୀର କଥା ? – "ମଣିଷଙ୍କ ଅପମାନ ମୁଁ ସହି ପାରିବି ନାହିଁ । – ବା, ଏଇ ଯେ ଲୋକ !!"

"ଆରେ ଲଛମନ୍ ଭାଇ ଓ ବାତ୍ ତୋ ସଚି । ଲେକିନ ହନୁମାନ ବାବା କୋ କ୍ୟୁ ଏସା କିଆ ? – ୟେ ତୋ ବଦ୍ କିସ୍‌ମତ୍ କି ବାତ ହେ ।"

"ଠିକ୍ ବୋଲ୍‌ତା ହେ ତୁ ! ହମ୍‌କୋ ଲଗତାହୈ କି କାଲୀ ମୈୟା କା ପାବାର୍ ଛାଦା ହୋଗିଆ । ଓ୍ୱହି ହନୁମାନ କୋ ଉଠାକେ ପାନିମେ ଫେଁକ୍ ଦିଆ ।"

"ଛୋଡ଼ୋ ! ଅବ କ୍ୟା ହୋଗା ?"

"କା ଜାନେ ।"

ଗାଁରେ ସେ ଦିନ ସମସ୍ତେ ଯେ ଯାହା ଘରୁ ଆଉ ବାହାରିଲେ ନାହିଁ । ପୁଣି ନଈକୂଳରୁ ପକ୍ଷୀଡାକ ଶୁଣାଗଲା । ପତ୍ର ପଡ଼ିବା ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା ।

ଉପର ଓଳି ପରିଛା ପୁଣି ବାହାରିଲେ । ପାଖଲୋକଙ୍କୁ ଡାକି କହିଲେ –

"ଜଗିଥିବ । ପାଇକରା ଓସ୍ତାଦ୍ ଖେଳୁଆଡ଼ । ସେ କେତେବେଳେ କେଉଁ ଚାଲ୍ ଚାଳିବ ଜାଣିବା ମୁସ୍କିଲ । ତାକୁ ମୁଁ ଅନ୍ୟଆଡ଼େ ଦେଖୁଚି । ତୁମେ ଏଇଠି ଜଗି ଥା । ଦିନ ରାତି, ଲଢ଼ିବାକୁ ହେବ ।"

ସେ ତ' ପଇସା ପାଣି ପରି ବୁହାଇ ଦଉଚି । ରାତିରେ ଆମ ଗାଁରେ ପଶି ଆସ୍ତେ କବାଟ ଠୁକ୍ ଠୁକ୍ କରୁଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ଲୋକ । ବାହାରିଲେ ହାତରେ ଝମଝମ ଟଙ୍କା ପକେଇ ଦଉଛନ୍ତି ।

ଡେଇଁପଡ଼ି ପରିଛା ସେମାନଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ଗର୍ଜିଲେ – "ଫିଙ୍ଗି ଦେଉନାହାନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁକୁ କାହିଁକି ? ଏ ଶାଳା ଲୋଚା ଲୋକଙ୍କୁ ମୁଁ କେତେ ଆଉ କହିବି ? ତାର ଟଙ୍କା ଅଛି ବୋଲି ଆମେ ଆମ ଇଜ୍ଜତ୍ ବିକିଦବା ?

"ସେ କଥା ନାଇଁ ଯେ, ହେଲେ ଗରିବଙ୍କ କଥା ବୁଝୁନାହାନ୍ତି ସାର୍ । ଟଙ୍କା କୋଡ଼ିଏଟା ପାଇଲେ ପାଞ୍ଚଦିନ ତ' ଚଳିଯିବ । ଆମଆଡୁ କିଛି ହେଲେ ପାଉଥିଲେ କଥା ନିଆରା ହେଇଥାନ୍ତା ।" .

"ତମକୁ ଆଗ କେତେ ଟଙ୍କା ଦରକାର କହ । ତାଙ୍କ କଥା ପଛେ ବୁଝିବା ।"

"ଦୁଃଖ କହିଲେ ତ' ଆପଣ ରାଗିବେ । ଆମେ ଆଉ କ'ଣ କରିବୁ କହିଲେ ? ଭୋଟ୍ ରହିଲା ଆଉ ଚାରିଦିନ । ପଅର ଦିନଠୁ ପାଟି ତୁଣ୍ଡ ବନ୍ଦ । ଯୋଡ଼ାଏ ଦିନକୁ ଅନ୍ତତଃ ଏଇ ଗାଁରେ ଆଉ ପାଇକରା ଗାଁରେ ଟଙ୍କା ଦଶହଜାର ନ ବାଣ୍ଟିଲେ ନ ଚଳେ । ସେ ତ' ପାଣି ବୁହାଇ ଦଉଚି ।

"ଚୋପ୍ । ମୁଁ ସେମିତି ଟଙ୍କା ବାଣ୍ଟିବାରେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ନାହିଁ । କିଣା ଭୋଟର ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଯଦି ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସରେ ଦେବେ ତ' ଦେବେ, ନ ଦେଲେ ନାହିଁ । ତମେ ନିଅ ତୁମ ଚା' ପାଣି ଖାଇବାକୁ ହଜାର ଟଙ୍କା । ଠିକ୍ ଭାବରେ ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଝେଇବ ଆଉ ଜଗିବ । ମୋ ଇଜ୍ଜତ୍ ହଉଚି ଗାଁର ଇଜ୍ଜତ୍ ତୁମ ଇଜ୍ଜତ୍ ।

ସେ ଜିପ୍‌ରେ ବସି ଆଗେଇ ଗଲେ ।

ଧୂଳି ଭିତରେ ସେମାନେ ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ଠିଆ ହେଲେ । ଜଣେ ଗାରୁଗାରୁ ହେଲା ।

"ଏମିତି ସଚ୍ଚା ହେଲେ ବାଆଜି ହେଇ ଯାଉନ ? ମନ୍ତ୍ରୀ ହବାକୁ କାଇଁ ସକସକ ହଉଚ ? ହାତକୁ ପାନଖିଲ ପରି ଏ ମୁହାଣ ମେଳା ଭିତରେ ଟଙ୍କା ହଜାରେ କୋଉ କାମକୁ ଆସିବ ? ଛାଡ଼ ଯାଙ୍କର ତ' ପୁଞ୍ଜି ଶେଷ, ଯେ ଲଢ଼ିବେ ଆଉ କ'ଣ ?"

ତା ଆରଦିନ । ପାଇକରା ବସ୍ତିରେ ବାଜା ବାଜିଲା । ଭୂଇଁ ଦୁଲୁକିଲା । ସକାଳୁ ସକାଳୁ ଗୋଟାଏ ଖଟାଖଟ ପଟୁଆର ଏ ଗାଁ ଆଡ଼େ ଆଗେଇ ଆସିଲା ।

ନଈକୂଳ ସେଇ ପୁରୁଣା ଆମ୍ବଗଛ ପାଖରେ ସେମାନେ ଥମିଲେ । ମେଢ଼ ସହିତ କାଳୀଙ୍କ ବିଗ୍ରହ ସେଇଠି ରଖି ଘଣ୍ଟ ପିଟିଲେ । କ'ଣ ନାଁ ପାଇକରା କହିଛନ୍ତି "ଦେବତା ସମସ୍ତିଙ୍କର ସେଥିରେ କିଛି ବିରୋଧ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ମା'ଙ୍କ ଚଳନ୍ତି ପ୍ରତିମାକୁ ଏ ଗାଁକୁ ପଠେଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଏଇଠି ଏ ରହିବେ । ପୂଜାପାଠ ରୀତିମତ ହେବ । ସବୁଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇକରାଙ୍କର । ଆଜି ରାତ୍ରିରେ ଜନ୍ତାଳ ହେବ । ସବୁ ମିଶି ଖିଆପିଆ କରିବେ ।

"କରିମ୍ ମିଆଁ ଯେ ତୋ ଗଜବ୍ ହୋଇଗଲା ମ । ଏଇ ଜାଗା ସେ କାଲ୍ ହନୁମାନ ବାବାକୋ ପରିଛା ପାନିମେ ଫେକ୍ ଦିଆ । ଔର ଏ ଦେଖୋ । କାଲୀ ମୈୟା ୱହିଁ କେ ୱହିଁ ବିଜେ ହୋଗଇ ।"

"ବଡ଼ି ତାଜ୍ଜୁବ୍ କି ବାତ୍ ହେ ।"

"ମେ ତୋ ଶୋଚତା ହୁଁ ହନୁମାନ ବାବା ଜାନମୁବ୍ କର ହମ୍ କୋ ଛୋଡ଼୍ ଗୟା । ହନୁମାନ ଥା ସଚ୍ଚା ବରହମ୍‌ଚାରୀ । ୱର "କାଲୀ ମୈୟା ଠହରି ୱରତ୍ । ହନୁମାନ ଜୀ ଇସିଲିଏ ଚଲାଗୟା ।"

"ମୋର ଖୈୟାଲ ସେ ୱହ ଡର ଗୟା ଥା' ତୋ ଶାର୍ ପରା ୱର ଫଲ୍ ଖାନେ ବାଲା । ଉସ୍‌କୋ ତାକତ୍ ଔର ଯୋସ୍ କହାଁ ସେ ମିଲେଗା । ଇଧର ଦେଖୋ କାଲୀ ମୈୟା । ହର ବଖତ୍ ଖୁନ୍ ସେ ନହାତି ହେ । ତାକ୍‌ତ୍ ସେ ଥରଥରାତି ହେ ।"

"କିହେ, ମିଆଁ ପୁଅ, କ'ଣ ସବୁ ଦେଖୁଚ ତ ! ମୁଁ କହୁ ନଥିଲି, ଏଇନା ମଣିଷଙ୍କର ଆଉ ହାତ ନାଇଁ । ଏ ଖାଲି ଦେବତାଙ୍କ ମର୍ଜି ଉପର କଥା । ତାଙ୍କ ଭିତରେ ଯାହା ମୁକାବିଲା ।"

ସଞ୍ଜବେଳେ କାଳୀ ମେଢ଼ ପାଖରେ ଭିଡ଼ । ଗାଁ ମାଇପିଙ୍କୁ ନେଇ ନିଜେ ପରିଛାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ଯାଇ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରି ଆସିଲେ । ଜତାଳ ପାଇଁ ଘମାଘୋଟ ଆୟୋଜନ ହେଲା । ରାତି ଦଶଟାବେଳକୁ ପାଇକରା ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଆଳତି ମୁଣ୍ଡରେ ବୋଲିହୋଇ ଶହେ ଟଙ୍କା ନୋଟ୍‌ଟିଏ ଥାଳିରେ ଥୋଇବାର ସମସ୍ତେ ଦେଖିଲେ । ପାଞ୍ଚପଇସି, ଦଶପଇସି ମେଳରେ ସେ କାଗଜ ଖଣ୍ଡ ମହର୍ଗ ବିଦେଶୀଟିଏ ପରି ଦିଶୁଥିଲା ।

ତାଙ୍କ ଲୋକ ତାଙ୍କୁ ଠାରି ଦେଲେ ଯେ କିଲା ମାତ୍ ହେଇଗଲା । ତାଙ୍କ ଆଗରେ ସାରା ଗାଁ ଲୋକ । ଏକାଠି "କାଳୀ ମା' କି ଜୟ" ଧ୍ୱନି ବାରଂବାର ଦେବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

"ପାଇକରାଙ୍କ ଜୟ" କହିଦେଲେ ଅଯଥା କଥାଟା ପଦାରେ ପଡ଼ିଯିବା ଭୟରେ ଗଦ ଶୁଙ୍ଘେଇଲା ପରି ପାଇକରାଙ୍କ ପଇସା ବଣ୍ଟାଳିମାନେ ରାଜ୍ୟ ଜୟକରି ଚାଲିଛନ୍ତି ।

ପରିଛା ଭଲ କହୁଛି, ସତ କହୁଛି । ହେଲେ ଲୋକତ ଯୋଉଆଡ଼େ, ଭୋଟ ସେଇଆଡ଼େ ।

ରାତିରେ ତାଙ୍କର ହଠାତ୍ ମନହେଲା ପରିଛାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗୋଳି ଆସିବାକୁ ।

ପରିମଳ ପରିଛା ତାଙ୍କ ସମବୟସ୍କ । ଏକାଠି ପାଠପଢ଼ା ଏକାଠି ସବୁ । ପରିଛାଟା ସବୁବେଳେ ତାଙ୍କଠାରୁ ଆଗରେ ଥିବା ତାଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଗଲା ।

ପରିଛା ଚମତ୍କାର ଚିତ୍ର ଆଙ୍କୁଥିଲା । ପାଇକରାଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷାରେ ପକ୍ଷୀଚିତ୍ର ଆଙ୍କିଦେଇ ନିଜେ ଶୂନ ପାଇଥିଲା । ଭରା ଯାଆଁଳ ନଦୀରେ ପାଇକରା ପାକୁପାକୁ ହୋଇ ପାଣି ଦୁଇ ଢୋକ ପିଇଗଲା ପରେ ପରିଛା ଡେଇଁପଡ଼ିଥିଲା ନଈ ଭିତରକୁ । ତାଙ୍କୁ ତୁଠରେ ପହଞ୍ଚେଇଲା ବେଳକୁ ଆଉ କେହି ସେଇଠି ନଥିଲେ । ପାଇକରାଙ୍କୁ ସେଦିନ ସେ ବଞ୍ଚାଇ ନ ଥିଲେ ଏସବୁ କିଏ ସତେ ଭୋଗିଥାନ୍ତା ?

ପାଇକରା କିନ୍ତୁ ପ୍ରଚାର କରିଦେଲେ ଯେ ପରିଛା ହିଁ ବୁଡ଼ିଯାଉଥିଲା । ତାକୁ ସେ ଓଟାରି ନ ଆଣିଥିଲେ ସେ ଏ ଯାଆଁଳ ପାଣିରେ ହିଁ ଲିଭି ଯାଇଥାନ୍ତା ।

ପରିଛାକୁ ଏ ଦଶବର୍ଷରେ ସେ ଦଶଥର ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ମେଣ୍ଟକୁ । ଦଶ ପ୍ରକାର ଉପାର୍ଜନର ପନ୍ଥା ଦେଖାଇଛନ୍ତି । ପରିଛା କିନ୍ତୁ ଲୋକଙ୍କୁ ମତେଇ ନିଜେ ମାତିଛି । ପାଇକରାଙ୍କ ବିରୋଧୀ ଆସିଛନ୍ତି ତାକୁ କିଣିବାକୁ । ସେ ଧରା ଦେଇନାହିଁ । ସେ ଚାହିଁଛି ନିଜେ ନିଜେ ଜଗତ୍ ଜିଣିବାକୁ, ବେକୁବ୍ ।

ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇକରାଙ୍କ ଶଶୁରଘର ଗାଁ ଝିଅ । ପରିଛାର ପିଲାଗୁଡ଼ାକ ଦେଖିବାକୁ କି ସୁନ୍ଦର । କିନ୍ତୁ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶସ୍ତା ଧଳା କନା ପିନ୍ଧାଇବାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?

ପରିଛାଟା ଢେର୍ ପଢ଼ାପଢ଼ି କରିଛି । ଢେର୍ କଥା ଜାଣେ । କିନ୍ତୁ ସେଗୁଡ଼ାକ କ'ଣ ଦରକାର ରାଜନୀତିରେ ? ଗୁଡ଼ାଏ ବକ୍‌ବାଜି କରି ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଝେଇବାକୁ

କ'ଣ ଦରକାର ? ପଦେ କଥା ନ କହି କିଛି ଚାରା ବୁଣିଦେଲେ ସବୁ କବୁତର ସେଇଠି ଜମିଯିବେ ।

ପରିଛା ମୁକାବିଲା କରି ପାରୁନାହିଁ । ତଥାପି ସେ ମୋ ପ୍ରିୟ । ମୋ ବିଶ୍ୱାସ, ମୋ ଆଦର୍ଶ । ମୋର ପରାଜୟ, ମୋ ବିଜୟ !!

ପାଇକରା ଏଇଭଳି ଭାବ ନେଇ ଠିଆହୋଇଥାନ୍ତି । ପରିଛାଙ୍କ ପରିବାର ମେଢ଼ରୁ ଫେରିଲେ ତାଙ୍କ ସାମ୍ନାଦେଇ । ନମସ୍କାର ହେଲେ ।

ପାଇକରା କହିଲେ – ''ପରିଛାଟା ମୋ ସାଙ୍ଗ । ହେଲେ ରାଜନୀତିରେ ବକଟେ ପିଲା । ଘରଆଡ଼େ ଦୃଷ୍ଟି ନଦେଇ କ'ଣ ରାଜନୀତି କରାଯାଏ ?''

ହେମଲତା ପରିଛାଙ୍କୁ ଶୁଣିବାକୁ ସୁଖ ଲାଗିଲାନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସତକଥାକୁ ପ୍ରତିବାଦ ମଧ୍ୟ କରିହେଲାନାହିଁ । ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ଚାଲିଯାଉଥିଲେ ।

ପାଇକରା ଆଗକୁ ଯାଇ କହିଲେ – ''ଆପଣ ଆମ ଶଶୁର ଗାଁ ଝିଅ । ପରିମଳ ସିନା ମୋ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ, କିନ୍ତୁ ଆପଣ ତ ଆମ ନିଜ ଲୋକ । ଆପଣଙ୍କୁ ମୋର ଅନୁରୋଧ, ରକ୍ଷା ହେଲେ କହିବି ।''

ହେମଲତା କିଛି ନ କହି ଅପେକ୍ଷା କଲେ ।

''ଏଇ ମୋ ସେକ୍ରେଟେରୀ ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଖା କରିବ । ମା'ଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ଫୁଲ ନେଇ ଆପଣଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଯାଇ ଭେଟିବ । ଆପଣ ଫେରାଇବେ ନାହିଁ ତ ?

ହେମଲତା ନୀରବରେ ଚାଲିଗଲେ ।

ପାଇକରା ତାଙ୍କ ଲୋକଟିଙ୍କୁ ଡାକି ତା' ହାତକୁ କ'ଣଟାଏ ବଢ଼େଇଦେଲେ । କ'ଣ ସବୁ ଆସ୍ତେ ବୁଝେଇଦେଲେ ।

ହେମଲତା ପରିଛା ଦୁଆର ମୁହଁରେ ପଛକୁ ଚାହିଁଲାବେଳକୁ ସେକ୍ରେଟେରୀ ପାର୍ଶଲଟି ବଢ଼େଇଦେଲା । ପିଲାଙ୍କପାଇଁ ଛୋଟ ଉପହାରଟିଏ ପଠାଇଛନ୍ତି ପାଇକରା । ନେବା ହୁଅନ୍ତୁ । ହାତକୁ ବଢ଼େଇଦେଇ ସେ ଚାଲି ଆସିଲା ।

ଫେରିଆସି ପାଇକରାକୁ ଠାରିଦେଲା ଯେ କାମ ହେଇଗଲା ।

ପାଇକରା ହାତ ମଳି କାଳୀ ମେଢ଼ର ଆଲୁଅରେ କୋଳାହଳ କରୁଥିବା ଜନଗହଳିକୁ ଚାହିଁ ମନକୁ ମନ କହିଲେ –

''ଟଙ୍କା ଦଶହଜାର କିଛି ବଡ଼କଥା ନୁହେଁ !''

□□□

ତଳ ପାହାଚ

ସହର ହେଉ କି ଜଙ୍ଗଲ ହେଉ, ସେଥିରେ କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ । ରାତି ଏଗାରଟା ବାଜିଲେ ହିଁ ଜନ୍ତୁ ବାହାରିବେ ।

ତଫାତ୍ ହେଲା ଯେ, ଅନ୍ଧାର ରାତିରେ ମେଘ ଝିପ୍ ଝିପ୍ ବର୍ଷୁଥିଲେ ଜଙ୍ଗଲି ଜାନୁଆରମାନେ ଅସୁସ୍ଥ ବୋଧ କରନ୍ତି । ଏଠିସେଠି ଆଶ୍ରା ଲୋଡ଼ି ଜାକିଜୁକି ହେଇ ରୁମ ଟାଙ୍କୁରାଇ ବସିଯାନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ସହରରେ ସେଇଟାହିଁ ତାଙ୍କପାଇଁ ବଡ଼ ମୌକା । ରାସ୍ତାଘାଟ ସବୁ ସଫା । ଡାକହାକ ନାହିଁ, ଧାଁ ଦଉଡ଼ ନାହିଁ । ବର୍ଷାରେ ଶିକାର ବି ଘୁମେଇ ଯାଇଥାଏ । ସବୁଆଡୁ ସୁବିଧା ।

ବେଳା ଅନୁସାରେ ସେମାନେ ଆସନ୍ତି । ଆହାର ଗୋଟେଇ ଚାଲିଯାନ୍ତି ।

ଗତକାଲି ଆମ ଏଠୁ ଚାରିଘର ଛାଡ଼ି ବିଶ୍ୱାଳବାବୁଙ୍କ ଦି'ତାଲା କୋଠାରେ ସଶସ୍ତ୍ର ଡକାୟତି ହେଇଗଲା ।

ସେମାନେ ଆମରି ଘରବାଟେ ଜିପ୍ ନେଇ ରାତି ଗୋଟାଏବେଳେ ପାରି ହଉଥିଲେ । ମୁଁ ଜାଣେ ସେତେ ରାତିରେ ସେମିତି ଗୋଟାଏ ଜିପ୍ ଯିବା ନିହାତି ସାଧାରଣ ଘଟଣା ନୁହେଁ । ତେବେ ବି ମୁଁ ଘରୁ ଗୋଡ଼କାଢ଼ି ବାହାରିଲି ନାହିଁ । ଆଉ କେହି ବି ବାହାରିଲେ ନାହିଁ ।

ବିଶ୍ୱାଳବାବୁଙ୍କ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ପାଟିତୁଣ୍ଡ ଶୁଭୁଥିଲା । ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଥିଲା ରାତିସାରା ।

ସେମାନେ ପାଳିକରି ରାତିକୁ ଗୋଟାଏ ଘର ଲୁଣ୍ଠନ କରି ପାରନ୍ତି । ବାଡ଼ ଭିତରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବା ଛେଳି ଗୋଠରୁ କଂସେଇ ଥରକ ଗୋଟାଏ ବାଛି ନେଲାପରି ।

ସେଇ କ୍ରମରେ ହୁଏତ ଆଉ ତିନିଦିନ ପରେ ମୋ ପାଳି ପଡ଼ିପାରେ ।

ମୋ କବାଟ ଭାଙ୍ଗିଲାବେଳେ କ'ଣ ବର୍ଷା ରାତିରେ କାହାକୁ ଶୁଣାଯିବ ? ସେମାନେ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଆସି ପିସ୍ତଲ ଆଉ ଛୁରୀମାନଙ୍କୁ କୋଷମୁକ୍ତ କରି ଆମକୁ ଅନେଇବେ ।

ଆମେ ବୋଧେ ଆଗକୁ କ'ଣ ହେବ ଜାଣି ନପାରି ସାଙ୍କୁଡ଼ି ଠିଆହୋଇଥିବା ଛେଳିପରି ପାଗୁଳି କରୁଥିବୁ ।

ସେମାନ୍ଙ୍କର ସର୍ଦାର ଡ୍ରଇଂରୁମର ସୋଫା ଉପରେ ଛେଚି ହେଲାପରି ବସିଯିବ । ଗୋଟାଏ ବୁଟ୍‌ପିନ୍ଧା ଗୋଡ଼କୁ ଟେକି ସୋପା ଟେବୁଲ ଉପରେ ମାସ୍ତୁଲଭଳି କଚିଦବ ।

ଚିରୁଡ଼ା ଚିରୁଡ଼ା ହେଇଯିବ ଆମ ମୁହଁ ସେଇ କାଚପରି ।

ସେ ହିଁ କହିବ – ''ଆବେ ଅନଉଚୁ କ'ଣ ? ପାଞ୍ଚ କପ୍ ଚା' କରି ଆଣ୍ ।''

ମୁଁ ହୁଏତ ନ ବୁଝିଲାପରି ଘୁଞ୍ଚିବି ।

ସେ ନିର୍ଘାତ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ି କହିବ – ''ଆବେ୍, ତୁ କେଣେ ଯାଉଚୁ ? ସେ ମାଇକିଣାକୁ ପଠା । ଯା'ବେ ମାଇକିଣା ଚା' କରି ଆଣ୍ ।''

ଚାରିଜଣ ଭିତରୁ ଜଣେ ପଶିଯିବ ରନ୍ଧା ଘରକୁ ।

ତେଣିକି ସେ ବୋଧେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀର ପାଟି ଚାବି ଧରିବ ।

ତେଣିକି ସେ ବୋଧେ ତା' କାନଫୁଲକୁ ଟାଣିନେବ ।

ହାତରୁ କଙ୍କଣ କାଢ଼ିନେବ ।

ତେଣିକି ସେ ତାକୁ ବିବସ୍ତ୍ରା କରିଦବ ।

ବେକରୁ ହାର କାଢ଼ିନେବ ।

ତେଣିକି ବୋଧେ ସେ...

ମୁଁ ଚମକି ଡେଇଁପଡ଼ିବି ।

ସର୍ଦାର ଚିହିଁକି ଉଠିବ – ''ଆବେ ଶାଲା, ତୁ କିଧର୍ ଜାତା ହୈ ?

ମୋ ବେକଷଣ୍ଢାରେ ହାତଦେଇ ମୋତେ ଆଣି ଆଉ ଜଣେ ଗାଲିଚା ଉପରକୁ ପେଲିଦବ । ମୁଁ ହାମୁଡ଼େଇ ପଡ଼ିବି ଏବଂ ପଡ଼ିରହିଯିବି ।

କପ୍ ଠଣ୍ଠଣ୍ ବାଜିବ ।

ମୁଁ ତଳୁ ଉଠି ବସିବି । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଟ୍ରେରେ ପାଞ୍ଚକପ୍ ଚା' ଆଣି ଟେବୁଲରେ ଥୋଇଲାବେଳକୁ ତା' ହାତ କଂପୁଥିବ, ଦେହ କଂପୁଥିବ । ମୋର ସାହସ ନଥିବ ଚାହିଁଦେବା ପାଇଁ ତା' ବୁକୁରେ ହାର ଅଛି କି ନା, ଜାଣିବାକୁ ।

ସେମାନେ ଥଟା ପରିହାସ ହେବେ ।

''କ'ଣ ମଉସା, କେତେ ମାଲ୍ ରଖିଚୁ ?''

''ସବୁ ସେ ଆଲମାରୀରେ ଅଛି ନା ବେଙ୍କ ଫେଙ୍କରେ ଥୋଇଦେଇଚୁ ବେ ?''

ସେମାନେ ହଠାତ୍ ଚୁପ୍ ହେଇଯିବେ ।

ବାହାର ଗେଟ୍‌ରେ ଖୁଟ୍‌କିନା ସାମାନ୍ୟ ଆବାଜ୍ ଶୁଭିବ ।

ସର୍ଦାର ଚାହିଁବ ।

ବିଜୁଳି ପରି ଜଣେ ଚାଲିଯିବ ଝରକା ଆଡ଼କୁ ।

ସେଇଠୁ ଗୋଡ଼ ବାଡ଼େଇ ବାଡ଼େଇ ଆସି ଦୁମ୍‌କିନା ସୋଫାରେ ବସିଯିବ ।

କହିବ – ''ଶାଲା, ପବନ ଠେଲୁଚି ଗେଟ୍‌କୁ ।''

ତା'ପରେ ସେମାନେ ତରବରିଆ ଉଠିବେ ।

ବାକ୍ସ, ଆଲମାରୀ, ଶେଯତଳ ସବୁ ଖିନ୍‌ଭିନ୍ କରି ପକାଇବେ ।

ଗୋଟାଏ ଡାକଘରି ବସ୍ତାରେ ଜିନିଷ ବୋଝେଇ କରିବେ ।

ମୋର ଛୋଟ ଟ୍ରାନ୍‌ସିଷ୍ଟର୍, ହାତଘଣ୍ଟା, କଲମ, ଯାହା ମନ ପାଇଲା ସବୁ ଭର୍ତ୍ତି କରିଯିବେ । କିଛି ପାଟ, ମୋ ସ୍ତ୍ରୀର ଛୋଟ ଅଳଙ୍କାର ବାକ୍ସ ଟେକିନେବେ ।

ଶେଷକୁ ଚମଡ଼ା ବନ୍ଧେଇ ସେ ସୁନ୍ଦର ମୋଟା ଆଲବମ୍‌ଟାକୁ ବି ଭର୍ତ୍ତିକରି ନେବେ ।

ସେଥିରେ ଆମର ସମସ୍ତ ଅତୀତ ଲୁଣ୍ଠିତ ହେଇଯିବ ।

ସର୍ଦାର ସେ ବସ୍ତାଟାକୁ ଗୋଟାଏ ଲାତ୍ ମାରିବ । କହିବ – ''ଆବେ, ଏ ଶଳା ପାଖରୁ ଆମ ଭଡ଼ା ଉଠିଲାନାହିଁ । ପୋଡ଼ିଦିଅ ଶଳାକୁ ।''

''ଆଉ ଏ ମାଇକିଣା ?''

''ତାକୁ ଟେକିନିଅ ଆଉ ବଖରାକୁ ।''

''ନା !!!''

ସାରା ଘର ମୋ ଚିତ୍କାରରେ ଦୁରୁ ଦୁରୁ ହେଲା ।

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲେ ରନ୍ଧାଘରୁ ।

ମୋ ସାମ୍ନାରେ କ୍ଷୀର ସଢ଼ ।

ପାଖରେ ଗରମ ଚା' । ସକାଳ ଆଠଟାବେଳେ ବାହାରେ ଝିପିଝିପି ବର୍ଷା...

''କିଓ ଏମିତି କ'ଣ ପାଟିଟାଏ କଲ ?''

ମୁଁ ଝାଳେଇ ଯାଇଥିଲି । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଅପ୍ରତିଭ ବୋଧ କଲି ।

ସେ ପାଖରେ ବସି ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସିଦେଲେ । ପିଠି ଆଉଁସି ଦେଲେ, ''କିଛି ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗୁଛି କି ?''

ମୁଁ ଭୁସ୍‌କିନା ଉଠିପଡ଼ିଲି ।

ତାଙ୍କ ବୁକୁରେ ହାର ଥିଲା, କାନରେ ଫୁଲ ଥିଲା । ସୋଫା ଟେବୁଲ ଉପର ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ କାଚ ପିଣ୍ଡାରୁ ଢଳଢଳ ଦେଖାଯାଉଥିଲା ।

ମୁଁ ସଳଖିଯାଇ ତାକୁ କହିଲି – ''ମୁଁ ଆଜି ଗୋଟାଏ ପିସ୍ତଲ କିଣିବାକୁ ଯିବି । ଚୋରାରେ ଗୁଳି ବି ମିଳୁଛି ।''

ସେ ଅବାକ୍ ମୋତେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ ।

''କିଓ ଏମିତି କ'ଣ କହୁଚ ? କ'ଣ ହେଇଚି ତମର ?''

''ନା, ମୁଁ ଛେଳିଭଳି ସେ ଜାନୁଆରଙ୍କ ହାତରେ ମରିବାକୁ ଚାହେଁନା । ମୁଁ ମୁକାବିଲା କରିବି । ମାରିବି ନ ହେଲେ ମରିବି ।

''କିଏ ? କାହା ହାତରେ ଆମେ କାହିଁକି ମରିବା ?''

''ଜାଣିଚ, ଗତକାଲି ବିଶ୍ୱାଳ ଘରେ କ'ଣ ହେଲା ? ତାର ସର୍ବସ୍ୱ ସେମାନେ ଲୁଟିନେଲେ ।

''ମୁଁ ଶୁଣିଚି । ସେମାନେ କୁଆଡ଼େ ସାଇପଡ଼ିଶାକୁ ଡାକିଲେ । କେହି ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ । ବିଶ୍ୱାଳବାବୁ ଫୋନ୍ କଲେ ପୁଲିସ୍‌କୁ । ପୁଲିସ୍ କୁଆଡ଼େ ଫୋନ୍ ଉଠାଇଲା

ନାହିଁ । କିଛି ସମୟ ପରେ ପୁଣି ବିକଳରେ ଫୋନ୍ କଲେ । ଡକେଇତମାନେ କୁଆଡ଼େ ନିଶରେ ହାତମାରି ହସୁଥାନ୍ତି ।

ସେଆଡ଼ୁ କିଏ କହିଲା – ''ଡକାଇତି ହେଲେ ଆମେ କ'ଣ କରିବୁ ? ଆମର ଲୋକ ନାହାନ୍ତି । ଯାହା କହିବାର ଅଛି ଏଠିକି ଆସି ଲେଖିଦେଇ ଯାଅ ।'' ଡକେଇତମାନେ କବାଟ ତାଡ଼ି ପଶିଥିଲେ । ସେ ମେଲା କବାଟବାଟେ ସବୁ ଜିପ୍‌ରେ ବୋଝେଇକରି ନେଇଗଲେ ।''

''ତଥାପି ତୁମର କିଛି ଭୟ ହେଉନାହିଁ ?''

''କିଓ ମୋର ସେଥିରେ ଭୟ କରିବାର କ'ଣ ଅଛି ?''

ମୁଁ ତାଙ୍କ ସାହସ ଦେଖି ବିଶେଷ ଉତ୍ସାହିତ ବୋଧ କଲିନାହିଁ । କାରଣ, ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି ମାଇକିନା ବୁଦ୍ଧିରେ ସେ ବିପଦକୁ କଳନା କରିପାରୁ ନଥିଲେ ।

''ତୁମ ଘରେ ସେମାନେ ସେମିତି ପଶିଆସିଲେ କ'ଣ କରିବ ?''

ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଖେଁ-ଖେଁ ହସିଲେ ।

''କିଓ ତୁମକୁ ଏଇଟା ଥଟ୍ଟାପରି ଲାଗୁଚି ନା କ'ଣ ?''

''ନା, ଥଟ୍ଟା ନୁହେଁ ଯେ ! ହେଲେ ସେଗୁଡ଼ା କ'ଣ ତମଭଳି ବେକୁବ୍ ହେଇଛନ୍ତି ? ସେମାନେ କାହିଁ ଆମ ଘରେ ପଶିବେ କହିଲ ? ସେମାନେ କ'ଣ ଜାଣିପାରୁ ନାହାନ୍ତି, କୋଉଠି ଚର୍ବି ଲାଗିଚି, କୋଉଠି ନାହିଁ ? – ସେ ଏଠୁ କ'ଣ ପାଇବେ ? ଆମ ଘରେ ଡକେଇତି ହବନାହିଁ ଏକଥା ନିଶ୍ଚିତ, ତଥାପି ତୁମେ ପିସ୍ତଲ କିଣିବାକୁ ବାହାରିଚ ଦେଖି ହସ ମାଡ଼ିଲା ।''

କଲ୍ୟାଣୀଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ମନ୍ଦ ନୁହେଁ । ହଁ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନାଁ କଲ୍ୟାଣୀ; ମୁଁ ଭୁଲିଯାଇଥିଲି କହିବାକୁ ।

ଆମେ ଦିହେଁ ବଜାର ଗଲାବେଳେ ଆମ ଖାକି ରଙ୍ଗର ମୁଣା, ଆମ ଗୋଡ଼ରେ ହାୱାଇ ଚପଲ୍ ମୋର ଢିଲା ପୁରୁଣା ପେଣ୍ଟ ଆଉ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଛିଟ ଶାଢ଼ୀରୁ ବୋଧହୁଏ ଆମେ ଚିହ୍ନା ପଡ଼ିଯାଉଚୁ ।

ମର ଗାଡ଼ି ନାହିଁ, ଖାନସାମା ନାହିଁ, ବବର୍ଚି ଦରବାନ ନାହାନ୍ତି ! ଆମ ଘର ଆଗରେ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆନ୍ ଘାସର ଗାଲିଚା ନାହିଁ, ଜାତି ଜାତି ଫୁଲ ଫୁଟିନାହିଁ, ଆମ ନଡ଼ିଆଗଛରୁ ପଇଡ଼ କାନ୍ଧି ଓହଳିନାହିଁ । ଆଉ ସର୍ବୋପରି ଆମର ବାଘ ଭଳି ଆଲ୍‌ସେସିଆନ୍ ନାହିଁ ।

''କିଓ ଏମିତି ଠିଆଟା ହେଇ କ'ଣ ଭାବୁଚ ? ଆସ ଚା' ଖାଇବ ।''

ମୁଁ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଚାଲିଆସିଲି ବୈଠକ ଘରକୁ ।

ଚା' ପିଆ ପର୍ବଟି ପ୍ରାୟ ନିରବ ରହି କଟିଗଲା । ଆମେ ଦିହେଁ ଯେ ଯାହା ପୃଥିବୀରେ ନିମଗ୍ନ ଥିଲୁ ।

ମୋତେ ହଠାତ୍ ଶୁଭିଲା – ''ଆଚ୍ଛା, ଆମର ଖଣ୍ଡେ ଗାଡ଼ି ହୋଇ ପାରନ୍ତାନି ?''

ଏଥର ହସିବା ପାଳି ମୋର ।

ଚୌକି ପଛକୁ ବେକ ଭାଙ୍ଗି ମୁଁ କିଛିବେଳଯାଏ ବେଶ୍ ହସିଲି । ... ଛକେଇଗଲା ଲୁହରେ ।

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଖୁବ୍ ଅପ୍ରତିଭ ଜଣାଗଲେ । ସତେବା ସେ ବିଟ୍ ବଜାରଟା ଉପରେ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ନଗ୍ନ ଅଶ୍ଳୀଳ କଥା କହିଦେଇଛନ୍ତି ।

''ଶୁଣ କଲ୍ୟାଣୀ ! ଗାଡ଼ିଟାଏ ମୋ ଜୀବନ... ମୋ ଆଗେ ଆଗେ ଗଡ଼ିଚାଲିଚି । ରଙ୍ଗ ବଦଳୁଚି, ନାଁ ବଦଳୁଚି, ସହସ୍ର ... କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତା' ଦେହରେ ଟିପ ଦେଇପାରୁନାହିଁ । ସୁନାର ହରିଣ ପରି ମୋ ସାମ୍ନାରୁ ... ଦୃଶ୍ୟ ବି ଲିଭି ଯାଉ ନାହିଁ କଦାପି ।

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମୁହଁ ଥମ୍‌ଥମ୍ ହୋଇଯିବାର ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟକଲି ।

ସେ ଚା' କପ୍ ନେଇ ଉଠିଲାବେଳେ କହିଲେ – ''ନାଇଁ ମ, ମୁଁ ଏମିତି ଖାଲି କହିଦେଲି ନା ।''

ମୁଁ ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ରନ୍ଧା ଘରଯାଏ ଯାଇ କହିଲି – ''ଆଚ୍ଛା, ସତରେ କ'ଣ ତମେ ଗାଡ଼ିଟାଏ ଚାହୁଁଛ ? ସେଇଟା ସେମିତି କିଛି ବଡ଼ କଥା ନୁହଁ ମ । ନୂଆଟାଏ ସିନା କିଣିହବନାଇଁ; ହେଲେ ଭଲ ଦେଖି ପୁରୁଣାଟିଏ ହେଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ?

''ନା, ପୁରୁଣା ଗାଡ଼ି ଆମର ଆସିବନାଇଁ, କି ନୂଆ ବି ଆସିବନାଇଁ । ଗାଡ଼ି ଆଣିଲେ ରଖିବ କୋଉଠି ଶୁଣେ ? ତମେପରା ଗ୍ୟାରେଜ୍ କରିନାହଁ ଜାଣିଶୁଣି, କ'ଣନା ତମେ ଜାଣିସାରିଛ ଆମର ଗାଡ଼ି ହବନାଇଁ । ଏବେ କାଇଁ ଆଉ ସେ କଥା ପଡ଼ିଚି ?''

''ଓହୋ, ଗ୍ୟାରେଜ୍ କରିନାହିଁ ବୋଲି କ'ଣ ଏବେ କରିଦେଇ ପାରିବିନାଇଁ ? ସେଇଟା ବଳେଇଯିବ ନାଇଁ ।''

କିନ୍ତୁ ମନେ ମନେ ସାଙ୍କୁଡ଼ିଗଲି । ସତେତ, ଆଗ ଗ୍ୟାରେଜ୍ ନା ଆଗ ଗାଡ଼ି ? ଛାଡ଼ ସେ ବୋଧେ ଆମ ପାଇଁ ନିଷିଦ୍ଧ ଅଞ୍ଚଳ ।

କଲ୍ୟାଣୀ କିନ୍ତୁ ସେଇ ରାଜ୍ୟର ନିଆଁ ଧାସରେ ଝଲସୁଥିଲେ । କହିଲେ – ''ଧର ଯଦି ତମେ ଗ୍ୟାରେଜ କରି ଗାଡ଼ିଟାଏ ଆଣିଲ, ସେଥିରେ ଚଢ଼ିବ କିଏ ? ତମେ ନା ମୁଁ ? ତମର ସେ ମସିଆ ପଞ୍ଜାବୀକୁ ଗାନ୍ଧି ଚପଲ । ମୋର ସେ ଛିଟ ଶାଢ଼ୀକୁ ହାଓ୍ୱାଇ ? ଏମିତି ମଣିଷମାନେ କ'ଣ ଗାଡ଼ି ଚଢ଼ନ୍ତି ?''

ମୋ ଅଣାୟତ୍ତରେ ମୋ ପଞ୍ଜରା ଭିତରୁ ଗୋଟାଏ କୋଉ କାଳରୁ ସଞ୍ଚିତ ରହିଥିବା ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ବାହାରିଗଲା । ଛାଡ଼, ଆମ ଅପହଞ୍ଚ ରାଜ୍ୟ ଚିରକାଳ ଅପହଞ୍ଚ ହିଁ ରହିଗଲା ।

କଲ୍ୟାଣୀ କିନ୍ତୁ ଖିଅ ଛାଡୁ ନଥାନ୍ତି ।

''ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲେଇ କୋଉବାଟେ ଘରକୁ ପଶିବ ? ଘାସର ଗାଲିଚା କାହିଁ ? ଛାତି ଛାତି ଫୁଲ କାହିଁ ?''

ପ୍ରାୟ ମୋର ମନ କଥାହିଁ ସେ କହୁଥିଲେ ।

''ଘରକୁ ପଶିଆସିଲେ ବସିବ କୋଉଠି ? ଗାଲିଚା କାହିଁ ? ଏଇଟା ନଡ଼ିଆ କତାର ପଟି, ଏ କ'ଣ ଗାଲିଚା ? ତମ ବେତ ବୁଣେଇ ପୁରୁଣା ସାନବଡ଼ ଚୌକି ଗଣ୍ଡାକ କ'ଣ ସୋଫା ?''

ଓଃ, ଗ୍ଲାନିରେ ମୁଁ ପ୍ରାୟ ପାତାଳକୁ ଚିପିହେଇ ଯାଉଥିଲି; ତଥାପି ମୋ ଉପରେ ନିର୍ମମ ପାହାଡ଼ ମଡ଼େଇ ହେଇ ଚାଲିଥାଏ ।

''ତମେ ଏ ପୁରୁଣା ପ୍ଲାଷ୍ଟିକ୍ ଟ୍ରେରେ ମୋଟା ବଗଡ଼ିଆ କପ୍‌ରେ ଚା' ଆଣି ପିଇବା ଲକ୍ଷଣ ଅଲଗା । ତୁମ କଂସା ଗିନା, ଥାଳି ଥାଳିଆ, ଫଟା ଗଦି, ମଇଳା ମଶାରି, ଅଲଣା ସବୁ ଆଉ ଗୋଟାଏ ଅଲଗା ନମୁନା । ଦେଖିଦେଇ ଯେ କେହି କହିଦବ ଆମେ କୋଉ ସ୍ତରର ମଣିଷ ।

ରହିଯାଅ ଭଲା ! ଜୀବନଯାକର ସବୁ ପରାଜୟ, ସବୁ ଗ୍ଲାନି କ'ଣ ଏକାଥରେ ଅଜାଡ଼ି ଦିଆଯାଏ ? କିନ୍ତୁ ଉଜାଣି ଉଠିଲେ କଲ୍ୟାଣୀ କ'ଣ କାହାକୁ ମାନିବା ଜନ୍ତୁ ।

''ତମେ ଖାଅ କ'ଣ, ବଞ୍ଚ କେମିତି ? ତମ ଘରେ ମାସରେ କେତେଥର ମାଂସ ରନ୍ଧାହୁଏ ? କେବେ ତମେ ଲୁଚି ଛାଣି ଖାଇଚ ? ସହରର ଦୁଇ-ତିନିଟା ବଡ଼ ହୋଟେଲକୁ ବାହାଘର ଭୋଜି ଖାଇ ଯାଇଚ ସିନା, ନିଜେ କେବେ ସାହସ କରି କୌଣସି ହୋଟେଲରେ ପଶିଲଣି ?''

ମୁଁ ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲିନାହିଁ । ମୋର ଆହତ ଅହଙ୍କାର କ୍ରୋଧରେ ଫାଟିପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ଗର୍ଜିଉଠିଲି ।

''ବାସ୍, ଚୁପ୍‌କର । ମୁଁ ଏସବୁ ସହସ୍ରଥର ଶୁଣିଆସିଲିଣି । ଆଉ ଶୁଣିବାକୁ ଚାହେଁନାହିଁ । ମୋ ହାତରେ ଯାହା ହେଲା ମୁଁ କରିଚି । ସେଥିପାଇଁ ମୋର କୌଣସି ଲଜ୍ଜା ସଙ୍କୋଚ ବା ଅବଶୋଷ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଭଳି ମୁଁ ଲାଞ୍ଚ ମିଛରେ ଉପାର୍ଜନ କରିନାହିଁ, ବୁଝିଲ ।

କଲ୍ୟାଣୀ କଥାଟାକୁ ଉଚ୍ଚାବାଚକୁ ନେଲେନାହିଁ ସତ; କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ କପ୍ ପ୍ଲେଟ୍ ଥୋଇବାର ସଶବ୍ଦ ଢଙ୍ଗରେ ଝିଙ୍ଗାସ ଜାରି ରହିଥିଲା । ମୁଁ ବୈଠକ ଘରେ ବସି ଅନେଇ ରହିଲି ଦଶଥର ଆମୂଳଚୂଳ ପଢ଼ିଥିବା ସେ ଖବରକାଗଜଟାକୁ ।

ଆମର ଟେଲିଭିଜନ ନାହିଁ, ଆଖି ଖରାପ ହେଇଯିବ ବୋଲି । ଫ୍ରିଜ୍ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ, ଥଣ୍ଡା ପାଣିରେ ତଣ୍ଟି ଧରିବ ବୋଲି । ରେଡ଼ିଓ ନିଶ୍ଚୟ ଅଛି, ପୁରୁଣା ମଡ଼େଲ୍ ଜି ଇ ସି କାଠ କ୍ୟାବିନେଟ୍, ଡବଲ୍ ସ୍ପିକର – ବଢ଼ିଆ ଆବାଜ୍ ।

ମନ କିନ୍ତୁ ଆଦୌ ମାନୁନଥାଏ ଭଳି ହେବାପାଇଁ ।

ମୋ ଉପରେ କେଜାଣି କାହିଁକି ମୋ ମର୍ମକୁ ବାଧିଯାଇଥାଏ । ଲାଗୁଥାଏ ସତେଵା ମୁଁ ନିହାତି ପରାସ୍ତ ବିବର୍ଣ୍ଣ ପଦାତିକଟିଏ । ଚାଲି ଚାଲି ଥକିଯାଇଚି, କୌଣସି ଯୁଦ୍ଧ ଲଢ଼ିନାହିଁ; କୌଣସି ଯୁଦ୍ଧ ଜିଣିନାହିଁ ।

ଏ ସମାଜରେ ମୁଁ ଏକ ନଗଣ୍ୟ ନାଗରିକ, ଯାହାର ନାଁ କେହି ଜାଣନ୍ତିନାହିଁ । ଅଛି ତ ଅଛି, ଗଲେ ଗଲି । ସେଥିରେ କାହାର କିଛି ଯାଏ ଆସେ ନାହିଁ । ବଞ୍ଚୁଛି, ଚାଇବୁଲ କରୁଛି । ଯାଙ୍କ ଆଖିରେ ପଡୁଛି ପରିଚିତ ବସ୍ତୁଟିଏପରି ।

ମୋଡ଼ ଉପରେ ପାନ ଦୋକାନୀକୁ ପଚାରିଲେ ହୁଏତ ସେ ମୋ ପରିଚୟ ଦେଇପାରିବ ।

"ହେ, ସେଇବାବୁ, ଚଷମା ପିନ୍ଧି ହାବାଇ ଚପଲରେ ଏଇବାଟେ ସବୁଦିନ ଯାଆନ୍ତି । ହାତରେ ବଜାର ଝୋଲା; ପୁରୁଣା, ଗାନ୍ଧି ମୁଣ୍ଡ ଚିତ୍ରଥିବା ଅଖାମୁଣା ।"

ଏଇଟା କ'ଣ ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିର ପରିଚୟ ?

ସେ କାହିଁକି ଜାଣିବାକୁ ଯିବ ମୁଁ ଅମୁକ ବିଭାଗରେ ଥିଲାବେଳେ ସୃଷ୍ଟି ଟାଳି ପକେଇଚି; ଏସା କରିଚି, ତେସା କରିଚି । ସଚ୍ଚୋଟପଣର ବିଗ୍ରହ ମୁଁ ନୀଳମାଧବ ପଟ୍ଟନାୟକ । ପତ୍ନୀ କଲ୍ୟାଣୀ ପଟ୍ଟାନାୟକ । ଘର ନମ୍ବର ସତଚାଳିଶ ।

ତା' ଦୋକାନରୁ ତ ଏଯାବତ୍ ଦି'ଖଣ୍ଡ ପାନ କିଣାହେଲା ନାହିଁ । ତା ନାଁ ସୁଦ୍ଧା ତ ମୋତେ ମାଲୁମ୍ ନାହିଁ । ସେ ମୋତେ କାହିଁକି ଜାଣିବ ? ସେ ନ ଜାଣିଲା ନାହିଁ । ଆମ ପଡ଼ୋଶୀ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ଦାସ, ଆରପାଖ ପଡ଼ୋଶୀ ବୀରେନ୍ ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ, ଗୋକୁଳାନନ୍ଦ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ ଆଉ ଶ୍ରୀହରି ବିଶ୍ୱାଳ – ଏମାନେ ଭଲା କିଏ ମୋ ନାଁ ଜାଣିଛନ୍ତି ?

ନ ଜାଣିବାର କାରଣ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ।

ତାଙ୍କ ସମସ୍ତଙ୍କ କୋଠା ଆମ ଘର ଅପେକ୍ଷା ଢେର୍ ବଡ଼ । ସବୁଗୁଡ଼ାକ ଦୋତାଲା । ଆମେହିଁ କେବଳ ଏକତାଲାବାସୀ ନିମ୍ନମାନର ନାଗରିକ ଏ ସାଇରେ ତ ।

ଆବେ ଯା ! ମୁଁ ନୀଳମାଧବ ପଟ୍ଟନାୟକ, ମୁଁ ବି ତାକୁ ଖାତିର କରିନାହିଁ । ଫଣା ଟେକି ବଞ୍ଚୁଛି; ସେମିତି ନାକ ନିଶ ଠିଆ ରଖି ମରିବି ।

କିନ୍ତୁ ମୋ ଘରେ ଧର ଯଦି ସେ ଡକେଇତିଟା ହେଇଥାନ୍ତା, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ସକାଳୁ ଏଇ ଦୁଆରେ ଧାଡ଼ିବାନ୍ଧି ଠିଆ ରହିଥାନ୍ତେ । ସେ ପାନଦୋକାନୀ ମଧ ମୋ ନାଁ ପଚାରି ବୁଝିନେଇଥାନ୍ତା ।

ସମସ୍ତେ ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତେ । ମନେ ମନେ ଖୁବ୍ ଗୋପନରେ ଈର୍ଷାରେ ଜଳୁଥାନ୍ତେ ତା "ଆଚ୍ଛା, ଏଇଠି କାଇଁ ସେ ଡକେଇତ ପଶୁଥିଲେ – ବେକୁବ୍ କାହାଁକା !"

ଖବରକାଗଜରେ ବାହାରିଥାନ୍ତା । ପୋଲିସ୍ କୁକୁର ଆସିଥାନ୍ତା । ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଗହଳି ଲାଗିରହିଥାନ୍ତା । ପୋଲିସ ସାଇବ ଆସି ତଦନ୍ତ କରିଥାନ୍ତେ । କ'ଣ କ'ଣ ଜିନିଷ ସେମାନେ ନେଇଛନ୍ତି ବୋଲି ଛତିଶଥର ପଚାରି ତାଲିକା ତିଆରି କରିଥାନ୍ତେ । ମୁଁ ସିନା ସେପରି କରି ନଥାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଏଇ ମୌକାରେ ଘରେ ନଥିବା ଜିନିଷର ଗୋଟାଏ ମହାର୍ଘ ତାଲିକା ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା ।

ଏଇ ଲୋକ ହୁଏତ କହିଥାନ୍ତେ – "ଇସ୍, କେଡ଼େ ବଡ଼ ଡକେଇତି ହେଇଗଲା ସତଚାଳିଶ ନମ୍ବର ଘରେ । ମାନେ ନୀଳମାଧବ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଘରେ ।"

କିନ୍ତୁ କ'ଣ ହବ ? ଆମ ଘରେ ପରା ଡକାୟତ ପଶିବେ ନାଇଁ – କଲ୍ୟାଣୀ କୁଆଡ଼େ ଠିକ୍ ବୁଝିଛି । – ଧେତ୍‌ତେରି, ଗୋଟାଏ ସମ୍ଭାବନାକୁ ଏମିତି ଚୁର୍‌ମାର୍ କରିଦେବା କଲ୍ୟାଣୀର ପୁରୁଣା ଅଭ୍ୟାସ ।

ମୋର ସେତେବେଳେ ମନହେଲା, ମୋ ପୁରୁଣା ସୁଟ୍‌ଟାକୁ କାଢ଼ି ପିନ୍ଧନ୍ତି । ଟାଇ ଭିଡ଼ନ୍ତି । ପର୍ସରେ ଶହେଟଙ୍କା ନୋଟ କେଇଖଣ୍ଡ ରଖି ଜୋର୍‌ରେ କାଢ଼ନ୍ତି । କଥା କାନକୁ କାନ ହେଇ ଡକାୟତ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚନ୍ତା । ସତଚାଳିଶ ନମ୍ବରବାଲା ମାଲଦାର ହେଇପାରେ । ବାହାରକୁ ସିନା ମାଖରା ଦିଶୁଚି; କିନ୍ତୁ ବେଳେବେଳେ ସୁଟ୍ ପିନ୍ଧି ଶହେଟଙ୍କା ତ ପୁଣି କାଢୁଛି ।

କିନ୍ତୁ ସେ ସୁଟ୍ ଲୋଚାକୋଚା ହେଇ ବାକ୍‌ସ ତଳେ ପଡ଼ିଥିବ । ଟାଇ ବୋଧେ ନାହିଁ । ତା ବାହାରେ ସୁଟ୍ ସାଙ୍ଗକୁ ଯୋତା ବା କାହିଁ ?

ଯଦି ଧର ଯୋଗାଡ଼ ହେଇଗଲା, ସେପରି ଜଣେ ମାତବର ଲୋକ କ'ଣ ଚାଲି ଚାଲି ବଜାର କରି ଯିବ ?

ନାଃ, ପୁଣି କଲ୍ୟାଣୀ କହିଥିବା ମୂଳ କଥାକୁ ସବୁ ଫେରିଆସିଲା । ତାଙ୍କ ଝିଙ୍ଗାସ ବାକ୍ୟ ପୁଣି ମୋ ଭିତରସାରା କୋରି ପକାଇଲା ।

ତାକୁ ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ ମୋ ପାଖରେ କୌଣସି ଯୁକ୍ତି ବି ନଥିଲା ।

ସେ ଦିନସାରା ଆମର ମୁହଁ ଫୁଲାଫୁଲି ଚାଲିଥାଏ ।

ମୁଁ ରାଗିଥାଏ । ସେ ବି ରାଗିଥାନ୍ତି । ଦୁହେଁଯାକ ରାଗିଥାଉ ଆମ ନିପାରିଲା ପଣ ଉପରେ, ଭଗବାନ୍‌ଙ୍କ ଉପରେ ସାଇପଡ଼ିଶାଙ୍କ ଉପରେ, ସବୁଠୁ ବେଶୀ ସେ ଶଳା ଡକେଇତଙ୍କ ଉପରେ ।

କ'ଣ ନା, ସେମାନେ ମାଛି ମାରି ହାତ ଗନ୍ଧେଇବେ ନାହିଁ ! ହୁଁ !!

ମୁଁ ସେତେ ଜୋର୍‌ରେ କେବେ ରେଡ଼ିଓ ବଜାଏ ନାହିଁ; ବଜେଇଲି ।

ସେ ସେତେ ଜୋର୍‌ରେ ରସ ଡେକ୍‌ଚିରେ ଚଟୁ ଚଳାନ୍ତିନାହିଁ; ଚଳେଇଲେ ।

ଏମିତି ରାଗିମାଗି ଆମେ ପରସ୍ପରକୁ ଜାବୁଡ଼ା ମରାମରି ହେଲୁ ରାତି ଦଶଟାଯାଏଁ ।

ବିପଦ ପଡ଼ିଲାଭଳି ସେ ସଶବ୍ଦେ କ'ଣ କାଢ଼ିନେଇ ଯୁଦ୍ଧକୁ ଡାକିଲାପରି ଡାକିଲେ – "ଖାଇବ ଆସ ।"

ମୁଁ ବି ସେମିତି ସେଆଡ଼େ ନ ଚାହିଁ ପାଟିକଲି – "ଭୋକ ନାହିଁ ।"

ସେ ଚାଲିଗଲେ ଶୋଇବା ଘରକୁ ।

ମୁଁ ଏପାଖ ସେପାଖ ଚୌକିରେ କଡ଼ ବଦଳେଇ ରେଡ଼ିଓଟାକୁ ଭୁସ୍‌କିନା ବନ୍ଦ କରିଦେଲି ।

ନିଃଶବ୍ଦ ଘରେ ପାହୁଣ୍ଡଯାକ ଖାଲରେ ପଡ଼ିଲାପରି ଲାଗିଲା । ଯାଇ ଖାଇନେଲି ଅଭ୍ୟାସରେ । କ'ଣ ଖାଇଲି ଜାଣିପାରିଲି ନାହିଁ ।

ଡ୍ରଇଂରୁମ୍‌ରେ ପୁଣି ସେ ହାରାମି ପତ୍ରିକାଟାକୁ ଦ୍ୱାଦଶଥର ପଢ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲି । ସେ ମୁଖସ୍ଥ ପୃଷ୍ଠାଟାକୁ ଦେଖିବାମାତ୍ରେ କାନ୍ଥକୁ ଫୋପାଡ଼ିଦେଲି – ପଳେଇଲି ଦାଣ୍ଡ ବାରଣ୍ଡାକୁ ।

ପାହାଚକୁ ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବେଇ ବସିଥାଏ । କଲ୍ୟାଣୀ ଖାଇବାର ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା । ଆଶ୍ୱସ୍ତ ବୋଧକଲି, ରାଗ ବି ଆସ୍ତେ ଥମିଆସିଲା । ଚାରିଆଡୁ ଶବ୍ଦମାନ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଘୁମେଇ ପଡ଼ିଲେ । କେତେ ସମୟ ସେଇଠି ସେମିତି ବସିରହିଲି ଜାଣେନାହିଁ ।

ଉଠିଲାବେଳକୁ ମୋ ହାତଗୋଡ଼ ପଥର ପରି ଭାରି ଲାଗୁଥାଏ । ବୋଧହୁଏ ମୁଁ ଘୁମେଇ ଯାଇଥିଲି । ଏମିତି କ'ଣ ଅନ୍ୟମାନେ ଘୁମେଇ ପାରନ୍ତେ । ନିଜ ଉପରେ ପୁଣି ଗୁଡ଼ାଏ ରାଗିଲି । ଧେତ୍‌ତେରି, ତୋ ଘରେ କେବେ ଡକେଇତି ହବନାଇଁ, ତୁ ଜାଣୁ ବୋଲି ସିନା ଗେଟ୍‌ରେ କୋଲପ ନ ପକେଇ, ଘର ଠିଆମେଲା ରଖି ଏମିତି ଘୁମେଇ ପଡୁଚୁ !

ମୋ ଆଖିରୁ ନିଦ ଓହ୍ଲେଇଗଲା । ଏଇ ବୋଧେ ଡକେଇତଙ୍କ ବେଳା ଆସିଗଲା । ମୁଁ ଚାହିଁଲି ନାହିଁ, ସାମ୍ନା ଫାଟକରେ ତାଲା ବନ୍ଦ କରିବାକୁ । ଥାଉ ଖୋଲା ରାତିଏ ।

ଘରକୁ ଯାଇ ଆଲୁଅ ଲିଭାଇଦେଲି । କବାଟ ପାଖରେ ବାହାରକୁ ଚାହିଁ ଠିଆହେଲି କିଛି ସମୟ । ରାସ୍ତାରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଘର ଆଗରେ ଆଲୁଅ । କେବଳ ଆମ ଅଞ୍ଚଳଟା ଅନ୍ଧାର ।

ମୁଁ ନିଜକୁ ନିଜେ ଶୋଧିବାକୁ ଭଲ ଲାଗିଲା । ଦାଣ୍ଡଘର କବାଟଟାକୁ ଭିତରୁ ବନ୍ଦ କଲାବେଳକୁ ଜାଣିଶୁଣି ଆଉଜେଇ ଛାଡ଼ିଦେଲି ।

ରେଡ଼ିଓର ଉପର କନାଟାକୁ କାଢ଼ିଦେଲି । ଚୌକି ଟିକେ ଭଲ ଦିଶିଲାଭଳି ସଜାଡ଼ିଦେଲି ।

ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଲାଇଟ୍ ଲିଭେଇଦେଲି ।

ନିଜ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନିଜେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରୁଥିବାରୁ ଗୋଟାଏ କେମିତି ଭୟମିଶା ଆନନ୍ଦ ମିଳୁଥିଲା ।

ମୁଁ ଶେଯକୁ ଗଲି ସିନା; ମୋ ଆଖିରେ ଆଉ କଷା ପଡ଼ିଲାନାହିଁ । ସେମିତି ଅନ୍ଧାରରେ ଡଗ ଡଗ ଚାହିଁ ରହିଲି ।

ରାସ୍ତାରେ ଗୋଟାଏ ମୋଟର ସାଇକେଲ ପାରି ହୋଇଗଲା । ବୋଧହୁଏ ପୁଲିସ୍ ।

ନ ହେଲେ ଆଜିକାଲିକାର ୟାମାହାରେ ତିନିଜଣିଆ ଡକେଇତ ଦଳ ବି ହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ବୁଲେଟ୍‌ର ଆବାଜଟା ଅଲଗା । ଚାଲି ତ ଗଲା, ଯାହା ମନ ତା' ହେଲେ କ'ଣ ଯାଏ ଆସେ ।

ରାତିସାରା ଛପ୍ ଛପ୍ ଲାଗୁଥାଏ ।

ଅଧେ ନିଦରେ ଅଧେ ଚେଇଁରହି ମୁଁ ଦେଖୁଥାଏ ନାନା ଜାତିର ନାନା ରଂଗର ନାନା ଆଚରଣର ଭଳି ଭଳି ଡକେଇତ ।ସେମାନେ କେତେବେଳେ ମନ୍ତ୍ରୀପରି ତ କେତେବେଳେ ପୁଲିସପରି ପୋଷାକରେ ଦେଖାଦେଉଥିଲେ ।

କେତେବେଳେ ବା ମୋଟା ମୋଟା ହରି ବିଶ୍ୱାଳ ଭଳି ଦିଶୁଥିଲେ ।

ସମସ୍ତେ କିନ୍ତୁ ମୋତେ ପ୍ରିୟ ପ୍ରିୟ ଲାଗୁଥାନ୍ତି ।

ମୁଁ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପାଛୋଟି ଆଣୁଥାଏ ଦୁଆର ମୁହଁରୁ । ସେମାନେ ଆସିଗଲେ ନିଜକୁ ସାର୍ଥକ ମଣୁଥାଏ । ଆମେ କ'ଣ କମ୍ ଲୋକ, ଆମ ଘରେ ଡକେଇତ ପଶିଛନ୍ତି ପରା !

ଗୋଟାଏ ପରିଚିତ ଶବ୍ଦରେ ମୋ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ।

ମିଷ୍ଟର ଦାସର ବାଡ଼ିଆଡ଼କୁ ଦି' ବଖରାରେ ହଳେ ମଜ୍ଜୁରିଆ ରହିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଚାରିଟା ଗାଈ, ଗୋଟାଏ ଅଣ୍ଡିରା କୁକୁଡ଼ା । ସେଇ ହମ୍‌ହମିଆ ବଜ୍ଜାତ୍ ଅଣ୍ଡିରା ରଙ୍ଗମୁହାଁ କୁକୁଡ଼ାଟା କୁହାଟୁଥିଲା ଅନ୍ଧାରରେ । – ମୋର ବିଭିନ୍ନ ଭୂମିର ପ୍ରସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତ ସ୍ୱପ୍ନ ଚୁରମାର କରିଦେଲା ସେ ଡଗଡଗା ହାଣ ମଙ୍ଗଳ ।

ଉଠିଲି ଭିଡ଼ିମୋଡ଼ି ହେଇ ।

ଗୋଡ଼ ଲଡ଼ବଡ଼ ହଉଥାଏ । ବୈଠକ ଘରକୁ ଆଗ ମୁହାଁଇଲି । ଅନ୍ତତଃ ରେଡ଼ିଓଟା ନିଶ୍ଚୟ ନଥିବ । କି ବେକୁବ୍ କାମ ନକଲି ସତେ ।

କିନ୍ତୁ ଦେଖିଲାବେଳକୁ ଯାହା ସବୁ ଯୋଉଠି ଥିଲା ସେଇଠି । କବାଟଟା ରାତିସାରାସେମିତି ଆଉଜା ହେଇ ରହିଥିଲା । ପବନ ସୁଦ୍ଧା ପଶିନାହିଁ ଏ ଶଳା ଘରେ ।

ଡକେଇତି ନ ହେଲା ନାଇଁ, ଅନ୍ତତଃ ଛୋଟ ଖାଟିଆ ଚୋରିଟିଏ ତ ଖୁବ୍ ସହଜରେ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତା । ସେତିକି ବି ନୋହିଲା ଆମ ନିଅଣ୍ଟିଆ ଭାଗ୍ୟକୁ ।

ମୁଁ ବାହାର ପିଣ୍ଡାକୁ ଯାଇ ଚାରିଆଡ଼େ ଚାହିଁଲି । କେହି କୁଆଡ଼େ ଦିଶୁ ନଥିଲେ । ଦୂର ବତୀଖୁଣ୍ଟ ଆଲୁଅ ଚାରିପଟେ ଅସଂଖ୍ୟ ପୋକ ଘୂରି ବୁଲୁଥିଲେ । ରାସ୍ତାଘାଟ ଶୂନ୍‌ଶାନ୍, ନୀରବ ।

ମୋ ଭିତରୁ ଇଟାଟାଏ ଖସିପଡ଼ିଲା । ଫାଟକଟା ଠିଆ ମେଲା ଯେ !

''ଇସ୍ ଡା' ହେଲେ ସେମାନେ ପଶିଥିଲେ ନା କ'ଣ !''

ମୁଁ ସନ୍ତର୍ପଣରେ ଗେଟ୍‌ଯାଏ ଗଲି । ଏଣେତେଣେ ୟାସୁସ୍ ଢଙ୍ଗରେ ନିଘାକଲି ।

ଦେଖିଲି ଝିନିଆ ଫୁଲଗଛ ଗଣ୍ଡାକ ଆଉ ଦିଶୁ ନଥିଲା । ସେଇଆଡ଼କୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ିଲାବେଳକୁ ଗଦାଏ ଗୋବର ଭିତରେ ଗବ୍‌କିନା ମୋ ବାଁ ପାଦଟା ବୁଡ଼ିଗଲା ।

ମୋ ଦାନ୍ତ ପାଟି ଜାବି ହେଇଗଲା । ହାତ ମୁଠା ମୁଠା ହେଇ ଟାଣି ହୋଇଗଲା ଦେହସାରା । ଆଖି ବୁଜିଦେଲି । ଫିଟିଲେ ଅଗ୍ନି ବର୍ଷିଯିବ ନତୁବା ଅଶ୍ରୁ ।

ମୁଁ ଆଶା କରି ନଥିଲି ଏତିକିବେଳେ ଦାଣ୍ଡ ପିଣ୍ଡାର ଆଲୁଅ ଜଳିଉଠିବ ।

ଜାଣିନଥିଲି ଯେ, କଲ୍ୟାଣୀ ଆଲୁଅ ତଳେ ଠିଆହେଇ ଝୁଲି ରହିଥିବା ଶବଟାକୁ ଚାହିଁଲାପରି ମୋତେ ଚାହିଁ ରହିବ ସେଇ କେତୋଟି ଦୁର୍ବିସହ ମୁହୂର୍ତ୍ତପାଇଁ ।

ମୁଁ ଦ୍ରବି ଯାଉଥିଲି, ସ୍ରବି ଯାଉଥିଲି ରସାତଳକୁ ପରାସ୍ତ ଅଙ୍ଗାର ଖଣ୍ଡ ପରି ।

ଜାଣିପାରିଲି ନାହିଁ ମୋର କପାଳକୁ ଛୁଇଁଦେଇ ପାହାନ୍ତା ପହରର କାକର ପବନ ସେମିତି କହିଲା, କି କଲ୍ୟାଣୀ ଡାକିଲା —

''ଆସ ଚା' ଖାଇବ !''

ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ହେଉ ନଥାଏ ମୁଁ ମୋର ସତେଇଶ ପୁରୁଷକୁ ନେଇ ସେ ଗୋବର ଗଦାରୁ କେବେ ଉଠିଆସି ପାରିବି ବୋଲି ।

□□□

ପିତୃପୁରୁଷ

ସଂଧ୍ୟାବେଳଟା ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡୁଥିଲା ! ରାସ୍ତାଘାଟ ନିକାଞ୍ଚନ । ଗଛ ଡାଳରେ ପକ୍ଷୀ ବି ଜବ୍‌ଦି ଯାଇଥିଲେ ।

ରିକ୍‌ସାବାଲା ଡରିଲା ଡରିଲା ପରି ଗାଡ଼ି ଚଳଉଥିଲା । କ'ଣଟାଏ ଭୟାନକ କବନ୍ଧ ପରି ଓହଳି ରହିଥିଲା ଆକାଶରୁ ।

ସିଦ୍ଧନାଥ ସକାଳବେଳେ ଖବର ପାଇ କାଠ ପାଲଟିଗଲେ । ତୁଣ୍ଡରୁ କଥା ବାହାରିଲାନାହିଁ । ଘରେ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କେବଳ କହିଲେ – "ଭାରି ଜରୁରୀ । ମୁଁ ଗାଁକୁ ଯାଉଛି । ପିଲାଙ୍କୁ ସମ୍ଭାଳି ରଖିଥିବ ।"

ଗାଁକୁ ଯିବା କଥା ସେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କିଛି ପଚାରି ବି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ସିଦ୍ଧନାଥ ଖଣ୍ଡେ ଝୋଲା କାନ୍ଧରେ ପକେଇ ବାହାରି ଆସିଲେ । ବସ୍‌ରେ ଆସୁଥିଲାବେଳେ ରହି ରହି ତାଙ୍କ ଦେହ ଥରିଉଠୁଥିଲା । ସେ ବାରମ୍ବାର ଗୋଟାଏ ବିକଟାଳ ଦୃଶ୍ୟକୁ ତାଙ୍କ ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ମନେ ମନେ ଦୋହରାଉଥିଲେ ।

ଭୋବନୀ ଗନ୍ତାୟତ୍ କିଛି ଏମିତି ସେମିତି ଲୋକ ନୁହନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ପୁଣି ଲୋକେ ଦିନବେଳଟାରେ ରାସ୍ତା ଉପରେ ହାଣି ପକେଇଲେ । ସେ କୁଆଡ଼େ ବିକଳରେ ଧାଉଁଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ସେମାନେ ଗୋଡ଼େଇ ଗୋଡ଼େଇ ହାଣିଦେଇ ଯାଉଥିଲେ । ଶେଷକୁ ମୁଣ୍ଡ ଗଣ୍ଡି ଦି'ଗଡ଼ କରିଦେଲେ !...

ଇସ୍ ! ସିଦ୍ଧନାଥ ପୁଣି ହାତ ମୁଠା ମୁଠା କରି ଝାଳେଇଗଲେ ।

ରିକ୍‌ସା ବାଙ୍କ ମୋଡ଼ିଲା ।

ଛାଇ ଅନ୍ଧାରରେ ତାଙ୍କ ଘର ସାମ୍ନାରେ ବହୁ ଲୋକ ଠିଆହୋଇ ଥିବାର ଦେଖାଗଲା ।

ସେ ରିକ୍‌ସାକୁ ବିଦା କରିଦେଇ ପାଦ ବଢ଼େଇ ପାରୁ ନଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଗୋଡ଼ଆଡୁ ଶୀତକଣ୍ଟା ମାରିଆସୁଥାଏ । ଜିଭ ଭିଡ଼ି ନଉଥାଏ ଶୋଷରେ ।

ତାଙ୍କୁ ଓହ୍ଲେଇବାର ଦେଖି କେତେଜଣ ତାଙ୍କଆଡ଼କୁ ଧାଇଁ ଆସିଲେ ।

ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସମସ୍ତେ କୁହାକୁହି ହେଲେ – "ସିଦ୍ଧନାଥ ଗନ୍ତାୟତ୍ ଆସିଗଲେ, ସିଦ୍ଧନାଥ ଆସିଗଲେ ।"

ସମସ୍ତଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ତାଙ୍କ ଉପରେ ।

ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଖଣ୍ଡେ ଚୌକିରେ ପୁଲିସ୍ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର । ଘର ଚାରିଆଡ଼େ କନଷ୍ଟବଲ ।

ସିଦ୍ଧନାଥ ପହଞ୍ଚିବାରୁ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ଠିଆହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ।
"ଆପଣ ସିଦ୍ଧନାଥ ଗନ୍ତାୟତ ?"
"ଆଜ୍ଞା ।"
"ଆମେ ଆପଣଙ୍କୁ ଓ୍ୱାୟାରଲେସ୍ ପଠାଇଥିଲୁ ।"
"ହଁ, ସେଠାରେ ଥାନାବାବୁ ମୋତେ ଖବର ଦେଲେ ।"
ପଡ଼ିଶାରୁ କେହି ଜଣେ ବେତ ଚୌକିଟିଏ ଆଣି ଥୋଇଲା ।
କେହି ଜଣେ କହିଲା – "ବସନ୍ତୁ !!"
ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର କହିଲେ – "ବସନ୍ତୁ !"
"ଭୁବନେଶ୍ୱର ଗନ୍ତାୟତ୍ ଓରଫ୍ ଭୋବନି ଗନ୍ତାୟତ୍ – ଆପଣଙ୍କର ବାପା ?"
"ଆଜ୍ଞା ।"
"ତାଙ୍କ ହତ୍ୟା ବିଷୟରେ ଆପଣ କ'ଣ କାହାକୁ ସନ୍ଦେହ କରୁଛନ୍ତି ?"
ସିଦ୍ଧନାଥ ନୀରବ ରହିଗଲେ ।
ଜଣେ ମୁରବି ସେ ଗହଳି ଭିତରୁ କହିଲେ – "ଆଜ୍ଞା", ସେ ତ ସାତବର୍ଷ ପରେ ଏଇମାତ୍ର ଆସି ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି । ସେ କ'ଣ କହିବେ ?"
"ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ପଚାରିନାହିଁ । ଆପଣମାନେ ଦୟାକରି ନୀରବ ରହିବେ ।"
ସିଦ୍ଧନାଥ ସ୍ୱୀକାର କଲେ – "ନିଧି କକା ଯାହା କହିଛନ୍ତି ତା' ଠିକ୍ !
ପାରିବାରିକ ଗଣ୍ଡଗୋଳରୁ ମୋତେ ଅଲଗା ରହିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ।"
"ତା'ହେଲେ ଏ ବିଷୟରେ ଆପଣଙ୍କର କହିବାର ନାହିଁ ?"
"ଆଜ୍ଞା ନା ।"
"ଆପଣ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଆମେ ଏ ଘର ସିଲ୍ କରିଛୁ ।
ଆପଣ ଥାଇକରି ତଦନ୍ତ ହବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆପଣ ଆମ ସହିତ ଥାନାକୁ ଆସି ଯାହା କହିବା କଥା କହିବେ । ସେ ସବୁ ରେକର୍ଡ଼ ହବ । ଆମେ ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ଗିରଫ କରିଛୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରିବେ । ଯା ଭିତରେ ଡାକ୍ତରମାଇନା ସରିଯାଇଥିଲେ ଆପଣ ଲାସ୍‌ର ଦାୟିତ୍ୱ ନେବେ । ଏ ଘରେ ଆଉ କେହି ରହନ୍ତି କି ?"
" ନା ।"
"ତା'ହେଲେ ଆସନ୍ତୁ । ଆରେ ରାଉତ୍, ତମେ ଦୁହେଁ ଏଠି ଡ୍ୟୁଟିରେ ଥାଅ । ବନମାଳୀକୁ କହ ଜିପ୍ ଆଣିବ । ଆସନ୍ତୁ ସିଦ୍ଧନାଥବାବୁ ।"
ବିଷୟଟା ତ' ଏତେ ସହଜରେ ଛିଣିବା କଥା ନୁହେଁ । ତଥାପି ସିଦ୍ଧନାଥ ସେତେବେଳକୁ କାଲୁଆ ହୋଇଯାଇଥାନ୍ତି । ଯାହାହେଲେ ବି କିଛି ଆଉ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ହେବାର ନାହିଁ ।
ବାଟରେ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର କହିଲେ – "ମୁଁ ଜାଣେ ସିଦ୍ଧନାଥବାବୁ, ଆପଣଙ୍କପାଇଁ ଏଇଟା ଗୋଟାଏ ବିରାଟ ଶକ୍ । ତା' ବାହାରେ ଆପଣଙ୍କ ଖାନ୍‌ଦାନ୍, ଭୋବନିବାବୁଙ୍କ

ଇଜ୍ଜତ୍, ଏସବୁ ତ ପୁଣି ଆମକୁ ବିଚାର କରିବାକୁ ପଡୁଛି । ଆପଣ ପୁଣି ତାଙ୍କ କ୍ରିୟାକର୍ମ କରିବେ । ମୁଁ କାଲି ସକାଳୁ ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚିବି । ସବୁ ଠିକ୍‌ଠାକ୍ କରିଦେବା । ଲାସ୍ ଦେହରୁ ମିଳିଥିବା ଚାବି ଆଉ ମୁଦି, ମୁଁ ରିପୋର୍ଟରେ ଦେଖାଇନାହିଁ । ଆପଣ ସରକାରୀ ଅଫିସର । ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି, ସେଇଟା ଆମ ହେପାଜତକୁ ଆସିଗଲେ ଆପଣଙ୍କୁ କେସ୍ ଫଇସଲା ନ ହେବା ଯାଏ ମିଳିବନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଚାବି ନ ହେଲେ ଆପଣ କେମିତି କ'ଣ କରିବେ ? ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଏବେ ଥାନାରୁ ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଇଦେବି । ଆଉ କାଲି ବାକି ସବୁ ଠିକ୍ କରିଦେବା !''

ସିଦ୍ଧନାଥ ସେ ଝଡ଼ ବତାସି ଭିତରେ ବି ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟରଙ୍କ ସ୍ୱରର ଇଙ୍ଗିତ କିଛି ବୁଝିଗଲେ । ମୁହୂର୍ତ୍ତ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ବୋଟ୍ ଗଡ଼େଇଲାବେଳେ କାଲି କଥା ତ କାହିଁ କେତେଦୂର । ସେତେବେଳେ ଦେଖିବା ।

ସିଦ୍ଧନାଥ କେବଳ ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟରକୁ ଚାହିଁଲେ । ଆଖିରେ ବୋଧେ ପ୍ରତିବାଦ ନ ଥିଲା ।

ସିଦ୍ଧନାଥ ଫେରିଲାବେଳକୁ ଅଧରାତି ପାରିହୋଇ ଯାଇଥିଲା ।

ଦୁଆର ମୁହଁ କୋଳପ ଫିଟେଇଲାବେଳେ କଞ୍ଚି ହାତରେ ପଡୁନଥାଏ । ସିଲ୍ ଭାଙ୍ଗିବାରୁ କିଏ ଗୋଟାଏ କ'ଣ କାଗଜ ଦେଖାଇ ତାଙ୍କ ଦସ୍ତଖତ ନେଇଗଲା ।

ପୁରୁଣା ଗୋବବସା ପଥର ପରି କବାଟ ରଟରଟ ଡାକି ଫିଟିଲା ।

ସିଦ୍ଧନାଥ ଭିତରକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇଲେ ।

ଗୋଟାଏ ପଟେ କଳରବ କରି ଫଡ୍‌ଫଡ୍ ଡେଣା ଝାଡ଼ି ପଶିଆସୁଥିବା ଗୁଡ଼ିଏ ଅବୋଧ ସ୍ମୃତି !

ଆରପଟେ ଅଖା ଭିତରେ ଥଳଥଳ କରୁଥିବା ନୀରବ କବନ୍ଧ, ଟଳମଳ କଟାମୁଣ୍ଡ ।

ଦି'ଖଣ୍ଡ ବାଉଁଶରେ ଦଉଡ଼ି ବନ୍ଧାହୋଇଥିବା ସେ ମେଦପିଣ୍ଡ ସେଦିନ ସକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭୋବନି ଗନ୍ତାୟଦ୍, ଜିଦ୍‌ଖୋର ପ୍ରତାପୀ ଜମି ମାଲିକ – ଏ ଘରଦ୍ୱାର ବାଡ଼ିବଗିଚାର ଏକଛତ୍ର ଅଧିପତି !

ଅଗଣାରେ ଶବାଧାର ଥୋଇଦେଇ ସେମାନେ ଚାଲିଗଲେ । ରାତି ଅଧରେ ଅନ୍ଧାର ଅଗଣା ଅପରିଚିତ ମନେହେଉଥିଲା ।

ସିଦ୍ଧନାଥ ବୁଲି ଚାହିଁଲାବେଳକୁ ଲଣ୍ଠନ ହାତରେ ନିଧିକକା ଆଉ ତିନିଜଣ ସାଇଲୋକ ଗାମୁଛା ଘୋଡ଼େଇହେଇ ନିଃଶବ୍ଦ ପହରି ଆସୁଥିଲେ ।

ଅଗଣାରେ ଚାରିଟା କମଳା ଗଛରୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବି ନଥିଲା । ଖାଁ-ଖାଁ ଖୁଆଡ୍ ଖୁଆଡ୍ ଘରେ କେହି କୁଆଡ଼େ ନଥିଲେ । କମଳା ଗଛଟାଏ ଥିଲେ ବା କ'ଣ ଅଧିକ ହେଇଥାନ୍ତା !

''ବୁଝିଲୁ ପୁଅ ସିଦ୍ଧୁ !''

ଅଂଧାର ହଠାତ୍ କଥା କହିଲେ ଭାରି ଭୟଙ୍କର ଶୁଭେ । ଆରପୁରରୁ ଶବ୍ଦ ଗୁମୁରି ଆସିଲାପରି ଶୁଭେ ।

ପିଣ୍ଡାରେ ଗୋଟାଏ ଖୁଣ୍ଟକୁ ଆଉଜି ମୁଣ୍ଡରେ ଠେକାଭିଡ଼ି ନିଧିକକା ବସିଗଲେ । ତଳକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ –

''ଭୋବନି କି ଧର୍ମ ଛାଡ଼ିଗଲା । ତତେ ଏ ଘରୁ ଅନ୍ତର କଲାଦିନୁ ଏ ଘରର ଶ୍ରୀ ତୁଟିଗଲା । ସେ ଯାହା ଅନାଚାର କଲା ତତେ ଆଉ କ'ଣ କହିବି । ଲୋକଙ୍କ ଖାଇବା ଭାତରେ ଧୂଳି ପକେଇଲା । ଭିଟାମାଟି ଛଡ଼େଇନେଲା । କାହା ନାଁରେ ମାଲି ମକଦ୍ଦମା ନ କରିଚି ନୁହେଁ । ଆମ ବାଡ଼ିରୁ ଖଣ୍ଡେ ବାଡ଼ ପକେଇ ମାଡ଼ିବସିଲା । ସବୁବେଳେ ଦଶ-ପଚିଶ ବାଉରୀ ଟୋକାଙ୍କୁ ଠେଙ୍ଗା କଟୁରି ଧରେଇ ପାଖରେ ରଖିଲା । ଶେଷକୁ ସେଇମାନେ ଏଇଆ କଲେ, ବହୁ ଲୋକଙ୍କ ନିଃଶ୍ୱାସ ପଡ଼ିଗଲା ।''

ସିଦ୍ଧନାଥ ଆରପାଖ ପିଣ୍ଡାରେ ଥକା ହେଇ ବସିପଡ଼ିଲେ । ମୁଣ୍ଡକୁ ଦି'ହାତରେ ଚିପିଧରି ଆଖି ବୁଜିନେଲେ କିଛି ସମୟ । ଖୁବ୍ କ୍ଷୀଣ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ –

''ଏବେ କ'ଣ କରିବା, ନିଧିକକା, ତମେ କହ ।''

''ତୁ ନ ଆସିଥିଲେ କଥା ନିଆରା ହେଇଥାନ୍ତା । ଲୋକେ ଯେମିତି ତାତି କରିଥିଲେ କେହି ଦୁଆର ମାଡ଼ି ନଥାନ୍ତେ । ଡାକ୍ତରଖାନାରୁ ଏ ଶବ ବି ଆସି ନ ଥାନ୍ତା । ...ହେଲେ ତୁ ଚିନ୍ତା କରନା । ଭୋବନି ମରିଗଲା ଉତ୍ତାରୁ ଆଉ ଅହନ୍ତା ଗୋଟାଏ କ'ଣ ? ତା' କ୍ରିୟାକର୍ମ କ'ଣ ନ ହେଇ ରହିଯିବ ? ତୁ କୋଲପ ଫିଟେଇ ଘର ଟିକିଏ ତଦାରଖ କରିପକା । ମୁଁ ଯାଉଚି ମାଲଭାଇ ଯୋଗାଡ଼ କରିବାକୁ । ଆଜି ରାତିରେ ସତ୍କାର କରିଦବା, ନହେଲେ ବାସିମଡ଼ା ହେଇଯିବ । କିଛି ପଇସା ଯୋଗାଡ଼ କରିଥା, ଖର୍ଚ୍ଚ ହବ ।''

''ଠିକ୍ ଅଛି ନିଧିକକା, ତମେ ମତେ ଯେମିତି କହିବ ସେମିତି ହବ ।''

ଏଣିକି ବୋଧେ ସିଦ୍ଧନାଥ କୌଣସି ଘଟଣାରେ ଆଉ ବିଚଳିତ ହେବାର ଅବସ୍ଥାରେ ନଥିଲେ ।

ଅଗଣାରେ କୋକେଇ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା ସେ ମେଦପିଣ୍ଡ ସତେ ବା ତାଙ୍କପାଇଁ ଏକ ଅପରିଚିତ ବସ୍ତୁ । ଘରେ ବାହାରେ ଜମି ରହିଥିବା ଅନ୍ଧାର, ନିଜ ନିଃଶ୍ୱାସକୁ ଶୁଣିପାରୁଥିବା ସେ ନୀରବତା, ପିଣ୍ଡା ଉପରେ ସାରା ଅତୀତର ଆକାଶକୁ ଦୀପ ଟେକିଥିବା ସେ ଲଣ୍ଠନ; ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କ ସତ୍ତାକୁ ଏସବୁ ଶୋଷି ନଉଥିଲେ ଚାରିଆଡୁ । ସେତିକିବେଳେ ଯାହାକିଛି ଅଲୌକିକ ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ଘଟିଯାଇଥିଲେ ସେ ତାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରିଥାନ୍ତେ ।

ସେ ଅମାପ ଗଭୀର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କଟାମୁଣ୍ଡ ଯୋଡ଼ିହୋଇ ଯାଇଥିଲେ ଏବଂ ସେ ଅଖା ଚିରି ଭୋବନି ଗନ୍ତାୟତ୍ ବାହାରି ଆସିଥିଲେ ସିଦ୍ଧନାଥ ମୂର୍ଚ୍ଛା ଯାଇ ନଥାନ୍ତେ ।

ସେପରି କିଛି ହେଲାନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କର ମନେହେଲା ଯେ ଚାରିଆଡ଼ୁ ଆଗରୁ ପଛରୁ, ତଳୁ ଉପରୁ କ'ଣଟାଏ ତାଙ୍କୁ ନିଘଞ୍ଚ ରୁନ୍ଧି ରଖିଥିଲା । କେହି ଜଣେ ସେଇଠି ବିଚରଣ କରୁଥିଲା । ହୁଏତ ଆଖିବୁଜି ହାତ ହଲେଇଲେ ତା' ଦେହରେ ବାଜିଯିବ । ହାତ ଅଞ୍ଜୁଳା କରିଦେଲେ ଓଳିପାଣି ପରି ତା' ରକ୍ତ ନିଗିଡ଼ି ଆସିବ, ଉଚ୍ଛୁଳିଯିବ ଅଞ୍ଜୁଳା ।

ସିଦ୍ଧନାଥ ଦେହସାରା ଝିଙ୍କ କାଠିପରି ରୁମ ଟାଙ୍କୁରି ରହିଥାଏ । ଆଖିରେ ପଲକ ପଡୁନଥାଏ ।

ସତେ କ'ଣ ଭୋବନି ଗନ୍ତାୟତ୍ ହାଣଖାଇ ସେଇଠି ଶୋଇଥିଲେ !! ଯାହାଙ୍କଠାରୁ ଜୀବନସାରା ପଦେ ଆଦର କଥା ସିଦ୍ଧନାଥ ଶୁଣିନାହାନ୍ତି; ଯେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାମାତ୍ରେ ବାଟ ଭାଙ୍ଗି ଚାଲିଯାଉଥିଲେ, କୁକୁରକୁ ଭାତ ଦେଲାପରି ଯେ ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କ ପଢ଼ାଖର୍ଚ୍ଚ, ବାଟଖର୍ଚ୍ଚ ତଳେ ଥୋଇଦେଇ ଚାଲିଯାଉଥିଲେ, କାନ୍ଥ ବାଡ଼କୁ କହିଲାପରି କହୁଥିଲେ – ''ଶୁଣ ସିଧିଆ, ତୁ ମୋ ପାଖକୁ ଆସିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ତୁ ଯେ ପରିବାର ପୋଷିବୁ ତୋ ପେଟ ପୋଷିବୁ । ତୁ ମୋ ଘରେ ଜନ୍ମ ହେଇଚୁ ସେଇ ଯଥେଷ୍ଟ । ଟଙ୍କା ଉଠେଇ ନେ । ଯା କୁଆଡ଼େ ଯାଉଚୁ ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ।''

ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କ ହାତ ମୁଠା ମୁଠା ହେଇଯାଉଥାଏ । ଭିତରୁ ନିଆଁଟାଏ ଜଳିଉଠୁଥାଏ ଆଖି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଦେହ ଝାଳେଇ ଯାଉଥାଏ ।

ସାତ ବର୍ଷର ମା' ଛେଉଣ୍ଡ ପିଲା ଏଭଳି ବାପ ପାଖରେ ବଞ୍ଚିଗଲା ଏଇ ଯଥେଷ୍ଟ । ମରିଯାଇଥିଲେ ମଲା ଚଢ଼େଇଟାକୁ ଫୋପାଡ଼ିଲାପରି ଭୋବନି ଗନ୍ତାୟତ୍ ତାକୁ କାନ୍ଥ ଡିଆଁଇ ଦେଇଥାନ୍ତେ ।

କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ? – ଏ ବିରାଟ ପ୍ରଶ୍ନର ସମାଧାନ ସିଦ୍ଧନାଥ ପାଇଁ ନଥିଲା । ଏଣିକି ପାଇବାର ମଧ୍ୟ ଆଶା ଆଉ ନଥିଲା ।

ତଥାପି ଦେଶାଚାର, କୁଳାଚାର ତାଙ୍କ ଉପରେ ପଥର ବୋଝପରି ମଡ଼େଇହେଇ ପଡୁଥିଲା । ଯେଉଁ ମୁହଁକୁ ସେ ଥରେହେଲେ ଭଲରୂପେ ଚାହିଁ ନ ଥିଲେ ସେଥିରେ ମୁଖାଗ୍ନି ଦେବାର ମୁହୂର୍ତ୍ତ ନିକଟେଇ ଆସୁଥିଲା ।

ପିଣ୍ଡାରେ ସିଦ୍ଧନାଥ ବସିପଡ଼ି ନିଜକୁ ସାଉଁଟିବାକୁ ଯତ୍ନକଲେ । ତାଙ୍କ ମନରୁ କେମିତି କେଜାଣି ସବୁ ଭୟ, ସବୁ କ୍ରୋଧ ସବୁ ମାନ-ଅପମାନ ଘୃଣା ଓହ୍ଲେଇଗଲା । ନିଧିକକା ଆସିଲେ । ରାଧୁ ତିଆଡ଼ି ଆସିଲେ । ମାଲଭାଇ ଆସିଲେ । କୋକେଇ ଉଠିଲା । ଘଟ ଥାପନ ହେଲା । ଖାଇକଉଡ଼ି ବୁଣାହେଲା ।

ଚିତାରେ ନିଆଁ ଲଗେଇଲା ପରେ ସେଇ ଧାସରେ ଦିନରାତି ଠିଆହୋଇ ରହିଲେ ସିଦ୍ଧନାଥ ଏକାଦଶାହ ଯାଏଁ । ଝାଉଁଳିଗଲେ । ଲଣ୍ଡା ମୁଣ୍ଡରେ ରୁମାଲଟିଏ ଭିଡ଼ି ଅପରିଚିତ ଦେଖାଗଲେ ।

ମଝିରେ ଗୋଟାଏଦିନ ପାହାନ୍ତା ପହରରୁ ଯାଇ ପ୍ରେତକର୍ମ କଲାବେଳେ ରନ୍ଧା ହାଣ୍ଡିରେ ଦୀପ ଢାଳି ତାକୁ ପାଣିରେ ଭସାଇଦେଲେ । ଆଣ୍ଠୁଏ ପାଣିରେ ପଶି ପୋଡ଼ଖୁଣ୍ଟରେ ସେ ହାଣ୍ଡିକୁ ବାଡ଼େଇ ଭାଙ୍ଗିଦେଲେ । ମାଟିହାଣ୍ଡି ଖପରା ହେଇ ବୁଡ଼ିଗଲା । ଦୀପ ଲିଭିଗଲା ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ।

ମନେହେଲା ଏମିତି ସବୁ ଦୀପ ଲିଭିଯାଏ । ସବୁ ଘଟ ଏମିତି ଭାଙ୍ଗିଯାଏ ।

ବାରଦିନ ପରେ ଘର ଖାଲି ହେଇଗଲା । ଗହଳି ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ତାଙ୍କ ପରିବାର ସପ୍ତାହେ ପୂର୍ବରୁ ଆସିସାରିଥିଲେ । ପିଲାଙ୍କୁ ସେ ପ୍ରଶସ୍ତ ଘର ଆଉ ଅଗଣା ବୋଧେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗିଥିଲା । ରନ୍ଧାଘର, ଶୋଇବା ଘର, କୂଅମୂଳ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଯାଇଥିଲା ।

କେବଳ ସିଦ୍ଧନାଥ ଅସୁସ୍ଥ ବୋଧ କରୁଥିଲେ ।

ସକାଳ ପହର ହୋଇଥାଏ । ନିଧିକକା ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଚକୁଳି ଚା' ଖାଇଲେ । ''ସିଧୁ, ଗୋଟେ କଥା କହିବାକୁ ଆସିଲି । କଥା କ'ଣ କି ତୁ ତ ଚାକିରିଆ । ଏଠି ରହିପାରିବୁ ନାହିଁ । ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ବି କରିପାରିବୁ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ମାସ ନ ପୁରୁଣୁ ଗୟାରେ ପିଣ୍ଡ ପକେଇ ଦିଅନ୍ତୁ ଯଦି ପିତୃଋଣ ଶୁଝିଯାନ୍ତା । ତୋ' ମା'ର ଅସ୍ଥି ପଚିଶବର୍ଷ ହେଲା ସେମିତି ପଡ଼ିଚି । ମୁଁ ଭୋବନି ଭାଇନାକୁ କେତେ କହିଲି, ଶୁଣିଲା ନାହିଁ ।''

ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କୁ କିଛି କହିବାର ନଥିଲା ।

''ତା' ବାହାରେ ଗୟାରେ ପିଣ୍ଡ ଦେଲେ ପିତୃପୁରୁଷ ତାକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ପାଆନ୍ତି । ମୁଁ ଶୁଣିଚି, ଦେଖିନାଇଁ, ସେମାନେ ବେଳେବେଳେ ପ୍ରକଟ ହେଇଯାନ୍ତି । ମୁଁ ମୋ ନନାଙ୍କ ଅସ୍ଥି ଗଂଗାରେ ବିସର୍ଜନ କରିବାକୁ ଯାଇଥିଲି । ଭୋବନି ଭାଇନା ଦଦେଇଙ୍କ ଅସ୍ଥି ନେଇଯାଇଥିଲା ଯୋଉବର୍ଷ ତା'ର ତିନିବର୍ଷ ଉତ୍ତାରୁ । ବିସର୍ଜନ କଲି । ଗୟାରେ ପିଣ୍ଡ ଦେଲି, ମାତ୍ର କିଛି ସେପରି ଘଟିଲାନାହିଁ । ବେଳେବେଳେ ସେପରି ହୁଏ । ତୁ ଯଦି ଯିବୁ ଚଞ୍ଚଳ ଯୋଗାଡ଼ କର । କାମ ବଢ଼େଇଦେଲେ ଆଗକୁ ଝଞ୍ଜାଳ ନଥିବ ।''

ସିଦ୍ଧନାଥ ହିସାବ କଲେ ସମୟ, ବାଟଖର୍ଚ୍ଚ, ସେଠିକା ଖର୍ଚ୍ଚ । ସ୍ଥିର ହେଲା ଯେ ମଙ୍ଗଳବାର ଦିନ ସକାଳୁ ବାହାରିଯିବେ, ମା' ବାପ ଉଭୟଙ୍କର ଅସ୍ଥି ବେକରେ ଓହଳେଇ । ଗଂଗାରେ ବିସର୍ଜନ କରିବେ, ଗୟାରେ ପିଣ୍ଡ ଦେବେ । ପ୍ରଥା ଅଛି ତ ବହୁକାଳରୁ, ମାନିନେଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ? ଯା' ପରେ ତ ଆଉ କିଛି କରିବାର ନାହିଁ । ଏଇଟା ହିଁ ଶେଷକୃତ୍ୟ ।...

ପ୍ରୟାଗରେ ହେଉ ଅଥବା ଗୟାରେ, ଲମ୍ବାମୁଣ୍ଡିଆ ଛେଉଣ୍ଡକୁ ଠଉରେଇବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ସମୟ ଲାଗେନାହିଁ । ନାନା ବାହାନାରେ ତାକୁ ଜାଲରେ ପକେଇବାକୁ ବି ସମୟ ଲାଗେନାହିଁ ।

ସେ ସେତେବେଳେ ପରାସ୍ତ ଦେଖାଯାଉଥାଏ; କାଲୁଆ ପଡ଼ିଯାଇଥାଏ। କୌଣସି ଦୁଃଖକୁ ଦୁଃଖ ବା ସୁଖକୁ ସୁଖ ମଣିବା ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ନଥାଏ। ସବୁ କଥାକୁ କେବଳ, ଯୋଡ଼ିଏ କ୍ଲାନ୍ତ ଆଖି ତୋଳି ଅନାଏ, ବୁଝି ବୁଝେନାଇଁ।

ଅସ୍ଥି ବିସର୍ଜନ କରି ସିଦ୍ଧନାଥ ଗୟା ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରାୟ ସେଇ ଅବସ୍ଥା। ସେଇଠି ଯେଉଁ ପଣ୍ଡା ଗୁମାସ୍ଥାମାନେ ଥୋପ ରଖି ଜଗିଥାନ୍ତି, ତାଙ୍କଠୁ ମୁକୁଳିବା ସହଜ ନୁହେଁ।

ଓଡ଼ିଶା ନାଁ ଠିକଣା ଶୁଣିଲା ପରେ ଜଣେ ତାଙ୍କ ଡେଣା ଧରି ଆଉ ଜଣକୁ ସମର୍ପି ଦେଲା। ସେ ଜଣକ ଥିଲା ଗୁମାସ୍ତା। ପଣ୍ଡାପୁରୋହିତ ଅଲଗା। ସେମାନେ ଏତେବାଟ ଷ୍ଟେସନ୍‌କୁ ଆସନ୍ତିନାହିଁ। ହଁ, ସେମିତି ରାଜା ରାଜୁଡ଼ା ଯଜମାନ ଆସିଲେ ଆଗରୁ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଖବର ଦିଆଯାଇଥାଏ। ସେମାନେ ପାଟ ଯୋଡ଼ ପିନ୍ଧି ହାଜର ରହିଥାନ୍ତି।

ଗୁମାସ୍ତା ତାଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଘୋଡ଼ା ଗାଡ଼ିରେ ବସେଇଲା। ଅପର୍ଚ୍ଛନିଆ ଗାଡ଼ି, ଫୁରକୁଟିଆ ଗନ୍ଧ।

ସେ ଯେଉଁଠି ଯାଇ ଓହ୍ଲେଇଲେ ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ପୁରୁଣା ଦି'ତାଲା କୋଠା। ବଡ଼ ବଡ଼ ପଥର ଖୁଣ୍ଟି; ପଥର ଚଟାଣ। ଖୁବ୍ ପୁରୁଣା ଖାନ୍‌ଦାନ୍, ସେହିପରି ପୁରୁଣା ବ୍ୟବସାୟ। ବାଟଘରଟି ମୁସାଫିରଖାନା ପରି। ଖଣ୍ଡିଏ ଚୌକି, ଗୋଟିଏ ତକ୍ତା, ଗୋଟିଏ ବେଞ୍ଚ। ଯେ ଯୋଉଠି ବସିଗଲା।

ଅଗଣାଆଡୁ ମାଲିକଙ୍କ ପାଟି ଶୁଭିଲା।

"ଆରେ ଓ ମିଶରବା କଉନ ମୁଲକ୍ କେ କହିନ୍ ରେ ?"

"ଉରିସା ପଣ୍ଡିତ ଜୀ ଜଗଦୀଶ ଧାମ୍‌କା !"

ସାଲୁକଳାରେ ଗୁଡ଼ିଆ ଦେଇଥିବା ହଳଦିଆ କାଗଜର ପାଞ୍ଜି ବିଡ଼ା। ମାରବାଡ଼ିଆ ଖାତା ପରି ଲମ୍ବା। ତାକୁ ଧରି ଅଧାଡ଼ିଆ ମଣିଷଟିଏ ଆସି ଠିଆହେଲେ। ସେଇ ବୋଧେ ପଣ୍ଡିତ ଜୀ। ଘିଅଖିଆ ଗୋଟାଳ ଚେହେରା, ପାନଖିଆ ପାଟି, ଚକାମୁହଁ।

ସିଦ୍ଧନାଥ ହାତଯୋଡ଼ି ଠିଆହେଲେ।

ପଣ୍ଡିତ ଜୀ ଗୁମାସ୍ତାକୁ ଚାହିଁଲେ। ଉଭୟେ ଚାହିଁଲେ ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କୁ ପାଦଠୁଁ ମୁଣ୍ଡଯାଏଁ।

ଗୁମାସ୍ତା ବୁଝିଗଲା ପରି କହିଲେ –

"ଆରେ ପଣ୍ଡିତ ଜୀ ଆହି ରାଇନ୍। ପାଓଁଲାଗି ହୋ ବାବୁ।"

ସିଦ୍ଧନାଥ ନଇଁ ପଡ଼ି ସେଇ ଦିଗରେ ହାତ ବଢ଼େଇଲେ।

ପ୍ରସନ୍ନ ମୁଦ୍ରାରେ ପଣ୍ଡିତ ଜୀ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପର ହାତ ବୁଲେଇଦେଇ ପଟା ଖଟ ଉପରେ ଚକାପକେଇ ପାଞ୍ଜି ଫିଟେଇଲେ।

''ଆପ୍‌କେ ସ୍ୱର୍ଗବାସୀ ପିତାକା ନାମ କ୍ୟା ବତାୟା ?''

''ଭୁବନେଶ୍ୱର ଗନ୍ତାୟତ୍ !''

''ଅ୍ୟାଛା ।''

ପତ୍ର ପରେ ପତ୍ର ଲେଉଟିଲା । ଗୋଟାଏ ଚିହ୍ନ ଠଉ ପୁଣି ଫେରି ଆସିଲା ମୂଳକୁ ।

ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କ ଶଙ୍କା ହଉଥିଲା ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ନାଁ ଧର ଯଦି ସେ ପାଞ୍ଜିରେ ନ ମିଳେ ? ...ନମିଳୁ । ନୂଆ କରି ଖାତା ଖୋଲାଯିବ ।

କିନ୍ତୁ ସିଦ୍ଧନାଥ ଶୁଣିଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ପିଲାଦିନେ ଯେ ବାପା ମା' ଦି'ଜଣ ଆସିଥିଲେ ଗୟା । ଏଠି ପିତୃଶ୍ରାଦ୍ଧ କରି ଫେରିଲାପରେ ସିଦ୍ଧନାଥ ଜନ୍ମ ହେଇଥିଲେ ।

''ହାଁ, ୟେ ରହି – ଭୁବ୍‌ନେସର ଗାଁତତ୍, ବାପ୍ ପୀତ୍‌ବାସ ଗାଁତତ୍ ଗାଁଓ ଲଛିପୁର, ୟହି ହେ ନ ?''

''ଜୀ ହାଁ ।''

ପରମ ସନ୍ତୋଷରେ ଟହଟହ ପାନଖିଆ ହସ !

''ଅରେ ୟେ, ତୋ ଚିତ୍ରଗୁପ୍ତ କି ପଞ୍ଜି ହେ । ୟହା ନ ମିଲ୍‌ବେ କଇସେ ? ଅବ୍ ଆପ୍‌କା ନାମ୍ ଚଢ଼େଗା ଇକ୍‌ତିଶ ସାଲ କେ ବାଦ୍ ।'' ଠିକ୍ କଥା । ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ତିରିଶ ଚାଲିଛି ।

''ଅବ୍ ଆଇୟେ ଯଜ୍‌ମାନା । ଆପ୍‌କୋ କମରା ଦିଖା ଦେତେ ହେଁ । ଅରେ ମିଶର ବା ୟେ ତୋ ନୌକରୀ କରତେ ହେଁ ନ, ଅଫିସର ହେଁ । ଇନ୍‌କୋ ନଉ ନମ୍ବର ମେ ରଖନେ କା ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କର ଦୋ ।''

ନ' ନମ୍ବର ବଖରା । ଗୋଟିଏ ପଂଖା, ଗୋଟିଏ ଲାଇଟ୍, ଗୋଟିଏ ଖଟ । ଛୋଟିଆ ବଖରାଟିଏ । ଝଡ଼ାଝଡ଼ି ହେଇ ବେଶ୍ ପରିଷ୍କାର ।

ଗଦି ଚାଦର ତକିଆ ଜଣେ ଆଣିଦେଲା । ବାଲ୍‌ତି ଲୋଟା ଆଣିଦେଲା । ରାତିରେ କ'ଣ ଖାଇବା କଥା ବୁଝିଦେଇ ଗଲା ।

ବେଶ୍ ବଢ଼ିଆ ତ ! – ମନ୍ଦ କ'ଣ ?

କବାଟ ବନ୍ଦ କରିଦେଲେ ନିବୁଜ୍ ହାଣ୍ଡିପରି ସେ ବଖରା । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ଖଟରେ ପଡୁ ପଡୁ ସିଦ୍ଧନାଥ ଖୁବ୍ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ବୋଧକଲେ । କୋଉଠି କିଛି ପାଟିତୁଣ୍ଡ ନାହିଁ । ପୁରୁଣା ପଙ୍ଖାରୁ ଅଳ୍ପ କିଛିଏ ଆବାଜ୍ ବିଶେଷ ଅସୁବିଧା କରୁ ନଥିଲା । ମନେହେଲା ସିଦ୍ଧନାଥ ମୁଣ୍ଡ ଉପରୁ ଖୁବ୍ ବଡ଼ ବୋଝଟିଏ ଓହ୍ଲେଇ ଗଲା । ରାତି ପାହିଲେ ସବୁ ଅଡୁଆ ଛିଣ୍ଡିଯିବ !...

ଏଇଭଳି ତାଙ୍କ ବାପମା ବୋଧେ ଆସିଥିବେ । ଏଇଠି କୋଉଠି ରହିଥିବେ । ''ଆଛା ସେମାନେ ଏଇ ନ' ନମ୍ବର ବଖରାରେ ଥିଲେ କି ଆଉ ?'' କେଜାଣି ! ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କ ମନ ପ୍ରାଣ ଶରୀର ସ୍ଥିର ଲାଗୁଥିଲା । ତାକୁ ବହୁକାଳ ଅନ୍ତେ ସତେ ବା

କିଏ ଲାଳନ କରୁଥିଲା । କଥାକଥାକେ କେଳୋଇ ନେଉଥିବା, ଆଦର କରୁଥିବା, ଲୁହରେ ଓଦା ସରସର ଦୁଃଖିନୀ ନାରୀ ମୂର୍ତ୍ତିଟିଏ ତାଙ୍କର ମନେପଡ଼ିଲା । ପୁଣିଥରେ ମା' ବୋଲି ଡାକିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲା । କିନ୍ତୁ କଥା କଥାକେ ଜଳି ଉଠୁଥିବା, ଦେଖିବାମାତ୍ରେ ବାଡ଼ଉଥିବା, ଗର୍ଜୁଥିବା, ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ ଚାଲୁଥିବା, ଗୋଟାଏ ଷଣ୍ଢା ମଣିଷ ମନେପଡ଼ିଲା । ମନେ ପଡ଼ିଲା ବାରମ୍ବାର ଅଖା ଭିତରେ ଟଳମଳ ହେଉଥିବା କବନ୍ଧ ଓ କଟାମୁଣ୍ଡ । ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗିଲା, ଡର ମାଡ଼ିଲା । ଇଚ୍ଛା ହେଲାନାହିଁ ବାପ ବୋଲି ଡାକିବାକୁ ।

ଏମିତି ଏମିତି ନିଆଁରେ ପାଣିରେ କିଛି ସମୟ ପହଁରିଲା ପରେ ସିଦ୍ଧନାଥ ଶୋଇଗଲେ । ବୋଧହୁଏ ଦୁର୍ଘଟନାର ଖବର ପାଇବାପରେ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ସେ ଶୋଇଗଲେ । ଗଭୀର ଶାନ୍ତିର ନିଦ ।

ସକାଳୁ ଗଦାଧରଙ୍କୁ ସ୍ମରଣ କରି ଉଠିଲେ । ଗଦାଧର ଗୟାର କ୍ଷେତ୍ରାଧିପତି । ନିତ୍ୟକର୍ମ ସରିଲା । ସିଦ୍ଧନାଥ ଖୁବ୍ ହାଲୁକା, ଖୁବ୍ ପ୍ରସନ୍ନବୋଧ କରୁଥାନ୍ତି । ଗାଧୋଇସାରି ଧୋତି ପିନ୍ଧି ମୁଣ୍ଡରେ ଓଦା ଗାମୁଛା ପକେଇ ସେ କୂଅ ମୂଳେ ପାଣି କାଢୁଥାନ୍ତି । ଗୁମାସ୍ତା ଆସି ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଠକ୍‌କିନା ଠିଆ ରହିଗଲା । ତାଙ୍କୁ ଅନେଇ ରହିଲା କଟମଟ ।

ସିଦ୍ଧନାଥ ତାକୁ ଚାହିଁ ଅଳ୍ପ ହସିଲେ । ସେ ଛାନିଆ ହେଲାପରି ତରବର ବୁଲିପଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ।

ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ଜୀବ ଗୁଡ଼ିଏ ଏମାନେ ଭାବିଲେ ସିଦ୍ଧନାଥ । କିଛି ସମୟ ପରେ ଗୁମାସ୍ତା ଆଉ ଜଣକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ସେମାନେ ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କୁ ଦେଖୁଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ଭିତରେ କ'ଣ କଥା ହଉଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଭାରି କୌତୂହଳ ହେଲା ।

ପଚାରିଲେ – "କ୍ୟା ବାତ୍ ହୈ ।"

"ଅରେ କୁଛ୍ ନହି, କୁଛ୍ ଭି ନହିଁ । ହମ୍ ଦେଖ୍ ରହେଥେ ଯେ ଧୋତି ମେ ଆପ୍ କିତ୍‌ନେ ଅଚ୍ଛେ ଲଗ୍‌ତେ ହୈ ! ଆପ୍ ତୋ ବଙ୍ଗାଲି ଜୈସା ପହନ୍ ତେ ହେଁ । ହମ୍ ଜୈସେ ପହନେ ତୋ ଔର ଅଚ୍ଛେ ଲଗେଙ୍ଗେ ।"

"ଅରେ, ପହନାଇ ଦୋ ନାଁ ।"

ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କୁ ଗୁମାସ୍ତା ଡାହାଣ କଚ୍ଛା ମାରି ପିନ୍ଧିବା ବତେଇଦେଲା । ଦୁହେଁ ତାଙ୍କୁ କାବା ହେଲାପରି କିଛି ସମୟ ଚାହିଁ ରହିଲେ, ତା'ପରେ କିଛି ନ କହି ଚାଲିଗଲେ ।

ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କୁ କଥାଟା କେମିତି ଅସ୍ୱାଭାବିକ ମନେହେଲା । ହେଲେ ବେଳ କାହିଁ ଭାବିବାକୁ ?

ସେମାନେ ସହଳ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ଯଜମାନ, ପୁରୋହିତ ଆଉ ଗୁମାସ୍ତା । ହଜାରେ ପ୍ରକାର ଜିନିଷର ତାଲିକା । ହଜାରେ ଆୟୋଜନ କିନ୍ତୁ ସବୁ ଖଞ୍ଜି ହୋଇ ରହିଥାଏ ଯେମିତି । କୋଉଠି କିଛି ଅଭାବ ନାହିଁ ।

ମନେ ହେଉଥାଏ ସେଦିନ ଗୁମାସ୍ତା ତାଙ୍କୁ ଟିକିଏ ଅଧିକ ଖାତିର କରୁଥାଏ । ପଣ୍ଡିତ ଜୀ କଥା କଥାକେ ପିଠିରେ ହାତ ପକେଇ ଆପଣାପଣ ପ୍ରକାଶ କରୁଥାନ୍ତି । ଯେତେବେଳେ ଦେଖିଲେ ସେ ଦୁହେଁ ତାଙ୍କୁ ଅନାଇଁ ରହିଥାନ୍ତି ।

ଘାଟକୁ ଯିବା ଆଗରୁ ପଣ୍ଡିତ ଜୀ ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କ ଡେଣା ଧରି ଭିତରଆଡ଼େ ମୁହାଁଇଲେ ।

ତାଙ୍କ ଖାସ୍ ବୈଠକଖାନାରେ ଗାଲିଚା ଗଦ୍‌ଦି ଖୁବ୍ ଦାମୀ । କାନ୍ଥରେ ତୈଳଚିତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ଖୁବ୍ ଦାମୀ ।

''ଆପ୍ ଜରା ୟହିଁ ବିରାଜିଏ । ହମ୍ ଅଭି ଆଏ ।''

ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କ ସାମ୍ନା କାନ୍ଥରେ ଯେଉଁ ତୈଳଚିତ୍ରଟି ଥିଲା, ଦେଖୁ ଦେଖୁ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗିଗଲା । ପ୍ରାୟ ଚାଳିଶ-ପଞ୍ଚାଳିଶ ବର୍ଷର ଜଣେ ଭାରି ତେଜୀୟାନ୍ ପୁରୁଷ । ଚମତ୍କାର ଚେହେରା । ଚମତ୍କାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ।

ପଣ୍ଡିତ ବି ଆସି ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କୁ ବୁଝାଇବାପାଇଁ କହିଲେ –

''ୟେ ହୈ ହମାରେ ପିତୃଦେବ । ୟେ ଚିତ୍ର କରିବ୍ ତିଶ୍ ସାଲ୍ ପୁରାନା । ଓ ହାଲ୍ ହିଁ ମେ ଗୁଜର୍‌ଗୟେ । ...ତୋ ପଧାରିୟେ ୟଜମାନ୍ ଅବ୍ ଚଲେଁ ।''

ସିଦ୍ଧନାଥ ବୈଠକଖାନା ଦୁଆର ମୁହଁରୁ ପୁଣିଥରେ ଲେଉଟି ସେ ଚିତ୍ରଆଡ଼େ ଚାହିଁଦେଲେ । ସେ ଜାଣିପାରିଲେ ନାହିଁ ଯେ ଗୁମାସ୍ତା ତାଙ୍କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥିଲା ।

''ଘାଟ ଉପରେ ପଣ୍ଡିତ ଜୀ ପାଟଧୋତି ଦୋସଡ଼ା, ଦୁଇସୋରା ବଡ଼ ପଗଡ଼ ରୁଦ୍ରାକ୍ଷ କପାଳରେ ତ୍ରିପୁଣ୍ଡ୍ର ମାରି ଆସନରେ ବସିଗଲାରୁ ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କ ମନେହେଲା ଯାହାକୁ ପୂର୍ବଦିନ ପାଞ୍ଜି ଫିଟେଇବା ଦେଖିଥିଲେ ସେ ଏ ନୁହନ୍ତି । ଏ ଘାଟ ଉପରେ ଯେ ଆସନରେ ଚକା ପକାଇ ବସିଛନ୍ତି ସେ ଆଦେଶ ଦେଲେ ପିତୃପୁରୁଷ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିବେ, ଇନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ଓହ୍ଲେଇ ଆସିବେ ।

ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ନଇଁଗଲା ।

ପତ୍ରମାନଙ୍କରେ ଅଟା ଗୋଟାଳି ରଖାହେଉଥାଏ । ପାତ୍ରୀରେ ପାଣି ଟେକାଯାଉଥାଏ । ଚନ୍ଦନ ଫୁଲ ଛିଞ୍ଚା ଯାଉଥାଏ । ଗହ ଗହ ମନ୍ତ୍ରପାଠ ହେଉଥାଏ । ଏ ସମସ୍ତ ଲୌକିକ କର୍ମ ସେ ନାଦ-କମ୍ପନ ଭିତରେ ଅଲୌକିକ ମନେହଉଥାଏ ।

ସେତେବେଳକୁ ବେଶ୍ ଖରା ହୋଇସାରିଥାଏ । ପଣ୍ଡିତଜୀଙ୍କ କପାଳ, ବେକ, ବୁକୁ, ତ୍ୱଚାରୁ ଝାଳ ନିଗିଡ଼ି ଯାଉଥାଏ । ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କ ଦୋସଡ଼ା ଓଦା ହୋଇସାରିଥାଏ ।

କେଜାଣି କାହିଁକି ସିଦ୍ଧନାଥ ଖୁବ୍ କ୍ଲାନ୍ତ ବୋଧ କରୁଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଶୋଷ କରୁଥାଏ । ଦେହରୁ ସାର ନିଗିଡ଼ି ଗଲାପରି ଲାଗୁଥାଏ ।

ପଣ୍ଡିତଜୀ କହିଲେ – ''ୟଜମାନେ ଅବ୍ ଆପ୍‌କେ ସ୍ୱର୍ଗବାସୀ ପିତୃଦେବ କୋ ସ୍ମରଣ କରକେ ଏ ଜଲ୍‌ତିଲ ଉଠାଇଏ । ମେରେ ସାଥ୍ କହିଏ ଶାଣ୍ଡିଲ୍ୟ ଗୋତ୍ରସ୍ୟ ଅସ୍ମତ ପିତା ଭୁବନେଶ୍ୱର ଗଁତୟଦ୍'' ସିଦ୍ଧନାଥ ଓଠ କମ୍ପୁଥାଏ; ହାତ କମ୍ପୁଥାଏ ତାଙ୍କୁ

କେବଳ ସେ କବନ୍ଧ ଭରି ହୋଇଥିବା ଅଖା ହିଁ ଦିଶୁଥାଏ। ତାଙ୍କ ଭିତରେ କେମିତି ଲେଉଟିଲାପରି ଲାଗିଲା। ଥଇ ଟେକିଲା। ଅନ୍ଧାର ମାଡ଼ିଗଲା... ଆଖି ଉପରକୁ। ମୁହୂର୍ତ୍ତକର ସ୍ୱପ୍ନ ପରି ବୈଠକଖାନାର ସେ ତୈଳଚିତ୍ର ଦିଶିଗଲା। ଝଲମଲ ଜୀବନ୍ତ।

ପଣ୍ଡିତ କହିଲେ – ''ଜଲ୍‌ତିଲ୍ ଡାଲ୍ ଦିଜିଏ।''

ତମ୍ବା ପାତ୍ରୀରୁ ପାଣି ଢାଳିଲାବେଳେ ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କୁ ସେ ତୈଳଚିତ୍ର ହିଁ ଆବିଷ୍ଟ କରି ରଖିଥାଏ।

ପିଣ୍ଡଦାନ ବେଳେ ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ଏପରି କହିବାକୁ ପଡ଼ିଲା। କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ମାନସ କଳ୍ପନାରେ ବାରମ୍ବାର ମଡ଼େଇହୋଇ ପଡୁଥିଲା ସେ ଚିତ୍ର। ତାଙ୍କୁ ଦୁର୍ବଳ ଲାଗୁଥିଲା। ଯାହା ହେଲେ ବି ପ୍ରତିବାଦ କରିବାର ବଳ ଖଟୁନଥିଲା।

ମା'କୁ ସ୍ମରଣ କରି ପୁଣି ପିଣ୍ଡଦାନ କ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ ହେଲା। ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ, ଚଳପ୍ରଚଳ ହେଲାପରି ମା' ମନେ ପଡ଼ିଯାଉଥିଲା। ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କ ରୋମ ଟାଙ୍କୁରି ଯାଉଥିଲା। ସେଇ କେତେ ସମୟ ମା' ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁରହିଥିଲା – ତା' ଆଖିରୁ ଲୁହଧାର ଝରିଯାଉଥିଲା। ସିଦ୍ଧନାଥ ପାତ୍ରୀରେ ଜଳତିଳ ଟେକିଦଉଥିଲେ, ପିଣ୍ଡ ଟେକିଦଉଥିଲେ...

''ଅବ୍ ଉଠିୟେ ଯଜ୍‌ମାନ୍। କର୍ମ ସମାପ୍ତ ହୁଆ।''

ଗୁମାସ୍ତା ସେ ପାଖରେ ନଇଁପଡ଼ି ଖୁବ୍ ସନ୍ତର୍ପଣରେ କହିଲା – ''ଦକ୍ଷିଣା ଦେକର ପାଁଓ ଲାଗି ହୋଇଏ।''

''ଅରେ ଇନ୍‌କୋ ୟେ ସବ୍ କ୍ୟୋଁ ବତାତେ ହୋ ? ୟେ ତୋ ହମାରେ ଅପ୍‌ନେ ହି ସମ୍‌ଝୋ।''

ସିଦ୍ଧନାଥ ଚମକିଲା ପରି ଅଣ୍ଟାରୁ ଗୋଟିଏ ଶହେଟଙ୍କି ନୋଟ୍ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ପାଦ ଉପରେ ରଖି ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଲେ।

ପଣ୍ଡିତ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ହାତ ରଖି 'ଉଠୋ ଯଜମାନ୍, ହମ୍ କୋ ଆପ୍‌ସେ କୁଛ୍ ନହିଁ ଲେନା ହୈ। ଆଜ୍ ତୋ ଏ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ମେ ହମାରେ ପିତୃପୁରୁଷ ହି ତୃପ୍ତ ନଜର ଆତେ ହୈ।

ଘାଟରୁ ଫେରିବା ରାସ୍ତାରେ ସିଦ୍ଧନାଥ ଏକୁଟିଆ ଗୋଟିଏ ରିକ୍ସାରେ ବସିଥାନ୍ତି। ଆସ୍ତେ ତାଙ୍କ ଉପରୁ କୁହୁଡ଼ିଟାଏ ଘୁଞ୍ଚିଗଲାପରି ଲାଗିଲା। ସେ ମୋହ ନିଦ୍ରାରୁ ଉଠିଲାପରି ବୋଧକଲେ। ଆଖି ମଟମଟ କରି ଚାହିଁଲେ। ସବୁ ମନେପଡ଼ିଲା। ତାଙ୍କ ବୁକୁ ଦାଉଁ ଦାଉଁ ପଡ଼ିଲା। ସକାଳୁ ସେତେବେଳଯାଏଁ ଯାହା ଯାହା ଘଟିଥିଲା, ସବୁ ହଠାତ୍ ଯୋଡ଼ିହୋଇଗଲା।

ନିଧିକକାଙ୍କ ସ୍ୱର ଶୁଭିଲା – ''ଗୟାରେ ପିଣ୍ଡ ଦେଲେ ପିତୃପୁରୁଷ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ପାଆନ୍ତି... ସେମାନେ ବେଳେବେଳେ ପ୍ରକଟ ହୋଇଥାନ୍ତି।''

ସେ ତୈଳଚିତ୍ର ତେବେ କାହାର ??

ସିଦ୍ଧନାଥଙ୍କ ଭିତର ମଳିହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ଆଖିରୁ ଧାର ଧାର ନିଆଁ ଝରିଯାଉଥିଲା । ସେ ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଆଦି ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଏଡ଼ାଇ ପାରୁନଥିଲେ । ଜୀବନର ଅସଂଖ୍ୟ ରହସ୍ୟମୟ ଘଟଣା ଦୁର୍ଘଟଣାର ଏତେ ସହଜ ସମାଧାନକୁ ମଧ ସାହସରେ ଚାହିଁପାରୁ ନ ଥିଲେ ।

ଆକାଶରେ ମଧାହ୍ନ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଜଳୁଥିଲା । ସିଦ୍ଧନାଥ ଅଗ୍ନିସ୍ନାନ କରୁଥିଲେ ନୀରବ, ଅସହାୟ ।

□□□

ଆଜ ରଜନୀ ମଧ ଗତେ

ସେ ପଠାଇଥିବା ଚିଠିରେ ସେମିତି କିଛି ଅସାଧାରଣ କଥା ଲେଖା ନଥିଲା । ଖୁବ୍ ଛୋଟ ଆଉ ସ୍ପଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡେ ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ୍ ।

କିନ୍ତୁ ସେ ଚିଠି ପାଇବାପରେ ମୁଁ ଏଠୁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ନ ବାହାରିବାର ଉପାୟ ନଥିଲା ।

କାରଣ କାଳି ପ୍ରସାଦ ଥିଲା ସ୍ୱୟଂ ଅସାଧାରଣ । ସେ କେବେହେଲେ ଚାରିପୃଷ୍ଠାରୁ କମ୍ ଲମ୍ବା ଚିଠି ମୋ ପାଖକୁ ଲେଖୁନଥିଲା । କେବେହେଲେ ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ୍‌ରେ ଲେଖୁନଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ସେ ଚିଠିଟା ବି ମୋ ପାଇଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଥିଲା ।

ଅତଡ଼ା ଖସିଲାପରି, ଅଚାନକ ଆକାଶ ଛିଣ୍ଡିପଡ଼ିଲା ପରି ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ପ୍ରଶ୍ନ । ''ଡିଅର୍ ଅମୁ, ଏକ୍‌ଦିନ୍ କେ ଲିଏ ଆ ସକୋଗେ ?

ତୁମ୍‌ହାରା 'କାଳୀ' ।

ମାନେ ଦିନକପାଇଁ ଆସି ପାରିବି କି ନାହିଁ ? – ଆବେ, ବେକୁବ୍ – ତୋ ପାଇଁ ମୁଁ ନ ପାରିବି କ'ଣ ? ତୁ ମୋଟ ଉପରେ ସେମିତି ପ୍ରଶ୍ନ କାହିଁକି ପଚାରୁଚୁ ? ତୁ ତ ଗୋଟାଏ ଟେଲିଗ୍ରାମ କରିଥାନ୍ତୁ – ''ଶୀଘ୍ର ଚାଲିଆ'' । ମୁଁ କୋଉକାଳୁ ତୋ ପାଖରେ ଯାଇ ବସିଥାନ୍ତି । ଏମିତି ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ୍‌ଟାରେ କାହିଁକି ଲେଖିଲୁ ? ତୁ ଏମିତି ଭଲା କେବେ ମୋତେ ଲେଖିଚୁ ? ତୁ ଟା ଦରିଦ୍ର ହେଇଗଲୁ ନା କ'ଣ ? ଆରେ ତୁ ତ ଚେହେରାରେ ସମ୍ରାଟ୍, ମିଜାଜ୍‌ରେ ବାଦଶାହ । ତୋ ଆଗରେ ପଛରେ ବୋଲକରା ଚାରିଗଣ୍ଡା । କ'ଣ ମନକୁ ପାଇଲା ଏମିତି ଖଣ୍ଡେ ଖୋଲା ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ୍‌ରେ ମୋ ପାଖକୁ ଚିଠି ଲେଖିଲୁ ? ବିପଦରେ ପଡ଼ିଚୁ କି ? ଆରେ ତୁ କ'ଣ ବିପଦରେ ପଡ଼ିବୁ ?

ହଉ ଆଉ ଘଣ୍ଟା କେଇଟା ପରେ ମୁଁ ଆସି ପହଞ୍ଚୁଛି ।

ରାତି ଦଶଟା ପୂର୍ବରୁ ଆଉ ଟ୍ରେନ୍ ନ ଥିଲା । ମୁଁ ସେଥିରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ କହି ବୋଲି ପଶିଯାଇଥିଲି । ପଶୁ ପଶୁ ଆଉ ବସିବାର ବି ସୁବିଧା ନଥିଲା । କମ୍ପାର୍ଟମେଣ୍ଟରେ ଲାଇଟ୍ ଲିଭିଯାଇଥିଲା । ଉପର ବର୍ଥ ବାଲା ଖଣ୍ଡେ ଖୋଲା ବହି ବୁକୁ ଉପରେ ଥୋଇ ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରୁଥିଲେ ।

ମୁଁ ଅଗତ୍ୟା ଚିତ୍‌ମାତ୍ ପଡ଼ିରହି କାଳୀପ୍ରସାଦ କଥା ହିଁ ଭାବୁଥିଲି ।...

...ଅଶିଣ ମାସର ନୂଆ ଶୀତ ପଡ଼ିଆସୁଥାଏ । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ୟୁନିଭରସିଟିର ଜିମ୍‌ନାସିଅମ୍‌ରେ ଗୋଟାଏ ଲମ୍ବା ଦର୍ପଣ ସାମ୍ନାରେ ମୁଁ ଖୋଲା ଦେହରେ

ଠିଆହୋଇଥାଏ । ଭଲ ଲାଗୁଥାଏ ନିଜର ଗଜୁରା ନିଶ ଆଉ ଉଭାରି ରହିଥିବା ବୁକୁ ବାହୁ କଟିକୁ ବାରମ୍ବାର ଦେଖିବାକୁ । ହଠାତ୍ ଦର୍ପଣରେ ମୋ ପଛରେ ଆଉ ଜଣେ ଆସି ଠିଆହେବାର ଦେଖାଗଲା । ସାହେବ ପରି ଗୋରା । କୁଞ୍ଚକୁଞ୍ଚି ବାଳ । ମୋ'ଠୁ ଆଉ ଚକେ ଉଚ୍ଚ, ଆଉରି ଓସାର ବୁକୁ, ମାର୍ବଲରେ ଗଢ଼ା ହୋଇଥିବା ଦେବ ପ୍ରତିମା ପରି ଅପ୍ରତିମ ଚେହେରା ।

ଦର୍ପଣ ଭିତରୁ ସେ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ହସିଥିଲା । ମୁକ୍ତା ପରି ଦାନ୍ତ, ହୀରା ପରି ଝଟକୁଥିବା ଆଖି ଦେଖି ମୁଁ ମୁଗ୍ଧ ବିଭୋର ହୋଇ ତାକୁ ସେମିତି ଦର୍ପଣ ବାଡ଼ରେ ହିଁ ଚାହିଁ ରହିଥିଲି ।

ସେ ମୋ କାନ୍ଧରେ ତା' ଉଷୁମ ନରମ ପାପୁଲି ରଖି ଦେବାରୁ ମୋ ଦେହସାରା ଶୀତ କଣ୍ଟା ମାରି ଯାଇଥିଲା ।

ମୁଁ ବୁଲିପଡ଼ି ହାତ ବଢ଼ାଇଥିଲି ।

ସେ କରମର୍ଦ୍ଦନ କରି କହିଥିଲା –

"କାଳି ପ୍ରସାଦ ।"

ମୁଁ ଉତ୍ତରରେ କହିଥିଲି – 'ଅମରେଶ ।'

ତା ପରେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଭଲଟିଂ ପାଡ୍ ପାଖକୁ ନେଇ ମୋ ସହିତ ପଞ୍ଝା ଲଢ଼ାଇଥିଲା ।

ସେ ହାରିଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ହସି ହସି ଦୋସ୍ତି କରିଥିଲା ମୋ ସାଙ୍ଗରେ । ଜିମ୍‌ନାସିଅମ୍‌ରୁ ତା ସ୍ପୋର୍ଟିଂ କାର୍‌ରେ ମୋତେ ଆଣି ହଷ୍ଟେଲରେ ଛାଡ଼ିଦେଇଥିଲା ।

କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ରଇସ ଘର ପିଲା । ସେ ଗୋଟାଏ ଭଡ଼ା ଘର ନେଇ ରହୁଥିଲା । ସାଙ୍ଗରେ ଖାନସାମା, ନୌକର, ଡ୍ରାଇଭର । ପାଠପଢ଼ା କେବଳ ଗୋଟାଏ ସଉକ । ଫୁର୍ତ୍ତି ବେଶୀ ।

ତା' ଚାରିପଟେ ଝିଅଙ୍କ ଭିଡ଼ ଲାଗିରହୁଥିଲା । ପୁଅଙ୍କର ବି । ସମସ୍ତେ ତା' ସହିତ ଭାବଦୋସ୍ତି ଚାହୁଁଥିଲେ । ପ୍ରଫେସରମାନଙ୍କୁ ସେ ଖୁବ୍ ସମ୍ମାନ କରୁଥିଲା ସେମାନେ ବି ତା' ପିଠିରେ ହାତ ରଖି ଥଟ୍ଟା କରୁଥିଲେ । ସ୍ନେହ କରୁଥିଲେ ।

ଆଉ ସେଦିନ । କ୍ୟାନିଂ କଲେଜ ବାରଣ୍ଡାରେ କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ନଥିବା ସମସ୍ତଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିଥିଲା । ସମସ୍ତେ ପଚରା ପଚରି ହେଲେ । ସତେବା ସମସ୍ତଙ୍କର କ'ଣ ଟାଏ ହଜିଯାଇଥିଲା । କିଏ ଜଣେ ପ୍ରଚାର କରିଦେଲା ଯେ କାଳୀ ପ୍ରସାଦର ଦେହ ଖରାପ । କେତେଜଣ ମୋତେ ଆସି ଘେରିଯାଇଥିଲେ । ମୋ ପାଖରେ ସେମିତି କିଛି ଖବର ନଥିଲା । ତା ପୂର୍ବ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଆମେ ଗୋମତୀ କୂଳରେ ଘଣ୍ଟାଏ ବସି ଗପିଥିଲୁ । ରୋଇଂ କରିବାକୁ ସେ ମୋତେ ଡାକିଥିଲା । ମୁଁ ମନାକରି ଦେଇଥିଲି । ସେଇଠି କିନ୍ତୁ ରୋଇଂ କ୍ଲବରେ ସେ ଯାମିନୀ କୁଲକର୍ଣ୍ଣି ସାଙ୍ଗରେ ହସ ଖୁସି ହେବାର ଏବଂ ବୋଟ୍ ନେଇ ରୋଇଂ କରି ଯିବାର ଆମେ ସମସ୍ତେ ଜାଣିଥିଲୁ । ଯାମିନୀ

ବି ଅତି ଚମତ୍କାର ଝିଅ । ଲମ୍ବା କୁନ୍ଦ କଢ଼ ପରି ଗଢ଼ଣ । ଅସାମାନ୍ୟା ସୁନ୍ଦରୀ । ଭଲ ପଢୁଥିଲା । ସ୍ପୋର୍ଟସ୍‌ରେ ଚାମ୍ପିଅନ ହେଉଥିଲା । ବୋଟିଂ କରିବା ତାର ପ୍ରଧାନ ସଉକ । ମୁଁ କାଳୀ ପ୍ରସାଦକୁ ଏମିତି ଗମାତରେ କେତେଥର କହିଛି ଯାମିନୀକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେବାପାଇଁ । ସେ ତା ଅମାୟିକ ଢଙ୍ଗରେ ହସିଦେଇଥିଲା କେବଳ ।

ହଁ, ସେ ଦିନ ପ୍ରଚାର ହୋଇଗଲା ଯେ କାଳୀ ପ୍ରସାଦର ଦେହ ଖରାପ । ସମସ୍ତେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ଜଣାଗଲେ । ଦେଖାଗଲା ଯେ ଦିନ ତିନିଟା ବେଳକୁ ବନାରସି ବାଗରେ କାଳୀପ୍ରସାଦ ଘରେ ରୀତିମତ ଭିଡ଼ । ଝିଅ ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ-ତିରିଶ, ପୁଅ ପଚାଶ, ଟୋକା ଟୋକା ସାର ଦି-ତିନିଜଣ । ଏମତି କି ଡକ୍ଟର ଗ୍ରିଗରୀ ବି ସେଇଠି ତାଙ୍କ ଗାଡ଼ି ନେଇ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲେ ।

କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ଚୁଡ଼ିଦାର ପଞ୍ଜାବୀରେ ଅଦ୍ଭୁତ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥିଲା । ତା' ଦେହପା ଭଲ ଥିଲା । ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ କପୁର ରେସ୍ତରାଁରୁ ଜଳଖିଆ ପ୍ୟାକେଟ୍ ମଗାଇ ବାଣ୍ଟିଥିଲା । ଖାନସାମା ଚା' କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲା ।

ସମସ୍ତେ ହସିଥିଲୁ । କାଳୀପ୍ରସାଦ ମୋ କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକାଇ ତା' ଶୋଇବା ଘରକୁ ନେଇଯାଇଥିଲା । ତଳକୁ ଚାହିଁ ପଚାରିଥିଲା – ''ଆଚ୍ଛା, ୟାର୍ ଯାମିନୀ ଦିଖାଇ ନହିଁ ପଡ଼୍‌ତି ?'' ମୁଁ ତା' ପିଠିରେ ଚଉରସ ବିଧାଟିଏ ବସେଇ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲି – ''ତୋ-ୟେ ନାଟକ ଉସ୍‌କେ ଲିଏ ରଚାଏ ହୋ ।''

''ଅରେ ନହି ଭାଇ, ମେ ତୋ ୟୁ ହିଁ ପୁଛ୍ ଦିଆ । ଔର ଶୁନ୍, କିସିକୋ କହନା ନହିଁ । ମେଁ କଲ ଜରା ବାହର ଜା ରହା ହୁଁ । ଦଶ-ବିଶ୍ ଦିନ୍ ଲଗ୍‌ଜାଏଗା । ତୁମ୍ ସୁବହ ଆଠ ବଜେ ଜରୁର ଆନା । ମୁଝେ ସି ଅଫ୍ ନହିଁ କରେଗା ?'' ମୁଁ ତା' ସାମ୍ନାରେ ଠିଆହୋଇ କହିଥିଲି – ''କହାଁ ଜାଏଗା ?'' ସେ କ'ଣହୁଏତ କହିଥାନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟମାନେ ପଶିଆସିଥିଲେ । ତା' ପରଦିନ ଷ୍ଟେସନରେ କାଳୀପ୍ରସାଦ ମୋ ଆଗରୁ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଥିଲା । ଖୁବ୍ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଜଣାଯାଉଥିଲା । ମୁଁ ଜାଣିପାରିଥିଲି ଯେ ସେ ଢେର କଥା କହିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା, କିନ୍ତୁ କହିପାରୁ ନଥିଲା ।

ମୁଁ ତାକୁ ଆଶ୍ୱସ୍ତ କରି କହିଲି – ''ଦେଖୋ ଭାଇ କୋଇ ଜଲ୍‌ଦି ନାହିଁ । ବକ୍ତ ପର୍ ବତାନା । ଅବ୍ ଖୁସ୍ ରହୋ । ମେରେଲିଏ ତୋ ତୁମ୍‌ହାରା ଦୋସ୍ତି ହି କାଫି ହେ ।''

ସେ ମୋତେ କୁଣ୍ଢେଇ ପକେଇଥିଲା । ତା' ଆଖି ଛଳଛଳ ହେବାର ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଥିଲି ।

କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ବାରମ୍ବାର ଘଣ୍ଟାକୁ ଚାହିଁ କାହାକୁ ବୋଧେ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲା ।

ଏତିକିବେଳେ ଗେଟ୍ ବାଟଦେଇ ତରବର ହେଇ ପଶିଆସିଥିଲା ଯାମିନୀ କୁଲକର୍ନି । କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ଗୋଟାଏ ଲୟରେ ସେଇଆଡ଼େ ଚାହିଁରହିଥିଲା । ମୁଁ ତା' ହାତ ଧରି ଚିପିଦେଇଥିଲି ।

ତାହେଲେ ଯାମିନୀ ବି ଯାଉଥିଲା । ସେମାନେ କ'ଣ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଯାଉଥିଲେ ?

ନା, ଯାମିନୀ ସାଙ୍ଗରେ ଜଣେ ବୟସ୍କା ମହିଳା ଥିଲେ । ସେଇ ବୋଧେ ଯାମିନୀର ମାଉସୀ, ଯାହାଙ୍କ ପାଖେ ରହି ସେ ପଢୁଥିଲା । ଯାମିନୀର ନିଜ ଘର ଆହମଦାବାଦ । ସେମାନେ ବୋଧେ ଘରକୁ ଯିବାପାଇଁ ଗ୍ରାଣ୍ଡଟ୍ରଙ୍କ ଏକ୍ସପ୍ରେସ୍ ଧରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ ।

ତା' ହେଲେ କାଳୀ ପ୍ରସାଦ କ'ଣ ଆହମଦାବାଦ ଯାଉଥିଲା ? ଯାମିନୀ ଆଉ ତା' ମାଉସୀ ଟିକିଏ ଦୂରରେ ଜିନିଷପତ୍ର ରଖି ଅପେକ୍ଷା କଲେ । ସେଇଠି ବୋଧେ ସ୍ଲିପର୍ କୋଚ୍ ଲାଗିବା କଥା ।

କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ତ' ଏସିରେ ଯାଉଛି ନିଶ୍ଚୟ ।

ଟ୍ରେନ୍ ଆସିଲା ଏବଂ ଗଲା । ଟ୍ରେନ୍ ଓଭର୍ ବ୍ରିଜ୍ ମୋଡ଼ ବୁଲିବାଯାଏଁ କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ମୋତେ ହାତ ହଲେଇ ବିଦାୟ ମାଗୁଥିଲା । ସେଇଦିନ କିନ୍ତୁ ମୁଁ କାହାକୁ ନ କହିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସମସ୍ତେ ଜାଣିଯାଇଥିଲେ ଯେ ରାଜକୁମାର ଗସ୍ତରେ ବାହାରି ଯାଇଛନ୍ତି । ବନ୍ଧୁ ମହଲରେ ତାକୁ ରାଜକୁମାର ହିଁ ଡାକୁଥିଲେ । ମୁଁ ହିଁ ଡାକୁଥିଲି କାଳୀ ।

ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଯାମିନୀ ନଥିବା କଥା ବି ଆଖିରେ ପଡ଼ିଥିଲା । ସେଇଠୁ ଚାପା ଚାପା ଗୁଜବ ଶୁଣାଗଲା । ତା' ପରେ ଖୋଲା ଖୋଲା ଢେର କଥାର ଲଇ ମାଡ଼ିଗଲା । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସୁଖ ଲାଗୁଥିଲା ସେ ରୋମାଞ୍ଚକ କାହାଣୀର ସଜଫୁଲ ପରି ସୌରଭରେ ବୁଡ଼ିରହିବାକୁ । ପ୍ରତିଦିନ ସେଥିରେ ନୂଆ ଫୁଲ ଫୁଟୁଥିଲା । ପ୍ରତିଦିନ ପେଣ୍ଠା ପେଣ୍ଠା ପୁଅ ଝିଅଙ୍କ ଗହଣରେ ନୂଆ ବାସ୍ନା ଭରିଯାଉଥିଲା ।

ସବୁଠୁ ମଜାକଥା ଶୁଣିବାକୁ ମିଳିଲା ଯେଉଁଦିନ ବୀରେନ୍ଦ୍ର ସାହା – ଉଚ୍ଚତାରେ ଚାରିଫୁଟ ଛ' ଇଞ୍ଚ, ବର୍ଣ୍ଣ ରୂପରେ ତଦନୁରୂପ – କହିଲା ଯେ ସେ ରାଜକୁମାରକୁ ଖୁନ୍ କରିଦେବ, କାରଣ ସେ ନିଜକୁ ଯାମିନୀର ପ୍ରେମିକ ବୋଲି ଭାବୁଥିଲା । ଆମେ ବି କିଛି କିଛି ତା' କଥା ଶୁଣୁଥିଲୁ । ଖୁବ୍ ଥଟ୍ଟା କରୁଥିଲୁ । ବୀରେନ୍ଦ୍ରକୁ ସିଗର୍ଡ୍ ବୋଲି ନାଁ ଦେଇଥିଲୁ । ଥେଲ୍‌ମା ଉପନ୍ୟାସର ଖର୍ବକାୟ ଚରିତ୍ର । ସେ ଯେତେବେଳେ ତା'ର ଛୋଟିଆ ହାତ ଟେକି ଘୋଷଣା କଲା ଯେ ସେ ରାଜକୁମାରକୁ ହତ୍ୟା କରିବ, ସେ ଦିନସାରା ବାରମ୍ବାର ସେ କଥା ଦୋହରାଇ ହସର ଲହର ୟୁନିର୍ଭସିଟି କେମ୍ପସ୍ ସାରା ମାଡ଼ିଯାଇଥିଲା ।

ଦଶଦିନ ପରେ ଯାମିନୀ ଫେରିଆସିଲା । ଭାରି ଗମ୍ଭୀର । ପଚାରିଲେ କହୁଥିଲା, ସେ ରାଜକୁମାର ବିଷୟରେ କିଛି ଜାଣିନାହିଁ ।

କେହି କିନ୍ତୁ ତାକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁନଥିଲେ ।

ମୁଁ ସୁବିଧା ଦେଖି ଦିନେ ଲାଇବ୍ରେରୀ ପାଖ ଲନ୍‌ରେ ତା ପାଖକୁ ଯାଇଥିଲି । ସେ ମୋତେ ଦେଖି ଆଖି ଛଳଛଳ କରି ମୁହଁ ଆଡ଼େଇ ଠିଆହେଇଥିଲା ।

ମୁଁ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲି ।

''ତୁମ୍ ଭି ଶୋଚତେ ହୋ କି ମେ ଉସ୍‌କେ ସାଥ୍ ଭାଗ ଗଇଥି ?''

ଆରେ, ଆରେ, ଏ ତ ଓଲଟା କଥା । ମୁଁ ତାକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ ଫେରିଆସିଥିଲି । ବନ୍ଧୁ ମହଲରେ ତା'ର ସଫେଇ ଦେଇ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବୁଝେଇଥିଲି । କିନ୍ତୁ ରାଜକୁମାର ମାନେ କାଳୀ ପ୍ରସାଦ କୁଆଡ଼େ ଗାଏବ ହୋଇଯାଇଥିଲା ?

ମୁଁ ତା' ପାଖରୁ ପ୍ରଥମ ଚିଠି ପାଇଲି । ଚାରିପୃଷ୍ଠିଆ ଲମ୍ବା ଚିଠି । ସେଥିରେ ସେ ମୂଳରୁ ତାଗିଦ କରିଥିଲା ଯେ ମୁଁ ଯେମିତି ସେ ଚିଠି ଆଉ କାହାକୁ ନ ଦେଖାଏ । ସେଇଟା ବେଇମାନି ହେବ ବୋଲି ସେ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଦେଇଥିଲା ।

ଚିଠିରେ ବି ସେ ଏପରି କିଛି କଥା ଲେଖିଥିଲା ଯାହା ଖୁବ୍ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଏପରିକି କିଛିମାତ୍ରାରେ ପାରିବାରିକ । ମୋତେ ସେ ଏତେ ପରିମାଣରେ କାହିଁକି ଯେ ବିଶ୍ୱାସ କରିଥିଲା ତା' ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ । ସେ ଚିଠିର ଗୋପୀନୟତାକୁ ମୁଁ ଏବେ ବି ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଦିଏ ।

ଚିଠିରୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଏତିକି କେବଳ ଖବର ମୁଁ ଦେଇଥିଲି ଯେ କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ଆହମଦାବାଦ ଯାଇନଥିଲା । ତା'ହେଲେ କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲା ମୁଁ ଜାଣେନାହିଁ ବୋଲି କହିଥିଲି, କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି । କାରଣ ସେଇଠୁ ସେ ମୋତେ ଚିଠି ଦେଇଥିଲା । ସେ ଜବଲପୁରରେ ଓହ୍ଲେଇ ଯାଇଥିଲା । ଯାମିନୀକୁ ଦେଖା କରିଥିଲା । ତା' ମାଉସୀଙ୍କୁ ଗୋଟେ ଟୋକେଇରେ କିଛି ଫଳ ଉପହାର ଦେଇଥିଲା । ଯାମିନୀର ହାତ ଧରି ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲା ତାକୁ ଭୁଲିଯିବାକୁ ।

ସେଇଠୁ ସେ ଫେରିଆସିଥିଲା ଗାଜିଆବାଦ । ଗାଜିଆବାଦରେ ଆଲିସ୍ ସାଙ୍ଗରେ ଦେଖାକରିଥିଲା । ଆଲିସ୍ ତା'ଠାରୁ ଦୁଇ ବର୍ଷ ବଡ଼ । ସେ ଦୁହେଁ ଡେରାଡୁନ୍‌ରେ ପଢୁଥିଲେ । କାଳୀ ପ୍ରସାଦର ବାପା ପ୍ରାୟ ଆସୁଥିଲେ ପୁଅ ପାଖକୁ । କିନ୍ତୁ ସମୟ ବିତାଉଥିଲେ ସେ ଆଙ୍ଗ୍ଲୋଇଣ୍ଡିଆନ୍ ଝିଅଟି ସାଙ୍ଗରେ । ସେ ବି ତାଙ୍କ ହୋଟେଲକୁ ଯାଉଥିଲା ।

କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ପ୍ରାୟ ବର୍ଷକ ପରେ ଆଲିସ୍ ପାଖରୁ ଚିଠି ପାଇଥିଲା । ଗାଜିଆବାଦକୁ ଖୋଲାଖୋଲି ଯିବା ଉଚିତ ହେବନାହିଁ ଭାବି ଏମିତି ଗୋଟାଏ ଅଭିନୟ କରିଥିଲା ।

ମୋ ପାଖକୁ ଚିଠି ଆସିଥିଲା ଗାଜିଆବାଦରୁ ।

କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ସେଥିରେ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲା ଢେର କଥା । କିନ୍ତୁ ମୂଳ କଥା ହେଲା ଯେ ଆଲିସ୍ ତାଙ୍କ ପରିବାରକୁ ବ୍ଲାକ୍‌ମେଲ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା । ତା' ପାଖରେ ଅନେକ ଆପତ୍ତିଜନକ ଫଟୋ ଓ ଦସ୍ତଖତ ନଥିବା ଚିଠି ମହଜୁଦ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ପାଇଁ ସେ ହସ୍ତାକ୍ଷର ଚିହ୍ନିବା ଆଦୌ କଷ୍ଟକର ନଥିଲା ।

ସେ ତାଙ୍କ ପରିବାରର ଏଭଳି ଆଚରଣ ସାଙ୍ଗରେ ଖୁବ୍ ପରିଚିତ ଥିଲା । ତା'ର କାକା, ଦାଦା ଏପରିକି ଜନାନାମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ସେ ଅନେକ ନ ଜାଣିବା କଥା ଜାଣିଥିଲା ।

ଗାଜିଆବାଦରେ ଆଲିସ୍ ତାକୁ ଏକ ଅଜବ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲା । ଯଦି କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ତାକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ରାଜି ହୋଇଯାଏ ତାହେଲେ ସେ ତା' ବାପା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସବୁ ପ୍ରମାଣ ପୋଡ଼ିଦେବ ।

ମୁଁ ସେ ଚିଠି ପଢ଼ି ଘାବରେଇ ଯାଇଥିଲି । କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ମୋ ପାଇଁ ଶୁଦ୍ଧ ସୁବର୍ଣ୍ଣ । ସେ କ'ଣ ତରବରିଆ କରି ବସିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ତାକୁ ଚିଠି ଦେଇଥିଲି କୌଣସି କଥା ବିଶ୍ୱାସ ନ କରିବାକୁ । ସେ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ ଏକ ଛଳନା ମାତ୍ର । ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ଯନ୍ତା । ତା'ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହୁଏତ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର । ହୁଏତ ସେ ଆଉ କାହାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଣରେ ସେପରି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥାଇପାରେ ।

ପୁଣି ଚିଠି ଆସିଲା । ଏଥିରେ ନେପାଳ ସୀମା ପାଖରେ ତା'ର ପୈତୃକ ଜମିଦାରୀର ଭୟାବହ ଚିତ୍ର । କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ତା' ଘରେ ପହଞ୍ଚିବାର ତିନିଦିନ ପରେ କେମିତି ତାଙ୍କ ବିଶାଳ ପରିବାର ଖୋଲାଖୋଲି ଯୁଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଥିଲେ । କାଳୀ ପ୍ରସାଦର ପନ୍ଦରଟା ଭାଇ । କାକା, ଦାଦାଙ୍କ ପୁଅ ସବୁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ହାତରେ ବନ୍ଧୁକ, ଅଣ୍ଟାରେ ଛୁରୀ ।

ଭୟଙ୍କର ସଂଗ୍ରାମ ଚାଲିଥିଲା । କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ଢେର ଚେଷ୍ଟା କଲା; କିନ୍ତୁ ଗୁଳି ଚାଲିବା ଆଗରୁ ପୁଣି ଗାଜିଆବାଦ ବାହାରି ଆସିଥିଲା । ଖବର ମିଳିଲା ଯେ ସେ ଗୃହଯୁଦ୍ଧରେ ତା' ବାପା ପାଞ୍ଚ ଭାଇ, ତା ନିଜ ଭାଇ ଭିତରୁ ଏଗାରଜଣ, ଆଉ କୋଡ଼ିଏ-ତିରିଶ ତାଙ୍କ ପରିବାରରେ କାମ କରୁଥିବା ଲୋକ ମରିଗଲେ । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ସବୁ ଏକାଠି ରୋଦନ କଲେ । ଏକାଠି ଚିତା ଜଳିଲା, ଏସ୍.ପି., କଲେକ୍ଟର ଆସି ତଦନ୍ତ କଲେ ।

କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ତାର ଚାରିଜଣ ଭାଇମାନଙ୍କୁ ବସେଇ ଭରସା ଦେଇଥିଲା । କୋଠବାଡ଼ି ସମ୍ପତ୍ତିର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବାକୁ ଦରଖାସ୍ତ କରିଥିଲା । ପରିବାରର ସବୁଠୁ ବୟସରେ ବଡ଼ ପୁରୁଷ କାଳୀ ପ୍ରସାଦ । ସେ ବିଶାଳ ମୂଳକର ମୁରବୀ ।

ମୁଁ ୟୁନିଭରସିଟି ଛାଡ଼ିବାବେଳକୁ ଆଉ ଥରେ କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ସହିତ ଦେଖା ହୋଇଥିଲା । ସେତେବେଳକୁ ସେ ଏକ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ।

କାଳୀ ପ୍ରସାଦ କଳା ମଚମଚ ଦାଢ଼ିରେ ବି ରାଜପୁତ୍ର ପରି ଦିଶୁଥିଲା । ତାର ହସ ବଦଳି ଯାଇଥିଲା । ଚାହାଣି ବଦଳି ଯାଇଥିଲା । କଥା ବି କିଛି ମାତ୍ରାରେ ବଦଳି ଯାଇଥିଲା ।

ସେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ମୋ ହଷ୍ଟେଲ୍ ଖଟ ଉପରେ ବସିରହିଲା । ଚାହିଁ ରହିଲା ଶୂନ୍ୟକୁ ।

ସେମିତି ଶୂନ୍ୟକୁ ଚାହିଁ ଅଳ୍ପ ହସିଲା ।

"ଆଚ୍ଛା ଯାମୁ କି କ୍ୟା ଖବର ହେ ?"

ସେ ଯାମିନୀ କୁଲକର୍ନିକୁ ସେମିତି ଗେଲରେ ଡାକୁଥିଲା ।

"ଓ ତୋ କବ୍‌ସେ ଚଲିଗୟି ।"

ତା'ର କୌଣସି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ନଥିଲା । ସେ ସେମିତି ଚାହିଁ ରହିଲା ଶୂନ୍ୟକୁ ।

କହିଲା – "ମାଲୁମ୍ ହେ । ଜାନ୍‌ତେ ହୋ, ୱହ ଅବ ଦେହରାଦୁନ୍ ମେ ଠହରତି ହେ; ଉସ୍‌କି ଶାଦି ହୋ ଚୁକି ହେ ଏକ ଆଇ.ପି.ଏସ୍. ଅଫିସର କେ ସାଥ୍ ।"

"ଆଚ୍ଛା !"

"ଔର୍ ଜାନ୍ ତେ ହୋ ଅଲିସ୍‌କା ଏକ ଲଡ଼କା ହୁଆ ହେ ।"

"ଆଏଁ ? କ୍ୟା କହା ? ଆଲିସ୍ କା ଲଡ଼କା ?"

"ହାଁ, ଉସ୍‌ସେ ପହଲେ ମୈନେ ଉସ୍‌କି ସର୍ତ ମାନ୍ ଲିଆ ।"

"ଯାନି, ତୁନେ ଉସ୍‌ସେ ଶାଦି କର୍‌ଲି ।"

ସେ ନୀରବ ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରିଲା ।

ମୁଁ ତା ଚଉଡ଼ା କାନ୍ଧକୁ ହଲାଇ ତାକୁ ଯେଚ୍ଛାତା' ଗୁଡ଼ାଏ ବକିଗଲି । କିଛି ନ କହି ଶୁଣିଗଲା ।

ଆସ୍ତେ କହିଲା – "ଓ ଲଡ଼କା ମେରା ଭାଇ ହେ – ମେଁ ଉସ୍‌କୋ ଲାୱାରିସ୍ ନହିଁ ଦେଖ୍‌ନା ଚାହା ।" ଟିକିଏ ରହି କହିଲା – "ମୈନେ ଆଲିସ୍ କୋ କଭି ବି ଡାଇଭୋର୍ସ କର୍ କେ ଔର୍ କିସକୋ ଢୁଁଡ୍ ଲେନେକୋ ଇଜାଜତ୍ ଦେ ରଖା ହେ । ତବ୍‌ତକ୍ ଓହ ମେରୀ ମାଁ କେ ମାଫିଦ୍ ରହେଗି ।"

"କୁଛ୍ ଜମିନ୍ ଜାଏଦାଦ୍ ଭି ଦୋନୋକେ ନାମ୍ ପର୍ କରଦେଙ୍ଗେ ।"

କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ଖାନ୍‌ଦାନ୍‌ର ଇଜ୍ଜତ ପାଇଁ ନିଜକୁ ବଳି ପକେଇଦେଲା । କିନ୍ତୁ ସେ କ'ଣ ଏହାର ପରିଣାମକୁ ରୋକି ପାରିବ ?

ମୁଁ ଏକପ୍ରକାର ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଯାଇଥିଲି । ଆଲିସ୍‌କୁ ଯେଭଳି ଭାବରେ କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ଗ୍ରହଣକଲା ମୁଁ ତାକୁ କଳିପାରୁ ନଥିଲି ।

ଭୂମିକମ୍ପରେ ଭୁସୁଡ଼ି ପଡ଼ିଥିବା ଗୋଟାଏ ଧ୍ୱଂସ ସ୍ତୁପ ଉପରେ ଗୁଡ଼ିଏ ବିଧବାଙ୍କର ରୋଦନ ଓ ନିଃଶ୍ୱାସର ଝାଞ୍ଜି ଭିତରେ ସେ କିଭଳି ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ଠିଆହୋଇଥିଲା – ମୁଁ କଳିପାରୁ ନଥିଲି ।

ସେ ଏ ଧାସରେ ମଳିନ ପଡ଼ିଯାଇ ନଥିବ ଏକଥା ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ । ତଥାପି ସେ ହସିଦେଲେ ମେଘ ଉହାଡ଼ରେ ଜହ୍ନପରି ତା' ମୁହଁ ଝଲସି ଉଠୁଥିଲା । ସେ ଯେ ହସିପାରୁଥିଲା ତାହାହିଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ।

ମୁଁ ଖୁବ୍ ସନ୍ତର୍ପଣରେ କହିଲି –

"ଯାମୁନ୍ କୋ ମିଲେ ଥେ ?"

ସେ ମୋ ଆଖିକୁ କେବଳ ଚାହିଁଲା । ତା' ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅମାପ ଶୂନ୍ୟତା । ଏତେ ଉଦାସ ଚାହାଣି ସହିନପାରି ମୁଁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ନେଇଥିଲି ।

ସେ ଫିକ୍‌କିନା ହସିଦେଇଥିଲା । ତା'ପରେ ସେ ବିଷୟରେ ଆଉ କିଛି କଥା ହେବା ପ୍ରୟୋଜନ ନଥିଲା ।

ସେ ଚଟ୍‌କିନା ଉଠିପଡ଼ି ଅଳସ ଭାଙ୍ଗିଲା ।

''ଆମା ୟାର ଚାଏ ତୋ ମଁଗାଓ ।''

ଚା' ପିଇସାରି ମୁହଁ ସଞ୍ଜବେଳେ ଆମେ ଗୋମତି କୂଳକୁ ଗଲୁ । ସେ କ୍ଲବରୁ କିଛି ଦୂରରେ ବସିବାକୁ ଚାହିଁଲା । ମୁଁ ପ୍ରତିବାଦ କଲିନାହିଁ ।

ମଝିରେ ମଝିରେ ଗୋମତି ପାଣିକୁ ଛୋଟ ଛୋଟ ଗୋଡ଼ି ଫୋପାଡ଼ି ସେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସିଥାଏ ।

ହଠାତ୍ ମୋ କାନ୍ଧରେ ମୁଣ୍ଡରଖି ମୋ ଅଣ୍ଟାକୁ ବାହୁରେ ବେଢ଼େଇନେଲା ।

''ତୁ ମେରା ଏକ ହି ଦୋସ୍ତ ରହଗୟା । ମଗର୍ ତୁ ତୋ ଓରିସା ଚଲା ଜାଏଗା ।''

''ଆରେ, ଓରିସା ଭି ତେରେଲିୟେ କ୍ୟା ଦୂର ହେ ?''

ସେ ରାତିରେ କପୁର ରେଷ୍ଟରାଣ୍ଟରେ ଏକାଠି ଖାଇଲୁ । ସେଇ ରାତିରେହିଁ କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ଚାଲିଗଲା ।

ତା'ପରେ କେବଳ ଚିଠି ପାଇଛି । ଦୁଇ-ତିନି ମାସ ବ୍ୟବଧାନରେ ପ୍ରାୟ ଶହେ ଚିଠି । ସେ ଗୁଡ଼ିକୁ ଗୋଟାଏ ଅଲଗା ଫାଇଲ କରି ରଖିଛି ।

ମୋ ଭଉଣୀ ବାହାଘରକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପଠେଇଥିଲି, ଆସିଲାନାହିଁ । ବନାରସୀ ପାଟ ଦି'ଖଣ୍ଡ ଆଉ କୋଡ଼ିଏ ହଜାର ଟଙ୍କା ପଠାଇ ଦେଇଥିଲା ।

ମୋ ବାହାଘରକୁ ଡାକିଥିଲି, ବର୍ଷେ ପରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା, ବଧେଇ ଜଣେଇଲା । ଲେଖିଥିଲା ଯେ ବର୍ଷେକାଳ ସେ ରୁଦ୍ର ପ୍ରୟାଗରେ ରହି ଲ୍ୟାଣ୍ଡସ୍କେପ ଆଙ୍କୁଥିଲା । ସେଥିରୁ ଖଣ୍ଡେ ଯାମିନୀ ପୁଅର ଜନ୍ମଦିନକୁ ଉପହାର ପଠେଇଥିଲା । ମୋ ପାଇଁ ଦି'ଖଣ୍ଡ ରଖିଛି ।

ପୁଣି କିଛିଦିନ ପରେ ଗାଁରୁ ଲେଖିଥିଲା –

ସବୁ ଜମିବାଡ଼ି ସମ୍ପତ୍ତି ସେ ଭାଗ କରେଇଦେଲା । ନିଜ ଭାଗରୁ ଅଧେ ଆଲିସ୍ ପୁଅ ନାଁରେ ଲେଖେଇଦେଲା । ସେ ସାଇବ ଛୁଆ ସେତେବେଳେ ଡେରାଡୁନ୍‌ରେ ପଢୁଥିଲା । କାଳି ନିଜେ ସେ ପିଲାର ନାଁ ଲେଖିଲାବେଳେ ବାପ ନାଁ ଭଗବତୀ ପ୍ରସାଦ ଲେଖି ଆସିଥିଲା । ଅଭିଭାବକ କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ।

ତା' ଭାଗର ଗୋଟିଏ ଅଂଶ ସେ ଯାମିନୀର ପୁଅକୁ ଦବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା। କିନ୍ତୁ ଡରୁଥିଲା କାଳେ ତା'ର ଆଇ.ପି.ଏସ୍. ସ୍ୱାମୀ ତାକୁ ଭୁଲ୍ ବୁଝିଯିବ । କାଳେ ଯାମିନର

କଅଁଳ ଡାଳରେ ନିଆଁ ଲାଗିଯିବ । ସେ ମୋତେ ପଚାରୁଥିଲା କ'ଣ କେମିତି କଲେ ଯାମିନୀକୁ ସେ ଖୁସି କରିପାରିବ ।

ଆଉ ପଚାରିଥିଲା ମୁଁ କେବେ ବାପ ହେବି । ମୋର ପୁଅ ନାଁରେ ସେ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ପାଇଁ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ବ୍ୟାଙ୍କରେ ଜମା କରିଦେବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା । ଲେଖିଥିଲା –

''ତୁମ୍ ଶାଲେ ଖତରନାକ୍ ହୋ ! ତୁମ୍‌ହାରେ ହାଥ୍ ପୈସେ ଲଗ୍‌ଜାନେ ପର ତୁ 'ଭାବି' କେ ଲିୟେ ଗହନେ ଖରିଦ୍ ଡାଲେଗା ।''

ୟାର ସପ୍ତାହକ ପରେ ଇନ୍‌ସ୍ୟୁଓର୍ଡ଼ ପାର୍ଶଲରେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ସେଟ୍ କଲିକତି ସୁନାଗହଣା ପଠାଇ ଦେଇଥିଲା ।

ମଝିରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ଲେଖିଥିଲା କେମିତି ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଗାଡ଼ି କରି ତା'ର ସମସ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଙ୍କୁ ସେ ଦୁଇମାସ କାଳ ତୀର୍ଥ ବୁଲେଇ ଆଣିଲା । ପୁରୀରେ କେମିତି ସେ ମୋ ସହିତ ଅଚାନକ ଦେଖା ହୋଇଯିବ ବୋଲି ବଡ଼ଦାଣ୍ଡରୁ ସମୁଦ୍ରକୂଳ ଚାରି-ପାଞ୍ଚଥର ରିକ୍‌ସାରେ ବୁଲିଥିଲା ।

ସେ କାହିଁକି ମୋ ପାଖକୁ ଏ ଚିଠି ଲେଖୁଥିଲା, ମୁଁ ବୁଝିପାରୁ ନଥିଲି । ଗୋଟାଏ ଚିଠିରେ ସେ ବୁଝାଇ ଦେଇଥିଲା । ମୋ ପାଖରେ ସେ ତା'ର ସାରା ଭିତର ବାହାର ଖୋଲିଦେଇଚି । ଆଶା କରିଚି ଯେ ଏ ଶଳା ପ୍ରଫେସର ଦିନେ ଗୋଟାଏ ବିଖ୍ୟାତ ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖିଦେବ । ସେଥିରେ ତା'ର ସ୍ୱାର୍ଥ କିଛି ନାହିଁ । ତା' ବନ୍ଧୁ ଯଶସ୍ୱୀ ହେଲେ ସେଥିରେ ହିଁ ତା'ର ସନ୍ତୋଷ ।

ତା' ଜୀବନର ଶହ ଶହ ପୃଷ୍ଠା ଏମିତି ମୋ ଆଗରେ ବିଛେଇହୋଇ ପଡ଼ିଚି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଘଟଣା ନିଜ ଭାରରେ ଗରୀୟାନ୍ କାହାକୁ, କେମିତି କାହା ସାଙ୍ଗରେ ଖଞ୍ଜିବି ? ମୁଁ କିଏ ବା ତାକୁ ଗୁଛିବାକୁ ବା ସମ୍ଭାଳିବାକୁ ।

ମୁଁ ଟ୍ରେନ୍ ଭିତରେ ଅନ୍ଧାରରେ ନୀରବ ଲୁହ ଝରେଇଲି । କାଳୀ ପ୍ରସାଦର ସେ ଚେହେରା ମୁହଁରେ ମୁହଁରେ ଦିଶିଗଲା । ସେ କାର୍ଡ଼ ଲେଖି ଡକାଇବା ପୂର୍ବରୁ ଜଣାଇଥିଲା ଯେ ସେ ଏବେ ଦିଲ୍ଲୀରେ ରହିଛି । ପଞ୍ଚଷଠି ବର୍ଷ ବୟସରେ ବେହେଲା ଶିଖୁଛି । କାରଣ କେବେହେଲେ ହିଁ ମଣିଷ ହୃଦୟର କାରୁଣ୍ୟ ଝରିଯାଇପାରେ । ବଂଶୀ ଶିଖିବାକୁ ଚାହିଁଥିଲା ହେଲାନାହିଁ । ଲେଖିଥିଲା ଯେ ଯାମିନୀ କୁଲକର୍ନି ମଧ୍ୟ ଗ୍ରେଟର କୈଳାସର ଫ୍ଲାଟ କିଣି ରହୁଛି ତା' ସ୍ୱାମୀ ସାଙ୍ଗରେ । ତା ପୁଅ ବିଲାତରେ । ଝିଅ ମଣିପୁରରେ ଗୋଟିଏ ଇଞ୍ଜିନିୟରକୁ ବାହାହେଇ ରହିଛି । ନିଜେ ଡ୍ୟାନ୍‌ସ ଶିଖୁଛି ।

ସେ ଅନେକଥର ଯାମିନୀକୁ ଦେଖିଲାଣି । ସେ କିନ୍ତୁ କାଳୀ ପ୍ରସାଦକୁ ଦେଖି ପାରିନାହିଁ ।

କାଲିକୁ ତ ହଜାର ମଣିଷଙ୍କ ଭିତରେ ଚିହ୍ନଟ କରିଦେଇ ହେବ । ଯାମିନୀ ତା' ଆଖିର ଗୋଟାଏ ଝଲକ ଦେଖିଲେ 'ରାଜକୁମାର'କୁ ଚିହ୍ନି ନେଇ ପାରିବ । ତେବେ ଅସୁବିଧା କୋଉଠି ?

ଦିଲ୍ଲୀରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ରାତି ହୋଇଯାଇଥିଲା । ମୁଁ ଟାକ୍ସିରେ ବସିବା ପରେ କେମିତି କେଜାଣି କହିଲି ଗ୍ରେଟର କୈଳାସ ଯିବାକୁ । କାରଣ ଏ ବାବନା ଭୂତର ଠିକଣା କ'ଣ ।

କିଛି ସମୟ ଲାଗିଲା ଆଇ.ପି.ଏସ୍. ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀଙ୍କ ଘର ଠାବ କରିବାକୁ । ଯେଉଁ ଭଦ୍ରଲୋକ ଖବର ଦେଲେ ସେ ଅଦ୍ଭୁତ ଭାବରେ ମୋତେ ଗୋଡ଼ଠୁ ମୁଣ୍ଡଯାଏଁ କାହିଁକି ଚାହିଁଲେ ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ ।

ମୁଁ ବେଲ୍ ମାରିଲି । ଦୁଇଥର ବେଲ୍ ମାରିଲାପରେ ପାଦଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା ।

ଯେ କବାଟ ଫିଟେଇଲେ ମୁଁ ତାକୁ ହଠାତ୍ ଚିହ୍ନିପାରିଲି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ଲମ୍ବା ଚେହେରା କୁନ୍ଦକଡ଼ ପରି ଗଢ଼ଣ ଦେଖି ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ଓଃ...

ମୁଁ ନିଜ ପରିଚୟ ଦେଲି – "ଅମରେଶ"

ସେ ତଳକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ – "ଓଃ... ଆଇୟେ ।"

ସାରା ଘରେ କେମିତି ଗୋଟିଏ ବରଫପରି ନୀରବତା ଜମି ରହିଥିଲା । ମୁଁ ଡ୍ରଇଂ ରୁମ୍‌ର ମଝିରେ ଠିଆହେଇ କହିଲି –

"ମାଫ୍ କିଜିୟେ, ମେ ଆପକୋ ଡିଷ୍ଟର୍ବ କରନା ନହି ଚାହତା ଥା । ମେ ତୋ ରାଜକୁମାର କୋ ମିଲ୍‌ନେ କେ ଲିୟେ ଆୟା ହୁଁ ।"

ସେ କିଛି ନ କହି ମୋ ଆଖିକୁ କେବଳ ଚାହିଁଲେ । "ଯାମିନୀ କୁଲକର୍ନି ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ରୁପାର ମୁକୁଟ ପର ଧଳାଚୂଳ । ପିନ୍ଧିବା ମଧ ସେହିପରି ସାଧା ଶାଢ଼ୀ । ମୁଁ ହଠାତ୍ ଅନୁଭବ କଲି ଯେ ସେ ବୋଧହୁଏ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକାକୀ ।"

ମୁଁ ଆଗେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ ।

ସେ ହିଁ ମୋତେ ବାଟ କଢ଼େଇ ନେଇଗଲେ ବେଡ୍‌ରୁମ୍‌କୁ ।

ସେଇଠି ଖଟରେ ଯେ ଶୋଇଥିଲା, ସେ କାଳୀ ପ୍ରସାଦ ନ ହୋଇ ଆଉ କିଏ ହୋଇପାରେ । କପାଳ ସେମିତି ଝଲମଲ, ଦାଢ଼ି ଧଳା, ମୁଣ୍ଡବାଳ ଧଳା, ଚୁଡ଼ିଦାର ପଞ୍ଜାବୀରେ ସେ ସେତେବେଳେ ବି ଚମତ୍କାର ଦିଶୁଥିଲା ।

ସେ କିନ୍ତୁ ଖଟରୁ ଉଠିଲାନାହିଁ କି ଅଳସ ଭାଙ୍ଗିଲା ନାହିଁ । ମୋତେ କେବଳ ଚାହିଁଲା, ଚିହ୍ନିଲା ଆଉ ହସିଦେଲା । ତା' ଦାନ୍ତ ସେଇଭଳି ଚକ୍‌ଚକ୍ କରୁଥିଲା ।

କହିଲା – "ଆଚ୍ଛା କିୟା, ଆ ଗୟେ । ତୁମ ଶାୟଦ ନହିଁ ଜାନତେ କି, ତିନ ମହିନା ହୋ ଗୟା ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରି ଚଲ ବସେ । ବେଟା ଆ ନହିଁ ପାୟା । ବେଟି ଆ କର ଚଲି ଗୟି ।"

ଦେଖୋ ମେଁ ଅବ୍ ଲମ୍ବି ସଫର କେ ଲିୟେ ତୈୟାର୍ ହୁଁ । ଶାୟଦ୍ ଆଜ ରାତ୍ ହି ରାସ୍ତା ସାଫ ହୋ ଜାୟ ।''

ମୁଁ ବିଶି ଆଙ୍ଗୁଠି ସାଫ୍ ଟେକି ତାକୁ ତାଗିଦା କଲି ।

ସେ ହସିଲା ।

''ଦେଖୋ ଭାଇ ଜ୍ୟାଦା ମଜାକ୍‌କେ ଲିୟେ ବଖତ୍ ନହିଁ ହେ । ତୁହ୍ମେ ଦୋ କାମ୍ କର୍‌ନା ପଡ଼େଗା । ଏକ ତୋ କୁଛ୍ କାଗଜାତ୍ ମେ ଦସ୍ତଖତ କରନେ ପଡ଼େଙ୍ଗେ । ତୁମ୍‌କୋ ସମ୍ଭଲ୍ ନା ପଡ଼େଗା, ଔର ଦୁସରୀ ବାତ୍ ହେ –

ସେ ଦମ୍ ନେଇ କହିଲା – ''ଓ ଟେବୁଲ୍ କେ ଉପର ଏକ୍ କ୍ୟାମେରା ରଖା ହେ । ଲୋଡ୍ କରକେ ରଖେହେ ଏକ ମହିନା ହୋ ଗୟା । ତୁମ୍‌କୋ ଏକଫଟୋ ଉଠାନା ପଡ଼େଗା ।

ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲି ।

ତା କହିବା ଅନୁସାରେ ମୁଁ ତାକୁ ଖଟରେ ବସାଇଲି । ତା ଡାହାଣ ପାଖରେ ସେ ଯାମିନୀକୁ ବସିବାପାଇଁ ଇଂଗିତ କଲା ।

ସେ ଝର୍‌ଝର୍ କାନ୍ଦିପକେଇଲା । ତା' ଭିତରର କୋହ ଫାଟିପଡ଼ିଲା ।

ବୋଧହୁଏ ଚାଳିଶ ବର୍ଷର ପଥର ତଳେ ଚାପିହୋଇ ରହିଥିଲା ସେ ମନ୍ଦାକିନୀ ।

ମୁଁ ଆସ୍ତେ ତା ଡେଣା ଧରି ଆଣି ବସେଇଦେଲି ।

କେମିତି ସାହସ ପାଇଲି କେଜାଣି କହିଲି –

''ଅବ୍ ଦେଖୋ ସାମ୍‌ନେ କୋ । ଆଗେ ରୋଶନି ହେ, ସୂରଜ ହେ ।''

କ୍ୟାମେରାର ଆଲୁଅ ଜଳିଉଠିଲା ।

ଆଉ ଥରେ ଜଳିଉଠିଲା ।

ମୁଁ କାଳୀ ପ୍ରସାଦର ବାହୁରେ ହାତଦେଇ କହିଲି –

''କ୍ୟୁଁ ବେ ପଞ୍ଜା ଲଡ଼ାଏଗା ?''

ସେ ମୁହଁ କୁଞ୍ଚ କୁଞ୍ଚ କରି କହିଲା – ''ଅବ୍ ତୋ ଔର୍ କିସିକେ ସାଥ୍ ପଞ୍ଜା ଲଢ଼ା ରାହାହୁଁ । ଓ ଭି ତେରେ ମାଫିକ, ଜିତେଗା ଔର ମେରା ଦୋସ୍ତ ବନ୍‌ଜାଏଗା ।''

ସେ ରାତି ପାହିବା ପୂର୍ବରୁ ରାଜକୁମାର ପୁଣି ହାରିଯାଇଥିଲା ।

□□□

ପ୍ରାରମ୍ଭ

ମିଶନ କଲୋନୀର ପରିଚିତ ଘର, ବଗିଚା ଓ ଆମ୍ବଗଛକୁ ଅପରିଚିତ ଭଙ୍ଗୀରେ ସେ ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ। ସେମିତି କେହି ବି ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ।

କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ସେହିଭଳି ଦେଖାଯାଏ ।

ସବୁବେଳେ ନୁହେଁ, କେବେ କେମିତି ନିରୋଳା ଦ୍ୱିପ୍ରହର ଧୂପକାଠି ପରି କୁହୁଳୁଥିବାବେଳେ ତାଙ୍କ ଚାରିପାଖେ ସବୁ କେମିତି ତରଳି ଗଲାପରି ରୂପାନ୍ତରିତ, କାଳାନ୍ତରିତ ହୋଇଯାଏ ।

ସେ ନିଜେ ବି ଆଉ ଜଣେ କିଏ ହୋଇଗଲା ପରି ଅନୁଭବ କରନ୍ତି । ତେଣିକି ହୁଏତ ଆଉ କୋଉ ଦେଶରେ, ଆଉ କୋଉ କାଳରେ କେବେ ନ ଦେଖିଥିବା, କେବେ ନ ଚିହ୍ନିଥିବା ଲୋକ ସବୁ ତାଙ୍କୁ ଆସି ବେଢ଼ିଯାଆନ୍ତି ।

ସେ ଜାଣିଛନ୍ତି ଯେ ସେପରି ଯାହା ଘଟେ ସେଇଟା ଅସ୍ୱାଭାବିକ ।

ଶହେବର୍ଷ ତଳେ ସେଇ ଘରେ ଫାଦର ଉଇଲିୟମ୍ ରହୁଥିଲେ । ସେ ଏବେ କାଗଜପତ୍ର ଘାଣ୍ଟି ସେ କଥା ବାହାର କରିଛନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ଫାଦର୍ ଉଇଲିୟମ୍ ଏଠି ରହି କେମିତି କ'ଣ କରୁଥିଲେ କେହି ଜାଣନ୍ତିନାହିଁ ।

କେବଳ ସେ ହିଁ ଜାଣନ୍ତି । କାରଣ ଯେତେବେଳେ ସେ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଘଟଣା ଘଟେ ସେତେବେଳେ କାନ୍ଥବାଡ଼ ଆସବାବପତ୍ର ସବୁ ବଦଳିଯାଏ । ଘର ସାମ୍ନାରେ ଖାଲି ଜାଗାଟାରେ ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ତେନ୍ତୁଳି ଗଛଟାଏ ଦେଖାଯାଏ ଏବଂ ସେ ନିଜେ ସେ ଗଛଟାକୁ ଲୋକ ଲଗେଇ ହଣେଇବାର ଦେଖାଯାଏ । ଫାଦର ଉଇଲିୟମ୍ ହିଁ ତାକୁ ହଣାନ୍ତି । ସେ ସେତେବେଳେ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି ଯେ ସେ ହିଁ ଫାଦର ଉଇଲିୟମ୍ ।

ଅତି ସ୍ୱଚ୍ଛ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଦୃଶ୍ୟ, ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଅନୁଭବ । ସେ କଥା ସେ କାହାକୁ ଖୋଲି କହିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ତାଙ୍କର କିନ୍ତୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ ଯେ ସେ ହିଁ ଶହେବର୍ଷ ତଳେ ଫାଦର ଉଇଲିୟମ୍ ରୂପରେ ଏଇ ଘରେ ଥିଲେ ।

ସେଥିପାଇଁ ତ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏମିତି ଦୁର୍ନିବାର ଆକର୍ଷଣ !

କିନ୍ତୁ ସେ କେମିତି କହିପାରିବେ ଯେ ତାଙ୍କର ପୁନର୍ଜନ୍ମ ହୋଇଛି ଏବଂ ପୂର୍ବଜନ୍ମରେ ସେ ଫାଦର ଉଇଲିୟମ୍ ଥିଲେ ।

ନାଥାନିଏଲ୍ ସ୍ଲୋନ୍ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଧର୍ମଭୀରୁ । ଧର୍ମଗ୍ରନ୍ଥ ଯାହା କହିଛି ତାହା ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଅକାଟ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ସେ ଅନୁଭବ । ତାକୁ ବା କେମିତି ସେ ଅସ୍ୱୀକାର କରିପାରିବେ ?

ସେ ଯେତିକି ପରିମାଣରେ ଡାକ୍ତର ସ୍ଲୋନ୍ ସେତିକି ପରିମାଣରେ ଫାଦର ଉଇଲିୟମ୍ । ତାଙ୍କପାଇଁ ଉଭୟ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ, ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଅନୁଭବ ।

ସେ ନିଜେ ଜଣେ ସାଇକିଆଟ୍ରିଷ୍ଟ । ତାଙ୍କର ଅନେକ ସମୟରେ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି ସେ ସମସ୍ତ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଅନୁଭବକୁ ଗବେଷଣା ନିବନ୍ଧ ଆକାରରେ କୌଣସି ପତ୍ରିକାରେ ଛାପିଦେବେ । ପାରି ନାହାନ୍ତି ।

ଶେଷରେ ସ୍ଥିର କରିଛନ୍ତି ଯେ କେତେଜଣ ହିନ୍ଦୁଙ୍କୁ ନେଇ ଯା' ଉପରେ ପରୀକ୍ଷା କରିବେ । ହିନ୍ଦୁମାନେ ଅତି ସହଜ ଭାବରେ ପୁନର୍ଜନ୍ମରେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ।

ସେଇ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ଶଶଧରବାବୁଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ।

ଶଶଧରବାବୁ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଡାକ୍ତର । ଅସ୍ଥି ବିଶାରଦ । ସେ ଏମିତି ହଠାତ୍ ଦିନେ ତାଙ୍କ ମନକୁ ଡାକ୍ତର ସ୍ଲୋନ୍‌ଙ୍କ ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ।

ପଚାଶ କିଲୋମିଟର ଦୂରରୁ ବସ୍‌ରେ ଆସି ବାଟ ପଚାରି ପଚାରି ମିଶନ୍ କଲୋନୀରେ ପହଞ୍ଚିଲାବେଳକୁ ସେ ଖୁବ୍ କ୍ଲାନ୍ତ ଦେଖାଯାଉଥାନ୍ତି ।

କୌଣସି କାରଣରୁ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ବି ଦେଖାଯାଉଥାନ୍ତି ।

ଡାକ୍ତର ସ୍ଲୋନ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଶିଷ୍ଟାଚାର ପରେ ତାଙ୍କୁ ବୈଠକ ଘରେ କିଛି ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହି ଘର ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ଘରେ ତାଙ୍କର କାମ ନଥିଲା ।

ସେ କେବଳ ତାଙ୍କ ଶୋଇବା ଘର ସୋଫା ଉପରେ ବସି ରହିଲେ ।

ମଝିରେ ମଝିରେ କେବଳ ଘଣ୍ଟାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ ।

ବାହାରେ ସେ ନିରୋଳା ବଗିଚା, ଜାତି ଜାତି ଗଛର ନୀରବ ଉପସ୍ଥିତି, ରହି ରହି ରାବୁଥିବା ପକ୍ଷୀର ଡାକ ଶଶଧରବାବୁଙ୍କ ଦେହ ମନପ୍ରାଣରୁ କିଛି ଉତ୍ତାପ ଓହ୍ଲେଇଦେବ – ଏଇ ଆଶାରେ ସେ ତାଙ୍କୁ ବସେଇଦେଇ ଆସିଥିଲେ ।

ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ମିନିଟ ପରେ ଡ୍ରଇଁ ରୁମ୍‌କୁ ଆସି କହିଲେ (ଇଂରାଜୀରେ ହିଁ କହିଲେ ଯାହାର ପାଖାପାଖି ଓଡ଼ିଆ ତର୍ଜମା କରାଯାଇପାରେ) –

''ଡାକ୍ତର ପ୍ରଧାନ, ମୋତେ କ୍ଷମା କରିବେ । ମୋ ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଅନେକବେଳ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।''

''କିଛି ଯାଏଆସେ ନାହିଁ, ଡାକ୍ତର ସ୍ଲୋନ୍ । ମୁଁ ବେଶ୍ ଆରାମରେ ବସିଥିଲି । ମୋର କୌଣସି ଅସୁବିଧା ହୋଇନାହିଁ ।''

ଶଶଧରବାବୁଙ୍କ ମୁହଁ ଆଉ ଆଗଭଳି ଫଣଫଣ ଦେଖାଯାଉ ନଥିଲା କି କାନମୁଣ୍ଡା ଉପରେ ସିର ଟଣକି ନଥିଲା ।

ଡାକ୍ତର ସ୍ଲୋନ୍ ଖୁବ୍ ସହଜ ଆତ୍ମୀୟ ଢଙ୍ଗରେ ଆଳାପ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ ।

''ଆପଣ ଚା' କଫି କ'ଣ ନେଇଥାନ୍ତେ କି ?''

"ନା' ମୁଁ ଆଗ ଆପଣଙ୍କୁ କହିଦିଏ ମୁଁ କାହିଁକି ଆସିଛି । ଆପଣ ଓଡ଼ିଆ ବୁଝିବାରେ ଅସୁବିଧା ହେବ କି ?"

ଡାକ୍ତର ସ୍ଲୋନ୍‌ଙ୍କ ଭ୍ରୂରୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ କୁଞ୍ଚେଇଗଲା, କିନ୍ତୁ ହସର ପଦ୍ମ ପାଖୁଡ଼ା ମେଲିଯିବାରୁ ପୁଣି ସହଜ ସ୍ୱାଭାବିକ ହୋଇଗଲା ।

"ନା ନା, ଆପଣ କହନ୍ତୁ ।"

"ମୁଁ ଜାଣେ, ଆପଣ ଜଣେ ପ୍ରବୀଣ ସାଇକିଆଟ୍ରିଷ୍ଟ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ନେବାକୁ ଆସିଛି । – ମାନେ, ମୁଁ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଛି..."

"ହଁ, କହନ୍ତୁ !"

"ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଛି କାଳେ ମୋ ଅବଚେତନାରେ କ'ଣ ଲୁଚି ରହିଚି ଯୋଉଥିପାଇଁ ମୁଁ ଏତେ ଦୁଃଖ ଭୋଗୁଚି । ମୋର ଅଶାନ୍ତି, ଆଉ ଦୁଃଖର ସୀମା ନାହିଁ ଡାକ୍ତର । ମୁଁ, ମାନେ... ରୀତିମତ ଅତ୍ୟାଚାରିତ, ମାନେ ଟର୍‌ଚର୍ଡ଼ ଅନୁଭବ କରୁଚି... ମାନେ... କ'ଣ କହିବି..."

"ଆଚ୍ଛା, ଆଚ୍ଛା, ଆପଣ ପ୍ରଥମେ ଖୁବ୍ ସହଜ ଆଉ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଅନୁଭବ କରନ୍ତୁ । ଆଦୌ ତରବର ହେବାର ନାହିଁ । ଆପଣ ଆଜି ମୋର ଅତିଥି । ଆମ ହାତରେ ପ୍ରଚୁର ସମୟ ଅଛି, କଥାବାର୍ତ୍ତା ହବା ।"

"ଆପଣଙ୍କର ଏ ପରିବେଶ... ଆଉ, ମାନେ... ଆପଣଙ୍କ ଶାନ୍ତ ଚେହେରାକୁ ଦେଖିଲାପରେ ହିଁ ମୁଁ ଅନେକ ସୁସ୍ଥ ବୋଧ କରୁଚି ।"

"ଶୁଣି ଖୁସିହେଲି । ଆପଣ ତା'ହେଲେ ସହର ବଜାର ଗହଳି ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ ।"

"ହଁ, ପ୍ରାୟ ଭଲ ପାଏନାହିଁ ।"

"ପିଲାଦିନୁ ଗାଁରେ ରହିଗଲେ ବୋଧେ ।"

"ପିଲାଦିନ କଥା ଆପଣଙ୍କୁ ଆଉ କ'ଣ କହିବି, ଡାକ୍ତର ସ୍ଲୋନ୍ । ସେଇଠାରୁ ହିଁ ମୋ ଦୁଃଖ ଆରମ୍ଭ ।"

ତା'ପରେ ପ୍ରାୟ ତଳକୁ ଚାହିଁ, ବଗିଚା ଗଛଆଡ଼େ ଚାହିଁ, ମନକୁ ମନ କଥା ହେଲାପରି ଶଶଧରବାବୁ ବଖାଣିଗଲେ ଯାହା ମନେ ପଡ଼ିଲା ।

ସେ ସମସ୍ତକୁ ସଜାଡ଼ିନେଲେ ପ୍ରାୟ ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ଚିତ୍ର ମିଳିଥିଲା ଡାକ୍ତର ସ୍ଲୋନ୍‌କୁ ।

ଶଶଧରବାବୁ ତାଙ୍କର ପିଲାଦିନ ସାବତ ମା' ପାଖରେ ବିତେଇଥିଲେ ।

ସେଗୁଡ଼ିକ ତାଙ୍କର ଗଭୀର ଉଦ୍‌ବେଗ ଓ ଆତଙ୍କର ଦିନ । ସେ ଦିନରାତି ଡରୁଥିଲେ ଏବଂ ଦୁର୍ବଳ ଚଢ଼େଇଟିଏ ପରି ଆଶ୍ରା ଲୋଡ଼ୁଥିଲେ ।

ତାଙ୍କୁ ସବୁବେଳେ ଭୋକ କରୁଥିଲା, ଶୀତ କରୁଥିଲା, ଡର ମାଡ଼ୁଥିଲା ।

ସାବତ ମା'ର ଚେହେରା ମନେନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ ରାଉ ରାଉ ସ୍ୱର ମନେଅଛି । ସେଇଟାହିଁ ବୋଧହୁଏ ସାବତ ମା' ।

ଡାକ୍ତର ସ୍ଲୋନ୍‌ଙ୍କ ନୀଳ ରଙ୍ଗର ଆଖି ଯୋଡ଼ିକରେ ଶଶଧରବାବୁ ବଖାଣୁଥିବା ଦୁଃଖ ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ହେଉଥିଲା ।

"କିନ୍ତୁ ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍, ମୋର ଦୁଃଖ ସେଇଠି ନଥିଲା । ଥିଲା ଆଉ ଠାଏ । ତାହା ଏବେବି ମୋ ପାଇଁ ଏକ ଅଭିଶାପ । କିନ୍ତୁ କ'ଣ କରିହେବ ସେ ବିଷୟରେ ।"

ଶଶଧରବାବୁଙ୍କ ସ୍ୱରର ଅସହାୟତା ।

ସ୍ଲୋନ୍‌ଙ୍କ ସଂବେଦନଶୀଳ ମୁହଁରେ ପ୍ରଶ୍ନ ।

"ମୋର ବାପାହିଁ ମୋ ସମସ୍ୟା ।

– ସେତେବେଳେ ଯେମିତି, ଏବେ ବି ସେମିତି । ...ମୁଁ ଜାଣେ ଡାକ୍ତର, ସେ ମୋତେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ଭଲ ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ ତାହା ମୋ ପାଇଁ ଏବେବି ଏକ ଅସମାହିତ ପ୍ରଶ୍ନ । ...ଆଉ ବି ମୁଁ ଜାଣେନାହିଁ କେମିତି ମୋ ମା' ମରିଗଲା । ସେ ଯାହାହେଉ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ସବୁ କହିବସିଲେ ତ ପୁରାଣଟାଏ ହବ । ମୋଟାମୋଟି ଭାବରେ କହୁଛି । ମୋର ଦୃଢ଼ ଧାରଣା ଯେ କୌଣସି ଏକ ଅଜ୍ଞାତ କାରଣରୁ ବାପା ମାତେ ଅନ୍ତରରୁ ଘୃଣା କରନ୍ତି । ମୁଁ ତାଙ୍କର ପୁଅ ନୁହେଁ ବୋଲି ହୁଏତ ସେ ସନ୍ଦେହ କରିପାରନ୍ତି । ତାହା ହୋଇଥିଲେ ମୋ ମା' ମରିବାର ଏବଂ ମୋତେ ସେ ଏତେ ଘୃଣା କରିବାର ଗୋଟାଏ ସମାଧାନ ମିଳି ଯାଆନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ସେ ସେପରି ସନ୍ଦେହ କରିବାର କୌଣସି ଉପାୟ ନାହିଁ । କାରଣ ଚେହେରାରେ ମୁଁ ବାପାଙ୍କର ଅବିକଳ ନକଲ । – ତା'ହେଲେ, ଏଭଳି ପରିସ୍ଥିତିରେ ସାଧାରଣତଃ ଯାହା ଆମେ ଶୁଣିବାକୁ ପାଇଥାଉ ସେଇଟା ମୋ କେସ୍‌ରେ ଲାଗୁ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।"

ଶଶଧରବାବୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆହତ ଓ ବ୍ୟଥିତ ଜଣାଯାଉଥିଲେ ।

ସ୍ଲୋନ୍ କିନ୍ତୁ ଆଗ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଆଗ୍ରହୀ ଆଉ ଗମ୍ଭୀର ଦିଶୁଥିଲେ ।

"ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି ଡାକ୍ତର, ମୋ ବାପା ଜାଣିଶୁଣି ମୋ ପରୀକ୍ଷା ଫିସ୍ ମୋ ସାବତ ଭାଇକୁ ଦେଇଦେଲେ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଜୀବନସାରା ବର୍ଷେ ପଛେଇଗଲି ପଢ଼ାରେ, ଚାକିରୀରେ । ମୁଁ ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ କ୍ଷମା ଦେଇପାରୁନାହିଁ ଡକ୍ଟର । ଏ ଅନ୍ୟାୟ ମୁଁ କେବେହେଲେ ଭୁଲି ପାରୁନାହିଁ ।

ତା'ପରେ ଡକ୍ଟର, ବାପା ତାଙ୍କର ସେ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ କେବେହେଲେ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରିନାହାନ୍ତି । ଓଲଟି ସାବତ ଭାଇ ପାଇଁ ମୁଁ କିଛି କଲିନାହିଁ ବୋଲି ସବୁବେଳେ ଅଭିଯୋଗ ।

ଶଶଧରବାବୁ ଡାକ୍ତର ସ୍ଲୋନ୍‌ଙ୍କୁ ଚାହିଁ ଅଳ୍ପ ହସିଲେ । ଅତି ତିକ୍ତ ଦୁର୍ବହ ଗ୍ଲାନିର ହସ ।

''ତା'ପରେ ଶୁଣନ୍ତୁ ଡାକ୍ତର, ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ କଥା । ଯଦି ପୃଥିବୀରେ ପରସ୍ପରକୁ ଭଲ ନ ପାଉଥିବା ଦମ୍ପତିର ଉଦାହରଣ ଆପଣ ନେବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ତା'ହେଲେ ଅମ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ନିଅନ୍ତୁ । ମୁଁ ତାକୁ ବିବାହ ଆଗରୁ ଜାଣିନଥିଲି କି ଦେଖିନଥିଲି । ବାପାହିଁ ସବୁ ସ୍ଥିର କରିଥିଲେ । ବିବାହ ଦିନଠାରୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ନାଁକୁ ମାତ୍ର ପତିପତ୍ନୀ...''

ଶଶଧରବାବୁ ହାବୁକେଇ ଉଠୁଥିବା କୌଣସି ଆବେଗକୁ ଜୋର କରି ଦବେଇ ରଖୁଥାନ୍ତି ।

''ଆମର ପ୍ରତିଦିନ ଝଗଡ଼ା ଲାଗି ରହିଛି । ମୁଁ ପ୍ରାୟ ତା'ର ଅତ୍ୟାଚାର ସହି ଚାଲିଛି, କେବଳ ଲୋକ ଲଜ୍ଜା ଡରରେ । ...ଏବେ ଦିନେ ସେ ସେନାପତି ଇଞ୍ଜିନିୟର ସାଙ୍ଗେ ବାହାରିଗଲା ବୁଲି ଆସିବ ବୋଲି । ମୋ କଥାକୁ ଖାତିର କଲାନାହିଁ । ବାପା କିଛି କହିଲେ ନାହିଁ । ଶୁଣିଲି ସେ ଇଞ୍ଜିନିଅର ସହିତ ଫରେଷ୍ଟ ଡାକବଙ୍ଗଳାରେ ତିନିଦିନ ରହିଲା...''

ଶଶଧରବାବୁଙ୍କ ମୁହଁ ରଙ୍ଗ ଜରଜର ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ଆଖିରେ ନିଆଁ ପାଣି ମିଶି ଧୂଆଁ ମାଡ଼ି ଯାଉଥିଲା ।

''ସେଇଠୁ ଆସି ସେ ମୋତେ ଚାଲେଞ୍ଜ କଲା – ଯଦି ମର୍ଦଟାଏ ହେଇଚୁ ମତେ ଛାଡ଼ପତ୍ର ଦେଇ ଦେ । ତା' ଯଦି ପାରୁନାହୁଁ ପାଟି ଫିଟା ନା !''

ଶଶଧରବାବୁ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି ସକ୍ ସକ୍ କାନ୍ଦି ପକାଇଲେ ।

ଡାକ୍ତର ସ୍ଲୋନ୍ ବ୍ୟଥିତ ବୋଧକଲେ, କିନ୍ତୁ ଅପେକ୍ଷା କଲେ ।

''ମୁଁ ତାକୁ ପ୍ରଚୁର ଘୃଣା କରେ ଡାକ୍ତର... ଏପରିକି ମୁଁ ତାକୁ ହତ୍ୟା ମଧ୍ୟ କରିଦେଇପାରେ । କିନ୍ତୁ କିଛି କରିପାରେ ନାହିଁ । କାହିଁକି, ଜାଣନ୍ତି ଡକ୍ଟର ? ଏଥିପାଇଁ ଯେ ବାପା ତାକୁ ସବୁବେଳେ ଜଗି ରହିଥାନ୍ତି । ସେ ମୋତେ ବେଇଜତ୍ କଲାବେଳେ ପାଟି ଫିଟାନ୍ତିନାହିଁ । ବରଂ ମୋତେ ଲାଗେ ଯେ ସେ ମୋ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଗୋଟାଏ ପ୍ରକାର ଖୁସି ହେଉଥାନ୍ତି... ।''

ଶଶଧରବାବୁ ହାତ ମୁଠା ମୁଠା କରି ଚୌକି ବାହା ଉପରେ ବିଧା ବସେଇଲେ ।

''ମୁଁ ସେ ବାପଟାକୁ ବି ହତ୍ୟା କରିଦେଇ ପାରେ ଡକ୍ଟର । ସେ ମୋ ବାପ ନୁହେଁ, ମୋ ଶତ୍ରୁ । ସେ ମୋ ମା'କୁ ହୁଏତ ମାରିଦେଇଚି । ସେ ମୋ ଜୀବନସାରା ମୋତେ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେଇ ଚାଲିଛି । ମୁଁ ଏବେ କେତେଦିନ ହେବ ହତ୍ୟା ହିଁ ଦେଖୁଛି ଭିତରେ ବାହାରେ । ମୁଁ ଖୁନ୍ କରିବା ଆଗରୁ ଅକଥ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗ କରୁଚି ଡକ୍ଟର । ମୋତେ ଆପଣ ବଞ୍ଚାନ୍ତୁ । ନ ହେଲେ ମୁଁ ପାଗଳ ହେଇଯିବି ।

''ମୁଁ ଭୟରେ ଘୃଣାରେ ଅଥୟ ବୋଧ କରୁଚି । ମୁଁ କାହାକୁ ଡରୁଚି କହି ପାରିବି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଉଣା ଅଧିକ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବୋଧହୁଏ ଡରୁଚି, ଘୃଣା କରୁଚି, ଅବିଶ୍ୱାସ କରୁଚି । ରାତିରେ ଶୋଇପାରୁନାହିଁ । ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖି ଉଠି ବସୁଚି ଝାଳ ସରସର ହୋଇ । ଓଷଧ ଖାଇଲେ ବି ନିଦ ହଉନାହିଁ । – ନା, ମୋର ରକ୍ତଚାପ ଆଦି କିଛି

ନାହିଁ । ମୁଁ ପରୀକ୍ଷା କରେଇଥିଲି । କିନ୍ତୁ ମୋର ଅଳ୍ପଦିନ ଭିତରେ ହିଁ ହୁଏତ ମୃତ୍ୟୁ ହେଇଯାଇପାରେ ।''

''କାଳେ ମୋ ଅବଚେତନାରେ କ'ଣ ଥାଇପାରେ । ନହେଲେ ଏପରି ଘୃଣା, ଏପରି ଭୟ, ଅବିଶ୍ୱାସ କୁଆଡୁ ଆସନ୍ତା ? ମୁଁ ସେଇ ରହସ୍ୟ ଫିଟେଇବା ଲାଗି ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଚି ଡକ୍ଟର ।''

ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍ ତଥାପି ଏକ ଲୟରେ ଚାହିଁ ରହିଥାନ୍ତି ଶଶଧର ପ୍ରଧାନଙ୍କୁ ।

ହଠାତ୍ ଅମାୟିକ ହସ ଭିତରେ ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍ କହିଲେ – ''ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନ କପେ ଲେଖାଁ କଫି ପିଇଲେ କେମିତି ହୁଅନ୍ତା ଡକ୍ଟର ପ୍ରଧାନ ?''

ଉତ୍ତରକୁ ଅପେକ୍ଷା ନରଖି ସେ ପରଦା ଟେକି ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ । ପାଞ୍ଚ-ସାତ ମିନିଟ୍ ଭିତରେ ବାମ୍ପ ବାହାରୁଥିବା ଦୁଇକପ୍ କଫି ନେଇ ଚାଲିଆସିଲେ ।

ଶଶଧରବାବୁ ଠିଆହେଇ ପଡ଼ିଲେ । ଖୁବ୍ ଅପ୍ରତିଭ ହେଲାପରି ଜଣାଗଲେ ।

''ଆରେ, ଆପଣ ମୋ ପାଇଁ କାହିଁକି ଏତେ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରୁଥିଲେ ?''

ତାଙ୍କ ହାତରୁ କଫି କପ୍ ନେଇ କହିଲେ –

''ଆପଣ ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍... ଆପଣ ବସନ୍ତୁ ପ୍ଲିଜ୍ ।''

କଫି ପିଆ ଭିତରେ ଖୁବ୍ ସହଜ ଭାବରେ ପ୍ରସଙ୍ଗ ବଦଳାଇ ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍ ପଚାରିଲେ –

ଆଉ କହନ୍ତୁ ଡକ୍ଟର ପ୍ରଧାନ, ଆପଣଙ୍କ ଡାକ୍ତରୀ ବ୍ୟବସାୟ କେମିତି ଚାଲିଛି ?''

ଶଶଧରବାବୁ ପ୍ରଶ୍ନଟିର ଉତ୍ତର ଦେବା ପ୍ରୟୋଜନ ମଣିଲେନାହିଁ, କାରଣ ତାଙ୍କୁ ସେଇଟା ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ମନେହେଲା ।

ତଳକୁ ନିଷ୍ପଲକ ଚାହିଁ ସେ କଫି ପିଉଥାନ୍ତି । ସେଇ ଭିତରେ କହିଲେ –

''ମୋତେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବି ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗୁଚି । ମୁଣ୍ଡ ଖୁବ୍ ଭାରି ଭାରି ଲାଗୁଚି । କ'ଣଟାଏ ମଡ଼େଇ ହେଇ ରହିଲା ପରି ଲାଗୁଚି ।''

ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ କଫି କପ ରଖିଦେଇ ଶଶଧରବାବୁଙ୍କ ଡେଣାଧରି କହିଲେ –

''ଆପଣ ଆସନ୍ତୁ ସାମାନ୍ୟ ରେଷ୍ଟ ନେବେ । ମୋର ମନେ ହେଉଚି ଆପଣଙ୍କ ମେଣ୍ଟାଲ୍ ଟେନ୍‌ସନ୍ ବଢ଼ିଯିବାରୁ ସେମିତି ଲାଗୁଚି ।''

''ନା', ନା' ମୁଁ ଠିକ୍ ଅଛି ।''

ଡାକ୍ତର ସ୍ଲୋନ୍ କିଛି ନ କହି କେବଳ ତାଙ୍କୁ ଠିଆ କରେଇଦେଲେ ଏବଂ ବାଧ ଶିଶୁଟି ପରି ପାଖ ବଖରାକୁ କଢ଼େଇ ନେଇଗଲେ ।

ସେତେବେଳେ ସେ ଶଶଧରବାବୁଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏକାଗ୍ର ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ । କଥା କହିଲାବେଳେ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ଆଉ କ'ଣ ମିଶି ଆଦେଶ ପରି ଶୁଭୁଥିଲା ।

ଶଶଧରବାବୁ ମଧ୍ୟ ସେମିତି ବିନା ପ୍ରତିବାଦରେ ସବୁ ମାନିନେବାକୁ ଭଲ ପାଇଲେ । ତାଙ୍କୁ ଲାଗିଲା ଯେ ସେ ଢଣକ ଉପରକୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଆଉଜି ଯାଇ ପାରିବେ ।

ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍‌ଙ୍କ ହାତମୁଠାରେ ସେ ଗଭୀର ପ୍ରତ୍ୟୟ ଅନୁଭବ କଲେ । ନିଜକୁ ବେଶ୍ ନିରାପଦ ଅନୁଭବ କଲେ ।

ବଖରାଟି ପ୍ରଶସ୍ତ । ଖୁବ୍ ସଫା ତକିଆ ଚାଦର ଲାଗିଥିବା ଖଣ୍ଡିଏ ଖଟ । ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଟେବୁଲ୍, ଟିକିଏ ଦୂରରେ ଖଣ୍ଡେ ଚୌକି ।

ଶଶଧରବାବୁଙ୍କୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ସେଇଟା ବୋଧହୁଏ ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍‌ଙ୍କ କ୍ଲିନିକ, ବେଶ୍ ଭଲ ତ ।

ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍ ସେଇଭଳି ଚାହିଁଥାନ୍ତି । ଶଶଧରବାବୁଙ୍କୁ ଅତି ଯତ୍ନରେ ଅଥଚ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ ନେଇ ସେ ଖଟରେ ଶୁଆଇଦେଲେ ।

ଶଶଧରବାବୁ ଛୋଟା ଫିଟାଇ ଗଡ଼ିପଡ଼ିଲେ । ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍ ତାଙ୍କର ଉଷୁମ ପାପୁଲିକୁ ଆସ୍ତେ ଶଶଧରବାବୁଙ୍କ ଆଖି ଓ କପାଳ ଉପରେ ରଖି ଖୁବ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ ଅଥଚ ଧୀର ସ୍ୱରରେ କହିଲେ –

''ଆପଣ କିଛି ସମୟ ଶୋଇଯାଉ ନାହାନ୍ତି ! ହାତ ଗୋଡ଼ ଢିଲା ଛାଡ଼ିଦିଅନ୍ତୁ । ଆଖି ସ୍ଥିର କରନ୍ତୁ, ନିଃଶ୍ୱାସ ପୂରା ନିଅନ୍ତୁ-ଛାଡ଼ନ୍ତୁ । ବାଆସ୍, ଆପଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ଶୋଇଯାଉଛନ୍ତି । ଖୁବ୍ ଗଭୀର ନିଦରେ ଶୋଇଯାଉଛନ୍ତି...''

ସତକୁସତ ଶଶଧରବାବୁଙ୍କ କପାଳରୁ ଚିନ୍ତାରେଖା ଲିଭିଗଲା । ସେ ଖୁବ୍ ପ୍ରଶାନ୍ତ ଦେଖାଗଲେ । ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସତକୁସତ ଶୋଇଗଲେ ।

ଡାକ୍ତର ସ୍ଲୋନ୍ ହାତ ଆସ୍ତେ ଉଠାଇ ନେଇ ତାଙ୍କୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ତା'ପରେ ସେଇ ଖଟତଳୁ ଡ୍ର ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ ଟେପ୍ ରେକର୍ଡ଼ର ବାହାରକରି ସେ ଟେବୁଲରେ ରଖିଲେ । ଖୁବ୍ ନିଃଶବ୍ଦରେ ତା'ର ବୋତାମ ଦେଲେ ।

ଗଭୀର ଆସ୍ଥା ଆଣିଲାଭଳି ଧୀର ସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ –

''ଆପଣ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଶୋଇରହନ୍ତୁ । ସହଜ ହୋଇଯାନ୍ତୁ । ମୁଁ ଅଛି, କିଛି ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁନାହିଁ ।''

ଶଶଧରବାବୁଙ୍କ ଆଖିପତା ଆଉ ବିଶେଷ ଥରିଲାନାହିଁ । ନିଃଶ୍ୱାସ ଖୁବ୍ ହାଲୁକା ବୋଧହେଲା ।

''କାଲି ଆପଣ କ'ଣ କରୁଥିଲେ ?''

ଶଶଧରବାବୁଙ୍କ ଆଖି ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇଉଠିଲା, ନିଃଶ୍ୱାସ ପତନ ବଢ଼ିଗଲା । ସେ ସେମିତି ଶୋଇରହି ଭ୍ରୁରୁ କୁଞ୍ଚେଇଲେ । ତାଙ୍କ ନାକପୁଡ଼ା ଫୁଲିଲା ।

ତା'ପରେ ସେ କେମିତି ସାମାନ୍ୟ ନିଦୁଆ ଗହିରିଆ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ –

''ହେଇ, ସେ ଝିଅଟା ଆସୁଚି, ଡାକ୍ତରଖାନା ଲୋକ ଗହଳି । ତା' ମା' ସାଙ୍ଗରେ...

''କିଏ ଗୋଡ଼ଉଚି ?''

''ଏଇ ଲୋକଟା... ଏଇ ଆଲୁଅ ତା' ମୁହଁରେ ପଡ଼ିଲା କୋଉଠୁ ? ଓ, ଏଇଟା ତ ମୋ ବାପା । ସେ କ'ଣ ମତେ ହତ୍ୟା କରିବାକୁ ଗୋଡ଼ଉଛନ୍ତି ? ତାଙ୍କ ହାତରେ ସେଇଟା ବୋଧହୁଏ ଛୁରୀ । ସେ ତା'ହେଲେ ମତେ ଖୁନ୍ କରିବାକୁ ସେମିତି ମୋ ପଛରେ ଧାଉଁଛନ୍ତି । ମତେ ଆହୁରି ଡରମାଡୁଚି । ମୁଁ ଚିତ୍କାର କରିପାରୁ ନାହିଁ ।''

''ଆହୁରି ପଛକୁ ଫେରି ଯାଆନ୍ତୁ ।''

ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ସତର୍କ ହେଲାପରି ଜଣାଗଲେ ।

ଶଶଧରବାବୁ ଧୀରେ ଧୀରେ କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ –

''ଇସ୍... ଭାରି ଅନ୍ଧାର । ସରୁ ରାସ୍ତା ଗୋଟାଏ ସୁଡ଼ଙ୍ଗଭଳି । ନିଃଶ୍ୱାସ ରୋଧିହୋଇ ଯାଉଚି । ଆଃ... ଖୋଲିଗଲା ସେ ଯେଉଁ ଗୋଟି ବାନ୍ଧିଥିଲା ।''

''କ'ଣ ଦେଖିପାରୁଛନ୍ତି ?''

''ଗୋଟାଏ କୋଠା... ପୁରୁଣାକାଳିଆ ଜମିଦାରିଆ କୋଠା... ଖୁବ୍ ବଡ଼ ଅଗଣା, ମାଟିର ଉଞ୍ଚ ପାଚେରୀ, ପାଚେରୀ ଉପର ଖପର ଛାତ । ଶୀତ ଦିନ ସକାଳ । ମୁଁ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ଗଦି ଲାଗିଥିବା ଚୌକିରେ ବସିଚି । ମୋ ପାଖରେ ମୋର ଚାକର ବାକର ବେଢ଼ି ରହିଛନ୍ତି । ମୋ ସାମ୍ନାକୁ ଗୋଟାଏ ଲୋକକୁ ଅଣାଯାଉଚି । ସେ ମତେ ଦେଖି ଦେଖି ଉତ୍ୟକ୍ତ ହୋଇ ଉଠୁଚି । ସେ କମ୍ପୁଚି ରାଗରେ । ତା' ଆଖି ଦପ୍ ଦପ୍ କରୁଚି, ତା' ପାଟିରୁ ଜାବ ବାହାରୁଚି । ସେ ଓଟାରି ହଉଚି, ଉହୁଙ୍କି ଆସୁଚି । ତାକୁ ଅନ୍ୟମାନେ ଟାଣିଧରିଛନ୍ତି ।

ମୁଁ ତାକୁ ଚାହିଁ ପାନ ପିକ ପକଉଚି, ଗର୍ଜୁଚି... ।''

ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍ ଟେପ୍‌ରେକର୍ଡ଼କୁ ଆଉ ଟିକିଏ ଶଶଧରବାବୁଙ୍କ ତକିଆ ପାଖକୁ ଘୁଞ୍ଚାଇ ଦେଇ କହିଲେ –

''ଆପଣ ତାକୁ ଶୁଣନ୍ତୁ । ସେ କ'ଣ କହୁଛି ।''

''ସେ ଗର୍ଜୁଛି । କହୁଚି, ତତେ ମୁଁ ଛାଡ଼ିବି ନାହିଁ – ଛୋଟରାୟ । ତତେ ମୁଁ ଟିକିଟିକି କରି କାଟିଦେବି । ତୁ ମୋ ଝିଅକୁ ବଳାତ୍କାର କଲୁ । ତା' ଗେରସ୍ତକୁ ଲୋକ ଲଗେଇ ମାରିଦେଲୁ । ମୋ ଝିଅକୁ ଆଣି ଘରେ ପୋଇଲିପରି ରଖିଲୁ... ମୁଁ ତତେ ହାଣିଦେବି ବେ ଶଳା... ତୁ ଜମିଦାର ହେଲୁ ବୋଲି କ'ଣ ଝିଅ ବୋହୂ ମାନିବୁ ନାଇଁ ।''

''ତା' ଝିଅ କିଏ ? ତାକୁ କେମିତି ଆପଣ ଆଣିଲେ ?''

''ଇସ୍, ଝିଅଟା ତ ହୀରାଖଣ୍ଡେ । ତାକୁ ଦେଖିବାମାତ୍ରେ ଆଣିବାକୁ ଚାହିଁଲି । ମୁଁ ତ ମାଲିକ... କ୍ଷେତରେ ଫସଲ ଉଠିଲେ ମୋର... ଗାଁରେ ଝିଅ ବଡ଼ ହେଲେ ମୋର । କ'ଣ ହେଲା ସେଥିରୁ ଗୋଟାଏ ଅଯୋଗ୍ୟ ତାକୁ ବାହାହେଇଗଲା ବୋଲି ? ଖାଲି କ'ଣ ମୁଁ ? ମୋ ଖାନ୍‌ଦାନ୍ ଏମିତି କୋଉକାଳୁ ଭୋଗି ଆସିଚନ୍ତି । ପ୍ରଜାମାନେ

ପୂଜା କରି ଆସିଚନ୍ତି । ମୁଁ ସେ ଝିଅଟାକୁ ଆଣିବାକୁ କହିଲି । ସେ ବେକୁବ୍ କଟୁରୀ ଧରି ବାହାରିଲା ଲଢ଼ିବ, ତା' ମାଇପକୁ ବଞ୍ଚେଇବ । ଆମ ଲୋକେ ତାକୁ ଧରିନେଲେ । ତାକୁ ଆୟତ୍ତ କରୁ କରୁ ତା' ପ୍ରାଣ ଚାଲିଗଲା । ସେଇଟା ଭାଗ୍ୟ କଥା – କିନ୍ତୁ ସେ ବୁଢ଼ାଟା – ମାନେ ତା' ବାପ ଏମିତି କାହିଁ ହଉଚି ?''

''ତା'ପରେ କ'ଣ ହେଲା ?''

''ସେ ବୁଢ଼ାକୁ ହାତକଡ଼ି ବାନ୍ଧିନେଇ ଯିବାକୁ ମୁଁ ହୁକୁମ ଦଉଚି । ସେ ଗଲାବେଳେ ପଛକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ କ'ଣ ସବୁ ଶୋଧି ଶୋଧି ଯାଉଚି । ମୋଟ ଉପରେ ମତେ ସେ ଭୟଙ୍କର ଭାବେ ଘୃଣା କରୁଚି । ମୁଁ ଅନୁଭବ କରିପାରୁଚି ।

ସେ ବୁଢ଼ାଟା ତା' ଆରଦିନ ମରିଯାଇଚି ।''

''ତା'ପରେ ?''

''ତା' ଝିଅ ମୋ ଉପରେ ବାପ ଭଳି ଗାଳି ବର୍ଷା କରୁଚି । କହୁଚି... କହୁଚି – ସେ ମତେ ଖାତିର କରେନାହିଁ । ସେ ଯାହାକୁ ମନ ତାକୁ ଗେରସ୍ତ କରିପାରେ । ମତେ ନୁହେଁ ।''

''ସେ ଝିଅକୁ ଆପଣ କ'ଣ ବିଭା ହଉଚନ୍ତି ?''

ଶଶଧରବାବୁ ବିଚିତ୍ର ଢଙ୍ଗରେ ହସିଲେ । ତାଙ୍କର ନିଦୁଆ ସ୍ୱରରେ ଭାରି ବିକଟାଳ ଶୁଭିଲା ।

''ମୁଁ ଯେତେ ମାଇକିନା ଆଣିଚି, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ବିଭାହେବି ନା କ'ଣ ? ବିଭା ତ ଥରେ ହେଇଚି । ଏଇଟା ସେମିତି ରହିବ । ଆଉ ଅଠରଜଣକ ପରି... ।''

''ତା'ପରେ ?''

''ମୋର ମନେପଡ଼ିବାରୁ ମୁଁ ସେ ମାଇକିନା ପାଖକୁ ଯାଇଚି... ତା' ପାଖରେ ଆଉ ଜଣେ କିଏ ଅଛି । ଲୁଚି ଯାଇଛି... ସେ ମାଇକିନା ମତେ ନିଶା ଖୁଆଉଚି... ମତେ ଗୋଟେ ଚୌକିରେ ବସେଇ ଦଉଚି । ଗୋଟେ ଲୋକ ଆସି ମୋତେ ତୁଣ୍ଡି ବାନ୍ଧିଦଉଚି, ଦୁହେଁ ମିଶି ଚୌକିରେ ମତେ ବାନ୍ଧିଦଉଚନ୍ତି –''

ଶଶଧରବାବୁଙ୍କ ବୁକୁ ଧଡ଼ଧଡ଼ ହେଲା । ମୁହଁ ବିମର୍ଷ ହୋଇଗଲା ।

ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍ ସେମିତି ସ୍ଥିର ସ୍ୱରରେ କହିଲେ – ''ତା'ପରେ... ତା'ପରେ କ'ଣ କୁହନ୍ତୁ ?''

''ସେ ମାଇକିନା ମୋ ମୁହଁକୁ ରାମ୍ପିଦେଇଗଲା । ମୋତେ ବିଧା ଲାତ ମାରିଲା । ମନ ଇଚ୍ଛା ମୋ ମୁହଁରେ ଛେପ ପକେଇଲା । କହିଲା, ତୁ ଶହେ ଜନ୍ମରେ ମୋ ଗିରସ୍ତ ହୋଇପାରିବୁ ନାହିଁ । ମତେ ବିଭାହେଲେ ବି ମୁଁ ତତେ ଶହେଥର ଛାଡ଼ି ଆଉ ଜଣକୁ ଭଜିବି । ଦେଖି ତୋ ଆଖିରେ ଦେଖି ମର । ସେ ସେଇ ଲୋକଟାକୁ ମୋ ସାମ୍ନାରେ ଲଙ୍ଗଳା କରିପକେଇଲେ । ନିଜ ଲୁଗା କାଢ଼ି ଫିଙ୍ଗିଦେଲା – ମୁଁ ଆଖି ବୁଜିଦେଲି... ଆଃ, ମୁଁ ସେ ଦୁଇଜଣକୁ ଏକାଠି ଜାଳିଦେବି... ମୁଁ ଖାଲି ମୁକୁଳିଯାଏ

– ତା'ପରେ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ କିଏ କଣଟାଏ ଭାରି ଜୋର ପିଟିଦେଲା । ମୁଁ ଆଖି ଫିଟେଇଲି – ସେ ଲଙ୍ଗଳା ମାଉକିନା ଗୋଟାଏ ଟାଙ୍ଗିଆରେ ମୋ ମୁଣ୍ଡକୁ ଆଉ ଥରେ ହାଣିବାକୁ ଉଞ୍ଚେଇଚି । ତା'ପରେ ଅନ୍ଧାର ହୋଇଯାଉଚି । ବହଳିଆ ଥୋଲା ଥୋଲା ରକ୍ତ ପରି ଅନ୍ଧାର –''

ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍ ଶଶଧରବାବୁଙ୍କ କପାଳରେ ପାପୁଲି ରଖି ନିଜେ ଆଖି ବୁଜିନେଲେ । ତାଙ୍କ ବୁକୁରୁ ଏକ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ଓହ୍ଲେଇଗଲା ।

ଶଶଧରବାବୁ, ସହଜ, ଶାନ୍ତ ହୋଇଗଲେ ।

ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍ କିଛି ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କରି କହିଲେ –

''ଡକ୍ଟର ପ୍ରଧାନ, ଆପଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ଉଠନ୍ତୁ ।''

ଶଶଧରବାବୁ ଆଖି ଖୋଲି ମଟମଟ ଚାରିଆଡ଼େ ଅନେଇଲେ । ଖଟ ଉପରେ ବସି ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଚାପି ଧରିଲେ ।

''ମୁଁ ଭୟଙ୍କର ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲି ଡକ୍ଟର । କିନ୍ତୁ ସେଇଟା ତ ସ୍ୱପ୍ନ ନୁହେଁ । ମୁଁ ତାକୁ ସ୍ୱପ୍ନ କହିପାରିବି ନାହିଁ । ସେଇଟା ଏତେ ସ୍ପଷ୍ଟ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ କ'ଣ କହିବି ?''

''କିଛି କହିବାର ଦରକାର ନାହିଁ । ଆପଣ ସବୁ କହିସାରିଛନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କ ଜୀବନରେ ,ଯେଉଁ ଦୁଇଜଣକୁ ନେଇ ଆପଣ ସଂକଟାପନ୍ନ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଆପଣଙ୍କ ସମ୍ପର୍କ ଅନେକ ପୁରୁଣା ।''

''ମାନେ ? ଆପଣ କ'ଣ କହିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ମୁଁ ଯାହା ଦେଖିଲି ସେଇଟା ସବୁ ସତ ?''

ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍ ମୃଦୁମୃଦୁ ହସି ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ହାତ ରଖି କହିଲେ – ''ସେସବୁ ଏକ ରହସ୍ୟ । ଆସନ୍ତୁ କଫି ପିଇବା, କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବା ।''

କିଛି କଫି ବିସ୍କୁଟ ଖାଇଲାପରେ ଶଶଧରବାବୁ କିଛିଟା ସୁସ୍ଥ ବୋଧକଲେ । ଆଶ୍ୱସ୍ତ ମଧ୍ୟ ବୋଧକଲେ ।

କୌଣସି ଏକ ବିରାଟ ସଂକଟରୁ ମୁକୁଳି ଆସିଲାପରି ଅନୁଭବ କଲେ ।

''ଆଚ୍ଛା ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍, ମୁଁ ଦେଖିଥିବା ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ଶୁଣିବାକୁ ଆପଣଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ ।''

''ଆପଣ ପରା ସବୁ କହିସାରିଛନ୍ତି । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ରିଗ୍ରେସନ କରାଇ ନେଇଥିଲି । ଆପଣ ପିଲାଦିନ କଥା କହିସାରିଲା ପରେ ଜାଣିଶୁଣି ଆହୁରି ପଛକୁ ଯିବାକୁ କହିଥିଲି । ଆପଣ ମଝିରେ ଗୋଟାଏ ଅନ୍ଧାର ଉପତ୍ୟକା ପାରିହେବା ପରେ ପୁଣି ସବୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖିପାରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଯାହା ଦେଖିଲେ ସେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଉ ଏକ ସମୟ ଏବଂ ବ୍ୟକ୍ତିର କଥା – କିନ୍ତୁ ଆପଣ କ'ଣ କହୁଚନ୍ତି ସେ ଜମିଦାର ଆଉ କିଏ ?''

''ଆଦୌ ନୁହେଁ, ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍ । ବରଂ ମୁଁ ଭାବୁଛି ମୁଁ ହିଁ ସେଇ ଜମିଦାର ।

ସେତେବେଳେ ଯାହା ପରିଶୋଧ ହୋଇପାରିନାହିଁ, ସେଇଟା ଏବେ ହେଲାଭଳି ଲାଗୁଚି । ଏଇଟା କିନ୍ତୁ ଆଉ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଏହିପରି ରିଗ୍ରେସନ କରେଇନେଇ ପାରିଲେ ସତମିଛ ପରୀକ୍ଷା ହୋଇଯାଇ ପାରନ୍ତା । ସେ ଦୁଇଜଣ ହେଲେ ମୋ ବାପା ଆଉ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ । ସେମାନେ ଯେ ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖିଥିବା ଚରିତ୍ର ଏ କଥା କେମିତି ଜାଣିବା ?''

''ଆପଣ ଠିକ୍ କହିଛନ୍ତି ।''

''ଆପଣ ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍, କ'ଣ ଭାବୁଛନ୍ତି ଏ ଅଦ୍ଭୁତ ବିଷୟରେ ? ଏଇଟା କ'ଣ ପୂର୍ବଜନ୍ମ କଥା । ଏମିତି କ'ଣ ପ୍ରସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତ ଜୀବନ ଆମେ ବଞ୍ଚୁଚେ ?''

ଡକ୍ଟର ସ୍ଲୋନ୍ କିଛି ନ କହି ଅଳ୍ପ ହସି ଚାହିଁ ରହିଲେ କେବଳ ।

□□□

ପଞ୍ଚପୁତ୍ରର କାହାଣୀ

''ସେମାନେ ଚାହିଁଲେ ଏଇଠି ଇନ୍ଦ୍ରପୁରୀ ତୋଳିଦେଇ ପାରିବେ । ଏକେ ଏକେ କୋଟିପତି । ଶୁଣାଯାଏ ସେମାନେ କାଳିପୂଜା ପରେ ଆସୁଛନ୍ତି । ଏକାଠି ବସି ପାଞ୍ଚଲୋକଙ୍କୁ ପଚାରି ବୁଝି ଯାହା ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବେ ତାହା ହେବ ।''

''ତୁମେ ତ ସବୁଠୁ ପୁରୁଣା ଲୋକ । ଏ ଖାନ୍‌ଦାନ୍ ସମ୍ଭାଳି ରହିଛ ସେ କାଳରୁ । ତମେ କ'ଣ ଚାହୁଁଛ ? ଏଠି ଧର୍ମଶାଳା ହେବ, ନା ମନ୍ଦିର ହେବ, ନା ହୋଟେଲ ହେବ ?''

''ମୁଁ ଦଶବର୍ଷ ବୟସରୁ ଏ ସମ୍ପତ୍ତି ଜଗି ପଡ଼ିଛି । ମୋତେ ଆସି ପଚାଶ ଟପିଲା । ମୋତେ ସେମାନେ ଟଙ୍କା ପଠାଇ ଡକେଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇଛି । କେହି କାହାକୁ ଊଣା ନୁହନ୍ତି । କୁବେର ସମ୍ପତ୍ତି ଫାଟି ପଡୁଚି । ହେଲେ ଏ ପଚିଶବର୍ଷ ଭିତରେ କେହିହେଲେ ଜଣେ ଆସି ଏଇଠି ପାଦ ପକେଇ ନାହାନ୍ତି ।''

''ଏଇଠି ବୁଢ଼ା ରହୁଥିଲେ ପରା । ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ କ'ଣ କେହିହେଲେ ଆସିନାହିଁ ?''

''ନା'' ! ସେଇଟା ଏ ପରିବାରର ରହସ୍ୟ । ମୁଁ ଏତେବର୍ଷ ରହିଲି ସିନା କିଛି ଜାଣିପାରିଲି ନାହିଁ । ରାଣ ଖାଇଲା ପରି ପାଞ୍ଚପୁଅଯାକ ଏଇଠି ପାଦ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ଟଙ୍କା ପଇସା ପଠାଇଛନ୍ତି । ହେଲେ ସେଇଟା ବି ମୁଁ ଅନୁମାନ କରି କହୁଛି । ତାଙ୍କ ଭିତରେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଭୟଙ୍କର ଗୁମର ରହିଛି, ସେଇଟା କେହି ଜାଣନ୍ତିନାହିଁ ।''

''ବାପ ଚାଲିଗଲେ । ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ କେହି ଆସିଲେ ନାହିଁ ବୋଲି ଲୋକେ ଛି-ଛି କରୁଛନ୍ତି ।''

କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେତେ ପାରିଛି ବୁଝେଇଛି, ସେମାନେ କୌଣସି କାରଣରୁ ଧର୍ମ ଲଙ୍ଘି ପାରିନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ କିଏ କେମିତି ବାନ୍ଧି ରଖିଥିଲା ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଜାଣେ ବାବୁଙ୍କ କ୍ରିୟାବେଳକୁ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ଆସିଥିଲା । ଏଠି ତାଙ୍କ ଭାଇଭଗାରି ସବୁ ତାଙ୍କୁ ନେଇ ଟଣା ଓଟରା ହେଉଥିଲେ । ବୁଢ଼ୀ ତ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ ମୂଳରୁ, ବଡ଼ପୁଅ ବିଭାବେଳୁ । ସେତେବେଳେ ମୁରବି ନିଜେ ସବୁ ସମ୍ଭାଳିଲେ ।''

''ଆହେ ରଖ ତମ ଚାତୁରୀ କଥା । ପୁଅ ହେଇ ଜନ୍ମ ହେଇଥିବ, ବାପ ମରିଗଲେ ପାଣି ମୁନ୍ଦେ ଟେକିବ ନାହିଁ, ମୁଖାଗ୍ନି ଦେବନାହିଁ, ସେ କି ପୁଅ ?''

''ମୁଁ ବି ସେମିତି ଭାବିଛି । କେତେ କାନ୍ଦିଛି । ହେଲେ ବୁଢ଼ା ତୁଣ୍ଡରୁ କେବେହେଲେ ପଦେ ବାହାରି ନାହିଁ । ସେ କେବେ କୌଣସି ପୁଅକୁ ଦୋଷ ଦେଇନାହାନ୍ତି । ବନ୍ଧୁ କୁଟୁମ୍ବୀ ଲୋକ ବଳେଇବାରୁ ସେ କହିବା ମୁଁ ଶୁଣିଛି । ''ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ରାଣ

ପକେଇଛି । ସେମାନେ କେହି ମୁଁ ଏଠି ଥିବାଯାକେ ଆସିବେ ନାହିଁ ।'' କି ରାଣ ? – ସେ କାହିଁକି ସେମିତି ରାଣ ପକାଇଛନ୍ତି ? କାହାରି ପଚାରିବାର ସାହସ ନାହିଁ ।''ବୁଢ଼ା ମରିବା ପରେ ତ ସେମାନେ ଆସିଥାନ୍ତେ ।''

''ନାଇଁ ପରା, ତାଙ୍କୁ କୁହାହୋଇଥିଲା ଏଇବର୍ଷ ଏଇ ମାସ ଶେଷଦିନ ଆସି ପହଞ୍ଚିବାକୁ । ବୁଢ଼ା ମରିବାର ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ହେଇଗଲା । ୟା ଭିତରେ ଭାଇଭଗାରି ଏ ସମ୍ପତ୍ତିବାଡ଼ି ପାଇଁ ମାଲିମକଦ୍ଦମା କଲେ । ଓକିଲଙ୍କୁ ନେଇ ମୁଁ ଦିଲ୍ଲୀ, ନାଗପୁର, ଗ୍ୱାଲିଅର ଯାଇଛି । ସେଇଠି ପୁଅମାନେ ବସି ସବୁ କଥା ବୁଝିଛନ୍ତି । ଅସୁମାରି ପଇସା ସାରିଛନ୍ତି । ଏ ସମ୍ପତ୍ତିରେ କେହି ଟିପମାରି ପାରି ନାହାନ୍ତି । ପୁଅମାନଙ୍କ ନାଁରେ ଫଇସଲା ହେଇଛି ।''

''ସେମାନେ କ'ଣ ଏଇମାସ ଶେଷକୁ ଆସିବେ ବୋଲି ତମକୁ କହିଛନ୍ତି ?''

''ସେମାନେ ପରା ସଜବାଜ ହଉଥିଲେ ଆସିବାକୁ । ମୋତେ କହିଛନ୍ତି, ସତର୍କ କରିବାକୁ । ଏଇ ମାସ ରାଣ ମେଣ୍ଟିବ । କ'ଣ ତେଣିକି ଭାଗ୍ୟରେ ଅଛି କେଜାଣି !''

''ଆଚ୍ଛା ଦଶବର୍ଷ ବୁଢ଼ା ଏକାକୀ ରହି ଚଳୁଥିଲେ ଟି ! କେତେବେଳେ କ'ଣ ମନ ହେଇ ନାହିଁ ପୁଅଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ?''

''ନା, ମୁଁ କେବେ କେମିତି ସେ କଥା ଉଠେଇଲେ ସେ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ଦେଉଥିଲେ ।''

''ଛାଡ଼, ଏସବୁ ବୁଝିବା ଆମର ସାଧ୍ୟାତୀତ ।''

ସଞ୍ଜବେଳେ ଦୌଲତରାମ କୋଠି ଆଗରେ ଠିଆହୋଇ ଭୋଳା ସାଆନ୍ତା ସାହିଟୋକା ଅମରକୁ ସେ ଖାନ୍‌ଦାନ୍ କଥା ବୁଝାଉଥିଲା । ସେ କୋଠିକୁ ନେଇ ନାନା ଗୁଜବ ଉଠେ, ପୁଣି ମଉଳିଯାଏ । ଦୌଲତରାମ ତାଙ୍କ ସମୟରେ ବିଲାତ ଫେରନ୍ତା । ବିଦେଶୀ ବ୍ୟବସାୟରେ କଲିକତା ପେଣ୍ଠ ଉପରେ ଘର । ଅମାପ ସମ୍ପତ୍ତି । ଦେଖିବାକୁ ରାଜପୁତ୍ର, ବୟସ ପଚିଶ । ସେ ଚାହିଁଥିଲେ ସାଇବାଣୀ ବିଭାହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତେ କିନ୍ତୁ ସେ ତା ନ କରି ବଙ୍ଗାଳୀ ଦତ୍ତ ପରିବାରର ଗୋଟିଏ ଇଂରାଜୀ ପଢ଼ୁଆ ଝିଅକୁ ସ୍ଥିରକଲେ, ବୟସରେ ଆଠବର୍ଷ ସାନ । ଜାତି କୁଟୁମ୍ବୀଙ୍କ ବିରୋଧ ହେଲା । ସେ କାହାକୁ ଖାତିର ନ କରି ସେଇ ପରମା ସୁନ୍ଦରୀ ଡେଙ୍ଗୀ ବଙ୍ଗାଳୁଣୀ ଝିଅଟିକୁ ହିଁ ବିଭାହେଲେ । ଜାତିଭାଇ ଆଡ଼ ଆଡ଼ ହେବାରୁ କଲିକତା ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ଦିଲ୍ଲୀ, ଗ୍ୱାଲିଅର, ନାଗପୁର, ଆଜମୀର, ବମ୍ବେ ସହରମାନଙ୍କରେ ବ୍ୟବସାୟ କେନ୍ଦ୍ର ଖୋଲିଲେ । ଅଜସ୍ର ସମ୍ପତ୍ତି ଠୁଳ କଲେ । ବିଭା ହେବାର ଏଗାର ବର୍ଷ ଭିତରେ ପାଞ୍ଚପୁଅ ଜନ୍ମ ହେଲେ । ପଦ୍ମବନ ପରି ଦୌଲତରାମ ପରିବାର ଦିନୁଦିନ ବିକଶିତ ହେବାରେ ଲାଗିଲା । ଯେତେବେଳେ ବଡ଼ପୁଅକୁ ପନ୍ଦରବର୍ଷ, ସେ ତାକୁ ବିଲାତ ପଠେଇଦେଲେ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ କାହାକୁ ଲଭଡ଼େଲ, କାହାକୁ ଜେଭିଅର୍ସ, କାହାକୁ ଷ୍ଟିଫେନ୍‌ସ ପଠାଇଦେଲେ ଇଂରାଜୀ ପାଠ ପଢ଼େଇବାପାଇଁ । ସେତିକିବେଳେ ଝଡ଼

ଉଠିଲା । ଘରେ ପ୍ରବଳ ପାଟିତୁଣ୍ଡ ହେଲା । ମୂଳ କଥା କେହି ଜାଣିପାରିଲେ ନାହିଁ । ବାହାରକୁ ଦୌଲତରାମ ଆଉ ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ସାମାଜିକ ଶିଷ୍ଟାଚାରର ଖିଲାପ କିଛି କରୁନଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ତାଙ୍କ ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ବ୍ୟବଧାନ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ଭୋଳା ସାଆନ୍ତା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ପାରୁଥିଲା ।

ରାତିରେ ତା ନିଦ ହଠାତ୍ ଭାଙ୍ଗିଯାଉଥିଲା । ସେ ଝରକା ବାଟେ ଅନେଇଲା ବେଳକୁ ଦୌଲତରାମ୍ ଦମ୍ପତି ବେଶ୍ ଅଭଦ୍ର ଭାଷାରେ ଗାଳିଗୁଲଜ କରୁଥିବାର ସେ ଶୁଣିଥିଲା । ତା'ର ମନେହେଉଥିଲା ଯେ ମଝିରେ କେହି ଜଣେ ତୃତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ନେଇ ସେମାନେ କଜିଆ କରୁଥିଲେ ।

ମଝିରେ ମଝିରେ ସେମାନେ ହପ୍ତାଏ ଦୁଇ ହପ୍ତା ଆଦୌ କଥା ହେଉ ନଥିଲେ । ଘରର କାନ୍ଥବାଡ଼ ଶିରାପ୍ରଶିରା ଟଣକି ରହୁଥିଲା, ସେ ନୀରବତା ଭିତରେ । ତା'ପରେ ନିରନ୍ଧ୍ର ମେଘରୁ ବଜ୍ରବିଦ୍ୟୁତ୍ ଅଜାଡ଼ିହୋଇ ପଡୁଥିଲା ।

ହେମା ଦତ୍ତ । ଦୌଲତରାମଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ମଝିରେ ଦୁଇବର୍ଷ ବାପଘରେ ରହିଗଲେ । ପିଲାମାନେ ଛୁଟିରେ ଆସିଲେ ବାପାପାଖେ ମୁହଁମାରିଦେଇ କଲିକତା ପଳଉଥିଲେ । ସେଇଠୁ ଚାଲିଯାଉଥିଲେ ପଢ଼ିବାକୁ । ଦୌଲତରାମ ସେତିକିବେଳେ ନିଶା ଖାଇବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ସେତିକିବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ଡର ମାଡୁଥିଲା ।

ତା'ପରେ ଦିନେ ହେମା ଫେରିଲେ ଏ ସହରକୁ । କିନ୍ତୁ ରହିଲେ ସେ କୋଠାର ଡାହାଣ ପାଖେ । ବାଁ ପାଖେ ରହିଲେ ଦୌଲତରାମ । ମଝିରେ ଭୋଳା ଆଉ ଦି'-ଚାରିଜଣ ବୋଲକରା ଉଭୟପଟେ ରହି ସେବା କରୁଥିଲେ ।

ଦିନେ ଦୌଲତରାମ ତାଙ୍କ ପାଖ ଘରକୁ ଖୁବ୍ ଝଡ଼ାଝଡ଼ି କରି ସଜାଇବାକୁ ହୁକୁମ ଦେଲେ । ଭଲ ଖାଇବା ପିଇବା ପାଇଁ ବରାଦ କଲେ । ମାଲିକାଣୀଙ୍କ ମନକୁ ପାଉଥିବା ସବୁ ପ୍ରକାର ଜିନିଷ ରନ୍ଧାହେଲା । ଭୋଳା ସାଆନ୍ତା ଭାରି ଖୁସିଟାଏ ହେଇ କାମରେ ଲାଗିଥାଏ । ଭାବୁଥାଏ ଯେ ସେଦିନ ବୋଧେ କ'ଣ ବୁଝାମଣାଟାଏ ହେଇଯିବ । ମଝିରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ବାଡ଼ ଭାଙ୍ଗିଯିବ ।

କିନ୍ତୁ ସେଭଳି କିଛି ହେଲାନାହିଁ । ହେମା ଦତ୍ତ ରେଲୱେ ହୋଟେଲରେ ଖାଇବାକୁ ଚାଲିଗଲେ । ଦୌଲତରାମ ଖୁବ୍ କୁହୁଳିଲେ । ରନ୍ଧାବଢ଼ା ଜିନିଷସବୁ ସେମିତି ପଡ଼ିରହିଲା । ରାତିସାରା ନିଶା ଖାଇ ତା ଆରଦିନ ଦଶଟାଯାଏଁ ବେହୋସ ପଡ଼ିରହିଲେ । ସେଇଦିନ ସେ ତାଙ୍କ ବାକ୍ସଟି ଧରି ବାହାରିଗଲେ କାହାକୁ କିଛି ନ କହି । ଫେରିଲେ ତିନିମାସ ପରେ ।

ଏମିତି ଦି'ଜଣଙ୍କ ଭିତରେ ଆଉ ମିଳାମିଶା ହେଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

ତା'ପରେ ହେଲା ବଡ଼ ପୁଅ ଧର୍ମରାଜର ବିଭାଘର । ସେ ନିଜେ ଦିଲ୍ଲୀରେ କୋଟିପତି ଝିଅଟିକୁ ଠିକ୍ କରିଥିଲେ । ପୁଅମାନେ ତ ପ୍ରାୟ ନିଜ ନିଜ ବ୍ୟବସାୟ ସମ୍ଭାଳି ରହୁଥିଲେ । ସବା ସାନପୁଅକୁ ସେତେବେଳକୁ ଏକୋଇଶି ବର୍ଷ । ସେ

ବଡ଼ଭାଇ ପାଖରେ ରହୁଥିଲା । ତା'ପାଇଁ ଛାଡ଼ୋରରେ କାରବାର ଆଉ ସମ୍ପତ୍ତିବାଡ଼ି ରଖାହୋଇଥିଲା । ବାହାଘର ହେଲା ସେଇ ଦିଲ୍ଲୀରେ । ଏଠୁ ବାପା ମା' ଯାଇ ବିଭାଘର କରେଇଲେ । ଭୋଲା ସାଆନ୍ତା ଶୁଣିଲା ସେଇଠି କୁଆଡ଼େ ପାଞ୍ଚ-ସାତ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଲା ବର ପକ୍ଷରୁ ।

ବିଭାଘର ଦି'ଦିନ ପରେ ଦୌଲତରାମ ଏକୁଟିଆ ଫେରିଲେ । ହେମା ରହିଲେ ପିଲାଙ୍କ ପାଖେ କିଛିଦିନ । ଆସିଲାବେଳେ ପିଲାଙ୍କ ଓଠଧରି କାନ୍ଦିପକାଇଥିଲେ । କହିଥିଲେ ଆଉ କେବେ ଦେଖା ନ ହୋଇପାରେ ।

ପିଲାମାନେ ଜାଣିଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ବାପ ମା'ଙ୍କ ଭିତରେ କ'ଣଟାଏ ଭୟଙ୍କର ଅଭିଶାପ ପରି ଝୁଲି ରହିଛି । କାହାରି ସାହସ କିନ୍ତୁ ହେଉ ନଥିଲା ପଚାରି ଦେବାପାଇଁ ।

ହେମା ଫେରିଲେ । ଫେରିବା ଦିନହିଁ ରାତି ଦଶଟାବେଳେ ଉଭୟଙ୍କ ଭିତରେ ଭୟଙ୍କର ପାଟିତୁଣ୍ଡ ହେଲା । ତା'ର ଦୁଇଦିନ ପରେ ହେମାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ହେଲା । ଲୋକେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ହେଲେ । କିନ୍ତୁ ଦୌଲତରାମଙ୍କ ଟଙ୍କାର ସୁଅ ସବୁ ଭସେଇନେଲା । ପିଲାଙ୍କୁ କୁଆଡ଼େ ସେ ଟେଲିଗ୍ରାମ କରିଥିଲେ ପନ୍ଦରବର୍ଷ ପରେ ଆସିବାକୁ ।

ତଥାପି ଧର୍ମରାଜ ଚାରିଭାଇଙ୍କୁ ଧରି ବାହାରିଥିଲେ ଆସିବାକୁ । ତାଙ୍କ ମାମୁଁ ନିଖିଳ ଦତ୍ତ ପାଇଲଟ ଅଫିସର ଆଉ ଅଜା ସୁକୁମାର ଦତ୍ତ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଦୈବାତ୍ ପହଞ୍ଚିଯିବାରୁ କଥା ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ହେଇଗଲା । ସେ ଦୁହେଁ ଖୁବ୍ କାନ୍ଦିଲେ । ଖୁବ୍ ରାଗିଲେ । କିନ୍ତୁ ମନାକଲେ ଏଠିକି ଆସିବାକୁ । କ'ଣ କାରଣ ଥିଲା, ତା ଆଉ କାହାକୁ କହିଲେନାହିଁ ।

ଏଇଭଳି କଥା ଗଡ଼ିଆସିଲା ଆଜିଯାଏଁ ।

x x x x

ମାର୍ଗଶିର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ବେଶ୍ ଶୀତ ପଡ଼ିଆସିଥାଏ । ଦୌଲତରାମଙ୍କ କୋଠି ଆଗରେ ଦି'ଖଣ୍ଡ ଗାଡ଼ି ଆସି ଲାଗିଲା । ଭୋଲା ସାଆନ୍ତା ଆଉ ପାଞ୍ଚଜଣ ମିଶି ଦୁଆରେ ଧାଡ଼ିବାନ୍ଧି ଓଳଗି ହେଲେ ।

କୋଠିର ମାଲିକମାନେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ଦୌଲତରାମଙ୍କ ପାଞ୍ଚପୁଅ ଓ ଦୁଇ ନାତି । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ କେହି ଆସିନଥିଲେ । କାହିଁକି ଆସିନଥିଲେ କେଜାଣି ! ଭାଇମାନେ ବୋଧେ ଚାହିଁନଥିଲେ ତାଙ୍କ ପରିବାରର ସବୁଠାରୁ ଗମ୍ଭୀର ଗୋପନୀୟ ବିଷୟରେ ଆଉ କେହି ଦଖଲ ଦେଉ । ଘରେ ପଶୁ ପଶୁ ଭୋଲା ସାଆନ୍ତା ସବୁ ବଖରାର ତାଲା ଫିଟେଇଦେଲା । ଡାଇନିଂ ହଲରେ ଚା' ଆଣି ରଖିଦେଲା ।

ନାତି ଟୋକା ଦି'ଜଣ ସାରା ଘର ଖେଦିଗଲେ । ଶଙ୍ଖ ମଲମଲ ପଥର ଚଟାଣରେ ଗୋଡ଼ ଘଷି ଚାଲିବାକୁ ତାଙ୍କୁ ସୁଖ ଲାଗୁଥିଲା ।

ପୁରୁଣାକାଳିଆ କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ଲାଗିଥିବା ଟେବୁଲ, ଚୌକି, ସୋଫା, ପଲଙ୍କ, ଆଇନା ତାଙ୍କୁ କଉତୁକିଆ ଲାଗୁଥିଲା । ଶିଶୁ କାଠରେ ହାତିଦାନ୍ତର କାମ ହୋଇଥିବା କବାଟ ଆଉ ଡାଇନିଂ ଟେବୁଲ ଦେଖି ସେମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରୁ ନଥିଲେ ।

ପାଞ୍ଚଭାଇ କିନ୍ତୁ ଗମ୍ଭୀର । ଯେ ଯାହା ବଖରାରେ ନିତ୍ୟକର୍ମ ସାରି ବାହାରିଲେ । ଧର୍ମରାଜଙ୍କ ବରାଦ ଅନୁସାରେ ଭୋଳା ଗରମ ଗରମ ଇଡ଼୍ଲି ଆଣି ଥୋଇଲା । ରୂପାର ଛୁରୀ ଚାମୁଚ, ବିଦେଶୀ ପ୍ଲେଟ, କାଚଗ୍ଲାସ୍ କାଢ଼ି ଥୋଇଲା ।

ଭାଇମାନେ ତଥାପି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ବସି ଖାଇଲେ । କଥାବାର୍ତ୍ତା କମ୍ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ଓହଳି ରହିଥାଏ କିମ୍ଭୂତ ଗୋଟାଏ ଛାଇ ।

''ଆଚ୍ଛା, ଭୋଳା ଆମକୁ ବାବାଙ୍କ ଟ୍ରେଜେରି ଘରକୁ ନେଇଚାଲ ।'' – କହିଲେ ଧର୍ମରାଜ ।

ଅନ୍ୟ ଚାରିଭାଇଙ୍କୁ ଆଖିରେ ଜଣାଇଦେଲେ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ଯିବାକୁ । ଭୋଳାର ଛାତି କମ୍ପିବାକୁ ଲାଗିଲା । କ'ଣ ଅନର୍ଥ ସେ ଭିତରେ ଚେକାମାରି ଶୋଇରହିଛି, ପେଡ଼ିରେ କଳାନାଗ ପରି କେଜାଣି ! ସେ କେବଳ ଜାଣେ ଯେ, ସେ ବଖରାର ତାଲାରେ ଜଉମୁଦ ପଡ଼ିଛି । ତାକୁ ମାଲିମକଦ୍ଦମାବେଳେ ବି କେହି ଖୋଲି ନାହାନ୍ତି ।

ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ବୈଠକ ଘର । ତା'ର ଦକ୍ଷିଣ କାନ୍ଥରେ ଟ୍ରେଜେରି ଘରର କବାଟ । ସେ ବୈଠକ ଘରେ ଗାଲିଚା, ସୋଫା ଝଡ଼ାଝଡ଼ି ହୋଇ ରହିଥାଏ ।

ବୈଠକ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଧର୍ମରାଜ ଭୋଳାକୁ କହିଲେ – ''ତୁମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯାଅ । ପିଲା ଦି'ଜଣକୁ ବଜାର ଆଡ଼େ ବୁଲେଇ ମନ୍ଦିର ଦର୍ଶନ କରାଇଦେବ ।''

ଭୋଳା ବୁଝିଲା । ସେ ବାହାରି ଆସିଲା ପରେ ବୈଠକ ଘର କବାଟ ଭିତରୁ ବନ୍ଦ ହେଇଗଲା ।

ଧର୍ମରାଜ ସୋଫାରେ ବସି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ – ''ଆମେ ବୋଧହୁଏ ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ ଯାଉଛୁ । ଯାହା ଥିବ ତାକୁ ମୁଣ୍ଡପାତି ସ୍ୱୀକାର କରିନେବାକୁ ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଉଛି । କାରଣ ତାକୁ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ, ବୁଝେଇବାପାଇଁ କିମ୍ବା ଆମ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବାପାଇଁ ବାପା ମା' କେହି ନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆମମାନଙ୍କ ଜୀବନର ମୂଳଗ୍ରନ୍ଥି ଆଜି ଫିଟିବାକୁ ଯାଉଛି ।

ସେ ତାଙ୍କ ପଞ୍ଜାବି ପକେଟରୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ୟାକେଟ କାଢ଼ିଲେ । ତା' ଭିତରୁ ଜଉମୁଦ ପଡ଼ିଥିବା ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ପାର୍ଶଲ । ତାକୁ ଦେଖେଇ ସେ କହିଲେ, ଏଇଟା ଏ ଟ୍ରେଜେରି ଚାବି । ଏଥିରେ ବାବାଙ୍କ ସିଲ୍ ପଡ଼ିଛି । ଲେଖା ହୋଇଛି – ''To be opened on 30 Oct. 1992.''

ସମସ୍ତେ କିଛି ସମୟ ନୀରବ – ସେ ଆଦେଶକୁ ମାନ୍ୟତା ଦେଲାପରି ଜଣାଗଲା । ଏ ଦୁର୍ଲଂଘ୍ୟ ଆଦେଶକୁ ସେମାନେ ଏତେବର୍ଷ ଧରି ପାଳନ କରି ଆସିଥିଲେ ।

ଚାବି ସହିତ ଛୋଟ ଚିଠିଟାଏ ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ତା'ର ଅର୍ଥ ଥିଲା – ''ସେଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖ ପୂର୍ବରୁ ତୁମେମାନେ କେହି ଏଠାକୁ ଆସିବାର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ।''

ସେମାନେ ଖୁବ୍ ଅସୁସ୍ଥ ବୋଧ କଲେ ।

ସବା ସାନଭାଇ ପଙ୍ଖାଟାକୁ ଆଉରି ଜୋରରେ ଚଳାଇଦେଲା। ଧର୍ମରାଜ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ସେ ଜଉମୁଦ କାଢ଼ି ଚାବିଟିକୁ ବାହାରକଲେ ।

କବାଟ ତାଲା ଉପରୁ ମଧ ଜଉମୁଦ ଭଙ୍ଗାଗଲା । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ କିଛି ମାତ୍ରାରେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ଜଣାଯାଉଥିଲେ । କ୍ଲାନ୍ତ ଦେଖାଯାଉଥିଲେ । ଅଜ୍ଞାତ ଆତଙ୍କ ସତେ ବା ତାଙ୍କୁ ଘେରି ରହିଥିଲା ।

ଟ୍ରେଜେରି ଘର ନିଃଶବ୍ଦ ଫିଟିଗଲା ।

ଭିତରେ ତିନିଟା ବଡ଼ ବଡ଼ ଲୁହା ଟ୍ରେଜେରି । ମଝି ଟ୍ରେଜେରିର ହାଣ୍ଡଲରୁ ଓହଳି ରହିଥିଲା ଚାବି ପେନ୍ଥା । ବୋଧହୁଏ ସବୁଯାକ ଟ୍ରେଜେରିର ଚାବି ।

ଧର୍ମରାଜ ସେ ଚାବିଥୋଲା ହାତରେ ଧରି ମଝି ଟ୍ରେଜେରି ଫିଟାଇଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ହାତ ଈଷତ୍ କମ୍ପୁଥିଲା । ଟ୍ରେଜେରିର ମଝି ଥାକରେ ଅଳଙ୍କାର ବାକ୍ସ ଭଳି ଛୋଟ ସୁନ୍ଦର ବାକ୍‌ସଟିଏ – ତାରି ଉପରେ ଲଫାପାରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଚିଠି । ସେଥିରେ କାହାରି ଠିକଣା ନଥିଲା । କେବଳ ଲେଖାଥିଲା – ଅକ୍ଟୋବର ୩୦, ୧୯୯୨ ।

ସେ ଚିଠିଟି ଧରି ଧର୍ମରାଜ ଟ୍ରେଜେରି ସାମ୍ନାରେ ତଳେ ବସିପଡ଼ିଲେ। ଅନ୍ୟମାନେ ତାଙ୍କ ପାଖେ ବସିଲେ । ଚିଠିଟି ଖୋଲାଗଲା ।

ସବା ଉପରେ ଲେଖାଥିଲା –

''ତୁମେ ପାଞ୍ଚଭାଇ ସମସ୍ତେ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛ ତ ? ଆଉ କେହି ନାହାନ୍ତି ତ ?''

ତା ପରେ ଦୌଲତରାମଙ୍କ ହାତଲେଖା ଚିଠି –

''ଧର୍ମରାଜ, ବଳରାଜ, ଧନରାଜ, ନଗରାଜ, ଦେବରାଜ – ତୁମକୁ ଆଉ କେମିତି ସମ୍ବୋଧନ କରିବି ବୁଝିପାରୁନାହିଁ। ତୁମକୁ ଏ ବିଷୟ ନ କହିଲେ ବି ଚଳୁନାହିଁ। ତୁମେ ଏ ଚିଠି ପଢ଼ିଲାପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଚାଲିଯାଇଥିଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା। ବଞ୍ଚିଥିଲେ ବି ମୁଁ ଶପଥ କରୁଛି ଅକ୍ଟୋବର ୩୦, ୧୯୯୨ ଦିନ ମୁଁ ଏଠାରେ ନ ଥିବି ।''

ଧର୍ମରାଜ ଚିଠିରୁ ମୁହଁ ଟେକି ଭାଇମାନଙ୍କୁ ଚାହିଁଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁ ନିଷ୍ପ୍ରଭ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ସେ ପୁଣି ପଢ଼ିଲେ –

''ଆଜି ଅକ୍ଟୋବର ୩୦, ୧୯୯୨, ମୋର ବିବାହର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ । ପଚାଶ ବର୍ଷ ତଳେ ହେମା ଦତ୍ତକୁ କଲିକତାରେ ବିବାହ କରିଥିଲି। ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଭାବିଥିଲି ସେ ପୃଥିବୀର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସୁନ୍ଦରୀ। ଏବେ ବି ମୋର ସେ ଧାରଣା ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ରହିଛି । ମୁଁ ତାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭଲ ପାଉଥିଲି । ତା ଉପରେ କାହାର ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଗଲେ ମୁଁ ସହି ପାରୁ ନଥିଲି। ସାମାଜିକ ଶିଷ୍ଟାଚାରରେ ସେ କାହାକୁ ଚାହିଁ ସାମାନ୍ୟ ହସିଦେଲେ ମୁଁ ଈର୍ଷାରେ, ସନ୍ଦେହରେ ଜଳି ଉଠୁଥିଲି ।

ଆମେ ସାରା ଭାରତ ବୁଲିଛୁ। ତାକୁ ମୁଁ ଛାଇଭଳି ଜଗିଥାଏ। ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଛାଡ଼ିଯାଏ ନାହିଁ।

କିନ୍ତୁ ମଝିରେ ମୋର ମନେ ହେଉଥିଲା ଯେ, ସେ ମୋତେ ଖାତିର କରୁନଥିଲା । ମୋର ସନ୍ଦେହ ହେଉଥିଲା, କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱାସ ହେଉନଥିଲା ଯେ, ମୋତେ ଛାଡ଼ି ଆଉ କାହାକୁ ହୁଏତ ଚାହୁଁଥିଲା । ମୁଁ ଦିନେ ସହି ନ ପାରି ତାକୁ ପଚାରିଦେଲି, ସେ ଯେମିତି ଢଙ୍ଗରେ ହସିଲା ମୁଁ ଜାଣିଗଲି ଯେ, ସେ ମୋତେ ଧୋକା ଦେଉଛି ସେଥିପାଇଁ ମୋତେ ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ କରୁଛି ।

ତାପରେ ମୋ ଜୀବନର ଚରମ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ସେସବୁ ମୁଁ ଲେଖିପାରୁନାହିଁ । ମୁଁ କେବଳ ତାକୁ ପଚାରିଥିଲି – ''ତୁ କେଉଁମାନଙ୍କୁ ଗୋପନ ପ୍ରଣୟ କରିଛୁ ମୁଁ ଜାଣିନାହିଁ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଦିନେ ନିଶ୍ଚୟ ତୋ ମୁଖା ଖୋଲି ଦେବି । ମୋତେ ଖାଲି ଏତିକି ଦୟାକର, ମୋତେ କହି ଦେ ଏ ପାଞ୍ଚପୁଅ କାହାର ! ସେମାନେ ମୋର ନା ନୁହଁନ୍ତି ।''

ଧର୍ମରାଜ ଚିଠିରୁ ମୁହଁ ଆଡ଼ କରିନେଲେ । ତାଙ୍କ ବୁକୁ ଭିତରୁ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ବାହାରି ଗଲା । ସେ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ସମ୍ଭାଳି ନେଲା ପରେ ପୁଣି ପଢ଼ିଲେ ।

''ଉତ୍ତରରେ ସେ ମୋତେ ତିନିଥର ଛୁରିକାବିଦ୍ଧ କରିଛି, ଯେଉଁ ତିନିଟା ବାକ୍ୟ ସେ ମୋତେ ଦୀର୍ଘ ବ୍ୟବଧାନ ଭିତରେ ଲେଖିଛି, ତାହା ଏଇ ବାକ୍ସରେ ପାଇବ । ଗୋଟିଏ ବାକ୍ୟରେ ମୁଁ ଛଟପଟ ହୋଇଛି ଦେଢ଼ବର୍ଷ । ତା'ପରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଓ ତା'ର ତିନିବର୍ଷ ପରେ ଶେଷ ବାକ୍ୟ, ଧର୍ମରାଜର ବିଭାଘର ପରେ । ସେ ମୋତେ ହତ୍ୟା କରିଗଲା । ମୁଁ ପାଲଟା ତାକୁ ସତତୁ ସତ ହତ୍ୟାକରି ପାରିଥିଲେ ଖୁସି ହୋଇଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ବି ସେ ମୋତେ ସୁଯୋଗ ନ ଦେଇ ଠକିଦେଲା ।

ସେ ବିଷ ଖାଇ ରାତିରେ ଶୋଇଯାଇଥିଲା । ମୁଁ କିପରି ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଲି କହିବିନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ଭ୍ରଷ୍ଟା ମଲାପରେ ବି ଅପ୍‌ସରା ପରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଥିଲା ।

ତୁମମାନଙ୍କ ସହିତ ମୋର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । ତଥାପି ତୁମକୁ ମୁଁ ମୋ ଖାନ୍‌ଦାନ୍‌ରୁ ବଞ୍ଚିତ କରୁନାହିଁ । ତୁମେ ତୁମ ମା'ର ଦୋଷ ସ୍ୱୀକାର ନିଜେ ପଢ଼ିନିଅ । ଏକ ଦୁଇ-ତିନି ଲେଖା ହୋଇଥିବା ସେ ଚିଠାଗୁଡ଼ିକ ସେଇ କ୍ରମରେ ପଢ଼ିବ ।

ଇତି,

ହତଭାଗ୍ୟ ଦୌଲତରାମ ।

ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ ପୋତି ପାଞ୍ଚଭାଇ ସ୍ଥାଣୁ ଭଳି ବସି ରହିଲେ ଅନେକବେଳ । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ବୁଲୁଥିବା ପଙ୍ଖା ଶବ୍ଦ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ଶୁଭୁନଥିଲା । ଧର୍ମରାଜଙ୍କ ମୁହଁରୁ ରକ୍ତ ନିଗିଡ଼ି ଯାଉଥି[illegible] । ସେ ଶେତା ପଡ଼ିଯାଇଥିଲେ ।

ଆଉ ଚାରି[illegible] ସେମିତି ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡପୋତି ବସିଥାନ୍ତି । କାହାରି ତୁଣ୍ଡରୁ ବଚନ ବାହାରୁ ନ[illegible]ଏ ।

ଶେଷକୁ ବଳରାଜ ହିଁ [illegible] ଦେଲାପରି କହିଲେ – ''ଠିକ୍ ଅଛି । ଯାହା ଶୁଣିବା କଥା ପ୍ରାୟ ଶୁଣି ସାରିଲେ । ଆଉ ଅଳ୍ପ ଶୁଣିଦେଲେ କଥା ସରିଲା । ସମୁଦ୍ରରେ

ପଶିଲାପରେ ଚିଚିଟାକୁ ଭୟ କାହିଁକି ? ବଡ଼ଭାଇ ସେ ପେଡ଼ି ଫିଟେଇ ଚିଠାମାନଙ୍କୁ ପଢ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ।'' ଧର୍ମରାଜ କିଛି ନ କହି ସବା ସାନଭାଇ ଦେବରାଜ ଆଡ଼କୁ ବାକ୍ସଟିକୁ ବଢ଼େଇଦେଲେ ।

ଦେବରାଜ ବାକ୍ସ ଖୋଲିବାମାତ୍ରେ ଏକ ନମ୍ବର ଚିଠାଟି ଉପରେ ରଖାହୋଇଥିଲା । ଛୋଟ ଲଫାପାଟିଏ, ରଙ୍ଗ ଗୋଲାପୀ । କାଗଜ ଦାମୀ ।

ସେ ଲଫାପା ଫିଟାଇ ଚିଠା ବାହାରକଲେ । ଛୋଟ ବାଦାମୀ ରଙ୍ଗର ମୋଟା କାଗଜ । ପ୍ରାୟ ଭିଜିଟିଂ କାର୍ଡ଼ ଭଳି । ସେଥିରେ ଇଂରାଜୀରେ ନାରୀ ହସ୍ତାକ୍ଷରରେ ଲେଖାଥିଲା ।

''One son is not yours''

ଅର୍ଥାତ୍ ପାଞ୍ଚ ପୁଅ ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ ପୁଅ ତୁମର ନୁହେଁ । ମାନେ ବାକି ଚାରିପୁଅ ତୁମର ।

ଦେବରାଜ ବାକ୍ୟଟି ପଢ଼ିଦେବାପରେ ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ଏପରି ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଜଣେ ମା' କଣ ଏମିତି କହିପାରେ ? କେଉଁ ଜଣକ କଥା ସେ କହିଛି ? କିଏ ସେ ?

କିଏ ସେ ? – କିଏ ସେ ? କିଏ ସେ ?

ଘୁମୁରି ଉଠିଲା ଏ ବିଷାକ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନର ଘୂର୍ଣ୍ଣିବାତ୍ୟା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନରେ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଆଶଙ୍କା, କାଳେ ସେ ନିଜେ ସେଇ ହତଭାଗ୍ୟ ନୁହେଁ ତ ! ପୁଣି ବିଜୁଳି ପରି ଆଉ ଚାରିଜଣକ ସମ୍ଭାବନା ମଧ ଖେଳିଯାଉଥାଏ ।

ଶରବିଦ୍ଧ ହେଲାପରି ପାଞ୍ଚଜଣଯାକ ବିବଶ କ୍ଲାନ୍ତ ହୋଇ ବସିରହିଲେ । ଏ ବିକଟ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର କିଏ ଦେଇପାରିବ ? ସନ୍ଦେହର ବିଷ ଘାରି ଆସୁଥାଏ; ସମସ୍ତଙ୍କ କପାଳରେ ଝାଳ । କେହି ଯଦି ଆଙ୍ଗୁଠି ଦେଖେଇ ଜଣକୁ ଚିହ୍ନଟ କରି ଦିଅନ୍ତା ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ୱସ୍ତ ହୋଇଯାନ୍ତେ । ଚିହ୍ନଟ ହୋଇଥିବା ଭାଇ ମଧ ତା'ର ଅନିବାର୍ଯ୍ୟତାକୁ ମାନି ନିଅନ୍ତା ।

ଏଇ ସନ୍ଦେହର ବିଷ ଦୌଲତରାମଙ୍କୁ ଖାଇଯାଇଥିବ । ସେ ବାରମ୍ବାର ହେମାଦତ୍ତଙ୍କୁ ପଚାରିଥିବେ । ନେହୁରା ହୋଇଥିବେ, ଚିତ୍କାର କରିଥିବେ, ପ୍ରଳାପ କରିଥିବେ । କିନ୍ତୁ ଦୌଲତରାମଙ୍କ ପଞ୍ଜରାରୁ ଏ ବିଷାକ୍ତ ଶରକୁ କାଢ଼ି ନଥିବେ ହେମାଦତ୍ତ । ନାରୀ କ'ଣ ଏତେ ନିଷ୍ଠୁର ହୋଇପାରେ ।

ପାଞ୍ଚଭାଇଙ୍କ ଆଖି ଲୁହରେ ଛଳଛଳ । କ୍ରୋଧରେ ନାକପୁଡ଼ା ଫୁଲି ଯାଇଥାଏ ବଳରାଜଙ୍କର । ଆଖିରୁ ନିଆଁଝୁଲ ଆଉ ବାମ୍ଫ ବାହାରୁଥାଏ ସତେବା ।

ଧନରାଜ ଦାନ୍ତ କଡ଼ମଡ଼ କରି ଭୂମି ଉପରେ ବିଧା ମାରିବାର ସମସ୍ତେ ଶୁଣିଲେ ।

ଧର୍ମରାଜ ସବୁ ନିଆଁକୁ ଛଡରରେ ଧରିନେଇ କହିଲେ – ''ଆର ଚିଠା ପଢ଼, ଦେବରାଜ ।''

ଦୁଇ ନମ୍ବର ଲଫାପାକୁ ରାଗରେ ଉଠାଇ ସେ ଚିରିଦେଲେ । ଚିଠା ଗୋଟାଏ କୁଣରୁ ଚିରିଗଲା । କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ଲେଖାଥିବା ଇସ୍ପାତର ଖଣ୍ଡା ପରି ବାକ୍ୟ ! ସେ ନିଜେ ନ ପଢ଼ି ନଗରାଜକୁ ବଢ଼େଇଦେଲେ ।

''One son is yours''

କେବଳ ଗୋଟିଏ ପୁଅ ତୁମର ।

ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ ପାଞ୍ଚ ଭାଇ । ବଳରାଜ ନିଜ ମୁଣ୍ଡବାଳ ମୁଠା ମୁଠା କରି ଟାଣି କ୍ରୋଧରେ ଥରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ଦେବରାଜ ଦୁଇ ହାତରେ ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇନେଲେ ।

ଏଠି ବି ସେଇ ଅସମାହିତ ତୀବ୍ର ବାଣ । କିଏ ସେ ଜଣକ ? ତାକୁ ଚିହ୍ନଟ କଲେ ହୁଏ ତ ଆଉ ସବୁ ସେ 'ଜାରଜ'ଟାକୁ ହତ୍ୟା କରି ପକେଇବେ ।

କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ବହୁମତ ତାଙ୍କୁ ବିଚିତ୍ର ଢଙ୍ଗରେ ଅଶ୍ୱସ୍ତ କଲା । ଥାଉ କିଏ ଜଣେ ଯଦି ସଚ୍ଚା ଅଛି ଆମ ଭିତରେ । ତା' ସାଙ୍ଗରେ ଆମର କ'ଣ ଅଛି ? ଆମେ ତ ଚାରିଜଣ ବେକରେ ଜୋତାମାଳ ପକେଇ ଠିଆହୋଇଛୁ !

ଅପମାନ ସତେବା ବିସ୍ତୃତ ହୋଇଗଲା । ତା ତୀକ୍ଷଣଧାର ଦନ୍ତୁରା ହୋଇଗଲା । ପାହାର ପଡ଼ି ସ୍ତବ୍ଧ କରିଦେଲା । କିନ୍ତୁ ଘା' କାଟିଲାନାହିଁ କି ରକ୍ତ ଝରିଲା ନାହିଁ ।

ଏଥର ସମସ୍ତେ ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ଶାନ୍ତ ହୋଇଗଲେ । ସାମାନ୍ୟ ଉପରକୁ ଆଖିଟେକି ଚାହିଁଲେ । ଧନରାଜ ବୋଧେ ଛାତକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ ଉଦାସ ଭଙ୍ଗୀରେ । ସମସ୍ତେ ସତେବା ଅଭିଯୁକ୍ତ ଆସାମୀ ।

ସେମାନେ କିନ୍ତୁ ପରସ୍ପରକୁ ଚାହିଁପାରୁ ନ ଥିଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକର ଶଙ୍କା ହେଉଥିଲା କାଳେ ସେ ଆରଜଣକ ସେଇ ସଚ୍ଚା ପୁଅ ହୋଇଥାଇ ପାରେ ।

ଧର୍ମରାଜ ମଝିରୁ ବାକ୍ସଟିକୁ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଟାଣିନେଲେ । ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ତିନି ନମ୍ବର ଚିଠାଟିକୁ ଉଠାଇନେଇ ଖୋଲିଲେ । ଲେଖାଟିକୁ ଦେଖି ତାଙ୍କ କପାଳରୁ କୁଞ୍ଚ ଲିଭିଗଲା । ସାମାନ୍ୟ ରେଖାଏ ଉଦାସ ହସ ଦିଶି ନ ଦିଶିଲା ପରି ଲିଭିଗଲା । ସେ ସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ୱରରେ ପଢ଼ିଲେ ।

''No son is yours''

ପାଞ୍ଚ ପୁଅ ଭିତରୁ କୌଣସିଟି ତୁମର ନୁହେଁ !

ବଜ୍ରପାତ ହୋଇଗଲା । ଦୁଇଫାଳ ହୋଇଗଲା ପୃଥ୍ୱୀ । କେହି ଆଉ ବର୍ତିଲେ ନାହିଁ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ରାହୁ ଗ୍ରାସ କରିଗଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ର, ତାରା ଓଗେର ଓଗେର ସାଙ୍ଗରେ ସାରା ଆକାଶକୁ ଗ୍ରାସିଗଲା ।

ଏ ବାକ୍ୟର ଅଗ୍ନିରେ ଦରପୋଡ଼ା ଦୌଲତରାମଙ୍କ ପିତୃତ୍ୱ ହୁତ୍‌ହୁତ୍ ହୋଇ ଜଳିଯାଇଥିବ । ପାଉଁଶ ଗଦାରୁ ନିଆଁ ବି ଲିଭିଯାଇଥିବ । ନିଷ୍କୃତି ପାଇଥିବେ ସେ ଅନନ୍ତ ଯାତନାରୁ । ହେମା ଦତ୍ତଙ୍କର ଏ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଆଘାତ ପାଇଁ ଦୌଲତ ରାମ ତାଙ୍କ ପାଖରେ କୃତଜ୍ଞ ହୋଇଥିବେ । ଛଟପଟ ହେଉଥିବା ପ୍ରାଣୀଟିକୁ ମାରିଦେବା ପରମ ସମ୍ବେଦନା ଓ କରୁଣାର ନିର୍ଦ୍ଦଶନ ନୁହେଁ କି ?

ସେମିତି ପାଞ୍ଚଭାଇ ହଠାତ୍ ତାଙ୍କ ମା'ଙ୍କ ପାଖରେ କୃତଜ୍ଞ ବୋଧକଲେ । ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ତଙ୍କର ଗୋଟିଏ ସଂଜ୍ଞା ସ୍ଥିର ହୋଇଗଲା । ତାଙ୍କୁ ସୋରା ସୋରା ଚିରି ପକାଉଥିବା ସଂଶୟ, ସନ୍ଦେହ ଦୂର ହୋଇଗଲା ।

ଯା ପରେ ଏମାନଙ୍କ ପରି ଦୌଲତରାମ ମଧ୍ୟ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ପକେଇ ଆଶ୍ୱସ୍ତବୋଧ କରିଥିବେ । ସେ ଧୂଳିସାତ୍ ହେବା ପରେ ଆଉ କିଛି ହେବାର ଅବକାଶ ରହି ନଥିବ ।

ଧର୍ମରାଜ ଗାଲିଚା ଉପରେ ଚିତ୍‌ମାତ୍ ଗଡ଼ିପଡ଼ିଲେ । ଉପରକୁ ନିଷ୍ପଲକ ଚାହିଁ ପଡ଼ିରହିଲେ ।

ବଳରାଜ ଉଠି ପଛରେ ହାତଛନ୍ଦି ଏ ପାଖ ସେପାଖ ଚାଲିଲେ ।

ଧନରାଜ ତଳକୁ ମୁହଁ କରି କହିଲେ – "ଉଠ ଏଥର ଯିବା ।"

କେହି କିନ୍ତୁ କିଛି ଉତ୍ତର ଦେଲେନାହିଁ । କୌଣସି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କଲେନାହିଁ ।

ହଠାତ୍ ଦେବରାଜ ତୀବ୍ର ଉତ୍କଣ୍ଠାରେ କହିବାର ଶୁଣାଗଲା – "ଏ କ'ଣ ?

ସମସ୍ତେ ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ପୁଣି ଠୁଳ ହୋଇଗଲେ । ଦେବରାଜ ବାକ୍ସ ତଳୁ ଗୋଟିଏ ପଟା କାଢ଼ି ହାତରେ ଧରିଥାନ୍ତି । ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ଚୋରା ଖୋପ । ତାରି ଭିତରେ ଆଉ ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ ଦିଶୁଥିଲା ।

ତାକୁ ଚଟ୍‌କିନା ସେ କାଢ଼ି ଆଣିଲେ ।

ଚିଠିଟି ହେମା ଦତ୍ତଙ୍କ ଲେଖା ।

ଧର୍ମରାଜ କହିଲେ – "ପଢ଼ ।"

"ଚିଠିଟି କିଏ ପଢ଼ିବ କିଏ ନ ପଢ଼ିବ ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ । ଏ ଚୋରା ଖୋପରେ ଯଦି ଏହା ରହିଯିବ, ତା'ହେଲେ ଚିରକାଳ ରହିଯିବ । ମୋର ସେଥିରେ ବି ଅବଶୋଷ ନାହିଁ । ଯଦି କିଏ ଏହା ପଢ଼େ ସେତେବେଳେ ମୁଁ ନଥିବି । ତଥାପି ପରିଶେଷରେ କିଏ ଜଣେ ଏହାକୁ ପଢ଼ିଦେବାକୁ ହୁଏ ତ ମୋର ଆତ୍ମାପୁରୁଷ ଚାହେଁ ।

ଦୌଲତରାମ ଖୁବ୍ ଚତୁର । ସେ ଏହି ଚିଠି ହୁଏ ତ ପାଇଯିବ । ସେ ଯାକୁ ପଢ଼ିଲାପରେ କେମିତି ତା'ର କେଶ ଉପାଡ଼ିବ ମୁଁ ଦେଖିଥିଲେ ଖୁସି ହୋଇଥାନ୍ତି । ସେ ମୋର ଶେଯ ପଟା ଲୁଗା ଚାଦର ବୋଧେ ବିଦାରି ପକାଇବ । ପିଲାଙ୍କ ପରି ହୁଏ ତ କାନ୍ଦିବ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ସେ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ନ ଥିବି ।

ହୋଇପାରେ ସେ ଏଇ ଚିଠିର ଟେର୍ ପାଇବ ନାହିଁ। ମୁଁ ଯେଉଁ ଉତ୍ତରମାନ ଦେଇ ତାକୁ ତିଳ ତିଳ କରି ହତ୍ୟା କରିଛି, ସେଥିପାଇଁ ସେ ମୋତେ କଦାପି କ୍ଷମା କରିବନାହିଁ। ମୁଁ ବି ତାକୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷମା କରିପାରିନାହିଁ। ମୋର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ସେ ହୁଏ ତ ମୋତେ ବିଦାରି ପକେଇବ। ଜାନୁୟାର୍ କାହାଁକା ! ଏମିତି କ'ଣ କିଏ କାହାକୁ ଭଲ ପାଏ ? – ଏତେ ଉତ୍କଟ ଭାବରେ ଏମିତି ଅନ୍ଧ, ପ୍ରମତ୍ତ ଭାବରେ ? – ଏମିତି ଜନ୍ତୁ ଭଳି ? କାମୁଡ଼ି ଖାଇଯିବାଭଳି, ଅତ୍ୟାଚାର କରେ, ଅଧିକାର କରେ ?

ସେ ମୋତେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସୁନ୍ଦରୀ ବୋଲି କହେ। ମୁଁ ବି ଜାଣେ ମୁଁ ସୁନ୍ଦରୀ। କିନ୍ତୁ ସୁନ୍ଦରୀ ହେଲି ବୋଲି ମୁଁ ତ ବାରନାରୀ ନୁହେଁ। ସେ ଚିରକାଳ ମୋ ଚରିତ୍ରରେ ସନ୍ଦେହ ଆରୋପ କରିଛି। ମୁଁ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରଥମେ ସେଇଟା ଈର୍ଷାଳୁ ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିବା ସ୍ୱାଭାବିକ। ଦୌଲତରାମ ଭାବେ ଯେ, ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ହୁଏତ ଆଖିଠାରି ଦେଉଛି, ଚାହିଁ ହସୁଛି। ମୁଁ ତା ଭୟରେ ସାମାଜିକ ଶିଷ୍ଟାଚାର ଭୁଲିଗଲି। ପ୍ରାୟ ଆଉ ପଦାକୁ ବାହାରି ନାହିଁ। ସେ ମୋତେ ଘରେ ରଖି ଜନ୍ତୁ ଭଳି ଭୋଗିବାକୁ ଚାହିଁଲା। ସେ ସମୟରେ ମୋ ଚିରକାଳ ଗର୍ଭାବସ୍ଥା। – ଓଃ ସହିବାର ସୀମା ତ ପୁଣି ଅଛି ! ଘରକୁ ଯେ କେହି ଆସିଗଲା, ସେ ତା ସହିତ ମୋର ସମ୍ପର୍କ ଯୋଡ଼ି ସନ୍ଦେହ କରି ବସିଲା। ଏପରି କି ବାହାରକୁ ଯିବାର ବାହାନା କରି ସେ ମୋ ଉପରେ ଲୁଚି ଲୁଚି ଗୋଇନ୍ଦାଗିରି କଲା।

ଦିନେ ସେ ନ ଥିବାବେଳେ ଭାଇ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥାନ୍ତି। ଆମେ ବାଲକୋନିରେ ବସି ଚା' ଖାଉଡୁ। ସେ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ ପଶିଆସିଲା। ଆମ ଆଗରେ ଠିଆହୋଇ ସେ ଯେଉଁ ଢଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲା – "କ'ଣ ଚାଲିଛି ?" ମୁଁ ଲଜ୍ଜା ଅପମାନରେ ସଢ଼ିଗଲି।

ଭାଇ ଚା' କପ୍ ହାତରେ ଧରି ଠିଆହେଲେ। "ଆରେ ଦୌଲତ୍ ଭାଇ ! ହେମା, ଦୌଲତଙ୍କ ପାଇଁ ଚା' ଆଣ !"

"ନା ଚା' ଫା' ବାହାନାର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ। ମୁଁ ସବୁ ବୁଝିପାରୁଛି !"

କ'ଣ କହିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା ସେ ଜାନୁଆରଟା।

ସେଇଦିନ ଭାଇ ଚାଲିଗଲେ। ସେଇଦିନ ମୁଁ ତା ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ଛିନ୍ନକଲି।

ତା'ପରେ ମୋ ସହିତ କଳି ତକରାଳ ଅତ୍ୟାଚାର, ଧର୍ଷଣ ଅନବରତ ଲାଗି ରହିଥାଏ। ମୁଁ କଲିକତା ପଳେଇଲି। ସେଇଠି ଯାହାହେଲା ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ସାତଜନ୍ମଯାଏ ତାକୁ କ୍ଷମା ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ।

ମୁଁ ଦୁଃଖରେ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଥାଏ। ପିଲାମାନେ ମୋ'ଠୁ ଦୂରରେ। ଆଉ ଏଇଟା ଦିନକୁଦିନ ମୋ ଜୀବନ ଦୁର୍ବହ କରୁଥାଏ। ମୁଁ ଅସୁସ୍ଥ ଥାଏ। ଖଟରେ ପଡ଼ିଥାଏ। ବାବା ଆସି ମୋ ତକିଆ ପାଖରେ ବସିଲେ। ମୁଁ ତାଙ୍କ କୋଳରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖିଥାଏ। ସେ ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ବୁଲାଇ ମୋତେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଉଥାନ୍ତି।

ସେ କେତେବେଳେ କଲିକତା ଆସି ସିଧା ମୋ ଶୋଇବା ଘରେ ଯାଇ ଠିଆହୋଇଗଲା । ମୋତେ ଆଉ ବାବାଙ୍କୁ କଟମଟ ଚାହିଁଲା ।

ବାବା ଆସ୍ତେ ଉଠି ଚାଲିଗଲେ । ତା' ପରେ ମୋ ଖଟ ପାଖୁ ଆସି ଯାହା କହିଲା, ମୁଁ ତାହା ଶୁଣି ସେଇଠି ମରିଯିବା ଉଚିତ୍ ଥିଲା । ମୁଁ ତା ତଣ୍ଟିଚିପି ତାକୁ ହତ୍ୟା କରିବା ଉଚିତ୍ ଥିଲା । ସେଇଟା ପଶୁ ସ୍ତରକୁ ଓହ୍ଲେଇ ସାରିଥିଲା ।

ମୁଁ ଆଉ ସହିପାରିଲି ନାହିଁ । ତାକୁ ରାମ୍ପି ପକେଇଲି, ତାକୁ ବିଧାଗୋଇଠା ମାରିଲି ମନଇଚ୍ଛା – ସେ ମୋତେ ଲଙ୍ଗଳା କରି ପକାଇଲା । ଜାନୁଆର୍ କାହାଁକା ! ବହୁ କଷ୍ଟରେ ମୁଁ ଏଠିକି ଆସିବାକୁ ରାଜିହେଲି । ଖୋଲାଖୋଲି ବିଦ୍ରୋହ କଲି । ପିଲାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ସାହସ କଲିନାହିଁ, କାଳେ ଏ କ'ଣ ବୋଇଲେ କ'ଣ ଭାବିବ । ...କାରଣ ସେ ସେତେବେଳ୍କୁ ପାଗଳ ଭଳି ଆଚରଣ କରୁଥାଏ ।

ଦିନେ ଭୋଳା ମୋତେ କ'ଣ ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ବାହାରି ଯାଉଥାଏ । ସେ ସେମିତି କୋଉଠି ଲୁଚିଥିଲା, ଆସି ପୁଣି ସେମିତି ଅସହ୍ୟ ଅଭଦ୍ର କଥା ଗୁଡ଼ାକ କହିଲା । ମୋର ସେଇଦିନ ତା'ପ୍ରତି ଘୋର ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ଘୃଣା ଜାତ ହେଲା । ମୁଁ ସେଇଦିନ ସ୍ଥିରକଲି ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବି ।

ତା'ର ଅପମାନଜନକ ପ୍ରଶ୍ନ ପାଇଁ ପ୍ରଥମ ଚିଠାରେ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲି । ସେ କେବେ ଆଶାକରି ନଥିଲା ଯେ ତା'ର ସନ୍ଦେହ ଏପରି ଭୟଙ୍କର ସତ ହୋଇପାରେ । ସେ ତେଣିକି ସଢ଼ିବା ଆରମ୍ଭ କଲା । ମୁଁ ଅଲଗା ରହିପାରିଲି, ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ବୁଲିଯାଇ ପାରିଲି । ସେ ଆଉ ବାଧା ଦେଲାନାହିଁ । କେବଳ ଅନୁନୟ କଲା, ଜାଣିବାକୁ କେଉଁ ପୁଅଟି ତା'ର ନୁହେଁ । ଜାଣିଥିଲେ ହୁଏତ ସେ ସେଇ ଅନୁସାରେ ଉଇଲ ପତ୍ର ଲେଖିଥାନ୍ତା । ମୁଁ ତାକୁ କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେଲିନାହିଁ । ତା' ପ୍ରତି ମୋର ତିଳେମାତ୍ର ଦୟା ନଥିଲା । ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ବର୍ଷ ପରେ ସେ ଖାଇବାପାଇଁ ଆୟୋଜନ କଲା । ମୋତେ ଡାକିଥିଲା, ସେଇଠି ସେ ପୁଅଟାର ନାଁ କହିବାକୁ । ମୁଁ ଖାଇବାକୁ ତ ଗଲିନାହିଁ, ଦ୍ୱିତୀୟ ଚିଠା ପହଞ୍ଚାଇଦେଲି । ସେ ପାଗଳ ପରି ଛେଚି କଚାଡ଼ି ହେଲା । ପଳାଇଲା କାହିଁ କୁଆଡ଼େ ତିନିମାସ । ସେଇଠୁ ଆସି ଆଉ କଥା ହେଲାନାହିଁ ।

ସେ ନିଶା ଖାଉଥିଲା ପ୍ରଚୁର । ପ୍ରେତ ପରି ଦିଶୁଥିଲା । ନହେଲେ ତା' ଭଳି ଚେହେରା ମୁଁ କୋଉଠି ଦେଖିବି ବୋଲି ମୋର ମନେହୁଏ ନାହିଁ । ତଥାପି ମୁଁ ତାକୁ କ୍ଷମା ଦେଇପାରିଲି ନାହିଁ ।

ଯା ଭିତରେ ଧର୍ମରାଜର ବିଭାଘର ହେଲା । ମୁଁ ତାକୁ ଦଣ୍ଡ ଦେବାକୁ ଯାଇ ନିଜେ ଅକଥନୀୟ କଷ୍ଟ ଭୋଗୁଥିଲି । ମୁଁ ମୋ ନିଜ ପିଲାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁପାରୁ ନଥିଲି । ବିଭାଘରୁ ସେ ଚାଲିଆସିଲା ପରେ ମୁଁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଗଲି ଯେ, ମୋ ପିଲାଙ୍କୁ ଏ

ନିଆଁ ଧାସରୁ ବଞ୍ଚେଇ ରଖିବି । ସେମାନେ ଦୂରରେ ଅଛନ୍ତି । ସେମିତି ଦୂରରେ ରହନ୍ତୁ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଏକ ପ୍ରକାର ବିଦାୟ ମାଗି ଚାଲିଆସିଲି ।

ତା' ଉପରେ ମୋର ଶେଷ ଆଘାତ ମୁଁ ସେ ତିନି ନମ୍ବର ଚିଠାରେ ଲେଖି ମୋ ପାଖରେ ରଖିଛି ।

ଏଇଲାଗ ରାତି ବୋଧେ ଗୋଟାଏ । ମୋର ଅଳଙ୍କାର ବାକ୍ସ ଖାଲିକରି ତା ତଳେ ଏ ଚିଠିଟାକୁ ଲୁଚାଇ ରଖିଦେବି, ସେଇ ବାକ୍ସରେ ହିଁ ତିନି ନମ୍ବର ଚିଠା ଥୋଇ ମୁଁ ବିଦାୟ ନେବି । ନିଦ ଔଷଧର ବୋତଲ ଖାଲିକରି ଶୋଇଯିବି ।

ତେବେ ଶେଷ ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି ଏଇଠି ଲେଖିଦିଏ । ମୁଁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି କହୁଛି ଯେ, ମୁଁ ଦୌଲତରାମ ସିବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପୁରୁଷକୁ ମୋତେ ସ୍ପର୍ଶ କରିବାକୁ ଦେଇନାହିଁ । ପାଞ୍ଚଟିଯାକ ପୁଅ ତା'ର । ହେ ଭଗବାନ, ସେମାନଙ୍କୁ ସୁଖରେ ରଖ ! ମୁଁ ଜୀବନସାରା ଯେଉଁ ନିଆଁରେ ଜଳିଛି, ତା'ର ଧାସ ତାଙ୍କୁ ନଲାଗୁ । – ଦୌଲତରାମ କେମିତି ବଞ୍ଚିବ କି ମରିବ ସେଥିରେ ମୋର କିଛି ଯାଏଆସେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ବିଚରା କି ଦୁଃଖ ନ ଭୋଗିବ ! ଓଃ –

॥ ଇତି ॥

ହେମା ଦତ୍ତ

ପାଞ୍ଚଭାଇ ସ୍ତବ୍ଧ । ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ଜଉଘର ହୁତ୍‌ହୁତ୍ ହୋଇ ଜଳିଯାଉଛି । ସେମାନେ ବି ସେଇଠି ଜଳିଯାଇଥାନ୍ତେ । କିଏ ତାଙ୍କୁ ମାଟିତଳ ସୁଡ଼ଙ୍ଗରେ ପାରିକରି ନେଇ ଆସିଲା ନଈକୂଳ କାକର ପବନକୁ ?

□□□

ଲୁଚକାଳି – ଏକ ପିଲାଖେଳ

ସେଦିନ ଅଚାନକ ମୋତେ ମୋର ବାଲ୍ୟକାଳହିଁ ଆବୋରି ରହିଥିଲା ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରୁ । ପଚାଶ ବର୍ଷ ତଳର ପୃଥିବୀ ଆକାଶ, ପବନ ଓ ପଦ୍ମପୋଖରୀ ମୋତେ ଶୋଷି ନେଲେ ତାଙ୍କ ଗର୍ଭକୁ ।

ସହସା ଜୀବନର ଶ୍ୱାସପତନ ସରଳ, ସହଜ, ଗ୍ରନ୍ଥିବିହୀନ ହୋଇଗଲା । ପରିଚିତ ମୁହଁମାନଙ୍କର ଆପଣାପଣର ହସ ଚହଟିଗଲା ।

ମୁଁ ଚାହିଁଥିଲି କି ଆଖି ବୁଜି ଦେଖୁଥିଲି ମନେନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଆଉ ଗୋଟାଏ ପୃଥିବୀକୁ ପହଁରି ଯାଇଥିଲି କିଛି ସମୟପାଇଁ । ସେଇଠି ଖୁବ୍ ଉଞ୍ଚ ଉଞ୍ଚ ଦେଖାଯାଉଥିଲେ ମଣିଷମାନେ । ମେଘ ଉହାଡ଼ରେ ଦଉଡୁଥିବା ଜହ୍ନ ଥୋପି ପଡୁଥିଲା ଛାତରେ ମାଡ଼ିଥିବା କାକୁଡ଼ି ଫୁଲ ଉପରକୁ ।

ଭାରି ନିବିଡ଼ ସାନ୍ଦ୍ର ନିଷ୍କପଟ ପୃଥିବୀ । ଧୂଳିରେ ପାଣି ପଡ଼ିଲେ ବାସୁଥିଲା ମା' ପରି । ତା' ଉପରେ ଲୋଟିପଡ଼ିଲେ ଲାଗୁଥିଲା ଉଷୁମ କୋଡ଼ପରି । କୌଣସି ପକ୍ଷୀର ନାଁ ନଥିଲା ସନ୍ଧ୍ୟାର କାକଳି ଭିତରେ । କୌଣସି ଫୁଲର ନାଁ ନଥିଲା ସକାଳର ମହକ ଭିତରେ ।

ମେଣ୍ଢାଛୁଆ କାନ ପରି କଅଁଳ ନରମ ପଳାଶପତ୍ର । ଗାଲରେ ବାଜିଲେ ଦେହସାରା ରୁମ ଟାଙ୍କୁରି ଉଠୁଥିଲା । ସଜ ଗୋଲାପର ବାସ୍ନାରେ ବିଭୋର ହୋଇ ତାକୁ ଦାନ୍ତେଇବାକୁ ମନ ଡାକୁଥିଲା । ଝରଣାର ଝିଲିମିଲି ପାଣି ଭିତରେ ଝିଲିମିଲି ମାଛ । ପାଣିରେ ଟିପ ବାଜିଗଲେ ଉଭାନ୍ ।

ରଙ୍ଗା କଙ୍କିର ଲମ୍ବା ଲାଙ୍ଗୁଡ଼କୁ ଟିପରେ ଧରିବାପାଇଁ ଅରମା ଅସନା ଖାଲଢିପ ଚାକୁଣ୍ଡାବଣ ପାରି ହେଉଥିଲା ଛୋଟ ଛୋଟ ଦୁଇଟି ଖାଲିପାଦ, କଅଁଳ ପାପୁଲିର ସରୁ ସରୁ ଆଙ୍ଗୁଠି, ଝାଳ ସରସର ପିଠି, ବେକ, ବୁକୁ ଆଉ ତରା ପରି ଦାଉଦାଉ ହଳେ ଆଖି । ମୁଁ ଆଖି ମଟମଟ କରି ଅନାଇଦେଲି । ସାବୁନ୍ ଫେଣର ବିରାଟ ଝଲମଲ ଫୋଟକା ଚଟ୍‌କିନା ଲିଭିଗଲା । ମୁହଁରେ, ବୁକୁରେ ବୁଣି ହୋଇଗଲା କେତୋଟି ସିକର ବିନ୍ଦୁ ।

ମୁଁ ପୁଣି ମୋର ଏଇ ଅପ୍ରିୟ ପୃଥିବୀକୁ ଫେରି ଆସିଲି । ଆଖି ବୁଜିଲେ ବି ଏହାର ଅନାତ୍ମୀୟ ଦିଗ୍‌ବଳୟ ମୋତେ ଘେରି ରହିଲା । ଉଭେଇ ଯାଇଥିଲା ସ୍ୱପ୍ନକାଳ । ଅନ୍ତର୍ହିତ ହୋଇ ସାରିଥିଲା ଅପୋଗଣ୍ଡ ପୃଥିବୀ ।

ମୁଁ ଏଇଠି ମୋ ଚାରିଆଡ଼େ ଏକ ଅଦୃଶ୍ୟ ବାଡ଼ ପଡ଼ିଥିବାର ଅନୁଭବ କରେ । ହାତ ବଢ଼େଇ କାହାକୁ ଛୁଇଁପାରେ ନାହିଁ, କେହି ବି ମୋତେ ଛୁଇଁ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ମୁଁ ଜନଗହଳି ଭିତରେ ନିତାନ୍ତ ଏକୁଟିଆ ରହିଥାଏ । ଏଇଠି ନିଜ ନିଜ ସ୍ୱପ୍ନରେ ନିମଗ୍ନ ଗୁଡ଼ିଏ ରେଳଯାତ୍ରୀ ଦୈବାତ୍ ଗୋଟିଏ ଡବାରେ ଏକାଠି ବସିଯାଇଛନ୍ତି । ପଇ ସାଙ୍ଗରେ ଚକର ମାଡ଼ ହେଲାବେଳେ ଏକାଠି ସ୍ପନ୍ଦିତ ହେଉଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯେଝା ରାଜ୍ୟ ତା'ର; ଯେଝା ଦୁଃଖ ତା'ର ।

ସେମିତି ମୋ ଦ୍ୱିତୀୟପକ୍ଷ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ତା'ର ପିଲାମାନେ, ମୋ ପ୍ରଥମ ସ୍ତ୍ରୀର ପୁଅ, ଝିଅ, ମୋ କକେଇ ଦଦେଇ ପୁଅ, ଭାଇମାନେ । ତାଙ୍କଠୁ ତ ଆଉ ଆପଣାର ବୋଲି ମୋର କେହି ନାହିଁ । ଅଥଚ...

ମୁଁ ମନକୁ ମନ ବୁଝାଏ । ସେମାନଙ୍କ ମନ ନେଲାଭଳି କଥା କହେ, ଅଭିନୟ କରେ । ସେମାନେ ବି ଅଭିନୟ କରନ୍ତି । ମଞ୍ଚ ଉପରୁ ଓହ୍ଲେଇଗଲେ ଆମେ କାଚ ଆଖିରେ ଚାହିଁରହୁ ଅଚିହ୍ନା ଭଳି ପରସ୍ପରକୁ ।

ଜରାୟୁରୁ ଜରା ଯାଏଁ ଯେଉଁ ଉଷୁମ ଟିକକ ପ୍ରାଣକୁ ବେଢ଼ି ରହେ ବୋଲି ବଞ୍ଚିହୁଏ, ସେଇଟା ଆସ୍ତେ କାକର ପଡ଼ିଯାଏ । ଶୀତ ମାଡ଼ିଆସେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରୁ ।

ସେଦିନ ବାହାର ବଖରାରୁ ହାସ୍ୟରୋଳ ଶୁଭୁଥିଲା । ମୁଁ ପହଞ୍ଚିବାମାତ୍ରେ ଥମିଗଲା । ସେଇଠୁ ଜଣଜଣ ହୋଇ ସେମାନେ ଉଠି ଚାଲିଗଲେ । ନ ଯିବେ କେମିତି ? ମୋ ପ୍ରତି ଯେ ସେମାନଙ୍କର ଅଗାଧ ଭକ୍ତି ଆଉ ସମ୍ମାନ !

ମୁଁ ଓହ୍ଲେଇଗଲି ରାସ୍ତା ଉପରକୁ । ଭାବିଥିଲି ବାଲ୍ୟକାଳ ହିଁ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଓହ୍ଲେଇଯିବ । ଆମେ ହାତ ଧରାଧରି ହୋଇ କିଛିବାଟ ଚାଲିବୁ । କିନ୍ତୁ ତା' ନ ହୋଇ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଓହ୍ଲେଇଗଲା ଏକ ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ ।

''ଠିକ୍ ହେ, କୋଇ ବାତ୍ ନହିଁ ।'' – ମୁଁ ଦଶ-କୋଡ଼ିଏ ପାହୁଣ୍ଡ ବେଶ୍ ଜୋର୍‌ରେ ଚାଲିଗଲି ।

ବଜାରର ଜନଗହଳି କ୍ରମଶଃ ପାଖେଇ ଆସିଲା । ତା'ରି ଭିତରେ ମୋର ମନେ ହେଉଥାଏ ମୁଁ ଜଣଜଣକୁ ଚିହ୍ନିପାରୁଛି । ସେ ଯେ କାତୁଆମୁଣ୍ଡା ମଣିଷଟି ଧୋତି ପଞ୍ଜାବୀ ପିନ୍ଧି ଚାଲିଯାଉଛି, ସେ ଫକୀର ନୁହେଁ ତ । ବେସାଇଜ୍ ଗେଞ୍ଜି ଆଉ ପାଇଜାମା ପିନ୍ଧିଥିବା ମଣିଷଟି 'ଫେଲୁ' ନୁହେଁ ତ ! ମୋର ବାଲ୍ୟବନ୍ଧୁମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ସମୁଦ୍ରରେ ଖୋଜିବା ମୋର ଭ୍ରମ । ତଥାପି ସେମିତି ବୋକାମି କରିବାକୁ ମୋତେ ଭଲ ଲାଗୁଥାଏ ।

ସେ ଲୋକାରଣ୍ୟ ଭିତରେ ମୁଁ କାହାକୁ ଜାଣେନାହିଁ; ମୋତେ କେହି ଜାଣେନାହିଁ । ଅଥଚ ଦେହକୁ ଦେହ ଘସି ହେଉଛି । ଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସ ବାରି ହେଉଛି ନିକଟରୁ ।

ଏତିକିବେଳେ ମୋର ମନେହେଲା ଯେ ମୋ ପଛକୁ କେହି ଜଣେ ଲାଗିଆସିଛି । ମୁଁ ଛିଡ଼ା ହେଇଗଲି । ଲୋକ ସବୁ ମୋତେ ଝୁଣ୍ଟିଲେ, ପଥରଖମ୍ବ ମନେକରି ଆଡ଼ହେଇ ଚାଲିଗଲେ ।

ମୁଁ ଚଟ୍‌କିନା ପଛକୁ ଚାହିଁଦେଲି; କେହି ନାହିଁ ।

ବାଲ୍ୟକାଳର ସ୍ମୃତି ହେଇଥିବ ବୋଲି ଦରାଣ୍ଡିଲି । 'ନୀଳ ଦାଢ଼ି'ର ଟହଟହ ହସୁଥିବା କଟା ମୁଣ୍ଡମାନ ମନେପଡ଼ିଲା । ଅବରୁଦ୍ଧ କବାଟ ମନେପଡ଼ିଲା । ଦେହସାରା ଶୀତକଣ୍ଟା ମାରିଗଲା ।

ମୁଁ ଗହଳି ଭିତରୁ ଆଡ଼ ହେଇଗଲି ରାସ୍ତା କଡ଼କୁ । ଗଛମୂଳେ ପରିସ୍ରା କଲି । ମନେହେଲା ସେ ମୋ ପଛରେ ଠିଆହେଇଚି । କିଏ ବୋଲି ଲେଉଟି ପଡ଼ିଲି । କେହି ନାହିଁ, ପାଦତଳ ମାଟିଠାରୁ ମୁଣ୍ଡ ଉପର ଆକାଶଯାଏ । ମଝିରେ କୋଠାବାଡ଼ି, ବଜାର, ଗାଡ଼ି ମଟର, ମଣିଷଙ୍କ ଭିଡ଼ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ପରି ।

'ନୀଳ ଦାଢ଼ି' ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ଲୁ ବିଅର୍ଡ଼ ! ଏତେକାଳ ପରେ ପଛରେ ରହି ଏମିତି ଡରେଇବାର କ'ଣ ମତଲବ ? ମୁଁ କ'ଣ ଆଉ ସେ କଙ୍କି ଧରୁଥିବା ପିଲା ହେଇ ରହିଚି ?

ମୁଁ ମାନୁଛି ମୋତେ ତୁମ ହସ ମନେ ପକେଇଲେ ଡର ମାଡୁଚି । ବାଲ୍ୟକାଳ ସାଙ୍ଗରେ ତୁମେ ଏମିତି ଗୁନ୍ଥିହେଇ ରହିଛ ବୋଲି ମୋର ଧାରଣ ନ ଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଜାଣିଚ କି ନାହିଁ କେଜାଣି – ଏବେ ମୁଁ ବି ତୁମଭଳି ଏ ଦାଢ଼ିଆ ମଣିଷ । ତଫାତ୍ ଏତିକି ଯେ ମୋ ଦାଢ଼ିଟା ନୀଳ ନୁହେଁ କି ମୁଁ ତୁମଭଳି ସେମିତି ଟହଟହ ହସି ପାରିବି ନାହିଁ ।

ତୁମେ ବୋଧେ ଦୂର ପାହାଡ଼ରେ ରହ, ଆକାଶରେ ବିଚରଣ କର ବୋଲି ତୁମେ ନୀଳ ! ନା କ'ଣ କହୁଚ ?

ତୁମେ ମୋ ସାମ୍ନାକୁ ଚାଲି ଆସୁନ । ମୋ ସାଙ୍ଗେ ଦୋସ୍ତି କରିବାକୁ କ'ଣ ତୁମକୁ ଡର ମାଡୁଚି ? – ହେଇ, ଆସ, ମୋ ହାତ ଧର ! ତୁମ ହାତ ଯେତେ ଥଣ୍ଡା ହେଇଥିଲେ ବି କିଛି ଯାଏଆସେ ନାହିଁ । ଚାଲ ସାଙ୍ଗହେଇ ସାମ୍ନା କାଠ କେବିନରୁ ଚା' ଖାଇବା । ମୋର ମନେ ହେଉଚି, ତୁମକୁ ଆଉ 'ନୀଳଦାଢ଼ି' ଡାକିବା ଠିକ୍ ହେବନାହିଁ । ତୁମକୁ ବରଂ ଈଶ୍ୱର ଡାକିଲେ କେମିତି ହୁଅନ୍ତା ?

ମୋତେ ଖୁବ୍ ହସ ମାଡ଼ିଲା ! – ତା' ହେଲେ କ'ଣ ଏ ନୀଳଦାଢ଼ି ହିଁ ମୋ ଈଶ୍ୱର ? – ବ୍ଲୁ ବିଅର୍ଡ଼ ହେଉଚି ଗଡ୍ ? ବାଃ ଏତେକାଳ ସେ ଗୁମର ଧରାପଡ଼ିଲା ।

ମୁଁ ପୁଣି ରାସ୍ତାକୁ ଓହ୍ଲେଇଲି । କିନ୍ତୁ ମୋ ପଛରେ ଆଉଜଣେ କିଏ ଲାଗି ରହିଥିବାର ସ୍ପଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କଲି । ବେଳେବେଳେ ମୋର ମନେ ହେଉଥିଲା ଯେ ସେ ମୋ ବାଁ କଡ଼େ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ରହି ଚାଲିଥିଲା । ମୁଁ ମୋ ଆଖି କୋଣରୁ ଖାପ୍‌ସା ଦେଖି ପାରୁଥିଲି । କିନ୍ତୁ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ଚାହିଁଦେଲେ କେହି ନାହିଁ ।

ମୁଁ କାଠ କେବିନର ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସି ଚା' ବରାଦ କଲି ଦୁଇକପ୍ । ଚା' ବିକାଳି ମୋ ଆଗପଛକୁ ଚାହିଁ ପଚାରିଲା –

"ଆଜ୍ଞା, କ'ଣ ଦୁଇକପ୍ ?"

କାହିଁକି ସେମିତି ବରାଦ୍ କଲି କେଜାଣି ? ମୁଁ କ'ଣ ଆଶା କରୁଥିଲି ବ୍ଲୁ ବିଅର୍ଡ଼ ମୋ ପଛରୁ ପଚାଶ ବର୍ଷର ଗହୀର ତଳୁ ଉଠିଆସି ମୋ ସହିତ ଚା' ଖାଇବ ?

ମୁଁ ମୋ ୱାକିଂ ଷ୍ଟିକ୍ ଉପରେ ଗୋଟାଏ ଗୋଡ଼ ଥୋଇ ଅପେକ୍ଷା କରିଥାଏ । ମୁଣ୍ଡରୁ ଟୋପି କାଢ଼ି ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ରଖିଥାଏ । ମୋର ଭାରି ଇଚ୍ଛା ହେଉଥାଏ ଆଉ ଜଣେ କିଏ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ବସି ଚା' ଖାଉ ।

ଛୋଟ କାଚ ଗ୍ଲାସରେ ହାଉ ବାହାରୁଥିବା ଦୁଇଟା ଚା' ଆଣି ମୋ ପାଖରେ କିଏ ଥୋଇଦେଲା । ମୁଁ ସେମିତି ମୋ ୱାକିଂଷ୍ଟିକ୍ ଉପରେ ଗୋଡ଼ ହଲେଇ ବସିଥାଏ । ଚାହିଁଥାଏ ସାମ୍ନାକୁ । ବୋଧହୁଏ ଶୂନ୍ୟକୁ ।

ହଠାତ୍ ମୋ ଡାହାଣ ପାଦ ସଳସଳ ଲାଗିଲା ।

ମୁଁ ତଳକୁ ଅନେଇଦେଲା ବେଳକୁ ଗୋଟେ ଶୁ' ସାଇନ୍ ଟୋକା ମୋ ଜୋତାକୁ ଟାଣୁଚି । ମୁଁ ଚଟ୍‌କିନା ପାଦ କାଢ଼ିନେଲି । ସେ ସେମିତି ଭୂଇଁ ଉପରେ ବସି ସଲାମ କରି କରି ସାକୁଲେଇଲା –

''ବାବୁ, ଜୁତା ଚମ୍‌କାଦେଙ୍ଗେ । ଲାଓନା ବାବୁ !''

ତା' ଧୂଳି ସରସର, ମଳି ସରସର ଦେହ, ନୁଖୁରା ଭୁତୁରା ମୁଣ୍ଡ । କିନ୍ତୁ ମୁହଁଟିର ଗଢ଼ଣ କି ସୁନ୍ଦର, ଆଖି ଦାଉ ଦାଉ, ଦାନ୍ତ ଚକ୍‌ଚକ୍, ନାକ ଠିଆ ।

ମୁଁ ତାକୁ ଚାହିଁ ଆମୋଦରେ ପଚାରିଲି – ''କ୍ୟା ପୈସା ଲେଗା ?'' ମୁଁ ଖାଲି ଅଭ୍ୟାସରେ ପଚାରିଲି ସିନା, ସେ ଯାହା ମାଗିଥିଲେ ମୁଁ ଦେଇଥାନ୍ତି ।

''ଏକ୍‌କୋ ରୁପିଆ ।''

ମୋର ତା' ସହିତ କୌତୁକ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଥାଏ ।

''ଆରେ, ନାହିଁ, ଆଧାରୁପିଆ ଲେଗା ?''

''ସେ ମୋ ପାଦରୁ ଜୋତା ଫିଟେଇବାପାଇଁ ପୁଣି ଟାଣିଲା ।

''ନହି ବାବୁ, ଏକ୍‌କୋ ରୁପିଆ ଦେଓ !''

ମୁଁ ପାଦ ଛଡ଼େଇବାର ବାହାନା କରି ତାକୁ ଜୋତା କାଢ଼ିବାରେ ସହଯୋଗ କଲି ।

ସେ ଜୋତା ହଳକ ଖଟୁଳିରେ ରଖିଲାପରି ନିଜ କୋଳରେ ଥୋଇଲା । ଭୂଇଁରେ ଚକା ପକେଇ ଝୋଲା ଫିଟେଇଲା । ମୋତେ ଚାହିଁ ଦାନ୍ତ କାଢ଼ି ହସିଲା ।

ତା'ରି ବୟସର ମୋର ଗୋଟେ ନାତି ଟୋକା ଅଛି । ସେଇଟା ଏକଦମ୍ ସାଇବ ଛୁଆ ! ଏମିତି କଉତୁକ ହବାକୁ ତା' ପାଖରେ ବେଳ କାହିଁ ? ସେ ଇଂରାଜୀ ପଢ଼େ, ଇଂରାଜୀ କହେ ! ସେ ଶଳା ନାତି ଟୋକା କ'ଣ ବ୍ଲୁ ବିଅର୍ଡ଼ ପଢ଼େ ?

ମୁଁ ଚୁପ୍ କିନା ଜବ୍‌ଦି ଗଲି । ମୋ ପଛରେ ସେ କିଏ ? ''ଆସୁନ, ସାଙ୍ଗହେଇ ଚା' ଖାଇବା !''

ମୁଁ ବୋଧେ କ'ଣ କହିପକେଇଲି ।

ଶୁ' ସାଇନ୍ ଟୋକା ପଚାରିଲା – "କ୍ୟା ବୋଲା ଆପ୍ ?"

ମୋ ମୁହଁରେ ହସରେ ବାକି ସବୁ ଆପଣାପଣ, ଭାବଦୋସ୍ତି ଦେଖି ଥଙ୍ଗେଇଲା ପରି ସେ ତା' ଫୁଙ୍ଗୁଳା ସାନ ହାତଟି ବଢ଼େଇ ତା' ଗ୍ଲାସ୍‌ଟିକୁ ଧରିନେଲା ।

ମୋ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଅଜସ୍ର ମହମହ ଫୁଲ ଅଜାଡ଼ିଦେଲା ତା'ର ନିର୍ମଳ ପରିତୃପ୍ତ ହସରେ ।

ଆମେ ଦୁହେଁ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଏକା ଛନ୍ଦରେ ଚା' ଶୋଡ଼ୁକୁଥିଲୁ । ମୁଁ ତା'ରି ଭଳି ଶୋଡ଼କିବାର ଶବ୍ଦ କରିଥିଲି । ମୋର ମନ ହେଉଥିଲା ତା' ସାଙ୍ଗରେ ତଳେ ଚକାପକେଇ ବସିବାକୁ । ମନ ହେଉଥିଲା ତାକୁ ଟାଣିଆଣି ମୋ ସହିତ ବେଞ୍ଚରେ ବସେଇବାକୁ । ତା' କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକେଇ ତା' ମୁହଁକୁ ଚାହିଁବାକୁ । ତା' ସାନ ଗୋଡ଼ ଯୋଡ଼ିକ ସେ ଦୋଳେଇଲାବେଳେ ମୋ ଗୋଡ଼ ତା' ସାମ୍ନାରେ ରଖି ତାକୁ ଚିଡ଼େଇବାକୁ, ତା' ଗାଲ ଟିପିଦେବାକୁ, ତା' ମୁଣ୍ଡ ସଲସଲ କରିଦେବାକୁ ।

ସେ କେତେବେଳୁ ଚା' ପିଇସାରି ଜୋତାକୁ ବ୍ରସ୍ ମାରି ଲାଗିଥାଏ ।

ପୁଣି କେତେବେଳୁ ମୋତେ ଜୋତା ପିନ୍ଧେଇଦେଇ ମୋ ସାମ୍ନାରେ ହାତ ପତେଇ ଠିଆ ହୋଇଥାଏ ।

ମୁଁ ତାକୁ ଟଙ୍କାଟିଏ ବଢ଼େଇଦେବାରୁ ସେ ହସିଦେଇ ଉଭାନ୍ ହେଇଗଲା ।

ଚା' ଦୋକାନୀ ପାଟିକଲା, "ଆବେ, ହେ ଟୋକା, ଗ୍ଲାସ୍ ଧୋଇଦେଇ ଯା' ।

କେହି ଶୁଣିଲେନାହିଁ । ସେ ମୋ ଉପରେ ରଗରଗ ହେଲା ।

"ହେ, ବୁଢ଼ାବାବୁ, ଏ ଗ୍ଲାସ୍ ଏଇନା ଧୋଇବ କିଏ ?"

ମୁଁ କିଛି ନ ଭାବି କହିଲି – "ମୁଁ ଧୋଇଦେବି !"

ଚା' ବିକାଳି କେବିନ୍‌ରୁ ଓହ୍ଲେଇ ଆସିଲା ।

"କ'ଣ ହେଲା, ଆପଣ ଧୋଇବେ ? ଆମେ କ'ଣ ମରିଗଲୁ ? ଆପଣ ଗରାକ, ଆପଣ ଆମ ଲକ୍ଷ୍ମୀ !"

ଏମିତି କ'ଣ ସବୁ କହି କହି ଦୁଇଟି ଗ୍ଲାସ୍ ଗୋଟେଇନେଲା ।

ମୁଁ ଠିଆହେଇ ପଚାରିଲି – "କେତେ ହେଲା ?"

ସେ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଢଙ୍ଗରେ କହିଲା – "ଆପଣ ଯାହା ଦେବେ ।"

ମୁଁ ତାକୁ କ'ଣ ବଢ଼େଇଦେଲି । ସେ ସଲାମ୍ ମାରି ଆଡ଼ ହେଇଗଲା । ମୁଁ ଆସ୍ତେ ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ପାଦ ବଢ଼େଇଲି ।

ଭିଡ଼ ଭିତରେ ପୁଣି ଏକାକୀ; ପୁଣି ପଛରେ କିଏ ଲାଗି ରହିଥିବାର ଅନୁଭବ ।

"କିଏ ମହାପାତ୍ର ବାବୁ କି ?"

ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି । ଓଃ, ତା'ହେଲେ ଏ ଜନ ସମୁଦ୍ରରେ କେହି ଜଣେ ତ ମୋତେ ଚିହ୍ନିଲା ।

ମୁଁ ଚାହିଁଲାବେଳକୁ ଜଣେ ଅଚିହ୍ନା ବ୍ୟକ୍ତି ହସି ହସି ପାଖେଇ ଆସୁଛି । ମୋ ପାଖକୁ ଆସି ସେ ଆଉ ମୋତେ ଚାହୁଁନାହିଁ । ମୋତେ ଭେଦି ଆଉ କାହାକୁ ଅନଉଚି ।

ପଛରୁ ଶୁଭିଲା – ‘‘ଆରେ, ଦୋରା ବାବୁ ଯେ ।’’

ଅପ୍ରତିଭ କାଛଟିଏ ପରି ମୁଁ ମଝିରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ ଯାଇଛି । ସେମାନେ ମୋତେ ବସ୍ତୁଜ୍ଞାନ କରି ଚାହୁଁନାହାନ୍ତି ।

ତା’ହେଲେ ମୋ ପଛରେ ଏ ମହାପାତ୍ରଟା ହିଁ ଠିଆହେଉଥିଲା । ମୋ ବେକଷଣ୍ଢା ଉପରେ ନିଃଶ୍ୱାସ ମାରୁଥିଲା, ଅଥଚ ମୋତେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁନଥିଲା । ଯାଃ, ଶଳା, ଗଲା ଯେ ଭଲହେଲା ।

ମୁଁ ଚାହିଁଲି ବେଖାତିର୍ । ଏଠି ମୋତେ କିଏ ଜାଣିଚି ଯେ ମୋର କ’ଣ ବିଗାଡ଼ି ପକେଇବ ?

ତଥାପି ମୋତେ ବାରମ୍ବାର ସେଇ ଅପରିଚିତ ସ୍ୱରରେ ଶୁଭୁଥିଲା – ‘‘କିଏ, ମହାପାତ୍ର ବାବୁ କି ?’’ କେତେ ଖୁସି ଲାଗିନଥାନ୍ତା ଯଦି ସତକୁସତ ମୁଁ ଏଇଠି ଏକମାତ୍ର ମହାପାତ୍ର ହୋଇଥାନ୍ତି । ମୋତେହିଁ ଠଉରେଇ ନେଇ ଲୋକେ ବାରମ୍ବାର ଆନନ୍ଦ ବିସ୍ମୟରେ ପଚାରୁଥାନ୍ତେ – ‘‘ଆରେ ମହାପାତ୍ର ବାବୁ କି ?’’

ମୁଁ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଗୁଡ଼ାଏ ବାଟ ଚାଲିଗଲି । ସେଇଟା କଚେରୀ ରାସ୍ତା । କଚେରୀ ପରେ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ରାସ୍ତା କିନ୍ତୁ ବଢ଼ିଯାଇଛି ଆଗକୁ, ପୃଥିବୀର ସବୁ ସହରକୁ ।

ମୁଁ ଗୋଟେ ପୋଲ ଉପରେ ବସିଲି କିଛି ସମୟ । ସେଇ ବିଚିତ୍ର ଅନୁଭବ ମଝିରେ ମଝିରେ ଆସିଯାଉଥାଏ । କେହି ଜଣେ ମୋ ପଛରେ ଠିଆହୋଇ ରହିଛି ସତେବା ।

ଖୁବ୍ ନିରୋଳା ଜାଗା । ମୁଁ ପାଟି ଖୋଲି ପଚାରିଲି –

‘‘ଆଚ୍ଛା, ତୁମେ ଯଦି ସତରେ କେହି ହୋଇଥାଅ, ସାମ୍ନାକୁ ଆସୁନାହଁ କାହିଁକି ?’’

ମୋର ମନେହେଲା ସେ ଅସୀମ ଶିଷ୍ଟାଚାର ଦେଖାଇ ମୋ ପଛରେ ହିଁ ଠିଆହୋଇ ରହିଛି । ଅପେକ୍ଷା କରିଚି । ଯଥା ସମୟରେ ସାମ୍ନାକୁ ଆସି କୁଣ୍ଡିସ୍ କରିବ, ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିବ ତା’ ଘରକୁ ଯିବାପାଇଁ ।

ସେ କ’ଣ ବ୍ଲୁ ବିଅର୍ଡ଼ ନା ଗଡ୍ ?

ମାଛି ଅନ୍ଧାରକୁ ମୁଁ ପୁଣି ସେଇ ରାସ୍ତାରେ ଫେରିଲି । ମଝିରେ ଖଣ୍ଡେ ନିଛାଟିଆ ଜାଗା ।

ସେଇଠି ଜାଣି ମୋତେ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଡର ମାଡ଼ିଲା ।

ଲାଗିଲା, ମୋ ପଛରେ ଯେ ଅଛି ସେ ମଣିଷ ନୁହେଁ, ବାଘ !

ମୋ ପାଦ ତଳିପା ସିର୍‌ସିର୍ ହେଲା ।

ତଳିପେଟ ଅଣ୍ଡକୋଷ ସାଙ୍କୁଡ଼ିଗଲା ।

ମଝିପିଠିରେ ବିଛାଟାଏ ଚଢ଼ିଆସିଲା ବେକମୁଣ୍ଡା ଯାଏଁ ।

ମୁଁ ଥମ୍ ହୋଇ ଠିଆହୋଇଗଲି । ମୋ ନିଃଶ୍ୱାସ ଜବ୍‌ଦିଗଲା । କପାଳରେ ଝାଳ ଜକେଇଗଲା । ମୁଁ ହଠାତ୍ ପଛକୁ ବୁଲିପଡ଼ିଲି ।

ନାଃ ! – କେହି ନାହିଁ । ମୁଁ ଖୁବ୍ ଚିଡ଼ିଗଲି । ବକିଲି ଅଭାଷିଆ, ଅଶ୍ଳୀଳ ଶବ୍ଦରେ ଯାହା ମନକୁ ଆସିଲା । ଖୁବ୍ ପାଟିକରି ସେପରି ଶବ୍ଦମାନ ମୁଁ କେବେ ହେଲେ ଜୀବନରେ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିନଥିଲି ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗିଲା ଯେ ଏତେ କାଳ ମୋର ନାବାଳକି କଟିନଥିଲା । ମୁଁ ବେଶ ସୁସ୍ଥ, ସ୍ଥିର ବୋଧକଲି । ମୋ ମନରୁ ଭୟ ଘୁଞ୍ଚିଗଲା । ବୋଧହୁଏ ସେ ବି ଡରିଲା ଅଶ୍ଳୀଳ ଶବ୍ଦର ନିର୍ବିଚାର ବିସ୍ଫୋରଣକୁ ।

ମୋ ଚାଲିବା ବେଗ ବି ଅନେକ ବଢ଼ିଗଲା ।

ସେଥିପାଇଁ ଚଞ୍ଚଳ ପହଞ୍ଚିଗଲା ବଜାର ।

ସେଇଠି ପୁଣି ସେଇ ଅଶ୍ୱସ୍ତିକର ଅନୁଭବ । ଭୟ, ଅସହାୟ, କ୍ରୋଧ, ବିରକ୍ତି, ଘୃଣା, ଜିଘାଂସା ସବୁ ମିଶାମିଶି ଗୋଟାଏ ଅସହ୍ୟ ଅନୁଭବ ।

ମୁଁ ବଜାର ଭିତରେ ଏଣେତେଣେ ଘୁରି ବୁଲିଲି । ଗୋଟାଏ ଦୋକାନୀର କାଚ ଆଲମାରି ପାଖରେ ମୁଁ ଠିଆହୋଇଥାଏ । ମୋ ଡାହାଣରୁ କେହି ଜଣେ ଛପ୍‌କିନା ବାହାରି ଆସିଲା । ମୋତେ ଲାଗିଲା ସେ ମୋ ଠିକ୍ ପଛରୁହିଁ ବାହାରି ଆସିଲା ।

ସେ ପିନ୍ଧିଥିଲା ଗୋଟାଏ କଳା ସୁଟ୍ । ମୁଁ ତା' ବାଁ ପାଖ ପ୍ରୋଫାଇଲ୍‌ଟା ହିଁ ଦେଖିପାରୁଥିଲି । ପିଠି ପାଖ ଦେଖିପାରୁଥିଲି । କିନ୍ତୁ ମୁହଁଟା ଦିଶୁ ନଥିଲା ।

ସେ ଚଟ୍‌କିନା ଡାହାଣେ ବୁଲିପଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ତରତର ହୋଇ ।

ସେ ଚାଲିଗଲା ପରେ ମୁଁ ସଚେତନ ହେଲି ଯେ ସେ ଚାଲିବାରେ କିମ୍ବା ଚଳପ୍ରଚଳ ହେବାରେ ବୋଧେ ଆଦୌ କିଛି ଶବ୍ଦ ହେଉ ନଥିଲା । ସତେବା ଛାଇଟାଏ ।

ମୁଁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସେଇ ଦିଗରେ ମୋଡ଼ିଗଲି । ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲି ସେ କଳାସୁଟ୍ ପିନ୍ଧା ଲୋକଟା କିଏ । ମୋ ଠିକ୍ ପଛରେ କିଏ କାଶିଲା କି ?'

ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ି ବୁଲି ଦେଖିନେଲି । କେହି ନ ଥିଲା । ମୁଁ ଗହଳି ଭିତରେ ତାକୁ ଠାବ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । କଳା ସୁଟ୍ ପିନ୍ଧିଥିବା କେହି ହେଲେ ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ସେ କ'ଣ ଉଭାନ ହୋଇଗଲା ?

କିଏ ସେ ଲୋକଟା ? କାହାର ମୃତ୍ୟୁରେ ଶୋକପାଳନ କରିବାକୁ ସେ ସେଇ କଳା ସୁଟ୍‌ଟା ପିନ୍ଧିଥିଲା ?

ଅଯଥା ଅଠାହାଣ୍ଡିରେ ଗୋଡ଼ ବୁଡ଼ିଗଲା ପରି ମୋତେ ଲାଗୁଥିଲା । ରାତି ଆଗେଇ ଆସୁଥିଲା ।

ମୁଁ ସ୍ଥିରକଲି, ଯେତେ ଅସୁଖକର ହେଉପଛେ ମୁଁ ସେଇ ଘରକୁ ଫେରିଯିବି । ସେଇଠି ଅନ୍ତତଃ ଚିହ୍ନା ମୁହଁ ତ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବେ । ଆପଣପଣ ତ ଗୋଟେ ଛାଇ । କେତେବେଳେ କେଉଁ ମୁହଁ ଉପରେ ମଡ଼େଇ ହୋଇଯାଏ । ସବୁବେଳେ ସବୁଠି ତାକୁ କାହିଁକି ଆଶା କରିବା ?

ଦୁଆର ମୁହଁରେ ସମସ୍ତେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ । ସେଦିନ ବି ମୁଁ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ବେଳକୁ ସତକୁସତ ସମସ୍ତେ ଠିଆହୋଇଥିଲେ । ସତକୁସତ ସମସ୍ତେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ଜଣାଯାଉଥିଲେ ।

ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ମୋ ହାତ ଧରି ପକେଇ ପଚାରିଲେ – ''ତମେ ଏମିତି ଧଇଁସଇଁ ହଉଚ କାହିଁକି ? ତୁମ ମୁଣ୍ଡରୁ, ମୁହଁରୁ ଏତେ ଝାଳ କାହିଁକି ନିଗିଡ଼ି ଯାଉଚି ?''

ମୋର ଅପରିଚିତ ପରିବାର ମୋ ଚାରିଆଡ଼େ ଖୁବ୍ ନିବିଡ଼ ହୋଇ ବେଢ଼ିଗଲା ।

ମୋ ସାମ୍ନାରେ ସେ ନାତି ଟୋକା ।

ମୁଁ ତାକୁ ଚାହିଁ କହିଲି – ''ବଲ୍ ଖେଳୁଥିଲି, ଡେରି ହେଇଗଲା ।''

''ତମେ ବଲ୍ ଖେଳୁଥିଲ ? ନୋ, ୟୁ ଆର୍ ଜୋକିଙ୍ଗ୍ ।''

ମୋତେ ସମସ୍ତେ ନେଇ ସୋଫାରେ ବସେଇ ଦେଇଥିଲେ । ମୋର ୱାକିଂ ଷ୍ଟିକ୍ ନେଇଯାଇଥିଲେ । ମୋ ପାଦରୁ ଜୋତା କାଢ଼ି ନେଇଥିଲେ । ଜଣେ କିଏ ମୋ ଜାମାର ବୋତାମ ଫିଟାଇ ମୋ ଝାଳ ପୋଛିଦେଇଥିଲା ।

ମୁଁ ସେଇ ନାତି ଟୋକାକୁ ପାଖକୁ ଡାକି ବସେଇଲି, ତା' ମୁଣ୍ଡ ସଲସଲ କରିଦେଲି । ତା' କାନ୍ଧରେ ହାତ ରଖି ତା' ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲି – ''ଆରେ ନୋ ଜୋକିଙ୍ଗ୍ ! ମୁଁ ବ୍ଲୁ ବିଅର୍ଡ଼ ସାଙ୍ଗରେ ବଲ୍ ଖେଳୁଥିଲି । ସେଇଟା ଡରୁଆଟାଏ । ମୋ ସାମ୍ନାକୁ ଜମା ଆସୁନଥାଏ ।''

ମୋ ପୁଅ, ସ୍ତ୍ରୀ କ'ଣ ସବୁ ଫିସ୍ ଫିସ୍ କଥା ହଉଥାନ୍ତି । ବଡ଼ ପୁଅ ତରବର ହେଇ କୁଆଡ଼େ ବାହାରିଗଲା । ଆର ପୁଅ କହିଲା – ''ବାପା, ତମେ ଅସୁସ୍ଥ । ତମେ ବେଡ଼ରୁମ୍‌କୁ ଚାଲ ।'' ସେ ମୋ ଛାତି ଉପର ହାତ ରଖି ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହୋଇ କହୁଥିଲା ।

ମୋ ବୁକୁ ଦାଉଁ ଦାଉଁ ତା' ହାତ ପାପୁଲିରେ ବାଡ଼େଇ ହେଉଥିବାର ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି । ମୋତେ ନିଃଶ୍ୱାସ ଜୋର୍‌ରେ ନେବାକୁ ପଡୁଥିଲା ।

ମୁଁ ବୁଝିପାରୁ ନଥିଲି ସେମାନେ କାହିଁକି ଏତେ କାତର ହୋଇପଡୁଥିଲେ ।

ଆରେ ବଲ୍ ଖେଳିଲେ ହାଲିଆ ହେବାକୁ ପଡ଼େ – ତା' ପୁଣି ବ୍ଲୁ ବିଅର୍ଡ଼ ସାଙ୍ଗରେ !

ମୁଁ ନାତି ଟୋକା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ଆଖି କୁଞ୍ଚେଇ ହସିଲି । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ କହିଲି – ''ଟୁ କପସ୍ ପ୍ଲିଜ୍ ! ଦୁଇ କପ୍ ଚା' ଆଣ । ମୁଁ ଆଉ ଇଏ ମିଶି ପିଇବୁ । – ମାନେ

ମୁଁ ଆଉ ଶୁ' ସାଇନ୍ ବୟ । ...ମାନେ ମୁଁ ଆଉ ବ୍ଲୁ ବିଅର୍ଡ଼ ! ...ମାନେ, ମୁଁ ଆଉ ଗଡ଼୍ !!''

ତା'ପରେ ମୋତେ ସବୁ କେମିତି ଝାପ୍‌ସା ଦେଖାଯାଇଥିଲା । ମୁଁ ପରେ ଜାଣିଲି ଯେ ସେ ରାତିସାରା ଖୁବ୍ ଧାଁ-ଧଉଡ଼ ଚାଲିଥିଲା । ଡାକ୍ତର ଆସି ବସିଥିଲା । ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ଯାଉ ଯାଉ ରହିଗଲି ।

ଆଜି ଚାରିବର୍ଷ ପରେ ମୁଁ ଏ କଥା ଲେଖିଲାବେଳକୁ ପୁଣି ମୋତେ ମୋର ବାଲ୍ୟକାଳ ଆଛନ୍ନ କରି ଆସୁଚି । ବ୍ଲୁ ବିଅର୍ଡ଼ ସାଙ୍ଗେ ଏଥର ଦେଖା ହେଇଯିବ କି ସାମ୍ନାସାମ୍ନି ?

□□□

ପ୍ରସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତ ଆବରଣ

ସେ ଲୋକଟାକୁ ଦେଖିଦେଲେ ହିଁ ଅସୁବିଧା ।

ତା' ଆଖିକୁ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲେ ଯେ କୌଣସି ସାପର ଫଣା ନଇଁଯିବ । ସେମିତି ଗୋଟାଏ କିଛି ତେଜସ୍ୱୀ ମୁହଁ ତାର ନୁହେଁ, ଝଟ୍‌ଝଟ୍ ଚମକୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ମଧ ତାର ନାହିଁ । ନୂଆଣିଆ କପାଳ ନୁଆଁଣିଆ ଥମ୍ ଥମ୍ ଆଖି । ମୁଣ୍ଡରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ବାଳ ଅଧେ ପାଚିଲା ଅଧେ କଞ୍ଚା ।

କିନ୍ତୁ କେମିତି କେଜାଣି ତାକୁ ଦେଖିଲେହିଁ କ'ଣଟାଏ ମଡ଼େଇ ପଡ଼ିଲାପରି ଲାଗେ ।

ସତେବା ଚିନ୍ତା ନାଏକ ଏ ଅକଳନ୍ତି ଦୁଃଖର ପାହାଡ଼ ।

ତା'ର ଉଦାସ ମୁହଁରେ ଆଖି ଯୋଡ଼ିକ ଚିକ୍ ଚିକ୍ କରୁଥାଏ । ନିର୍ବାକ ଓଠରେ ପଥରବନ୍ଧ ପରି ସଂକଳ୍ପ । ପାଟି ଫିଟିଲେ ଦୁଃଖର ଲୁଣାପାଣି ମାଡ଼ିଯିବ ସଚରାଚର କିମ୍ବା ନିଆଁ ଲାଗିଯିବ ବନସ୍ତରେ । କିନ୍ତୁ ଚିନ୍ତା ନାଏକ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଠିଆହୁଏ । ସତେବା ଏ ପୃଥିବୀରେ ତା'ର କାହାକୁ କିଛି କହିବାର ନାହିଁ । ଅଥଚ ସେ ହିଁ ପାଟିଖୋଲି ଏ ସଂସାରକୁ ଜାଳିଦେବା କଥା ।

ତାକୁ ଦେଖିଲେ ଏମିତି ଲାଗେ ।

ସତକୁସତ ତା ଜୀବନର ସୁଖ କେତେ ଦୁଃଖ କେତେ କେହି ଜାଣନ୍ତିନାହିଁ ।

ସେ କାହାକୁ କହେନାହିଁ ।

କହେ କେବଳ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ କଥା ।

ହେଇ ସେଦିନ ଘଣ୍ଟି ବାଜିଲା । ମୁଁ କବାଟ ଫିଟେଇ ଦେଖିଲାବେଳକୁ ଚିନ୍ତା ନାଏକ ।

''କିରେ ଚିନ୍ତା ତୁ କୁଆଡ଼େ ? କ'ଣ କାହାରି ଅସୁବିଧା ହେଉଚି କି ?''

''ନାଇଁ ସାର୍, ସେମିତି କିଛି ଜରୁରୀ ନୁହେଁ । ହେଲେ ଆପଣଙ୍କୁ ଟିକିଏ କଷ୍ଟ ଦବାକୁ ଆସିଲି । କିଛି ମନେ କରିବେ ନାହିଁ – ଏମିତି ଆପଣଙ୍କ ଉପରେ ଭରସା ଥିଲାବୋଲି ମୁଁ କହିଦେଲି ଆପଣଙ୍କୁ ପଚାରିବାକୁ, ବସିର ମିଆଁକୁ ବାଂଲାଦେଶୀ ବୋଲି ପୁଲିସ୍ ତାକୁ ତଡ଼ିଦେବାକୁ ବସିଛି । ସେ ଏଠିକାର ବାସିନ୍ଦା ବୋଲି ଯେତେ କହିଲେ ମାନୁନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କୁ ପଚାରିବାକୁ ମୁଁ କହିଲି । ଆପଣ ତାକୁ ଜାଣିଛନ୍ତି ବୋଲି କହିଦେଲେ ସେ ବଞ୍ଚିଯାନ୍ତା ।''

''ଆରେ ବସିର୍ ମିଆଁକୁ ତ' ମୁଁ କେବେ ଦେଖିନାହିଁ । ଦେଖିଥିଲେ ବି ଜାଣିନାହିଁ'' – ମୋର ସ୍ୱର ଓ ବାକ୍ୟରେ କାର୍ପଣ୍ୟ ଘୋଡ଼େଇ ହୋଇ ରହିଥିଲା ।

ଏସବୁ ମହା ଝାମେଲା କଥା । ପୁଲିସ୍ କୋର୍ଟ କଚେରୀ ମାମଲାରେ କାହିଁକି ଜାଣିଶୁଣି ପଶିବି । ମୁଁ ଜାଣିଚି କହିଲେ ସେ ପଚାରିବେ କେମିତି ଜାଣିଚି, କେତେ ବର୍ଷ ହେଲା ଜାଣିଚି, ତା ପରିବାରର ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜାଣିଚି କି ନାହିଁ –

ମୋର କୁଣ୍ଠିତ ସ୍ୱରରୁ ଚିନ୍ତା କ'ଣ କିଛି ଅନୁମାନ କରିନେଲା । ସେ ମୁହଁ ଆଡ଼କରି ତଳକୁ ଚାହିଁଲା ।

"ହଉ ସାର୍, ମୁଁ ତା'ହେଲେ ଆସୁଚି, ଆପଣଙ୍କୁ କଷ୍ଟ ଦେଲିବୋଲି କିଛି ଭାବିବେନାହିଁ ।"

ସେତିକିବେଳେ ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ଯେ ଚିନ୍ତା ନାଏକ ତା' ସହଣିକ ପଣିଆରେ ମୋତେ କ୍ଷମା କରୁଚି ! ଭାବୁଚି ହୁଏତ ମୋତେ ସେ ଭୁଲ ବୁଝିଥିଲା । ମୁଁ ଯାହା ଦିଶେ ପ୍ରକୃତରେ ମୁଁ ତା'ଠୁ ଢେର ଛୋଟ ଗୋଟାଏ ମଣିଷ । ମୋ'ଠୁ ସେ ଅଯଥା ଗୁଡ଼ାଏ ଆଶା କରି ଭୁଲ୍ କରିଥିଲା ।

ଇସ୍ ! ଚିନ୍ତା ନାଏକ ପାଖରେ ମୁଁ କେତେ ସାଙ୍କୁଡ଼ିଗଲି ।

ଡାକିଲି – "ଆଚ୍ଛା, ସେମାନେ କେବେ ପଚାରିବାକୁ ଆସିବେ ?"

ଚିନ୍ତା ସେମିତି ଆଗକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇ ଥମିଗଲା । ସେ ଠିକ୍ ଶୁଣୁଚି ତ । ମୁଁ ଦୋହରାଲି – "ସେମାନେ କେବେ ଆସିବେ ପଚାରିବାକୁ ?" "ଆଜିଠୁ ଯେ କୌଣସି ସମୟରେ ସେମାନେ ଆସିପାରନ୍ତି ସାର୍ ।" ସେ ସେହିପରି ଅବିଶ୍ୱାସରେ ଅପେକ୍ଷାକଲା । ଶୁଣିବାକୁ ମୁଁ କ'ଣ କହୁଚି ତେଣିକି ।

"ଶୁଣ ଚିନ୍ତା, ମୁଁ ସତରେ ବସିରକୁ ଜାଣେନାହିଁ । ତୁ ହିଁ ଜାଣିତୁ । ମୁଁ ତୋ ସୁପାରିଶ୍‌ରେ ହିଁ ତାକୁ ଜାଣିଚି ବୋଲି କହିଦେଇ ପାରେ । କିନ୍ତୁ ତା' ବିଷୟରେ ମୋତେ ଯାହା ଜାଣିତୁ କହ । ଆଉ ସମ୍ଭବ ହେଲେ ତାକୁ ଆଣି ମୋ ସହିତ ପରିଚୟ କରେଇ ଦେ ।

ଚିନ୍ତା ନାଏକ ବୁଲିପଡ଼ି ପୁଣି ମୋ ସାମ୍ନାରେ ଆସି ଠିଆହେଲା । ତା'ର ସେ ଆଖି ଯୋଡ଼ିକ ଛଳଛଳ ଦେଖାଗଲା । ସେ କେବଳ କହିଲା – "ମୁଁ ଆପଣଙ୍କଠାରୁ ଏହାହିଁ ଆଶା କରୁଥିଲି ସାର୍ ।"

ସେଦିନ ତିନିଟାରୁ ଚାରିଟା ଭିତରେ ମୋ ଦୁଆରେ ଆସି ଚିନ୍ତା ହାଜର ହେଇଗଲା । ସାଙ୍ଗରେ ବସିର ମିଆଁ । ମୁଁ ଆମ ବଗିଚାର ୱିଲୋ ଗଛତଳେ ସିମେଣ୍ଟ ବେଞ୍ଚରେ ବସିଥାଏ, ସେ ଦୁହେଁ ମୋ ପାଖକୁ ଆସି ଘାସ ଉପରେ ବସିଗଲେ ।

"ଏଇ ସାର୍, ବସିର ମିଆଁ । ଯା ସାଙ୍ଗରେ ଆପଣ ଓଡ଼ିଆରେହିଁ କଥା ହେବେ । କାରଣ ବସିର୍ ଆଉ କୌଣସି ଭାଷା ଜାଣିନାହିଁ ।"

ସତକୁସତ ବସିର ଖାଣ୍ଟି ଗାଉଁଲି ଓଡ଼ିଆ କହିଲା । ମୋର ଷୋଳଅଣା ବିଶ୍ୱାସ ଆସିଗଲା ଯେ ସେ କଦାପି ଅଣଓଡ଼ିଆ ନୁହେଁ । ଏଣୁ ସେ ବାଂଲାଦେଶୀ କଦାପି ନୁହେଁ ।

"ଠିକ୍‌ଅଛି, ଚିନ୍ତା ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ବିନା ଦ୍ୱିଧାରେ ବସିରଙ୍କୁ ଏ ଅଞ୍ଚଳର ବାସିନ୍ଦା ବୋଲି କହିପାରେ । ମୁଁ ତାକୁ ଦେଖିଚି ଓ ଜାଣିଚି ବୋଲି ମଧ କହିପାରେ ।

ଚିନ୍ତା ମୋତେ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବାପରେ ଆସ୍ତେ କହିଲା –

"ଆପଣ ବୋଧେ ଜାଣନ୍ତିନାହିଁ ସାର୍, ବସିର ମିଆଁର ଦୁଃଖ । ସେ ଚାଉଳ ବେପାର କରୁଥିଲା । ତା'ର ଭଲ ରୋଜଗାର ହଉଥିଲା । ଦିନେ ତା' ଚାଉଳ ଗୋଦାମରେ ନିଆଁ ଲାଗିଗଲା । କିଏ ସବୁ ଅସହଣିକ ଲୋକ ତାକୁ ଜାଳିଦେଲେ । ବସିର ଏ ସହରକୁ ଚାଲିଆସିଲା । ଅଳ୍ପ ପଇସା ଆଣିଥିଲା । ପରିବା ଦୋକାନରେ ଖଟେଇଦେଲା । କେହି କିଛି କିଣିଲେ ନାହିଁ । ସବୁ ପରିବା, ଶୁଖା ପୋଚାରେ ଗଲା । ସେ ତେଣିକି ଖଣ୍ଡେ ଟ୍ରଲି ରିକ୍‌ସାରେ ମାଲ୍ ବୋହିଲା ସେଥିରେ ସେମାନେ ଚଳିଗଲେ । ସହରଗଳିରେ କୁଡ଼ିଆ କରି ବସିର୍ ମିଆଁ ରହିଲା ତା' ପିଲାପିଲିଙ୍କୁ ନେଇ ।

ମୋର ଧୈର୍ଯ୍ୟହାନି ହେଉଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଚିନ୍ତା ନାଏକ କହିବା ଢଙ୍ଗଟି ଏତେ ଚମତ୍କାର ଯେ ତାକୁ ନ ଶୁଣି ଉପାୟ ନାହିଁ । ସେ ମୋ ଚେହେରାରୁ କ'ଣ ଇସାରା ପାଇଗଲା ବୋଧେ ଠେ-କିନା କଥା ସାରିଦେଲା ।

"ତା ବିବି ମରିଗଲା ଯକ୍ଷ୍ମାରେ । ତା' ଝିଅ ଚାଲିଗଲା ଗୋଟାଏ ଟୋକା ସାଙ୍ଗରେ । ସେ ଏଇନେ ଏକୁଟିଆ ।

ଏତକ କହିଦେଇ ସେ ଉଠିଲା । ବସିର୍ ଉଠିଲା କଳ କଣ୍ଢେଇପରି । ଦୁହେଁ ଆଗପଛ ହେଇ ଚାଲିଗଲେ ।

ସତକୁସତ ପୁଲିସ୍ ପକ୍ଷରୁ ଦୁଇଜଣ ସାଦା ପୋଷାକଧାରୀ ମୋ ପାଖରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ତା'ର ଦି' ଦିନ ପରେ ।

ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଶିଷ୍ଟାଚାର ପରେ ଜଣେ କାଗଜ କଲମ ନେଇ ସଜ ହେଲେ । ମୁଁ ସଜହେଲି ବସିର ମିଆଁ ବିଷୟରେ କହିବାକୁ ।

ସେ ଠୋକିନା ପଚାରିଲେ – "ଆପଣ ଚିନ୍ତା ନାହାକକୁ ଜାଣନ୍ତି ?" ମୁଁ ହଠାତ୍ ଅଚମ୍ଭା ଖାଇଗଲି । ସେ ଏମିତି ପଚାରିବେ ବୋଲି ମୁଁ ଆଦୌ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲି । ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳିବାକୁ ସାମାନ୍ୟ ସମୟ ଲାଗିଲା । ଏଣୁ ମୁଁ ପଚାରିଲି – "କାହାକୁ ?"

"ଚିନ୍ତା ନାହାକ, ବୟସ ଅନ୍ଦାଜ ପଞ୍ଚତିରିଶ । ଛୋଟ ବାଳ ଛୋଟ କପାଳ । ନୁଆଁଣିଆ ଆଖି, ରଙ୍ଗ ସାବନା, ଉଚ୍ଚତା ପାଞ୍ଚଫୁଟ ସାତ ଇଞ୍ଚ ।"

ମୁଁ କହିଲି – "ଜାଣେ ।" କିନ୍ତୁ ମୋ ସ୍ୱରରେ ଆଦୌ ଜୋର୍ ନଥିଲା । ଧମକେଇ ଦେଇଥିଲେ ହୁଏତ ଜାଣେନାହିଁ ବୋଲି ମଧ କହିଦେଇ ପାରିଥାନ୍ତି । ଏମିତି ଦୁର୍ବଳ ଦୋଦୋପାଞ୍ଚ ଉତ୍ତର ମୁଁ କାହିଁକି ଦେଲି କେଜାଣି । ପୋଲିସ୍ ପଚାରୁଚି ବୋଲି ବେଶୀ ସତର୍କ ହେଇଗଲି କି ସେତକ ମୋର ଚରିତ୍ର ଦୋଷ କହିପାରୁ ନାହିଁ । ତା'ପରେ କିନ୍ତୁ ମନେ ମନେ ନିଜକୁ ଧିକ୍‌କାରିଲି ଆଉ ଟାଣେଇଗଲି ।

''କେମିତି ଜାଣନ୍ତି, କେତେଦିନ ହେଲା ଜାଣନ୍ତି ?''

''ଢେର୍ ଦିନ ହେଲା ଜାଣେ '' –ସ୍ୱର ଏଥର ଖୁବ୍ ସ୍ପଷ୍ଟ ଓ ଦୃଢ଼।

''ସେ କ'ଣ କରେ ଏବଂ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ କାହିଁକି ଆସେ ?''

''ମାନେ, ସେ ମୋତେ ସମ୍ମାନ କରେ । – ବେଳେବେଳେ ଆସେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟ ମାଗିବାକୁ ।''

ପୋଲିସ୍ ଦୁଇଜଣ ପରସ୍ପରକୁ ଚାହାଁଚାହିଁ ହେଲେ ।

''ଆପଣ ତାଙ୍କୁ କେବେ ସନ୍ଦେହ କରିଛନ୍ତି – ମାନେ, ତାର ଗତିବିଧ ଚାଲିଚଳଣ କଥାବର୍ତ୍ତାରେ ବିଶେଷ କିଛି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିଛନ୍ତି କି ?''

''ସନ୍ଦେହ କାହିଁକି କରିବି ? ତେବେ ମାନୁଛି ଯେ ତା' ବିଷୟରେ ମୁଁ ବିଶେଷ କିଛି ଜାଣିପାରିନାହିଁ । ତାର କାରଣ ହେଲା ଯେ, ମୁଁ ତାକୁ ପଚାରିନାହିଁ କି ସେ ବି ମୋତେ କିଛି କହିନାହିଁ । ଆପଣ ତା ବିଷୟରେ ମୋତେ କାହିଁକି ଜେରା କରୁଛନ୍ତି ?''

''ତା ପାଖରୁ ହିଁ ଆପଣଙ୍କ ଖବର ମିଳିଲା ତ । ଚିନ୍ତା ନାହକର ନିଜର ଉପାର୍ଜନ ନାହିଁ, ଅଥଚ ସେ ଭଲ ଖାଇ ପିନ୍ଧି ଚଳେ । ଘରଟାଏ ବି ନେଇଚି ଭଡ଼ାରେ । କୋଉଠୁ ପଇସା ପାଏ ? ସେ ଯା ନାଁରେ ତା' ନାଁରେ ପଇସା ଚାନ୍ଦା କରେ । ସେଥିରେ କିନ୍ତୁ ସେ ସେମିତି ଚଳିପାରନ୍ତା ନାହିଁ । ସେ ଏଇଠି ବହୁ ପ୍ରକାର ଲୋକଙ୍କ ଘରକୁ ଯାଏ ଏବଂ ବେଳେବେଳେ କୁଆଡ଼େ ହଠାତ୍ ଚାଲିଯାଏ ଆଠ-ଦଶ ଦିନ ପାଇଁ । ଆମେ ତା' ବିଷୟରେ ଅଧିକ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଛୁ । ତାର ଚାଲିଚଳଣ ଆମକୁ ସନ୍ଦେହଜନକ ମନେ ହେଉଛି ।''

ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଆଉ କିଛି କହିବା ଉଚିତ ମଣିଲିନାହିଁ ।

ସେମାନେ ଚାଲିଗଲେ ।

ବସିର ମିଆଁ କଥା ତ' କାହିଁ ଆଦୌ ଉଠେଇଲେ ନାହିଁ ?

ଚିନ୍ତା ନାହାକ ଉପରେ ତା'ହେଲେ ପୁଲିସ୍‌ର ଦୃଷ୍ଟି ଅଛି । ସେଇଟା କ'ଣ ତା'ହେଲେ ଯାହା ଦିଶେ ତାହା ନୁହେଁ । ତା' ଚେହେରା, ତା କହିବା ଭଙ୍ଗୀ ଗୋଟାଏ ଖୋଳ ?

ସେ କ'ଣ ବିଦେଶୀ ଗୁପ୍ତଚର ?

ସେ କ'ଣ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦୀ ? ସ୍ମଗ୍ଲର୍ ?

ସତେତ' ! ତା'ର ଉପାର୍ଜନ କ'ଣ, ସେ କେମିତି ଚଳୁଚି ? ତାକୁ ମୁଁ ବା କେତେଦିନ ହେଲା ଜାଣିଚି ? ଏଇ ପାଞ୍ଚ-ଛ' ମାସ ! ତା' ପୂର୍ବରୁ ସେ କୋଉଠି ଥିଲା ମୁଁ କହିପାରିବି ନାହିଁ । ତା' ସାଙ୍ଗେ ତ' ମୋର ଦେଖା ହେଇନାହିଁ । ମୁଁ କହିବି କେମିତି ?

ତଥାପି ଲୋକଟାକୁ ଟିକିଏ ଦୂରରେ ରଖିଲେ ଭଲ ।

ତା'ର ଦୁଇଦିନ ପରେ ସେ ପୁଣି ହଠାତ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ମୋତେ କିଛି ସମୟ ଧରି ଚାହିଁଲା ନୀରବରେ ।

ମୁଁ ତା'ର ସେ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ପୁଣି ଦ୍ରବିଭୂତ ହେଲି । ସେ ବୋଧେ ସେତକ ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲା ।

କହିଲା – "ପୁଲିସ୍ ଆପଣଙ୍କୁ ଆସି ହଇରାଣ କଲେ ସାର୍, ମୁଁ ସେଥିପାଇଁ କ୍ଷମା ମାଗୁଛି । ସେମାନେ କିନ୍ତୁ ବସିର୍ ମିଆଁକୁ ନେଇଗଲେ ସାର୍, କୁଆଡ଼େ ନେଲେ କହିପାରିବି ନାହିଁ ।

ମୁଁ ପଚାରିଥିଲି – "ଆରେ ବସିର୍‌କୁ ସେମାନେ କାହିଁକି ନେଲେ ?" ଚିନ୍ତା ଚଟ୍‌କିନା ମୋ' ଆଖିକୁ ଚାହିଁ ତଳକୁ ମୁହଁ କରିନେଲା ।

"କେଜାଣି ସାର୍ । ଆପଣ ତାଙ୍କୁ କ'ଣ କହିଲେ ବୋଧେ ।"

"ଆରେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କ'ଣ କହିବି, ସେମାନେ ତା' କଥା ମୋତେ ପଚାରିଥିଲେ ସିନା କହିଥାନ୍ତି ।

"ଓ, ମୁଁ ଭାବିଥିଲି ସେମାନେ ଆପଣଙ୍କୁ ତା' କଥା ପଚାରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ ।"

ମୋର ମନେହେଲା ଚିନ୍ତା ଟିକିଏ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ଜଣାଗଲା ।

ମୁଁ ଅତର୍କିତ ଭାବରେ ପଚାରିଲି – "ଆଚ୍ଛା ଚିନ୍ତା ! ତୁ' କରୁ କ'ଣ ? ଚଳୁ କେମିତି ?

ସେ କିଛି ନ କହି ମୋ ମୁହଁକୁ କେବଳ ଚାହିଁଲା ।

"ତୁ ଏଠିକି ଆସିବା ଆଗରୁ କୋଉଠି ଥିଲୁ ? – ତୁ ମଝିରେ ମଝିରେ କୁଆଡ଼ ଆଠ-ଦଶ ଦିନ ପାଇଁ ଚାଲି ଯାଉଛୁ ?"

ସେ କିଛି ନ କହି ଆସ୍ତେ ତଳକୁ ଚାହିଁ ପାଦ କାଢ଼ିଲା ।

"ଆରେ କିଛି କହିଲୁନାଇଁ ଯେ ।"

"ଥାଉ ସାର୍, ମୋ' ବିଷୟରେ ଜାଣି ଆପଣଙ୍କ ଲାଭ କ'ଣ ? ମୁଁ ବସିର୍ ମିଆଁକୁ ଖୋଜିବାକୁ ଯାଉଛି । ନିର୍ଦ୍ଦୋଷକୁ ସନ୍ଦେହ କରିବା, ତାକୁ ଅସହାୟ ଦେଖି ଦଣ୍ଡ ଦେବା କ'ଣ ଆପଣମାନଙ୍କର ବିଧି ?"

ମୁଁ ପୁଣି ତା' କଥାରେ ପରାସ୍ତବୋଧ କଲି, ଚହଲିଗଲି ।

"ଆରେ ମନ କଷ୍ଟ କଲୁକି ଚିନ୍ତା, ମୁଁ ଖାଲି ଏମିତି ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଥିଲି ?"

"ନାଇଁ ସାର୍ । ଆପଣ କାହିଁକି ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ମୁଁ ବୁଝିପାରୁଛି । ଆମଭଳି ଛୋଟ ମଣିଷଟିଏ ବଞ୍ଚିଯିବା ଭାରି କଷ୍ଟ । ବଞ୍ଚିଗଲେ ଆପଣମାନଙ୍କୁ ସବୁବେଳେ ତାକୁ କୈଫିୟତ ଦବାକୁ ପଡୁଥାଏ ସେ ବଞ୍ଚିଲା କାହିଁକି ଓ କେମିତି ?"

"ଆରେ ନାହିଁ, ମୁଁ ତତେ କୌଣସି କୈଫିୟତ୍ ମାଗୁନାହିଁ ।"

"ମାଗନ୍ତୁ ସାର୍ । ମାଗିବା ଆପଣଙ୍କ ଅଧିକାର । ଆପଣଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା, ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରି ରଖିବା ଆମର ଦାୟିତ୍ୱ । ଶୁଣନ୍ତୁ ସାର୍, ଗୋଟିଏ କୈଫିୟତ୍ । ମୁଁ

ପାହିରେ ମଝିରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର ଗାଁଏ । ସେଇଠି ମୋ ଧରମ ମା' ଅଛି । ତା' କଥା ଧୁକ୍ଧୁକି କରିଦେଇ ଥାଏ । ଏଇଠି ବିଡ଼ି ବଳିବା କାମ କରେ, ରାତିରେ । ଦିନବେଳେ ଅନ୍ୟ କାମ ଲାଗିଯାଏ, ଦେଳ ଅଣ୍ଟେନାହିଁ ! – ମୁଁ ନିଜେ ନିଆଁରେ ଜଳି ଜଳି ପୋଡ଼ାଖୁଣ୍ଟା ହୋଇଯାଇଚି । ଆଉ କାହା ଦୁଃଖ ଦେଖିଲେ ସହିପାରେ ନାହିଁ ।''

କେଜାଣି କାହିଁକି ମୁଁ ତା' ପିଠିରେ ହାତ ରଖିଦେଲି । ଆସ୍ତେ କଢ଼େଇନେଲି ବଗିଚାକୁ । ଓ୍ଵିଲୋ ଗଛ ତଳର ବେଞ୍ଚ ପାଖକୁ । ସେ ଘାସରେ ହିଁ ବସିଗଲା ।

ମୁଁ ସିମେଣ୍ଟ ବେଞ୍ଚରେ ନ ବସି ତା' ସାମ୍ନାରେ ଘାସ ଉପରେ ବସିଲି । ସେ ପ୍ରଥମେ ସଙ୍କୋଚ କଲା । ତା'ପରେ ସହଜ ହୋଇଗଲା ।

ମୁଁ ତୋ ମନରେ ଆଘାତ ଦେବାପାଇଁ ପଚାରି ନଥିଲି । ମୁଁ ତତେ ଏକ ପ୍ରକାର ଭୁଲ୍ ବୁଝିଯାଇଥିଲି ।

ସେ ମୋ' ଆଖିକୁ ଚାହିଁଲା । ମୁଁ ଚୁପ୍ ହେଇଗଲି ।

''ମୋର ନିଜର ମା'ଟିଏ ଥିଲା, ଭଉଣୀଟିଏ ଥିଲା । କଂକ୍ରିଟ୍‌ର ହ୍ୟୁମ୍ ପାଇପ୍‌ଟାଏ ଭିତରେ ଆମେ ରହୁଥିଲୁ । ଦିନେ ସକାଳୁ ଦେଖିଲାବେଳକୁ ମୋ ମା' ସେଇଠି ନଥିଲା । ମୋତେ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ, ମୋ ଭଉଣୀକୁ ତିନି ବର୍ଷ । ଆମେ ଖୁବ୍ କାନ୍ଦିଲୁ । ଖୁବ୍ ଡାକିଲୁ କେହି ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ ।''

ସେ ଥମିଗଲା । ତା' ସ୍ୱର ତେଣିକି ଖୁବ୍ ଦୂରରୁ ଶୁଣାଗଲା ।

''ଦିନେ ମୋ' ଭଉଣୀ ବିନିକୁ ଜର । ସେଦିନ ହୋଟେଲ ବନ୍ଦ । ବାହାର ଅଇଁଠା ଡ୍ରମ୍‌ରେ କୁକୁର ବେଢ଼ି ରହିଥାନ୍ତି । କିଛି ଖାଇବାକୁ ନ ଥାଏ । ମୁଁ ଭାବୁଥାଏ ଯେ ବିନିକୁ କେବଳ ଭୋକ କରୁଚି । ଟିକିଏ ଖାଇଦେଲେ ସେ ଭଲ ହେଇଯିବ । ମୁଁ ଏମିତି ରାସ୍ତାକୁ ଚାହିଁଲାବେଳକୁ ଗୋଟାଏ ବାବୁ ପଇଡ଼ ପିଇ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲା । ମୁଁ ଦୌଡ଼ିଗଲି ଗୋଟେଇବାକୁ । ସେତେବେଳକୁ ଆଉ ଦୁଇଟି ପିଲା ଝପଟି ଆସିଲେ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ପ୍ରାଣପଣେ ଲଢ଼ିଲି । ସେମାନେ ମୋ'ଠୁଁ ଛଡ଼େଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ମୋତେ କିନ୍ତୁ ରାମ୍ପୁଡ଼ି ବିଦାରି ପକେଇଲେ । ପଇଡ଼ବାଲା ଖେଦି ଆସିବାରୁ ପଳେଇଲେ । ମୁଁ ସେ ପଇଡ଼କୁ ଆଣି ପଥରରେ ଛେଚିଲି । ଛେଚି ଛେଚି ହାଲିଆ ହେଇଗଲି । ତା' କଣାରେ ଟିପ ଗଳେଇ ଦେଖିଲି ଯେ ସେ ଭିତରେ ଶସ ଅଛି । ମୁଁ ଲାଗିପଡ଼ି ତାକୁ ଫଟେଇଲି, ତା' ଭିତରୁ ଲହୁଣୀ ଭଳି ଥୋଲାଏ ବାହାରିଲା । ତାକୁ ରାମ୍ପି ଆଣି ବିନି ପାଟିରେ ଦେଲି । ବିନି ତାକୁ ଖାଇ ମୋତେ ଚାହିଁ ହସିଲା । ସେଇ ରାତିରେ ବିନି ମରିଗଲା ।

ମୁଁ ତାକୁ ସେଇଠି ତା' କନା ଘୋଡ଼େଇ ଦେଇ ଚାଲିଗଲି ।

ମୁଁ ତିନିଦିନ ନଖାଇ ନପିଇ ବୁଲିଲି ଆଉ କାନ୍ଦିଲି । ଏଇ ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁର ମା' ମତେ ଖାଇବାକୁ ଦେଲା । ପାଖରେ ରଖିଲା, ପାଳିଲା । ସେ ଏବେ ଅପାରଗ ହୋଇଗଲା । ମୁଁ ତା' କଥା ବୁଝିବାକୁ ଚାଲିଯାଏ ।

ମୋ ଉପରେ ସେତେବେଳକୁ ପାହାଡ଼ ମଡ଼େଇ ହୋଇଯାଇଥାଏ ।

ମୁଁ ଚିନ୍ତା ନାହାକକୁ ଚାହିଁପାରୁ ନଥାଏ ।

ସେ ବି ଚୁପ୍ ହେଇଯାଇଥାଏ । ଆମ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଓ୍ବିଲୋ ଗଛର ଡାଳ ଲୁହ ଥୋପା ପରି ଓହଳି ରହିଥାଏ ।

ମୁଁ ମନେ ମନେ ସ୍ଥିର କରୁଥାଏ ଯେ ଯଦି ସେ ପୁଲିସ୍‌ବାଲା ପୁଣି କେବେ ଆସନ୍ତି ତାକୁ ସବୁ କହି ତାଙ୍କ ଭ୍ରମ ଦୂର କରିବି – ସେମାନଙ୍କୁ ଭଲକରି ଦି'ପଦ ଶୁଣାଇଦେବି । ନାଲାଏକ ଲୋକଗୁଡ଼ାକ. ବିନା କାରଣରେ ଗୋଟାଏ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ମଣିଷ ପଛରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ।

ଚିନ୍ତା ନାହାକ ମୋ ମନ କଥା ଜାଣିଲା ପରି କହିଲା –

''ଏଠି ଓ ସହରରେ ଲୋକଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିବା କଷ୍ଟ । ସେମାନେ ଘଡ଼ି ଘଡ଼ିକେ ଆନ ଆନ ଦେଖାଯାନ୍ତି । ମୋ ଆଖିରେ କେତେ କଥା ପଡ଼ିଚି । ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କ କଥା ସେମିତି ହେଇଥିବ ପରା ଭାବି ମୁଁ ଦେଖି ନ ଦେଖିଲାପରି ଥାଏ । ରାତିରେ ପିଣ୍ଡାରେ ବସି ବିଡ଼ି ବଳିଲାବେଳେ ମୁଁ ଦେଖିଚି ନିର୍ଜନ ରାସ୍ତାରେ କିଏ ଯାଏ କିଏ ଆସେ । ରାତି ଅନ୍ଧାରରେ ସେମାନେ ଲୁଚି ଲୁଚି ଢେର୍ କଥା କହନ୍ତି । – ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଚୋରକୁ ଦେଖିଚି । ପୁଲିସ୍‌କୁ ବି ଦେଖିଚି । ଦୁହିଁଙ୍କୁ ଏକାଠି ଗଛମୂଳ ଅନ୍ଧାରରେ ଠିଆହେବାର ଦେଖିଛି । ମୋର ଅଭ୍ୟାସ ହେଇଗଲାଣି ମୁଁ ଆଖି ବୁଜି ବିଡ଼ି ବଳିପାରେ । ଅନ୍ଧାରରେ ହିଁ ମୁଁ ବସି କାମ କରୁଥାଏ ସେଇଠୁ ମୁଁ ସବୁ ଦେଖେ । ମୋତେ କେହି ଦେଖି ପାରନ୍ତିନାହିଁ । ସେଦିନ ଗୋଟାଏ ବିଡ଼ି ପିଇବାକୁ ମୁଁ ଲଗେଇଦେଇଚି ସେ ପୁଲିସ୍‌ବାବୁ ଝପଟି ଆସିଲା । ମୋତେ ଥାନାକୁ ଭିଡ଼ିନେଇ ନାନା କଦର୍ଥନା ଦେଲା । ତା'ର ଡର ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ତା' ଗୁମର ଅନ୍ୟ କାହାକୁ କହିଦେବି । ସେ ମୋ ପିଛା ଲାଗିଛି ମୋ ମୁହଁ ବନ୍ଦ କରିବାପାଇଁ ।

ଚିନ୍ତା ନାହାକ ମନକୁ ମନ ହିଁ କଥା ହଉଥିଲା ସେମିତି । ସେ କାହାକୁ କିଛି କହେନାହିଁ । ମତେ ବି କିଛି କହିନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେଦିନ କଥା ନିଆରା ।

ସେ ଉଠିଲା । ବସିର୍ ମିଆଁକୁ ଠାବ କରିବ । ତାକୁ ମୁକୁଳେଇବ ଏଇଟାହିଁ ଚିନ୍ତା ନାହାକର ସଂକଳ୍ପ ।

ସେ ଚାଲିଯିବା ପରେ ବି ମୁଁ ସେଇଠି ବସି ରହିଲି ଅନେକ ବେଳ ଯାଏଁ – ବାରମ୍ବାର ତା' କଥା ମନେପଡ଼ିଲା, ବାରମ୍ବାର ମୁଁ ବିଚଳିତ ବୋଧ କଲି । ଘରକୁ ଆସିବା ପରେ ମଧ ମୋ ଚେତନା ଆଛନ୍ନ ଥିଲାପରି ମୋର ବୋଧ ହେଲା ।

ମୁଁ ତା' ଆର ଦିନ ସ୍ଥିର ରହିପାରିଲି ନାହିଁ । ଉପରଓଳି ଫୋନ୍ କଲି । କହିଲି – ''ମୁଁ ଗୌରାଙ୍ଗ ରାୟଗୁରୁ । ମୋ ପାଖକୁ ଦୁଇଜଣ ସାଦା ପୋଷାକଧାରୀ ପୁଲିସ୍ ଚିନ୍ତା ନାହାକ ବିଷୟରେ ଲୋ [illegible] ଆସିଥିଲେ । ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ କହି [illegible] ଅଛି ।''

ଆର ପାଖରୁ କିଏ ଜଣେ କହିଲା – "ଆଚ୍ଛା ଠିକ୍ ଅଛି । ଆପଣ ଅଧଘଣ୍ଟା ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତୁ ।"

ସତକୁସତ ଅଧଘଣ୍ଟା ଭିତରେ ଗୋଟାଏ କଳାକାଚ ଲାଗିଥିବା କଳା ଆମ୍ବସେଡ଼ର ଗାଡ଼ି ଆମ ଦୁଆରେ ଆସି ଲାଗିଲା । ସେଥିରୁ ଦୁଇଜଣ ପୁଲିସ୍ ପୋଷାକରେ ଓହ୍ଲେଇଗଲେ । ଗାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା ନିଃଶବ୍ଦରେ ।

ସେମାନେ ମୁଣ୍ଡରୁ ଟୋପି କାଢ଼ି ଅଭିବାଦନ ଜଣାଇଲେ ।

ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନିଲି । ଆଶ୍ୱସ୍ତ ବୋଧ କଲି ।

ସେମାନେ ବସୁ ବସୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ –

"ଆପଣ ବସିର୍ ମିଆଁର ସନ୍ଧାନ ପାଇଲେ କି ?"

ମୁଁ ବୋଧେ ଆକାଶରୁ ଖସିପଡ଼ିଲି । ଏ ପୁଣି କିଏ ?

ମୁଁ ଆବାକାବା ହେଇ ତାକୁ ଅନେଇବାର ଦେଖି ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଚାହିଁଲେ । ଜଣେ ଜଣକୁ ବୋଧହୁଏ ଆଖିରେ ଠାରିଦେଲା ।

ସେ ମୋ ପାଖକୁ ଲାଗିଆସି ଫିସ୍‌ଫିସ୍ କହିଲା –

"ଚିନ୍ତା ନାହାକ ହିଁ ବସିର୍ ମିଆଁ । ଚିନ୍ତା ନାହାକ ତା'ର ଛଦ୍ମନାମ ।"

ମୋ ନିଃଶ୍ୱାସ ବନ୍ଦ ହେଇଗଲା । ପାଟି ଓହଳିଗଲା । ଆଖି ତରାଟି ହୋଇଗଲା ।

ମୋ ତୁଣ୍ଡରୁ ଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦ ବାହାରିଗଲା – "ଇମ୍ପସିବଲ୍ ।"

କହିବା ଲୋକଟି ଅଳ୍ପ ହସି ଘୁଞ୍ଚିଗଲା ।

ସେମାନେ ବୋଧେ ଏଇଭଳି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲେ ।

ଆରଜଣକ ସ୍ୱାଭାବିକ ସ୍ୱରରେ କହିଲା – "ଏବେ ଆପଣ ଚିନ୍ତା ନାହାକ ବିଷୟରେ କ'ଣ କହିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି କୁହନ୍ତୁ ।"

ମୋତେ ଆଫା ଆଫା ଲାଗିଲା । ମୋ ତୁଣ୍ଡରୁ ବଚନ ସ୍ଫୁରିଲାନାହିଁ । ମୁଁ କେବଳ ଦୋହରାଇଲି – "ଇମ୍ପସିବଲ୍ ।"

ସେ ଦୁହେଁ ଖୁବ୍ ଆମୋଦିତ ବୋଧ କରୁଥିଲେ ।

ମୁଁ କିଛି ସମୟ ଦମ୍ ନେଲାପରେ କହିଲି – "ଆପଣମାନେ ବୋଧହୁଏ ଭୟଙ୍କର ଭୁଲ୍ କରି ବସିଛନ୍ତି । ଚିନ୍ତା ନାହାକ ଓଡ଼ିଆ ପିଲା । ଜୀବନରେ ଖୁବ୍ କଷ୍ଟ ପାଇଛି । ସେ ଅନ୍ୟର ଦୁଃଖ ଦେଖିଲେ ସହିପାରେ ନାହିଁ । ବସିର୍ ମିଆଁକୁ ଆପଣ କୁଆଡ଼େ ନେଇଯାଇଛନ୍ତି । ସେ ତାକୁ ମୁକୁଳେଇବାକୁ ଚାହେଁ । ସେ ଖୁବ୍ ଇମାନଦାର ପିଲା । ରାତିରେ ବିଡ଼ି ତିଆରି କରି ରୋଜଗାର କରେ । ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁରରେ ତା ପାଳିତା ମା'କୁ ଦେଖିବାକୁ ଯାଏ । ତା'ର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେ ହରାଇଛି ।"

ସେମାନେ ମୋତେ ଚାହିଁ ମୁଚ୍‌ମୁଚ୍ ହସିବାରୁ ମୁଁ ନିରୁତ୍ସାହିତ ବୋଧ କଲି । ଆଉ କିଛି କହିପାରିଲି ନାହିଁ ।

ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ କହିଲା – ''ତା ଭଉଣୀ ବିନି ମରିଯିବା କାହାଣୀ ଆପଣ ଜାଣିନାହାନ୍ତି ନା' କ'ଣ । ଖୁବ୍ ପାୱାରଫୁଲ୍ କାହାଣୀ । ସେ ଅଇଁଠା ପଇଡ଼ କଥା ବାକି ବ୍ଲା ବ୍ଲା ?''

ମୁଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିମୂଢ଼ ହୋଇ ତାକୁ ଚାହିଁଥାଏ । ମୋ ଭିତରେ କ'ଣ ସବୁ ବିଧ୍ୱସ୍ତ ହୋଇଯାଉଥାଏ ଭୂମିକମ୍ପରେ ।

''ଶୁଣନ୍ତୁ ରାୟଗୁରୁ ସାହାବ । ଆମେ ବସିର୍ ମିଆଁ ବିଷୟରେ ଅନେକ ଖବର ନେଇସାରିଛୁ । ସେ ହୁଏତ ଆପଣଙ୍କୁ କହିଥିବ ଯେ ତାକୁ ବାଂଲାଦେଶୀ ବୋଲି ଆମେ ସନ୍ଦେହ କରୁଛୁ । ପ୍ରକୃତରେ ତା ନୁହେଁ । ସେ ଉତ୍ତର ବାଲେଶ୍ୱର ବାସିନ୍ଦା । ସେ ଏଠି ବାଂଲାଦେଶ ତରଫରୁ ଗୋପନ କର୍ମ କରୁଛି ବୋଲି କିଛି କିଛି ଅନୁମାନ କରାଯାଉଛି ।

ମୁଁ ବାଧା ଦେଲାପରି କହିଲି – ''ସେ ବସିର୍ ମିଆଁ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ସାକ୍ଷାତ୍ ପରିଚୟ କରାଇଛି । ମୁଁ ତାକୁ ଦେଖିଛି, ତା ସାଙ୍ଗେ କଥା ହେଇଚି ।''

''ସେ ଲୋକଟା ତାର ସହଯୋଗୀ । ସେ ନିଜେହିଁ ବସିର୍ ମିଆଁ ।'' ମୋ ପାଟି ଅଠାଅଠା ହୋଇଯାଉଥାଏ । ଆଦୌ ବିଶ୍ୱାସ ହେଉନଥାଏ ସେମାନଙ୍କ କଥାରେ । ଚିନ୍ତା ନାହାକର ଚେହେରା ତା ସ୍ୱର ମନେପଡୁଥାଏ, ମନ୍ଥି ହୋଇଯାଉଥାଏ ଭିତର ।

''ଶୁଣନ୍ତୁ, ସେ ବୋଧହୁଏ ଆପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସନ୍ତା କାଲି ସଞ୍ଜବେଳେ ଆସିପାରେ । ସଶସ୍ତ୍ର । ଆପଣ ସାବଧାନ ଥିବେ । ଆମକୁ ଫୋନ୍ କଲାପରେ କବାଟ ଖୋଲିବେ । କାଲି ବୋଧେ ଏ ନାଟକର ଶେଷ ଦୃଶ୍ୟ ।''

ସେମାନେ ଚାଲିଗଲେ ।

ମୁଁ କ୍ଳାନ୍ତ ଘର୍ମାକ୍ତ ହୋଇ ସୋଫା ଉପରେ ପଡ଼ିରହିଲି ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳଯାଏ ।

ଜଣାଯାଉଥିଲା ମୋତେ ସେ ସମସ୍ତ ବ୍ୟାପାର ।

ଗୋଟିଏ କଥା ମୋତେ ବାରମ୍ବାର ବ୍ୟଥିତ କରୁଥିଲା । ଚିନ୍ତା ନାହାକ ଓରଫ୍ ବସିର୍ ମିଆଁ କାହିଁକି ମୋତେ ବାଛିଲା ତା' ସହିତ ଜଡ଼ିତ ହେବାପାଇଁ ? ମୁଁ ତାକୁ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଚାନ୍ଦା ଦେଇଛି । କେବେ କାହା ରୋଗିଣା ପିଲାପାଇଁ ଔଷଧ ଦେଇଛି । କେବେ ବେଓ୍ୱାରିସ୍ ଶବ ସତ୍କାର ପାଇଁ ମଶାଣି ଖର୍ଚ୍ଚ । କେବେ କାହା ଝିଅ ବିଭାରେ ଭୋଜି ଖର୍ଚ୍ଚ । ଏମିତି କେତେ କ'ଣ ?

ଧରାଯାଉ ସେ ପଇସା ସେ ଠକି ନେଇଚି ।

ଏତେଦିନ ପରେ ସେ ତା' ଜୀବନର ଦୁଃଖ କାହାଣୀ କହିଲା ।

ଜଣେ କ'ଣ ମନଗଢ଼ା ଏମିତି କାହାଣୀ କହିପାରେ ?

ଏତେ ଜୀବନ୍ତ ଅଭିନୟ କରିପାରେ ?

ଏ କାହାଣୀ ସେ ଆଉ କାହାକୁ ବି ନିଶ୍ଚୟ କହିଚି । ନ ହେଲେ ପୁଲିସ୍ କେମିତି ଜାଣିଥାନ୍ତା ?

ମୁଁ ବେଳକୁବେଳ ବେଶୀ ଅସ୍ୱସ୍ତି ବୋଧ କଲି । ବସିର୍ ମିଆଁ କାହାଣୀ ମୋତେ

ହତବାକ୍ କରିଦେଇଥିଲା । ମୁଁ ଦୁଇଭାଗ ହୋଇଯାଇଥିଲି । ଗୋଟାଏ ଭାଗ ଚିନ୍ତା ନାହାକ ପାଇଁ ବେଦନାର୍ତ୍ତ, ଅନ୍ୟ ଭାଗଟି ପୋଲିସ୍ କାହାଣୀରେ ବିମୂଢ଼ ଚକିତ ।

ଏତେ ଉତ୍କଣ୍ଠା ନେଇ ମୋତେ ଆଉ ୨୪ ଘଣ୍ଟା ବଞ୍ଚିବା ଅସମ୍ଭବ ମନେ ହେଉଥିଲା । ମୁଁ ବୋଧେ ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯିବି । ମୁଁ ପୁଅ ପାଖକୁ ଫୋନ୍ କଲି । ତା' ମା'କୁ ନେଇ ଆରଦିନ ସକାଳୁ ଆସିବାକୁ । ଏକୁଟିଆ ରହିବାକୁ ମୋର ସାହସ ହେଲାନାହିଁ । କେଜାଣି କ'ଣ ହେଇଯିବ କାଲି ସନ୍ଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ ।

ତା' ଆରଦିନ ଘୋର ଉଦ୍‌ବେଗର ସନ୍ଧ୍ୟା ଆସିଲା । କିନ୍ତୁ ପୁଅ କିମ୍ବା ତା' ମା' ଆସିଲେ ନାହିଁ । କ'ଣ ହେଲା କେଜାଣି ।

ମୁଁ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିପାରୁ ନଥାଏ । ନାଁ ଘରେ ନାଁ ବାହାରେ । ଟିକିଏ ଶବ୍ଦରେ ଚମକି ପଡୁଥାଏ ।

ଆସ୍ତେ ଅନ୍ଧାର ଘନେଇ ଆସିଲା ।

ଖୁବ୍ ଦୂରରେ ମେଘ ଗୁମୁରେଇ ଡାକିଲା ।

ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଗଲା ବଗିଚା ଘର ଆଉ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ।

ମୋ' କପାଳରୁ ଟପ୍ ଟପ୍ ଝାଳ ନିଗିଡ଼ିଗଲା । ମୁଁ ବହୁତ କଷ୍ଟରେ ଫୋନ୍ ପାଖ ଚୌକିରେ କଣ୍ଟାଗଦାରେ ବସିଲାପରି ବସିଥାଏ ।

ଖୁବ୍ ଦୂରରୁ ବସ୍ତି ସେ ମୁଣ୍ଡରୁ ଗୋଳ ଶବ୍ଦପରି କ'ଣ ଶୁଣାଗଲା । ଅସ୍ପଷ୍ଟ କିନ୍ତୁ, ଶ୍ୱାପଦର ପାଦଶବ୍ଦ ପରି ରୋମାଞ୍ଚକାରୀ ।

ତା'ପରେ ଶୁଭିଲା ସେହିପରି ନିଆଁଲିଭାଳୀ ଗାଡ଼ିର ଘଣ୍ଟି । କୋଉଠି ବୋଧେ ନିଆଁ ଲାଗିଗଲା ।

ମୁଁ ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ବୋଧ କଲି ।

ମୋର କାହିଁକି ମନେହେଲା ଯେ ଯାହା ଘଟିବାର ଥିଲା ବୋଧହୁଏ ଘଟିଗଲା । ଏଇଠି ଆଉ କିଛି ହେବାର ନାହିଁ କିମ୍ବା କେହି ଏଠିକି ଆସିବାର ନାହିଁ ।

ମୁଁ ଚଟାପଟ୍ ପିନ୍ଧାପିନ୍ଧି କରି ବାହାରିପଡ଼ିଲି ।

ଦାଣ୍ଡ କବାଟରେ ତାଲା ଦେଲାବେଳକୁ ମୋର ମନେହେଲା କେହି ଜଣେ ଛପ୍‌କିନା ମୋ ପାଖରେ ଠିଆହୋଇଗଲା ।

ମୁଁ ତାଲାରୁ ଚାବି କାଢ଼ିବା ଅବସ୍ଥାରେ କାଠ ହୋଇଗଲି ।

ହଠାତ୍ ବୁଲିପଡ଼ି ଦେଖିଲି କେହି ନାହିଁ ।

କବାଟକୁ ଆଉଜି ବୁକୁ ଦମଦମ୍‌ଟାକୁ ସମ୍ଭାଳିଲି ।

ତା'ପରେ ରାସ୍ତାକୁ ଟାଉଟାଉ ଆଗେଇଗଲି ।

ମୋ ପଛଟା ମୋତେ ମଡ଼େଇ ହେଲାପରି ଲାଗୁଥାଏ । ମୁଁ ବାରମ୍ବାର ଲେଉଟି ଚାହୁଁଥାଏ ।

ଗୋଟାଏ ରିକ୍ସା ବତୀଖୁଣ୍ଟ ପାଖକୁ ଆସିଲା ।

ମୋ ତାଳୁରୁ ତଳିପା ଯାଏ ବିଜୁଳୀ ମାରିଦେଲା, ଚିନ୍ତା ନାହାକ ?

ନାଁ ସେ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଅଧା ଛାଇ ଆଲୁଅରେ ସେ ଅବିକଳ ସେମିତି ଦେଖାଗଲା ।

ବସ୍ତି ସେ ମୁଣ୍ଡକୁ ଚଞ୍ଚଳ ଚଲେଇବାକୁ କହିଲି ।

ରିକ୍ସା ଗହଳି ଭିତରେ ପଶିଲା । ରାସ୍ତାକାଟି ଚାଲିଥାଏ । ବଜାର ଭିତରେ ମୋତେ କିଛି ଦିଶୁନଥାଏ ।

ମୋଡ଼ ବୁଲିଲାବେଳକୁ ନିଆଁଧୂଆଁ ଆକାଶକୁ ଚହଟି ଉଠୁଥିବା ଦେଖାଗଲା ।

ତଳ ବସ୍ତିରେ ହିଁ ନିଆଁ ଲାଗିଥିଲା ।

ଝାଟିମାଟି ବାଉଁଶପଟିର ଝୁମ୍ପୁଡ଼ି ବସ୍ତି । ଜଳିପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହୋଇଯାଇଥିବ ।

ଏଥିରେ ବସିର୍ ମିଆଁ ରହୁଥିଲା । ସେ କ'ଣ ନିଜେ ନିଆଁ ଲାଗିଦେଲା ? ଚିନ୍ତା ନାହାକ, ତା'ର ନୁଆଣିଆ ଛଳଛଳ ଆଖି – ସେ କ'ଣ ଏମିତି କରିଦେଇ ପାରିଲା ?

ଜଳାପୋଡ଼ା ପାଖକୁ ରିକ୍ସା ଯାଇପାରିଲା ନାହିଁ ଆଗକୁ ଅନ୍ତିବାଟ ଥିଲା: ମୋତେ ଓହ୍ଲେଇଦେଲା । ମୁଁ ସେଆଡ଼କୁ ଟାଉଟାଉ ଚାଲିଲି ।

ନିଆଁ ଲିଭାଳି ଲାଗିସାରିଥିଲେ ।

ମହୋତ୍ସବ ସରି ସାରିଥିଲା ।

ଗୋଟାଏ ପାଖରେ ଗହଳି ଦେଖି ସେଇଆଡ଼କୁ ଗଲି ।

ପୁଲିସ୍‌ବାଲା ଘେରି ରହିଥିଲେ ।

ମଝିରେ ଯେ ଭୂଇଁରେ ପଡ଼ିଥିଲା ତାକୁ ଦେଖି ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି ।

ସେଇତ ଚିନ୍ତା ନାହାକ ।

ତା' ମୁହଁଟା ଏମିତି ରକ୍ତରେ ଲତପତ କାହିଁକି ହୋଇଥିଲା ?

ଶୁଣିଲି ତାକୁ ସେମାନେ ଗୁଳିକରିଦେଲେ ।

ଶୁଣିଲି ସେ ଜଳନ୍ତା ଘରୁ ଗୋଟେ ଛୋଟ ଝିଅଟାକୁ ଧରି ବାହାରି ଆସୁଥିଲା । ସେ କୁଆଡ଼େ ହାତରେ ଗ୍ରନେଡ଼ ଧରିଥିଲା । ପିଲାଟାକୁ ଆଡୁଆଳ କରିଥିଲା, ନିଜେ ବଞ୍ଚିବାପାଇଁ ।

ଶୁଣିଲି, ପୁଲିସ୍‌ପକ୍ଷରୁ ସନ୍ଦେହ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ବସିର୍ ମିଆଁ ଗୋଟାଏ ମୁଖା ପିନ୍ଧିଥିଲା ।

ମୁଖା କାଢ଼ିବାକୁ ତା ମୁହଁଯାକ ସେମାନେ ଛେଲିପକେଇଛନ୍ତି । ନିଆଁରେ ଝଲସି ଯାଇଥିବା ବାଳ, ଆଉ ରକ୍ତ ସାଲୁବାଲୁ ମୁହଁରେ ଚିନ୍ତା ନାହକକୁ ମୁଁ ଚିହ୍ନିପାରୁ ନଥିଲି ।

ସେମାନେ କିନ୍ତୁ ଜୋର ଦେଇ କହୁଥିଲେ ଯେ ବସିର୍ ମିଆଁକୁ ସେମାନେ ଠିକ୍ ଚିହ୍ନିଛନ୍ତି । ତାକୁ ଗୁଳି କରିଛନ୍ତି । ତା' ହାତରୁ ଗ୍ରିନେଡ୍ ଉଦ୍ଧାର କରିଛନ୍ତି ।

ସତେ ?

ମୋତେ ସେମାନେ ରାଜସାକ୍ଷୀ କରି ଠିଆ କରେଇବେ । ମୁଁ କ'ଣ ସନାକ୍ତ କରିବି ? ମୁଁ କ'ଣ କହିପାରିବି ଯାହା ମୁଁ କହିବାକୁ ଚାହୁଁଛି ? ମୁଁ ହୁଏତ କହିବି ।

ଏ ରକ୍ତକୁ ଚିହ୍ନଟ କରୁଚି ଧର୍ମାବତାର । ଏଇଟା ଛେଳି ରକ୍ତ ନୁହେଁ ।

ସେ ଦରପୋଡ଼ା ବାଳକୁ ଚିହ୍ନଟ କରୁଚି, ନିଆଁକୁ ବି ଚିହ୍ନଟ କରୁଚି ।

ଏ ଗୁଳିକୁ ବି ଚିହ୍ନଟ କରୁଚି ଧର୍ମାବତାର । ଆପଣଙ୍କ ଏ ଶାନ୍ତିବାହିନୀକୁ ଚିହ୍ନଟ କରୁଚି ।

କିନ୍ତୁ ଏ ଲାୱାରିସ୍ ଲାସ୍‌କୁ ନୁହେଁ ।

□□□

ସହଯାତ୍ରିକ

ସେଇଟା ଧର୍ମସଭା କି ସଙ୍ଗୀତସଭା ଠିକ୍ କରି କହିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଗୋଟିଏ ଅନ୍ଧାରୁଆ ହଲ୍ ଭିତରେ ଫେଣ ବଜ୍‌ବଜ୍ ହୋଇ ଉତୁରି ପଡୁଥାନ୍ତି ଅସଂଖ୍ୟ ମଣିଷ । ଦୁମ୍‌ଦାମ୍ ପିଟାପିଟି, ଗଡ଼ାଗଡ଼ି, ପେଲାପେଲି, ଶୋଧାଶୋଧ୍ ତୁମୁଳ ହଟ୍ଟଗୋଳ ଚାଲିଥାଏ । ପିଲା, ବୁଢ଼ା, ମାଇକିନିଆ, ମରଦ, ଟୋକାଟୋକି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଚିତ୍କାର କରୁଥାନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଝାଳ ସରସର, ସମସ୍ତେ ବ୍ୟସ୍ତ, ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ, କ୍ଳାନ୍ତ ! – କେହି, କିନ୍ତୁ ସେଇଠୁ ବାହାରିଯିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁ ନଥାନ୍ତି ।

ବଡ଼ ବି ପନ୍ନ ଜଣାପଡୁଥାଏ ସେ । ତା'ର ସ୍ନାୟୁଗୁଡ଼ିକ ବୋଧହୁଏ ଛିଣ୍ଡି ପଡ଼ିବେ । ଗୋଟାଏ ବିକଟ ଚିତ୍କାର କରି ସେ ମୂର୍ଚ୍ଛା ଯିବ ଏବଂ ଆଉ ଉଠିବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେଭଳି କିଛି ହେଲାନାହିଁ । ବରଂ ତୋବା ତୋବା ଶୂନ୍ୟ ଆଖିରେ ସେ କୌଣସି ସଚେତନ ରୋଗୀ ଭଳି ନିଜ ଅନ୍ତନାଳୀର ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାର ଦେଖୁଥିଲା । ସେମିତି କେତେବେଳ ଧରି ଦେଖୁଥିଲା କେଜାଣି, କିନ୍ତୁ ସେ ଯେ ଖୋଲା ବିଦ୍ରୋହ କରି ପାରୁନଥିଲା, ଏକଥାଟି ନିରାଟ ସତ ।

ହଲ୍‌ର ଗୋଟିଏ ପ୍ରାନ୍ତରେ ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ କିଳିକିଳା ଶବ୍ଦ ଭିତରୁ କ'ଣଟାଏ ଉପରକୁ ଉଠିଗଲା । ଅନେକ ଜୟଜୟକାର ଭିତରେ ସେ ବ୍ୟୂହଭେଦକରି ଗୁଡ଼ାଏ ଫୁଙ୍ଗୁଳା ଭୋଟଦିଆ ହାତ ଉପରେ ଗୋଟାଏ ମଣିଷକୁ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଗଡ଼େଇ ଅଣାଗଲା । ସେ ଖସିପଡୁଥାଏ । ଲେଉଟି ପଡୁଥାଏ । ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ ଗୋଡ଼ ଉପରକୁ କରି ଓହଳି ପଡୁଥାଏ । ତାକୁ ଭିଣାଭିଣି କରି ଉଶ୍ୱାସ ତୁଳା କଣ୍ଢେଇଟିଏପରି ଆଣି ମଝିରେ ଛେଚି ଦିଆଗଲା । ''ସଭାପତିଙ୍କର ଜୟ'' ଚିତ୍କାର କଲା ସମଗ୍ର ହଲ୍ । କାନ୍ଥ ଚାରୋଟି ଏବଂ ଛାତ, ଖୁବ୍ ଅସହାୟ ଭାବରେ କମ୍ପିଲେ । ତୁଳା କଣ୍ଢେଇ ସେମିତି ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ପରି ମୁଦା ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ । ତାକୁ ପୁଞ୍ଜାଏ ହାତ ଏକଡ଼ ସେକଡ଼ କରି ଗଡ଼େଇଦେଲେ । ସେ ବି ନିର୍ବିରୋଧ ଗଡ଼ିଗଲା । ତା' ଆଖିଯୋଡ଼ିକ ସ୍ଥିର । ବୁକୁରେ ପବନ କେତେବେଳୁ ସରିଯାଇଛି । ସଭାପତିଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ କିଛି କମ୍ କଥା ନୁହେଁ । ଜୟ ଜୟକାର ଆହୁରି ତେଜିଲା । ସେ ଧୋବ ଧାଉଳିଆ ମୁର୍ଦ୍ଦାରଟିକୁ ସେ ଅନେଇ ରହିଲା । ପ୍ରାୟ ତା'ରି ପରି ଦିଶୁଥିଲା ସେ ମୁର୍ଦ୍ଦାର ।

ଚିପି ହୋଇ ଆସୁଥିବା ଚାପ ଭିତରୁ ସେ ଗୋଟାଏ ଛଲାଂ ମାଇଲା ଶୂନ୍ୟକୁ । ଚାରିଆଡୁ ଖୁନ୍ଦିହୋଇ ରହିଥିବା ଚିତ୍କାରଗୁଡ଼ାକ କାଦୁଅପରି ଆଡ଼େଇ ହୋଇଗଲା । ଗବ୍‌କିନା ପୁଣି ତା'ରି ଭିତରକୁ ସେ ଖସିଆସିଲା । ଏମିତି ବାରମ୍ବାର କରିବାଦ୍ୱାରା

ସେ ଆସ୍ତେ ଘୁଞ୍ଚିବାର ଅନୁଭବ କଲା । ଅନବରତ ସଂଘର୍ଷ ପରେ ପଶ୍ଚିମ କାନ୍ଥର ସେ ସରୁ ନିର୍ଗମ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ତାକୁ ପନ୍ଦରବର୍ଷ ଲାଗିଗଲା ।

x x x ବାହାରକୁ ଆସିବାମାତ୍ରେ ଖପ୍‌କିନା ସେ ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ିଟି ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇଥିଲା । ତାକୁ ଡର ନଥିଲା କିଛି ଦେଖିବାକୁ କିମ୍ବା ବୁଝିବାକୁ । ସେ ଚାହୁଁଥିଲା କେମିତି ସେଇଠୁ ପଳେଇବ । ଗାଡ଼ି ଭିତରେ କୁଢ଼େଇ ହେଲାପରି ସେ ବସିପଡ଼ିଲା । ତାକୁ କେହି କିଛି ପଚାରିଲେ ନାହିଁ । ଉଁ କି ଚୁଁ କିଛି ନାହିଁ । ଅନ୍ଧାରରେ ଗାଡ଼ି ଘୁଞ୍ଚିଲା । ଟାପୁଶବ୍ଦ ତାକୁ ଜଣାଗଲା ଅତି ଆପଣାର । କଲିଜାଟି ମଧ ତା'ରି ଛନ୍ଦରେ ଧପ୍ ଧପ୍ କଲା । ନିଃଶ୍ୱାସ ଚଳିଲା ସେଇଭଳି । ଅନ୍ଧାରରେ ସେ ଅନୁଭବ କଲା ଯେ ଆଉ ଚାରିଜଣ ଯାତ୍ରୀ ସେ ଗାଡ଼ିରେ ବସିଛନ୍ତି । ବେଶ୍ ଭଲକଥା । ସମସ୍ତେ ନୀରବ । କେବଳ ଘୋଡ଼ା ଚାଲୁଚି ବୋଲି ଟାପୁ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିଏ କଉଡ଼ି ପରି ବୁଣି ହେଇଯାଉଚି ରାତିର କଳା ଗାଲିଚାରେ ।

ଏତେ କୋଳାହଳ ପରେ ଏତେ ନୀରବତା ପାଇଁ ସେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନଥିଲା । ମଣିଷ ସ୍ୱରରେ ଦି'ପଦ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ତା'ର ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ହେଲା । ସେ ଖୁସ୍‌ମୁସ୍ ହେଲା, ତା' ପଡ଼ିଶା ଯାତ୍ରୀଟି ପାଖକୁ ସାମାନ୍ୟ ଟିକିଏ ଘୁଞ୍ଚିଲା । ହାତ ବାଜିଗଲା ଶାଢ଼ୀରେ । ଚମକିଲା ପରି ସେ ଘୁଞ୍ଚି ଆସିଲା ପୂର୍ବାବସ୍ଥାକୁ । ଘୋଡ଼ା ଟାପୁ କିଛି ତେଜିଗଲା ତା' ରକ୍ତରେ । ସେ ନୀରବରେ ବସି କେବଳ ଛେପ ଢୋକିଲା । ଗାଡ଼ି ଚାଲିଥାଏ, ଆଗପାଖେ ତିନିଜଣ ବସିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ବି ନୀରବ । କିଏ ସବୁ ସେମାନେ ? ପଚାରିବା ଢଙ୍ଗରେ ସେ ଗୋଟିଏ ଖଣ୍ଡିକାଶ ଦେଲା । ପ୍ରତିଉତ୍ତରରେ କେହିହେଲେ କାଶିଲେ ନାହିଁ । ଏମାନେ ଗୁଡ଼ିଏ ମୁର୍ଦ୍ଦାର କି ? ସେ ଯଦି ତା' ପ୍ରତିବେଶିନୀ ସାଙ୍ଗରେ ଫିସ୍‌ଫିସ୍ କଥା କହେ, ସେମାନେ କ'ଣ ଶୁଣି ପାରିବେ ? ସେ କଚୁଆନ୍ ଶୁଣିପାରିବ ? ସେ ଘୋଡ଼ା ଶୁଣି ପାରିବ ? ...ସେ କିନ୍ତୁ ଶୁଣିପାରୁଥିଲା ସମସ୍ତଙ୍କର ଶ୍ୱାସପତନ । ମାଳି ଗଢ଼େଇଲା ପରି ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ସେ ଶୁଣି ପାରୁଥିଲା ତା' ପ୍ରତିବେଶିନୀର ଶହଶହ ନିଶ୍ୱାସ । ଘୋଡ଼ା ଟାପୁ କିନ୍ତୁ ଆଉ ଶୁଭୁ ନ ଥାଏ । ସେ ଟା ମିଶି ସାରିଥାଏ ଭିତରର ସ୍ପନ୍ଦନରେ । ଗାଡ଼ିଟି ଦୋହଲୁଥାଏ ଦୋଳିପରି ।

ଆଗପାଖ ବାଁ କୁଣରୁ ଛୋଟ କାଶଟିଏ ଶୁଭିଲା । ସେ ପ୍ରାୟ ଚମକି ପଡ଼ିଲା । ସେ ଜଣକ ନିଶ୍ଚୟ ତରୁଣୀ । ଗୋଟିଏ ଜିପ୍‌ପର ଖୋଲିବାର ଶବ୍ଦ ହେଲା । ବୋଧହୁଏ ଭେନିଟି ବେଗ୍‌ରୁ ରୁମାଲ ବାହାର କଲେ । ଆଧୁନିକାଙ୍କ ରୁଚି ଖୁବ୍ ମାର୍ଜ୍ଜିତ ନିଶ୍ଚୟ । ଜିପ୍‌ପର ବନ୍ଦ ହେଲା । ପୁଣି ସବୁ ନୀରବ !...

ସେ ତା' ଦି' ଆଣ୍ଠୁ ଉପରେ ହାତ ରଖି ଫଟୋ ହେବା ଭଙ୍ଗୀରେ ବସିଥାଏ । କାନଯୋଡ଼ିକ ଠିଆ ଠିଆ ଲମ୍ବିଯାଇଥାଏ ଗାଡ଼ିର ଛାତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ତା'ର କାହିଁକି ସନ୍ଦେହ ହେଲା ଯେ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ମହିଳା । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ସେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ତେଲ ଏବଂ ପାଉଡ଼ରର ବାସ୍ନା ବାରି ପାରିଲା । 'ଓଲଡ୍ ସ୍ପାଇସ୍' ଝିଅଟି ଠିକ୍ ତା'

ପଛପଟେ । ମଝିରେ ଯେ ବସିଛନ୍ତି ସେ ନିଶ୍ଚୟ 'କାନ୍ଥାରାଡ଼ାଇନ୍' । ଯେ କାଶୁଥିଲା, ତା'ର ବାସ୍ନା ଅଚିହ୍ନା ଫୁଲପରି ମିଠା ମିଠା ଅଥଚ ଠଉରେଇବା କଷ୍ଟ । ତା'ର କାରଣ ହେଲା ଯେ ତା' ପାଖରେ ଯେଉଁ ନିର୍ଭୁଲ ଭାବରେ ଇଣ୍ଟିମେଟ୍ ଝିଅଟି ବସିଥିଲା ତା' ଦ୍ୱାରା ସେ ପ୍ରାୟ ଆଚ୍ଛନ୍ନ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ସେ ପରିଚିତ ବାସ୍ନାର ବ୍ୟୂହ ଭେଦି ଆଉ କେହି ତା' ଘ୍ରାଣେନ୍ଦ୍ରିୟ ପାଖରେ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ପହଞ୍ଚି ପାରୁ ନଥିଲା ।

ସେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ଅନେକ ବେଳଯାଏଁ ଦୋଳିରେ ଝୁଲୁଥାଏ । ନୀରବ ବାସ୍ନା ଭିତରେ ପହରୁଥାଏ । ଆଚ୍ଛା, ଯଦି ଏମାନେ ସବୁ ତରୁଣୀ, ତାହେଲେ ଏମିତି ସ୍ଥିର ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ବସିଛନ୍ତି କେମିତି ? ...ଏକାଠି ଆସି ବସିଛନ୍ତି ଯେହେତୁ, ସେମାନେ ପରସ୍ପରର ବନ୍ଧୁ ନିଶ୍ଚୟ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ମାତ୍ରେ ଗପୁଡ଼ି । କିନ୍ତୁ ଏ ପକ୍ଷୀ ଗୁଡ଼ିକ ମଧୁର କଳରବ ନ କରି ଏମିତି ବସିଚନ୍ତି କାହିଁକି ? ଏମାନେ କ'ଣ ତା'ହେଲେ କୌଣସି କବର ପାଖକୁ ଫୁଲ ଚଢ଼େଇବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ? ସେ ଯେ ଜଣକ କାଶିଲା ସେ ଅବଶ୍ୟ ସୁକଣ୍ଠୀ – ସେ କ'ଣ ନୀରବରେ କାନ୍ଦୁଛି ? ଭେନିଟ୍‌ବେଗରୁ କ'ଣ ରୁମାଲ୍ ବାହାର କଲା ଲୁହ ପୋଛିବା ପାଇଁ ? ଏକଥା ଜାଣି ମଧ 'ଓଲ୍ଡ଼ ସ୍ପାଇସ୍' ଏବଂ 'କାନ୍ଥାରାଡ଼ାଇନ୍' ତାକୁ କିଛି ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଲେ ନାହିଁ କାହିଁକି ? – ଇଣ୍ଟିମେଟ୍ ମଧ କିଛି କହିଲା ନାହିଁ କାହିଁକି ? – କିଭଳି ସାଙ୍ଗ ଏମାନେ ? କିଭଳି ତରୁଣୀ ? ସେମାନେ ବୋଧହୁଏ ତା'ର ଗନ୍ଧ ପାଇସାରିଛନ୍ତି । ଏଣୁ ଏ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ପୁରୁଷଟିଏ ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗେ ବସି ରହିଥିବାରୁ ତାକୁ ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗୁଛି କି ?

ସେ – ପୁଣି ଥରେ କାଶି ଜଣେଇ ଦେଲା ଯେ ସେ ଖୁବ୍ ଭଦ୍ର, ସେ ଭାରି ମେଳାପୀ, ସେ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ବନ୍ଧୁତା କରିବାକୁ ଚାହେଁ । ତା' ପୂର୍ବରୁ ଅନ୍ତତଃ କିଛି ଆଳାପ କରିବାକୁ ଚାହେଁ । ନ ହେଲେ ଏ ଅନ୍ଧାର ରାସ୍ତା କଟିବ କେମିତି ? 'କାଶ'ର କୌଣସି ଉତ୍ତର ନାହିଁ । ସେ ପ୍ରାୟ ନିରାଶ ହେବା ଢଙ୍ଗରେ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲା । କିଛି ରାଗିଯାଇ ପାଟି କଲା ।

''ହେ ଗାଡ଼ିବାଲା, କୋଉଠି ପହଞ୍ଚିଲାଣି ତମ ଗାଡ଼ି ?'' ତା' ସ୍ୱରରେ ସେ ନିଜେ ପୀଡ଼ିତ ହେଲା । ଗାଡ଼ିବାଲା ଚୁପ୍ ! – ବେ, ଆଚ୍ଛାକଥା, ଏମିତି କାହିଁକି ଚାରିଆଡ଼ ନିଶୁନ୍ ହେଇଚି ? ଏମାନେ କାହିଁକି ଏମିତି ତୁଣ୍ଡି ବାନ୍ଧିଲାପରି ବସିଛନ୍ତି । ଏମାନେ ସିନା ଲାଜକଲେ, କିନ୍ତୁ ଗାଡ଼ିବାଲା ଶଳା କାହିଁକି ଢୁନିପଡ଼ି ସେଇଠି ଢୁଳଉଚି ?–

''ହୋ ଗାଡ଼ିବାଲେ, ରୋକୋ ହମ୍ ଉତର ଜାଏଗା ।'' ପାଟିକଲା ସେ । ଗାଡ଼ି ସେମିତି ପୂର୍ବ ଛନ୍ଦରେ ଗଡ଼ିଲା । ଘୋଡ଼ାର ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଟାପୁ ବେତାଳିଆ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ସେ ପୁଣି ଥରେ ଚିତ୍କାର କଲାବେଳକୁ ଆଗରୁ ଶୁଭିଲା, ''ଅଭିନହିଁ; ଅଭି ବହୁତ ରାସ୍ତା ବାକି ହୈ ।''

ଅତି ନିସ୍ପୃହ ଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରଟିଏ । ବୋଧହୁଏ ଘୋଡ଼ାର ।

ସେ ପୁଣି ଚିଡ଼ିଗଲା । – ଗାଡ଼ିବାଲା କେମିତି ଜାଣିଲା ସେ କେତେ ବାଟ ଯିବ ? ସେ ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେଇଠି ଓହ୍ଲେଇ ଯାଇପାରେ । ପୁରା ରାସ୍ତାର ଭଡ଼ା ଗାଡ଼ିବାଲା ଦାବୀକରୁ କିନ୍ତୁ ଓହ୍ଲେଇବାଟା ପାସେଞ୍ଜରର ମର୍ଜି ଉପର କଥା ।

ଅବଶ୍ୟ ସେ ବି ଚାହୁଁ ନଥିଲା ଆଦୌ କୋଉଠି ଓହ୍ଲେଇବା ପାଇଁ । ଏ ଅନ୍ଧାରରେ ଓହ୍ଲେଇ ସେ ଯିବ କୁଆଡ଼େ । ଏଠି ତ ଗାଁ-ଗଣ୍ଡା ମଣିଷ କିଛି ନାହିଁ ! – ନ ଓହ୍ଲେଇ ମଧ ଯିବ କୁଆଡ଼େ ? ସେ ଗାଡ଼ି କାହାର ? – ସେ ମହିଳାମାନେ କିଏ ? କେଉଁଆଡ଼େ ଯାଉଛି ନ ଜାଣି ବସି ରହିବା ମଧ କୋଉ ବୁଦ୍ଧିମାନର କାର୍ଯ୍ୟ !

ସେ ନିଜ ଉପରେ ଭୟଙ୍କର ଚିଡ଼ିଗଲା । ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାକୁ ଅନୁଭବ ହେଲା ଯେ ତା'ର କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ବୁଦ୍ଧିମାନର ନୁହେଁ । ସେ କିଛି ଚିନ୍ତା କରିବା ପୂର୍ବରୁହିଁ କ'ଣ ସବୁ ଘଟିଯାଉଛି । କାହିଁକି ସେ ଅଜଣା ଲୋକଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଅଜଣା ଜାଗାକୁ ଏମିତି ବୁହାହେଇ ଯିବ ଏବଂ ତା'ର ପ୍ରତିବାଦକୁ କେହି ଖାତିର କରୁନଥିବ । କାହିଁକି ? – ସେ କ'ଣ ଯା' ଉପରୁ ଡେଇଁ ପାରିବ ନାହିଁ ?? – ବେକୁବ !! ଚଳନ୍ତା ଗାଡ଼ିରୁ ଡେଇଁବା କୋଉ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟ ? – ତା'ହେଲେ କ'ଣ ଏମିତି ସେ ବସିଥିବ ଏ ମୁର୍ଦ୍ଧାରଙ୍କ ଗହଣରେ ଏବଂ ଯିବ ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ କୌଣସି ଅଜଣା କବରରେ ପୋତି ହେବାପାଇଁ ? – ଡେଇଁବ ନାହିଁ କି ବସିବ ନାହିଁ ? – ଆଉ ତେବେ କ'ଣ କରିବ ବେ ଶାଲା ?? – ସେ ଚଡ଼ାଲ କିନା ନିଜ ଦୁଇ ଆଣ୍ଠୁରେ ଚାପୁଡ଼ା ମାରି ବିକଟାଳ ରଡ଼ିଯାଏ ଛାଡ଼ିଲା !

ଚମକି ପଡ଼ିଲା ଗାଡ଼ି ଅସମ୍ଭାଳ ଭୂମି କମ୍ପରେ ! ଘୋଡ଼ା ଲେପ୍‌ଟି ପଡ଼ି ଛୁଟିଲା ପ୍ରାଣମୂର୍ଚ୍ଛା । ମୁର୍ଦ୍ଧାରମାନେ ସରୁସ୍ୱରରେ ଚିତ୍କାରକଲେ । ସେ ଛିଟିକି ପଡ଼ିଥାନ୍ତା । ସମ୍ଭାଳିଗଲା ଛାତର ଗୋଟେ ବତାଧରି । – ଗାଡ଼ିବାଲା ଗର୍ଜିଲା ଘୋଡ଼ାକୁ ରୋକିବା ପାଇଁ ।

ସେ ବିଜୟୋଲ୍ଲାସରେ ପୁଣି ବିକଟାଳ ରଡ଼ିକୁ ଦୋହରାଇଲା । ଗାଡ଼ି ଉଠିଲା, ପଡ଼ିଲା, ଦୋହଲିଲା ଏବଂ ଚୂଡ଼ାନ୍ତ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କୁଢ଼େଇ ହୋଇପଡ଼ିଲା ବିଦୀର୍ଣ୍ଣ ଗୋଟାଏ ଶବର ପାହାଡ଼ ଉପରେ । ଆର୍ତ୍ତନାଦ ଗୁଡ଼ିଏ ଶୁଭିଲା । ସେ ଅକ୍ଷତ ଛିଟିକି ପଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ଦାନ୍ତ ଜାବି ବିଡ଼ବିଡ଼ ହେଲା । 'ହାଁ ଶାଲା, ଏବେ ଯାଇଁ ତମ ବୀଣା ବାଜିଲା ? ଶାଲା, ମୁର୍ଦ୍ଧାର ହେଇ କେମିତି ମତେ ଘେରି ଯାଇଥିଲବେ ?

ସେ ଅନ୍ଧାରରେ ଦରାଣ୍ଡି, ଭଙ୍ଗା ଚକତଳୁ, ଦଣ୍ଡାତଳୁ ସେ ଚିତ୍କାର ଗୁଡ଼ିକୁ ଓଟାରି ବାହାର କରିଆଣିଲା । ଗାଡ଼ିବାଲା ବି ଜଣାଗଲା ବେଶ୍ ଅକ୍ଷତ । ସେ ଝାଡ଼ିଝୁଡ଼ି ହୋଇ ପ୍ରଥମେ ହାତ ମାରିଲା ଘୋଡ଼ା ଉପରେ । ଗରମ ବାମ୍ଫ ଏବଂ ଝାଳ ଉତୁରି ପଡୁଥାଏ ତା ଦେହରୁ, କିନ୍ତୁ ଭଙ୍ଗାଚକ ପରି, ଗୁଣ୍ଡ ଗାଡ଼ିପରି, ସେ ନିସ୍ପନ୍ଦ । ଘୋଡ଼ା ମରିଗଲା ପରେ ଘୋଡ଼ାଗାଡ଼ି ନାହିଁ । ଗାଡ଼ିବାଲା ମଧ ନାହିଁ । ସେ ଆସି ଠିଆ ହେଲା ସୁକ୍‌ସୁକ୍ କାନ୍ଦମାନଙ୍କ ପାଖରେ । ବେତାଳିଆ ନିଶ୍ୱାସଟିଏ ବିଚାରା ।

ସେ ତା ପଛ ମୁଣାରୁ ଗୋଟିଏ ବୋତଲ ବାହାର କରି ତା'ର ଠିପି ଖୋଲୁ ଖୋଲୁ କହିଲା – "ସବୁପ୍ରକାର ଦୁର୍ଘଟଣାର ଔଷଧ ମୋ ପାଖରେ ଅଛି । ଏଇଥିରୁ ପାନେ ଲେଖା ସମସ୍ତେ ପିଇ ନିଅନ୍ତୁ ।"

ସେଇ ଅନ୍ଧାରରେ ନିର୍ଭୁଲ୍ ମାତୃସ୍ତନ ପରି ଅଣ୍ଡାଳି ହୋଇ ସେ ବୋତଲଟି ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ କିଛି କିଛି ରସ ନିଗାଡ଼ିଦେଲା ।

ସେ ଦମ୍ଭିଲା ସ୍ୱରରେ ପଚାରିଲା – "ଆଚ୍ଛା, ଏଇଟା କୋଉ ଜାଗା ? ଆମକୁ ତୁ କୁଆଡ଼େ ଆଣିଚୁ ?"

ପ୍ରଶ୍ନଟି ବୋଧହୁଏ ଘୋଡ଼ା ପାଇଁ ।

ଉତ୍ତର ଦେଲା ଗାଡ଼ିବାଲା – "ଜଣାନାହିଁ । ଯେ ଆଣୁଥିଲା, ସେ ମଲାଣି ।"

"ତା' ହେଲେ ଆପଣମାନେ କୁଆଡ଼େ ଯାଉଥିଲେ ?"

ଜଣେ ତା' ଭିତରୁ ଠୁସ୍ ଠୁସ୍ ଠୁସ୍ ହସିଲା ।

"ଆପଣ ତ ଆମର ମାଲିକ । ଆପଣ ଯୁଆଡ଼େ ନେବେ ।"

ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ସେମିତି ପାତଳ ପାତଳ ହସ ଦୋହରେଇଲେ ।

'ସେ'ର ମଂଜ ଥରିଗଲା ।

"ଆପଣ ସେଦିନ ରାତିରେ ମୋ ସ୍ୱାମୀକୁ ନେଇ ଲାପତା କରି ଦେଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ତାକୁ ସେବଠୁ ରାତି ରାତି ଖୋଜିଛି ଏବଂ ଆପଣଙ୍କୁ ନ ଖୋଜି ପାଇଗଲି । ଆପଣଙ୍କୁ ଗାଡ଼ି ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲା ବୋଲି ନ ଜାଣି ମୁଁ ବସି ପଡ଼ିଥିଲି । ଏବେ ଆପଣହିଁ ତ ମୋତେ ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ନେଉଛନ୍ତି ।"

"ସଟ୍‌ଅପ୍ ! ମୁଁ ସେଭଳି କୌଣସି କାମ କରିବା ଲୋକ ନୁହେଁ ।"...

"ତା'ହେଲେ ଆପଣ ମୋ ପୁଅକୁ ବିଷ ଇଞ୍ଜେକ୍‌ସନ୍ ଦେଇ ମରେଇ ନାହାନ୍ତି ? ରାଗରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ଗୁଳି କରିଦେବ ବୋଲି କହିଦେଲା ବୋଲି ତା' ବାପକୁ ଫାଶୀ ହୁକୁମ ମିଳିନାହିଁ ?" କହିଲା ଆଉ ଜଣେ ।

ଅନ୍ଧାରରେ ତା'ର ଆଖି ଦାଉ ଦାଉ ହେଇ ଫାଟି ପଡ଼ିଲା । ତା' ପାଟି ଓହଳି ରହିଗଲା । ସ୍ୱର ଖୁବ୍ ଖାସ୍ ମାସୁଆ ।

"ନା' ତ ! – ମୋର ସେଭଳି କିଛି କରିବାର ମନେନାହିଁ ।"

"ହାଁ, ମନେ ନାହିଁ ? ତା'ହେଲେ ତ ମୋ କଥାବି ମନେ ନଥିବ ।" କହିଲା ତୃତୀୟ ସ୍ୱର ମୋତେ ଏବଂ ମୋ ଭଉଣୀକୁ ଆମ ବାପ ମା'ଙ୍କ ପାଖରୁ ଛଡ଼େଇ ଆଣି ମାଛ ପୋଷିଲାପରି ରଖାହେଇ ନଥିଲା ? – ମୋ ଭଉଣୀର କଣ୍ଠା ମୁଁ ଖୋଜି ଖୋଜି ପାଉନାହିଁ । ମୋତେ କେବେ ଆପଣଙ୍କ ଭୋଗ ଥାଳିରେ ପରସା ହେବ ତା'ବି ଜାଣିନାହିଁ । ଏମିତି ଲୁଚି ଲୁଚି ବୁଲୁବୁଲୁ ହଠାତ୍ ଖୋଦ୍ ଆପଣଙ୍କ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଗଲି । ଆପଣହିଁ କହିବେ – ଲୁଣ ମଡ଼େଇ ଖାଇବେ ନା କଞ୍ଚା ?"

''ହି ହି, ହି ହି – ହା ହା ହା । ସମସ୍ତେ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଲହଲହ ହସର ଶିଖା ତୋଳିଲେ । ସେ ହାଁ କରି କେବଳ ଠିଆ ରହିଲା ।

ବିଡ଼୍‌ବିଡ଼୍ ମନକୁ ମନ କହିଲା – ''କାହିଁ, ମୁଁ ତ ସେମିତି କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।'' – ହୁଁ ହୁଁ ହୁଁ – ବୋଧହୁଏ ସେ କାନ୍ଦି ପକେଇଲା । ସେମିତି ବିଡ଼୍‌ବିଡ଼୍ ହେଲା – ''ମୁଁ ତ ସବୁ ହାରିସାରିଛି । ମୋ ଶୈବ୍ୟା କ୍ରୀତଦାସୀ । ମୋ ପୁଅକୁ ସାପ ଖାଇ ଦେଇଛି । ମୋତେ ଆଉ ଜଣକ ଚିତାରେ ସେମାନେ ପୋଡ଼ି ଦେଉଥିଲେ । ...ମୁଁ...ମୁଁ, ହୁଁ ହୁଁ ହୁଁ...''

ସେ ପାଦ ତଳିପାରୁ କେଶାଗ୍ର ଯାଏ ଥରି ଥରି କାନ୍ଦିଲା ନୀରବରେ । ଗାଡ଼ିବାଲା କହିଲା – 'ଆରେ ସବୁ ଭୁଲ୍ ସବାରି ନେଇ ମୁଁ ଚାଲିଆସିଲି । – ମୋ ଗାଡ଼ି ! ...ମୋ ଘୋଡ଼ା ! ...ମୋ ଇଜ୍ଜତ... !!' କହି ସେ ବି ମୁହଁ ଘୋଡ଼େଇ କାନ୍ଦିଲା ସକ୍‌ସକ୍ ।

ହସ କାନ୍ଦ ଏକା ଥରକେ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ଠପ୍‌କିନା ।

ସମସ୍ତେ ମଲା ଘୋଡ଼ାକୁ ଘେରି ତାକୁ ଆଉଁସିଲେ ଅନ୍ଧାରରେ ।

ସେ ମୁର୍ଦାରର ପେଟତଳେ ଲେପ୍‌ଟି ଯାଇ ଆଖି ବୁଜିନେଲା, ମନକୁ ମନ ପଚାରିଲା, ''ମତେ କହିପାରୁ ମୁଁ କୋଉଠି ? – କୁଆଡ଼େ ଯିବି ? କେମିତି ଯିବି ? – କେମିତି ଯିବି ?...''

□□□

ଆମେ ତେରଜଣ

''ସେଇଟା ମଣିଷ ନୁହେଁ ହୋ ! ସେ ନିଶ୍ଚେ ଡେଣା ମେଲେଇ ତୁମ ଆଖି ସାମନାରେ ଦିନେ ନା ଦିନେ ଉଡ଼ିଯିବ । ତା' ଉପରେ ସୁନାରଙ୍ଗର ପରସବୁ ଗଜରୁଥିବାର ମୁଁ ଆଖିରେ ଦେଖିଛି ପରା । ସେ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ସାଧୁଛି । ସେତକ ସରିଗଲେ ସେ ପକ୍ଷୀ ପାଲଟିଯିବ । ମୁଁ ଖାଲି ଭାବୁଛି ସେ ଆମ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଆସିଲା କେମିତି । ତମେ ସବୁ କିଛି ଜାଣିନ । ଶୁଣ, ଶୁଣ, ଗୋଛେଇତ କ'ଣ କହୁଛି । ସେ ମହନ୍ତ ପିଲା – ତାକୁ ସବୁ ଜଣା ।'' ...ଉହ୍ମେଇକୁ ଘେରି ଗୋଟାଏ କୁହୁଳା ଘରସାରା ଭଳି ରହିଥାଏ । ସେଇ କୁହୁଳା ଭିତରେ ଆମେସବୁ ବୁଡ଼ି ରହିଥାଉ ସମୁଦ୍ର କୁହୁଡ଼ିରେ ନଆ ଭଳି । ଖାଲି ସ୍ୱର ବାରି ଠଉରେଇବା କଥା । ଭିତରେ ଆଲୁଅ ନାହିଁ । ବାହାରେ ଶିମୁଳିଗଛରୁ ଟପ୍‌ଟାପ୍ ହୋଇ କାକର ପଡୁଥାଏ ଟିଣଛାତ ଉପରେ । ମଝିରେ ମଝିରେ ଗୋଟାଏ କୋହଲା ଭୁଆରିଆ ପବନ ସୁ-ସୁ ହୋଇ ପିଟିଦେଇ ଚାଲିଯାଉଥାଏ – ଦକ୍ଷିଣରୁ ଉତ୍ତରକୁ ।

''ମୁଁ ଆଉ କହିବି କ'ଣ ?'' ବୋଧହୁଏ ଗୋଛେଇତ କହିଲା । ''ମୁଁ ତାକୁ ଦେଖିଲା ଦିନୁ ସନ୍ଦେହ କଲିଣି । ସମୁଦ୍ର ବାଲିରେ ସେଦିନ ସେ ଠିଆହୋଇଥାଏ – ଗୋଟାଏ ପାଞ୍ଚହାତିଆ ଅର୍ଘାମଣିଷ । ରାତି ସେତେବେଳକୁ ଜମିଆସିଥାଏ । ଆଗକୁ ନିକାଞ୍ଚନ ମଶାଣି । ମୁଁ ହାରାମି 'ମାଲ୍' ଠଉରାଇ ଯାଇଥିଲି ତ ! କଅଁଳିଆ ପବନରେ ହାତଗୋଡ଼ ଫିଟେଇ ଦେଲାରୁ ଗୋଟାଏ ନିଦ କାହୁଁ ଥିଲା ଝାଙ୍କିଦେଲା । ଆଖି ଫିଟେଇଲା ବେଳକୁ ସବୁ ଚିଡ଼ିଆ ଫୁର୍ । ସମୁଦ୍ର ବେହିପୋ ଗର୍ଜୁଥାଏ । ଠାଉକିଆ ଢହ୍ନଟାଏ ଏମିତି ଦଶ-କୋଡ଼ିଏ ହାତ ଉଠିଆସିଥାଏ ସମୁଦ୍ର ଉପରକୁ । ହାଉଲେ ହାଉଲେ ଦି' ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡେ ହାଇ ମାରିଲା । ତହୁଁଉାରୁ ତ ଭାଇ, ଯାଇଁଲ, ମୋ ଗୋଡ଼ହାତ ମୂଦା ହୋଇଗଲା ! ...ଏମିତି ଖଣ୍ଡଦୂରକୁ ସେଇଟା ଠିଆହୋଇଥାଏ ।'' ଧୂଆଁ ଭିତରେ ଖସର ଖସର ହୋଇ କେତେଜଣ ଘୁଞ୍ଚିଲେ । ଉହ୍ମେଇର ଦିକି ଦିକି ରଡ଼ ଆଲୁଅରେ ଚେମେଣି ଆଖି ପରି ହଳ ହଳ ଆଖି ପାଖେଇ ଆସିଲେ ।

''ସେଇଠୁ କ'ଣ ହେଲା ?''

''ମୁଁ ଦେଖିଲି ସେଇଠି ଆଉ ଉପାୟ ନାହିଁ । ବାଲିରେ ଧାଇଁଲେ ସେ ଯୋଡ଼ାଏ ଖେପାରେ ମୋ ଉପରକୁ ଝାମ୍ପି ଆସିବ । ମୁଁ ମିଟିମିଟି ଅନେଇ ସେମିତି ନିଶ୍ଚଳ ପଡ଼ିରହିଲି । ସେଇଟା ସେମିତି ଧୂଆଁ ଖମ୍ବ ପରି ଠିଆ ରହିଥାଏ । ମତେ ସେତେବେଳକୁ ବାହାର ପାଣି ଦେଖେଇଲାଣି । ସେଇଟା ନିଶ୍ଚେ ଗୋଟାଏ ଯକ୍ଷ, ନହେଲେ ଗୋଟାଏ ପିଶାଚ । ଉଠିଲେ ମଲି, ନଉଠିଲେ ମଲି । ସେମିତି ପଡ଼ିଥାଏ । ...କେତେବେଳକୁ

ଯାଇ ସେ ହଲିଲା । ଆଉ ଉପରକୁ ଏମିତି ଜହ୍ନ ଆଡ଼େ ଅନେଇ, ବଲୁଚ, ଗୋଟାଏ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲା ।''

ଆହୁରି ଘୁଞ୍ଚିଆସିଲେ ଉହ୍ଲେଇ ପାଖକୁ ଗୁଡ଼ିଏ ଡରକୁଳା ଶେତାମୁହଁ ଆଉ ଗୋଟାଳିଆ ହଳହଳ ଆଖି ।

''ସେଇଟା କିନ୍ତୁ ରଡ଼ି ନୁହେଁ । ଧର ଯେମିତି ବାଘ ବା ସିଂହ ରଡ଼ନ୍ତି, ଏ ସେମିତି ନୁହେଁ । ଏଇଟା ଶଙ୍ଖ ପରି ଗୋଟାଏ ମଧୁରିଆ ରଡ଼ି । ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି ! ତା'ପରେ ଭାବିଲି କୋଉଠି ତାକୁ ଶୁଣିଛି ନା ନାହିଁ । ମୋତେ ଲାଗୁଥାଏ କୋଉଠି ହେଲେ ନିଶ୍ଚେ ଶୁଣିଛି । ଆଉଥରେ ଶୁଣିଥିଲେ ଚିହ୍ନିପକେଇଥାନ୍ତି; ମାତ୍ର ସେ ଆଉ ରଡ଼ିଲାନାହିଁ !''

''ଆଚ୍ଛା, ଗୋଛେଇତେ । ଟିକିଏ ମନେପକେଇଲ । ସେଇଟା ହଂସ ରଡ଼ି ପରି ଶୁଭୁଥିଲା କି ?''

''ଆହେ ହେ ! ସତେ ତ' ! ସେଇଭଳି ଗୋଟାଏ ପକ୍ଷୀରାବ ସେ ଦଉଥିଲା ।''

''ବାଆସ୍ । ଏଥର ତୁନିପଡ଼ ଗୋଛେଇତେ । ବାକି ମୁଁ କହୁଛି...''

''ସେଇଟାକୁ ମୁଁ ମଧ ଏମିତି ଭେଟେଣା ହେଲା ପରି ଦେଖିଥିଲି । ପିନ୍ଧିଥାଏ ଖଣ୍ଡିଏ ତଉଲିଆ । ମେଳା ଦେହ । ଖଣ୍ଡେ ମୁଣା ଝୁଲେଇଥାଏ କାନ୍ଧରୁ । ଖାଲିପାଦ । ସେ କେଉଁଠି ହେଲେ ଲୁଚିବା ଜନ୍ତୁ ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ଦିନଯାକ କୋରଡ଼ ଭିତରେ ରହିଲାପରି ସେ ଏକୁଟିଆ ସେଇ ନିଛାଟିଆ ଭଂଗାଘରେ ରହିଥାଏ । ରାତି ଟିକିଏ ଆଗେଇ ଗଲେ ବାହାରେ ।''

ଗୋଟାଏ ଟୋକାଳିଆ ନୂଆ ସ୍ୱର ବାଜିଉଠିଲା – ''ଆଚ୍ଛା, ସେ ଶଳାଟିକୁ ପୋଲିସକୁ ଦେଇଦେଲେ କେମିତି ହୁଅନ୍ତା !''

''ଚୋପ୍‌ବେ, ଟୋକା !'' ଖିଙ୍କାରି ଉଠିଲେ ଅଧ ଡଜନେ ପୋଖତ ମଣିଷ ।

''କ'ଣ ସବୁ ଭଣ୍ଡୁର୍ କରିଦେବୁ ନା କ'ଣ ? ମାଡ଼ ମହଣ ପଇସେ ହେଇଯିବ ଏଇଲେ ଦେଖିବୁ ?''

''ହଉ, ହେଲା ହେଲା । ସେଇଟା ମକୁନ୍ଦା, ହରିଆଇ, ତା' ବାପ ମଲାଣି । ତାକୁ ଆଉ ସେମିତି ଶୋଧନା । ସେଇଠୁ କ'ଣ ହେଲା ?''

''ହବ କ'ଣ ନେଫେଡ଼ା – ଏଥିରୁ ଗୁଡ଼େ ତ ସବୁ ବିଗାଡ଼ି ଦେବେ ଦିନେ । ତମେ ଜାଣିଲଣି କଥାଟା କ'ଣ ? ନଜାଣି ନଶୁଣି କାହିଁକି କଲର୍ କଲର୍ ହେବ ଶୁଣେ । ତମେ କ'ଣ ସେ ମଶାଣିକି ଗଲାବେଳେ ତା' ବସା ଭିତରେ ପଶି ତା' ପୁଟୁଳି ଫିଟେଇଚ ?''

''ହେ ହରିଆଇ, କ'ଣ କହୁଚୁମ !''

''ଜଳୁଥିବା ଚିତା ଦେହରୁ ଆଞ୍ଜୁଳା ଆଞ୍ଜୁଳା ପାଉଁଶ ଆଉ ରଡ଼ ନିଆଁ ଆଣି ମୁଣ୍ଡରୁ କେମିତି ସେ ସ୍ନାହାନ କରେ, ଦେଖିଛ ? ପାହାନ୍ତା ବେଳକୁ ଧପାଲି

ଆସିଲାବେଳେ ତା'ର ସେ ଦାଉ ଦାଉ ଆଖି କାଳିଆ ପାଉଁଶିଆ ଭୁତୁଣ୍ଡା ହାତ ଗୋଡ଼କୁ ଦେଖିଛ ? ସେତେବେଳେ ସେ ଯେମିତି କୁନ୍ଥଉଥାଏ – ଶୁଣିଲେ ଶଳେ ସେଇଠି ଛେରି ପକେଇବ । କଣନା ପୁଲିସିକି ଦେଇଦେଉନ ! ହୁଃ ! ଏଇ ପୁଲିସିକି ଆମେ ଚିହ୍ନିନୁ । ବାବୁ, ଶୁଣ ! ସେ ଗୋଟାଏ କ'ଣ ସାଧୁଛି, ଏଇଟା ସତ । ସେଇଟା ମଣିଷ ନୁହେଁ, ଏକଥା ବି ସତ । ମୁଁ ଆଖିରେ ଦେଖିବା କଥା । ଆଉ କିଏ କ'ଣ କହିଲେ ମୁଁ କାହିଁକି ଶୁଣିବାକୁ ଯିବି ?''

ହରିମଲ୍ଲର ସ୍ୱର ଗହିରିଆ । ତା'ର ଗୋଛିଆ ନିଶ, ତହୁଁ ଗୋଛିଆ ଦାଢ଼ି, ଛେପେରା ଫାଲୁଆ ମୁହଁ, ଦିକି ଦିକି ଆଖି ବହୁ ଗୁପ୍ତକଥା ଆଡୁଆଳକୁ ଅନେଇଲା ପରି ଦିଶନ୍ତି । ସେ ଧୋବଧୂଆଁ ଭିତରେ ତାକୁ କେହି ଦେଖିପାରୁ ନଥାନ୍ତି; ତଥାପି ତା' ମୁହଁ ସମସ୍ତିଙ୍କି ଝଲମଲ ହୋଇ ଦିଶିଯାଉଥାଏ ଆମ ମନ ଭିତରେ ।

ହରିଆଇ କହି ଚାଲିଲା – ''ଦିନବେଳେ ତାକୁ କେହି ଏଯାଏଁ ଦେଖିନାହାନ୍ତି । ସେ ସେଇ ଭଙ୍ଗାଘରେ ଥାଏ । ସେ କବାଟ କେଉଁ ଯୁଗରୁ ଜଙ୍କ ଲାଗି ଫିଟେନାହିଁ । ସେ ଆସି ଭିତରକୁ ଗଳିଯାଏ ଗୋଟାଏ ଝରକା ବାଟେ । ନିଃଶବ୍ଦରେ ସଟା କରି ଚିଲା ମାରିଯାଏ । ନଦେଖିଲେ ଭାଇ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ ନାହିଁ । ରାତିଯାକ ତା' ପଛରେ ଛାଇପରି ମୁଁ ସେଦିନ ବୁଲିଲା ପରେ ମୋତେ ହାଲିଆ ଲାଗୁଥାଏ କାହିଁରେ କ'ଣ । ଆଖି ବାଟିହୋଇ ପଡୁଥାଏ । ତଥାପି ଟିକିଏ ସକାଳ ପବନରେ ବୁଲାବୁଲି କରି ଚେଙ୍ଗା ହୋଇ ସେଇଆଡ଼େ ଫେରିଲି । ସକାଳୁଆ ଢୁଆର ଘୁ-ଘୁ ଗର୍ଜୁଥାଏ । ମୁଁ ଛପି ଛପି ଡାକିଲି । ଗୋଟାଏ ଜଙ୍କଲଗା ବୁଢ଼ିଆଣୀ ଜାଲଘେରା ଝରକା ଦେହରେ କଣାଟାଏ ଥାଏ । ହାତ ମାରିଲେ କୁଡ଼େଇ ହୋଇପଡ଼ିବ କାନ୍ଥ ଲଗାଡ଼ୁ । ସେଇ ବାଟେ ଅନେଇଦେଲା ବେଳକୁ ଭାଇ, ମତେ ସତ; ତମକୁ ମିଛ, ସେ ଘରଟା ମଝିରେ ସେ ଖାଲି ସୁନା ପରି ଜଳୁଛି । ମୁଁ ତାବ୍ଦା ହେଇ ଅନେଇଲି । ବୁଝିଲି ଯେ କାହୁଁ ଆସି ସକାଳ ଖରା ତା' ଉପରେ କୁଡ଼େଇ ହେଇ ପଡ଼ିଛି । ସେ ସେମିତି ଅନେଇଛି । ତା' ଆଖି ଯୋଡ଼ାକ ମନ୍ଦାର ପାଖୁଡ଼ା ପରି ଥୋପି ପଡୁଛି । ରାତିଯାକ ବସି ଖାଲି କୁସୁମା ଖାଇଛି ଯେମିତି ! ନିଶଦାଢ଼ି ସବୁ ସୁନା ତାର ପରି ଝଟକୁଚି । ମୁଣ୍ଡରେ କେରି କେରି ସୁନାରଙ୍ଗର ଜଟ । ମୁଁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି – ତା' ଠାଣି ଦେଖି ତା ନାକ ଦେଖି । ଚାଖେଣ୍ଡେ ଲମ୍ବ ନାକ ଆଉ ସେ ଗୋଟାଳ ଗୋଟାଳ ଆଖି ଜମା ମଣିଷର ନୁହେଁ । ତା' ଆଖିର ପଦ୍ମ ଉପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଝଟକୁଥାଏ । ସେତିକିବେଳେ ସେ ସେମିତି ଗୋଟାଏ କୁହାଟ ଛାଡ଼ିଲା । ମୁଁ ଲଥିକିନା ବାଲିରେ ବସିପଡ଼ିଲି । ମୋ ଆଣ୍ଠୁ ହୁଗୁଳିଗଲା । ଗୋଟାଏ ମସ୍ତବଡ଼ ରାଜହଂସ ବୋବେଇଲା ପରି ଶୁଭିଲା । ଶଙ୍ଖ ଡାକିଲାପରି ସେ କୁହାଟ !''

ଆମେ ସମସ୍ତେ ନିସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଗଲୁ । କାହାରି ତୁଣ୍ଡରୁ କଥା ବାହାରୁ ନଥାଏ । ଏତିକିବେଳେ କେଁକଟକଟ ହୋଇ କବାଟ ଫିଟିଗଲା । ସମସ୍ତେ ଏକାସାଙ୍ଗରେ କୁଡ଼େଇ ହୋଇପଡ଼ିଲୁ ଗୋଟାଏ ପଟକୁ । ମୁକୁନ୍ଦା ଚିର୍‌ଚିରେଇ ଉଠିଲା ଭୟରେ ।

ହାଉଳି ଖାଇଗଲୁ ଆମେ ସମସ୍ତେ । ବାହାରର ଝାପସା ତରା ଆଲୁଅରେ ଦରମେଲା କବାଟ ପାଖରେ ଯେ ଆସି ଠିଆହେଲା ସେ କିଏ କେଜାଣି ! ସେ ପାଞ୍ଚହାତ ଧୂଆଁଖମ୍ବ ପରି ଠିଆରହିଲା ! ତା'ପରେ ହାତରେ ଧରିଥିବା ମୂଳିଟାକୁ ଭୂଇଁରେ ଦୁଲ୍‌କିନା ବାଡ଼େଇ ଗର୍ଜିଲା ।

"କିବେ, ହେମ୍‌ତି କ'ଣ ବୋବଉଛ ? ...କ'ଣ ହେଲା କି ?"

"ଆରେ ଗରିଲା ଆସିଲା ମ ! ଗଳା ଖଙ୍କାରି ଗୋଛେଇତେ କହିଲେ । କୋଉଠି ଥିଲୁ ଏତେବେଳଯାଏଁ କିରେ ହୁଣ୍ଡା ? ...ହଉ ଆ, ବସ୍ । ଆମେ ଯୋଉ ତେରକୁ ସେଇ ତେର ହୋଇଗଲେ । ଭାରୀ ଗହନ କଥା ପଡ଼ିଛି । ପୁଣି ବୋଲ୍ ହରିଆଇ, ସେଇଠୁ କ'ଣ ହେଲା ?"

କବାଟଟାକୁ ଧଡ଼ାସ୍‌କିନା ପେଲିଦେଇ ଗରିଲା ଧୁସିହେଲା ଅନ୍ଧାରରେ । ଠେଙ୍ଗାଖଣ୍ଡକ ଥୋଇଦେଇ ଭୁସ୍‌କିନା ବସିଲା । ତା' ନିଃଶ୍ୱାସ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶୁଭୁଥାଏ ।

ହରିଆଇ ପଚାରିଲା, "କିରେ କ'ଣ ଜୋଡ଼ି ଛାଡୁଥିଲୁ କି ଏ ଅଧରାତିରେ ?"

"ଆହେ ନାଇଁ, ସେ ବହୁତ କଥା ଅଛି । ତେବେ ଆଗ ତମକଥା ସାରୁନ, ମୁଁ କହୁଛି । ତେମେ ତ ସେଇ ଭେରଣ୍ଡ ସାଧକ କଥା କହୁଥିବ । ସେ ସାଇବୀ ନିଶା ଚଳେଇଲା ଦିନୁ ତମେ ଯାପେ ବେଶୀ ବେଶୀ ଡରକୁଳା ହେଇଗଲଣି । ହଉ ଆଗ କହିସାର । ସେଇଠୁ ଶୁଣିବ ମୁଁ କ'ଣ କରିଚି ।"

ମନ ଦଭାଗ ହୋଇଗଲା । ଟିକିଏ ଛପଛପ ଲାଗିଲା ଅନ୍ଧାରରେ ଦୁଇଟି ଅଦୃଶ୍ୟ ଡେଣା । ତା'ପରେ ଅଚ୍ଛ ଟିକିଏ ଗଳା ସଫାକରି ହରିଆଇ କହିଲା –

"ହଉ, ଶୁଣ ତେବେ ଗୋଛେଇତେ । ମୁଁ ସେଇ ଝରକା ପାଖରେ ବସିଥାଏ କାନ୍ଥକୁ ଆଉଜି । ମୋତେ ଲାଗିଲା ସେ ଭୂଇଁ ଖଣ୍ଡ କମ୍ପୁଛି । ମୁଁ ଦମ୍ଭ ହୋଇ ବସିଲି । ମୋ ବୁକୁକୁ ସମ୍ଭାଳି ପୁଣି ଅନୁଭବ କଲି – ସେ ଖଣ୍ଡ ସତକୁସତ ଗୁମୁଗୁମୁ ହୋଇ କମ୍ପୁଥାଏ । ମୁଁ ଖପ୍‌କିନା ଠିଆହୋଇ ଜଳାବାଟେ ଗଳି ଚାହିଁଲି । ଭିତରେ ଆହୁରି ଆଲୁଅ ପଡ଼ିଥାଏ । ସେ ପାଣ୍ଡିଆ ପକେଇ ନଇଁ ପଡ଼ିଥାଏ ଭୂଇଁ ଉପରେ – ତା' କାଗଜ ଉପରେ । ତା'ର ସେ ଝଟକୁଥିବା ଲମ୍ବା କଲମଟା ଉପରେ ଖରାପଡ଼ି ଦାଉଦାଉ ଦିଶୁଥାଏ । ସେ ଲମ୍ବ ସାରସଟାଏ ପରି ବିଛେଇହୋଇ ବସିଥାଏ । ତା' ଗୋଡ଼ ଯୋଡ଼ାକ କେତେ ଲମ୍ବ ସତେ ! ତା' କାନ ତା' ଉପରେ ସେ ଜଟ । ମୋତେ ଲାଗିଲା ତା' ଦେହସାରା ସେମିତି ସୁନାରଙ୍ଗର ଝଟକୁଥିବା ଅସଂଖ୍ୟ ପର ଚିକ୍‌ଚିକ୍ କରୁଛି – ତା'ର ହାତେ ଲମ୍ବ ବେକ ବଙ୍କେଇ ଦେଇ ସେ କଣ ଲେଖୁଥାଏ । ତା' କଲମ ଉପରକୁ ଚିକ୍‌ଚିକ୍ ହୋଇ ଓହ୍ଲେଇ ଆସୁଥାଏ ସୂର୍ଯ୍ୟ । ସେଇଟା ଜମା ମଣିଷ ନୁହେଁ; ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ପକ୍ଷୀ ।

"ହଠାତ୍ ଦେଖିଲି ଯେ ସେ ଘର କାନ୍ଥଯାକ ଥାକ ଥାକ ପୋଥି । ସେଇ ବୋଧହୁଏ ତାକୁ ସବୁ ସାଧିଛି । ମୁଁ ଅନେଇଥାଏ – ତା ଦେହରୁ ସୁନାର ରଙ୍ଗ ଆସ୍ତେ

ଆସ୍ତେ ଓହ୍ଲେଇଗଲା । କଲମରୁ ମଧ୍ୟ ଓହରିଗଲା ସୂର୍ଯ୍ୟ । ସେ ସେଇଠି ଶୋଇଗଲା ଭୂଇଁ ଉପରେ । ମୂର୍ଚ୍ଛା ହୋଇଗଲାଭଳି; ଆଉ ହଲିଲାନାହିଁ । ମୁଁ ଲେଉଟି ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲି । ମୋର ବୁକୁ ଦାଉଁଦାଉଁ ପଡୁଥାଏ । ମୁଁ ସେଇଠୁ ବାହୁଡ଼ି ଆସି ଗଣ୍ଡେ ଖଇ ପାଟିରେ ପକେଇ ପାଣି ମନ୍ଦେ ପିଇଦେଲି । ମନ ଲାଗିଥାଏ ତାକୁ ପୁଣି ଯାଇ ନିଘାକରିବି । ସେ ଜଳା ପାଖକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲାବେଳକୁ ସେ ନମାଜ କଲା ଭଙ୍ଗୀରେ ଦୁଇ ଗୋଇଠି ଉପରେ ବସି ସ୍ଥିର ହୋଇ ଅନେଇଛି । ତା' ପାଖରେ କେତେ କ'ଣ ସବୁ ଧୂଆ ହୋଇଛି । ଗୋଟାଏ ମୁଣି ଫିଟି ରହିଛି । ଗୋଟାଏ କେମିତି ମତାଣିଆ ବାସ୍ନା ବାହାରୁଛି ସେ ଭିତରୁ । ଏମିତି ତିନିଦିନ ତିନିରାତି ମୁଁ ତାକୁ ଜଗିଲି । ଆଜି ସକାଳୁ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ଦେଖିଛି । ମାତ୍ର ଓପରଓଳି ଗଲାବେଳକୁ ସେ ଭିତରେ ଅନ୍ଧାର । ଅନ୍ତର୍ଧାନ ହୋଇଯାଇଛି ସେ ଭେରଣ୍ଡ ସାଧକ । ତା' ବେଳା ହୋଇଗଲା । ଏବେ ମୁଁ ବାହାରୁଛି । ଯଦି ତାକୁ ନ ପାଉଛି ତେବେ ଜାଣ ସେ ଉଡ଼ିଗଲା । ତାକୁ କେହି ଚିହ୍ନିବା ଆଗରୁ ଏଇ ସମୁଦ୍ର ହାବାରେ ସେ ଉଡ଼ିଗଲା ।''

ହୋ-ହୋ-ହୋ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲା ଗରିଲା – ''ବୁଝିଲୁ ହରିଆଇ ! ତୋର ସେ ଟୋକି ଖଣ୍ଡକ ମଲାଦିନୁ ତୋତେ ଖାଲି ଭେଳିକି ଲାଗିଛି । ତତେ ଦିଶୁଛି କିଏ ଉଭାନ ହୋଇଗଲା, କିଏ ଉଡ଼ିଗଲା, କିଏ ସମୁଦ୍ର ଭିତରୁ ପହଁରି ଆସିଲା ଶୂନ୍ୟରେ ।'' ଦୁଲ୍‌କିନା ଗୋଟାଏ ପୋଲା ଚାପୁଡ଼ା ହରିଆଇ ପିଠିରେ ଥୋଇଦେଇ ଗରିଲା ଏଡ଼େ ପାଟିକରି କହିଲା –

''ଆଜି ଯାଇଁଲ, ଟାଉନ୍‌ରେ ଗୋଟେ ଗୋଳ ଉଠିଲା । ଶୁଣ୍ ଶୁଣ୍ କ'ଣନା ଗୋଟେ ନମ୍ନ ହୋଇ ନହକା ଗୋରା ମଣିଷ ଲୋକଙ୍କ ଝରକା ବାଟେ ଗଳି ଆସୁଛି, ତା' ଆଖିନାକ ଚଢ଼େଇପରି । ସେ ତା' ଅଣ୍ଟାରୁ ସଳ୍‌କିନା ଗୋଟେ କଲମ ବାହାରକରି ଭୁଷିଦଉଛି ସେମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ । ସେମାନଙ୍କ ମୁର୍ଦ୍ଧା କଣା କରିଦଉଛି । କଥା ରାଷ୍ଟ୍ର ହୋଇଗଲା । ଆଜି ଖୋଜିଗଲେ ଚାରିଆଡ଼େ ଲୋକ । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କାନକୁ କଥା ପହଞ୍ଚିଲା – ''ମନ୍ତ୍ରୀ ଡକେଇଲେ ମୋତେ । କହିଲେ – ଦେଖି ଗରିଲା, ତୁ ଥାଉ ଥାଉ ଜଣେ କ'ଣ କଲମରେ ଆମ ମୁଣ୍ଡ କଣା କରିଦବ ! ତୋ ମୂଳୀ ଆଉ କୋଉ କାମକୁ ଆସିଲା ।''

ମୁଁ କହିଲି – ''ମତେ ଗୋଇଠା ମାରିଲେ ସହିବି ସିନା ଖାଉନ୍ଦ, ମୋ ମୂଳୀକୁ କିଏ ପଦେ କହିଦେଲେ ତା ଦାନ୍ତ ଝାଡ଼ିଦେବି । ଆଜି ଦେଖିନିଅ ମୁଁ କ'ଣ କରୁଛି ।''

ସମସ୍ତେ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ଶୁଣୁଥାଉ । ସବୁ ସେତେବେଳକୁ ବୁଝିଗଲୁଣି ଯେ ଗରିଲା ସେଇ ଅସାଧ ସାଧକ ସାଙ୍ଗେ ମୁକାବିଲା କରୁଛି । ଅଖଡ଼ରେ ମରିବ ଏ ହୁଣ୍ଡା ଦିନେ ।

ଗରିଲା କହିଚାଲିଥାଏ – ''ଟାଉନ୍‌ସାରା ଖୋଜା ଲାଗିଗଲା । ସମସ୍ତଙ୍କୁ କୋକୁଆ ଭୟ – ଚିଁଚପଟ୍ ନାଇଁ । ମତେ କିନ୍ତୁ ବାସିଲା ଆଉ ପ୍ରକାରେ । ମୁଁ ଖେପିଗଲି ମଶାଣିଆଡ଼େ । ବେଳ ସେତେବେଳକୁ ରତରତ । ଆକାଶ ଖଣ୍ଡକଯାକ

ସୁନା ଛାଉଣୀ ହୋଇଯାଇଥାଏ । ତା'ରି ଭିତରେ ନଦିଶିଲା ପରି ସେ ଠିଆହେଇ ଉପରକୁ ଅନେଇ କୁହାଟିଦେଲା । ସେଇ ହଂସ ରଡ଼ି । ମୁଁ ମୂଳୀ ଟେକି ଗୋଡ଼େଇଗଲି । ସେ ପଛକୁ ଅନେଇ ତା' କଲମ କାଢ଼ି ଚାହିଁଲା । ଡରିଗଲା ଶଳା ନା କଣ ! ତା'ପରେ ପହଁରିଲା ପରି ପଳେଇଲା । ଡଗଡଗ ହେଇ ଡେଣା ମେଲେଇ ପକ୍ଷୀଟାଏ ପଳଉଛି ଯେମିତି । ମୁଁ ଆଉରି ଜୋରରେ ଖେଦିଗଲି । ମୁଁ ପାଖେଇ ଗଲେ ସେ ମୁହଁ ବୁଲେଇ ହସିଲାପରି 'କିର୍' କିନା ଶବ୍ଦ କରୁଥାଏ । ମୋ ସାଙ୍ଗେ ଖେଳୁଛୁ ନା କ'ଣ । ମୋ ବ୍ରହ୍ମରେ ନିଆଁ ଲାଗିଗଲା । ଶାଲା, ଏ ପକ୍ଷୀଟାକୁ ମୁଁ ଆଜି ଖତମ୍ କରିବି । ଭିଡ଼ିଗଲି । ଗୋପୀନାଥଙ୍କ ତୋଟା ପାଖେଇ ଆସୁଥାଏ । ସେ ଭିତରେ ପଶିଗଲା ବେଳକୁ ପିଟିଦେଲି ଗୋଟେ ପାହାର ତା ଡଙ୍କଶିରା ଉପରେ, ଶାଲା ସେଇଠି କାତ ମେଲେଇ ପଡ଼ିଗଲା । ତା ଅଣ୍ଟାରେ ପାଦ ମଡ଼େଇବାକୁ ଗୋଡ଼ ଟେକିଛି, ସେ ବେକ ଟେକି ଡେଣା କହଲେଇ ସାଇଁ ସାଇଁ ତୋଟା ଭିତରେ ପଶିଗଲା — ସେ ନିଘଞ୍ଚ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଆଉ କିଛି ସତେ ଦିଶିଲାନାହିଁ ।''

ଧଡ଼ାସ୍‌କିନା ଉଠି ପଡ଼ିଲା ହରିଆଇ ! ଡଗ ଡଗ ଚାଲିଗଲା କବାଟ ଆଡ଼ିକି । ''ହେ ହରିଆଇ, କୁଆଡ଼େ କୁଆଡ଼େ'' କହି ବାକି ସମସ୍ତେ ଉଠିଲୁ । ଉଠିଲା ଗରିଲା ତା' ମୂଳୀକୁ କାନ୍ଧେଇ । ପଛକୁ ନଚାହିଁ ଖଣ୍ଡିଉଡ଼ା ଦେଲାପରି ଚାଲିଥାଏ ହରିଆଇ । ବାକି ସମସ୍ତେ ନୀରବରେ ତା' ପଛରେ ଗୋଡ଼େଇଗଲୁ । ଆକାଶରେ ଜହ୍ନ । ଛପ୍‌ଛପ୍ ହେଇ ମଶାଣି ପାରି ହୋଇଗଲା । ପାରି ହୋଇଗଲା ନିର୍ଜନ ବେଳାଭୂମି । ତୋଟା ଦାଢ଼ରେ ତେରଟି ଛୋଟ ଛୋଟ ମଣିଷ ଏକାଠି ମନ୍ଦା ବାନ୍ଧି ଠିଆହୋଇଗଲୁ । ଶୀତଦିନ ଜହ୍ନ ବିଛେଇହୋଇ ଯାଇଥାଏ ତୋଟାର ସବୁଜ ସମୁଦ୍ର ଉପରେ ।

ହରିମଲ୍ଲ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି କ'ଣ ଭାବୁଥାଏ । ବୋଧହୁଏ କାନ୍ଦୁଥାଏ । ଏତିକିବେଳେ ତୋଟା ଗର୍ଭରୁ ଗଛ ଶିଖରୁ ଅଧା ଆକାଶରୁ ଶୁଭିଲା ସେଇ ଶଙ୍ଖ ଶବ୍ଦ ! ଚମକି ପଡ଼ିଲୁ ସମସ୍ତେ । ଗରିଲା ହାତରୁ ଖସିପଡ଼ିଲା ମୂଳୀଖଣ୍ଡ । ଜହ୍ନକୁ ପାରି ହୋଇଗଲା ସେ ଶଙ୍ଖଧ୍ୱନି । ମିଶିଗଲା, ହଜିଗଲା ଅଧରାତିଆ ଜୁଆରିଆ ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଜନରେ । ଏବେବି ଲୋକେ କହନ୍ତି — ଅଧରାତି ସରିକି ଚାରିଆଡ଼ ନିସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇଗଲେ ଶଙ୍ଖ ଫୁଙ୍କିଲାପରି ଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦ ସେଇଠୁ ବାହାରେ । ବହୁ ଦୂରରୁ ବହୁ ଉପରୁ ଶୁଭେ, ଆଉ ଆସ୍ତେ ମିଳେଇଯାଏ ଚାରିଆଡ଼େ ।

□□□

ବିଯୋଡ଼ ପକ୍ଷୀ

କାହିଁକି ସେ ଦୁହେଁ ସେମିତି ନିରୋଳା ସଂଧ୍ୟା ଭିତରକୁ ଅପସରି ଯାଉଥିଲେ କେଜାଣି !

ଆଜିକାଲି କ'ଣ ଏମିତି ସମୟରେ ବୁଲିବା ଉଚିତ ?

ସିଗ୍ରେଟ ଟାଣୁଥିବା ଯୁବକଟି ଡାହାଣ ପକେଟରେ ହାତଟି ପୂରେଇ ଖୁବ୍ ଅନ୍ୟମନସ୍କଭାବେ ଚାଲିଛି । ବେଳେବେଳେ ରାସ୍ତାର ଗୋଡ଼ିଟିକୁ ଗୋଡ଼ରେ ଖୁରେଇ ଦେଉଛି ହୁଏତ । ଅଥଚ ଗଛ ଉହାଡ଼ରେ ଅନ୍ଧାର ଜମି ଆସିବାର ସେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିପାରୁନାହିଁ ।

ଯୁବତୀଟି ସୁନ୍ଦରୀ । ନିରାଡ଼ମ୍ବର ମାର୍ଜିତ ରୁଚିର ପିନ୍ଧାପିନ୍ଧି । ସନ୍ଧ୍ୟାର ସୁନେଲି ଛାଇଗୁଡ଼ିକ ତା ଶାଢ଼ୀରେ ଏବଂ ଚେହେରାରେ ଚିପୁଡ଼ି ହୋଇ ଲିଭିଆସୁଛି । ସେ ସିଧା ଚାହିଁ ରହିଛି ସେଇ ଆଡ଼େ ।

ସେମାନେ କଥା କହୁନାହାନ୍ତି । ହୁଏତ କହିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ତା'ର ପ୍ରୟୋଜନ ବି ନ ଥାଇପାରେ । ପଶ୍ଚିମମୁହାଁ ରାସ୍ତାର ଆଗକୁ କିମ୍ବା ପଛକୁ କେହି କୁଆଡ଼େ ନାହାନ୍ତି । ମାଟି କଳସିଟିଏ ପରି ପୃଥିବୀ ଅନ୍ଧାର ଗାଡ଼ିଆରେ ବୁଡ଼ି ଆସୁଛି । ଆଉ ଟିକିଏ ପରେ ହୁଏତ ଟୁବ୍‌କିନା ବୁଡ଼ିଯିବ । ରାସ୍ତା ମଥାନ ଉପରେ ସେଦିନର ସୁନେଲି ରେଶମୀ ସ୍ମୃତି ଟିକକ ଲିଭିଯିବ । ତା'ପରେ ?

ଏମାନେ କ'ଣ ଜାଣିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ଯେ ସହରରୁ ଦୂରେଇ ଯାଉଛନ୍ତି ବୋଲି ! ଏମାନେ କ'ଣ ବାହାରୁ କୁଆଡୁ ଆସିଛନ୍ତି ? ...ନା ଏ ସହରର ?

ଏମାନେ ତ ନିଶ୍ଚୟ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥିବେ ? — ହୋଇ ପାରନ୍ତି, କିନ୍ତୁ କେଜାଣି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ଅନ୍ତତ ଏମାନେ ଫେରିବା ଉଚିତ । ମୋଟ ଉପରେ ଏମାନେ ଫେରିବେ ନା ଏମିତି ଚାଲିଥିବେ !

ଆବେ ଥାକିଯା ! କବିତା ବନ୍ଦ୍‌କର । ଦେଖୁଛୁ କ'ଣ ? କହୁଛୁ କଣ ବେ ଶାଲା ? ସଜିଲ ହୋଇଯାଅ ସମସ୍ତେ ! ଏଇ ଗଡ଼ିଆସିବ ଚିଡ଼ିଆ ! ଆବେ ଥାକିଯା ! ଏଇଟା ଥୋପ ହୋଇପାରେ ।

ଚୋପ୍‌ବେ, ପର୍‌ଫେସର ଶଳା, ଛେଚୁଆ । ଧରିଥା ଛୁରୀ, ଆଣ୍ଠିକରି; ସେ ଟୋକାକୁ ତୁଇ ଜବଦ୍ କରିବୁ ଆଜି । ତାକୁ ମୁଁ ଚିହ୍ନିଛି । ସେ ଏଇ ମୁନ୍‌ସି ଗଳିର ଛ' ନମ୍ବର ତିନିତାଲାରେ ଥାଏ । ତା କମ୍ପାନୀରେ ଦୁଇଦିନ ହେଲା ଛୁରୀ ମରାମରି ହେଇଛି । ଢେର ଲୋକ କାମରୁ ତଡ଼ା ଖାଇଛନ୍ତି ।

ତୁ ଜମା ଚିହ୍ନିନୁ ! ପରଫେସର ଯାହା କହୁଛି ସେଇଟା ଠିକ୍ । କାହୁଁ ଗୋଟେ ନୂଆ ଏସ୍.ପି. ଆଇଚି । ଠିକ୍ ଏମିତି ଚେହେରା । ତରବରିଆ ନୁହେଁ । ଏମିତି ଢମେଇଲା ପରି ଚାଲେ । ମତେ ଲାଗୁଚି ସେଇ ନିଜେ ଆସିଚି । ଆଉ ସେ ଟୋକୀ ଶାଲା ନିଜେ ଗୁଇନ୍ଦା । ଦୁଇଜଣଯାକ ପିସ୍ତଲ ନେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଏଇ ପାଖରେ ପୂରା ଫଉଜ ମହଜୁଦ୍ ଅଛି । କେତେ ବେପରୁଆ ସେମାନେ ଚାଲିଛନ୍ତି ଦେଖୁନୁ ! ୟାକୁ ଛୁଇଁଲେ ମଲ ।

ମୁଁ ଦେଖିଲାଣି ଏ ଧନ୍ଦା ଛାଡ଼ିଦବାକୁ ହବ, ନହେଲେ ତମକୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସଫା କରିବାକୁ ହବ । ତମର ଦିଲ୍ କାହିଁବେ, ତମେ ଡକେଇତ ହବ ? ଯାଅ ଶଳେ ଏଠୁ । ନହେଲେ ଶଳାଙ୍କୁ କିମା ବନେଇଦେବି ।

ଆବେ ସରଦାର, ହେମତି ଚିଡ୍ଡୁଚୁ କାହିଁକି ? ସବୁ ଧନ୍ଦା ତ ମାନ୍ଦା ଚାଲିଚି । ସବୁଠି ଠକେଇ, ସବୁଠି ଡର । ଦୁନିଆ ଶାଲା ବିଗିଡ଼ି ଯାଇଚି । ତା ବେଟେରୀ ସରିଗଲାଣି । କେମିତି ମିଟିମିଟି ହଉଚି ଦେଖୁନୁ । କିଛି ବେଉସା ଏଠି ଆଉ ଚାଲିବ ନାଇଁ । ତୁ ନିଜେ କହୁନୁ, ଆଗ ଯେମିତି ଗରମାଗରମ ଆମର ଧନ୍ଦା ଚାଲିଥିଲା, ଏବେ ଆଉ କାହିଁ ? ମାନସିଂ, ରୁପା ସିଂ ଦଳର ସୁଦିନ ଆଉ ଖୋଜିଲେ ମିଳିବ ? ସବୁ ଭେଜାଲ୍, ସବୁ ମିଶାମିଶି । ସାଧୁ ଚୋର, ଚୋର ସାଧୁ । ସଚ୍ଚା ଛୁରୀଟାଏ ପରା ମିଳୁନାହିଁ ଏ ଶାଲା ବଜାରରେ । ସଚ୍ଚା ଟଣ୍ଟିବି ମିଳୁନାହିଁ କାଟିବାକୁ ! ...ଆମେ ଯେମିତି ଡକେଇତ, ତୁ ବି ସେମିତି ସର୍ଦାର ।

ଚୋପ୍‌ବେ ଶାଲା ପର୍‌ଫେସର । ଶାଲା ଜୋକର !!

''ପର୍‌ଫେସର ବହୁତ ସମଝଦାର ଅଛି । ଖାସା ଚାଲାକ୍ କଥା କହୁଛି ପର୍‌ଫେସର । ନା କ'ଣ କହୁଚୁ ବଡ଼େମିଆଁ ।

ଆବେ ଚୁପ୍‌କର, ବେବ୍‌ସାବେଳେ ବକ୍‌ବକ୍ କରୁଚି କାଇଁକି ? ସଜିଲ ହେଇଯାଅ !

ସନ୍ଧ୍ୟା ଆକାଶରେ ଯେଉଁ ଆଞ୍ଜୁଳେ ଆଲୁଅ ଥିଲା, ସେ ବି ନିଗିଡ଼ି ଯାଇଥାଏ । ଏଠି ସେଠି କିଛି କିଛି ଅଳସୁଆ ଅପାରଗ ମେଘ । ରଙ୍ଗରେ ଧଳା ନୁହଁ କି କଳା ନୁହଁ । ରାସ୍ତା କଡ଼ର ଗଛ ଖୁଣ୍ଟ ସବୁ ଠିଆ ଠିଆ । ସବୁ ନିସ୍ତବ୍ଧ । ବହୁ ଦୂରରେ ମାଇରେଳଟିଏ ସରୁ ସିଟି ମାରିବାର ଶବ୍ଦ ଶୁଭୁଥାଏ କି ଶୁଭୁ ନ ଥାଏ । ରାସ୍ତା ମଥାନ ଉପରୁ ଦୁଇଟି ଛାଇ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଓହ୍ଲେଇ ଆସୁଥାନ୍ତି ।

ଆଚ୍ଛା, ବତୀ କାହିଁକି ଲଗୁନାହିଁ ? ଏତିକିବେଳକୁ ତ ଲାଗିଯାଉଥିଲା କ'ଣ ହେଇଥିବ ଶଳା, କ'ଣ ଠିକଣା ଆଜିକାଲି ? କିଏ କୋଉଠୁ ତାର କାଟିଦେଇଥିବ । କିଏ କାହାକୁ ଲାଞ୍ଛି ଦେଇଥିବ । ମାଲ ଭାଗ ବଣ୍ଟାରେ ଗୋଳମାଳ ହୋଇଯାଇଥିବ । ସବୁ ସରକାରୀ କଥା ଶାଳା, ନମକହାରମ ବେପାର ।

ଆଉରି ପାଖେଇ ଆସିଲେ ସେମାନେ ! ଜାଲ ଭିତରରୁ ପହରି ଆସୁଥିବା ନିରୀହ ମାଛପରି ସେମାନେ ଆଉ ଦେଖାଗଲେ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ଉଶ୍ୱାସ ପାଦଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା । ଏଣେ କଲିଜା ଭିତରେ ରକ୍ତ ଫେଣେଇଲା । ନିଶ୍ୱାସ ଚାଲିଲା ଚିପିଲାପରି, ପବନକୁ ଚୋରେଇଲା ପରି । ଅନ୍ଧାରରେ ଆଖି ଡୋଳା ଡହକିଲା, ହାତମୁଠା ଭିଡ଼ିହେଇଗଲା ।

ସେ ଦୁଇଟିଯାକ ଆସି ସାମ୍ନାରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ପୁରୁଷ ଜଣକ ଠପ୍‌କିନା ସେଇଠି ଠିଆହୋଇଗଲା । ଚାରିଟା କଲିଜା ଏକାଥରେ ଢପ୍‌କରି ରହିଗଲା ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ସ୍ତ୍ରୀ ଜଣକ ଦୁଇ ପାହୁଣ୍ଡ ଆଗେଇ ଯାଇ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଠିଆ ରହିଲା ।

ଛପ୍‌କିନା ରାସ୍ତା ଉପରକୁ କୁଦା ମାଇଲା ସର୍ଦାର ।

ତା ପଛେ ପଛେ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ ଅନ୍ୟମାନେ ।

କିଛି ଘଟିବା ପୂର୍ବରୁ ଯୁବକର ଡାହାଣ ହାତଟି ପକେଟ ଭିତରୁ ବାହାରି ଆସିଲା । ଏଇ ବୋଧହୁଏ ପିସ୍ତଲ । ଅନ୍ଧାରକୁ ଦୁଇଫାଳ କରି ଗର୍ଜି ଉଠିବ । ଅନ୍ତତ ତିନିହଳ ଗୋଡ଼ ଲଡ଼ବଡ଼ ହୋଇଗଲେ, ଅକସ୍ମାତ ପାଟିଟାଏ ଶୁଭିଲା । ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟି କିନ୍ତୁ ଏ ଅଚାନକ ଆକ୍ରମଣରେ ଚିତ୍କାର କଲାନାହିଁ । ବୋଧହୁଏ ଭୟରେ ଝିମିଖାଇ ଯାଇଛି । ଲୋକଟି କିନ୍ତୁ ଖଚ୍‌କିନା ଲାଇଟରରେ ସିଗ୍ରେଟ୍ ଖଣ୍ଡେ ଲଗେଇଲା । ଅନ୍ୟମାନେ ହସିଲେ କି ଗର୍ଜିଲେ ଜଣାପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ସେମାନେ ଝାମ୍ପି ପଡ଼ିଲେ ସେ ଦୁହିଙ୍କ ଉପରେ । ବିଭିନ୍ନ ଢାବରେ ଧରିନେଲେ ସେ ଦୁହିଁଙ୍କୁ । ଅଭ୍ୟସ୍ତ ଢଙ୍ଗରେ ଛୁରୀ କାଢ଼ିଲେ । ଦାନ୍ତ ଚୋବେଇଲେ ଏବଂ ତା' ସନ୍ଧରୁ ହିଂସ୍ର କଥା ଖିଙ୍କାରିଲେ । ସବୁକିଛି କେମିତି ଖାପଛଡ଼ା ଜଣାଗଲା । ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଉପରେ ଗୋଟାଏ ପକ୍ଷ ହଠାତ୍ ତୁନି ପଡ଼ିଗଲେ ଯେମିତି ଅଡୁଆ ଲାଗେ ପ୍ରାୟ ସେଇଭଳି ।

ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ଚିତ୍କାର କରୁନାହିଁ କାହିଁକି ? ତା ପାଟିରେ ହାତ ଜାବି, ତାକୁ ଟେକି ନିଆହେବ କେମିତି ? ସେ ପୁରୁଷଟା ଗର୍ଜି ଉଠୁନାହିଁ କାହିଁକି ? ତାକୁ ଜବରଦସ୍ତି ହାତଗୋଡ଼ ମୋଡ଼ି କାବୁ କଲାବେଳେ ଜଣେ ଦାନ୍ତ ରଗଡ଼ି ଗର୍ଜିବ କେମିତି ? ଦୁଇଜଣ ଦୁଇଆଡୁ ସେ ଯୁବତୀଟିକୁ କୁଣ୍ଢେଇ ଧରିଥାନ୍ତି । ସେ ମାଛଭଳି ଛଟଛାଟ ହେଉନଥାଏ । ଫଳରେ ସେମାନେ ପରସ୍ପରକୁ କୁଣ୍ଢେଇଲାପରି ଠିଆହୋଇଥାନ୍ତି । ପରସ୍ପରର ଲୋମଶ ହାତ ତାଙ୍କ ଦେହରେ ବାଜୁଥାଏ । ଜୁଡ଼ାରୁ ଶାଢ଼ୀରୁ କିଛି ବାସ୍ନା ବାଜୁଥାଏ ନାକରେ । ଯା' ପରେ ଆଉ କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ ସେମାନେ ଜାଣିପାରୁ ନ ଥାନ୍ତି ଅନ୍ଧାରରେ, ମିଟମିଟି ଅନଉଥାନ୍ତି । ଭୁରୁ କୁଞ୍ଚଉଥାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ନାକରେ ବାସ୍ନା ବାଜି ଭୁରୁ ପୁଣି ଫିଟିଯାଉଥାଏ ।

ପୁରୁଷଟିକୁ ପଛଆଡୁ ତଣ୍ଟି ଉପରେ ବାହୁ ବେଢ଼େଇଧରି ଦିଆହୋଇଥାଏ । ବାଁ ହାତଟିକୁ ପଛରେ ମୋଡ଼ି ଦିଆହୋଇଥାଏ । ସେ ଏଇଠେଇ ଉଧୁଳିବା କଥା । ଗର୍ଜିବା କଥା । ତଣ୍ଟି ଉପରୁ ଖାବଲା ଫିଟେଇବାକୁ ଭିଡ଼ିବା କଥା, ଆମ୍ପୁଡ଼ିବା କଥା । ସେସବୁ

କିଛି ନାହିଁ । ସେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ । ଡାହାଣ ହାତରେ ସିଗ୍ରେଟ ଫୁଙ୍କି ସେମିତି ଡେରିହୋଇ ଠିଆରହିଲା । ଧୂଆଁ ଛାଡ଼ିଲା ଆକାଶକୁ ।

ଧେତ୍‌କରି । କ'ଣ ହୋଇଯିବ ଯା ପରେ ।

ସର୍ଦାର ଗର୍ଜିଲା । 'ଛୋଡ଼୍ ଦୋ' – ତିନିଜଣଯାକ ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ଶିକାର ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ଆଶ୍ୱସ୍ତ ବୋଧକଲେ । ସାମାନ୍ୟ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ଠିଆ ରହିଲେ । ଯାହାହଉ ସର୍ଦାର ବଞ୍ଚେଇଦେଲା । ଏଣିକି ସେ ଯାହା କହିବ ସେଇଆ କରାଯିବ ।

"ଉତାର ଲୋ ସବ୍ ସାମାନ୍ ।"

ଖପାଖପ୍ ପଞ୍ଝାମାନ ଦରାଣ୍ଡିଲା ଯୋଡ଼ିଏ ଚିକ୍‌କଣ ଶରୀର ଉପରେ ମୋଲାୟେମ୍, ପୋଷାକକୁ । କଲମଟିଏ, ଘଣ୍ଟାଟିଏ, ମୁଦିଟିଏ ଏବଂ ଲାଇଟରଟିଏ । ସେଠି ଘଣ୍ଟାଟିଏ କେବଳ ।

ଧେତେରି ।

ଯା ପରେ ପୁଣି କ'ଣ କରାଯିବ ? ପୁରୁଷଟି ସିଗ୍ରେଟ ଟାଣି ଆଗକୁ ପାଦ କାଢ଼ିଲା । ଏମାନେ ବୋଧହୁଏ ଆଗଭଳି ସେମିତି ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଅନ୍ଧାର ରାସ୍ତା ଉପରେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଦୂରେଇଯିବେ । ଏମାନେ ଏମିତି ହବ ବୋଲି ହୁଏତ ଜାଣିଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କର ବୋଧହୁଏ ଏ ସବୁ କଥାକୁ ଖାତିର ନାହିଁ । ଏମିତି ବାରମ୍ବାର ହୁଏତ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଘଟିଛି । ଦେହସହା ହେଇଗଲାଣି ।

ଏଠି କିନ୍ତୁ ବେଜିଦ୍ ହେଇଯାଉଛି । ଭିଖମଗାକୁ ଦେଲାଭଳି କ'ଣ ଚାରିଟା ଜିନିଷ ପକେଇଦେଇ ଏମାନେ ଏଇଠୁ ଖସିଯିବେ ? ଏ ନିକାଞ୍ଚନ ରାସ୍ତା ଏ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଦଶ-ପଚିଶ ଜଣଙ୍କୁ ମାରି ହଜମ କରି ହେଇଥାନ୍ତା । ରକ୍ତରେ ଗାଧେଇ ଯାଇଥାନ୍ତା, ଏ ଉଷୁମ ରାସ୍ତା । ଅଥଚ ଏମିତି ସହଜରେ ଧରାଦେଇଥିବା ଚିଡ଼ିଆ ଏମିତି ସହଜରେ ଉଡ଼ିଯିବେ ?

ସର୍ଦାର ଖପାଙ୍କିନା ସେ ଯୁବକଟିର ବେକପାଖ କଲରଟାକୁ ଗୋଟାଏ ଥାବାରେ ଧରିନେଲା । ତାକୁ ପଛକୁ ଭିଡ଼ିଆଣି ରାସ୍ତା ତଳକୁ ଧକ୍‌କାଟାଏ ମାରିଦେଲା । ନହେଲେ କି ସେ ସର୍ଦାର । ପୁରୁଣା ରକ୍ତଖିଆ ବାଘଟି ସେ ।

"ବେ ଟୋକା ! କୁଆଡ଼େ ଏମ୍‌ତି ରଇସ୍‌ଲାଖି କଦମି କାଢ଼ି ପଳଉଚୁ । ତୋର ବିବି ଆମର ବିବି ହେବାର ମଜା ଦେଖିବୁ ନାହିଁ ?"

ସର୍ଦାର ନିଜ କଥାରେ ନିଜେ ଗୁଡ଼ାଏ ହି-ହି ହସିପକେଇଲା । ତାପରେ କହିଲା – "ତୁ ବଡ଼ା ସରିଫ୍ ଆଦ୍‌ମୀ ଜଣାପଡୁଛି । ତୁ ଶାଲା ଆଗେ ବଢ଼୍ । ତୋ ସାଙ୍ଗେ ଆମର କିଛି ମତଲବ ନାହିଁ । ହଁ ଯାର ପେଣ୍ଟ ସାର୍ଟ ଉତାରି ଦିଅବେ, ଆଉ ଲାତ ମାରି ଯାକୁ ନିକାଲିଦିଅ । ଆବେ, ତୁ କାଲି ସକାଳୁ ଏଇଠୁ ତୋ ବିବିକୁ ଆସି ନେଇଯିବୁ । ଉଁ କି ଚୁଁ କରିବୁ ତ ତତେ ଏଇଠି ଟୁକ୍‌ଡ଼ା ଟୁକ୍‌ଡ଼ା କରି ଫିଙ୍ଗିଦେବି ।"

ଅଣ୍ଡର ୱ୍ୟାର୍ ଏବଂ ହାତକଟା ଗେଞ୍ଜି ଖଣ୍ଡି ପିନ୍ଧି ସେ ମଣିଷଟି ପଛକୁ ନଚାହିଁ ପଦେ ପାଟି ନ ଫିଟେଇ ବଞ୍ଚିବ ବୋଲି ଆଗକୁ ପାଦ କାଢ଼ିନେଲା । ସର୍ଦାର ଟହ ଟହ ହସିଲା, କହିଲା – "ଆରେ ପର୍‌ଫେସର, ଏ ୱରଦ୍‌ର ଶାଢ଼ୀ ଉତାରି ଦେ । ମଛଲୀକୁ ଏଇଠୁ ପୂରା ସଫା କରି ଉଠେଇ ନିଅବେ ଆଡ୍‌ଡ଼ାକୁ, ଆଉ ଦୋସ୍ତ ଆସିଥିବେ । ଆଜି ମସ୍ତ ଭୋଜି ହବ ।"

ସର୍ଦାରର ହୁକୁମ ପାଇ ସେ ଚାରି ଖେପାରେ ଆଗକୁ ଗୋଡ଼େଇଗଲା । ମାଡ଼ିବସିଲା ସେ ଲୋକଟା ଉପରେ । ସମସ୍ତେ କାବା ହେଇ ଚାହିଁଥାନ୍ତି । ଘୁଷି, ବିଧା, ଗୋଇଠା, ମୁଖ୍‌ମାରି ଦେଇଗଲା ଆଖିବୁଜା, ଲୋକଟା ଗଁ-ଗଁ ହେଉଥାଏ । "ଶଳା ଶୁଅରକା ବଚ୍ଚା, ଶଳା ରାସ୍କେଲ ବେହିଆ, ଭାଡୁଆ, ଅମରଦ – ଶଳା ତୋ ମୁହଁରେ ଲାତ ।"

ତାରା ଆଲୁଅରେ ଦଶହାତ ଅନ୍ତରରେ ତାକୁ ଉଠେଇ କଚି ସେ ପିଟି ଲାଗିଥାଏ । "ଆବେ ଗୁଙ୍ଗା, ଶଳା ପାଟି ଫିଟା, ଶଳା ଘୁଷୁରୀ, ଆବେ ମତେ ଗାଳି ଦେ, ମତେ କାମୁଡୁ ! ଥରେ ହେଲେ ମଣିଷ ଭଳି ରାଗିଯା' ।"

ତା' ପରେ ସେ ତା ଚାରିପଟେ ଉନ୍ମତ୍ତ ହୋଇ ଡେଇଁଲା । ଏପଟୁ ସେପଟୁ ତାକୁ କଚ୍‌କାଚ୍ ଲାତ ମାଇଲା ଏବଂ ତା ବୁକୁ ଉପରେ ମାଡ଼ିବସି ମାରି ଦେଇଗଲା ଛୁରୀ ! "ମର୍ ଶାଲା, ମର୍, ମର୍ !!"

ଏତିକିବେଳେ, ଆଉ ଦୁଇଜଣ ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିକୁ ତଳେ ପକେଇ ତା ଲୁଗା ଭିଡୁଥାନ୍ତି । ଦୁମୁ ଦୁମୁ ପାଦଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା । "ଉଠି ଯା' ଶଳେ ! ତା ଦିହରେ ଯେ ହାତ ଦେଉଚ ମୁଁ ତାକୁ ଖୁନ୍ କରିଦେବି । ହଟ୍ ଯାଓ !"

ତା ଚିତ୍କାରରେ ଖପ୍‌ଖାପ୍ ସେ ଦୁଇଜଣଯାକ ସର୍ଦାର ପାଖକୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲେ । ପେଟିକୋଟ୍‌ଟିଏ ପିନ୍ଧି ସେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ଆସ୍ତେ ଠିଆହେଲା । ତଳେ ପଡ଼ିଥିବା ଶାଢ଼ୀଟିକୁ ଗୋଟେଇଲା ନାହିଁ !

"ମୁଁ ତତେ ରକ୍ଷା କରିବି । ତତେ କେହି ଛୁଇଁ ପାରିବେ ନାହିଁ । ମୁଁ... ମୁଁ..." ତା ପାଟି ଖନିମାରିଗଲା । ସେ ହଠାତ୍ ଖୁବ୍ ଘାବରେଇଗଲା । ବିଜୁଳି ପରି ସର୍ଦାର ତାକୁ ଧରିନେଲା । ସମସ୍ତେ ମିଶି ତା ହାତରୁ ଛୁରୀ ଛଡ଼େଇନେଲେ ।

"ଆରେ ପର୍‌ଫେସର, ତୁ କ୍ୟା ପାଗଲ୍ ହୋ ଗୟା ? ଆବେ ଶାଲା ବେକୁବ୍..' ସେ କେବଳ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ । ସେ କ'ଣ ଜାଣିପାରୁନାହିଁ ଯେ ଯା ଭିତରେ ତା ସ୍ୱାମୀକୁ ହତ୍ୟା କରାହୋଇଗଲା ? ସେ ପାଟିକରି ପୃଥିବୀକୁ ଚମକାଉନାହିଁ କାହିଁକି ? ବୁକୁ ବାଡ଼େଇ ବିକଳ ହୋଇ କାନ୍ଦୁନାହିଁ କାହିଁକି ? ବାଘୁଣୀପରି ଝାମ୍ପିପଡୁନାହିଁ କାହିଁକି ? ...ପୁଅ ଝିଅକୁ ବାହୁନି କାନ୍ଦୁନାହିଁ, ଅଭିଶାପ ବର୍ଷୁନାହିଁ କାହିଁକି ? ...କାହିଁକି ? ବେ ?

ଚିହ୍ନିକି ଉଠିଥାନ୍ତା ସେ । ଅନ୍ଧାରରେ ସ୍ୱାଭାବିକ ନାରୀ କଣ୍ଠରେ ଶୁଭିଲା ।

"ତମ ଆଡ୍‌ଡ଼ା ଏ ପୁରୁଣା ରାସ୍ତାଠଉ କେତେବାଟ ସର୍ଦାର ?"

ଏଁ ? ...ମାନେ ?? ...ତାହେଲେ ???

ଛାନିଆରେ ଚାରୋଟିଯାକ ତଳପାଟି ଓହଳି ପଡ଼ିଲେ । ସର୍ଦାର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପେଲି ଆଗକୁ ମାଡ଼ିଆସିଲା, ଗର୍ଜିଲା ।

"ହେ ମାଇକିଣା ! – ପଳାମୋ ସାମ୍ନାରୁ କହୁଚି । ନହେଲେ ତୋତେ ଘୁସୁରିପରି କାଟ୍ଟି ଏ କାଦୁଅକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେବି । ଯା... ଯା... କହୁଚି..."

ବାଘପରି ଗର୍ଜି ମାଡ଼ିଗଲା ସର୍ଦାର । ସ୍ତ୍ରୀଟି ସେମିତି ପେଟିକୋଟ୍ ପିନ୍ଧି ଅପସରିଗଲା ସହର ଆଡ଼ିକି ।

ମାଳ ମାଳ ବତୀ ଚକ୍‌ଚକ୍ ଜଳିଉଠିଲା । ଲମ୍ବା ରାସ୍ତା ଉପରେ ପଛକୁ ନ ଚାହିଁ ହଣାଖିଆ ମଣିଷଟିକୁ ଆଡ଼ ହେଇ ହେଇ ଅଧାପିନ୍ଧା ମାଇକିନାଟା । ମାଇକିନାଟା ଚାଲିଯାଉଥାଏ କୁଆଡ଼େ କେଜାଣି ?

□□□

ଉପସଂହାର

ରାଜରାସ୍ତା ଉପରେ ତାକୁ ପଛକରି ଅନେକ ଲୋକ ଠେଲାପେଲା ହେଉଥିଲେ । କୌଣସି କାରଣରୁ ସେ ଭିତରୁ କେହି ଆଗକୁ ଯାଇପାରୁ ନଥିଲେ । ସେ ବି ଗଡ଼ିଆସି ସେଇଠି ଅଟକିଗଲା ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁଣ୍ଡର ଫାଙ୍କବାଟେ, ସମସ୍ତଙ୍କ କାନ୍ଧ ଉପର ଦେଇ ଓଟେଇ ଚାହିଲା । ଆଗକୁ ତାକୁ ଦିଶିଲା କେମିତି ଗୋଟାଏ ଅପରିଚିତ ଅନ୍ଧାର । ଏକଧାଡ଼ିଆ ପିମ୍ପୁଡ଼ିଗୁଡ଼ିଏ ପାଣି ଗାର ପାଖରେ ଜମା ହୋଇଗଲାପରି ସେଇଠି ସେ ମଣିଷମାନେ ଥମିଯାଇଥାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ କାହାରି ପିଠି ସହିତ ତାର ପରିଚୟ ନଥିଲା । ସେ ଦୂରପାଖ କୋଠାବାଡ଼ି ଗୁଡ଼ିକୁ ଚାହିଁଲା । ନଅ ନମ୍ବର ସରିଯାଇ ସେଇଠି ତାର ଅତି ପରିଚିତ ନାଳ ଉପରେ ତିରିଶଫୁଟର ଛୋଟ ପୋଲଟି ପଡ଼ିବା କଥା । ପୋଲ ଆରପଟେ ଉଞ୍ଚ ଉଞ୍ଚ ଦୋ'ମହଲା, ତିନି ମହଲା ଆଲୁଅରେ ଝିଲମିଲ, ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ଘର । ମାଳ ମାଳ ବତୀଖୁଣ୍ଟ ମଝିରେ ଚକ୍‌ଚକ୍ ରାଜରାସ୍ତା – ସେ ସବୁ କିଛି ତାକୁ ଦିଶିଲାନାହିଁ । ସବା ଉପରେ ଆଲୁଅର ଖମ୍ବପରି ସେ ମିନାର ବି ଦିଶିଲାନାହିଁ । ସେ ଅସୁସ୍ଥ ବୋଧକଲା । ହାତରେ ଓହଳି ରହିଥିବା ବଜାର ମୁଣାଟି ତାକୁ ଖୁବ୍ ଭାରି ଜଣାଗଲା । ସେଇଠୁ ଛଅ ନମ୍ବର ରାସ୍ତା ଉପରେ ତା' ବସାର ଗୋଟିଏ ଝରକାରୁ ଆଲୁଅ ଦିଶିବା କଥା । କାହିଁକି ଦିଶୁନାହିଁ ?...

ଘଟଣା କ'ଣ ? – ସେ ପେଲିହେଲା ଅଚିହ୍ନା ପିଠିମାନଙ୍କର ବ୍ୟୂହ ଭେଦିବାକୁ । ଏଣେ ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେ ପଚାରି ଚାଲିଲା – "କ'ଣ ହେଲା ? କାହିଁକି ଏଠି ସବୁ ଜମା ହେଇଛନ୍ତି ? ଘଟଣା କ'ଣ ?"

ଡାହାଣ ପାଖରୁ ଶୁଭିଲା – "କିଛି ଜଣାପଡୁନାହିଁ... ସବୁ ଅନ୍ଧାର ଦିଶୁଚି ।"

ବାଁରୁ ଶୁଭିଲା – "ଏଣିକି ଆଉ କିଛି ନାହିଁ – ଭୂଇଁ ଆଉ ଦିଶୁନାହିଁ, ଏଇଠି ଛିଣ୍ଡିଯାଇଛି ।"

ସେ ଆଉରି ପେଲିହେଇ ଆଗକୁ କହୁଣେଇଲା । ତାକୁ ଶୋଷକଲା । 'ହେ, ହେ, ଭୂଇଁ ଛିଣ୍ଡିଯିବ କେମିତି କିଏ ? ଦେଖି ଦେଖି ମତେ ଛାଡ଼ିଲ; ଆଲୁଅ ଲିଭିଗଲେ, ମୁଁ ପରା ଏଠିକା ପୋକ, ଅଣ୍ଡାଳି ବାଟ କଢ଼େଇନେବି । ମତେ ଏପାଖର ସବୁ ରାସ୍ତା ଜଣା ।'

"ହୋ, ହୋ, ହୋ !" କୋଉ ବାଟ ଅଣ୍ଡାଳିବ । ଏଠି ବାଟ ଆଉ କାହିଁ ?"

ଏଇଠି ପରା "ଭୂଖଣ୍ଡ ଧସିଯାଇଛି । "ଧସିଯାଇଛି"...

"ଧସି ଯାଇଛି !" ଦୋହରାଇଲା... ଚାରିଆଡ଼େ ମଣିଷମାନଙ୍କର ସ୍ୱର !

"ମାନେ ??"

ତା'ର ହାତ ଯୋଡ଼ିକ କଣ୍ଢେଇ ହାତ ପରି ଓହଳି ପଡ଼ିଲା ? ତା' ଉଚ୍ଚତା କମିଗଲା ଚାରିଇଞ୍ଚ । କାଠ ପରି ଗୋଡ଼ ଯୋଡ଼ିକରୁ ଜିଅ ଛାଡ଼ିଗଲା ?

କେହିଜଣେ ସାମ୍ବାଦିକ କହିଲେ – "ଆଜି ସାତଟା ବାଜିବାକୁ ତେର ମିନିଟ୍ ସମୟରେ ଆଗରୁ କୌଣସି ସୂଚନା ନଥାଇ, ହଠାତ୍... ଏ ସମଗ୍ର ଅଞ୍ଚଳ ଭୂଗର୍ଭର କୌଣସି ବିରାଟ ଗର୍ତ୍ତ ଭିତରକୁ ଗଳିପଡ଼ିଲା । କିଏ ଜାଣିଥିଲା ଯେ ଏଇଟା ଗୋଟାଏ ତେଲୁଣି ଭଳି ସେ ବିବରକୁ ଘୋଡ଼େଇ ରହିଥିଲା ଏତେକାଳ ଧରି ?"

ବୈଜ୍ଞାନିକ ଢଙ୍ଗରେ ଆଉ ଜଣେ କହିଲେ – ସମୁଦ୍ର ଭିତରେ ଏମିତି ଦ୍ୱୀପଗୁଡ଼ିକ ହଠାତ୍ ଉଭେଇ ଯାଆନ୍ତି । କେତେ ଏମିତି ପର୍ବତମାଳା ଭୂପୃଷ୍ଠରୁ ଲିଭିଯାଇଛନ୍ତି । ଏଇଟା ବୋଧହୁଏ ସେଇ ପ୍ରାଗୈତିହାସିକ ଗୋଟିଏ ଫୋଟକା ଉପରେ ଓଜନ ବଢ଼ିଯିବାରୁ ଏବଂ ତଳୁ କୋରିହୋଇ ଝଡ଼ିପଡ଼ିବାରୁ ଧସିଗଲା ।

ଆଉ କିଏ ପଚାରିଲା "କୋଉଠୁ କୋଉଯାଏଁ ଧସିଗଲା ?"

"କେଜାଣି କୋଉଯାଏଁ ? କିନ୍ତୁ ଏଇଠୁ ତେଣିକି ଆଉ ନାହିଁ ।"

"ହୋଇପାରେ ହିମାଳୟଯାଏଁ, ହୋଇପାରେ ଉତ୍ତର ମେରୁ ଯାଏଁ..."

"ତା'ହେଲେ ତ ଏଠିକି ସମୁଦ୍ର ମାଡ଼ିଆସିପାରେ ।"

"ଆସୁନାହିଁ କାହିଁକି !"

"ହେ-ହେ, ଏମିତି କାଉଳି ହେଲେ ହେବ । ଆପଣ ଶୁଖିଲାରେ ଠିଆରହି କାନେଇଥାନ୍ତୁ, ଗୋଟାଏ ଘୁ-କିନା ଗମ୍ଭୀର ଶବ୍ଦ ହେବ, ବହୁ ଦୂରରେ, ବହୁ ତଳେ ? ଏଇ ଅନ୍ଧାର ଭିତରୁ ସେ ଶବ୍ଦ ଉଠିବ । ସେତିକିବେଳେ ଜାଣିବ ଯେ ସମୁଦ୍ର ଆସିଗଲା ।"

"ଆଚ୍ଛା, ଆଚ୍ଛା, ତା'ହେଲେ କିଛି ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କରାଯାଉ ।"

ଧସିପଡ଼ିଥିବା ଭୂଖଣ୍ଡ ଉପରେ, କୋଠାବାଡ଼ି, ମଣିଷ, ଗାଈଗୋରୁମାନଙ୍କ ଉପରେ ସମୁଦ୍ର ମାଡ଼ିଯିବାପାଇଁ ସମସ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲେ ।

କେହି ଜଣେ କହିଲା, ଆଚ୍ଛା ସେ ନଅତାଲା ଦପ୍ତରଟା ତ ଧସିଯାଇଥିବ, ତିନି ହଜାର ବଖରା, ଆଲମାରୀ, ଅସଂଖ୍ୟ ଫାଇଲ୍ । ଛୋଟ ବଡ଼ ଟେବୁଲ୍ ଚୌକି ଏବଂ ମଣିଷ । ଦଲିଲ୍ ଦସ୍ତାବିଜ ସବୁ ଏବେ ଗଲା ।"

"ନିଶ୍ଚୟ ଗଲା – ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କର ପିତାମାନଙ୍କର ନାମ, ଦସ୍ତଖତ ଓ ଠିକଣା, ଆମ ଠିକଣା ଆମ ନମ୍ବର, ଦେଣା, ପାଉଣା, ଟିକସ, ଫୌଜଦାରୀ, ତୋଷରପାତର କାଗଜପତ୍ର ସବୁ ହୋଇଗଲା ଘଡ଼ବ୍ । ଯା ଶଳା ପାପ ଗଲା ।"

ଲକ୍ଷେ ଟନ୍ ଚାଉଳ, ଗହମ, ଡାଲି ମହଜୁଦ୍‌ଥିଲା ସେ ଗୋଦାମରେ । ତିନିଶହ ୱାଗନ୍ ମାଛ, କଙ୍କଡ଼ା, ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ବରଫଦିଆ ହୋଇ ଥୁଆହୋଇଥିଲା, ଆଜି ଚାଲାଣ ହେବାପାଇଁ । ଗୁଜରାଟି ସୁନା ଦୋକାନ, ସିନ୍ଧି ମନୋହାରୀ, ବମ୍ବେବାଲା ଲୁଗା

ଦୋକାନ; ମାଳ ମାଳ ଛୋଟବଡ଼ ବିପଣିର ସମଗ୍ର ବଜାର ଧସିଗଲା, କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଅଜସ୍ର ସମ୍ପତ୍ତି ।

ଯା ଶଳା, ପାପ ଗଲା ।

ପୁଞ୍ଜାଏ ସ୍କୁଲ, କଲେଜ, ବହିପତ୍ର ଲାଇବ୍ରେରୀ କେତେ କ'ଣ ବିଜ୍ଞାନ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବିରାଟ ବିରାଟ ଦୋ'ତାଲା, ତିନିତାଲା କୋଠା, ଦଶହାଜର ବେଞ୍ଚ, ଦଶ ହଜାରଟେବୁଲ୍, ନା ଲେଖା, ପାଠପଢ଼ା ଏବଂ ପରୀକ୍ଷାର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅନୁଷ୍ଠାନ ବାବୁଅମଲା, ଅଫିସରମାନଙ୍କର ତିଆରି କାରଖାନା ବୁଡ଼ିଗଲା — ଯା ଶଳା ପାପ ଗଲା !

ବିରାଟ ନାଲି କୋଠା, କଟରା କଟରା ନିଶମୋଡ଼ି କଟମଟ ଚାହିଁଥିଲା, ଉଚ୍ଚ ଆକାଶିଆ ଧଳା ପ୍ରାସାଦ ଧଳା ଜଟା କଳା କୋଟ୍ ପିନ୍ଧି ନିକିତି ଟେକି ବସିଥିଲା । ବାନା ଉଡ଼େଇ ଦେଉଳିଆ ପଥର ଘର ଧୂପ ଧୂଆଁରେ କୁହୁଳୁଥିଲା । ସବୁ ଗଲା — ଶଳା ପାପ ଗଲା ।

ସେ ତା' ବଜାର ଝୋଲା ଧରି ଠିଆ ରହିଥାଏ । ତା' ପାଟି ଫିଟୁନଥାଏ । ଗୋଡ଼ ଚଳୁନଥାଏ । ସେ ପ୍ରାୟ କିଛି ବୁଝିପାରୁ ନଥାଏ । ହେଲା ଯାହା ହେବାର ହେଲା । ସେ ପୁଣି ଚଞ୍ଚଳ ବଜାର ସଉଦା ନେଇ ପହଞ୍ଚେଇଲେ ସିନା ରନ୍ଧାବଢ଼ା ହେବ । ପିଲାଏ ଖାଇ ଚଞ୍ଚଳ ଶୋଇଗଲେ, କାଲି ସକାଳୁ ସ୍କୁଲଯିବେ । ସେ କାହିଁକି ଏମାନଙ୍କ ଗପ ଏଠି ଏମିତି ଠିଆହୋଇ ଶୁଣୁଚି ?

ଚାଇନିଜ୍ ମାଛ ପିସ୍ ଖଣ୍ଡ ତୁଛା ଘିଅ । ବୁଢ଼ା ଦେଖିଲେ ଖୁସ୍ ହୋଇଯିବ । ପାକୁଆ ପାଟିରେ ଚାପିଲାବେଳେ ଆଖିବାଟେ ହସି ହସି ଚାହିଁବ — "ଏ ମାଛ କୋଉଠୁ ଆଣିଲୁକିରେ ପୁଅ !" ବାବୁନି ତା' ନୂଆ ରଙ୍ଗ ବାକ୍ସ ଦେଖି ଆଗ ଗୁଡ଼ାଏ ଡେଇଁଯିବ ଘରସାରା । କି ଖୁସି, ଚଗଲା ଟୋକା କୁଆଡ଼େ ରାଫେଲ୍ ଭଳି ଆଙ୍କିବ । ତା' ବୋଉ ନିଶ୍ଚେ ଗରଗର ହବ । ଅଧରାତିକୁ ବଜାର ଆସିଲେ, ସେ ରାନ୍ଧିବ ଆଉ କେତେବେଳେ । ପଚାରିବ ରାଗରେ ଏବଂ ପରିହାସରେ — "କୋଉଠି ସଙ୍ଗୀତ ଶୁଣୁଥିଲ ?"

କାହିଁ ରସାତଳରୁ, ଘୁ' କିନା ଗୋଟାଏ ଗୁରୁ ଗମ୍ଭୀର ଶବ୍ଦ ଉଠିଲା । ହେମାଳ ପବନ ପିଟିଦେଲା । ସମସ୍ତେ ତୁନି ପଡ଼ିଗଲେ । ଦାନ୍ତଜାକି ଠୁକୁ ଠୁକୁ ଥରିଲେ । କିଏ ଜଣେ ତା'ରି ଭିତରେ ପାଟିକଲା — ଆସିଗଲା, ସମୁଦ୍ର ଆସି ମାଡ଼ିଗଲା । ସମସ୍ତଙ୍କର ହାଡ଼ ପାଉଁଶ ଧୂଳି ଉପରେ ସାତତାଳ ପାଣି ଚପିଗଲା ।"

ହେମାଳ ପବନରେ ସେ ଠକ୍ ଠକ୍ ଥରିଲା । ତା' ହାତ ଗୋଡ଼କୁ ଝିଆ ଚଢ଼ି ଆସିଲାରୁ ସେ ଟଳମଳ ହୋଇ ଘୁଞ୍ଚିଲା ଆଗକୁ ଏବଂ ଅନ୍ଧାରକୁ ।

"ହେ ବାବୁ, କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛ ? ତେଣିକି ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । କେହି ନାହିଁ । ଆଉ ଜଣେ ତା' ଡେଣାକୁ ଧରି ପଛରୁ ଟାଣିଲା — ଯାଅନାହିଁ ହେ, ଗଲେ ମରିବ !"

ଏମାନେ ପରିହାସ କରୁଥିଲେ ବୋଲି ସେ ଭାବିଲା । ଏମାନେ ଆଉ କିଛି ବିଳମ୍ବ କରେଇଦେଲେ, ବେଶୀ ଗାଳି ସେ ଶୁଣିବ । ଏମାନେ ଆଦୌ ବୁଝୁନାହାନ୍ତି କେମିତି ।

ସେ ପୁଣି ଭିଡ଼ିହେଲା ଯିବାପାଇଁ । ଛଅ ନମ୍ବର ଗଳିର ସେ ଝରକା କଥା ସେମାନେ ଜାଣିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ସେ ଅଝଟ ଟୋକା, ସେ ଭୋକିଲା ବାପ, ସେ ପାତଳୀ ସ୍ତ୍ରୀଟି କଥା, କିଭଳି ଏବଂ କାହିଁକି ଏମାନେ ବୁଝିବାକୁ ଯିବେ ।

ଦୁଇଜଣ ଲୋକ ତା' ଡେଣାକୁ ଧରି ଭିଡ଼ିଲେ — କିଓ ତମେ କିଏ ? କାହିଁକି ସମୁଦ୍ରକୁ ଡେଇଁବ ? କଥା କହୁନାହଁ କାହିଁକି ?''

କେଡ଼େ ବେକୁବ୍ ଏମାନେ । ସେ କ'ଣ ଚାଇନିଜ୍ ମାଛ ପିସ୍‌ଟିଏ ଏବଂ ରଙ୍ଗ ବାକ୍ସ ଝୋଲାରେ ଧରି ପଛକୁ ଫେରିଯିବ ? କୁଆଡ଼େ ଯିବ ? କାହା ପିଣ୍ଡାରେ ଶରଣାର୍ଥୀ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ଇଟା ଚୂଲୀ ଉପରେ ମାଛ ଭାଜିବ ଏବଂ ଏକୁଟିଆ ଖାଇବ ? ସେ ରଙ୍ଗକାଠି ଗୁଡ଼ିକରେ ଅନ୍ୟଜଣକ କାନ୍ଥରେ ଗିଲାସ, ଆମ୍ବ ଏବଂ ଚଢ଼େଇ ଚିତ୍ର ନିଜେ ବସି ଆଙ୍କିବ ? ସେ ପିଣ୍ଡା ଚାରିଆଡ଼େ ଚିଡ଼ିଆଖାନାର ଦର୍ଶକଗୁଡ଼ିଏ ଭୂଇଁଚଣା ଚୋବେଇ ତାକୁ ଚାହିଁ ରହିଥିବେ — ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ଭୂଖଣ୍ଡର ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ଜୀବଟିକୁ ।

ସେ ଭିଡ଼ିହେଲା ଆହୁରି ଜୋର୍‌ରେ । ତା' ମୁହଁରେ କିଛି ହସ, ଅନ୍ଧାରରେ କେହି ଦେଖିପାରୁ ନଥିଲେ । ସେ କହିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲା — ''ଭାଇମାନେ ତୁମମାନଙ୍କର ଆଲୁଅ ଏଯାଏଁ ଲିଭିନାହିଁ । ତୁମ ଭୂଇଁ ଧସିନାହିଁ । ତୁମେ ଆଉ କାହା ଉପରେ ସମୁଦ୍ର ମାଡ଼ିଯିବାର ମହରଗ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ଏଠି ଧାଡ଼ି ବାନ୍ଧିଛ, କୋହଲା ପବନରେ ତୁମ ଦେହ ଥରୁଚି, ମଞ୍ଚ ଥରୁଚି, ହେଲେ ମନ ଦୋହଲୁ ନାହିଁ । ମୋ ହାତରେ ଝୋଲାଟିକୁ ଦେଖି ବୁଝିଯାଅ । ମୁଁ ତୁମ ଭୂଖଣ୍ଡର ମଣିଷ ନୁହେଁ । ମୋ ପାଇଁ ମୋର ସମସ୍ତେ ଅପେକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି । ହୁଏ ତ ଘୁଞ୍ଚିଯାଇଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । ମୋତେ ତୁମେ କାହିଁକି ଭିଡ଼ି ରଖୁଚ ।''

ସେ କିନ୍ତୁ ନୀରବରେ ଫିଟିଯିବାକୁ ହିଁ ଟାଣି ହେଉଥିଲା ।

''ଅନ୍ତତଃ ତିନିମାଇଲ ତଳେ, ଏସବୁ ଯାଇ କଚାଡ଼ି ହେଇଥିବ । ବାଟରେ ସବୁ ଫିଟିଯାଇଥିବ । ଖଣ୍ଡି ଖଣ୍ଡି ହୋଇ ଗୋଟିଗୋଟି ହୋଇ । କୋଠାର କାନ୍ଥ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ; ରାସ୍ତା ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ । ଗାଡ଼ି ଟ୍ରକ ଲେଉଟିପଡ଼ି ଘୂରି ଘୂରି ଖସିଥିବେ । ଶୂନ୍ୟରେ ଆକତା ହୋଇ ଖସିଥିବେ ଜାର୍‌ସି ଗାଇ, ମଣିଷ, ଛୁଆ, ବୁଢ଼ା । ବୁଣିହୋଇ ଯାଇଥିବ, ଖଣ୍ଡିଆ ଭୂତରେ ଶୁଖିଲା ପତ୍ରପରି ଏ ଅଞ୍ଚଳର ମାଟି ଗୋଡ଼ି ଗଛ ପଶୁପକ୍ଷୀ । ସୁ-ସୁ ଖସିଲାବେଳେ ମରିଯାଇଥିବେ ସବୁ ଜନ୍ତୁ । ସହଯାତ୍ରୀ ହୋଇଥିବେ ବିଭିନ୍ନ ଆକାରର, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଜଡ଼ପିଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ିଏ । ଯାତ୍ରା ଶୂନ୍ୟ ଭିତରେ ଉପରୁ ତଳକୁ ମାତ୍ର ତିନି ମାଇଲ । ତଳେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବ, କଠିନ ଲାଭାର ପଥର ଚଟାଣ ।

ଗୋଟାଏ ଭୀଷଣ ଶବ୍ଦରେ ଧୂଳି ଉଠିଯାଇଥିବ, ସବୁ ଗୁଣ୍ଡ ହୋଇଯାଇଥିବ । ସମସ୍ତେ ଗୁଣ୍ଡ ହୋଇଯାଇଥିବେ ।''

ସମସ୍ତେ ମିଶି ତା'ର ପଥରୋଧ କଲେ । ସେ ବୁଝିପାରିଲା ନାହିଁ କାହିଁକି ? କାହିଁକି ସେମାନେ ଚାହୁଁଥିଲେ ତା' ପିଲାକୁଟୁମ୍ବ ସେ ରାତିରେ ଭୋକ ଉପାସରେ ଶୁଅନ୍ତୁ । ସେମାନେ କଣ ତା' ବଜାର ଝୋଲାଟିକୁ ଲୁଟିନେଇ ତୋଷରପାତ କରିବାକୁ ଯୋଜନା କରୁଥିଲେ । ଉଲ୍ଲୁ କାହାଁକା ! ତାଙ୍କ ଘରେ କ'ଣ ସେମିତି ପ୍ରତିଭାବାନ ଚିତ୍ର ସଉଖୀନ୍ ପିଲା ଅଛନ୍ତି । ସେମିତି ମାଛରଙ୍କ ବୁଢ଼ାବାପ ଅଛନ୍ତି ।

ଏମାନଙ୍କୁ ଶୁଣି ଶୁଣି କେତେ ବିଳମ୍ବ କଲାଣି ସତେ । କେତେବେଳେ ତା'ହେଲେ ସେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବ; ମାଛ ରନ୍ଧା ହେବ, ପିଲେ ଖାଇବେ । ବାବୁନି ଘୁମେଇବଣି, ବାପାଙ୍କର ଗୋଟାଏ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିବଣି । ...''ହେ, ବାବୁନି, ରହ, ରହ ଶୁଅନା, ମୁଁ ଆସୁଛି ।''

ସମସ୍ତଙ୍କୁ କହୁଣି ମାରି ସେ ଉଧୁରିଗଲା, ବଜାର ଝୋଲାଟି ଧରି ଗଭୀର ପ୍ରତ୍ୟୟରେ ସେ ଅନ୍ଧାର ଭିତରକୁ ।

□□□

ଛାଇ

କେହି ଜଣେ ଆସି ଦୁଆରେ ଠିଆହୋଇଗଲାପରି ଲାଗିଲା । ନା, କେହି ନାହିଁ । ଆଉ ପ୍ରସ୍ତେ ମେଘ କେବଳ ନଇଁଆସିଥିଲା । ବାହରେ ଝର୍‌ଝର୍ ବର୍ଷା । ଭିତରେ ଗୁଡ଼ିଏ କୋଠରୀ । ଗୁଡ଼ିଏ ନିଶ୍ଚଳ ଅସବାବ ଏବଂ ବର୍ଷାର କିଛି ପ୍ରତିଧ୍ୱନି । ନିରୁଦ୍ଦ ସେ ଗୋଟାଳିଆ ପାହାଡ଼ଟି ବୋଧହୁଏ ସତ୍ୟଯୁଗୀୟ କୌଣସି ଅଗ୍ନ୍ୟୁତ୍ପାତର ଅବଶେଷ । ତା ଉପରେ ଏ ଓଲୁ ମେଘଗୁଡ଼ିକ କାହିଁକି ଏମିତି ବର୍ଷି ଲାଗିଛନ୍ତି । ସେ ଟାଙ୍ଗରା ଶିଳା ଉପରେ ପଦ୍ମ ଫୁଟିବ ବୋଲି ? ନା ସେମାନେ ଜାଣିପାରୁ ନାହାନ୍ତି, ସେ କେତେକାଳୁ ମରିଗଲାଣି ବୋଲି ? ଅଜାଡ଼ି ଲାଗିଛନ୍ତି ଅଣାୟତ୍ତରେ, ବେଖାତିର, ବେମତଲବ ଅଯଥା ଅଲାଜୁକ ପଣିଆଁରେ ବା ନିଜର ଘନୀଭୂତ ଜଳୀୟ ଗୁରୁଭାରରୁ ଖଲାସ ହେବାପାଇଁ ।

ଏ ନିସ୍ତ୍ର ଦୀପ ଘର ଭିତରକୁ ଏ ଓଲୁ ଚୋରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ କାହିଁକି ପଶନ୍ତିନାହିଁ ? ଏ ଧଳାକାନ୍ଥ, ଏ ନେଳି ଝରକା, ଏ ମହାର୍ଘ ପର୍ଦା ପଛରେ ସେ ବଡ଼ ଲୁହା ବାକ୍‌ସଟା ଅଛି ବୋଲି କ'ଣ ସେମାନେ ସନ୍ଦେହ କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ ? ଗମ୍ଭୀର ଲୋକଟାଏ ହସିଦେଲାଭଳି ଏ ଘରେ ମିଚ୍‌କିନା ଆଲୁଅ ଜଳି ଲିଭିଗଲା ଭିତରେ ସେମାନେ ସେ ଦର୍ପଣ ବାଡ଼ଗୁଡ଼ିକର ଝଲକ କ'ଣ ଦେଖି ନାହାନ୍ତି ? ଗୁଡ଼ିଏ ତାରାଙ୍କୁ ସାକ୍ଷୀରଖି ଅନେକ ମହାର୍ଘ ଗନ୍ଧ ଏ ରେଶମୀ ପର୍ଦା ଟେକି ଆମ୍ବବାଗାନ୍‌କୁ ପହରି ଗଲାବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ କ'ଣ ପ୍ରଲୁବ୍ଧ କରେନାହିଁ ? ...ଶିଶୁଭଳି ଅନ୍ତତଃ ବା ଏ ମେଘଭଳି, ଏ ଅମାନିଆଁ ବତାସ ଭଳି, ନିରୁଦ୍ଦିଷ୍ଟ କୌତୁହଳ ନେଇ ଏ ଭିତରକୁ ଥରେ ପଶିଆସିବାକୁ ବା ସେ ବଡ଼ ପାଚେରୀ ଆରପଟୁ ଟପେଇ ଉହୁଙ୍କି ଅନେଇ ଦେବାକୁ କ'ଣ କିଏ ମନା କରୁଛି ତାଙ୍କୁ ? ତାଙ୍କୁ ବୋଧେ କିଏ କହିଦେଇଛି ଯେ ଏ ଘରେ ବାଘ ଅଛି... ବା ଏ କୋଠି ଭିତରେ ଭୂତ ବସାବାନ୍ଧି ରହିଛି । ଅସଂଖ୍ୟ ଭୂତୁଣୀ ଚୂଡ଼ୀ ଝମ୍‌ଝମ୍ କରି ଦକ୍ଷିଣ ପାଖ ବାଙ୍ଗିକୁ ଗାଧୋଇ ଗଲାବେଳେ ବୁଢ଼ାମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖିଦେଇଛନ୍ତି !!

ହୁଏତ ବାହାରୁ ଏ ବଙ୍ଗଳାର ନଡ଼ା ଛାତଟା ଅଶିଏ ବର୍ଷର ପୁରୁଣା ଦିଶୁଥିବ । ଚିଲା ଚିଲା ଏ ଝରକାଗୁଡ଼ିକୁ ବୁଢ଼ୀଆଣି ଜାଲ ପରି ସରୁ ସରୁ ଅଲିଭା ରେଖାଗୁଡ଼ିଏ ଘେରେଇ ହେଲାଭଳି ଦିଶୁଥିବେ । ଆଚ୍ଛା, ସତେ ବାହାରୁ ଏ ଜିନିଷଟା କିଭଳି ଦିଶେ ଥରେ ଦେଖିଲେ ହୁଅନ୍ତାନାହିଁ ?

ଟପ୍ ଟପ୍ ବର୍ଷା ପଡୁଥିଲାବେଳେ ଅନବରତ ଲାଗେ କେହି ବୋଧେ ଚାଲି ଆସୁଛି, ଧେତ୍ – ଚୋର କ'ଣ ଆସିଲେ ଏମିତି ଚବର ଚବର କରି ଶବ୍ଦ କରିବ ?

ରାତି ବୋଧହୁଏ ଅନେକ । ଏ ଘଣ୍ଟା ତ' କୋଉ କାଳୁ ଶୋଇଗଲାଣି, ନହେଲେ ବା ସମୟକୁ ଗଣିହୋଇଥାନ୍ତା । ତେଣିକି ଖୁବ୍ ନିଦ ମାଡ଼ିଆସିଥାନ୍ତା, କାରଣ ରାତି ହୋଇଗଲା ପରା, ଘଣ୍ଟା କହୁଚି ।...

...ସୁରେଶ ଆଗ ସବୁ ଚିଠି ତା' ବୋଉ ପାଖକୁ ଲେଖୁଥିଲା । ଏବେ ଖୁବ୍ ଥଙ୍ଗେଇ ଥଙ୍ଗେଇ ଲେଖିଛି, ଆମେରିକାରେ ତା'ର ଚାକିରୀ ହୋଇଗଲା... କାଥେରାଇନ୍ କୁଆଡ଼େ ଭଲ ସେନ୍ତୁଳା ରାନ୍ଧି ଜାଣିଲାଣି । ସେମାନେ ତାଙ୍କ ପୁଅ ନାଁ ଦେଉଛନ୍ତି 'ହିରୋ' । – ଲେଖିଛି, ଏ ଶୀତକୁ ଗୋଟାଏ ଓଭରକୋଟ୍ ପଠେଇବ । ସେ ଦେଶଟା ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାସାଗରର ଆରପାରି କି ନା । ଏଣୁ ଯିବା ଆସିବାକୁ ଢେର ବାଟ, ଢେର ଅସୁବିଧା ।

...ଆଚ୍ଛା, କଟକ କ'ଣ ସେମିତି ଗୁଡ଼ାଏ ବାଟ ଏଇଠୁ ? ମଣି ମହାପାତ୍ର ବି ବୁଢ଼ା ହୋଇଗଲାଣି ନା କ'ଣ । ତା ପୁଅ ତ ପନ୍ଦର ବର୍ଷ ହେଲା କଲିକତାରେ ରହିଗଲାଣି । ଝିଅଟା ବି ଶେଷକୁ ଚାକିରୀ କରିନେଲା ରାଉରକେଲାରେ । ପାର୍ଲିୟାମା ମୋଟର ସାଇକେଲ ଚଢ଼ି ସେ ଆଉ ପୁରୀ ଯାଉଛି ନା ? ମିସ୍ କୁଣ୍ଡୁ ପାଖକୁ ? ଚୌଧୁରୀଆଣି ପାଖକୁ, ସ୍ନେହଲତା ପ୍ରହରାଜ ପାଖକୁ ? ହାରାମି କିନ୍ତୁ ବଢ଼ିଆ ହସେ । ବଇଁଶୀରେ ପେଟେ ହେବ ପାଣି ପୁରେଇଦେଲେ ସେ ଯେମିତି ବହୁ ସ୍ୱାଧୀନ ଅନାମଧେୟ ସ୍ୱରରେ କଳରବ କରେ ସେମିତି ତା ମୋଟର ସାଇକେଲ ବୋବାଏ ଏବଂ ସେ ବି ସେମିତି ଗପେ ।

କିନ୍ତୁ ସେଇଟା ଯେ ଗଲା ବୋଧହୁଏ ସେ ହୋମିଓ ଡାକ୍ତରର ମୋଟର ସାଇକେଲଟା ଚାଲିଗଲା । ...ଏମିତି ବର୍ଷା ରାତିରେ ସେ କଣ ସତରେ ରୋଗୀ ଦେଖିଯାଇଥିଲା ? ସେ ବିଚାରା ବହୁ ଅଭ୍ୟାସ କରି ଏବେ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କଥା କହିଲାଣି । କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ସେ ଚିନିଗୁଳି ଗୁଡ଼ିକ ଏମିତି ସେ ଜରୁଆ ପିଲାଟାକୁ ଗିଳାଏ ? ଓଲା ଡାକ୍ତରଟି କ'ଣ ଭାବି ସେଭଳି ଖଇଫୁଟା ତାତି ଉପରେ ଚିନି ବୁଣିଦିଏ ? ସେ କଣ ଭାବେ ଯେ ଜର ଜିଭ ଲମ୍ୱେଇ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଚାଟିଦେବ ଏବଂ ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ ହଲେଇ ଓହ୍ଲେଇ ଚାଲିଯିବ । ତା'ର ମୁଣିଟିକୁ ଦିନେ ଫିଟେଇ ଦେଖିଲେ ହୁଅନ୍ତା, କେମିତି ବିଚାରା ଡାକ୍ତର ମୁକ୍ତାଫଳ ପରି ସେ ଔଷଧ ଶିଶିଗୁଡ଼ିକୁ ତା' ଭିତରେ ସଜାଡ଼ି ରଖିଛି ଏବଂ କିମିତି ତା ତଳେ ରୋଗୀମାନଙ୍କର ଝାଳୁଆ ଟଙ୍କାକିଆ ନୋଟ କେଇଖଣ୍ଡ ଓ ଶସ୍ତା ଦେଖି ପୁଞ୍ଜାଏ କମଳା ତା' ଧଡ଼ିଆ ପୁଅପାଇଁ ନେଇ ସେ ଏମିତି ରାତି ଅଧିଆ ଫେରୁଛି... ।

ଝପ ଝପ ବର୍ଷା ଅସଂଖ୍ୟ ପାଦଶବ୍ଦ ଆଣି ଝରକାମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଗଦାକରି ଚାଲିଥାଏ । ସବୁଗୁଡ଼ିକ ଫୁଙ୍ଗୁଳା, ଓଦାସରସର ସନ୍ତର୍ପିତ ପାଦ ଗୁଡ଼ିଏ । ସେମାନେ କିଛି ନମାନି ଦୌଡ଼ି ଚାଲିଥାନ୍ତି ଦେଖିବାକୁ ଯେ ଭିତରେ କିଏ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛି । ସେ ଯେ ମରିଗଲା ସେ କୁଆଡ଼େ ଜଣେ ଛଦ୍ମବେଶୀ ସମ୍ରାଟ । ଛନଛନିଆଁ ତରୁଣ

ମୁହଁଗୁଡ଼ିଏ, ଝାଳ ସର୍‌ସର୍ ଓଦା ସର୍‌ସର୍ ଆକାଶରୁ ଖସିଥିବା ବର୍ଷାବିନ୍ଦୁପରି, ବିଜୁଳିରେ ସ୍ନାନ କରି ଫେରିଥିବା ମୁକ୍ତାଫଳ ପରି, ଝଲଝଲ ଅସଂଖ୍ୟ ଆଖି । ନୀରବରେ ପ୍ରତି ଝରକା ପାଖରେ ସେମାନେ ବୋଝେଇ ହୋଇ ଚାଲିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ କାହିଁକି ସଦର ଦର୍ଜା ଭିତରଦେଇ ଆସୁନଥାନ୍ତି ? ଦୁଆର ମୁହଁରେ କାନ୍ଥଟାଏ ଉଠିଯାଇଥିଲା କି ଆଉ ? କାହିଁ, ନାହିଁ ତ !! ଗୁରୁଗୁରୁ ମେଘ ଡାକିଦେଲା, ଝଙ୍କାଏ ପବନ ପିଟିଦେଲା । ସେ ଆଖିଗୁଡ଼ିକ ବିଜୁଳୀରେ ଲିଭିଗଲେ । ସେ ଫୁଙ୍ଗୁଳା ପାଦଗୁଡ଼ିକ, ବର୍ଷାବିନ୍ଦୁ ପରି ସେ ତରୁଣ ମୁହଁ ଗୁଡ଼ିକ, ନୀରବରେ କେଉଁଆଡ଼େ ଅପସରି ଗଲେ... ।

ସେଇ ଡ୍ରଇଂରୁମ୍‌ଟିରେ ଏକଦା ଚାରିଜଣ ବସୁଥିଲେ । ସେବେ ମଧ୍ୟ ବସି ପାରିଥାନ୍ତେ । ସେଇ ଟେବୁଲଟା ଉପରେ ସେ ଆଦିବାସୀଆ ଟୋକା ଢେର୍ ଜଳଖିଆ, ପାନ ଏବଂ କିଣ୍‌କିଣ୍ ପାତଳ କାଚ ଗିଲାସରେ ଅନେକ ସର୍ବତ ଯୋଗାଡ଼ି ରଖିଛି । ଏମିତି ବର୍ଷାଭଳି ହସ ଝରଝର ଝରିଯାଇଛି ତା' ଚାରିପଟେ । ଝରିଯାଇଛନ୍ତି କାଳିଦାସ, ବ୍ୟାସ ଓ ବାଲ୍ମୀକି, କ୍ୟାମୋ, ସାତର୍ ଏବଂ କିର୍କେଗାର୍ଡ଼ । ସେଦିନ ବାକି ତିନୋଟି ଚୌକିରେ ସେ ଟେବୁଲ୍‌ଟିର ଚତୁଃସୀମାରେ, ସେ କାନ୍ଥଗୁଡ଼ିକରେ କେବଳ ବର୍ଷାର ହିଁ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ଭରିଯାଇଥାଏ । ସୋଫା ଚୌକିଗୁଡ଼ିକ କାକର ବାହୁ ମେଲେଇ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥାନ୍ତି । ସେ ବାହୁଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ସେମିତି ନିଜ ଭାରରେହିଁ ଶେଷକୁ ନୀରବରେ ନଇଁ ନଇଁ ଝଡ଼ିଯିବେ ? କାଇଁ ସେ ଗାଈଜଗା ଟୋକାଗୁଡ଼ାକ କାନ୍ଥ ଡେଇଁ ପଶିଆସି ତା' ଉପରେ ଡିଆ ମାରିବାକୁ କିଏ ମନା କରିଛି । ମଣିଷ ଉଷ୍ମମରେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଭାଙ୍ଗିଗଲେ ମଧ୍ୟ କିଏ କ'ଣ ପ୍ରତିବାଦ କରୁଛି କି ?...

...ଆରଘରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଖଟକୁ ଘେରି ସେ ଯେଉଁ ପାଣି ମିଶା ପବନ ଭରିଯାଇଥିଲା ସେଠି କ'ଣ ଆଉ ଦିଇଟି ଖଟ ପଡ଼ିପାରି ନଥାନ୍ତା ? ସେ ଟୋକାଟା ରାତିସାରା କାନ୍ଦେ ବୋଲି କିଏ ନ ଜାଣିଛି ଭଲା । କିନ୍ତୁ ଝିଅଟା ତ ସୁନାଟାଏ । ତାକୁ ଛ ବର୍ଷ, ଆଠ ବର୍ଷ, ଦଶବର୍ଷ ହୋଇଥିଲେ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଭଲା ସେ ନ ଦିଶିଥାନ୍ତା ? ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ତକିଆରେ ଅନେକ ଦିନର ଅନେକ ଉଷ୍ମା । ସେଇଟା ତ ପହଁରି ଯାଉଥାଏ ଆମ୍ୱବାଗାନ୍‌କୁ । କିନ୍ତୁ କେହିହେଲେ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇନାହିଁ, ବାରିପାରିନାହିଁ । ବାହାରେ ବର୍ଷାର ଏତେ କଳରବ, ଏତେ ଆପୋଷି ଗୁଞ୍ଜରଣ – କନ୍ତୁ ନିଃସଙ୍ଗ ସେ ତକିଆଟି କାହିଁକି ଓଲାଙ୍କ ପରି ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲା ଏବଂ କାହାକୁ ଭଲା ଅପେକ୍ଷା କରିଥିଲା ?

ଏବେ ବି ସେ ପଲଙ୍କ ବାଡ଼ ଆଉ ସେ ତକିଆ ଫାଙ୍କରେ ଅନେକ ସ୍ଥାନ ଅଛି । ସେ ଘରଚଟିଆ ଯୋଡ଼ିକ ସେଇଠି ଆସି ନୀଡ଼ ବାନ୍ଧିବାକୁ କ'ଣ କିଏ ମନା କରୁଛି ? କିଏ ମନାକରୁଛି ସେ ଓଲା କୁକୁରଟିକୁ ଏ ପ୍ରଶସ୍ତ ପଲଙ୍କର ଆର ସୋରାକରେ ଶୋଇଯିବାକୁ ? ବୁଢ଼ା ହୋଇଗଲା ବୋଲି କ'ଣ ସେ ଭାବୁଛି ଯେ ମହାଯାତ୍ରା

କରୁଥିବା ଏ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଆଖି ଯୋଡ଼ିକ ସେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଆକାଶ ଓ ଝଟକୁଥିବା ଶୀତଳ ଶୃଙ୍ଗ ଭିତରେ ତାକୁ ଚିହ୍ନିପାରିବେ ନାହିଁ ?

ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ବର୍ଷା ଥମିନାହିଁ । ସେ ରାତି ପାହିନାହିଁ । ଓଲା ମେଘଗୁଡ଼ିକ ହେଇ ସେ ଟାଙ୍ଗରା ନିରୁଭିଦ ମୁଣ୍ଡିଆଟି ଉପରେ ଝର ଝର ବର୍ଷିଲାଗିଛନ୍ତି । ବୋଧହୁଏ ଭାବିଛନ୍ତି, ତା' ପିଠିରେ ପଦ୍ମ ଫୁଟିବ । ଅବୁଝା ମେଘ ଶିଶୁ ଗୁଡ଼ିଏ । ପିରାମିଡ଼୍ ସାଙ୍ଗରେ ମଧ୍ୟ ଏମିତି ସେମାନେ ଲାଗିଥାନ୍ତି, "ଆରେ ହେ, କାହିଁକି ଏମିତି ତିନକୋଣିଆ ହୋଇ ଶୋଇ ଯାଇଛୁ ? ତୋତେ ଏକୁଟିଆ ଲାଗୁଛି ବୋଲି ? ଉଠ୍‌ନା । ଆମେ ପରା ଅନେକ ଦିନ ପରେ ଆସିଚୁ ତୋତେ ଉଠେଇବୁ ବୋଲି । ...ଏ ବଙ୍ଗଳା ଚାରିଆଡ଼େ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ସେଇଭଳି ଛିଗୁଲେଇ ହେଉଛନ୍ତି, "ଏମିତି କାନ୍ଥ ଘୋଡ଼େଇ ହୋଇ କାହିଁକି ଶୋଇ ଯାଉଛୁ ? ସେ ଗୋଟିଏ ବିନ୍ଦୁ ଉଷ୍ମା କ'ଣ ରହିବ ? ଆ, ଚାଲିଆ ବାହାରକୁ । ଆମେ ଶାନ୍ତିପାଠ କରି ସେ ଝୁଲଟିକୁ ଲିଭେଇଦେବୁ । ଏତେ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ରାତି, ଏତେ ତାରା ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ଧାର, ଏପରି ଘନଘୋର ବର୍ଷା ଭିତରେ ଓଲାଙ୍କ ଭଳି କାହିଁକି ଢାବୁଡ଼ି ଧରିଛୁ – କ୍ରମଶଃ ଶୀତଳ ହୋଇଯାଉଥିବା ସେ ପୋଷାକ ଗୁଡ଼ିକୁ ।"

ଏକମାତ୍ର ସାଥୀ ଏ ଛାପୁଛାପୁଆ ଦର୍ପଣ ଭିତରେ ପହଁରୁଥିବା ସେ ଶୀର୍ଣ୍ଣ ଛାଇଟି !! ତାକୁ ବାରମ୍ବାର ଦେଖି ମଧ୍ୟ ଚିହ୍ନିହେଉନାହିଁ । ସେ ଆଖି ଯୋଡ଼ିକରେ ବୋଧହୁଏ ସେମାନଙ୍କ ପଛରେ ଦିକ୍‌ଦିକ୍ କରୁଛି ଅତି ଅସହାୟ, ଆତଙ୍କିତ ବିନ୍ଦୁଟିଏ । ହେଇ, ଆଉ ପ୍ରସ୍ତେ ମେଘ ନଇଁଆସୁଛି । ଛାଇ ଆଉ ଦିଶୁନାହିଁ । ତାକୁ ଅଣ୍ଡାଳି ଦେବାକୁ ହାତ ବୁଲେଇ ଦେଲେ, ଖାଲି ଚିକ୍‌କଣ, କାକର, ଓଦା ସରସର ନିର୍ଜୀବ ବସ୍ତୁଟିଏ । କାଇଁ ଏତେବେଳେ କାନ୍ଥର ସେ ଜଗନ୍ନାଥ ଛବିଟିତ ଓହ୍ଲେଇ ଆସୁନାହିଁ । ତା' ହାତରେ ତ' ଚକ୍ରନାହିଁ ! ସେ ବି ଆସିବ ନାହିଁ । ସେ ଆସେନା !! ବରଂ ପଶିଆସୁଛି ସୁ-ସୁ ପବନଗୁଡ଼ିଏ ଖୁବ୍ ଛୋଟ ଛୋଟ ବର୍ଷା ଶିଶୁଙ୍କୁ ନେଇ । 'ଆସରେ ପିଲାଏ ! ଧାଇଁଆସ, କିଏ କେଉଁଠି ଅଛ ! ରଖ ହରି, ରଖ ଜଗନ୍ନାଥ ! – ରଖରେ ପିଲାଏ ।

ଏମିତି ଡାକିଲେ ବି କେହି ଆସିବେନାହିଁ । କେବଳ ଏ ଓଲା ମେଘଗୁଡ଼ିକ ଏ ଓଦା କାନ୍ଥକୁ ଧୋଇ ଧୋଇ ଭୁଷୁଡ଼େଇ ଦେବେ । ଅଶିଏ ବର୍ଷର ଛାତଟି କୁଢ଼େଇ ହୋଇପଡ଼ିବ । ଏ ପରଦା, ଏ ଝରକା, ଏ ଆସବାବ ସବୁ ପୋତିହୋଇଯିବେ । ଆଉ ଏ ବର୍ଷାର ବି ପ୍ରତିଧ୍ୱନି ଏଠି ଶୁଭିବନାହିଁ । ...ତଥାପି, ସେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ପାଚେରୀ, ସେ ମୁଣ୍ଡା ଡିହର ଅନାବନା ଉଦ୍ଭିଦ ଉପରେ ଝରଝର ବର୍ଷୁଥିବେ ଏ ମେଘଗୁଡ଼ିକ । ତାଙ୍କର ଆଶା କାଳେ ଦର୍ପଣ ବାଡ଼ ଭିତରେ ଛାଇଟି ହୁଏତ ଆଉ ଥରେ ପହଁରିଯିବ !!

□□□

ପାହାଡ଼

ସେ ଅଞ୍ଚଳ ନିଜେ ନ ଦେଖିଲେ ବୁଝିହେବନାହିଁ । ସେଠା ଗଛ ପତର, ଅନ୍ଧାର ଆଲୁଅ, ବିଲୁଆ, ବାଘ, ମଣିଷ, ପାଣି, ପବନ, ଆକାଶ ପାହାଡ଼ ସବୁ କେମିତି ଅଲଗା । ସବୁ କେମିତି ଟିକିଏ ଉଞ୍ଚ ଉଞ୍ଚ, ତିଖ ଥିଲାଭଳି, ଦାଢ଼ ଥିଲାଭଳି । ଏମିତି ଲେସେଡ଼ା, ମାଖୁନା ଦନ୍ଥଡ଼ା ନୁହେଁ ।

...ମୁଁ ସେ ତିଖ ପାହାଡ଼ରୁ ଅତି କଷ୍ଟରେ ଓହ୍ଲଉଥାଏ । ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ସେଥିରୁ କଉପୁନୀମରା ଶାଳଗଛାପରି ପୁଞ୍ଜାଏ ଭେଣ୍ଡିଆ ଥାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ଆସିଥାନ୍ତି ମୋତେ ପାଛୋଟି ନେବାକୁ । ହେଲେ ଟିକିଏ ଉଁ କି ଚୁଁ କରୁନଥାନ୍ତି । କଳା ମୁଗୁନି ପରି ନିଦା ବିଷ୍ଣୁ-ଗୁଡ଼ିଏ ।

ସେତେବେଳକୁ ଆହୁରି ଅଧେ ଓହ୍ଲେଇବାକୁ ବାକିଥାଏ । ମୋର ଅଣଚାଶ ଟେକୁଥାଏ । ଗୋଡ଼ ଦି'ଖଣ୍ଡ ଓସାରି ହୋଇ ଫାତୁଙ୍ଗା ଧରିଯାଉଥାଏ । ଅଳ୍ପକେ ଅଖଞ୍ଜରେ ଛେଚି ହୋଇଯିବି; ନାକ ଦଣ୍ଡା ବାଡ଼େଇ ହୋଇଯିବ; ଆଣ୍ଠୁ ଗଣ୍ଠି ଛିଣ୍ଡି ଛିନ୍ନଛତ୍ର ହୋଇ ଗେଣ୍ଡା ଗଡ଼ିଲାପରି ଗଡ଼ିଯିବି । ଏ ଅପନ୍ତରା ରାଜ୍ୟରେ ଶେଷରେ ପ୍ରାଣଯିବ, ଆଉ ଏ ସରକାର ପେଟ ପୁରିବ । କପାଳରୁ ବେକରୁ ଝାଳ ଛିଡ଼ି ପଡୁଥାଏ । ମୁଁ ଏଇଭଳି ଚମକି ଚାଲିଥାଏ । ଲଡ଼୍‌ଥଡ଼୍ ହେଉଥାଏ ଦେହ । ଏତିକିବେଳେ ଡାହାଣ ଗୋଡ଼ଟା ଗଲାକି ଖସି ! ମୁଁ ଅତର୍କରେ ଗୋଟାଏ ବିକଟାଳ ରଡ଼ି ଛାଡ଼ିଲି । ଭୋବନିଶୋର ଯାଏଁ ଶୁଭିଥିବ ନାଁ କ'ଣ ! ଚଟୁଆ ଛେଚି ହୋଇ ଯୋଉ କଚଡ଼ା ଖାଇଲି, ବାବୁ; ଆଉ କହି ନୁହେଁ ।

ପଡୁ ପଡୁ ମୁଦା ବାନ୍ଧିଗଲି । ଏଣିକି ଗଡ଼ିଯିବା ବାକି । ଛେଚା କଚାରେ ବାଟରେ କୋଉ କାଳୁ ପ୍ରାଣ ବାହାରିଯିବ । ଝୋଲାରେ ପଡ଼ିଲାବେଳକୁ ତୁଚ୍ଛା ମୁର୍ଦାରଟା । ...ମାତ୍ର ତା' ଆଉ ହେଲାନାହିଁ । ମୋ ଆଗକୁ ଚହଟିଆସି ସେଥିରୁ କିଏ ଗୋଟାଏ ମୋତେ ମାଡ଼ିବସିଲା । ମୋ କୁଣ୍ଡଳି ଫିଟାଇ ମୋତେ ଚିତ୍‌ମାତ କରି ଶୁଆଇଦେଲା । ମୋର ବୁଝିବା ଶକ୍ତି ନଥାଏ । ମତେ ବୋଧେ ଲଙ୍ଗଳା କରିଦେଲା ନା' କଣ ! ମୁଁ କଥା କହିବାକୁ ପବନ ପାଉନଥାଏ । ଗୋଟାଏ ଉହୁଙ୍କାରେ ମୋତେ କାନ୍ଧରେ ବସାଇ ଗୋଟାଏ ହାତରେ ଲୁହା ଶିକୁଳି ପରି ମୋ ଗୋଡ଼ ଯୋଡ଼ାକୁ ଛନ୍ଦିଦେଲା । ଯାତ୍ରା ଦେଖାଳୀ ପିଲାଙ୍କପରି ମୁଁ ତା' ମେଣ୍ଢା ଲୁମିଆ ଜଟିଆ ବାଳ ଗୁଡ଼ାକୁ ଦୁଇ ମୁଠାରେ ଧରିନେଲି । ମୋତେ ଦମ୍ଭ ଲାଗିଲା । ସେ ବେଣାଚେରଗୁଡ଼ାକ ପାହାଡ଼ର ପେଟ ଭିତରୁ ବାହାରିଥିଲା ପରି ମୋତେ ଲାଗିଲା । ସେଥିରୁ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ସିଅ

ପଥରକୁ ଭେଦି ଆଉ ପାଖେ ବି ଲଟେଇ ଥିବେ ! – କିଏ ଜାଣେ ! ପଥର ପରି ସେ ଭଙ୍ଗିଆ ଟୋକା ମୋ ତଳେ ଦୁଲୁକୁଥାଏ । ମାଣ୍ଡିଆ ଜାଉ ପରି ମୁଁ ବୋହିଯାଉଥାଏ ଏପଟରୁ ସେପଟ । ଝିଙ୍କି ଧରିଥାଏ ସେ ବେଣାଚେରକୁ । ବାଙ୍କ, ମୋଡ଼, ଗଡ଼ାଣି ସବୁ ପାଣି ପରି ସରଳ ହୋଇଗଲା । କଳା ମଚ ମଚ ଖୁରୁଙ୍ଗ ଚାରୋଟିଯାକ ଖପ୍‌ଖାପ୍ ଓହ୍ଲେଇଗଲେ ସେ ଦୁର୍ଜ୍ଜୟ ଗଡ଼ାଣି । ଓହ୍ଲେଇଗଲେ, ନିମିଷକରେ ଝୋଲା ଆର ପାରିକୁ ।

ମୋତେ ବୁଢ଼ୁଲାଟାଏ ପରି ତଳେ ଥୋଇଦେଇ ସେ ଦାନ୍ତ ଦି'ଭାଡ଼ି କାଢ଼ି ହସିଲା । ମୋ ଖାଇବି ଚଟୁଆ ଖଣ୍ଡ ଘା' ପରି ପୀଡ଼ା ହୋଇଥାଏ । ତଥାପି ଏ ବାରକ ବଞ୍ଚିଗଲି ବୋଲି ଧୋତି ଖଣ୍ଡ ଗୁଡ଼େଇ ହେବାକୁ ମାଗିଲି । ସେ ତା' କଉପୁନୀ ଟିକକ କାଛି ଭିଡ଼ିଦେଇଥାଏ । ମୋ ଗୁଡ଼ିଆ ପୁଡ଼ିଆ ଦେଖି ତାକୁ କଉତୁକ ଲାଗୁଥାଏ । ପଚାରିଲାରୁ ତା' ଭାଷାରେ କହିଲା – 'ମଇଳା ଟିକକ ଘୋଡ଼େଇବାକୁ କପଡ଼ା ବାବୁ; ନହେଲେ ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଦେହରେ ଖରା ପଡ଼ିବ, ପବନ ବାଜିବ; ତାକୁ କାହିଁକି ଢହ୍ନଠଉଁ ଲୁଚେଇବ ?'

ପଥର ପରି ପଦେ କହିଲେ ସେ ପଦେ ଉତ୍ତର ଦିଅନ୍ତି । ନହେଲେ ସେମିତି ଟାଣ, ସେମିତି ଆଉଜିରେ ସମ୍ଭାଳିଲା ପରି ମଡ଼େଇ ହୋଇଗଲେ ତୁରିଦେଲା ପରି ସେ ଲୋକଗୁଡ଼ାକ ।

''ଆଚ୍ଛା, ହଇରେ, ଲଇଖନିଆ, ମୋତେ ସେ ପାହାଡ଼ ଶିଖ ଉପରୁ ତୁ କାନ୍ଧେଇ ଆଣିଲୁ ନାଇଁ କାହିଁକି ? ସୁକଟ ଦେଖୁଥିଲୁ । ମୁଁ କଚଡ଼ା ଖାଇ ପଡ଼ିଲା ଉତ୍ତାରୁ ଯାଇ ଟେକିଲୁ ! – ହଇବେ !''

ସେ ହସିଲା । ତା' ଭାଷାରେ ଅନ୍ଧକେ ଛିଣ୍ଡେଇଲା ପରି କହିଲା – ''ମରଦ ପିଲାକୁ କେମିତି ଟେକିବ ବାବୁ ? ତାକୁ ଲାଜ ମାଡ଼ିବ ନାହିଁ ?''

...ସେମାନଙ୍କୁ ଡାକିଲେ ଆସିବେ । ନ ଡାକିଲେ ଘୁଞ୍ଚିବେନାହିଁ । କେହି କାହାକୁ ଛୁଇଁଦେବନାହିଁ । ଯା' ଘର ଖୁଣ୍ଟି ଯଦି ଆଉ ଘର ମର୍ଦ୍ଦ ଛୁଇଁଦେଲା ସେ ଉଠିଯିବ ଆଉ ଠାଏ ଘର କରିବାକୁ । ଛୁଇଁଦେଲା ଯଦି ସେ ମାଗିଦେଲା । ମାଗିବା ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସବୁଠୁ ବେଜିଦ୍ ହୀନ କାମ । ମର୍ଦ୍ଦପିଲା କେବେ ମାଗିବ ନାହିଁ । ଫଳଟାଏ ଯେ ଗୋଟେଇଚି ସେଇ ଖାଇବ । ଫଳମୂଳର ଅଭାବ ନାହିଁ ସେ ଅକ୍ଷୟ ଭଣ୍ଡାରରେ । ଗାଈ କ୍ଷୀର ଗାଈ ପିଲା ଖାଇବ । ଗାଈକୁ ଦୁହିଁବା ମନା । ବାଘକୁ ଭୋକ କଲେ ସେ ବାଛୁରୀଟାଏ ଚୋବେଇଯିବ । ସେଇଟା ତା' ଆହାର । ଅଖଞ୍ଜରେ ନ ପଡ଼ିଲେ ସେ ମଣିଷ ଅଥବା ଗୋରୁଙ୍କୁ ଖାଇବ ନାହିଁ । ବାଘଟା ଧର୍ମ ଜନ୍ତୁ । ବାଘ ରଜା ଜନ୍ତୁ ! ତାକୁ ତା' ଆହାର ପାଖରୁ କେହି ହୁରୁଡ଼େଇବେ ନାହିଁ ।

ଏସବୁ ଶୁଣି ମୋ ମଜ୍ଜା ଭିତର ଥରିଯାଉଥାଏ । ରାତି ସାରା ମୁଁ ଚମକୁଥାଏ – ଗୁଡ଼ାଏ ରୁମ୍, ଗୁଡ଼ାଏ ଖୁର ଆଉ ପୋଟା ମାଉଁସ ଗନ୍ଧ ଘାଉଁକିନା ଗୋଟାଏ

ହେଷ୍ଟାଳରେ ବାଘ ହେଉଥିବ । ତା'ର ଭୋକବେଳେ ମୋତେ ହାବୁଡ଼ିଗଲେ ଏମାନେ କେହିହେଲେ ଚୁଁ କରିଦେବେ ନାହିଁ । ଏକ ବୁଝା ମୂର୍ଖ । ଏ ପାଳିକ ରଖିଯାଅ, ଜଗନ୍ନାଥ ବୋଲି ନିଜ ଭିତରେ ବିଳବିଳଉଥାଏ ।

ଏମିତି ଏମିତି ରାତି ପାହିଲା । ସକାଳ ପହରୁ ସେମାନଙ୍କର ଜମିଜମା କାଗଜନଥି କାଢ଼ି ବସିଗଲି । ପଡ଼ନ୍ ଆଉ ରକ୍ବା ବାରିଦେଇ ଗାର ପକେଇଦେଲି । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ କାଗଜ ଉପରେ ଟିପ ବୁଲେଇ ଦେଲେ । ବେଳ ବୁଡ଼ ସରିକି, ଖଣ୍ଡେ ଜମି ବିବାଦରେ ବାହାରିଲା । ଛ' ଏକରିଆ ଥାଳି ପରି ଗହୀର ଜମି । ମହାଜନ ନାରେ ସେ ଖଣ୍ଡ ହୋଇଯିବା କଥା ।

ଲଇଖନିଆ କୁଆଡ଼େ ଦୁଇବର୍ଷ ତଳେ ଆସି ମହାଜନ ଦୁଆରେ ଠିଆହୋଇଥିଲା । କହିଥିଲା ଯେ ତା'ର ମାଇକିନିଆ ମରିଗଲା । ତାକୁ ସେ ଯୁଇ ଆଙ୍କିଦେଲା । ତା'ର କିଛି ମଦ ପାଣି ନିଅଣ୍ଟ ହେଉଛି ! – ସେତେବେଳକୁ ତା' ଆଖିମାନ ରଙ୍ଗ ଧରିଥାଏ । ସେ ଖାଇ ସାରିଥାଏ ପ୍ରଚୁର ନିଶା । କିନ୍ତୁ ତା' ହୋସ୍ ବୁଡ଼େଇବାକୁ ଆଉ କିଛି ଶୋଷ ବାକିଥାଏ ।

ଲଇଖନିଆ କାହା ଦୁଆରେ ଆସି ହାତ ପତେଇ ଠିଆହେବ ଏଇଟା କାହାରି ହେଲେ ବିଶ୍ୱାସ ହେଲାନାହିଁ । ତାର ତିନିମାସ ଆଗରୁ ବଛୁଆ ବୋଲି ଭେଣ୍ଡିଆ ଟୋକା ଲଇଖନିଆ ମାଇପକୁ ଧରି ପକେଇଲା – ସେ ପାଖ ଗାଁରୁ ସେଇଥ କରି ମୁହଁ ପାଇଯାଇଥାଏ । ଲଇଖନିଆ ଶୁଣିବା ମାତ୍ରେ ଝାମ୍ପି ପଡ଼ିଲା । ବଛୁଆ ତୋଟିରେ ଦାନ୍ତ ଲଗେଇ ଭିଣି ଦେଲା । କଞ୍ଚାରେ ରକ୍ତ ପିଇଗଲା । ବାଘ ପରି ମର୍ଦ ଏଇ ଲଇଖନିଆ । ସେ ଆସି ସାଧବ ଦୁଆରେ ଠିଆହେବା ବଡ଼ ଆଚମ୍ବିତ କଥା ।

ଲଇଖନିଆ ମହାଜନ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଲା । ନିଶ ଡେରିଦେଇ କହିଲା, 'ମତେ ନିଶା ଖାଇବାକୁ ପଇସା କିଛି ଦେଇପକା । ମୋର ବଡ଼ ଜମିଟାକୁ ଲୋଭ କରିଥିଲୁ ନାଁ ? ତତେ ସେଇଟା ଦେଇଦେଲି । ମୋର ମାଇକିନିଆ ମରିଗଲା । ମତେ ନିଶା ଖାଇବାକୁ ପଇସା ଦେ !'

ଛ'ଅଣା ପଇସାରେ ପେଟେ ମଦ ଖାଇ ଗଡ଼ିପଡ଼ିଲା ଲଇଖନିଆ । ସେଇ ଦିନଠୁ ସେ ଜମିରେ ପାଦଦେଲାନାହିଁ । ସାଧବ ମଧ ସାହସ କଲାନାହିଁ ସେଥିରେ ହଳ ପକେଇବାକୁ । ସରକାରୀ କବଲା ହେବାଯାଏଁ ଟାକି ରହିଥାଏ । ସେ ଚକବନ୍ଦିରେ ସବୁଠୁ ଖତିଆନ୍ ଏକ ଚକଡ଼ା ଛ' ଏକରିଆ ଜମି ଲଇଖନାର । ବଣ ହୋଇଯାଇଥାଏ ଦୁଇବର୍ଷ ଭିତରେ ।

ସାଧବ କହିଲା – "ମୁଁ ସେ ଜମି ନେଲେ ଧର୍ମ ସହିବ ନାହିଁ ବାବୁ । ଲଇଖନିଆକୁ ଡାକି ପଚାରିଦିଅ । ସେ କହିଲେ, ତା' ନାରେ କରିଦିଅ ।" ଗାଁ ମୁଖିଆ କହିଲା – 'କରିଦିଅ ।' ବାକି ଯାହାକୁ ପଚାରିଲେ ସେ କହିଲା, 'କରିଦିଅ' ।

ଛ'ଅଣା ପଇସାରେ ଛ' ଏକର ସୁନା ପରି ଜମି ଚାଲିଯିବ, କେଉଁ ଗୋଟାଏ ବେହୋସି ବେଳର କଥା ଉପରେ । ମୁଁ କହିଲି – ''ଲଇଖନିଆ, ତୁ କହିଦେ, ମୁଁ ତୋ' ନାରେ ଲେଖିଦେଇ ଚାଲିଯିବି ।''

ଫାଉଁକିନା ଚେକାମାରି ବସିଲାଠୁ ପାଞ୍ଚହାତ ଉପରେ ଫଣା ଟେକିହୋଇଗଲା। ଲଇଖନିଆର ନିଶ ଉପରକୁ । ତା' ମୁହଁ ଉତୁରି ପଡୁଥାଏ । କହିଲା – ''ଆରେ, ନାଇଁ ବାବୁ ! ଥରେ ଛେପ ପକେଇ ଦେଇଛି । ସେଇଟା ଆଉ ଚାଟିବି ନାହିଁ । ଆରେ ଯା !''

ଏତିକି କହି ତା' ହାତରେ ଧରିଥିବା ମୂଳିଟାକୁ ଟେକି ଭୂଇଁରେ ଜବରଦସ୍ତ ଗୋଟାଏ ଡିହ ବସେଇଦେଲା । ଗଡ଼ିଶ ମାଛ ମୁଣ୍ଡ ଶିଳପୁଆରେ ଛେଚି ହେଲାପରି ତା' ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠି ଗାଲେସିରୁ ବଜବଜିଆ ରକ୍ତ ଛିଟିକି ପିଲା । ଲଇଖନିଆ ତଳକୁ ଲଇଁ ଚାହିଁଦେଲା ନାହିଁ । ଠେଙ୍ଗାଟାକୁ ଘା' ଉପରୁ କାଢ଼ିନେଲା ନାହିଁ । ଦାନ୍ତ ଚାବି ସେମିତି ନିଶ ଠିଆକରି କଟମଟ ଚାହିଁ ରହିଥାଏ । କେହି ତା' ଫଣା ଆଗରେ ପାଟି ଫିଟେଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ମୋ ତଳ ପାଟି ଓହଳି ପଡ଼ିଥାଏ । ହାଁଟା କରି ମୁଁ ଅନେଇଥାଏ । ଲଇଖନିଆ ସେମିତି ଦାବିଲାପରି ଦୁଇପଦ ଦୋହରାଇ ଦେଲା । ମୁଁ ଛେପ ପକେଇ ଦେଇଛି । ଆଉ ଚୋକିବିନାହିଁ । ଜମି ତା'ର !...

ସେ ବୁଲିପଡ଼ି ଚାଲିଗଲା । ତଳକୁ ଲଇଁନାହିଁ କି ପଛକୁ ଚାହିଁନାହିଁ । ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ଗାଁର ବାକି ସବୁ ଉଠି ଚାଲିଗଲେ । ନ ପଚାରିଲେ ତ' କାହାରି ପାଟି ଫିଟିବ ନାହିଁ । କେହି କିଛି ନ କହି, ଜନ୍ତୁଭଳି ବାହାରିଗଲେ ।

ମୁଁ ରାଗିଥାଏ କି ଶଙ୍କିଯାଇଥାଏ ଅଥବା ଦୁଃଖରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଥାଏ କହିପାରିବି ନାହିଁ । ଝୋଲା ମାରିଲା ପରି ପଡ଼ିଯାଇଥାଏ । ରାତି ଗୋଟାଯାକ ନିଦ ନାହିଁ । ଲେଉଟି ଲେଉଟି ସେ ମୁହଁଟା ଦିଶିଯାଉଥାଏ । ମୁଁ ଚମକି ପଡୁଥାଏ । ସେ ମୁହଁଟା ବାଘର କି ଲଇଖନିଆର ବାରି ହେଉନଥାଏ ।

ବେଳ ଉଇଁ ଆସୁଥାଏ । ଜଣେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । କିଛି ଯେମିତି ଘଟିନାହିଁ ଭଳି ତା'ର ହାବଭାବ ।

ପଚାରିଲି – ''କିରେ କ'ଣ ?''

''ଲଇଖନିଆ ବାହାରିଗଲା ବାବୁ !''

ମୁଁ ଧଡ଼ପଡ଼ ହୋଇ ଉଠି ବସିଲି । ସେ ସେମିତି ମିଟିମିଟି ଅନେଇଥାଏ – ''କିରେ, କ'ଣ, ସେ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ବାହାରିଗଲା ?''

''ହଇ !''

''ଆରେ, କହ, କ'ଣ ହେଇଚି କହୁନାହୁଁ କାହିଁକି ? ତାର ଜମି ଚାଲିଗଲା ବୋଲି !!''

"ନାହିଁ ।"

"ତେବେ କ'ଣ ହେଲା ? ଆଉ କ'ଣ ହେଲା ?" ମୁଁ ଠିଆହୋଇ ପାଦ କାଢ଼ିବାକୁ ଯାଉଥାଏ ।

"କାଲି ରାତିରେ ତା'ର ପିଲାଟାକୁ ବାଘ ଖାଇଦେଲା ।" "ହେଁ ! ଏଁ ?" ହୋଇ ମୁଁ ଚମକି ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲି । ତା' କାନ୍ଧକୁ ଝୁଙ୍କି ପଚାରିଲି – "କ'ଣ କହୁଛୁ ?" – ଲଇଖନିଆ ଥିଲା କି ନାହିଁ ?"

"ଥିଲା ।"

"ହେଁ !" ମୁଁ ଚିତ୍ ମାତ୍ ହୋଇ ପଡ଼ିଯାଇଥାନ୍ତି ଛାନିଆରେ । – "ତା ଆଗରେ ତା' ପୁଅକୁ ବାଘ ଖାଇଗଲା ।"

"ହଇ ।"

"ହଇ !!! ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍‌ଯାଏ ମୋର ହୋସ୍ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋ ଭାଷାରେ ମୁଁ ଯାହା ପାରିଲି ଶୋଧିଦେଇଗଲି । ତା' ପରେ ଧାଇଁଲି ଏକମୁହାଁ ସେଇଠୁ ।

ସେ ସେମିତି ମୋ ପଛେ ପଛେ ଠୁକ୍ ଠୁକ୍ ଚାଲି ଆସୁଥାଏ, ଯେମିତି କିଛି ହୋଇନାହିଁ ।

ନୂଆ ଖରା ପାହାଡ଼ ପିଠିରେ ପଡ଼ିଥାଏ । ପଛମୁହାଁ ପାହାଡ଼ଟାକୁ ଅଗଟିପରେ ଚଢ଼ି ଚାଲି ଯାଉଥାଏ ଲଇଖନିଆ ।

ମୁଁ ମସ୍ତବଡ଼ ରଡ଼ିଟାଏ ଛାଡ଼ିଲି । ହାଲିଆ ହୋଇ ମାଣ୍ଡିଆ ଜାଉ ପରି ଲେସେଡ଼ି ପଡ଼ିଲି ଭୂଇଁ ଉପରେ । ଝୋଲା ଧାରର ସେ ମହିଷିଆ ଘାସଗୁଡ଼ାକୁ ମୁଠା ମୁଠା କରି ଉଞ୍ଚ୍ ଆଣୁଥାଏ । କାନ୍ଦୁଥାଏ ଏବଂ ଅନେଇଥାଏ ଖରାରେ ଦାଉ ଦାଉ ଝଟକୁ ଥିବା ସେ ତିଖ ପାହାଡ଼କୁ । ଲଇଖନିଆ ଉଠିଯାଉଥାଏ ଉପରୁ ଉପରକୁ ।

□□□

ସାପ

ମୁଁ ରୋଜ୍ ପାଞ୍ଚଟାରେ ଘରକୁ ଫେରେ । ତିରିଶ ଦିନରେ ଦରମା ପାଏ । ଚାକିରୀ ଆଉ ଏଗାରବର୍ଷ ଦୁଇମାସ । ବଞ୍ଚିବି ବୋଧେ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ । ମୋ ନାଁ ଗୋବିନ୍ଦ ଦଳବେହେରା । ଘର କୋଇଲି ।

ମୁଁ ମୋଟେ ତାକୁ ଜାଣିନାଇଁ । ସେ ବି ମୋତେ ଜାଣିନାଇଁ । ଜାଣିବା ସହଜ ନୁହେଁ, ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ, ସମୀଚୀନ ନୁହେଁ । ବିରାଟ ତିନିତାଲା କୋଠା । ସେଇଠି ଅସଂଖ୍ୟ ଗୁମ୍ଫା । ଶଗଡ଼ ଶଗଡ଼ କାଗଜ । ମାଇଲ ମାଇଲ ଫିତା । ମଣିଷଗୁଡ଼ିକ ତଳମୁହାଁ, ଉପରମୁହାଁ, ଗୋଜମୁହାଁ, ଚକୁଳିମୁହାଁ । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଚୌକି ଚୌକିର ସମ୍ପର୍କ । ମାଛ ପିଠିକୁ ମାଛ ପିଠିରେ ଘସିଦେଇ ପହଁରିଯିବା ଭଳି ସହାବସ୍ଥାନ । ଅତି ଉଦାର ଏକ ନିସ୍ପୃହତା । ଜଣେ ଝଡ଼ିଗଲେ ଆରଜଣକର ମୁକୁଟ କୌଣସି ପବନରେ ଦୋହଲିବାର ଆଶଙ୍କା ନାଇଁ । ଏଠି ବରଂ ପରସ୍ପରକୁ ଜାଣିବା ଏକ ଜ୍ୱାଳା, ଏକ ମୁକାବିଲା, ଦାଢ଼ରେ ଦାଢ଼ର ସଂଘର୍ଷ । ନ ଜାଣିବା ଢେର ଭଲ, ଢେର ସ୍ୱାଭାବିକ । ଚମତ୍କାର ଏକ ନୀରବତା ।

ସେ ନିଜେ ହିଁ ଆସି ସେଦିନ କହିଲା ଯେ ତା' ଘର ଜଳେଶ୍ୱର । ତା ନାଁ ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ବସା । ତା'ର ମାଛ ପୋଖରୀ ଅଛି । ତା' ସ୍ତ୍ରୀ ଭାରି ସୁନ୍ଦରୀ ଇତ୍ୟାଦି । ଏ ତାଲିକାର ଅର୍ଥ କିଛି ନାଇଁ । ଏଥିରୁ ତାକୁ ଠଉରେଇବା ମଧ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ବରଂ ତାକୁ ଚିହ୍ନିବାର ଉପାୟ ହେଲା ତା'ର ସେ ମୟୁରଭଞ୍ଜିଆ ମଠାକୁରୁତା । ତା' ଚେହେରା ଶତକଡ଼ା ହିସାବରେ ହାରାହାରି ଚେହେରାଟିଏ । ତା' ସ୍ୱର ମଧ ମଣିଷ ସ୍ୱରର ଗ:ସା:ଗୁ:ଟିଏ ଖୁବ୍ ସାଧାରଣ ଦଫ୍ତରୀ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଟିଏ ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ବସା ।

ଆମେ ଏକାଠି ଚା' ଖାଇଲୁ । ସେଇଠି ଢେର୍ ଭିଡ଼ । ପାଞ୍ଚ ପଇସା ଶସ୍ତାରେ ଚା' ମିଳେ । ବାସ୍ନା ନ ଥାଉ । ଚିନି କିନ୍ତୁ ଢେର, ଆଉ ଭାରି କଡ଼ା 'ଡିକାସିନ୍' । ସେଇଠି କଥା କହିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ହାଟପରି ହାଉହାଉ, ନୂଆ ଚିହ୍ନା ଲୋକଟି ସାଙ୍ଗରେ ମୂଳରୁ ଗର୍ଜିବା ପ୍ରୟୋଜନ ନଥିଲା । ସେ ଚା' ପଇସାଟା ଆଗତୁରା ଦେଇଦେଲା । ମୁଁ ଦେଲି ପାନ । ଭଦ୍ରତାରେ ଏମିତି ଦିଆହୋଇଥାଏ । ଉଭୟେ ପରସ୍ପରକୁ ଚାହିଁ ଟିକିଏ ହସିଲୁ । ସେ ତେଣିକି କ'ଣ ଗୁଡ଼ିଏ ନରମ କଥା କହିଲା । ମୁଁ ମଧ ତାକୁ ଷୋଳଅଣା ଅନେଇଦେଲି ସିଧା ତା' ପିତୁଳା ଭିତରକୁ । ସେତିକିରେ ସେ ମୋ ଭିତରଟା ଦେଖିଦେଲା । ଆମେ ଚାଲୁ ଚାଲୁ ଅନେକ ବାଟ ବାହାରି ଯାଇଥିଲୁ । ଖଣ୍ଡିଏ ପାନ ପାଟିରୁ ସରିବା ଭିତରେ ସେ ଛକରୁ ଏ ଛକଯାଏ ଆସିହୁଏ

ବୋଲି ଜାଣିଲି । ଏକୁଟିଆ ସେଇ ବାଟତକ ପାଇଁ ମୁଁ ଅନ୍ତତଃ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ପାନ ଚୋବାଇଥାନ୍ତି ।

ତା' ଜେଜେ କୁଆଡ଼େ ଜମିଦାର ଥିଲେ । ତାଙ୍କର କଲିକତାରେ କୋଠା ଥିଲା । ଥିଲା ପୁରୀରେ । ...ହଅଅ... ଆମର ମଧ ମହେଞ୍ଜୋଦାରୋ ଥିଲା, ହରପ୍ପା ଥିଲା । ସୂର୍ଯ୍ୟକୁ ଅନେଇ କହୁନା ଆଗକୁ କ'ଣ ହେବ । ସେ ଛାଇଟାକୁ ମାପି ଲାଭ କ'ଣ ? ଏଆଡୁ ଆଲୁଅ ଯେତେ ତଳକୁ ନଇଁଯିବ, ସେ ଛାଇ ସେତିକି ଲମ୍ବିଯିବ ଦିଗ୍‌ବଳୟ ଆଡ଼େ । ସେଇଟାକୁ ଛାଡ଼... ସେ ଏକ ଧୋକାବାଜି ।

ଆମେ ଆଉ ଖଣ୍ଡେଲେଖାଁ ପାନ ଖାଇଲୁଁ । ଫେରିଲା ବାଟରେ ସେ କହିଲା ଏ ଯୁଗ କୁଆଡ଼େ ଠକ ଜୁଆଚୋରଙ୍କ ଯୁଗ । ସମସ୍ତେ ଚୋରୀ କରୁଛନ୍ତି । ମିଛ କହୁଛନ୍ତି କାରଣ ଦର ବଢ଼ିଗଲା । ଖାଇବାକୁ ମିଳୁନାଇଁ, ଡାଲ୍‌ଡ଼ା, ଚିନି, ଚାଉଳ । ସେ ହୁଏତ କହୁନଥିଲା, କହୁଥିଲେ ଅନ୍ୟମାନେ । ଏ ସହରର ପଚାଶ ହଜାର ଛୋଟ ବଡ଼ ମଣିଷ । ସେ କେବଳ ପ୍ରତିଧ୍ୱନି କରୁଥିଲା । ମୁଁ ହୁଏତ ତାକୁ ଶୁଣି ନାଇଁ । କିଛି କହିବା ପ୍ରୟାସରେ ପାନଟି ସାରିଦେଲି । ଦୁଇ-ଚାରିଥର ପିକ ପକାଇବାରେ ମୁଁ ମଧ ପ୍ରାୟ ସେଇଆ କହିଲି, ଯାହା ସେ ବା ଅନ୍ୟମାନେ ଅହରହ କହୁଥିଲେ । ତା ସ୍ୱର ହଜିଗଲା ସାଧାରଣ କୋଳାହଳ ଭିତରେ । ସେ ହଜିଗଲା ଭୋକିଲା ମେଣ୍ଢାପଲ ଭିତରେ । ପୁଣି ଶୁଭିଲା – ''ଧନଞ୍ଜୟ ମିଶ୍ର ଲାଞ୍ଚ ଥାଏ । ପଣ୍ଟୁ ମହାନ୍ତି ଚାରି ନମ୍ବର କୋଠା ପିଟୁଚି । ଇଲା ବେହେରା ମଦ ଖାଏ ।'' ତା'ପରେ ତା' ଦାନ୍ତ ସଂଧାରୁ ଫିସ୍ ଫିସ୍ ଶୁଭିଲା, ଏ ଶଳାଙ୍କୁ ମାରିବାକୁ ହେବ । ଯାଙ୍କ ଘର ପୋଡ଼ିବାକୁ ହେବ । ଯାଙ୍କ ଗାଡ଼ି ଜାଳିଦେବାକୁ ହେବ । ମୁଁ ସେ ମାଛି ଅନ୍ଧାରରେ ଶୀତେଇଗଲି । ମୁହଁ ଟେକି ଚାହିଁଦେଲି । ଗୋଟିଏ ସରୁ ସାପ ତା'ର ତିନିକୋଣିଆ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଅନେଇଚି । ଆଖିରେ ଅବୁଝା କ୍ରୋଧ । ତା' ପାଟିରେ ରକ୍ତ । ତା' ଦେହରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜିଆ ମଠାକୁର୍ତା । ସେ ହସୁଚି । ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ବସା ପାନ ଖାଇ ପାଟି ମେଲେଇ ହସୁଚି – ନିଃଶବ୍ଦରେ ହସୁଚି ସାପ ପରି ।

ହଠାତ୍ ସେ କହିଲା ପାଠଚକ୍ର ଯିବ । ସେଇଠି ଧ୍ୟାନ କରିବ । ସେଠିକି ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସେକ୍ରେଟେରୀ ଆସନ୍ତି ଗାଡ଼ିରେ । ଗୁଲାବ୍ ସିଂ ଆସନ୍ତି ତାଙ୍କ ଗାଡ଼ିରେ । ତାଙ୍କ ଝିଅମାନେ ଆସନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ କୋଠା ପାଠଚକ୍ରକୁ ଲାଗି ତୋଳା ଚାଲିଚି । ଆସନ୍ତି ଅଧ୍ୟାପକ ମହାନ୍ତି, ପ୍ରଫେସର ମହାପାତ୍ର । ପ୍ରବଚନ କରନ୍ତି ଶ୍ରୀ ଦାସ, ଆଗ ଧ୍ୟାନ । ତା'ପରେ ଧ୍ୟାନ । ତା'ପରେ ପୁଣି ଧ୍ୟାନ । ସେ ମୋତେ ଡାକିଲା ଯିବାପାଇଁ । ମୁଁ ମନା କରିଦେଲି କିନ୍ତୁ ଫେରିବାକୁ ହେଲେ ମୋପାଇଁ ଅନ୍ୟ ବାଟ ନଥିଲା । ଏ ହାରାମଜାଦା ସହରରେ ବାଟ ଭାଙ୍ଗିଗଲେ ତିନିମାଇଲ ଅଧିକ ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼େ । ଅଗତ୍ୟା ସେ ପୁଣି କହିଲା ଏବଂ ମୁଁ ପୁଣି ଶୁଣିଲି । ସେ ପଣ୍ଡିଚେରୀ ଯାଉଚି । ସେଇଠି ଭଲ ଖାଇବାକୁ ମିଳେ । ଆଶ୍ରମ ବାହାରେ ମାଛ ମିଳେ, ମଦ ମିଳେ । ଯାହା

ଖୋଜିଲେ ତାହା ମିଳେ । ସେ ଗୋଟିଏ ବିଦେଶୀ କଲମ କିଣିଚି ସେଇଠୁ । ସେ ତିରୁପତି ଯାଇଚି । ସେଇଠି ଦର୍ଶନ ପାଇଁ ଲମ୍ବା କ୍ୟୁ ଲାଗିଥାଏ । ଠାକୁର ଗୋଟିଏ କେବଳ ଠିଆ ରାମାନନ୍ଦି ଚିତା । ତା' ଦେହରେ ବହୁତ ଦାମୀ ଅଳଙ୍କାର । ଗୋଟିଏ ନବରତ୍ନ ବାହୁଟି କୁଆଡ଼େ ତିନି କୋଟି ଟଙ୍କା । ସେ ସତ୍ୟ ସାଇବାବାଙ୍କୁ ଦେଖିଚି । ତାଙ୍କର ଲିମୋସାଇନ୍ ଗାଡ଼ିକୁ ମୁଣ୍ଡିଆ ମାରିଚି । ତାଙ୍କର ଦିନ ଭିତରେ ପାଞ୍ଚଥର ବେଶ ବଦଳିଯାଏ । – ସେ ଦେଖିଚି ।

ମୁଁ କେମିତି କେଜାଣି ଭାରି ଅସୁସ୍ଥ ବୋଧକଲି । ହୋଇପାରେ ମୁଁ ପାଞ୍ଚଟାକୁ ଫେରିପାରିନଥିଲି । ମୋତେ ହୁଏତ ଭୋକ ବି କରୁଥିଲା । ହୁଏତ ଅମ୍ଳରୋଗୀର ଆକାଶ ଗୁଡ଼ାକ ଭାରି ନିଘଞ୍ଚ । ସେଥିରେ ଅନେକ ଅନ୍ଧାର । ସେ ଅଞ୍ଚଳେ ରୁନ୍ଧି ହୋଇଯାଏ । ତାକୁ ଅସୁସ୍ଥ ଲାଗେ ।

ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ବସା ପୁଣି କହିଚାଲିଥାଏ । ମୋ ଅସୁସ୍ଥତା ବଢ଼ିଚାଲିଥାଏ । କହିଲା, ମୋ ପିଲାଦିନ ସାଙ୍ଗ ଶିଖରେଶ୍ୱର । ପ୍ରଚଣ୍ଡ ନୀତିବାଦୀ ଶିଖରେଶ୍ୱର ଟଙ୍କା ତୋଷରପାତ କରୁଥିବା କଥା ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ମୁଁ ନ ଜାଣିବା ତାକୁ ବିସ୍ମିତ କଲା । ସେ ବିନୟରେ ନଇଁଗଲା । ଗ୍ଲାନିରେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇଗଲା । କହିଲା, ବନ୍ଧୁ ବିଷୟରେ ମୋତେ ସେ ଭଳି କହି ସେ ଅପରାଧ କରିଚି । ତା'ପରେ କିନ୍ତୁ ପ୍ରସଙ୍ଗ ବଦଳେଇଲା ଭଳି କହିଲା, ମୋର ଅଧ୍ୟାପକ ବନ୍ଧୁ ଅମରେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଖର ବକ୍ତା । ସର୍ବଶାସ୍ତ୍ର ପାରଙ୍ଗମ ଅମରେନ୍ଦ୍ର କିଛି ଜାଣେନାହିଁ । ପାଠ ପଢ଼ାଏ ନାହିଁ, ଠକେ । ଏଣୁ ପିଲାଏ ତାକୁ ଥଟ୍ଟା କଲେଣି । ତା ପାଇଁ ଗୋଟାଏ ସରକାରୀ ତାଗିଦା ଆସୁଚି ।

ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ନଇଁ ଆସୁଥାଏ । ଗାଡ଼ି ଆଲୁଅ ସେ ଅରମା ଅନ୍ଧାରକୁ ଚଷି ଚାଲିଯାଉଥାଏ । ବାକୁଣ୍ଡା ଗଛ ଉପରେ ଗୁଡ଼ାଏ ବେକୁବ୍ ବଣୀ ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ବସାର କଥାଗୁଡ଼ାକୁ ବାରମ୍ବାର ଚିତ୍କାର କରି କହୁଥାନ୍ତି । ଆଉ ଗୁଡ଼ିଏ ସେଥିରୁ ବିସ୍ମୟରେ ଅବିଶ୍ୱାସରେ ଥଣ୍ଟମେଲେଇ ଅନେଇଥାନ୍ତି । ହୋଇପାରେ ତାଙ୍କପାଇଁ ରାତି ହୋଇଯାଇଥିଲା । ହୋଇପାରେ ମୋ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ରାତି ହୋଇଯାଇଥିଲା । ମୁଁ ଚଞ୍ଚଳ ଶୋଇଥାଏ । ସହଳ ଉଠିଲେ ଏଇ ବଣୀ ଭଳି ଲାଗେ ବୋଲି; ଏମିତି ପୋକ ଗୋଟେଇ ସଞ୍ଜକୁ ଫେରିହୁଏ ବୋଲି ।

ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ବସା ଅମାୟିକ । ଭାରି ଚମତ୍କାର ତା'ର ଭଦ୍ରତା । ଯେତେ ବଡ଼ ଘା' ହାଣିଦେଇ ସେ ଚିକ୍କଣେଇ ଦେଲେ ଚମ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଯାଏ । ସେ ଜାଣିଥିଲା ମୁଁ କ'ଣ କରେ । ମୋ ଚୌଦ ପୁରୁଷ କ'ଣ କରିଛନ୍ତି । ମୁଁ କେଉଁଠି ବିଭା ହୋଇଚି । ମୋ ଶଳାଏ ଦେଖିବାକୁ କିପରି । ମୋ ପିଲାଏ କାହିଁକି ଭଲ ପଢ଼ନ୍ତିନାହିଁ । କେମିତି ସେ ଏତେ କଥା ଖବର ରଖିଚି ମୁଁ ଜାଣିନାହିଁ । ମୁଁ କେବଳ ନ୍ୟୁନ ହୋଇଗଲି, ଝାଉଁଳିଗଲି, ଲାଜେଇଗଲି । ସେ ସେମିତି ନିଃଶବ୍ଦରେ ହସୁଥାଏ । କହୁଥାଏ ସହାନୁଭୂତିରେ, ବିନୟରେ । ତା' ବିଷୟରେ ମୁଁ କିଛି ଜାଣିନାହିଁ । ମୁଁ ଜାଣିନାହିଁ

ସେ କିଏ । ମୋ ପାଇଁ ସେ ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ବସା, ଘର ଜଳେଶ୍ୱର । ତା' ଢେଙ୍କେର ଦୁଇଟା କୋଠା । ଗୋଟାଏ ସେଥିରୁ କଲିକତାରେ, ଆଉ ଗୋଟାଏ ପୁରୀରେ । ତା' ବାପ କିଏ ମୁଁ ଜାଣେନାଇଁ । ତା ଶଶୁର କିଏ, ତା ଶଳା, ତାର ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ, ପୁଅଝିଅ କିଛି ମୁଁ ଜାଣେନାଇଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ମୋତେ ଜଣେଇଦେଇ ସାରିଥାଏ ଯେ ସବୁ ଗୁଣରେ ସେ ମୋଠାରୁ ଭଲ । ତା' ପୁଅ ହୁଏତ ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରତିଭା ବୃତ୍ତିପାଏ । ତା' ଝିଅ ଆମେରିକାରେ ଥାଏ । ତା' ଶଳା ହୁଏତ ବାଙ୍ଗାଲୋରରେ ଡାକ୍ତର । ତା' କଥାର ହାଓ୍ୱାରୁ ଏମିତି ସୂଚନା ମିଳିବା ଅନବାର୍ଯ୍ୟ ।

ପାଠଚକ୍ର ଗୁଡ଼ାକ ଖୁବ୍ ଦୂର । ଅନ୍ଧାରରେ ମଠାକୁର୍ଣ୍ଣା କଥା କହେ । କାନପୁରୀ ଚପଲ କଥା କହେ । କାଣ୍ଠାରାଡ଼ାଇନ୍ ତେଲ କଥା କହେ । ମୋ ଭିତରେ ଯାହା ଜଳୁଥିଲା ବେଶୀ ତେଜିଗଲା । ଯାହା ଭାଙ୍ଗୁଥିଲା ଭୁସୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ମୋତେ ବୋଧହୁଏ ବେଶୀ ଭୋକ କରୁଥିଲା । ମୋର ଫେରିବା ଅନେକ ବିଳମ୍ବ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଆକାଶ ସେମିତି ପାଟି ମେଲେଇ ହସିଲା । ଶୁଭିଲା ସେ କହୁଚି ଭାରି ବିନୟରେ, ଖୁବ୍ ଥଙ୍ଗେଇ ଥଙ୍ଗେଇ ଯେ ମୋ ନାଁରେ ମଧ୍ୟ ସେ କେତେ କଥା ଶୁଣୁଚି । କିନ୍ତୁ ଆଦୌ ବିଶ୍ୱାସ କରୁନାଇଁ । ବରଂ ସବୁ ନିନ୍ଦୁକଙ୍କୁ ସେ ଜବଦ୍ କରିଦଉଚି । ସେ ହିଁ ମୋର ପରମ ହିତୈଷୀ । ସେମାନେ ସବୁ କିନ୍ତୁ ନିମକ୍‌ହାରାମ୍ । ସମସ୍ତେ ତାକୁ ଘେରିଗଲେ ସେ ଡ଼ାକୁ କହେ ଯେ ମୁଁ ସକାଳୁ ଉଠେ, ପୂଜା କରେ । ମୁଁ କ'ଣ ଲାଞ୍ଚ ଖାଇପାରେ ? ମୋ ଝିଅ କଥା ସବୁ ଉଡ଼ା ଖବର । ମୋ ପୁଅ କେବେ ଚୋରି କରିନାଇଁ । ମୋ ଘରଲୋକ ଯାହା ବୋଲି ସେମାନେ କହୁଚନ୍ତି ସେ ସବୁ ମିଛ ।

ମୁଁ ଦାନ୍ତ ଜାକି ଗୁଡ଼ାଏ ଅସ୍ଥିର ଭୂମିକମ୍ପ ଉପରେ ମାଡ଼ିବସିଲି । ମୋ ସର୍ବାଙ୍ଗ ଝାଳେଇଗଲା । ନିଆଁଝୁଲ ଆଖିବାଟେ ଖସିପଡ଼ିଲା ଥୋଲା ଥୋଲା ହୋଇ । ମୁଁ ଏକଦା ଫୁଟବଲ୍ ଖେଳୁଥିଲି । ବଲଟାକୁ ଗୋଟାଏ କିକ୍‌ରେ ଏପାରି ସେପାରି ଉଡ଼େଇ ଦେଇପାରୁଥିଲି । ମୋର ମନେହେଲା ବିପକ୍ଷରୁ ସେପରି ଗୋଟାଏ ବଲ ଛୁଟିଆସିଲା ମୋ ତଳିପେଟ ସଳଖା । ମୁଁ ଅଳ୍ପ ଘୁଞ୍ଚିଗଲି । ବାହୁମେଲେଇ ଦେଇ ବସେଇଦେଲି ଗୋଟାଏ କିକ୍ । ସେଭଳି ଜୋର୍‌ରେ ମୁଁ କେବେ ବଲ ମାରିନଥିଲି । ମୁଁ ଦେଖିଲି ଅନ୍ଧାରରେ ବିପକ୍ଷ ଖେଳାଳୀ କିଛିବାଟ ଉଠିଗଲା ଉପରକୁ । ବଲ ପହଁରିଗଲା ଆକାଶକୁ ।

ମୋ ଚାରିଆଡ଼େ ଘୋର କୋଳାହଳ । ପଡ଼ିଆ ଚାରିପଟେ ଘୋର କୋଳାହଳ ମୁଁ ସେଦିନର ବିଜୟୀ । ମୋ ପାଖରେ ଗୋଟାଏ ଗାଡ଼ି ଆସି ଠିଆହୋଇଗଲା । ସେଥିରୁ ଓହ୍ଲେଇଗୁଡ଼ିଏ ଖାକି ପୋଷାକ ମୋତେ ଘେରିଗଲେ । ପଚାରିଲେ କ'ଣ ହେଲା ? ...ମୁଁ କାହିଁକି ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ବସା ଅଣ୍ଡକୋଷ ଉପରେ ଲାତ ମାରି ତାକୁ ହତ୍ୟା କଲି ? ...କାହିଁ ମୁଁ ତ କିଛି ଜାଣିନାଇଁ ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ବସା ସେଇଠି ମରିଗଲା ବୋଲି ।

ଇସ୍, ଏମାନେ ସବୁ ବୋକା, କେହି କିଛି ଜାଣନ୍ତିନାହିଁ । ସେମାନେ ତା ମୁହଁ ଉପରୁ ଚାଦର ଟେକି ଦେଖନ୍ତୁ ସେ ଯଦି ପାଟି ମେଲେଇ ନିଃଶବ୍ଦରେ ହସୁନଥିବ ମୁଁ ସବୁ ବାଜି ହାରିଯିବି । ସେ ଶୋଇଗଲେ ମଧ ଚେକା ମାରିଥିବ । ତା ତନିକୋଣିଆ ମୁଣ୍ଡରେ ସାନ ସାନ ଆଖିରେ ପଲକ ନଥିବ । ସେମାନେ ଭୁଲ୍ କରୁଛନ୍ତି । ସେ ହିଁ ଏ ଯୁଗର ଏକମାତ୍ର ଶୁଦ୍ଧ ଆତ୍ମା । ସେ ଶାଳା କ'ଣ କେବେ ମରିପାରିବ ? ଏତେ ଚିକ୍କଣ, ଏତେ ଭଦ୍ର, ଏମିତି ନୀରବରେ ହସୁଥିବା, ଏମିତି ଶାଳୀନ ଶବ୍ଦ କହୁଥିବା ସନ୍ଥ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଲାତରେ ମରି ପାରିବ ?

ଇସ୍, ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର ବସା, ଘର ଜଳେଶ୍ୱର – ଏମାନେ ତୁମକୁ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ବିଶ୍ୱାସ କର; ମୁଁ ହିଁ ତୁମ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରୁନାହିଁ । ତମେ କ'ଣ ଏତେ ସହଜରେ ମରିପାର ?

□□□

ତ୍ରାଣକର୍ତ୍ତା ଆସିବେ

''ଭାବିଛି ରକ୍ତଚାପରେ ମରିବା ଅପେକ୍ଷା ଏ ସବୁ ଫୁଲଗଛ ଉପାଡ଼ି ଫିଙ୍ଗିଦେବି । କିଏ ନ ହେଲେ ଏ ହାରମଢାଦାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ନିତି ସକାଳୁ ବକ୍ ବକ୍ ହୋଇ ମୁଣ୍ଡ ଖରାପ କରିବ ? ଯେତେ ତାଲା ଦିଅ, କଣ୍ଟାବାଡ଼ ଘେରାଅ, ଆକଟ ଅର୍ଗଳ ଖଟାଅ ସେ କିଛି ମାନିବେ ନାହିଁ । ତୁମ ସାମ୍ନାରେ ତୁମ ଘରେ ପଶି ଫୁଲଗଛ ଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଣ୍ଡିଦେବେ, କହିଲେ ବେଖାତିର କରି ଅନେଇବେ । ଛିଗୁଲେଇ ହେବେ । ଅଭାଷିଆ ଗାଳିଦେବେ । ତୁମ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁକରି ମୁତିବେ ଏବଂ ସଦର୍ପେ ଚାଲିଯିବେ ଆଙ୍କୁଡ଼ି ଆଉ ଫୁଲ ଅଖା ଧରି । ବାପ ଶଳାଟିମାନ ଘରେ ବସିଥିବେ ପୁଅଙ୍କ ରୋଜଗାରକୁ ଅପେକ୍ଷାକରି । ପର ବାଡ଼ିରୁ ଫୁଲ ଆସିଲେ ତାଙ୍କ ଠାକୁର ବସିବେ । ଧନ୍ୟ ସେ ନିଲାମକିଣା ଠାକୁର ! ଫୁଲ ସାଙ୍ଗରେ ପୁଅ ଯଦି ଦଶ-କୋଡ଼ିଏ କାଠି ସଜନା ଛୁଇଁ ଏବଂ ପୁଞ୍ଜାଏ ବାଇଗଣ ନେଇ ଆସିଥାଏ ତା'ର ପାରିଲାପଣ ଦେଖି ବାପ ମା' କୁରୁଳିବେ, କାରଣ କିଛିକାଳ ପରେ ସେଇ ପୁଅ ତ ପୁଣି ସେମିତି ବିଡ଼ା ବିଡ଼ା ନୋଟ୍ ଆଣି ତାଙ୍କ ଆଗରେ କୁଢ଼େଇଦବ । ତଥାପି ପୁଅକୁ ତ ତିଆରି ପଦେ କହିବାକୁ ହେବ । ନହେଲେ ସେ ଅଳ୍ପକେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଉଥିବା ମାଆ ହେଇ ଯିବନି ? ଏଣୁ ସଜନା ଛୁଇଁ, ବାଇଗଣ ସାଙ୍ଗକୁ କାହିଁକି ସେ ଟମାଟୋ ଗଣ୍ଡେ ଯୋଗାଡ଼ କରି ପାରିଲାନାହିଁ ସେଥିପାଇଁ ଗାଳି ଶୁଣେଇବେ । ...ଏଥିରେ କ'ଣ କରିବା ? ...ସେଗୁଡ଼ାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ହାତାହାତି ହୋଇଯିବାକୁ ମନ ହେଇଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ ତେଣିକି କ'ଣ ହବ କହିହଉ ନାହିଁ । ଅଲିଅଳ ସର୍ବଗୁଣାଧାର ପୁତ୍ରମଣିଙ୍କ ପାଇଁ ବାପଶଳେ ମାଲକଚ୍ଛା ମାରି ଭିଡ଼ି ଆସିବେ । ଫୁଲଗଛ ତ ଫୁଲଗଛ, ମଣିଷକୁ ସୁଦ୍ଧା ସେମାନେ ଦଳି ଚକଟିଦେବେ । ଅଗୁଁଆର, ଅଭଦ୍ର, ଅରଣାଥାଟ ସଙ୍ଗେ କିଏ ବା ମୁକାବିଲା କରିବ ? ହଁ, ସେଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ଗୁଳି କରି ଉଡ଼େଇଦେଇ ପାରିଲେ ପୃଥ୍ୱୀ ଉଶ୍ୱାସ ହୁଅନ୍ତା । ଦୁର୍ଜନମାନେ ସଂହାର ହୋଇଯାନ୍ତେ । କେତେଥର ମୁଁ ସେମାନଙ୍କୁ ତୋପ ମୁହଁରେ ଉଡ଼େଇଚି, ଖଣ୍ଡାରେ ହାଣିଚି, ଖୁଣ୍ଟରେ ବାନ୍ଧି କୋରଡ଼ା ମାରିଛି । – କିନ୍ତୁ ଏସବୁ ଖାଲି ମନେ ମନେ । ଫଳରେ ଏତେ କ୍ରୋଧର ବାମ୍ଫ ପେଟ ଭିତରେ ରଖିବାରୁ ରକ୍ତଚାପ ବଢ଼ିଚି । ଅସହାୟତା, ନିପାରିଲା କ୍ରୋଧ ଏବଂ ଅପମାନ ମିଶି ଆଖିବାଟେ ଧୂଆଁ ବାହାରି ଯାଇଚି । ମୋତେ ଲାଗିଛି ଏଇମାନେ ମୋ ଘରେ ପଶି ଫୁଟିଲା ଫୁଲପରି ଅନୂଢ଼ା କନ୍ୟାକୁ ଏମିତି ବଳାତ୍କାର ଉଠି ନେଇଯିବେ, ଇଜ୍ଜତ୍ ଲୁଟିନେବେ, ଧନମାନ

ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଲୁଟିନେବେ । ଏଇମାନେ ବେଙ୍କ ଲୁଟିନେବେ । ସରକାରୀ ତହବିଲ୍ ମାରିନେବେ । ଦେଶର ଇଜ୍ଜତ୍ ବିକିଦେବେ... ଏମାନେ... ଏମାନେ ଚମ୍ବଲ୍ ଡକାୟତ, ଏମାନେ ନିମକ୍‌ହାରାମ୍ ଜାଗିରଦାର, ଏମାନେ ଗଜନିର ମାମୁଦ । ...ମାର, ମାର ଏ ଶତ୍ରୁଙ୍କୁ କିଏ କେଉଁଠି ଅଛ ।''

ଏମିତି ଦିନେ ସୁଯୋଗ ପାଇ ପାଟିକଲି । ମୋ ଆଗରେ ମୋଠୁ ଆହୁରି ବୁଢ଼ା, ଆହୁରି ଅପାରଗ, ପଡ଼ିଶାଘର ମଧୁଭାଇନା ବସିଥାନ୍ତି । ମୁଁ ଯେତେ ପାରିଲି ଛେଚି ଦେଇଗଲି ବକ୍ତ୍ର । ତାଙ୍କ ଆଖିପତା ବେଳେବେଳେ ଟେକି ହେଇ ଯାଉଥିଲା, ପୁଣି ସବୁ ସ୍ଥିର ହେଇ ଯାଉଥିଲା । ସେ ନିଶ୍ଚଳ ବସି ମୋର ଶୂନ୍ୟ ବାତୁଳି ମାଡ଼ ଦେଖୁଥିଲେ । ବୋଧହୁଏ ଉପଭୋଗ ବି କରୁଥିଲେ ।

''...ମୋର ରାଗ, ସତ କହୁଚି ଭାଇନା, ସେଇ ବୋପାମାନଙ୍କ ଉପରେ ଯୋଉମାନେ ମାଛି ଅନ୍ଧାରରୁ ତାଙ୍କ ଡିମ୍ବପିଲାଙ୍କୁ ଉଠେଇ ତାଙ୍କ ହାତରେ ନଗି ଧରେଇ ଦିଅନ୍ତି । ଚୋରା ତମ୍ବାତାରରେ ଆଙ୍କୁଡ଼ି ତିଆରି କରି ଧରେଇ ଦିଅନ୍ତି । ନାଲାଏକ କେବେ ଜାଣିପାରନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ଛପି ଛପି ପର ବାଡ଼ିରେ ପଶିବା ବିଦ୍ୟାଟି ତାଙ୍କ କୁଳଚନ୍ଦ୍ରମା ଏଇ ଡିମ୍ବାବସ୍ଥାରୁ ଆୟତ୍ତ କରି ଓସ୍ତାଦ୍ ଚୋରଟିଏ ହେବ ବା ଜାଣି ଶୁଣି ତାକୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିଦ୍ୟା ଭାବି ତାଲିମ ଦେଇଥାଆନ୍ତି... ସେଇ ପାପିଷ୍ଠ ବାପଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କଲେ କୌଣସି ପାପ ନାହିଁ ।''

''କିରେ, କଣ ହେଇଚି ତୋର ? କାଇଁ ହେମ୍‌ତି ଗୁଡ଼େ ଗର୍ଜୁଚୁ ? ତୋରି ବଗିଚାରେ ତ' ଗଣ୍ଡେ ଫୁଲ । ସେଇଠି ସମସ୍ତିଙ୍କ ଆଖି । ଯାହା ବାଡ଼ିରୁ ହେଲେ ମାଗି କରି ନବା କଥା ନାଁ । ଯଦି ବଳାତ୍କାର କରୁଛନ୍ତି ପୁଲିସିକୁ କହି ଧରେଇ ଦଉନୁ ?''

ମୋ ଦେହରେ ନିଆଁ ଲାଛି ହେଇଗଲା ।

''ରଖ ହେ ତମ ପୁଲିସି ! ସେଥିରୁ ଗୁଡ଼େ କାଇଁ ମତେ ଶୁଣଉଚ ? କୋଉ ପୁଲିସି କାହା ପିଠିରେ ପଡ଼ିଚି ? ମୁଁ ଥରେ ଯାଇ ଏମିତି ତମ୍‌ତମ୍ ହେଇ ଫାଣ୍ଡିରେ ସକାଳୁ କହିଲି । ସେଇଟା ପାଟି ମେଲାକରି ହାଇ ମାଇଲା । ତା' ଉତ୍ତାରୁ ହସିଲା । କହିଲା – ''ଓହୋ, ଆପଣ ଯେମିତି ଢଙ୍ଗରେ କହିଲେ ମୁଁ ତ ଭାବିଥିଲି ଡକେଇତି ହେଇଗଲା ବୋଲି । ...ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି କ'ଣ ଲୁଟି ନେଇଥିଲେ ସିନା ଆମେ କ'ଣ କରିଥାନ୍ତୁ ? ...ଆଉ ଏଇ ଫୁଲ ଦିଟା... ହି, ହି, ହି – ଆପଣ ବୃଥାରେ ଆସି ପାତଳ ନିଦଟାକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେଲେ ।''

ଆଉ ଯାହା ଆଗରେ ଗୁହାରିଲେ ମଧ ସେଇଆ । ଏଠି ମୋଟରୁ ଫୁଲଗଛ ନ ଲଗେଇବା ଭଲ । ମଧୁ ଭାଇନା ପାକୁଆ ପାଟି ମେଲେଇ ହାଇ ମାରିଲେ । ତାଙ୍କ ପାଟିବାଟେ ଗୋଟେ ଭୁଷଣ୍ଡ କାକ ଅକ୍ଲେଶରେ ଗଳିଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା । ତାକୁ ବାରଣ କରିବାକୁ ବୋଧହୁଏ ସେ ଚାରୋଟି ଚୁଟୁକି ମାରିଲେ ଗୁମ୍ଫା ମୁହଁରେ । – ମୁଁ ଉଠିପଡ଼ି

ପଳେଇଥାନ୍ତି । ବହୁ କଷ୍ଟରେ ସମ୍ଭାଳି ଗଲି । ଫଳରେ ରାଗିଗଲି ଆହୁରି ଅଣଚାଶ ଗୁଣ ଏବଂ ରକ୍ତଚାପ ବଢ଼ିଲା ଅକଳନ ।

''ବୁଝିଲୁ ବାପ, ଏ ଯୁଗ ଏମିତି ହେଇଗଲାଣି । ଏଥକୁ ତୋ ଆୟତ୍ତ ନାଇଁ କି କାହା ଆୟତ୍ତ ନାଇଁ । ଏଠି ଏମ୍ତି ସହି ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ପାପଭାରା ବଢୁଚି । ଆଉରି ବଢ଼ିବ ।''

ମୁଁ ଦାନ୍ତ କାମୁଡ଼ି ନୀରବ ରହିଲି ।

ବୈଠକ ଘରୁ ବଗିଚାକୁ ନ ଚାହିଁବାଭଳି ଚୌକିରେ ମୁଁ ବସିଥିଲି । ବଗିଚାକୁ ଚାହିଁଦେଲେ ହିଁ ମୋ ବ୍ରହ୍ମରେ ନିଆଁ ଲାଗିଯିବ । ଦିନେ ଏମ୍ତି ନିଷ୍ଫଳ କ୍ରୋଧରେ ହିଁ ମୁଁ ମରିଯିବି ।

ମଧୁ ଭାଇନା ଆସ୍ତେ ଆଖି ବୁଜି ଶୋଇଗଲେ । ସେ ଲୋକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥବିର । ମୁଁ ସେଇଠୁ ଛାଟ ମାରିଲାପରି ଉଠିପଡ଼ିଲି । ପିଣ୍ଡା ଉପରୁ ହତଶ୍ରୀ ବଗିଚାଟାକୁ କଟମଟ ଅନେଇଲି । ତା'ପରେ ବାଡ଼ିପଟେ ପଶିଗଲି ଗୋଟାଏ ଅଭ୍ୟାସରେ । ଆଉରି ଗୋଟାଏ ହୁଳାରେ ନିଆଁ ଲାଗିଗଲା ।

ସାରା ସାହିର ନର୍ଦ୍ଦମା ପାଣି ବାଡ଼ିରେ ଆସି ଟଳମଳ ହଉଥିଲା । ଆମ ପଡ଼ିଶାର ଗେଣ୍ଡା ନାହାକ କୁରାଡ଼ିରେ ଅଳ୍ପ ମାଟି ଆଡ଼େଇ ପାଣିତକ ମୋରି ବାଡ଼ିକୁ ବାଗେଇ ଦେଇଚି । ସେ ଗେଣ୍ଡା ନାହାକର ନାକଦଣ୍ଡା ଫଟାଇ ଦେବାକୁ କେତେଥର ମୁଁ କ୍ଷେପିଯାଇଛି ବାଦବାଡ଼ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । କିନ୍ତୁ ତା' ବାଡ଼ିରେ ପ୍ରଳୟ ଦେଖି ଥମିଯାଇଛି । ପାଣି ଏମିତି ମାଡ଼ିଆସୁଚି ପଶ୍ଚିମରୁ ପୂର୍ବରୁ ଭୂଇଁ ଗଡ଼ାଣିରେ ! ଉପର ମୁଣ୍ଡାରେ ସହରର ବଡ଼ ରାସ୍ତା । ତାକୁ ଭେଦିଛି ଗୋଟାଏ ପୋଲ । ପୋଲ ଆରପାଖେ ସାରା ସହରର ପୋଚା ପାଣି ଜମା ହବାକୁ ଅନାବାଦି ସନ୍ତସନ୍ତିଆ ଖାଇ । ...ସେଇଠୁ ଉଛୁଳୁଛି ଏ ପାଣି... ତେବେ ଏ ମନ୍ଦାକିନୀକୁ ରୋଧିବ କିଏ ? — କୋଉଠି ରୋଧିବ ? ଏ ସାରା ସହରକୁ ଲଙ୍ଗଳ ମୁନରେ ତାଡ଼ିଦେଇ ପାହାଡ଼ ଆରପାରି ଫୋପାଡ଼ି ଦବାକୁ କିଏ ବା ସମର୍ଥ ?...

ଆମ ବସ୍ତିରେ ଛୋଟ ବଡ଼ ସମସ୍ତଙ୍କର ମୁହଁ ଦିଶିଗଲା । ଗୋଟାଏ ଅସ୍ରା ବର୍ଷା ପରେ କେମିତି ଆଣ୍ଠୁଯାଏ ଲୁଗା ଟେକି ଏଇ ନର୍ଦ୍ଦମା ପାଣିରେ ଚବର ଚବର ସମସ୍ତେ ଚାଲନ୍ତି । କେଡ଼େ ଅବହେଳିତ, କେଡ଼େ ଦୁଃଖୀ ଗୁଡ଼ିଏ ଆମେ । ଆମେ ଅନ୍ୟର ନର୍ଦ୍ଦମା ପାଣିରେ ହିଁ ବୁଡ଼ିରହିଥିବୁ । ସେଇ ପାଣିରେ ଆମ ମହାଦେବ ଜଳାଶାୟୀ ହଉଥିବେ । ତେବେ ବି ଆମେ ପରସ୍ପରକୁ ଏମିତି ଘୃଣା କରୁଥିବୁ, ଅପମାନ ଦଉଥିବୁ । ଓଃ !...

ଉଷୁମ ଲୁହ ଗୁଡ଼ାଏ ତବତବ ନିଗିଡ଼ି ଗଲା ।

ମୁଁ ସେଦିନ ସତକୁ ସତ ଚାହିଁଥିଲି ଘରଦ୍ୱାର ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାକୁ; ଚାହିଁଥିଲି ମରିଯିବାକୁ । ମୋ ହାତରେ କିଛି ହବନାହିଁ ବୋଲି ଖୁବ୍ ତୀବ୍ର ଅନୁଭବଟାଏ ଆସିଥିଲା । ମୁନ୍ନା ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ ଏଡ଼ିକି ଠକ ବୋଲି ମୁଁ କେମିତି ଜାଣିଥାନ୍ତି ? ସେ କେଡ଼େ ବିଶ୍ୱାସରେ କହିଲା ସେ ଦିବ୍ୟସିଂହ ରାୟ ପାଖକୁ ଯାଉଛି । ମୁଁ ଦେଇଥିବା ଚିଠି, ଟଙ୍କା ଆଉ ଜିନିଷପତ୍ର ପେଡ଼ିନେଇ ନିଜ ହାତରେ ଦେଇଦବ । ସେ ଚିତାକାଟି ଯାଇ କଟକରେ ଲାଖିଯାଇଛି । ଏଣେ ଦିବ୍ୟସିଂହ ଗର୍ଜୁଛି । ସବୁଯାକ ଜମି ବେଦଖଲ କରିବାକୁ ଧମକ ଦେଲାଣି । ପୁଅ ସେ ସବୁ ମୋ ହାତରେ ତା ପାଖରେ ପହଞ୍ଚାଇବାକୁ ଦେଇଛି । ଆଉ କୋଉ ମୁହଁରେ ତାକୁ ସେ କଥା କହିବି ? 'ମୁନ୍ନା' ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରାର ଦୁଆର ମୁହଁରେ ନିତିଦିନ ଯାଇ ଅଧଘଣ୍ଟାଏ ବସି ଆସୁଚି । ତା'ର ଦେଖାନାହିଁ । ତା' ଘରେ କେହି ତା' ପାଇଁ ଦାୟୀ ନୁହନ୍ତି । ମୁଁ ବେକୁବ୍, ତା' ହାତରେ ସେତକ ଜିନିଷ କାହିଁକି ଟେକି ଦଉଥିଲି ? ଜାଣିଶୁଣି ଏମିତି କ୍ଷତି କରାଇଲା ପରେ ମୋ'ର କ'ଣ ବଞ୍ଚିବା ଉଚିତ ? ମୁଁ ଖାଲି ଚାକି ବସିଛି, ସେ ମୁନ୍ନା ପାଷଣ୍ଡକୁ ଦେଖିଲେ ଆଗ ଖୁନ୍ କରିବି । ତା'ପରେ ନିଜେ ମାରି ହୋଇଯିବି ସେ ଜିନିଷ ନେଲାବୋଲି ନୁହେଁ, ମୋତେ ଏମିତି ବେକୁବ୍ ବନେଇଲା ବୋଲି । ଦୁର୍ଜନକୁ କ୍ଷମା ଦିଆଯାଇପାରେ, ବେକୁବ୍‌କୁ ନୁହେଁ ।

ବାଁ ପାପୁଲିରେ ବିଧାମାରି ମୁଁ ଦାନ୍ତ କାମୁଡ଼ି ଗର୍ଜିଲି । ମୋତେ ସବୁ ଅନ୍ଧାର ଦେଖାଗଲା । ନିଶ୍ୱାସ ତୋଳିହେଲା । ଏଇଭଳି ଅନେକ ବର୍ଷ ଆଗେ ମୁଁ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀର ଅଳଙ୍କାରଯାକ 'ଗୁଗୁନ୍' ମାରୱାଡ଼ି ପାଖରେ ରଖିଦେଇଥିଲି । ସେ ଯୋଡ଼ିଏ ଲଡ୍ଡୁ ଖୁଆଇ ପାଖରେ ବସେଇ ମୋ ଦୁଃଖ ଶୁଣିଥିଲା । ପଇସା ନ ଥିଲା ବୋଲି ଟଙ୍କା ପଚିଶଟି ଦେଇ ପରେ ସବୁ ହିସାବ କରିଦେବ ବୋଲି କହିଥିଲା । ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସରେ ଅଳଙ୍କାର ପୁଟୁଳାଟିକୁ ତା' ହାତକୁ ବଢ଼େଇ ଦେଇ ଚାଲିଆସିଥିଲି । ସେ ହାରାମି ଆଉ ଧରା ଦେଲାନାହିଁ । ବେଶୀ ପାଟିତୁଣ୍ଡ କରିବାରୁ ଲୋକ ଲଗେଇ ଘଉଡ଼େଇ ଦେଲା । ...ସେଥିପାଇଁ ତା'ର ବଂଶ ବୁଡ଼ିଗଲା । ହେଲେ ମୋର କ'ଣ ହେଲା ? ଚିରଦିନ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ପାଖରୁ ଖୁଣ୍ଟା ଖାଇ ଆସିଲି । ସେ ମୋତେ ଆଦୌ କ୍ଷମା କରିପାରିଲା ନାହିଁ । ଆମ ସଂସାର ବିଷାକ୍ତ ହେଇଗଲା । ଏବେ ସେ ପୁଅ ପାଖରେ ଥାଇ ନିଶ୍ଚୟ ମନା କରିଥିବ ଟଙ୍କା ପଠେଇବାକୁ । କିନ୍ତୁ ଓଃ, ମୁଁ ବୋଧେ ଆଉ ସହିପାରିବି ନାହିଁ । ମୋ ନିର୍ବୋଧପଣକୁ ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ପାରିବିନାହିଁ ।

ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମୋତେ ସେମାନେ ବଡ଼ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଭର୍ତ୍ତିକରି ଦେଇଥିଲେ । ପୁଅକୁ ଟେଲିଗ୍ରାମ କରି ଡକେଇ ଆଣିଥିଲେ । ଶୁଣିଲି ସବୁ ଫୁଲଚୋରଙ୍କ ବାପମାନେ ଆସି ଧାଁ-ଦଉଡ଼ କରିଥିଲେ । ନିଜେ ଗେଣ୍ଡା ନାହାକ କୁଆଡ଼େ ଟେଲିଗ୍ରାମ କରିଥିଲା ।

ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ଦଶଦିନ ପରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିପାରିଥିଲି । ଏମାନଙ୍କୁ ମୋ ଚାରିଆଡ଼େ ଘେରିଥିବାର ଦେଖି ବୁଝିପାରି ନ ଥିଲି ତାଙ୍କ କାରସାଦି । କିଛିଟା ପୁଣି ଉତ୍ୟକ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲି । ମୋର ସବୁ ଶତ୍ରୁପକ୍ଷ କେମିତି ମୋ ପକ୍ଷକୁ ଗଳିଆସିଲେ ? ବେଇଜ୍ଜତ୍ କାହାଁକା । ସେମାନେ ବୋଧହୁଏ ମୋତେ ଏବଂ ମୋ ଶତ୍ରୁପଣକୁ ବେଖାତର କରି ମୋ ଖଟ ପାଖକୁ ଲାଗିଆସିଥିଲେ । ମୁଁ ଆହୁରି ଉତ୍ତେଜିତ ହେଲି । ମୋର ବୁକୁ ଧଡ଼ଧଡ଼ ହେଲା । ଝାଳ ଢକେଇ ଗଲା ମୁହଁରେ ଦେହରେ । ...ସେମାନେ ବୋଧେ ଖୁବ୍ ପାଖରୁ ମୋର ମରଣ ଦେଖିବାକୁ ସେମିତି ଘେରି ରହିଥିଲେ । ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଠିଆହେଇଥିଲେ !!

ମୋର ରକ୍ତଚାପ ବଢ଼ିଯାଇଥିଲା । ଖୁବ୍ ଧାଁ-ଦଉଡ଼ ହେଇଥିଲା । ଡାକ୍ତର ଆସି ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ ଫୋଡ଼ିଥିଲା । ତା' ପୂର୍ବରୁ କିନ୍ତୁ ସେ ଯେମିତି ଧକିଆ ମାରି ସେ ଭଣ୍ଡ ଗାଳୁଆଙ୍କୁ ସେଇଠୁ ତଡ଼ିନେଇଗଲା, ସେତିକିରେ ମୋର ପ୍ରାଣ ଶୀତଳ ହେଇଗଲା । ବିନା ଇଞ୍ଜେକ୍ସନରେ ସୁଦ୍ଧା ମୁଁ ହୁଏତ ଶୋଇଯାଇଥାନ୍ତି । ବାଃରେ ଡାକ୍ତର, ତୁ ବୋଧେ ପାରିବୁ ଏ ବ୍ୟାଧିମାନଙ୍କୁ ସଂହାର କରି । ସେ ଟୋକା ଡାକ୍ତର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ମୁଁ ଅଳ୍ପ ହସିଥିଲି । ସେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ଦେଖାଯାଉଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଦିଶୁଥିଲା ଖୁବ୍ ଆପଣାର । ମୋ ଆଗରେ ମୋ ଶତ୍ରୁକୁ ସେ ଧକ୍କା ମାରି ପାରିଥିଲା ତ !

ଆଖି ଖୋଲିଲେ ମୋତେ ଛାତ ପଙ୍ଖା ଦିଶୁଥିଲା ଏବଂ ଡାହାଣପାଖେ ସୁକ୍‌ସୁକ୍ କାନ୍ଦ ହଠାତ୍ ବନ୍ଦ ହେଇଯାଉଥିଲା ।

'କେମିତି ଲାଗୁଚି ତମକୁ ?'

'ଦିବ୍ୟ ପାଲିଙ୍କିରେ ବସିଲାପରି ଲାଗୁଚି ।' ହୁଁ ! ନାଲାଏକ କାହାଁକା ! ବେଶୀ ମାଇପପଣିଆ ଦେଖେଇ ହଉଚି ! – କାହିଁକି ସେଭଳି ଗୋଟେ ମାଖୁନା ପ୍ରଶ୍ନ ସେ କରୁଥିଲା ? ସେ ତ' ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ । ଜୀବନଯାକ ମୋତେ ବେକୁବ୍ ବୋଲି ଶୋଧି ଶୋଧି ବଜରା କରି ଦେଇଛି । ମୁଁ ଆଉ ସହି ନ ପାରି ଚିଡ଼ଚିଡ଼ା ହେଇଯିବାରୁ ମତେ ଛାଡ଼ି ପୁଅ ବୋହୂ ପାଖରେ ଯାଇ ରହୁଛି । ତା'ର କି ଗଲା ମୋତେ ଯେମିତି ଲାଗିଲେ ? ତା' ବୋପାର କି ଗଲା ? ତା'ର ଖାଇବା ପିନ୍ଧିବାରେ କ'ଣ ତଫାତ୍ ପଡ଼ିଯାଉଛି ? ...ମୋ ରକ୍ତଚାପ ପୁନଶ୍ଚ ବଢ଼ିଥିଲା ।

ଡାକ୍ତର ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ନ ଦେଖି କେବଳ ନିଦ ଓଷୁଅରେ ମୋତେ ବୁଡ଼େଇ ରଖିଲେ ।

ଚେତା ଥିଲାବେଳେ ଟୋକା ଡାକ୍ତରଟି ମୋତେ ତିଆରିଲାପରି କହୁଥିଲା, "ଆପଣ ଆଉ ଚିଡ଼ନ୍ତୁ ନାହିଁ । ସେଥିରେ ଆପଣଙ୍କରହିଁ କ୍ଷତି !" ମୁଁ ଏଇ ପଦକ ଶୁଣି ଆହୁରି ଚିଡ଼ି ଯାଇଥାନ୍ତି । 'ଆରେ ବେକୁବ୍, ମୁଁ କ'ଣ ଲାଭ କ୍ଷତି ବିଚାର କରି ଚିଡ଼ିବି ନା କ'ଣ ! ମୋ ଆୟତ୍ତରେ କ'ଣ ମୁଁ ଚିଡୁଚି ? ମୋ ବାରୁଦ ଘରେ ନିଆଁ

ଲାଗିଯାଉଚି । ମୋ ଦହି ଚହଲି ଯାଉଚି । ମୁଁ ତେଣିକି ସମ୍ଭାଳି ପାରୁନାହିଁ । ...ହଉ, ଛାଡ଼ୁ ତୋ' ମୁହଁଟି ବେଶ୍ ସୁନ୍ଦର । ତୁ ମୋ ନାତି ଟୋକା ଭଳି ଦିଶୁଚୁ । ...ତୁ ଜାଣିଚୁ ନା ବାବୁନିକୁ ? ସେ ବି ତୋ'ଭଳି ଡାକ୍ତର ହେଇଗଲାଣି । ଏବେ ଚଣ୍ଡୀଗଡ଼ରେ ଅଛି ।'

ଏଣୁ ମୁଁ ଡାକ୍ତର କଥାରେ ଚିଡ଼ିଲି ନାହିଁ । ତାକୁ କୌଣସି ଉତ୍ତର ବି ଦେଲିନାହିଁ । କେବଳ ତାକୁ ଚାହିଁ ବୋଧେ ଟିକିଏ ହସିଦେଇଥିଲି । ସେ ଖୁବ୍ ଖୁସିହେଇ ଯାଇଥିଲା । ସେଇ ଖୁସିରେ ମୋତେ ଗୋଟାଏ ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ ଫୋଡ଼ିଦେଇଥିଲା । ନାଲାଏକ୍ କାହାଁକା !

ସେଇ ଟୋକା ଡାକ୍ତର ବୋଲରେ ପଡ଼ି ମତେ ସେମାନେ କିଛି ଖବରକାଗଜ ପଢ଼ି ଶୁଣାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ । ଓଃ, ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଦିନରେ ସେ ଯୋଜନା ରଦ୍ଦ ହେଇଗଲା । ନ ହେଲେ ମୁଁ ଆଜି ବଞ୍ଚି ରହି ନଥାନ୍ତି । ଇସ୍ – ମନ୍ତ୍ରୀଟାଏ ଏମିତି ଡାହା ମିଛ କହିଦେଇ ଚାଲିଗଲା ସାଧାରଣ ସଭାରେ ! ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଲୋକ ବେକୁବ୍ ଭଳି ସେଇଠି ବସିଥିଲେ । କେମିତିଆ ମରି ଅଫିସର ଆମର ସବୁ ଗୁପ୍ତ ଖବର ବିକ୍ରିକରି ଦଉଛନ୍ତି... ସମସ୍ତେ ତାହା ବି ସମ୍ଭାଳି ଯାଉଛନ୍ତି ।

ପ୍ରତି କଥାରେ ମୋ ରକ୍ତଚାପ ବଢ଼ିଲା । ମୁହଁ ରଙ୍ଗ ପଡ଼ିଗଲା । ମୁଁ ଉଦ୍‌କ୍ଷିପ୍ତ ହୋଇ ହାତ ମୁଠା ମୁଠା କରି ଦାନ୍ତ କାମୁଡ଼ି ବିଡ଼୍‌ବିଡ଼୍ ହେଲି । ବୋଧେ ମୂର୍ଚ୍ଛା ଗଲି ।

ଅଗତ୍ୟା ସେ ଯୋଜନା ସେମାନେ ବନ୍ଦ କଲେ । ଖୁବ୍ ସାବଧାନ ରହି ସୁଦ୍ଧା ସେମାନେ ମୋତେ ବଞ୍ଚାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ବୋଲି କଥାଭାଷା ହେବାର ମୋ କାନରେ ପଡ଼ିଥିଲା ।

ଏମିତି ନିଆଁ ଚେଁକ ଖାଇ ଅନ୍ୟମାନେ କେମିତି ସ୍ଥିର ରହି ପାରିଛନ୍ତି ଦେଖି ମୁଁ ବିସ୍ମିତ ହେଉଥିଲି । ସେମାନେ ହୁଏତ ନିଜକୁ ନିଜେ ଠକି ଦଉଚନ୍ତି । ରାଗିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରି ରାଗୁନାହାନ୍ତି – ଏହା ଭାବି ମୁଁ ଆହୁରି ଉତ୍ତେଜିତ ହଉଥିଲି । ସେଭଳି ଅଲାଜୁକ ନିରକ୍ତିଆ କେଞ୍ଚୁଆମାନେ କାହିଁକି ବଞ୍ଚିଛନ୍ତି... ମୁଁ ଏଇ କଥାରେ ତାତି ଉଠୁଥିଲି । ମୋର ରକ୍ତଚାପ ରୋଗ ଆଉ ଭଲ ହବାର କୌଣସି ଉପାୟ ନଥିଲା ।

ହପ୍ତାଏ ପରେ ଚିଠିଟାଏ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ମୋ ନାଁରେ ସେଇ ହସ୍‌ପିଟାଲ ଠିକଣାରେ । ଲେଖିଥିଲା ମୋ ନାତି ଟୋକା । ଚଣ୍ଡୀଗଡ଼ରେ ଡାକ୍ତର ବନୁଥିବା, ମତେ ଚିରକାଳ ବିରୋଧ କରୁଥିବା, ମୋର ଆଦିମ ଶତ୍ରୁ, ମୋର ପ୍ରାଣରୁ ବଳି ପ୍ରିୟ ନାତିଆ । ତା' ନାକ ତଳେ ନିଶ ଗଜୁରିବା ଦିନଠାରୁ ମୁଁ ଜାଣିଚି ଯେ ସେ ଏଇ ହାରାମିଖୋର, ଦଗଲବାଜିଆ ସଂସାରକୁ ମୁକାବିଲା କରିପାରିବ । ଯାକୁ ସାବାଡ଼ କରି ଥୋଇଦବ । ଦୁରୁସ୍ତ କରିଦବ ମୋ ନାତି ଟୋକା । ସେଇ ହଉଚି ସଚ୍ଚା ସେର୍‌କା ବଚ୍ଚା । ମୋ ଭିତରେ ବେକୁବ୍ ମେଣ୍ଢାଟାଏ ଡରିମରି ରହିଚି । ଗୋଟାଏ ସିଂହ ବି

ବନ୍ଧାପଡ଼ି ଗର୍ଜୁଚି । ମୋ ପୁଅଟା ସେଇ ମେଣ୍ଢା । କିନ୍ତୁ ମୋ ନାତିଆ... ହୁଁ ! ସେଇ ମୋ ସିଂହ !! ରଇଥା ବେ, ଦେଖିବ ତାକୁ । ସେ ଖାଲି ଆସିଯାଉ ଏଠିକି !! ଚିଠିଟା ଖୁବ୍ ଛୋଟ । "ଜେଜେ, ମୁଁ ଆସୁଚି । ତୁମେ କିଛି ଚିନ୍ତା କରିବ ନାହିଁ ।"

ଓଃ, ସେ ତା'ହେଲେ ଆସୁଚି । ...ସେ ଏମାନଙ୍କୁ କେବେ ଛାଡ଼ିବ ନାଇଁ । ୟାଙ୍କ ଥୋମଣି ଉଡ଼େଇଦବ । ସବୁ ପୋଚାପାଣି ଲେଉଟେଇଦବ । ସଜାଡ଼ି ଦବ ଏ ଖଣ୍ଡିଆ ଦଦରା ନାଲାଏକ ପୃଥିବୀକୁ ।

ମୋର ଆଉ ଜମ୍ମା ରକ୍ତଚାପ ବଢୁନାଇଁ । ତା' ମୁହଁ ମନେ ପଡ଼ିଲେ ସେ ହସିଦଉଚି । ସେତିକିରେ ମୋ ଭିତରେ ଭରସା ଜମି ଯାଉଚି ଶ୍ରୀମନ୍ତ ହିମାଳୟପରି । ମୁଁ ବି ହସିଦଉଚି ସବୁ କଥାରେ । ମୋ ପାଇଁ ଆଉ ସମସ୍ୟା ନାଇଁ କି ଦାୟିତ୍ୱ ନାଇଁ... ।

ସେଇ ଚିଠି ପହଞ୍ଚିବା ଦିନ ଗେଣ୍ଡା ନାହାକ ପଶିଆସିଥିଲା । ମୋ ମୁହଁ ଫଣଫଣ ହେଇ ଉତୁରିଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ତାକୁ ନିର୍ବିକାର ଚାହିଁ ରହିପାରିଲି । ସେ ଖୁବ୍ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ମୋ ପାଦ ଉପରୁ ବୋଧେ ଚାଦର ଖସିଯାଇଥିଲା । ସେ ତାକୁ ଆସ୍ତେ ସଜାଡ଼ିଦେଲା । ମୋତେ ଚାହିଁ ଅଳ୍ପ ହସିବାର ଉପକ୍ରମ କରିଥିଲା । ମୋତେ ଲାଗିଲା ସେ ଗେଣ୍ଡା ନାହାକ ମୋଟେ ନୁହେଁ । ତା'ର ଭଲ ନାଁ'ଟିଏ ଅଛି । ଜି ନାଏକ ମାନେ ଗୋବର୍ଧନ ନାଏକ । ସେ କେବେ ହେଲେ ଗେଣ୍ଡା ନାହାକ ନଥିଲା । ଗେଣ୍ଡା ନାହାକ ବୋଲି କେହି ପ୍ରକୃତରେ ନାହିଁ ।

ଦୁମ୍‌ଦୁମ୍ ପାଦ ଶବ୍ଦ ଶୁଭିଲା । ଧାଇଁଲା ଭଳି ପଶିଆସିଲା ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ । ଖଟ ଉପରକୁ ଝୁଙ୍କିପଡ଼ି ଆଗ ଗୋଡ଼ଠଉଁ ମୁଣ୍ଡଯାଏ ଆଉଁସି ଦେଇଗଲା । ମୁଁ ସେତିକିରେ ଧନୁଷ୍ଟଙ୍କାର ରୋଗୀପରି କ୍ରୋଧରେ ବାଙ୍କିଗଲି ନାହିଁ । ତା'ର ସେ ଡରିଲା ଡରିଲା ଆଖି ଆଉ ମୁହଁ, ଥରିଲା ଥରିଲା ହାତ, ଭଲ ଲାଗିଲା । ସେ ମୋତେ ଚାହିଁ ଉଶ୍ୱାସରେ ଆଶଙ୍କାରେ ପଚାରିଲା — "କେମିତି ଲାଗୁଚି ?"

ଉତ୍ତରରେ ମୁଁ ମୁଚୁମୁଚୁ ହସିଦେଲି । ଚାଳିଶ ବର୍ଷର ମେଘ ଘୁଞ୍ଚିଯାଇ ଅତି ପୁରୁଣା ଜହ୍ନଟିଏ ଉଇଁଗଲା ଆମ ମଧ୍ୟାକାଶରେ । ...ମୋ ଭିତରେ ଇତସ୍ତତ ପଡ଼ିଥିବା ଭଗ୍ନସ୍ତୂପ ସବୁ ସଜାଡ଼ି ହେଇଗଲା; ପୁନଶ୍ଚ ଶଙ୍ଖମଲମଲ ପଥରର ଗମ୍ବୁଜଗୁଡ଼ିଏ ଗଣିହେଇଗଲା; ଝଟକିଲା ଜହ୍ନ ଆଲୁଅରେ ।

ଗୋବର୍ଧନ ନାଏକଙ୍କ ମୁହଁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶିଗଲା ।

ଖୁବ୍ ଗହଳିଟାଏ ଜମିଗଲା ମୋ ବିଛଣା ଚାରିପଟେ । କାହିଁ ଥିଲା ସେ ଟୋକା ଡାକ୍ତର, ଝପଟି ଆସି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଠେଲିପେଲି ପକାଇଲା । ମୋ ନାଡ଼ି ଚିପି ବୁକୁ ଉପରେ ଯନ୍ତ୍ର ରଖି କାନେଇଲା । ସମସ୍ତେ ଚୁପ୍ ହେଇ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ସେ ଭୁରୁ କୁଞ୍ଚେଇ ପୁଣି ନିଠେଇ ନିଠେଇ କାନେଇଲା । ସମସ୍ତେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ଦେଖାଗଲେ । ମୋ କଲିଜା ବି ଦି'ଥର ପିଟିହେଇଗଲା ପଞ୍ଜରାରେ ।

ଆସ୍ତେ ତା ଭ୍ରୂରୁ ସଳଖିଗଲା । ତା' ମୁହଁ ଉଜ୍ଜଳିଗଲା ସଜଫୁଟା ପଦ୍ମପରି । ସେ ମୋ ନାତି ଟୋକାପରି ଦିଶୁଥିଲା ସେତେବେଳେ । ଉପରକୁ ଦୁଇ ହାତ ଟେକି ଆଲେକ୍‌ଜାଣ୍ଡାର ଭଙ୍ଗୀରେ ସେ କହିଲା – "ଆଉ ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ସବୁ ବିପଦ କଟିଗଲା । ଏଣିକି ଆପଣ ଆଉ ଚିନ୍ତନ୍ତୁ ନାହିଁ ।"

ମୁଁ ପିଲାଙ୍କଭଳି ମୁଣ୍ଡ ଟୁଙ୍ଗାରି ରାଜି ହେଇଗଲି । ମୋ ନାତିଟୋକାର ଚିଠିଟାକୁ ବାଁ ହାତରେ ଉପରକୁ ଟେକିଧରି ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ନାଗଫଣା ପରି ଖେଳେଇଲି ।

ସମସ୍ତେ ମୁଗ୍ଧ, ସମସ୍ତେ ପରାସ୍ତ ।

ମୋର କାହାପ୍ରତି ଆଉ କ୍ରୋଧ ନାହିଁ, ଆସକ୍ତି ନାହିଁ, ଦ୍ୱେଷ ଆକ୍ରୋଶ ନାହିଁ । ମୋ ଭିତରେ ମୁକ୍ତା ଫଳ ପରି ଟଳମଳ କରୁଚି ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ଭରସା ।

...ମୋ ତ୍ରାଣକର୍ତ୍ତା ଆସୁଚି ।

□□□

ନଈପାରି

ଅନେକ ଜନପଦ ପାରି ହୋଇ ସେ ଯେତେବେଳେ ଆସି ନଈ କୂଳରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ସେତେବେଳକୁ ପ୍ରାୟ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟ । ଶରୀରଟା ତାଙ୍କର ବାଲିହୁଡ଼ାଟାଏ ପରି ବିଛେଇହୋଇ ପଡ଼ିଲା, ରେଣୁ ରେଣୁରେ ଯେମିତି କିଛି ଆଉ ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ । କୌଣସି ଗୋଟାଏ ବିସ୍ମୃତ ଅଭ୍ୟାସ ବଶତଃ କେବଳ ଏକାଠି କୁଢ଼େଇହୋଇ ପଡ଼ିରହିଥାଏ । ମନ ଭିତରେ ତାଙ୍କର ବହୁ ରଙ୍ଗର ଆଦିମ ଅରଣ୍ୟ, ଅନେକ ଅନ୍ଧ ସଂଘର୍ଷର ଲୋହିତ ସ୍ମୃତି । ଏ ସମସ୍ତ ଘୋଡ଼େଇଲାଭଳି କିନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ ବିସ୍ମୟ । ଏଇଟା କଣ ସେଇ ନଈ ଯାହାର ଆରପାରି ଦିଶେନାହିଁ ।

ଆଖି ଖୋଲି ଅନେଇଲାବେଳକୁ ଚାରିଆଡ଼ୁ ଅନ୍ଧାର ନଇଁଆସିଲାଣି । ତରଳ ଝଡ଼ଟାଏ ପରି ନଈସୁଅ ପିଟି ଚାଲିଛି; ଅନ୍ଧାରରୁ ଅନ୍ଧାରକୁ । ''ତା'ହେଲେ ଏଇଟାକୁ ମୋତେ ପାରି ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ! କେମିତି ? ମୁଁ ତ ଯାକୁ ପାରି ହେଲାପରି ଲାଗୁନାହିଁ ।'' ଝୁରୁଝୁରିଆ ବାଲିକୁ ଆଉଜି ପଥିକଟି ଏମିତି ଭାବିଲାବେଳକୁ ଦେଖିଲେ ଯେ ଗୋଟିଏ ଛାଇ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ପହଁରି ଆସିଲା – ନିକଟରେ ଆସି ଠିଆହେବାରୁ ସେ ଦେଖିଲେ ଯେ ତାଙ୍କରି ଭଳି ସେ ଜଣେ ନଈକୂଳରେ ବିଡ଼ମ୍ବିତ ପଥିକ । ପଚାରିଲେ – ''ଆପଣ କିଏ ?''

''ମୁଁ କେବଳ ଅନୁମାନ କରୁଛି ଆପଣ କ'ଣ ଜାଣିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୋତେ ସେଥିପାଇଁ ଅନେକ ମନେ ପକେଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମନେ ପଡ଼ିଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ବୋଧହୁଏ ଠିକ୍ ଉତ୍ତର ଦେଇ ପାରିବି ନାହିଁ ।

– ଆପଣ ଯେ କେହି ହୁଅନ୍ତୁ ଆପଣ ଯେ ମୋ ଭଳି କ୍ଳାନ୍ତ ଏବଂ ଆପଣଙ୍କୁ ଏ ନଈ ପାରିହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ଏଇଟା କଣ ସତ ନୁହେଁ ?

''ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ବୋଧହୁଏ କ୍ଳାନ୍ତ ! କିନ୍ତୁ କେଉଁ ନଈର କଥା ଆପଣ କହୁଛନ୍ତି ?''

''ଆପଣ ଟିକିଏ ଆଗକୁ ଅନେଇଲେ ଦେଖିପାରିବେ ।''

''ଓ, ଏଇ କଥା ତ ମୁଁ ଢେର ଆଗରୁ ଶୁଣି ଆସିଛି । କିନ୍ତୁ ଏଇଟା କଣ ନଈ ? ମୋତେ ତ ଦିଶୁଛି ଆକାଶ ବା ତାଠାରୁ ଆହୁରି କିଛି ଗୋଟାଏ ପାତଳ ଉପାଦାନ । ଆଉ ଏଇଟା ହୁଏତ ଚାଲୁନାହିଁ ଆମେ ଚାଲୁଥିବାରୁ ଏମିତି ସ୍ରୋତଟାଏ ଦିଶୁଛି କେବଳ – ହେଲା ବା ସେଇଟା ଆପଣଙ୍କ ଭାଷାରେ ଗୋଟାଏ ନଈ । ତାକୁ ପାରି ହେବା ଆପଣଙ୍କୁ କାହିଁକି ଏତେ ବିବ୍ରତ କରିପକଉଛି –

''ଏତେ ଭୀଷଣ ସ୍ରୋତ, ଏଡ଼େ ଗହୀର, ନଈ ପାରି ହେବାପାଇଁ ମୋର ନିଜର ବଳ ନାହିଁ । ଆଉ ମଧ ଏହାର ଆରପାରି ଦିଶୁନାହିଁ ।

''ବାସ୍, ସେଇଆ, ଆରପାରିଟା ଦିଶୁନାହିଁ ବୋଲି ଏପରି ଲାଗୁଛି – ତାପରେ ଭାବନ୍ତୁ ନା, ଆପଣ ପାରନ୍ତୁ ବା ନ ପାରନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କୁ ଏଥିରେ ପଶିବାକୁ ହିଁ ହେବ । ଆପଣଙ୍କୁ କଣ ଏଠି କେହି କେବେ ରଖେଇ ଦେବ । ଯଦି ନିହାତି ଏଥିରେ ଝାମ୍ପ ଦେବାକୁ ହିଁ ହୁଏ, ତେବେ ଏତେ ଭାବନା କାହିଁକି ?''

ମୁଁ ଦେଖୁଛି ଆପଣ ମୋଠାରୁ ଢେର ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଲୋକ ! ଆପଣଙ୍କ ସାହସ ତ କିଛି କମ୍ ନୁହେଁ ।'' ,

''ମୁଁ ଆଗରୁ ଖଣ୍ଡିଏ ନୌକା ପାଇଁ ମୂଲ୍ୟ ଦେଇଛି – ନାଉରୀଟି ମୋର ପାଇଚି ତ ।''

ଏତକରେ ଅବଶ ଅଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ହଠାତ୍ ଯୋଡ଼ିହୋଇ ଯିବାରୁ ପଥିକଟି ବସିପଡ଼ି ଆଗ୍ରହରେ ଆରମ୍ଭ କଲା –

ମହାଶୟ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ନୌକାରେ ଏଇ ଅଳ୍ପ ବାଟ ପାରି ହୋଇଗଲେ ଆପଣଙ୍କର ସେଥିରେ କ'ଣ ବିଶେଷ ଆପତ୍ତି ଅଛି –

ନା, ମୋର ସେଥିରେ ବା ଆପତ୍ତି କ'ଣ ଥାଇପାରେ, ସେ ମୋତେ ଯେମିତି ପାରି କରିବ ଆପଣଙ୍କୁ ମଧ ସେପରି ପାରି କରିନେବ ।

ଆମେ କଣ ଏକାଠି ପାରି ହୋଇ ପାରିବା ନାହିଁ ?

ଏକାଠି କେବେହେଲେ ସମ୍ଭବ ହେଇନି ! ଆପଣଙ୍କ ଚୁକ୍ତି ଅଲଗା ମୂଲ୍ୟ ଅଲଗା ବେଳା ଓ ମାର୍ଗ ମଧ ଅଲଗା –

ଆଛା ନାଆ, ନାଉରୀ, ନଈ ତ ଉଭୟଙ୍କ ପାଇଁ ଏକା –

ଆଜ୍ଞା ନା, ସେ ବି ସବୁ ଅଲଗା ।

ଆପଣ କଥାଟାକୁ ଜାଣିଶୁଣି ଏମିତି ଜଟିଳ ଓ ଭୟାବହ କାହିଁକି କରୁଛନ୍ତି ?

ତାହା ମୋର ଗୋଟେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହେଁ । ମୋତେ ଯାହା ଦିଶୁଛି, ମୁଁ ତା' କେବଳ ପ୍ରକାଶ କରି ଦେଉଛି । ଆପଣଙ୍କର ତାହା ସହ୍ୟ ହେଉନାହିଁ ।

ତା' ନୁହେଁ ଯେ, ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି ଯଦି ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପୁରାତନର ବିଲୟ ହୋଇ ଚାଲିଛି ତେବେ ଆପଣ ଯେ ମୋ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଗୋଟିଏ ବର୍ଣ୍ଣ ସହିତ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବର୍ଣ୍ଣ ମିଶି ଶବ୍ଦ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅର୍ଥବାଚୀ ହେଉଛି ତାହା ଅପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଗଲା ।

କିଛି ତ ସମ୍ପର୍କ ଆପଣଙ୍କୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ, ନ ହେଲେ ଆପଣ ଅସମ୍ପର୍କ ମଧ ବୁଝି ବୁଝେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ –

ଛାଡ଼ନ୍ତୁ ଆପଣ ଯେଉଁ ନାଆ ଓ ନାଉରୀ ପାଇଁ ମୂଲ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି ବୋଲି କହୁଥିଲେ ସେମାନେ ଆପଣଙ୍କୁ ପାରି କରି ଦେବେ ବୋଲି ଆପଣ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି –

ଅଗତ୍ୟା । ଯଦି ବା ପାରି ନ କରନ୍ତି ସେଥିରେ ଉପାୟ କ'ଣ ? ଭାସିଗଲେ ଯିବା... କିଏ କ'ଣ କେଉଁଠିକି ଭାସିବ ତ ଠିକ୍ ଜଣାନାହିଁ – ଭାସିଯିବ ବା ସତକୁ ସତ ଆରପାରିରେ ପହଞ୍ଚିବ ତା' ମଧ୍ୟ ଏମିତି ଶୁଣାଶୁଣିରେ କେବଳ । ଦେଖାଯିବ ଯାହା ହେବ ।

ମୋର ମଧ୍ୟ ମତ ପ୍ରାୟ ସେଇଆ । କିନ୍ତୁ ଏ ନଈର ଆରପାରି ଦିଶୁ ନଥିବାରୁ ମୁଁ ଟିକିଏ ଶଙ୍କି ଯାଇଥିଲି । ସଂସାରରେ ତ ଆମେ ଢେର ନଈ ପହଁରିଛୁ... ପ୍ରତ୍ୟେକ ପରିସ୍ଥିତି ହୁଏତ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନଈ ଯାହାର ଆରପାରି ଦିଶେ ନାହିଁ । ଏଠି ଏବେ ସେମିତି ଗୋଟାଏ କିଛି ହେବ – ସେମିତି ନ ହେଇ ଆଉ ପ୍ରକାରେ ହେବାକୁ ମନା ନାହିଁ – କାରଣ ପରିଶେଷରେ କୌଣସିଥିରେ କିଛି ଯାଏଆସେ ନାହିଁ...

ମୁଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେଇଆ ଭାବୁଛି । ପ୍ରଥମେ ଏଇ ପରିଚିତ କୂଳ ଛାଡ଼ି ଯଦି ମୁଁ ନାଆରେ ବସିଯାଏ, ତେବେ ନାଆରେ ବସିବା ଭଳି ନୀତିନିୟମ ପାଳିବାକୁ ହେବ, ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ ନାଆ ନାଉରୀ ଏବଂ ନଈକୁ । ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ହେବ ତାର ଗତିକୁ ତାପରେ ହୁଏତ ଗୋଟାଏ ସମୟରେ ଏକୂଳ ନାହିଁ କି ସେକୂଳ ନାହିଁ ସେତିକିବେଳେ ନାଆ ଖଣ୍ଡିକ ଅତି ଆପଣାର ବୋଧ ହେବ । ତଳେ କାଟି ଚାଲିଥିବା ସ୍ରୋତ ହୁଏତ ସମଗ୍ର ସତ୍ତାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରି ତାକୁ ଉପହାସ କଲାପରି ଦିଶିବ । ନାଉରୀ ସେଇଠି ଏକମାତ୍ର ବନ୍ଧୁ । ତାପରେ ଆସ୍ତେ ଯଦି ଆରପାରି ଦିଶେ ତେବେ ନଈ ଜଣାଯିବ ଅଳ୍ପ ବିରୋଧୀ ଏବଂ ନାଆ ଅଳ୍ପ ଆପଣାର, ନାଉରୀ ମଧ୍ୟ ସେଇ ପରିମାଣରେ ପରମାଶ୍ରୟରୁ କିଛି ନ୍ୟୂନ । ଆରପାରି ଯଦି ପହଞ୍ଚିଗଲା ସ୍ରୋତ ରହିଯାଏ ପଛରେ ନାଆ ମଧ୍ୟ ପଛରେ । ଆଉ ନାଉରୀ, ସେ ବି ବୋଧହୁଏ ପଛରେ – ତାପରେ ସେ ସବୁ କଣ, ଆରପାରି କଥା । ନାନା ପ୍ରକାର ବର୍ଣ୍ଣନା ପରେ ମଧ୍ୟ ଅଜ୍ଞେୟ ରହିଯାଏ –

ହଉ – ମୋର ସମୟ ହେଇଗଲା, ମୁଁ ଚାଲିଲି ।

ହଉ । ଏଥିରେ ଆମର କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱ ଅଛି କି ? ଚାଲନ୍ତୁ ପୁରୁଣା ରୀତିରେ କହିଲେ ଆପଣଙ୍କ ଯାତ୍ରା ପାଇଁ ମୋର ସମସ୍ତ ଶୁଭେଚ୍ଛା ରହିଲା – ମୋ ବେଳକୁ ଗୋଟାଏ କୀର୍ତ୍ତନିଆ ମେଳରେ ଯାତ୍ରୀବାହୀ ଭେଳାରେ ବସିଯିବି ବୋଲି ଭାବୁଛି – ନହେଲେ ଦେଖିବା ଏ ସୁଅ କେତେ ଗହୀର – ହଉ ରହିଲି ।

ଆପଣଙ୍କ ଶୁଭେଚ୍ଛା ପାଇଁ ଧନ୍ୟବାଦ ।

ପଥିକଟିର ସମଗ୍ର ଶରୀର ସେଇ ବାଲିହୁଡ଼ାଟାଏ ପରି ବିଛେଇହୋଇ ପଡ଼ିଛି... ଏସବୁ ସ୍ୱଗତୋକ୍ତି ପରେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି କେନ୍ଦ୍ରରେ କିଛି କମ୍ପନ ହେବାର କେହି ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ନାହାନ୍ତି –

□□□

ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର କଥାସରିତ୍ : କ୍ୱଚିତ୍ ନିବନ୍ଧକାର ସମପରିମାଣରେ ସାର୍ଥକ କଥାକାର ରୂପେ ସମ୍ମାନ ଓ ସ୍ୱୀକୃତି ଲାଭକରିଥାନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଗଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରବେଶ କଲାବେଳକୁ ସେ ଜଣେ ପ୍ରାବନ୍ଧିକ ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇସାରିଲେଣି । ଆରମ୍ଭରୁ ହିଁ ଗୁଣାତ୍ମକ ଓ ପରିମାଣାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାଙ୍କର ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଗଳ୍ପଧାରା ପାଠକକୁ ମୁଗ୍ଧ ଓ ବିସ୍ମିତ କରିଛି । ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କ ଗଳ୍ପରେ ପ୍ରକଟ ଅପେକ୍ଷା ଅପ୍ରକଟର ମାତ୍ରା ବେଶି । ଅନେକ ସମୟରେ ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପର ନାୟକ ଜୀବନ ଅପେକ୍ଷା ବୃହତ୍ତର । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗଳ୍ପ ତା'ର ପରିବେଶ, ସଂଳାପ, ସଂକଟ ଉତ୍ତରଣ ଆଦିରେ ପରିଣତ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ, ପରିପକ୍ୱ ରୁଚି, ପ୍ରକାଶ ପରିପାଟି ଓ ଗଭୀରତାର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିଚୟ ବହନକରେ । ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଲୋକୋତ୍ତର ଅନୁଭବର ପରିବେଷଣରେ ପାଠକକୁ ରୋମାଞ୍ଚିତ କରନ୍ତି ।

ତାଙ୍କର ଭାଷା କାବ୍ୟଧର୍ମୀ ଜୀବନ୍ତ ତରଳ । ତାଙ୍କର ବର୍ଣ୍ଣନା ମୁଖ୍ୟତଃ ଦୃଶ୍ୟପ୍ରଧାନ । ଗଳ୍ପର ଆରମ୍ଭ, କ୍ରମବିକାଶ ଓ ପରିଣତି ଏକ ସୁସଂହତ ନିର୍ମାଣ । ପଢ଼ି ସାରିଲା ପରେ ପାଠକକୁ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ସ୍ତବ୍ଧ ଚକିତ କରି ରଖିବା ଏବଂ ତା'ର ସ୍ମୃତିରେ ଗଭୀର ରେଖାପାତକରିବା ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କ ଅଧିକାଂଶ ଗଳ୍ପର ଅସାମାନ୍ୟ ସାମର୍ଥ୍ୟ ।

ଅଦ୍ୟାବଧି ତାଙ୍କର ୧୨ଟି ସଂକଳନରେ ପ୍ରକାଶିତ ଶତାଧିକ ଗଳ୍ପ ଓ ଅସଂକଳିତ ଅନେକ ଗଳ୍ପକୁ ଏକତ୍ର ଗ୍ରନ୍ଥାକାର ପ୍ରଦାନକରିବାରେ ଏହା ପ୍ରଥମ ପ୍ରୟାସ । [ପ୍ରକାଶକ]

ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ରଥ – ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଆବିର୍ଭାବ ୧୯୬୨ରୁ । ଆରମ୍ଭ ସମୟରୁ ଅଦ୍ୟାବଧି ତାଙ୍କର ଲେଖନୀ ଧାରାସ୍ରାବୀ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବର୍ଗରେ ସେ ଯଶସ୍ୱୀ ।

୧୯୬୩, ୧୯୬୭ ଓ ୧୯୭୨ରେ ବିଷୁବ ସମ୍ମାନ ପୁରସ୍କାର ଓ ପ୍ରଶଂସାପତ୍ର/ ୧୯୭୯ 'ଧରିତ୍ରୀ ସମ୍ମାନ'/୧୯୮୦ ଉପନ୍ୟାସ 'ଅସୂର୍ଯ୍ୟ ଉପନିବେଶ' ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର/୧୯୮୧ 'ଅଶ୍ରୁତ ସ୍ୱର' ମୌଳିକ ନିବନ୍ଧ ସଂକଳନ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର/୧୯୮୧ 'ସମ୍ରାଟ ଓ ଅନ୍ୟମାନେ' କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ପାଇଁ ଶାରଳା ପୁରସ୍କାର / ୧୯୮୯ ସମ୍ବଲପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଭରତଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ମାରକୀ ସାହିତ୍ୟ ପୁରସ୍କାର / ୧୯୯୭ ଜଗନ୍ନାଥ ସମ୍ମାନ/ ୧୯୯୭ 'ସବୁଠାରୁ ଦୀର୍ଘରାତି' କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ଅବଦାନ – ୩ଟି ଉପନ୍ୟାସ, ୧୧ଟି ନିବନ୍ଧସଂକଳନ, ୧୨ଟି କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ସଂକଳନ । ନିବନ୍ଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ 'ରଥସପ୍ତକ' ତାଙ୍କର ଅନବଦ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମନନ ଗ୍ରନ୍ଥ-ପାଠଚକ୍ର ଡାଏରୀର ୨ଟି ଭାଗ । ଉଚ୍ଚକୋଟିର ଭାବତାତ୍ତ୍ୱିକ ରଚନା । ଅନୁବାଦ – ସାଗର ବିହଙ୍ଗ ଓ ଶାଙ୍କର ଗୀତାଭାଷ୍ୟ । କବିତା – ତୁମ ପାଇଁ ପକ୍ଷୀଗାନ । ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନିବନ୍ଧକାର, ଗାଳ୍ପିକ, ଔପନ୍ୟାସିକ, କବି, କଳାକାର, ବାଗ୍ମୀ । ଓଡ଼ିଶାରେ, ଭାରତରେ ତଥା ଆମେରିକାରେ ବହୁ ସମ୍ମାନିତ ବକ୍ତା । ତାଙ୍କର ସୃଜନଶୀଳ ପ୍ରତିଭା ଅଦ୍ୟାବଧି କ୍ରିୟାଶୀଳ ।